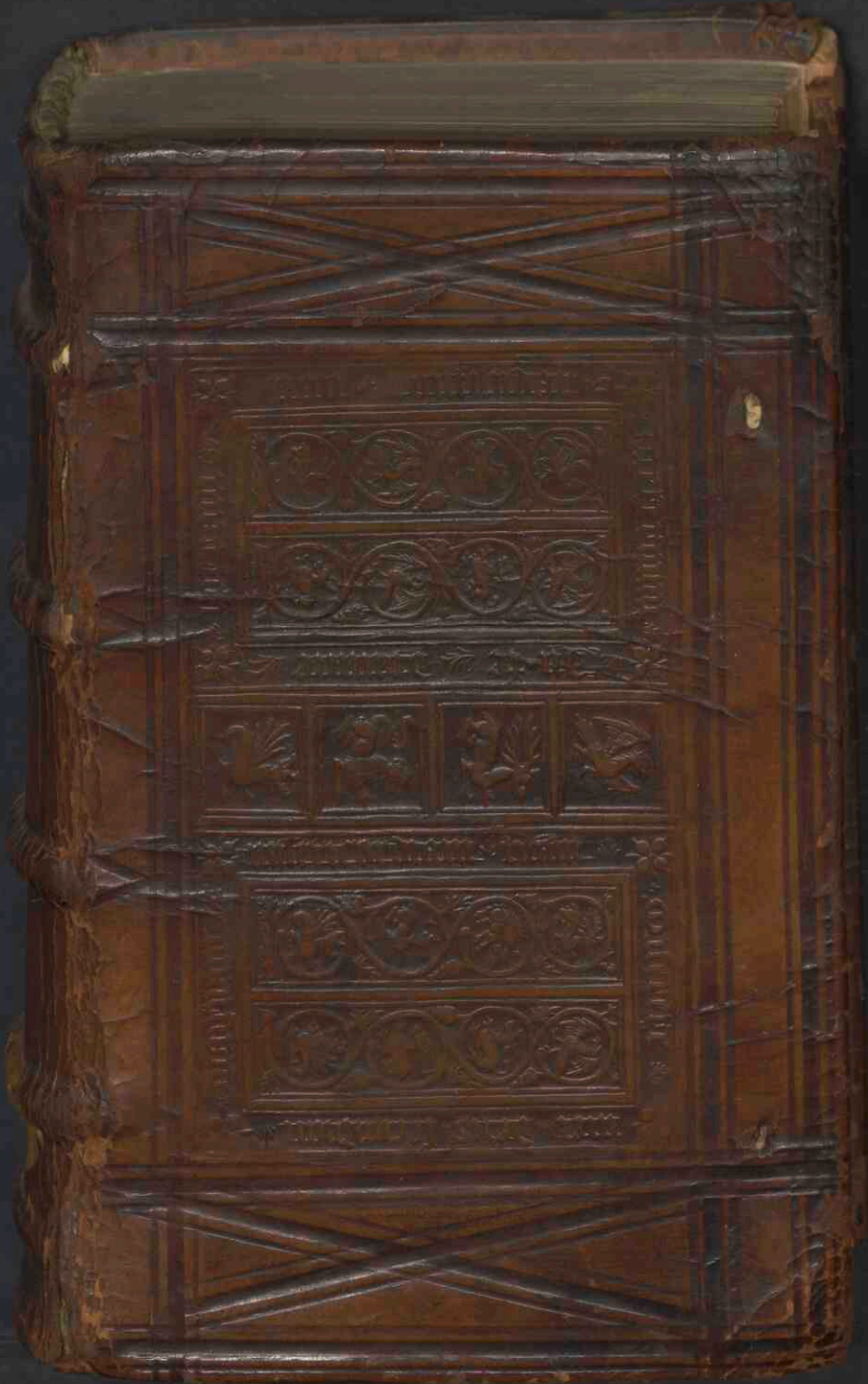

Nouum Testamentum Graece et Latine, iuxta ueterum, cum Graecorum, tum Latinorum, emendatissima exemplaria,

<https://hdl.handle.net/1874/453042>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

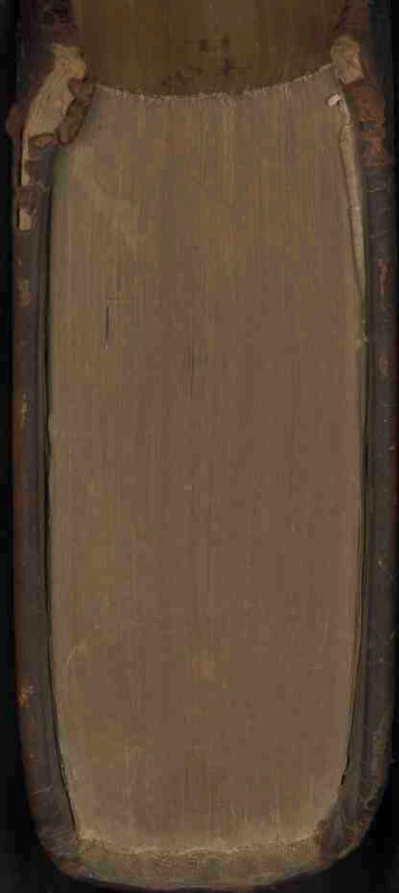
Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

109

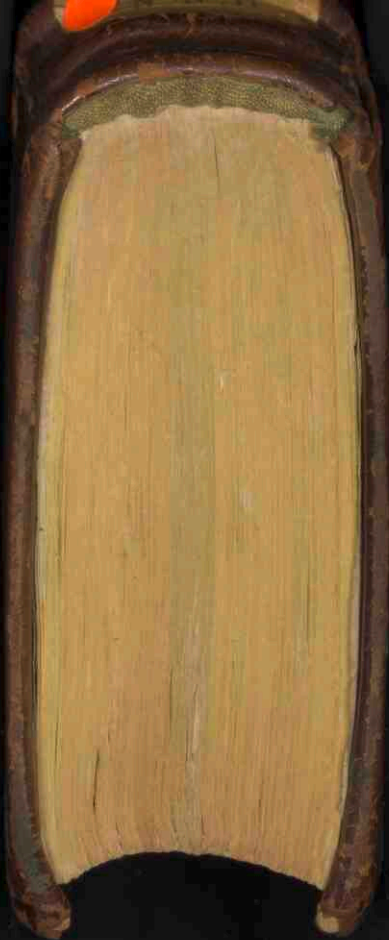
N. N. N.º II

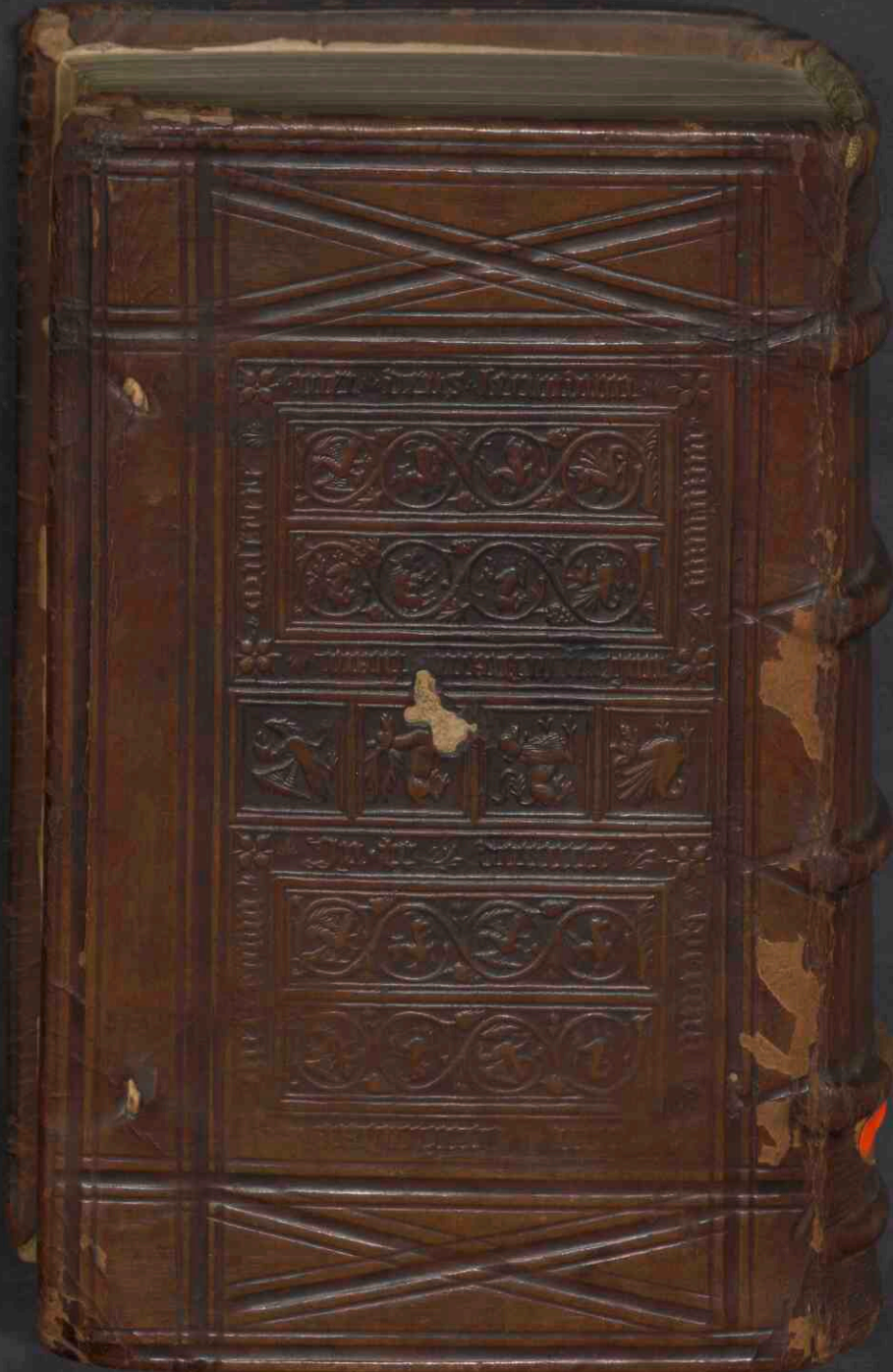

48°

IL

Obū sumi pontifical' scrib' pate
fecit dat' xvi q' inuacato spū scō
reglam bēi aug'ini doctōis
& pōitōnis egypti ipi pi
ter & re & nōis pōitō
toral' saci unāni
mūc' elegit
A dān
qōe
Ar

204

tiōis uite & ueritatis
mān g'itōis & ob'p'itō
erit in sup' allūmācō
innocentio defūcto & hō
sumi pontificem sibi
mān ordi' anno dō
xvi. a pōitō honozio
Cū igitur romē in
pōitōne sui ordi' pō
glōsōs p'ncipes p' & p
se ueniret aspe'it
mūl' petrus uidet' dō
lus & sibi lib' & tō
Addebat' nōq' dō
vade pōitō
Ad h' m
etc

Biblia et interpretes

Octavo n°. 204.

11 2 11

— — —

2 11

N°. 2. n.

D^o

~~N. 204~~

Kartlog

M. N°. 11

N. 48. B.

2 ♀ NOVVM
TESTAMENTVM

GRÆCE ET LATINE, IUXTA

ueterum, cum Græcorum, tum Latinorum, emendatissima

exemplaria, accuratissima cura & diligentia,

D. ERASMI ROTER.

iam denuo & collatum, & po

strema manu casti-

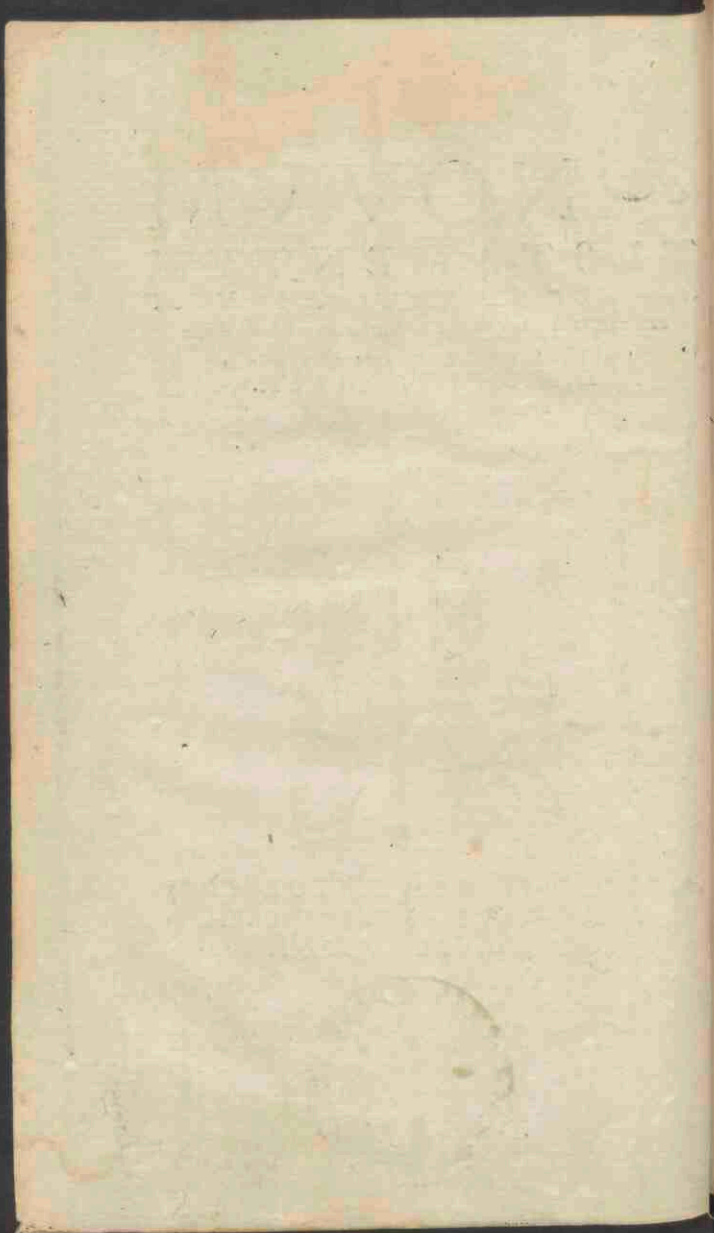
gatum.

Ex domo Buzolæ

BASILEÆ PER NICOLAVM
BRYLING. ET SEBAST. FRANCKEN.
ANNO, M. D. XLI.

EVANGELION SE-

CUNDUM MATTHEVM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ο ΑΡΧΗ Ι.

βλος
γενι-
σιως
Ιησῦ
χριστῷ
υἱὸς δα
βιδ,
υἱὸς Α-

Iber ge
neratio
nis Ie-
su Ch-
risti fi-
lij Da-
uid, fi-
lij A-

βραάμ. Αβραάμ ἐγέννησε τὸν
Ισαάκ. Ισαάκ ἡ ἐγέννησε τὸν
Ιακώβ. Ιακώβ ἡ ἐγέννησε τὸν
Ιούδα καὶ τὸς ἀδελφούς αὐτοῦ. Ιού-
δας, ἡ ἐγέννησε τὸν Φαρίσ, καὶ
τὸν Σαρά, ἐν τῇ δάμαρ. Φαρίσ
ἡ ἐγέννησε τὸν Εσρών. Εσρών
ἡ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ. Ἀράμ ἡ
ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ. Ἀμι-
ναδάβ ἡ ἐγέννησε τὸν Ναασών.
Ναασών ἡ ἐγέννησε τὸν Σαλ-
μών. Σαλώμων δὲ ἐγέννησε τὸν
Βοοθ, καὶ τὸν Ραχάβ. Βοοθ δὲ ἐγέν-
νησε τὸν Ὠβήδ, ἐν τῇ Ρούθ, Ὠβήδ
ἡ ἐγέννησε τὸν Δαβίδ. Δαβίδ ἡ
ἐγέννησε τὸν Δαβίδ τὸν βασι-
λέα. Δαβίδ ἡ ἐγέννησε τὸν
Σολομῶνα ἐν τῇ Ὑ-
ρίσ. Σολομῶν ἡ ἐγέννησε τὸν
Ροβοάμ. Ροβοάμ ἡ ἐγέννησε τὸν
Ἀβιά. Ἀβιά ἡ ἐγέννησε τὸν
Ἀσά. Ἀσά ἡ ἐγέννησε τὸν
Ιωσαφάτ. Ιωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν
Ιωράμ.

brahim. Abraham genuit I-
saac. Isaac autem genuit Ia-
cob. Iacob autem genuit Iudam
& fratres eius. Iudas autem
genuit Phares & Zaram &
Thamar. Phares autem genuit
Esrom. Esrom autem genuit
Aram. Aram autem genuit
Aminadab. Aminadab au-
tem genuit Naasson. Naasson
autem genuit Salm. n. Salmon
autem genuit Booz & Rachab.
Booz autem genuit Obed &
Ruth. Obed autem genuit
Iesse. Iesse autem genuit Da-
uid regem. David autem rex
genuit Solomonem, ex ea que
fuerat uxor Urie. Solomon au-
tem genuit Roboam. Robo-
am autem genuit Abia.
Abia autem genuit Asa.
Asa autem genuit Iosaphat.
Iosaphat autem genuit Ioram.
A h Ioram

EVANG. MATTHEI

Ιωραμ ἡ γέννησε τὸν ὄσιαρ. Ὄσιας ἡ γέννησε τὸν ἰωάθαμ. Ἰω
 άθαμ ἡ γέννησε τὸν ἀχασ. Αχας
 ἡ γέννησε τὸν ἔσειαν. Ἐσειας
 ἡ γέννησε τὸν μανασσῆ. Μανασ
 σῆς ἡ γέννησε τὸν ἀμόν. Αμόν
 ἡ γέννησε τὸν ἰωσίαρ. Ἰωσίας
 δὲ γέννησε τὸν ἰεχονίαν, καὶ τὸς
 ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ οἷς ἡ μισοικι
 σίας βαβυλῶν. μετὰ δὲ τὴν
 μισοικισίαν βαβυλῶνος, ἰεχο
 νίας γέννησε τὸν σαλαθιήλ. Σα
 λαθιήλ ἡ γέννησε τὸν ζοροβά
 βελ. Ζοροβάβελ ἡ γέννησε τὸν
 ἀβιδδ. Ἀβιδδ ἡ γέννησε τὸν ἐλι
 ακίμ. Ἐλιακίμ ἡ γέννησε τὸν
 ἀσώρ. Ἀσώρ ἡ γέννησε τὸν σα
 δώκ. Σαδώκ δὲ γέννησε τὸν
 ἀχλὺν. Ἀχλὺν ἡ γέννησε τὸν ἐλι
 εῦδ. Ἐλιεὺδ ἡ γέννησε τὸν ἐλεά
 ζαρ. Ἐλεάζαρ δὲ γέννησε τὸν
 ματθᾶν. Ματθᾶν δὲ γέννησε
 τὸν ἰακώβ. Ἰακώβ ἡ γέννησε τὸν
 ἰωσήφ, τὸν ἀνδρῶν μαργίας, ὃς ἦν
 ἐγγυῶν Ἰησοῦς, ὁ λεγόμενος
 χριστός. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαί,
 ἀπὸ ἀβραάμ ἕως δαβὶδ ἑσπριαὶ
 δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ δαβὶδ
 ἕως τὸν μισοικισίας βαβυλῶνος,
 ἑσπριαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ
 οἷς μισοικισίας βαβυλῶνος ἕως
 τὸν χριστόν, ἑσπριαὶ δεκατέσσαρες.
 Τὸ ἡγεῖν χριστὸν ἡ γέννησε ἰη
 σωσ ἡ μωυσαῖος δὲ δὲ σὺν τῷ μω

Ioram autē genuit Hoziā.
 Hoziās autē genuit Ioathā.
 Ioatham autē genuit Acha.
 Acha autē genuit Exe
 ciam. Execias autē genuit
 Manasse. Manasses autē ge
 nuit Amon. Amon autē ge
 nuit Iosiam. Iosias autē ge
 nuit Iechonā & fratres eius,
 in exilio Babylōnico. Post
 post exilium Babylōnicum, Ie
 chonias genuit Salathiel. Sala
 thiel autē genuit Zorobabel.
 Zorobabel autē genuit Abud.
 Abud autē genuit Eliacim.
 Eliacim autē genuit Azor.
 Azor autē genuit Sadoc.
 Sadoc autē genuit Achin.
 Achin autē genuit Eliud.
 Eliud autē genuit Eleazar.
 Eleazar autē genuit Matthā.
 Matthā autē genuit Iacob. Ia
 cob autē genuit Ioseph, maritū
 Marię, ex qua genuit Ie
 sus, ille q̄ dicitur Christus. Vni
 uerse itaq̄ generatiōes ab A
 brahā usq̄ ad Dauid, generati
 ones quatuordecim; et a Dauid
 usq̄ ad demigratiōē Babylōni
 cā, generatiōes quatuordecim;
 et a demigratiōē Babylōnica
 usq̄ ad Christum, generatiōes
 quatuordecim. Iesu uero Chri
 sti natiuitas sic se habet. Cū ma

Ο Σ Ρ Υ Τ Ι Ι.

πρὸς αὐτοῦ μαρίας τῷ ἰωσήφ,
 πρὶν ἢ σωελεθῆν αὐτὸς, ὡρῆν
 ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐν πνεύματι
 ἁγίῳ. Ἰωσήφ ἦ δὲ ἀνὴρ αὐτῆ, ἀε-
 κταὸς ὄν, καὶ μὴ θέλων αὐτῆν
 παραδιδυγατίσαι. ἐβουλόθη δέ
 θρα ἀπολύσαι αὐτήν. ταῦτα ἰ-
 αὐτῷ ἐνθυμηθεὶς, ἰδὸν ἄγγελος
 κυρίου λατ' ἵνα ἐρῶν αὐτῷ λέ-
 γωμ. Ἰωσήφ υἱὸς δαυὶδ μὴ φοβη-
 θῆς παραλαβεῖν μαριὰμ τὴν
 γυναικά σου. τὸ ᾧ ἐν αὐτῇ γεν-
 ηθήσεται πνεύματος ἁγίου ἁγίου.
 τίξεται ἡ ὑδὸν, καὶ καλέσῃς τὸ ὄνο-
 μα αὐτῷ ἰησοῦ, αὐτὸς γὰρ σώσει
 τὸν λαόν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἁμαρ-
 τιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὄρον γε-
 γονεν ἵνα πληρωθῆ τὸ ἐν δὲ
 ὑπὸ τῷ κυρίου διὰ τῷ προφῆτου λέ-
 γοντι. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γασ-
 τρὶ ἔξει καὶ τίξεται ὑδὸν, καὶ κα-
 λέσονται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἑμμαν-
 ηὴλ. ὃ ἔστι μὲν βῆλυμ δὲ ὄνομα, καὶ
 μὲν ἡμῶν ὁ θεός. διεγερθεὶς ἡ
 ἰωσήφ ἀπὸ τῷ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς
 προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος
 κυρίου. καὶ παραλαβὴ τὴν γυ-
 ναῖκα αὐτῷ, καὶ ἐγέννησεν αὐ-
 τῷ, ὡς δὲ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῷ,
 τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε
 τὸ ὄνομα αὐτῷ ἰησοῦ.

Τοῦ ἡ ἰησοῦ γεννηθέντι ἐν
 βηθλέεμ ἢ ἰσδαίας ἐν ἡμέ-
 ραις ἡρώδου τῷ βασιλέως, ἰδοὺ
 μάγοι

ter enim eius Maria desponsa
 esset Ioseph, priusq; cōgressi fu-
 issent, deprehensa est grauida ē
 spiritu factō. Porro Ioseph ma-
 ritus eius, quonā erat iustus, et
 nolebat illam infamare, uoluit
 clanculū ab ea diuertere. Hæc
 autem cū is in animo uersaret,
 ecce angelus domini in somnis
 uisus est illi dicens: Ioseph fili
 David, ne metuas adiungere tibi
 Mariā uxore tuā. Nā quod
 in illa conceptū est, a spiritu san-
 cto profectū est. Pariet autē fi-
 lium, & uocabis nomen eius Ie-
 sum. Is enim saluum faciet po-
 pulū suum a peccatis suis. Por-
 rō totū hoc factū est, ut perfice-
 retur id quod dictū fuerat a do-
 mino per prophetā ita loquētē:
 Ecce uirgo erit prægnans, &
 pariet filiū, & uocabunt nomen
 eius Emmanuel: quod si quis
 interpretetur, sonat Nobiscum
 deus. Excitatus autē Ioseph a
 somno, fecit ut iniunxerat sibi
 angelus domini: & aduēxit sibi
 uxore suā, & non cognouit eā,
 donec peperisset filiū suum pri-
 mogenitum, & appellauit no-
 men eius Iesum.

Cum autē natus esset Iesus a
 in Bethleem ciuitate Iudææ,
 tēporibus Herodis regis, ecce
 A iij magi

EVANG. MATTHÆI

μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρῆλθον
 ἕως εἰς ἱερουσαλὴμ λέγοντες,
 ὅπου ἔστιν ὁ βασιλεὺς τῆς
 Ἰουδαίας· ἔδοξεν γὰρ αὐτῷ τὸν
 ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἡ ἠλδο-
 μὴν, προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκού-
 σας ἡ ἑρόδης ὁ βασιλεὺς ἐτα-
 ράχθη, καὶ πᾶσα ἱερουσαλὴμ
 μετ' αὐτῷ, ἡ συναγαγὼν πάν-
 τας τοὺς ἀρχιερεῖς ἡ γραμμα-
 τῆς τῆς λαῶν, ἐπιθέσαντες αὐ-
 τῷ, ποῦ ὁ χριστὸς γινώσκεται· οἱ
 δὲ ἀποκρίθησαν, ἐν βηθλεὲμ τῇ
 Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται
 διὰ τῆς προφητείας, ἡ σὺ βηθλεὲμ
 γῆ Ἰούδα ἐλαχίστη ἐν
 τοῖς ἡγεμόσι τῆς Ἰουδαίας, ἐν σὺ γάρ
 μοι βασιλεύσει ἡγεμόνος, ὅς τις
 ποιμανῆται τὸν λαόν μου τὸν Ἰσ-
 ραὴλ. τότε ἑρόδης κἀβερταίους
 σὺν τοῖς μάγοις, ἐπέστειλε παρ'
 αὐτῶν τὸν χρόνον τῆς φαινομένης
 ἀστέρος, ἡ πέμψας αὐτοὺς εἰς βη-
 θλεὲμ, ἀπεκρίθησαν, ἀκρι-
 βῶς διηγήσατε περὶ τῆς παιδός,
 ἐπ' αὐτῷ ἡ εὐρυτεία, ἀπαγγείλατε
 μοι, ὅπως καὶ γὰρ ἠλθὼν προσκυ-
 νήσω αὐτῷ, οἱ ἡ ἀκούσαντες τῆς βα-
 σιλεύσεως, ἐπορεύθησαν, ἡ ἰδοὺ ὁ
 ἀστὴρ ἦν ἔσθ' ἐν τῇ ἀνατολῇ,
 προῦρεν αὐτοῖς, ἕως ἠλθῶν, ἔστη
 ἐπάνω τῆς παιδός. ἰδόντες
 ἡ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν
 μεγάλην σφόδρα. ἡ ἠλθόντες εἰς
 τὴν

magi ab oriente accesserunt Hiero-
 solymā dicentes, Ubi est ille
 qui natus est rex Iudaeorum? ut
 dimimus enim illius stellam in ori-
 ente, & accessimus ut adore-
 mus eū. Auditis autē his He-
 rodes rex, turbatus est, & tota
 Hierosolymorū urbs eū illo, &
 convocatis omnibus pontificibus
 & scribis populi, percontatus est
 eos ubi Christus nasceretur.
 At illi dixerunt ei, In Beth-
 leem Iudaeae, sic enim scriptum
 est per prophetā, Et tu Beth-
 leē terra Iuda, nequaquā minima
 es inter principes Iuda: ex te
 enim mihi proditurus est dux,
 qui guberneturus est populum
 meum Israel. Tum Herodes
 clam accersitis Magis, accu-
 rate perquisiuit ab illis, quo tem-
 pore stella apparuisset. Et ius-
 sis ire in Bethleē dixit, Prose-
 cti illuc, accurate inquirete de
 puero: ubi uero inuenieritis, re-
 nunciate mihi, ut & ego ueniam,
 & adorem illum. At illi au-
 dito rege profecti sunt, & ecce
 stella, quam uiderant in oriente
 praecedebat illos, donec progres-
 si staret supra locum, in quo
 erat puer. Quum autem uidis-
 sent stellam, gauisi sunt gau-
 dio magno ualde, Et ingressi
 domum,

C A P V T II.

τὴν οὐκίαν εὐρον τὸ παιδίον
 μετὰ μαρίας τῆ μητρός αὐτῆς, καὶ
 προσκύνησαν αὐτῷ, καὶ
 ἀνοίξαντες τὰς θύσασαυρὸς αὐ-
 τῶν, προσκύνησαν αὐτῷ δῶρα
 χρυσοῦ, καὶ λίθων, καὶ σμύρνης.
 καὶ χρηματιοῦντες κατ' ἕναρ,
 μὴ ἀνακίμῃαι πρὸς Ἡρώδην,
 δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς
 τὴν χώραν αὐτῶν. ἀναχωρισάν-
 των ἡ αὐτῶν, ἰσοῦ ἀγγελος κυ-
 ρίος φαίνεται κατ' ἕναρ τῷ ἰωσήφ,
 λέγων, ἰγδρόβεις, παράλαβε τὸ
 παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐ-
 τοῦ, καὶ φεύγε εἰς αἴγυπτον, καὶ
 ἰδοὺ ἐπιέως ἀρ' ἐπω σο, μετὰ
 τὸ Ἡρώδην συζητῶν τὸ παιδίον, τῆ
 ἀποκίσει αὐτό. ὃ ἡ ἰγδρόβεις πα-
 ράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέ-
 ρα αὐτῆς νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησαν
 εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐπιέως, ἕως τῆς
 τελευτῆς Ἡρώδης, ἵνα πληρωθῆ
 τὸ ρῆμα, ἡσὸ τῆς κυρίας διὰ τοῦ
 προφήτου λέγοντος. Ἐξ αἴγυ-
 πτος ἐκάλεσα τὸν ἱσοῦ μου. τότε
 Ἡρώδης ἰδὼν, ἐτι ἐνπαίχθη
 ἡσὸ τῆς μάγων, ἐθυμώθη λίαν,
 καὶ ἀποσέλας, ἀνέει πάντας
 τὸς παῖδας τοὺς ἐν βηθλέμ,
 καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀ-
 πὸς λιτῆς, καὶ κατωτέρω, κατὰ
 τὸν χρόνον, ὃν ἠμύρωσε πα-
 ρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπλη-
 ρώθη τὸ ρῆμα ἡσὸ ἱερειοῦ τῆ
 προφῆτης

domum, inuenerunt puerū cum
 Maria matre eius, & prostrati
 adorauerunt illum, & apertis
 thesauris suis obtulerunt illi mi-
 nera, aurum, & thus, & myr-
 rham: & oraculo admoniti in
 somnis ne reuerterentur ad He-
 rodem, per aliam uiam reuersi
 sunt in regionem suam. Di-
 gressis autē illis, ecce angelus
 domini apparet in somnis Io-
 seph dicens, Surge & assume
 puerum ac matrem illius & fuge
 in Aegyptum, & esto illic do-
 nec dixerō tibi: futurū est enim
 ut Herodes querat puerum ad
 perdendum eum. Ille uero exci-
 tatus assumpsit puerum & ma-
 trem eius noctu, & secessit in
 Aegyptū, & fuit illic usq; ad
 obitū Herodis: ut perficeretur
 quod dictū fuerat à domino per
 prophetā dicentē, Ex Aegy-
 pto uocauī filiū meum. Tū He-
 rodes ubi uidit sibi illūsum fu-
 isse à Magis, indignatus est ue-
 hementer, ac missis satellitibus
 interfecit omnes pueros qui erāt
 Bethleem, & in omnibus fini-
 bus Bethleemicis, quotquot es-
 sent bimuli & minores, iuxta
 tēpus quod exacte cognouerāt
 ex Magis. Tunc perfectū est
 quod dictū fuerat ab Hieremia
 A III propheta,

EVANG. MATTHEI

προφήτης λέγοντος. φωνὴ ἐν ῤα
μα ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς
καὶ ὀδυρμὸς πολλός. ῤαχὴλ κλαί
ουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἔθε
λε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ ἔστιν.
τελευτήσαντος ἡ δὲ ἡρώδης, ἰδὼς
ἀγγελὸς κυρίου κατ' ἕνα ὄρα
νεται τῷ Ἰωσήφ ἐν αἰγύπτῳ λέ
γων, ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παι
δίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
πορεύεο εἰς γῆν Ἰσραὴλ. τεθνή
κασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυ
χὴν σου παλαιῶν. ὁ δὲ ἡγερθεὶς, πα
ράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μη
τέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσ
ραὴλ. ἀκούσας ἡ δὲ ἀρχέλαος
βασιλεὺς ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντι
ἡρώδης τῆς πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη
ἐκείνη ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς ἡ
κατ' ἕνα ὄρα, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ
μέρη τῆς γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν,
κατήκουσεν εἰς πόλιν λεγομέ
νην ναζαρέθ. ὅπως πληρωθῆναι τὸ
ῤηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι να
ζαρέθος κληθήσεται.

8 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,
παρῆνεν Ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς
κυβένωρον ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαί
ας ἐν ἄκρω. μετανοοῦτε, ἡγίως
γὰρ ἡ βασιλεία τῆς οὐρανῶν. ἐστὶ
γάρ ἐστιν ὁ ῤηθὲς κτὶ ὅμοιος τῶν
προφητῶν λέγοντος. φωνὴ βοῶν
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν
ὁδὸν κυρίου, ὡς ἔλεγε περὶ τὰς
τοιαύτας

propheta, quū ait, Vox in Rha
ma audita est, lamentatio, plora
tus et fletus multus, Rachel plo
rans filios suos, & noluit conso
lati nem admittere, propterea
quod nō sint. Ceterū de functo
Herode, ecce angelus domini
in somnis apparet Ioseph in
Aegypto dicens, Surge et as
sume puerum & matrē eius, &
uade in terrā Israël: defuncti
sunt enim qui querebunt animā
pueri. At ille surgens assump
sit puerum & matrē illius, &
uenit in terram Israël. Verum
quum audisset Archelaum re
gnare in Iudaea loco Herodis
patris sui, timuit illuc abire: sed
oraculo admonitus in somnis,
secessit in partes Galilee, ac
profectus habitavit in ciuitate
quae uocatur Nazareth: ut im
pleretur quod dictū fuerat per
prophetas, Nazareus uoca
bitur.

In diebus illis accedit Ioan
nes Baptista, praedicans in de
serto Iudaeae, dicens quē, Peni
tentiam agite uitae prioris, in
propinquo est enim regnum cae
lorum. Nam hic est ille de quo
dixit Hesaias propheta qui ait,
Vox clamantis in deserto, pa
rate uiam domini, rectas facite
semitas

Ο ΑΡΧΥΤΗΡΙΟΝ ΙΙΙ.

τριβύς αὐτοῦ. αὐτὸς Ἰωάννης
 ἔχει τὸ ἱνδύμα αὐτῶν, ἀπὸ τρι-
 χῶν καμήλων, καὶ ζώνην διεζωατί-
 νην, ὡς καὶ τὴν ὀσφύα αὐτῶν. ἡ δὲ
 τροφή αὐτῶν ἕως ἀγγέλιος καὶ μέλι
 ἄγριον, τότε ἔβη πορεύεσθαι πρὸς
 αὐτῶν ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ ἰσ-
 ραὴλ, καὶ πᾶσα ἡ ἰερουσαλήμ τοῦ
 ἱεροσολύμου, καὶ ἐβαπτίσθησαν ἐν τῷ
 ἱεροσολύμῳ αὐτῶν, ἔβη μοι λόγος
 ποιῆσαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν
 δὲ πολλοὺς τῶν φαρισαίων καὶ
 σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ
 βάπτισμα αὐτῶν, ἔειπεν αὐτοῖς,
 γνησίματ' ἐχιδνῶν, τίς ἔστι δόξα
 ἔσθ' ὑμῶν φυγῆναι, ἀπὸ τῶν μελλόν-
 τος ἔργων; ποιήσατε ἕνδεκα πρὸς
 ἀξίους τῶν μετάνοιαν. καὶ μὴ δό-
 ξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, ὡς ἔγρα-
 ψαμεν τὸν ἀβραάμ. λέγω γὰρ
 ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐν τῷ λί-
 θῳ τέτων ἐγεῖραι τέσσαρα τῶν ἀ-
 βραάμ. ἡ δὲ ἡ δὲ καὶ ἡ ἀξίον πρὸς
 τὴν ἕξιν τῶν δένδρων ἕως τῆς
 πᾶν ἔργον δένδρον μὴ ποιῆσαι καρ-
 πὸν καλλόν, ἐκκόπεται, καὶ εἰς
 πῦρ βάλλεται. ἐγὼ μὲν βαπτίσω
 ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν, ὃ
 ἴδιον μὲν ἔργον μὲν, ἰσχυρό-
 τῆρος μὲν ἔσθ' ἐγώ. ὃ δὲ ἐν ἐμοὶ ἰκανὸς
 τὰ ἑαυτοῦ ἔργα βαρύνει, αὐ-
 τὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι
 ἁγίῳ, καὶ ὕδατι. ὃ τὸ ἕκτον ἐν τῇ
 ἁγίῳ αὐτῶν, καὶ διακρίσει τὴν

ἐλθόντα

semitas eius. Ipse uero Ioannes
 habebat indumentum suum ē pi-
 lis camelorum, & zonā pelliceā
 circū lumbos suos. Porro cibus
 illius erant locustae & mel sylue-
 stre. Tunc egressa est ad illam
 Hierosolyma & tota Iudaea, to-
 taq; regio undiq; finitima Ior-
 dani, & baptizabantur in Ior-
 dani ab illo, confitentes pecca-
 ta sua. Quū uidisset autē multos
 ex pharisaeis & sadduceis ueni-
 entes ad baptismū suum, dixit
 illis, Progenies uiperarum quis
 uobis submonstrauit ut fugere-
 tis a uentura ira? facite igitur
 fructus qui deceat penitentiā, et
 ne sitis hac mēte ut dicatis intra
 uos ipsos, patrem habuimus A-
 brahā. dico enim uobis quod pos-
 sit deus facere ut ex lapidibus
 his filij surgant Abrahamo.
 Iam uero & securis ad radicē
 arborū posita est. Omnis igitur
 arbor quae non facit fructum bo-
 num, exciditur, & in ignē mit-
 titur. Ego quidem baptizo uos
 aqua ad penitentiam. At ille
 qui post me uenturus est, fortior
 me est; cuius non sum idoneus
 ut calciamenta portem. Ipse
 uos baptizabit spiritu sancto
 & igni, cuius uentilabium in
 manu ipsius, & re purgabit

ΑΥ arcam

E V A N G. M A T T H A E I

ἀλλ' ἂν αὐτῷ, ἢ σιμῶνι ἢ σίτου
 αὐτῷ, ἢ τῷ ἀποθνήσκοντι, τὸ ἕχου
 σου λατρεύσῃς, ἢ τῷ ἀσβεσθῷ,
 τότε παραγίνεται ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς
 γαλιλαίας ἐπὶ τὸν ἰορδάνην
 πρὸς τὸν ἰωάννην τοῦ βαπτί-
 σθου ἵνα αὐτὸν βαπτίσῃ. ὁ δὲ ἰωάννης,
 διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων, ἰγὼ
 χρεῖσθαι ἔχειν ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆ-
 ναι, ἢ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; ἀποκρι-
 θὲς ὁ ἰησοῦς, ἀπεκρίθη αὐτῷ,
 ἀφ' οὗ ἀρτι. ἔγω γὰρ πρέπειον
 ἔσθην ὑμῶν, ὡς πληροῦσαι τῶσαν
 δικαιοσύνην, τότε ἀφίσταν αὐ-
 τῷ, ἢ βαπτισθῆς ὁ ἰησοῦς, ἀνέβη
 ἰδίῳ ἀπὸ τῆς ὕδατος. ἢ ἰδὼς ἀνε-
 φέβησαν αὐτῷ οἱ ἰσραηλῖται, ἢ ἄ-
 δεξοὶ τὸ πνεῦμα τῷ θεῷ λατρεύ-
 νων ἡμῶν πρὸς τὸν ἰωάννην,
 ἢ ἔρχομεν ἐπ' αὐτὸν, ἢ ἰδὼς φωνὴ ἐκ
 τῶν ἰσραηλῶν λέγουσα. ἔστις ὁ ἕσθην
 ὁ ἀγαπῶμεν, ἢ ὡς ἠδύναται.

4 Τότε ὁ ἰησοῦς ἀνύχθη εἰς τὴν
 ἔρημον ὑπὸ τῆς πνεύματος, πειρασθῆναι
 αὐτὸν ὑπὸ τῆς σατανῆς, καὶ νη-
 ψύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα,
 ἢ νύκτας τεσσαράκοντα, ὡς φωνή
 ἐπέφασκεν. ἢ προσελθὼν αὐτῷ
 ὁ πειράζων, ἔειπεν, ἢ ἡσθε ἢ τῷ θεῷ
 εἶπεν, ἢ οἱ λίθοι ἔσονται ἄρτοι γι-
 νωνται. ὁ δὲ ἀποκριθὲς, ἔειπεν, γέ-
 γραπταί. ἢ ἐπ' ἄρτων μόνων ζή-
 σεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ
 ῥήματι ἢ πορομένου διὰ τοῦ
 θεοῦ.

area sua & congregabit triticum
 suum in horreum, paleam autem exie-
 ret igni inextinguibili. Tunc ac-
 cedit Iesus de Galilea ad Ior-
 danem ad Joannem, ut bap-
 tizaretur ab illo. At Ioannes
 prohibebat illum, dicens, Mi-
 hi opus est ut abs te baptizet,
 & tu uenis ad me? Respon-
 dens autem Iesus dixit ad il-
 lum, Omite nunc, Sic enim
 decet nos, ut compleamus om-
 nem iustitiam. Tunc omittit il-
 lum. Et baptizatus Iesus a-
 scendit protinus ab aqua, &
 ecce aperti sunt illi caeli, & ui-
 dit spiritum dei descendantem
 tanquam columbam, & uenien-
 tem super ipsum. & ecce uox
 de caelis dicens, Hic est filius
 meus dilectus, in quo mihi bene
 complacitum est.

Tunc Iesus subductus fuit
 in desertum a spiritu, ut tentare-
 tur a diabolo. Et quum ieiun-
 asset dies quadraginta, ac no-
 ctes quadraginta, tandem esur-
 ixit. Et quum accessisset ad eum
 ille qui teneat, dixit, Si filius
 es dei, iube ut lapides hi pa-
 nes fiant. At ille respondens
 dixit, Scriptum est, Non solo
 pane uicturus est homo, sed om-
 ni uerbo quod egreditur per os
 dei.

C A P U T V.

ματος διδ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν αἰγίαν πόλιν. καὶ ἵσχυσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πύργιον τῆς ἰερῆς, καὶ λέγει αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλλε σὺ αὐτὸν κάτω. γέγραπται γάρ, ἔτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτῷ ἰσχυρῶς περὶ σοῦ. καὶ ἐπὶ χερῶν ἀρῶσιν σε, μή πῶς προσκύνῃς πρὸς λίθον τῆς πόδα σου. ἐξῆς αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πάλιν γέγραπται, οὐκ ἐπιφράσῃς κώριον τοῦ θεοῦ σου. πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ἕτος ὕψυλον λίαν, καὶ δέκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῷ. ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὑπάγει σαταναῖ. γέγραπται γάρ, κώριον τοῦ θεοῦ σου προσκυνήσῃς, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσῃς. τότε ἀφίστησιν αὐτὸν ὁ διάβολος. καὶ ἰδὼν ἄγγελοι προσκύνουσι, καὶ ἰουνοῦ αὐτῷ. ἀνέσας ἦ ὁ ἰησοῦς, ἐτι ἰωάννης παρὲς Ἰσραὴλ, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ καίσαριπὼν τὴν ναζαρεθ, ἐλθὼν καὶ τὴν ἑσθραθ, εἰς καπρυαδὴν τὴν παρὰ τὴν ἑσθραθ, ἐν ὁρίοις ζαβουλὼν καὶ νεφθαλὶμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ ἠσαίου τῆς προφῆτης λέγοντος. ἐν ζαβουλὼν καὶ νεφθαλὶμ ὁ δὸμ θηλάσῃς, πέραν τοῦ ἰορδάνου, γαλιλαία

dei. Tunc assumit illum diabolus in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi, dicens illi, Si filius es dei, precipitate deorsum. nam scriptum est, Angelis suis mandatum est de te, ac manibus tollente non quando impingas in lapidem pedem tuum. Dixit illi Iesus, Rursum scriptum est, Non tentabis dominum deum tuum. Rursum assumit illum diabolus in montem excelsum ualde, et monstrat ei omnia regna mundi, et gloria illorum, et dicit illi, Haec omnia tibi dabo, si prostratus adoraueris me. Tunc dicit illi Iesus, Abi satana: scriptum est enim, Dominum deum tuum adorabis, et illum solum coles. Tunc onuit eum diabolus, et ecce angeli accedebant ac ministrabant ei. Quum audisset autem Iesus quod Ioannes traditus esset, secessit in Galileam, et relicta Nazareth profectus habitauit in Capernaum, quae est ciuitas maritima, in finibus Zabulon et Neptalim, ut impleretur quod dictum fuerat per Hesaiam prophetam dicentem, Terra Zabulon et Neptalim iuxta uiam maris, ultra Iordanem, Galilaea

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

να, γαλιλαία τ' ἰβνῶν, ὁ λαὸς
 ὁ καθήμενος ἐν σκότει, ἔδει φῶς
 μέγα. καὶ τοῖς καθήμενοις ἐν χό
 ρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀντήλθεν
 αὐτοῖς. ἀπὸ τῆς ἕρξας ὁ ἰησοῦς
 ἐκ τῆς γαλιλαίας, καὶ λέγει. μετανο
 εῖτε. ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν. περιπατῶν δὲ ὁ ἰησοῦς
 παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαί
 ας, εἶδεν δύο ἀδελφοὺς σίμωνα
 τ' πετρίδου πατρὸς, καὶ ἀνδρέ
 α τ' ἀδελφὸν αὐτῆς, θάλλοντες
 ἀμφίβληστον ἐς τὴν θάλασσαν.
 ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς.
 δεῦτε ἐπίσω μου, καὶ ποιῶ ἡμεῖς
 ἀλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ ἃ ἀφέντες
 ἔβησαν τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν
 αὐτῷ. καὶ πρὸς ἑκατέρωθεν
 ἀπλοῦς δύο ἀδελφοὺς, ἰακώβου
 τ' ἢ ἰησοῦ ἀδελφῶν καὶ ἀνδ
 ρῶν αὐτῶν ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ
 θεοδώρου πατρὸς αὐτῶν, κατὰ
 τίθοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκά
 λισεν αὐτούς. οἱ ἃ ἔβησαν ἀφέν
 τες τὸ πλοῖον καὶ τὰ πᾶσιμα αὐτῶν,
 ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ περιήγει
 ὄντων τῶν γαλιλαίων ὁ ἰησοῦς, δι
 δάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐ
 τῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
 βασιλείας, καὶ θεραπεύων πάσαν
 νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν
 ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπήλθεν ἡ ἀκοὴ
 αὐτοῦ εἰς ὄντων τῶν Συρίων. καὶ
 προσήγγισαν αὐτῷ πάντες τὸς

lea gentium, populus qui se
 debat in tenebris & umbra mor
 tis uidit lucem magnam, &
 qui sedebant in regione & um
 bra mortis, lux orta est eis.

Ex eo tempore cepit Iesus
 predicare & dicere, Respi
 scite, instat enim regnum coe
 lorum. Ambulans autem Ie
 sus iuxta mare Galilee, uidit
 duos fratres, Simonem, qui
 uocabatur Petrus, & An
 dream fratrem eius, iacentes
 rete in mare (nam erant pi
 scatores) & dicit illis, Sequi
 mini me, & faciam uos pisca
 tores hominum. At illi reli
 ctis ilico retibus, sequuti sunt
 illum. Et progressus illinc, ui
 dit alios duos fratres, Iaco
 bum filium Zebedaei, & Io
 annem fratrem eius in nauī cum
 Zebedaeo patre suo, sercien
 tes retia sua, & uocauit eos.
 At illi protinus relictā nauī
 & patre suo, sequuti sunt eum.
 Et circumibat totam Gali
 leam Iesus, docens in synago
 gis illorum, ac predicans euan
 gelium regni, & sanans omnem
 morbum, & omnem languo
 rem in populo, Et dimanauit
 fama illius in totam Syriam.
 Et adduxerunt ad illum omnes

κακῶς ἔχοντας, ποικίλους νόσοις
 ἢ βασάνοις σωματικοῖς, ἢ δαι-
 μονισμοῖς, ἢ σελήναισμοῖ-
 νος, ἢ παραλυτικῶν, ἢ ἰσθμῶν
 ἢ αὐτῶν. ἢ ἠποκλήσασα αὐτῶν
 ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 ἢ Δεκαπόλεως ἢ ἑρσοσούμων,
 ἢ Ἰσραήλ, ἢ τῶν Ἰουδαίων.

Ἰδὼν ὃ τὸς ὄχλους, ἀνέβη εἰς
 τὸ ἕρ. καὶ καθίσαντος αὐτοῦ,
 προσήλθον αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ,
 ἐδίδασκον αὐτοὺς, λέγων. μακά-
 ριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
 αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐ-
 ρανῶν. μακάριοι οἱ πνευδόντες,
 ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται μα-
 κάριοι οἱ τραῖς, ὅτι αὐτοὶ κλυ-
 γονομήσουσι πέν γλυ. μακάριοι
 οἱ πένωντες καὶ διψῶντες πέν
 δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτα-
 σθήσονται. μακάριοι οἱ κλυ-
 μονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
 μακάριοι οἱ κλάθοντες τῇ καρ-
 δια, ὅτι αὐτοὶ τὸν θέν ὄψοντι.
 μακάριοι οἱ εἰρητικοὶ, ὅτι αὐ-
 τοὶ τοῦ θεοῦ λεληθήσονται. μα-
 κάριοι οἱ διδιωγμένοι ἕνεκεν
 δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακά-
 ριοι ἔστε, ὅτι ἀνὸν δίσσωσι ὑμᾶς
 καὶ διώξουσιν, καὶ ἐπιώσιν ὑμᾶς
 ὡν γὰρ ἐμὸν καὶ ὑμῶν ψευ-
 δέμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε
 καὶ ἄγα-

male affectos, varijs morbis ac-
 tornumbus cōstrictos, et diemo-
 niacos, et lunaticos, et paralyti-
 cos, sanavitq̄ illos. Et sequen-
 tes sunt eū turbæ multæ d Ga-
 lilee, ac Decapoli, & Hiero-
 solymis, & Iudæa & d regio-
 nibus trans Iordanem sitis.

Quum vidisset autē turbas
 ascendit in montem, & quum
 confedisset, accesserunt ad il-
 lum discipuli eius: & postquē
 aperisisset os suum, docebat il-
 los dicens, Beati pauperes spi-
 ritu, quoniā illorū est regnum
 celorū. Beati qui lugent, quo-
 niā ipsi cōsolationē accipiet.
 Beati mites, quoniā ipsi here-
 ditatē accipient terræ. Beati
 qui esuriunt & sitiunt iustitiā,
 quoniā ipsi saturabuntur. Bea-
 ti misericordes, quoniā ipsi mi-
 sericordiam consequentur. Bea-
 ti mundo corde, quoniā ipsi
 deum videbunt. Beati paci-
 fici, quoniā ipsi filij dei voca-
 buntur. Beati qui persequen-
 tiam patiuntur propter iusti-
 tiam, quoniā illorū est regnū
 celorum. Beati estis, qui pro-
 bra iocunde in uos & insēctati
 fuerint, & dixerint omne ma-
 lum uerbum aduersus uos men-
 tientes, propter me. Gaudete
 & exul-

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ἢ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅτι ὁ ἰσχυρὸς τὰς προφύτας, τὰς πρὸ ὑμῶν. ὑμεῖς ἴσθ' ὅτι ἀλάσ τ' ἔσθ' ἡ γῆ, ἰὰν ἡ τὸ ἀλάσ μωραυθῆ, ἐν τίνι ἀλιθῶσιν; εἰς ὅδε ἰσχυρὸς ἐστὶ ἂν μὴ βληθῆναι ἰσχυρὸς, ἢ καὶ παρὰ ἰσχυρὸς ἔσθ' ἂν θρώπων. ὑμεῖς ἴσθ' ὅτι φῶς ἔσθ' ἡ πόλις, οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἰπάνω ἕρειος καὶ μέλι, ὅδε καὶ σι λυχνίον, ἢ τιθίσιον αὐτὸν ὑπὸ τὸν μύδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἢ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ὅπως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἰδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, ἢ διοξάσωσι τὴν πατέρα ὑμῶν, τὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μὴ νομίσητε, ὅτι ἔλθου καταλύσαι τὸ νόμον ἢ τὰς προφύτας. οὐκ ἔλθου καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὲν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς ἢ ἡ γῆ, ἰὼτα ἕρ, ἢ μία κρηνα, οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τῶν νόμων ἕως ἂν πάντα γέννησθ. ὅδε ἰὰν ἕρ λύση μίαρ τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἰλαχίστων, ἢ διδάξῃ ὅπως τὰς ἀνθρώπων, ἰλαχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὅδε δ' ἂν ποιήσῃ ἢ διδάξῃ, ὅπως μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ἰὰν μὴ πῶριανώσῃ ὑμῶν

et exultate, quoniam merces uestra multa est in caelis. Sic enim persecuti fuerunt prophetas, qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terrae, quod si sal infatuatus fuerit, quo salietur? Ad nihil ualet ultra, nisi ut proiectatur foras, & conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest oppidum abscondi supra montem situm: neque accendunt lucernam, & ponunt illam subter modium, sed super candelabrum, & lucet omnibus qui sunt in domo. Sic luceat lux uestra coram hominibus ut uideant uestra bona opera, glorificentq; patrem uestrum qui est in caelis. Ne existimetis quod uenerim ad destruendam legem aut prophetas, imo non ueni ut destruam, sed ut compleam. Amen quippe dico uobis, donec praetereat caelum & terra, iota unum aut unus apex non praetereit ex lege, quoad omnia facta fuerint. Quisquis igitur soluerit unum ex mandatis hisce minimis, et docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno caelorum. Quisquis autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in regno caelorum. Dico enim uobis, nisi abundauerit uestra

ὑμῶν ἢ δικαιοσύνη, πλῆθὸς τῶν
 γραμματέων ἢ φαρισσαίων, ὃ μὴ
 εἰσέλθετε εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν
 οὐρανῶν. ἡνὸς οὐκ ἔστι ἰσχύει τοῖς
 ἀρχαίοις, οὐ φονεύσει, ὃς δ' ἀφ'
 φονεύσει, ἰνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
 ἰγὼ ἢ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἔργι
 βλαβένος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰπὼν,
 ἰνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ὃς δ' ἀφ'
 ἔπαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ βλαβένος, ἰνο-
 χος ἔσται τῷ συνιδρώ. ὃς δ' ἀφ'
 ἔπαι μορῆ, ἰνοχος ἔσται εἰς τὸν γέ-
 ννηαν τῶν πυρός. ἰὰν ἔν προσφι-
 γης τὸ δῶρόν σου ἐπι τὸ θυσιάζ-
 σῆριον, ἢ ἐπὶ μνηθῆς, ἔτι ὁ ἀ-
 δελφός σου ἔχει τι κατὰ σὸ, ἀφ' ἑ-
 ἰκά τὸ δῶρόν σου ἐμπρόσθεν τῶ
 θυσιάζου, ἢ ἔπαυ: πρῶτον,
 διαλλαγήδι τῷ ἀδελφῷ σου. ἢ
 τότε ἰλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν
 σου. ἰδοὶ ἰνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου
 ταχὺ, ἕως ἔπει ἢ ἐν τῇ δόλῳ μετ'
 αὐτοῦ, μὴ ποτὶ σε παραδῶ ὁ ἀντι-
 δικὸς τῷ κριτῇ, ἢ ὁ κριτὴς σε
 παραδῶ τῷ ὑπερίτῃ, ἢ ἔς φυ-
 λακὸν ἐλθῶν. ἀλλὸν λέγω σοι
 ὃ μὴ ὀβελθῆς ἐκείθεν ἕως ἀρ ἀπο-
 δῶς τ' ἰσχυατομ κοδράνιστω, ἡνὸς
 σαι, ὅτι ἰσχύει τοῖς ἀρχαίοις,
 ὃ μὴ χύσεις, ἰγὼ ἢ λέγω ὑμῖν,
 ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναικα
 πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἢ ὁ
 ἐμίχουσαν αὐτῷ ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτοῦ. ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ
 δεξιῶ

uestra iustitia plusquam scriba-
 rum & phariseorum, non possi-
 tis ingredi in regnum coelorum,
 Audistis quod dictū sit ueteri-
 bus, Non occides: quisquis au-
 tē occiderit, obnoxius erit iudi-
 cio. At ego dico uobis quod
 quisquis nascitur fratri suo e-
 mere, obnoxius erit iudicio. Qui
 cūq; uero dixerit fratri suo bla-
 ca, obnoxius erit concilio. Quis-
 quis autem dixerit fatue, obno-
 xius erit gehēnae mēdio. Itaq;
 si obtuleris numus tuū ad altā,
 & illic recordatus fueris quod
 frater tuus habet aliquid aduer-
 sum te, relinque illic numus tuū
 corā altari, & abi prius recon-
 cilies fratri tuo, & tum ueni-
 ens offer numus tuū. Habeto
 beneuolentiā cū aduersario tuo
 cito, dum es in uia cum illo: ne
 quando te tradat aduersarius iu-
 dici, et iudex te tradat ministro,
 et in carcerē conijctaris. Amē
 dico tibi, non exibis illic, donec
 persolueris extremū quadrante.
 Audistis, q; dictū fuerit anti-
 quis, Non committes adulteriū.
 At ego dico uobis quod qua-
 cūq; aspexerit uxorē alterius
 ad concupiscendam eam, iam
 adulteriū cum ea commisit no-
 corde suo. Quod si oculus tuus
 dexter

EVANG. MATTHEI

δεξις σου οσκαλαρις σε, ξελε
 αυτον ηξει βαλλει απο σου,
 συμφερει γαρ σοι, ινα αποβλη-
 ται εν των μελων σου, ηξει μη
 ελον το σωμα σε βληθη εις γειν-
 ναμ, κι εη δεξις σου χαρ σκαυ
 λαρις σε, εκκοφου αυτην η
 βαλλει απο σου. συμφερει γαρ
 σοι, ινα αποβληται εν των με-
 λων σου. ηξει μη ελον το σωμα
 σε βληθη εις γεινναμ, ερρεθη η
 δε αρ απολυση των γυναικα
 αυτου, δετω αυτη αποσασιον.
 εγω η λεγω υμιν, ετι δε αρ απο-
 λυση των γυναικα αυτου, πα-
 ρειτος λογον πορνειας, ποιει
 αυτην μοιχαλας. ηξει δε ιαρ
 απολελυμενη γαμηση, μοι-
 χατη, παλιμ ηνυσατε, ετι ερρε-
 θη τοις αρχαισις, δε επιορως δε
 αποδωσει δε των λυγιω της ερ-
 κως σε, εγω η λεγω υμιν μη ομω-
 σαι ολως, μητε εν των θρανων, ετι
 θρονος δε η θεος, μητε εν τη γη,
 ετι υποποδιου δε η το σωμα
 αυτ, μητε εις ιεροσολυμα, ετι
 πόλις δε η μεγαλη βασιλε-
 ως, μητε εν τη λεφαλη σε ομο-
 σης, ετι ου δυνασαι μιαν τριχα
 λουκην η μελαιναν ποιησαι,
 ετω δε ο λογος υμων, ναι ναι, δε
 δε. το η πρωτον τετων, εν η πο-
 νερη δετη, ηνυσατε ετι ερρεθη,
 εφθαλμου αντι οφθαλμου, ηξει
 ο δε εντα

dexter obseculo tibi fuerit, erue
 illū & abijce abs te. Expediit
 enim tibi, ut pereat unū mēbro-
 rum tuorum, ac non totū corpus
 tuum conijciatur in gehennam.
 Et si dextra tua manus oblite-
 rit tibi, amputa eam & projice
 abs te. Expediit enim tibi, ut pe-
 reat unum membrorū tuorū, ac
 nō totum corpus tuū conijciatur
 in gehennam. Dicitum est autē:
 quicumq; repudiaverit uxore su-
 am, dec illi libellū diuortij. At
 ego dico uobis quod quisquis re-
 pudiauerit uxore suā, nisi causa
 stupri, efficit ut illa sit adulte-
 ra: et quicumq; repudiatam du-
 xerit, adulteriū cōmittit. Rur-
 sum audistis quod dictum fuerit
 antiquis, Nō peierabis, sed per-
 solves domino ea que iuraueris.
 At ego dico uobis, ne iuretis
 omnino, neq; per cœlū, quia thro-
 nus dei est, neq; per terram, quia
 subsellium est pedum illius: neq;
 per Hierosolyma, quoniam ciui-
 tas est magni regis: neque per
 caput tuum iurabis, propterea
 quod non potes unū pilum albū
 aut nigrum facere. Sed eris ser-
 moues ter, Est est, non nō. Por-
 rò quod ultra hæc adiungitur, ex
 malo proficiscitur. Audistis qd
 dictū fuerit, Oculū pro oculo, et
 dentem

Ο ΑΡΧΥΤΥ.

θλόντα ἀντί ὁ δόντος, ἐγὼ ἢ λι-
 γιστὸν ὑμῶν, μὴ ἀντιβῶμαι τῷ πονη-
 ρῷ. ἀλλ' ὅς τις σε βλάβησιν ἐπιβῶ
 δεξιῶν σου σιαγόνας, σφίψου αὐτῷ
 καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τὸ δέλοντί σοι
 κριθῶμαι καὶ τὸ χιτῶνά σου λαβῶμαι,
 ἀφ' οὗ αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ ὅς τις
 σε ἀγκαριώσῃ μίλιον ἕν, ὑπαγε
 μετ' αὐτὸ δύο. τῷ αἰτῶνσί σοι δι-
 δος, καὶ τὸ δέλοντα ἀπὸ σὲ δαπέ-
 σαοῦ μὴ ἀποσφραγῆς. ἡνὸς ἄγε
 ἐστὶ ἑρέθισμα, ἀγαπήσεις τὸ πλησίον
 σου, καὶ μισήσεις τὸ ἐχθρὸν σου. ἐγὼ
 ἢ λέγω ὑμῶν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχ-
 θροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρω-
 μένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς
 μισθόντας ὑμᾶς, καὶ προσώχεθε
 ὑπὲρ τῶν ἐπυρεσθέντων ὑμᾶς, καὶ
 διωκόντων ὑμᾶς, ἕως γενῆσθε ἢ
 οἱ τὸ πατρὸς ὑμῶν τὸ ἐν οὐρανοῖς,
 ὅτι τὸ ἥλιον αὐτὸ ἀνατέλλει ἐπὶ
 πονηροὺς καὶ αγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ
 δικαίους καὶ ἀδίκους. καὶ ἂν γὰρ ἀγα-
 πήσατε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τί
 να μισθῶν ἐχετε; ὅχι καὶ οἱ τελῶ-
 ναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; καὶ ἂν ἀσ-
 πάσῃσθε τοὺς ἀδικησάντων ὑμῶν μό-
 νον τί βραβεῖον ποιεῖτε; ὅχι καὶ οἱ
 οἱ τελῶναι ὅτως ποιοῦσιν; ἵνα
 δεῶν ὑμᾶς τέλειοι, ὡς περὶ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
 τέλειός ἐστιν.

Προσέχετε πᾶν ἑλεημοσύνην
 ὑμῶν μὴ ποιῆν ἐμπροσθεν τῶν
 θρώπων,

dentē pro dēte. *At* ego dico uo-
 bis, *Ne* resistatis malo: sed quis
 quis ipsegerit alaphā in dextera
 tuā maxillam obuerce illi et alte-
 ram, & ei qui te uelit in ius tra-
 here, ac tunicā tuā tollere, per-
 mitte illi & palliū: & qui te ade-
 gerit ad militariū unum, abito cū
 illo duo. *Pecenti* abs te dato, &
 cupientem mutuum accipere, ne
 auerferis. *Audistis* quod dictū
 sit, *Diliges* proximum tuum, et
 odio habebis inimicū tuum. *At*
 ego dico uobis. *Diligite* inimi-
 cos uestros, bene precemini de-
 uouētibus uos: bene facite ijs qui
 uos odio prosequūtur: orate pro
 ijs qui laedunt & insectantur
 uos, ut suis filij patris uestri qui
 est in caelis: quia solem suum ex-
 oriri sinit super malos ac bo-
 nos, & pluuiam mittit super ius-
 tos & iniustos. *Nam* si dilexe-
 ritis eos qui diligunt uos, quod
 premium habebis? *Nonne* et pu-
 blicani idem faciunt. *Et* si com-
 plexi fueritis fratres uestros
 tantum, quid eximium facitis?
Nonne et publicani sic faciunt?
Eritis igitur uos perfecti, quā-
 admodum pater uester, qui est in
 caelis perfectus est.

Attendite ne eleemosynam
 uestram praestecis coram ho-
 minibus

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

θρώπων, πρὸς τὸ διαβῶαι αὐ-
τοῖς. εἰδὲ μὴ γε, μισθὸν ἔνι ἔχετε
παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρα-
νοῖς. ἢ ἂν ἔνι ποιεῖς ἐλεημοσύ-
νην, μὴ σαλπίζης ἔμπροσθεν
σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦ-
σιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν
ταῖς βύμαις, ὅπως δοξαζῶσιν
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὲν λέγω
ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐ-
τῶν. σὺ δὲ ποιοῦντι ἐλεημο-
σύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου,
τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἢ σὺ
ἢ ἐλεημοσύνην ἐν τῷ ἰερυπτῷ, καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυ-
πτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν
τῷ φανερῷ. καὶ ὅταν προσεύ-
χη, οὐκ ἴσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ
ἔτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς. καὶ ἐν ταῖς γούαις τῶν
πλατειῶν ἰσώτῳ προσεύχε-
σθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀν-
θρώποις. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
σὺ δὲ ὅτ' ἂν προσεύχη, εἰσελθε
εἰς τὸ ταμῆδόν σου, καὶ κλείσας
τὴν θύραν σου, προσεύξαι τῷ
πατρὶ σου, τῷ ἐν τῷ ἰερυπτῷ,
καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν
τῷ ἰερυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν
τῷ φανερῷ. προσευχόμενοι δὲ
μὴ βαττολογῆσητε, ὥσπερ οἱ
ἔθνησιν. δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ
πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουαθή-

minibus, quo spectemini ad
illis. Alioqui primum non
habetis apud patrem vestrum,
qui est in caelis. Itaque quum
prestatas elemosynam, ne tu-
bis canatur ante te, quemad-
modum hypocrytae faciunt in
conciliabulis, & in vicis, ut glo-
rificetur ab hominibus. Amen
dico vobis, habent mercedem
suam. Ceterum tu quum pre-
stabis elemosynam, nesciat
sinistra tua quod faciat dex-
tera tua, ut sit tua elemosy-
na in occulto: & pater tuus qui
uidet in occulto, ipse reddet ti-
bi in propatulo. Et quum ora-
ueris, numeris quemadmodum
hypocrite. Nam illi solent
in conciliabulis & in angu-
lis platearum, stantes orare,
quo conspiciuntur hominibus.
Amen dico vobis, quod ha-
bent mercedem suam. Tu ve-
ro quum oras, introito in con-
clave tuum, & occluso ostio
tuo, ora patrem tuum qui est
in occulto, & pater tuus qui
uidet in occulto, persoluet ti-
bi in propatulo. Verum ora-
tes, ne sicut ethnici, si-
cut ethnici. Putant enim fore,
ut ob multiloquium suum exaudi-

CAPUT VII.

οὐκ ἐστὶν ἡμῶν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς,
 οἷον γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὡς χρεῖ-
 ἀμῆ χρεῖτε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι
 αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε
 ὑμᾶς. πᾶτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐ-
 ρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.
 ἔλθετω ἡ βασιλεία σου. γρηθή-
 τω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρα-
 νῷ, καὶ ἐπὶ τῆ γῆς. τὸν ἄρτον
 ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, δός ἡμῖν
 σήμερον, καὶ ἀφάρ ὑμῶν τὰ ἄφ-
 ἄρτα ὑμῶν, ὡς καὶ ὑμᾶς ἀ-
 φείκεν τοῖς ὀφειλέταις ὑμῶν.
 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πει-
 ρασμὸν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ
 τοῦ πονηροῦ. ἔτι σοῦ ἔστιν ἡ βασι-
 λεία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ δόξα, εἰς
 τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ἰὰρ γὰρ ἀφῆ-
 ῖτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώ-
 ματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν οὐρανοῖς. ἰὰρ οὐ
 μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ πα-
 ραπτώματά αὐτῶν, ὁ δὲ ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα
 ὑμῶν. ἔτι ἂν ἤνυστέ, μὴ γι-
 νεσθε ὡς οἱ ἰσχυροὶ συν-
 θρωποὶ. ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρό-
 σωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς
 ἀνθρώποις νηστῶντες, ἀμήν λέ-
 γω ὑμῖν, ἔτι ἀπέχουσι τὸν μι-
 δόν αὐτῶν. σὺ ἤνυσέων ἀλη-
 θείας ἢ κεφαλῶν, καὶ τὸ πρόσω-
 πόν σου νίψαι ὅπως μὴ φανῆς τοῖς
 ἀνθρώποις νηστῶν, ἀλλὰ τῷ

antur. Ne igitur efficiamini
 similes istorum. Nouit enim
 pater uester, quibus rebus o-
 pus sit uobis, prius quam pe-
 tatis ab illo. Ad hunc ergo
 modum orate uos: Pater noster,
 qui es in caelis, sanctificetur
 nomen tuum: ueniat regnum
 tuum: fiat uoluntas tua, quem-
 admodum in caelo, sic etiam in
 terra: panem nostrum quoti-
 dianum da nobis hodie, & re-
 mitte nobis debita nostra, sicut
 & nos remittimus debitoribus
 nostris: & ne inducas nos in
 tentationem: sed libera nos a
 malo, Quia tuum est regnum
 & potentia & gloria in secula
 seculorum. Amen. Proinde si
 remiseritis hominibus errata sua
 remittet & uobis pater uester
 caelestis. quod si non remiseri-
 tis hominibus errata sua, nec
 pater uester remittet errata ue-
 stra. Porro quum ieiunaueri-
 tis, ne sitis ueluti hypocrite
 tetrici. Obscurant enim fa-
 cies suas, quo per specuum sit ho-
 minibus ipsorum ieiunare. Amē
 dico uobis, habent mercedem
 suam. Tu uero quum ieiunas,
 unge caput tuum, & faciem
 tuam laua, ne conspicuum sit
 hominibus te ieiunare, sed

B ij past

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

πατήρ σου, τὸ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἢ ὁ
 πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυ-
 πτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανε-
 ρῷ, μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυ-
 ρὸς ἐπὶ τῆ γῆς, ὅπου σὺς ἢ βρῶ-
 σις ἀφανίσει, ἢ ἔπος κλέπτου δι-
 ορούσῃσι, ἢ κλέψουσιν. θησαυρί-
 ζετε ἢ ὑμῖν θησαυρὸς ἐν ἑρανοῖς,
 ὅπου ἔστι σὺς, ἔστι βρῶσις ἀφανί-
 σει, ἢ ἔπος κλέπτου ἢ διορούσου-
 σιν, ἔστι κλέπτουσιν. ἵπου γὰρ
 ὄζει ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ ἔσται
 ἢ ἡ καρδία ὑμῶν. ὁ λύχνος τοῦ
 σώματος ἔστι ὁ ὀφθαλμὸς. ἰὰν
 ἔμ ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλὸς ἦ, ὅλον
 τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται. ἰὰν ἔ-
 ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἦ, ὅλον
 τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ δὲ
 τὸ φῶς τὸ ἐν σοι σκότος ὄζει, τὸ
 σκότος ὅσον; ἔστι δὲ δύναται
 δυοὶ κυρίως διαλέξω. ἢ γὰρ τὸν
 ἑνα μισήσῃ, ἢ τὸν ἕτερον ἀγαπή-
 σῃ, ἢ ἑνὸς ἀνδέξεται, ἢ ἕτερον
 καταφρονήσῃ. οὐ δύναται δεῦ
 διαλέξω ἢ μαμμωνᾶ. διὰ τῆτο
 λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυ-
 χῇ ὑμῶν τί φάγητε, ἢ τί πίνατε,
 μὴ ἢ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐν δύν-
 αται. ἔστι ἢ ἡ ψυχὴ πλείον ἔστι ἢ
 τροφῆς; ἢ τὸ σῶμα ἢ ἐν δύνματός;
 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τῆ ἑρα-
 νοῦ, ὅτι ἔσπαρουσιν, οὐδὲ θρί-
 ζουσιν, οὐδὲ σιωάουσιν εἰς ἀ-
 ποθνήσκει, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ
 ἐπάνω,

patri tuo, qui est in occulto, et pater
 tuus qui uidet in abdito, red-
 det tibi in propatulo. Ne repo-
 natis uobis thesauros in terra,
 ubi erugo & tinea corrumpit,
 & ubi fures perfoliunt ac fur-
 rantur. sed recedite uobis thesau-
 ros in caelo, ubi neq; erugo neq;
 tinea corrumpit, & ubi fures non
 perfoliunt neq; furantur. Nam
 ubi fuerit thesaurus uester, illic
 erit, & cor uestrum. Lucerna cor-
 poris est oculus. Si igitur oculus
 tuus simplex fuerit, totum corpus
 tuum lucidum erit, quod si ocu-
 lus tuus malus fuerit, totum cor-
 pus tuum tenebrosum erit. Ergo
 si lumen quod est in te, tenebrae
 sunt, ipsae tenebrae quantae? Ne
 potest duob. dominis seruire:
 aut enim hunc habebit odio, &
 alterum diligit: aut huic adhaere-
 bit, & alterum negliget. non pote-
 stis deo seruire & mammonae.
 Propterea dico uobis, ne sitis
 solliciti uitae uestrae, quid esuriet
 sitis aut bibiturum, neque corpori
 uestro quibus indumentis usuri.
 Nonne anima pluris est quam
 cibus, & corpus pluris quam in-
 dumentum? Vertite oculos ad
 uolatilia caeli, quia non serunt
 neque metunt, neque curant
 hunc in horrea, & pater uester
 caelestis

CAPUT VII.

ὁ γὰρ ὁ ἀφ' αὐτῶν οὐχ ὑμᾶς
 μάλλον διαφθίεται αὐτῶν; τίς
 οὐδ' ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται
 προδύναμι ἐπὶ πλὴν ὑλικίου αὐτῶν
 πηκλω ἵνα; καὶ πρὶ ἐν δύματος τί
 μεριμνᾶτε; καὶ λαμᾶθε τὰ κρῖνα
 τῶν ἀγρῶν, πῶς αὐξάνει. ἢ νοπῖα, ἢ
 ἰνῆδει. λέγω ἡμῖν, ὅτι ἡ σο-
 λομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτῶν πε-
 ρεβάλετο ὡς ἐν τόπων. ἢ ἡ τὸν
 κόρτον τῶν ἀγρῶν σύμφρον ἵνα, καὶ
 αὐριον εἰς κλιβανὸν βαλλόμε-
 νον, ὁ θεὸς ἔως ἀμφιπυρρῶν, ἢ
 πολλῶν μάλλον ὑμᾶς ὀλιγοπι-
 σοι; μή ἔρ μεριμνήσῃτε λέγουσιν.
 τί φάγομεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί πε-
 ριβαλώμεθα, πάντα γὰρ ταῦτα ἰα-
 ῖθνη ἐπισητᾶ. οἱ δὲ γὰρ ὁ πατήρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆσιτε τὸ
 τῶν ἀπάντων. ἰητᾶτε ἡ πρῶτον
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δε-
 καισύνην αὐτῶν, καὶ ταῦτα πάντα
 προστεθήσεται ὑμῖν. μή ἔρ μεριμ-
 νήσῃτε εἰς τὴν αὐριον. ἢ γὰρ αὐ-
 ριον μεριμνήσῃτε τὰ ἑαυτῶν. ἀρκε-
 ῖ τῇ ὑμῶν ἢ κακία αὐτῶν.

Μὴ λυγίρετε, ἵνα μὴ κριθῆτε,
 ἐν ᾧ γὰρ λυγίρετε, λυγίρετε, λυγί-
 ρεθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρω μετρήτε,
 μετρήσεται ὑμῖν. τί ἡ βλέψῃς
 τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τῶν
 ἀδελφῶν σου, πλὴν ἡ ἐν τῷ ὀφ-
 θαλμῷ σου οὐ κατανοεῖς; ἢ
 πῶς ὄρατ τὸ ἀδελφῶν σου, ἀφ' ὧν
 ἐκάλω

caelestis alit illa. Nōne uos lōge
 praecellitis illa? Quis autē ex uo-
 bis sollicitē cogitādo potest adde-
 re ad statūrā suam cubitū unū?
 Ac de indumento quid solliciti
 estis? cognoscite lilia agri quo-
 modo crescant, nō laborāt neq̄
 nēt. Attamē dico uobis, ne So-
 lomōnē quidē in uniuersa gloria
 sua sic amictū fuisse ut unū ex
 his. Quod si gramē agri, quod ho-
 die quū sit, cras in cubitū mit-
 titur, deus sic uestit, an nō multo
 magis uobis id faciet ὁ parū fi-
 dētes? Ne sitis igitur solliciti,
 dicētes: quid edemus aut quid bi-
 bemus, aut quibus operiemur? nā
 omnia ista gētes exquirūt. nouit
 enim pater uester caelestis quod
 opus habeatis his omnibus. quin
 potius querite primū regnū dei
 et iustitiā eius, et haec oīa ad-
 iicientur uobis. Ne sitis igitur
 solliciti i crastinū: nā acrastinus
 dies curam habebit sui ipsius.
 Sufficit sua diei afflictio.

Nolite condēnare, ne condēn
 7
 nemini: quo enim iudicio iudica-
 tis, eo iudicabitur de uobis, et
 qua mēsurā metimini, ea metien-
 tur uobis alij. Cur autē uidēs fe-
 stucā quae est i oculo fratris tui,
 trabē autē quae est in oculo tuo nō
 animaduertis? aut quō dicis fra-

EVANG. MATTHEI

ἐβαλὼ τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, ἢ ἰδὲ ἢ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμοῦ σου; ἢ περικτὰ, ἐβαλλεῖ πρῶτον τὴν δοκὸν ἐν τῷ ὀφθαλμοῦ σου, ἢ τότε διαβλέψῃς ἐμβαλεῖν τὸ κάρφος ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ἀδελφῶ σου. μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μὴ ἵβάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τοῦ χοίρου, μὴ ποτε καταπαύσῃσιν αὐτὸς ἐν τοῖς ποσίν αὐτοῦ, ἢ σφραγίσῃς ῥύξασιν ὑμῶν. αἰτῆτι ἢ δοῦσιν ἡ ὑμῖν, βυτῆτι ἢ εὐρήσεται, κρήνῃ ἢ ἀνοιγῆσεται ὑμῖν. ὡς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει, καὶ ὁ βυτῶν εὐρήσκει, καὶ τῷ ἰσχυρῶν ἀνοιγῆσεται. ἢ τίς ἔστιν ἐξ ὑμῶν ἀνθρώπων, ὃν ἴδεν αἰτήσῃ ὁ γὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἴδεν ἰχθῦν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιον ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἷδετε δέματα ἀγαθὰ δίδουσι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὃς ἐν τοῖς οὐρανοῖς δῶσθαι ἀγαθὰ τοῖς αἰτήσιν αὐτοῦ; πάντως οὖν ἴδεν ἄρτον δέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἔτω καὶ ὑμεῖς ποιῆτε αὐτοῖς. ἔτι γὰρ ἔστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται, εἰσελθεῖτε διὰ τῆς στενῆς πόλης. ἔτι πλατῆα ἢ πύλη ἢ εὐρύχωρος ἢ ὁδοῦ, ἢ ἀπάγῃσα ἐς τὴν ἀπώλησιν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ ἐσπράχμενοι δι' αὐτῆς.

tri tuo, sine eximam festucam ex oculo tuo, & ecce trabes in oculo tuo. Hypocrita, eijce prius trabem ex oculo tuo, & tunc perspicias ut eximas festucam ex oculo fratris tui. Ne detis quod sanctum est canibus: ne proieceritis margaritas uel stras ante porcos, ne quando hi conculcent eas pedibus suis, & illi uersi in uos lacerent uos. Petite & dabitur uobis, quæritæ & inuenietis, pulsate & aperietur uobis, quisquis enim petit, accipit & quicumque quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. An quisquam est uestrum homo, qui si filius eius petierit panem, lapidem daturus sit illi? aut si piscem petierit, num serpentem porrigit illi? Si uos igitur quum sitis mali, nostis dona bona dare filijs uestris, quanto magis pater uester qui est in caelis dabit bona, si postulatis ab ipso? Omnia igitur quæcunque uolueritis ut faciant uobis homines, sic & uos facite illis. Hæc enim est lex & prophetæ. Introite per arctam portam: quoniam lata est porta & spaciota uia que abducit in exitium, multiq; sunt qui ingrediuntur per illam.

ἔτι

quoniam

Ο ΑΡΧΥ Τ VII

ὅτι σίνη ἡ κύλη, καὶ τεθλιμ-
 μένη ἡ ὁδὸς, ἢ ἀπάγουσα εἰς
 τὴν σωτῆν, καὶ ἰλίγοι εἰσὶν οἱ εὐ-
 ρίσκοντες αὐτὴν. προσέχετε
 δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ
 τινὲς ὄρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν
 δόμασι προβατῶν, ἰσώθην δὲ
 εἰσι λύκοι ἄρπαγες, ἀπὸ τῶν
 καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ-
 τοὺς. μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ
 ἀκανθῶν σαφυλῶν; ἢ ἀπὸ τρι-
 βόλων σῦκα; οὕτω τῶν δέν-
 δρων ἀγαθῶν, καρποὺς καλοὺς
 ποιεῖ. τὸ ἵσαπρὸν δένδρον καρ-
 πὸς πονηρὸς ποιεῖ, ἢ δύνανται δέν-
 δρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηρὸς
 ποιεῖν, ἢ ἡ δένδρον σαπρὸν καρ-
 πὸς καλοὺς ποιεῖν. τῶν δέν-
 δρων μὴ ποιοῦν καρπὸν ἰα-
 λῆν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ
 βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρ-
 πῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ-
 τοὺς. οὐ πῶς ὁ λέγων μοι λύρι,
 λύρι, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ
 ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς
 μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ
 ἔροῦσί μοι ἐν κείνῃ τῇ ἡμέ-
 ρᾳ, λύρι, λύρι, οὐ τῷ σὺ ὀνόμα-
 τι προσηυτέσαμεν; καὶ τῷ σὺ
 ὀνόματι δαιμόνια ἐβάλομεν;
 καὶ τῷ σὺ ὀνόματι διυκάμεν πολ-
 λὰς ἰσολόσαμεν; καὶ τότε ὁμο-
 λογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε
 ἔγνωσθ

quoniam angusta est porta
 & stricta via quae abducit ad
 uitam, & pauci sunt qui inue-
 niunt illam. Caute uero uo-
 bis a pseudopphetis, qui ue-
 niunt ad uos in uestitu ouium,
 sed intrinsecus sunt lupi rapa-
 ces. A fructibus ipsorum ag-
 noscetis eos. Nunquid colligunt
 de spinis uiani? aut de
 tribulis ficus? Sic omnis arbor
 bona, fructus bonos facit. pu-
 tris autem arbor, fructus ma-
 los facit. non potest arbor bona
 fructus malos facere, neque ar-
 bor putris, fructus bonos face-
 re. Omnis arbor quae non facit
 fructum bonum exciditur, &
 in ignem conijcitur. Igitur ex
 fructibus ipsorum agnoscetis
 eos. Non quisquis dicit mihi
 Domine, domine, introibit in
 regnum caelorum, sed qui fe-
 cerit uoluntatem patris mei,
 qui in caelis est. Multi dicent
 mihi in illo die, Domine, do-
 mine, nonne per nomen tuum
 prophetauimus, & per nomen
 tuum daemonia eiecimus? &
 per nomen tuum multas uir-
 tutes praestitimus? Ac cum
 confitebor illis, Nunquam
 B iiij nota

EVANG. MATHTH. AEI

ἴγνωρ ὑμεῖς. ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐ-
 μᾶ, οἱ ἔργασθ' ἄλλοι τὴν ἀνομι-
 αν. πᾶς ὅρ ἔς τις ἀκούει μου τὸς
 λόγους τούτους, καὶ ποιῆσ' αὐτούς,
 ὁμοιωσάμενος αὐτὸν ἀνδρὶ φρονιμῶ,
 ὃς τις ὠκοδομησέ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
 ἐπὶ λίθῳ πέτρῳ, καὶ κατέβη ὁ βροχὴ
 καὶ ἦλθεν ὁ πλοῦτος, καὶ ἐκτύπησαν
 οἱ ἀνεμοὶ καὶ προσέκυψαν τῇ οἰ-
 κίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἐπέσθη. Ἰερουσα-
 λὴμ ὡς ἐπὶ λίθῳ πέτρῳ. καὶ πᾶς ὁ
 ἀκούων μου τὸς λόγους τούτους, καὶ μὴ
 ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ
 μωρῶ, ὃς τις ὠκοδομησέ τὴν οἰκί-
 αν αὐτοῦ ἐπὶ τῆν ἄμμον, καὶ κατέβη
 ὁ βροχὴ, καὶ ἦλθεν ὁ ποταμὸς καὶ
 ἐκτύπησαν οἱ ἀνεμοὶ καὶ προσέκυ-
 ψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐπέσθη, καὶ
 τὸ ὄψος αὐτῆς μεγάλη. καὶ
 ἐγένετο, ὅτι ἐτίθει ὁ ἰησοῦς τὸς
 λόγους τούτους, ἵνα πείσασιν τοὺς ὀ-
 χλοὺς ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ. λίαν γὰρ
 διδάσκον αὐτούς ὡς ἔχουσιν ἐξ-
 ἰσχύον, καὶ ὅπως οἱ γραμματεῖς.

8 Καταβάντι ἡ αὐτῶ ἀπὸ τοῦ ὄρους
 ἠκολούθησαν αὐτῶ ὄχλοι πολλοὶ
 καὶ ἰδὲ λέπρος ἐλθὼν, προσεινώνη
 αὐτῶ λέγων. κύριε ἐὰν θέλῃς δύ-
 νασαι με καθαρίσαι, καὶ ἐκτείνασ-
 τὴν χεῖρα ὑψάτω αὐτῶ ὁ ἰησοῦς λέ-
 γων. θέλω, καθαρίσθη. καὶ ἐβίβωσ-
 ἐκαταρίσθη αὐτῶ ἡ λέπρος. καὶ λέ-
 γων αὐτῶ ὁ ἰησοῦς, ἴσα μηδὲν ἐ-
 παύει, ἀλλὰ ὑπάγε, σκεπῶν τὸ δέξου
 τῶ ἱερέα,

novi uos: discedite a me qui ope-
 ramini iniquitatem. Omnis igitur
 qui audit ex me sermones
 hos, & facit eos, adsimilabo il-
 lum uiro prudenti qui edificauit
 domum suam super petram, &
 descendit imber & uenerunt flu-
 mina, & flauerunt uenti, & ir-
 ruerunt in domum illam, & non
 est prostrata: fundata enim fue-
 rat super petram. Et omnis qui
 audit a me sermones hos & non
 facit eos, adsimilabitur uiro fa-
 tuo qui edificauit domum suam su-
 per arenam, et descendit imber, et
 uenerunt flumina, & flauerunt
 uenti, & impegerunt in domum
 illam, & deiecta est, & fuit rui-
 na illius magna. Et factum est
 ut quem finisset Iesus sermones
 hos, obstupuerint turbae super
 doctrina illius: docebat enim
 eos uelut habens auctoritatem, et
 non sicuti scribae.

Quum descendisset autem de
 monte, sequuntur eum cum turba
 multa, & ecce leprosus accedens
 adorauit eum dicens, Domine, si
 uelis potes me mundare. Proten-
 sâq; manu tetigit illum Iesus di-
 cens, Volo, mundus esto, ac pro-
 tinus mundata fuit illius lepra.
 Et dicit illi Iesus, Vide ne cui
 dixeris: sed abi, ostende te p̄simum
 sacerdoti.

Ο Λ Π Υ Τ V I I I .

τῷ ἱσθ, καὶ προσένεικε τὸ δῶρον, καὶ προστάξει μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτῆς. εἰσελθόντι ἢ τῷ ἱσθ εἰς καπρναύμ, προσῆλθον αὐτῷ ἑκατοντάρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, κύριε ὁ παῖς μου βέβηλη ἐστὶν τῆ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δευτῶς βαρσάνιζέμενος. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἱσθς. ἐγὼ ἐλθὼν θραπέυσω αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόντάρχος, ἔφη, κύριε ἐκ ἐμὴ ἰκανὸς ἵνα με ὑπὸ τῶν σέγγλων εἰσελθῃς, ἀλλὰ μένον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ ἰσθ ἀνθρῶπος εἰμι ὑπὸ βεσσίαν, ἔχω ὑπὸ ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τίτω, πορεύθητι, καὶ πορεύεται. καὶ ἄλλω ὄρχη, καὶ ὄρχεται. καὶ τῷ δούλω μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιῶ, ἀκούσας ἢ ὁ ἱσθς, ἰθαύμασι, καὶ ἔπει τοῖς ἀκούουσι. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτω πλίθμῳ οὐροῦ. λέγω ἢ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῷ ἰσραὴλ, οἱ ἢ ὑοὶ τοῦ βασιλέως ἐκκληθήσονται εἰς τὸ σὺβῆ τὸ θῶβρον, ἐκ τῆς οὐκλαύθμοσ καὶ ὁ βρυγμὸς τῷ ὀλέντων. καὶ ἔπει ὁ ἱσθς τῷ ἑκατοντάρχῳ. ὑπάγε, καὶ ὅσ ἐπίστρεσας γενήτω σοι, καὶ ἰαθή ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἑκείνῃ.

sacerdoti, & offer minus quod iussit offerri Moses in testimonium ipsis. Porro quum ingressus fuisset Iesus Capernaum, adijt cum Centurio, obsecrans eum & dicens, Domine, famulus meus decumbit demi paralyticus, ac grauter diserediatur. Et dicit illi Iesus, Ego quum uenero medebor illi. Et respondens Centurio dixit, Domine, non sum idoneus ut tectum meum subeas, imo tantum dic uerbum & sanabitur famulus meus. nam & ego sum homo alterius potestati subditus, et habeo sub me milites, & dico huic, uade, & uadit: & alteri, ueni, & uenit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Hac autem quum audisset Iesus, admiratus est, & ait sequentibus se, Amen dico uobis, ne in Isracl quidem tantum fidei reperi. Dico autem uobis quod multi ab Oriente & Occidente uenturi sunt, & accumbent cum Abraham, & Isaac et Iacob in regno caelorum, filij uero regni eijcietur in tenebras extremas, illic erit ploratus & stridor dencium. Et dixit Iesus Centurioni, Tibi, et quemadmodum credis ita fiat tibi, & sanatus est famulus eius in hora illa.

B y illa.

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ιαση· καὶ ἐλθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς
 τὴν οἰκίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ
 καθέθη ἐν τῷ κλινῶν καὶ
 ἦν αὐτὸς βεβλημένος καὶ πυ
 ρασαύουσα· καὶ ἤψατο αὐτὸν ἡ
 χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυ
 ριτὸς, καὶ ὑγρόν, καὶ διένειμε
 αὐτοῖς ὀψίας ἡ γυνὴ αὐτοῦ, προ
 σέγγαμον αὐτὸν δαιμονιομένους
 πολλούς, καὶ ἐβέβαλε τὰ πνεύ
 ματα λόγῳ, καὶ πάντας τὸς σα
 τὰν ἔχοντας ἐδράμυσεν. ὅπως
 πληρωθῆ τὸ ρῆθρον διὰ ἡσασίου
 σου προφήτου λέγοντος· αὐτὸς
 τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν, καὶ
 τὰς νόσους ἐβάστασεν. ἰδὼν δὲ
 ἰησοῦς πολλὰς ὄχλους περι
 ἐκίλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ τει
 ραῖον· καὶ προσελθὼν εἰς γραμ
 ματεὺς ἄπεν αὐτὸν· διδάσκαλε
 ἀνομολόγησόν μοι ὅπου ἴαμα ἄπει
 ρον· καὶ λέγει αὐτὸν ὁ ἰησοῦς· αἱ
 ἀλώπεκες φωνῆς ἔχουσι, καὶ
 τὰ πτερυγὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα
 σκηνώσιν· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 οὐκ ἔχει πτεῖν λευκῶν καὶ κί
 τινων· ἡ τῶν μεθυῶν αὐτὸς
 ἄπεν αὐτὸν· ἰβρίτε, ἐπίτρεψόν
 μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ βάψαι
 τὸν πατῆρα μου· ὁ ἡ ἰησοῦς ἄ
 πεν αὐτὸν, ἀνομολόγησόν μοι, καὶ ἀ
 φες τὸς νεκροὺς δάψαι τὸς ζων
 τῶν νεκρῶν· καὶ ἐμβάντι αὐτὸν εἰς τὸ
 πλοῖον, ἀκολούθησαν αὐτὸν οἱ μα
 θεταὶ αὐτοῦ, καὶ ἰδὼν σασμὸς μέγας
 ἐγένετο

illa. Et quum uenisset Iesus in
 domum Petri, uidit socrum illi
 us in lecto decumbentem & fe
 bricitantem, tetigitq̃ manum il
 lius, & reliquit illam febris, &
 surrexit ac ministravit illis. Quae
 autem appetisset ue spera, ad
 duxerunt illi daemonicos mul
 tos, & eiecit spiritus uerbo,
 omnesq̃ male habentes sana
 uit, ut impleretur quod dictum
 erat per Hesaiam prophetam,
 quum ait, Hic infirmitates no
 stras suscepit, & morbos porta
 uit. Quum uidisset autem Ie
 sus turbas multas circum sese,
 iussit ut abirent in ulteriorem
 ripam: & quum adisset unus
 scriba dixit ei, Praeceptor, se
 quar te quocunq̃ abieris. Et
 dicit illi Iesus, Vulpes foueas
 habent, & uolucres caeli nidus,
 at filius hominis non habet ubi
 caput reclinet. Alius de nu
 mero discipulorum suorum, di
 xit ei, Domine, permitte mi
 hi prius ut abeam & sepeli
 am patrem meum. At Ie
 sus dixit illi, Sequere me, et sine
 ut mortui sepeliant mortuos
 suos. Et quum esset ingressus
 nauim, sequuti sunt eum disci
 puli sui, & ecce motus magnus
 factus

C A P V T V I I I .

ἔγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὡς τε τὸ
 πλοῖον καλύπτειν αὐτὸ τὸ νῦν
 μάτων, αὐτὸς δὲ ἐνάβου δειν. ἢ
 προσελθόντες οἱ μαθηταί, ἤγει-
 ραν αὐτὸ λέγοντες. κύριε, σώσον
 ἡμᾶς, ἀπολούμεθα. ἡγεῖ λέγει αὐ-
 τοῖς. τί δελοὶ ἐστε ὀλιγόπιστοι·
 τίτε ἐγερθεὶς, ἐπετίμισε τοῖς ἀ-
 νήμοις ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἡγεῖ ἔγενε-
 το γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἀνδρα-
 ποὶ θαύμασαν λέγοντες, ποτα-
 πὸς ἔστιν ἔτος, ὅτι ἢ οἱ ἄνεμοι, ἢ
 ἡ θάλασσα ἔπαύσασιν αὐτῶ; ἢ
 ἔλθόντι αὐτῶ ἕς τὸ πῦρον, εἰς κώ-
 ραν τῆ γόρυσηνῶν, ἔκλυτσαν
 αὐτῶ δύο δαίμονες ἰσχυροὶ ἐν τῇ
 μνημείῳ θερχόμενοι χαλιποὶ
 λίαν, ὡς τε μὴ ἰσχύειν τινὰ πα-
 ρέλθην διὰ τῆ δαδ' ἐκένε. ἢ ἰδὼ
 ἡραξάν λέγοντες, τί ἡμῖν καὶ σοὶ
 ἰησοῦ υἱοῦ θεοῦ, ἢ ἄλλο ἴδιον πρὸ καιροῦ
 βασανίσαι ἡμᾶς; ἢ δὲ μακρὰν
 αἰὶν αὐτῆ ἀγέλη χοίρων πολλῶν
 βασνομένων. οἱ ἢ δαίμονες παρι-
 κάλυψαν αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἐπιβί-
 λης ἡμᾶς ἐπιτρέψου ἡμῖν ἀπελ-
 θῆν ἕς τὴν ἀγέλην τῆ χοίρων. ἢ ἢ
 πρὸ αὐτοῖς ἔπαύσατο. οἱ ἢ θελ-
 θόντες, ἀπῆλθον ἕς τὴν ἀγέλην τῆ
 χοίρων. ἢ ἰδὼ ὄρμησιν πᾶσα ἡ
 ἀγέλη τῆ χοίρων κατὰ τῆ κρημνῆ
 ἕς τὴν θάλασσαν, ἢ ἀπέθανον ἐν
 τοῖς ὕδασι. οἱ ἢ βόσκοντες ἔσθ-
 ρον ἢ ἀπελθόντες ἕς τὴν πόλιν,
 ἀπύργησαν

factus est in mari, adeo ut nauis
 operiretur d fluctibus, ipse uero
 dormiebat. Et accedentes disci-
 puli excitauerunt illum dicentes,
 Domine serua nos, perimus.
 Et dicit illis, Quid timidi estis
 exigua prae diti fiducia? Tunc
 excitatus increpauit uentos et
 mare, et facta est tranquillitas
 magna. Homines uero admira-
 bantur dicentes, Qualis est hic,
 quia uenti quoque et mare obediunt
 illi? Et quum uenisset ad ulterio-
 rem ripam, in regionem Gergesena-
 rum, occurrerunt ei duo demonia-
 ci, e monumentis egressi, erant
 autem saui supra modum, adeo
 ut nemo posset transire per uiam
 illam, et ecce uociferabatur di-
 centes, Quid rei nobis tecum est
 Iesu fili dei? uenisti huc ad
 cruciandum nos ante tempus?
 Erat autem procul ab illis grex
 porcorum multorum pascens. Dae-
 mones uero rogabant eum dicen-
 tes, Si eijscis nos, permitte nobis
 ut demigremus in gregem por-
 corum. Et ait illis, Abite. Il-
 li uero egressi abierunt in gre-
 gem porcorum, Et ecce fereba-
 tur totus grex porcorum per
 praecipem in mare, et perierunt in
 aquis. Porro qui pascebant, au-
 fugerunt, et digressi in ciuitatem
 renuncia-

ἀπὸ γαλαρῶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἑ
 λαμμονιαζομένων. καὶ ἰδὼς πᾶσα
 ἡ πόλις ἔζηλθεν ἕως συνάντησιν
 τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν, πα-
 ρεκάλεσαν, ὅπως μεταβῆ ἀπὸ
 τοῦ ὄριος αὐτῶν.

- 9 Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διε-
 πέρασεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰλιαν
 πόλιν, καὶ ἰδὼς προσέφρον αὐτῷ
 παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβη-
 μένον. καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὴν πί-
 σιν αὐτοῦ, ἔειπεν τῷ παραλυτικῷ,
 Δάσαστίκνον, ἀφίωνταί σοι αἱ
 ἁμαρτίαι σο. καὶ ἰδὼς τινες τῶν
 γρυμματίων ἔειπον ἐν ἑαυτοῖς,
 ὅτι βλασφημῷ. καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς
 τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, ἔειπεν, ἵνα
 τί ὑμῶς ἐνθυμᾶσθε πονηρὰ ἐν
 ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γὰρ ὅστις
 ἐννοσώτηρον, ἢ ἐπὶ ἁφίωνταί σοι
 αἱ ἁμαρτίαι, ἢ ἐπὶ ἔχει, καὶ πε-
 ρεπάτει. ἵνα ἡ εἰδήτε, ὅτι θουσί-
 ας ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆ
 γῆς ἀφίνααι ἁμαρτίας. τότε κί-
 χει τὸ παραλυτικῷ ἐγχεθεῖς, ἄ-
 γορον σο τὴν κλίνην, καὶ ἔπαγε
 εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγχεθεῖς
 ἀπὸ ἦλθεν εἰς τὸ οἶκόν αὐτοῦ. ἰδόν-
 τες ἡ οἱ ὄχλοι, ἐθαύμασαν καὶ
 ἐδόξεσαν τὸν θεόν, τὸν δόντα
 θουσίαν τοιαύτως τοῖς ἀνθρώ-
 ποις, καὶ παράγων ὁ ἰησοῦς ἐν ἡ-
 ἔειπεν ἀνθρώπον καθήμενον
 ἐπὶ τὸ τελεῖον ματθαίου λεγέ-
 μενον,

renunciaverunt omnia, et quid ac-
 cidisset demoniacis. Et ecce to-
 ta ciuitas exiuit in occursum Ie-
 su: et quum uidissent illum, ro-
 gabant, ut decederet e finibus
 ipsorum.

Et ingressus nauem, traiecit
 ac uenit in suam ciuitate et ecce
 adduxerunt illi paralyticum in le-
 cto decumbentem, Quumq̄ uidis-
 set Iesus fidem illorum, dixit pa-
 ralytico. Bono animo esto fi-
 li, remittuntur tibi peccata tua.
 Et ecce quidam e scribis dice-
 bant intra sese, Hic blasphem-
 mat. Et quum uidisset Iesus co-
 gitationes illorum, dixit, Quare
 uos cogitatis mala in cordi-
 bus uestris? Verum enim est fa-
 cilis dicere, remittuntur tibi
 peccata: en dicere, Surge et
 ambula. Ut autem sciatis, quod
 potestatem habeat filius homi-
 nis in terra remittendi peccata.
 Tunc dicit paralytico, Surge,
 tolle tuum lectum, et abi in do-
 num tuam. Et ille surrexit,
 abijtq̄ domum suam. Turbae
 uero quae uiderat admiratae sunt,
 et glorificauerunt deum, qui de-
 disse potestatem talem homini-
 bus. Et praeteriens Iesus il-
 lic, uidit hominem desidentem
 ad telonium, Mattheum no-

C A P U T I X.

μνημον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθη
 μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐ-
 τῷ. καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἀνακειμένου
 ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδὲ πολλοὶ τελῶ-
 ναι καὶ ἁμαρτολοὶ ἐλθόντες, συ-
 τανέκωντο τῷ ἰησοῦ, καὶ τοῖς μα-
 θηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ φα-
 ρισαῖοι, ἔπειρον τοὺς μαθητὰς αὐ-
 τοῦ. διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
 ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκων
 ὑμῶν; ὃ δὲ ἰησοῦς ἀποσπασ-
 ῶν αὐτοὺς. οὐ χρεῖαν ἔχουσιν
 εἰ ἰσχύοντες ἰατροῦ. ἀλλ' οἱ ἡ-
 κῶς ἔχοντες. ποροσθέντες δὲ μά-
 ρετε τί ἔσθι, ἰησοῦς. καὶ ἔ-
 ρησεν αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔσθωμεν ἡμεῖς
 δικαίους. ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς
 μετάνοιαν. τότε ποροσθίονται
 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ἰωάννου λέγον-
 τες. διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρι-
 σαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ ἡμα-
 ρηταῖ σου ἐνηστεύουσιν; καὶ ἔπε-
 ρησεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. μή δύνασθε οἱ υἱοὶ
 τῶν νεμφῶν. καὶ ὡραῖον ἔσθωμεν
 μετ' αὐτῶν ἔσθωμεν ὁ νεμφίος; ἰησοῦς
 λέγει αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔσθωμεν ἡμεῖς
 ἀπ' αὐτῶν ὁ νεμφίος. καὶ τό-
 τε νηστεύουσιν. οὐ δεῖς δὲ ἐπι-
 βάλλει ἐπιβλημὰ ῥένους ἀγνά-
 φου ἐπὶ ἰματίῳ παλαιῷ. ἀλλ' ἔσθω
 τὸ πλῆρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἰμα-
 τίων, καὶ καὶ ἄλλο σχίσμα γίνε-
 ται. οὐ δεῖς βάλλουσιν οἶνον νέου,
 εἰς ἀσκὸς παλαιός. εἰ δὲ μὴ γέ-
 ρη γινώσκῃ

mine : dicitq̄s ei, Sequere me.
 Etque is surgens sequutus est
 eum. Et factum est, ut Iesus ac-
 cuberet in illius aedibus, et ecce
 multi publicani & peccatores,
 qui uenerant, simul accubuerunt
 cum Iesu, & discipulis illi-
 us. Quumq̄ id uidissent phari-
 sœi, dixerunt discipulis eius,
 Cur cum publicanis & pecca-
 toribus sumit cibum præceptor
 uester? At Iesus ubi audiuit,
 dixit illis, Non opus habent hi
 qui ualidi sunt medico, sed qui
 male habent. Quin potius ite &
 discite quid sit illud, Miseri-
 cordiam uolo, & non sacrifi-
 cium. Non enim ueni ad uocan-
 dum iustos, sed peccatores ad
 pœnitentiam. Tunc aduertit eum
 discipuli Ioannis, dicentes, Quâ
 ob causam, nos & pharisœi ieiun-
 amus plerumq̄, discipuli uero
 tua non ieiunant? Et dixit illis
 Iesus, Num possunt filij sponsi
 lugere, quandiu cum illis est
 sponsus? Venient autē dies quâ
 tolletur ab eis sponsus, & tunc
 ieiunabunt. Nullus immittit as-
 sumentum panni rudis in ueste
 ueteri: aufert enim supplemen-
 tum illius & uestimento, et peior
 ruptura fit. Neq̄ mittunt uiniē
 nouam in uetres ueteres: alioqui

νεμεφίος

EVANG. MATTHAEI

φηγουται οι ασκοι, η ο οϊνος εκ-
 χεσθι, η οι ασκοι απολθντι. αλ-
 λα βαλλουσιν οϊνον νεον, εις ασ-
 κους καινουσ, η αμφοτερα σω-
 τηρουνται. ταυτα αυτου λα-
 λουντι α αυτοις, ιδου αρχων ελ-
 θων προσειπνει αυτω λεγων, οτι
 η θυγατηρ μου αρτι ετιλευτη-
 σεν. αλλα ελθωρ επιθθω τιω χα-
 ρα σε εκ αυτηω ηει ησειη. η
 εγερθεις ο ιησους, υπολουθησεν
 αυτω, και οι μαθηται αυτου, και
 ιδου ζωη αιμορροδσα δωδωια
 ετι, προσελθσασ επιθειρ ηψα-
 το τ ηρασπιδου τ ηματιω αυτ, η
 ελεγε ηδ ειρ καιτη, εαρ μονον α-
 ψωμα τ ηματιω αυτου, σωθησο-
 μαι. ο δε ιησους επιγραφει, η
 ιδωρ αυ τιω, ηπεν. θαρσθ θυγα-
 τρ, η πιστιω σε σισωκει σε, η δω-
 θη η γυνη απο τ ωραω κεινυω. η
 ελθωρ οησθσ εις τιω οικιαν του
 αρχοντι, η ιδωρ τωσ αυλητωσ
 η τον εχλωρ θορυβου μνηον, λε-
 γει αυτοι. αναχωρητι, ου γαρ
 απιδανε το πορσισιον, αλλα και
 δωδωι. η ματαγγελιω αυτ. οτι
 η βηθλθου ο εχλωρ, εσειθωρ η-
 κρατησε τ χειρωσ αυτωσ, η ηγερ-
 θη το πορσισιον, και βηθθην η
 φημι αυτη, εις ολω τιω γιω κει-
 νω. και παρσγοντι ενθθην τω
 ιησου, υπολουθησεν αυτω δυο
 τυφλοι λεγσθησ και λεγοντι,
 ελεησθη

rumpuntur utres, & uinum ef-
 funditur, & utres percunt. Sed
 mittunt uinum nouum in utres no-
 uos, & utraq; simul seruantur.
 Hac cum illis loqueretur, ecce
 primas quidam uenit & ado-
 rauit eum dicens, Filia mea mo-
 do defuncta est, sed ueni & im-
 pone manum tuam super illam
 ac uiuet. Et surgens Iesus se-
 quutus est eum, ac discipuli il-
 lius. Et ecce mulier quae sangui-
 nis profluuio laborauerat duo-
 decim annos, accedens a tergo,
 tetigit fimbriam uestimenti illius.
 Dixerat enim intra sese, Si tan-
 tum tetigero uestimentum illius,
 ero salua. At Iesus conuersus,
 ut uidit illam dixit, Confide filia,
 fides tua saluam te fecit. Et sal-
 ua facta fuit mulier a tempore il-
 lo. Et quum uenisset Iesus in
 aedes primatis, uidissetq; turbici-
 nes et turbam tumultuantem, di-
 cit illis, Sededite, non enim mor-
 tua est adolescentula, sed dor-
 mit. Et deridebant illi. Quum au-
 tem fuisset eiecta turba, introgres-
 sus tenuit manum illius, & sur-
 rexit adolescentula. Et eman-
 nauit rumor hic in totam terram
 illam. Et quum discederet il-
 linc Iesus, sequuti sunt illi duo
 caeci, clamantes, ac dicentes,
 Misere

ἔλεος ἡμᾶς ἢ δαβὶδ. ἰλλόνι
 ἢ ἴς τίς οὐκ ἔστιν, προσήλθεν αὐ-
 τῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰη-
 σὺς, πιστεύετε ὅτι δύναμαι τῷτο
 ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, καὶ λέ-
 γει, τότε ἤψατο τὸ ὄφθαλμῶν αὐ-
 τῶν λέγων, κατὰ τίς πίστευσι ὑ-
 μῶν γυνήθετο ὑμῖν. ἢ ἀνεώχθη-
 σάν αὐτῷ οἱ ὄφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι-
 μώσατο αὐτοῖς ὁ ἰησὺς λέγων, ὁ-
 ρᾶτε μὴ δὲ εἰνωσέτω, οἱ ἢ ἔβελ-
 δόντες, διευθύμασαν αὐτῷ ἐν ὄλ-
 τῇ γῆ ἰσραὴλ. αὐτῶν ἢ ἔβελ-
 νον, καὶ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ ἀν-
 θρωπον κωφὸν δαιμονίου ἰσχυρῶς,
 καὶ ἐβλήθηεν τὸ δαιμονίου
 ἐλάλησιν ὁ κωφός. καὶ ἔθαύμα-
 σαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ὅτι οὐδε-
 ποτε ἐφάνη αὐτῶς ἐν τῷ ἰσραὴλ.
 οἱ δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον, ἐν τῷ
 ἔρχοντι τῶν δαιμονίων ἐβλά-
 λη τὰ δαιμόνια. καὶ περιῆ-
 ὁ ἰησὺς τὰς πόλεις πᾶσας, καὶ
 τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς
 συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ὄ-
 σων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλεί-
 ας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νό-
 σον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν
 τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους,
 ἐκπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι
 ἦσαν ἐκκελυμένοι καὶ ἐρημί-
 νοὶ ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
 μένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς
 αὐτῷ, ὁ μὴ περιεσθίς πόλεις,
 καὶ ἢ

Misere nostri filii David.
 At quum uenisset in caedes, et
 dixerunt illum caeci, et dicit illis
 Iesus, Creditis me hoc posse fa-
 cere? Dicunt illi, Credimus do-
 mine. Tunc tetigit oculos illo-
 rum, dicens, Iuxta fidem ue-
 stram fiat uobis, et aperti sunt
 illorum oculi. Et interminatus
 est illis Iesus, dicens, Videte
 ne quis sciat. At illi quum a-
 bissent, diuulgauerunt famam
 illius in tota terra illa. Illis au-
 tem egredientibus, ecce addu-
 xerunt illi hominem mutum
 daemonicum, et eieceto dae-
 monio, loquutus est mutus. Et
 admiratae sunt turbae, dicentes,
 Nunquam apparuit sic in I-
 srael. At pharisaei dicebant.
 Per principem demoniorum eij-
 cit daemona. Et circumibat Ie-
 sus ciuitates omnes et uicos,
 docens in synagogis illorum,
 et predicans euangelium re-
 gni, et sanans omnem mor-
 bum et omnem languorem in
 populo. Quum uidisset au-
 tem turbas, affectu misericor-
 diae tactus est erga illos, quod
 essent destituti, et dispersi ue-
 lut oues, non habentes pasto-
 rem. Tunc dicit discipulis suis,
 Ipsa quidem missis copiosa,
 caecorum

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

οι ἡ ἱεραὶ ὀλίγοι. δώδεκα δὲ ἔ
 ευρίσκει ἑβραίους, ὅπως ἐκβάλλῃ ἄρ
 γάτας εἰς τὴν θειρισμὸν αὐτῶν.

10

Καὶ προσκαλομένους τὸς
 δώδεκα μαθητὰς αὐτῶν, ἔδωκεν αὐ
 τοῖς θυσίαν κατὰ τῶν δυνάμεων
 ἀκαθάρτων, ὡς τε ἐκβάλλῃ αὐ
 τὰ, καὶ θρασυτέρως ἄσπασαν νόσον,
 καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Ἦ ἡ δώδε
 κα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι
 ταῦτα. πρῶτος ὀσίμων ὁ λεγόμε
 νος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ
 ἀδελφὸς αὐτοῦ. Ἰάκωβος ὁ τοῦ
 Σεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελ
 φὸς αὐτοῦ. Φίλιππος, καὶ
 Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖ
 ος, ὁ τελώνης. Ἰάκωβος ὁ ἑλθαί
 ον. καὶ Λεβθαῖος ὁ ἐπικληθὴς Θαδ
 δαῖος. ὀσίμων ὁ κενανίτης καὶ Ἰού
 δας Ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδὼς
 αὐτόν. τούτους τὸς δώδεκα ἀπέ
 σταλεν ὁ ἰησοῦς, παρεχρέτας αὐ
 τοῖς λέγων, εἰς ὁδοὺς ἰδνῶν μὴ
 ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν σαμαρι
 τῶν μὴ εἰσελθῃτε. πορεύεσθε δὲ
 μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀ
 παλωπώτα οἴκου Ἰσραὴλ. πορευόμε
 νοι ἡκηγούετε λέγοντες, ὅτι
 ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ.
 ἀποθανόντας ἑβρατεύετε, λεπρὸς
 καθαρῖζετε, νεκρὸς ἐγείρετε, δαιμό
 νια ἐκβάλλετε. δωρεὰν ἐλάβετε,
 δωρεὰν δότε. μὴ κήσῃσθε χρυ
 σίον, καὶ ἄργυρον, καὶ χαλκόν
 εἰς τὰς

ceterum operarij pauci. Rogate
 igitur a domino messis, ut extru
 dat operarios in messem suam.

Et accessitis duodecim discipulis
 suis dedit eis potestatem ad
 uersus spiritus immundos, ut eij
 cerent eos, et sanarent quemuis
 morbum, et quemuis languorem.
 Porro duodecim apostolorum
 nomina sunt haec. Primus Si
 mon, qui uocatur Petrus: et
 Andreas frater eius: Iacobus
 filius Zebedaei: et Ioannes fra
 ter eius: Philippus, et Barthe
 lomaeus: Thomas, et Matthe
 us, qui fuerat publicanus: Iaco
 bus filius Alphaei, et Lebe
 baus cognomento Thaddeus:
 Simon Cananeus, et Iudas
 Iscariotes, qui et prodidit illum.
 Hos numero duodecim emisit
 Iesus quibus praeceperat, dicens,
 In uiam gentium ne abieritis,
 et in ciuitatem Samaritano
 rum ne ingrediamini, sed ite po
 tius ad oues perditas domus I
 srael. Profecti autem praedicare
 dicentes. Appropinquauit reg
 num caelorum. Infirmos sa
 nate, leprosos mundate, mor
 tuos suscite, daemonia eijci
 te: gratuito accepistis gratuito
 date. Ne possideatis au
 rum neque argentum neque aes
 in cyu

C A P V T X.

ἴς τὰς βίβλους ὑμῶν, μὴ πύραν ἴς
 ἰδῶν, μὴ ἢ λύο χιτῶνας μηδε ὑ-
 ποδυμᾶτα, μὴ ἢ γάβλου. ἀξι-
 ῶν ὄργατος ἢ φροῦς αὐτῶν ἔστιν.
 ἴς ἡ δ' ἄν πόλις ἢ κώμῳ εἰσέλ-
 θῆτε, βετιάζατε, τίς ἐν αὐτῇ ἀξι-
 ὄς ἔστιν, καὶ ἐκεῖ μένατε ἕως ἄν
 βελῆντι. εἰσρχόμενοι ἢ εἰς τὴν
 οἰκίαν. ἀπάσαδε αὐτῶν, καὶ
 ἴαν μὲν ἢ ἢ οἰκία ἀξία, ἐλθετω
 ἴριον ὑμῶν ἐπ' αὐτῶν, ἴαν ἢ μὴ
 ἢ ἀξία, ἢ ἐρίων ὑμῶν, πρὸς ὑ-
 μᾶς ἐπιτραφῆτω. καὶ ἴαν μὴ δε-
 ξῆται ὑμᾶς μὴ ἢ ἀκόντων τοὺς λό-
 γους ὑμῶν, βετιάζατε ὅτι οἰκίας
 ἢ ἢ πώλιος ἐκεῖνος, ἐκτινάξα-
 τε τὸν νοιόρτον τῶν ποδῶν ὑ-
 μῶν. ἀμὲν λιγὼ ὑμῶν, ἀνικτότε-
 ρον ἔσται γὰρ σοδόμων, καὶ γομόρ-
 ρῶν ἐν ὑμῶν ἐρίσιος, ἢ τῆ πώ-
 λει ἐκεῖνη. ἰδὲ ἔγὼ ἀποστέλλω ὑ-
 μᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων,
 γίνεσθε ὅν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,
 καὶ ἀνέρατοι ὡς αἱ περὶ τῆρας.
 προσέχετε ἢ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.
 παραδώσοσι γὰρ ὑμᾶς εἰς σὺν-
 δριαν, καὶ ἐν ταῖς σὺναγωγαῖς αὐ-
 τῶν μαρτυρώσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ
 ὑγιμόνας ἢ καὶ βασιλεὺς ἀχθή-
 σιαδε ἐν ἐκείνῳ, εἰς μαρτύριον
 αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἐνεσίμ. ὅτ' ἄν δε-
 παραδίδωσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμ-
 νήσητε, πῶς ἢ τί καλῶσιν. δε-
 θέσεται γὰρ ὑμῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
 τί λα-

in crumenis uestris, neq; peram
 ad iter, neq; binas tunicas, neq;
 calciamenta, neq; uirgā. Nam
 dignus est operarius cibo suo.
 Sed in quamcunq; ciuitatem aut
 uicum fueritis ingressi, exquire
 quis in ea sit dignus, a que illic
 manet: donec creatis. Quum
 autē intrabitis domum, salutate
 illam: & si quidem fuerit do-
 mus digna, ueniat pax uestra su-
 per illā: sin minus fuerit digna,
 pax uestra ad uos reuertatur.
 Et quicumq; non ex ceperit uos,
 neq; audierit sermones uestros,
 exiuntes ex aedibus aut ciuitate
 illa, excutite puluerem pedum
 uestrorum. Amen dico uobis,
 tolerabilius erit tibi Sodomo-
 rum & Gomorrhorum in die iu-
 dii, quā ciuitati illi. Ecce ego
 emitto uos uelut oues in medio
 luporum, estote igitur prudentes
 uelut serpentes, & simplices
 sicut columbae. Cauete autem
 ab illis hominibus, tradent enim
 uos in concilia, & in conciliabu-
 lis suis flagris cadent uos: quin
 & ad principes ac reges duce-
 mini, propter me, in testimoniu
 ipsis ac genibus. Ac qui tra-
 diderint uos, ne sitis solliciti
 quomodo aut quā loquantini,
 dabitur enim uobis in illa hora

B quid

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

τί λαλήσετε. οὐ γὰρ ἡμῖς ἐστὶ
οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦ-
μα τὸ πατρὸς ἡμῶν τὸ λαλοῦν
ἐν ἡμῖν. παραδώσει ἡ ἀδελφὸς
ἀδελφὸν εἰς θάνατον, ἢ πατήρ
τέκνον, ἢ ἱκανοὶ ἕξουσιν τέκνα
ἐπὶ γούνας, καὶ θανατώσουσιν αὐ-
τούς. καὶ ἐσθιέτε μισοῦμενοι ὑπὸ
πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ
ὑπομένει εἰς τέλος, οὗτος σω-
θήσεται. ὅτι ἄρ' εἰ δὲ δυνάσωμι ὑ-
μᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε
εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὲν γὰρ λέγω
ὑμῖν. οὐ μὴ τελήσῃτε τὰς πόλεις
τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς ἄρ' ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου. οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑ-
πέρι τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δὲ
λόγος ὑπὲρ τὸν λόγον αὐτοῦ. ἀρ-
κίτην τῷ μαθητῇ, ἵνα γίνηται
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. καὶ ὁ
δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἴτε
οἰκοδοσώτω βίβλη βουλήν ἐκ-
δοῦσαν, πῶσω μάλλον τοὺς οἰ-
κιστοὺς αὐτῆς; μὴ οὖν φοβηθή-
τε αὐτούς. οὐδέ τι γὰρ ἔστι τι-
μαλὸν κρυφόν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφ-
θήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐκ γινώ-
σθήσεται. ὁ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκο-
τίᾳ, ἕπατε ἐν τῷ φωτί. καὶ ὁ εἰς
τὸ σὺν ἀνοίετε, λαλήσατε ἐπὶ τῇ
δοξῆς. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀ-
πὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα,
τίμη ἢ ψυχὴν μὴ θωρακίσαν ἀ-
ποκτεῖναι, φοβηθῆτε ἢ μάλλον τὸν
θεὸν ὁ δυνάμενος

quid loquamini. Non enim uos
estis illi loquentes, sed spiritus
patris uestri qui loquitur in uo-
bis. Tradet autem frater fra-
trē in mortē, & pater filiū, &
insurgent filij aduersus paren-
tes, et morte afficient eos, &
eritis odio habiti ab omnibus
propter nomen meum. Verum
qui sustinuerit usq̄ ad finē, hic
saluus fiet. Quī autē persequu-
ti uis fuerint in ciuitate hac, fu-
gite in aliam. Amen enim di-
co uobis. Nō peramulaueritis
omnes ciuitates Iſraēliticas,
quan iā uenerit filius hominis.
Nō est discipulus supra præce-
ptorē, neq̄ seruus supra dominū
suū. Sufficit discipulo ut sic si-
cut præceptor ipsius; & ut ser-
uus sic sicut dominus ipsius. Sē
ipsum patrēfamilias uocauerunt
Beelzebub, quanto magis do-
mesticos illius? Ne igitur metua-
tis eos. Nihil enim est relictum,
quod non sit retegendum, & ni-
hil occultum, quin futurum sit
ut sciatur. Quod dico uobis in
tenebris, dicite in luce, & quod
in aurem auditis, prædica-
te in tectis. Et ne metuatīs uo-
bis ab his qui occidunt corpus,
animā autē non possunt occide-
re: sed metuite magis illum qui

potest

διὰ μένον καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ
 τὸ σῶμα ἀπολίσσαι ἐν γέεννῃ, ὁ-
 χεῖ δύο σφραῖλα ἀναγίρει πωλῆται·
 ἢ ἐν ὧ ἀντῶν ὁ πτωχὸς ἐπὶ τὴν
 γῆν, ἀνεὺ δὲ πατρὸς ὑμῶν, ὁ μῶν
 ἢ ἢ αἰ φέχου. Ἀλεφάλης πᾶ-
 σαι ἢ εἰδὲ μὲν εἶναι εἰσίν. μὴ ἔν φο-
 βηθῆτε, πολλῶν στροδίων δια-
 φέρτε ὑμᾶς. πᾶς οὐρ ὅς τις ὁμο-
 λογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν
 ἀνθρώπων, ὁμολογήσει καὶ ἐν
 αὐτῷ, ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὅς τις δὲ ἄν ἀρ-
 νήσεται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν-
 θρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν ἡ-
 λῶν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν οὐρανοῖς. μὴ νομῆσθε,
 ἔτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τῆν
 γῆν, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην,
 ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ δι-
 χῆσαι ἀνθρώπου κατὰ τοῦ πα-
 τρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρας πα-
 τὸς τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νόμ-
 φῶν κατὰ τῆς πεινιδεῖας αὐτῆς,
 καὶ ἰχθῆροι τοῦ ἀνθρώπου, οἱ
 οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πα-
 τέρα, ἢ μητέρα ἢ ἀδελφόν, οὐκ
 ἔστι μου ἀξίος, καὶ ὁ φιλῶν νόμον
 ἢ θυγατέρα ἢ ἀδελφόν, οὐκ ἔστι μου
 ἀξίος. καὶ ὁ οὐ λαμβάνει τὸν
 σταυρὸν αὐτοῦ, μὴ ἀκολουθεῖ ἀπί-
 στω μου, οὐκ ἔστι μου ἀξίος. ὁ εὐ-
 γῶν τῆν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολίσσῃ αὐ-
 τῷ, ἢ ὁ ἀπολίσσῃ τῆν ψυχὴν
 αὐτοῦ

potest & animam et corpus per-
 dere in gehennam. Nunc duo
 passeruli minuo assuecunt &
 et unus ex illis non cadet in ter-
 ram, sine patre uestro. Vestri ue-
 ro etiā pili capitis omnes nume-
 rati sunt. Ne igitur metuatīs,
 uos plaris estis, quā multi pas-
 serculi. Omnis igitur qui confite-
 bitur me corā hominibus confite-
 bor & ego illi coram patre meo
 qui est in cœlis. Porro quis-
 quis negauerit me coram homi-
 nibus, negabo eum & ego co-
 ram patre meo, qui est in cœ-
 lis. Ne arbitremini quod ue-
 nerim ad mittendum pacem in
 terram: non ueni ut mitterem
 pacem, sed gladium: nam ueni
 ut dissidere faciam hominem
 aduersus patrem suum, & fi-
 liam aduersus matrem suam,
 & sponsam aduersus socrum
 suam, & inimici hominis erunt
 ij qui sunt domestici ipsius.
 Qui amauerit patrem aut ma-
 trem supra me, non est me dig-
 nus: & qui amauerit filium aut
 filiam supra me, non est me di-
 gnus: & qui non accipit cru-
 cem suam, ac sequitur me, non
 est me dignus. Qui inuenierit
 animam suam, perditurus est e-
 am: & qui perdidit animam

C ij suam

EVANG. MATTHÆI

αὐτῷ ἐνεσθη ἰμῶ, ἐν ὄσφ αὐτῶν.
 ὁ δὲ λέχόμενος ὑμᾶς, ἰμὸν λέχεται,
 καὶ ὁ ἐπὶ λέχόμενος, δέχεται τὸν
 ἀποστάλαντά με. ὁ δὲ λέχόμενος
 προσφύτω εἰς ὄνομα προσφύτου,
 μισθὸν προσφύτου λήψεται. καὶ ὁ λέ-
 χόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δι-
 καίου, μισθὸν δικαίου λήψεται.
 καὶ ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
 ἴστῳν πένθηρον ψυχῶν μόνον ἐν
 ὄνομα μαθητῶν, ἀμείν λέγω ὑμῖν,
 ἢ μὴ ἀπολίσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο ὅτι ἐτέλευσε μὲν ὁ
 11 ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα
 μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκείθεν εἰς
 διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς
 πόλεσιν αὐτῶν. ὁ δὲ ἰωάννης ἀ-
 κούσας ἐν τῷ δισμωτηρίῳ τὰ ἔργα
 τοῦ χριστοῦ, ἦλθε πρὸς τῶν
 μαθητῶν αὐτοῦ, ἑστὴν αὐτῷ, καὶ
 εἶπε ὁ λέχόμενος, ἢ ἕτερον προσ-
 δουόμενος; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰη-
 σοῦς ἔειπεν αὐτοῖς. πορευθέντες
 ἀπαγγέλατε ἰωάννῃ, ἃ ἀκούετε,
 καὶ βλέπετε. τυφλοὶ ἀναβλή-
 πουσιν, καὶ χωλοὶ περιπατοῦ-
 σιν, λεπροὶ καθάρισονται, καὶ
 κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρον-
 ται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελισθήσονται,
 καὶ μακάριός ἐστιν, ὅς ἐάν μὴ
 σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτῳ
 δὲ προσουμώσων, ἤρξατο ὁ ἰη-
 σοῦς λέγειν τοῖς δώδεκα πρὸς ἰω-
 ἄννου. τί ἐβήλατε εἰς τὴν ἔρη-
 μον

suam mea causa, inveniet eam.
 Qui recipit vos, me recipit: et
 qui me recipit, recipit eum qui misit
 me. Qui recipit prophetam in
 nomine prophetae, mercedem pro-
 phetae accipiet: et qui recepit ius-
 tum in nomine iusti, mercedem ius-
 ti accipiet. Et quicumque ad bi-
 bendum dederit uni ex pusillis his
 poculum aque frigidae tantum no-
 mine discipuli, Amen dico vobis,
 non perditurus est mercedem suam.

Et factum est quum finem fe-
 cisset Iesus mandandi duodecim
 discipulis suis, progressus est il-
 linc ut doceret et predicaret in
 civitatibus illorum. Ioannes
 autem quum audisset in car-
 cere facta Christi, missis duo-
 bus discipulis suis, dixit illi,
 Tu es ille qui venturus es, an
 alterum expectamus? Et re-
 spondens Iesus dixit illis, Ite
 et renunciate Ioanni ea quae
 auditis et videtis: caeci visum
 recipiunt, et claudi ambulant,
 leprosi mundantur, et surdi au-
 diunt, mortui excitantur, et
 pauperes letum accipiunt euan-
 gelij nuncium: et beatus est
 quisquis non fuerit offensus
 per me. Euntibus autem illis,
 cepit Iesus dicere turbis de
 Ioanne, Quid existis in deser-
 tum,

μον βιάσασθε, καὶ λαμὸν ὑπὸ ἄ-
 νίμω σαλευθῆμεν, ἀλλὰ τί θ-
 ῆλυτε ἰδεῖν ἀνθρώπων ἐν μαλα-
 κίαις ἱματίοις ἡμφιεσμένους; ἰδὲ
 οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς
 οἴκοις τῶν βασιλέων ἐσίν; ἀλλὰ ἴ-
 θη ἴθι, ἰδὲ ἐν προφῆτῃ, καὶ λέγω
 ὑμῖν, καὶ πρὸς τὸν προφῆτην, οὐ
 γὰρ ἔστι περιεῖν ἢ γέγραπται.
 ἰδὲ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῶν ἀγγελοῦ
 μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασ-
 κευάσει τὴν ὁδὸν σου ἐμπροσθεν
 σου, ἃ μὲν λέγω ὑμῖν, ἐν ἡγορή
 ἐν γεννήσοις γυναικῶν, μέσων ἡ
 ἁγῶν τῶν βαπτιστῶν, ὃ ἡμῖν ἔστ'
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὀφθαλμῶν μέσων
 αὐτῶν ἁγῶν. ἀπὸ ἧ τῶν ἡμερῶν ἰωάν-
 νου τῶν βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασι-
 λεῖα τῶν ὀφθαλμῶν βιάσεται, καὶ
 βιάσεται ἀρπαξίσει αὐτὴν. πάν-
 τες γὰρ οἱ προφῆται, καὶ ὁ νόμος
 ἕως ἰωάννου προεφῆτευσαν, καὶ
 εἰ θέλετε λήξασθε, αὐτὸς ἔστι
 ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὃ ἐ-
 χον ὅσα ἀνέειπεν, ἀκούετε. τίτι ἢ
 ἰμοιώσω τὴν γενεάν ταύτην; ὁ-
 μοία ἔστι παιδαρίοις ἐν ἀροαῖς
 καὶ θυμῶν, καὶ προσφωνοῦσι
 τοῖς ἑταίροις αὐτῶν, καὶ λέγου-
 σιν ἡλιθία μὲν ὑμῖν, καὶ οὐκ
 ἔρχεσθε, ἔδρυσά μὲν ὑμῖν,
 καὶ οὐκ ἐνόησθε. ἦ ἴθι γὰρ
 ἰωάννου μήτι ἐσθίων, μήτι πί-
 πων. καὶ λέγουσιν, ἔτι δευ-
 μόνιον

tum ut uideretis? Num arundi-
 nē que agitatur à uēto? Age,
 quid existis ut uideretis? Num
 hominem mollibus uestibus am-
 ctū? Ecce qui mollia gestant, in
 domibus regum sunt. At quid
 existis uidere? Num prophetā?
 Certe dico uobis, & excellentio-
 rem propheta. Hic est enim de
 quo scriptū est, Ecce ego mitto
 nūcium meum ante faciē tuam,
 qui pręparaturus est uiam tuam
 ante te. Amen dico uobis, non
 exortus fuit inter eos qui na-
 scūtur ē mulieribus maior Ioan-
 ne baptista. Attamē is qui mi-
 nor est in regno cęlorū, maior il-
 lo est. Porro à diebus Ioānis ba-
 ptiste usq; ad hunc diē, regnum
 cęlorū unum patitur, & uolenti
 rapiunt illud. Nā oēs prophęe,
 et ipsa lex, usq; ad Ioannē pro-
 phetauerunt. Etsi uultis recipe-
 re, ipse est Helias ille, qui uentu-
 ruserat. Qui habet aures ad au-
 diendū, audiat. Sed cui adsimi-
 labo generationē hanc? Similis
 est pueris, qui sedent in foris,
 & acclamant sodalibus suis,
 ac dicunt, Tibia cecinimus uo-
 bis & non saltastis, lugubria ce-
 cinimus uobis, & non planci-
 stis. Venit enim Ioannes nec
 edens, nec bibens, & aiunt, Dicit
 C ij monium

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

μόλιον ἔχει . ἢ λῆθιρ ὄγρς τῶ ἀν-
 ῥώπου δούλιωρ , καὶ τῶν ωίνωρ , καὶ
 λέγουσιν . ἰδοὺ ἀνδρὸς & φά-
 ρ & καὶ οἰνοπότῆς , τελευτῶν φί-
 λ & , καὶ ἀμαρτιολῶρ , καὶ ἰδι-
 καιώδῃ ἢ σοφία , ἀπὸ τῶν τίνωρ
 αὐτῆς . τότε ἔρξατο ἐνεδίσειν
 τὰς πόλεις , ἐν αἷς ἐγένοντο αἰ
 πλῆσαι δυνάμεις αὐτοῦ , ὅτι οὐ
 μετηνόσαρ . οὐαὶ σοὶ χορᾶσαι ,
 οὐαὶ σοὶ βηθσαιδάρ , ὅτι εἰρ τῶ
 γῶ καὶ σιδωνίῳ ἐγένοντο αἰ δυν-
 νάμεις αἰ γενόμεναι ἐν ὑμῖν , πᾶ-
 λαι ἄρ ἐν σάμνω καὶ σποδιῶ μι-
 τινόσαρ . πλὴν λέγω ὑμῖν , τῶ-
 γῶ καὶ σιδωνίῳ ἀνικτότερον ἔσαι
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως , ἢ ὑμῖν . καὶ
 σὺ καπριναοὺμ , ἢ ἕως τοῦ ἔρα-
 νοῦ ὑψωθήσῃ , ὡς ἔλεον καταβε-
 βωθήσῃ , ὅτι εἰ ἐν σοδόμοις ἐγέ-
 νοντο αἰ δυνάμεις αἰ γενόμεναι
 ἐν σοὶ , ἔμεναρ ἄρ μέχρι τῆς σῆ-
 μιρον . πλὴν λέγω ὑμῖν , ὅτι γῆ
 σοδόμων ἀνικτότερον ἔσαι ἐν
 ἡμέρᾳ κρίσεως , ἢ σοὶ . ἐν ἰκένω
 τῶ καριῶ ἀκουριθῆς ὁ ἰησοῦς , εἶ-
 πεν . βρομολογοῦμαί σοι πάτερ
 ἰσραὲλ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔλ γῆς ,
 ὅτι ἀπίκρυφας ταῦτα ἀπὸ σο-
 φῶν , καὶ συντηῶν , καὶ ἀπικρύ-
 φας αὐτὰ νηπίοις . ναὶ ὁ πα-
 τὴρ , ὅτι οὕτως ἐγένοντο ἰδοκία
 ἐμπροσθέρ σου . πάντα μοι πα-
 τεροῦδα κτὸ τοῦ πατρός μου , καὶ
 ἰδὸς

monium habet. Venit filius hor-
 minis edens ac bibēs, & dicunt,
 En hominem comedēte & uinē
 potorem, publicanis amicum ac
 peccatoribus: & iustificata est
 sapientia d filijs suis. Tunc coe-
 pit exprobrare ciuitatibus, in qui-
 bus aedificata fuerant plurimae uir-
 tutes ipsius, quod scelerum eas
 non poenitissēt: Vae tibi Chora-
 zim, uae tibi Bethsai dan, quo-
 niam si in urbe Tyri aut Sido-
 nis factae fuissent uirtutes quae
 factae sunt in uobis, olim in sac-
 co & cinere scelerum suorum poe-
 nitentiā egressent. Atamē dico
 uobis, Tyro et Sidoni tolerabi-
 lius erit in die iudicij q̄s uobis.
 & tu Capernaum quae es usque
 ad caelum exaltata, usque ad in-
 feros detraheris, quoniam si in
 Sodomus aedificata fuisset uirtutes
 quae aedificatae sunt in te, mansissent
 usq̄s ad hodiernum diem. Ve-
 runtamen dico uobis, quod Sodo-
 mis tolerabilis erit in die iudi-
 cij, quā tibi. In illo tempore re-
 spondens Iesus dixit, Gratias
 ago tibi pater domine caeli et ter-
 rae, quod abscoederis haec d sapi-
 entibus et prudentibus, et reuelas
 eis ea paruulis. Certe pater sic
 fuit bona uoluntas apud te. Om-
 nia mihi tradita sūt d patre meo:
 & nemo

Ο ΑΡΧΗ ΧΙΙ

ὅτι λέγει ἔπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ
 ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις
 ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ
 ἰὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύ-
 ψαι. Διὸτε πρὸς με πάντες οἱ
 ἀσποπῶντες, καὶ τῶ φορτισμένοι,
 καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε
 τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθη-
 τε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῖός εἰμι, καὶ τα-
 πηνός τῆ καρδίας, καὶ ἐυρήσετε
 ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς ὑμῶν, ὃ
 γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτί-
 ον μου ἰλαφρόν ὄντι.

Ἐν ἰουδαίῳ τῷ λαοῦ, ἔπαρῶ-
 ῦν ὁ ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τὸ
 σπορίμω. οἱ δὲ μαθηταὶ αὐ-
 τῷ, ἐπένοασαν, καὶ ἠρξάντο τίλ-
 λαν σάββας, καὶ ἄρθην. οἱ ἰ-
 φαρισαῖοι ἰδόντες, ἔπαρ αὐ-
 τῷ. ἰδοὺ οἱ μαθηταὶ σου ποιῶ-
 σιν, ὃ οὐκ ἐξεστὶ ποιῆν ἐν σαβ-
 βάτω. ὁ δὲ ἔπερ αὐτοῖς. οὐκ
 ἀνέγνωτε, τί ἐπένοασεν Δαβὶδ,
 ὅτι ἐπένοασεν αὐτὸς, καὶ οἱ μετ'
 αὐτοῦ; πῶς ἐσῆλθεν εἰς τὸν οἶ-
 κον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους
 τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὐκ οὐκ
 ἐξέμω αὐτῷ φαγῶν, οὐδὲ τοῖς
 μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι
 μόνοις. ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ
 νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασι οἱ ἰ-
 σραὴλ ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον
 βιβυλάσι, καὶ ἀνάτιοί εἰσι;
 τί γὰρ δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ
 μέμω

et nemo nouit filium, nisi pa-
 ter: neque patrem quisquam no-
 uit, nisi filius, et cuiuscumque uo-
 luerit filius reuelare. Venite
 ad me omnes qui laboratis et
 onerati estis, et ego refocilla-
 bo uos. Tollite iugum meum
 super uos, et discite a me, quod
 mitis sim, et humilis corde, et
 inuenietis requiem animabus
 uestris. Iugum enim meum
 commodum est, et onus meum
 leue est.

In illo tempore ibat Ie-
 sus sabbatis per segetes. Di-
 scipuli uero illius esuriebant, et
 coeperunt uellere spicas, et co-
 medere. At pharisaei quum
 uidissent dixerunt illi, Ecce
 discipuli tui faciunt, quod non
 licet facere in sabbato. Ille ue-
 ro dixit eis, Non legistis quid
 fecerit Dauid, quum esuriret
 ipse et ij qui erant cum illo?
 Quomodo ingressus sit in
 domum dei, et panes proposi-
 tionis ederet, quos ipsi non lice-
 bat edere: neque ijs qui cum
 illo erant, nisi sacerdotibus
 solis. Aut non legistis in
 lege, quod sabbatis sacerdo-
 tes in templo sabbatum profana-
 runt, et crimine uacant: Dico
 autem uobis, quod templo
 C. iij. παῖοι

12

EVANG. MATTHEI

μαίμων ὄντιν ὦδε . ἃ δὲ ἐγνώκει-
 τε, τί ἐστὶν ἰλιϑ & δὶλω, καὶ οὐ
 δοσίαρ, οὐκ ἄρ κατεδινάσασατε
 τοὺς ἀναίτιους . λύριϑ & γὰρ
 ὄντι καὶ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τῶ
 ἀνθρώπου . καὶ μεταβάς ἐκεί-
 δερ ὑλδερ εἰς τὴν σωμαγωγὴν
 αὐτῶν . καὶ ἰδοὺ ἀνδρῶν & λί-
 τῶν χεῖρα ἕχωρ ξηράρ, καὶ ἐπη-
 ρώτησαρ αὐτὸν λέγοντόσ . εἰ ἔξε-
 σι τοῖς σάββασιρ διεραπύειρ;
 ἵνα κατηγορήσωσιρ αὐτοῦ . ὁ δὲ
 ἀπερ αὐτοῖς . τίς ἐστὶν ἕξ ὑμῶν
 ἀνδρῶνϑ , ὃς ἔξει πρόβατον
 ἕρ, καὶ ἂν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάβ-
 βασιρ εἰς βόδιωερ, οὐχὶ λησά-
 σει αὐτὸ, καὶ ἐγρέσῃ; τίσῶ οὐκ
 διαφέρει ἀνδρῶνϑ πρόβατον .
 ὅτι ἔξεισι τοῖς σάββασιρ καλῶς
 ποιᾶρ, τότε λέγει τῶ ἀνθρώπῳ .
 ἔκτεινερ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἔξε-
 τεινι, καὶ ἀπεινατεσάδι υἱὸς,
 ὡς ἡ ἄλλη . οἱ δὲ φαρισαῖοι β-
 ελδέντόσ συμβούλιον ἔλαβον
 κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέ-
 σωσιρ . ὁ δὲ ἰησοῦς γνοὺς, ἐνε-
 χώρησερ ἐκείδερ, καὶ ὑπολούθη
 σαρ αὐτῶ ἕχλοι πολλοί, καὶ ἐ-
 διεράπεισερ αὐτοὺς πάντας, καὶ
 ἐπετίμησερ αὐτοῖς, ἵνα μὴ φα-
 ρισαῖοι αὐτὸν ποιόσωσιρ, ὅπως
 πληρωθῇ τὸ ρῆδιρ διὰ ἡσαίου
 τοῦ προφήτου λέγοντοσ . ἰδοὺ
 ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγα-
 πυτός

maior est hoc in loco. Quod si
 scientis quid sit, Misericor-
 diam uelō & non sacrificium,
 nequaquam condemnassetis in-
 sones. Nam dominus est
 & sabbati filius hominis. At
 progressus illinc, uenit in syna-
 gogam illorum, & ecce homo
 erat manus habens aridam,
 & interrogabant illum dicen-
 tes, Licet ne sabbatis curare?
 ut accusarent eum. At ille
 dixit eis, Quis erit ex uobis ho-
 mo, qui habebit ouem unam,
 & si ea inciderit sabbatis in
 foueam, nonne apprehendet
 eam, & eriget? Quanto igitur
 prestantior est homo oue?
 Licet igitur sabbatis benefi-
 cio afficere. Tunc dicit ho-
 mini, Extende manum tu-
 am. Et is extendit: ac re-
 fluita est sanitati sicut al-
 tera. Porro pharisæi egres-
 si, ceperunt consilium ad-
 uersus eum, quomodo illum
 perderent. At Iesus ubi
 nouisset, secessit illinc, secu-
 taq; sunt eum turbae multae, &
 sanauit eos omnes, & intermi-
 natus est illis, ne se facerent
 manifestum, ut completerent
 quod dictum erat per Hiesaiam
 prophetam, qui ait, Ecce filius
 meus

C L P V T XII.

πητός μου, εἰς ὃν ἐδόξασα ἢ
 ψυχὴ μου. ἴδω τὸ πνεῦμά μου
 ἐπ' αὐτόν, καὶ ἑλίσιμ τοῖς ἴδι-
 σιν ἀπαγγεῖλαι. οὐκ ὀπίσει, ὁ δὲ
 ἑραυγάσει, οὐκ ἀκούσει τις ἐν
 ταῖς πλατείαις πῶν φωνῶν αὐ-
 τοῦ. ἡ ἀλαμορ συντετριμμένη
 οὐκ ἠατιάξει, καὶ λίνον τυφόμε-
 νον οὐ σβίσει, ἕως ἂν ἐμβάλλῃ
 εἰς νῆον πῶν ἑλίσιμ, καὶ ἐν τῷ
 ἀνόματι αὐτοῦ ἴδωσι ἐλπίδοισιν.
 τότε προσκνήσθη αὐτῷ λαμوني-
 ζήμην, τυφλὸς καὶ ἠωφός, καὶ
 ἰδιγράωωσιν αὐτόν, ὡς τε τὸν
 τυφλόν, καὶ ἠωφόν, καὶ λα-
 λῆν, καὶ βλέπειν. καὶ ἔβρισαν το
 πάντες οἱ ἔχθροι, καὶ ἐλεγον.
 μή τι οὐτίς ἔστιν ὁ υἱὸς Δαβὶδ;
 οἱ δὲ φαρισαιοὶ ἀκούσαντες, ἔ-
 πον. οὐκ οὐκ ἐμβάλλει τὰ
 δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βελζε-
 βούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.
 εἰδὼς δὲ ἰησοῦς τὰς ἐνδημώσεις
 αὐτῶν, ἔειπεν αὐτοῖς. πᾶσα
 βασιλεία μεριδιέσα ἡ ἀδ' ἑαυ-
 τῆς. ὀρμησεται. καὶ πᾶσα πόλις,
 ἢ οἰκία μεριδιέσα ἡ ἀδ' ἑαυτῆς
 οὐκ ἑαθήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς
 τὸν σατανᾶν ἐμβάλλει, ἐφ' ἑαυ-
 τὸν ἑμεριδιέσθην. πῶς οὖν ἑαθήσε-
 ται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐ-
 γὼ ἐν βελζεβούλ ἐμβάλλω τὰ
 δαιμόνια, οἱ ἦοι ὑμῶν ἐν τίνι
 ἐμβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοῖ
 ὑμῶν

meus quem eligi, dilectus me-
 us, in quo sibi bene compla-
 cuit anima mea: ponam spiri-
 tum meum super illum, & iudiciū
 gēibus annuntiabit: non con-
 det, neque clamaabit, neq; a-
 diet quisquam in plateis uocem eius:
 arundinem comminutā non con-
 fringet, & linum funigās non
 extinguet, donec eijciat ad ui-
 ctoriam iudicium: & in nomine
 illius gentes speribunt. Tunc
 adductus est ad eum qui dae-
 monio agitabatur cæcus ac mu-
 tus, & sanauit illum, ita ut cæ-
 cus ac mutus & loqueretur &
 cerneret. Et obstupuerunt om-
 nes turbæ, dicebantq; Num hic
 est ille filius David? At pha-
 risæi quum audissent, dicebant,
 Hic non eijcit demonia, nisi
 præsidio Beelzebub principis
 demonorū. Iesus autem quum
 sciret cogitationes illorum di-
 xit illis, Omne regnum diuisum
 ad eus se se desolatur, &
 omnis ciuitas aut domus diui-
 sa aduersus seipsam non stabit.
 Et si satanas satanam eijcit,
 aduersus seipsum diuisus est.
 Quomodo igitur stabit regnū il-
 lius? Et si ego ex præsidio Beelze-
 bul eijcio demonia, filij uestri cu-
 ius præsidio eijciunt? Propterea
 C 7 ipsi

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ἑμῶν ἰσότης κριταί. ἃ ἢ ἐγὼ ἐν
 πνεύματι διὰ ἑβράλλω τὰ δαι
 μόνια, ἄρα ἰφθασιμὸν ὑμᾶς ἢ
 βασιλεία τῆς θεῆς. ἢ πῶς δύναται
 τις ἰσολδάμ ἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
 ἰσχυροῦ, ἢ τὰ σκῆν αὐτῶ διαρ
 πᾶσαι, ἢ μὴ πρῶτον δύναι τὸν
 ἰσχυροῦ, ἢ τότε τὴν οἰκίαν αὐτῶ
 διαρπᾶσει; ὁ μὲν ἄρ μετ' ἐμοῦ
 πατ' ἐμὸν ἄγιον. ἢ ὁ μὴ συνάγων
 μετ' ἐμοῦ, σκοπεῖται, διὰ τὸτο λέ
 γο ὑμῶν. πᾶσα ἀμαρτία καὶ ἁπο
 κρημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις
 ὃ ἢ τῆ πνεύματι βλασφημία,
 ἢ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις. καὶ
 δεῖ ἴαν ἔπη λόγον κατὰ τῆ ἡδ
 ἀνθρώπων, ἀφεθήσεται αὐτῶ. δεῖ δ'
 ἄρ ἔπη κατὰ τῆ πνεύματι τοῦ
 ἁγίου, ἢ ἀφεθήσεται αὐτῶ, ὅτι ἰσ
 τούτω τῶ αἰῶνι, ὅτι ἐν τῶ μέλ
 λοντι. ἢ ποιῆσαι τὸ δένδρον
 καλὸν, ἢ τὸν καρπὸν αὐτῶ κα
 λόν. ἢ ποιῆσαι τὸ δένδρον σα
 πρῶν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ
 σαπρῶν. ἐν γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ
 δένδρον γινώσκεται. γινώσκει
 τα ἰχθυῶν, πῶς δύναται ἀγα
 θὰ λαλῆν πονηροὶ ὄντες; ἐν γὰρ
 τοῦ πρῶτισπύματι τῆς καρ
 διας τὸ σῶμα λαλῆ, ὁ ἀγαθὸς
 ἄνθρωπος, ἐν τοῦ ἀγαθοῦ θη
 σαυροῦ τῆς καρδιας ἐμβάλλει
 τὰ ἀγαθὰ. καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος
 ἐκ τῆ πονηροῦ θησαυροῦ, ἐμβάλλει

ipsi, idu abunt de uobis. Quod
 si spiritus dei ego eijcio demo
 nia, ergo peruenit ad uos re
 gnum dei. Alioqui quomodo
 potest aliquis intrare domum
 potentis, & uasa illius diru
 pere, nisi prius uinxerit poten
 tem, & tunc domum illius di
 ripiet. Qui non est mecum,
 aduersum me est: & qui no
 congregat mecum, stergit.
 Propterea dico uobis, Omnia
 peccatum & conuictium remitte
 tur hominibus, ac conuicti
 um in spiritum non remittetur
 hominibus. Et quicumque di
 xerit uerbum aduersus filium
 honoris remittetur illi. Qui
 autem dixerit aduersus spi
 ritum sanctum, non remitte
 tur ei neque in presenti secu
 lo neque in futuro. Aut fa
 cite arborem bonam, & fru
 ctum eius bonum: aut facite
 arborem uitiosam, & fru
 ctum illius uitiosum. Nam
 e fructu arbor agnoscitur. Pro
 genes uiperatum quomodo po
 stis bona loqui, quum si
 tis malus. Siquidem ex abun
 dantia cordis os loquitur. Bo
 nus homo e bono thesauro cor
 dis, expromit bona: & malus
 homo ex malo thesauro depromit

ΕΑΡΥΤ ΧΙΙ.

λειπουντά. λέγω δε υμῖν, ὅτι
 πάν ῥήμα ἀγγέλῳ ὁ ἰαὺν παλίσω
 σιμοὶ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι
 πρὶ αὐτῷ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσι-
 ως. ἐν γὰρ τῷ λόγῳ σου δικαιοσύ-
 νη, καὶ ἐν τῷ λόγῳ σου καταδικαι-
 οῦσιν. τότε ἀπειθήθησάν τινες
 τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων λέ-
 γοντες. διδάσκαλε, θελομεν ἀ-
 πό σε σημεῖον ἰδεῖν. ὃ ἡ ἀποκρι-
 θῆς, ἀπερ αὐτοῖς. γενεὰ πορνῆα
 καὶ μοιχευτική, σημεῖον ἐπιζητῶ, καὶ
 σημεῖον ὃ δόθησεται αὐτῇ, εἰ μὴ
 τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφή-
 τῆ. ὡς περ γὰρ ἰωνᾶς ἐν τῇ κοι-
 τῇ τῆς λύτης τρεῖς ἡμέρας καὶ
 τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ γῆς,
 τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
 ἀνδρῶν γινώσκονται ἀναστήσονται
 ἐν τῇ κρίσει μετὰ τοῦ γενεῶς ταύ-
 τῆς. καὶ κατακριθῶσιν αὐτῶν,
 ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ λύρυμα
 ἰωνᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὄ-
 νη. βασιλεῦσιν αὐτοῦ ἐγερθήσει-
 ται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τοῦ γενεῶς
 ταύτης, καὶ κατακριθῶσιν αὐτῶν,
 ὅτι ἠλθέτω ἐν τῶν περάτων τῆς
 γῆς ἀκούσαι πλὴν σοφίαν σο-
 λομώντι. καὶ ἰδοὺ πλεῖον
 σολομώντι ὄνη. ὅτι ἂν δε-
 σθὲν ἀκάδαρτον πνεῦμα ἐβελ-
 θῆ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διδρ-
 χεται δι' ἀνάστασιν τὸ πῶρον ἵατῆρ
 ἀνάπαντο.

mit mala. Sed dico uobis,
 quod de quocunque uerbo ocio-
 so, quod locuti fuerint homi-
 nes, redditori sunt rationem
 in die iudicij. Nam ex dictis
 tuis iustificaberis, & ex dictis
 tuis condemnaberis. Tunc in-
 terrogauerunt eū quidam ἐ scri-
 bis ac pharisæis dicentes, Præ-
 ceptor, uolumus ex te signum
 uidere. At ille respondens
 dixit illis, Generatio praua &
 adultera signum querit, & si-
 gnum non dabitur illi, nisi si-
 gnum Ionæ propheta. Quem-
 admodum enim fuit Ionas in
 uentre ceti tribus diebus ac tri-
 bus noctibus, sic erit filius homi-
 nis in corde terræ tribus diebus
 & tribus noctibus. Vni Nini-
 uitæ surgent in iudicio cum ge-
 neratione hac, & condemna-
 bunt eam, quod ipsi resipuerint
 ad prædicationem Ionæ. Et ec-
 ce plus quam Ionas est hoc lo-
 co. Regina Austri surget in
 iudicio cum generatione hac, &
 condemnabit eam, quod uene-
 rit ad finibus terræ, ad audien-
 dam sapientiã Solomonis. Et
 ecce plus q̄ Solomon est in hoc
 loco. Quum autē immundus sp̄s
 ritus exierit ab homine, peram-
 bulat per uentia loca, querens
 requiem

EVANG. MATTHEI

ἀνάπαντι, καὶ ὃν εὐρίσκει τό-
 τι λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
 μου ἰδίῳ βῆλδον. καὶ ἰδὼν
 εὐρίσκει σχολάζοντα, σὺν αρω-
 μύλον καὶ κενσομηλόν. τότε
 πορεύεται ἢ παραλαμβάνει μὴ
 αὐτὴν ἢ ἄλλα ἴτερα πνεύματα πο-
 νηρέτρα ἰαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα
 κατοικῶ ἐκεῖ. ἢ γίνονται τὰ ἰσχα-
 τα τῷ ἀνθρώπου ἐκεῖνος, χείρονα
 τῷ πρώτῳ, ὅπως ἴσται ἢ τῇ γενεῇ
 ταύτῃ τῇ πονηρῇ. ἵτι ἢ αὐτῷ λα-
 λῶντο τοῖς ἄλλοις, ἰδὼς ἢ μη-
 τῆρ, ἢ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῷ ἐστήκει-
 σαν ἔξω, συτῶντες αὐτῷ λαλῶ-
 σαι. ἔπει δὲ τις αὐτῷ. ἰδὼς ἢ μη-
 τῆρ σου ἢ οἱ ἀδελφοὶ σου, ἔξω ἐστή-
 κασιν, συτῶντες σοι λαλῶσαι.
 ὃ ἢ ἀποκριθεὶς εἶπεν, τῷ εἰπόντι
 αὐτῷ. τίς ὄστιν ἢ μητῆρ μου, ἢ τί-
 νες εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ μου; ἢ ἐκεί-
 νος ἴδὼν χεῖρα αὐτῷ ἐπὶ τὸς μαθη-
 τὰς αὐτῷ, εἶπεν, ἰδὼς ἢ μητῆρ μου, ἢ
 οἱ ἀδελφοὶ μου. ὅς τις ἂν ποίη-
 σῃ τὸ θέλημα τῷ πατρὸς μου, τῷ ἐν
 ὀρανοῖς αὐτὸς μου ἀδελφὸς ἢ ἀ-
 δελφὴ ἢ μητῆρ ὄσται.

13. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ βῆλθὼν
 ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο
 παρὰ τῷ θάλασσον, καὶ συνή-
 χθησαν πρὸς αὐτὸν ἄλλοι πολλοί,
 ὡς τε αὐτὸς εἰς τὸ πλεῖστον ἰμ-
 βάντα κεληθάσαι, ἢ πᾶς ὁ ἄλλος
 ἐπὶ τῷ αἰγιαλῷ ἐστήκει, ἢ ἐλάλη-
 σεν

requiem, & non inuenit. Tunc
 dicit, reuertar in domum meam
 unde exiui: & quum uenerit,
 reperit eam uacantem, &
 scopis purgatam, atq; ornatam.
 Tunc abit, & adiungit sibi se-
 ptem alios spiritus sceleratio-
 res se, & ingressus inhabitat il-
 lic: & sunt postrema hominis il-
 lius, peiora primis: sic erit
 & generationi huic peruersæ.
 Quum autem adhuc loqueretur
 turbis, ecce mater & fratres
 eius stabant foris, querentes ei
 loqui. Dixit autem illi quidam,
 Ecce mater tua, & fratres
 tui foris stant, querentes tibi
 loqui. At ille respondens dixit
 ei qui sibi renunciauerat, Quæ
 est mater mea, aut qui sunt fra-
 tres mei? Et protensa manu sua
 in discipulos suos, dixit, Ec-
 ce mater mea, & fratris mei.
 Qui quis enim fecerit uolunta-
 tem patris mei qui est in cœlis,
 ipse meus frater & soror & ma-
 ter est.

In die uero illo, egressus
 Iesus e domo, sedit iuxta ma-
 re, & congregatae sunt ad illum
 turbae multae, adeo ut ipse na-
 uim ingressus sederet, & uniuersa
 turba in litore stabat: ac dice-
 bat

CAPO XIII.

σεμ αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων. ἰδοὺ θῆλυθιμι ὁ σπέρμα ἔσται ἐν τῷ σπέρμα αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐπὶ τῷ σπέρμα ἰδοὺ, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ, καὶ κατέφαγεν αὐτά. ἄλλα ἔπεισε ἐπὶ τὰ πετεινὰ, ὅπου ἐν ἔργῳ γίνω πολλὰ, καὶ ἰδοὺ θῆλυθιμι. ταῖς δὲ ἀνατέλει, ἐκαστὴν δὲ ἀνατέλει, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, θῆλυθιμι. ἄλλα δὲ ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνίθησκον αὐτά, καὶ ἀπὸ πνεύματος αὐτά. ἄλλα δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἰδοὺ καρπὸν, ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὠτα ἀκούει, ἀκούτω. καὶ προσεδόντης οἱ μαθηταὶ, εἶπον αὐτῷ. διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε αὐτοῖς. ὅτι ὑμῖν ἠδεδόθη γινώσκειν τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἰσχυροὶ δὲ οὐκ ἔδεδόθη. ὅς τις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσεύσεται. ἔστι δὲ ὁ ἔχων, καὶ ὁ ἔχει ἀρθῆσεται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλεῖ, ὅτι βλέπουσιν, οὐ βλέπουσιν. καὶ ἀκούουσιν, οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνίενσιν. καὶ ἀνεκπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία ἡσυχίας ἢ

bat illis multa per similitudines, dicens, Ecce exiit qui seminabat ad seminandum, & quum seminaret, alia quaedam ceciderunt iuxta uiam, & uenerunt uolucres, ac deuorauerunt ea. Alia uero ceciderunt in loca saxosa ubi non habebant multum terrae, & protinus exorta sunt, propterea quod non haberet profunditatem terrae: quum autem exortus esset sol, exusta sunt: & quia non habebant radicem, exaruerunt. Alia uero ceciderunt in spinas, & insurrexerunt spinæ, & suffocauerunt ea. Alia uero ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructum: aliud quidem centuplum, aliud uero sexagecuplum, aliud uero trigecuplum. Qui habet aures ad audiendum, audiat. Et aduenies discipuli dixerunt illi, Quare per parabolas loqueris illis? At ille respondens dixit eis, Vobis datum est nosse mysteria regni caelorum, illis autem non est datum. Quisquis enim habet, dabitur illi, et reddetur abundantius. Quisquis autem non habet, etiam illud quod habet, collectur ab eo. Propterea per parabolas loquor illis: quia uidentes non uident, & audientes non audiunt nec intelligunt. Et completur in illis propheta Hiesai

ΕΡΑΝΘ. ΜΑΤΤΗΑΙ

λέγουσα. ἀκούετε, καὶ οὐ μὴ συνήτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδωτε. ἰσχυρὸν γὰρ ὁ καρδίας τοῦ λαοῦ τούτου. καὶ τοῖς ὡσί βαρῶς ἤκουσαν, καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάλυψαν, μή ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὡσὶ ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνήσῃσι, καὶ ἐπιγίνωσι, καὶ ἴσωμαι αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἔτι βλέπονσι, καὶ τὰ ἄτα ὑμῶν, ἔτι ἀνοῦει. ἀλλὰ γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δικαιοὶ ἐπιδήμωσαν ἰσχυρὰ ἀβλέπῃσι, καὶ οὐκ ἔβλεπον, καὶ ἀκούσασιν, ἀ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τίς παραβολῶν τῆς σπείρουσι. πάντες ἀκούουσιν τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνήντῃσι, ὄρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἀρπάσει τὸ ὄσπασμα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. οὗτός ἐστι, ὁ παρὰ τίς ὁδὸν σπαρείς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρῶδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν, ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ οὐδὲς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν, οὐκ ἔχει δὲ βίαν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν. γενομένης δὲ θλίψεως, ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, οὐδὲς σκανδαλίζεται, ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν, ὁ τὸν

que dicit, *Auribus audietis, & non intelligetis, & uidentes uidebitis, & non cernentis, Incurassatum est enim cor populi huius, & auribus grauius audierunt, & oculos suos occluserunt, ne quando uideant oculis, & auribus audient, & corde intelligant, & conuertantur & sanent illos.* *Vestri uero beati sunt oculi, quia uident: & aures uestrae, quia audiunt.* *Amen enim dico uobis, quod multi prophetae & iusti desiderauerunt uidere quae uidetis, & non uiderunt: & audire quae auditis, & non audierunt.* *Vos igitur audite parabolas seminantis, Quoniam qui uis audit sermonem regni, et non intelligit, uenit ille malus & rapit, id quod seminatum est in corde illius: hic est qui iuxta uiam seminatus fuit.* *At qui in petricosa semen iactum exciperat, hic est qui uerbum audit, ac protinus cum gaudio accipit illud: uerum non habet radicem in semetipso, sed temporarius est.* *Porro cum inciderit afflictio, aut persecutio propter sermonem, aut persecutio propter sermonem continuo offenditur.* *At qui in spinas semen exceperat, hic est qui*

ὁ τὸν

quā

ΚΑΡΤ ΧΙΙΙ.

ὁ τὸν λόγον ἀκούσῃ, καὶ ἡ μεριμ
 να τῶ αἰῶν τοῦτου, καὶ ἡ ἀπά
 τη τοῦ πλούτου συμπιῶναι τὸν
 λόγον, καὶ ἀναρῶν ζίνεται. ὁ
 δὲ ἐπὶ πλὴν γλῶ πλὴν καλλὸν σπα
 γῆς, αὐτὸς ὄσῃ, ὁ τὸν λόγον ἀ
 κούσῃ, καὶ σωθῆναι, ὅς δὲ ἰατρ
 πορορεῖ, καὶ ποιῶν, ὁ μὲν ἰατρ
 τὸν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριά
 κοντα. ἀλλήλῃ παραβολῆν πα
 ράδεικται αὐτοῖς, λέγων. ὁμοίω
 δη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄν
 θρώπῳ σπείροντι καλὴν σπέρ
 μα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτῷ, ἐν δὲ τῷ
 καθύδαρ τῶν ἀνθρώπων ἦλθεν
 αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐσπερὶ σι
 ζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ
 ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν
 ὁ χέρῳ, καὶ καρπὸν ἐπέσειν
 τότε ἐφάνη καὶ τὰ σιζάνια. πρὸ
 σιζάντων δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰ
 κεισθέντος, ἔπον αὐτῷ. λέ
 ρει, ὅχι καλὸν σπέρμα ἐσπε
 ραι ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν
 ἔχει τὰ σιζάνια; ὁ δὲ ἐπε αὐ
 τοῖς, ἐχθρὸς ἀνθρώπῳ τῷ
 τοῦτοῖσιν. οἱ δὲ δούλοι ἔ
 πον αὐτῷ. τίλας οὖν ἀπεκλιόν
 τας συλλέξομεν αὐτά. ὁ δὲ ἐ
 φη. οὐ. μήποτε συλλέγοντες
 τὰ σιζάνια, ἐκρίνωμεν ἅμα αὐ
 τοῖς τὸν σίτον. ἀφῆτι συναυξά
 σθαι ἀμφότερα μέχρι τῆς θερισ
 ῆς, καὶ ἐν καιρῷ τῶν θερισμοῦ,
 ὅρα

qui uerbum audit: & cura secuti
 bus, deceptioq; diuitiarum suf
 focat sermonem, & in frugifer
 redditur. Caterum qui in cer
 tam bonam excepit semen, hic
 est qui sermonem audit & in
 telligit, qui denique fructum
 quoque reddit ac facit, alius
 quidem centuplum, alius ue
 ro sexagecuplum, alius uero tri
 gecuplum. Aliam parabolam
 proposuit eis, dicens, Ad
 similitudinem est regnum calo
 rum homini seminanti bonum se
 men in agro suo: sed dormien
 tibus hominibus uenit illius ini
 micus, & seminauit zizania
 inter triticum, abijtq;. Quum
 autem germinasset herba, &
 fructum fecisset, tunc appa
 ruerunt & zizania. Acce
 dentes autem serui patris fami
 lias, dixerunt illi, Domine,
 nōne bonum semen semina
 ras in tuo agro? unde igitur ha
 bec zizania? Ille uero dixit illi
 s, Inimicus homo hoc fecit,
 Serui autem dixerunt illi, Vis
 igitur abeamus & colligamus
 eas. At ille dixit, Non: ne dum
 colligitis zizania, eradicetis
 simul cum illis & triticum? Si
 nite pariter crescere utraq; usq;
 ad messem, & in tempore messis
 dicati

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΤΗΑΙ

ἔρω τοῖς θριγαῖς. συλλίξαι
 πρῶτον τὰ ζιζάνια ἢ δίσσαι αὐ
 τὰ εἰς δεσμὰς πρὸς τὸ κάσκαυ
 σαι αὐτά. ἢ ἵστίον συναγάγετε
 εἰς τὴν ἀποθήκην μου. ἄλλω
 παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς
 λέγων. ὁμοίᾳ ἔστιν ἡ βασιλεί-
 α τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπι-
 ως, ὃν λαθῶν ἄνθρωπος ἐσπέρην
 ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ὁ μικρότερον
 μὲν ἔστι πάντων τῶ σπέρματων.
 ἔτ' αὖν ἡ αἰξὶθὴ μέγιστον τῶ λαχά-
 νων ἔτι. καὶ γίνεται κενδρῶν, ὡς τε
 ἐλθῆν τὰ πτερυγὰ τῶ θρανῶ, καὶ κη-
 τασθῆν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῶ.

ἄλλω παραβολὴν ἐλάλησεν
 αὐτοῖς. ὁμοίᾳ ἔστιν ἡ βασιλεία
 τῶ θρανῶν σῦμη, ἢ λαθῶσ αἰσῶν
 ἐνίχυρην εἰς ἀλεύρου σάτα φρί-
 α, ὡς οὐ ἐν μὲν ἐλον. ταῦτα
 πάντα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς ἐν πα-
 ραβολαῖς τοῖς ἄλλοις, καὶ χωρὶς
 παραβολῆς ἐκ ἐλάλη αὐτοῖς, ὅ-
 πως πληρωθῆ τὸ ρύθιον. διὰ τοῦ
 πρὸφύτου λέγοντος. ἀνοίξω ἐν
 παραβολαῖς τὸ σέμας, ὅπως ἴ-
 μοι ἀποκρυμμένον ἀπὸ κατα-
 βολῆς κέσμε. τότε ἀφῆς τοὺς ἄ-
 χλας, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ ἰη-
 σοῦς. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθη-
 τὰί αὐτῶ, λέγοντες φράσον ἡμῖν
 τὴν παραβολὴν τῶ ζιζανίων τῶ
 ἀγροῦ. ὁ ἰησοῦς ἀπεκρίθη, ἀπερ-
 ῶν τοῖς. ὁ σπείρον τὸ καλὸν σπέρ-

dicam messoribus. Colligite pri-
 mum zizania, & colligate ea
 in fasciculos ad comburendum
 ea: triticum uero congregate
 in horreum meum. Aliam pa-
 rabolam proposuit eis, dicens,
 Simile est regnum coelorum
 grano sinapis, quod acceptum
 homo seminauit in agro suo,
 quod minimum est omnium se-
 minum. Ceterum ubi excreuerit
 maximum est inter holera,
 & fit arbor, adeo ut ueniant us-
 luces caeli, & nidulentur in ra-
 mis illius. Aliam parabolam
 dixit illis, Simile est reg-
 num coelorum fermento, quod ac-
 ceptum mulier abscondidit in
 farinae satis tribus, donec ferme-
 taretur totum. Haec omnia lo-
 quitus est Iesus per parabolas
 ad turbas, & sine parabola ni-
 hil loquutus est illis: ut comple-
 retur quod dictum fuerat per pro-
 phetam, qui ait, Aperiam in
 parabolis os meum, & eructabo
 abscondita à constitutione mun-
 di. Tunc dimissis turbis,
 uenit in domum Iesus, & ac-
 cesserunt ad illum discipuli ei-
 us, dicentes, Explica nobis
 parabolam zizaniorum agri.
 At ille respondens, dixit il-
 lis, Qui seminat bonum se-

CAPUT XIII.

μα, ἔστιν ὁ υἱὸς τῆ ἀνθρώπου. ὁ δὲ
 ἄγρός ἐστιν ὁ κόσμος. τὸ δὲ σπέρμα
 λὸν σπέρμα, ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως.
 τὰ δὲ ζιζάνια ἄσπεροι υἱοὶ τῆ
 πονηρίας. ὁ δὲ ἰχθὺς ὁ σπέρμα
 τῶν αὐτῶν ἐστιν ὁ διάβολος. ὁ δὲ
 θρῆσμος σιωπῆλα τῆ αἰῶνος ἐστιν
 οἱ δὲ θρῆσκαὶ ἄγγελοι ἔσονται. ὅσπερ
 ἔν συλλίγει τὰ ζιζάνια, καὶ πυ-
 ρὴ κατακαίεται, ὅπως ἔσται ἐν τῇ
 σωτηρίᾳ τῆ αἰῶνος. τὸ δὲ ἄσπερον
 τῆ δὲ υἱὸς τῆ ἀνθρώπου τὸς ἄγγε-
 λους αὐτῶν, καὶ συλλίξουσιν ἐκ τῆ βα-
 σιλείας αὐτῶν πάντα τὰ σκάνδα-
 λα, καὶ τὸς ποιῶντας πῶ ἀνεμί-
 αμ, καὶ βαλῶσιν αὐτοὺς ἵε πῶ κα-
 μινον τῆ πυρίας. ἐν δὲ ἔσται ὁ κλαυθ-
 μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶ ὀδόντων. τό-
 ττοι δὲ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ
 ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς
 αὐτῶν. ὁ ἔχων ὅλα ἀπόδω ἀνδρῶν.
 πάλιν ὁμοίᾳ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶ
 οὐρανῶν ὅσπερ ἡ κερυμυλίῳ
 ἐν τῷ ἄγρῳ, ὃν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
 ἐκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆ χάριτος αὐτῆ
 πᾶσα, καὶ πάντα ὅσα ἐχρῆ πωλῆ,
 καὶ ἀγοράσῃ τὸ ἄγρον ἐκάνον. πάλ-
 λιν ὁμοίᾳ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν ἀνθρώπων ἐμπόρων. ἵν τὸν
 τιμωλοὺς μαργαρίτας, ὃς ἐν-
 ῶν ἵνα ποτύτιμον μαργαρίτη
 ἀπὸ τῶν πᾶσαι πᾶντα, ὅσα
 ἔχεν, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν, πάλ-
 λιν ὁμοίᾳ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν

men, est filius hominis: ager
 autem est mundus. Porro bo-
 num semen, ij sunt filij re-
 gni: zizania uero sunt, filij
 illius mali: inimicus autē qui se-
 minat ea, est diabolus: metis
 uero cōsummatio seculi est: mes-
 sores autem, angeli sunt. Si-
 cut igitur colliguntur ziza-
 nia, & igni comburuntur, sic
 erit in consummatione seculi hu-
 ius. Mittet filius hominis ange-
 los suos: et colligent e regno illius
 omnia offendicula, & eos qui
 patrant iniquitatē, ac mittent il-
 los in caminum ignis: ibi erit plo-
 ratus, stridens dentium. Tunc
 iusti fulgebunt ut sol in regno pa-
 tris sui. Qui habet aures ad au-
 diendum, audiat. Rursum simi-
 le est regnum caelorum thesauro
 abscondito in agro, quem reper-
 tum homo abscondidit: &
 praeterea gaudio quod habet super
 eo, abit: & omnia quaecunque
 habet, uendit ac mercatur a-
 grum illum. Rursum, simile
 est regnum caelorum homini
 negotiatori, querenti pulchras
 margaritas: qui quum inuisset
 unam preciosam margaritam,
 abiens uendidit omnia quae pos-
 sidebat, & mercatus est il-
 la. Rursum, simile est regnum
 D caelorum

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ἔραν ἄρ σαζών βληθείση ἰς τίν
 δάλασσαν, ἢ ἐν παντὸς γένους
 συναγῶση, ἡν ὅτε ἐπληρώθη ἀνα
 βιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν,
 καὶ λαθίσαντες συνέλεξαν τὰ
 καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ
 ἔξω ἔβαλον. ὅτως ἔσται ἐν τῇ συν
 τελείᾳ τοῦ αἰῶν. Ἐλευσονται
 οἱ ἀγγελοὶ, ἢ ἀφοριεῖσι τὸς πονη
 ρὸς ἐν μέσῳ τῆ δικαίωρ, καὶ βαλῶ
 σιν αὐτὸς ἰς τίν κάμινον τῆ πυ
 ρὸς, ἡν ἔσται ὁ κλαυθμὸς ἢ ὁ ἔρρι
 μὸς τῆ δόλυτων. λέγει αὐτοῖς ὁ
 ἰησοῦς. σιωπῆσατε ταῦτα πάντα·
 λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ ὦριε. ὁ ἦ
 πιν αὐτοῖς. διὰ τὸτο πᾶς γραμ
 ματικὸς μαθητευθεὶς εἰς τίν βα
 σιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὁμοίως
 ἔσται ἀνθρώπῳ οἰκοδομητικῷ, ὅς
 τις ἐμβαλεῖ ἐν τῆ θησαυροῦ αὐ
 τοῦ καλὰ καὶ πικρὰ. καὶ ἐγέ
 νητο, ὅτι ἐτέλειον ὁ ἰησοῦς τὰς
 παραβολὰς ταύτας, μετήρην ἐ
 κᾶθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς τίν πα
 τριδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτὸς ἐν
 τῇ συναγωγῇ αὐτῆ, ὡς τε ἐκλύτ
 τῶν αὐτοῦ καὶ λέγειν. ὡδ
 δεῖν τοῦτω ἢ σοφία αὐτῆ, καὶ αἰ
 δυνάμεις, οὐχ ὅτις ἔσται ὁ τῆ τέκ
 του. ἢ ἡσ; οὐχὶ ἢ μητὴρ αὐτοῦ
 λέγεται μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελ
 φοὶ αὐτοῦ ἰάκωβ, καὶ ἰωσή, καὶ
 καὶ σίμων, καὶ ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελ
 φαὶ αὐτῆ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς
 εἰσιν;

caelorum uerriculo iacto in ma
 re, & ex omni genere contra
 henti : quod quum impletum
 fuisset, subdlexerunt in lit
 tus, & sedentes collegerunt
 quae bona sunt in uasa, quae
 uero mala, foras abiecerunt.
 Sic futurum est in consum
 matione seculi, uenient ange
 li, & segregabunt malos de
 medio iustorum, & mittent
 eos in caminum ignis, illic e
 rit ploratus & stridor den
 tium. Dicit illis Iesus, In
 tellexistis haec omnia? Di
 cunt illi, Etiam domine. At
 ille dixit illis, Propterea om
 nis scriba doctus ad regnum
 caelorum, similis est homini
 patrifamilias, qui depromit e
 thesauro suo noua & uetera.
 Et factum est, ut quum fi
 nisset Iesus sermones hos,
 digrederetur illinc. Et quum
 uenissent in patriam suam, do
 cuit in synagoga illorum, ita ut
 stuperent ac dicerent, Unde
 huic sapientia haec & uirtu
 tes? Nonne hic est ille fabri
 filius? Nonne mater eius uo
 catur Mariam, & fratres
 eius Iacobus & Ioses & Si
 mon & Iudas? & sorores
 illius nonne omnes apud nos
 sunt?

ΕΛΡΥΤ ΧΙΙΙΙ

ἴθιν· ὁ δὲ ἐν τῷ τότε ταῦτα πάν
 τα· καὶ ὄντων λαλίσσοντο ἐν αὐτῷ.
 ὁ Ἰησοῦς ἄπειρ αὐτοῖς, οὐκ ἔστι
 προφήτης ἄτιμ· ὁ μὲν ἐν τῇ πα
 τρίδι αὐτῆ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆ, καὶ
 ἐν ἰποιήσῃ ἐν ἡμῶν πολ
 λὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Ἐν ἡμέρῳ τῷ καιρῷ ἦκουσιν ἡ
 ῥώδης ὁ τετράρχης πῶν ἀποκλῶ ἐν
 σοῦ, καὶ ἄπειρ τοῖς πασίρ αὐτῆ,
 ἔτος ἔστιν ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς,
 αὐτὸς ἠγόρευε ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ
 διὰ τοῦτο αἱ συνάμεις ἐν ἔργου
 σιρ ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ ἡρώδης κρα
 τήσας τὸν ἰωάννην ἐδήσεν αὐτῆ,
 καὶ ἔθετο εἰς φυλακὴν διὰ ἡρω
 διάδα πῶν γυναικῶν φιλιππου
 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆ. ἔλεγε γὰρ αὐ
 τῷ ἰωάννης. ἐν ἔξῃ σοι ἔχει
 αὐτῶν. καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτε
 ναι, ἐφοβήθη τὸν ἄκλον, ἔτι ὡς
 προφύτῳ αὐτὸν ἔχον. ἐνισίωμ
 διὰ ἀγομῶν τῶν ἡρώδου, ὡς
 χύσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρωδίας
 ἐν τῷ μίση, καὶ ἤρσει τῷ ἡρώ
 δῳ. ὁ δὲν μετ' ἔργου ὁμολόγη
 σιρ, αὐτῆ δοῦναι ὁ ἐὰν αὐτήση
 ται. ἡ ἡρωδία βιασάσα ἐπὶ ὁ
 μίση αὐτῆς. λέει μοι φησὶν ὁ θε
 ὅτι πίναντι πῶν κεφαλῶν ἰωάννης
 ὁ βαπτιστῆ. καὶ ἰλυπύθη ὁ βασι
 λῆς, διὰ ἡ ἡρώδης, καὶ ἡρώδης
 σιωπῶν μὲν ἐπέλευσεν ὁ δὲν αὐ
 τῆ, καὶ πῆμψας ἀπικεφάλησιν τ
 ἰωάννην

sunus. Unde igitur uic haec omnia. Et offendebatur super eo. Iesus autem dixit illis, Non est propheta ex pers honoris, nisi in patria sua & domo sua. Et non credidit illic uirtutes multas propter incredulitatem illorum.

In illo tempore audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu, & dixit famulis suis, Hic est Ioannes baptista, is surrexit a mortuis, & ideo uirtutes agunt in illo. Nam Herodes ceperat Ioannem & uinxerat, ac posuerat in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui. Dicebat enim illi Ioannes, Non licet tibi habere eam. Et quum uellet eum occidere, metuebat multitudinem, propterea quod illum ceu prophetam habebant. Quum autem celebraretur natalis Herodis, saltabat filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi. Unde cum iureiurando pollicitus esset, se daturum illi quicquid peteret. At illa prius instructa a matre sua: Da mihi, inquit, hic in patina caput Ioannis Baptistae. Et indoluat rex: attamen propter iusiurandum & eos qui simul accumbebant, iussit ei dari: & missis carnificibus, amputauit caput Ioannis

EVANG. MATTHEI

ἰωάννου ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἠνέχθη
 ἢ κεφαλὴ αὐτῆ ἐπὶ τὴν πίνακα, καὶ ἰδὲ
 θη τῷ λογαρίῳ, καὶ ἠνέγκη τῇ μη-
 τρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μα-
 θυταὶ αὐτοῦ, ἤρασαν τὸ σῶμα, καὶ ἔθα-
 ψαν αὐτό. καὶ ἰδόντες ἀπύγγελ-
 λον τῷ ἰησοῦ. καὶ ἀνούσας ὁ ἰη-
 σὺς, ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοί-
 ω εἰς ὄρημον τόπον λεγόμενον Ἰδαρ.
 καὶ ἀνούσαντες οἱ ὄχλοι, ἠκολού-
 θησαν αὐτῷ περὶ ἄπὸ τῆς ὄλι-
 γου. καὶ βεβληθὲν ὁ ἰησοῦς εἶδεν πο-
 λὺν ὄχλον, καὶ ὀκλαγχνίσθη
 ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἰδεράπεισε τοὺς
 ἀρρώστους αὐτῶν. ὁψίας ἤγενο-
 μένης, προσῆλθεν αὐτῷ οἱ μα-
 θυταὶ αὐτοῦ, λέγοντες. ὄρημός
 ἐστὶν ὁ τόπος καὶ ἡ ὕψωμα ἡδὴ πα-
 ρῆλθεν, ἀπόλυσιν τοὺς ὄχλους,
 ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας,
 ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.
 ὁ ἰησοῦς ἔπερ αὐτοῖς. ἔχρεον
 ἔχουσιν ἀπελθεῖν, ἵνα αὐτοῖς
 ὑμεῖς φαγῶν. οἱ δὲ λέγουσιν
 αὐτῷ, οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέν-
 τε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας, ὃ ἧ
 εἶπεν. φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε,
 καὶ λιπώσας τοὺς ὄχλους ἀνα-
 κλιθῆναι ἐπὶ τοὺς ἄρτους, καὶ
 λαβῶν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ
 τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνέβλεψας εἰς
 τὸν οὐρανὸν, ἐλόγησεν, καὶ
 κλάσας, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοῖς
 ἄρτους, οἱ ἧ μαθεῖν τοῖς ὄχλοις.

καὶ

Ioannis in carcere : & allatum
 est caput eius in patina, datūq̄
 est puellæ, atq̄ illa obtulit ma-
 tri suæ. Et accesserunt discipu-
 li eius, & sustulerunt corpus, ac
 sepelierunt illud : abieruntq̄ &
 renunciauerunt Iesu. Id quum
 audisset Iesus, secessit illinc in
 nauī ad desertum locum seor-
 sim, Et quum audissent turbæ,
 sequuntur sunt illum itinere pe-
 des in relictis urbibus. Et
 egressus Iesus uidit multam
 turbam : & tactus est affectu
 misericordiæ erga illos, sanauit
 q̄ ex illis qui male ualebant.
 Porro quum appetisset ue spera,
 adierunt eum discipuli ipsius,
 dicentes, Desertus est locus,
 & hora iam præterijt : dimitte
 turbas ut abeant in uicos, &
 emant sibi cibaria. At Iesus
 dixit illis, Non est illis necesse
 ut abeant, date illis ues quod
 edant. At illi dicunt ei, Non
 habemus hic nisi quinq̄ panes et
 duos pisces. Ille uero dixit, Af-
 ferte mihi illos huc. Et iussis tur-
 bis discumbere super graminas
 sumptisq̄ quinq̄ panibus, ac
 duobus piscibus, sublatis in
 cælum oculis, benedixit. Et
 cum fregisset dedit discipulis
 panes, discipulis uero turbis.

Et

C A P U T X I I I I .

καὶ ἔφαθον πάντες, καὶ ἔχορτάθη-
 σαν, καὶ ἦσαν τὸ πρῶτον τῶν
 ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὡς ἔλεγε
 ὁ κύριος. οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ
 ἦσαν ὡσεὶ πενήντα χίλιοι χωρὶς
 γυναικῶν καὶ παιδῶν. καὶ ὡς
 ἔλεγε ὁ κύριος τὸν μαθητὰς
 αὐτοῦ ἰμβάναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
 πρῶτα αὐτὸν εἰς τὸ πρῶτον, ὡς ὁ
 ἀποστόλος τὸν ἔλεγε, καὶ ἀπολύσας
 τὸν ἔλεγε, ἀνέβη εἰς τὸ ἔσθῃ κατὰ
 ἰδίαν προσέξαδάαι, ὡς ἔλεγε ἡ γε-
 νομένη, μόνος ὡς ἔλεγε. τὸ ἄλλο
 ὅπου ἦσαν ἄλλοι καὶ βαλάσας ὡς, βα-
 λανιστῶν ὑπὸ τῶν κυμάτων, ὡς
 ὡς ἔλεγε ὁ κύριος. τὸ ἄλλο ἡ
 φυλακὴ τὴν νύκτα ἀπέβη πρὸς
 αὐτὸν ὡς ἔλεγε, πρῶτον ἐπὶ τῶν
 θαλάσσης. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ
 μαθηταὶ ἐπὶ τῶν θαλάσσης πε-
 ριπατοῦντα, ἔταράχθησαν, λέ-
 γοντες, ὅτι φάντασμα ἔστιν. καὶ
 ἀπὸ τῶν φόβων ἔκραξαν. ὡς ἔλεγε ἡ
 λέξις αὐτοῖς ὡς ἔλεγε λέγων,
 θαρσάτε ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβᾶσθε.
 ἀποκριθεὶς ἡ αὐτῶν ὡς ἔλεγε, εἶ-
 πεν. κύριε, εἰ σὺ εἶ, τί με σὺν με
 πρὸς σὲ ἔλθῃ ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὡς ἔλεγε
 ἡ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀπὸ τοῦ
 πλοῖου ὡς ἔλεγε, περιπάτησεν
 ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἔλθῃ πρὸς τὸν
 ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἀνεμὸν
 ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος
 ἀπαγορεύσει εἰς τὸν κύριον.
 κύριε

Et comederunt omnes, & satu-
 rati sunt : & sustulerunt quod
 superfuerat de fragmentis, duo-
 decim cophinos plenos . Porro
 qui comederant fuere viri firmè
 quinquies mille, præter mulieres
 ac pueros . Et statim compulit
 Iesus discipulos suos , ut con-
 scenderent nauim , & præcede-
 rent se in ripam ulteriorem , do-
 nec dimisisset turbas . Ac di-
 missis turbis , ascendit in montè
 solus ad orandum . Quum autem
 aduenisset ut spera , solus erat il-
 lic . Cæterū nauis iam in medio
 maris erat , & afflictabatur ab
 undis , nē uentus erat aduersus .
 Quarta autē noctis uigilia abiit
 ad illos Iesus , ambulans super
 mare : & ubi uiderunt eum disci-
 puli super mare ambulante , tur-
 bati sunt , dicentes , Spectrū est :
 ac præ metu exclamauerunt : sed
 statim loquutus est illis Iesus ,
 dicēs , Bono animo este , ego sū ,
 ne timeamini . Respondens autē
 illi Petrus dixit , Domine , si tu
 es , iubeto me ad te uenire super
 aquas . At ille dixit , Veni . Et
 quū descendisset è naua Petrus ,
 ambulabat sup aquas , ut iret ad
 Iesū . Cæterū cū uideret uentū
 ualidū territus est : & quum ce-
 pisset demergi , clamauit , dicēs ,
 Domine

EVANG. MATTHEI

κύριε σῶσέ με. αὐθίως ἦ ὁ ἰησοῦς
 ἐκβύνας τὴν χεῖρα, ἐπιλάβετο αὐ-
 τῶν, καὶ ἔπεμ αὐτῶν. ὁ λιγύπεσε, ἕς
 τί ἐδίστασας; καὶ ἐμβάντων αὐτῶν
 εἰς τὸ πλοῖον, ἐνόησεν ὁ ἀνι-
 μωσι. οἱ ἦν τῶν πλείων, ἐλθόντες
 προσεκύνησαν αὐτῶν, λέγοντες,
 ἀληθῶς δεῖς υἱὸς αἰ. καὶ διωπρό-
 σασαυτε, ἕλθον εἰς τὴν γῆν γεννη-
 ζαρέθ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτῶν οἱ ἀν-
 δροὶ ἔτι πάλιν ἐπέειλαν
 ἕς ὅτι τὴν πόρην ἰεροσολύμων
 καὶ προσέειπεν αὐτῶν πάντας
 τοὺς καιῶς ἔχοντας, καὶ παρε-
 κάλουν αὐτῶν, ἵνα μόνον ἀφῶν-
 ται τοῦ ἱεροσολύμων ἔτι ἱματίου αὐ-
 τῶν, καὶ ὅσοι ἤψαυτο διεσώθησαν.

25

Τότε προσέρχοντι τῶν ἰησοῦ οἱ
 ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ
 φαρισαῖοι, λέγοντες. διὰ τί οἱ μα-
 θηταὶ σε παραβαίνουσι τὴν πα-
 ράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; ὁ γὰρ
 νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅ-
 ταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς, ἔπεμ αὐτοῖς. διὰ τί
 καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐν-
 τολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παρά-
 δοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς ἐπέτα-
 λητο, λέγων. τίμα τὸν πα-
 τέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ
 ὁμολογῶν τὸν πατέρα, καὶ τὴν μη-
 τέρα, θανάτῳ τελευτάτω. ὑμεῖς
 δὲ λέγετε. ὅς ἐστιν ἐπὶ τῶν πατέρων,
 καὶ τῆς μητέρας, ὅτι ἐστὶν ἰσοῦ
 ὁφε-

Domine serva me. Continuo au-
 tem Iesus extenta manu appre-
 hendit eum, et dixit illi, Exigua
 fiducia prædite, cur hesitabas?
 Et quum essent ingressi navim,
 conquieuit uentus. Porro qui erant
 in naui, accesserunt et adorave-
 runt eum, dicentes, Vere dei filius
 es. Et qui traiecessent, uenerunt
 in terrâ Genesareth. Et qui
 agnouissent illum uiri loci illius,
 emiserunt nuncios in totam ien-
 diam finitimam regionem illam,
 et obtulerunt illi omnes male ha-
 bentes: et obsecrabant eum, ut
 tantum tangeret fimbriam uesti-
 menti ipsius: et quotquot tetigis-
 sent, salui facti sunt.

Tunc accedunt ad Iesum,
 qui ab Hierosolymis uenerant,
 scribæ, et pharisæi, dicentes,
 Quare discipuli tui transgredi-
 untur traditionem seniorum? Non
 enim abluunt manus suas, quum
 edunt panem. At ille respon-
 dens dixit eis, Quare et uos
 transgrediemini præceptum dei
 propter traditionem uestram? Nam
 deus præcepit, dicens, Honora
 patrem et matrem. Et qui male-
 dixerit patri aut matri, morte
 moriatur. Vos autem dicitis,
 Quicquid dixerit patri aut
 matri, quicquid domi & me
 profe-

ΣΑΡΥΤ ΧΥ.

ἠφιληθῆς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν
 πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐ-
 τοῦ. καὶ υμνησάτε τὴν ἑντο-
 λὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδο-
 σιν ὑμῶν. ἠκουρισταί, καλῶς
 προσηύτευσεν πρὶ ὑμῶν ἡσαίας,
 λίγων. ἔγγισέ μοι ἑλάς οὗτος
 τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσι
 με τιμᾶ, ἢ ἡ καρδία αὐτῶν πόρ-
 ρῶ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μάτην ἢ σέ-
 λονταί με, διδασκόντες διδασ-
 καλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.
 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ἴ-
 χλον, ἔπερ αὐτοῖς. ἀκούετε καὶ
 ἐννί:τι. οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς
 τὸ στόμα νοιοῖ τὸν ἄνθρωπον,
 ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ
 στόματος, ταῦτα νοιοῖ τὸ ἄνθρω-
 πον. τότε προσελθόντες οἱ μαθη-
 τὰ αὐτοῦ, ἔπερ αὐτῶ. οἶδας ἔτι
 οἱ φαρισαῖοι αἰσῶσαντες τὸν λό-
 γον ὁσκειαν δακίλιδουσαρ; ὃ ἡ ἀπο-
 κριδῆς, ἔπερ. πᾶσα φυτεία, ἢ μ-
 ἔν ἐφύτευσεν πατήρ μου ὁ οὐρά-
 νος, ἢ κρησῶθῆσιν. ἀφῆτε αὐτὸς
 ὁ δαυγὸς εἰσι, τυφλοὶ τυφλῶν. τυ-
 φλὸς δὲ τυφλῶν ἕαυ ὁ δαυγῆ, ἀμ-
 φότεροι εἰς βόθυνον πᾶθῶντη.
 ἀποκριδῆς δὲ ὁ πᾶτερ, ἔπερ
 αὐτῶ. φράσον ὑμῖν τὴν παρα-
 βολὴν ταύτην. ὃ ἡ ἰησοῦς ἔπερ.
 ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύννοιτοί ἐστε; ὅπω-
 νοῦτε, ἔτι πᾶν τὸ ἐκπορευόμε-
 νον ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῶν νοηλῶν
 χωρεῖ,

profectiuū erat, id in tuum uer-
 titur commodum, & non honora-
 bit patrem suum, aut ma-
 trem suam: & irritum fecistis
 præceptum dei propter traditio-
 nem uestram. Hypocritæ, re-
 cte de uobis prædixit Hesaias
 dicens, Appropinquat mihi po-
 pulus hic ore suo & labijs
 me honorat, cæterum cor eorum
 procul abest à me, sed frustra
 me colunt, docentes doctrinas,
 præcepta hominum. Et aduoca-
 tis ad se turbis dixit eis, Au-
 dite & intelligite: non quod in-
 greditur in os, impurat homi-
 nem, sed quod egreditur ex ore,
 hoc impurum reddit homi-
 nem. Tunc accedentes disci-
 puli eius dixerunt illi, Nosti pha-
 riseos audito sermone isto of-
 fensos fuisse? At ille re-
 spondens ait, Omnis plantatio
 quam non plantauit pater meus
 cælestis, eradicabitur. Omite il-
 los, duces sunt cæci cæcorum.
 Porro si cæcus cæco dux fue-
 rit, ambo in foueam cadent.
 Respondens autem Petrus di-
 xit ei, Dissere nobis parabo-
 lam. Iesus autē dixit, Adhuc
 & uos intelligentia caretis?
 Nondum intelligitis quod quic
 quid ingreditur in os, in aluum
 D iij abit,

EVANG. MATTHEI

καρῆ, ἢ εἰς ἀφιδρωῶνα ἰνβάλλει-
 τῆ, τὰ ἢ ἐν πορηνόμηναι ἐν τῷ σό-
 ματι, ἐν τῷ καρθίας βόρχει,
 καὶ ἄλλα κοινὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐν
 τῷ αὐτῷ καρθίας βόρχειται δια-
 λογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖ-
 αι, πορνείαι, κλοπαί, ψευδομαρ-
 τυρία, βλασφημίαι, ταῦτα ἐστὶ
 τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων. τὸ ἢ
 ἀπίστοις χροὶ φαγῆν, οὐ κοινὰ
 τῶν ἀνθρώπων. ἢ βελθὼν ἐν-
 θεὸν δὲ ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ
 μέρη τῆρου καὶ σιδωνῶν. ἢ ἰδὲ
 γυνὴ καναναῖα ἀπὸ τῶν ὄρων
 ἐκείνων βελθούσα, ἠκραξεν αὐ-
 τῷ λέγουσα, ἰλήσόν με κύριε,
 ἢ λαβὴν, θυγάτηρ μου κακῶς
 διαμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρί-
 θη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόν-
 τες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων
 αὐτῇ λέγοντες, ἀπόλυσον αὐτὴν
 ὅτι κρᾶσει ἐπιθεῖν ὑμῶν. ὁ ἢ ἀ-
 ποκριθεὶς ἔειπεν, σὺν ἀπεγάλλω
 εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
 λότα εἰς ἰσραὴλ. ἢ ἢ ἰλθούσα
 προσεκύνησεν αὐτῷ λέγουσα. κύ-
 ριε, βοῦθει μοι. ὁ ἢ ἀποκριθεὶς,
 εἶπεν, ἐκ ἴτι καλὸν, λαβῆν τὸν
 ἄρτον τῶν τέκνων, ἢ βαλῆν τοῖς
 κυναρίοις. ἢ ἢ ἔειπεν. ναὶ κύριε.
 ἢ ἢ τὰ κυναρία ἐδίει ἀπὸ τῶν
 ψυχίων τῶν πιπίντων ἀπὸ αὐ-
 τραπίης τῶν κυνίων αὐτῶν. τό-
 τῃ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ἔειπεν αὐτῇ,

abit, & in secessum eiecitur.
 Ac ea quae proficiscuntur ex
 ore, ex ipso corde egrediuntur,
 & illa impurum reddunt homi-
 nem. Nam ex corde exeunt cogi-
 tationes male, caedes, adulterias,
 stupra, furta, falsa testimonia,
 conuitia. Haec sunt quae impiū
 reddunt hominem. Ceterum il-
 lois manibus capere cibum, non
 inquinat hominem. Et digres-
 sus illinc Iesus, secessit in par-
 tes Tyri & Sidonis. Et ecce
 mulier Cananea quae a finibus
 illis uenerat, clamabat ad illum
 dicēs, Misere mei domine fili
 Dauid, filia mea misere a dae-
 monio agitur. Ille uero non re-
 spondit ei quicquam. Et acce-
 dentes discipuli eius rogabant
 illum dicentes, Mitte illam,
 nam clamat post nos. Ac ille
 respondens dixit, Non sum
 missus nisi ad oves perditas do-
 mus Israeliticae. Illa uero ue-
 nit & adorauit eum dicens, Do-
 mine, succurre mihi. Ac ille re-
 spondens dixit, Non est ho-
 nestum, sumere panem filiorum
 & obijcere canellis. Haec au-
 tem respondit, Certe domine:
 etenim canelli cadūt de micis quae
 cadūt de mēsa dominorū suorū.
 Tūc respondēs Iesus dixit illi.

ὁ γύ-

Ο μυσ

ἡ γυναι μεγάλη σε ἡ πίστις, γε-
 νηθήτο σοι ὡς θέλεις. ἢ ἰάθη ἡ θυ-
 γάκτηρ αὐτῆς ἀπὸ Πύργας ἐνεί-
 νης. ἢ μεταλάς ἐνθερὸ ἰησοῦς,
 ἦλθε παρὰ τῆς βάλασσαν τ' γα-
 λιλαίας, ἢ ἀναβάς εἰς τὸ ἔρη-
 ἰνάβητο ἰησῶ, ἢ προσήλθον πρὸς
 αὐτὸ ἄλλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ'
 ἑαυτῶν, χωλοὺς, τυφλοὺς, κω-
 φοὺς, κυλλοὺς, ἢ ἑτέροισι πολ-
 λούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς πα-
 ρὰ τοὺς πόδας τ' ἰησοῦ, ἢ ἰδι-
 ράπτυσιν αὐτοὺς. ὡς τε τοὺς
 ἄλλοις θαυμάσαι βλέποντας,
 κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς
 ὑγιαίνοντες, χωλοὺς περιπατοῦντας,
 τυφλοὺς βλέποντας, καὶ ἐδόξα-
 σαν τὸν θεὸν ἰσραὴλ. ὁ δὲ ἰη-
 σοῦς προσκαλισάμενος τὸς μα-
 τητὰς αὐτοῦ, ἔπειρε σπλαχνίσο-
 μαί ἐπὶ τὸν ἄλλον, ὅτι ἴδεν ἡμέ-
 ρας φέεις προσμύλονοί μοι, καὶ
 οὐκ ἔχουσιν τι φάγωσιν, ἢ ἀπόλυ-
 σαι αὐτοὺς νήσεις, οὐ δὴλω, μύ-
 ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδοῦ. καὶ
 λέγουσιν αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 πότερ ἡμῖν ἐν ἄρημίᾳ ἄρτοι το-
 σῶτοι, ὡς τι χορτάσσαι ἄλλον το-
 σῶτον; καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πό-
 σος ἄρτος ἔχετε; οἱ δὲ ἔπειρε, ἔπειρα
 καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ἐπέλευσεν
 τοῖς ἄλλοις ἀναπθεῖν ἐπὶ τῆς
 γῆς. καὶ λαβὼν τοὺς ἔπτα ἄρ-
 τος καὶ τὸς ἰχθύδας, ὑψάρισθους,
 ἐκλάσθ

O mulier magna est fides tua,
 fiat tibi sicut uis. Et sanata fu-
 it filia eius ex eo tempore.
 Et progressus illinc Iesus,
 uenit iuxta mare Galilææ, &
 conscenso monte sedebat illic.
 Et accesserunt ad eum turbae
 multae, ducentes secum clau-
 dos, caecos, mutos, mutilos, &
 alios multos, & abiecerunt
 eos ad pedes Iesu: & sanauit
 eos, adeo ut turbae miratae sint,
 quem uiderent mutos loqui,
 mutilos esse sanos, claudos
 ambulare, caecos uidere, &
 glorificabant eum Israël. Ie-
 sus autem uocatis ad se disci-
 pulis suos dixit, Miseret me
 turbae, propterea quod iam
 triduum perseuerant apud me,
 & non habent quod edant: &
 dimittere eos ieiunos nolo, ne
 deficient in uia. Dicunt ei di-
 scipuli eius, Unde nobis in
 solitudine panes tam multi, ut
 saturemus turbam tantam?
 Et dicit illis Iesus, Quot pan-
 nes habetis. At illi dicunt
 Septem, & paucos piscicu-
 los. Et iussit turbas discum-
 bere in terra. Et sump-
 sit septem panes ac pisces:
 & postquam gratias egisset,
 Dy fregit

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. οἱ δὲ μαθηταὶ τῶ ὄχλου, καὶ ἔ-
φαγον πάντες, καὶ ἔχορτάσθησαν
καὶ ἔραρον τὸ περισσεύον τῆ κλασμα-
των ἐπὶ τὰ σφυρίδας πλῆρεις. οἱ
δὲ ὄνθιοντες ἤσαν τετρακισχίλι-
οὶ ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παι-
διῶν. καὶ ἀπολύσας τὰς ὄχλους ἀ-
νέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ
ὄρια μαγδαλά.

16 Καὶ προσελθόντες οἱ φαρι-
σαῖοι καὶ σαδδουκαῖοι περιέβουζες
ἐπηρώτησαν αὐτὸν, σημεῖον ἐν τῷ
οὐρανῷ δεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπερ αὐτοῖς, ὄψιας γι-
νομένης λέγετε, ἐν δόξῃ, πυρρᾶσαι
γὰρ ὁ οὐρανός. καὶ πρῶτον, σύμβρονον καὶ
μῶνον, πυρρᾶσαι γὰρ ὁ οὐρανὸς συ-
γνάσω, ὑποκριταί, τὸ μὲν πρῶτον
πορ τῶ οὐρανῷ γινώσκετε δια-
κρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν
οὐ δύνασθε; γινεῖα πονηρὰ καὶ
μοιχαλὶς σημεῖον ἐπισητᾶ, καὶ ση-
μεῖον ἐλοθῆσιν αὐτῆ, εἰ μὴ τὸ
σημεῖον ἰωνᾶ τῷ προφῆτῃ. καὶ κατὰ
λιπὸν αὐτὸς ἀπέηλθεν. καὶ ἔλθον-
τες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖ-
ον, ἐπιλάθοντο ἄρτους λα-
βῆν. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπερ αὐτοῖς.
ὄρατε καὶ προσέχετε ἀπὸ τοῦ σῶ-
ματος τῶ φαρισαίων καὶ σαδδουκαί-
ων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς
λέγοντες, ἐτι ἄρτους ἐν ἐλάθει μὲν,
γὰρ δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπερ αὐτοῖς.
τί διαλο-

fregit, deditq; discipulis suis:
discipuli uero turbae: comede-
runtq; omnes, & saturati sunt:
& sustulerunt quod supererat
fragmentorum, septem sfortu-
las plenas. At ij qui comede-
rant, erant quater mille uiri, praet-
er mulieres & pueros. Et di-
missis turbis, conscendit nauim,
uenitq; in fines Magdala.

Et aggressi pharisaei und-
cum sadduceis tentantes roga-
bant eum, ut signum e caelo
ostenderet sibi. At ille respon-
dens dixit eis, Quum coeperit
esse uespera, dicitis: serenitas
erit, nam rubet coelum: &
mane, hodie tempestas, rubet
enim coelum triste. Hypocritae,
faciem caeli scitis dijudicare, si-
gna uero temporum non potestis?
Natio praua et adultera signum
requirit, & signum non dabitur
ei, nisi signum Iona prophetae.
Et relictis illis abiit. Et quum
uenissent discipuli eius in ulterio-
rem ripam, per obliuionem non sum-
pserant panes. Iesus autem dixit
illis, Videte et cautee a fermento
pharisaeorum ac sadduceorum. At
illi reputabant intra sese dicentes,
Panem non sumpsimus. Quod
ubi cognouit Iesus, dixit illis:
quid cogitatis intra uos ipsos, &
parum

τι διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς ὁμο-
 λογησάμενοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε,
 οὐκ ἔφαγετε, καὶ ἡ μνημονεύετε τὰς
 πάντας ἄρτους τῶν πεντακισχί-
 λιαρ, καὶ πόσους κἀφίνους ἐλά-
 βετε; οὐδέ τις ἐπ' αὐτοῖς ἄρτους ἢ τι-
 βρακισχιλίων, καὶ πόσας σφυρί-
 दास ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι
 οὐκ ἔφαγε ἄρτους ἑπὶ ἡμῶν, προ-
 σέχευ ἅπασαν τὴν σύμμετρον φαρι-
 σαίων καὶ σαδδουκαίων; τότε συ-
 νήκατε, ὅτι ἐν ἡμῶν προσέχευ ἅ-
 πασαν τὴν σύμμετρον ἄρτους, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν
 διδασκάλων ἢ φαρισαίων καὶ σαδ-
 δουκαίων ἐλάβετε, ἡ οἱ ἰησοῦς εἰς τὰς
 μέσας καισαρίας ἢ φιλιππων, ἡρώ-
 τα τὰς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων, τί
 λέγετε σὺν οἱ ἄνθρωποι ἔ-
 ναί τὸν ἡμῶν ἢ ἀνθρώπου, οἱ ἢ ἔ-
 που, οἱ μὲν, ἰωάννη τὸν βαπτί-
 στῶν, ἄλλοι ἢ ἡλίαν, ἕτεροι ἢ ἰβε-
 ρίαν, ἢ ἑνὰ τῶν προφητῶν, λέγει
 αὐτοῖς, ὑμεῖς ἢ τίνα με λέγετε
 εἶνα; ἀποκριθεὶς ἢ σίμων πέτρος
 ἔπεμ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
 θεοῦ, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς,
 ἔπεμ αὐτῶν, μακάριος εἶ σίμων
 βάρθολομαῖ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ
 ἀπέκλυσε σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ
 μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ γὰρ
 εἶ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος,
 καὶ ἐπὶ ταύτην τὴν πέτραν οἰκοδο-
 μήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
 πύλαι ἁδου οὐκ ἠκαντισσουσιν
 αὐτῆς.

panū fideles, q̄ panes nō sumpse-
 ritis? Nōdū intelligitis neq̄ me-
 moria tenetis, quinq̄ illos panes
 quū hoīes esset, quinq̄ies mille,
 et quot copinos sustuleritis? neq̄
 septē illos panes quū homines es-
 set quater mille, et quot sportas
 acceperitis? quī sit ut non intelli-
 gatis me nō de pane dixisse uobis
 illud, ut caueretis a fermento pha-
 risaeorū & sadducaeorū? Tunc
 intellexerūt quod nō iussisset ca-
 uere a fermento panis, sed a do-
 ctina pharisaeorū & sadducaeo-
 rū. Quū uenisset autē Iesus ī par-
 tes Caesareae eius, quae cogno-
 minatur Philippi, interrogauit
 discipulos suos, dicēs, quē medi-
 cū hoīes esse filiū illū hominis?
 Illi uero dicebāt. Alij quidem
 Iannē baptistā, alij uero He-
 liā, alij uero Hieremiā, aut unū
 de numero prophetarū. Dicit il-
 lis, At uos quē me dicitis esse?
 Respōdēs autē Simō Petrus di-
 xit. Tu es Christus ille filius
 dei uiuētis. Et respōdēs Iesus
 dixit illi, Beatus es Simō Bar-
 Iona, quia caro et sāguis nō re-
 uelauit tibi, sed pater meus qui
 est ī coelis. At ego uicissim tibi
 dico, q̄ tu es Petrus, et sup̄ hāc
 petrā aedificabo meā ecclesiā, et
 portae inferorū nō ualebūt aduer-
 sus illam.

EVANG. MATTHEI

αὐτῆς . ἢ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν . καὶ ὃ ἅν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς , ἴσται δεδεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς , καὶ ὃ ἅν λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς , ἴσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς . τότε διεξείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ , ἵνα μηδενὶ ἐπιωσιρ , ἐτι αὐτὸς ἐπινοῶς ὁ χριστός . ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰησοῦς διδάσκειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ , ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπειλῆσαι εἰς ἱεροσόλυμα , καὶ πολλὰ παθεῖν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων , καὶ ἀρχιερέων , καὶ γραμματέων , καὶ ἀποκτανθῆναι , καὶ τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι . καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ κύριος , ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ , λέγων . ἰλιώς σοι κίριε , ὃ μὴ ἴσται σοι τῆτο . ὃ δεῖ γραφῆς , ἔπειν τῷ κύριῳ . ὑπαγὼ ὀπίσω μου σατανᾶ , σκάνδαλον μου ἔστι , ὅτι ὃ φρονῆς τὰ τοῦ θεοῦ , ἀλλὰ τὰ τῶ ἀνθρώπων . τότε ὁ ἰησοῦς ἐπεὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ . ἔτις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν , ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν . καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ , καὶ ἀκολουθείτω μοι . ὃς γὰρ ἄν θέλει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι , ἀπολέσει αὐτὴν . ὃς δ' ἄν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ , σώσει αὐτὴν . τί γὰρ ὠφελὴς ἔσται ἀνδρῶσι , ἅν ἅν τὸν κόσμον κέρσῃ κέρσασθαι , τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἑμιωδῆσιν ;

illam. Et dabo tibi claves regni caelorum. Et quicquid alligaveris in terra, erit alligatum in caelis: et quicquid solveris in terra, erit solutum in caelis. Tunc edixit discipulis suis, ne cui dicerent, quod ipse esset Iesus Christus. Ex eo tempore coepit Iesus indicare discipulis suis, quod oporteret ipsum abire Hierosolimam, ac multa pati a senioribus, et principibus sacerdotum et scribis, et occidi, et tertio die resuscitari. Et quom abduxisset eum Petrus, coepit illum increpare, dicens, Propitius tibi sis domine, nequaquam erit tibi hoc. At ille conuersus dixit Petro, Abi post me satana, obstaculo es mihi, quia non sapis ea quae sunt dei, sed ea quae sunt hominum. Tunc Iesus dixit discipulis suis, Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, ac sequatur me. Qui enim uoluerit animam suam seruare, perdet eam. Rursus, Qui perdidere animam suam mea causa, inueniet eam. Quid enim prodest homini, si totum mundum lucratus fuerit, animae uero suae iacturam fecerit.

EVANG. ΜΑΤΘΑΙ

σφόδρα. ἢ προσελθὼν οἰσῶς,
 ἤψατο αὐτῶν, καὶ ἔπειρ. ἐγὼ βῶθητι
 καὶ μὴ φοβῆσθε. ἐπάραντις ἦ τὸς
 ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα ἄδου
 εἰ μὴ τὸν ἰησοῦν μόνου. καὶ λατρε
 βανόντων αὐτῶν ἐν τῷ ἔργῳ, ἐνε
 τάλατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς λέγων.
 μηδὲν εἴπητε τὸ ἔρομα, ἕως ὅ
 υἱὸς τῆ ἀνθρώπου ἐν νεκρῶν ἀνα
 στή. καὶ ἐπερωτήσαν αὐτὸν εἰ μα
 θυταὶ αὐτῆ, λέγοντις. τί οὖν οἱ
 γραμματῆς λέγουσιν, ὅτι ἡλίου
 δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ ἰησοῦς
 ἀποκριθεὶς, ἔπειρ αὐτοῖς. ἡλίας
 πρῶτον ἔρχεται, καὶ ἀποκατα
 στήσει πάντα. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι
 ἰλίας ἦδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέ
 γνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν
 ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πά
 σχειν ἐπ' αὐτῶν. τότε σωθήκεν
 οἱ μαθηταί, ὅτι πρὸς ἰωάννου τῆ
 βαπτιστοῦ ἔπειρ αὐτοῖς. καὶ
 ἐλθόντων αὐτῶ πρὸς τὸν ὄχλον
 προσήλθην αὐτῷ ἀνδρωπός τις
 γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων.
 κῆρυ, ἐλπίσόν μου τὸν υἱόν, ὅτι
 σιλωάναςται, καὶ ἡλιῶς πά
 σχαι, πολλάνκις γὰρ πίπῃ εἰς τὸ
 πῦρ, καὶ πολλάνκις εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ
 προσύνηκα αὐτῷ τοῖς μαθηταῖς
 σου, καὶ οὐκ ἠδυνώσθησαν αὐ
 τὸν θάραπύσαι. ἀποκριθεὶς δὲ
 ὁ ἰησοῦς, ἔπειρ. ὦ εἰνεῖ ἄπιστος καὶ
 διεστραμ

uchementer. Et accedens Iesus
 tetigit illos, dixitq̄s, Surgite,
 & ne timeatis. Vbi uero sustu
 lissent oculos suos nemine uide
 bant, nisi Iesum solū. Et cum
 descenderent de monte, præce
 pit illis Iesus, dicens, Ne cui
 dixeritis uisionem, donec filius
 hominis à mortuis resurgat. Et
 interrogauerunt eum discipuli
 sui, dicentes, Cur igitur scribæ
 dicunt quod Heliam oporteat
 uenire prius? Iesus autem re
 spondens dixit illis, Helias
 quidem ueniet prius, & resti
 tuet omnia. Cæterum dico uo
 bis, Heliam iam uenisse, &
 non agnouerunt eum: sed fe
 cerunt in eo quæcunque uolue
 runt. Sic et filius hominis pas
 surus est ab illis. Tunc intel
 lexerunt discipuli quod de Io
 anne baptista dixisset ipsis. Et
 quum uenissent ad turbam, ac
 cessit ad eum homo quidam, fle
 ctens genua illi, dicensq̄s, Do
 mine, miserere filij mei, quo
 niam lunaticus est, & misere
 affligitur: nam sæpe cadit in
 ignem & sæpe in aquam,
 & obtuli eum discipulis tu
 is, nec potuerunt eum sana
 re. Respondens autem Ie
 sus dixit, O natio incredula et
 distorta

διετραμμένη, ὡς πότε ἴσομαι
 μετ' ὑμῶν ὡς πότε ἀνέξομαι ὑ-
 μῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ
 ἐπιμησομ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ βῆλ-
 θεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ
 ἐδραπέυθη ὁ παῖς, ἀπὸ τοῦ ὄ-
 ρου ἐκείνου. τότε προσελθόντες
 οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ λέγουσιν ἰδίου,
 ἄπορ. διὰ τί ὑμῖς οὐκ ἠδυνάθη-
 μην ἰνβαλεῖν αὐτό. ὁ ἰησοῦς
 ἀπερ αὐτοῖς. διὰ τί ἄπιστοι
 ὑμῶν, ἀμύνετε λέγω ὑμῖν, ἵνα
 ἔχητε πίστιν ὡς κύνες σινάπι-
 ως, ὄρατε τὸ ὄρε τέτω, μετὰ βυθί-
 νου τεύθει ἐν αὐτῷ, καὶ μεταβήσεται.
 καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. τὸ το-
 ῦτο γίνεσθαι οὐκ ἰσχυροῦνται, εἰ-
 μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. ἀνα-
 στροφολόγων ἢ αὐτῶν ἐν τῇ γα-
 λιλαιᾷ, ἀπερ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
 μίλλαι ὁ ἦγε τῶν ἀνθρώπων παραδί-
 δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ
 ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἰλυπή-
 θησιν σφόδρα. ἐλθόντων δὲ
 αὐτῶν εἰς καπάρναουμ προσήλ-
 θον οἱ τὰ διδραχμα λαμβά-
 ροντες τῷ πένρω, καὶ ἄπορ. ὁ δι-
 δασκαλὸς ὑμῶν οὐτελῆ τὰ δι-
 δραχμα; λέγουσιν αὐτῷ. καὶ ὅτι εἰσηλ-
 θεν ἴσως πένω σικίαν, προσέφρασιν
 αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, λέγων. τί σοι δοκῆσιν
 μαρ; οἱ βασίλεις τῆ γῆς ἀπὸ τινῶν
 λαμβάνουσιν τὰ δέλω, καὶ κλίουσιν,
 ἀπὸ

distorta, quousque tandem ero
 uobiscum? usque quo patiar uos?
 adducite illum huc. Et increpa-
 uit illud Iesus, et exiit ab eo dae-
 monium, & sanatus est puer &
 tempore illo. Tunc accedentes
 discipuli ad Iesum seorsum, di-
 xerunt. Quare nos non potuimus
 eijcere illud? Iesus autem dixit
 illis. Propter incredulitatem ue-
 stram. Amen quippe dico uo-
 bis, si habeatis fidem sicut gra-
 num sinapis, dicetis monti huic,
 demigra hinc illuc, & demigra-
 bit, neque quicquam impossibile erit
 uobis. Sed hoc genus non egre-
 ditur, nisi per deprecationem et
 ieiunium. Quum autem uersaren-
 tur in Galilaea, dixit illis Iesus,
 Futurum est ut filius hominis
 tradatur in manus hominum, &
 occident eum, ac tertio die resur-
 get. Et moerore affecti sunt
 uehementer. Quum autem ue-
 nissent in oppidum Caperna-
 um, accesserunt qui didrachma
 solent accipere ad Petrum,
 dixeruntque, Praeceptor uester
 num soluit didrachma? Dicit,
 Etiam. Et quum ingressus
 fuisset in domum, praenitit il-
 lum Iesus, dicens, Quid tibi ui-
 detur Simō? Reges terrae & qui
 bus accipiunt tributa aut cēsum?
 & filijs

EVANG. MATTHEI

ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλο
 φίλων· λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, ἀπὸ τῶν
 ἄλλοφίλων. ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀ-
 γράτε ἐλευθέροι ἴσθιμι οἱ υἱοί. ἵνα ἢ
 μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς, πο-
 ρευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλλει
 ἄγκιστρον, καὶ ἔραβαντα πρῶ-
 του ἰχθύου ἄρομ, καὶ ἀνοίξας τὸ στό-
 μα αὐτοῦ, ἐκθήσεται ἄστρα, καὶ ἰσχυροὺς
 λαβῶν δὲς αὐτοῖς ἀντὶ ἑμῶν καὶ σοῦ

18

Εἰς τὴν ἑβραϊκὴν προσηγορίαν
 οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ, λεγόντες.
 τίς ἄρα μέγιστος ἐστὶ ἐν τῇ βασι-
 λείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλε-
 σάμενος ὁ ἰησοῦς παιδίον, ἕστη
 σεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ
 εἶπεν. ἀμὲν λέγω ὑμῖν· ἵνα μὴ
 στραφῆτε καὶ γίνεσθε ὡς τὰ παιδί-
 α, ἢ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασι-
 λείαν τῶν οὐρανῶν. ἕως τίς ἔρτα-
 πεινῶσιν ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον,
 τοῦτο, οὐτός ἐστιν ὁ μέγιστος ἐν τῇ
 βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ ὅς τις
 δεξεται παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ
 τῷ ὀνόματί μου, ἑμὲ δεχεται.
 ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν
 μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς
 ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κριμασθῇ
 μύλον ὀνίκεος ἐπὶ τὸν ἄρχυλον
 αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πε-
 λάγῳ τῆς θαλάσσης. δαὶ τῷ κόσμῳ
 ἀπὸ τῶν σκανδαλίων. ἀνάγκη γὰρ
 εἰλθεῖν τὰ σκάνδαλα. πλὴν οὐαὶ
 τῷ ἀνθρώπῳ δι' ὃ τὸ σκάνδαλον
 ὄρχεται.

de filiis suis, an ab alienis? Dicit
 illi Petrus, Ab alienis. At
 illi Iesus, Ergo liberi sunt filij.
 Verum ne sinus illis offendicu-
 lo, profectus ad mare mitte ha-
 mum, & cum piscem qui pro-
 dierit primus, tolle: & aperta
 ore illius inuenies staterem: ac-
 ceptum eum da illis pro me
 & te.

In illo tempore accesserunt di-
 scipuli ad Iesum, dicentes, Quis
 maximus est in regno caelorum?
 Et accessit ad se puerum Ie-
 sus, statuit in medio illorum, &
 dixit, Amen dico uobis, nisi
 conuersi fueritis, & efficiamini
 sicut pueri, non ingredietur
 uobis in regnum caelorum. Quis-
 quis igitur demiserit semet-
 ipsum, sicut est puer iste, hic
 est ille maximus in regno cae-
 lorum. Et qui receperit unum
 puellum talem in nomine meo,
 me recipit. Qui autem of-
 fenderit unum de pusillis istis,
 qui in me credunt, expedit ei
 ut suspendatur mola asinae
 riam collum eius, ac demer-
 gatur in profundum maris.
 Vae mundo ab offendiculis.
 Necessè est enim ut ueniant
 offendicula, ueruntamen uae
 homini per quem offendiculum
 uenit.

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥΙΙΙ.

ὄρα κτλ. εἰ ἢ ἡ χεῖρ σου ἢ ὁ πῶς σου
 σκευάσει σε, ἀποκομῶν αὐτὸν
 ἢ βάλῃ ἀπὸ σου. καλὸν σοι ὅτι ἔστι
 εἰς τὴν κλάμ εἰς τὴν σωτῆν, καλὸν ἢ
 πολλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πό-
 δας ἔχοντα, ἐλυθῆναι ἰς τὸ πῦρ τοῦ
 αἰῶνιου. καὶ εἰ ὀφθαλμὸς σου σκευά-
 λαίσει σε, ἔξελθε αὐτὸν, ἢ βάλῃ
 ἀπὸ σου. καλὸν σοι ὅτι μονόφθ-
 αλμον εἰς τὴν σωτῆν εἰς κλάμ,
 ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆ-
 ναι εἰς τὴν γένναν ἢ τὸ πῦρ. ὁ-
 γράτη μὴ καταφρονῆσθε τοὺς ἑσθ-
 μίμων τέτων. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅ-
 τι οἱ ἀγγελοὶ αὐτῶν ἐν ἑσθμῶν
 διὰ πάντοτε βλέπουσι τὸ πρό-
 σωπον ἑκάστου ἐν οὐρανῶν
 τοῖς. ἔλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 εἶδεναι τὸ ἀπολωλός. τί ὑμῖν λέ-
 γω; ἰὰν γίνῃται τι ἀνθρώπων ἐ-
 κατὸν πρόβατα, ἢ πλανηθῆναι ἐν
 ἑσθμῶν αὐτῶν, οὐχὶ ἀφῆς τὰ ἐννεση-
 κονταχρῆνα ἐπὶ τὰ ὄρη, πορευ-
 θῆναι ἰσχυρὰ τὸ πλανώμενον; καὶ ἰὰν
 γίνῃται εὐρεθῆναι αὐτὸ, ἀμὲν λέγω
 ὑμῖν, ὅτι χεῖρ ἐπ' αὐτῷ μάλλον
 ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννεσηκονταχρῆνα τοῖς
 μὴ πλανημένοις. οὕτως οὐκ
 ἔστιν θελημα ἑμπροσθεν ἑκά-
 στου ὑμῶν ἑσθμῶν ἐν ἑσθμῶν, ἵνα ἀπο-
 ληθῆναι ἐν ἑσθμῶν τέτων. ἰὰν ἢ
 ἀμαρτήσῃ εἰς σε ὁ ἀδελφός σου,
 ἔπαγε καὶ ἐλεγξον αὐτὸν μετὰ ξύ-
 που ἢ αὐτὸ μόνον. ἰὰν σου ἀκούσῃ,
 ἐνός σου

ueni. Quod si manus tua, uel
 pes tuus, obstaculo est tibi, ab-
 scide eū, & projice abs te. Bonū
 est tibi ad uitā ingredi claudum
 aut mutilum, potius quā duos,
 manus, uel duos pedes habentem,
 mitti in ignem eternū. Et
 si oculus tuus offendit te, erue
 eum, & projice abs te. Bonū
 est tibi, ut luscus intres in uitā,
 potius quā ut duos oculos ha-
 bēs mittaris in gehennā ignis.
 Videte ne contemnatis unū ex
 his pusillis. Dico enim uobis,
 quod angeli eorum in caelis sem-
 per uident faciem patris mei,
 qui in caelis est, Venit enim fi-
 lius hominis seruire quod perire-
 rat. Quid uobis uidetur? si fue-
 rint alii, ut homini centum oues,
 & errauerit una ex eis, nō me
 relictis nonagintanouem in
 montibus, uadit & querit
 eam quae errauerat? Et si con-
 tingerit ut inueniat eam, Amen
 dico uobis, gaudet super ea ma-
 gis quā super nonagintano-
 uem, quae non errauerunt. Sic
 non est uoluntas coram patre
 uestro qui in caelis est, ut pe-
 reat unus de pusillis istis. Por-
 ro si peccauerit in te frater
 tuus, uade et argue eum inter te
 & ipsum solum. Si te audierit,
 B. lucratus

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

ἐκδραμας τὸν ἀδελφόν σου. ἰὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παραλάβι μετὰ σου ἑπτά ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥήμα. ἰὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, ἐπὶ τῆ ἐκκλησίας. ἰὰν δὲ ἡγεὶ ἢ ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἕσω σοὶ ὡσπερ ὁ ἰδνικὸς, ἡγεὶ ὁ τελώνης. ἀλλο λέγω ὑμῖν ὅσα ἰὰν δήσῃτε ἐπὶ τῆ γῆς, ἕσται δεδεδεμένα ἐν τῷ ἔρανω. ἡγεὶ ὅσα ἰὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆ γῆς, ἕσται λυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἰὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆ γῆς, πρὸς πάντα ὧν ἐράγηματῶν, ἢ ἰὰν αἰτήσωνται, γινώσκει αὐτοῖς παρὰ τῆ πατρὸς μου τὰ ἐν ἔρανοῖς. ἢ γὰρ ἄρα δύο ἢ τρεῖς συνημεροῦσι ἐν τῷ ἐμῷ ἔνομα, ἵνα εἶμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ πῶς ἔπειν. κύριε, πόσους ἄμαρτήσοι εἰς ἐμὴν ὁ ἀδελφός μου, ἡγεὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἢ λέγω σοὶ ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. διὰ τὸτο ὁμοιωθῆναι βασιλείᾳ τῆ ἔρανῶν ἀνδράπων βασιλέως, ὃς ἤθελε σοι σῶσαι λόγον μετὰ τῆ δούλων αὐτῶν. ἀρξαμένους δὲ αὐτῶν σῶσαι, προσώχθη αὐτῷ ἓξ ὀφειλῆταις μυριάων ταλάντων. μὴ ἔχοντες ἡ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτῶν ὁ κτίστης αὐτῶν παραδῆ-

lucratus es fratrem tuum: si uero te non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos: ut in ore duorum aut trium testium consistat omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiae. Quod si ecclesiam non audierit, sit tibi uelut ethnicus & publicanus. Amen dico uobis quaecumque alligaueritis super terram, erunt ligata in caelo: & quaecumque solueritis super terram, erunt soluta in caelo. Rursum dico uobis, quod si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quaecumque petierint, fiet illis a patre meo qui in caelis est. Vbi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, et remittam ei? Num usque septies? Dicit illi Iesus, Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Ideo adsimulatum est regnum caelorum homini regi, qui uoluit conferre rationem cum seruis suis. Et quum cepisset conferre, oblatus est ei unus qui debebat ei decem milia talentorum. Caeterum qui is non esset soluendo, iussit eum dominus uenundari

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥΙΙΙ.

και η τιμω γυναικα αυτη, και τα
 κεινα, και παντα οσα εχων, η
 απεδοθηναι, ωσω αυμ ο δου-
 λος, προσκυνει αυτω, λεγων.
 ωριε μακροθυμισου επ' εμοι. και
 παντα σοι αποδωσω. σπλαγχι-
 νιας η ο κριος ελεεινους
 σου, απελυσεν αυτον, η το δε-
 νειον αφηκεν αυτω. βελδωμ η ο
 δουλος ικεεν, εδρα να των
 συνδουλων αυτου, εωφελειν αυτω
 ικατον δινάρια. και κρατησας
 αυτον επνιγε, λεγων. αποδω-
 μοι, οτι ωφειλες. ωσω εμ ο συν-
 δουλος αυτη, παρεκαλει αυτον,
 λεγων. μακροθυμισου επ' εμοι,
 και παντα αποδωσω σοι. ο η ουν
 εβλεψεν, αλλα απελευθωρ, βαλεν
 αυτον εις φυλακειν, ως ο αποδω-
 το ωφελόμενον. εδύτης η οι συν-
 δουλοι αυτου τα ενόμηναι, ελυπη-
 θησαν σφοδρα, και λθόντες δεσά-
 φησαν των κυριων αυτων παντα τα
 ενόμηναι. τότε προσκαλεσάμε-
 νος αυτον ο κύριος αυτου, λεγει
 αυτω. δωλε τον κυριον, ηωσαν τιμω
 εφελειν ικεενλω αφηκα σοι, επει
 παρεκαλεσθας με. ουν ηλει και
 σε, ελεησαι τον συνδουλον σου,
 ως και εγω σε ελεησα; και οργ-
 γιδας ο κύριος αυτου, παρε-
 δωκεν αυτον ταϊς βασιλευσιν,
 ως εν αποδω των ωφελόμε-
 νων αυτου. ετω και ο πατηρ μου ο
 κυριος

et uxorem eius et liberos et om-
 nia que habebat, ac si in solutio-
 nem. Proci-dens autem seruus
 ille adorabat eum, dicens, Do-
 mine esio patiens erga me, et
 omnia tibi reddā. Misertus au-
 tem dominus serui illius, absol-
 uit eum, et aes alienum remisit
 ei. Egressus uero seruus ille,
 inuenit unum de seruis suis,
 qui debebat sibi centum dena-
 rios: et iniecit in eum manu,
 obtorto collo trahebat, dicens,
 Solue quod debes. Et proci-
 dens conseruus eius rogabat eum,
 dicens, Esto patiens erga me,
 et omnia reddam tibi. Ac ille
 nolebat, sed abiit et coniecit eum
 in carcerem, donec redderet et de-
 bitum. Porro quum uidissent
 conserui eius que fiebant, indo-
 luerunt ualde, et uenerunt, ape-
 rueruntque domino suo omnia que
 facta fuerant. Tunc accersiuit
 illum dominus suus, et ait illi,
 Serue sceleste, totum debitum
 illud remisisti tibi, quum ob-
 secrasses me: nonne oportuit et
 te misereri conserui tui, si-
 cut et ego tui misertus eram?
 Et iratus dominus eius, tradi-
 dit eum tortoribus, quoadusque
 redderet totum quod debe-
 batur sibi. Sic et pater meus

EVANG. MATTHEI

ἰπυράνι & ποιήσει ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀφῆτι ἵνασθ & τὸ ἀδικῶν αὐτῶ ἀπὸ τῆ καρδιᾶν ὑμῶν τὰ παραπίσματὰ αὐτῶν.

19 Καὶ ἔγνωτε, ὅτι ἑτέλεισιν ὁ ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρην ἀπὸ τῆ γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ἔρια τῆ ἰουδαίας πέραν τῆ ἰορδάνου, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἠθέλησαν αὐτοὺς ἰκᾶ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι περιβάλλοντες αὐτόν, καὶ λέγοντες αὐτῷ. εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν ζωαῖνα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὃ ἡ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἄγνωτε, ὅτι ὁ ποιῶν ἀπ' ἀρχῆς, ἄρξεν καὶ θεῶν ἐποίησιν αὐτούς; καὶ ἄπειμ, ἵνα κερ τούτου καταλέψει ἄνθρωπος & τὴν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ζωαῖνῃ αὐτοῦ, καὶ ἕσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὡς τε ἐκ ἑνὸς εἰς δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὐκ ὁ θεὸς συνέσφραξε. ἄνθρωπος μὴ χωρίστω. λέγουσιν αὐτῷ. τί οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ νόμῳ λέγειν βιβλίον ἀποστασίον, καὶ ἀπολῦσαι αὐτὴν; λέγει αὐτοῖς. ὅτι μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέφραξεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς ζωαῖνας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς ὃ οὐ γέγονεν οὕτως. λέγω δε ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν ζωαῖνα αὐτοῦ,

caelestis faciet vobis, si non remiseritis suo quisque fratri ex cordibus uestris delicta illorum.

Et factum quum quum conuocasset Iesus sermones hos, demigravit a Galilea, & uenit in fines Iudaeae trans Iordanem, & sequuta sunt eum turbae multae, & sanauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisaei tentantes eum, & dicentes ei, Licet ne homini diuortium facere cum uxore sua qualibet ex causa? Qui respondens ait eis. An non legis, quod is qui fecit ab initio, masculinum & foeminae fecit eos? Et dixit, Propterea deseret homo patrem & matrem, & adglutinetur uxori suae, & erunt duo in carnem unam. Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo deus copulauit, homo ne separet. Dicunt illi, Cur ergo Moses iussit dare libellum repudij, ac dimittere eam? Ait illis, Moses ad dicitiam cordis uestri permisit uobis repudiare uxores uestras, caeterum ab initio non fuit sic. Dico autem uobis, quod quicumque repudiat uxorē suam,

CAPITULUM XIX.

αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ
 γαμήσῃ ἄλλῳ, μοιχᾶται, καὶ ὁ
 ἀπολελυμένῳ γαμήσας, μοι-
 χᾶται. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη-
 τὰ αὐτοῦ, εἰ ὅτως ἔστιν ἡ αἰτία
 τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν γυναικὸς
 οὐ συμφέρει γαμήσαι. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς, οὐ πάντες χωροῦσι τὸν
 λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἱς θέλωσι.
 εἰσὶν οὖν οἱ εὐνοῦχοι, οἳ τινὲς ἐκ
 τῶν ἀποστόλων ἐγέννησαν ὅτως.
 καὶ εἰσὶν οἱ εὐνοῦχοι, οἳ τινες ἑ-
 νοῦχον ἑσθῆσαν ἐπὶ τῶν ἀνθρώ-
 πων, καὶ εἰσὶν οἱ εὐνοῦχοι, οἳ τινὲς
 ἑνοῦχον ἑσθῆσαν ἑαυτοῦς διὰ τὴν βα-
 σιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δὲ λέγων
 τὸ χωρᾶν, χωρᾶτω. τότε προσ-
 ἔτινεν αὐτῷ παιδίον, ἵνα τὰς χε-
 ρὰς ἐπιθῆ αὐτοῖς, καὶ προσώξου-
 νται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπιτίμωσαν
 αὐτοῖς. ὁ δὲ ἰησοῦς ἔειπεν, ἀφί-
 τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ
 ἰδεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων
 ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
 καὶ ἐπιθὲν αὐτοῖς τὰς χεῖρας,
 ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. καὶ ἰδὼς ἔς
 προσελθόντων, ἔειπεν αὐτῷ. δι-
 δάσκαλε ἀγαθε, τί ἀγαθὸν ποι-
 ῆσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτῷ, τί με κλέεις ἀγαθόν;
 οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ ὁ θεός. εἰ
 ἡθέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν,
 τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει αὐ-
 τῷ, ποίας; ὁ ἰησοῦς ἔειπεν, τὸ

suam, nisi ob stuprum, & aliam
 duxerit, is committit adulterium.
 Et qui repudiatam duxerit, is
 adulterium committit. Dicunt
 ei discipuli eius, Si ad istum mo-
 dum habet causa hominis cum
 uxore, non expedit contrahere
 matrimonium. Qui dixit il-
 lis, Non omnes capaces sunt
 huius dicti, sed ij quibus datum
 est. Sunt enim eunuchi, qui
 de matris utero sic nati sunt:
 & sunt eunuchi, qui facti sunt
 eunuchi ab hominibus: & sunt
 eunuchi, qui seipsos castraverunt
 propter regnum caelorum.
 Qui potest capere, capiat.
 Tunc oblatus sunt ei pueri, ut
 manus eis imponeret & ora-
 ret. Discipuli autem increpa-
 bant eos. Iesus uero ait eis, Si-
 nec pueros, & ne prohibeatis
 eos ad me uenire, talium est
 enim regnum caelorum. Et
 quum imposuisset eis manus,
 abiit illinc. Et ecce unus acce-
 dens, ait illi, Magister bone,
 quid boni faciam, ut habeam ui-
 tam aeternam? Qui dixit ei,
 Cur me uocas bonum? Nullus
 est bonus, nisi unus, nēpe deus.
 Quid si uis ad uitam ingre-
 di, serua mandata. Dicit
 illi, Quae? Iesus autem dixit:

E ij Non

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ
 κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις,
 τίμα τὸν πατέρα, καὶ τὴν μη-
 τέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλε-
 σιον σου, ὡς σεαυτὸν. λέγει αὐτῷ
 ὁ νεανίσκος. πάντα ταῦτα ἐφύ-
 λαξα ἐν νεότητέ μου. τί ἔτι ὑ-
 σόβῃ; ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. εἰ θέ-
 λας τίλει εἶναι, ἔπαγε πώλη-
 σόν σου τὰ ὑπέροχα, καὶ δός
 τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξαι ἑσραυρόν· ἢ
 οὐρανῶ, καὶ διέλθοις ἀπολόδοι
 μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος
 τὸν λόγον, ἀπέηλθε λυπούμε-
 νος. ἵν γὰρ ἔχον ἕτα ματα
 πολλά. ὁ δὲ ἰησοῦς ἔπειρ τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ. ἀμὲν λέγω
 ὑμῖν, ἔτι πολλοὶ εἰσέλθουσιν
 εἰς τὴν βασιλείαν
 τῶν οὐρανῶν. ἢ πάλιν λέγω ὑ-
 μῖν, ὡς ποτὶ τὸν ἄνθρωπον
 διὰ τρυπήματός ῥαφίδος δι-
 ελθεῖν, ἢ πλοῖσιον εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀνέ-
 σαντο δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἕξει
 πλῆθυνον σφόδρα, λέγοντες. τίς
 ἄρα δύναται σωθῆναι; ἀπε-
 ψας δὲ ὁ ἰησοῦς, ἔπειρ αὐτοῖς,
 παρὰ ἀνθρώποις ἴσθη ἀδύνατον
 εἶναι, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά
 εἶναι. ἀποκριθεὶς δὲ πέτρος ἔφη
 αὐτῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἠφύκαμεν πάν-
 τα, καὶ ἠκολούθησαμέν σοι, τί ἄρα
 ἔσται ἡμῖν; ὁ ἰησοῦς ἔφηρ αὐτοῖς
 ἀμὲν

Non facies homicidium. Non
 committes adulterium. Non fa-
 cies furtivum. Non falsum dices
 testimonium. Honora patrem
 & matrem: & diliges proxi-
 mum tuum, ut teipsum. Dicit il-
 li adolescens, Omnia haec ser-
 uavi a iuventute mea, quid
 adhuc mihi deesse? At illi Ie-
 sus, Si vis perfectus esse, uade,
 uende quae habes, & da pauper-
 ribus, & habebis thesaurum in
 caelo, et ueni sequere me. Quum
 audisset autem adolescens eum
 sermonem, ait tristis. Erat
 enim habens possessiones mul-
 tas. Iesus autem dixit discipu-
 lis suis, Amen dico uobis, Di-
 ues difficile intrabit in regnum
 caelorum. Et iterum dicit uobis,
 Facilius est camelum per
 foramen acus transire, quam
 diuitem in regnum dei ingre-
 di. Auditis autem his disci-
 puli expauerunt ualde, dicen-
 tes, Quis ergo potest saluus fieri?
 Intuitus autem illos Iesus
 dixit illis, Apud homines hoc
 impossibile est. apud deum autem
 omnia possibilia sunt. Tunc
 respondens Petrus dixit eis
 Ecce nos reliquimus omnia
 & sequuti sumus te: quid ergo
 erit nobis? Iesus autem dixit illis

ἀμὲν

ΣΤΡΥΤ XX.

ἀμὲν λίγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς εἰ ἀ-
 κολοῦσάντες μοι ἐν τῇ βασι-
 γεισίᾳ, εἴ ἂν λαδίση ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐ-
 τοῦ, λαδίσει καὶ καὶ ὑμῖς ἐπὶ
 δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς
 δώδεκα φυλὰς τῆς Ἰσραὴλ. καὶ
 πᾶς ὅς ἐστι ἡγεμονίας, ἢ ἀδελφός
 ἢ ἀδελφὸς, ἢ πατὴρ, ἢ μητέρα
 ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς,
 ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἐσθίου
 ταπλασίονα λύψεται, καὶ ἰω-
 λὺ αἰώνιον κληρονομήσει. πολλοὶ
 ἦσαν οὗτοι ἰσχυροὶ, καὶ
 ἰσχυροὶ πρῶτοι.

Ομοία γάρ ἐστι ἡ βασιλεία τῆς
 οὐρανῶν ἀνθρώπων οἰκοδομῶν,
 ἧς τις βελθὼν ἀμα πρῶτῳ μιθώ-
 σασθαι ἐργάτας εἰς τὴν ἀμπελῶνα
 αὐτῆς. συμφυνύσας ἡμετὰ τῆς ἡ-
 γατῆς ἐν δλωαρίῃ τῶν ἡμερῶν, ἀ-
 πίστευσεν αὐτὸς εἰς τὴν ἀμπελῶνα
 αὐτῆς. καὶ βελθὼν πρὸς τὴν τρίτην
 ἡμέραν, εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ
 ἀγορᾷ ἀργούς, καὶ κείνοις εἶπεν. Ὑ-
 πάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶ-
 να, καὶ ἰὰν ἡ δίκαιον δώσω ὑ-
 μῖν. οἱ ἦ ἀπεκλήθησαν. πάτερ ἡ β-
 ελθὼν πρὸς ἑντάλη, καὶ ἰνατῶ
 ἡμέραν, ἐποίησε μὴ ὡς αὐτὸς. πρὸς ἡ-
 τρίτην ἡμέραν ἡμέραν βελθὼν,
 εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούς, καὶ
 λέγει αὐτοῖς, Ἴδι ὁ δίκαιος ἐκλήθη
 τῶν ἡμερῶν ἀργοὶ λίγιστον αὐτῶ
 ἐτι

Amen dico uobis, quod uos
 qui sequuti estis me in regenera-
 tione, quam sederit filius homi-
 nis in sede maiestatis suae, sede-
 bitis et uos super sedes duode-
 cim, iudicantes duodecim tribus
 Israël. Et omnis qui reliquerit
 domos, aut fratres, aut sorores,
 aut patrem, aut matrem, aut
 uxorem, aut filios, aut agros
 propter nomen meum, cen-
 uplum accipiet, et uita aeternae
 sortietur hereditatem. Multi
 autem primi erunt nouissimi, et
 nouissimi primi.

Nam simile est regnum cae- 29
 corum homini patri familias, qui
 exiit primo statim diluculo ad
 conducendos operarios in uine-
 am suam. Conuentione autem
 facta cum operarijs in sin-
 gulos dies denario, misit eos in
 uineam suam. Et egressus cir-
 citer horam tertiam, uidit alios
 stantes in foro ociosos, et illis
 dixit, Ite et uos in uineam, et
 quodcunque iustum fuerit dabo
 uobis. Illi autem abierunt. Rur-
 sum autem exiit circiter sex-
 tam et nonam horam, et fecit
 similiter. Circa undecimam ue-
 ro exiit et inuenit alios stantes
 ociosos, ac dicit illis, Certe hic
 statis totū diē ociosi? Dicunt ei,

Ἐν ἡ
 Οὐρα

ἀνθρώπων παραδοθήσεται τοῖς ῥ
 χιδραῖοις καὶ γραμματέσι, καὶ πα
 ταρινοῖσι αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
 παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνε
 σιν ἕως τοῦ μαρτύρου, καὶ μαρτυροῦ
 σαι, καὶ θανατοῦσαι, καὶ τὰ τρίτη ἡ
 μόρια ἀναστήσεται. τότε προσήλ
 θεν αὐτῷ ἡ μητὴρ τῶν υἱῶν Σεβ
 εδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσ
 κυνῶσα, καὶ αἰτεῖσά τι παρ αὐ
 τοῦ. ὁ ἤσπερ αὐτῆ, τί διλεῖς; λέ
 γει αὐτῷ, ἄνθρωπε, ἡ καὶ ἡ σωσὴν οὐ
 τοῖς οἰσὺν ἡσὺν μου, ἕως ἐν δεξιῶν
 σου, καὶ ἕως ἐν ὠνίμων ἡ τὴν βα
 σιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς
 εἶπεν, ἐν οὐρανῷ τί αἰτεῖσθε.
 δύνασθε πῶς τὸ ποτόριον, ὁ
 ἰησοῦς μίλλω πίνακα, καὶ τὸ βάπτισ
 μα ὁ ἰησοῦς βαπτίσθη, καὶ ἡσὺν ἡ
 ναι, λέγονσιν αὐτῷ, δύνασθε.
 καὶ λέγει αὐτοῖς, τί μὴ ποτόρι
 ον μου πίνακα, καὶ τὸ βάπτισμα,
 ὁ ἰησοῦς βαπτίσθη, καὶ ἡσὺν ἡσὺν
 τὸ ἡσὺν ἡσὺν ἐν δεξιῶν μου, καὶ
 ἕως ὠνίμων μου, ἐν ἡσὺν ἡσὺν
 δύνα, ἀλλ' οἷς ἡσὺν ἡσὺν ὑπο
 τὸ πατρός μου, καὶ ἀκούσαντες οἱ
 δεῖνα ἡσὺν ἡσὺν ὑπο τὸ δῖο
 ἀδελφῶν, ὁ ἰησοῦς προσκα
 λεσάμεν, καὶ αὐτοῖς, εἶπεν, οἶδα
 τι ἐστὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἡσὺν, κα
 τανυμένους αὐτῶν, καὶ οἱ με
 γάλοι ἡσὺν ἡσὺν αὐτῶν. ἡσὺν
 οὕτως ἡσὺν ἡσὺν, ἀλλ' ὅς ἡσὺν
 διλε

hominis tradetur principibus
 sacerdotum ac scribis, & cen
 demmalunt eum morte, & tra
 dente eum gentibus ad illuden
 dum & flagellandum, & cru
 cifigendum, & tertia die resur
 get. Tunc accessit ad eum ma
 ter filiorum Zebedaei cum filijs
 suis, adorans & petens aliquid
 ab eo. At ille dicit ei. Quid
 uis? At illi. Dic ut sedent hi
 duo filij mei, unus ad dextram
 tuam, & alter ad sinistram in
 regno tuo. Respondens autem
 Iesus dixit, Nescitis quid peti
 tis. Potestis bibere poculum,
 quod ego bibiturus sum? & ba
 ptismate quo ego baptizor, ba
 ptizari? Dicunt ei, Possumus.
 At illis, Poculum quidem
 meum bibetis, & baptismate
 quo ego baptizor, baptizabimini:
 sedere autem ad dexteram
 meam & sinistram meam, non
 est meum dare, sed ijs conim
 get, quibus paratum est a patre
 meo. Et quum audissent decem,
 indignati sunt de duobus fratri
 bus. Iesus autem uocauit eos
 ad se, & ait, Scitis quod prin
 cipes gentium dicuntur illis:
 & qui magni sunt, potesta
 tem exerceant in eas. Non ita
 erit inter uos, sed quicumque

E uolueris

CAPITULUM XXI.

ρι· αὐτὸν χρεῖαν ἔχει, ὡς δὲως ἐκ
 ἀποσελά αὐτῆς. τοῦτο ἦ ἔλεον
 γέγονεν, ἵνα πλυρωθῆ τὸ ῥυθμὸν
 διὰ τὸ προφῆτε λέγοντι· ἔπα
 τα τῆ θυγατρὸς σιών, ἰδὲς ὁ βασι
 λυῖς σου ἔρχεται σοι πρῶτον, καὶ
 ἐπιβήσῃ ἐπὶ ἵνον καὶ πῶλον ἡ
 ἴμνον σου, ὡς ὡδὲως αὐτοῖσι οἱ
 μαθηταὶ καὶ οἱ ποιῶσαντες κατὰ
 τὸ προφῆτε αὐτοῖσι ἐπιστῆς ἡγα
 γον τῶ ἵνον, καὶ τὸ πῶλον, καὶ ἐ
 βησαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐ
 τῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἵματια αὐτῶν.
 ὁ ἦ πλῆθος· ἔρχομαι ἐς ἡσασαν ἵαν
 τῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ ἄλλοι
 ἦ ἵκετο κλαίει ἀπὸ τῶ δι
 ἴμου, καὶ ἐς ῥύνουμ· ἦ ἰδὲως οἱ
 ἦ ἔρχομαι οἱ προφῆτες, καὶ οἱ ἀκο
 λουθῶντες ἱερασοῦ, λέγοντες, ὡς
 ἀνὰ τῶ ἡὸ δαλί. ὡλογυμῆος
 ἦ ἔρχομαι· ἐν ὀνέματι λυρί, καὶ
 ὡς ἀνὰ ἐν τοῖσι ὑψίστοις. καὶ ἐ
 πηλδόν· αὐτοῦ ἐς ἰδρῶσόν
 μα ὡς εἶδεν ὡσαύτως ὡς λυ
 ρουσα. τίς ἐν ἡτ· οἱ ἦ ἔρχομαι
 ἔλεγον, ὅτις ἔστιν ἰσοῦς ὁ προφῆ
 τος ὁ ἀπὸ ναζαρέθ τῆ γαλιλαί
 ας, καὶ ἐστὶν ἔστιν ὁ ἰσοῦς ἔς τὸ ἵπτον
 τοῦ θεοῦ, καὶ ἔλεγα πάντας τῆς
 πωλεῦντας, καὶ ἀγοράζοντας ἐν
 τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶ νο
 μιστῶν καὶ τῶν ῥεψῶν, καὶ τὰς κα
 θέδρας τῶ πωλεῦντων τὰς πωρι
 τήρας, καὶ λέγει αὐτοῖς, γέγραπτον
 ὁ οἶκός

his opus habet, et confessim re
 mittet eos. Hoc autē totum fa
 ctū est, ut adimpleretur quod di
 ctum est per prophetam dicen
 tem, Dicite filiae Sion, Ecce
 rex tuus uenit tibi mansuetus,
 & sedens super asinam & pul
 lum filium subiugalis. Euntes
 autem discipuli fecerunt sicut
 praeceperat illis Iesus. Et ad
 duxerunt asinam & pulum,
 & imposuerunt super eos uesti
 menta sua & eum super illa col
 locarunt. Plurima autem turba
 strauerunt uestimenta sua in
 uia. Alij uero cauebant ramos
 de arboribus, & sternebant in
 uia. Porro turbae quae praece
 debant, & quae sequebantur
 clamabant dicentes, Hos anna
 filio Dauid, benedictus qui ue
 nit in nomine domini, hos anna
 in altissimis. Et quum intras
 set Hierosolyma, commicta est
 uniuersa ciuitas, dicens, Quis
 est hic? Turbae autem dice
 bant, Hic est Iesus ille prophe
 ta de Nazareth Galilaea. Et in
 trauit Iesus in templum dei, &
 eiecit omnes uendentes &
 ementes in templo, mensas
 nummulariorum, & cathedras
 uendentium columbas euer
 tit, & dixit eis, Scriptum est

DOMINUS

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ὁ οἶκος μου οἶκος προσεύχης καὶ
 θέσται. ὑμῖς ἰδόντες ἢ αὐτὸν ἐποιή-
 σατε σπήλαιον λατρῶν. καὶ
 προσέλωσαν αὐτῷ τυφλοὶ, καὶ χω-
 λοι ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἰδερὰ πνευ-
 σιν αὐτοῦ. ἰδόντες οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια,
 ἃ ἐποίησεν. καὶ τοὺς πῶδ' ἄλλας
 ἠρᾶσαντες ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγον-
 τας, ὡς ἀνὰ τὸ ἕθ' Ἰσραὴλ. ἡ γὰρ
 νῦν κτλ. καὶ ἄπορ αὐτῷ. ἀνδ
 εἰς τι οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ ἰη-
 σοῦς λέγει αὐτοῖς. ναὶ. οὐ δύνα-
 σθε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ σώματος καὶ
 πίνομ ἐν θυλασόντων πατρισῶ
 αἵνων; καὶ καταλιπὼν αὐτὸς ἰθι-
 ῦλθεν ἔξω ἐκ πόλεως εἰς βηθε-
 νίαν ἢ ἡυλιδυ ἰνα. πρῶτος δὲ
 ἐκ κλάδων εἰς τὴν πόλιν ἐπέφυα
 σεν. καὶ ἰδὼν συνὴν μίαν ἐπὶ τῷ
 ὁδῷ ἡλθεν ἐπ' αὐτὴν. καὶ ὁ δὲ
 εὐρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μο-
 ρου, καὶ λέγει αὐτῇ, μηκέτι ἐκ σοῦ
 καρπὸς γίνηται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ
 θηράνθη παρὰ κρήμα ὁ συνὴ.
 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἰθὺμασαν
 λέγοντες. πῶς παρὰ κρήμα θη-
 ράνθη ὁ συνὴ; ἀποκριθεὶς ἰη-
 σοῦς ἐπεὶ αὐτοῖς, ἀμὲν λέγω ὑ-
 μῖν, ἵνα ἔχητε πίστιν καὶ μὴ δια-
 κριθῆτε, ὁ μόνον ἰη-σοῦς ποι-
 ῆσται, ἀλλὰ καὶ ἵνα τῷ ἱερῷ τέτω εἰ-
 παρὶ, ἀρθῆτε καὶ ἐκλήθητε εἰς τὴν θά-
 λασον, γενήσεται. καὶ πάντα ἴσα
 ἄρ αὐτῆ-

Domus mea, domus deprecatio-
 nis uocabitur. Et uos fecistis
 illam speluncam latronum.
 Et accesserunt ad eum caeci
 & claudi in templo, & sanauit
 eos. Quum uidissent principes
 sacerdotum & scribae mira-
 bilia quae fecerat, & pueros cla-
 mantem in templo, dicen-
 tes, Hosanna filio David; indi-
 gnati sunt, & dixerunt ei, Au-
 dis quid isti dicunt? Iesus autem
 dicit eis, Quid nescitis? Nunquam le-
 gistis, Ex ore infantium & lac-
 centium profecti laudem? Et
 relictis illis exiit e ciuitate in
 Bethaniam, et diuersatus est ille-
 lic. Mane autem reuertens in ci-
 uitate esurijt. Et quum uidisset
 ficum arborem unam in uia, uenit
 ad eam, & nihil inuenit in ea,
 nisi folia tantum: & ait illi, Ne-
 posthac ex te fructus nascatur
 in aeternum. Et are facta est conti-
 nuo ficus. Et eo uiso discipuli
 mirati sunt, dicentes, Quomodo
 continuo exaruit ficus? Respon-
 dens autem Iesus ait eis? Amen
 dico uobis, si habueritis fidem,
 & non hesitaueritis, non solum
 hoc quod accidit ficum facietis,
 uerum etiam si mones hunc di-
 xeritis, Tollere, & projice te in
 mare, fiet. Et omnia quaecumque
 presieritis

ἄρ' αὐτὸς οὐκ ἐν τῇ προσώχη πι
 στεύοντες, λυψιάδε. καὶ ἰλθόντι αὐ
 τῷ εἰς τὸ ἱερόν, προσήλθον αὐτῷ
 διελόσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 γραβύτῆροι τῆ λαῶ λέγοντες,
 ἐν ποίᾳ θουσία ταῦτα ποιεῖς, καὶ
 τίς σοι ἰδὼν τὴν θουσίαν ταύ
 τῆν; ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπε
 αὐτοῖς. Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λό
 γον ἵνα, ἂν ἐὰν εἴπητέ μοι, καὶ γὰρ
 ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ θουσίᾳ ταῦτα
 ποιῶ. τὸ βάπτισμα ἰωάννου πόθεν
 ἔστι; ἢ ἐξ οὐρανόθεν; οἱ δὲ ἰ
 διλογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγον
 τες. ἂν εἴπωμεν ἐξ οὐρανόθεν, ἔρε
 ῖ ἡμῖν, διὰ τί οὐκ οὐκ ἐπιστάμεθα
 αὐτῷ; ἂν δὲ εἴπωμεν ἐξ οὐρανόθεν,
 πάντες ἡμεῖς φοβούμεθα τὸν Ἰησοῦν.
 πάντες ἡμεῖς φοβούμεθα τὸν ἰωάννου
 εἰς προφήτην. καὶ ἀποκριθεὶς
 εἶπε ἰησοῦς ἑαυτοῖς. οὐδε ἕγω
 ἴστω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ θουσίᾳ ταῦ
 τα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἂν
 ἔρω πῶς ἔχει τὴν ἀνάστασιν, καὶ προ
 σιλθὼν τῷ πρώτῳ, εἶπε. τὴν
 ἡμετέραν σύμφορον ἔργασεν ἐν
 τῷ ἀμπιλωνί μου. ὁ δὲ ἀποκρι
 θεὶς, εἶπε. οὐδε ἴστω. ἕτερον δὲ
 μεταμιληθεὶς, ἀπηλθον. καὶ προ
 σιλθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπε ἰησοῦς
 αὐτῷ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε ἰησοῦς
 αὐτῷ. οὐδε ἴστω. τίς ἐν τῷ δύο
 ἴστω; ἢ ἐν ἀπηλθον. τίς ἐν τῷ δύο
 ἴστω; ἢ ἐν ἀπηλθον. τίς ἐν τῷ δύο

γροισ

petieritis in deprecatione creden
 tes, accipietis. Et quam uenif
 set in templum, accesserunt ad
 eum docentes principes sacer
 dotū et seniore. populi, dicētes,
 Qua auctoritate hæc facis? Et
 quis tibi dedit istam auctoritatem?
 Respondēs autē Iesus, dixit eis,
 Interrogabo uos et ego quid
 dam, quod si dixere uobis, et
 ego uobis dicam qua auctoritate
 hæc faciam. Baptismus Ioan
 nis unde erat? est coelo an ex ho
 minibus. At illi cogitabant
 apud se, dicentes, Si dixeremus
 est coelo, dicet nobis. Quare ergo
 non credidistis illi? Si autem di
 xerimus ex hominibus, timemus
 turbam. Omnes enim habent Io
 annem ut prophetā. Et re spon
 dentes Iesu, dixerunt, Nesci
 mus. At illis et ipse, Nec
 ego dico uobis qua auctoritate
 hæc faciam. Quid autem uobis
 uidetur? Homo habebat duos fi
 lios, et accedens ad priorem di
 xit, Fili, uade hodie operari in
 uinea mea. Ille autem respon
 dens ait, Nolo; postea uero con
 sententia motus, abiit. Accedens
 autem ad alterū, dixit similiter.
 At ille respondēs ait, Ego do
 mine, et nō abiit. Vter est duobus
 fecit quod uoluit pater? Et dicunt
 ei, Prior.

ΕΡΓΑ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

γουσι αυτω, ο πρωτος. λεγει αυ
 τωις δ' ιουδαις, αμην λεω υμιν οτι
 οι τελωναι η αι ωρωναι προεργα-
 σιυ υμας εις τινω βασιλειω τ' η-
 ου. υλθι γω προς υμας ιωαννης
 εν οδω βαπτισμου, η εν επι-
 τωσσει αυτω. οι η τελωναι η αι
 ωρωναι επιφουσαι αυτω. υμας
 η ιδοντες δ' μετμεληθητε υγι-
 γου, του πιστευου αυτω. αλλω
 παραβολω ανωσθη. ανθρωπος
 τις εκοινησθησθη εις τις εφο-
 τιουσαι αμπελωναι η ωραγων
 αυτω ωριωναι, η εν ωριωναι
 εν αυτω κωμω, η ωκοινησθη
 ωραγων, η εβλεπο αυτω ωρα-
 γουις η απεδουμουσαι. ετι η υγι-
 ουσεν ο κωρος τ' καρπων, απεσει-
 λε τωις αδελφοις αυτω προς τωις γε-
 ωργουις τωις καρπων αυτω. η
 λαβουτες οι γεωργοι τωις αδελφοις
 αυτω, ον η ελασαν, ον η απηλα-
 σαν, ον η ελιθοβολησαν. παλι
 απεστειλεν άλλωις αδελφοις πλειω-
 ους τ' πρωτων, η επουισεν αυ-
 τωις ωσχυτοις. υστερον η απεστει-
 λε προς αυτωις τ' υδω αυτω κωμω
 εν φραπυσση τ' υδωι αυτω. οι η γε-
 ωργοι ιδοντες τ' υδωι ηπον εν ιω-
 τωις, οτ' ο δειν ο κληρονομοι δ' υ-
 γε, απουηνομεν αυτω, η κατασχω-
 μεν τωι κληρονομίαν αυτω. η λα-
 βουτες αυτω, εββαλον εξω τ' αμ-
 πελωνοις, η απηλησαν. οτ' ανδρ
 ελθω

ei, Prior. Dicit illis Iesus
 Amen dico uobis, quod publi-
 cani et meretrices praece-
 dent uos in regnum dei. Venit enim
 ad uos Ioannes per uiam iusti-
 tiae, et non credidistis ei: publi-
 can autem et meretrices credi-
 derunt ei. Vos autem quum in-
 discessis non fuistis communi poe-
 nitentia postea, ut crederetis ei.
 Aliam parabolam audite. Ho-
 mo quidam erat pater familias,
 qui plantauit uineam, et sepe-
 circumdedit ei: et fodit in ea cot-
 tular, et edificauit turrim, et
 locauit eam agricolis, ac peregre
 profectus est. Quum autem tem-
 pus fructuum appropinquasset,
 misit seruos suos ad agricolas,
 ut acciperent fructus ipsius.
 Et agricolae apprehensis seruis
 eius, alium ceciderunt: alium oc-
 ciderunt, alium uero lapidauerunt.
 Iterum misit alios seruos
 plures prioribus, et fecerunt illis
 similiter. Nouissime autem mi-
 sit ad eos filium suum dicentis
 Reuerbentur filium meum.
 Agricola autem uiso filio, dice-
 rant intra se, Hic est haeres, ut
 nunc occidamus eum, et occupa-
 mus hereditatem eius. Et apprehen-
 sum eum, eiecerunt ex uine-
 a, et occiderunt. Quum ergo
 uenerit

CAPITULUM XXII

Ἰησοῦς δὲ λέγει τὸν ἄμπελῶνα, τί
 ποιήσεται τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέ-
 γουσιν αὐτῷ, καθὼς καθὼς ἀπο-
 λίσσῃ αὐτὸς, ἢ τὸν ἄμπελῶνα ἐκεί-
 νου ἄλλοις γεωργοῖς, οἱ τινες ἀ-
 ἀποδώσουσιν αὐτῷ τὰς καρπὰς,
 ἢ τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐ-
 τοῖς ὁ ἰησοῦς. ὁδοῦ ποτε ἀνεγνω-
 ῖν τὰς γραφὰς; λίθον ἔν ἀπιλο-
 κίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, ὃ τὸ
 ἰγνώθη ἢς κεφαλῶν γωνίας. πα-
 ρὰ κυρίου ἐγένετο αὐτῷ, ἢ ἵτι βα-
 μασὴ ἢν ὁ φθάλμοις ἡμῶν; διὰ
 τὸ τοῦ λίθου ἡμῶν ἐστὶ ἀρβύσιν ἄφ'
 ἡμῶν ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,
 ἢ ἰδοὺ ποιῶντι τὰς καρπὰς
 αὐτοῦ. ἢ ὁ περὶ τὸν λίθον
 τὸτον, οὐκ ἔλαθῃ στή, ἢ φ' ὅν δ'
 ἔν πῖσιν, λιμνῶσαι αὐτόν. ἢ αὐ-
 σαντοὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἢ οἱ φαρι-
 σαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἰγνώ-
 σαν, ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει. ἢ ἰ-
 τὴν τὴν αὐτόν κρατῆσαι, ἐφοβῶν-
 σαν τὰς ὄχλους, ἢ πειθὴ ὡς προ-
 φητῶν αὐτῶν ἄχον. ἢ ἀποκριθεὶς
 ὁ ἰησοῦς, πάλιν ἔειπεν αὐτοῖς
 ἢν παραβολαῖς, λέγων.

Ὁμοίωθι ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
 ἢν ὁ ἀνθρώπων βασιλεὺς, ὃς τίς ἢ ποιῆσαι
 γάμου τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε
 τὰς δούλους αὐτοῦ, καλῶσαι τὰς
 κλημῶνας αὐτοῦ τὰς γάμου, ἢ δὲ
 ἔλαθον ἰησοῦς. πάλιν ἀπέστειλε
 ἄλλους, ἀποστέλλοις κλημῶνας,
 ἢ ἰδοὺ

uenerit dominus uine, quid fa-
 ciet agricolis illis? A iunt illi,
 Mali quum sint, male perdet il-
 los: & uincam suam locabit a-
 lijs agricolis, qui reddent ei fra-
 ctu temporibus suis. Dicit illis
 Iesus, Nunquam legistis in scri-
 pturis, Lapidem quem reproba-
 uerunt edificantes, hic factus est
 in caput anguli. A domino fa-
 ctu est hoc, et est mirabile in o-
 culis nostris. Ideo dico uobis, au-
 feretur a uobis regnum dei, &
 dabitur genti facienti fructus
 eius. Et qui ceciderit super lapi-
 dem istum, confringetur: super
 que uero ceciderit, coteret eum.
 Et quum audissent principes
 sacerdotum ac pharisaei parabo-
 las eius, cognouerunt quod
 de se diceret. Et querentes
 illi manus iniicere, timuerunt
 turbas, quoniam tanquam pro-
 phetam eum habebant. Et
 respondens Iesus, iterum di-
 xit eis per parabolas, &
 ait.

Simile factum est regnum
 caelorum homini regi, qui fecit
 nuptias filio suo, & emisit
 seruos suos, ut uocarent in-
 uitados ad nuptias, & nolabant
 uenire. Rursum emisit alios ser-
 uos dicere. Dicitur inuocatis,
 ecce

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ἰδοὺ τὸ ἀριστέρον ἰτοίμασα, οἱ
 ταῦτά μοι καὶ σιτιὰ τῶν μύ-
 να. καὶ πάντα ἰτοίμα, αὐτίς ἐς
 τοὺς γάμους. οἱ ἡ ἀμειψάντις
 ἀπὸ λου, ὁ μὲν ἐς τὸν ἰλιον
 ἀγρόν, ὁ ἡ ἐς τὴν ἐμπορίαν αὐ-
 τῶ. οἱ ἡ λοιποὶ κρᾶτησαν τὸς
 δοῦλους αὐτῶ, ἔβρισαν καὶ ἐπί-
 τεσαν. αὐθῶς ἡ ὁ βασιλεὺς ἐβ-
 γιάθη, καὶ ἐπέταξε τὰ στρατεύμα-
 τα αὐτῶ, ἀπώλιστα τοὺς φωνῆς ἐκ-
 υῖς, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶ ἐπέβου-
 ρον, ἵνα λέγῃ τοῖς δούλοις αὐτῶ.
 ὁ μὲν γὰρ ἰτοίμας ἔβην, οἱ ἡ
 λιλιυμένοι δὲν ἔσσαν ἀξιοί. πο-
 ρεύσατε ἔρ ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ
 ἰλιου, καὶ ὅσοις ἐὰν ἐβῆτε, κα-
 σατε ἐς τοὺς γάμους. καὶ ἐβ-
 δόντες οἱ δοῦλοι ἐνάνοι ἐς τὸς
 ὁδοὺς, σωθῆ γὰρ πάντας ὅσοις
 ἐβῆρον ποικροῦς τε καὶ ἀγαθούς
 καὶ ἐπλήθη ὁ γὰρ ἰτοίμας
 ναμ. ἐσελθῶν ἡ ὁ βασιλεὺς θε-
 σαοσα τοὺς ἀνακειμένους, ἐβ-
 ἰκᾶ ἀνθρώπων ἐν ἐν δειδν μένεν
 ἐν θυμῶ γάμου, καὶ λέγει αὐτῶ.
 ἰταῖρε, πῶς ἐσηλθῶ ὡς, μὴ ἐ-
 χωρ ἐν θυμῶ γάμου, ὁ ἡ φημῶ.
 τότε ἐπὶ τὸ βασιλεὺς τοῖς δια-
 κόνου. ἀῖσαντις αὐτῶ πόδας καὶ
 χεῖρας ἐκάλει ἐς τὸ σπῆτος τοῦ
 ἐβῆτον, ἐκάλει ὁ κλαυθμῶς καὶ
 ὁ ἐβῆτον τῶν ὁ δόντων, πολλοὶ
 ἐβῆσι καὶ οἱ, ὁ δὲ οἱ ἡ δὲ οἱ.
 τότε

ecce prandium meum paratum, tau-
 ri mei & alei mei mactata sunt, et
 omnia parata, uenite ad nuptias.
 Illi autem neglexerunt &
 abierunt alius in uillam suam,
 alius uero ad negotiationem suam.
 Reliqui uero tenuerunt seruos
 eius & contumelias affectos oc-
 ciderunt. Rex autem quem au-
 disse, uicatus est, & in uis exet-
 citibus suis, perdidit homicidas
 illos, & eua em illorum suc-
 cendit. Tunc ait seruis suis:
 Nuptie quidem paratae sunt,
 sed qui inuitati erant, non fue-
 runt digni. Ite ergo ad exitus
 uiarum, et quotcumq; in ueritate
 uocati ad nuptias. Et egre-
 sserui eius in uias, coigre auc-
 runt omnes quotquot in ueritate
 malo: pariter ac bonos: & im-
 pletae sunt nuptiae discum-
 bentibus. Ingressus autem rex
 ut uideret discumbentes, ubi
 uidit illic hominem non uesti-
 tum ueste nuptiali, ait illi, An-
 ce, quomodo huc intraisti, non ha-
 bens uestem nuptialem? At
 ille obmutuit. Tunc dixit rex
 ministris, Ligatis pedibus &
 manibus eius mittite eum in te-
 nebras exteriores: ibi erit fletus
 & stridor dentium. Multi enim
 sunt uocati, pauci uero electi.
 Tunc

τότε προσθέντες οί φαρισαῖοι
 συμβούλιον ἔλαβον, ἕπως αὐτὸν
 παγιδώσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀπο-
 τέλλουσι αὐτῷ τὸς μαθητὰς
 αὐτοῦ μετὰ τῆς ἑρῳδιανῶν, λέγον-
 τες. Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι
 ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θεοῦ ἐν
 ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει
 σοι ὡς οἱ ἄλλοι. ὁ γὰρ βλήψης ὅς
 πρόσσωπον ἀνθρώπων. εἰπέ ἡμῖν,
 τί σοι δοκεῖ ἐξέσθαι δέναι κλυ-
 στον καίσαρι, ἢ ὁ θεοῦ; ἢ οἰσοῦς
 τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ἄπειν. τί με
 πηρώσετε ὑποκριταί; ἐπιδήξατέ
 μοι τὸ νόμισμα τῆς κλυτον. οἱ δὲ
 προσένεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ
 λέγει αὐτοῖς, τίνας ἐν ἑαυτῶν αὐτῆ,
 καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν αὐτῷ.
 καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, ἀπό
 ποῦ ἢ τὰ καίσαρος καίσαρι, καὶ
 τὰ τοῦ θεοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἀκῶσαντες ἑ-
 θαύμασαν, καὶ ἀφίντες αὐτὸν ἀ-
 πῆλθον. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προ-
 σῆλθον αὐτῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέ-
 γοντες, μὴ εἶναι ἀνάσσειν, καὶ
 ἐπιπρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. δι-
 δάσκαλε, μοῦσῆς εἶπεν. ἐάν τις
 ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμ-
 θρώσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυ-
 ναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα
 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἤσαν δὲ πᾶρ
 ἑμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί. καὶ ὁ πρῶ-
 τος γαμῶσας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ
 ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τὴν γυναῖκα
 αὐτοῦ

Tunc abeuntes pharisaei consi-
 lium ceperunt, ut illaquearent
 eum in sermone. Et ad illum
 emittunt discipulos suos cum
 Herodianis, dicentes, Magis-
 ter, scimus quod uerax sis, et
 uiam dei in ueritate doccas,
 neque cures quenquam: non enim
 respicis personam hominum.
 Dic ergo nobis, quid tibi uide-
 tur? Licet censum dare Cae-
 sari, an non? Cognita autem Ie-
 sus malicia eorum, ait, Quid me
 tentatis hypocritae? Ostendite
 mihi numisma census. At illi
 obtulerunt ei denarium. Et ait
 illis, Cuius est imago haec et
 inscriptio? Dicunt ei Caesaris.
 Tunc ait illis, Reddite ergo
 quae sunt Caesaris, Caesari: et
 quae sunt dei, deo, Et his audi-
 tis, mirati sunt, et omisso eo abie-
 runt. In illo die accesserunt ad
 eum sadducei, qui dicunt non esse
 resurrectionem, et interrogaue-
 runt eum, dicentes: Magister,
 Moses dixit, si quis mortuus
 fuerit non habens filium, ut du-
 cat frater eius uxorem illius, et
 suscitet semine fratri suo. Erant
 autem apud nos septem fratres,
 et primus uxore ducta de-
 functus est: ac non ha-
 bens semen, reliquit uxorem
 R suam

CAPUT XXIII.

ἴδωμεν ἢ οἱ προφῆται κρέμανται.
 αἰωνομένων ἢ τῶν φαρισαίων, ἐ-
 πηρώτησιν αὐτὸς ὁ ἰησοῦς λέγων
 τί μιν δοκᾷ πρὶ τῷ χριστοῦ; τί-
 νος ὄντι, λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ
 δαβὶδ. λέγει αὐτοῖς. πῶς ἐν δα-
 βὶδ ἰν πνεύματι κύριον αὐτὸν
 καλεῖ, λέγων, ἐπιμὸν κίριον τῷ
 κερῶ μου, κάθῃ ἐν δεξιῶν μου,
 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπό-
 διον τῶν ποδῶν σου. εἰ δὲ δαβὶδ
 κύριον αὐτὸν καλεῖ, πῶς ἕως αὐ-
 τοῦ ὄντι; ἢ οὐδέ τις ἐδύνατο αὐτῷ ἀ-
 ποκριθῆναι λέγων, ἐλθέ ἐπὶ τοῦ
 σίθις ἀπ' ἐκείνου τῆ ἡμέρας ἐπι-
 ρωτήσῃ αὐτὸν ἐκ ἴτι.

Τότε ὁ ἰησοῦς ἐλύλασε τοῖς ὀ-
 χλοῖς ἢ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, λέ-
 γων, ἐπὶ τῆ καθέδρας ἐκά-
 θισαν οἱ γραμματεῖς ἢ οἱ φαρι-
 σαῖοι, πάντα ἄν ὅσα ἄν ἐπιωσι
 ὑμῖν τυχεῖν, τυχεῖτε ἢ ποιᾶτε,
 κατὰ ἢ τὰ ὄντα αὐτῶν μὴ ποιᾶ-
 τε. λέγουσι γὰρ ἢ οὐ ποιῶσι. διο-
 μένουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ
 δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέουσιν
 ἐπὶ τοῖς ὤμοις τῶν ἀνθρώπων, τῶ
 δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι
 κινήσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ὄν-
 τα αὐτῶν ποιῶσι πρὸς τὸ δια-
 βλῆναι τοῖς ἀνθρώποις, πλάττουσιν
 ἢ τὰ φυλακτήρια ἰαοῦ, καὶ γα-
 λύνουσιν τὰ κνάκτα δακτύλων ἰματί-
 ῶν αὐτῶν. φιλοῦσι τε τὰς προ-
 τεκλι-

lex & prophetie pendent. Cona-
 gregatis autem phariseis inter-
 rogavit eos Iesus, dicens, Quid
 vobis videtur de Christo? cuius
 filius est? Dicunt ei, David.
 At illis, Quomodo ergo Da-
 vid in spiritu vocat eum domi-
 num, dicens, Dixit dominus do-
 mino meo, sede a dexteris meis.
 Donec ponā inimicos tuos, sub-
 sellium pedum tuorum. Si ergo
 David vocat eum dominū, quo-
 modo filius eius est? Et nemo
 poterat ei respondere quicquam,
 neq; ausus fuit quisquam ex eo
 die eum amplius interrogare.

Tunc Iesus loquutus est ad 23
 turbas & ad discipulos suos
 dicens, In cathedra Moysi
 sedent scribae & pharisaei:
 omnia ergo quaecunque iusse-
 rint vos servare, servate &
 facite: secundum vero opera eo-
 rum nolite facere. Dicunt enim,
 & non faciunt. Colligant
 enim onera gravia, difficultiaq;
 portatu, & imponunt in hume-
 ros hominum, ceterum digi-
 to suo nolunt ea movere. Omnia
 vero opera sua faciunt in hoc,
 ut spectentur ab homini-
 bus. Dilatant autem phylacte-
 ria sua, et magnificant simbrias
 palliorum suorum. Amantq; pri-

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

τουκλισίας ἐν τοῖς Ἀσπνοῖς, καὶ
 τὰς πρωτοκατεδρίας ἐν ταῖς συ-
 νεγωγαῖς ἢ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν
 ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι τὸ
 τῶν ἀνδρῶν ῥαββί. ὑμῖς δὲ
 μὴ λεληθῆτε ῥαββί. ἅς γὰρ ὄσιν
 ὑμῶν ὁ λαθνηγὸς ὁ χριστός.
 πάντες δὲ ὑμῖς ἀδελφοί ἐστε.
 καὶ πατέρας μὴ λεληθῆτε ὑμῶν
 ἐπὶ τῆ γῆς. ἅς γὰρ ὄσιν ὁ πα-
 τὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μὴ
 δὲ λεληθῆτε λαθνηγῶν. ἅς γὰρ
 ὑμῶν ὄσιν ὁ λαθνηγὸς ὁ χρι-
 στός. ὁ ἡ μέγιστος ὑμῶν, ἔσται ὑμῶν
 διάκονος. ὅς τις δὲ ὑψώσῃ ἑαυ-
 τὸν, ταπεινώσεται. καὶ ὅς τις
 ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, ὑψώσεται.
 οὐαὶ δὲ ὑμῶν γραμματέως καὶ
 φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλεί-
 τε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. ὑμῖς
 γὰρ οὐκ εἰσέρχετε, οὐδὲ τὰς εἰσ-
 χομύλους ἀφίετε εἰσελθεῖν. οὐαὶ
 ὑμῶν γραμματέως καὶ φαρισαῖοι
 ὑποκριταί, ὅτι λατρεύετε τὰς
 οἰκίας τῶν κυριῶν, καὶ προσά-
 σε μακρὰ προσευχόμενοι, διὰ
 τοῦτο ληψάθε πόριστότερον
 κριμα. οὐαὶ ὑμῶν γραμματέως, καὶ
 φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι πριά-
 γετε τὴν βάλαρα, καὶ πλωξήραν
 ποιῆσαι ἐν προσόλυτον, καὶ ἔτ'
 ἀν γίνηται, ποιῆτε αὐτὴν ἕν
 κες διπλότερον ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῶν
 ὁδολογῶν

mos accubitus in coenis, & pri-
 mo sedere loco in concilijs, &
 salutationes in foro, & uo-
 cari ab hominibus rabbi. Vos
 autem nolite uocari rabbi:
 unus est enim magister ue-
 ster, nempe Christus: om-
 nes autem uos fratres estis.
 Et patrem nolite uocare uo-
 bis in terra: unus est enim pa-
 ter uester, qui in caelis est.
 Nec uocemini magistri, unus
 enim uester est magister, nem-
 pe Christus. Qui maximus est
 uestrum, erit minister uester.
 Qui autem se exaltauerit, hu-
 miliabitur: & qui se humiliat-
 rit, exaltabitur. Va autem uo-
 bis scribae & pharisaei hypo-
 critae, quia claudis regnum
 caelorum ante homines: uos
 enim non intratis, nec aduenien-
 tes finitis intrare. Va uobis
 scribae & pharisaei hypo-
 critae, quia comeditis domus uidua-
 rum: id est praetextu prolixe
 precatioms, propter hoc graui-
 us puniemini. Va uobis scribae
 & pharisaei hypocrite, quia cir-
 cumtis mare & aridam, ut fa-
 ciatis unum proselytum: &
 quum fuerit factus, facitis
 cum filium gehennae duplo ma-
 gis quam uos estis. Va uobis
 duces

C A P U T X X I I I .

ὁ δὲ λέγει τυφλοὶ, οἱ λέγοντες, ὅς
 ἄν ὁμοίᾳ ἐν τῷ νῶ, οὐδ' ἐν ὄσῳ
 ὅς ἄν ὁμοίᾳ ἐν τῷ χρυσῷ τῷ
 πατρὶ, ὁφέλει, μωροὶ καὶ τυφλοὶ, τίς
 γὰρ μέισον ὄσῳ, ὁ χρυσός, ἢ ὁ
 νῶς ὁ ἀγιάζων τὸν χρυσόν. καὶ ὅς
 ἄν ὁμοίᾳ ἐν τῷ δυσιασθῆναι,
 οὐδ' ἐν ὄσῳ, ὅς ἄν ὁμοίᾳ ἐν τῷ
 δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτῷ ὁφέλει. μω
 ροὶ καὶ τυφλοὶ, τί γὰρ μέισον, τὸ
 δώρον, ἢ τὸ δυσιασθῆναι τὸ ἀ
 γιάζον τὸ δώρον; ὁ δ' ὁμοίᾳς ἐν
 τῷ δυσιασθῆναι, ὁμνύει ἐν αὐτῷ
 καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτῷ. καὶ ὁ
 ὁμοίᾳς ἐν τῷ νῶ, ὁμνύει ἐν αὐ
 τῷ καὶ ἐν τῷ λατοικοῦντι αὐτόν.
 καὶ ὁ ὁμοίᾳς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁμ
 νύει ἐν τῷ θρονῷ τοῦ θεοῦ, καὶ
 ἐν τῷ λαθῆ μὲν ἐπάνω αὐτοῦ.
 οὐαὶ ὑμῖν γραμματέας καὶ φα
 ρισαῖοι ὑποκριταί, ἐτι ἀποδικα
 τοῦτε τὸ ἠδύσμορ, καὶ τὸ ἀνη
 δορ, καὶ τὸ λύμινορ, καὶ ἀφύκατε
 τὰ βαρύτερα τῶ νόμον, πλὴν λι
 σιρ καὶ ἔλεορ καὶ πλὴν πίσιμ.
 ταῦτα ἴδει ποιῆσαι, καὶ ἀνεῖνα μὴ
 ἀφίνα. ὁ δὲ λέγει τυφλοὶ οἱ δι
 νόζοντες τὸν νόμον, πλὴν ἢ κα
 μηλορ καταπίνοντες. οὐαὶ ὑ
 μῖν γραμματέας καὶ φαρισαῖοι
 ὑποκριταί, ἐτι καθαρίσετε τὸ ἔξω
 θερ καὶ ποτιζέτε καὶ τὸ παροφίδος,
 ἠσώθερ ἢ γέμουσιν ἐξ ἄρπα, ἢς,
 καὶ ἀκρασίας. φαρισαῖοι τυφλοὶ,
 καθαρίσον

duces caeci, quia dicitis, Qui
 cunq; iurauerit per templum, ni
 hil est, qui autem iurauerit per
 aurum templi, reus est. Stulti et
 caeci, utrum enim maius est, au
 rum, an templum, quod sanctifi
 cat aurum? Et quicumq; iurauit
 per altare, nihil est: quicumq;
 autem iurauerit per donū quod
 est super illud, reus est. Stulti ac
 caeci, utrum enim maius est, do
 num, an altare quod sanctificat
 donum? Qui ergo iurauerit per
 altare, iurat per ipsum & per
 omnia quae super illud sunt. Et
 qui iurauerit per templum, iu
 rat per illud & per eum qui ha
 bitat in ipso. Et qui iurauerit
 per caelum, iurat per thronum
 dei, & per eum qui sedet super
 illum. Vae uobis scribae & pha
 risaei hypocritae, quia decimatis
 mentham & anthum & cymi
 num, et reliquistis quae grauiora
 sunt legis, Iudicium & mise
 ricordiam ac fidē: haec oportuit
 facere, & illa non emittere: du
 ces caeci, excolantes culicem,
 camelum autem glutientes. Vae
 uobis scribae et pharisaei hypocri
 tae, quia purgatis exteriorem po
 culi patinae partem: ceterum
 intus pleni sunt rapina et in
 temperantia. Pharisaeae caecae,
 F iij purga

EVANG. MATTHAI

λιθάριον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ
 ποτηρίου, καὶ τῆς παροψι-
 δῆς, ἵνα γίνῃται καὶ τὸ ἐντὸς
 αὐτῶν λιθάριον. αἱ δὲ ὑμῶν γραμ-
 ματαί, καὶ φαρισαῖοι ὑποκρι-
 τὰ, ἐτι παρομοιάζετε τάφοις
 λιθνοῖσιν, οἱ τινὲς ἐξω-
 δειν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἐσω-
 δειν δὲ γεμονοῦν ἐσθίων νεκρῶν,
 καὶ πᾶσις ἀκαρδασίας. οὕτω
 καὶ ὑμεῖς, ἐξωδευ μὲν φαίνεσθε
 τοῖς ἀνθρώποις δικαιοί, ἐσωδευ
 ἢ μισοὶ ἐστὶ ὑποκρισίας καὶ ἀνο-
 μίας. οὐαὶ ὑμῶν γραμματαί, καὶ
 φαρισαῖοι ὑποκριταί, ἐτι οἰνο-
 δομεῖτε τοὺς τάφοις τῶν προ-
 φητῶν, καὶ ἰσομεῖτε τὰ μνημεῖα
 τῶν δικαίων, καὶ λέγετε. εἰ ἡμεῖς
 ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων
 ἡμῶν, οὐκ ἄν ἡμεῖς λιθνοῖ αὐ-
 τῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.
 ὡς τι μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ἐτι ὑοὶ
 ἐστὶ τῶν φονισάντων τοὺς προ-
 φήτας. καὶ ὑμεῖς πληρῶσατε
 τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.
 ἔφεσ γενέμεθα ἐχθροὶ πῶς φύ-
 γητε ἀπὸ τῆς κρίσεως ἧ γένη-
 ναι; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀπο-
 στέλλω πρὸς ὑμᾶς προφῆτας καὶ
 σοφοὺς καὶ γραμματαί, καὶ ἐξ
 αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώ-
 σιτε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσι ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν. καὶ ἐξ
 ἀλώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν,
 ἵνα

purga prius quod est intra pota-
 lum & palinam, ut & exterior
 res horu partes pura reddantur.
 Vae uobis scribe & pharisaei hy-
 pocrite, quia similes estis sepul-
 chris dealbatis, quae foris qui-
 dem apparet speciosa, intus ut-
 ro plena sunt ossibus mortuo-
 rum, omniq; spurcitia. Sic
 & uos, foris quidem apparetis
 hominibus iusti, intus autem
 pleni estis fictione & ini-
 quitate. Vae uobis scribe et pha-
 risaei hypocrite, quia aedificatis
 sepulchra prophetarum & or-
 natis monumenta iustorum,
 & dicitis: Si fuissetis in
 diebus patrum nostrorum, non
 fuissetis socij eorum in san-
 guine prophetarum. Itaque te-
 stimonio estis uobismetipsis,
 quod filij sitis eorum qui proph-
 etas occiderunt. Vos quoque
 implete mensuram patrum ue-
 strorum. Serpentes, progenies in-
 perarum, quomodo effugietis
 iudicium gehennae? Ideo ecce
 ego mitto ad uos prophetas
 & sapientes, & scribas, & il-
 lorum aliquot occiditis, cru-
 cifigatisq; & illorum non-
 nullos flagellabitis in synago-
 gis uestris, & persequemini
 de ciuitate in ciuitatem,

C A P V T X X I I I I .

ἔπαι ἐλθὴ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα
 διναιον, ἐκχωσόμενον ἐπὶ τῆς
 γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματός ἄβελ τοῦ
 διναιου ἕως τοῦ αἵματός σαχα-
 ρίου υἱοῦ βαραχίου, ὃν ἐφονώσα-
 τε μεταξὺ τῆς ναῶς, καὶ τῆς δυοιαστῆ-
 ρίου. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἢ ἕξα ταῦ-
 τα πάντα ἐπὶ πᾶσι γενεαῖς ταύ-
 ταις, ἰδρυσσαλήμ, ἰδρυσσαλήμ,
 ἢ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας
 καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπειθαλ-
 μεύς πρὸς αὐτήν, ποσάνεις ἠθέ-
 λησα ἐπισυναγαγῆναι τὰ τέκνα
 σου, ὃν ἔροπον ἐπισυνάγει ἔργισ
 τὰ νεαῖα ἰαντῆς καὶ τὰς πτε-
 ρυγας, καὶ οὐκ ἐδέχθησθε; ἰδοὺ
 ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ὄρη-
 μος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με-
 ἰδῆτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἄν ἐπιπτε-
 ῖτε λογαρέμιος ὁ ὄρχόμενος ἐν ὀ-
 νόματι κυρίου.

Καὶ ἐβελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐπορεύθη
 ἀπὸ τοῦ ἱερῶς, καὶ προσῆλθον
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐπιδείξαι αὐ-
 τῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱερῶς. ὁ ἰ-
 ησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. οὐ βλέπι-
 τε πάντα ταῦτα; ἀμὲν λέγω ὑ-
 μῖν, ἢ μὴ ἀφίτην ὁ λίθος ἐπὶ
 λίθου, ὃς ἢ μὴ καταλυθήσεται. κα-
 θυμείη ἢ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἰερῶν τῶν
 ἡλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
 θηταὶ καὶ ἰδὼν, λέγουσιν. εἰπὲ
 ὑμῖν, πότε ταῦτα ἴσται; καὶ τί τὸ
 σημεῖον αὐτοῦ παροίησιν, καὶ αὐ-
 σωτε-

ut ueniat super uos omnis sang-
 uis iustus, qui effusus est super
 terram, a sanguine Abeli usque
 ad sanguinem Zachariae fi-
 lij Barachie, quem occidistis in
 ter templum & altare. Amen
 dico uobis, ueniet haec omnia su-
 per generationem istam. Hie-
 rusalem, Hierusalem que
 occidis prophetas, & lapidas
 eos qui ad te missi sunt: quocies
 uolui congregare filios tuos:
 quemadmodum gallinae con-
 gergat pullos suos sub alas,
 & nolulistis? Ecce relinquitur
 uobis domus uestra deserta.
 Dico enim uobis, haudqua-
 quam me uidebitis posthac,
 donec dicatis, Benedictus
 qui uenit in nomine do-
 mini.

Et egressus Iesus discede- 24
 bat a templo, & accesserunt di-
 scipuli eius, ut ostenderent ei
 structuras templi. Iesus au-
 tem dixit illis, Nōne uidetis
 haec omnia? Amen dico uobis,
 nō relinquetur hic lapis super la-
 pidem, qui non destructur. Se-
 dente autem eo in monte oliua-
 rum, accesserunt ad eum discipu-
 li secreto, dicentes: Dic nobis,
 quando haec erunt? & quod
 signum aduentus tui, &
 Consum-

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

φωτιλέας τοῦ αἰῶνος· καὶ ἀ-
 ποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἀπεκρίθη
 τοῖς· ἐλπίζετε μὴ τις ὑμᾶς πλα-
 γήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται
 ἐπὶ τῷ ἔθνεστί μου, λήγοντες·
 ἐγὼ εἰμι ὁ χριστὸς, καὶ πολλοὺς
 πλανήσουσι, μελλήσετε
 δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς
 πολέμων, ὁρᾶτε μὴ θροσῆθε·
 ἀλλὰ γὰρ πάντα γίνεσθαι, ἀλλ'
 οὐκ ἔστι τὸ τέλος· ἐξερθήσι-
 ται γὰρ ἰδὺς ἐπὶ ἰδὺς, καὶ
 βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ
 ἔσονται λιμοὶ, καὶ λιμοὶ, καὶ
 σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα
 δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδίνων· τότε
 παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλί-
 ψιν, καὶ ἀποκτινοῦσιν ὑμᾶς,
 καὶ ἴσεται μισοῦμενοι ὑπὸ πάν-
 των τῶν ἰδῶν διὰ τὸ ἔθνος μου·
 καὶ τότε στανδαληθήσονται
 πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παρα-
 δώσουσιν, καὶ μισήσουσιν ἀλ-
 λήλους, καὶ πολλοὶ ψευδοπρο-
 φῆται ἐξερθήσονται, καὶ πλα-
 γήσουσι πολλοὺς· καὶ διὰ τὸ
 πληθύνειν τῆς ἀνομίας, ψυ-
 χήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν·
 ὁ δὲ ὑπομένων εἰς τέλος, σωθή-
 σεται, καὶ ληρυχθήσεται
 τὸτο τὸ εὐαγγέλιον ἧ βασιλεί-
 ας ἐν ὅλη τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτυ-
 ρίαν πάντων τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε
 ἔξει τὸ τέλος· ἔτ' ἂν ὁρᾷτε τὸ
 βλεπόμενον

consummationis seculi· Et
 respondens Iesus dixit eis·
 Videte ne quis uos seducat·
 multi enim uenient in nomine
 meo, dicentes, Ego sum Chri-
 stus, multosq; seducunt· Aue-
 dituri enim estis bella, & tur-
 mores bellorum: uidete ne tur-
 bemini· Quia enim omnia
 haec fieri, sed nondum est fi-
 nis· Consurget enim gens
 contra gentem, & regnum con-
 tra regnum: & erunt pestilen-
 tiae et fames & terrae motus sin-
 gulis locis· Haec autem om-
 nia initia sunt dolorum· Tunc
 tradent uos in adfectionem,
 & occident uos, & eritis in-
 uisi cunctis gentibus propter
 nomen meum· Et tunc of-
 fendiculum patientur multi, &
 alius alium inuicem tradent, se-
 quens odio habebunt inuicem & multi
 pseudoprophetae surgent, ac se-
 ducunt multos, & quoniam ab-
 undabit iniquitas, refrige-
 scet charitas multorum· Qui
 autem perseverauerit usque ad
 finem, hic saluus erit· Et
 predicabitur hoc euangelium
 regni in uniuerso orbe in te-
 stimonium omnibus gentibus·
 & tunc ueniet consumma-
 tio· Quum ergo uideritis

C A P U T X X I I I I .

βδελυγμα ἃ ὄρουμώσεως, τὸ ἐν
 θερ διὰ δεινῶν τοῦ προφήτου,
 ἰσὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃ ἀναγινώσκων
 νοήτω. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ
 φυγέτωσιν ἐπὶ τὰ ἄρη. ὃ ἐπὶ τῷ
 δέματι, μὴ καταβαίνετω ἀραι
 τι ἐν ἃ οἰκίας αὐτοῦ. ἢ ὃ ἐν τῷ
 ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρέψατω ἐπίσω ἀ
 ραί τὰ ἰμάτια αὐτοῦ. δαί ἡ ταῖς
 ἐν γαστρὶ χέσσεαι ἢ ταῖς θηλα
 σσεαι ἐν ἡμέραις ταῖς ἡμέραις.
 προσέχετε ἡ, ἵνα μὴ γίνηται
 ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶν, μὴδὲ ἐν
 σαββάτω. ἴσαι γὰρ τότε θλίψις
 μεγάλη, οἷα οὐ γίγονεν ἀπ' ἀρ
 χῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' ὃ
 μὴ γίνηται. καὶ εἰ μὴ ἰσολοβώ
 θησιν αἱ ἡμέραι κινῆσαι, οὐκ ἂν
 ὄσῳν πᾶσα σὰρξ. διὰ δὲ τοὺς
 ἐκλινοὺς ἰσολοβήσονται αἱ ἡ
 μέραι κινῆσαι. τότε ἰάν τις ὑμῖν
 εἴπῃ, ἰδοὺ ὦδε ὁ χριστὸς, ἢ ὦδε,
 μὴ πιστεύετε. ἐγερθήσονται γὰρ
 ψευδοχριστοὶ ἢ ψευδοπροφῆται
 ἢ δώσουσι σημεῖα μεγάλα ἢ τέ
 ρατα, ὡς τε πλανᾶσθαι, εἰ δύναι
 τον ἢ τὸς ἐκλινοὺς, ἰδὲ προσέ
 καύμῃ. ἰάν δὲν ἐπωσιμῶμῃ,
 ἰδὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄσῃ, μὴ ἐβέλθη
 τε. ἰδὲ ἐν τοῖς ἱαμέοις, μὴ πισώ
 σετε. ὡσπερ γὰρ ἢ ἀστραπὴ ὄσῃ
 χετὶ ἀπὸ ἀνατολῶν, ἢ φαίνεται
 ἕως δυσμῶν, ὅτως ἴσαι ἢ παρ
 οἷα τῆς ἀνθρώπων. ὅπως γὰρ ἰάν
 ἢ τὸ

abominationē desolationis, quæ
 dicta est à Daniele propheta,
 stantem in loco sancto: qui legit,
 intelligat: tunc qui in Iudæa sunt
 fugiant ad montes: qui in tecto,
 non descendat ut tollat quic
 quam de domo sua: et qui in
 agro, non revertatur ut tollat ue
 stes suas. *Va* autem prag
 nantibus et lactantibus in il
 lis diebus. Orate autem, ut
 non fiat fuga uestra hyeme,
 neque sabbato. Erit enim tunc af
 flictio magna, qualis non fuit
 ab initio mundi ad hoc usque
 tempus, neque fiet. Et nisi de
 curtati fuissent dies illi, non fie
 ret salva omnis caro: sed pro
 pter electos decurtabuntur dies
 illi. Tunc si quis uobis dixe
 rit. Ecce hic Christus, aut il
 lic, nolite credere. Surgent
 enim pseudochristi et pseudo
 prophetae, et dabunt signa ma
 gna et prodigia, ita ut in er
 rorem inducantur, si fieri pos
 sit etiam electi. Ecce prædixi
 uobis. Si ergo dixerint uobis,
 Ecce in deserto est, nolite exi
 re. Ecce in penetralibus: nolite
 credere. Sicut enim fulgur
 exit ab oriente, et apparet usque
 in occidentem: ita erit aduentus
 filij hominis. *V*bi cunque enim
 F v fuerit

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΤΗΑΙ

ἢ τὸ πλῆμα, ἡς συναχθήσονται οἱ
 αἰετοί, κὺνεις δὲ μετὰ πλῆθ' ὀλί-
 ψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος
 σκοθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ λά-
 σσει τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέ-
 ρεις πεσῶντες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
 αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευ-
 θήσονται, καὶ τότε φανήσεται τὸ ση-
 μείον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ
 οὐρανῷ. καὶ τότε λήθονται πάν-
 ται αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὄρχόμενον
 ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ
 δυνάμειος καὶ δόξης πολλῆς. καὶ
 ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ με-
 τὰ τῶν ὀλίγων φωνῶν μεγάλων,
 καὶ ἐπισωρεύσουσι τοὺς ἑκλεκτοὺς
 αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπὸ
 ἀκρῶν οὐρανῶν ἕως ἀκρῶν αὐ-
 τοῦ. ἀπὸ δὲ αὐτῶν συνῆς μάθετε
 πλῆθος παραβολῶν. ὅτι ἂν ἦδη ὁ
 κλάδος αὐτῆς γίνηται ἀπαλός,
 καὶ τὰ φύλλα ἐκρῶν, γινώσκοντες
 ὅτι ἐγγύς τὸ θρόνον. οὕτως καὶ ὑ-
 μῶν, ὅτι ἂν ἴδωτε πάντα ταῦτα
 γινώσκοντες ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἡ
 βασιλεία. ἀλλ' ἐγὼ ὑμῖν, οὐ μὴ πα-
 ρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάν-
 τα ταῦτα γίνηται. ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ
 γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 μου οὐ μὴ παρέλθωσι. πᾶσι
 δὲ αὐτῶν ἡμέρας ἐκείνης καὶ αὐτῶν
 ὁμοίως οἱ δὲ οἱ ἀγγελοὶ τῶν
 οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος.

ὡς πρ

fuerit cadauer, illic congrega-
 buntur et aquilae. Statim autem
 post afflictionem dierum illo-
 rum sol obscurabitur, et luna
 non dabit lumen suum, et stel-
 lae cadent de caelo, et uirtutes
 caelorum commouebuntur: et
 tunc apparebit signum filij
 hominis in caelo: et tunc pla-
 gent omnes tribus terrae, et
 uidebunt filium hominis ueni-
 entem in nubibus caeli cum uir-
 tute et gloria multa. Et mis-
 tet angelos suos cum tuba uo-
 ce magna, et congrega-
 bunt electos eius a quatuor uen-
 tis, a summis caelorum us-
 que ad terminos eorum.
 Ab arbore autem ficis disci-
 te similitudinem: quum iam
 ramus eius tener fuerit, et
 folia fuerint enata, scitis
 quod prope sit aestas. Ita
 et uos, quum uideretis haec
 omnia, scitote quod prope
 sit in foribus. Amen di-
 co uobis, non praeteribit a-
 estas haec, donec omnia ista
 fiant. Caelum et terra
 praeteribunt, uerba autem
 mea non praeteribunt. Ca-
 terum de die illo et hora ne-
 mo scit, ne angeli quidem cae-
 lorum, nisi pater meus solus.

80

C A P V T X X I I I I .

ἄσπρ δὲ αἱ ἡμέραι τῶν νεώτων, οὕτως
 ἔσαι καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ
 ἀνθρώπου. ἄσπρ γὰρ ἦσαν ἐν
 ταῖς ἡμέραις, ταῖς πρὸ τῆς κατα-
 κλυσμοῦ, φάγοντες καὶ πόνοντες,
 γαμήντες καὶ ἰνγαμίοντες,
 ἀχρι ἢς ἡμέρας ἐσθλὰς νεώτερος
 τῶν νεώτερος. καὶ οὐκ ἔγνωσαν,
 ἡμεῖς ἡμεῖς ὁ κατακλυσμός, καὶ
 ἔργον ἀποκρίσεως, ὅπως ἔσαι καὶ ἡ πα-
 ρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τίτι
 δύο ἴσονται ἐν τῷ ἀγρῷ ὁ ἓς πα-
 γαλαμάντης, καὶ ὁ ἓς ἀφίτης. δύο
 ἀλύθουσαι ἐν τῷ μύλωνι. μία πα-
 γαλαμάντης, καὶ μία ἀφίτης.
 ἔρηγεσθε δὲ, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα
 ἡμέρα ὁ κύριος ἔρχεται. ἰνα-
 νο ἡ γνώσεσθε, ὅτι εἰ ἡμεῖς ὁ οἰκο-
 διστότης, ποῖα φυλακῆ ὁ κλη-
 πτης ἔρχεται, ἔρηγεσθε ἄν, καὶ
 ἔν ἄν ἔαστε διορθώσασθαι τῶν οἰ-
 κίων αὐτῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γί-
 νεσθε ἑτοιμοί, ἔτι ἡμέρα δὲ δευ-
 τεῖ, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς
 ἔρα δὲ ἡμεῖς ὁ πωστὸς δοῦλος, καὶ φρό-
 νημος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος
 ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτῶν, τῆς διδόν-
 ναι αὐτοῖς τῶν προφῶν ἐν καιρῷ.
 μακίριος ὁ δὲ ἄλλος ἰναῖνος, ὃν ἐλ-
 θὼν ὁ κύριος αὐτῶν, εὐρήσει ποιῶ-
 ντα ἔστας. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ἔτι ἐπὶ
 πάντοισι ταῖς ἀρχαῖς αὐτῶν κατα-
 στήσει αὐτῶν. ἔάν τις ἔχη ἐν τῷ
 στήθεϊ ἰναῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν,
 ἔσται

Sed sicut erant dies Noë, ita
 erit & aduentus filij hominis.
 Sicut enim erant in diebus, qui
 precesserunt diluuium, edentes
 & bibentes, contrahentes matri-
 monium, & nuptum dantes, us-
 que ad eum diem quo intravit
 Noë in arcam: & non cogno-
 uerunt, donec uenisset diluuium,
 & suslulisset uniuersos: ita erit
 & aduentus filij hominis.
 Tunc duo erunt in agro, unus
 assumitur, & alter relinquitur.
 Due molentes in mola, una as-
 sumitur, et altera relinquitur.
 Vigilate ergo, quia nescitis qua
 hora dominus uester uenturus
 sit. Illud autem scitote, si scis-
 set pater familias, qua hora fur
 uenturus fuisset, uigilasset uti-
 que, & non fuisset perfodi do-
 mum suam. Ideo et uos estote
 parati: quia qua hora non puta-
 tis, ea filius hominis uenturus
 est. Quisnam est fidelis seruus
 et prudens, quem prefecit domi-
 nus famulitio suo, ut det illis
 cibum in tempore? Beatus ser-
 uus ille, quem quum uenerit do-
 minus eius, inuenit sic fa-
 cientem. Amen dico uobis, su-
 per omnia bona sua constituet
 eum. Quod si dixerit ser-
 uus ille malus in corde suo,

χορδίζε

cumlatur

EVANG. MATTHAIE

χρονίσει ὁ κίριός μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρ
ξῆτις τίτις μὲν τὸς συνδούλους, ἰδί
αυτῶν ἢ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθύοντων
ἤξει ὁ κίριος τοῦ δόλου ἐκείνου
ἐν ἡμέραις, ἢ ὁ προσλοκῶν, καὶ ἐν
ἡμέραις ἢ ὁ γινώσκων, καὶ διχοτομήσει
αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτῶν μετὰ τῶν
ὑποκριτῶν θύσει. καὶ ἔσται ὁ κλαυθ
μὸς καὶ ἔρυγμός τῶν δούλων.

25 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν δεκά παρθένοις, αἵ τι
νες λαθεῖσαι τὰς λαμπάδας αὐ
τῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ
νυμφίου. πάντες ἦσαν ἐξ αὐτῶν
μωραὶ, καὶ αἱ πάντες φρόνιμοι. αἱ τινες
μωραὶ λαθεύουσαι τὰς λαμπάδας
ἐκείνων, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυ
τῶν ἔλαιον. αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλα
βον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν
μετὰ τῶν λαμπάδων. χρονίσουτος
ἡ τῆς νυμφίος, ἐνύφαξαν πᾶσαι καὶ
ἐκάλουν αὐτήν. μίσησεν ἡ νυμφίος κρᾶν
τὴ γέγονεν, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχ
εται, ἐξέρχεται εἰς ἀπάντησιν
αὐτῶν. τότε ὑγέρθησαν πᾶσαι αἱ
παρθένοι ἐκείναι, καὶ ἐκώσμησαν
τὰς λαμπάδας αὐτῶν. καὶ ἡ μωραὶ
ταῖς φρόνιμοις ἔπεισαν, λέγει ἡμῖν
ἐν τῷ ἔλαιόν μου, ἵνα αἱ λαμπά
δες ἡμῶν σβέννῃται. ἀπεκρί
θησαν ἡ μωραὶ φρόνιμοι, λέγουσαι.
μή ποτε ἐν ἀρχῇ ἡμῶν καὶ ἡμῖν
πρωτεύει ἡ μάλλον πόρος τοῦς
πωλόντας ἢ ἀγοράσας. καὶ αὐτῶν.
ἀπὸ ἄρχης

cunctatur dominus meus uenire
coeperitq; percutere conseruos,
imò edere & bibere cum ebrijs,
ueniet dominus serui illius in die
quo non expectat, & hora que
ignorat, & dissecabit eum,
partemq; eius ponet cum hypo
critis, illic erit ploratus & stridor
dentium.

Tunc simile fiet regnum ce
lorum decē uirginibus que sum
ptis lampadibus suis, exierunt
in occursum sponso. Quinq; au
tē ex eis erant fatue, & quinq;
prudentes. Que erant fatue, ac
ceptis lampadibus suis, non sum
pserant ol. um secum. Pruden
tes uero sumpserant oleum in uā
sis suis una cum lampadibus.
Tardante uero sponso, dor
muerunt omnes, ac dormue
runt. Porro medio noctis clam
or factus est. Ecce sponsus ue
nit, exite obuiā ei. Tunc iure
xerunt omnes uirgines illę, &
apparuerunt lampades suas.
Fatue autem prudentibus di
xerunt, Date nobis de oleo
uestro, quia lampades nostrę
extinguuntur. At responde
runt prudentes dicentes, Ne
quaquam, ne non sufficiat nobis
et uobis: sed ite potius ad eos qui
uendunt, & emitte uobis isse.
Porro

C A P T X X V .

ἀπορχομένων ἢ αὐτῶν ἀγορά-
σαι ἢ ληΐναι ὁ νομίσι, καὶ αἱ τοι-
μοὶ εἰς ἡλδορ μὲν αὐτοῦ εἰς τὸς
γάμους, καὶ ἐκλεισθῆ ἢ θύρα.
ἢ σφραγῆ ἢ ὄρχονται καὶ λοιπαὶ
παρθένοι, λέγονται. κέρει, κέρει
ἀνοιξομ ὑμῶν. ὁ ἢ ἀπορχιδας,
ἢ πιν. ἀμὲν λέγω ὑμῶν, οὐκ οἶδα
ὑμᾶς. γρηγορεῖτε αὐτῶν, ὅτι οὐ οἶ-
δατε πῶς ἕμῶν οὐδὲ πῶς ὄ-
ρχαι, ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὄρ-
χεται. ὅσπερ γὰρ ἀνθρώπος
τις ἀποδυμῶν, ἐκάλεισε τοὺς ἰ-
δίους δούλους, καὶ παρέδω-
κεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
καὶ ὁ μὲν ἰδὼν πέντε τάλαν-
τα, ὁ δὲ δύο, ὁ δὲ ἓν, ἐκίσθη
κατὰ πῶς ἰδίαν δύναμιν, καὶ
ἀπέδωκεν ἑκάστης. περιυδαί-
σθη ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβῶν,
εργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίη-
σεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡ-
σαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε
καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν
λαβῶν, ἀπελθὼν ὄρυξεν ἐν τῇ
γῆ, καὶ ἀπέρυψε τὸ ἀργύριον
τοῦ λυγρίου αὐτοῦ. μετὰ ἢ χρό-
νον πολὺν ὄρχεται ὁ κύριος τῶν
δούλων ἐκείνων, καὶ σιωπῆσει
μετ' αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν
ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβῶν,
προσώγειν ἄλλα πέντε τάλαν-
τα, λέγων. κύριε, πέντε τάλαν-
τά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα

Porro dum irene emptum, uenit
sponsus : & quae paratae erant,
intauerunt cum eo ad nuptias
clausaq; est ianua. Postea uero
ueniunt & reliquae uirgines,
dicentes, Domine, domine, afe-
ri nobis. At ille respondens
ait, Amen dico uobis, non
noui uos. Vigilate itaque
quia nescitis diem neque horam
in qua filius hominis ueniet: Si
cut enim homo quidam peregre
proficiscēs, uocauit seruos suos,
et tradidit illis bona sua, et huic
quidem dedit quinq; talenta, alij
autem duo, alij uero unum: uni-
cuiq; secundum propriam facul-
tatem, & profectus est statim.
Abijt autem qui quinque ta-
lenta acceperat, & negociatus
est per ea, & confecit altera
quinque talenta. Similiter &
qui duo acceperat, lucratus est
& ipse altera duo. Qui autem
unum acceperat, abiens fodit in
terram, & abscondit pecuniam
domini sui. Post multum uero
temporis uenit dominus ser-
uorum illorum, & ponit ratio-
nem cum eis. Et accedens is
qui quinque talenta acceperat,
attulit altera quinque talenta,
dicens: Domine, quinque ta-
lenta tradidisti mihi, ecce altera

EVANG. MATTHÆI

πῶντι τάλαντα ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν αὐ
 τοῖς. ἔφη ἡ αὐτῷ ὁ κῆρυξ αὐτῷ.
 εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστῷ, ἐπὶ ὀλί
 γα ὅς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κα
 ταστήσω. ἔστειλε εἰς πέντε χαρῶν
 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ
 καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν,
 ἔπειρ. κῆρυξ, δὲ τάλαντά μοι
 παρέδωκε, ἰδοὺ ἄλλα δύο τάλ
 λαντα ἐκράδωσα ἐπ' αὐτοῖς. ἔ
 φη αὐτῷ ὁ κῆρυξ αὐτοῦ. εὖ δοῦ
 λε ἀγαθὲ καὶ πιστῷ, ἐπὶ ὀλίγα
 ὅς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καστή
 σήσω. ἔστειλε εἰς πέντε χαρῶν τοῦ
 κυρίου σου. προσελθὼν ἡ δὲ τὸ
 ἓν τάλαντον λαβὼν, ἔπειρ. κῆ
 ρυξ, ἔγνω σε ὅτι ἀσεβὴς εἶ ἀν
 δρωπῶ, ὄψιστον ὅπου οὐκ ἔσπε
 ρας, καὶ συνάγωγ, ὅδε οὐ δι
 σθερόπιστος, καὶ φοβηθεὶς ἀπει
 λῶν ἐκρυψε τὸ τάλαντόν σου ἐν
 τῇ γῆ, ἰδοὺ ἔχεις τὸ σῶν. ἀποκρι
 θῆς δὲ ὁ κῆρυξ αὐτῷ, ἔπειρ αὐ
 τῷ. πονηρὲ δοῦλε, καὶ δυνηρὲ
 ἤδεις ὅτι ὄψιστον ὅπου οὐκ ἔσπε
 ρας, καὶ συνάγωγ ὅδε οὐ δι
 σθερόπιστος, ἰδοὺ ἔχεις τὸ σῶν
 βάλων τὸ ἀργύ
 ριον μὲ τοῖς ἑκαπέσιταις, καὶ ἐλ
 θὼν ἐγὼ ἐνομισάμην ἀν τὸ ἐμὸν
 σὺν τόκῳ. ἀρατι οὐκ ἂν αὐτοῦ
 τάλαντον, καὶ ὅτι τῷ ἔχοντι τὰ
 δεκά τάλαντα. τῷ γὰρ ἔχοντι
 πάντι δοθήσεται, καὶ πλεονεύ
 δήσεται. ἀπὸ δὲ τῷ μὴ ἔχοντι,

quinque talenta lucratus sum per
 ea. At illi dominus eius, Euge
 serue bone & fidelis, super pau
 ca fuisti fidelis, super multa te
 constituam: in terra in gaudium do
 mini tui. Accedens autem &
 qui duo talenta acceperat, ait:
 Domine, duo talenta tradidisti
 mihi, ecce alia duo lucratus sum
 per ea. At illi dominus eius,
 Euge serue bone & fideis, su
 per pauca fuisti fidelis, super
 multa te constituam: in gau
 dium domini tui. Accedens au
 tem & qui unum talentum ace
 ceperat, ait: Domine, nouer
 am te quod homo durus sis, me
 tens ubi non seminasti, & inde
 congregans ubi non stasisti: ac
 territus abij, abscondisti talentum
 tuum in terra: ecce habes quod
 tuum est. Respondens autem
 dominus eius dixit ei: Serue mi
 le & piger, sciebas, quod mētē
 ubi non seminaui, & congreg
 gem illinc ubi non stasisti: Oport
 uit ergo te committere pecuniam
 meam mensuris, & uenirent
 ego recepissem utique quod
 meam est cum usura. Toll e
 itaque ab eo talentum, & da
 te ei qui habet decem talenta.
 Omni enim habenti dabitur, &
 abundabit. Qui uero non habet,
 etiam

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΧV.

καὶ ὃ ἔχει ἀρδύσεται ἀπ' αὐτοῦ.
 ἢ τὸν ἀρχεῖον δουλοῦ κινῆσαι
 εἰς τὸ σκοτὸν τὸ βῶτρον. ἢ
 εἰς αὐτὸν λαυθμὸς, ἢ ὀβρυμὸς
 τῶν δόλων. ἢ ἄν τις ἐλθῆ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐ-
 τῶν, ἢ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι
 μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνον
 δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται ἐμ-
 προσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, ἢ
 ἀφοριεῖ αὐτὸς ἀπ' ἀλλήλων, ὡς
 περὶ ποιμῶν ἀφορίζει τὰ πρό-
 βάτια ἀπὸ τῶν ὄρνιθων, ἢ συσει τὰ
 μὲν πρόβατα ἐν δεξιῶν αὐ-
 τῶν, τὰ δὲ ὄρνιθια β. ἐναντίον.
 τότε ὄρα ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν δε-
 ξιῶν αὐτοῦ. δεῦτε οἱ ὑλογομήσοι
 τῶν πατρῶν μου, κλυρονομῶσατε
 τὸν ὑποσημασμένον ὑμῖν βασι-
 λείην ἀπὸ καίνοβόλης λέσμου.
 ἐπένασα γὰρ ἢ ἐδῶνατέ μοι φα-
 γὰν. ἐδίψασα, ἢ ἐποτίσατέ με.
 ξινος ἦμην, καὶ ἐσυνήγαγέ με.
 γυμνός, καὶ ἔβραβετέ με.
 ἐσθῆνισα, ἢ ἐπέβραβετέ με. ἐν
 φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετέ πρός
 με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῶν
 οἱ δίκαιοι, λέγοντες. Κύριε, πῶ-
 τι σε ἐδόξωμεν πεινῶντα, ἢ ἐδί-
 ψαμεν, ἢ ἐδίψαμεν, ἢ ἐποτίσα-
 μέν; ὡς τι σε ἐδόξωμεν ξινόν,
 καὶ ἐσυνήγαγόμεν; ἢ γυμνόν καὶ
 ἐβραβετέ με; ὡς τι σε ἐ-
 δόξωμεν ἐσθῆνιστῆ, ἢ ἐν φυλακῇ,
 καὶ ἤλθε-

etiam id quod habet, aufere-
 tur ab eo. Et inutilem seruum
 eijcite in tenebras exteriores:
 illic erit fletus & stridor den-
 tium. Quum autem uenerit fi-
 lius hominis in gloria sua, &
 omnes sancti angeli cum eo,
 tunc sedebit super sedem gloriae
 suae, & congregabuntur ante
 eum omnes gentes, & sepa-
 rabit eos, alteros ab alteris, si-
 cut pastor segregat oues ab hae-
 dis: & statuet oues quidem
 a dextris suis, haedos autem a
 sinistris. Tunc dicet rex his
 qui a dextris sibi erunt, Venite
 benedicti patris mei, possidete
 regnum paratum uobis ab exor-
 dio mundi. Esuriui enim,
 & dedistis mihi edere. Sicuti,
 & dedistis mihi bibere. Ho-
 spes erā, & collegistis me. Nu-
 dus, & operuistis me. Infir-
 mus & uisitastis me. In car-
 cere eram, & uenistis ad me.
 Tunc respondebunt ei iusti, di-
 centes, Domine, quando te uidi-
 mus esurientē, et pauiimus: aut si-
 cientem, & dedimus tibi potum?
 Quando autem te uidimus
 hospitē, & collegimus
 te: aut nudum, & cooperuimus
 te: aut quando te uidimus in-
 firmum, aut in carcere,
 & uenimus

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΤΗΑΙ

ἢ ἠλθόμεν πρὸς σεις· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔφη αὐτοῖς. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν ταύταις ταῖς ἀδελφῶν μου τῶν ἰσραηλῆσιν, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε ἔφη ἢ τοῖς ἐξ ὑμῶν ἡμῶν. πορεύσατε ἀπ' ἐμὸς οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἐτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπεινάσα ἔγωγε, καὶ ἔδωκα τί μοι φαγεῖν, καὶ ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με. ξυμῶν ἦμην, καὶ οὐ σωματάξατέ με. γυμνὸς, καὶ οὐ περιβάλατέ με. ἀδρῆς, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπισκέψατέ με. τότε ἀποκριθεὶς οὖν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ λέγοντες. κύριε, πότε σὺ ἔδοξες πάντων, ἢ δειψῶντα, ἢ ξυμῶν, ἢ γυμνόν, ἢ ἀδρῆν, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐνεκένῃσαι ἡμῖν; τότε ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, λέγων. ἀμὲν λέγω ὑμῖν ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν ταύταις τῶν ἰσραηλῆσιν, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε, λέξι ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

- 25 Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτίλθεσαν οἱ ἡσούους πάντας τοὺς λόγους τούτους, ἔπειτα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. εἰπάτε ἔτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ θάνατον. τότε συνέχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς

Et uenimus ad te. Et re spondens rex dicit illis. Amen dico uobis, quatenus fecisti uni de his fratribus meis minimis, mihi fecisti. Tunc dicit et his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis eius. Esie iui enim, et non dedisti mihi cibum. Siuidus et non dedisti mihi potum. Hospes eram, et non collegistis me. Nudus, et non operuistis me. Infirmus, et in carcere eram, et non uisitastis me. Tunc re spondebunt et ipsi dicentes: Domine, quando te uidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, et non ministrauimus tibi? Tunc re spondebit illis, dicens: Amen dico uobis, quatenus non fecistis uni de minimis his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternum, iusti uero in uitam eternam.

Et factum est quem conseruauerat Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: Scitis quod post biduum pascha fit, et filius hominis traditur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes

χιρῆς ἢ οἱ γραμματεῖς, ἢ οἱ πρεσ-
 βύτεροι ἢ λαὸς εἰς τὴν αὐλήν τῆς
 ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου καϊά-
 φα. ἢ συνέβουλεύσαντο, ἵνα τὸν
 ἰησοῦν κρατήσωσι δόλω, ἢ ἀπο-
 κτείνωσιν. ἔλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ
 ἰορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν
 τῷ λαῷ. τῆς ἡμετέρας γενόμενος ἐν
 βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ σίμωνος ἢ λε-
 προῦ, προσέβλεπεν αὐτῷ γυνὴ α-
 λάβαστρον μύρον ἔχουσα βαρυ-
 τίμου, καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν
 κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου.
 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 ἠγανάκτισον, λέγοντες. εἰς τί ἡ
 ἀπόλαυσις αὐτῆς; ἢ λύματα ἢ τοῦ-
 το τὸ μύρον πωροῦ πολλοῦ,
 καὶ δολῶναι πτωχοῖς. γινώσκεις δὲ
 ἰησοῦς εἶπερ αὐτοῖς. τί νόστι-
 μὸν ἔχετε τῇ γυναικί; ὄργον γὰρ
 λαλοῦν ἔργασατο εἰς ἐμέ. πάν-
 τοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε
 μετ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
 ἔχετε. βαλῶσα γὰρ αὐτῇ τὸ μύ-
 ρον τοῦτο ἐπὶ τὸ σῶματός μου,
 πρὸς τὸ ἠναπαύσασθαι με ἐποίη-
 σεν. ἀλλ' ἄλλο λέγω ὑμῖν, ὅπου ἵα-
 μιν κερυχθεὶς τὸ εὐαγγέλιον τῆςτο ἐν
 ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ
 ἐποίησεν αὐτῇ εἰς μνημόσυνον
 αὐτῆς. τότε πορευθεὶς εἰς τὴν δώ-
 δεκα, ὁ λεγόμενος ἰούδας ὁ ἰσ-
 καριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,
 ἔειπεν, τί θέλετε μοι δοῦναι,
 ἵνα ἁγῶ

cipes sacerdotum & scribæ &
 seniores populi in acrium prin-
 cipis sacerdotū, qui dicebatur
 Caiapha: et consiliū inierunt,
 ut Iesum dolo caperent, & oc-
 ciderent. Dicebant autē, Non
 in die festo, ne tumultus fiat in
 populo. Quum autem Iesus
 esset in Bethania in domo Si-
 monis leprosi, accessit ad eum
 mulier habens alabastrum un-
 guenti preciosi, & effudit su-
 per caput ipsius recumbentis.
 Videntes autem discipuli indi-
 gnati sunt, dicentes, Ad quid
 perditio hæc? Potuit enim
 istud unguentum uenundari
 magno, & dari pauperibus.
 Eo autem cognito, Iesus ait
 illis, Quid molesti estis mulie-
 ri? Opus enim bonū operata est
 erga me. Nā semper pauperes
 habetis uobiscum, me uero nō
 semper habetis. Quod enī hæc
 unguentū hoc misit sup corpus
 meū, ad sepeliendū me fecit.
 Amē dico uobis, ubicūq; præ-
 dicatū fuerit hoc euāgeliū in
 toto mūdo, hoc quoq; qd hæc fe-
 cit narrabitur in memoriā ipsi-
 us. Tūc abiit unus de duode-
 cim, qui dicebatur Iudas Isca-
 riores ad principes sacerdotū et
 ait illis, Quid uultis mihi dare,
 G & ego

EVANG. MATTHAI

καὶ τὸ ὑμῶν παραδώσω αὐτοῖς ἢ
 ἔψησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύ-
 ρια. καὶ ἀπὸ τότε ἐβύηται ὑπαι-
 ρίαμ, ἵνα αὐτὸν παραδῶ. τῆ
 δ' πρώτῃ τῶν ἡμέρων προσῆλ-
 θου οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ, λέγον-
 τες αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἵτοιμάσω-
 μέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ
 ἔπειν. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν
 πρὸς τὸν δούνα, καὶ ἀπαρεῖ-
 τῶ. ὁ δὲ διδάσκων λέγει, ὁ και-
 ρὸς μὲ ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ πρῶ-
 τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
 ἢ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέ-
 ταξεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἢ ὑτοίμα-
 σαν τὸ πάσχα. ὁψίας ἦ γενεαμέ-
 νης, ἀνέειτο μετὰ τῶν δούδαικα
 ἢ ὀβδιόντων αὐτῷ, ἔπειν. ἀπὸ
 λέγει ὑμῶν, ὅτι εἰς ἡμῶν παρα-
 δώσει με. ἢ λυπούμενοι σφό-
 δρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἵνα-
 σ αὐτῶν. μὴ τι ἐγὼ ἴμι κύριε;
 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔπειν. ὁ ἑμβά-
 ψας μετ' ἐμὲ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν
 χεῖρα, οὐτός με παραδώσει. ὁ
 μὲν ἵὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγα.
 καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. ὁ αἰ ἢ
 τῷ ἀνθρώπῳ ὑκίνοω δὲ ὁ ἵὸς τῷ ἀν-
 θρώπου παραδίδοται. καὶ ὁ μὲν
 αὐτῷ ἢ ἐν γενέθῃ ὁ ἀνθρώπος ἵ-
 κῆνος. ἀποκριθεὶς ἢ ἵδδασ ὁ πα-
 ραδίδδασ αὐτῷ ἢ πρῶ. μὴ τί ἐγὼ ἴμι
 ραββί; λέγει αὐτῷ, οὐ ἄπασ. ἰδοὶ
 ἐν ἴσῳ ἢ αὐτῷ, λαβὼν ὁ ἰησοῦς τὸν
 ἄρτον,

et ego uobis tradā illū? At il-
 li cōstituerūt ei triginta argen-
 teos. Et ex eo tēpore querebat
 oportunitatē ut eum traderet.
 Ceterū primo die azymorum
 accesserūt discipuli ad Iesum,
 dicentes ei. Vbi uis paremus ti-
 bi ad edendū pascha? At ille
 dixit, Ite i ciuitatē ad quēdā,
 & dicite ei: Magister dicit,
 Tempus meū prope est, apud
 te facio pascha cum discipulis
 meis. Et fecerunt discipuli si-
 cut constituit illis Iesus, et pa-
 rauerunt pascha. Vespere au-
 tē facto, discūbebat cū duode-
 cim: & edentibus illis dixit,
 Amen dico uobis, quod unus
 uestrum me proditurus est. Et
 inuicē redditi uehementer, cœ-
 perunt singuli dicere ei, Num
 ego sum domine? At ipse re-
 spondens ait, Qui intinxit me
 cū manū in catino, hic me pro-
 diturus est. Filius quidē homi-
 nis uadit, sicut scriptū est de il-
 lo. Vt autē hominī illi, per quē
 filius hominis proditur: bonum
 erat ei, si natus nō fuisset homo
 ille. Respondens autem Iu-
 das qui tradidit eum, dixit,
 Num ego sum, rabbi? At il-
 li, Tu dixisti. Vescentibus
 autem eis, accepit Iesus
 panem,

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΧVI.

ἀρτόν, καὶ εὐχαρισήσας, ἐλά-
 σεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς,
 καὶ ἄπει, λέγει, φάγετε, τὸ τὸ
 ὅστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ
 ποτήριον καὶ εὐχαρισήσας, ἐ-
 δωκεν αὐτοῖς, λέγων. πίνετε ἐξ
 αὐτοῦ πάντες. τοῦτο γάρ ὅστι τὸ
 αἷμά μου τὸ ἅγιον διαθή-
 κης, τὸ πρὸ πολλῶν ἐκχυρόμι-
 νον εἰς ἄφισιν ἁμαρτιῶν. λέγω
 δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίνω ἄπ' ἄρτι ἐκ
 τούτου ἕνεκα ἵνα ἂν ἀπέλου
 ἕως ἅλι ὑμῶν ἐκίνησιν, ἵνα ἂν αὐ-
 τὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καὶ ἐν τῇ
 βασιλείᾳ τῆς πατρὸς μου, καὶ ὑμῶν-
 σαυτοῖς, ἐξ ἡλθον εἰς τὸ ὄνομα
 ἡλικῶν. τότε λέγει αὐτοῖς δι-
 σσους. πάντες ὑμᾶς σκανδαλι-
 σθήσονται ἐν ἡμοῖς ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 τη. γίγραπται γὰρ, κατάξω τὸν
 ποιμῆνα, καὶ δισκοποῦσιν αὐ-
 τὰ τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς.
 μετὰ δὲ τὸ εἰρηδῶσθαι με, πρὸς ἅ-
 ξω ὑμᾶς ἕως πλὴν γαλιλαίας. ἀπο-
 κριθεὶς δὲ ὁ κύριος ἔπειρ αὐτῶν,
 εἰ καὶ πάντες σκανδαλι-
 σονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε
 σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ
 ἰησοῦς, ἀμὲν λέγῶ σοί, ὅτι ἐν ταύ-
 τη τῇ νυκτὶ πρὶν ἄλιυτορα φω-
 νῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με. λέγει
 αὐτῷ ὁ κύριος, ἵναρ δὲ καὶ με-
 σύμ σοι ἀποδανῶν, οὐ μὴ σὲ ἀ-
 παρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ
 μαθηταί

panem, et quā e gisset gratias,
 fregit, deditq; discipulis, &
 ait, Accipite, comedite, hoc
 est corpus meum. Et accepto
 poculo, gratijs actis, dedit il-
 lis, dicens, Bibite ex hoc om-
 nes: hic est enim sanguis meus,
 qui est novi testamenti qui pro
 multis effunditur in remissio-
 nem peccatorum. Dico autem
 vobis, non bibam posthac ex
 hoc fructu vitis usque in diem
 illum, quum illud bibam vobis-
 cum novum in regno patris
 mei. Et quum hymnum ceci-
 nissent, exierunt in montem oli-
 varum: Tunc dicit illis Iesus,
 Omnes vos offendiculum patie
 mini mea causa in nocte hac.
 Scriptū est enim, Percutiam
 pastorē, & dispergentur oves
 gregis. Postquam autem resur-
 rexero, precedam vos in Gali-
 laeam. Respondens autem Pe-
 trus, ait illi, Et si omnes of-
 fendiculum passi fuerint tua
 causa, ego tantū nunquam of-
 fendiculum patiar. At illi Ie-
 sus, Amen dico tibi, quod in
 hac nocte antequā gellus can-
 tet, ter me negabis. At illi
 Petrus, Etiam si oportuerit
 me mori tecum, non te ne-
 gabo. Similiter & omnes
 G ij discipuli

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΤΗΑΙ

μαβυταί ἔπαυον. τότε ὄρχηθη μετ' αὐτῶν ὁ ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον γεθουμαῦν, ἢ λέγει τοῖς μαβυταῖς. καθίσαιτε αὐτῷ ἕως οὐ ἀπιθῶν προσευξομαι ἑκά. καὶ παραλαβὼν τὸν τρίτον ἢ τοὺς δύο ἕως ἱερουσαλὴμ, ἤξατο λυπεῖσθαι ἢ ἀδύμονα. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. πατέρα μου ἢ πνεῦμα ἁγίου ἢ ψυχὴ μου ἕως θανάτου, μὴ σπείρωτε ἑμεῖς ἢ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπαυον ἐπὶ προσώπῳ αὐτοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων, πατέρα μου, εἰ δύνασθαι σὺν παραλθῆναι ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν ὅχι ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ. καὶ ὄρχηθη πρὸς τοὺς μαβυταῖς, καὶ εἰρήσκει αὐτοὺς καθύπευχον, καὶ λέγει τῷ τρίτῳ. ὅπως οὐκ ἴσχυσαίσε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε ἢ προσύχετε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. τὸ γὰρ πνεῦμα θέλει ὑμῶν, ἢ ἡσάρξαι ἀδινύς. πάλιν ἐκλιπὼν τὸ τρίτον ἀπιθῶν, προσεύξατο λέγων. πατέρα μου, εἰ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παραλθῆναι ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ αὐτὸ πῶν, γρηγορήτω τὸ θελημα σου. καὶ ἐλθὼν εἰρήσκει αὐτοὺς πάλιν καθύπευχον, ἡσσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρυνθέντες. καὶ αὐτοὺς ἀπιθῶν πάλιν, προσεύξατο ἰησοῦς ἐκ τῶν λόγων ἡσῶν. τότε ὄρχηθη πρὸς τοὺς μαβυταῖς αὐτῶν, καὶ

discipuli dixerunt. Tunc uenit Iesus cum illis in uillam que dicitur Gethsemane, et dixit discipulis, Sedete hic donec uadam et orem illic. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedaei, coepit affici dolore et morositudine. Tunc ait illis Iesus, Maesta est anima mea usque ad mortem; manete hic et uigilate mecum. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans ac dicens, Pater mi, si possibile est, transcat a me calix iste: ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et uenit ad discipulos, et reperit eos dormientes, et dicit Petro, A deo non potuisti una hora uigilare mecum? Uigilate et orate, ut ne intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, ac caro infirma. Rursus altera uice abiit et orauit, dicens, Pater mi, si non potest hoc poculum transire a me, nisi bibam illud, fiat uoluntas tua. Et uenit et reperit eos iterum dormientes. Erant enim oculi eorum grauarij. Et reliquit illis, iterum abiit, et orauit tertio eundem sermonem dicens. Tunc uenit ad discipulos suos et dicit

ΣΑΡΥΤ ΧΧVΙ.

ἔ, κὶ λέγει αὐτοῖς. *Μαθεύ* Διτε τὸ
 λοιπὸν ἡγῶ ἀναπαύεσθε, ἰδοὺ
 ἡγγιικὴ ἡ ὥρα, κὶ ὁ ἴδὸς ἔ ἀνθρώ-
 που παραδιδόσθ ἕς χεῖρας ἀ-
 μαρτωλῶν. ἰγείρεσθε, ἀγῶμεν,
 ἰδοὺ ἡγγιικὴ ὁ παραδιδόσ με.
 κὶ ἴτι αὐτῶ λαλῶντ, ἰδοὺ ἰου-
 δας ἔς τ δόδεναι ἡλθην, κὶ μετ'
 αὐτῶ ἔχλ, ὡ πολὺς μετὰ μάχαι-
 ρῶν κὶ ξύλων ἀπὸ τ ἀρχιερίων κὶ
 πρισυτέρων ἔ λαῶ. ὁ ἡ παρα-
 διδόσ αὐτὸν, ἰδῶμεν αὐτοῖς
 σημεῖον λίγων, ὃν ἄρ φιλήσω, αὐ-
 τὸς ὄσιν, κρατήσασθ αὐτὸν. κὶ ἐν-
 θως προσελθὼν τῷ ἰησοῦ, ἔπι-
 χεῖρε βαββῆ. κὶ κατεφιλήσεν αὐ-
 τὸν. ὁ ἡ ἰησοῦς ἔπερ αὐτῶ, ἰταῖ-
 ρε, ἰφ ὁ πάρε, τότε προσελθόντες
 ἐπίελον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν ἰη-
 σοῦν κὶ ἰνράτησαν αὐτῶ, κὶ ἰδὲ ἔς
 τ μετὰ ἰησοῦ, ἰκτένας τίω χε-
 ρα, ἀπίσπασε τίω μάχαιραν αὐ-
 τῶ, κὶ πατάξας τ δόλον τ ἀρχιε-
 ρίως. ἀφέλεν αὐτῶ τὸ ὠτίον. τότε
 λέγει αὐτῶ ὁ ἰησοῦς. ἀπόσρε-
 ψόνος τίω μάχαιραν ἔς τ τό-
 που αὐτῶ. πάντες γῶ οἱ λαμβά-
 σοντες μάχαιραν, ἐν μάχαιρᾷ ἀ-
 πολῶνθ. ἡ ὁ οὐδὲ ὄτι ὁ δύναμαι
 ἔρε παρακαλῆσαι τ πατέρα μου
 κὶ παραστήσει μοι πλῆθος ἡ δώδε-
 κα λεγιῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν
 πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὄτι ὄτως
 ὄ γινῶσθαι. ἰν ἰνὴν τῆ ὥρα ἔπερ
 ὁ ἰησοῦς

& dicit illis, Dormite iam et
 requiescite, ecce appropinqua-
 vit hora, & filius hominis tra-
 ditur in manus peccatorum.
 Surgite eamus, ecce appropin-
 quat qui me tradit. Adhuc
 eo loquente, ecce Iudas unus
 de numero duodecim uenit, &
 cum eo turba multa cū gladijs
 et fustibus, missi a principibus
 sacerdotū, & seniorib. populi.
 Is uero qui prodebat eū, dedit
 illis signū, dicens, Quemcunq;
 osculatus fuero, ipse est, tenete
 eū. Et confestim accedens ad
 Iesum dixit, Aue rabbi. Et
 osculatus est eum. Dixitq; illi
 Iesus, Amice, ad quid ades?
 Tūc accesserūt, et manus inie-
 cerūt in Iesum. et ceperūt eū.
 Et ecce unus ex his qui erant
 cū Iesu, extendens manū, exe-
 mit gladiū suū, & percutiens
 serū principis sacerdotū, am-
 putauit auriculā eius. Tūc ait
 illi Iesus, Ouertere gladiū tuū
 in locū suū. Omnes enim qui
 acceperint gladiū, gladio peri-
 bunt. An putas q; nō possum
 nūc rogare patrē meū, & exhi-
 bebūt mihi plus q; duodecim le-
 giōes argelōrū? Quomodo ergo
 implebitur scriptura, q; sic o-
 portet fieri. In illa hora dixit
 G iij Iesus

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙ

ὁ ἰησοῦς τοῖς ἔχλοις, ὡς ἐπὶ λα-
 γλῶν βῆθητε μετὰ μαχαίρων καὶ
 ξύλων συλλαβῆν με. καὶ ἤμει-
 ραν πρὸς ὑμᾶς ἰακωβὸν υἱὸν
 ἀλάου ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐκινεῖσθε-
 σατέ με. Ἰστο ἡ ὄλου γέροντων ἵνα
 πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῆ προφη-
 τῆ. τίτε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφί-
 κτες αὐτὸ ἱερῶν. οἱ ἡ κρητίζαν-
 τες τῆ ἰησοῦ, ἀπύγαγον πρὸς κα-
 τὰς τῆ ἀρχιερα, ὅπου οἱ γραμ-
 ματῆς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθη-
 σαν. ὁ ἡ πρὸς ὑπολέθῃ αὐτῷ ἀ-
 πὸ μακρόθεν ὡς τῆ αὐλῆς τῆ ἀρ-
 χιερα. καὶ εἰσέλθων ἰσὺ ἰακωβὸν
 μετὰ τῆ ἑωρετῆ ἰδλῆν τὸ τέλος.
 οἱ ἡ ἀρχιερα, καὶ οἱ πρ σβύτροι,
 καὶ τὸ συνέδριον ὄλον ἰστῆν ψα-
 δομαρτυρία κατὰ τῆ ἰησοῦ ὅπως
 αὐτὸ θανατώσωσιν, καὶ ἐκ ἐνῶν.
 καὶ πολλῶν ψυλομαρτύρων προ-
 σελθόντων, ἐκ ἐνῶν. ὅσων δὲ
 προσελθόντες δύο ψυλομαρτύ-
 ρες ἔπαρ. ὅτος ἰσῆ, ἰσὺ αμα κα-
 τὰ τῆ ναοῦ τῆ δεξ, καὶ διὰ φη-
 ῶν ὑμῶν οἶνοδομῆσαι αὐτῆν.
 καὶ ἀνασᾶς ὁ ἀρχιερα ἔπαρ αὐ-
 τῷ. οὐδὲν ἀποκρινῆ; τί οὗτοι σε
 καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς
 ὁβιώπα. καὶ ἀποκριθᾶς ὁ ἀρ-
 χιερα, ἔπαρ αὐτῷ. ἰσογί-
 σωσι κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος
 ἵνα ὑμῶν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς
 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, λέγῃ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς,
 σὺ εἶπας.

Iesus turbis, Tanquā ad la-
 tronē existis cū gladijs & fu-
 sibus ad comprehendendū me:
 quotidie apud uos sedebam do-
 cens in templo, & nō me cepi-
 stis. Hoc autē totū factum est
 ut cōplerētur scripturae prophē-
 tarū. Tunc discipuli omnes re-
 licto eo fugerūt. At illi com-
 prehensum Iesum duxerūt ad
 Caaphā principē sacerdotū,
 ubi scribe et seniores conuent-
 rāt. Petrus autē sequebatur eū
 procul usq; ad atrium principis
 sacerdotū. Et ingressus intro-
 se. lebat cū ministris, ut uideret
 finē. Principes autē sacerdotū
 et seniores, et totū conciliū que-
 rebāt falsum testimoniū contra
 Iesum, ut morti eum traderēt,
 & nō inueniebāt: etiā quū mul-
 ti falsi testes accessissent, nō in-
 ueniebāt. Nouissime autē uene-
 rūt duo falsi testes, et dixerūt.
 Hic dixit, Possū destruere
 templū dei, & in triduo aedifi-
 care illud. Et surgēs princeps
 sacerdotum, ait illi, Nihil re-
 spondēs? Cur isti aduersū te te-
 stimoniū dicūt? Iesus autē ce-
 cebat. Et respondēs princeps
 sacerdotū, ait illi, A diuino te p-
 deū uiuentē, ut dicas nobis an-
 tu sis Christus filius dei. Dicit
 illi Iesus,

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΧVI.

οὐ ἅπασ. πλὴν λίγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐν δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ὄρῳ μένον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἄρχιφεύς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων, ὅτι ἐλασφύμοσι. τί ἵτι χρέα ἔχετε μαρτύρων; ἰδοὺ νῦν ὑποίσατε πλὴν βλασφημίας αὐτοῦ. τί ὑμῖν δλονᾶ; οἱ δὲ ἀποκριθῆντες, ἔπον. ἰνοχθανάτου ἐσθί. τότε ἵπτυσαν ἐς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολλάρισαν αὐτόν. οἱ δὲ ἔρράπισσαν, λέγοντες. προφήτισσον ὑμῖν χριστὶς, τίς ἐσθι ὁ παῖς αὐτός. ὁ δὲ πᾶνθ ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίον, λέγουσα. καὶ οὐ οἶδα μετὰ ἰησοῦ τοῦ γαλιλαίου. ὁ δὲ ὑπόσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων. οὐκ οἶδα τί λέγεις. βελδίντα ἰ αὐτὸν ἐς τὸν πυλῶνα ἔειπεν αὐτὸν ἄλλο, καὶ λέγει τοῖς ἐκᾶ, καὶ οὗτος ἐν μετὰ ἰησοῦ τῆς νασωραίας. καὶ πάλιν ὑπόσατο μετ' ὄρου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἱστώτες, ἔπον τῷ πᾶνθ. ἀλυθῶς καὶ οὐ β' αὐτῶν ἔ, καὶ γδ ἡ λαλιά σου ἀγλήν σε ποίῃ. τότε ἤρξατο κατακαδεματίζειν, καὶ ἰμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον,

illi Iesus, Tu dixisti. Verum tamen dico uobis, amodo uidebitis filiū hominis sedentē d de tris uirtutis, et uenientē in nubibus caeli. Tūc princeps sacerdotū dissidit uestimēta sua, dicēs, Proloquutus est blasphemiā, quid insuper egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiā eius, quid uobis uidetur? At illi respondētes dixerūt, Reus est mortis. Tūc ex puerūt i faciē eius, et colaphis eū ceciderunt: alij autē palmas in faciem eius dederūt dicētes, Vaticinare nobis Christe, quis est qui te percussit? Petrus uero sedebat foris in atrio, et accessit ad eum una ancillula dicēs, Et tu cū Iesu Galilaeo eras. At ille negauit coram omnibus, dicens, Nescio quid dicas. Quum autem exisset in uostibulum, uidit eum altera ancilla, et ait his qui erant ibi, Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit cum iurauerando, Non noui hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant, et dixerunt Petro, Vere et tu ex illis es, nem et loquela tua te manifestū facit. Tunc coepit execrari et iurare, q nō nosset G iiij hominem.

EVANG. MATTHEI

ἄνθρωπον, καὶ εὐθὺς ἀλεκτωρ ἐ-
φώνησι. καὶ ἐμνήσθη ὁ κύριος τῷ
φύματι Ἰησοῦ, εἰρηκότες αὐτῷ
ὅτι πρὶν ἀκλιβερα φωνῆσαι, φῆς
ἀπαρνήσομαι. καὶ βελθὼν ἔξω, ἐ-
κλαυσε κτηνῶς.

hominem. Et continuo gallus
cātauit. Et recordatus est Pe-
trus uerbi Iesu, qui dixerat eis
Prius quam gallus cantet, ut
me negabis. Et egressus foras
fleuit amare.

27 Πρωίας ἡ γενεμμένη, συμβέ-
λιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχι-
ρεῖς καὶ οἱ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ
κατὰ τὸ Ἰησοῦ, ὡς τι θανατῶσαι
αὐτὸν, καὶ δύναντες αὐτὸν, ἀπή-
γαγον ἡγεὶ παρὰ δωματὸν αὐτὸν
πικρῶς πικρῶς τῷ ἡγεμένῳ, τέ-
τι ἰδὼν ἰουδαίος ὁ παραδιδούς
αὐτὸν ἔτι κατεργίθη, μεταμελη-
θείς, ἀπίστρεψε τὰ φιλάνοντα ἀρ-
γύρια ταῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ τοῖς
πρεσβυτέροις λέγων, ἡμαρτον,
παράδὸς αἵμα ἀθῶον, οἱ δὲ ἐ-
πικρῶς, τί πρὸς ὑμᾶς; σὺ δὲ φεῖ. καὶ ρί-
ψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνι-
χώρησι, καὶ ἀπὸ κτηνῶν ἀπήγατο.
οἱ ἡ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύ-
ρια, ἔπεισαν, ὅτι ἔξισι βαλῶν αὐ-
τὰ εἰς τὸν κερλονᾶν, ἵπαι τιμὴ αἰ-
ματός ὅσι, συμβέλιον ἡ λαβόν-
τες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸ ἀργὸν
τοῦ κερλονᾶτος εἰς ταφῶν τοῖς ξι-
νοῖς, διὰ ἐκλήθη ὁ ἀργὸς ἡμα-
ρτον. ἀργὸς αἵματι, ὡς αἰ σὺ-
μφορον. τέτι ἡ πικρῶς τὸ ἐνδὲν
διὰ ἡ φρεμῖς τὸ πρὸ φύτον λέγου-
τον. καὶ ἔλαβον τὰ φιλάνοντα ἀρ-
γύρια τὴν τιμὴν τὴν τιμημῶν;
ὁ μὲν τιμῆ-

Mane autē factō, consiliū
inierūt omnes principes sacer-
dotū et seniores populi aduer-
sus Iesū, ut eū morti traderēt.
Et unctū eū adduxerūt et eis
diderūt Pōtio Pilato præsidi.
Tūc uidēs Iudas qui eū pro-
diderat quod dānatus esset, pen-
nitentia ductus retulit triginta
argenteos principibus sacerdotū
et senioribus, dicens: Pec cavi
prodēs sanguinē innoxii. At
illi dixerūt, Quid ad nos? tu ui-
deris. Et proiectis argenteis in
tēplo, recessit, et abies laqueo
se suspēdit. Principes autē sac-
erdotū accepis argenteis, di-
xerūt. Nō licet eos mittere in
corbonā, quia precii sanguinis
est. Cōsilio autē inito, emerūt
ex illis agrū figuli, in sepultu-
rā peregrinorū: quapropter uo-
catus est ager ille, ager sangui-
nis, usq; i hodiernū diē. Tūc
impletū est qd dictū est per He-
remiā prophetā dicentē, Et ac-
ceperunt triginta argenteos pre-
cium astimati, quē astimatum
emerunt

ΣΤΡΥΤ ΧΧVII.

ὁρ ἰτιμύσαντο ἀπὸ ἡῶν ἰσραήλ,
 ἢ ἰδιωκῶν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν ἔ-
 κβαμίως, καθὼς συνέταξε μοι κύ-
 ρι. ὁ ἰησοῦς ἔσεν ἰμπερατορ ἢ
 ἡγεμὲν, ἢ ἰπρωτεύων αὐτὸν
 ὁ ἡγεμὼν λέγων, σὺ εἶ ὁ βασι-
 λεύς τῆ ἰουδαίω; ὁ ἰησοῦς ἔφη
 αὐτῷ, σὺ λέγεις, ἢ ἐν τῷ ἰαυτογο-
 ρῶσαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἄρχιερέ-
 ων ἢ τῶν πρεσβυτέρων, ὁ δὲν ἀπι-
 κρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ πιλά-
 τος, σὺν ἀνδρείς πόσα σε ἰατα-
 μαρτυροῦσι; ἢ οὐκ ἀπικρίθη αὐ-
 τῷ πρὸς ὁ δὲ ἐν ῥῆμα, ὡς τε βα-
 μάξην τὸν ἡγεμῶνα λέγων, κατὰ
 ἰησοῦ τῶν εἰσὶν ὁ ἡγεμὼν ἀπο-
 λύνει ἵνα τῷ ἔχῃ δίκαιον, ὁρ
 ἡβελον, εἶχερ δὲ τότε δίκαιον
 ἰπίσημον λεγόμενον ἰαρεββῶν.
 συνυμνήων ἦν αὐτῷ, ἔπειν αὐ-
 τοῖς ὁ πιλάτος. τίνα θέλεις ἀπο-
 λύναι ἡμῖν, βαρεββῶν, ἢ ἰησοῦν
 λεγόμενον χριστόν; ἡ δὲ γὰρ, ἔτι
 διαφθόνον πρὸς ἰδιωκῶν αὐτόν.
 ἰαδὴ μὲν ἢ αὐτῷ ἐπὶ τῷ βύμα
 τῷ, ἀπίσκει πρὸς αὐτόν ἢ γυ-
 νῆ αὐτοῦ λέγουσα. μήτι σοι
 καὶ τῷ δίκαιῳ ἰκένω, πολλὰ
 γὰρ ἰπαδορ σύμβορον ἰατ ἵνα
 δι αὐτόν. οἱ δὲ ἄρχιερεῖς, καὶ
 οἱ πρεσβυτέροι ἰπεισαν τοῦς
 ἔχλους, ἵνα αἰτήσονται τὸν βα-
 ρεββῶν, τὸν δὲ ἰησοῦν ἀπο-
 λίσωσι. ἀπεκριθεὶς δὲ ὁ
 ἡγεμὼν

emerunt a filijs Israël, & de-
 derunt eos in agrum figuli, si-
 cut constituit mihi dominus. Ie-
 sus autē stetit ante praesidem,
 & interrogavit eum praeses, di-
 cens: Tu es rex Iudaeorum? Et
 dixit illi Iesus, Tu dicis. Et
 quā accusaretur a principibus
 sacerdotum et senioribus, nihil
 respondit. Tunc dicit illi Pi-
 latus, Non audis quā multa
 adversum te dicūt testimonia?
 Et non respondit ei ad ullum
 verbum, ita ut miraretur praes-
 es vehementer. In festo autem
 consueverat praeses turbae di-
 mittere unum vinculum quem
 voluissent. Habebat autem
 tunc vinculum insignem, qui di-
 cebatur Barabbas. Congre-
 gatis ergo illis, dixit Pilatus,
 Vtrum vultis dimittam vobis
 Barabbam an Iesum, qui dicitur
 Christus? Sciebat enim
 quod propter invidiam tradidisset
 eum. Sedente autē illo pro
 tribunali, misit ad eum uxorem
 eius, dicens: Nihil tibi cum iu-
 sto, illo multa enim passa sum
 hodie in somnis propter eum.
 Principes autem sacerdotū &
 seniores persuaserunt turbis, ut
 peterent Barabbam, Iesum ue-
 ro perderent. Respondens autē
 G v praeses

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΤΗΑΙ

ἡγμῶν, ἅπερ αὐτοῖς. τίνα δι-
 λιτι ἀπὸ τῶν δύο ἀποδώσω
 ὑμῖν; οἱ δὲ ἅπαν. βαρραββᾶν.
 λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος. τί
 ὑμῶν ποιήσω ἰησοῦν τὸν λεγόμενον
 χριστόν; λέγουσιν αὐτῷ
 πάντες. σαυρωδήτω, ὃ δὲ ἡγ-
 μῶν ἔφη. τί γὰρ λαὸν ἠποίη-
 σεν; οἱ δὲ πῶρισταὶ ἠραβῶν,
 λέγουτες. σαυρωδήτω. ἰδὼν ἡ
 ὁ πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ,
 ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται,
 λαβῶν ὕδωρ ἀπὸ πίνακος τὰς χεῖ-
 ρας ἀπέναντι τῷ ὄχλῳ, λέγων,
 ἡδῶός ἐμι ἀπὸ τῆς αἵματός τοῦ
 δικαίου τούτου, ὑμᾶς ὄψομαι, ἢ
 ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαός, ἅπερ. τὸ
 αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ
 τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν
 αὐτοῖς τὸν βαρραββᾶν, τὸν δὲ
 ἰησοῦν φραγιλλώσας, παρὰ Ἰω-
 νην, ἵνα σαυρωθῆ. τότε οἱ στρατι-
 ωται τῷ ἡγμῶν παραλαβόν-
 τες τὸν ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώρι-
 ον, συνάγαγον ἐπ' αὐτὸν ὄλλω-
 πλῆ σωματῶν. ἢ ἰνδύσαντες αὐ-
 τόν, πῶριθηναν αὐτῷ χλαμύδα
 λεοκίνηλον, ἢ πλέξαντες στέφανον
 ἢ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ πλῆ-
 λεφαλῶν αὐτοῦ, ἢ κάλαμον ἐπὶ
 τῆν δεξιάν αὐτῶν. ἢ γενυπέτισαν
 τὴν ἑμπροσθεν αὐτῶν ἐν ἰπαισιν αὐ-
 τῶν, λέγοντες. χαίρε ὁ βασιλεὺς τῆ
 ἰουδαίῳν. καὶ ἑμπτίσαντες εἰς
 αὐτὸν,

praeses ait illis, Vtrum uultis
 uobis e duobus dimittam? At
 illi dixerunt Barabbā. Dixit
 illis Pilatus, Quid igitur fac-
 ciam Iesu, qui dicitur Chris-
 tus? dicunt ei omnes, Crucifi-
 gatur. Praeses autem ait,
 Quid enim mali fecit? At uo-
 li magis clamabant, dicentes,
 Crucifigatur. Videns autem
 Pilatus quod nihil proficeret,
 sed magis tumultus fieret, ac-
 cepta aqua abluit manus cor-
 ram populo, dicens, Imocens
 ego sum a sanguine huius in-
 fti, uos uidebitis. Et respon-
 dens uniuersus populus, dixit,
 Sanguis eius super nos & su-
 per filios nostros. Tunc dimit-
 sit illis Barabbam, Iesum au-
 tem flagellatum tradidit ut
 crucifigeretur. Tunc milites
 praesidis suscipientes Iesum
 in praetorio, congregauerunt ad
 eum uniuersam cohortem. Be-
 quum exuissent eum, circumde-
 derunt ei chlamydem cocci-
 nam, & coronam de spinis
 contextam imposuerunt super
 caput eius, & harundinem in
 dexteram eius, & genu fle-
 xo ante eum illudebatur ei
 dicentes, Ave rex Iudaeor-
 um. Et quum expuissent in
 eum,

C A P V T XXVII.

αὐτὸν, ἔλαβον τὸν ἑλάλαμον,
 καὶ τυπτον εἰς πῦρ κεφαλὴν αὐ-
 τοῦ, καὶ ἔτι ἐνέπαιξαν αὐτῷ. ἔβ-
 δυσαν αὐτὸν πῦρ χλαμύδα, καὶ
 ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
 καὶ ἀπέγαγον αὐτὸν εἰς τὸ θανα-
 τῶσαι. ἔβη χεῖρες διὰ ἑῶρον ἀν-
 θρωπων κυρλωαῖον, ἐν ὀνόματι σί-
 μονα, ἰδοὺτον ὑγραγείυσαν ἵνα ἀρη-
 τὸν θανάτον αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς
 Ἰόπου μεγέμενον γολγοθά, ὅς ἐστι
 λεγόμενος κρανίον τῆς πόλεως. ἰδω-
 νων αὐτῷ πικρὸν ἕξομα καὶ χολῆς
 μιμιγμένον, καὶ γειυσάμενον, οὐκ
 ἔδρακε πιῶν. θανάτωσάτε ἡ αὐ-
 τὸν, διεμύρισαντο τὰ ἱμάτια αὐ-
 τοῦ, βάλλοντες κλήρον, ἵνα πω-
 ρωθῆ τὸ εἶδος ὑπὸ τοῦ πωροφύτου,
 διεμύρισαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
 τὸν ἰσχυρισμὸν μὴ ἔβαλον κλή-
 ρον, καὶ καθήμενοι ἐτέρωθεν αὐτὸν
 ἵκησεν, καὶ ἐπίδηκων ἵππῶν τὸ κεφα-
 λὸν αὐτοῦ πῦρ αἰτίαν αὐτοῦ γε-
 γραμμένῳ, ἡ τὸν ἵππον δὲ κα-
 σιλῆος τῶν ἰουδαίων. τότε θανα-
 τῶνται σὺν αὐτῷ δύο ληστῆς, εἰς
 δεξιῶν, καὶ εἰς ἐξ ἐναντίων.
 οἱ δὲ παραπορευόμενοι, ἔβλασ-
 φήμον αὐτὸν, λοιποῦντες τὰς
 κεφαλὰς αὐτοῦ, καὶ λέγοντες. ὁ να-
 τάλου τῶν ναῶν, καὶ ἐν τρισίην
 ἑμῶν οἶνοδομῶν, σῶσον σιαν-
 τὸν. ἡ γὰρ ἡ θεῶν, καὶ ἰσχυρὸν ἀπὸ
 τοῦ θανάτου. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ ἱππάρχον-

eum, acceperunt havundinē &
 percutiebant caput eius. Et
 postquā illussissent ei, exuerunt
 eū chlamyde, & induerunt eū
 uestimentis suis, & abduxerunt
 eum ut crucifigerēt. Exe-
 untes autem inuenierunt homi-
 nē Cyrenaeum, nomine Simonem:
 hunc adegerunt, ut tolle-
 ret crucē eius. Et uenerunt in
 locum quī dicitur Golgotha,
 quod est caluarie locus. Et de-
 derunt ei acetum bibere cum
 felle mixtū, & quū gustasset
 noluit bibere. Postquē autē cru-
 cifixerunt eū, diuiserunt uesti-
 menta eius, sorte mittentes: ut
 impleretur quod dictū est per pro-
 phetā. Diuiserūt sibi uestimen-
 ta mea, et sup uestimentū meū
 nuserūt sorte. & sedētes serua-
 bāt eū ibi. Et imposuerāt sup
 caput eius causam ipsius scri-
 ptā. Hic est Iesus rex Iudaeo-
 rū. Tunc crucifiguntur cum
 eo duo latrones, unus à dextris
 & alter à sinistris. Prætereun-
 tes autē conuitia iaciebant in
 eum, incuentes capita sua, &
 dicētes: Tu ille qui destruebas
 templum, & in triduo aedifica-
 bas, serua te metipsum: si filius
 deus descende de cruce. Si-
 militer et principes sacerdotū,
 illudentes

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

ἐμπαιζόντες μετὰ τῶν γραμμα-
 τῶν καὶ γραφωτῶν, ἔλεγον.
 ἄλλως ἴσως, ἑαυτὸν δὲ λύνασθαι
 σῶσαι. ἡ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὅστις,
 καταβάτω νῦν ἀπὸ τῆς σταυροῦ, καὶ
 πιστώσωμεν αὐτῷ. τί ποιοῦμεν
 ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν,
 ἡ δὲ λαὸς αὐτόν. ἔπειτα γὰρ, ὅτι θεοῦ
 εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λεῖψαι
 οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ, ὠνε-
 λίζον αὐτόν. ἀπὸ ἧς ἕκτης ὥρας
 σκοτίαι ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. ὡροῦν δὲ
 ἑνάτην ὥραν ἀνιέθοντο οἱ ἰησοῦς
 φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. ὕλα, ὕλα,
 λαμὰ σαβαχθανί. τοῦτ' ἔστιν,
 θεέ μου, θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκα-
 τίλιπες; τίνος διὰ τὴν ἑσώτῳ
 ἀκούσαντες, ἔλεγον. ὅτι ὕλιαν
 φωνῇ οὕτῳ. καὶ εὐδὲς Ἀρα-
 μῶν ἕως δὲ αὐτῶν, καὶ λαβῶν
 σπόγγον, πλῆσας τιξέους, καὶ
 ὡροῦν δὲ καταλάμω ἰπότησιν αὐ-
 τόν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον. ἀφῶσθαι,
 ἰδοὺμεν εἰ ἔρχεται ὕλιαν σῶσαι
 αὐτόν. ὁ ἰησοῦς πάλιν κρᾶξας
 φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.
 καὶ ἰδοὺ τὸ κάσιπτασμα τῶν νεφ-
 ῶν ὄχθη εἰς ἅλα, ἀπὸ ἀνωθεν ἕως
 κάτω. καὶ ἡ γῆ ὄχθη εἰς ἅλα, καὶ αἱ πέ-
 τραι ὄχθη εἰς ἅλα, καὶ τὰ μνημεῖα
 ἐνεώχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα
 τῶν ἁγίων ἠγέρθη καὶ ἐβελήθησαν ἐν τῶν μνημεῶν μετὰ
 τὴν ἕγερσιν

illudētes cū scribis et seniorib.
 dicebant. Alios seruauit, seip-
 sum non potest seruare: si rex
 Iſraēle est, descendat nunc de
 cruce, & credemus ei. Oſfidi-
 m deo: liberet eū nūc si uult eū.
 Dixit enim, Filius dei sum.
 Idipsum autē & latrones qui
 crucifixi erāt cū eo, exprobra-
 bant ei. A sexta autē hora te-
 nebrae factae sunt: super uniuersam
 terrā usq; ad horā nonā, et
 circa horā nonā clamauit Ie-
 sus uoce magna, dicens: Heli
 heli lama sabachthani. Haec
 est, Deus meus, deus meus
 cur deseruisti me? Quidam autē
 illic stantiū, qui audissent li-
 cebant, Heliā uocat iste. Et
 cōtinuo currēs unus ex eis, qui
 acceptā spongiā impleſſet ace-
 to, imposuit harundini, dabatq;
 ei ut biberet. Ceteri uero dice-
 bāt, Sine, uideamus an ueniat
 Helias liberaturus eū. Iesus
 autē qui iterū clamasset uoce
 magna emisit spiritū. Et ecce
 uelū tēpli scissum est in duas
 partes, a summo usq; ad imū, et
 terra mota est, et petrae scissae
 sunt, & monumēta aperta sunt
 et multa corpora sanctorū quae
 dormierant, surrexerunt, &
 egressi ē monumentis post
 resurrectionē

C A P T X X V I I .

τῶν ἑγερσιν αὐτῶ, εἰσῆλθον εἰς
 τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανήθη
 σαρ πολλοῖς. ὁ δὲ ἑκατόνταρ-
 χος καὶ οἱ μετ' αὐτῶ τηροῦντες τὸ
 ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ
 τὰ γινόμενα, ἐφοβήθησαν σφό-
 δρα, λέγοντες. ἀληθῶς θεὸς ἦν ὁ
 ἔτι. ἦσαν ἢ ἑκατὼ γυναικὲς πολ-
 λαί, ἀπὸ μακρόθεν διερχόμεναι, αἰ-
 τινεὺς ἠκολούθησαν τῷ ἰησοῦ ἀπὸ
 τῆς γαλιλαίας, διακονῆσαι αὐ-
 τῷ, ἢ αἰετῶν μαρία ἢ μαγδα-
 λην, καὶ μαρία ἡ τῆς ἰακώβου, καὶ
 ἰωσήφ μητῆρ, καὶ ἡ μητῆρ τῶν ἰω-
 ῖθε, ἀδελφίου, ὁψίας δὲ γενομένης,
 ἠλθεν ἄνθρωπος πλῆσι ἀπὸ
 ἀριμαθαίας, τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ὃς
 καὶ αὐτὸς ἰμαθῆτινος τῷ ἰησοῦ.
 ἔτι προσελθὼν τῷ πιλάτῳ,
 ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ. τό-
 τι δὲ πιλάτος ἐκέλευσεν ἀπο-
 δοθῆναι τὸ σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ
 σῶμα ὁ ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ
 σινδῶνι καθαρῶ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
 τῷ καινῷ αὐτῆς μνημείῳ, ὃ ἐλατό-
 μος ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλί-
 σασ λίθον μέγαν τῆς θύρας τῆς μνη-
 μείας, ἀπηλθὼν. ἡ δὲ ἑκατὼ μαρία
 ἢ μαγδαλὴν καὶ ἡ ἄλλη μαρία,
 καθήμεναι ἀπέναντι τῆς τάφου. τῆ
 ἢ ἐπ' αὐτίμον ἢ τις ὅστις μετὰ τῶν
 παρασκευῶν συνήχθησαν οἱ ἄρ-
 χεῖρες καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς πιλά-
 τον λέγοντες, κύριε ἰμῶν θεοῦ,

resurrectionem eius, uenerunt
 in sanctam ciuitatem, & appa-
 ruerunt multis. Centurio uero
 & qui cum eo erant custodien-
 tes Iesum, uiso terrae motu &
 his quae facta fuerant, timue-
 runt ualde, dicentes, Vere filius
 dei erat iste. Erant autē ibi mu-
 lieres multae ē longinquo spe-
 ctantes, quae sequitae fuerāt Ie-
 sum d Galilea, ministrantes ci-
 uiter quas erat Maria Mag-
 dalene, & Maria Iacobi &
 Ioseph mater, et mater filiorum
 Zebedaei. Quum autē ut specta-
 facta esset, uenit homo diues ab
 Arimathea nomine Ioseph,
 qui et ipse discipulus erat Ie-
 su, hic accessit ad Pilatum, ac
 postulauit corpus Iesu. Tunc
 Pilatus iussit reddi corpus.
 Et quū accepisset corpus Io-
 seph, inuoluit illud sindone ni-
 da, posuitq; illud in monumen-
 to suo nouo, quod exciderat in
 petra: & aduoluto saxo ingēti
 ad ostiū monumētū, abiit. Erat
 autē ibi Maria Magdalene et
 altera Maria sedentes con-
 tra sepulchrū. Postera autem
 die quae sequitur pascha, con-
 uenerūt principes sacerdo-
 tū et pharisaei ad Pilatū, dicen-
 tes: Domine, recediati sumus
 quod

ἔτι

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΤΤΗΑΕΙ

ἔτι ἰσῶν ὁ πλάνος ἄπρητι
 ἴσως, μετὰ τῆς ἡμέρας ἑξήραται.
 κίλευσον ἄν ασφαλιθῶμαι τὴν
 φωνήν ὡς τῆς φωνῆς ἡμέρας, μὴ πο-
 τε ἰλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέ-
 ψουσιν αὐτόν, ἢ ἐπωσιμὴν λαῶν
 ἠγρόντων ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἢ ἔσται ἡ
 ἰσχάτης πλάνης χεῖρας ἢ πρώ-
 τας. ἔρη αὐτοῖς ὁ πλάτης. ἔχε-
 τι λουτροῦ, ἢ ἀπέχετε, ασφα-
 λισαδί ὡς οἰδατε. οἱ δὲ πορευ-
 θήντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον
 σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ
 ἢ λουτροῦ.

22 Ὁψὲ ἡ σαββάτων τῆ ἐπιφω-
 σκούσῃ ἕως ἑσπέρης σαββάτων, ἠλθεν
 μαρία ἡ μαγδαλινή, ἢ ἡ ἄλλη
 μαρία, διερωτῆσαι τὸν τάφον. ἢ ἰδὲ
 σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος
 γὰρ κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ,
 προσελθὼν ἀπικύλισε τὸν λί-
 θον ἀπὸ τῆς θύρας, ἢ ἐκάλησε ἰ-
 πάνω αὐτοῦ. ἢ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀ-
 στραπὴ, ἢ τὸ ἰσχυρὸν αὐτοῦ κεννὸν
 ὡσεὶ χιῶν. ἀπὸ τῆς φόβου αὐτοῦ
 ἐβλάθησαν οἱ τηροῦντες, ἢ ἐεί-
 στοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς ἡ δὲ
 ἄγγελος, ἔφη ταῦς γυναῖξί, μὴ
 φοβῶσθε ὑμᾶς, οἶδα γὰρ ὅτι ἰσ-
 σῶν, ἢ ἔσται ἡμερῶν ἡμεῶν, ὅτι
 ἔστιν ὡς ἡμεῖς, ἢ ἔσται γὰρ καθὼς ἔφη
 αὐτὸν ἰδέτε τὸ τόπον ὅπου ἔκειτο
 ὁ κύριος. ἢ ταχὺν πορευθήσασθε ἔ-
 πατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι

ἠγρόντων

quod impostor ille dixit adhe-
 ruens, Post tres dies resurrex-
 iube ergo muniri sepulchrū usq̄
 in diem certium, ne quando
 ueniant discipuli eius, et furem
 tur eum, dicantq̄ plebi, Surre-
 xit a mortuis: & erit nouissi-
 mus error peior illo priorē.
 At illis Pilatus, Habeat
 custodiam, ite, munite sicut si-
 tis, Illi autem abientes munie-
 runt sepulchrum, obfirmato la-
 pide, adhibitis custodiibus.

Ve sp̄era autē sabbatū, quae
 lucefcit in unā sabbatorū, uenit
 Maria Magdalene et altera
 Maria, ut uiderēt sepulchrū.
 Et ecce terrē motus factus est
 magnus. Angelus enī domi-
 ni descēdit de caelo, et accēdit
 deuoluit lapidem ab ostio sceler-
 batq̄ super eū. Erat autē aspectus
 eius sicut fulgur, et uestimē-
 tū eius candidū sicut nix.
 Prae timore autē eius concussū
 sunt custodes, et facti sūt uelut
 mortui. Respondē autē ange-
 lus, dixit mulieribus, Nolite ti-
 mere uos: scio enī quod Iesum
 qui crucifixus est, queritis: nō
 est hic, surrexit enim sicut die-
 xit, Venite, uidece locum ubi
 positus erat dominus: Et cito
 cuntes dicite discipulis eius q̄
 surrexit

C A P V T XXVIII.

ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ
 προέβη ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν
 καὶ αὐτὸ ὄψεσθε, ἵδῃ ἀπομνηστῆρ.
 ἢ βελθῶσαι ἰαχὺ ἀπὸ τῆς μυμῆς
 μετὰ φόβου ἢ χαρᾶς μεγάλης, ἐ-
 δραμον ἀπαγγέλλαι τοῖς μαθη-
 τῶν αὐτοῦ. ὡς ἡγορεύοντο ἀπαγγ-
 εῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἐ-
 σθῆ ἀπέλυθησαν αὐτῶν κέραν. καὶ
 εἶπε. αἰ ἢ προελθῶσαι ἐν πρώτῃ σου
 αὐτοῦ. ἵδῃ πῶς δάσῃ, ἢ προσεκύνῃ σου
 αὐτῷ. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
 μὴ φοβῆσθε. ἐπάγειτε, ἀπαγγέ-
 λαι τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα
 ἀπέλθωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν.
 καὶ ἐκεῖ με ὄψοντο. πορευομένων
 δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινες τῆς ἰουδαί-
 ας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν,
 ἀπήγγαλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν
 ἅπαντα τὰ γενόμενα. ἢ συναχ-
 τῆς μετὰ τῆς πρεσβυτέρων, συμ-
 βῆλιν ἢ λαβόντες, ἀργύρια ἵνα
 νάειδωσαν τοῖς στρατιώταις, λέ-
 γοντες. ἀπαρτί, οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἐκλεψάν αὐτῶν
 ἡμῶν κοιμηθέντων. ἢ ἵαμ ἀκου-
 σάν τούτο ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, ἡμεῖς
 πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀ-
 μείψοντες τοῖς πείσομεν. οἱ ἢ λαβόν-
 τες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐλε-
 γάτοισαν. ἢ διεφθάρθη ὁ λό-
 γος ὅτος παρὰ ἰουδαίους μέχρι τῆς
 σήμερον. οἱ δὲ ἐνδεῖνα μαθηταὶ
 ἐπερεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν,
 εἰς τὸ

surrexit a mortuis, et ecce præ-
 cedit vos in Galilæam, ibi cum
 uidebitis, ecce dixi uobis. Et
 digressie celeriter a monimen-
 to cum timore & gaudio ma-
 gno, currebāt ut renunciarent
 discipulis eius. Quñ autē issent
 ad renunciandū discipulis ei-
 us, & ecce Iesus occurrit illis,
 dicens: Auerte. Ille autē ac-
 cesserunt & tenuerunt pedes
 eius, et adorauerunt eū. Tunc
 ait illis Iesus, Nolite timere:
 ite renunciate fratribus meis,
 ut eant in Galilæā, & ibi me
 uidebūt. Quæ quñ abissent, ec-
 ce quidam e custodibus uene-
 runt in ciuitatē, ac renunciaue-
 runt principibus sacerdotū om-
 nia quæ acciderant: & congre-
 gati cum senioribus, consilio
 habito, pecuniam copiosam de-
 derunt militibus, dicentes, Di-
 cite quod discipuli eius nocte
 uenerint, & furati sint eū no-
 bis dormientibus. Et si hoc au-
 ditum fuerit sub præside, nos
 persuadebimus ei, & securos
 uos faciemus. At illi accepta
 pecunia fecerunt sicut erat e-
 docti. Et diuulgatus est hic
 sermo apud Iudæos usq; in ho-
 diernū diem. Undecim autem
 discipuli abierunt in Galilæā,
 in mon-

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΟΥ

ἰε τὸ ὄρον αὐτοῖς ὁ ἰη-
σοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσκύνου-
σαν αὐτῷ, οἱ ἰησοῦς ἔειπεν. καὶ προ-
σελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς
λέγων. ἰδοὺ μετὰ πάντα τὰ ἔθνη,
ἐν ὀνόματι κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα
τῆς πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τη-
ρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑ-
μῖν. καὶ ἰδὼς ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι
πάσας τὰς ἡμέρας ἕως συν-
τελείας τοῦ αἰῶνος.

in montem ubi constituerat et il-
lis Iesus. Et quum uiderent
illum, adorauerunt eum: quidam
autem dubitauerunt. Et acce-
dens Iesus, loquutus est eis, di-
cens: Data est mihi omnis po-
testas in caelo et in terra: cum-
tes ergo docete omnes gentes,
baptizantes eos in nomine pa-
tris et filij et Spiritus sancti:
docetes eos seruare omnia quae
cunq; praeci pi uobis. Et ecce
ego uobiscum in omnibus diebus
usq; ad consummationem saeculi.

EVANGELIUM SE-
CUNDUM MARCUM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

CAPUT I.

ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου ἰη-
σοῦ χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ὡς
ἔγραψαι ἐν τοῖς προ-
φήταις. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄ-
γγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὁς κα-
τασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἐμπρο-
σθεν σου. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, ἰτοιμάσατε τὴν ὁδόν κυρίου,
ὡς ἔφησεν ὁ ποιῆσαι τὰς ὄριβους
αὐτοῦ. ἐγένετο ἰωάννης βαπτίζων
ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κυρίως βά-
πτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁ-
μαρτιῶν. καὶ ἔβη πορεύων πρὸς
αὐτὸν πᾶσα ἡ ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ
ἱεροσολυμίται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάν-
τες ἐν ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπὸ αὐτοῦ.

INITIVM ^{euangelij}
Iesu Christi filij dei, sicut
scriptum est in prophetis.
Ecce ego mitto nunciū meū
ante faciē tuam, qui praepa-
rabit uiam tuam ante te. Vox
clamantis in deserto. Parate
uiam domini, rectas facite se-
mitas eius. Baptizabat Ioan-
nes in deserto, praedicans bap-
tismū poenitentiae in remis-
sionem peccatorum, Et egre-
diebantur ad eum tota Iudaea
regio, ac Hierosolymite,
et baptizabantur omnes ab
illo in Iordane flumine,
confitentes

ἕως ἡ-

C A P V T I.

ὁμολογῶμενοι τὰς ἀμαρτίας
 αὐτῶ. ὡς ὁ ἰωάννης ἐν ἡλιουμί-
 νῳ φίλας καμήλο καὶ ζώνῳ δερ-
 ματινοῦ περὶ τὴν ὀσφύα αὐτῶ, καὶ
 ἰστίον ἀκρίδας καὶ μέλι ἀγρίου,
 καὶ ἰνίφρασι λίγων. ὄρχητι δὲ ἰσχυ-
 ρότερός μο ὑπὸς μο, ὃ δὲ ἐμὶ ἰ-
 κανὸς κώφας λύσαι τὸν ἰμάντα
 τῶν ὑποδημάτων αὐτῶ. ἐγὼ μὲν
 ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς
 ἰ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁ-
 γίῳ. καὶ γίνετο ἐν ἰνίφρασι ταῖς ὑ-
 μίφρασι, ἠλθὲν ἰησοῦς ἀπὸ ναζα-
 ρεθ γαλιλαίας. καὶ ἐξῆλθεν
 ἐκ τῶν ἰωάννου ἐν τῷ ἰορδάνῳ, καὶ
 ἐβάπτισεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕδα-
 τῶ. ἔα δὲν σχιζομένους τοὺς δερ-
 ματοὺς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ πε-
 ριστῶρα καταβαίνον ἐπ' αὐ-
 τόν. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν
 οὐρανῶν. σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγα-
 πητός, ἐν ᾧ ἐβάπτισα. καὶ ἐθε-
 ως τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐβάλλει
 εἰς τὴν ὄρημον. καὶ ἰνὰ ἐν τῇ
 ὄρημῳ ἠμύρετο τὰ ἀράκοντα,
 περιεσφραγισθὲν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ. καὶ
 ὡς μετὰ τῶν θυρίων, καὶ οἱ ἄγγε-
 λοι διακόνον αὐτῶ. μετὰ δὲ τὸ
 παρελθόναι ἰωάννου, ἠλθὲν ἰη-
 σοῦς εἰς τὴν γαλιλαίαν, κηρῶσων
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ βασιλείου τοῦ θεοῦ
 καὶ λίγων. ὅτι περὶ ἰωάννου ὁ κει-
 ρός, καὶ ἠγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
 μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐ-
 αγγέλιῳ.

confitentes peccata sua. Erat
 autem Iohannes uestitus pilis
 cameli, & zona pellicea circa
 lumbos suos, uestebaturq; lo-
 uis, ac melle sylvestri: & prae-
 dicabat, dicens, Venit is qui
 fortior est me post me, cuius
 non sum idoneus, ut procum-
 bens solvam corrigiam calci-
 mentorum. Ego quidem bap-
 tizavi uos aqua, ille uero bap-
 tizabit uos spiritu sancto. Et
 factum est in diebus illis, uenit
 Iesus a Nazareth Galilaeae,
 & baptizatus est a Ioanne in
 Iordane. Et statim quum ascen-
 deret ex aqua uidit diffindi
 caelos, et spiritum quasi colum-
 bam descendente super illum,
 Et uox facta est de caelis, Tu
 es ille filius meus dilectus, in
 quo mihi bene complacitum
 est. Et continuo spiritus illum
 expellit in desertum, & erat il-
 lic in deserto dies quadraginta
 et tentabatur a satana, eratq;
 cum feris, & angeli ministra-
 bant illi. Postquam autem com-
 prehensus esset Iohannes, uenit
 Iesus in Galilaeam, prae-
 dicans euangelium regni dei,
 & dicens, Impletum est tem-
 pus, inflatq; regnum dei, re-
 spondete & credite euan-
 gelio.

H gelio.

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΟΥ

ἄγγελοι. ὡς πατρῶν δὲ παρὰ
 τῶν βάλαντων τῆς γαλιλαίας ἦσαν
 σίμων καὶ ἀνδρέαν τὴν ἀδελφὸν
 αὐτῶν, βάλλοντας ἀμφίβλητρα ἰσ
 τῆ θαλάσσης ὑποὺν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ ἄ
 πρὸς αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. δεῦτε ὀπίσω
 μοι, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενεὰν ἀλι
 εῖς ἀνθρώπων. καὶ ὑθέως ἀφῆντες τὰ
 δίκτυα αὐτῶν ὑπολάβησαν αὐτῶν. καὶ
 προὐὸς ἐκβῆν ὀλίγον, ἔσαν ἰάκω
 βου καὶ ἔσθι βεθαίου καὶ ἰωάννου καὶ ἄ
 δελφῶν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἰσ τῶ πλοῖ
 οῦ καὶ ἄρτιζοντες τὰ δίκτυα καὶ ὑ
 θέως ἐνάλισαν αὐτοὺς, καὶ ἀφῆντες τὴν
 πατρίδα αὐτῶν βεθαίου ἰσ τῶ
 πλοῖοι μετὰ τὸ μιᾶ ὡτ ἀπῆλθον
 ἐπίσω αὐτῶν. καὶ ἔσπορεύοντες εἰς κα
 περναῖμ. καὶ ὑθέως τοῖς σάββασι
 ἔσελθόντες ἰσ τῶ συναγωγῶν ἐδίδα
 σκεν. καὶ ἐπελάσαντο ὅτι τῆ δίδα
 χῆ αὐτῶν. ἰσ γὰρ διδάσκον αὐτοὺς
 ὡς ἐξουσίαν ἔχοντες, καὶ ὄχι ὡς οἱ γραμ
 ματεῖς. καὶ ἰσ τῶ συναγωγῶν αὐτῶν
 ἄνθρωποι ἰσ πνεύματι ἀκατάρτιστοι
 καὶ ἀνίκατοι λέγοντες. ἰσ, τί ὑμῶν καὶ
 σοὶ ἰησοῦ νασαρενῆ; ὅτι οὗτοι ἀπολί
 σσαι ὑμᾶς, οἱ δὲ αὐτοῖς τίς ἐστίν, ἔσθι
 καὶ δεῖ. καὶ ἐπεὶ ἔμνησαν αὐτῶν ὁ ἰησοῦς
 λέγων. φησὶν αὐτοῖς καὶ ἔξελθὲς ἐξ αὐ
 τῶν. καὶ σπαράξου αὐτῶν τὸ πνεῦμα
 τὸ ἀκάθαρτον, καὶ ἰσ ἕρξου φω
 σφῆ μίγαν, ἐξῆλθὲν ἐξ αὐτοῦ.
 ἰσ ἰδαμβύθησαν πάντες, ὡς
 πρὸς ἰσ τῶν πρὸς αὐτοὺς, λέγον
 τες.

gelio. Quū ambularet autē iu
 xta mare Galilee, uidit Si
 monē et Andream fratrem eius
 iacientes retia ī mare: et erant enim
 piscatores. Et dixit eis Iesus.
 Sequamini me, et faciam ut effi
 ciamini piscatores hominum.
 Ac protinus relictis retibus su
 is, sequuti sūt eū. Et progres
 sus illinc pusillum, uidit Iacobū
 filiū Zebedaei, et Iannē fra
 trem eius, qui et ihs in nauī re
 coninnabāt retia, statimq; uo
 cauit illos. Et illi relicto parte
 suo Zebedaeo in nauī cū mercō
 narijs, sequuti sūt eū. Et in
 grediētū Capernaū, et statim
 sabbatis ingressus in synagogā
 docebat. Et stupebāt super do
 ctrina eius. Erat enim docens
 eos tanq; autoritate prae dictus,
 et nō sicut scriba. Et erat in
 synagoga eorū homo obnoxius
 spiritui immūdo, et exclama
 uit dicens. Ab, quid rei nobis et
 eū est Iesu Nazarene? Venis
 si ad terrendū nos? Nouit
 quis sis, nimirū ille factus det.
 Et increpauit illū Iesus, dicens.
 Obmutescē, et exi ab hoc. Et
 quū discerpisset eū spiritus im
 mūdus, exclamasse itq; uoce ma
 gna, exiit ab eo. Et obstupe
 scētūtes, ita ut cōquirerēt iter se
 dicentes

C A P V T I.

τῶν. τί δὲ τούτων; τίς ἢ διδάχῃ
 ἢ κενὴ αὐτῆ; ὅτι κατ' ἐξουσίαν
 ἢ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρ-
 τοις ἐπιτάσῃ, καὶ ὑπακούουσιν
 αὐτῷ; ἔβη δὲ ἢ ἰσχύος αὐτῆ ἐν-
 θύς εἰς ὅλην τὴν περιχώρον τῆς
 γαλιλαίας. καὶ ἐθίως ἐν αὐτῇ συνα-
 γῆς ἐβελόντες. ἦλθεν εἰς τὴν
 αἰλίαν σιμωνῶν καὶ ἀνδρέου,
 μετὰ ἰακώβου καὶ ἰωάννου. ἢ ἡ πρὸ
 δὲ σιμωνῶν κατῆκετο πυρρίσ-
 σουσα, καὶ ἐθίως λέγουσιν αὐτῷ
 πρὸς αὐτῶν. καὶ προσελθὼν ἤγει-
 ρεν αὐτὸν, κρατῶσας αὐτὸν χεῖρας
 αὐτῆ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρρὶς
 ἐθίως. καὶ διηκόνει αὐτοῖς. ὁ ψίχας
 δὲ γενόμενος, ὅτι ἔδου ὁ ἥλιος,
 ἐφῆκεν πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς
 ἰακώβους ἔχοντας, καὶ τοὺς δαιμο-
 νισομένους, καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυ-
 νήκεν αὐτῷ πρὸς τὴν θύραν, καὶ
 ἐβόηον πολλοὶ κενῶς ἔχον-
 τας ποικίλας νόσοις. καὶ δαιμό-
 νια πολλὰ ἐβέβαλε, καὶ οὐκ ἔφρι-
 λαλέον τὰ δαιμόνια ὅτι ἠέσσαν
 αὐτόν. καὶ πρῶτον ἐννεχον λίαν
 ἀναστὰς ἐβῆ δὲ, καὶ ἀπῆλθεν δι-
 σθε εἰς ὄρημον τόπον καὶ ἐπὶ προ-
 σήκετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν οἱ
 μωνοὶ καὶ οἱ μετ' αὐτῆ, καὶ ἐβόησαν αὐ-
 τῷ, λέγουσιν αὐτῷ. ὅτι πάντες συ-
 τῶσι σε, καὶ κίεθ αὐτοῖς. ἀπομὴν εἰς
 τὰς ἰχομενάς κωμοπέδους ἵνα καὶ
 ἐκεῖ κηρύξῃς. καὶ ἔτερον γὰρ ἐβελόντα
 καὶ

dicentes. Quid est hoc? quæ do-
 ctrina nova hæc? quia cum au-
 toritate etiã spiritibus immun-
 dis imperat, & obediunt ei.
 Emanavit autẽ fama eius sta-
 tim in totã undiq; regionẽ Ga-
 lilææ finitimam. Et proximus
 è synagoga egressi, uenerunt in
 domum Simonis & Andreæ
 cū Iacobo & Ioanne. Socrus
 autẽ Simonis decumbebat fe-
 bricitans, et continuo dicunt ei
 de illa. Et accedens erexit eã,
 apprehensa manu eius, & reli-
 quit eam febris ilico, ac mini-
 strabat eis. Ve sphen uero quẽ
 occidisset sol afferebãt ad eum
 omnes male habentes, & qui d
 demonijs agitabantur. Et ci-
 uitas tota congregata erat ad
 ostium, & sanauit multos qui
 ægotabant uarijs morbis, &
 demonia multa eijciebat; et nõ
 sinebat loqui demonia, quod ip-
 sum nosset. Et mane multa ad
 huc nocte cū surrexisset, egres-
 sus est, & abiit Iesus in deser-
 tũ locũ, ibiq; orabat. Et prose-
 quutus est cū Simon, et qui cū
 illo erant; & quum inuenissent
 eum, dicunt ei, Omnes te quæ-
 runt. Et ait illis, Eamus in
 proximos uicos, ut et ibi prædi-
 cẽ: in hoc enim egressus sum.

καὶ τῶν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ἕλληνας γαλιλαίαν καὶ τὰ Λαμόνια ἐν βήθλθαμ. καὶ ὄρχεται πρὸς αὐτὸν λέγων παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν αὐτῶν, καὶ λέγων αὐτῶν. ἔτι ἰὰν βίβης δύνασάι με καὶ δαρίσαι, ὁ δὲ ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνων τὴν χεῖρα, ἤψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῶ. Διδώ, καθαρίσθητι, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ, ἐν τῷ ἄπῳ λειπόμενος αὐτοῦ ἢ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμῶσά μιν αὐτῶ, ἐν δὲ ἡμέραις ἐξέβαλεν αὐτόν. καὶ λέγει αὐτῶ. ἔρχε μὴ δεινὸν εἶπαι, ἀλλὰ ὑπάγε, σιαντὸν λέξομαι τῷ ἰσραὴλ, καὶ προσέειπεν πρὸς τοῦ καθαρισμοῦ σου, ἀπὸ στίβου μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ διαφασίζων τὸν λόγον, ὡς τε μήποτε αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις τῶν κηρύσσων πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν.

2 Καὶ πάλιν ἐσῆλθεν εἰς βήθλθαμ δι' ἡμερῶν, καὶ ἦν ἰσραὴλ, ἔτι δὲ οἶκόν οἶον, καὶ ὡς δὲ συνέχιδισαν πολλοί, ὡς τε μήποτε χωρεῖν, μὴ δὲ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ὄρχουτῶν πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν ἰσραὴλ.

Et predicabat in synagogis eorum, in tota Galilea, & lamonia eijciebat. Et venit ad eum leprosus, deprecans eum, eisq; ad genua accidens, ac dicens illi, Si vis potes me mundare. Iesus autem misertus, protensa manu, tetigit illum, & dicit ei, Volo: mundus esto. Et quum dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est. Et comminatus est statim emisit illum, dicensq; ei, Vide ne cui quicquam dicas: sed abi teipsum ostende sacerdoti, & offer pro emundatione tua, que praecepit Moyses in testimonium illis. At ille egressus, coepit predicare multa, & divulgare sermonem, ita ut iam non posset Iesus manifeste introire in civitatem, sed foris in desertis locis erat, et veniebant ad eum undique.

Et iterum intrauit Capernaum post dies aliquot, & auditum est quod in domo esset, & protinus congregati sunt multi, adeo ut iam non caperent eos, nec illa loca que erant circa ianuam, & loquebatur eis sermonem. Et veniunt ad eum paralyticum ferentes

ΣΑΡΥΤ II.

φέροντες, αἰσθημένοι ὑπὸ τῶν ἀ-
 γων, καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγί-
 σαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπίστε-
 γασαν τὴν σέλιω ἐπιῦν, καὶ βο-
 ρίζαντες χαλῶσι τὸν κράββα-
 τόν, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέ-
 κητο. ἰδὼν ἡ ἰουδαία τὴν πίστιν
 αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ.
 σίκνον, ἀφίονται σοι αἱ ἀμαρ-
 τία σου. ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμ-
 ματίων καὶ καθήμενοι, καὶ δια-
 λογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις
 αὐτῶν, τί οὕτως οὕτω λαλεῖ βλασ-
 φημίας; τίς δύναται ἀφίνααι ἀ-
 μαρτίας, εἰ μὴ ἔσθ' ὁ θεός; καὶ ἐ-
 θλιώθησαν οἱ ἰησοῦς τῶ πνεύ-
 ματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογι-
 ζοῦντο ἐν ἑαυτοῖς, εἶπερ αὐτοῖς.
 καὶ ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
 καρδίαις ὑμῶν; τί ἔστιν ἐννοεῖν
 τὴν ἐπιάν τῷ παραλυτικῷ, ἀ-
 φίονται σοι αἱ ἀμαρτία, ἢ ἐπι-
 ἔλαρε ἢ ἄρον σου τὸν κράββα-
 τόν, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδᾷτε
 ὅτι βουσίαν ἔχει ὁ θεὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που, ἀφίνααι ἐπὶ ἧς ἡ ἀμαρ-
 τίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ. σοι
 λέγω, ἐλάρε, καὶ ἄρον τὸν κράββα-
 τόν σου, καὶ ἔλαρε ὡς τὸ ποῖμα σου.
 καὶ ἠγάπησεν ὁ θεὸς, καὶ ἔλαρε τὸν
 κράββατον ἐβύλην ἰανθιστον πάν-
 των. ὡς τὴν βίασθαι πάντας,
 καὶ δοξάζειν τὸν θεόν, λέγου-
 τας. ὅτι ἡ δόξα σου ὅπως ἐδόξαμεν.
 καὶ

ferentes, qui d quatuor porta-
 batur: & quum non possent ap-
 propinquare illi prae turba, nu-
 dauerunt lectum adiu in qui-
 bus erat, per fossiōis lecto funi-
 bus demittunt grabatū, in quo
 paralyticus de: ūbebat. Quum
 autem uidisset Iesus fidem il-
 lorum, ait paralytico: Fili, re-
 mittuntur tibi peccata tua.
 Erant autem illic quidam de
 scribis sedentes, & cogitantes
 in cordibus suis, Quid hic sic
 loquitur blasphēmas? Quis po-
 test remittere peccata, nisi so-
 lus deus? Et protinus ubi cog-
 nouisset Iesus spiritu suo, &
 sic cogitarent intra sese, di: it
 illis, Quid ista cogitatis in
 cordibus uestris? Vtrum est
 facilius dicere paralytico, Re-
 mittuntur tibi peccata: an dice-
 re, Surge, & tolle grabatū tu-
 um & ambula? Vt autē sciat
 quod filius hominis habet po-
 testatē in terra remitti: ndi pec-
 cata: ait paralytico: Tibi di-
 co, Surge, & ac tolle grabatum
 tuum, & abi in domum tuam.
 Et statim surrexit, sublatoq̄
 grabbato egressus est in con-
 spectu omnium, adeo ut stupesce-
 rent omnes et glorificaret̄ deū,
 dicētes, Nunquā sic uidimus.

H ij E:

EVANG. MARCI

ἢ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τίνω δά-
 λασσαν, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο
 πρὸς αὐτὸν, ἢ ἐδίδασκεν αὐτούς.
 ἢ παράγων ὁ ἰησοῦς, ἐλθεν λυγρὸν
 τὸ ἀλφάειν καθήμενον ἐπὶ τὸ τε-
 λώνιον, ἢ λέγει αὐτῷ. ἀπολούθει
 μοι, καὶ ἀναγὰς ὑπολήθησον αὐ-
 τῷ. ἢ ἐγένετο ἐν τῷ κατανύθαι
 αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἢ πολ-
 λοι τελῶναι, καὶ ἁμαρτωλοὶ συ-
 ναίνοντο τῷ ἰησοῦ, καὶ τοῖς μα-
 θυταῖς αὐτοῦ. ἦσαν γὰρ πολ-
 λοι, καὶ ὑπολούθησαν αὐτῷ. ἢ
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι
 ἰδόντες αὐτὸν ἔβδίδοντα μετὰ
 τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν,
 ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. τί,
 ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρ-
 τωλῶν ἐβδίδει καὶ πίνει; καὶ ἀπο-
 σαις ὁ ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς. ὁ χρο-
 αμ ἔχουσι οἱ ἰσχυρῆτις ἰαβροῦ,
 ἀλλ' οἱ λιανῆς ἔχοντες. οὐκ ἔλ-
 θον λαλῆσαι δικαίους, ἀλλὰ
 ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καὶ
 ἦσαν οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ
 οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύοντες,
 καὶ ἔρχοντες, ἢ λέγουσιν αὐτῷ. Διὰ
 τί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ οἱ τῶν
 φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ ἡσοὶ
 μαθηταὶ δὲ νηστεύουσι; καὶ ἐπεὶ αὐ-
 τοῖς ὁ ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ
 τοῦ θυμῶνος, ἐν ᾧ ὁ θυμῶς μετὰ
 αὐτῶν ἐστὶν νηστεύει; ἔσονται χρόνον
 μετὰ ταῦτων ἔχουσι τὸ θυμῶν, ὁ
 δύναται.

Et egressus est rursus ad ma-
 re, omniq; turba ueniebat ad
 eum, ac docebat eos. Et quum
 praeiret Iesus, uidit Leui,
 Alphaei filium, sedente ad te-
 lonium, & ait illi, Sequere me.
 Iesq; surgens sequutus est eum.
 Et factu est, quum accumberet
 in domo illius, multi etiam pu-
 blicani & peccatores simul dis-
 scumbebat cum Iesu & discipu-
 lis eius: erat enim multi qui se-
 quuti fuerant eum. Et scribae
 ac pharisaei quum uidissent
 eum capientem cibum eum pu-
 blicanis & peccatoribus, dice-
 bant discipulis eius, Quid est
 quod cum publicanis & pec-
 catoribus edis ac bibis? Hoc
 audito Iesus ait illis? Non
 opus habet qui bene ualent, ne-
 dico, sed qui male habet. Non
 ueni ad uocandum iustos, sed
 peccatores ad poenitentiam.
 Et discipuli Ioannis ac phari-
 saeorum ieiunabant, ueniuntq;
 & dicunt illi, Quare discipuli
 Ioannis & pharisaeorum ieiun-
 nant, tui autem discipuli non
 ieiunant? Et ait illis Iesus,
 Numpossunt filij thalami nu-
 ptialis in quo cum illis spon-
 sus est, ieiunare? Quamdiu ha-
 bent secum sponsum, non
 possunt

ΣΤΡΥΤ ΙΙ.

δυνατὶ νηστεύειν. ἐλευσονται δὲ
 ἡμέραι, ἃς ἀρ' ἀπαρδ' ἰσὼ αὐτῶ
 ὄνυμφος, καὶ τότε νηστεύουσιν ἡμέ-
 ραι αἱ τῆς ἡμέρας. καὶ ὁ δὲ
 ἐπίλμα φάνης ἀνάφης ἐπιγρά-
 ται ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, εἰ ἢ μὴ,
 ἀρετὴ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὸ λευ-
 κὸν τοῦ παλαιοῦ καὶ χερσὶν σχί-
 μα γίνεσθαι. καὶ ὁ δὲ βασιλεὺς οἶνον
 νέον ἐς ἀσπὸς παλαιῶς, εἰ ἢ μὴ,
 φάσα ὁ οἶνος ὁ νέος τὸς ἀσπὸς,
 καὶ ὁ οἶνος ἐκχῆται, καὶ οἱ ἀσπὸι
 ἀπολύνται, ἀλλὰ οἶνον νέον ἐς
 ἀσπὸς καινὸς βλατίον. καὶ ἔγι-
 νητο παραπορεύεσθαι αὐτῶ τῶς
 σάββασι. καὶ τὸ σκορίωμα, καὶ ἔρ-
 ξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτῶ δάδον ποι-
 ἄν, πολλοῦ τὸς σάχους, καὶ οἱ
 φαρισαῖοι ἐλεγον αὐτῶ. ἰδοὺ τί
 ποιεῖσιν ἡμῶς τῶς σάββασι, ὁ οὐκ
 ἐξιστῆ; καὶ αὐτὸς ἐλεγον αὐτοῖς,
 ὁ δὲ ποτε ἀνεγνώσθη τί ἐποίησε δα-
 βὶλ, ἔτι χρεῖον ἴσχευ, καὶ ἐπένα-
 σεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῶ; πῶς ἐ-
 σήλην ἐς τὸν οἶνον τῶ θεοῦ ἐπὶ
 ἀβιχάρ τῶ ἀρχιερέως, καὶ τὸς ἀγ-
 τὸς τῶ προδισίως ἐραγν, ὅς ἐκ
 ἐξιστῆ φαγῆν εἰ μὴ τοῖς ἰσραῦσι;
 καὶ ἰδοὺ καὶ τοῖς σὺν αὐτῶ οὖσι;
 καὶ ἐλεγον αὐτοῖς, τὸ σάββατον
 διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, ὁ δὲ
 ἰσραῦ τῶ δὲ τὸ σάββα-
 τόν. ὡς τε λέγεις ἔστιν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

καὶ

possunt ieiunare. Venient au-
 tē dies, quum auferetur ab eis
 spiritus. et tūc ieiunabūt in illis
 diebus. Et nemo assumentum
 pāni rudis assuit uestimēto uete-
 ri, alioquin auferet supplementū
 eius nouum a ueteri, & peior
 scissura fit. Et nemo mittit ui-
 num mustum in utres ueteres,
 alioqui dirumpit unum neu-
 stum utres, & unum effundi-
 tur, et utres pereunt, sed unum
 mustum in utres nouos mitti
 debet. Et accidit, ut transi-
 ret sabbatis per segetes, & coe-
 perunt discipuli eius inter uiam
 uellere spicas, & pharisaei di-
 cebant ei, Ecce, cur faciunt
 sabbatis quod non licet? Et ip-
 se ait illis, Nunquam legistis
 quid fecerit Dauid, quū opus
 haberet, & esuriret ipse & qui
 cum eo erant? quomodo ingres-
 sus sit in domū dei sub Abi-
 ebar principe sacerdotum, &
 panes propositionis comederit,
 quos non licet edere nisi sacer-
 dotibus: & dederit etiam ijs
 qui secum erant? Et dicebat
 illis, Sabbatum propter homi-
 nem factū est: non homo pro-
 pter sabbatum. Itaque domi-
 nus est filius hominis, etiam
 sabbati.

H uij Et in.

EVANG. MARCI

3 καὶ ἐσηλθε πάλιν εἰς τὴν
 σιναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος
 θυμαμυλίῳ ἔχων τὴν χεῖρα.
 καὶ παρατίθειν αὐτὸν, εἰ τοῖς σάβ-
 βασι δεραπύσει αὐτὸν, ἵνα κα-
 τυγορήσωσιν αὐτὸν. καὶ λέγει τῷ
 ἀνθρώπῳ, τῷ θυμαμυλίῳ ἔχον-
 τι τὴν χεῖρα, ἔγειρε εἰς τὸ μέσον.
 καὶ λέγει αὐτοῖς, ἔξιστε τοῖς σάββα-
 σιν ἀγαθοποιεῖν, ἢ κακοποιεῖ-
 ναι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι;
 οἱ ἄρα οὕτως. καὶ περιεβλεψάμε-
 νες αὐτὸς μετ' ὀργῆς, συλλυπέ-
 μιν. Ἐπὶ τῇ πωρώσει αὐτὸν καρδί-
 ας αὐτῆς, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκτε-
 νου τὴν χεῖρά σου. καὶ ἔβλεπεν, ἵνα
 πικρατῆσάδι ἡ χεὶρ αὐτῆς ὑγιῆς,
 ὡς ἡ ἄλλη. καὶ βελδέστας οἱ
 φαρισαῖοι ὠδῶς μετὰ τῶν ἱρω-
 διανῶν, συμβούλιον ἐποίησαν
 κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολί-
 θωσι. καὶ ὁ ἰησοῦς ἀνεχώρησε με-
 τὰ τῶν μαθητῶν αὐτῆς πρὸς τὴν
 θάλασσαν. καὶ πολλὸν πλῆθος ἀπὸ
 αὐτῆς γαλιλαίας ἠκολούθησαν αὐτῷ
 καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ ἰερο-
 σολύμων, καὶ ἀπὸ αὐτῆς ἰδουμαίας,
 καὶ πέρην τοῦ ἰορδάνου, καὶ οἱ
 πρὸς τὴν ἰερουσαλὴμ, καὶ οἱ σιδῶνα
 πολλοὶ, ἀκούσαντες ἵσα ἰ-
 ποίς ἤλθον πρὸς αὐτὸν. καὶ ἔπει-
 τῆς μαθητῆς αὐτῆς, ἵνα πλοιά-
 ριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν
 ἔχλον, ἵνα μὴ δλίβωσιν αὐτὸν.
 πολλὰς

Et intravit iterum in syna-
 gogam & erat ibi homo arefa-
 ctam habens manum & obser-
 vabant eum, an sabbatis san-
 turus esset eum, ut accusarent
 illum. Et ait homini habenti
 manum arefactam. Surge in
 mediū. Et dicit illis, Verum
 licet sabbatis benefacere, an
 malefacere? animam servare,
 an occidere? At illi tacer-
 bant. Et quum circumstet-
 set eos cum iracundia, condole-
 scens super cecitate cordis eor-
 um, dicit homini, Extende
 manum tuam. Et extendit,
 & restituta est manus illius
 sana, ut altera. Egressi vero
 pharisaei, statim unum cum He-
 roclianis consilium inibant ad-
 versus eum, ut illum perderent.
 Iesus autem cum discipu-
 lis suis secessit ad mare: et in-
 gens multitudo à Galilea se-
 quuta est eum, & ab Iudaea
 et ab Hierosolymis et ab Idu-
 maea, & trans Iordanem, &
 qui circa Tyrum habitabant
 ac Sidonem, hominum multitu-
 do magna: qui quum audissent
 quae faciebat, venerunt ad eum.
 Et iussit discipulis suis, ut na-
 vicula sibi deseruaret propter
 turbam, ne ipsum premerent.
 Multos

C A P V T III.

πολλὰς γὰρ ἰβράπευσεν, ὡς τι
ἐπιπέσει αὐτῷ, ἵνα αὐτὸν ἄψου-
σῃ, ἔσοι ἔχου μάστιγας. καὶ τὰ
πυνύματα τὰ ἀνάβάρτα, ἐπὶ αὐ-
τὸν ἰβιάρει, προσέπιπεν αὐ-
τῷ, καὶ ἔκραζε λέγοντα. ὅτι σὺ εἶ ὁ
ἰὸς τοῦ θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπιτί-
μα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φαν-
ερῶ ποιήσωσι. καὶ ἀναλαίψει εἰς τὸ
ἶθρ', καὶ προσκαλάτι ἔς ἕβελθ
αὐτός. καὶ ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν.
καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὡσι μετ'
αὐτῷ, καὶ ἵνα ἀποστείλῃ αὐτὸς ἑν-
τάσσεσθαι, καὶ ἔχειν θρασύτητα
ἐν τοῖς νόμοις, καὶ ἐκλήθη τὰ δαι-
μόνια. καὶ ἐπίθηκε τῷ σίμωνι ἰσο-
μα πῆτρον, καὶ ἰάκωβον τὸν τῷ θε-
βιδάου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελ-
φὸν τοῦ ἰσάβου, καὶ ἐπίθη-
κεν αὐτοῖς ὀνόματα βοανέργης,
ὁ ἔστιν, ὁ γοῖ βροντῆς. καὶ ἀνδρέ-
αν, καὶ φίλιππον, καὶ βαρθολο-
μαῖον, καὶ ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, καὶ
ἰάκωβον τὸν τῷ ἀλφαιῖς, καὶ θαδ-
δαῖον, καὶ σίμωνα τὸν κανανίτην
καὶ ἰσάβου ἀναρριώτην, ὃς καὶ παρ-
ώκειν αὐτόν. καὶ ὄρχοντες εἰς οἴ-
κον. καὶ σιωβῆχην πάλιν ἕχληθ'
ὡς τι μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μῶτε
ἀρῆσαι φατέον, καὶ ἀνέσαντες οἱ παρ'
αὐτῷ βῆλθον κρατῆσαι αὐτῷ, ἕλε-
ρον γὰρ ἔτι βῆσται. καὶ οἱ γραμμα-
τεῖς οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων κατὰ ἐν-
τόν, ἕλερον, ἔτι βελλεθῆναι ἔχει,
καὶ ὅτι

Multos enim sanauerat, ita ut
irruerent in eum, quo illum tange-
rēt, quoequot affligebātur. Et
spiritus immūdi quī illum ui-
dissēt, procidebant ei, et clama-
bāt dicētes, Tu es filius dei.
Et uehemēter interminabatur
eis, ne se manifestū facerent.
Et ascendit in montem, ac uo-
cabat ad se quos uoluit ipse: et
uenierunt ad eum. Et fecit ut
duodecim essēt secū, et ut emit-
teret eos ad predicandū, utq̄
haberēt potestātē sanādi mor-
bos, et eijcī dīq̄s demonia. Et im-
posuit Simōi nomē Petrus, et
Iacobū filiū Zeb-dai, et Io-
annem fratē Iacobi, et im-
posuit eis nomina Boanerges,
quod est filij tonitruī, et An-
dreā et Philippū et Bartholo-
maū et Matthēu et Thomā
et Iacobū Aiphai filū, et
Thaddaeū, et Simonē Cana-
neū, et Iudā Iscariotē, qui et
prodidit illū. Et uenit in do-
mū, et conuenit iterū turba, si-
cut ut nō liceret illis uel panes
edere: et quī audissēt quī ad il-
lū attinebāt, exierūt ut manus
eijcerēt in eū. Dicebāt enim,
In furorē uersus est. Et scri-
bae qui ab Hierosolymis descē-
derāt, dicebāt: Be-eizebul hēt,

C A P U T IIII.

μητήρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου; ἢ ἐπὶ
 ἐλεψάμεν. τὸς κήλων πρὶ αὐ
 τῷ μαθητῶν καθήμενος λέγει· ἰδοὺ
 ἡ μητήρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὁ
 δὲ ἀντιποῖσεν τὸ δειλίμα τῷ θεῷ,
 οὐτὸς ἀδελφός μου, καὶ ἀδελ
 φὸς μου, καὶ μητὴρ ὄντι.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσ
 κων παρὰ τῶν θάλασσων. καὶ
 συνέχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολ
 λὸς, ὡς τε αὐτὸν ἱμάντα εἰς τὸ
 πλοῖον, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ θαλάσ
 σῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τῶν
 θάλασσων ἐπὶ αἰ γῆς ἤν. καὶ δι
 δασκεῖν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς
 πολλὰ, καὶ ἰλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ
 διδασκίᾳ αὐτοῦ· ἀκούετε, ἰδοὺ ἐβ
 ἔθην ὁ σπείρων τοῦ σπέρματος, καὶ
 ἔγιντο ἐν τῷ σπέρματι, ὁ μὲν
 ἔπεσε παρὰ τῶν ὁδῶν, καὶ ἔθθη
 τὰ πτενὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κα
 τήραγεν αὐτό. ἄλλο δὲ ἐπέπεσε
 ἐπὶ τὰ πετρώδη, ἔπεσε οὐκ ἔχον
 γῆν πολλήν, καὶ ὡδὲως ἐθανί
 ται, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς,
 ἵνα δὲ ἀνατείλαντος, ἵνα
 ἀνείδη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 ἕρπον, ἐθανένθη. καὶ ἄλλο ἐπέ
 πεσε εἰς τὰς ἀκάνθια, καὶ ἀνείη
 σαν αἱ ἀκάνθια, καὶ συνέπι
 ξαν αὐτό, καὶ καρπὸν ἐκείδωκε, καὶ
 ἄλλο ἐπέπεσε εἰς τῶν γῆν καλήν
 καὶ εὐκαρπύην ἀναβαίνοντα καὶ
 αὐξάνοντα καὶ ἔφρην ἐν φιάκοντα
 καὶ ἴσιν

mater mea & fratres mei
 Et cum circumspexisset in cir
 cuitu circum se discipulos se
 dentes. ait, Ecce mater mea et
 fratres mei. Qui enim fecerit
 uoluntatem dei, hic frater me
 us & soror mea & mater est.

Et iterum cepit docere iuxta mare, & congregata est ad eum turba multa, ita ut nauim ingressus, sederet in mari, & tota turba iuxta mare in terra eras, & docebat eos per parabolas multas, et dicebat illis in doctrina sua: Audite, ecce exibat seminator ad seminandum: & accidit inter seminandum, aliud quidem cecidit secus uiam, ueneruntque uolucres caeli & comederunt illud. Aliud uero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram multam & statim exortum est, quod non haberet altitudinem terrae: sole autem exorto, aestu affectum est, & eo quod non haberet radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spinas, & succreuerunt spinae ac suffocauerunt illud, & fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, & dabat fructum emergentem atque crescentem: & afferebat unum triginta, & unum

EVANG. MARCI

ἢ ἕρξήκοιτα, ἢ ἕρξήκατόν. καὶ
 ἔλεγεν αὐτοῖς. ὁ ἔχωρῶτα ἀκού-
 εις, ἀκούειτω. ὅτι διὰ γίνετο λα-
 ταμόνας, ἠρώτησαν αὐτὸ οἱ περὶ
 αὐτὸ σὺν τοῖς ἀδελφικοῖς πῶς πα-
 ραβολῶν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. ὕ-
 μῖν ἀδοται γινῶναι τὸ μυστή-
 ριον τοῦ βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ
 τοῖς ἡ τοῖς ἔξω ἔρη παραβολῶν
 τὰ πάντα γίνετῃ, ἵνα βλέποντες
 βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκού-
 οντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιώσι, μή πο-
 τι ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφίθῃ αὐτοῖς
 τὰ ἀμαρτήματα. καὶ λέγει αὐτοῖς.
 ἔν οἱ λατὶ πῶς παραβολῶν ταύ-
 τῶν, καὶ πῶς ἠάσας τὰς παραβο-
 λὰς γινώσκεις; ὁ σπείρων τὸν λό-
 γον σπείρει. ἔτσι διὰ εἰσιμ οἱ πα-
 ρὰ πῶς ὁ λόγος ἔρη σπείρει; ὁ λό-
 γος, καὶ ὅτ' ἄρ' ἀκούσωσι, εὐθὺς
 ὄρχεται ὁ σατανᾶς, καὶ ἄρει τὸν
 λόγον τὸν ἰσπαρμένον ἐν ταῖς
 καρδίαις αὐτῶν. καὶ οὗτοι εἰσιμ
 ὁμοῖως, οἱ ἐπὶ τὰ πικρὰ ὄχθρη σπεί-
 ρόμενοι, οἱ ὅτ' ἄρ' ἀκούσωσι τὸν
 λόγον, εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λα-
 βάνουσιν αὐτόν, καὶ ἔκ' ἔχουσι ρι-
 ζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ ὡρῶσαι-
 ροὶ εἰσιμ, ἄτα γινόμενης θλί-
 ψως ἢ διωγμῶν διὰ τὸν λόγον.
 εὐθὺς σκαυδαλίζουσι. καὶ οὗτοι
 εἰσιμ, οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπείρο-
 μένοι, ἔτσι εἰσιμ οἱ τὸν λόγον ἀκού-
 οντες καὶ αἰ μὲν μὲν αἰ αἰῶνες ἔτι

et unū sexaginta, et unū cen-
 tum. Ac dicebat illis, Qui ha-
 bet aures ad audiendū audiāt.
 Quū autē coepisset esse solus, in-
 terrogauerūt eū hi qui circū il-
 lū erant cū duodecim, de para-
 bola, et dicebat eis, Vobis da-
 tū est nosse mysteriū regni dei:
 illis autē qui foris sunt per para-
 bolas omnia fiunt: ut uidentes
 uideant, et non cernant: et au-
 dientes audiant, et non intelli-
 gant: ne quādo conuertātur et
 remittātur eis peccata. Et ait
 illis, Nescitis parabolā hāc?
 et quomodo omnes parabolas
 cognoscetis? Sinator ille se-
 monē seminat. Isti uero sunt,
 quorū alij iuxta uiam dicuntur
 ubi seminatur sermo, et quū au-
 dierint, cōfestim uenit satanas
 et aufert sermonē qui semina-
 tus est in cordibus eorum. Et
 alij sūt similiter, qui in petriosa
 semen excipiunt: qui quū audie-
 rint sermonē, statim cum gau-
 dio accipiunt illum, et non ha-
 bent rad cē in se. Sed tempore
 rē sūt, deinde coorta afflictio
 aut persecutio propter ser-
 monē, cōfestim offenduntur.
 Et alij sūt qui in spinas semē
 excipiūt: hi sūt qui sermonē au-
 diūt, et sollicitudines seculi huius

et dece-

ΣΤΡΟΥΤΙΙΙΙ.

καὶ ἡ ἀπάτη τῆς πλῆθους, καὶ αἱ πρὸς
 τὰ λοιπὰ ὑπομύμια ἰσπορευόμε
 να συμπνίγσιν τὸν λόγον, καὶ
 ἀκαρπῶς γινέσθαι, καὶ ὅτι οἱ εἰσιν, οἱ
 ἐπὶ πλῆθους γὰρ πλῆθος σαφέν
 τες, οἱ τινες ἀκούσιν τὸν λόγον,
 καὶ παραδειχόνται, καὶ καρποφοροῦ
 σιν, ἐν φιλάνοις, καὶ ἐν ἐξήκου
 τα, καὶ ἐν ἑκατόν, καὶ ἐλεγε αὐ
 τοῖς, μή τι ὁ λόγος λαίετός, ἵνα
 ὑπὸ τὸν μόδιον τιθῆ, ἢ ὑπὸ τὸ
 κλίνω, ἢ ὑπὸ τὸν πλῆθος λυχνίαν
 ἐπιτεθῆ, οὐ γὰρ ὅτι τὸ λεπτόν,
 ὁ ἴαν μὴ φανῆσθαι, οὐδὲ ἐγίνετο
 ἀπὸ κρυφόν, ἀλλ' ἵνα εἰς φαν
 ῆσθαι ἴληθαι, εἰ τις ἔχει ὄρα ἀκούει,
 ἀκούειτω, καὶ ἐλεγε αὐτοῖς, βλέ
 πτε τι ἀκούετε, ἐν ᾧ μέγιστον
 φράσι, μετρήσιν ὑμῖν, καὶ προ
 τήσιν ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὅς
 ῃ ἄν ἔχει, δοτήσιν αὐτῷ, καὶ ὅς
 ἔκ ἔχει, καὶ ὅ ἔχει, ἀρθῆσιν ἀπ' αὐ
 τοῦ, καὶ ἐλεγε. οὕτως ὅτι ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἴαν ἀν
 ὄρωσιν βάλῃ τὸ σπέρμα ἐπὶ τὴν
 γῆν, καὶ λαοὶ αὐτῶν, καὶ ἐγέρθη
 ται νύκτα καὶ ὑμῶν, καὶ ὁ σπό
 ρος βλαστάνη, καὶ κληνύται ὡς
 ἐν οἴλῳ αὐτός. αὐτομάτη γὰρ
 ἡ γῆ καρποφορεῖ πρῶτον χόρτον
 ἄτα σάχων, ἄτα πλῆθος σίτου ἐν
 τῷ σάχων, ἔπειτα ἄν ἢ παραδῶ ὁ καρ
 πός, οὕτως ἀπετέλλει τὸ δόγμα
 νον, ὅτι παρὰ τὸν ὄρα ἀκούει, καὶ
 ἐλεγε

ac deceptio diuinarum catere
 rumque rerum cupiditates introe
 untes, suffocant sermonem, ac red
 ditur infertilis. Et alij sunt qui
 in terra bonae seminis exceperunt,
 qui audiunt sermonem et susci
 piunt, et fructificant, ita ut aliud
 granum adferat triginta, aliud
 sexaginta, aliud centum. Et di
 cebat illis, Num lucerna incen
 ditur, ut subter modum ponatur,
 aut subter lectum? Nonne ut su
 per candelabrum ponatur? Non
 est enim quicquam occultum, quod
 non manifestetur neque fuit se
 cretum, sed ut in propatulum ue
 nia. Si quis habet aures ad au
 diendum audiat. Et dicebat il
 lis, Videte quid audiat: quae
 mensura metimini, eadem uobis
 fiet admissio. Et adijciunt uo
 bis qui auditis. Qui enim ha
 bet, dabitur illi: et qui non ha
 bet, etiam quod habet, auferetur
 ab eo, et dicebat, Sic est regnum
 dei quemadmodum si homo iaciat
 seminem in terra, ac dormiat, atque
 exurgat ille nocte ac die, se
 gesque germinet, ac surgat in al
 tum dum nescit ille, Vltro enim terra
 fructificat, primum herbas, deinde
 spicam, deinde plenum frumentum
 in spica: quum autem productus fu
 erit, fructus, statim mittit falces
 quoniam

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ἔλεγε, τίνι ὁμοιωσόμεν τὸν βασι-
 λεύοντα δεξιῶν ἢ ἐν τίνι παραβολῇ
 παραβαλόμεν αὐτὸν; ὡς λιθ-
 νου σινάπιδος, ὃς ὄντι ἀρσπαρῆ
 ἐπὶ τῆ γῆς, μικρότερος πάντων
 τῶ σπέρματος, ὅστις τὸ ἐπὶ τῆ γῆς,
 ἢ ὄντι ἀρσπαρῆ, ἀναθάλλει, ἢ γίνε-
 ται πάντων τῶ λαχάνου μίσθου, ἢ
 ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὡς τε
 δόνασαι ἐπὶ τὸν σικκὰρ αὐτῶ
 τὰ πικτενὰ τῶ οὐρανοῦ κατασκευ-
 οῦν. καὶ τοιαύτας παραβο-
 λαῖς πολλὰς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν
 λόγον, καθὼς ἐδύναντο ἀκούειν.
 χαρὶς δὲ παραβολῆς ἐν ἐλάλει
 αὐτοῖς, καθὼς ἰσχυρὸν ἢ τοῖς μαθη-
 ταῖς αὐτῶ ἐπέλεγε πάντα. ἢ λέγει
 αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀφίας
 γενομένης, διελθόμεν εἰς τὸ πῶ-
 ραν, ἢ ἀφίεντες τὸν ὄχλον, παρα-
 λαμάνουσι αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ
 πλοίῳ, ἢ ἄλλα ἢ πλοίαρια ἦν
 μετ' αὐτῶ, ἢ γίνετ' αὐτῶ ἀνε-
 μος μεγάλη. τὰ ἢ νόματα ἐπέβα-
 λεν εἰς τὸ πλοῖον, ὡς τε αὐτὸ ἢ-
 δὲν γαμίσειαι, ἢ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῆ
 πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκυφάλαιον
 καθέδου, ἢ διεγέρουσι αὐτῶ, ἢ
 λέγουσι αὐτῶ. διδάσκαλε, οὐ
 μέγα σοι, ὅτι ἀπολύμεθα; ἢ διε-
 γέρεις ἐπιτίμησι τῷ ἀνέμῳ, ἢ ἀ-
 πην τῆ θαλάσσης, σιόπα, πεφίμω-
 σο, ἢ ἰσχυρὸν ἀνεμὸς, ἢ ἐγένετο
 γαλήνη μεγάλη, ἢ ἔπην αὐτοῖς.

quoniam adest messis. Et dice-
 bat, Qui adsimulabimus reg-
 nū dei? aut qua collatione con-
 feremus illud? Est sicut græ-
 num sinapis, quod quū semina-
 tū fuerit in terra, minus est om-
 nibus seminibus quæ sunt in
 terra: & quū seminatum fuerit,
 exurgit, & fit maius omnibus
 oleribus, & facit ramos ma-
 gnos, ita ut possint sub umbra
 eius aves cœli multiplicare. Et ut
 libus multis parabolis loque-
 batur eis sermonē, prout poter-
 rant audire. sine parabola ue-
 ro non loquebatur eis, semina
 autem discipulis suis exponer-
 bat omnia. Et ait illis in die
 illo quum facta esset ut spers-
 Transeamus in ulteriorem ri-
 pam. Et dimissa turba, assu-
 mūt eū ita ut erat in naui, sed
 & alie nauiculae erant eū illo.
 Et oritur procella uenti mag-
 na, et fluctus irruerāt in nauim,
 ita ut illa iam impleretur. Et
 erat ipse in puppi super cerui-
 cal dormiēs, et excitant eū, di-
 cuntq̄s illi, Præceptor, nō est ti-
 bi curæ q̄ perimus? Et excita-
 tus increpauit uentum, dixitq̄
 mari: Tace, obmutescet. Et co-
 quieuit uentus, factaq̄s est tran-
 quillitas magna, & ait illis,

Ο ΔΡΥΤ ΙΙΙΙ.

τί δαίλοι ἐστὶ οὗτοι; πῶς οὐκ ἔχου-
 ρι πείσμα, καὶ φοβήσασθαι φόβου
 μίαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλή-
 λους. τίς ἄρα οὗτός ἐστι, ἐτι καὶ
 ἄνευ, καὶ ἡ δάλασσα ὑπα-
 κούουσι αὐτῷ; καὶ ἦλθον εἰς
 τὸ πῶρον τῆς βαλάστου εἰς τὴν
 χώραν τῶν γαδαρηνῶν. καὶ ἐβ-
 ελθόντι αὐτῷ ἐν τοῦ πλοίου, ἐν-
 θύως ἀπώτησεν αὐτῷ ἐκ τῆς μνη-
 μέων ἀνθρώπων ἐν πνεύματι ἀ-
 καλῶν, ὡς τὴν κασίκησιν ἔχον
 ἐν τοῖς μνημείοις. καὶ ἔτι ἀλώσει-
 σιν ὁ δὲ δόξα αὐτῆς δόξα,
 διὰ τὸ αὐτὴν πολλὰ κτίσει
 καὶ ἀλώσει διδιδάται, καὶ διὰ πᾶ-
 ραι ἐν αὐτῷ τὰς ἀλώσεις, καὶ
 τὰς πειλάς συντηρήσεται, καὶ οὐ-
 δὲ αὐτὸν ἰσχυροὶ δαμάσαι. καὶ
 διὰ πάντας νυκτὸς καὶ ἡμέρας
 ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἐν τοῖς μνήμα-
 σιν ἡμῶν, καὶ κατακλίπτων
 αὐτὸν λίθοις. ἰδὼν ἡ τὴν ἰκ-
 σοῦν ἀπὸ μακρόθεν. ἔλεγε, καὶ
 προσκύνουσι αὐτῷ, καὶ λέξας
 φωνὴ μεγάλη, ἔπειρ. τί μοι θέ-
 σοι ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τῶ ὑψίστου;
 ὁρμίζουσι τὸν θεόν, καὶ με βασα-
 νίον. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ
 πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τῶ ἀν-
 θρώπου. καὶ ἰπυρώτα αὐτὸν. τί
 σοι ἵνα μοι; καὶ ἀπιρρίζου, λίγων.
 λέγων ἵνα μοι, ἐτι πολλοὶ ἰσ-
 μεύ, καὶ παρὶ κἀκεῖ αὐτὸν πολλὰ,
 ἵνα

Quid timidi estis adeo? qui sit
 ut non habeatis fiduciam? Et
 timuerunt timore magno, dice-
 bantq; inter sese: Quisnam hic
 est, quia et ventus et mare obe-
 diunt ei? Et uenerunt traiecto
 mari in regionem Gadareno-
 rum. Egressusq; ei de nauis, sta-
 tim occurrit e monumentis ho-
 mo spiritu obnoxius immundo,
 qui domicilium habebat in mo-
 numentis, et neq; catenis quis-
 quam poterat eū ligare, prop-
 terea quod quum saepe compe-
 dibus & catenis unctus fuis-
 set, discriptae essent ab illo ca-
 tenae, & compedes essent com-
 minutae, neq; quisquam ualuis-
 set eum domare. Et semper
 die ac nocte in montibus & in
 monumentis erat clamans, &
 concidens seipsum lapidibus.
 Quum uidisset autem Iesus
 eum, cucurrit, & adorauit
 eum, & clamans uoce magna
 dixit. Quid mihi tecū est Iesu
 fili dei altissimi? adhaere te per-
 deum, ne me torqueas. Dice-
 bat enim illi, Exi spiritus im-
 munde ab homine. Et interro-
 gabat eū, Quod tibi nomen est?
 Et respondit dicens ei, Legio mē
 hi nomen est: quia multi sumus.
 Et deprecatus eū multum,
 ne se

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ἵνα μὴ αὐτὸς ἀποσείη ἔξω τῆς
 χώρας. ἢ ἵνα πρὸς τὰ ὄρη ἀγέ-
 λη χοίρων μεγάλης βοσκομένης.
 καὶ προσελάλουν αὐτὸν πάντες
 οἱ Λαίμονες, λέγοντες. Πίμψον
 ἡμᾶς ἕως τῶν χοίρων, ἵνα ἕως αὐτῶν
 ἐσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς
 ὡς βούληται. καὶ βελδόντα τὰ
 πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ἐσῆλ-
 θον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμη-
 σεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ
 εἰς πλῆθος θάλασσαν. ἦσαν δὲ ὡς
 δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ
 θαλάσσῃ. οἱ δὲ βίβλοντες τοὺς
 χοίρους, ἐφυγον, καὶ ἀνήγγειλαν
 εἰς πλῆθος πόλιος καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.
 καὶ βῆλθον ἰσχυροὶ τῆς γι-
 γονοῦσας καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν ἰη-
 σοῦν. καὶ θεωροῦσι τὸν Λαιμο-
 νιστὴν καὶ τὸν ἄλλο μόνον καὶ ἰματισ-
 μένον, καὶ σφραγισμένον τῶν ἰσχυ-
 ρῶν τὸν λεγεῶνα, καὶ ἐφοβήθη-
 σον. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῖς οἱ
 ἰσχυροὶ, πῶς ἐγένετο τῷ Λαιμο-
 νιστῇ, καὶ πρὸς τῶν χοίρων.
 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν
 ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὄρων αὐτῶν.
 καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖ-
 ον, παρακάλεσεν αὐτὸν ὁ δαιμο-
 νιστὴς, ἵνα ἦ μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ ἰη-
 σοῦς ἐκ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ αὐτῶν. ἀλλὰ λέγει
 αὐτῷ, ὕπαγε ἕως τῆς οἰκίας σου πρὸς
 τοὺς σούς, καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς, ὅ-
 τι σε ἔσται ὁ κύριος. καὶ
 ἠλέησεν

ne se emitteret extra regionem.
 Erat autem ibi iuxta montes
 grex porcorum magnus pascentis.
 Et deprecabantur eum omnes
 demones, dicentes, Mitte nos
 in porcos, ut in eos introeamus.
 Et permisit eis statim Iesus.
 Et egressus spiritus immundus
 ingressi sunt in porcos. Et factus
 batur grex per preceptum in mare.
 Erant autem ferme his mille,
 et suffocati sunt in mari.
 Porro qui pascebant porcos,
 fugerunt, et renunciauerunt in
 ciuitate, et in agros. Et egressi
 sunt ad uidendum quid esset
 quod acciderat: et ueniunt ad
 Iesum, et uident illum qui de
 demonio uexabatur, sedente et
 a: uestitum, et sane mentis,
 qui habuerat legionem, et ter-
 muerunt. Et narrauerunt illis
 qui uiderant, qualiter accidisset
 ei qui demonium habuerat,
 et de porcis. Et rogare expe-
 runt eum, ut discederet de sin-
 tibus ipsorum. Et quum in-
 gressus esset nauim, rogabat il-
 lum qui fuerat de demonio cor-
 reptus, ut esset cum illis: Iesus
 autem non permisit eum, sed
 ait illi, Abi in domum tuam
 ad tuos, et annuncia illis quae
 tibi dominus fecerit, et
 miseratus

E V A N G. M A R C I

ἤφατο τῶν ἱματίων· καὶ ἕλιγον αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτῷ. βλέπετε τὸν ὄχλον σιωδόντες· καὶ λέγετε, τίς μου ἤφατο. καὶ ὁρῶντες ἔβλεπτο ἰδόντων τὸ τοῦ πεποινηκῆσαν. ἢ ἡ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ ἔμεμνησα ἐδύνατο ἡ γέγονεν ἐπ' αὐτῆς, ἢ ἄλλοι καὶ προσέπεισαν αὐτῶ, καὶ ἔπεισαν αὐτῶ πᾶσαν τὴν ἀλύβειαν. ὁ δὲ ἔπεισε αὐτῶ. δὴ γὰρ τίς, ἢ πίστις σου σόωσέν σε, ἢ παρὰ εἰς εἰδούλω, καὶ ἰδοὺ ὑγιὴς ἀπὸ τοῦ μάστιγός σου, ἐπι αὐτῷ λαλῶντες, ὁρῶνται ἀπὸ τοῦ ἄρχισυναγωγού, λέγοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε, τί ἐπι σκόλλας τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ ἵκεος ὡς ἔως ἀκείνας τὸν λόγον λαλοῦμενον, λέγει τῷ ἀρχισυναγωγῷ. μὴ φοβῆσθε, μόνον πίστετε. καὶ ἔπεισαν αὐτῶ σιωποῦν καὶ εἰ μὴ πῆρον καὶ ἰακώβου καὶ ἰωάννου τὸν ἀδελφόν ἰακώβου. καὶ ὄρχεται εἰς τὸν οἶνον τοῦ ἀρχισυναγωγού, καὶ διωρῶ δέρον καὶ κλαίοντας, καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ, καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς. τί δορυβάθετε, καὶ ἠλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ ἠατιζήλων αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰσβαλὼν ἅπαντας, παρὰλαμβάνει τὸν πατέρα καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτῷ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον

tetigit uestimenta mea? Et dicebant ei discipuli ipsius, Vides turbam undique prementem te, et dicis, Quis me tetigit? Et circumspiciebat, ut uideret eam quae hoc fecerat. Mulier uero timens et tremens, sciens quod factum esset in se, uenit et accidit ei, dixitque ei ueritatem. Ille autem dixit ei, Filia, fides tua te seruaui, uade cum pace, et esto sana a flagello tuo. Adhuc colloquente ueniunt a principe synagogae, qui diceret, Filia tua mortua est, quid ultra uexas magistrum? Iesus autem protinus audito sermone qui dicebatur, ait principi synagogae, Ne metuas, tantummodo crede. Et non permisit ut quisquam se sequeretur, praeter Petrum et Iacobum et Ioannem fratrem Iacobi. Et uenit in domum principis synagogae, uidentesque tumultum ac flentes et eiulantes multum, et ingressus ait illis, Quid tumultuamini et ploratis? puella non est mortua, sed dormit. Et iridebant eum, Ipse uero eiecit eum, et assumpsit patrem et matrem puellae et eos qui cum ipso erant, et ingreditur, eo uenit puella

Ο ΑΡΧΥΤΥΙ.

παλιον ανανει μνηρον, ηγα κρα
 τυσας ηλ χειρας το παλιου, λι-
 γει αυτη ταλαλα κδμι, ο εστι με-
 θερμω αυ μνηρον. το λορασιου,
 σοι λεγω, ιεραρι, η αυθως ανις η
 το κορασιου η πριεπαται. λιν γδ
 ιτωμ δωδενια, η εζητησαρ ιερα
 σιν μεγαλιω. ηγα διετει λατο
 αυτοις πολλα, ινα μηδεις γνω
 τουτο, ηγα εως διαδιωαι αυτη
 φαγαρ.

Και εζηλησεν ιναθσεν, η ηληθερ
 εις πτω παριδα αυτη, η ανοησ
 δουσιρ αυτω οι μαθηται αυτη.
 ηγα γενομενου σαββατου, ηρξα
 το εν τη σιναγωγη διδασκων,
 ηγα πολλοι ανιουντις, εζηπλυσ
 σοντο λεγοντις. πθβερ τβτω ταυ
 τη, η τις η σοφια η δωδενια αυ-
 τω, ηγα δωδενια τοιαυτω δια
 των χειρων αυτου γινονται; ουχ
 ετρεσ ετηρ ο κτητων ο ηδς μαριας
 αδελφου δει ιακωβου η ιωση και
 ιουδα η σιμων; ηγα εν εισιρ
 αι αδελφαι αυτου ωδε προς η-
 μασ; η εβουανδ αλίζοντο εν αυτω
 ελεγε δε αυτοις ο ιησους, ετι εν
 ετη προφητης αιτιμ, ει μη εν
 τη παριδι αυτου, ηγα εν τοις
 συγγιναι, η εν τη οικια αυτου.
 ηγα ουκ ηδυνάτο ινα, ουδε μίαν
 δυνάμιν ποιησαι, ει μη ολιγοις
 αρωγοις επιθεις ταις χεραις ιδι-
 γαπ ονσι. η ιδαίμασε δια πτω
 απιζιου

puella erat iacens, et apprehensa
 manu puella, ait illi, Talitha
 cumi. Quod est, si quis in-
 terpretetur, Puella tibi dico
 surge. Et confestim surrexit
 puella, et ambulabat: erat e-
 nim annorum duodecim: et ob-
 stupuerunt stupore magno. Et
 praecepit illis uehementer, ne
 quisquam id sciret: & iussit ut
 daretur illi quod ederet.

Et egressus est illinc, uenitq; 6
 in patriam suam, & sequun-
 tur eum discipuli sui. Quumq;
 adesset sabbatum coepit in sy-
 nagoga docere, multiq; au-
 dientes obstupuerunt, dicen-
 tes: Unde huic haec? &
 quae est sapientia quae da-
 ta est illi? & uirtutes ta-
 les per manus eius efficiun-
 tur? Nonne hic est faber ille,
 filius Mariae, frater Iacobi
 & Iose & Iudae & Simo-
 nis? Nonne & sorores eius
 hic nobiscum sunt? Et offende-
 bantur per eum. Dicebat au-
 te illis Iesus, Non est prophe-
 ta contemptus, nisi in patria
 sua, et inter cognatos, et in fa-
 milia sua. Et non poterat ibi uir-
 tutē ullā edere, nisi quod fau-
 cos infirmos impositis manibus
 sanauit, ac mirabatur propter
 I. ij. incredu-

EVANG. MARCOI

ἀπιστίαν αὐτῶν· καὶ περιῆγε τὰς
 λώμας λύνων διδάσχων καὶ
 προσκαλεῖται τοὺς δούδαια, καὶ
 ἤρξατο αὐτοὺς ἀποτίλλειν δὺο
 δόξαι, καὶ ἰδίου αὐτοῖς θουσίαν
 τῶν πνευματικῶν καὶ ἀκαθάρτων.
 καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μη-
 δεὺν αἰρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβ-
 δον μόνον, μὴ ψῆραν, μὴ ἄστρον,
 μὴ εἰς τίω ζωνίω χαλκῶν, ἀλλ
 ὑποδεξιμύουσαν σαυδάλια, καὶ
 μὴ ἐνδύσασθαι δύο χαιτῶνας. καὶ
 ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅπου ἴαμ εἰσελθῆ-
 τι εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕως ἄν
 ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ἴσοι ἴαμ μὴ
 δέξωσθε ὑμᾶς, μηδέ ἀνούσωσιν
 ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκ-
 τινάξατι τὸν χυμὸν τὸν ὑπὸ κά-
 τω τῶ ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον
 αὐτοῖς. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἀνεῖρό-
 πρου ἴσαι σοδομοῖς καὶ γομορροῖς
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ τῆ πόλεως ἐκεῖ-
 νης. καὶ βεβλόντες ἐκέρουσον, ἵνα
 μετανοήσωσι. καὶ δαιμόνια πολ-
 λά βίβαλον, καὶ ἠλεφον ἐλαίω
 πολλὰς ἀρρώστιας, καὶ θιερᾶπνευον.
 καὶ ἠκουσεν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης,
 φασίδον γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐ-
 τῷ, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἰωάννης ὁ βαπτί-
 ζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τῆτο
 ἐν ῥυθῶσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.
 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι ἡλίας ἔστιν. ἄλ-
 λοι δὲ ἔλεγον ἵτι προφήτης ὅστιν
 ἦ ὡς εἰς τῶ προφητῶ. ἀκούσας δὲ ὁ
 ἡρώδης,

incredulitatem eorū: et obama-
 bulabat per uicos undiq; circū
 iacentes, docens. Et accessit
 duodecim, cepitq; eos emittere
 binos, ac dabat illis potestatem
 aduersus spiritus inmundos.
 Et praecepit illis, ne quid tolle-
 rent in uiam, nisi uirgam tantū
 non peram: non panē, non
 in zona es: sed calciaretur san-
 dalijs, et ne induerentur bini
 tunicis. Et dicebat eis, Vbi-
 cunq; introieritis in domum, il-
 lic manete donec exeat is il-
 lic. Et quicunq; non receperint
 uos, neq; audierint uos, exiite
 illinc, excutite puluerem qui est
 sub pedibus uestris in testimo-
 nium illis, Amen dico uobis
 tolerabilius erit Sodomis aut
 Gomorrhisis die iudicij, quā
 ciuitati illi. Et egressi praedi-
 cabant, ut resipiscerent, et dae-
 monia multa eiecibant, et san-
 gebat oleo multos agros, et sa-
 nabant. Et audiuit rex Hero-
 des et innotauerat enim nomen
 eius dicebatq; Iohannes ille qui
 baptizabat, resurrexit a mort-
 uis, et propterea uirtutes
 agunt in illo. Alij dicebant,
 Helias est, alij uero dicebant,
 Propheta est, uel tanquā unus
 ex prophetis. Qui audisset autē
 Herodes,

Ο ΑΡΧΤ ΙΙΙ.

Ἡρώδης εἶπερ, ἢ ἐγὼ ἀπεικρά-
 λισα ἰωάννου, ὅτός ἐστιρ, αὐτός
 ἡγέσθῃ ἐν νεκρῶν. αὐτός γὰρ ὁ Ἡ-
 ρώδης ἀποσφίλας, ἠμάρτησε τὸν
 ἰωάννου, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν τῇ
 φυλακῇ. Διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυ-
 ναῖκα φιλιπποῦ τῆ ἀδελφῆ αὐτοῦ,
 ἔτι αὐτὴν ἐγάμισεν. ἔλεγεν γὰρ ὁ
 ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ, ὅτι ἄνεξι-
 σοὶ ἔχεν τὴν γυναῖκα τῆ ἀδελφῆ
 σου. ἢ ἡρωδιάς ἐνέχευ αὐτὴν καὶ
 ἠθέλησεν αὐτὴν ἀποκτείναι, καὶ ἄν ἠδύ-
 νατο. ὁ γὰρ Ἡρώδης φοβῆτο τὸν
 ἰωάννου, ὅσως αὐτὸν ἀνδρα δικά-
 σον καὶ ἀγιοσιν, καὶ συνήσει αὐτὸν, καὶ
 ἀκρίσας αὐτὸς πολλὰ ἰποίς, καὶ ἡ-
 δίως αὐτὸν ἤμεσεν. καὶ γινόμενος ἡ-
 μόρας ἐν καίρῳ, ἔτε Ἡρώδης τοῖς
 γυναικίσι αὐτοῦ δέεινον ἐποίει
 τοῖς μεγαίσασιν, καὶ τοῖς χιλιάρ-
 χοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆ γαλιλαί-
 ας, καὶ ἐστὶν ἰσραηλῆσος ἡ θυγατὶς
 αὐτοῦ ἡρωδιάδα, καὶ ὄρχη-
 σαμένης, καὶ ἀριστάσος τῷ Ἡρώδῃ,
 καὶ τοῖς σωματικῶν ἐπιπέσοις, εἶπεν ὁ
 βασιλεὺς τῷ ἰωρασίῳ. Δίτισόν
 με δὲ ἰάμ βέλγης, καὶ δώσω σοι. καὶ
 ἔμωσεν αὐτῇ, ὅτι δὲ ἰάμ με αἰτή-
 σης, δώσω σοι, ὡς ἡμίσης ἡ βα-
 σιλεύσας με. ἢ δὲ ἐβελθῆσα, εἶπεν
 τῇ μητρὶ αὐτοῦ. τί αἰτήσομαι; ἢ δὲ
 εἶπεν, τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τῆ βα-
 πτίστος. καὶ ἐβελθῆσα ἐθίως με-
 τὰ σπουδῆς πρὸς τὴν βασιλείαν,
 ἠτίσαστο

Herodes ait: Cui ego præcidi
 caput, Ioannes iste est, ipse sur-
 rexit a mortuis. Nā ipse He-
 rodes missis satellitibus, ma-
 nus iniecerat in Ioannem, &
 unxerat eū in carcere propter
 Herodiam uxorem Philippi
 fratris sui, quia duxerat eam
 uxore. Dicebat enim Ioannes
 Herodi, Non licet tibi habere
 uxorem fratris tui. Herodias
 aut insidiabatur illi, uolebatq̄
 occidere eum, nec poterat. He-
 rodes enim metuebat Ioannē,
 sciens eum uirum iustum ac
 sanctum, & obseruabat eum:
 auditoq̄ eo multa faciebat, &
 libenter eū audiebat. Et quum
 dies opportunus accidisset quū
 Herodes in natalitijs suis cœ-
 nam faceret primaribus ac tri-
 bunis & primoribus Galilee,
 cūq̄ introisset filia ipsius He-
 rodiadis ac saltasset, placuis-
 setq̄ Herodi, ac simul accum-
 bentibus, rex ait puellæ: Pe-
 te a me quod uis, & dobo tibi.
 Et uirauit illi, Quicquid a me
 petieris, dabo tibi usq̄ ad di-
 midium regni mei. At illa
 egressa dixit matri suæ, Quid
 petam? Illa uero dixit, Caput
 Ioannis baptiste. Et ingressa
 statim cū festinatione ad regē
 I iij petiuit,

EVANG. MARCI

ἤπιθετο λέγονσα, δίδω ἴνα μοι
 δῶς θραυτὸν ἐπὶ τῷ ναικί τῷ κί-
 φαλίῳ ἰωάννου καὶ βαπτιστῆ. καὶ πε-
 ρίλυπθ' γενόμενος ὁ βασιλεὺς,
 διὰ τὸς ἔργους καὶ τὸς σωστικαι-
 μένους ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀδελ-
 φῶν. καὶ εὐθὺς ἀποστράτας ὁ βασι-
 λεὺς σπικυλάτορα, ἐκέλευσεν ἰ-
 νεχθῆναι τῷ κίφαλίῳ αὐτοῦ. ὃ ὃ
 ἀπὸ τῶν ἀπειρηγμένων αὐτοῦ ἐκ
 τῆς φυλακῆς, καὶ ἔνευεν τῷ κίφα-
 λίῳ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ναικί, καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ τὸ λογασίον. καὶ τὸ λογασί-
 ον ἔδωκεν αὐτῷ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.
 καὶ ἀπούσαντι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 ἤλθοσαν, καὶ ἔβρασαν τὸ πτωμα αὐτοῦ,
 καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ. καὶ
 σωμαζοῦνται οἱ ἀπόστολοι πρὸς
 τὸν ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ
 πάντα, καὶ ἕσα ἐποίησαν, καὶ
 ἕσα ἐδίδαξαν. καὶ ἔπειρ αὐ-
 τοῖς. λέγει ὑμᾶς αὐτοὶ λατινί-
 ας ἐς ὄρημον τόπον, καὶ ἀναπαύ-
 σασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ὄρη-
 μνοὶ καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοὶ, καὶ
 οὐδὲ φαγεῖν ἔβουλον. καὶ ἀπέ-
 θεν ἐς ὄρημον τόπον τῷ πλοίῳ
 καὶ ἰδίαν. καὶ ἔβρασαν αὐτὸς ὑπάγον-
 τας οἱ ἄλλοι, καὶ ἀπίγνωσαν αὐ-
 τὸ πολλοὶ, καὶ πείθη ἀπὸ πασῶν τῶν
 πόλεων σωμαζομένων ἐκεῖ. καὶ προ-
 ἤλθοσαν αὐτοῦ, καὶ ἐβουλον εἶδεν ὁ ἰη-
 σοῦς πολλὸν ἄχρον, καὶ ἔπαρχει-
 ας ἰπ

petiuit, dicens, Volo ut protin-
 nus des mihi in lance caput Io-
 annis Baptistae. Et dolore af-
 fectus rex, propter iniuriam
 eorum, eosque qui simul accume-
 bebant, noluit eam rejicere.
 Et confestim rex misso spic-
 ulatore, iussit inferri caput
 eius. At ille abiit, ac decolla-
 ut eum in carcere: & attulit ca-
 put eius in lance, & dedit il-
 lud puella, & puella dedit il-
 lud matri suae. Quo audito, dis-
 sepulti eius uenerunt, & susce-
 lerunt cadaver eius, posue-
 runtque illud in monumento.
 Et congregantur apostoli
 ad Iesum, & renunciauerunt
 ei omnia, & quae egressentur,
 quaeque docuissent. Et ait illis,
 Venite uos soli seorsim in de-
 sertum locum, & requiescite pau-
 sillum. Erant enim qui uenirent
 & abirent multi: ac ne cibum
 quidem capere uacabat. Et
 abiit in desertum locum nau-
 gio seorsim. Et uiderunt eos
 abeuntes, turba: et agnouerunt
 eum multi, & itinere pedestri
 ex omnibus ciuitatibus concu-
 rerunt illuc, & praeuenerunt
 eos, conueneruntque ad illum.
 Et egressus uidit turbam multam
 Iesus, & affectu misericordiae
 tactus

ΚΑΡΥΤ VI.

ὅτι ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἦσαν ὥρας πολλὰς γινόμενος, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῷ λέγουσιν, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ἡμέρα πολλή, ἀπολυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελθόντες ἕως τῶν κώλων ἀγορεύσῃ καὶ κώμας ἀγορεύσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους, τί γὰρ φάγοσιν, οὐκ ἔχουσιν. ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ἀπελθόντες ἀγορεύσωμεν διακοσίων δινάρων ἄρτους, καὶ δώμεν αὐτοῖς φαγεῖν, ὁ ἰησοῦς αὐτοῖς. πόσους ἄρτους ἔχετε, ὑπάγειτε καὶ ἰδίτε. καὶ γινόντες, λέγουσιν, ὡντε καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπίταξεν αὐτοῖς ἀνακλιθῆναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέπισαν πρασίαι πρασίαι ἀνὰ ἕνα καὶ ἕνα ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβόντες ὡντε ἄρτους καὶ τὸς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸ ἄρανον, ἐλόγησε, καὶ λατίκλασε τὸς ἄρτους καὶ ἔθηκε τοῖς μαθηταῖς αὐτῷ, ἵνα παραδώσιν αὐτοῖς, καὶ τὸς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἔχορτάσθησαν. καὶ ἦσαν λεασμάτων δώδεκα κοφίνοις πλήρεις, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες ὡσεὶ πεντήκισχιλοι ἄνδρες. καὶ ὑθίως

tactus est erga eos, quia erant uelut oves nō habentes pastore. Et cepit illos docere multa. Et quū iam multū dies præcessisset, accesserunt ad illū discipuli eius, dicētes, Desertus est locus, & iam multū temporis effluxit, dimitte illos ut abeāt in circūiacētes illas ac uicos, emantq̄s sibi panes: nā quod edant, nō habēt. A uille res pondens ait illis, Date illis uos quod edāt. Et dixerūt ei, Eantes emanus ducentis denarijs panes, & demus illis q̄ edāt. At ille dicit eis, Quot panes habetis? Ite et uidete. Et quū cognouissent, dicunt, Quinq̄s, et duos pisces. Et præcepit illis ut accūbere facerent omnes, distributis conuiujs in uiridi gramine. Et discubuerūt diuisi in uiridaria cēteni et quinquagēti. Et quū accepisset quinq̄s panes ac duos pisces, sublatis in cœlū oculis benedixit, ac fregit panes, deditq̄s discipulis suis ut apponerēt illis, & duos pisces diuisit omnibus. Et comederūt omnes, & saturati sunt. Et sustulerunt fragmentorū duodecim cophios plenos, et de piscibus. Erāt autē qui comederāt circiter quinq̄s milia uirorū, I iij Et

EVANG. MARCI

ἢ ἰδίως ἠνάγκασε τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ ἰμβῆναι εἰς τὸ πλοῖ-
 ον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πῶρον
 πρὸς βηθσαΐδα, ἕως αὐτὸς ἀπο-
 λύσῃ τὸν ἔχλον. καὶ ἀποταξάμε-
 νος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἔρη-
 μόν προσεύχασθαι. καὶ ὄψιας γινο-
 μένης, ὡς τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς
 θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ
 τῆς γῆς, καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανι-
 ζομένους ἐν τῷ ἔλαυνειν, ὡς γὰρ
 ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς. καὶ
 πρὸς τετάρτῳ φυλακὴν τῆς νυκ-
 τὸς ὄρχεται πρὸς αὐτοὺς, πε-
 ριπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ
 ἤδειλε παρελθεῖν αὐτοὺς. οἱ δὲ
 ἰδόντες αὐτὸν πῶρον παύονται
 ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἰδοῦσαν φάνησιν
 μαῖαναι, καὶ ἀνέκραξαν. πάντες
 γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθισαν,
 καὶ ἰδίως ἐλάλησε μετ' αὐ-
 τῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς. θαρσά-
 τε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβᾶσθε. καὶ ἀνέ-
 βη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
 ἐνόησαν ὁ ἄνεμος, καὶ λίαν
 ἐν πῶρον αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ὄρισαν-
 το, καὶ ἰδοὺ μᾶλλον. οὐ γὰρ συνῆκαν
 ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ὡς γὰρ αὐτῶν ἡ
 καρδία πεπρωμένη. καὶ διαπε-
 ρᾶσαντες, ἤλθον ἐπὶ τῶν γλῶ-
 σσων ἰσχυροῦς, καὶ προσωρμίθησαν.
 καὶ βεβληθέντων αὐτῶν ἐν τῇ πλοῖ-
 ῳ ἰδίως ἐπιγινόντες αὐτὸν, πρι-
 ος ἀμόντες ὅλῳ τῶν περὶ ἕως
 ἰσχυροῦς

Et statim coegit discipulos
 suos conscendere nauim, ut pre-
 cederet transmissio mari Beth-
 saidam, dum ipse dimitteret
 turbam. Et quum dimisisset eos,
 abiit in montem ad orandum.
 Et quum uespera aduenisset,
 erat nauis in medio mari, et
 ipse solus in terra, uidit quoque eos
 laborantes in remigando: erat
 enim uentus contrarius eis.
 At circa quartam uigiliam
 uenit ad eos, ambulans su-
 per mare, et uolebat praeire
 eos. At illi ut uiderunt eum am-
 bulantem super mare, putauerunt
 spectrum esse, et exclama-
 uerunt. Omnes enim uide-
 bant eum, et conturbati sunt.
 Et statim loquutus est cum
 eis, dixitque eis, Confidite, ego
 sum: ne timeamini. Et ascen-
 dit ad illos in nauim, et con-
 quieuit uentus, et uehementer
 supra modum intra sese stupe-
 bant, et admirabantur. Non
 enim intellexerat de panibus:
 erat enim cor eorum obcecatum.
 Et quum traicissent, uenerunt in
 terram Genesareth, et appli-
 cuerunt in portum. Quumque e-
 gressi essent de nauis, continuo
 agnouerunt eum, ac percurren-
 tes totam undique regionem
 illam.

ΣΑΡΥΤ VII.

ἠκείνῳ, ἠρξάντο οὖν τοῖς λεγαθά τοῖς τοὺς λαοὺς ἔχοντας ὠφρὶ φοβεῖν, ὅπως ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ὄσθι, καὶ ὅπου ἂν εἰσπορεύετο εἰς λιμένας ἢ πόλεις, ἢ ἀγρούς ἐν ταῖς ἀγογαῖς ἐτίθει τὰς ἀσθενήσας, καὶ παρὲν αὐτῶν, ἵνα ἂν τῶν λεγαθῶν τῆ ἱματίου αὐτῆ ἀψουται, καὶ ὅσοι ἂν ἤπτοντο αὐτοῦ, ὄσθοντο.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καὶ τινες τῆ γραμματίων ἰβλόντες ἀπὸ ἰεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοινὰς χεῖρας, τοῦτ' ὄσθι ἀνίπτοις ὄσθοντας ἄρτους, ἐμίμψαντο. οἱ γὰρ φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι ἂν μὴ πυγμῆνίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ὄσθισι, λεγατοῦντες πῶν παράδοσι τῶν προφῶντων. καὶ ἀπὸ ἀγογῆς, ἂν μὴ ἐκπλῖνται, οὐκ ὄσθισι. καὶ ἄλλα πολλὰ ὄσθι, ἃ παρὲν λαβὸν λεγαθῶν, βαπτισμὸν ποτηρίων καὶ ξιστῶν καὶ χαλνίων, καὶ λιχνῶν. ἔπειτα ἐπρωτῶσι αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καὶ οἱ γραμματεῖς. Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου ἐὼφρὶπατοῦσι κατὰ πῶν παράδοσι τῶν προφῶντων, ἀλλὰ ἀνίπτοις χεῖρας ὄσθισι τῆ ἄρτου; ὃ ἵ ἀποκριθὲς ἐπερ αὐτοῖς, ὅτι καλῶς προφῆτισιν ἠσαίας πρὶ ὑμῶν τῆ ὑποκριτῶν ὡς γί-

illam, coeperunt in grabatis eos qui male habebat circumferre, quum audissent eum illic esse, & quocumq; introisset in uicos aut in ciuitates aut in uillas, in plateis ponebant infirmos, et deprecabantur eum, ut uel simbriam uestimenti eius tangerent. Et quotquot tangebant eum, salui fiebant.

Et conueniunt ad eum pharisaei, & quidam de scribis qui uenerant Hierosolymis, & quum uidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus, id est illotis, edere panes, incusabant: nam pharisaei & omnes Iudaei, nisi crebro lauerint manus, non capiunt cibum, tenentes instituta maiorum, & a foro uenientes, nisi loci fuerint, non comedunt. Et alia multa sunt quae susceperunt seruanda, nempe lotiones poculorum & urceorum & aramentorum et lectorum. Deinde interrogant eum pharisaei & scribae, Quare discipuli tui non ambulant iuxta ritum traditum a maioribus, sed illotis manibus edunt panem? At ille respondens, dixit eis: Bene uaticinatus est Hesaias de uobis hypocritis, si

I n cue

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ὡς γέγραπται. οὗτος ὁ λαὸς τοῖς
 χεῖραί με τιμᾷ, ἢ ἡ καρδία αὐ-
 τῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μά-
 τιν δὲ σέβονται με, διδάσκον-
 τες διδασκαλίας, ἐντάλματα
 ἀνθρώπων. ἀφίντε γὰρ τίν ἐν-
 τολὴν τοῦ θεοῦ, κρατᾶτε τίν πα-
 ράδοξιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισ-
 μούς ξησθῶν καὶ ποτυγίων, καὶ
 ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πο-
 λὰ ποιεῖτε. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. κα-
 λῶς, ἀδικεῖτε τίν ἐντολὴν τοῦ
 θεοῦ, ἵνα τίν παράδοξιν ὑμῶν
 τηρήσῃτε. μωσὴς γὰρ ἔπειν. τί-
 μα τὸν πατέρα σου, καὶ τίν μη-
 τέρα σου. καὶ ὁ λακοποιῶν πα-
 τέρα, ἢ μητέρα, θανάτου τιμ-
 νάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ἵαμ ἔπει
 ἀνθρώπου τῷ πατρί ἢ τῇ μητρί
 κορβαῖν. ὅ δεῖ, δῶρον ὁ ἵαμ β-
 ἱμοῦ, ὡφελιδῆς. καὶ οὐκ ἔτι ἀφί-
 ντε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πα-
 τρί αὐτοῦ, ἢ τῇ μητρί αὐτοῦ, ἀ-
 κηροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ
 παραδόξει ὑμῶν ἢ παρὰ δόξα-
 τι. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλα
 ποιεῖτε. καὶ προσκεκασμένον
 πάντα τ' ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς.
 ἀκούετε μου πάντες καὶ σιωπεῖτε,
 οὐδέμ ἔπειν ἐξωθεν τοῦ ἀνθρώπου
 εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὁ δὲ
 νοῦν αὐτὸν κοινῶσαι, ἀλλὰ τὰ ἐκ
 τοῦ νοῦ αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, ἵα μὲν
 τὰ κοινῶντα τ' ἀνθρώπου. ἔτι
 ἔχει

cut scriptum est : Populus hic
 labijs me honorat, cor autē eo-
 rum longe est d me : in uanum
 autem me colunt, docentes do-
 ctinas, præcepta hominum.
 Nam omisso præcepto dei, te-
 netis constitutionem hominum,
 ablutiones uiscerum & potu-
 lorum, alijsq̄ similia his fac-
 icis multa. Et dicebat illis :
 Bene, reijcitis præceptū dei,
 ut constitutionem uestram ser-
 uetis. Moses enim dixit, Ho-
 nora patrem tuum & matrem
 tuam : & quā male dixerit pa-
 tri uel matri morte morientur.
 Vos autem dicitis, Si dixerit
 homo patri uel matri corbane
 quod est, donum quodcumq̄ ex
 me, in tuum cedit commo-
 dum, & præterea non similit
 cum quicquam facere patri suo
 aut matri suæ, & irritum faci-
 tis uerbum dei per constitutio-
 nem uestram quam tradidistis.
 Et similia huiusmodi multa fa-
 citis. Et quem aduocasset ad
 se totam turbam, dicebat illis :
 Audite me omnes & intelli-
 gite, Nihil ex extra hominem
 introiens in eum quod possit
 eū in quinare, sed quæ de homi-
 ne procedunt, illa sunt quæ in-
 quinant hominem. Si quis
 habet

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΟΥ

αὐτῷ. ὁ ἰησοῦς ἄπειρ αὐτῷ, ἄφρι
 πρῶτον χορτασθῶμαι τὰ τέμνα.
 ἔ γδ καλὸν ἔστι, λαβῆν τ' ἄγρον
 τῶν τέμνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κωα
 ρίοις. ἢ ἡ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐ
 τῷ. ναὶ κύριε, καὶ γδ τὰ κυνάρια
 ὑπὸ κάρτω τ' ἑραπίης ἐδίη ἀπὸ
 τ' ψιχίωμ τ' παιδίωμ. καὶ ἔπειρ αὐ
 τῷ. Διὰ τῶτον τὸν λόγον, ὑπάγει
 ἐβηλὲν τὸ δαιμόνιον ἐν τ' θυ
 γαφρός σου. καὶ ἀπυλοῦσα εἰς τὸν
 οἶκον αὐτ', εἴρε τὸ δαιμόνιον ἐβη
 λυθός, καὶ πλὴν θυγατέρα βέβη
 μύλω ἐπὶ αὐτὸ κλίνας. καὶ ἰάλιμ
 ἐβηλῶν ἐν τ' ὄριωμ πύρον καὶ σιδῶ
 ρες ἤλθην πρὸς τὴν θάλασσαν τ'
 γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τ' ὄριωμ
 δεικαπόλειως, καὶ φέρουσι αὐτῷ
 λωφὸν μογιλάου, καὶ παρακα
 λῶσι αὐτ', ἵνα ἐπιθῆ αὐτῷ πλὴν
 χεῖρας. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτ' ἀ
 πὸ τ' ὄχλου κατιδίω, ἔβαλε τοὺς
 δακτύλους αὐτ' εἰς τὰ ὕδα αὐτῶ,
 καὶ πύσας, ἤψατο τ' γλώσσης αὐ
 τῷ, καὶ ἀναβλήψας εἰς τ' ἄρανδον, ἐ
 σίναξε, καὶ λέγει αὐτῷ. ἐφφαθά. ὁ
 ἔστι, διανοίχθητε, καὶ εὐθως διανοί
 χθησαν αὐτ' αἰ ἀνοαί, καὶ ἐλόθη ὁ
 δεισμός αὐτῷ γλώσσης αὐτῷ, καὶ ἐλά
 λη ὀρθῶς. καὶ διεσέλατο αὐτοῖς
 ἵνα μηδενὶ ἐπωσιον. ἔσομ ἡ αὐ
 τὸς αὐτοῖς διεσέλλετο, μάλλον
 πρὸς τὸν ἰακύνθωμ, καὶ τῶν
 πρὸς τὸν ἐβηλῶν, λέγοντες.

καλῶς πάντα

sua. Iesus autē dixit illi, Sine
 prius saturari filios. Non est
 enim honestum sumere panem
 filiorum, & projicere catellis.
 At illa respondit & dicit il
 li: Etiam domine: nam catelli
 quoq; comedunt sub mensa de
 nucis filiorū. Et ait illi, Pro
 pter istum sermonē uade, exiit
 daemoniū a filia tua. Et quum
 abiisset in domū suam, reperit
 daemonium exiisse, & filiam in
 cientem super lectum. Et rursus
 sum egressus de finibus Tyri
 ac Sidonis, uenit ad mare Ga
 lilaæ per medios fines decapo
 lis, & adducunt ei surdum, im
 pediteq; linguæ, & deprecabā
 tur eum, ut imponat illi ma
 num, & quum apprehendisset
 eum de turba seorsim, misit di
 gitos suos in auriculas eius, et
 spūto emisso tetigit linguam
 eius, ac suspiciens in cælum
 ingemuit, & ait illi, Ephphata,
 quod est aperire. Et statim
 aperta sunt eius aures, & so
 lutum est uinculum linguæ
 eius, ac loquebatur recte. At
 præcepit illis, ne cui dicerent.
 Sed quo magis ille eis præ
 ceperat, hoc potius amplius
 prædicabant, & supra mor
 dum stupebant, dicentes: Be
 ne omnia

C A P U T V I I I

καλῶς πάντα ποιῶν, καὶ τοὺς
λωφῶς ποιεῖ ἀκθεῖν, καὶ τοὺς ἀλά-
λους λαλεῖν.

Ἐν ἑκείναις ταῖς ἡμέραις παρ-
πόλλοι ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ μὴ ἔχοντες
τί φάγωσι, προσκαλεσάμενοι ὁ
ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει
αὐτοῖς. σπλαγχνίσομαι ἐπὶ τῶν
ἄλλοι, ὅτι ἔστιν ἡμέρας ἑβδόμεναι
πρὸς μενίσσοι μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγω-
σι. καὶ ἵνα ἀπολύσω αὐτοὺς νύκτας
εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθῆσονται ἐν
τῇ ὁδῷ. τίνος γὰρ αὐτῶν μακρο-
δουμίαν ἔχουσιν, καὶ ἀπεκρίθησαν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. πῶς ἐν
τούτοις διωθήσεται τις ὡς ἐν
χώρα ἀγροῦ ἐπὶ ἄρηκμίας; καὶ ἐπι-
ρώτησεν αὐτούς. πῶς οὖν ἔχετε ἀγ-
ροῦ; οἱ δὲ ἀποκρίθησαν. καὶ πα-
ρήγγειλε τῶν ἄλλων ἀναπνεῖν ἐπὶ
τῇ γῆ. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ
ἄρτους ἐχαρτίσθησας, ἐκλάσας,
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ, ἵνα παραδώσι. καὶ πα-
ρίδου τῶν ἄλλων. καὶ ἔλαβον ἑπ-
τά ὀλίγα, καὶ ἐλόγησας,
ἔπειτα παραβάλλει καὶ αὐτά. ἔφα-
γον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ
ἔβραον ὑπερῷα μαλασμά-
των ἑπτὰ σπυρίδας. ἔβραον ἢ οἱ
φαγόντες, ὡς τετρακισχιλιοί, καὶ
ἀπέλυσεν αὐτούς. καὶ ὡδίως
ἔμβας εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη

λαλμα-

ne omnia fecit, & surdos facie
audire, & mutos loqui.

In diebus illis, quum uerba ad 8
modum multa esset, nec haberent
quod manducarent, accersitis
ad se Iesus discipulis suis, ait
illis, Misericordia tangor er-
ga turbam, quia tam triduo
manent apud me, nec habent
quod edant: & si dimisero eos
ieiunos in domum suam, de-
ficient in uia. Quidam enim
ex eis e longinquo uenerunt.
Et responderunt ei discipuli
sui, Unde istos quis poterit hic
satiare panibus in soliitudine?
Et interrogauit eos, Quot pa-
nes habetis? Illi uero dixerunt,
Septem. Et praecepit turbae
discumbere super terram. Et
acceptis septem panibus, quum
gratias egisset, fregit, deditque
discipulis suis, ut apponerent.
Et apposuerunt turbae. Et ha-
bebant pisciculos paucos: &
quum benedixisset, iussit appo-
nere & bos. Comederunt autem,
& saturati sunt: ac sustulerunt
quae super fuerant, fragmento-
rum septem sportas. Erant au-
tem qui comederant ferme qua-
ter mille, & dimisit illos. Et
mox ingressus in nauim cum
discipulis suis, uenit in partes

Dalmatutha

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΙ

ἀκαμανενδά, καὶ ἐξήλθον οἱ φα-
 ρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητᾶν αὐ-
 τῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖ-
 ον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, παραβόν-
 τες αὐτόν. καὶ ἀνατινάξας τῷ
 πνύματι αὐτοῦ, λέγει. τί ἡ γι-
 νῆ ἀὐτῆ σημεῖον ἐπισητᾶ; ἀ-
 μὲν λέγω ὑμῖν, ἂν δοθῆσιν τῇ
 γινῆ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφ' ἑ-
 αὐτὸς ἐμβὰς πάλιν εἰς πλοῖον
 ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἐ-
 πιλάδοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ
 εἰ μὴ ἔναι ἄρτον οὐκ ἴσχωρ μετ'
 αὐτῶν ἐν τῷ πλοῖῳ. καὶ δι-
 γέλλετο αὐτοῖς, λέγων. ὁρᾶτε
 βλέπεται ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς τῶν φα-
 ρισαίων, καὶ τῆς ἰσθμῆς ὑρώδου.
 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλή-
 λους, λέγοντες. ἔτι ἄρτους ἂν
 ἔχομεν. καὶ γινώσκουσιν λέ-
 γει αὐτοῖς. τί διαλογίζεσθε, ὅτι
 ἄρτους ἂν ἔχετε. ἄπω νόστι, ὃ δὲ
 σκώϊε, ἔτι πεπωρωμένον ἔχετε
 τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔ-
 χοντες ὃ βλέπει, καὶ ὠτα ἔχοντες
 οὐκ ἀκούει; καὶ ὃ μνημονεύει; ὅτι
 τὸς κρίνει ἄρτους ἑκατὸν εἰς τὸς
 πρῆλαισχιλίους, πόσους ἰσθμῶν
 πλήρεις ἑλασμάτων ἤρατε, λέγει
 σιν αὐτῷ, δώδεκα. ἔτι ἡ τὸς ἐπ'
 τὰ εἰς τὸ τετρακισχιλίους. πόσων
 σπυρίδιων πληρώματα ἑλασ-
 μάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον, ἑξ-
 τὰ. καὶ ἐλεγεν αὐτοῖς. πῶς οὐ
 νοεῖτε;

Da' manutha. Et egressi sunt
 pharisæi, cœperuntq; disputa-
 re cum illo, quærentes ab eo
 signum è coelo, tentantes eum.
 Et quum ingemisset spiritu
 suo, dicit : Quis generatio hæc
 signum quærit? Amen dico
 vobis, si dabitur generationali
 huic signum. Et relicto illis
 ingressus rursus nauam, abijt
 traiecto lacu. Et obliti fuerunt
 sumere panes, nec præter unum
 panem habebant secum in nau-
 ui. Ac præcepit illis, dicent
 Videce, caucece d fermento phar-
 risæorum, et d fermento Herodis,
 et disputabant inter se, di-
 dicentes, Panes non habemus.
 Et eo cognito Iesus dicit illis,
 Quid disputatis, quod panes
 non habetis? nondum an manib;
 uertitis nec intelligitis? ad hæc
 obtæcatū habetis cor uestrum
 oculos habentes non cernitis,
 et aures habentes, non auditis,
 & non meministis? Quū quinque
 panes fregissem in hominum
 quinque milia, quot cophinos fra-
 gmentis plenos sustulistis? Di-
 cunt ei, Duodecim. Quum au-
 tem septem in quatuor milia
 quot sportas ex reliquijs frag-
 mentorum tulistis? Illi uero di-
 xerunt, Septem. Et dixit illis,
 Quis

C A P V T V I I I .

ούατι· καὶ ὄρχηται εἰς βυθσαϊ-
 δάμ, καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν,
 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν, ἵνα
 αὐτοῦ ἄψεται, καὶ ἐπιλαβόμε-
 νος ἂν χερσὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξέλ-
 γῃ αὐτόν ἐξω ἂν λύμης, καὶ πρῶ-
 σας εἰς τὰ ἔμματα αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
 θέας τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
 αὐτόν, εἰ τι εὐκρίεις, καὶ ἀναβλέψας
 ἔλεγε, βλῆπω τοὺς ἀνθρώπους,
 ἔτι ὡς κινδύρα ὁρῶ περιπατῶν-
 τας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖ-
 ρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
 καὶ ἐποίησιν αὐτόν ἀναβλέψαι,
 καὶ ἀπεινατισάσθαι, καὶ διέβλεψε
 πλουσίως ἀπαντας. καὶ ἀπέ-
 σταλιν αὐτόν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
 λέγων, μηδὲ εἰς τὸν λύμην εἰ-
 σέλθῃς, μηδὲ ἐπιθῆς τινὶ ἐν τῇ κώ-
 μῃ. καὶ ἐβῆλθιν ὁ ἰησοῦς, καὶ
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς λύμας
 Καισαρείας ἂν φιλιππου. καὶ ἐν
 τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς. τίνα με
 λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναί; οἱ ἢ
 ἀπειλίδουσαν, ἢ ἰωάννην τὸν βα-
 πτίστῃν, ἢ ἄλλοι ἢ ἄλιον, ἄλλοι
 δὲ ἵνα τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς
 λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς ἢ τίνα με λέ-
 γετε εἶναί; ἀποκριθεὶς ἢ ὁ πέτρος,
 λέγει αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ χριστός, καὶ ἐπι-
 τήμισιν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέ-
 γωσι πρὸς αὐτοῦ. καὶ ἤρξατο
 διδάσκειν αὐτούς, ἔτι δὲ τὸν
 ἴδον

Qui fit ut non intelligatis? Et
 uenit Bethsaidā, & adducunt
 illi cecum, & obsecrant eū, ut
 illum tangeret. Et apprehen-
 sa manu cæci, eduxit illum ex-
 tra uicum, & quum expulset
 in oculos illius, imposuissetq; il-
 li manus, interrogauit eum, si
 quid uideret: & recepto uisu di-
 cebat, Video homines, quoni-
 am uelut arbores cerno ambu-
 lantes. Deinde rursum impo-
 suit manus super oculos illius,
 & fecit ut uisum reciperet, &
 restitutus est. ac denuo uidebat
 dilucide omnes: & dimisit illū
 in domum suam, dicens: Neq; in
 uicum ingrediaris, neq; di-
 xeris cuiquā in uico. Et eges-
 sus est Iesus & discipuli illius
 in uicos Casariae, quæ cogno-
 minatur Philippi: & in uia in-
 terrogauit discipulos suos, di-
 cens illis, Quem me dicunt ho-
 mines esse? Illi uero reponde-
 runt: Ioannem baptistā, et alij
 Heliam, alij rursus unum de
 numero prophetarum. Et ipse
 dicit illis, At uos quem me di-
 citis esse? Respondens autem
 Petrus, dicit illi, Tu es ille
 Christus, Et interminatus est
 eis, ne cui dicerēt de se. Et cœ-
 pit docere eos, quæ eēt oportet
 s. u. m.

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ἦν ἔ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν,
 καὶ ἀπολοῖμασθὶν ἀπὸ τῶν
 πρῶτον τῶν, καὶ ἀρχιερέων, καὶ
 γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆ-
 ναι, καὶ μετὰ τῆς ἡμέρας ἀνα-
 στήναι, καὶ παρρησιαῖ τὸν λόγον
 ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐ-
 τὸν ὁ κύριος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
 αὐτῷ. ἔ δὲ ἐπιτραφεῖς, καὶ ἰδὼν
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπιτίμησεν
 τῷ κύριῳ, λέγων. ὦπαγε ὀπίσω
 μου σατανᾶ, ἔτι οὐ φρονεῖς τὰ τῆ
 θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
 καὶ προσλαβόμενος τὸν ἕκλον
 σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἔειπεν
 αὐτοῖς. ἔς τις θέλει ὀπίσω μου
 ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάτω ἑαυ-
 τὸν, καὶ ἀρᾶτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,
 καὶ ἀκολουθήτω μοι. ἔς ὃν ἂν θέλη
 τίς ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολί-
 σῃ αὐτήν. ἢ ἔ ἂν ἀπολίσῃ τὴν
 ψυχὴν αὐτοῦ ἐνικηρῆσθαι, καὶ ἔ ἰ-
 αγγελίαι, ἔτι ὁ σώσει αὐτήν. τί
 ὃν ἠφιλήσει ἄνθρωπος ἔ ἂν κερ-
 δῶσι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιω-
 θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄν-
 θρωπος ἀντάλλαγμα ἔ ψυχῆς
 αὐτοῦ. ἔς ὃν ἂν ἰπαισχυθῆμι, καὶ
 τὸς ἡμῶς λόγος ἐν τῇ γενεᾷ ταύ-
 τη τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ,
 καὶ ἔ ὃς ἔ ἀνθρώπου ἰπαισχυθῆ-
 σιν αὐτὸν ἔ ἂν ἰληθῇ ἐν τῇ δό-
 ξῃ ἔ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγγε-
 λων τῶν ἁγίων.

καὶ

filium hominis multa pati, &
 reprobati a senioribus, sum-
 misq; sacerdotibus ac scribis,
 & occidi, & postres dies re-
 surgere. Et aperte sermonem
 loquebatur. Et apprehendit il-
 lum Petrus, coepitq; increpare
 eum. At ille conuersus, et in-
 tuitus discipulos suos, increpa-
 uit Petrum, dicens: Abi post
 me satana, quoniam non sapi-
 que dei sunt, sed que sunt ho-
 minum. Et cum ad se uocasse-
 set turbam unam cum discipulis
 suis, dixit illis: Quicumq; uult
 sequi me, abneget semetipsum,
 & tollat crucem suam, ac se-
 quatur me. Nam quisquis uol-
 uerit animam suam seruare,
 perdet eam. Quisquis autem
 perdidit animam suam cau-
 sa mea & euangelij, hic serua-
 bit eam. Quid enim profuerit
 homini, si lucratus fuerit mun-
 dum totum, et anime sue iac-
 turam fecerit? Aut quid da-
 turus est homo, quo repese-
 rit animam suam? Quicumq; enim
 puduerit mei ac meorum ser-
 monu in generatione hac adul-
 tera & peccatrice, pudebit
 illius & filium hominis, ubi
 uenerit in gloria patris sui
 cum angelis sanctis.

Et

Ο ΑΡΧΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. ἀκούετε κί-
 ρω ὑμῖν, ὅτι ἔσσι τινες τῶν ὧδε
 ἱσχυρότων. οἱ τινες οὐ μὴ γέσσω-
 ται θανάτου ἕως ἂν ἰδῶσι τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἰληλυθῶν
 ἐν δυνάμει. καὶ μετ' ὑμῶν
 ἔξ, παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν
 πῆτρον, καὶ τὸν ἰάκωβον, καὶ
 τὸν ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐ-
 τοὺς εἰς ὄρη ὑψηλὸν λιπεθίου
 μόνου. καὶ μεταμορφώθη ἐμ-
 προδερ αὐτῶν, καὶ τὰ ὀφθαλμοὺς
 αὐτοῦ ἴδοντο γίγνεται, ἡσ-
 κίασαν ὡς χιών, ὅσα γυμνασί-
 ῳ ἐπὶ τῆ γῆς ἔδύναται λαβῆσαι,
 καὶ ὥφθη αὐτοῖς ἡλίας σὺν μο-
 σῆ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ
 ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ πῆτρος
 λέγει τῷ ἰησοῦ. ραββί, καλὸν
 ἔστιν ἡμῶς ὧδε εἶναι, καὶ ποί-
 σωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν,
 καὶ μοσῆ μίαν, καὶ ἡλίαν μίαν.
 οὐ γὰρ ἔσσι τί καλῶν, ἦσαν γὰρ
 ἐκφοβοί. καὶ ἴδοντο νεφέλην ἐπι-
 σκιασάσα αὐτοῖς. καὶ ἠλθεν φωνὴ
 ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα. οὗτός
 ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐ-
 τοῦ ἀκούετε. καὶ βράβησαν πορι-
 θεὶς ἡμέρας, οὐκ ἔτι ἔδυνα ἔσθαι
 ἀλλὰ τὸν ἰησοῦ μόνον μετ' αὐ-
 τῶν. καταβαίνοντων ἡ αὐτῶν ἀπὸ
 τῆ ὄρους, διεσείλατο αὐτοῖς, ἵνα
 μηδενὶ ἀγγέλωσιν ἃ ἔσθαι, ἕ-
 μὴ ἔσσι ἂν ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου
 ἐν νεκρῶν

Et dicebat illis, Amen di-
 co uobis, sunt quidam inter eos
 qui hic stant, qui non gustabunt
 mortem, donec uiderint regnum
 dei uenisse cum uirtute. Ac
 post dies sex assumit Iesus Pe-
 trum & Iacobum et Iohannem,
 et subducit eos in montem ex-
 celsum seorsim solos, & trans-
 formatus fuit coram illis, &
 uestimenta illius facta sunt splē-
 dida, candida ualde ueluti
 nix, quum candida facere non
 potest fullo super terram, &
 conspectus est illis Helias
 cum Moise, colloquebanturque
 cum Iesu. Et respondens Pe-
 trus dicit Iesu: Rabbi, bonum
 est nos hic esse, & faciamus ta-
 bernacula tria, tibi unum, &
 Moysi unum, & Helie unum.
 Non enim nouerat quid loque-
 retur, erant enim ex parte facti.
 Et facta est nubes, quae ob-
 umbravit illos. Et uenit uox
 e nube, dicens: Hic est filius
 meus dilectus, ipsum audite.
 Et repete cum circumspexis-
 sent, non amplius uiderunt quem
 quam, sed solum Iesum esse se-
 cum. Porro quum descende-
 rent de monte, praecepit illis,
 ne cui dicerent ea quae uide-
 rant, nisi quum filius hominis
 K a mortuis

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΟΥ

ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. καὶ τὸν λόγον
ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζη-
τούντες, τί ἔστι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀνα-
στῆναι; καὶ ἐπρωτότερον αὐτῶν,
λέγοντες, ὅτι λέγουσιν οἱ γραμ-
ματεῖς, ὅτι ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν
πρῶτον. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔ-
περ αὐτοῖς. ἡλίας μὲν ἐλθεῖν
πρῶτον, ἀποκαθιστῆναι πάντα.
καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πα-
σθῆ, καὶ βουλευθῆ. ἀλλὰ λέ-
γω ὑμῖν, ὅτι ἡλίας ἐλήλυθε, καὶ
ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν,
καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν. καὶ
ἐλθὼν πρὸς μαθητὰς ἁδερ-
χλον πολλὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ
γραμματεῖς συζητούντας αὐτοῖς.
καὶ ὡς πῶς ὁ ἄλλος ἰδὼν κύ-
τον βεβαμῆσθαι, καὶ προσερέχοντες
ὑσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπρωτότε-
ρον τοὺς γραμματεῖς. τί συζητεῖτε
πρὸς αὐτὸς. καὶ ἀποκριθεὶς εἰς ἐκ-
τὸν ἄλλον, ἔπερ. διὰ τί οὐκ ἔνευ-
κα τὸν υἱὸν μου πρὸς σεις, ἔχοντα
πνεῦμα ἀλαλῶν καὶ ὄρον ἀρ' αὐ-
τόν καταλάσσει, ῥήσασιν αὐτόν, καὶ
ἀφρίξει καὶ φρίξει τὸς ὀδόντας αὐ-
τοῦ καὶ ξηραίνεται. καὶ ἔπειτα τοῖς μαθη-
ταῖς οὖν, ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ ἐκ-
ίσχυσαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῶν,
λέγει. ἔτι γενεὰ ἀπίστη, ὡς πότε
πρὸς ὑμᾶς ἴσομαι; ὡς πότε ἀνε-
ξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸ πρὸς με-
νεῖ

d mortuis resurrexisset. Ac
uerbū hoc tenuerūt apud sese,
inter se disputantes, quid esset
hoc q̄ dixerat, E mortuis res-
surgere, & interrogabant illū,
dicentes, Quid est q̄ scribae di-
cunt: Heliā oportere uenire pri-
us? Ille uero re spondens dixit
illis: Heliās quidē ubi uenit
prius, restituit omnia: & quem
admodū scriptū est de filio ho-
minis, ut multa patiat, et co-
tēnatur. Verū dico uobis, He-
liā uenisse, et fecerūt illi quae
cūq; uoluerūt, sicut scriptū erat
de illo. Et quem uenisset ad di-
scipulos suos, uidit turbam mul-
tā circū illos, & scribas dispu-
tantes cū eis. Et protinus uer-
sa turba quem uidisset eum
obstupuit: & accurrentes salu-
tauerunt eū. Et interrogauit
scribas, Quid disputatis inter
uos? Et re spondens unus e tur-
ba dixit, Praeceptor, adduxi fi-
liū meū ad te, habentē spiritū
mutū: & quocūq; eū corripui-
rit, lacerat eū: atq; ille stridit
ac stridit dētibus suis: et crepitauit
et dixi discipulis tuis, ut eijce-
rēt, & nō potuerūt. At ille re-
spondēs ei, dicit, O natio incre-
dula, et quousq; apud uos erit
quousq; patiat uos? Adduxit
illum ad

ΣΑΡΤ IX.

ἠντιγαυρ αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐδώς τὸ πνεῦμα ὑπερέβη αὐτὸν. καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλάλησεν ἡ γοῆ κυλίτο ἀφρίσων. καὶ ἐπρωτῆσε τὸν πατέρα αὐτοῦ. ὡς ὁ χερόν ὁ ὄσιν, ὡς τοῦτο γίγονεν αὐτῶ· ὁ ἵππερ. πατερίδων, ἢ πολλὰς αὐτὸν καὶ εἰς αὐτὸν ἵβαντι, καὶ εἰς ὕδατα, ἢ ἀποκίση αὐτὸν. ἀλλ' εἰ τί δύνασαι, βοῦθισον ἡμῖν σπλαγχνισθῆς ἐφ' ἡμᾶς. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπερ αὐτῶ. τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. καὶ ἰδὼν ἡρώδας ὁ πατὴρ τοῦ βασιλεῦς μετὰ δαυρίων ἔλγει. πιστεύω ἰησοῦ, βοῦθί μου τί ἀπιστία. ἰδὼν ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἐπισωτρίζεται ὁ χερόν, ἐπιτίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκάρτῳ, λέγων αὐτῶ. τὸ πνεῦμα τὸ ἀλαλον ἢ ἡρώδης, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. καὶ ἡρώδης, καὶ πολλὰ σπαράξεν αὐτόν ἐβύλδῃ. καὶ ἐγένετο ὡς ἡ νεκρὸς, ὡς τε πολλοὺς λέγειν, ὅτι ἀπίθανον. ὁ δὲ ἰησοῦς ἡρώδης αὐτόν τῆς χειρὸς, ἤγαγεν αὐτόν, καὶ ἀνέβη. καὶ ἐσελθόντα αὐτόν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπρωτῶν αὐτοῦ· ὁ καὶ ἰδὼν, ὅτι ἡμῶς ἐνηθωμένον ἐβελῆν αὐτόν· καὶ ἀπερ αὐτοῖς. τοῦτο τὸ

illum ad me. Et adduxerunt illum ad eum. At uiso illo, continuo spiritus discernebat eum et prolapsus in terra uoluebatur spumans. Et interrogauit patrem illius, Quantum temporis est, quod hoc accidit ei? At ille dixit, A puero. Et frequenter illum in igne abiecit, et in aquas, quo perderet eum. At e si quid potes, subueni nobis misericordus nostri. Iesus autem dixit ei, Illud si potes credere: omnia possibilia credenti. Et confestim exclamans pater pueri cum lachrymis dixit, Credo domine: succurre in credulitate mea. Quum uidisset autem Iesus, quod turba simul accederet, increpauit spiritum immundum, dicens illi: Spiritus mure, et surde, ego tibi impero, Exi ab eo, et ne posthac ingrediaris in illum. Et quum clamasset spiritus, multumque discerpisset eum, exiit: et factus est tanquam mortuus, adeo ut multi dicerent, Mortuus est. At Iesus correpta manu illius, erexit eum, et ille surrexit. Et quum esset ingressus domum, discipuli illius interrogabant eum secorsim, Cur nos non quiuimus eiecerit illum? Et dixit illis, Hec

K ij genus

EVANG. MARCI

γινῶσθαι οὐδὲν δύναται θελή-
 θῆναι, εἰ μὴ ἐν προσώχῃ ἢ νηστία.
 καὶ ἐκείθεν ἐβελθόντων, παριπο-
 ρεῖ οὗτο διὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ
 οὐκ ἴδενεν ἵνα τις γινῶσθαι εἰδῆ-
 σκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ
 ἐλεγχε αὐτοῖς, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας
 ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐ-
 τὸν, καὶ ἀποστασείας τῆς τρίτης ἡμέ-
 ρας ἀναστήσεται. οἱ δὲ ὑγνόσω
 τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐ-
 πὶρωτῆσαι. καὶ ἦλθεν εἰς λα-
 πόβραουμ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γε-
 νίμην, ἐκ πρώτων αὐτοῦ, τί ἐν
 τῇ οἰκίᾳ πρὸς αὐτοὺς διελογί-
 ζεσθε, οἱ δὲ ὀπίσθω. πρὸς ἀλ-
 λήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ
 οἰκίᾳ, τίς μείζων, καὶ καθύστασ, ἐφώ-
 νησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐ-
 τοῖς. εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι,
 ἔσται πάντων ἵσχατος, καὶ πάν-
 των διάκονος. καὶ λαβὼν παιδί-
 ον, ἐκτισεν ἐν μίᾳ αὐτῶ, καὶ ἵνα γ-
 καλιστάμηνος αὐτὸ ἐπιθεῖ αὐτοῖς.
 ὅς ἐστιν ἐν τῷ τοῖς παιδίων λέ-
 ξεται ὑπὸ τῷ ὀνόματι μου, ἐμὲ δε-
 χεται. καὶ ὅς ἐστιν ἐμὲ δεχεται, οὐκ
 ἐμὲ δεχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστά-
 σαντά με. ἀπεκρινθῆναι αὐτῶ ἰω-
 ἀννης λέγων. διδάσκαλε εἰδο-
 μένῃ ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι σου ἐκβά-
 λουσα τὰ δαιμόνια, ὅς ἐστιν ἀνομῶς
 ἢ ἡμῶν, καὶ ἐκωλύσαμην αὐτῶ, ὅτι

ὄν.

genus nulla re potest exire, nisi
 per deprecationem & ieiunium.
 Et illinc digressi, iter fecerunt
 per Galileam, nec uolebat ut
 quisquā sciret. Docebat enim
 discipulos suos, & dicebat il-
 lis, Filius hominis traditur in
 manus hominum, & occidetur
 cum, & occisus, tertio die re-
 surget. At illi ignorabant
 quod dixerat, et timebant eum
 interrogare. Et uenit Caper-
 naum: & quum uenisset in do-
 mum, interrogauit illos, quid in-
 itinere inter uos disputabatis.
 At illi siluerunt. Nam inter-
 se disputauerāt inter uā, quis
 esset maior. Et quū confedis-
 set, accessit duodecim, & di-
 cit illis: Si quis uult primus
 esse, is erit omnium postremus
 & omnium minister. Atq; ar-
 ptum fuerum statuit in medio
 illorum: et quum cepisset illum
 in uinas suas, dixit illis: Quis
 quis unum ex talibus pueris
 receperit nomine meo, me reci-
 pit: & quicūq; me recipit, non
 me recipit, sed eū qui misit me.
 Respondit autē ei Ioannes, di-
 cens: Praeceptor, uidimus ques-
 dam nomine tuo eijcere demo-
 nia, nec sequitur nos, & probi-
 buimus illum, propterea quod

non

C A P U T IX.

οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν. ὁ δὲ ἰησοῦς
 εἶπεν, μὴ κωλύετε αὐτόν. ἡ δὲ
 γὰρ ἔστιν, ἡ ποίησι δύνάμει
 ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ διωθήσεται
 ταχὺ λαλοῦνταί μιν. ὅς γ' ἔστι
 ἔστι καὶ ἡμῶν, ἐπὶ ἡμῶν ἔστι.
 ὅς γ' ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτίσειον
 ἵδωται ἰν ὀνόματί μου, ὅτι χρι
 στὸς ἔστι, ἀμὲν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
 ἀπολίσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ὅς
 ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
 τῶν πνευμάτων εἰς ἡμῖν, καλὸν
 ἔστι αὐτῷ μᾶλλον, ἢ πρὸς ἵνα
 λίθου μνηστὴς πρὸς τὸν φάχου
 λην αὐτοῦ, καὶ βέλῃται εἰς τὴν
 θάλασσαν. καὶ ἵαν σκανδαλίσῃ σε
 ἢ χεῖρ σου, ἀπόκοπον αὐτῷ. κα
 λὸν σοι ἔστι, κώλον εἰς τὴν βολῶν
 εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχον
 τα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γένναν, εἰς
 τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. ἔπειθ' ὁ σκώ
 λος αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ
 πῦρ οὐ σβέννυται. καὶ ἵαν ὁ πῶς
 σου σκανδαλίσῃ σε, ἀπόκοπον
 αὐτόν. καλὸν ἔστι σοι εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν βολῶν κώλον, ἢ τοὺς δύο
 πόδας ἔχοντά βληθῆαι εἰς τὴν
 γένναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.
 ἔπειθ' ὁ σκώλος αὐτῶν οὐ τι
 λουτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυ
 ται. καὶ ἵαν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκαν
 δαλίσῃ σε, ἢ βραχίον αὐτόν. κα
 λὸν σοι ἔστι μονόφθαλμος εἰσε
 λθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ,
 ἢ δύο

non sequitur nos. At Iesus
 ait, Ne prohibeatis illū. Nul
 lus enim est, qui si fecerit vir
 tuē per nomen meū, possit cito
 male loqui de me. Qui enim
 non est aduersus nos, pro no
 bis est. Quisquis enim ad bibē
 dū dederit uobis calicē aque
 nomine meo, quod sitis Chri
 sti, amen dico uobis, nequiquā
 perditurus est mercedem suam.
 Et quisquis offenderit unum
 ex pusillis, qui confidunt in
 me, melius foret illi, si circum
 daretur saxū molare circa cer
 uicem eius, & abijceretur in
 mare. Et si tibi fuerit obstacu
 lo manus tua, amputa illam.
 Bonū est tibi, mutilū ad uitam
 ingredi, potius quā duas manus
 habentem abire in gehennam,
 in ignem inextinguibilem, ubi
 uermis illorum non moritur, et
 ignis nō extinguitur. Et si pes
 tuus fuerit tibi obstaulo, am
 puta illum. Bonū est ut ingre
 diaris ad uitā claudus, potius
 quā duos pedes habēs mittaris in
 gehennā in ignē inextinguibi
 lem, ubi uermis illorū non mori
 tur, & ignis non extinguitur.
 Et si oculus tuus tibi obsta
 lo, est, erue illū. Bonū est tibi,
 ut luscus introcas in regnū dei,
 K ij potius

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΙ

ὁ ἄνθρωπος ὁφθαλμοὺς ἔχοντα βλεπῶν
 ναι εἰς τὴν γέννησιν τοῦ πυρός.
 ἐπου ἡ σὺλφιξ αὐτῶν οὐ τελευ-
 τᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. πᾶς
 γὰρ πυρὶ ἀλιθύνεται, καὶ πᾶσα
 θυσία ἀλιθύνεται. καλὸν
 τὸ ἄλας, ἵνα ἢ τὸ ἄλας ἀναλοῦν
 γέννηται, ἵνα ἴναι αὐτὸ ἀρτίωσιν, ἵνα
 τε ἵνα ἵνα τοῖς ἄλας, καὶ εἰς τὴν ἵνα
 ἵνα ἄλλοις.

20 Καθεὶν ἀναστὰς, ὄρχεται ἕως
 τὰ ὄρια τῆς ἰουδαίας διὰ τὸ πνε-
 ραν τῆς ἰουδαίας, καὶ συμπροσέει-
 παί πάλιν ὄρχεται πρὸς αὐτὸν, καὶ
 ὡς ἀπὸ πάλιν ἰδιόμασιν αὐ-
 τῆς. καὶ προσελθόντες φαρισά-
 οἱ ἐπιρώτησαν αὐτὸν, εἰ ἔστιν
 ἀνδρὶ γυνῆκα ἀπολῦσαι, ὡς
 γράσονται αὐτὸν. ὁ δὲ ἀποκρι-
 θὼς, εἶπερ αὐτοῖς. τί ὑμῖν ἵνα
 τεύλατο μοῦσης; οἱ δὲ ἀποκρι-
 σῆς ἐπιτίθει βιβλίον ἀποστα-
 σίου γράσαι, καὶ ἀπολῦται. καὶ
 ἀποκριθὼς ὁ ἰησοῦς, εἶπερ αὐ-
 τοῖς. πρὸς τὴν σκληροκαρδί-
 ας ὑμῶν ἵνα γράψω ὑμῖν τὴν ἐν-
 τολήν ταύτην. ἀπὸ ἧς ἀρχῆς κτι-
 σίως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἵπποισιν αὐ-
 τοῖς ὁ θεός. ἵνα κεν τοῦτου κα-
 ταλείψῃ ἄνθρωπος τὸν πατέρα
 αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ
 προσκολληθήσεται πρὸς τὴν
 γυνῆκα αὐτῆς, καὶ ἵσονται οἱ δύο ἕως
 σάρκα μίαν, ὡς ἡ ἐκείνοι δύο
 ἄλλοι

potius quam ut duos oculos ha-
 bēs mittaris in gehennā ignis,
 ubi vermis eorū nō moritur, &
 ignis nō extinguitur. Nā om-
 nis homo igne salietur, et omnis
 uictima sale salietur. Bona res
 est sal. ceterum si sal insulsus
 fuerit, per quid ipsū condetis?
 Habete in uobis ipsis salē, &
 pacē habete in er uos inuicem.

Et quum inde surrexisset,
 uenit in fines Iudææ per re-
 gionem quæ est ultra Iordā-
 nem, & conueniunt rursum
 turbæ ad illum, & sicut con-
 sueuerat rursum docebat eas.
 Et aduenientes pharisæi interro-
 gabant illum, Licetne uiro
 uxorem repudiare? & tenentes
 illum. At ille respondens dixit
 illis, Quid uobis præcepit
 Moses? At illi dicebant,
 Moses permisit libellum re-
 pudij scribere, ac dimittere.
 Et respondens Iesus, dixit
 illis, Ad duriciam cordis
 uestri scripsit uobis præcep-
 tum istud, ceterum ab initio
 creationis masculinum & fe-
 minam fecit illos deus. Pro-
 pter hoc relinquet homo pa-
 trem suum et matrem, et adhe-
 rebit uxori suæ, et fient duo ca-
 ro una. Itaq; non iā sunt duo,
 sed

ἀλλὰ μία σάρξ. ὁ οὖν ὁ θεὸς συ-
 νίσθησεν, ἀνδρῶν μὴ χωριστε-
 τω. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ
 ἐπιρώτησαν αὐτόν. καὶ λέγει
 αὐτοῖς. ὅς ἴαμ ἀπολύσει τὴν γυ-
 ναῖκα αὐτῆ, καὶ γαμήσει ἄλλω
 μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν. ἢ ἴαμ εν-
 νῆ ἀπολύσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
 καὶ γαμήσῃ ἄλλω, μοιχᾶται.
 καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδεία,
 ἵνα ἀψῆται αὐτῶν. οἱ δὲ μα-
 θηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφίρου-
 σιν. ἰδοὺν δὲ ὁ ἰησοῦς, ἠγαπά-
 κτησεν, καὶ εἶπερ αὐτοῖς. ἀφί-
 ρε τὰ παιδεία ὄρχασθαι πρὸς με-
 μὴ λιπύετε αὐτὰ, τῶν γὰρ τοι-
 οῦτων ἕστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
 ἀλλὸν λέγω ὑμῖν. ὅς ἴαμ μὴ λέ-
 ξεται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰς παιδείον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐ-
 τήν. ἢ ἵνα γναλισθῆται αὐ-
 τὰ, τιθεὶς τὰς χάρας ἐπ' αὐτὰ,
 ἐνλίγνισεν αὐτὰ. καὶ ἰκπορου-
 σμένου αὐτῆ εἰς ὁ δὲ προστρα-
 μῶν εἰς, καὶ γονυπιτίσας αὐ-
 τόν, ἐρωτῶτα αὐτόν. διδάσ-
 καλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζω-
 ῶ αἰώνιον κληρονομύσω; ὁ δὲ
 ἰησοῦς εἶπερ αὐτῷ. τί με λέγεις
 ἀγαθόν; οὐδὲς ἀγαθὸς, εἰ μὴ
 ὁ θεός. τὰς ἐντολὰς εἰδίας,
 μὴ μοιχώσης, μὴ φονεύσης, μὴ
 ἐκλίψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης,
 μὴ

sed una caro. Quod igitur deus
 copulauit, homo ne separet. Et
 in domo rursum discipuli illius
 eadem de re interrogauerunt il-
 lum, & dicit illis, Quicumq; re-
 pudiauerit uxore suā & duxe-
 rit aliā, adulteriū cōmittit ad-
 uersus illā. Et si mulier repu-
 diauerit uirū suum, & nupsarit
 alteri, adulteriū cōmittit. Et
 attulerūt ad illū pue os ut tāge-
 ret illos, discipuli uero increpa-
 bant eos qui adducebant. Quē
 uidisset autem Iesus, indigna-
 tus est, et dixit illis, Sinite pue-
 ros uenire ad me, ne prohibete
 illos, talium enim est regnum
 dei. Amen dico uobis, qui-
 cunq; non acceperit regnū dei
 tanquā puer, haudquaquam in-
 gredietur in illud. Et quum cœ-
 pisset illos in ulnas, impositis
 manibus super illos, benedixit
 eis. Et quum exiret in uiam,
 accurrat quidam, ac genua fle-
 xit illi, & interrogabat eum.
 Præceptor bone, quid faciam,
 ut uitam æternam possideā? Ie-
 sus autem dixit illi: Cur me
 dicis bonum? Nemo bonus, ni-
 si unus, nempe deus. Præcep-
 ta nosti? Ne committas adulte-
 riū. Ne occidas. Ne fureris.
 Ne falsum testimonium dicas.

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΙ

μη ἀποστρέψῃς· τίμα τὸν πα-
 τῆρα σου, ἢ τὴν μητέρα· ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς, ἔπερ αὐτῷ· διδάσ-
 καλι, ταῦτα πάντα ἐφυλα-
 ξάμην ἐν νεότητέ μου· ὁ δὲ ἰη-
 σοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπη-
 σεν αὐτόν, καὶ ἔπερ αὐτῷ· ἐν
 σοὶ ἔσθῃ· ὕπαρχε ἴσα ἔχεις πώ-
 λησον, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς,
 καὶ ἔξεις θυσασθῆναι ἐν οὐρανῷ καὶ
 διενεῖο ἀποκοῦδει μοι ἄρας τὸν
 θασῶν· ὁ δὲ συνάσας ἐπὶ τῷ
 λόγῳ, ἀπῆλθε λυπούμενος·
 ἴω γὰρ ἔχωμ λιτήματα πολλά·
 καὶ πῶθίβλεψάμην· ὁ ἰησοῦς,
 λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς
 δυναθῶσι οἱ τὰ χρέματα ἔχον-
 τες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελθῶσιν· οἱ δὲ μαθηταὶ
 ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐ-
 τοῦ· ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν ἀποκρι-
 θεὶς, λέγει αὐτοῖς· τίνα, πῶς
 δυναθῶσιν εἰς τὸς πτωχότητας
 ἐπὶ τοῖς χρέμασι, ἢ τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθῶν· δυναθῶ-
 σιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ εἰσελθῶν· οἱ δὲ πῶθισως
 ἐθαμβοῦντο, λέγοντες πρὸς ἑ-
 αὐτοὺς, ἢ τίς δυναθῶσι δυναθῶσιν·
 ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέ-
 γει· πρὸς ἀνθρώποις ἀδύνατον,
 ἀλλ' ὁ πρὸς τῷ θεῷ· πάντα γὰρ
 δυνατά

Ne fraudes. Honora patrem
 tuum & matrem. At ille re-
 spondens dixit illi : Præce-
 ptor, hæc omnia servavi ab ad-
 olescentia mea. Iesus autem
 intuitus illum, dilexit eum, &
 dixit illi : Vnum tibi deest.
 Tibi, quæcunque habes vende,
 & da pauperibus, & ha-
 bebis thesaurum in caelo, &
 veni sequere me, sublata in hu-
 meros cruce. At ille molestus
 affectus propter sermonem, dis-
 scedebat moerens : habebat enim
 possessiones multas. Et
 quum circumspexisset Iesus,
 dicit discipulis suis, Quam dif-
 ficulter hi qui pecunias ha-
 bent, in regnum dei intrabunt.
 Discipuli vero obstupuerunt
 super verbis illius. At Iesus
 rursus respondens, dicit illis :
 Filij, quam difficile est eos qui
 fiduciam habent in pecunijs,
 regnum dei ingredi. Facilius
 est camelum per foramen
 acus ingredi, quam divitem in
 regnum dei ingredi. Illi vero
 supra modum admirati sunt,
 dicentes intra sese, Et quis po-
 test esse saluus? Intuitus au-
 tē Iesus illos, dicit, Apud
 homines impossibile, sed non
 apud deum : nam omnia
 possibilia

Διωκτά δε παρὰ τῷ θεῷ. καὶ
 ἤρξατο ὁ πῆψθαι λέγειν αὐτῷ.
 ἰδοὺ ἡμᾶς ἀφῆκαμεν πάντα,
 καὶ ἠκολούθησαμέν σοι. ἀπο-
 κριβὲς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν. ἀλλὰ
 λέγω ὑμῖν ἅδεσθε δεξιμ, δεσ ἀφῆκαμεν
 οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ
 πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναικᾶν, ἢ
 τίνα, ἢ ἀγρὸς ἢ κτηνὴν ἢ τοῦ
 εὐαγγελίου, ἵνα μὴ λάβῃ ἕνα σεν-
 ταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τῷ
 τῷ, οἰκίας, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελ-
 φάς, καὶ μητέρας, καὶ τίνα, καὶ
 ἀγρὸς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ
 αἰῶνι τῷ ὄρχομενὸν ἰσὼν αἰῶνι-
 ον. πολλοὶ δὲ ἴσονται πρῶτοι
 ἴσχατοι, καὶ οἱ ἴσχατοι πρῶτοι.
 ἦσαν δὲ ἐν τῇ δὲ δὴ ἀναβαίνοντες
 εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν προάγω
 αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς, καὶ ἰθαμβοῦντο,
 καὶ ἀπολουθῆντες ἐφοβήθητο. καὶ πα-
 ραλαβὼν ὁ ἰησοῦς πάλιν τὴν δὴ
 δὴνα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ
 μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι
 ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυ-
 μα, καὶ ὁ ἰησοῦς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
 δοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ
 τοῖς γραμματέουσιν, καὶ κατακρι-
 νοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ. καὶ παρα-
 δώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
 ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώ-
 νοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτίσουσιν
 αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν,
 καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

possibilia sūt apud deū. Et cœ-
 pit Petrus dicere illi. Ecce re-
 linquimus omnia : & sequuti
 sumus te. Respondeus autem
 Iesus dixit : Amen dico uo-
 bis, Nullus est qui relinquit do-
 mum, aut fratres, aut sorores,
 aut patrem, aut matrem, aut
 uxorem, aut liberos, aut agros
 mea causa & euangelij, quin
 recipiat centupla nunc in tem-
 pore hoc, domus, & fratres,
 & sorores, & matres, & li-
 beros, & agros cum persecu-
 tionibus, ac in seculo uenturo
 uitam æternam. Multi au-
 tem primi, erunt postremi,
 & postremi, primi. Erant au-
 tem in uia ascendentes Hie-
 rosolyman & precedebat il-
 los Iesus, erantq̄s pauefacti,
 & sequentes timebant. Et
 assumptis Iesus rursus duo-
 decim, cœpit illis dicere, quæ
 sibi euētura essēt. Ecce ascen-
 dimus Hierosolyman, &
 filius hominis tradetur prin-
 cipibus sacerdotum & scribis,
 & condemnabunt eum ad
 mortem, & tradent illum
 gentibus, & illudent illi, &
 flagellabunt eum, & inspu-
 ent in illum, & occident
 eum, & tertia die resurget.

K y Et

EVANG. MARCI

ἢ προσπεριούονται αὐτῷ ἰάκω-
 βος ἢ ἰωάννης εἰς ἡοὶ ζεβεδαιίου,
 λέγοντες. Λιδάσκαλι, διλομήν
 ἵνα ὀ ἰὰρ αὐτίσομην. ποιήσεις ὑ-
 μῖν. ὃ ἢ ἄπειρ αὐτοῖς. τί θέλετε
 ποιῆσαι με ὑμῖν. οἱ δὲ ἔπειρ αὐ-
 τῷ. δὲς ὑμῖν, ἵνα ἄς ἐν δεξιῶν
 σου, ἢ ἄς ἐν ἐνωμόων σου καθή-
 σουμεν ἐν τῇ δεξιῇ σου. ὃ ἢ ἰησοῦς
 ἄπειρ αὐτοῖς. οὐκ οἶδατε τί αἰ-
 τᾶσθε. δύνασθε πῶς τὸ ποτή-
 ριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα
 ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;
 οἱ ἢ ἄπειρ αὐτῷ. διωκέμεθα. ὃ δὲ
 ἰησοῦς ἄπειρ αὐτοῖς. τὸ μὲν ποτή-
 ριον ὃ ἐγὼ πίνω πῖνασθε, ἢ τὸ βά-
 πτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτί-
 σθησάθε. τὸ ἢ καθῆσαι ἐν δεξι-
 ῶν μου ἢ ἐν ἐνωμόων μου, ὃν ἔστιν
 ἰμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἱς ὑποίμα-
 τας. ἢ ἀνέσαντες οἱ δίκαι ἤρξου-
 τε ἀγανακτῶν πρὸς ἰακώβου καὶ
 ἰωάννου. ὃ δὲ ἰησοῦς προσκαλε-
 σάμενος αὐτὸς, λέγει αὐτοῖς. οἱ
 δατε ἔτι οἱ δικοῦντες ἀρχῆν τῆ
 ἐνωμόων κατὰ κενῶν οὐσίω αὐτῶν,
 καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξου-
 σιάσουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτω δὲ
 ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἰὰρ ὑμῶν
 θέλει γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔ-
 σται διάκονος ὑμῶν. ἢ ὃς ἄρ θε-
 λει ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται
 πάντων δούλος. ἢ γὰρ ὃ ἦς τοῦ
 ἀνθρώπου ἐπ' ἡλθὲ διάκονος θῆναι
 ἀλλὰ

Et accedunt eum Iacobus &
 Ioānes filij Zebedaei, dicētes:
 Praeceptor uolumus, ut quic-
 quid petierimus, facias nobis.
 Ille uero dixit eis, Quid me uol-
 tis facere uobis? Illi uero dixe-
 rūt ei, Da nobis, ut unus tibi
 à dextris, & alter tibi à sinis-
 tris sedeamus in gloria tua. Ie-
 sus autē dixit illis: Nescitis quā
 petatis. Potestis bibere poculū,
 quod ego bibo? & baptisate quo
 ego baptizor, baptizari? At-
 illi dixerūt ei, Possūmus. Iesus
 autē dixit illis, Poculū quidē
 ego bibo, bibetis, & baptisate
 quo ego baptizor, baptizabimini.
 Caeterū sedere mihi à dex-
 tris ac sinistris, nō est meū dis-
 cre, sed his cōtinget quib. pater-
 nū est. Et quū audissent decē,
 coeperūt indignari de Iacobo &
 Ioāne. Iesus autē quū uocasset
 eos ad se, dicit illis: Scitis quod
 qui uidētur imperare gentibus,
 dominiū exercent aduersus ille-
 las. Et qui magnates sumo in-
 ter eas, potestātē exercent in ille-
 las. Verū nō sic erit in uobis,
 sed quicumq; uoluerit ex uobis
 fieri magnus inter uos, erit mi-
 nister uester. Et quicumq; uolue-
 rit ex uobis esse prius, erit om-
 niū seruus. Nā et filius homi-
 nis non

C A P V T X I.

ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δεῦνα
 τῆν ψυχὴν αὐτοῦ λύσει ἀντι
 πολλῶν, καὶ ἔρχονται εἰς ἰερου-
 σάλημ. καὶ ἔκπορον μέρους αὐτοῦ
 ἀπὸ ἰεριχὸν, καὶ τῶν μαθητῶν αὐ-
 τοῦ, καὶ ἔρχοντο ἰκανοῦ, ἕως τιμαίος,
 βαρτιμαίου. ὁ τυφλὸς ἐκάθητο
 παρὰ τῆν ὁδὸν προσαιτῶν, καὶ
 ἀκούσας ἔτι ἰησοῦς ὁ ναζαρεθαῖος ἐ-
 στω ἤρξατο λέγειν, καὶ λέγει.
 ὁ υἱὸς Δαβὶλ ἰησοῦ, ἐλέησόν με.
 καὶ ἐπιτιμῶν αὐτῷ πολλοί, ἵνα
 σιωπήσῃ. ὁ δὲ πολλῶν μάλλον
 ἐκράζει, καὶ λέγει Δαβὶλ, ἐλέησόν με.
 καὶ ἄρα ὁ ἰησοῦς, ἔπειν αὐτὸν φε-
 ρυλλῶσαι. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυ-
 φλόν, λέγοντες αὐτῷ. θάρσει,
 ἔγειραι, φωνᾷ σε. ὁ δὲ ἀπόβαλον
 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ἀναστὰς ἤλθεν
 πρὸς τὸν ἰησοῦν. καὶ ἀποκρι-
 θὲν λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τί θέλεις
 ποιῆσαι σοι; ὁ δὲ τυφλὸς ἔπειν
 αὐτῷ. ραββονι, ἵνα ἀναβλέψω.
 ὁ δὲ ἰησοῦς ἔπειν αὐτῷ. ὕπαγε, ἡ
 πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ εὐθὺς
 ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει τῷ ἰησοῦ
 ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτι ἐγγίζουσιν εἰς ἰερου-
 σάλημ, εἰς βηθφαγή καὶ βηθανί-
 αρον πρὸς τὸ ἔσθαι τῶν ἐλαιῶν ἀ-
 ποπέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐ-
 τοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς. ἴσαγετε εἰς
 τὴν κώμην τῆν κατὰ κρητὴν ὁ-
 μῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι
 εἰς αὐτὴν

nis non uenit ut sibi ministrare
 tur, sed ut ipse ministraret, ac
 daret animam suam redemptionem
 pro multis. Et ueniunt Hieri-
 cho, quumq; egredieretur ab ur-
 be Hiericho, a discipuli illius
 et turba copiosa: filius Timaei
 Bartimeus caecus sedebat iux-
 ta uiam mendicans. Et quum
 audisset quod Iesus Nazare-
 nus esset, coepit clamare, & di-
 cere, Fili Dauid Iesu, misere-
 re mei. Et increpabant illum
 multi, ut taceret. At ille mul-
 to magis clamabat: Fili Da-
 uid, miserere mei. Et stetit Ie-
 sus, ac iussit illum uocari, & uo-
 cat caecum, dicens illi: Bono ani-
 mo esto, surge, uocat te. Ille
 uero abiecto pallio suo, surrexit
 et uenit ad Iesum. Et respondens
 dicit illis Iesus, Quid uis faci-
 tibi? Caecus aut dixit ei: Rab-
 boni, ut uisum recipiam. Iesus aut
 dixit illi: Abi, fides tua saluum
 te reddidit, et protinus recepit
 uisum, et sequebatur Iesum in uia.

Et quum appropinquant
 Hic osolymis ad Bethpage et
 Bethaniam iuxta montem
 oliuarum emittit duos e disci-
 pulis suis, & dicit illis,
 Abite in uicum qui contra
 uos est, & statim ingredientes
 in illum,

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

εἰς αὐτὸν πῶλον, κὺρῶσθε πῶλον δεδε-
 μένον, ἵφ' ὃν δ' εἰς ἀνθρώπων κε-
 κέθην. λύσαντες αὐτὸν ἀγάγε-
 τε. καὶ ἰάν τις ὑμῖν εἶπη, τί ποίη-
 τε τῷτο; εἶπατε, ὅτι ὁ κύριος αὐ-
 τῷ χρέαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀ-
 ποστράψω. ἀπὸ ἡλίου δὲ καὶ
 ὑψοῦ πῶλον δεδεμένον πρὸς
 πῶλον θύραν ἕξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδῶ,
 καὶ λύσουσιν αὐτόν. καί τινες τῶν
 ἐκ τῶν ἱσχυρότων, ἐλεγον αὐτοῖς. τί
 ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; οἱ ἄ-
 ρ' εἶπον αὐτοῖς λεβῶς ἐντετάλατο
 ὁ ἰησοῦς, καὶ ἀφῆκαν αὐτοῖς. καὶ
 ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς τὸν ἰη-
 σοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ τὰ ἱμά-
 τια αὐτῶν. καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐ-
 τόν. πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
 ἔσρωσαν εἰς πῶλον ὁδόν. ἄλλοι δὲ
 σιβάσαι ἱμοποτον ἐκ τῶν δέν-
 δρων, καὶ ἐσρώννισον εἰς πῶλον ὁ-
 δόν. καὶ οἱ προάγοντες, καὶ οἱ
 ἀπολουθεύοντες, ἔκραζον, λέ-
 γοντες. ὡς ἀννα, ἐυλογημένος ὁ
 ὄρχος, μένος ἐν ὀνόματι κυρίου,
 ἐυλογημένος ὁ ὄρχος, μένος βασι-
 λεῖα ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ πα-
 τρός ἡμῶν δαβὶδ, ὡς ἀννα ἐν
 τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσῆλθεν εἰς
 ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, καὶ εἰς τὸ
 ἱερόν. καὶ περιεβλεψάμενος πάντη
 ὁ φησὶ ἡ ἁγιος ἡσυχίας, ὅρα, ὅρα,
 ἡλθὲν εἰς βυθιανὰν μετὰ τῶν
 δώδεκα. καὶ τῆ ἑστ' αὐτοῦ
 ἐξελ-

in illum, inuenietis pullum alligatum, supra quē nullus hominum sedit: soluite eum et adducite. Et si quis uobis dixerit, Cur facitis hoc? Dicite, quod dominus eo opus habet, et continuo illum mittet huc. Abierunt autē, et inuenerunt pullum alligatum iuxta ianuam foris in biuio, et soluunt illum. Et nonnulli eorum qui illic stabant, dicebant illis: Quid facietis soluentes pullum? At illi dixerunt eis, quemadmodum praeceperat Iesus, et sinebant illos. Et adduxerunt pullum ad Iesum, et iniecerunt illi uestimenta sua, seditque super illum. Multi uero uestimenta sua sternebant in uiam. Alij uero frondes incidebant ex arboribus, et sternebant in uiam. Et qui praecedebant, qui sequerentur clamabant, dicentes Hos anna, Benedictus qui uenit in nomine domini. Benedictum, quod uenit regnum in nomine domini patris nostri David. Hos anna in altissimis. Et ingressus est Hierosolymam dominus, et in templum. Et quum circumspexisset omnia, iamque tempus ei esset ut spectaret, egressus est Bethaniam cum duodecim, et postero die quum

ΚΑΡΥΤ ΧΙ.

Ἰησοῦν αὐτῶν ἀπὸ βηθανίας
 ἐπέμψεν· καὶ ἰδὼν συνὸν μακρό-
 θερον, ἔχονσαν φύλλα, ὑλίου ἐξ ἄ-
 ρα ἐύρησε τὴν αὐτήν· καὶ ἰδὼν
 ἐπ' αὐτήν, ἔειπεν ἕρπον ἢ μὴ φύλ-
 λα· οὐ γὰρ ἴδον καιρὸς σὺνικον· καὶ
 ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ·
 μικρὴτι ἐκ σῶ ἔστιν αἰῶνα μηδὲς
 καρπὸν φέρουσι, ἢ ἕκαστον οἱ μαθη-
 ταὶ αὐτοῦ, καὶ ὄρχονται εἰς ἰδρὸς ὀ-
 λυμα, καὶ εἰς ἰδρὸν ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ
 ἰδρὸν, ἤρξατο ἐμβάλλειν τὰς πο-
 λύντας, καὶ ἀγορεύοντας ἐν τῷ
 ἰδρῷ· καὶ τὰς φραγέλλας τῶν κο-
 λυβιστῶν, καὶ τὰς λιανίδας
 τῶν πωλοῦντων τὰς πόδισφας
 κατὰ τριψή· καὶ οὐκ ἔφηεν, ἵνα τις
 ἀγρίων σικυῶ· ἀλλὰ τοῦ ἰδρῶ·
 καὶ ἰδὼν αὐτοῖς, ἔ-
 γγραπται, ὅτι ὁ οἶνός μου οἶ-
 νος ἐστίν· ἢ μὲν δὲ ἐποίη-
 σαν αὐτὸν σπήλαιον λιπῶν·
 καὶ ἔκρινον οἱ γραμματεῖς,
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἰσχυροὶ
 ὡς αὐτὸν ἀποκρίσασιν, ἐφο-
 βούντο γὰρ αὐτὸν, ὅτι ὡς ὁ
 ἰησοῦς ἐβλάστητο ἐπὶ τῇ δι-
 δαχῇ αὐτοῦ· καὶ ἔτι ὅψι ἐγί-
 νητο, ἐβλαπτόντο ἐξου τῆς πό-
 λως· καὶ πρὸς παραπορευό-
 μενοι, εἶδον τὸν συνὸν θυραμ-
 μέλιον ἐκ ῥίζων, καὶ ἀναμνη-
 σθεὶς ὁ πῶτος, λέγει αὐτῷ·
 ῥαββί,

quum exissent Bethania, esu-
 rit : quumq; uidisset arborem
 ficu procul, habentē folia, uenie-
 bat si uidelicet inuenturus esset
 aliquid in illa : & quum uenis-
 set ad illā, nihil inuenit nisi fo-
 lia. Non enim erat tempus fi-
 corū. Et re spondens Iesus di-
 xit ficui : Ne posthac ex te in
 æternū quisquā fructum edat.
 Et audiebant discipuli illius,
 ueniuntq; Hierosolymam. Et
 ingressus Iesus in templū, cœ-
 pit eijcere eos qui uendebāt et
 emebant in tēplo, et mensas ar-
 gentariorū, & sellas uenden-
 tū eolumbas subuertit, & non
 permisit, ut quisquam de porta
 ret uas per templum : & doce-
 bat, dicens illis : Nōne scrip-
 tū est, Domus mea domus pre-
 cationis uocabitur omnibus
 gentibus? Vos autem fecistis
 eam speluncam latronum. Et
 audierunt scribæ principesq; sa-
 cerdotum, & querebant quo-
 modo illū essent perdituri. Ti-
 mebant enim eū quod tota tur-
 ba admirabatur doctrinā illius
 Et quum uespera iam esset,
 egressus est Iesus ἐκ ciuitate : et
 mane prætereuntes, uiderunt
 ficum exaruisse, radicitus et
 recordatus Petrus, dicit illi,
 Rabbi,

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ῥαλλῆς, ἰδοὺ ἡ σὺνὴ τῶ κατὰ φύσιν,
 ἐξήραται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰη-
 σὺς, λέγει αὐτοῖς. ἔχετε πίστιν θε-
 οῦ. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἐ-
 πι τῷ ὄρει τούτῳ, ἄρθῃτι, καὶ βλή-
 θῃτι ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ δια-
 κριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ
 πιστεύσῃ, ὅτι ἂν λέγει γίνεσθαι, ἔσται
 αὐτοῦ ὡς ἂν ἐπὶ. διὰ τοῦτο λέ-
 γω ὑμῖν. πάντα ὅσα ἂν προσου-
 χήσῃτε αἰτῶσθε, πιστεύετε, ὅτι
 λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ
 ἐὰν ἂν σήκητε προσουχήμενοι,
 ἀφίετε ἔτι ἔχετε κατὰ τινος,
 ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐ-
 ρανοῖς, ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώ-
 ματα ὑμῶν. καὶ ὄρχονται πάλιν
 εἰς ἰεροσόλυμα, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ πε-
 ριπατοῦντ' αὐτοῦ, ὄρχονται
 πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ
 γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι
 καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ἐν ποίᾳ βε-
 βαιοῖα ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι τὴν
 βεβαιοῖαν ταύτην ἔδωκεν, ἵνα ταῦ-
 τα ποιεῖς; ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς
 ἔπειρ αὐτοῖς, ἐπερωτήσας ὑμᾶς καὶ
 ἰγὼ ἵνα λέγῃ, καὶ ἀποκριθῆντί
 μοι, καὶ ὄρω ὑμῖν ἐν ποίᾳ βε-
 βαιοῖα ταῦτα ποιεῖ. τὸ βάπτισμα
 ἰωάννου βεβαιοῦ τῶ, καὶ βεβαιοῦ
 ἀνθρώπου; ἀποκριθῆντί μοι. καὶ
 ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοῦς, λέ-
 γοντες. ἂν ἐπωμῆν, βεβαιοῦ
 τοῦ, ὄρω, διὰ τί οὐκ οὐκ
 ἐπιτίθη-

Rabbi, ecce ficus illa quam
 execratus es, exaruit. Et re-
 spondens Iesus dicit illis: con-
 fidite deo. Amen dico vobis,
 quod quicumque dixerit monti
 huic: Tollaris ac mittaris in
 mare, et non hesitauerit in cor-
 de suo, sed crediderit fore que
 dixerit, erit illi quicquid dixe-
 rit. Propterea dico vobis. Que-
 cumq; orantes petitis, credite
 quod accipitis, & erunt vobis.
 Et quum steteritis oran-
 tes, emittite si quid habetis
 aduersus aliquem, ut & pater
 uester qui in caelis est, remitte-
 tat vobis delecta uestra. Et
 ueniunt rursus Hierosoly-
 mam, & quum ambularet in
 templo, ueniunt ad illum prin-
 cipes sacerdotum & scribae &
 seniores, & dicunt illi, Qua
 autoritate hec facis? & quis
 tibi dedit autoritatem istam, ut
 ista facias? Iesus autem re-
 spondens, dixit illis, Querat a vobis
 & a se quiddam, & respondeat
 mihi, & dicam vobis qua au-
 toritate hec faciam. Baptis-
 mus Ioannis utrum e caelo ce-
 rat, an ex hominibus? Re-
 spondete mihi. Et cogitabant
 apud se, dicentes. Si dixerimus,
 e caelo; dicet, Cur igitur non
 credidistis

ΣΤΡΥΤ ΧΙΥ.

ἐπίστωσθε αὐτῷ. ἀλλ' ἵαμ' ἄπω
 μὲν, ὅς ἀνθρώπων, ἐφοβήντο τὸν
 λαόν. ἀπαντες γὰρ ἔχον ἢ ἰωάν-
 νην, ὅτι ἔντως προφήτης ἦν. καὶ
 ἀποκριθῆντες λέγουσι τῷ ἰησοῦ. ἐκ
 οὐδαμῶν. ἢ ὁ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς,
 λέγει αὐτοῖς, ὁ δὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
 ἐν πείρᾳ βεβούρα ταῦτα ποιεῖω.

καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παρα-
 βολαῖς λαλῆν. ἀμπελώννα ἐφύ-
 τασεν ἄνθρωπος, καὶ πόριθηνε
 φραγμὸν, καὶ ὠρυξεν κτήματα, καὶ
 κήλησεν ὁ κήλησεν ὁ κήλησεν ὁ κήλησεν
 αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέστειλε πρὸς
 τοὺς γεωροῦς τὸν κτηνὸν ἀπὸ τοῦ κτηνίου
 ἀμπελῶν. οἱ δὲ λαβόντες αὐ-
 τὸν ἔδειραν, καὶ ἀπέστειλαν κτηνὸν.
 καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς
 ἄλλον βοῦν, καὶ κτήνον λιθοβο-
 λήσαντες ἐκείνην ἔκτανον. καὶ ἀπέ-
 στειλαν ἄλλον κτηνὸν. καὶ πάλιν
 ἄλλον ἀπέστειλε. καὶ κτήνον ἀπέ-
 κτηναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους,
 τοὺς μὲν λιθοβόλους, τοὺς δὲ ἀπο-
 κτήναντες. ἔτι δὲ ἵνα ἕδωκεν ἕδωκεν
 ἕδωκεν αὐτῷ, ἀπέστειλε καὶ αὐ-
 τὸν πρὸς αὐτοὺς ἰσχυρόν, λέγων
 ὅτι ἰσχυρόν ἐστιν ἕδωκεν. ἰσχυ-
 ροὶ δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἰω-
 ἄννην. ὅτι ὁτός ἐστιν ὁ κληρονομίος,
 δεῖτε ἀποκρίθησθε αὐτῷ, καὶ ἡμῶν
 δεῖτε ἡ κληρονομίαν. καὶ λαβόντες
 αὐτὸν

credidistis illi. Ac si dixisset,
 ex hominibus: timebant popu-
 lum. Omnes enim habebat Io-
 annē, quod uere propheta fuis-
 set. Et respondentes dicunt Ie-
 su, Nescimus. Et Iesus respon-
 dens dicit illis, Nec ego dicā
 uobis, quia auctoritate haec faciā

Et cepit illis per parabolas
 loqui. Vineā plantauit homo,
 et circumdederat sepē, et fode-
 rat lacū, et edificauerat tur-
 rim, et elocauerat eā agricolis,
 et peregre profectus est, et mi-
 sit ad agricolas quum oppor-
 tunum esset seruum, ut ab agri-
 colis acciperet de fructu ui-
 nae. Ac illi arreptū illū ceci-
 derūt, ac remisērūt uacūū. Et
 rursum misit ad illos alium ser-
 uū. et illi conuocatis in eum sa-
 xis cōminuerunt illi caput, et
 remisērūt contumelijs affectū.
 Et rursum aliū misit, et illum
 occiderunt: multosq; alios, hos
 quidem cādentes, illos uero oc-
 cidentes. Itaq; quum unum ad
 huc haberet filiū suū dilectum,
 misit etiā illum ad illos postre-
 mum, dicens, Reuertebuntur fi-
 lium meum. Illi uero agricolae
 dicebant inter sese. Hic est ha-
 res, uenite occidamus eū, et no-
 stra erit haereditas. Et arreptū
 illum

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

αὐτὸν ἀπίκτεναν, ἢ θίβαλον
 ἔξω τοῦ ἀμπελῶν. τί οὐρ ποι
 ἔσει ὁ κύριος τῶ ἀμπελῶν. ἢ λιεύ
 σεται ἢ ἀπολεῖσι τοὺς γεωργὰς,
 ἢ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
 οὐδε τίω γραφίω ταῦτῳ ἀνί
 γνωσι; λίθον ὃν ἀπὶ δουίμασιν
 οἱ οἰκοδομοῦντο, οὗτ' ἐγενή
 θη ἢς λίφαλῶν γωνίας, παρὰ κυ
 ρίου ἐγένετο αὐτῷ, καὶ ἔστι θαν
 ματὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. καὶ
 ἐβύθησαν αὐτὸν ἰσχυροί, ἢ φο
 βύθησαν τὸν ὄχλον. ἐγνωσαν γὰρ
 ὅτι πρὸς αὐτὸς τίω παραβολῶν
 ἔπει. καὶ ἀφέντο αὐτὸν ἀπύλ
 θον. καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς
 αὐτὸν τινὰς τῶν φαρισαίων καὶ
 τῶν ἰεροδιδασκάλων, ἵνα αὐτὸν ἄγρεύ
 σωσι λόγῳ. οἱ δὲ ἰθὺς λίγυ
 σιν αὐτῷ. διδάσκουσι, οἱ δὲ α
 μὲν ἔτι ἀληθεῖς εἶ, ἢ οὐ μίλει σοι
 πρὸς οὐδὲν. οὐ γὰρ βλέπεις ἢς
 πρόσωπον ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐπ'
 ἀληθείας τίω ἐστὶν τοῦ θεοῦ δι
 δάσκουσι, ἢ ἔστι κλύσον ἡκούσαι
 δὲνα ἢ οὐ; δῶμην, ἢ μὴ δῶμην; ὁ
 δὲ εἰδὼς αὐτῶν τίω ἐπόρισιν
 ἔπει αὐτοῖς. τί με πειράζετε;
 φοβέτι μοι ἀνθρώπων, ἵνα ἴδω.
 οἱ γὰρ ἕνεγκαν. καὶ λίγυ αὐτοῖς.
 τίω ἢ ἡμῶν αὐτῷ, καὶ ἢ ἐπιγρο
 φύ. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, καὶ ἰσχυροί.
 καὶ ἀπολεῖσθαι ὁ ἰησοῦς, ἔπει
 αὐτοῖς. ἀπόδοτε τὰ καίσαρος
 καίσαρι,

illum occiderunt, & eiecerunt
 e vinea. Quid igitur facturum
 est dominus vineae? ueniet, &
 perdet agricolas, & dabit vineam
 alij. An ne hanc quidem
 dem scripturam legistis? Lapidem
 quem reprobauerunt qui
 aedificabant, hic factus est caput
 podium: a domino factum
 est hoc, et est admirabile in oculis
 nostris. Et quaerebant eum
 comprehendere, & metuebant
 turbam, sciebant enim, quod
 aduersus ipsos parabolam dixisset.
 Et relicto illo abiierunt,
 ac mittunt ad illum quosdam
 phariseis & Herodianis, ut
 eum captarent sermone. Illi
 uero quum uenissent, dicunt ei:
 Praeceptor, scimus quod uerax
 es, & non curas quemquam:
 non enim respicis personam
 hominum, sed cum ueritate uer
 am dei doces: Licet censum
 Caesari dare, an non? demus,
 an non demus? Ille uero sciens
 illorum simulationem, dixit il
 lis: Quid me tentatis? Afferte
 mihi denarium, ut uideam. Illi
 uero attulerunt. Et dicit eis:
 Cuius est imago haec et inscrip
 tio? Illi uero dixerunt ei: Caesa
 ris. Et respondens Iesus dixit
 illis, Reddite quae sunt Caesari
 Caesari,

Θ Α Ρ Υ Τ Χ Ι Ι .

καὶ ἄρα, καὶ τὰ τῶν τῶν θεῶν, καὶ
 ἰδὲ ἄμωσαν ἐπ' αὐτῶ. καὶ ἔφρα-
 ται σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτὸν,
 οἱ τινὲς λέγουσιν, ἀνάστασις
 μὴ εἶναι, καὶ ἐπιπρωτίσων αὐτῶν,
 λέγουσι. διὰ λασημαλεις, μωσῆς ἰ-
 γραψεν ἡμῖν, ὅτι ἰάμ τινὲς ἀ-
 δελφὸς ἀποθάνει, καὶ καταλείπει
 γυναικα, καὶ τίννα μὴ ἀφῆ, ἵνα
 λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ τὴν γυναι-
 κα αὐτῆ, καὶ βραναθήσῃ σπέρ-
 μα τῶ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπὶ τῶ ἀ-
 δελφῷ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος ἔλα-
 βε γυναικα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ
 ἀφῆκε σπέρμα, καὶ ὁ δεύτερος
 ἔλαβεν αὐτῆν, καὶ ἀπέθανε, καὶ ὁ
 αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ τρίτος
 ὡσαύτως, καὶ ἔλαβον αὐτῆν οἱ
 ἔπτα, καὶ οὐκ ἀφῆκεν σπέρ-
 μα. ὁ ὄχλητος δὲ πάντων ἀπέ-
 θανεν καὶ ἡ γυνὴ. ἐν τῇ οὖν ἀναστά-
 σεα, ὅτ' ἄρ' ἀναστῶσις, τίνων αὐ-
 τῶν ἴσται γυνῶ; οἱ γὰρ ἐπὶ τὸ ἴσχω
 αὐτῆν γυναικα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
 ἰησοῦς, ἔπερ' αὐτοῖς. ὁ δὲ διὰ τοῦτο
 πλανᾶσθε μὴ εἰλότις τὰς γρα-
 φὰς, μὴδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;
 ὅτ' ἄρ' γὰρ ἐν νεκρῶν ἀναστάσει,
 ὅτι γαμήσιον, ὅτι γαμήσιονται,
 ἀλλ' ἴσιν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς. ὡς ἴσιν τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐ-
 γείρονται, καὶ ἀνέγωγι ἐν τῇ βί-
 βλω μωσῆως, ἠδὲ τοῦ βιβίου ὡς
 ἀπερ' αὐτῶ ὁ θεός, λέγων; ἐγὼ ὁ
 θεός

Casari, & que dei sunt deos
 Et admirati sunt de eo. Et ve-
 niant sadducei ad iulū, qui di-
 cunt, non esse te resurrectionē: in-
 terrogaueruntq̄s eum, dicētes:
 Præceptor, Moses scripsit nob̄
 bis, si cuius frater moriatur, ac
 relinquit uxore, et liberos non
 relinquit, ut accipiat frater ei
 us uxore illius, et suscipiat semē
 fratri suo. Septē fratres fue-
 runt, ac primus accepit uxore,
 isq̄s moriens non reliquit se-
 men: & secundus accepit illā,
 ac mortuus est, & nec ipse re-
 liquit semē: et tertius similiter:
 et acceperunt eā septē, nec rei
 querunt semen. Postrema uero
 omnium mortua est & uxor.
 In resurrectione igitur quæ
 resurrexerint, cuius illorū erit
 uxor? Nam septem habuerunt
 eam uxorem. Et respondens
 Iesus, dixit eis, An non pro-
 pterea erratis, quod nesciatis
 scripturas, neq̄ uirtutem deorū?
 Quæ enim à mortuis resurrexe-
 rint, neq̄ contrahunt matrimo-
 niū, neq̄ nuptiæ dātur, sed sunt
 uelut angeli qui in coelis sunt.
 Cæterū de mortuis, quod resu-
 scitantur, non legis in libro
 Mosi, quomodo in rubo loqui-
 tus sit illi deus, dicēs: Ego ille
 L deus

θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ
 ὁ θεὸς ἰακώβ. οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νε-
 κρῶν, ἀλλὰ θεὸς ζώντων. ὑμᾶς
 ἔν πολλοῦ πλανῶσθε. καὶ προσελ-
 θῶν ἔ. τῶν γραμματέων, ἀκού-
 σας αὐτῶν συνηθύνοντες, εἰδὼς ὅτι
 λαλῶς αὐτοῖς ἀπεικρίθη, ἰσχυ-
 τήσιν αὐτόν. πείσθη ἔστιν πρῶτον
 πασῶν ἐντολῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπι-
 κρίθη αὐτῶ, ὅτι πρῶτον πασῶν τῶν
 ἐντολῶν. ἀκούσθη ἰσραὴλ, λέγει ὁ
 θεὸς ὑμῶν, λέγει ἔ. ἔ. καὶ ἀγα-
 πύσεις λέγει ὁ θεὸς σου ἕως ὅτου
 ἔ. καρδίας σου, καὶ ἕως ὅτου
 ψυχῆς σου, καὶ ἕως ὅτου τῆς δια-
 νοίας σου, καὶ ἕως ὅτου τῆς ἰσ-
 χυῦ σου. αὕτη πρῶτον ἐντολή.
 καὶ δευτέρω ἰμοῖα αὕτη. ἀγα-
 πύσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 τόν. μέγιστον τούτων ἄλλη ἐντο-
 λὴ οὐκ ἔστι. καὶ ἔπειτα αὐτῶ ὁ
 γραμματεὺς. λαλῶς διδάσκα-
 λος ἐπ' ἀληθείας ἔειπας, ὅτι ἔ. ὁ
 θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο πλὴν
 αὐτοῦ. καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν ἕως
 ὅτου ἔ. καρδίας, καὶ ἕως ὅτου
 τῆς συνείσεως, καὶ ἕως ὅτου τῆς
 ψυχῆς, καὶ ἕως ὅτου ἔ. ἰσχυ-
 ρῶ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑ-
 αυτόν, πλεονέκτημα πάντων τῶν ὅλων
 καυτωμάτων, καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ
 ἰησοῦς ἰδὼν, ὅτι νομιεῖσθε ἀπι-
 κρίθη, ἔειπεν αὐτῶ. οὐ μακρὰν εἶ-
 ἰσθε ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ
 ἔ. ἔ.

deus Abraham, et deus Isaac,
 & deus Iacob. Non est deus
 mortuorum, sed deus uiuentium.
 Vos igitur multum erratis. Et
 quum accessisset quidam e scri-
 bis, et audisset eos simul dispu-
 tantes, uideretq; quod bene re-
 spondisset eis, interrogauit il-
 lum: Quod est primum omnium
 preceptorum? Iesus autem re-
 spondit illi: Primum omnium
 preceptum est: Audi Israel,
 Dominus deus noster, dominus
 unus est: & diliges dominum
 deum tuum ex toto corde tuo,
 & ex tota anima tua, & ex
 tota mente tua, et ex totis uiri-
 bus tuis. Hoc est primum pre-
 ceptum. Et secundum simile hoc
 est: Diliges proximum tuum
 ut teipsum. Maius his aliud
 preceptum non est. Et dixit illi
 scriba: Bene preceptor cum ue-
 ritate dixisti, quod unus sit
 deus, & non sit alius preter il-
 lum, quodq; diligere eum ex to-
 to corde, et ex tota intelligentia
 & ex tota anima & ex totis
 uiribus ac diligere proximum ut
 seipsum, plus sit q; uniuersa ho-
 locautomata & uictima. Et
 Iesus cum uideret quod cordate
 respondisset, dixit illi: Haud
 longe abes a regno dei. Et

C A P V T X I I I .

ἔδῳ οὐκ ἔτι ἰτόλημα αὐτὸν ἐπε-
 ρωτήσαι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς,
 λέγει, διδάσκον ἐν τῷ ἱερῷ.
 ὡς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς,
 ὅτι ὁ χριστὸς Ἰησὺς ὅστις δαβὶδ, αὐ-
 τὸς γὰρ δαβὶδ λέπει ἐν πνεύμα-
 τι ἁγίῳ. ἤκου ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
 μου, κἀὸς ἐκ δεξιῶν μου, ὡς ἀνθὺ
 τοῦ ἰχθυῶδός σου, ἐκ δεξιῶν τῶν
 ποδῶν σου. αὐτὸς οὖν δαβὶδ
 λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πῶδε
 Ἰησὺς αὐτοῦ ὅστις; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος
 ἤκουεν αὐτοῦ ἡλίως. καὶ ἐλεγχε
 αὐτοὺς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτῆ. βλί-
 πιτι ἀπὸ τῶν γραμματέων, τῶν
 διδόντων ἐν τοιαῖς ᾠδαῖς πα-
 τῆρ, καὶ ἀσπασμοῦς ἐν ταῖς ἀ-
 γοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλι-
 σίας ἐν τοῖς δέαισι. οἱ κατε-
 ὄντις τὰς οἰκίας τῶν κυριῶν,
 καὶ προφάσαι μακρὰ προσευχό-
 μενοι. οὗτοι λύφονται ᾠρισ-
 σόταρον κίρκη. καὶ λιανθῶσας ὁ-
 ἰσοῦς λιπίναντι τοῦ γαστροφυλα-
 κίου. ἰδιώρει ὡς ὁ ὄχλος βάλ-
 λει χαλκὸν εἰς τὸ γαστροφύλακι-
 ον. καὶ πολλοὶ πλοῦσιοι ἐλάκου-
 σον. καὶ πολλοὶ ἐλάκουσαν χύτρα
 πτωχῶν, ἕβαλε λιπτὰ λίου, ὅστις
 ἡ δροσαντις, καὶ προσκαλυψά-
 μενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέ-
 γει αὐτοῖς. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
 ἡ χύτρα αὐτῆ ἢ πτωχῶν πλεον
 πάντων

nem post illa audebat illum in-
 terrogare. Et respondens Ie-
 sus dicebat, docens in templo:
 Quomodo dicunt scribae, Chri-
 stem esse filium David? nam
 ipse David dixit afflatus spi-
 ritu sancto: Dixit dominus do-
 mino meo, sede a dextris mi-
 hi. Donec posuero inimicos tu-
 os scabellum pedum tuorum.
 Ipse ergo David uocat eum
 dominum, & unde filius eius
 est? Et plerumque turba audiebat
 illum libenter, & dicebat illis
 in doctrina sua: Cauete a scri-
 bis, qui amant stolatari obambu-
 lare, & amant salutationes in
 foris, primasque sellas in con-
 gregationibus, & primos accu-
 bitos in coenae, qui deuorant do-
 mos uiduarum, et sub praetex-
 tu longas faciunt preces. isti
 accipient grauiorem damna-
 tionem. Et quum sederet Ie-
 sus ex aduerso gastrophylacij
 spectabat, quomodo turba mit-
 teret aes in gastrophylacium.
 Et multi diuites mittebant
 multa. Et uenit quaedam uidua
 pauper, nisi quae minuta duo,
 quod est quadriens. Vocatisque
 ad se discipulis suis, dicit illis,
 Amen dico uobis, quod ui-
 dua haec pauper plus misit, quam
 L ij omnes

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΟΥ

πάντων βίβλη καὶ βαλόντων ἕτε
 τὸ γὰρ οὐράνιον. πάντες γὰρ
 ἐκ τῆς πόρεισιν ὄντι. αὐτοῖς ἔβα
 λον, αὐτὴ δὲ ἐκ τῆς ὑπερσυνε
 αὐτῆς πάντα ὅσα ἐχέει ἔβαλεν,
 ἔπειτα τὸν βίον αὐτῆς.

13 Καὶ ἐκπορευομένης αὐτῆς ἐκ τῆς
 ἱερῆς, λέγει αὐτῶν ἑς τὴν μετῆν αὐτῆς
 διδάσκων, ἵνα ποταποὶ λίθοι,
 καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ ἰησοῦς
 ἀποκριθεὶς ἔφη αὐτῶν, βλέπετε
 ταῦτα τὰς μεγάλας οἰκοδομαί-
 μίας, ἃ μὴ ἀφετὴ λίθου ἐπὶ λίθου,
 ἃς ἂν μὴ καὶ ἀποδοθῶν. καὶ κατὰ μέτρον
 αὐτῆς εἰς τὸ ἔργον τῶν ἰλασῶν κα
 τὰ τὴν ἀντιφῆσιν ἱερῶν αὐτῶν
 καὶ ἰδιῶν ἰερῶν, καὶ ἰακώβου
 καὶ ἰωάννου, καὶ ἀνδρέου ἐπὶ ἡμῶν
 ὅτι ταῦτα ἔσονται, καὶ τί τὸ σημά-
 ρον ὅτ' ἂν μίλλει πάντα ταῦτα
 συντελεσθῆναι, ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκρι
 θεὶς αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν. βλέ-
 πτε τίς τις ὑμῶν πλανήσῃ. πολλοί
 γὰρ ἐκλήσονται ἐπὶ τὸ ὄνομα
 τί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγὼ εἰμι. καὶ
 πολλοὶ πλανήσονται. ὅτ' ἂν δὲ
 ἀκούσῃτε πολλοὺς καὶ ἀκούσας πο
 λίμων, μὴ θροῦσθε, δὲ γὰρ γενί-
 σθαι, ἀλλ' ἔπω τὸ τέλος, ἐκφρ
 θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ ἐκ
 σιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἴσοντες
 σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἴσονται
 λιμοὶ καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδίνων
 ταῦτα. βλέπετε γὰρ μὴ ἐαυτοῦς.

ταρα-

omnes qui miserunt in gazophy
 laciū. Nam omnes ex eo quod
 ipsis supererat, miserunt.
 haec penuria sua omnia que
 cumque habebat misit, totā sub
 stantiam suam.

Et quū exiret ἐκ τῆς πόρεισιν, dicit il
 liquida ἐ discipulis illius: Prae
 ceptor, uide quales lapid. s. &
 quales subst. uctiōes. Et Iesū
 respondens ait illi, Vides haec
 magnas subst. uctiōes? Nō re
 linquetur lapis super lapidē, qui
 non diruatur. Et quū sederet
 in monte oliuariū ἐ regione tem
 pli, interrogabāt e illum secreta
 Petrus & Iacobus & Ioan
 nes & Andreas: Dic nobis
 quando haec erunt? & quod si
 gnū est quando haec omnia sint
 consummandā? At Iesus re
 spondēs illis coepit dicere. Vi
 dete ne quis uos fallat. Multi
 enim ueniet in nomine meo, dis
 cētes, Ego sum Christus, mul
 tosq; decipiēt. Quū autē audie
 ritis bella et rumores bellorū,
 ne turbemini, oportet enim fie
 ri: at nondū finit. Insurgēt e
 nim gens aduersus gentē, et re
 gnū aduersus regnū. Et erunt
 terrae motus in singulis locis, et
 erūt fames ac turbatiōes. Ini
 tia dolorū haec: sed caute uos
 uobis

C A P U T XIII.

παραδώσει ἡ ὑμᾶς εἰς σωτή-
 ρια καὶ εἰς σωτηρίας. ἀπερὶσι-
 δι, καὶ ἐπὶ ἡγεμονίῃ καὶ βασιλείῃ
 ἀχθῶσι δὲ ἐνικησὶ μὲν εἰς μαρτί-
 ρον αὐτοῖς, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔτυ-
 λα πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐα-
 γέλιον, ὅτι ἂν δὲ ἀγάσῃ ὑ-
 μᾶς παραδιδόντες, μὴ προμι-
 θηνᾶθε τί λαλήσετε, μηδὲ με-
 λεῖσθε, ἀλλ' ὅταν δοθῇ ὑμῖν ἐν
 ἡμέρῃ τῇ ἑσπέρῃ, τοῦτο λαλήτε.
 οὐ γὰρ ἐστὶ ὑμᾶς οἱ λαλοῦντες,
 ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. παρα-
 δώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφόν
 εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
 ἵπνασθήσονται τίνα ἐπὶ γο-
 νίας καὶ θανάτωσιν αὐτοῖς.
 καὶ ἰσθῆμι μισθῶσι ὑμῶν πάν-
 των διὰ τὸ ἰνομά μου. ὁ ἡ ὑπο-
 μάνας εἰς τέλος, ὅτι σωθήσιν
 ταῖς. ὅτι ἂν δὲ ἴδωτε τὸ βδέλυ-
 μα τὸ ῥημιώσις, τὸ ῥηθῆναι ὑμῶν
 δανιὴλ τὸ προφῆτα, ἰσθῆμι ἰσθῆμι
 δὲ, ὁ ἀναγιγνώσκων, νοεῖτω. τότε
 οἱ ἐν τῇ ἰσθῆμι, φουγῆτωσαν εἰς
 τὰ ἄρη. ὁ ἡ ἐπὶ τὸ δώματι, μὴ
 καταλείτω εἰς τὸ οἶκον, μηδὲ
 ἰσθῆμι ἀραι τὸ οἶκον αὐ-
 τῶ. καὶ εἰς τὸ ἄγρον ἂν μὴ ἐπισρε-
 ψάτω εἰς τὰ ἐπίσω, ἀραι τὸ ἰμά-
 τιον αὐτοῦ. καὶ δὲ ταῖς ἐν γα-
 ρρι ἰσθῆμι, καὶ ταῖς διπλασθῆσι
 ἐν ἰσθῆμι ταῖς ἡμερῶν. προσεύ-
 χησθε δὲ, ἵνα μὴ γίνῃ ἡ φουγῆ
 ὑμῶν

uobis: et adent enim uos in con-
 cilia & in synagogas: eademini,
 et sub praesidibus ac regibus
 du. em nū propter me in testimo-
 niū illis. Et apud omnes gētes
 oportet prius praedicari euange-
 liū. Qui autē duxerint uos tra-
 dentes, ne praecogitētis quid di-
 cturi sitis, neq; meditemini. sed
 quaequid datū fuerit uobis in il-
 la hora, hoc loquamini. Non
 enim estis uos qui loquimini,
 sed spiritus sanctus. Traditu-
 rus est autē frater fratrem in mor-
 tē, & pater filiū, & insurgent
 filij aduersus patres, ac morte
 afficiēt eos. Et eritis odio ha-
 biti ab omnibus propter nomen
 meum. Sed qui perseuerauerit
 usq; ad finem, hic saluus erit.
 Porro quū uideritis abominatio-
 nē desolatiōis, de qua dictū est
 a Daniele propheta, stantē ubi
 n n c j ortet, qui legerit, intelli-
 gat. Tūc qui fuerint i Iudaea,
 fugiāt ad mōtes. Qui uero fue-
 rit in tecto, ne descendat in do-
 mū, nec ingrediatur ut quicq;
 tollat ē domo sua. Et qui fue-
 rit in agro, ne reuertatur ad ea
 qua reliquit ā tergo, ad tollen-
 dū palliū suum. Vt autē praecog-
 nitibus et lactantibus in illis die-
 bus. Sed orate, ne fiat furca
 L iij uestra

ΕΥΑΝΓ. ΜΑΡΚΙ

ὑμῶν χειρῶν. ἴσονται γὰρ αἱ ὑμῶν ἐκάστω θλίψις, οἷα ἔργου τοιαύτου ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἡς ἐκτίσθη ὁ κόσμος ἕως ἡνῶν, καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ ἂν μὴ ὁ κύριος ἐκλογέσῃ τὰς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἐβώθη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς, ὧς ἐβελίξετο ἐκλογέσθαι τὰς ὑμῶν. καὶ τότε ἴαυτις ὑμῶν ἔπη. ἰδοὺ ὁ κύριος ἰδοὺ ἐκείνῃ, μὴ πιστεύετε. ἐγερθῶσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δάσουσι σήμερον καὶ τῶρα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν ἐκείνους, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμᾶς δὲ βλέπετε, ἰδοὺ προσημασίμῳ πάντων. ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ πῶς θλίψιν ἐκείνῃ ὁ ἥλιος σκοτιθήσεται, καὶ ἡ σελήνη ἔσθαι τὸ φέγγος αὐτῆς. καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἵσονται ἐκπίπτουσι. καὶ αἱ θανάτοις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸ μῦθον τοῦ ἀνθρώπου ὁρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ θανάτου πολλῆς καὶ δοξῆς. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἔσθαι τὸν οὐρανὸν ἀπὸ ἀρχῆς ἕως ἄρτι οὐρανοῦ. ἀπὸ ἀρχῆς οὐρανοῦ. ἀπὸ ἀρχῆς οὐρανοῦ μάθεται πῶς παραβολῶν. ὅτι ἂν κύριος ἦσθαι ὁ κύριος ἀπαλὸς γέννησθαι καὶ ἰσθαι τὰ φύλλα, εἰσθαι ὅτι ἰσθαι

uestra hycme. Erunt enim dies illi talis afflictio, qualis non fuit a primordio rerum conditarum, quas condidit deus usque ad hoc tempus, nec futura est. Et nisi dominus abbreviasset dies, haudquaquam salva fuisset uniuersa caro. Sed propter electos quos elegit, abbreviavit dies. Ac tum si quis uobis dixerit, Ecce hic Christus, ecce illic, ne credatis. Exorientur pseudochristi, & pseudoprophetae, & erudent signa ac prodigia ad decipiendum, si fieri possit, etiam electos. Vos autem caute. Ecce praedixi uobis omnia. Caeterum in illis diebus post afflictionem illam sol obtenebrabitur, & luna non dabit splendorem suum, & stellae caeli decident, & uirtutes quae in caelis sunt, concutientur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus, cum potestate multa & gloria. Et tunc miteet angelos suos, & aggregabit electos suos a quatuor uentis, a summo terra usque ad summum caeli. A ficu uero discite similitudinem: quomam ramus eius iam tener fuerit, produxeritq; folia, scitis quod prope

Ο ΑΡΧΗ ΧΙΙΙΙ.

ἰγυὺς τὸ θέρος ἐστίν. ὅπως καὶ ὑμεῖς
 εἶ ἄν ταῦτα ἴδητε γινόμενα,
 γινώσκετε ὅτι ἰγυὺς ὄσιν ἐπὶ δι-
 ρας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐτι οὐ μὴ
 παρήλθῃ ἡ γυνὴ αὐτῆ, μέχρις ὅ
 πάντα ταῦτα γίνονται. ὁ δὲ θάνατος
 καὶ ἡ γῆ παρελώσονται, οἱ δὲ λόγοι
 μου δὲ μὴ παρέλθωσι. πρὸ δὲ αὐ-
 τῆς ἡμέρας ἰσχύουσιν, καὶ οὐδὲ ὄσιν δὲ αἰὲς
 οἱ δὲ οὐδὲ οἱ ἀγγελοὶ οἱ ἐν ὁρατῶ
 ὄσιν ὁ ἴσος, ἀ μὴ ὁ πατήρ. βλῆσθε
 τι, ἀρρηπνῆσθε καὶ προσώχασθε, καὶ
 οἰδᾶσθε γὰρ ὅτι ἐκαιρός ἐστίν. ὡς
 ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφ᾽ ἑσῶ πλὴν
 οἰκίας αὐτῆ. καὶ λέγει τοῖς δούλοις
 αὐτῆ πλὴν θύρασι, καὶ ἐκάστω τὸ ἐρ-
 γον αὐτῆ. καὶ τῶ θυρωρῶ ἐνιθύλασθε
 ἵνα γρηγορή. γρηγορήτε ἡμεῖς, ἐν οἱ
 ὄσιν γὰρ οἴσιν ὁ κύριος ἐπὶ οἰκίας
 ἕσθῃ ὄσιν ἡμισυ νύκτις ἢ ἀλευρο-
 ποφῶνίας ἢ πρωί. μὴ ἰλθῶν θύρα-
 φωνε εὐρη ὑμᾶς καθύπνουσας. ἀ γ
 ὑμῖν λέγω πάνσι λέγω γρηγορήτε
 ἢ τὸ πᾶσχα, καὶ τὰ ἀθύμα
 μῆνα λέω ἡμέρας. καὶ ἰσχύουσιν οἱ ἀρ-
 χιεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτῆ
 ἐν ὄσιν πρᾶτῆσθε ἀποκτείνω-
 σι. μὴ λέγον ἡ μὴ ἐν τῇ ἰορτῇ μὴ
 ποτε ἐρῶσιν ἕσθαι τῆ λαῶ. καὶ ἐν-
 τῶ αὐτῆ ἐν βυβαῖα ἐν τῇ οἰκίᾳ
 σίμωνος τῆ λιπαροῦ, κατὰ τὴν μέν
 αὐτοῦ, ἡλθὲν γυνὴ ἔχουσα ἀλά-
 βατρον μύρου ἡρώδου πιτυρῆς
 πολυτιμοῦ, καὶ σιωπῆσασα τὸ
 ἀλάβα-

prope sit astas. Sic et uos qui
 hæc uideritis fieri, scitote quod
 prope sit in foribus. **A** me di-
 co uobis, q̄ nō præteribit gene-
 ratio hæc, donec oia hæc facta
 fuerint. Cælū et terra præteri-
 bunt, sed uerba mea nō præteri-
 bunt. **P**aterū de die illo ac tēpo-
 re, nemo nouit, ne angeli qui. iē
 qui in cælo sūt, nec ipse filius,
 sed solus pater. **C**auete, uigila-
 te et orate ne scitis enī quādo iē-
 pus sit. Sicut homo q̄ peregre
 agit relicta domo sua, de iūq̄
 seruis suis p̄t̄c̄, ac suū cuiq̄
 opus, eo ianitori mādauit ut uī-
 gularet. **V**igilate igitur, nesci-
 tis. n. quādo dominus domus uē-
 turus sit, sero, an medio noctis,
 an in gallicantio, an diluculo: ne
 si uenerit rep̄c̄te, offendat uos
 dormiētes. **C**aterū que dico
 uobis, omnibus dico, **V**igilate.

Erat aut pascha, et azymo-
 rū dies futuri post biduum. Et
 quærebāt summi sacerdotes et
 scribae, quomodo eū per dolum cō-
 prehensum occiderēt: dicebant
 aut, **N**ō in die festo, ne tumultus
 fiat populi. Et cū esset Be-
 thania in domo Simonis le-
 prosī, accūbete eo uenit mulier
 habens alabastrū unguētū nardī
 p̄slicæ p̄siosæ, et comminuto
 L iij ala-

14

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ἀλάσαστον, ἡ αὐτίχῃ αὐτὸς πα-
 τὰ αὐτῶν κεφαλῆς. ἦσαν δὲ τινες
 ἀγαθὰ κτῆνη ἔχοντες πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ
 λέγοντες. εἰς τί ἡ ἀπόλεια αὐτῆ
 τῷ μύρον γέγουκε; ἠδύνατο γὰρ
 τῷτο πρᾶξινα ἐπάνω φριακο-
 σίων ἀλωαρίων, καὶ ἀλλῶν τοῖς
 πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
 ὁ Ἰησοῦς ἀπερ. ἀφίτι αὐτῶν. τί
 αὐτῇ κόπος παρῆχεται; καλὸν
 ἔργον ἐργάσατο εἰς ἐμὲ. πάντο-
 τε γὰρ τοῖς πτωχοῖς ἔχετε μεθ'
 ἑαυτῶν, καὶ ἔτι ἀνὰ δέλητι ἀνάσσει
 αὐτὸς ἐν ποιῆσαι ἐμὲ ἢ ἐν πάντο-
 τε ἔχετε. ὁ εἶχεν αὐτῷ ἐπίουσι.
 προίλαξεν μυσταί μου τὸ σῶμα
 εἰς τὸν ἰνταφισμὸν. ἀλλὰ λίγω
 ἐμὲν, ἔπον ἑαυτὸν κερυχθῆ τὸ ἰ-
 αγγέλιον τῷτο εἰς ὅλον τὸ κόσ-
 μον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτῷ, λαληθή-
 σεται εἰς μνημόσιν αὐτῆς. καὶ ὁ
 ἰσθλας ὁ ἰσκαριώτης, εἰς τὸ δῶλε-
 να, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,
 ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ ἦ
 ἀνέσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐκρυεί-
 λαντο αὐτῷ ἀργύριον δῶνα. καὶ
 ἐβίβητε, πῶς ἐνκαίρω αὐτὸν πα-
 ραδῶ, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβ-
 δόμῃ, ὅτι τὸ πάσχα ἔθουον, λέγου-
 σιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. πῶς βί-
 βησιν ἀπελθόντες ἰτοιμάσμεθιν, ἵ-
 να φάγησιν τὸ πάσχα; καὶ ἀποστῆλλῃ
 δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγῃ αὐτοῖς
 ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀπαγορεύ-
 σθε ἐμὲν

alabastro effudit illi in caput
 Erant autem quidā qui indignarentur apud se, ac dicerēt.
 Ad quid perditio hæc unguētū
 uel nā poterat hoc uēdi pluris q̄
 trecentis denarijs, ac dari pau-
 peribus. Et in fremuerunt ad-
 uersus illā. At Iesus dixit: Si-
 nite illā, cur illi molesti estis
 bonū opus operata est erga me.
 Sēper enim pauperes habetis
 uobiscum; et quando cūq; uolue-
 ritis, potestis illis benefacere.
 Me uero non semper habetis.
 Quod potuit, hæc fecit. Præce-
 nit, ut ungeret meū corpus ad
 sepulturā. Amen dico uobis,
 ubicūq; prædicatū fuerit euā-
 geliū hoc in totū mundū, etiam
 hoc quod fecit hæc, dicetur in
 memoriā ipsius. Et Iudas
 Iscariotes unus ē duodecim,
 abiit ad summos sacerdotes, ut
 proderet eū illis. Quo audito, il-
 li gauisi sunt, et pollicii sunt ei
 pecuniā se daturus. Et quære-
 bat quomodo opportune illū tra-
 deret. Ac primo die azymo-
 rum, quū pascha immolarent,
 dicunt illi discipuli sui, Vbi
 uis ut abeamus? & paremuis
 ut edas pascha? Et emittit du-
 os ē discipulis suis, et dicit illis.
 Ite in ciuitatem, & occurret
 uobis

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΙΙΙ.

ἡμῖν ἄνθρωπος ἡδράμιον ὕδατος βασιλῶν, ἀπολοθῆσθε αὐτῷ, καὶ ὅπως ἴαμι εἰσελθὼν, ἔπατε τῷ εἰκοσθέντῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει. ποῦ ἐστὶ τὸ καταλυμα, ἔπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ἡμῖν δέξαι ἀνώγειον μέγα ἕσθωμιον, ἰστομορ, ἰναῖ ἰστομάσασατε ἡμῖν. καὶ βῆλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἕλθον εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔβρου καθὼς ἔπειν αὐτοῖς, καὶ ἦτοίμασαν τὸ πάσχα, καὶ ὄψιας τε περιβύς ὄρηκτῃ μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνακημιῶν αὐτῶν καὶ ὀβθιέντων ἔπειν ὁ ἰσοῦς. ἀμὲν λέγω ἡμῖν, ὅτι ἔσθῃ ἡμῶν παραδώσασαι, ὁ ὀβθιέντων μετ' ἡμῶν. οἱ δὲ ἕρξαντο λυπῶσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ, ἔσθῃ καὶ ἔσθῃ. καὶ τί ἰγῶ; καὶ ἄλλος, καὶ τί ἰγῶ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔπειν αὐτοῖς. ἔσθῃ ἐν τῶν δώδεκα ὁ ἰμὲλαπῆμι. καὶ μετ' ἡμῶν εἰς τὸ ἔβρου καθὼς γέγραπτῃ περὶ αὐτοῦ. οὐαὶ ἡ τῶ ἀνθρώπων ἰναῖνω, ὅτι οὐ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν μὲν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἰγενῆδῃ ὁ ἀνθρωπος ἰναῖνω. καὶ ὀβθιέντων αὐτῶν λαβῶν ὁ ἰσοῦς ἄρτον, ἔβρου γῶσας ἰκλασε καὶ ἔβρου αὐτοῖς. καὶ ἔπει, λάβετε, φάγετε, ἡ τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου. καὶ λαβῶν τὸ πῶσθιον, ἔβρου

uobis homo hydriam fictilem aque plenam baiulans, sequimini illum, & quocumq; ingressus fuerit dicite patrifamilias: Magister dicit, Ubi est diuersorium, ubi pascha cum discipulis meis edam? Et ille uobis ostendet triclinium magnum, stratum, paratum: illic parate nobis. Et exierunt discipuli eius, & uenerunt in ciuitatem, et repere runt quemadmodum dixerat illis, paraueruntq; pascha. Et qui uespera iam esset, uenit cum duodecim. Et quum accumberent, ederentq; , dixit Iesus: Amen dico uobis, unus ex uobis proditurus est me, qui edet mecum. At illi coeperunt esse metasti, ac dicere illi singulatim, Num ego? Et alius, Num ego? Ille uero respondens dixit illis, Unus e duodecim qui intingit mecum in catinum. Filius quidem hominis uadit, sicut scriptum est de illo. Sed ue homini illi, per quem filius hominis proditur: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Et edentibus illis, sumpto Iesus pane, quum benedixisset, fregit, & dedit illis, ac dixit: Sumite, comedite, hoc est corpus meum. Et accepto poculo,

EVANG. MARCI

ἠχαρισθῆσαι Ἰωανν. αὐτοῖς. καὶ
 πῖον δ' αὐτ' πάντες. ἢ ἄρα αὐ
 τοῖς. τὸ τό σσι τὸ αἷμά μου τὸ ἄ
 καινὸς διαθήκης, τὸ πρὶ πολλῶν
 ἰκχυόμενον. ἀμὲν λέγω ὑμῖν,
 ὅτι ἐν ἔτι δ' μὴ πῖον ἐν τ' εἰρήνῃ
 τος τ' ἀμπίλῃ, ἕως τ' ἡμέρας ἐκ
 σης, ὅτ' ἀρ' αὐτὸ πῖον κενόν ἐν
 τῇ βασιλείᾳ τ' θεῶν. ἢ ὑμῶν
 τῆς βῆλθου εἰς τὸ ὄρ' τ' ἰλα
 ῶν. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἔτι
 πάντες σκευαλιθῶσι δεῖ ἐν ἡ
 μοῖ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. ἔτι γρά
 σθη. πατάξω τὸν ποιμῆνα, καὶ
 διασκοπήσω τὴν ἐκκλησίαν. καὶ
 ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγθῆναι με προ
 ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ὁ ἢ
 πρὸ τ' ἰησὺ αὐτῶ. ἢ εἰ πάντων
 σκευαλιθῶσιν, ἀλλ' ἐν ἑαυ
 τῷ λέγει αὐτῶ ὁ ἰησοῦς. ἀμὲν λέγω
 σοι, ὅτι σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύ
 τῃ, πρὶν ἢ δεῖ ἀκίνητορα φωνῆσαι
 ἑρὶς ἀπαρῆσαι με. ὁ ἢ ἐν πρῶτῷ
 ἔλεγε. μᾶλλον ἰάν με δεῖ σκευ
 ποθεῖν σοι, δ' μὴ σε ἀπαρῆσαι
 μα. ὡσαύτως δὲ ἢ πάντες ἔλε
 γον. καὶ ὄρχοντες εἰς χωρίου δ' τὸ ὄ
 νομα γέσησαν. καὶ λέγει τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ. καθῆσθε ὡς δε
 ῖως ἀτελήθω προσέξομαι, καὶ
 παρελαμβάνει τ' πρῶτον ἢ ἰά
 κωλον ἢ ἰωάννην μετ' ἑαυτ', ἢ ἢ
 ξατο ἰακωβὸν καὶ ἰωάννην. ἢ ἢ
 ἢ λέγει αὐτοῖς. πρὶν ἢ ἔσται ἢ
 ψυχῆ

qui gratias egisset, dedit illis,
 et biberunt ex eo omnes: et di
 xit illis, Hic est sanguis meus
 novi testamenti, qui pro multis
 effunditur. Amen dico vobis,
 posthac non bibam de fructu vi
 tis, usque ad diem illum, quum
 illud bibero novum in regno dei.
 Et quum hymnum dixissent,
 exierunt in montem oliuarum.
 Et dicit illi Iesus, Omnes of
 fendiculum patiemini propet
 me in nocte hac, quia scriptum
 est, Percutiam pastorem, et dis
 spergentur oves. Sed postea
 quam resurrexero, præcedam
 vos in Galileam. Petrus au
 tem dicit illi, Etiam si omnes
 offendiculum passi fuerint, ego
 non ego. Et dicit illi Iesus,
 Amen dico tibi, quod hoc die in
 nocte hac, priusque bis gallus te
 cinerit, ter abnegabis me. Sed
 ille uehementius dicebat, Imo
 si me oportuerit commori tibi,
 non te abnegabo. Similiter au
 tem et omnes dicebant. Et ve
 nunt in locum, cuius nomen
 Gethseman, et dicit discipulis
 suis, Sedete hic, donec dixerim
 vobis orauero. Et assumpsit Petrus
 et Iacobum et Ioannem secum, et
 dixit illis, Dolor afflicto

afflicto

ψυχὴ μου ὡς θανάτου. μίνατε ὁ δε
 κή γενοσὶτε. προελθὼν μικρόν.
 ἐπὶ ὄφθ. ἐπὶ ἅλ γῆς ἢ προσύχει-
 το. ἴν. κ. ἢ διωατόν. ὅτι παρέλθῃ
 ἀπ' αὐτῆ ἡ ὥρα. ἢ ἕλεγε, ἀββα
 ὁ πατήρ, πάντα διωατά σοι, κα
 ῖνε γκε τὸ ποτύριον ἀπ' ἐμοῦ ἔ-
 το. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί
 σὺ. καὶ ὄρχειται, καὶ ἐτίσκει αὐτὸς
 λαθεῖ δοντας. καὶ λέγει τῷ ἑ-
 ῶ. σίμων, λαθεῖ δης; οὐκ ἰσχυ-
 ρας μίαρ ὥραν γενοσὶσαι; γε-
 νοσῆτε ἢ προσύχειτε, ἵνα μὴ
 εἰσέλθῃτε εἰς παρακομὸν. τὸ μὴ
 πνεῦμα πρέδουμον, ἢ διὰ σὰρξ
 ἀδ. νίς. καὶ πάλιν ἀπελθὼν,
 προσήξατο τὸν αὐτὸν λόγον ἐ-
 πὼν. καὶ ὑποστρέψας ἕστη αὐτῆς
 πάλιν λαθεῖ δοντας, ἵσαρ γὰρ
 εἰ ὄφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρυνέ-
 νοι, καὶ ἂν ἴδουσιν τί αὐτῷ ἀπο-
 κειῶσι. καὶ ὄρχειται τὸ τρίτον. καὶ
 λέγει αὐτοῖς. λαθεῖ δετε τὸ λοι-
 πόν, καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπείχει,
 ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδὸν παραδίδεται
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χε-
 ρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἰγέρει δε,
 ἀγαμὴν. ἰδοὺ ὁ παραδιδὸς με
 ἡγγικε. καὶ ἐθῆως ἴτι αὐτῆ λαλῶ
 τος παραγίνεσθ. ἰδὸς ἄς ὦν τ
 δῶ δεικα, καὶ μετ' αὐτῆ ὄχλ. ὁ πο-
 λὺς μίτῃ μαχαίρων καὶ ξίλων πα-
 ρά τ' ἀρχιερίων καὶ γραμματέ-
 ων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δε δῶκει

anima mea usq[ue] ad mortem: ma-
 necite hic & uigilate. Et pro-
 greßus paululū, prostratus est
 in terram & orauit, ut si possi-
 bile esset, trāsiret a se hora, &
 dicebat, Abba pater, omnia
 possibilia sunt tibi, aufer pocu-
 lum a me hoc: uerumtamen non
 quid ego uelim, sed quid tu. Et
 uenit, & offendit eos dormien-
 tes, dicitq[ue] Petro: Simon, dor-
 mis? non potuisti unam horam
 uigilare? Vigilate, & orate, ne
 ueniatis in tentationem. Spi-
 ritus quidem promptus, at
 caro infirma. Et rursus di-
 gressus orabat, & eundem di-
 xit sermonem. Et reuersus of-
 findit illos rursus dormientes:
 erant enim oculi eorum graua-
 ti: neq[ue] sciebant quid illi respon-
 derent. Et uenit tertio, dicitq[ue]
 illis, Dormite posthac & re-
 quiescite: sufficit: uenit hora,
 ecce traditur filius hominis in
 manus peccatorum. Surgite,
 eamus, ecce qui prodit me, ap-
 propinquat. Et continuo ad-
 huc eoloquente, accedit Iudas,
 qui erat unus e duodecim,
 & cum illo turba multa, cum
 gladijs & fustibus a sum-
 mis sacerdotibus & scribis
 & senioribus. Dederat
 autem

δε ὁ παραδιδούς αὐτὸν οὐκ ἔ-
 μεν αὐτοῖς, λέγων. ὁ μὲν ἀρ-
 φιδύ-
 σω, αὐτὸς ἔσσι, κρατῶσαί αὐτὸν
 ἢ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἰλ-
 θῶν, οὕτως προσελθὼν αὐτῷ, λέ-
 γει αὐτῷ. ῥαββί, ῥαββί, ἢ κατε-
 φίλησιν αὐτὸν. οἱ δὲ ἐπέβαλον
 ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἢ
 ἐκράτησαν αὐτόν. ἔς δ' ἔτι τῶν
 παριστηνότερων στασάμηνος τῆν
 μάχαιραν ἐπάσει τὸν δευλὸν τῆ
 ἀρχιερέως, ἢ ἀφ᾽ ἧν αὐτοῦ τὸ
 ὄπιον. ἢ ἀκουσθεὶς ὁ ἰησοῦς ἐ-
 πη αὐτοῖς. ὡς ἂν δι' ἡμεῶν βῆ-
 θητε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξυλῶν
 συλλαβῆν με, λαθρομάχων ἡμῶν
 πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν
 καὶ οὐκ ἐκράτησάτε με. ἀλλ' ἵνα
 πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ἢ ἀφ᾽ ἧ-
 νος αὐτὸν πάντες, ἔφυγον. καὶ
 ἔς τις νηαίσου ἢ ἠκολούθει αὐ-
 τῷ περιβεβλημένον σινδῶνα
 ἐπὶ γυμῶν, καὶ κρατῶσιν αὐτόν οἱ
 νηαῖσκοι. ὁ ἢ καταλιπὼν τῶν
 σινδῶνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐ-
 τῶν. ἢ ἀπήγαγον τὸν ἰησοῦν πρὸς
 τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνῶρονται αὐ-
 τῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-
 βύτιροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ
 πῆρ ἢ ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθη-
 σιν αὐτῷ, ὡς ἴσω ἔς τῶν ἀντῶν
 τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἐν συναθρο-
 μῶν μετὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ
 δογματιζομένων πρὸς τὸ πῶς.

οἱ δ'

aut is qui prodebat eū, cōmune
 signū illis, dicens: Quemcumq̄
 osculatus fuero, is est, compre-
 hendite illū, & abducite caute.
 Et quū uenisset, proinus acce-
 dit ad illum, dicens ei: Rabbis
 rabbi, Ac deosculatu est eū.
 Illi uero micerunt in illū manus
 suas, & comprehenderunt eū.
 Unus autē qui sp̄iā abstinentium e-
 ducto gladio percussit e seruum
 summi sacerdotis, et amputauit
 eius auri, ulā. Et respondens
 Iesus dixit illis, Tanq̄s ad la-
 tronē existis cū gladijs ac fustis
 ad comprehendendum me:
 quotidie erā apud uos in templo
 docens, & non comprehendistis
 me, sed ista fiunt ut impleantur
 scripturæ. Et relicto illo omnes
 fugerūt. Et unus qui sp̄iā ado-
 lescentulus sequebatur illū cir-
 cumamictus sindone super ma-
 dum, et comprehenderunt illum
 adolescentuli. Ille uero relicta
 sindone, nudus effugit ab illis.
 Et abduxerunt Iesum ad sum-
 mum sacerdotē. Et conueniūt
 cū illo omnes summi sacerdotes
 et seniores & scribæ. Et Pe-
 trus eminus sequebatur illū, do-
 nec uenisset in atriu summi sacer-
 dotis, et erat sedēs una cū mini-
 stris, & calefiebat ad lumen.

Sunt

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΙΙ.

οι ἄρχιερεῖς καὶ ὄλοντο σω-
 δριον ἐξήτην κατὰ τὸ ἰησοῦ μαρ-
 τυρίαυς τὸ θανάτωσαι αὐτόν,
 καὶ ἐχέουσιν. πολλοὶ γὰρ ἐψω-
 δομαρτύρου καὶ αὐτό, καὶ ἴσαι
 αἱ μαρτυρίαι· καὶ ἦσαν. καί τινες
 ἀναστάντες ἐψωδομαρτίρουν
 κατ' αὐτὸ λέγοντες. ὅτι ἡμεῖς ἐκ
 σαρκὸς αὐτοῦ λέγομεν, ἔτι ἐγὼ
 καταλύσω τὸ ναὸν τούτου, τὸν χρό-
 νοποιήσω, καὶ δια τριῶν ἡμερῶν
 ἄλλον ἀχρηστοποιήσω οἰκοδομή-
 σω. καὶ ὁ θεὸς ὅτως ἴσαι ἦσαν αἱ μαρ-
 τυρίαι αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιε-
 ρεύς εἰς τὸ μέσον, ἐπιρῶν τὸν
 ἰησοῦν, λέγων. σὺν ἀποκρίσιν οὐ-
 δέμεν; τί οὗτοι σου καταμαρτυροῦ-
 σιν; ὃ δὲ ὁ ἰησοῦς, καὶ ὁ δὲν ἀπεκρί-
 νατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπι-
 ρῶν αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ
 χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ ὑψίστου; ὃ δὲ ἰη-
 σοῦς ἔπει, ἐγὼ εἰμι. καὶ ὁ ἰησοῦς τὸν
 ἦρόν τ' ἀντιρώπης κατ' ἕλθον ἰν δὲ
 ξιῶν τ' διωάμεως, καὶ ὄρχόμενον
 μετὰ τ' νεφελῶν τ' ἔβαν. ὃ δὲ ἄρ-
 χιερεὺς διαρρηξας τὰς χιτῶνας
 αὐτοῦ, λέγει. τί ἐτι χρέαν ἔχο-
 μεν μαρτύρων, καὶ ὁσάτι τ' βλασ-
 φημίαι. τί ἡμῖν φαίνεται; οἱ δὲ
 πάντες κατακριναν αὐτόν ἄναι-
 νόχον θανάτου. καὶ ἔβαν τὸ
 τινὸς ἐμπέειν αὐτῷ, καὶ πε-
 εικλήπτεν τὸ πρόσωπον αὐ-
 τοῦ, καὶ ἰολαφίειν αὐτόν,
 καὶ

Summi uero sacerdotes et totū
 conciliū querēbāt aduersus Ie-
 sū testimoniū, ut morti traderēt
 eū, nec inueniebant. Nā multi
 falsū testimoniū dixerāt aduersus
 illū, nec etiāt satis idonea te-
 stimonia. Et quidā assurgebāt
 et falsum testimoniū ferebāt ad-
 uersus illū, dicētes: Nos a diui-
 nus eū dicentē, Ego diuā tē-
 plū hęc, q̄ est manibus factū, et
 tribus diebus aliud sine manibus
 factū, extruā. Et ne sic quī
 dē satis idonea erant testimonia
 illorū. Et surgēs summus sa-
 cerdos in mediū, interrogabat
 Iesū, dicēs: Nō re spondēs quic
 quā? Quid isti aduersū te dicūt
 testimonia? At ille tacebat:
 neq̄ quicq̄s re spōdebat. Rursū
 sumus sacerdos interrogauit, et
 dicit illi: Tu es ille Christus, fi-
 lius benedicti. Iesus autē dixit:
 Ego sū, & uidebitis filiū homi-
 nis sedentē a dextris uirtutis, et
 uementē i nubibus caeli. Sumus
 autē sacerdos dilaceratis uestib.
 suis dixit: Quid praeterea opus
 habēis testibus? Audistis blas-
 phemiam. Quid uobis uidetur?
 Illi uero oēs condēnauerunt eū
 esse reū mortis. Et coepit qui
 dā cōspuere i eū, et obuolare fa-
 cie illius, et colapl. is eū cadere,
 & dicere

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

ἢ λέγειν αὐτῷ, προσφύτουσιν. ἢ οἱ ὑπερέτασαν ῥαπισμασιν αὐτὸν ἕλασαν. καὶ ὄντ' τοῦ πύθου ἐν τῇ ἀντὶ ἰάτω, ὄρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν πύθου δόρυ μανόμηνον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, καὶ σὺ μὲν τὸν ναζαρενοῦ ἰησοῦ ἤσθ' α; ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων, οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί λέγεις. καὶ βῆ λθὲν ἔξω ἕτε τὸ πρῶτον. καὶ ἀκλιτωρ ἰφώνησε. ἢ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν, πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρισθηκόσιμ. ὅτι οὗτ' ἐβ' αὐτῶν ὄχημ. ὁ δὲ πάλιν ἠρνήσατο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρισθητικοὶ ἐλάσαν τὴν πύθου. ἀληθῶς ἐβ' αὐτ' ἢ. καὶ γὰρ γαλιλαῖ' ἔσ' α, ἢ ἡ γαλιλαία σου ὀμολογῆσ' α. ὁ ἢ ἤρξατο ἀναθεματίσσειν καὶ ὀμνῆσαι, ἔτι ὅν οἶδα τὸν ἀνθρώπου τοῦτου ὅν λέγεται. καὶ ἐκ δόρυ ἀκλιτωρ ἰφώνησε. καὶ ἀντιμύθησ' α ὁ πύθου τῷ ῥήματι ἢ ἔπειν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἔτι πρὶν ἀκλιτωρ φωνῆσαι αὐτῷ, ἀπαρνήσασθαι ἢ, καὶ ἐπιβλητῶν ἕλασαι.

15 Καὶ ὡθέντες ἐπὶ τὸ πρῶτον συμβόλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρῶτον ἰερῶν καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον. ἀρνήσαντες τὸν ἰησοῦν ἀπίστευκον καὶ παρὰ δόρυ τῷ πλάτῳ. καὶ ἐπὶ πρῶτον σφ' αὐτ' ὁ πλάτος, σὺ ἢ ὁ βασιλεὺς τ'

Et dicere illi: Divina. Et nihil aliud illi impingebant. Et quum esset Petrus in atriis inferius, venit una ancillarum summi sacerdotis, quumq; vidisset Petrum calcificantem se, intuita illum, dicit: Et tu cum Nazareno Iesu fuisti? At ille negavit, dicens: Non novi neque scio quid dicas. Et exiit foras in vestibulum, et gallus cecinit. Et ancilla quum vidisset eum, rursus cepit dicere his qui astabant: Haec ex illis est. At ille rursus negabat. At paulo post iterum qui astabant, dicebant Petro: Vere ex illis es, nam et Galileus es et loquela tua convenit. At ille cepit execrari ac denegare, Non novi hominem istum de quo dicitis. Et iterum gallus cecinit. Recordatusq; est Petrus verbi quod dixerat illi Iesus, Prius quam gallus cecinerit bis, abnegabis me tertio, et priusq; flere.

Et confestim diluculo concilio inito summi sacerdotes cum senioribus et scribis ac toto consessu unctum Iesum abduxerunt, tradideruntq; Pilato. Et interrogavit eum Pilatus, Tu es ille rex Iudaeorum? At ille respondens de

ΚΑΡΤ ΧΥ.

λους ἰουδαίων; ὁ ἢ ἀποκριθεὶς,
 ἀπερ αὐτῶ. σὺ λέγεις. ἢ κατηγό-
 ρησιν αὐτῶ. οἱ ἀρχιερεῖς πολλὰ. ὁ ἢ
 πιλᾶτος πάλιν ἐπυρώτησεν αὐ-
 τῶ, λέγων. ἐν ἀποκριθῆν ἔδεις; ἰδέ
 τί σοι καταμαρτυροῦσιν. ὁ δὲ
 ἰησοῦς ἐκρίθη ἔδεις ἀπεκρίθη, ὡς
 τε βασιλεύς ἦν πιλᾶτον. κατὰ ἣ
 ἐγγίω ἀπίστευον αὐτοῖς ἵνα λίσ-
 μιον ἐν πρῶτοντο. ἡ ἢ ὁ λεγόμε-
 νος βαρραββᾶς, μετὰ τὴν συτασια-
 τῶν δεδεδυμένος, οἱ ἴνεις ἐν τῆν φά-
 σει φόρον ἐπιποιήσασα. ἢ ἀνα-
 θύσας ὁ ἄλλος, ἕρξατο αὐτῶ. ὁ δὲ
 καθὼς αὐτῶ ἐποίησεν αὐτοῖς. ὁ ἢ πι-
 λᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων.
 θέλιτε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασι-
 λία τῶν ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ,
 ὅτι δὲ φόρον παραδέλωσασα
 αὐτῶ οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ ἢ ἀρχιερεῖς
 ἀνέσασα τὸν ἄλλον, ἵνα μᾶλλον
 τὸν βαρραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.
 ὁ ἢ πιλᾶτος ἀποκριθεὶς πάλιν,
 ἀπερ αὐτοῖς. τί ἔρ θέλιτε ποιή-
 σω ὑμῖν λέγεται βασιλία τῶ ἰουδαί-
 ων; οἱ ἢ πάλιν ἐπυρώτησεν, σαύρω-
 σον αὐτῶ, ὁ ἢ πιλᾶτος ἐλεγγεν αὐ-
 τῶ. ἢ γὰρ κατὰ ἐποίησεν; οἱ δὲ
 πρὸς αὐτῶ ἐπυρώτησεν, σαύρωσον
 αὐτῶ. ὁ ἢ πιλᾶτος βαλόμενος τῶ
 ἄλλῶ τὸ ἵκανὸν ποιῆσαι, ἀπί-
 στευ αὐτοῖς τὸν βαρραββᾶν, ἢ παρί-
 δωκε τὸ ἰησοῦν φραγελλώσας, ἵνα
 σαυροῦν. οἱ ἢ φραγίπτῃ ἀπήγαγον
 αὐτῶ

xit illi, Tu dicit. Et accusa-
 bat eū summi sacerdotes de mul-
 tis. Pilatus autē rursus interro-
 gavit illū, dicens: Nō respondes
 quicquid? ecce quae multa aduersus
 te testantur? Iesus autē deinde nū-
 hil respondit, adeo ut admirare-
 tur Pilatus. Ceterū in festo di-
 mittebat illis unū uicū quēcūque
 postulasset. Erat autē qui diceba-
 tur Barabbas, qui cū seditionis
 autorib. fuerat uictus qui p se-
 ditionē eadē patriauerat. Et cū
 acclamasset turba, coepit flagita-
 re ut faceret quēadmodū semp
 fecerat ipsis. Pilatus autē respō-
 dit eis, dicens, Vultis dimittā
 uobis regē illū Iudaeorū? Scie-
 bat. n. quod propter inuidiā tradidit
 set illū summi sacerdotes. Summi
 uero sacerdotes coicitauerūt tur-
 bā, ut potius Barabbā dimitte-
 ret ipsis. Pilatus autē respōdēs
 rursū, ait illis: Quid igitur uul-
 tis faciā ei, quē dicitis regē Iu-
 daeorū? At illi rursū clamaue-
 rūt, Crucifige istū. Pilatus autē
 dicebat illis, Quid. n. mali fecit
 At illi uehementius clamauerūt
 Crucifige eū. Pilatus uero uo-
 lēs turbā facere satis, dimisit il-
 lis Barabbā et tradidit Iesum
 flagellatum, ut crucifigeretur.
 Milites autem abduxerunt

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΟΙ

αὐτῷ ἰσὺς τῷ αὐτοῦ, ὁ δὲ κρατῶ-
 ριον, καὶ συναλοῦσιν ὅλον πλῆ-
 σπάραν, καὶ ἐν δόξῃ αὐτῷ πορφυ-
 ραν, καὶ περιτίθειασιν αὐτῷ πλε-
 ξαντες ἀκύνθινον στέφανον, καὶ ὑρ-
 ξαντο καταβιβάζει αὐτόν. καὶ ἔρι-
 βασιλεῦ τῷ ἰσραὴλ. καὶ ἐτυπτο
 αὐτῷ πλῆθος κροτάλων καὶ κάμων. καὶ
 ἐνέπιπτον αὐτῷ. καὶ τιθέντες τὰ γό-
 νατα προσκυῖνον αὐτῷ. καὶ ὅτι ἐ-
 νίπαξαν αὐτῷ, ἔβη δὲ αὐτῷ
 πλῆθος πορφυρῶν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτῷ
 τὰ ἱμάτια τὰ ἰθαία. καὶ βιάζοντο
 αὐτῷ, ἵνα θανατώσωσιν αὐτῷ, καὶ ἀγ-
 γαρίνοι παρεγένοντο τινὰ σίμων-
 να κληθῆναι, καὶ ἰερομόνον ἀπὸ ἀ-
 γγῶ, τὸ πατέρα ἀλεξάνδρου καὶ ρού-
 φου, ἵνα ἄρῃ τὸ θάνατόν αὐτῷ. καὶ φέ-
 ρον αὐτῷ ἐπὶ γολγοθᾶ τόπον, ὁ
 δὲ μεθ' αὐτῶν σὺν αὐτοῖς, κρανίον ἰσ-
 πῶ. καὶ ἰδίον αὐτῷ πῖνον ὄξυος
 κισσῶν οἴνου. ὁ δὲ ἔκλεψε. καὶ
 θανάτωσάντες αὐτῷ, διεμέρισαν τὰ
 ἱμάτια αὐτῷ, βάλλοντες κλήροισιν
 ἐπ' αὐτά, ἵς τι ἄρῃ. ἡν ἡ ὥρα ἦν
 καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. καὶ ἡν ἡ ἐπι-
 γραφή τῆς αἰτίας αὐτῷ ἐπιγεγραμ-
 μένη, ὁ βασιλεὺς τῷ ἰσραὴλ. καὶ
 σὺν αὐτῷ σταύρωσι δύο λοιπὰς ἵνα
 ἐκ δεξιῶν καὶ ἐκ ἐξωνύμων αὐτῷ
 καὶ ἐκ ἀριστερῶν ἡ γραφή, ἡ κίρσοα.
 καὶ μετὰ αὐτῶν ἰεροσόλυμα. καὶ οἱ
 παραπρόσωτοι ἰεροσόλυμα. καὶ οἱ
 αὐτῷ, κινῶντες τὰς κροτάλας αὐτῷ
 καὶ

cum intro in atrium, quod est
 praetorium, & conuocant totam
 cohortem, et induunt illum pur-
 puram, et circumponunt ei corō-
 xtam spinis coronam, et ceperunt
 salutare illum: Aue rex
 Iudaeorū. Et uerberabāt illius
 caput arundine, & in spuebant
 in illū, & positis genibus ador-
 rabant illū. Et quū illussissent
 ei, exuerūt eū purpura, et induerunt
 illū uestib. proprijs: & eda-
 cūt eū, ut crucifigerent eū. Et
 coegerunt praeteruenire quendam
 Simonē Cyrenensem, qui uenie-
 bat ex agro, patrē Alexandrū
 & Rufi, ut tolleret crucē eius.
 Et ducunt eū in Golgotha locū
 cū: q̄ est, si interpreteris, cala-
 ricae locus, & dederūt illi bibere
 myrrhā uinū, sed ille nō sum-
 psit. Quūq̄ crucifixissent eum,
 partiti sunt uestimēta eius, mē-
 tentes sorte super illa, quis qualē
 tolleret. Erat autē hora tertia.
 Et crucifixērūt eum. Et erat
 inscriptio causae illius inscrip-
 ta: Rex Iudaeorum. Et cū eo
 crucifigunt duos latrones: unū
 a dextris, et alterum a sinistris
 eius. Et impleta est scriptura
 quae dicit: Et cū inquis depu-
 tatus est. Et qui praeteribāt, cōi-
 ciabātus illi, mouētes capita sua
 ac dicen-

η λέγοντες. δα δ καταλύου τὸν
 ναὸν, ἢ ἐν ἑνὶ ἡμέραις οἰκο-
 δομῶν, σῶσον σιαντὸν, ἢ κατὰ
 δα ἀπὸ τῆς σταυρῶ. ὁμοίως καὶ οἱ
 ἀρχιερεῖς ἱμπαίζοντες πρὸς ἀλλή-
 λους μετὰ τῆς γραμματέων, ἐλεγον
 ἄλλος ἰσοσφ, ἕαντὸν δὲ λύνασαι
 σῶσαι. ὁ χριστὸς δὲ βασιλεὺς τῆς ἰσ-
 ραὴλ καταδάτω νῦν ἀπὸ τῆς σταυ-
 ρῶ, ἵνα ἰδωμεν ἢ ποιεύσωμεν.
 ἢ εἰ σωεταρωμενοὶ αὐτῷ ὠνεύ-
 σισον αὐτόν. γινόμενος ἡ ὥρας
 ἔκτισ, σκότῳ ἐγένετο ἐφ' ὅλιον
 τῶν γλῶ ἕως ὥρας ἑνάτης. ἢ τῆ
 ὥρα τῆ ἑνάτη ἐβόσφον ὁ ἰησοῦς φῶ-
 νῆ μεγάλη λέγων. ἰλωί, ἰλωί, λα-
 μα σαββαχθανί. ὁ δὲστ, μεθρμηνεν
 ὁ μὲνον, ὁ θεός μου, ὁ θεός μου, ἕς τί
 με ἱματίλιως. ἢ τίνος τῆ πα-
 ρεστηκότων ἀνέσταντες, ἐλεγον.
 ἰδὲ ἡλιαυ φωνῆ. δραμῶν δὲ ἕς,
 ἢ γυνήσως σπόγγον ἕξας, πορι-
 θῆς τε καλάμῳ, ἐπότισεν αὐτόν,
 λίγον. ἀφῆτε, ἰδωμεν εἰ ὄρχεται
 ἡλιαυ καθελῆν αὐτόν. ὁ ἡ ἰησοῦς
 ἀφῆς φωνῆν μεγάλην, ὄβεπνυ-
 σε. ἢ τὸ καταπίτασμα τῆ ναὸ ἰ-
 σχίαθῃ εἰς δύο ἀπὸ ἀνοθεῖν ἕως
 κἄτω. ἰδὲ ἡ ἡ ἡ κρητῆριον, ὁ πα-
 ρεστηκὸς ὄβεπνυσας αὐτῆ, ὅτι οὐ-
 τως κρῆξας ὄβεπνυσφ, ἕπερ,
 ἀλυθῶς ὁ ἀνθρώπῳ δὲτῶ ἡ ἡ ἡ ἡ
 δὲτῶ. ἡσαν ἡ ἡ γυναικὲς ἀπὸ μα-
 κρόσφ δειρωσῶσαι, ἢ αἰς ἡ ἡ μα-
 ρία

ac dicētes, *V*a qui demoliris tē-
 plū, & in trib. diebus extruis:
 serva teipsum, & descende de
 cruce. Similiter et summi sacer-
 dotes illudētes inter sese cū scri-
 bis, dicebāt, *A*nos servavit se
 ipsū servare nō potest. *C*hrisus
 ille rex *I*sraēi descēdat nunc de
 cruce, ut videamus & creda-
 mus. *E*t qui crucifixi fuerant
 cū illo, probra iaciebāt in eum.
*Q*uū uero facta esset hora sex-
 ta, tenebrae ortae sunt sup totā
 terrā, usq̄s ad horā nonā. *E*t ho-
 ra nona clamavit *I*esus uoce ma-
 gna, dicēs: *E*loi, *E*loi, lama sa-
 bachthani: quod est, si quis in-
 terpretetur, *D*eus meus deus
 meus, cur me deseruisti? *E*t qui
 dā astantiū quū audisset, dice-
 bāt: *E*cce *H*eliā uocat. *A*c-
 currit aut̄ quidā, et impleta spō-
 giā aceto, impostaq̄s herūdmi,
 porrexit illi potū, dicēs, *S*inite,
 uideamus an uicturus sit *H*elias
 ad deponendū eū. *I*esus aut̄ e-
 missa uoce magna expirauit.
*E*t uelū tēpli scripsū est i duas
 partes, a sumo usq̄s ad imū. *Q*uū
 uidisset aut̄ *C*ēturio qui astantabat
 ex aduerso illi, q̄ sic emissō cla-
 more expirasset, dixit: *V*ere ho-
 mo hic, filius erat dei. *E*rāt aut̄
 et mulieres ē longinquo spectan-

ΕΥΑΓΓ. ΛΥΚΑΕ

για ἡ μαγδαληνῆ, ἡ μαρία ἰακώ-
λου ἡ μικρῆ ἡ ἰωσή μνηστῆρ, ἡ σα-
λώμην, αἱ ἡ ἔτι ἦν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ
ἠκολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν
αὐτῷ, ἡ ἄλλαι πολλαὶ αἰσθα-
νασάσαι αὐτῷ εἰς ἰεροσόλυμα. ἡ
ἡ δὲ ὄψιαις γενομένης, ἐπεὶ ἦν
παρασκευῆ, ὅ ἔστι προσάβατον
ἦλθεν ἰωσήφ ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας
ἐσχύμιον, βεβηλότης, ὅς ἡ αὐτὸς
ἦν προσδεδιχήμενος τῷ βασιλεῖ
αὐτῷ ἡ δὲ ἰεροσόλυμας εἰσῆλθε πρὸς
πυλάτορα, ἡ ἠτήσατο τὸ σῶμα τῆς
ἰωσῆ. ὁ ἡ πυλάτης ἡ ἀνταπεκρίθη, εἰ
ἦδ ἡ τέθνηκε, ἡ προσκαλεσάμε-
νος τὸν κερταυριωνα. ἐπρώτη-
σιν αὐτὸν, εἰ ἠάλλαι ἀπέθνηκε. ἡ
γνοὺς ἀπεκρίθη λέγοντις, ἰδὼ
ῤῥόσατο τὸ σῶμα τῷ ἰωσήφ. καὶ
ἀγοράσας σινδωνα, καὶ καθελὼν
αὐτὸν ἐπέθηκε τῇ σινδόνι, ἡ κα-
τέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὅ ἦν
λιθοτομημένον ἐν πέτρᾳ. καὶ
προσκλίσει λίθον ἠδὲ τῷ δύ-
σαν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ μαρία ἡ
μαγδαληνῆ ἡ μαρία ἰωσήφ ἐθώ-
ρευον πρὸς τὸ εἶδέν.

16 Καὶ διαγενομένης ἡ σαββάτου,
μαρία ἡ μαγδαληνῆ, καὶ μαρίαν
ἰακώβου, ἡ σαλώμην ἠγόρασαν ἀρώ-
ματα, ἵνα ἐλθῶσαι ἀλείψωσιν αὐ-
τόν. ἡ λίαν πρὸς ἡ μίαν σαββά-
των ἠρχομένη ἠδὲ τὸ μνημείου ἀ-
νατέλας ἡ ἡλίου, καὶ ἐλεγον
πρὸς

tes, inter quas erat Maria Ma-
gdalene, et Maria Iacobi par-
vi et Iose mater, et Salome,
quæ etiā quæ esset in Galilæa
sequuta fuerant illū, et ministræ
uerāt ei, aliaq̄ cōplures quæ si-
mul ascenderāt cū eo Hierosol-
ymā. Et quæ iā uenisset uesp-
era, quoniā erat parasceue, quæ
precedit sabbatū, uenit Ioseph
ortus ex ciuitate Arimathæe,
honestus senator, qui et ipse ex-
pectans regnū dei, et sum-
pta audacia ingressus est ad Pila-
tū, et petijt ab eo corpus Iesu.
Pilatus autē admiratus est, si
mortuus esset, et accessit ad
se cēturiōe, interrogauit illū an
iā dudū mortuus fuisset. Et re-
cognita ex cēturiōe, donauit cor-
pus ipsi Ioseph. Et is mercatus
sindonē, depositū eū iuoluit sin-
doni, deposuitq̄ i monumentō, quod
erat excisū ē petra, et aduoluit
lapidē ad ostiū monumenti. At
Maria magdalene et Maria
Iose spectabant ubi poneretur.

Et cū praterisset sabbatū,
Maria magdalene et Maria
Iacobi et Salome emerūt arō-
mata ut ueniret et ungeret eū.
Et summo diluculo diei primi sab-
batorū ueniunt ad monumentū,
exorto sole dicebātq̄ inter sese
Quis

CAPITULUM XVI.

πρὸς ἑαυτάς. τίς ἀποκλιθεὶς ἡ-
 μῖν τὸν λίθον ἐν τῷ θύρατι ἢ μνη-
 μείου, καὶ ἀναθήσει αὐτὸν ἐν
 ἑνὶ ἀποκλιθεὶς ὁ λίθος. ἢ γὰρ
 μέγας σφραγισθεὶς. καὶ ἑσθλὸς αὐτὸν
 τὸ μνημεῖον, ἀδελφοὶ νεανίσκων καὶ
 θήλων ἐν τοῖς δεξιῶσι περιε-
 βλημένων πολλῶν λαβύλων, καὶ βρι-
 σκαμῆθισαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς.
 μὴ ἐκθαμβησθε, ἰησοῦς γὰρ ἔστι
 ναὶ ἀφ' οὗ τὸν ἱστανόμενον, ἢ
 γὰρ ἔστι, ὃν ἔτι μὴ ᾔδει. ἰδοὺ ὁ τὸ πῶ-
 ἔπος ἔειπεν αὐτὸν. ἀλλ' ἐπάγει-
 τε, ἵνα πᾶσι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ
 τῷ πέτρῳ, ὅτι προέειπε ὑμῖν εἰς
 τὴν γαλιλαίαν, ἵνα αὐτὸν ὀψι-
 θεῖτε, καθὼς ἔειπεν ὑμῖν. καὶ βεβη-
 σαι ταχὺ ἐφυγὼν ἀπὸ τοῦ μνη-
 μείου, ἄχρον δὲ αὐτὰς ἐβόησεν. καὶ ἐ-
 φασκε, καὶ ὁ δὲ κενὸν ἔειπεν, ἐφο-
 ῦντο γὰρ ἀναστὰς ἢ πρῶτον πρῶ-
 τῆ σαββάτου ἵφ' αὐτὸν πρῶτον μα-
 ρίαν τῆ μαγδαλένης, ἀφ' ἧς ἐβρι-
 βήσθη ἐπὶ τὰ δαιμόνια. ἵνα ἴνη πο-
 ρεύσασα ἀπήγγελε τοῖς μετ' αὐ-
 τῶν γυναικῶν πικρῶσι καὶ κλαίει-
 σι. ἵνα κενὸν ἀκούσαντες, ὅτι ἦν
 καὶ ἵνα ἴνη ὑπ' αὐτῆς, ὑπέστησαν.
 καὶ ἡ ταῦτα εἰπόντες αὐτὴν πρῶ-
 τῆ σαββάτου, ἵφ' αὐτὴν ἐν ἑνὶ ἑ-
 μορφῇ, πορευομένης εἰς ἀγρόν.
 ἵνα κενὸν ἀπελθόντες ἀπήγγελασ-
 τοῖς λοιποῖς, οὗ δὲ ἐκείνοις ἐπί-
 στῆσαν. ἢ ἔπειτα ἀνακομῆσι
 αὐτοῖς

Quis ut coluet nobis lapidē ad
 ostiū monumenti. Et quum respe-
 xissent, uident lapidem esse re-
 uolutū: nā erat magnus ualde.
 Et ingressie in monumentū, ui-
 derunt adolecentē sedentem ad
 dextris, amictū stola candida:
 et expauerūt. At ille dicit eis:
 Ne expauescatis: Iesum que-
 ritis Nazarenum, qui fuit cru-
 cifixus: surrexit nō est hic: ecce
 locus ubi posuerant illum. Sed
 abite, dicite discipulis eius &
 Petro, quod ille præcedit uos in
 Galiliā: illic eum uidebitis, si-
 cut dixit uobis. Et abeuntes cū
 to fugerunt a monumento. Ha-
 bebat enim illas tremor & stu-
 por, neq; cuiquam quicq; dice-
 bant: timebant enim. Quum sur-
 exisset autem Iesus mane, pri-
 mo die sabbati, apparuit primū
 Mariæ Magdalene, de qua
 eiecerat septem demonia. Illa
 profecta, renunciauit ijs qui cū
 illo fuerant, lugentibus ac flen-
 tibus. Et illi quum audissent
 quod uiueret, ac uisus esset ab
 illa, nō crediderunt. Post hæc
 autē duobus ex ipsis ambulanti-
 bus, apparuit in alia forma eun-
 tibus rus. Et illi abierunt ac re-
 nunciauerūt reliquis: nec his illi
 crediderūt. Postea discubentib;

M ij illis

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΡΚΙ

αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά ἑφραδάδι,
 καὶ ὠνείδιση πλὴν ἀπιστίαν αὐτῶν,
 καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς δια-
 σαμύλοις αὐτοῦ ἐνεβμήσαν, ὅτι
 ἐπίστευσαν. καὶ ἄπειρ αὐτοῖς. πο-
 ρουθύντες εἰς τὸ κόσμον ἅπαντα,
 κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάση
 τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτι-
 σθῆς σωθήσεται, ὁ δὲ ἄπισθυσας κα-
 τακοθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πι-
 στύσασιν ταῦτα παρακολληθήσεται,
 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ δαίμονια ἐκβα-
 λῶσι, γλώσσαις λαλήσουσι και-
 νῶς, ἴψες ἄρῶσι, καὶ ὀφθαλμοὶ
 τυφλοῦνται, καὶ μὴ αὐτὸς βλάψα-
 ται. ἐπὶ ἄρρωστος χεῖρας ἐπιθήσουσι
 καὶ καλῶς ἔξουσιν, ὁ μὲν δὲ ἰσχυρὸς
 μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς ἀνελή-
 φθη εἰς τὸ ὄρανον, καὶ ἐκάθισεν ἐν
 δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἰεῖνοι δὲ βελόν-
 τες, ἐκέρυξαν πανταχῶς, καὶ κη-
 ρύσσοντες, καὶ τὸν λόγον βεβαί-
 ουντι. διὰ τῶν ἰσακολουθούν-
 των σημεῖων.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤ-
 ΘΑΙΟΥ Εὐαγγελίς
 τίλθ.

illis undecim apparuit, & ex-
 probavit illis incredulitatem
 suam, & cordis duriciem, quod
 his qui ipsum vidissent resuscita-
 tum, non credidissent. Et dice-
 bat eis, Ite in mundum uniuersum,
 & predicat e uangelium
 omni creaturae: Qui crediderit,
 et baptizatus fuerit, saluus erit
 qui uero non crediderit, condem-
 nabitur. Porro signa eos qui cre-
 diderint, haec subsequetur: Per
 nomen meum demonia eijcet:
 linguis loquentur nouis: serpen-
 tes tollent: et si quid letale libe-
 rint, non nocebit eis: super agro-
 tos manus imponent, & bene
 habebunt. Itaq; dominus quide-
 postq; loquutus fuisset eis, rece-
 pit in caelum, & confedit d
 dextris dei. Illi uero egressi,
 praedicaucrunt ubique, domino
 cooperante, & sermonem con-
 firmate per signa subsequencia.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΙ
 secundum Marcum
 Finis.

EVANGELIUM SE- CUNDUM LUCAM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPIUT I.

Επειδὴ πολλοὶ ἐπιχεί-
ρισαν ἀνατάξασθαι διύ-
γησιν πρὸς τὴν πεπληρωφο-
ρημύων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,
καθὼς παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ-
άρχῆς αὐτόπται ἢ ἑωυρέται γε-
νόμενοι τῆς λόγῃ, ἡλοξέμενοι πα-
ρηκολεθῆναι, ἀνωθεν πάντων ἀ-
κρίτως καθέξῃς σοὶ γράψαι κρᾶ-
τιστὶ θεοφιλεῖ, ἵνα ἐπιγνώσῃς πρὸς
ἡμῶν κατηχέθῃς λόγων τῶν ἀσφά-
λων. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις
ἡρώδης τῆς βασιλείας τῆς ἰουδαίας,
ἰβριδὸς τις ἐνόματι σαχαρίας, β-
ῆφημρίας ἀβιά, ἢ ἡ γυνὴ αὐτῆς ἐκ
τῆς θυγατέρων ἀαρῶν, ἢ τὸ ἔνομα
αὐτῆς ἡλιθάβητ. ἦσαν ἢ δικαιοὶ
ἀμφοτέρω ἰνώπιον τοῦ θεοῦ, πο-
ρευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντο-
λαῖς ἢ δικαιώμασι τοῦ κυρίου
ἀμύμπτοι. ἢ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκ-
νον, καθὼς ὅτι ἡ ἡλιθάβητ ἦν στεί-
ρα ἢ ἀμφοτέρω προβεβηκόθεν
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ἐγένε-
το δὲ, ἐν τῷ ἰβρατινέῳ αὐτῶν,
ἐν τῇ τάξει αὐτῆς ἡφημρίας αὐτοῦ
ἰναυτὶ τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος αὐ-
τῆς ἰβρατιάς, ἡλαχε τὸ θυμιάσαι, ἢ-
σιλθῶν ἐς τὸν ναὸν τῆς κυρίας, ἢ
πάντοτε τὸ πλῆθος τῆς λαοῦ ἢ προ-
συχόμενον ἔξω τῆς ὄρας τῆς θυμιά-
ματ.

Quoniam complures
aggressi sunt conte-
nere narrationē ei-
rum, quæ inter nos certissimæ
fidei sunt, rerū, sicut tradiderūt
nobis hi, qui ab initio suis ocu-
lis uiderant, ac pars aliqua fue-
rāt eorū quæ narrabant: misit est
et mihi ut cunctis ab initio ex-
acta diligētia peruestigatis, dein-
ceps tibi scriberē optime Theo-
phile, quo agnoscas eorū de qui-
bus edoctus fueras, certitudinē.

Erat ἰ diebus Herodis regis
Iudææ, sacerdos quidā nomine
Zacharias, de uice Abia, &
uxor illius de filiabus Sarō, et
nomē eius Elizabeth. Erāt autē
iusti ambo corā deo, uersātes in
omnibus præceptis & iustifica-
tionib. domini irreprehensibiles:
nec erat illis proles, eo q̄ esset
Elizabeth sterilis, et ambo pue-
ctæ iā essent ætatis. Factū est
autē, quū is sacerdotio fungere-
tur i ordine uicis suæ corā deo,
secundū consuetudinē functiōis
sacerdotalis, fors illi obuēnit,
ut adores incēderet, ingressus in
templū domini, & omnis multi-
tudo populi precabatur foris
M iij enjore

ματ^ο. ὠφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελ^ο
 λυριον, ἕως ἐν δεξι^ον τοῦ θυ-
 σιαστηρίου τῷ θυμιάματ^ο. καὶ
 ἰταράχθη σαχαρίας ἰδὼν, καὶ φό-
 β^ο ἰπέπθετο ἐπ' αὐτόν. ἅπι ἕ
 πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελ^ο. μὴ φο-
 βῆ σαχαρία, διότι εἰσακουσθῆ ἡ
 αἰσῆς σου, καὶ ἡ ζωὴ σου ἐλιθάβει τ
 γυνήσῃ σου, καὶ κληθήσῃ τὸ
 ἴνομα αὐτοῦ ἰωάννου, καὶ ἔσαι χα-
 ρά σου, καὶ ἀγαλλιάσις, καὶ πολλοὶ
 ἐπὶ τῇ γυνήσῃ αὐτῆ χαρήσονται.
 ἔσαι γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου, καὶ
 οἶνον καὶ σφόδρα οὐ μὴ πίη. καὶ
 πνεύματ^ο ἁγίου πληθήσεται
 ἐν σοὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ
 πολλοὶ τῶν ἱσ^ον ἰσραὴλ ἐπι-
 στήψαι πρὸς λύθιον τὸν διόν αὐ-
 τῶν, καὶ αὐτὸς προσελίσειται ἐνώ-
 πιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ θυ-
 νάματι κίου, ἐπιστήψαι κερδίας
 πατέρων ἡδὲ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς
 ἐν φρονίᾳ δικαίων, ἐτοιμάσαι
 λυριον λαὸν κατὰ νόμον αἰσμεθόν.
 καὶ ἅπι σαχαρίας πρὸς τὸν ἄγ-
 γελον, κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο;
 ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ
 ζωὴ μου πρεβερνύα ἐν ταῖς
 ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ ἄγγελ^ο, ἅπιρ αὐτῷ. ἐγὼ εἰ-
 μι γαβριήλ, ὁ παρεστηνὸς ἐνώ-
 πιον ἑ^ο δεῦ. καὶ ἀπέστειλω λαλῆ-
 σαι πρὸς σε, καὶ ἠαγγελισαῖσθαί
 σοι ταῦτα. καὶ ἰδὲ ἔση σιωπῶν, καὶ

μῆ

in ore thymiatis. Apparuit
 autem illi angelus domini stans
 ad dextris altaris, in quo thymia-
 mata solent adoleri. Et Zache-
 rias turbatus est eo viso, ac ti-
 mor irruit super eum. At ait
 ad illum angelus, Ne timeas Za-
 charia, quoniam exaudita est de-
 precatio tua; uxorq; tua Eliza-
 bet pariet tibi filium, et uocabit
 nomen eius Iohannem. Et erit
 gaudium tibi et exultatio, et
 multi super eius natiuitate gau-
 debunt. Erunt enim magnus cor-
 ram domino, et uinum sic erantq;
 non bibet. Et spiritu sancto re-
 plebitur iam inde ab utero ma-
 tris suae, multosq; filiorum Iste
 et conuertet ad dominum deum
 ipsorum. Et ipse praecedet ante
 illum cum spiritu et uirtute. He-
 lic, ut conuertat corda patrum
 in filios, et inobedientes ad pa-
 dentiam iustorum, ut paret do-
 mino plebem perfectam. Et dixit
 Zacharias ad angelum, Quo
 argumento istuc cognosce ego
 enim sum senex, et uxor mea
 prouecta uetatis est. At re-
 spondens angelus dixit ei. Ego
 sum Gabriel, qui asteti in conspe-
 ctu dei, missusq; sum ut loquerer
 ad te, et haec tibi leta nuntiarem.
 Et ecce futurum est, ut sis tacitus

nec

Ο ΑΡΧΥΤ Ι.

μη διαμάχων λαλῆσαι ἄχρι
 ἢ ἐξ ἡμέρας γίνονται ταῦτα, ἀνδ
 ῶν οὐκ ἐπίσθασας τοῖς λόγοις
 μς, οἳ τινες πληρωθήσονται ἕως τὸν
 καρδὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσ
 δουῶν τὸν σακεδριαν, καὶ ἐθαύμα
 ζον ἐν τῷ χρόνῳ αὐτῶν ἐν τῷ
 ναῷ. βεβηθῶν ἧ δὲ ἐλύοντο λα
 λῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἐπέγνωσαν, ὅτι
 ἐπ' Ἰσραὴλ ἐώρακον ἐν τῷ ναῷ. καὶ
 αὐτὸς ἦν διανύων αὐτοῖς, καὶ
 εἰμὲν: καφός. καὶ ἐγένετο, ὡς ἐ
 πλιθυσαν αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ
 γίαις αὐτῶν, ἀπ' ἡλθεν αἱ τὸν οἶνον
 αὐτῶν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέ
 ρας συνέλαβεν Ἰλιζαβὲτ ἡ γυνὴ
 αὐτῆς καὶ ᾠρίνην, καὶ ἐκείνη μὴ
 νας πάντι, λέγουσα. ὅτι οὕτως
 μοι ᾠποίησεν ὁ κύριος ἐν ἡμέ
 ραις, αἷς ἐπέδεν ἀφ' ἐλῶν τὸ ἐνε
 ἴδω με ἐν ἀνθρώποις. ἐν δὲ τῷ
 μῶν τῷ ἔκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγε
 λος γαβριὴλ ἐπὶ δὲ τοῦ ναοῦ
 λην αὐτῆς γαλιλαίας, καὶ ὄνομα ναζα
 ρῆθ, πρὸς παρθένον μεμνησθῆναι
 οὗ τοῦ ἀνδρὸς, ὃ ὄνομα ἰωσήφ, ἐξ οἴκου
 δαβὶδ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς παρθένου
 μαριαμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγε
 λος πρὸς αὐτήν, ἔειπεν. χαίρει
 σοῦ, ὁ κύριος μετὰ
 σου, ὡς ἔλεγε σοὶ ἐν ᾠρα
 ξίν. ἢ ἡ ἴδω, διατεράχθη ἐπὶ
 τῷ λόγῳ αὐτῆς. καὶ διελογίζετο,
 ποταπὸς ἐκείνη ἂν ἴσασμι δότος. καὶ
 ἔπειτα

nec fieri possis ad eum usque die
 quo haec fiant, eo quod non cre
 didisti uerbis meis, quae im
 plebuntur in tempore suo. Et
 erat populus expectans Zecha
 riam: et mirabatur quod mora
 retur in templo. Egressus au
 tem non poterat loqui illis. Et co
 gnouerunt quod uisionem uide
 disse in templo. Et ipse in
 nuebat illis permansitque mu
 tus. Et accidit, ut impleti sunt
 dies officij eius, abijt in do
 mum suam. Post hos autem
 dies concepit Elzabee uxor
 eius, et occultabat se mensi
 bus quinque: dicens: Sic mihi
 fecit dominus in diebus qui
 bus me respexit, ut auferret
 probum meum inter homines.
 In mense autem sexto mis
 sus est angelus Gabriel a deo
 in ciuitatem Galilaeae, cui no
 men Nazareth, ad uirginem
 desponsam uiro, cui nomen e
 rat Ioseph, de domo Daud,
 et nomen uirginis Mariae.
 Et ingressus angelus ad eam
 dixit: Ave gratiosa, domi
 nus tecum, benedicta tu inter
 mulieres. Illa uero quam uide
 disse, uerba est super ora
 tionem eius, et cogitabat qua
 lis esset illa saluatio. Et
 M iij ait

ἔπερ ὁ ἄγγελος αὐτῇ. μὴ φοβοῦ
 μαριὰμ, ἔγρεῖ γὰρ χάριν παρά τῷ
 θεῷ. ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐ-
 τῷ Ἰησοῦν. ὅτι οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς
 ὑψίστου κληθήσεται. καὶ δώσει αὐ-
 τῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον δα-
 βὶδ τῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασι-
 λιώσει ἐπὶ τὸ οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς
 αἰῶνας, καὶ τὴ βασιλεία αὐτοῦ
 ἐν ἔσται τέλος. ἔπερ ἡ μαριὰμ
 πρὸς τὸν ἄγγελον. πῶς ἔσται τῷτο,
 ἐπεὶ ἀνδρα οὐκ ἠγνώσκω; καὶ ἀπο-
 κριθεὶς ὁ ἄγγελος, ἔπερ αὐτῇ.
 πνεῦμα ἅγιον ἐπιλεύσεται ἐπί-
 σοι. καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπι-
 σκιασέσ σοι. διὸ καὶ τὸ γινόμενον
 ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. καὶ
 ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σε, καὶ
 αὐτὴ σωσαυτήσα υἱόν ἐν γήρει
 αὐτῆς. καὶ οὕτως ἔτι μὲν ἔπρος
 ἔπερ αὐτῇ τῇ κληρονομήσει
 σε, ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρά τῷ
 θεῷ πᾶν ῥῆμα. ἔπερ ἡ μαριὰμ
 ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου, γίνετό μοι
 κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπήλ-
 θερ ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. ἀ-
 ναστᾶσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ταύταις, ἐπαρέβη εἰς τὴν ὄ-
 γεντὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν
 ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον
 ζαχαρίας, καὶ ὑπάλαστο τὴν ἐλισά-
 βετ. καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσεν ἐλισά-
 βετ τὸν ἀσπασμὸν τῆ μαρίας,
 ἐβύβησεν

ait angelus ei, Ne timeas Ma-
 ria, nacta es enim gratia apud
 deum. Ecce concipies in utero
 & paries filium, ac uocabis no-
 men eius Iesum. Hic erit ma-
 gnus, et filius altissimi uocabi-
 tur. Et dabit illi dominus deus
 sedem Dauid patris ipsius, &
 regnabit super domum Iacob in
 eternum, & regni eius non erit
 finis. Dixit autem Maria ad
 angelum: Quomodo erit istud
 quandoquidem uirum non cognos-
 cito. Et respondens angelus di-
 xit ei, Spiritus sanctus superue-
 niet in te, & uirtus altissimi ob-
 umbrabit tibi. Quapropter &
 quod nascetur sanctum, uocabi-
 tur filius dei. Atque ecce Eliza-
 beth cognata tua, & ipsa con-
 cepit filium in senectute sua, et
 hic mensis est sextus illi, quae
 dicebatur sterilis, quia non erit
 impossibile apud deum omne uer-
 bum. Dixit autem Maria, Ecce
 ancilla domini fiat, mihi secundum
 uerbum tuum. Ad discensum
 sit ab illa angelus. Exurgens
 autem Maria in diebus his, abiit
 in montana cum festinatione
 in ciuitate Iuda, & intrauit
 in domum Zachariae, ac salutauit
 Elizabeth. Et factum est ut audiuit
 salutationem Mariae Elizabeth
 bet salu

C A P V T I.

ἐκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
 αὐτῆς . καὶ ἐπλήσθη πνεύματι
 ἁγίῳ ἢ ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε
 φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἔειπεν, ἑὸλογμῆ
 νου σου ἐν γυναιξί, καὶ ἑὸλογμῆ
 οὐλοῦσας τῆς κοιλίας σου . καὶ πῶ-
 θεν μοι τὸτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μητὴρ τῆ
 κυρίας μου πρὸς μεῖς ἵνα ὡς ἐγὼ
 νῆτο ἡ φωνὴ τῆ ἀσπασμοῦ σου εἰς
 τὰ ὦτά μου, ὅτι ἐκίρτησε ἐν ἀγα-
 λιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
 μου, καὶ μακαρία ἡ πιστώσασα, ὅτι
 ἴσται τελείωσις τοῖς λελαλυμέ-
 νοις αὐτῇ παρά κυρίου, καὶ ἔπε-
 μαράμ . μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου
 τὸν κύριον . καὶ ἡγαλῆσαι τὸ
 πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ δυνάτῳ σω-
 τῆρι μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν
 ταπεινωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ .
 ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριῶσι
 με πᾶσαι αἱ γενεαί . ὅτι ἐποίησέ
 μοι μεγαλεῖα ὁ ἰσχυρὸς, καὶ ἄ-
 γιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ . καὶ τὸ ἴδιον
 αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς
 φοβουμένοις αὐτόν . ἐποίησε κρά-
 τος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκέρ-
 πιασεν ὑπερφάνους διανοίᾳ καὶ
 δίας αὐτῶν . κατέβλεπεν δυναστείας
 ἀπὸ θρόνων, καὶ ὑψώσε ταπει-
 νούς . πενήντας ἐπέπλησεν ἀγα-
 θῶν, καὶ πλετοῦντας ἐβαπτίσει
 λευκούς . ἀντελάβετο ἰσραὴλ
 παῖδός αὐτοῦ, μνησθήσεται ἰσραὴλ
 καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας
 ἡμῶν,

bet, salijt infans in utero ei-
 us . Et repleta est spiritu san-
 cto Elizabeth, exclamavitq; vo-
 ce magna, & dixit: Benedicta
 tu inter mulieres, & benedi-
 ctus fructus ventris tui . Et in-
 de poc mihi, ut ueniat mater do-
 mini mei ad me? Ecce enim ut
 facta est uox salutationis tue in
 auribus meis, exultauit prae
 gaudio infans in utero meo .
 Et beata quae credidit, quoni-
 am perficientur ea quae dicta
 sunt ei a domino . Et ait Ma-
 ria: Magnificat anima mea do-
 minum . Et exultauit spiritus
 meus in deo seruatore meo . Quia
 respexit ad humilitatē ancillae
 suae: ecce enim ex hoc beatam
 me dicent omnes generationes .
 Quia fecit mihi magna qui
 potens est, & sanctum nomen
 eius . Et misericordia eius in
 progentem & progeniem, ti-
 mentibus ipsum . Praestitit ro-
 bur per brachium suum, disper-
 sit superbos cogitatione cordis
 ipsorum . Detraxit potentes
 de sedibus, & euexit humiles .
 Esurientes impleuit bonis,
 & diuites dimisit inanes . Su-
 scipit Israël puerum suum,
 ut memor esset misericordiae .
 Sicut locutus est ad patres
 nostros

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ κὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως τὸν αἰῶνα. ἔμεινε δὲ μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡσὲν μῶνας ἔρας, κὶ ἐπέστρεψεν ἕως τὸν οἶκον αὐτῆς. τῇ δὲ ἐλισσάετο ἐκλήσθη ἔχρῖν τοῦ τεκεῖν αὐτῷ, καὶ ἐγέννησεν υἱόν, κὶ ἠκούσαν οἱ περιτονοὶ κὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε λόγον τοῦ ἐλεῖ αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ σιώχευον αὐτῇ, κὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὄψῃ ἡμέρᾳ ἡλθον ἑβραῖοι τὸ παλιόν κὶ ἰσραήλιμοι αὐτὸ ἰδί τῷ ὄνοματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίας, κὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μητὴρ αὐτοῦ, ἔπειρ. οὐχί, ἀλλὰ λογιζομένη ἰωάννης. καὶ ἔπειρ πρὸς αὐτῷ, ὅτι οὐδέ τις ἔστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τῷ ὄνοματι τούτῳ. ἰένουσι ἢ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἄν θίλα καλεῖσθαι αὐτόν. κὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε, λίγων. ἰωάννης ὅστι τὸ ὄνομα αὐτῷ. κὶ ἰθαύμασαν πάντες. ἀνέωχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παρὰ χρόνον, κὶ ἠγλώσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὡς λογῶν τὸν θεόν. καὶ ἐγένετο ἰδί πάντας φόβον τοὺς περιτονοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρει Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, κὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες. τί ἄρα τὸ παλιόν τούτο ἔσται;

καὶ

nostros, nimirum Abrahamo & semini eius in aevum. Mansit autem Maria cum illa circiter mensibus tribus, & revertita est in domum suam. Elizabeth vero impletum est tempus pariendi, & peperit filium. Et audierunt vicini & cognati eius, quod manifeste dominus miser cordia suae usus esset erga illam, & gratulabantur ei. Et factum est in die octavo, venerunt ad circumcidendum puerum, & uocabant eum nomine patris sui, Zachariam, Et respondens mater eius dixit, Nequaquam: sed uocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam, Nemo est in cogitatione tua, qui uocetur isto nomine. Inuebant autem patri eius, quid uellet uocari eum. Isq; postulis tabellis scripsit, dicens: Iohannes est nomen eius. Et admirati sunt uniuersi. Apertum est autem os eius illico, & lingua eius loquebatur laudans deum. Et peruasit timor omnium uicinos eorum, & per omnem montaniam regionem Iudaeae diuulgabantur omnia uerba haec, et posuerunt omnes qui audierant in corde suo, dicentes: Quidnam puer hic erit?

Et

ΣΑΡΥΤ Ι.

καὶ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ Ζαχαρίας ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματι ἁγίῳ, καὶ προφήτευσεν, λέγων. ὠλογητὸς ὠλεῖ· ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπισκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἤγειρε νόθας σωτηρίας ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τῷ πατρὸς αὐτοῦ, λαθῶς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπαισίων προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίας ἡμῶν ἐκ χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρῶν πάντων τῶν μισοῦντων ἡμᾶς. ποιῆσαι ἐλεῖ μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ. ἔγνω ὁ νόμος πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν τοῦ δοῦναι ἡμῶν, ἀφόβως ἐκ χειρῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν φυθέντας λαφύρα αὐτῶν, ἐν δεισιπνείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσης τῆς ἡμέρας ὅλης ζωῆς ἡμῶν. καὶ σὺ πατρὸς προφήτης ὑψίστος κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἰτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ. τῷ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφίσει ἀμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέψατο ἡμᾶς ἀνατελὴ ἐκ ὕψους, ἐπιφανῆσαι τοῖς ἐν σκότει καὶ ἐν σιγαῖ ἰσχυροῦ θανάτου καθυμνήσοις, τῷ κατορθῶναι τὸς πόδας ἡμῶν ἐς ὁδὸν εὐφροσύνης. τὸ ἵκανῆσαι ἡμᾶς καὶ ἐκστασιῶν πνεύματι

Et manus domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto, prophetauitque dicens: Laudandus dominus deus Israel, quia uisitauit et fecit redemptionem populo suo. Et erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui. Sicut loquutus est per os sanctorum, quia de seculo fuerunt prophetarum suorum. Fore ut seruariemur ab inimicis nostris, et de manu omnium qui oderunt nos. Ut ueretur misericordia erga patres nostros, ac memor esset testamenti sui sancti. Praestaretque iniuriam quam quae iurauit ad Abraham patrem nostrum, ac daret nobis. Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiremus ipsi. Cum sanctitate et iustitia coram ipso, cunctis diebus uitae nostrae. Et tu puer, propheta altissimi uocaberis, praebis enim ante faciem domini, ad parandum uias eius. Ad dandum scientiam salutis populo ipsius per remissionem peccatorum eius. Per uiscera misericordiae dei nostri, quibus uisita uisita nos oriens ex alto. Ut illucesceret his qui in tenebris et umbra mortis sedebant, a dirigidos pedes nostros in uiam pacis. Puer autem crescebat et corroborabatur spiritu

EVANG. LVCÆ

πνεύματι, κὶ ἦν ἐν ταῖς ὄρησις
 ἡσ ἡμέρας ἀναδύξῃως αὐτῆς πρὸς
 τὸν ἰσραήλ.

2. Ἐγένετο ἦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
 ναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος
 αὐγύστου, ἀπογράφειν πά-
 σαρ τὴν οἰκουμένην. αὐτὸς ἦ ἀπο-
 γραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονίου
 τοῦ Συρίας λυριούου. κὶ ἐπο-
 ρεῖοντο πάντες ἀπογράφειν,
 ἕκαστος ἐς τὴν ἰδίαν πόλιν.
 ἀνέβη δὲ ἡ ἰωσήφ ἀπὸ Γαλι-
 λαίας ἐν πόλει νασαρεθ, ἥς τὴν
 ἰουδαίαν, ἐς πόλιν λαβίδ, ἥ τις
 καλεῖται βηθλέμ, διὰ τὸ εἶναι
 αὐτὸν ἐξ οἴκου κὶ πατρῴας λα-
 βίδ, ἀπογράφειν σὺν μαριὰμ
 τῇ μεμνησθαι μὲν αὐτῷ γυναι-
 κί, οὖσα ἐγκύω. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
 εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήθυνσαν αἱ
 ἡμέραι τοῦ τεῖμας αὐτῶν. καὶ
 ἔτιμὲν τὸν γόν αὐτῆς τὸν πρῶτό-
 τοκον, κὶ δὲ παργένωσεν αὐτόν.
 καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φά-
 τνῃ, διότι ἐν ἦν αὐτοῖς τόπος
 ἐν τῷ κατακλύματι. κὶ ποιμνίαις
 ἦσαν ἐν τῇ χώρα τῇ αὐτῇ ἀγρα-
 λούντες, καὶ φυλάσσοντες φυλα-
 κὰς τοῦ νοκτὸς ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ
 αὐτῶν. κὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου
 ἐπέση αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου
 περιέλαμψεν αὐτοὺς. κὶ ἐφοβήθη-
 σαρ φόβον μέγαν. κὶ ἔπερ αὐτοῖς
 ἡ ἄγγελος, μὴ φοβῆσθε. ἰδοὺ γὰρ
 ἐλάλησεν

spiritu, & erat in desertis do-
 nec ueniret dies, quo ostendens
 dus erat apud Israelitas.

Factum est autem in die-
 bus illis, exijt decretum à Ca-
 sare Augusto, ut censeretur
 totus orbis. Hæc descriptio
 prima facta est præside Sy-
 riae Cyrenio. Et ibant om-
 nes ut profiterentur in suam
 quisque civitatem. Ascen-
 dit autem & Ioseph à Ga-
 lilæa de ciuitate Nazareth in
 Iudæam, in ciuitatem Da-
 uid, quæ uocatur Bethlehem,
 eo quod esset de domo & fa-
 milia David, ut profiteretur
 cum Maria de sponsa sibi uxo-
 re, quæ erat prægnans. Acci-
 dit autem quum essent ibi, com-
 pleti sunt dies pariendi. Et pe-
 perit filium suum primogeni-
 tum, ac fasciis eum inuolut,
 reclinauitq̃ eum in præsepio,
 quod non esset eis locus in di-
 uersorio. Et pastores ex-
 rant in regione eadem uigi-
 lantes, & excubantes excu-
 bias nocte super gregem suum.
 Et ecce angelus domini affli-
 tit illis, & claritas domini cir-
 cumfulsit illos, & timuerunt
 timore magno. Et dixit illis an-
 gelus, Ne timeatis. Ecce enim

Ο ΑΡΧΥΤΗΡ II.

ἡ ἀγγελία μοι ὑμῖν χαρὰν με-
 γάλαν, ἢ τις ἴσται παντὶ τῷ λαῷ,
 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ
 ὃς ὄστι χριστὸς κύριος, ἐν πόλει
 Δαβὶδ. καὶ τὸ τοῦ ὑμῖν τὸ σημεῖον.
 ἰδύσεσθε βρέφος ὄντα παρὰ γαλακτο-
 τον, καὶ μωροῦ ἐν φάτνῃ. καὶ θύλακας
 κειμένους σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆ-
 θυντα ἑσθλαῖς οὐρανοῦ, αἰνοῦν-
 των τὸν θεόν, καὶ λεγόντων. δόξα
 ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,
 ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. καὶ ἐγένε-
 σεν, ὡς ἀπέλυθον ἀπ' αὐτῶν εἰς
 τὸν οὐρανόν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ
 ἄνθρωποι οἱ ποιμνίστου ἔπε-
 ρος ἀλλήλους. διέκλυθη δὲ ἡ
 ἡσυχία, καὶ ἠδύνη τὸ ῥῆμα
 τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ κύριος ἐ-
 γνήσει ὑμῖν. καὶ ἦλθον σωτή-
 ραυτες, καὶ ἀνεῖρον τὴν τιμαρι-
 ἄμ, καὶ τὸν ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος
 καὶ μωροῦ ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες
 οὖν διηγήσαντο ἑαυτοῖς τὸ ῥῆμα
 τὸ λαλήσαντων αὐτοῖς περὶ τοῦ
 παιδὸς τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκού-
 σαντες ἰδούμασαν περὶ τῶν λα-
 λήσαντων ὑπὸ τῶν ποιμνίστου
 πρὸς αὐτούς. ἢ ἵμαριὰ πάντα
 σιωπήσει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμ-
 βάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.
 καὶ ὑπὲρ ψαλμῶν οἱ ποιμνίστου,
 δοξάζοντες, καὶ αἰνοῦντες τὸν
 θεόν ἐπὶ ψαλμοῖς, οἷς ἤκουσαν καὶ
 ἰδόντες, καὶ ὡς ἠλάλησαν πρὸς αὐτοὺς
 καὶ

annuncio uobis gaudium ma-
 gnum, quod futurum est toti po-
 pulo, quia natus est uobis hodie
 seruator, qui est Christus domi-
 nus, in ciuitate David. Et hoc
 uobis signum, Inuenietis infan-
 tem fascijs inuolutum, positum
 in praesepe. Et subito facta est
 cum angelo multitudo militiae
 caelestis, laudantium deum et
 dicentium: Gloria in altissimis
 deo, ac in terra pax, in homini-
 bus bona uoluntas. Et factum
 est ut discesserunt ab eis angeli
 in caelum, et homines pastores
 loquebantur inter sese, Trans-
 eamus iam Bethleem usque, et ui-
 deamus hoc quod audiuimus ac-
 cidisse, quod dominus aperuit
 nobis. Et uenerunt festinan-
 tes, et inuenerunt Mariam et
 Ioseph, et infantem positum in
 praesepe. Quum uidissent au-
 tem, diuulgauerunt de uerbo
 quod dictum erat ipsis de puero
 hoc. Et omnes qui audierunt ni-
 rati sunt de his quae dicta erant
 a pastoribus ad ipsos. Porro
 Maria conseruabat omnia uer-
 ba haec, conferens in corde suo.
 Et reuersi sunt pastores, gloria-
 cantes ac laudantes deum super
 omnibus quae audierat et uide-
 rant, ita ut dictum fuerat ipsis.

Et

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

καὶ ὅτι ἐκλήθησεν ἡμέραι ἐν
 τῷ τοῦ ὄφριτιμῶν τῷ παιδίῳ,
 καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰη-
 σοῦς, τὸ κληθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀγγέ-
 λου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐ-
 τὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. καὶ ὅτι ἐκλή-
 θησεν αἱ ἡμέραι τῆ καθαρισμῶ
 αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωσῆος,
 ἀνίστασθαι αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα,
 παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, καθὼς γέ-
 γραπταὶ ἐν νόμῳ λευίτις. ὅτι πᾶν
 ἄρσεν διανείζον μήραν, ἅγιον
 τῷ κυρίῳ κληθήσεται. καὶ τοῦ
 δοῦναι δυοῖα κατὰ τὸ εἰρημῶ-
 νου ἐν νόμῳ λευίτιου, ζῶντων
 γένων, ἢ δύο νεοσσὸς περισ-
 τῶν. καὶ ἰδοὺ ἓξ ἀνδρῶν
 ἐν ἱεροσολύμοις, ὃ ὄνομα σιμῶν.
 καὶ ὁ ἀνδρῶν οὗτος δίκαιος
 καὶ ἠλαβίς, προσδεχόμενος
 παράκλησιν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ
 πνεύμα ἅγιον ἐν αὐτῷ. καὶ
 ἔρ αὐτῷ λιχνηματισμῶν ὑπὸ
 τοῦ πνεύματι τοῦ ἁγίου, μὴ
 ἰδῆναι θάνατον, πρὶν ἰδῆναι τὸν
 χεῖρῶν κυρίου. καὶ ἤλθιν ἐν
 τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ
 ἐν τῷ ἰσαακῶν τὸς γενεᾶς τὸ παι-
 δίον ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν
 κατὰ τὸ εἶδος μὲν τοῦ νόμου
 ὡς ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἰδέσθαι αὐ-
 τὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, καὶ
 ἐλόγησεν τὸν θεόν, καὶ εἶπεν. νῦν
 ἀποδέεις τὸ δῶδόν σου δόξοτα
 κατὰ

Et postquam consummati sunt
 dies octo ut circumcideretur pu-
 er, uocatum est nomen eius Ie-
 sus, quod uocatum erat ab an-
 gelo prius quam in utero con-
 ceperetur. Et postea quam com-
 pleti fuissent dies purificationis
 eorum secundum legem Moysi,
 adduxerunt eum Hierosoly-
 mam, ut sisterent eum domino
 sicut scriptum est in lege domi-
 ni: Omne masculinum adaper-
 ens uuluum, sanctum domino
 uocabitur, & ut darent hostiam
 secundum quod dictum est in
 lege domini, par turturum aut
 duos pullos columbarum. Et
 ecce homo erat Hierosolymis
 cui nomen Simeon, & homo
 iste iustus ac pius, expec-
 tans consolationem Israel, &
 spiritus sanctus erat super
 eum. Et responsum acceperat
 a spiritu sancto, non uisurum se
 mortem, nisi prius uideret
 Christum domini. Et uen-
 nit per spiritum in templum.
 Et quum inducerent puerum
 Iesum parentes, ut facerent
 secundum consuetudinem le-
 gis, pro eo, ipse quoque acce-
 pit eum in ulnas suas, &
 laudauit deum, ac dixit: Nunc
 dimittis seruum tuum domine,
 secundum

C A P V T II.

κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ. ὅτι ἔ-
 δον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωθῆναι
 σου, ὃ ἐτόίμασας κατὰ πρόσω-
 πον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς
 ἀποκάλυψιν ἰσραὴλ, καὶ ἦν ὁ πατήρ,
 καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες,
 ἰδοὺ τοῖς λαλοῦντοῖς ὡρῆ αὐ-
 τῷ. καὶ ἐλέγησεν αὐτοὺς σιμὼν
 καὶ ἔπειτα πρὸς μαρίαν τὴν μητέ-
 ρα αὐτῆ. ἰδοὺ οὗτος λέγει εἰς τῶ
 σιμ, καὶ ἀνάστασις πολλῶν ἐν τῷ
 ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλι-
 γήμων. καὶ σου δὲ αὐτῆς τῶ
 ψυχῶν διελύσεται ῥομφαία, ἐ-
 πως ἂν ἀποκαλυφθῶσι ἐν πολ-
 λῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ
 ἦν ἄννα προφῆτις θυγάτηρ φα-
 νοὴλ ἐκ φυλῆς ἀσὴρ, αὐτὴ προ-
 λέκκη ἐν ἡμέραις πολλαῖς, σύ-
 σασα αὐτῆ μὴ ἀνεῖρε ἐπὶ τὸ ἀπὸ
 τῆ παρθενίας αὐτῆς. καὶ αὐτὴ
 χήρα ὡς ἐπὶ ἑξήκοντα τριά-
 ρων, καὶ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱε-
 ροῦ, νηστίας καὶ δειψίσι λα-
 βρῶν, καὶ ἡμέραν, καὶ
 αὐτὴ αὐτῆ τῆ ὥρα ἐπιστάσα, ἀν-
 θωμολογῶσα τῷ κυρίῳ, καὶ ἰδέ-
 σαι ὡρῆ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προ-
 λεχομένοις λύτρωσιν ἐν ἱερου-
 σαλὴμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαν-
 τα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου.
 καὶ ἐστράφη εἰς τὴν γαλιλαίαν
 εἰς πόλιν αὐτῶν ναζαρέθ. τὸ δὲ
 καιρὸν

secundū uerbū tuum in pace.
 Quia uiderunt oculi mei saluta-
 re tuū, quod parasti ante faciē
 omnium populorum. Lumē ad
 reuelationem gentiū, & gloriā
 plebis tuæ Israhel. Et erat pa-
 ter & mater eius mirantes su-
 per his quæ dicebantur de illo.
 Et benedixit illis Simeon, &
 dixit ad Mariam matrē eius:
 Ecce positus est hic in ruam
 & in resurrectionem multorum
 in Israhel, & in signum cui con-
 tradicitur. Quia et tuam ipsius
 animam penetrabit gladius, ut
 retegantur ex multis cordibus
 cogitationes. Et erat Anna
 prophetissa filia Phanuel de tri-
 bu Aser, hæc processerat in
 multam ætatē, & uixerat cum
 uiro amis septem à uirginitate
 sua, & hæc uidua annorū fer-
 mē cæloginta quatuor, quæ non
 discedebat de templo, ieiunijs
 ac deprecationibus seruiens no-
 die ac die. Et hæc, eadem hora
 superueniens, uicissim confite-
 batur domino, & loquebatur
 de illo omnibus qui expecta-
 bant redemptionem Hieroso-
 lymis. Et ut perfecerunt om-
 nia secundum legem domini,
 reuersi sunt in Galilæam in
 ciuitatem suam Nazareth.

Puer

παιδιον ἤνθηεν καὶ ἐκραταιού-
 το πνεύματι, πνευρὸς μέγρον σοφί-
 ας, καὶ χάρις θεῶν ἐν αὐτό. καὶ
 ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ'
 ἔθος εἰς ἱερουσαλήμ τῇ ἑορτῇ τῆ
 πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρῶν δώδε-
 κα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς ἱεροσόλυ-
 μα κατὰ τὸ ἔθος. καὶ τι-
 λεωσάντων τὰς ἡμέρας ἐν τῷ
 ὑποσείφῳ αὐτῶν, ἐπέμεινεν ἰη-
 σὺς ὁ παῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ οὐκ
 ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτῶν. νόμισαν-
 τες ὅτι αὐτὸς ἐν τῇ σινοδῷ ἔσται,
 ἢ ἄλλοις ἡμέρας ὁδοῦ, καὶ ἀνιήτον
 αὐτὸς ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τοῖς
 γνωστοῖς, καὶ μὴ εὑρέθη αὐτὸς, καὶ
 ἐζητήσαν εἰς ἱεροσολύμους, ζητῶντες
 αὐτόν. καὶ ἐγένετο μετ' ἡμέρας
 τρεῖς, εὗρον αὐτὸς ἐν τῷ ἱερῷ καθε-
 σθόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων
 καὶ ἀκούοντα αὐτόν, καὶ ἐρωτῶντα
 αὐτόν. ἐξίστατο ὁ πάντας οἱ ἀκού-
 οντες αὐτῶν ἡδὴ τῇ σινοδί, καὶ ταῖς
 ἀποκρισίσι αὐτῶν. καὶ ἰσθύνοντες αὐ-
 τὸν ἐβριπλάγησαν. καὶ πρὸς αὐ-
 τὸν ἡ μητὴρ αὐτῶν ἔειπε. τέκνον, τί
 ἐποίησας ἡμῖν ὅτως; ἰδὲ ὁ πατήρ
 σου καὶ γὰρ ὁ δουλὸς μέγρος ἐστὶ τοῦ
 θεοῦ. καὶ ἔπειτα πρὸς αὐτόν. τί ἔστι
 ἐστράτεμάς; καὶ ἔφη αὐτῷ, ὅτι ἐν τοῖς
 τῶν πατέρων μου δεῖ εἶναι με; καὶ αὐ-
 τοῖς ὁ ἐπισημαίνων τὸ ῥήμα δ' ἐλάλη-
 σεν αὐτοῖς. καὶ ἠπάθει μετ' αὐ-
 τῶν, καὶ ἦλθεν εἰς ναζαρέθ, καὶ ἐ-
 νήκεν

Puer autē succrescebat, corrobo-
 rabaturq; spiritu, et implebatur
 sapientia, et gratia dei erat super-
 illū. Et ibant patres eius quo-
 tannis Hierosolymā in die festo
 paschae. Et quū factus esset an-
 norū duodecim, ascēdentibus il-
 lis Hierosolymā secundū consue-
 tudinē diei festi: cōsumatisq;
 diebus quū rediret illi, reman-
 sit puer Iesus Hierosolymis,
 et nō cognouerūt patres eius.
 Ceterū rati illū esse in comitatu
 uenerūt itinere diei, et req̄rebāt
 eū inter cognatos et inter notos.
 Et quū nō inuenisset eū, reuertē-
 sūt Hierosolymā, quaerētes eū.
 Et accidit post tridū, inuenē-
 runt illum in templo sedentē in
 medio doctorū, audientē illos, et
 interrogantem eos. Scupebant
 autē omnes qui eum audiebant
 super intelligentia & responsis
 eius: & uiso eo admirati sunt.
 Et dixit mater eius ad illum:
 Fili, cur fecisti nobis sic? Ecce
 pater tuus et ego dolētes quere-
 bamus te. Et ait ad illos: Quid
 est q̄ querebatis me? An nō
 sciebatis, q̄ in his quae patris
 mei sūt, oportet me esse? Et illi
 non intellexerūt sermonē quē lo-
 quutus est ipsis. Et descēdit cū
 eis, uenitq; Nazareth, eratq;
 subditus

Ο ΑΡΧΥΤ ΗΙΙ.

ἔσωτασὶ μὲν αὐτοῖς. ἢ ἵμυ-
 τῆρ αὐτῆ διετήρα πάσκα τὰ φῆ-
 ματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ.
 καὶ ἵσθες προκοπῆ σοφία, καὶ ἡλι-
 κία, καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀν-
 θρώποις.

Ἐν ἑτα δὲ πρῶτη καὶ δευτέρῳ
 αὐτῆ ἡγεμονία: τιβέρηου βασιλέως
 ἡγεμονούντων ποντίου πιλᾶτος
 αὐτοῦ ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντων
 αὐτῆ γαλιλαίας ἡρώδου, φιλίππου
 αὐτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούν-
 τος αὐτῆ ἰτουραίας καὶ φασηνίτι-
 δος χώρας, καὶ λυσανίου αὐτῆ ἀβι-
 λωνῆς τετραρχούντων: ἐπὶ ἀρχι-
 δέων ἄννα καὶ καϊάφα, ἐγένετο
 ῥῆμα θεοῦ ἰδοὺ ἰωάννου τοῦ
 βαπτιστοῦ ἐν τῇ ἔρημῳ. καὶ
 ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν ἔρημω-
 ρον τοῦ ἰουδαίου, λυρῶσων βα-
 πτίσματος εἰς ἄφεσιν ἁ-
 μαρτιῶν, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ
 λόγων ἠσαίου τοῦ προφήτου, λί-
 γοντες φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἔρη-
 μῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ἑσθὴν κυρίου,
 ἵνα δεῖσθε ποιᾶν τὰς ἐπιταγὰς αὐ-
 τοῦ. πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται,
 καὶ πᾶν ἕλος καὶ βοῶντος ταπεί-
 νωθήσεται. καὶ ἔσται τὰ ὄρη ὡς
 εἰς ἕβανον, καὶ αἱ φασηνίαι εἰς ἕβανον
 ἑσθλῆς, καὶ ἡ ἔρημος πᾶσα σαρκὸς τῶν
 ἀνθρώπων ἔσθλη. καὶ ἐν τῷ ἔρημῳ
 ἡ ἀνομιλίαι ἔσθλης βαπτισθῶσιν
 ἐν τῷ ἔρημῳ. γέννηματα ἐχιδνῶν,
 καὶ

subditus illis. Mater autem
 eius conservabat omnia verba
 haec in corde suo. Et Iesus
 proficiebat sapientia et aetate
 et gratia apud deum atque ho-
 mines

Ann. autem decimoquinto
 imperij Tiberij Caesaris, Pon-
 tico Pilato praeside Iudaeae
 tetrarcha vero Galilaeae He-
 rode, Philippo autem fratre
 eius tetrarcha Iturae et Tra-
 chonitidis regionis, et Lysania
 Abilenes tetrarcha, sub ponti-
 ficibus Anna et Caiapha, fa-
 ctum est verbum domini super
 Ioannē Zachariae filium in de-
 sero. Et venit in omnē regio-
 nē finitimā Iordani, praedicans
 baptismū poenitentiae in remis-
 sionem peccatorum, sicut scri-
 ptum est in libro sermonū He-
 saiae prophetae, dicens: Vox cla-
 mantis in deserto, parate viam
 domini, rectas facite sentias ei-
 us. Omnis uallis implebitur
 et cunctis mons et collis red-
 detur humilis. Et sicut quae
 obliqua sunt directa, et aspera
 uertentur in vias planas, et in-
 debit omnis caro saluare dei.
 Dicebat ergo ad turbas, quae
 exhibant ut baptizarentur ab
 ipso: Progenies uiperarum,
 N quis

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΙ

τις ἐπέσειν ὑμῖν φυγᾶν ἀπὸ
 τῆς μιλλῆσος ὀργῆς· ποιήσατε ὅν
 καρπὸς ἀξίος τῆς μετανοίας, καὶ
 μὴ ἀρξήκατε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς,
 πατέρα ἔχομεν τὸν ἀβραάμ. λέ
 γου γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐν
 τῶν λίθων τέτων ἰσχυραὶ τένα
 τῶ ἀβραάμ. ἴδτε ἢ καὶ ἡ ἀξίον
 πρὸς τὸν γένος τῆς δουλείας κατ
 ται. ὡς οὐκ ἔστιν ἄξιον μὴ ποι
 οῦν καρπὸν καλὸν, ἰκκώπται,
 καὶ οὐκ ἔστιν ἄξιον. καὶ ἐπερώτων
 αὐτὸν οἱ ἔχθροι, λέγοντες. τί οὐκ
 ποιῶσιν ἡμεῖς; ἀποκριθεὶς δὲ λέγει
 αὐτοῖς. ὁ ἔχθρὸς δὲ οὐκ ἔστιν ἄξιον
 τῶν ἑσθίων, ὡς οὐκ ἔστιν ἄξιον
 ἡ δούλη καὶ καὶ τῶν καὶ βαπτ
 ῖσθαι, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν.
 διδάσκαλε, τί ποιῶσιν ἡμεῖς; καὶ
 εἶπεν πρὸς αὐτούς. μηδὲν πλὴν
 παρὰ τὸ διατεταχένον ὑμῖν
 πράσσειν. ἐπερώτων δὲ αὐτὸν
 καὶ ἑσθίων, λέγοντες.
 καὶ ὑμεῖς, τί ποιῶσιν ἡμεῖς; καὶ εἶπεν
 πρὸς αὐτούς. μηδὲν διασείου
 τε, μηδὲ συνοφρανεῖσθε, καὶ ἀρ
 κήσατε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. προσ
 σκονῶντ' ἢ τὸ λαὸν, καὶ διαλογι
 ζομένων πάντων ἐν τοῖς καρδι
 αῖς αὐτῶν πρὸς τὸν ἰωάννου, καὶ πο
 τε αὐτὸς ἦν ὁ χριστός. ἀπερίστα
 το ὁ ἰωάννης ἀπασί, λέγων.
 ἰγμεθὺν ὁ λαὸς βαπτίσει ὑμᾶς,
 ὁ χριστός

quis submōstravit vobis ut fugā
 retis à uētura ira? Facite ergo
 fructus dignos poenitētia. & nō
 ceperitis di ere intra uosipso
 paciē habēus Abrahamū. Di
 co. n. uobis potē est deū de lap
 dibus istis suscitari filios Abra
 hamo. Iā uero & securis ad ra
 diē arborū posita est. Omnis er
 go arbor nō faciens fructū bonū
 exciditur, & in ignē onijctur.
 E: interrogabāt eū iudei, dice
 tes Quid ergo faciēmus? Respō
 dens autē dicit illis, Qui habet
 duas tunicas, imperiat nō habēti
 & qui habet escas. Similiter faci
 eiat. Veniūt autē & publicā
 ut baptizaretur, e: dixerūt ad il
 lū: Magister quid faciēs? Ad
 ille dixit ad eos: Ne qd amplius
 q̄ q̄ cōstitutū est uebis, exigatis.
 Interrogabāt autē eū & milites
 diceēs: Et nō quid faciēmus?
 Et ait illis: Ne quē eū ueritate
 ne quē calūniemini, et cōcētes es
 stote stipēdijs uestri. Extēdit
 autē populo: e: cognā ih. emebat
 in cordib. suis de Ioāne, nūq̄ ipse
 esset. ih. Christus? Respōdit. Ite
 ames dices uniuersis. Ergo quāt
 aqua baptizaueris: sed ueniet for
 tior me, cuius nō sū dignus solua
 re corrigā calciamentorū: ipse
 uos baptizabit spū sancto et igne,
 n, cum

ΚΑΡΤΗ ΙΙΙ.

ἔδοξα ἡ ἰσχυρότης μου, ὃ ὄν
 ἐμὴ ἰκανὸς λῦσαι τὴν ἰμάνηα τὴν
 ὑποζυμμάτων αὐτῶν, αὐτὸς ὑμᾶς
 βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ
 τῷ ὕδατι ἐν ῥήματι, καὶ
 τὸ πνεῦμα ἐν χειρὶ αὐ-
 τῶν, καὶ ἁναβαρῶν τῶν ἀλῶνα
 αὐτῶν, καὶ σωᾶσαι τὸ σίτην ἐς τὴν
 ἀποθνήσκου αὐτοῦ, τὸ ἡ ἄχρη
 ἡ κατακλίσει πρὸς ἀσπίσω. πολλὰ
 μὲν οὖν καὶ ἑτέρα παρακα-
 λῶν, ἐναγγελίσθη τῷ λαῷ. ὃ ἡ
 ἀρχὴ οὗ τοῦ βασιλέως, ἐλιγνόμε-
 νος ἦν αὐτῶν πρὸς ἡρωδῆος
 καὶ γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
 καὶ πρὸς πάντων, ἅνθρωποι
 πονηρῶν ὁ ἡρώδης, προσέθυ-
 νεν καὶ τοῦτο ὑπὸ πᾶσι, καὶ
 κατήκουσεν τὸν ἰωάννην ἐν τῇ
 φυλακῇ, ἰγνὸν τὸ ἡ ἐν τῷ βαπτί-
 σμῶν ἀπαντα τὸν λαόν, καὶ
 ἰησοῦ βαπτισθέντων, καὶ προ-
 σευχόμενον, ἀνωχθῶναι τὸν
 ἔρανον, καὶ καταβῶναι τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον σωματικῶν ἔδει-
 ῶσαι πρὸς ῥᾶν ἰπ' αὐτόν, καὶ φω-
 τῶν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, λίγ-
 σων. οὐδ' ἂν ἴδῃς με ὁ ἀγαπῶνς,
 ἐμσοὶ ἐν δόξῃ. καὶ αὐτὸς ἦν
 ὁ ἰησοῦς ὡς ἔτι τὸν ῥιάνοντα ἀφ'
 ἡρώδη ὄν, ὡς ἠνεμίθη τὸ ἴδῃ
 ἰωσήφ τοῦ ἡλᾶ, τοῦ ματθαί, τῶ
 λνι, τοῦ μελχι, τῶ ἰαννά, τοῦ
 ἰωσήφ, τῶ ματαθί, τῶ ἀμὸς, τῶ
 ναουμ, τοῦ ὄβλι, τοῦ ναγγί,
 τῶ ματθ,

ni, cuius uentilabrum in manu ipsius,
 et purgabit arcem suam, et congrega-
 bit triticum in horreum suum, pileas autem
 comburet igni excelsi gubili. Multa quae
 de et alia exhortans euangelizabat
 populo. Herodes autem tetrarcha, cum
 corripere ab illo de Herodiane de
 uxore fratris sui, de qua omnibus malis
 quae faciebat Herodes, adiecit et
 hoc super omnia, et inclusit Ioanem in car-
 cere. Factum est autem quomodo baptizaretur
 totus omnis populus, ut et Iesu bap-
 tizato et oratione aperta sit caelum, ac de-
 scendit spiritus sanctus corporali specie
 quasi columba in ipsum, et uox de caelo
 facta est, quae diceret: Tu es es filius
 ille meus dilectus, in te complacitum
 est mihi. Et ipse Iesus incipiebat
 esse ferme annorum triginta, ut pre-
 tabatur filius Ioseph, qui fuit fili-
 us Heli, qui fuit Mathat, qui fu-
 it Leui, qui fuit Melchi, qui fu-
 it Ianae, qui fuit Ioseph, qui fuit
 Matathae, qui fuit Amos, qui fuit
 Naui, qui fuit Esai, qui fuit Nagge
 qui fuit Maath, qui fuit Matathie,
 qui fuit Semei, qui fuit Iosech, qui fu-
 it Inda, qui fuit Ioanna, qui fuit
 Rhessa, qui fuit Zorobabel, qui fuit
 Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit
 Melchi, qui fuit Addi, qui fuit
 Cosam, qui fuit Helmadam,
 qui fuit Her, qui fuit Ielo, qui
 fuit Helixer, qui fuit Ioan,

N ij qu

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ἔμαθ, τὸ ματαθίου, τὸ σιμεί,
 τοῦ ἰωσήφ, ἔϊούδα, τοῦ ἰωανῆ,
 τὸ ῥησία, ἔσοροβάβηλ, τὸ σαλα
 θιὺλ, ἔνερί, τὸ μελχι, ἔἀδδι,
 τοῦ κοσάμ, τοῦ ἰλμαδάρ, ἔἦρ,
 τοῦ ἰσώ, ἔιλίφόρ, ἔιωρῶμ, τὸ
 ματθᾶ, ἔλαυᾶ, ἔσιμων, τοῦ
 ἰούδα, τὸ ἰωσήφ, τὸ ἰωνάμ, τοῦ
 ἡλιανῶμ, ἔμελιᾶ, τὸ μενᾶμ, ἔ
 μαδαδάρ, τοῦ ναδάρ, ἔλα
 βίδ, τὸ ἰωσαῖ, τοῦ ἐβὺδ, ἔβο
 ῶς, ἔσκλημῶν, ἔνακασῶν, τοῦ
 ἀμιναδάβ, τὸ ἀράμ, ἔδωρῶμ, ἔ
 φαρῖς, ἔἰούδα, τοῦ ἰανῶβ, τὸ
 ἰσακῆ, τοῦ ἀβραάμ, ἔδαρῶ, ἔ
 τοῦ νεχώρ, τὸ σαρούχ, ἔρα
 γαῦ, ἔφάλειμ, ἔἰβερ, τοῦ σα
 λά, τοῦ καϊνάρ, ἔἀρφαξάτ, ἔ
 σὴμ, ἔνωι, ἔλάμιχ, ἔμαθουσα
 λα, ἔἰνώχ, ἔἰαφῖθ, ἔμαλλεδῶλ,
 ἔκαϊνάρ, ἔἰνωσ, ἔσὴθ, ἔἀλάμ
 τοῦ θεοῦ.

qui fuit Mattha, q fuit Leub,
 qui fuit Simeō, qui fuit Iudas,
 qui fuit Ioseph, qui fuit Ionā,
 qui fuit Heliachi, qui fuit Me
 leā, q fuit Menā, qui fuit Ma
 thatha, qui fuit Nathā, qui fuit
 David, qui fuit Iesse, qui fuit
 Obed, qui fuit Booz, qui fuit
 Salmō, qui fuit Naabō, q fuit
 Aminadab, qui fuit Aīā, qui
 fuit Esrō, qui fuit Phares, q
 fuit Iudæ, qui fuit Iacob, qui
 fuit Isaac, qui fuit Abraham,
 qui fuit Tharra, qui fuit Na
 chor, q fuit Saruch, q fuit Ra
 gau, qui fuit Phalec, qui fuit
 Heber, qui fuit Sale, qui fuit
 Cainā, q fuit Arphaxat, qui
 fuit Sē, qui fuit Noe, qui fuit
 Lamech, qui fuit Metbusalem,
 qui fuit Enoch, q fuit Iareth,
 qui fuit Malelehel, qui fuit
 Cainā, qui Enos, q fuit Seth,
 qui fuit Adam, qui fuit deus.

4 Ἰησοῦς δὲ πνεύματι ἁγίῳ
 πλήρης, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τῆς ἰερου
 σαλῆμου, καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι
 εἰς τὴν ὄρνημον, ἡμῶν τισαφά
 κωντα περασίμεθον ὑπὸ τῆς Δικ
 εῖου. καὶ ἐπὶ φαγοῦ οὐδὲν ἐν ταῖς
 ἡμέραις ἐκείναις. καὶ σιωπῆτι διε
 σπῶν αὐτῷ, ὑσφομ ἐπέρασον. ἔπει
 ἔαυτῷ ἡ Διάβολος. ἔἔτος ἔτῃ
 ἐπὶ τῷ λίθῳ τέσσα ἰνα γίνεσθαι ἄρ
 τος. καὶ ἀπικρίθην ἰησοῦ πρὸς αὐτῷ
 λίθον. γιγγραπτὴ ἐστὶ ἐν ἰα ἀρῆ
 μέσθ

Iesus autem plenus spiritu
 sancto, regressus est de Ierusalem,
 et actus est per spiritum in desertum,
 et diebus quadraginta con
 tabatur de diabolo, nihilque com
 edit in diebus illis, et consum
 matis illis, deinde esurivit. Di
 abolus autem illi dixit: Si filius
 es dei, dic lapidi huic ut panis
 fiat. Et respondit ad illum Iesus
 dicens:

C A P V T I I I I .

μόνω ζῶντι ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ
 παντὶ ῥήματι θεῷ, καὶ ἀναγαγὼν
 αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψη-
 λόν, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βα-
 σιλείας τῆς οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς
 καὶ τῶν ὄντων, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος,
 σοὶ δώσω τὴν βασιλείαν ταύτην
 ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι
 ἐμοὶ παρεδόθη, καὶ ἡμεῖς ἵα-
 ρώμεθα αὐτήν, οὐδ' ἐστὶν ἄρ-
 σενώσας ἐνώπιόν μου, ἵστα σου
 πάντα, καὶ ἀποκρίθεις αὐτῷ εἰ-
 πὼν, ὁ θεὸς ἡμεῶν, ὅπως μου σατα-
 νᾶ, γέγραπται γὰρ, προσκυνήσεις
 κύριον τὸν θεόν σου, καὶ αὐτῷ μόνῳ
 λατρεύσεις, καὶ ἡγάγη αὐτὸν εἰς ἱε-
 ρουσαλὴμ, καὶ ἵστην αὐτὸν ἐπὶ
 τὸ πρυθίγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
 τῷ, εἰ ἕσθαι υἱὸς τοῦ θεοῦ, βάλε σιαν-
 τὸν ἐν τῷ ἁέρι. γέγραπται
 γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτῷ ἐν-
 ῥάται πόρι σου, καὶ διαφυλάξαι
 σε, καὶ ἰδοὺ χειρῶν ἀγγέλων σου, μὴ πο-
 τε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν
 πόδι σου, καὶ ἀποκρίθεις εἰπὼν
 αὐτῷ ὁ θεός σου, ὅτι ἔρηται, οὐκ
 ἵκεράσας κύριον τὸν θεόν σου,
 καὶ σωτήριος πάντας περισσο-
 τῶν ὁ διάβολος, ἀπίστη ἀπ'
 αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ, καὶ ἔπι-
 στρεψεν ὁ θεός σου ἐν τῇ δωάμει
 τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γαλι-
 λαίαν, καὶ φήμω βῆλθε κατ'
 ὄλεος τῆς περιχώρου πρὸ αὐτοῦ.
 καὶ

dicens: Scriptum est, Non pa-
 ne solo uiuet homo, sed omni uer-
 bo dei. Et subduxit illum dia-
 bolus in montem excelsum, et
 ostendit illi omnia regna orbis
 terra in puncto temporis, et
 ait illi diabolus: Tibi dabo po-
 testatem hanc uniuersam et
 gloriam illorum, quia mihi tra-
 dita sunt, et cuicumque uolo,
 do illam. Tu ergo si adora-
 ueris prouolutus coram me,
 erunt tua omnia. Et respon-
 dens Iesus dixit illi: A bi post
 me satana: scriptum est enim,
 Adorabis dominum deum tu-
 um, et illum solum coles. Et
 duxit illum Hierosolymam,
 et statuit eum cum super pinnam
 templi, et dixit illi: Si filius
 dei es, mitte teipsum hinc de-
 orsum: scriptum est enim, quod
 angelis suis mandauit de te,
 ut seruent te, et in manibus tol-
 lent te, ne offendas ad lapidem
 pedem tuum. Et respondens
 Iesus ait illi: Dictum est,
 Non tentabis dominum deum
 tuum. Et consummata omni
 tentatione, diabolus recessit
 ab illo usque ad tempus. Et
 reuersus est Iesus uirtute spiri-
 tus in Galileam, et fama exiit
 per uniuersam regionem de illo.

N iij Et

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς
 συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμε-
 νος ὑπὸ πάντων. καὶ ἦλθεν
 εἰς τὴν ναζαρέθ, οὗ ἦν τέτραμ-
 μένος, καὶ εἰσὴν ἔλατὰ τὸ
 βιβλίον αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν σαβ-
 βάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ
 ἀνέγνω ἀναγνώνων. καὶ ἐπιθε-
 θη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προ-
 φητοῦ, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον
 εὗρε τὸν τόπον, οὗ ἦν γεγραμ-
 μένον. πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ
 οὐ ἔκειν ἐχρῆσθαι με, ἢ ἀγγε-
 λίσθαι πτωχοῖς ἀπέσταλθαι με,
 ἰάσασθαι τοὺς σωματικῶς μόνους
 τῶν λαοῦ, κηρύξαι αἰχμα-
 λώτοις ἀφθῆναι, καὶ τυφλοῖς ἀ-
 νάβηθαι, ἀποσῆλαι τὸ πνεῦμα
 κυρίου ἐν ἐμοί, κηρύξαι ἐν ὀνό-
 μῳ κυρίου δικαίως. καὶ πτύ-
 ξας τὸ βιβλίον, ἀποκρούσας τὸ
 ὑπερτίθαι ἀνάβηθαι, καὶ πάντων ἐν
 τῇ συναγωγῇ οὐκ ὀφθαλμοδύσαν
 ἀπετίθει αὐτῷ. ἤρξατο δὲ
 λέγειν πρὸς αὐτούς, ὅτι σύμ-
 γον πνευματικῶν ἢ γραφῶν αὐτῶν
 ἐν τοῖς ὡσιν ὑμῶν, καὶ πάντων
 ἐμαρτύρου αὐτῷ, καὶ ἐβλόμασον
 ἰδί τοῖς λόγοις τοῦ χάριτος, τοῖς
 ἠκούσαντο μόνους ἐν τοῦ σωματικῶς
 αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον. οὐχ οὗτός
 ἔστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς
 αὐτούς. πάντως δεῖτέ μοι τὴν
 παραβολὴν ταύτην ἰαφὶ ὁφθα-
 λμοῦ

Et ipse docebat in synagogis
 eorum, & gloriificabatur ab
 omnibus. Et uenit Nazareth,
 ubi erat nutritus, & intra-
 uit secundum consuetudinem
 suam die sabbatorum in syna-
 gogam, & surrexit ut legere-
 ret, & traditus est illi liber
 Hiesaiæ prophetae, & ut ex-
 plicuit librum, inuenit locum
 ubi scriptum erat: Spiritus
 domini super me, propter quod
 unxit me: ad euangelizandum
 pauperibus misit me,
 ut sanem contritos corde, et
 predicem captiuis remissionem,
 & caecis uisum, ut emittam
 tam contractos per remissionem
 nomen, ut predicem annum do-
 mini acceptum. Et conuoluto
 libro reddidit mensuram,
 ac rediit. Et omnium in
 synagoga oculi erant defixi
 in eum. Coepit autem dice-
 cere ad illos: Hodie im-
 pleta est haec scriptura in auribus
 uestris. Et omnes
 testimonium illi dabant, &
 mirabantur super gratia ser-
 monum, qui procedebant ex
 ore ipsius, dicebantque: Nonne
 hic est filius Ioseph?
 Et ait illis: Omnino dice-
 tis mihi hanc similitudinem,
 Medice

ΚΑΤΑ ΤΙΤΙΝ

πλοσον σιωνιτων, οσα ηκουσαμεν
 γενόμενα εν τη λαοδρονι ουμου,
 ποιουσον ηγεσθε εν τη πατριδι
 σου. επι δε, αμην λεγω υμιν,
 οτι εδωκε προφητης δικτος εν
 εν τη πατριδι αυτου. επ' αλη-
 θεias δε λεγω υμιν, πολλαι χη-
 ραι ησαν εν ταϊς ημεραις ηλιεν
 εν τω ισραηλ, οτι κλεισθη ο ου-
 ρανος υδι εν τρια και μελας εξ,
 ως εγενετο λιμως μεγας υδι πα-
 σαν τω γλω, και προς ουδε-
 μια αυτην παμφοη ηλιας, εμν
 εις εαρεφθα τω σιδωνω προς
 ζωαινε χηρα. ω πολλοι λι-
 προ ησαν υδι ελισαίου τω προ-
 φητου εν τω ισραηλ, και ουδεις
 αυτων ηκαταρθησεν εν μιαν
 ο ουρω. και επληθησαν παν-
 τες θυμου εν τη σιναγωγη, αν-
 σιτω ταυτα. και ανασταντωσθε,
 υβρισαλοσ αυτου ενω τωσδε
 και ηγαγον αυτου ενωσ εφρησθε
 ερουσ, εφ' ου η πολισ αυτωσ κο-
 δωμωτο, εις το κατατριμψαι
 αυτην. αυτος η λιλιωσ δια με-
 σου αυτωσ πορευετο. και λα-
 τηλδεν εις ναπρουαουμ τωσλην
 ελ γαλιλαϊας, κη ην διεκοπων
 αυτουσ εν τοϊσ σαββατοι. και
 εβη πλησαντο υδι τησ διελαχη αυ-
 τω, οτι εν βουσια ην λεγω αυ-
 τωσ, και εν τη σιναγωγη ην αν-
 θρωπωσ ενωσ ανωμουσ
 ακαθε.

Med. e cura teipsum. Que-
 cunque audimus facta in Ca-
 pernaum, sic & hic in patria
 tua. Amen dico
 uobis, Nemo propheta accep-
 tus est in patria sua. Sed in ue-
 ritate dico uobis, multa iudice-
 rant in diebus Helie in Ifra-
 el, quando clausum est celum
 annis tribus & mensibus sex,
 quum facta esset fames magna
 per omnem terram, & ad nul-
 lam illerum missus est Helius,
 nisi in Sarephtha Didonis ad
 mulierem iudicam. Et multi
 leprosi erant in Ifrael sub He-
 liseo propheta, & nemo eorum
 mundatus est, nisi Naamen
 Syru. Et repleti sunt omnes in
 synagoga ira, haec audientes.
 Et insurrexerunt, eieceruntque
 illum e ciuitate, et duxerunt il-
 lum usque ad iherusalem montis,
 super quem ciuitas illorum erat
 aedificata, ut precipitarent
 eum. Ipse autem transiens
 per medium illorum ierat. Et
 descendit Caperna in ciuitate
 Galilaeae, ibique docebat illos
 sabbatis. Et stupabant super
 doctrina eius, quia cum po-
 testate coniunctus erat sermo
 ipsius. Et in synagoga erant ho-
 mo habens spiritum demonis
 N. N. immundi:

ἑκαδάροισι, καὶ ἀντιγραφῆ φωνῆ μι-
 γάλη, λέγων. ἰα, τί ὑμῖν καὶ σοι
 ἰνοῦ βασιλεῦσι; ἢ πλὴθὺ ἀπολίσσαι
 ἡμᾶς; οἱ δὲ αὖτις αἱ, εἰ ἄγε. Ἐ τοῦ
 θεοῦ. καὶ ἐπιτίμισεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς,
 λέγων. σιμῶν υἱ, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐ-
 τοῦ. καὶ ῥίψαμεν αὐτὸν τὸ δαιμόνι-
 ον εἰς μίσην ἐβήλην ἀπ' αὐτοῦ,
 μηδὲν ἐλάψαμεν αὐτόν. καὶ ἔγει-
 το δαμῖν. Ἐπὶ πάντας, καὶ συ-
 νλάλοω πρὸς ἀλλήλους, λέγου-
 ντες. τίς ὁ λόγος; ὅτι ἔμεινεν ἐν
 οἴῳ καὶ διωκόμενοι ἐπιτάσσει τοῖς ἀ-
 καθάροισι πυνώμασι καὶ ἄρχον-
 ταί; καὶ ἄρχει πορεύοιτο ἔχων πρὸς
 αὐτὸν εἰς πάντα τόπον ἢ πόρι-
 χόρου, ἀναστὰς δὲ ἐν τῇ σωμα-
 τῶν, εἰς ἡλίδην εἰς τὴν οἰκίαν
 οἰκῶν. ἢ πυνώματα δὲ τῶ σί-
 μων. ἢ σωμαχομῆνα πυνώματα
 μεγάλα, καὶ ὑρώτησεν αὐτὸν πρὸς
 αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς,
 ἐπιτίμισεν τῷ πυνώματι, καὶ ἀφῆ-
 κεν αὐτὴν. καὶ παραχρῆμα ἀνα-
 στασά, δυνάμει αὐτοῖς. δύνου-
 σι δὲ τοῦ ἡλίου, ἀπαντῶν ἴσοι
 ἄρχοντες ἀσθενῶντες νόσοις πεινί-
 λαις, ἤγαγον αὐτὸν πρὸς αὐτῆς.
 ὁ δὲ ἐπὶ ἐκείνῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας
 ἐπιθεῖς, ἔβραβυσεν αὐτοῦς. ἐβή-
 ρητο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν
 ἰεράσονται, καὶ λέγοντα. ἔτι σὺ
 εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ
 ἐπιτίμων, οὐκ ἔα αὐτὰ λαλεῖν,

immundi: et exclamavit voce
 magna dicens: Eia, quid tibi no-
 bis? est Iesu Nazarenus? Ve-
 nisti ad perdendum nos? Scio te
 qui sis, sanctus ille dei. Et incre-
 pavit illum Iesus dicens: Obmu-
 tesce, et exi ab eo. Et qui pra-
 iecisset illum demonium in medium,
 exiit ab illo: nihilque illi nocuit.
 Et factus est furor super om-
 nes, et colloquebatur inter se,
 dicentes: Quis sermo hic est? quia
 cum autoritate et potestate im-
 perat immundis spiritibus, et
 exeunt? Et divulgabatur fama
 de illo in omnem locum undique
 finitimae regionis. Quum sur-
 rexisset autem Iesus de syna-
 goga introiit in domum Simo-
 nis: socrus autem Simonis tene-
 batur febre magna, et rogave-
 runt illum pro ea. Et accians su-
 pra illam, increpavit febre, et
 febris dimisit illam: statimque
 surgens, ministrabat illis. Quum
 autem sol occideret, omnes
 qui habebant infirmos mor-
 bis varijs, ducebant illos ad
 eum: et ille singulis manus im-
 ponens, sanabat eos. Exibant
 autem et demonia a multis,
 clamantia ac dicentia: Tu es
 Christus ille filius dei. Et in-
 crepans, non sinebat ea loqui,
 quod

CAPUT V.

ἔτι ἠέσσαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.
 εὐσεβέως ἢ ἡμίρως ἐβελθῶν ἰπο
 ρεύου ἕως ὄρημον τόπον, καὶ οἱ ὄ
 χλοι ἐβήτωσαν αὐτὸν, καὶ ἤλθον ἰως
 αὐτὸν καὶ κατὰ χεῖρας αὐτὸν τὸ μὴ πο
 ρεύουσαι ἀπ' αὐτῶν. ὃ δ' ἔπειτα πρὸς
 αὐτοὺς, ὅτι καὶ τῶν ἰσραηλῶν πῶ
 λισιν ἐναγγελισαδάαι με δεῖ
 τῶν βασιλείων τῆς δεξιᾶς, ἔτι ἕως τῆ
 το ἀπίσταμαι. καὶ ἡν κηρύσσω
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς γαλιλαίας
 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον
 ἐπιπᾶσαι αὐτῷ, τὸν ἀνδρῶν τὸν λό
 γου τῆς δεξιᾶς, καὶ αὐτὸς ἡν ἰσως πα
 γὰ τῶν λιμνῶν γηρσοφίβ, καὶ ἔδει
 δύο πλοῖα ἰσῶτα παρὰ τῶν λιμ
 νῶν, οἱ δ' ἀλιεῖς ἀποβάντες ἀπ'
 αὐτῶν ἀπέπλωσαν τὰ δίκτυα. μ
 βάς ἦεν ἐν τῷ πλοίῳ, ὃ ἡν τῶ σί
 μων, ὁ ἰσῶτος αὐτὸν, ἀπὸ ἧ
 γῆς ἐπαγαγῶν ὀλίγον, καὶ κα
 θίσας ἐδίδοσκον ἐν τῷ πλοίου
 τοῦ ὄχλου, ὡς δὲ ἐπαύσατο λα
 λῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸν σίμωνα. ἐπα
 γάγαθ' εἰς τὸ βᾶδ, καὶ χαλά
 σατε τὰ δίκτυα ὑμῶν ἕως ἄγρου.
 καὶ ἀποκριθῶν ὁ σίμων, ἐπεὶ αὐ
 τῷ, εἰπάτα, δεξιᾶς ἧν νυκτὸς
 κηπιάσων ἔδει μὲν ἰλάσμεν, ἐπὶ
 ἢ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὸ δίκτυ
 ον. καὶ ἔτο ποιῶσαις σὺ κλει
 σον πλῆθος ἰχθύων πολύ. διεβ
 ῆγγυτο ἢ τὸ δίκτυον αὐτῶν, καὶ κα
 τῶν ἰσῶν τοῖς μετέχουσιν, τοῖς ἐν τῷ
 ἰσῶθι

quod siebant ipsum esse Chri
 stum. Facto autē die egressus
 ibat in desertum locum, et tur
 ba querebant eū, et uenerunt
 usq; ad ipsum, et detinebant il
 lum ne discederet ab eis. Qui
 bus ille ait: Et alijs ciuitati
 bus oportet me euangelizare
 regnum dei, nam in hoc missus
 sum. Et predicabat in synago
 gis Galilææ.

Factum est autem quum tur
 ba immineret ei, ut audiret uer
 bum dei, et ipse stabat iuxta
 stagnum Genesareth, et uidit
 duas naues stantes ad stagnum:
 piscatores autem descenderant
 ex illis, et abluebant retia. In
 gressus autem in unam nauim,
 que erat Simonis, rogauit eū,
 ut a terra abduceret eusillum,
 et sedens docebat de nauis tur
 bas. Ut cessauit autem loqui,
 dixit ad Simonem: Duc in al
 tum, et laxate retia uestra in
 capturam. Et respondens Si
 mon, dixit illi: Præceptor, per
 totam noctem laborātes nihil ce
 pimus: tamen tuo iussu laxabo
 rete. Et quum hoc fecissent,
 concluderunt piscium multitudi
 nem copiosam. Rumpebatur au
 tem rete eorum. Et annue
 runt socijs qui erant in altera

N * nauis

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ἰσχυροὺς πλοῖα, ἃ ἐκέντησεν οὐλοῦσα
 θύειν αὐτοῖς, καὶ ἠλδοῦν, καὶ ἐκλυ-
 σαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα ὡς τελευ-
 θήσαντα αὐτά. ἰδὼν ἡ σίμων πέ-
 φρος, προσέειπεν τοῖς γενομένοις
 ἑαυτοῦ λέγων. ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι
 ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰμι κώρη. Ἰάμη-
 κος γὰρ ὡφείσχετο αὐτῷ πάντας
 τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῷ ἄγρῳ καὶ ἐκ-
 θύων, καὶ σὺν ἁλοῦν, ὁμοίως ἡ κίβη-
 κος καὶ ἰωάννου ἡγεῖς ἑβεδάϊς, οἱ
 ἄστυ καὶ ἰωνοὶ τῶ σίμωνι. καὶ ἄπι-
 πτος τὸν σίμονα ὁ Ἰησοῦς. μὴ
 φοβῆσθε, ἀπὸ τῆς ὕψους ἀνθρώπων ἵνα
 φοβηθῶν. ἡγεῖς καταγαγόντες τὰ
 πλοῖα ὑδὴ πῶ γὰρ ἀφῆκε ἅ-
 παστα ἡμολοῦν ἑαυτῷ, καὶ ἐ-
 σιτοῦν ἐν τῷ ἄρτι αὐτῶν ἐν μιᾷ τῇ
 πόλει, καὶ ἰδὼν ἄνθρωπος πληγῆς λι-
 πρῆς, καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, προσέ-
 κειτο αὐτὸν προσκύνων, λέ-
 γων. κύριε, ἴδου θέλω, δὲν ἀσάμι-
 κταρῆσαι. καὶ ἐκρίνας τὴν χεῖρα,
 ἤψατο αὐτὸν ἐπὶ τῷ θύμῳ. καθα-
 γίσθη. καὶ ὡθίως ἡ λίπρᾶ ἀπὸ ἡ-
 θύου ἀπ' αὐτῆς, καὶ αὐτὸς παρ' ἡγε-
 λων αὐτῷ, μὴ δεῖν ἐπὶ ἑαυτῷ, ἀλλὰ ἀ-
 πελθῶν δεῖξασθαι αὐτῷ τῷ Ἰησοῦ, καὶ
 προσεύχεται ἵνα ἡ καθαρισμὸς οὖ-
 καθὼς προσέταξε Μωσῆς εἰς μαρ-
 τύριον αὐτοῖς. δὲ ὤρχιστο ἡ μάλ-
 λου ὁ λόγος πρὸς αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔ-
 χουστο ἔχθροι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ δε-
 γαπώσθαι ἐκ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
 ἰσχυρῶν

nau, ut uenirent & adiuu uent
 ipsos. Et uenerunt atq; impl. ut
 rūt ambas naues, ita ut merge-
 rētur. Quod quū uideret Simon
 Petrus, accidit ad genua Iesu,
 dicens: Discede a me domine
 quia homo peccator sum. Sim-
 por enim circumdederat eum, et
 omnes qui cum illo fue. aut. ju-
 per captu piscium quem cece-
 rant, similiter autem Tac-
 & Ioannē filios Zebedaei. qui
 erant socij Simonis. Et ait ad
 Simonem Iesus: Ne metuas
 post hac homines capies. Et
 subductis in terram nauibus, et
 lectis omnibus sequuti sunt eū.
 Et accidit cū esset in quadam
 ciuitate, et ecce uir plenus lepra
 quūq; uidisset Iesum, prostratus
 in faciem rogauit eum, dicens
 Domine, si uis potes me munda-
 dare. Et protensa manu cecigit
 eū, dicens: Volo mundus esse.
 Et confessim lepra discessit ab
 illo. Et ipse praecipit illi, ne cui
 quam diceret, sed uide, inquit,
 ostende teipsum sacerdoti, &
 offer pro emundatione tua, quae
 admodum praecipit Mose in
 testimonium illis. Peruagabatur
 autem magis rumor de illo,
 et conueniebatur turba multa ut
 audiret et sanaretur per illū ab
 infirmitatibus

C A P V T V.

ἀδελφῶν αὐτῶν. αὐτὸς ἰὼ ἐν
 χωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ προ-
 σαχόμενος. καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν
 ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἰὼ διδάσκων,
 καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι καὶ
 νομοδιδάσκαλοι, οἱ ἦσαν ἐλυ-
 γνύστες ἐν πάσι νόμοις θεοῦ γα-
 λιλαιῶν καὶ ἰσραηλῶν καὶ ἰσραηλι-
 τῶν δύναμις κυρίου ἡμεῶν τοῦ ἰαθεῖν
 αὐτοῦ. καὶ ἰδὼν ἄνθρωποι σφόδρα
 ἰδοὺ κλίνας ἀνθρώπου ὃς ἰὼ πα-
 ραλυμῶν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν
 εἰσενεγκῶν, καὶ θένας ἐνώπιον αὐ-
 τοῦ, καὶ μὴ εὐρόντες διὰ τί οὐκ εἰ-
 σενεγκοῦν αὐτὸν διὰ τὸ ὄχλον, καὶ
 ἐκείνους ἰδοὺ τὸ δῶμα. διὰ τὸ νε-
 γάμων καθύπερθε αὐτῶν ἐν τῷ ἰδι-
 οῦθῳ ἡμεῶν τῷ πῶσι αὐτῶν, ἔ-
 περ αὐτοῦ. ἀνθρώπε, ἀφίενταί σοι
 αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἔβλεπον διαλο-
 γίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρι-
 σαῖοι λέγοντες. τίς δύναται ἀ-
 φέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ
 θεός; ὅτι γινώσκῃ ὁ ἰησοῦς τὸς διαλο-
 γισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς ἔπερ πρὸς
 αὐτούς. τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
 καρδίαις ὑμῶν; τί ἔβλεπον ἐνώπι-
 ον ἡμῶν, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρ-
 τία σου, ἢ εἰπὼν, ἔγειραι καὶ περιπά-
 τε; ἰὼ δὲ εἰπὼν, ἔτι βουλεύου-
 ραι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἰδοὺ τῆς
 γῆς ἀφέναι ἁμαρτίας, εἰπε τῷ

infirmitatibus suis. Ipse autem
 agebat in secessu in desertis, &
 orabat. Et factum est quodam
 die et ipse docebat, et erant pha-
 risaei sedentes ac legis doctores,
 qui uenerant ex omni castello
 Galilaeae & Iudaeae & Hie-
 rusalem, & uirtus domini ad-
 erat ad sanandum eos. Et ecce
 viri portantes in lecto hominem,
 qui erat paralyticus, & quere-
 bant eum inferre, & ponere an-
 te illum. Et non inuenientes qua
 parte illum inferrent prae tur-
 ba, ascenderunt super tectum,
 ac per regulas demiserunt eum
 cum lectulo in medium ante Ie-
 sum. Quorum fidem ut uidit,
 dixit illi: Homo, remittantur
 tibi peccata tua. Et exeperunt
 cogitare scribe & pharisaei,
 dicentes: Quis est is qui lo-
 quitur blasphemias? Quis po-
 test remittere peccata, nisi
 solus deus? Ut cognouit au-
 tem Iesus cogitationes eorum,
 respondens dixit ad illos: Quid
 cogitatis in cordibus uestris?
 Verum est facilius dicere,
 Remittantur tibi peccata: an
 dicere, Surge, & ambula?
 Ut autem sciatis quod filius ho-
 minis habet potestatem in ter-
 ra remittendi peccata, ait
 paralyticis

παρὰ-

paralyticis

παραλυτικῶ. σοὶ λέγω, ἔγειρε.
 καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου φορῶν
 εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ παραχρῆμα
 ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶ. ἄρας ἰφ' ὃ
 κατῆκτε, ἀπῦλθι μὲν εἰς τὸν οἶκόν
 αὐτῶ, δοξάζων τὸ θεόν. καὶ ἔκτα-
 σις ἐλαβὲν ἀπαύσιος, καὶ ἐδοξάζον
 τὸ θεόν. καὶ ἐπλήσθησαν φόβος, λέ-
 γοντες, ἔτι ἠδομὴν παράδοξα
 σὺ μὲν ποιεῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἔβηθι,
 καὶ ἔθι ἀπὸ τῶν κλινῶν, ὀνόματι τοῦ
 κυρίου. καθήμενον ἐπὶ τὸ τεκλόνιον,
 καὶ εἶπεν αὐτῶ. ἀπολύθει μοι. καὶ
 καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς,
 ἐκπορεύθη μὲν αὐτῶ. καὶ ἐποίησεν δο-
 χλίω μεγάλῳ λόβους αὐτῶ ἐν τῇ
 οἰκίᾳ αὐτῶ, καὶ ἴω ἔκλυθ' ἐκ τῶν κλι-
 νῶν πολλὸς, καὶ ἄλλων, οἵ ᾤσαν μετ'
 αὐτῶν κατακέκλιμνοι. καὶ ἐγὼ γυ-
 ζομὸι γραμματεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι
 πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῶ, λέγον-
 τες. διὰ τί μετὰ τεκλωνῶν καὶ ἁμαρ-
 τολῶν ἰοδίετι καὶ πίνετι; καὶ ἀπο-
 κριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν πρὸς αὐτούς.
 ἂν χρεῖαν ἔχησιν οἱ ὑγιαίνοντες
 ἰατρῶν, ἀλλ' οἱ ἰακῶς ἔχοντες.
 ἐκ ἐκλύθηα καλέσαι δαιμόνους,
 ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.
 οἱ δὲ ἤκουον πρὸς αὐτόν. διὰ τί οἱ
 μαθηταὶ ἰωάννου συνεχῶς πίνουσιν
 καὶ δύνουσιν ποιεῖνται, ἰμοίως καὶ οἱ
 φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἰοδίεσι καὶ
 πίνουσιν. ὁ δὲ ἔπεμψε πρὸς αὐτούς.
 μὴ δύνασθαι τοὺς υἱοὺς τοῦ οὐρανοῦ,
 ἰμω

paralytico: Tibi dico, Surge
 tolle lectulū tuū, & uade in dor-
 mum tuam. Is q̄s confestim sur-
 gens coram illis, tollebat in quo
 iacuerat, abiitq̄ in domū suam
 glorificans deum. Et stupor cor-
 ripuit omnes, & glorificabant
 deum: & repleti sunt timore, ter-
 centes: Vidimus incredibilia ho-
 die. Et post hæc exiit, ac uisit
 publicanum nomine Leui, se-
 dentem ad telonium. & ait illi:
 Sequere me. Atque is relicto
 omnibus, surgens sequutus est
 eum. Et fecit ei conuiuium ma-
 gnū Leui in domo sua, & erant
 turba multa publicanorum &
 aliorum, qui cum illis accumbe-
 bant. Et murmurabant scribæ
 et pharisæi aduersus discipulos
 eius, dicentes: Quare cum publi-
 canis & peccatoribus edicis et
 bibuis? Et respondens Iesus,
 dixit ad illos: Non egent qui
 sani sunt medico, sed qui male
 habent. Non ueni ad uocandum
 iustos, sed peccatores ad pen-
 nitentiam. At illi dixerunt
 ad eum: Quare discipuli Ioa-
 nis ieiunant frequenter, & ob-
 secrationes faciunt, similiter &
 pharisæorum, tui uero edunt &
 bibunt? Quibus ipse ait: Nūq̄
 testis facere, ut filij israhel
 αἰμα

CAPIVTVI.

ἰν' ἡδ' οὐμφίῳ μετ' αὐτῶν ὄξει, ποιεῖσαι νηστῶν; ἰλιύσονται ἢ ἡμόρραι, ἢ ὄτ' ἂν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ οὐμφίῳ, τότε νηστῶσσι μὲν ἰκεῖναι τὰς ἡμέρας. ἰλιγεῖ ἢ ἢ παραβολῶν πρὸς αὐτὸς. ὅτι ἐστὶ δὲ ἐπιβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπὶ ἄλλοι ἐπὶ ἱμάτιον παλαιῶν ἐῖ ἢ μύγι, ἢ τὸ καινὸν σχίσει, ἢ τὸ παλαιῶν ὁ συμφωνῶν τὸ ἐπιβλημα ἀπὸ τ' καινῶ. ἢ δὲ δὲ βάλαι οἶνον νέον εἰς ἀσκιὰς παλαιὰς, εἰ ἢ μύγι, ῥόξαι ὄνει ὄν ὄν τὸς ἀσκίους, ἢ αὐτὸς ἰκχυθήσεται, ἢ οἱ ἀσκιὲ ἀπολοῦνται. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκιὰς καινὰς βλητέον, ἢ ἀμφότεροι σωτηροῦνται. ἢ οὐδὲ πῶν παλαιῶν ἰθὺς διελάνον, λίγει γὰρ, ὁ παλαιὸς χρῆστέρος ἐστίν.

Ἐγένετο ἢ ἰν' σαββάτῳ δευτέρῳ πρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων, ἢ ἰτιλλορ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς σάχνας, ἢ ἡδ' ἰορ, ψάχεσθαι τὰς χέρσι. τινὲς ἢ τῶν φαρισαίων ἔπεισαν αὐτοὺς. τί ποιεῖτε, ὅ ἐν ἡμέρῃ ποιεῖτε ἰν' τοῖς σάββασι. καὶ ἀπεκρίθης πρὸς αὐτὸς ἄπειν ὁ ἰησοῦς. οὐδέ τῶτο ἀνίγνωται, ὅ ἐποίησε δαβὶδ, ὅτι ἐπὶ ἰκένασιν αὐτὸς, ἢ οἱ μετὰ αὐτῶ ἔντες, ὡς ἐσθλῶν εἰς τὸ ἰκορ τῶ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄγρους αὐτοῦ προποσίως ἰλάσει, καὶ ἰφαγι, καὶ

dum cum illis est sponsus, ieiunent? Venient autem dies & qui ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Nemo immixturam noui uestimenti immittit in uestimentum uetus, alioquin & nouum rumpit, & ueteri non conuertit immixtura ex nouo. Et nemo mittit uinum nouum in utres ueteres; alioquin rumpet uinum nouum utres, & ipsum effundetur, & utres peribunt. Sed uinum mustum in utres novos mittendum est, & utraque conseruantur. Et nemo qui biberit uetus, statim uult nouum: dicit enim, uetus melius est.

Accidit autē ut in sabbato secundoprmo transiret per sata, ac uellebant discipuli eius spicas, edebantq̄s, confricantes manibus. Quidam autem phariseorum dicebant illis: Quid facitis, quod non licet facere in sabbatis? Et respondens Iesus ad eos, dixit: Ne hoc quidem legis quod fecit Dauid, quum esurisset ipse, & qui cum illo erant, quomodo intrauit in domum dei, & panes propositionis sum: sit, edidit ac dedit

καὶ ἰσχυροὶ καὶ τοῖς μικροῖς αὐτῶν, ὅς οὐκ
 ἐξέσται φαλῶν ἢ μὴ μόνος τὸς ἰε-
 ρεῖς, καὶ ἰλεῖσθαι αὐτοῖς, ἔτι νόμος
 ὅστις ὁ υἱὸς τῆς ἀβραάμ καὶ τῆς σαββά-
 ρου. ἐγένετο ἡ ἡμέρα ἐν ἧ ἡμέρᾳ σαββά-
 τῳ ἰσχυροὶ αὐτῶν ἐς τὴν συναγωγὴν
 καὶ διδασκαλῶν. καὶ ἦν ἐν αὐτοῖς ἄνθρωπος
 καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἦν διεξία ἢ ξηρά.
 περιβόητος ἦ αὐτῶν οἱ γραμματεῖς
 καὶ οἱ φαρισαῖοι, ἵνα ἐν σαββάτῳ δι-
 ραπίσῃ, ἵνα ἐρωτοῦσιν κατηγορεῖν
 κατὰ αὐτῶν. αὐτὸς ἡ δὲ τὸς δια-
 λογισμῶν αὐτῶν, καὶ ἐπεὶ τῷ ἀνθρώ-
 πῳ τῷ ξηρῶν ἔχοντι τὴν χεῖρα.
 ἐγείρατο, καὶ ἔθηκε ἄς τὸ μέσον. ὁ ἡ
 ἀναστὰς ἔστη. ἔπειτα οὖν ἰησοῦς
 πρὸς αὐτούς. ἰσχυροὶ ὑμῶν, τί
 ἐξέσται τοῖς σάββασις, ἀγαθοποιῆ-
 σαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σώσαι
 ἢ ἀποκτεῖναι; καὶ πρὸς ἑξά μύριας
 πάντας αὐτούς, ἔπειτα τῷ ἀνθρώ-
 πῳ. ἰσχυροὶ τὴν χεῖρά σου. ὁ ἡ
 ἐποίησεν, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ
 αὐτοῦ ὡς ἡ ἄλλη. αὐτοὶ δὲ
 ἐπλάσθησαν ἀνοίας, καὶ διδά-
 λου πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιῶ-
 σιν αὐτῶν ἰησοῦς. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς
 ἡμέραις ταύταις, ὅτι ἦν ἐν τῷ
 ἔσθῃ προσεύξασθαι, καὶ ἦν δια-
 νησιθεῖν ἐν τῇ προσοχῇ τοῦ
 θεοῦ. καὶ ὅτι ἐγένετο ἡμέρα, προσ-
 φώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. καὶ
 ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδε-
 κα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε,

σίμωνα,

ac dedit etiam his qui secum er-
 rant, quos non licet edere, nisi
 tantum faceret dicitur. Et dice-
 bat illis, Dominus est filius abra-
 m etiam sabbati. Factum
 est autem et in alio sabbato, ut
 intraret in synagogam, ac dice-
 ret. Et erat ibi homo et manus
 eius dextera erat arida. Obser-
 vabant autem eum scribae sa-
 pharisaei, an in sabbato sanaturus
 esset, ut inveniunt unde ac-
 cusaret eum. Ipse vero scrutatus
 cogitationes eorum, et ait ho-
 mini qui habebat manum ar-
 dam: Surge, et sta in medio.
 Ille vero surgens stetit. Atque
 igitur ad illos Iesus: Interrogabo
 vos utrum licet sabbatis bene-
 ficere an maleficere, an membra
 servare an perdere. Et cum
 omnibus illis, dixit homini: Sta
 in medio manus tuae. Ille autem
 cecidit, et restituta est manus eius
 sana sicut altera. Ipsi autem im-
 pleti sunt amentia, et collispe-
 bantur inter sese, quidnam face-
 rent Iesu. Factum est autem in illis
 diebus, exiit in montem ad orationem
 deus, eratque pernoctans in depre-
 catione dei. Et quoniam dies factus
 esset, vocavit discipulos suos,
 et elegit duodecim ex illis,
 quos et apostolos nominavit.

Simone

ΚΑΡΥΤ VI.

Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ
 Ἄνδρειον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Ἰα-
 κώβου, καὶ Ἰωάννου, φίλιππου, καὶ
 βαρθολομαίου, ματθαίου, καὶ
 θωμᾶν, ἀναβόν τὸν τῆ ἀλφεία,
 καὶ σίμωνα τὸν καλοῦ μένον Ἰ-
 σωτῆν, ἰουδαίου ἰακώβου, καὶ ἰ-
 σακάρωτῆν, ὃς καὶ ἰγένετο
 περὶ δότυς. καὶ λιταβᾶς μιτ-
 τῶν, ἰσραὴλ ἰδὶ τέσσεν πεδινῶν,
 καὶ ἔχθη καὶ ἄλλῃ, καὶ πλῆθος
 πηλὸν τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς
 ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆ
 παραλίου τόρου καὶ σιδῶν, οἱ
 ἄλλοι ἀκούσαντες αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆ-
 ναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ
 οἱ ἄλλοι μένοι ἐπὶ πτενμάτων
 ἀκαθάρτων, καὶ ἰδὲ θραπύοντες. καὶ
 πᾶς ὁ ἔχθη ἰσχυρὰ ἀπειθεῖ αὐ-
 τῷ ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐβύρ-
 χητο, καὶ ἰάτο πάντας. καὶ αὐτὸς
 ἐπάρας τοὺς ἰσθαλμοὺς αὐτοῦ
 εἰς τὴν μαθησίαν, ἔλεγεν μακάριοι
 οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμεῖς ἔσθητε ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι οἱ
 πενῶντες νῦν, ὅτι χορταθήσε-
 ῖσθε. μακάριοι οἱ λιταῶντες νῦν
 ὅτι γελάσθη. μακάριοι ἰσχυροί, ὅτι
 ἐν μισῶσει ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι
 καὶ ἀφροσύνην ὑμᾶς καὶ ἄδικίαν
 καὶ ἰβήλασιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πα-
 τερῶν, ἵνα καὶ ὑμεῖς τῶ ἀνθρώπου.
 καί ἔσθητε ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σιγῆ
 ἔσθητε ἰδὲν καὶ ὁ μισθὸς ὑμῶν
 πολλοῦ

Simonem, quem et nomen habet
 Petrum, et Andream fr-
 trem eius: Iacobum, et Ioan-
 nem, Philippum, et Bartholo-
 maeum: Mattheum, et Tho-
 mam: Iacobum Alphae filium,
 et Simonem, qui uocatur Ze-
 lotes: et Iudam Iacobi, et Iu-
 dam Isariotem, qui idem fuit
 proditor. Et descendens cum il-
 lis, sicut in loco campestri, tur-
 bae discipulorum eius, et mul-
 tudo copiosa plebis ex omni
 Iudaea et Hierusale, et a ma-
 num Tzro et Sidone, qui ue-
 nerant ut audirent eum, et sa-
 narentur a morbis suis, et qui
 uexabantur a spiritibus immun-
 dis, et sanabantur. Et omnis
 turba querebat eum tangere,
 quia uirtus ab illo exibat, et
 sanabat erimes. Et ipse attol-
 lens oculos suos in discipulos, di-
 cebat. Beati es auferes, quia ue-
 strum est regnum dei. Beati qui
 esuritis nunc, quia saturabimur.
 Beati qui fletis nunc, quia risu
 debitis. Beati eritis quum uos o-
 derint homines, et separauerint
 uos, et exprobrauerint, et eie-
 cerint nomen uestrum tanquam
 malum propter filium homi-
 nis. Gaudete in illo die et ex-
 ultate, ecce enim merces uestra
 multa

πολύς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίησεν τοῖς προφῆταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν καὶ ὑμῖν τοῖς πλοσίοις, ἔτι ἀπὸ χεῖρ Ἰησοῦ παρὰ κλησιν ὑμῶν. καὶ ὑμῖν, οἱ ἱμπιπλοσμένοι, ὅτι πησάσθη. καὶ ὑμῖν οἱ εὐκλῶντες νῦν ἔτι πινθήσθητε ἢ κλαύσθητε. καὶ ὑμῖν, ὅτ' ἀρκαλῶς ὑμᾶς ἐλάσσει πάντες οἱ ἄνθρωποι. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίησεν τοῖς ψευδοπροφῆταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ἀλλ' ὑμῖν λίγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπάτε τὸς ἐχθρὸς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. ἵνα λογιῆτε τὸς καταρωμένους ὑμᾶς, ἢ προσώχων. ὡς ἔστι ἱσχυροῦσιν ὑμᾶς. τῷ τύποντι σὶ ἰδί τῶ σὶ ἀγόνῃ, ἀπὸ χεῖρ ἢ τῶ ἀλλῶ. ἢ ἀπὸ τῶ ἀεριντὸς σου τὸ ἱμάτιον ἢ τὴν χιτῶνα μὴ πωλῶς. σ. πωυτὶ ἢ τῶ αἰτοῦντι σὶ δίδῃς. ἢ ἀπὸ τῶ ἀεριντῶ τὰ σά, μὴ ἀπαίτα. ἢ καλῶς θελετε ἵνα ποιεῖσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑμᾶς ποιεῖτε αὐτοῖς ἐμείως. ἢ ἢ ἀγαπάτε τὸς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποιεῖτε ὑμῖν χάρις ἔστι; ἢ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοῖς ἀγαπῶντας αὐτοῖς ἀγαπῶσι, καὶ ἵαμ ἀγαθοποιῶντι τὸς ἀγαθοποιῶντας ὑμᾶς ποιεῖτε ὑμῖν χάρις ἔστι; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖσι. ἢ ἵαμ δαυδῆσθη παρ' ὧν ἰλιπίσθη ἀπολαβῶν, ποιεῖτε ὑμῖν χάρις

multa est in caelis. Secundum haec enim faciebant prophetae patres eorum. ueruntamen et uobis diuitibus, quia habebis consolationem uestram. *Ue uobis qui saturati estis, quia esuriētis. Ue uobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Ue uobis qui laudauerint uos omnes homines. Secundum haec enim faciebant pseudopphetis patres eorum. Sed uobis dico qui auditis, Diligite inimicos uestros: bene facite his qui uos oderunt. Benedicite maledicentibus uobis, & orate pro calumnantibus uos Percutienti te in maxilla, praebere & alteram: & ab eo qui auferre tibi pallium, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem exigenti abs te tribue, & ab eo qui auferre quae tua sunt, ne reposcas. Et prout uultis ut faciant uobis homines, uos quoque facite illis similiter. Et si diligetis eos qui uos diligunt, quae uobis est gratia? Nā & peccatores eos a quibus diliguntur, diligunt. Et si benedixeritis his qui uobis benefaciunt, quae uobis est gratia? Siquidem & peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis a quibus speratis uos recepturos, quae gratia*

ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλί-
ψεις, ἐμβαλῆν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ τῆ ἀδελφῆ σου. εὐ γάρ
ἔστι δένδρον καλόν, ποιεῖ καρ-
πὸν σαπρὸν. ἢ ἡ δένδρον σα-
πρὸν, ποιεῖ καρπὸν καλόν. ἵνα
σοι γὰρ δένδρον ἐν τῆ ἰδέῃ καρ-
πὸς γινώσκῃται. ἢ γὰρ βῆανανθῶν
συλλεγῶσι σῦκα. ἢ ἡ ἐν βάτε φρ
γῶσι σαφυλί. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρω-
πος ἐν τῆ ἀγαθῆ θυσαυρῆ τῆ καρ-
δίας αὐτῆ προφορεῖ τὸ ἀγαθόν.
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐν τῆ πονη-
ρῆ θυσαυρῆ τῆ καρδίας αὐτῆ προ-
φορεῖ τὸ πονηρὸν. ἐν γὰρ τῆ πρι-
σώματι ἢ καρδίας λαλῆ τὸ
σώμα αὐτῆ. τί δὲ μοι καλῆτε, λύ-
κει λύκει, καὶ ἢ ποιῆτε ἄλλω. πᾶς
ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων με
τῆ λόγων, καὶ ποιῶν αὐτὸς ὑποδέ-
ξω ὑμῖν τίνε ἔστιν ὁμοίος. ὁμοίος
ἔστιν κρητῶν οἰνοδομῶντι οἰνι-
αυ, ὁς ἰσναψι καὶ ἐλάθωε, καὶ ἔθηκε
θεμέλιον ἐπὶ τῶν πέτρων. πλημ-
μύρας ἡ γινόμενης, προσέφη-
ξεν ὁ ποταμὸς τῆ οἰκίας ἐκείνη, καὶ
ἐκίχουσι σαλευσαί αὐτῶν, τιθε-
μελίω γὰρ ἐπὶ τῶν πέτρων. ὁ ἢ ἀ-
κούσας καὶ μὴ ποιῶν ὁμοίος ἔστιν
ἄνθρωπῳ οἰνοδομῶσαντι οἰκίαν
ἐπὶ τῶν κῶν χωρὶς θεμελίου, ἢ προ-
σέφηξεν ὁ ποταμὸς καὶ εὐθὺς ἐπι-
σε, καὶ γίνετο τὸ ῥῆμα ἢ οἰκίας
ἐκείνης μέγα.

oculo tuo, & tunc perspicies ul-
terius festucam quae est in oculo
fratris tui. Non est enim ar-
bor bona, quae facit fructum
malum; neque arbor mala, fac-
iens fructum bonum. Vna-
quaeque enim arbor ex fructu suo
cognoscitur: Neque enim ἐσπί-
nis colligunt ficus, neque ἐρυβο-
uindemiant uuam. Bonus ho-
mo ex bono thesauro cordis sui
profert bonum, & malus homo
ex malo thesauro cordis sui pro-
fert malum. Ex abundantia
enim cordis loquitur os eius.
Quid autem uocatis me, domi-
ne, domine: & non facitis quae
dico? Quisquis uenit ad me, &
audit sermones meos, & facit
eos, ostendam uobis cui simi-
lis sit. Similis est homini aedi-
ficanti domum, qui fodit in aliu-
tum, & posuit fundamentum
super petram. Inundatione au-
tem facta, illisum est flumen do-
mum illi, & non potuit eam mo-
uere: fundata enim erat super
petram. Qui autem audiuit &
non fecit, similis est homini qui
aedificauit domum suam super
terram absque fundamento, in
quam illisus est fluiuius, & cen-
timio cecidit, & facta est rui-
na domus illius magna.

EVANG. LUCAE

πεμφέντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον
 τὸν ἀδελφὸν τῆς δούλης ὑγιαίνοντα.
 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔξῃς ἐπορεύετο
 εἰς πόλιν καλουμένην ναϊν, καὶ
 συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ἰκανοὶ, καὶ ἔχοντες πολλοὺς.
 ὡς ἡγγισε τῇ πόλει τὸ πόλιος
 καὶ ἰδοὺ θρηνομένης τινὸς υἱὸς
 μονογενῆς τῆ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ
 αὐτὴ λέγουσα, καὶ ἔχοντες πολλοὺς
 ἰκανοὺς σὺν αὐτῇ, καὶ ἰδοὺ
 αὐτὴν ὁ λύει, ὁ βαρυνάσθαι
 ἐπ' αὐτὴν, καὶ ἔπειρα αὐτῆ. μὴ
 κλαῖναι. καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς
 στροφῆς. οἱ δὲ βασάζοντες ἔστη-
 σαν, καὶ ἔπει. νιανίσκει, σοὶ λίγω,
 ἐγὼ θρηνῶ, καὶ ἀνιάνθισεν ὁ νεκρὸς
 καὶ ἤρξατο λαλῆναι, καὶ ἰδοὺ αὐ-
 τὸν τῆ μητρὶ αὐτῆ. ἔλαβε δὲ φέ-
 ροντες πάντας, καὶ ἰδοὺ αὐτὸν τὸν
 δεῖν, λέγοντες, ὅτι προσήτους μέ-
 γας ἐγύηθηται ἐν ὑμῖν, καὶ ὅτι ἐπι-
 σκήψατο ὁ θεὸς τὸν λαόν σου,
 καὶ θῆναι αὐτὸν ὁ λόγος οὗτος ἐν
 ὅλη τῇ ἰουδαίᾳ πόρῃ αὐτοῦ, καὶ
 ἐν πάσῃ τῇ ὄρει ἰσραὴλ. καὶ ἀπύ-
 ρεταρ ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ πόρῃ πάντων τούτων. καὶ
 προσκαλισάμενος δύο τινὰς
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ ἰωάννης, ἐπε-
 ψα πρὸς τὸν ἰησοῦν, λέγων. σὺ εἶ
 ὁ ὄρχι μὲν, ἢ ἄλλον προσδο-
 κῶμεν; παραγεγόμενοι ἡ πρὸς αὐ-
 τὸν οἱ ἀνδρες ἔπορ. ἰωάννης ὁ βα-

missi fuerant in domum, repererunt
 seruum qui languerat, san-
 num. Et factum est, deinceps
 ibat in ciuitatem quae uocatur
 Nain, et ibant cum illo disci-
 puli eius multi, cumque copiosus
 Quum autem appropinquaret
 portae ciuitatis, ecce defunctus
 afferebatur filius unicus mat-
 ris suae. et haec uidua erat, et
 turba ciuitatis multa cum illa.
 Quam quum uidisset dominus,
 misericordia mectus super eam,
 dixit illi: Noli flere. Et accessit
 tetigitque loculum. Porro qui
 portabant, subsisterunt. Et ait
 Adolescens, tibi dico, Surge.
 Et resedit qui erat mortuus,
 et coepit leui, et dedit illum ma-
 tri suae. Accepit autem om-
 nes timor, et glorificabant deum,
 dicentes: Propheta magnus sur-
 rexit intus nos, et deus uisitauit
 plebem suam. Et exiit hoc
 rumor in uniuersam Iudaeam
 de eo, et omnem finitimam re-
 gionem. Et nunciauerunt Iohan-
 ni discipuli ipsius de his omni-
 bus. Et conuocauit duos de disci-
 pulis suis Ioannes, missusque
 ad Iesum, dicens: Tu es qui
 uenturus es, an alium expecta-
 mus? Quum autem uenissent ad
 eum, dixit Ioannes hoc

Ο ΔΡΥΤ VII.

πρὸς ἀπίσταλιν ἡμᾶς πρὸς
 σε, λίγων. οὐ γὰρ ἐρχόμενος, ἢ ἄλ-
 λου προσδοκῶμεν, ἐν αὐτῇ ἢ τῇ
 ὥρᾳ ἐλθῆναι σε πολλοὺς ἀπὸ νό-
 σω, ἢ μαστιγῶν, ἢ πνοσμάτων
 πονηρῶν, ἢ τυφλοῖς πολλοῖς ἰ-
 χαρίσατο τὸ βλέπεω. ἢ ἀποσει-
 θᾶς ὁ ἰησοῦς ἔπεμψεν αὐτοῖς. πορρο-
 θῆναι ἀπαγγέλας ἰωάννη, ἃ ἔ-
 δετε ἢ ἀκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀνα-
 βλέπουσι, χωλοὶ περιπατεῦσι,
 λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκού-
 σι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ ἐναυ-
 γηλίζονται, καὶ μακάριός ἐστιν ὁς
 ἴαν μὴ σκανδαλιθῆναι ἐμοί. ἀ-
 πειθόντων ἢ τῶν ἀγγέλων ἰωάν-
 νου ἤρξετο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους
 πρὸ ἰωάννου, τί βεβηλόθατε εἰς
 τὴν ἔρημον διασάσαι; κἀλα-
 μορ ἰσὸ ἀνέμω σαλευόμενος;
 ἀλλὰ τί βεβηλόθατε ἰδεῖν; ἀν-
 θρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἢ μ-
 φτισμένων; ἰδὲ οἱ ἐν ἱματισμῶ
 ἐν δόξῳ, ἢ σφύρῃ ὑπάρχοντες ἐν
 τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί βε-
 βηλόθατε ἰδεῖν; πρὸφῆτῳ, καὶ λέ-
 γω ὑμῖν, ἢ πρὸς ὄφρα προσφύτω.
 ἔτος ἐστὶ πρὸ οὗ γεγραπτός. ἰδοὺ
 ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγέλω μου
 πρὸ προσώπου σου, ὁς κατασκευά-
 σῃ τὴν ὁδὸν σου ἐμπροσθέν σου,
 λέγω γὰρ ὑμῖν. μάθω ἐν γεννη-
 τοῖς γυναικῶν προσφύτης ἰωάννου
 ἢ βαπτιστῆς ὁ δὲ ἐστὶν. ὁ δὲ μι-

πρὸς ἴσθ

tista misit nos ad te, dicens:
 Tu es ille qui uenturus erat, an-
 alium expectamus? In eadem
 autē hora multos sanauit à mor-
 bis ac plagis, & spiritibus ma-
 lis, & cæcis multis donauit uisum.
 Et respondens dixit illis:
 Euntes renūciate Iohanni quæ
 uidiſtis & audiſtis, quod cæci
 uident claudi ambulāt, leproſi
 mundantur, surdi audiunt, mor-
 tui reſurgūt, pauperibus annun-
 ciatur euangelium, & beatus
 est quicumque non fuerit of-
 ſenſus per me. Et quum di-
 ſceſſiſſent nunciij Iohannis, cœ-
 pit de Iohanne dicere ad turbas:
 Quid exiſtis in deſertum ut uide-
 reſtis? arundinem uento agitari?
 Sed quid exiſtis uifuri? ho-
 minem mollibus ueſtimentis in-
 dutum? Ecce qui ueſte ſplen-
 dido ueſtiuntur, & in delicijs
 agunt, in aulis regum ſunt. Sed
 quid exiſtis ad uidendum?
 prophetam? Utiq; dico uobis, et
 plus quàm prophetam. Hic eſt
 de quo ſcriptum eſt: Ecce mē-
 to angelum meum ante faciem
 tuam, qui præparabit uiam tu-
 am ante te. Dico enim uo-
 bis: Maior inter natos mulie-
 rum propheta Iohanne bap-
 tiſta nemo eſt. Attamen qui mi-

O iij nor est

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

κρίτορ⊙ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 θεοῦ, μέγιστον αὐτοῦ ὄνη. καὶ πᾶς
 ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ τελῶναι
 ἰδοὺ αἰώσαν τὸν θεόν, βαπτί-
 αδιέντες τὸ βάπτισμα ἰωάννου.
 οἱ δὲ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ
 τῶν βουλήν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν
 ἐς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες
 ἐπ' αὐτοῦ. ἔπει δὲ ὁ κύριος⊙ τί-
 νι οὐν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους
 αὐτῶν γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνοι ἐ-
 σὶν ὅμοιοι; ὅμοιοι εἰσι παιδίοις
 τοῖς ἐν ἀγορᾷ λευθαμένοις, καὶ
 προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ
 λέγουσιν. ἑυλόησαμεν ὑμῖν, καὶ
 οὐκ ἠρέχυσάμεν ἰδρωθέντων ὑ-
 μῶν, καὶ οὐκ ἐλάτσατε. ἐλθ-
 λυθη γὰρ ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς,
 μὴ τι ἄρτον ὀσθίσων, μὴ τι οἶνον
 πίνων, καὶ λέγετε, δαιμόνιον
 ἔχει. ἐλθὺν δὲ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που ὀσθίσων καὶ πίνων, καὶ λέ-
 γετε. ἰδοὺ ἄνθρωπος⊙ φάγει⊙,
 καὶ οἶνοπότης, τελῶνῶν φίλος⊙
 καὶ ἁμαρτολόγος. καὶ ἰδοὺ αἰώ-
 δη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐ-
 τῆς πάντων. ἠρώτα δὲ τίς αὐ-
 τὸν τῶν φαρισαίων, ἵνα φάγη
 μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν ἐς τὴν
 οἰκίαν τοῦ φαρισαίου ἀνικλίσθη.
 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἣτις ἦν
 ἁμαρτωλὸς, ἐπιγύσασα ἐπὶ ἀνάκτι-
 ται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν φαρισαίων, νομί-
 σασα ἀλάβαστρον μέγρον, καὶ σῶσασα
 πᾶσαν

nor est in regno dei, maior est il-
 lo. Et omnis populus audiens,
 & publicani iustificauerunt
 deum, baptizati baptismo
 Ioannis. Pharisei autem &
 legis periti consilium dei spre-
 uerunt aduersus semetipsos,
 non baptizati ab eo. *Aut au-*
tem dominus: Cui ergo similes
 dicam homines generationis ha-
 ius, & cui similes sunt? Si-
 milis sunt pueris sedentibus
 in foro, & acclamantibus inter
 se ac dicentibus: Cantauimus
 uobis tibis, & non salta-
 stis. Cecinimus uobis lugu-
 bria, & non plorastis. *Veni-*
enim Ioannes baptista neque
edens panem, neque bibens ui-
num, & dicitis, Daemonium
habet. Venit filius hominis e-
dens ac bibens, et dicitis: Ecce
homo edax, & unipotor, ami-
cus publicanorum ac peccato-
rum. Et iustificata est sapientia
d filiis suis omnibus. Rogabat
autem illum quidam e pharisae-
is, ut caperet cibum cum ipso.
Et ingressus domum pharisaei,
accubuit. Et ecce mulier que
fuerat in ciuitate peccatrix, ut
cognouit quod accubisset in
domo pharisaei, acculit ala-
bastrum iuguentis, stansq̄
ad

καταφιλάσά με τὸς πόδας. ἰ-
λαίω τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἔλει-
ψας, αὐτὸν ἢ μύρω ἤλασάν με τοὺς
πόδας, ἢ χάριμ λέγω σοι, ἀφίων
τῆ αἰ ἀμαρτίαι αὐτοῦ αἰ πολλὰ
ἐτι ἠγάπησεν πολὺ. ἢ ἢ ὀλίγον ἀ-
φίει, ὀλίγον ἀγαπᾷ. ἀπὲ ἢ αὐ-
τῆ ἀφίωνται σοι αἰ ἀμαρτίαι, καὶ
ἠρξάσθω οἱ σωσαναὶ μέντοι κίτη
ἐν ἑαυτοῖς, τίς οὐτός ἐστιν, ὅς καὶ
ἀμαρτίας ἀφίει; ἀπὲ δὲ πρὸς
τὴν γυναῖκα. ἢ τίς τις σε σώσῃ
σε, πορεύσθαι εἰς εἰρήνην.

8 Καὶ ἰγένετο ἐν τῷ κατιξῷ, καὶ
αὐτὸς δὴ δόξασεν κατὰ πόλιν καὶ
κώμην κενύσασθαι, καὶ ἐπαγγελισθῆ-
ναι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ
οἱ δὴ δόξαζον αὐτῷ, καὶ γυναῖκες
τινὲς αἰ ἦσαν τιθεράπων κούραι
ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀ-
δωκῶν, μαρία ἢ κούρα κούρα μαρ-
θαλὴν, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπὶ τὰ
ἐβελυλῶν, καὶ ἰωάννα γυναῖς χου-
ζᾶ, ἐπιτρόπου ἠρώδου, καὶ σαβ-
βα, καὶ ἑτέραι πολλὰ, αἰ τινὲς
διηκόνουσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐταῖς. σκίοντες δὲ ἰ-
σχυροὶ πολλοὶ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν
ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, ἐ-
πε δὲ παριστολῆς. ἐβήθη δὲ
σπείρων τὸ σπέρμα τὸν σπόρον
αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ σπείρει αὐτῷ, ὃ μὲν
ἐπίσει παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπα-
τήθη, καὶ τὰ πικρὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατέφαγον

deosculari pedes meos. Oleo ca-
put meum non unxisti: hæc autē
unguētio unxit pedes meos. Pro-
pter q̄ dico tibi: Remittātur pec-
cata eius multa, quoniā dilexit
multū. Cui autē minus remittit-
tur, is minus diligit. Dixit autē
ad illā. Remittūtur tibi pecca-
ta. Et cœperūt q̄ simul accubē-
bāt dicere intra se: Quis est hic,
qui citā peccata remittit? Dixit
autem ad mulierem: Fides tua
te saluam fecit, uade cū pace.

Et factum est deinceps, et
ipse iter faciebat per singulas ci-
uitates et castella, prædicās et
annunciāns regnū dei, et duode-
cim cū illo, simulq̄ mulieres ali-
quæ, quæ erāt sanatae a spiri-
tibus malis et infirmitatibus: Ma-
ria quæ uocatur Magdalenes,
de qua septē demonia exierāt,
et Iocanna uxor Chuzæ proci-
natoris Herodis, et Susannæ,
et aliæ multæ quæ ministrabāt
ei de facultatibus suis. Quā autē
turba plurima conueniret, et ē
singulis ciuitatibus properarent
ad eum, dixit per similitudi-
nem: Exiit qui sementem
faciebat ad seminandum semen
suum, et inter seminandum
aliud cecidit circa uiam, et con-
culcatum est, et uolucres cæli
comedunt

C A P V T V I I I .

κατίφαγεν αὐτό . καὶ ἑτέρον
 ἐπέσθη ἰδίῃ τῶν πέτρων , καὶ φνὴν
 ἐξηγάσθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰνυά-
 δια . καὶ ἑτέρον ἐπέσθη ἐν μέσῳ τῶν
 ἀκανθῶν , καὶ συμφυῖσάσαι αὐτὸν
 διὰ ἀπὸ κενῆς αὐτό . καὶ ἑτέρον
 ἐπέσθη ἰδίῃ τῶν γῆν τῶν ἀγα-
 θῶν , καὶ φνὴν , ἐποίησεν καρπὸν ἑκα-
 τontaπλασίονα . ταῦτα λέγων ἐ-
 φώνησεν , ὁ ἴκων ἄτα ἀκούειν , ἀκούέ-
 τω . ἐκ πυρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ , λέγοντες . τίς ἐστὶν ἡ πα-
 ραβολὴ αὐτοῦ . ὁ ἰησοῦς ὁ-
 δὸς ἰσχυρῶς ἀποκρίσας αὐτοῖς
 εἶπε . ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ , τοῖς δὲ λοιποῖς
 ἐν παραβολαῖς , ἵνα βλέποντες οὐ
 μὴ βλέπωσιν , καὶ ἀκούοντες μὴ
 συνώσωσιν . ἔστι δὲ αὐτῇ ἡ παρα-
 βολὴ . ὁ σπόρος ὁ λόγος
 τοῦ θεοῦ . οἱ δὲ περὶ τῶν ὁδῶν
 εἰσὶν , οἱ ἀκούοντες , ἕτα ὄρχεται
 ὁ διάβολος , καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ
 τῆς καρδίας αὐτοῦ , ἵνα μὴ πιστεύ-
 σωσιν . οἱ ἰδίῃ τῶν πέτρων
 εἰσὶν , οἱ ἔτι ἂν ἀκούσωσι μετὰ χα-
 ρᾶς λέγοντες τὸν λόγον , καὶ οὐ-
 τοὶ ἔσονται ἄνευ ἰσχυροῦ , οἱ πρὸς
 καρπὸν πιστεύουσι , καὶ ἐν καρπῷ πει-
 ρασμῶ ἀφίστανται . τὸ δὲ εἰς τὰς
 ἀκανθὰς πρὸς οὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἀ-
 κούσαντες , καὶ ὑπὸ κενῆς καὶ πλε-
 του , καὶ ἄσθενῶν τοῦ βίου προσυ-
 μνωσονται , καὶ οὐ τιλοσ-
 φοροῦσι . τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ ,
 οὐτοὶ

comederunt illud . Et aliud
 cecidit super petrā , et enatum
 aruit , quia non habet at humo
 rem . Et aliud cecidit inter spi-
 nas , & simul enatae spinæ suf-
 focauerunt illud . Et aliud ce-
 cidit in terram bonam , & ena-
 tum fecit fructum centuplum .
 Hæc dicens clamabat : Qui ha-
 bet aures ad audiendum , au-
 diat . Interrogabant autē eum
 discipuli eius , dicentes : quæ es-
 set ista parabola . At ille dixit :
 Vobis datum est nosse mysteria
 regni dei : cæteris autē per para-
 bolas ut uidentes non uideant ,
 & audientes non intelligant .
 Est autē hæc parabola : Semen
 est sermo dei . Qui autem iuxta
 uiam , hi sunt qui audiunt , dein-
 de uenit diabolus , & tollit ser-
 monem de corde eorum , ne cre-
 dentes seruentur . Nam qui su-
 per petram , ij sunt qui quum au-
 dierunt , cum gaudio suscipiunt
 sermonem : & hi radices non ha-
 bent , qui ad tempus credunt ,
 & in tempore tentationis rece-
 dunt . Quod autem in spinas ce-
 cidit , hi sunt qui audierunt , &
 a sollicitudinibus & diuitijs ac
 uoluptatibus uitæ euntes suf-
 focantur , nec referunt fructū .
 Quod autem in bonam terram ,
 O v hi sunt

οὗτοί εἰσι, οἱ τινὲς ἐν καρδίᾳ
καλῇ, καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες
τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρ-
ποφοροῦσιν ἐν ἔσπεμονῃ. ἡ δὲ
δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐ-
τὸν σκία, ἢ ὑποκάτω κλίνας τι-
θησιν, ἀλλ' ἡδὲ λυχνίας ἐπιτι-
θησιν, ἵνα οἱ εἰσποροῦμενοι βλέ-
πωσι τὸ φῶς. ἡ γὰρ ὅτι κρυπτὸν
ἢ οὐ φανερὸν γινώσκειται. ἡ δὲ ἀ-
πόκρυφον, ἢ οὐ γνωστὸν οἶται, καὶ
εἰς φανερὸν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν
πῶς ἀκούετε. ὅς γὰρ ἰὰρ ἔχη, δὲ
θήσεται αὐτῷ. καὶ ὅς ἰὰρ μὴ ἔχη,
καὶ ἢ δοκῆ ἔχει, ἀρδύσεται ἀπὸ
αὐτοῦ. παρίγινοντο δὲ πρὸς
αὐτὸν ἢ μητὴρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συν-
τυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, καὶ
ἀπηγγέλλου αὐτῷ λεγόντων. ἢ
μητὴρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σὺν
ἰσχύασιν ἔξῃ, ἵδμεν σε θιλοντες.
ἡ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔειπεν πρὸς αὐ-
τούς. μητὴρ μου, καὶ ἀδελφοί
μου οὗτοί εἰσι, οἱ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες αὐ-
τὸν. καὶ ἔγειτο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς πλοῖον,
καὶ οἱ μαθηταὶ εὐτοῦ, καὶ ἔειπεν πρὸς
αὐτούς. διεκώμαρον εἰς τὸ πόρρον
τῆς λίμνης, καὶ ἀνίχθησαν. πλε-
όντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσι, καὶ
κατέβη καὶ λαφύ ἀνέμου εἰς τὴν
λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ
ἰκινώ-

hi sunt qui in corde honesto ac
bono audientes, sermonem reti-
nent, & fructum afferunt per
patientiam. Nemo uero quem
lucernā accenderit, operit eam
uase, aut subter lectum ponit,
sed super candelabrum ponit,
ut intrantes uideant lumen.
Non est enim occultum, quod
non manifestum sit futurū: nec
absconditum, quod non sit cog-
nosendum & in propatulum
uenturum. Videte ergo quomodo
audiatis. Quisquis enim ha-
bet, dabitur illi, & quicquid non
habet, etiam quod putat se ha-
bere, aufertur ab illo. Venerunt
autem ad illū mater & fratres
eius, & non poterant adire eum
propter turbam, et nuntiatum est illi,
dictumque: Mater tua & fra-
tres tui stant foris, uolentes te
uidere. Qui respondens, dixit
ad eos: Mater mea & fratres
mei hi sunt qui sermonem dei au-
diunt, ac faciunt illū. Factum
est autē quodā die, & ipse ascen-
dit in nauim, ac discipuli eius,
& ait ad illos: Traiciamus in
ulteriorem ripam stagni: ac sel-
uerunt. Ceterum nauigan-
tibus illis, obdormiuit, &
ingruit procella uenti in sta-
gnum, & complebantur ac pro-
riclitabantur.

CAPUT VIII.

ἰκινδύνου. προσελθόντες ἃ
 διώξαν αὐτὸν, λέγουσι. ἐπι-
 γάτα, ἐπιγάτα, ἀπολύμεθα. ὃ ἃ
 ἰγρδὰς ἐπιτίμοσι τῷ ἀνίμω κί
 τῷ κλύδωνι, τῷ ὕδατι. κί ἐπὶ
 σάντο, καὶ ἰγένετο γαλύνη. ἐπι-
 λέ αὐτοῖς. πού ἐστιν ἡ πίστις ὕ-
 μῶν; φεβιδέντις λέ ἰθαύμασσαν
 λέγοντις πρὸς ἀλλήλους. τίς ἄ-
 ρα εἰπὸς ἐστίν; ὅτι καὶ τοῖς ἀνί-
 μοις ἐπιτάσαι, καὶ τῷ ὕδατι, κί
 ἰπακούουσιν αὐτῷ; καὶ λατί-
 πλυσαν ἴς πῶν χωρῶν τῶν γα-
 λαλιῶν, ἢ τίς ἐστὶ ἀντίπρῶ-
 τῶ γαλιλαίης. βελδόντι δὲ αὐ-
 τῷ ἰδί πῶν γῶν, ἰπλῦτησιν αὐ-
 τῷ ἀνίρ τίς ἐστὶ πόλις, ὃς εἶχε
 δαίμόνια ἐν χρόνω ἰκωνῶν. καὶ
 ἰμάτιον οὐκ ἐνδιδύσκετο, καὶ
 ἐν εἰκία οὐκ ἐμύνη, ἀλλ' ἐν τοῖς
 μνήμασιν. ἰδῶν δὲ τὸν ἰησοῦν
 καὶ ἀνακράξας, προσέπρῶν αὐ-
 τῷ, καὶ φωνῆ μεγάλη ἐπι. τί
 ἰμοὶ καὶ σοὶ ἰησοῦ ἢ τοῦ θεοῦ
 τοῦ ἰψίτου; τί μοι σοὶ, μή με
 βασανήσῃς. πρῶν γγειλε γῶ τῷ
 πνώματι τῷ ἀκαδέρτω βελ-
 δῶν ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶπου. πωλ-
 λῶς γὰρ χρόνοις σιωηπάκη αὐ-
 τῷ; καὶ ἰθδῶματῷ ἀλύσει, καὶ
 πῶ δακτυλαστέμνη, κί διαρ-
 ρύσων τὰ δισμά ἢ λαύετο ὑπὸ
 τῷ δαίμονος εἰς τὰς ὄρημας. ἐπι-
 γάτῃσι ἃ αὐτὸν ὃ ἰησοῦς, λέγων.
 τί σοὶ

richtabantur. Accedentes au-
 tem suscitauerunt eum, dicen-
 tes: Praceptor, praceptor, peri-
 mus. At ille experrectus, in-
 crepauit uentum ac tempesta-
 tem aquae: & cessauerunt, fa-
 ctusq; est tranquillitas. Dixit
 autem illis: Vbi est fides ue-
 stra? Timentes autem mirati
 sunt inter se, dicentes. Quis pu-
 tas hic est? Quia uentis quocq;
 & aquae imperat, & obediunt
 ei. Et nauigauerunt ad regio-
 nem Galilaeonũ, quae est cen-
 tra Galileam. Et quum de na-
 uiregressus esset ad terrã, occur-
 rit illi uir quidã e ciuitate, qui
 habebat demonium iam tempo-
 ribus multis, et uestimento non
 induebatur, neq; in domo mane-
 bat, sed in monumentis. Is ut
 uidit Iesum, & exclamasset,
 procidit ante illum, ac uoce ma-
 gna dixit: Quid mihi rei tecum
 est Iesu fili dei altissimi? Ob-
 secro te, ne me torqueas. Prae-
 cipiebat enim spiritui im-
 mundo ut exiret ab homine.
 Frequenter enim corripuerat
 illum, & unciebatur catenis,
 & compedibus custodiebatur,
 & ruptis unculis agebatur &
 daemônio in desertis. Interroga-
 uit autem illum Iesus, dicens:
 Qued

τί σοι ἔστιν ὄνομα; ὁ δὲ ἔπελε-
 γων, ὅτι δαιμόνια πολλὰ ἐσηλ-
 θην εἰς αὐτόν. ἢ παρεκάλει αὐ-
 τόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς ἕς πλὴν
 ἄβυσσος ἀπειλῆται. ἢ ἡ ἱκανὴ ἀ-
 γέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομέ-
 νων ἐν τῷ ὄρει, καὶ παρεκάλει
 αὐτόν, ἵνα ἐπιβῆσιν αὐτοῖς, ἕς
 ἱκανοὺς εἰσελθεῖν, ἢ ἐπιβῆσιν
 αὐτοῖς. ἐβλεπόντα δὲ τὰ δαι-
 μόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐσηλ-
 θην εἰς τοὺς χοίρους, ἢ ἱερμασίῃ
 ἢ ἀγέλη κατὰ τὸ κρημνὸν ἕς πλὴν
 λίμνης, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες
 ἡ οἱ βόσκοντες τὸ γιγνημένον,
 ἐφυγον, ἢ ἀπύγχελαρ εἰς πλὴν
 πόλις, καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς. ἐβ-
 ῆλθον δὲ ἰδῆν τὸ γιγνόμενον. καὶ
 ἦλθον πρὸς τὸν ἰησοῦν, ἢ ἕρπον
 καθήμενον τὸν ἀνθρώπον ἀφ' ἧ
 τὰ δαιμόνια ἐβληθῆναι, ἰματισ-
 μένους καὶ σωφρονοῦντας, παρὰ
 τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἰφο-
 βήθησαν. ἀπύγχελαρ δὲ αὐ-
 τοῖς. καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐβώθη
 ὁ δαιμονιῶν, ἢ ἠρώτησαν αὐ-
 τὸν ἅπαν τὸ πλῆθος ἢ ἠρω-
 χόρς τῶν γαδαρηνῶν, ἀπειλῆται
 ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβος μεγάλην συ-
 νόχουτο. αὐτὸς δὲ ἱμβάσας εἰς τὸ
 πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἔκειτο γὰρ
 αὐτοῦ ἡ ναῦς, ἀφ' ἧς ἐβληθῆναι
 τὰ δαιμόνια, ἔπειτα σὺν αὐτῶ. ἀ-
 πῆλθον ἡ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς λέγων.
 ὑπέστρε-

Quod tibi nomen est? A illa
 dixit, Legio. Quia intraverunt
 demonia multa in eum. Et ro-
 gauerunt illum, ne imperaret
 ipsis: ut in abyssum irent. Erat
 autem ibi grex porcorum multo-
 rum pascentium in monte, &
 rogabant eum ut permitteret
 ipsis in illos ingredi. Et permisit
 illis. Exierunt ergo demonia
 ab homine, & intraverunt
 in porcos, & impetu abijt grex
 per præcæps in stagnum, & suffo-
 catus est. Porro ut uiderunt
 quod acciderat illi qui pascebant,
 fugerunt, rumoremq; nuncia-
 runt in ciuitate ac uillas. Exie-
 runt autem ut uiderent quod fa-
 ctum erat, & uenerunt ad Ie-
 sum, & inuenerunt hominem se-
 dentem, a quo demonia exierant,
 uestitum, ac sana mente, ad pe-
 des Iesu, et timuerunt. Nuncia-
 uerunt autem illis etiam qui ui-
 derant quomodo sanus factus
 esset is qui agitabatur a demo-
 nio. Et rogauerunt illum om-
 nis multitudo Gadarenorum ut
 discederet ab ipsis, quia ma-
 gno timore tenebatur. Ipse au-
 tem conscensa nauis reuersus est.
 Rogauerat enim illum uir a quo
 demonia exierant, ut cum eo esset:
 sed ablegauit eum Iesus, dicens:
 Redi

CA P V T V I I I .

ἰσχυροῦς εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ
 διωγῶν ἵσα ἰποίνισί σοι ὁ θεός. καὶ
 ἀπῆλθε καθ' ὅλην πλὴν πόλιν
 λυβιάων, ὅσα ἰποίνισεν αὐτῷ ὁ
 ἰησοῦς. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἔπο-
 σφίσει τὸν ἰησοῦν, ἀπεδέξατο
 αὐτὸν ὁ ἄρχιεπὶς, ἧσαν γὰρ πάν-
 τες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ
 ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ, ᾧ ὄνομα Ἰάιρος,
 καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
 ἐκείνης, καὶ πάλιν παρὰ τοὺς
 πόδας τοῦ ἰησοῦ περικάλει αὐ-
 τὸν ἐσελθεῖν εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ.
 ἔτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ
 ἡς ἔτην δώδεκα, καὶ αὐτὴ ἀπέ-
 θνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐ-
 τὸν οἱ ἄρχιεπὶς σιωπῆσαν αὐτόν.
 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
 ἀπὸ ἔτην δώδεκα, ἢ τις εἰς ἰα-
 τρὸς προσαναλώσασα ὅλην τὴν
 βίον, οὐκ ἴσχυσε ὑπ' οὐδενὸς
 δόρακιν εὐθύναι, προσελθούσα
 δὲ ἐπιθεῖν, ἤψατο τοῦ ἱμαστίου
 αὐτοῦ, καὶ παρὰ
 χεῖρα ἔσκη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος
 αὐτῆς. καὶ ἔπερ ὁ ἰησοῦς. τίς ὁ
 ἀψάμηνός μου; ἀρρομελῶν δὲ
 πάντων, ἔπερ ὁ πῆρ. καὶ οἱ
 μετ' αὐτοῦ. ἐπιστάτα, οἱ ἄρχιεπὶς συ-
 ναγωγῆς, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέ-
 γεις, τίς ὁ ἀψάμηνός μου; ὁ ἦ ἰη-
 σοῦς εἶπεν. ἤψατό μου τίς. ἐγὼ
 γὰρ ἰγνώσκω δόναμιρ θεοῦ
 ἢ ἄπ' ἐμοῦ. ἰδοὺσα δὲ ὁ γυνὴ,
 ὅτι

Redi in domum tuam, et narra
 quaecunque tibi fecerit deus.
 Et abiit per totam civitatem,
 prædicans quaecunque sibi fe-
 cisset Iesus. Factum est au-
 tem quum rediret Iesus, exce-
 pit illum turba: nam omnes
 expectabant eum. Et ecce ve-
 nit vir, cui nomen Iairus, &
 ipse princeps synagoga erat:
 acciditq; ad pedes Iesu, rogans
 eum ut intraret in domum su-
 am, quoniam unica filia erat
 ei ferè annorum duodecim, &
 hæc moriebatur. Verum in-
 ter eundem, turbæ coarctabant
 eum. Et mulier quæ erat ob-
 noxia profluvio sanguinis ab
 annis duodecim, quæ in me-
 dicos impendebat, ac omnem sub-
 stantiam, nec ab ullo potue-
 rat curari, accessit retro, &
 tetigit simbriam uestimenti ei-
 us, & confestim sistebatur
 fluxus sanguinis eius. Et ait
 Iesus: Quis est qui me tetigit?
 Negantibus autem omnibus,
 dixit Petrus, & qui cum illo
 erant: Præceptor, turbæ te con-
 stingunt & affluunt, &
 dicis: Quis me tetigit? & dixit
 Iesus: Tetigit me aliquis.
 Nam ego novi virtutem d me
 exisse. Videns autem mulier
 quod

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ἰτι ἐν ἑλλάδι, φρίμουσα ἤλθει, καὶ
 προσπεσούσα αὐτῷ, δι' ἡμῶν
 ἡψατο αὐτοῦ, ἀπύγαλιμ
 αὐτῷ ἐνώπιον πάντων τῶ λαοῦ,
 καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶ-
 πεν αὐτῇ. Δάσκει θυγάτηρ, ἡ τί-
 σις σου σίσιονίσι. πορεύου εἰς
 ἐρήθειαν. ἰτι αὐτοῦ λαλοῦντος,
 ὄρχισαί τις παρὰ τῷ ἀρχισυνα-
 γώγου, λέγων αὐτῷ, ὅτι τίθνη-
 κεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκόλλῃ τῷ
 διδάσκῃ. ὁ δὲ ἰσθὺς ἀκού-
 σασ, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων. μὴ
 φοβῆσθε. μένον πισθεῖν, καὶ σωθήσιν.
 ἰλδοῦν ἢ εἰς πῶ οικίαν, ὅν ἀφῆ-
 κεν εἰσελθεῖν οὐδὲν, εἰ μὴ πῶ-
 ρον καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, καὶ
 τὸν πατέρα αὐτῆς καὶ ἀδελφόν, καὶ
 πῶ μητέρα, ἑλλείπον δὲ πάν-
 τες, καὶ ἰνόπτοντο αὐτῶν. ὁ δὲ
 εἶπε, μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεν,
 ἀλλὰ κοιμῆσθε, καὶ κατεγίγνω-
 αὐτῷ, εἰδότες, ὅτι ἀπέθανεν. κῆ-
 ρος ἰνὸς κλῶν ἕξ πάντας, καὶ κρα-
 τήσας αὐτῆς χερσὶ αὐτῆς, ἐφώνησε
 λέγων. ἡ παῖς, ἐγείρε. καὶ ἰπέσθη
 ψιτὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνίστη πα-
 ραχρῆμα, καὶ δέταξεν αὐτῇ δο-
 ῦναι φαγεῖν. καὶ βέτησαν οἱ γο-
 νῆς αὐτῆς. ὁ ὅ παρῆγαλιμ αὐ-
 τοῖς μελεῖν εἰπῶν τὸ γεγονός.

9 Συμαλισάμῃος ἢ τῶς δ' ὁ δὲ
 καὶ ἰδωνῶν αὐτοῖς δύνανται καὶ β-
 εβαῖν ἐπὶ πάντα τὰ θαύματα,
 καὶ

quod non latuisset, tremens ve-
 nit ac procidit ante pedes eius,
 et ob quā causam tetigisset eum
 indicavit ei corā toto populo, et
 quemadmodū confestim sanata
 fuisset. At ipse dixit ei: Con-
 fide filia, fides tua te servavit,
 uade cum pace. Ad hoc uero lo-
 quente, uenit quidā à domo prin-
 cipis synagoga, dicens ei: Me-
 tua est filia tua, noli uexare ma-
 gistrū. Iesus autē audito hoc uer-
 bo, respondit patri puellae: Noli
 timere, crede tantum, et salua-
 erit. Et quū uenisset in domum,
 non permisit intrare secū quem-
 quam, nisi Petrū et Iacobum
 et Ioannem, et patrem ac ma-
 trem puellae. Flebant autē om-
 nes et plangebant illam. At
 ille dixit: Nolite flere, non est
 mortua puella, sed dormit. Et
 deridebant eū, sciētes quod mortua
 esset. Ipse autē erectis foras om-
 nibus, apprehēsa manu eius ele-
 uauit, dicēs: Puella, surge. Et
 reuersus est spiritus eius, et sus-
 texit e uinuo. At iussit illi da-
 ri cibū. Et stupuerunt parentes
 eius. At ille praecepit eis, ne
 cui dicerent quod factum erat.

Οὐνοκατ' αὐτὸν ἰησοῦς δὲ
 αὐτοῖς, dedit illis potestatem, et au-
 toritatē super omnia dicentia,
 et ut

CAPUT IX.

ἢ νόσους θραπέυει, ἢ ἀπίστιον
 αὐτὸς κηρύσσει πῶς βασιλείαν
 τοῦ θεοῦ ἢ ἰαθεῖν τὰς ἀδυνάτους,
 ἢ ἔπει πρὸς αὐτὸς. μηδεὶ μὲν ἀρετῆς
 ἐς πῶς ἐδόν μὴ τε ῥάβδου, μὴ τε
 πύργου, μὴ τε ἄρτου, μὴ τε ἀργύ-
 ριον, μὴ τε ἀνά δύο χιτῶνας ἔχον
 ἢ ἐς ἡμᾶς οἰκίαν ἐσέλθῃτε, ἐκᾶ
 μέλει, ἢ ἐκᾶθεν βόρχει. καὶ
 ὅσοι ἴδον μὴ διεξῶνται ὑμᾶς, βόρ-
 χέμενοι ἀπὸ τοῦ πόλεως ἐκείνης
 καὶ τὸν λιανοστὸν ἀπὸ τῶν πο-
 δῶν ὑμῶν ἀποτινάξῃτε ἐς μαρ-
 τυρίον ἐπ' αὐτούς. βόρχει μὲν οἱ
 δι' ἐμῶν κατὰ τὰς λιώμας,
 ὑπαγγελλόμενοι ἢ θραπέυον-
 τες πανταχῶς. ἦκουσι δὲ ἡρώδης
 ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα τῶν αὐ-
 τοῦ πάντα, ἢ διηκέρει, διὰ τὸ
 λίγιστα τῶν ἰωνῶν, ἐτι ἰωάννης
 ἐγγύρται ἐν νεκρῶν. τῶν τινῶν
 ἦ, ἐτι ἡλίας ἰφάνυ, ἄλλων ἦ, ἐτι
 προφήτης ἐστὶ ἀρχαίων ἀνίστη.
 ἢ ἀπὸ ἡρώδης. ἰωάννου ἰγὼ ἀ-
 πιτιφέλησα, τίς δὲ ἐστὶν οὗτος,
 πόρι οὐ ἰγὼ ἀκούω τοιαῦτα, καὶ
 ἐστὶν ἰδὲν αὐτόν. καὶ ὑποστρέ-
 φαντες οἱ ἀπίστολοι διηγήσαν-
 το αὐτῶ ἕσα ἰποίησαν. καὶ πα-
 ραλαβὼν αὐτὸς, ὑπέχρησι κατ'
 ἰδίαν εἰς τόπον ὄρημον πόλιως
 καλεμένης βηθαϊδά. οἱ ἦ ὄχλοι
 γινόντες, ἠκολούθησαν αὐτῶ.
 καὶ διεξάμειν αὐτοὺς, ἰλάλει
 αὐτοῖς

Et ut morbos sanaret. Et misit
 illos ut predicarent regnū dei, et
 sanaret infirmos. Et ait ad il-
 los, Ne quid tuleritis in viam,
 neq; virgam, neq; perā, neq; pa-
 nē, neq; pecuniā, neq; binas tu-
 nicas habeatis. Et in quacumq;
 domū intraveritis, illic manete,
 atq; illinc exeatis. Et quicumq;
 non receperint vos, exeuntes de
 ciuitate illa, etiam puluerē ē pe-
 dibus uestris excutite in testimo-
 nium aduersus illos. Egressi au-
 tem circumibant per castella,
 euangelizantes & curantes ubi-
 que. Audiuit autem Herodes
 tetrarcha omnia quæ fiebāt ab
 eo, & haesitabat: eo quod dicere-
 tur a quibusdam, quod Iannes
 surrexisset a mortuis: a quibus-
 dam uero, quod Helias appa-
 ruisset: ab alijs autem, quod pro-
 pheta quispiam ex antiquis sur-
 rexisset. Et ait Herodes: Io-
 annem ego decollauī: quis est
 aut̄ iste, de quo ego talia audic?
 & quærebat uidere eum. Et re-
 uersi apostoli narrauerunt illi
 quæcumq; fecerāt. Et assump-
 tis illis secessit seorsum in locū
 desertum ciuitatis, quæ uocatur
 Bethsaida: quod quī cognouis-
 sent turbæ, sequuta sunt illum.
 Et excepit eos, & loquebatur
 illis

αὐτοῖς πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ, καὶ τὰς χρείας ἔχοντας θρα
 πείας, ἰάτο. ἢ δὲ ἡμέρᾳ ἕρξατο
 κλιναίμ, προσελθόντες δὲ οἱ δώ-
 δεκα, ἔπειν αὐτῷ. ἀπόλυσον ἢ
 ἄχλομ, ἵνα ἀπελθόντες ἰς τὰς κώ-
 κλω λάμας καὶ τοὺς ἀγροὺς κατα-
 κίσωσι καὶ ἕρῳσιμ ἐπισιτισμῶν,
 ὅτι ὡδε ἰμ ἄρῳμ τὸ πῶ δὲ μὲν.
 ἔπει ἢ πρὸς αὐτοῦς. λέγει αὐτοῖς
 ὑμῖς φαγῶν, οἱ ἢ ἔπειν. ἐν ἰσῖμ
 ἡμῖμ πλῆμ ἢ πέντε ἄρτοι, καὶ δύο
 ἰχθύες, ἐι μὲν τι ποροῦθῖν τὸν ἡ-
 μῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν
 λαὸν τοῦτομ βρώματα. ἡσαν γὼ
 ὡσὲν ἄνδρῶν πεντακισχίλιοι.
 ἔπει δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐ-
 τῶν, κατακλινάτε αὐτὸς λιθίσως
 ἀνὰ πινύκοντα. καὶ ἐποίησαν δ
 τῶν, καὶ λατέκλιων ἀπαντας. λα-
 τῶν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ
 τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλίψας
 εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐλόγησῖμ αὐ-
 τὸς, καὶ λατέκλασι, καὶ ἰδίθις τοῖς
 μαθητῶν παρὰτιθεῖναι τῷ ἰχθῶ,
 καὶ ἔραγον, καὶ ἰχρητάθησαν πᾶν-
 τῶν. καὶ ἦρθῖν τὸ πρὸς ἰαίῃσῃμ αὐ-
 τοῖς λιπασμάτων λιόφῖνοι δὲ δε-
 κα. καὶ ἰγένετο ἰμ τῷ εἶναι αὐτὸν
 προσδοχέμενον καὶ σαμῶνας σωῆ-
 σαν αὐτῷ οἱ μαθητῶν, καὶ ἰπῳρῶ-
 τῆσῃμ αὐτὸς λέγων. τίνα με λέ-
 γῳσι οἱ ἄχλοι εἶναι, οἱ ἢ ἀπῳρη-
 κῖτες ἔπειν, ἰωάνῃμ ἢ βαπτῖσῃμ
 ἄλλοι

illis de regno dei, & eos qui cu-
 ratione indigebant, sanabat.
 Dies autem coeperat declina-
 re, & accedentes duodecim dis-
 cernerunt illi: Dimitte turbas, ut
 euntes in castella uillasque uicinas
 diuertat, et inueniant escas,
 quia hic in loco deserto sumus.
 Atque ad illos: Vos date il-
 lis quod edant. At illi dixe-
 runt: Non sunt nobis plusquam
 quinque panes, & duo pisces, nisi
 nos eamus & emamus in con-
 nem hunc populum escas. Er-
 tant autem fere uiri quinquaginta
 mille. Atque ad discipulos
 suos: Facite illos discumbere
 in singulo quoque discubito
 quinquagenos. Atque ita fece-
 runt: & fecerunt omnes discum-
 bere. Accepit autem quinq-
 uenibus, & duobus piscibus
 sublati in caelum oculis bene-
 dixit illis, et fregit distribuendo
 discipulis, ut apponerent turbas.
 Et comederunt omnes, et saturati
 sunt. Et sublatum est quod su-
 pererat illis, fragmentorum copiam
 ni duodecim. Et factum est quod
 solus esset orans, erant cum il-
 lo & discipuli, interrogauitque
 illos, dicens: Quem me dicunt
 esse turbas? At illi responderunt
 & dixerunt: Ioanem baptistam

C A P U T I X.

ἄλλοι δὲ ἠλίαν, ἄλλοι δὲ, ἐτι
 προφῆτης τίς τῶν ἀρχαίων ἀνέ-
 στυ. ἔπει δὲ αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τί-
 να με λέγεται ἄνακ; ἀποκριθεὶς
 δὲ πῆρ' αὐτοῦ, εἶπε, τὸν χριστὸν τοῦ
 θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμῶσας αὐτοῖς,
 παρέγγαλε μισεῖν ἅπαν τὰ τοῦ
 αἵματος, ἐτι δὲ τὸν ὄνον τοῦ ἀνθρώ-
 που πολλὰ παθεῖν, ἢ ἀποδοι-
 μαθῶσαι ἀπὸ τῶν προεβυτι-
 ρων ἢ ἀρχιερέων ἢ γραμματέων
 ἢ ἀπενταβλήτων, ἢ τῆ τρίτῃ ἡμέ-
 ρῃ ἐφθάλῃαι. ἔλεγεν ἡ πρὸς πάν-
 τας, εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλ-
 θεῖν, ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ
 ἄρατω τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ ἕως
 ἡμέρας, ἢ ἀπολονθέτω μοι. ὃς
 γὰρ ἴαρ θελή τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δὲ
 ἄρ ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 ἵναικεν ἑμοῦ, οὐτ' ὀσώσει αὐτὴν
 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἢ
 δέσσαι τὸν κόσμον ὅλον. ἑαυτὸν
 δὲ ἀπολέσας, ἢ θυμιωθεῖς; ὃς γὰρ
 ἄρ ἵπαισχωθῆμι, καὶ τοὺς ἱ-
 μοὺς λόγους, τοῦτον ὁ ὄνος τοῦ
 ἀνθρώπου ἵπαισχωθήσεται, ἐτ'
 ἄρ ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ
 τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἁγίων ἁγ-
 γέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῆς,
 εἰσὶ τινες τῶν ὧν ἐσηκῆτω, οἱ
 οὐ μὴ γύσσονται θανάτου, ἕως ἄρ
 ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἐξίνε
 το ἡμετέρας τὸς λόγους ἕως
 ἡμερῶν,

alij autem Heliam, alij uero
 quod propheta qui spiam de an-
 tiquis surrexit. Dixit autem il-
 lis: Vos autem quem me esse di-
 citis? Respondens Simon Pe-
 trus dixit: Christum dei. At
 ille comminatus illis, praecepit,
 ne cui dicerent hoc dicēs: Opor-
 tet filiū hominis multa pati, &
 reprobari à senioribus & princi-
 pibus sacerdotum et scribis, &
 occidi, & tertia die resurgere.
 Dicebat autem ad omnes: Si
 quis uult post me uenire, abne-
 get semetipsum, et tollat crucē
 suā quotidie, & sequatur me.
 Qui enim uoluerit animā suam
 saluam facere, perdet illam. Qui
 uero perdidit animam suam
 propter me, is saluam faciet il-
 lā. Quid enim proficit homo, si
 lucretur uniuersum mundum,
 se autem ipsum perdat, aut ia-
 cturam suū ipsius faciat? Nam
 quem mei, meorumq̄ sermo-
 num p̄duerit, huius & filium
 hominis pudebit, quam uene-
 rit in maiestate sua & patris,
 sanctorumq̄ angelorum. Di-
 co autem uobis uere, sunt qui-
 dam hic stantes, qui non gustā-
 bunt mortem, donec uideant re-
 gnum dei. Factum est autem
 post haec uerba ferē diebus
 P octo,

ΕΥΑΓΓ. ΛΥΚΑΕ

οὐτὸν, καὶ πᾶρα λαβὼν τὸν τί-
 φρον ἢ ἰωάννην ἢ γαϊ ἰάκωβον, ἀ-
 νήβη εἰς τὸ ἶε^θ προσεύξασθαι.
 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι
 αὐτὸν, τὸ εἶ^θ τοῦ προσώπου
 αὐτοῦ ἔτοφρον, ἢ ὁ ἰματισμὸς
 αὐτοῦ λευκὸς ὡς ἄστραπτον. καὶ
 ἰδοὺ ἄνδρες δύο σιωταλάου
 αὐτῷ, οἱ τινὲς ἦσαν μωσῆς καὶ
 ἑλίας. οἱ ὁφθέντες ἐν λέξῃ, ἰδι-
 γορ πῶς ἔξοσον αὐτοῦ, ἢν ἔμελ-
 λε πληροῦν ἐν ἱερουσαλήμ. ὁ
 δε τίφ^θ, ἢ οἱ σὺν αὐτῷ ὄσαν
 βίβραρ μέλοι ὑπνω. Διαγρηγορή-
 σαντες ἄ^θ ἄσπον πῶς λέξαν αὐ-
 τοῦ, ἢ τὸς δύο ἄνδρας τὸς σιω-
 τῶτας αὐτῷ. ἢ ἐγένετο ἐν τῷ λι-
 αχωρίσειδαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ,
 ἔπειρ ὁ τίφ^θ πρὸς τὸν ἰησοῦ.
 Ἐπιστάτα, λελέμ ὄσιν ἡμᾶς ὄ^θ
 εἶναι, ἢ ποιήσωμεν σιλωὰς ἴδ^ς,
 μίαν σοί, ἢ μωσῆ μίαν, ἢ μίαν ἡ-
 λιᾶ, μὴ ἴδ^{ως} ὁ λέξ^ς. ταῦτα ἢ αὐ-
 τοῦ λέγουσ^θ, ἐγένετο νεφέλη,
 καὶ ἐπισκίασιν αὐτοὺς. ἰφοβῶ-
 θησαν ἄ^θ ἐν τῷ κένυς ἐσιελθῆν
 εἰς πῶν νεφέλῃ. ἢ φωνὴ ἐγένετο
 ἐν τῆς νεφέλης, λέγουσα. οὗτός
 ὄσιν ὁ ἴός μου ὁ ἀγαπητός, αὐ-
 τοῦ ἀκούει. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι
 πῶν φωνῆ, ἔβῆδ^α ὁ ἰησοῦς μί-
 σ^θ, ἢ αὐτοὶ ὄβίγησαν, ἢ οὐδ^α
 υἱ ἄπύγγελαν ἐν ἰσάναις τῆς
 ἡμέρας οὐδ^α, ὄ^ρ ἰωράνασιν.
 ἐγένετο

odo, & assumpsit Petrum &
 Ioannem & Iacobum, &
 ascendit in montem ut oraret.
 Et facta est dum oraret, &
 factus est intus eius candidus ac resful-
 gens. Et ecce duo iam loque-
 bantur cum illo, qui erant Mo-
 ses & Elias, qui usi in ma-
 iestate, dicebant excessum
 eius, quem complecturus erat
 Hierosolymis. Petrus vero
 & qui cum illo erant, somnolenti
 erant somno. Experrecti au-
 tem uiderunt maiestatem ei-
 us, & duos uiros qui stabant
 cum illo. Et factum est quum
 discederent ab illo, ait Petrus
 ad Iesum: Preceptum est nos
 hic esse, & faciemus tria tabernacula:
 unum tibi, & unum Mosi, & unum
 Heliae, nesciens quid diceret.
 Haec autem illo loquente, facta
 est nubes & obumbravit
 eos: timuerunt autem intueri
 illis in nubem. Et uox
 facta est de nube, dicens: Hic
 est filius meus dilectus, &
 sum audite. Et dum fieret
 uox, mucuerunt, & nemini
 dixerunt in illis diebus quae
 quam ex his quae uiderunt.
 Factum

C A P U T I X.

ἔγιντο ἕν τῷ ἔθνεσιν ὑμῶν, κα-
 θεδέστων αὐτῶν ἀπὸ τῶ ὄρους,
 σωλωτῶν αὐτῶ ἕκαστος πολίς.
 καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοῦ ἔκλου ἀνε-
 βόησι, λέγοντες. Διδάσκαλε, διο-
 μαί σε, ἐπίβλεψαι ἰδοὺ τὸν υἱὸν
 μου, ὅτι μονογενὴς ἐστὶ μοι, καὶ
 ἰδὼ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ
 θάψωνος ἕρπαι, καὶ σπαράσσει αὐ-
 τὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχω-
 ρεῖ ἀπ' αὐτοῦ σωφρίβου αὐτόν.
 καὶ ἰδὼ ἄλλοι τῶν μαθητῶν σε, ἵνα
 ἐπιθέσθωσιν αὐτόν, καὶ οὐκ ἠδυνή-
 θησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς,
 ἀπερ. ἡ γενεὰ ἀπίστος καὶ διε-
 τραμμένη, ἵως πότε ἔσομαι πρὸς
 ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσά-
 γαγε ὡς τὸν υἱὸν σου. ἔτι ἡ προ-
 σφοχὸς αὐτοῦ, ἐρρήξεν αὐτόν
 τὸ σακκίον, καὶ σπασάραξεν.
 ἐπιτίμουσι ἡ δὲ ἰησοῦς τῷ πνεύματι
 τῷ ἀναβάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖ-
 δα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ
 αὐτοῦ. θειπλώσαντο δὲ πάν-
 τες ἰδοὺ τῆ μεγαλειότης τοῦ θε-
 οῦ. πάντων δὲ θαυμασθέντων ἐ-
 πί πάνσιν οἷς ἐποίησεν, ἔπει πρὸς
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, θιάσει ὑμᾶς
 εἰς τὰ ἄλλα ὑμῶν τοὺς λόγους τῶ-
 ντος. ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλ-
 λει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀν-
 θρώπων, οἱ ἡγνόουν τὸ ῥῆμα ἡτοῦ
 καὶ ἵνα παρασκευασθῶσιν ἀπ' αὐ-
 τῶν, ἵνα μὴ ἀποδῶνται αὐτό.

Factum est autem in sequenti
 die descendantibus illis de mon-
 te, occurrit illi turba multa. Et
 ecce vir de turba exclamavit,
 dicens: Magister, obsecro te, re-
 spice ad filium meum, quia uni-
 cus est mihi: et ecce spiritus ap-
 prehendit eum, et subito clamat,
 et discerpit eum cum spuma, et
 uix discedit ab eo dilanians
 eum: et rogavi discipulos tuos
 ut eijcerent illum, et non potue-
 runt. Respondens autē Iesus,
 dixit: O natio infidelis et per-
 uersa, usquequo ero apud uos,
 ac patiar uos? Adduc huc fi-
 lium tuum. Quum adhuc au-
 tem accederet, laniavit illum
 demonium, et dissipauit. In-
 crepauit autem Iesus spiritum
 immundum et sanauit fue-
 rum, et reddidit illum patri
 suo. Stupebant autem omnes
 super magnificentia dei. Sed
 omnibus mirantibus super om-
 nibus quae faciebat, dixit ad
 discipulos suos: Ponite uos
 in auribus uestris sermōnes
 istos. Filius enim hominis
 futurum est ut tradatur in
 manus hominum. At illi
 ignorabant uerbum istud, et
 erat absconditum ab illis,
 ut non intelligerent illud.

P ij Estime-

ἢ φοβῶνται ῥηθῆναι αὐτὸν πρὸς τὸ ῥήματι τοῦτον. εἰσῆλθε ἢ διαλογισμοὺς ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς ἄν ἐν μέσῳ αὐτῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμόν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου, ἔθηκεν αὐτὸ παρ' αὐτῶν, ἢ ἔπειθε αὐτοῖς, ὅς ἴαυρ δέχεται τοῦτο παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου, ἐμὲ δέχεται. ἢ ὅς ἴαυρ ἐμὲ δέχεται, δέχεται τὸν ἀποστρέφοντά μου. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πάντων ὑμῶν ὑπάρχων, ἄτος ἔσται μέγας. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰωάννης, ἔπειθε. ἔπεισάτε, εἰδομένῳ τινὰ ἰδεῖ τῷ ὀνόματι σου ἐμβάλλοντα τὰ δαιμόνια, ἢ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκούσθαι μεθ' ὑμῶν. ἢ ἔπειθε πρὸς αὐτὸ ὁ ἰησοῦς. μὴ κωλύετε. ὅς γὰρ οὐκ ἔστι κατ' ὑμῶν, ὑπερ ὑμῶν ἔστιν. ἐγένετο ἢ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ, ἢ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐσήριξε. τῷ πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλὴμ, ἢ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς πρὸς ὄψιν αὐτοῦ. ἢ πορεύοντες εἰσῆλθον εἰς κώμην σαμαριτῶν, ὡς τε ἔτοιμάσαι αὐτῶν. ἢ οὐκ ἔδιδξαντο αὐτὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορεύοντος εἰς ἱερουσαλὴμ. ἰδόντες ἢ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἰάκωβος ἢ ἰωάννης, ἔπειθε. λέγει, τίλθε ἔπιπόμενος, πῦρ καταβήσεται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνακλώσεται

Et timebant eum interrogare de hoc uerbo. Intrauit autem cogitatio inter eos, quis eorum maior esset. At Iesus uidentem cogitationem cordis illorum, apprehendit puerum, & statuit illum iuxta se, & ait illis: Quicumque receperit puerum hunc nomine meo, me recipit. Et quicumque me receperit, recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter omnes uos, hic erit magnus. Respondens autem Ioannes, dixit: Praeceptor, uidebam quendam sub nomine tuo eijcientem demonia, & prohibentem eum, quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus: Nolite prohibere. Qui enim non est aduersus nos, pro nobis est. Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius, & ipse faciem suam obstitauerat, ut iret Hierosolytamam, & misit nuncios ante conspectum suum, & euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, ut pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis Hierosolytamam. Quum uidissent autem discipuli eius, Iacobus & Ioannes dixerunt: Domine, uis dicamus ut ignis descendat de caelo, & consumat

CA P V T X.

ἀναλῶσαι αὐτοὺς, ὡς καὶ ἡλίαν ἐ-
 πίνουσι· στραφείς ἢ ὁ ἰησοῦς, ἐπιτί-
 μιου αὐτοῖς, καὶ ἔπειτα· ἔκ οὐρα-
 νῶν οὐρανῶν ἔστει ἡμῖν. ὁ γὰρ
 ἰησοῦς τὸ ἀνθρώπου ἐκλήθη ψυχῆς
 ἀνθρώπων ἀπολίσσει, ἀλλὰ σώ-
 σαι· καὶ ἰσχυρῶς αὐτοὺς εἰς ἑτέραν κώ-
 μῳν, ἐγένετο ἢ πορνουολύων αὐ-
 τῶν ἐν τῇ ὁδῷ, ἔπειτα πρὸς αὐ-
 τὸν· ἀκολούθησόν μοι ἐπεὶ ἄν ἀπὲρ
 χῆ· καὶ ἔπειτα αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· αἱ ἀλώ-
 πικτις φωνῆς ἔχουσι· καὶ τὰ πετει-
 νὰ τὰ οὐρανοῦ κατασκηνώσουσι, ὃ ἢ
 ἰησοῦς τὸ ἀνθρώπου ἐκλήθη ψυχῆς
 κεφαλῶν κλίση· ἔπειτα ἢ πρὸς ἑτε-
 ρον, ἀκολούθησόν μοι· ὃ ἢ ἔπειτα, λύγρι
 ἐπιφύθου μοι ἀπελθόντι πρῶ-
 του θάψαι τὸν πατέρα μου· ἔπειτα ἢ
 αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἀφίς τὸς νεκρῶς θά-
 ψαι τὸς ἑαυτὸν νεκρῶς, οὐ ἢ ἀπελ-
 θῶν διαγγελεῖ τῶν βασιλείων
 τοῦ θεοῦ· ἔπειτα δεῦτε καὶ ἢ ἑτεροῦ, ἀκολο-
 θήσωσιν ἡμῖν, πρῶτον δεῦτε ἐπι-
 φεύθου μοι ἀποτάξασθαι τοῖς ἰσ-
 τῶν οὐκόν μου· ἔπειτα πρὸς αὐτὸν ὁ ἰη-
 σοῦς· ὁ δεῦτε ἐπιτάξων τῶν χεῖρα
 αὐτῶν ἐπ' ἀρόφον, καὶ ἐκίπων ἐς τὰ
 ἑπίσω ἐκβήτης ἔσθιν εἰς τῶν βασι-
 λείων τοῦ θεοῦ.

Μετὰ ἢ ταῦτα ἀνέστηξεν ὁ κύ-
 ρος καὶ ἑξήκοντος ἐβόλον ἡμῶντα, καὶ
 ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ
 προσώπου αὐτῶν εἰς πάσων πόλιν
 καὶ τόπον ὃ ἐμίλλεν αὐτοὺς ἐρχε-
 σθαι.

consumat illos, quemadmodum &
 Helias fecit? Conuersus au-
 tem Iesus, increpauit illos, di-
 cens: Nescitis cuius spiritus
 estis uos. Filius enim hominis
 non uenit ad perdendum ani-
 mas hominum, sed ad seruan-
 dum. Et abierunt in aliud ca-
 stellum. Factum est autem,
 ambulantiibus illis in uia, dixit
 quidam ad illum: Sequar te quo-
 cunque ieris. Dixit illi Iesus:
 Uulpes cauernas habent, & uo-
 lucres caeli nidus: filius autem ho-
 minis non habet ubi caput reclinet.
 Ait autem ad alterum:
 Sequere me. Ille autem dixit:
 Domine, permitte mihi ut pri-
 us abeam, ac sepeliam patrem
 meum. Dixit autem ei Iesus:
 Sine ut mortui sepeliat mortuos
 suos, tu uero uade & annuncia
 regnum dei. Et ait alius: Se-
 quar te domine, sed permitte
 mihi prius ut dicam uale his, qui
 sunt domi meae. Ait ad illum
 Iesus: Nemo qui manu sua ad
 mota aratro respexerit a tergo,
 aptus est regno dei.

Post haec autem designa- 10
 uit dominus & alios septuagin-
 ta, misitq; illos binos ante fa-
 ciem suam in omnem ciuita-
 tem & locum quod erat ipse uen-

θαι. ἐλεγεν ἄρ' πρὸς αὐτούς. ὁ μὲν
 θρισμὸς πολὺς, οἱ ἕρδωγάτῃ ὀλί-
 γοι. λέγουσι ἄρ' ἔκ' ἑκαστοῦ ἕρ-
 θρισμοῦ, ὅπως ἐν ἑαλλῶν ἔργατας εἰς τὸ
 θρισμὸν αὐτῷ. ὑπάγετε, ἰδοὺ ἐγὼ
 ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἀγρῶν ἐν μέ-
 σω λύκων. μὴ βασάζετε βαλάν-
 τιοι, μὴ πόρρο, μὴ δὲ ὑποδήμα-
 τα, ἢ μηδὲνα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀ-
 σπάσουσθε. εἰς ἕρ' δ' ἄρ' οἰκίαν ἐ-
 σέρχησθε, πρῶτον λέγετε. εἰρήνη
 τῷ οἴκῳ τῷ. καὶ ἰὰρ μὲν ἢ ἐν τῷ οἴκῳ
 εἰρήνη, ἐπαυαπαύσειτ' ἐπ' αὐτῷ
 ἢ ἐπὶ τῶν ὑμῶν, εἰ ἢ μὴ, ἐφ' ὑμᾶς
 ἀν' ἑκάστου. ἐν αὐτῇ ἕρ' τῇ οἰκίᾳ μέ-
 νετε ὅσοι οἶοντες καὶ πόρρον τὰ
 ποτὸ αὐτῶν. ἀξίος γὰρ ὁ ἔργατης
 τῷ μισθῷ αὐτῷ ἔσθι. μὴ μεταβαίνε-
 τε ἐξ οἰκίας ἐς οἰκίαν, καὶ ἐς ἕρ' ἄρ'
 πόρρον ἐσέρχησθε, καὶ λέχοντ' ὑ-
 μᾶς, ἔσθιτε τὰ παρατιθέμενα
 ὑμῶν, καὶ ἔσθιτε τοὺς ἐν αὐτῇ
 ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς. ἕγγι-
 νον ἐφ' ὑμᾶς ἢ βασιλεῖα ἕρ' θεῶ.
 εἰς ἕρ' δ' ἄρ' πόρρον ἐσέρχησθε,
 καὶ μὴ λέχοντ' ὑμᾶς, δελεθόντων
 εἰς τὰς πλάτειας αὐτῆς, ἐπατε,
 καὶ τὸν λιοιορτόν, τὸν λιολυ-
 δίντα ἡμῶν ἐν τῷ πόρρον ὑμῶν,
 ἀπομααρίμεθα ὑμῶν. πλὴν ἕρ' το
 γινώσκετε, ὅτι ἕγγινον ἐφ' ὑμᾶς
 ἢ βασιλεῖα ἕρ' θεῶ. λέγω ὑμῶν, ὅτι
 σοδομοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀντι-
 τήσομαι ἕρ' τῇ πόρρον ἐκείνῃ.

ἐκεί

turus. Dicebat ergo illis: Mes-
 sis quidem multa, sed operarii
 pauci. Rogate ergo dominum
 messis, ut extrudat operarios
 in messem suam. Ite, ecce ego
 mitto uos sicut agnos inter lu-
 pos. Nolite portare sacculum,
 neque peram, neque calciamenta,
 et neminem per uiam salutaueri-
 tis. In quancūq; domū intraveri-
 ritis, primū dicite, pax huic do-
 mo: et si ibi fuerit filius pacis,
 requiescet super illum pax ue-
 stra: sin minus, ad uos reuertetur.
 In eadem autē domo manete,
 edentes et bibentes quae dan-
 tur ab illis. Dignus enim est o-
 perarius mercede sua. Nolite
 transire de domo in domū. Et
 in quancūq; ciuitate intraueritis
 et susceperint uos, edite quae
 apponuntur uobis: et sanate in-
 firmos qui in illa sunt, et dicite
 illis: Appropinquauit in uos
 regnū dei. In quancūq; autē ci-
 uitate intraueritis, et nō susce-
 perint uos, exeuntes in plateas
 eius, dicite: Etiā puluere qui ad-
 haesit nobis de ciuitate uestra
 extergimus in uos: tamen hoc
 scitote, quod appropinquauit in
 uos regnū dei. Dico uobis,
 quod Sodemis in die illo remis-
 sus erit quādam illi ciuitati.

EVANG. LUCÆ

πάντα παραδόν μοι ὑπὸ τῷ πα
 τέρει μου, καὶ ὁ θεὸς γινώσκει, τίς
 ἐστὶν ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τίς
 ὁ πατήρ, ὃς μὴ ὁ υἱός, καὶ ὃς ἴαμ
 ἐβλάστη ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στρα
 γῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατιδίω
 κει. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, οἱ
 βλέποντες ἃ ὑμεῖς βλέπετε. λέγω
 γὰρ ὑμῖν ἔτι πολλοὶ προσήται καὶ
 βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδέειν, ἃ ὑμεῖς
 βλέπετε, καὶ ἔν ἑσθρ. καὶ ἀκούσαι ἃ
 ἀκούετε, καὶ ἔν ἡκουσθρ. καὶ ἰδοὺ
 νομικός τις ἀνέστη, ἐπιγράσσει αὐ
 τὸν, καὶ λέγων. διδάσκου καὶ τί
 ποιήσας σωθῶ αἰώνιον βλαβρονο
 μήσω; ὃ δὲ ἐπεπρὸς αὐτόν. ἐρ
 τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀνα
 γινώσκεις; ὃ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔ
 πει. ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν
 σου ἅ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ
 ἅ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἅ ὅλης
 τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἅ ὅλης
 τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον
 σου ὡς σεαυτὸν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ.
 ἔρθε ἄπειριθεὶς, τοῦτο ποίει,
 καὶ ζήσῃ. ὃ δὲ δεικνύων δικαιοσύ
 νην αὐτόν, ἐπεπρὸς τὸν Ἰησοῦν.
 καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; ὑποκα
 λέων δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἔπει. ἀνθρώπος
 τις καθέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ
 εἰς Ἱερικὸν, καὶ πληγῆς ἠέρι
 πθεσθρ. οἱ δὲ καὶ βλάστησαν αὐτόν,
 καὶ πληγῆς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον,
 ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.
 κατὰ

Omnia mihi tradita sunt a pa
 tre meo, & nemo scit quis sit
 filius, nisi pater: & quis sit pa
 ter, nisi filius, & cui uoluerit
 filius aperire. Et conuersus ad
 discipulos, seorsim dixit: Beati
 oculi qui uident quæ uos uide
 tis. Dico enim uobis, quod mul
 ti prophetae & reges uoluerunt
 uidere quæ uos uidetis, & non
 uiderunt: & audire quæ auditis,
 & non audierunt. Et ecce qui
 dam legisperitus surrexit, con
 tans illum, & dicens: Magi
 ster, quid faciendo, uitæ æternæ
 possidebo? At ille dixit ad eū.
 In lege quid scriptum est? quom
 modo legis? Ille respondens di
 xit: Diliges dominum deum
 tuum ex toto corde tuo, & ex
 tota anima tua, & ex totis uir
 tibus tuis, et ex tota mente tua,
 & proximum tuum sicut teip
 sum. Dixitq; illi: Recte respon
 disti, hoc fac, & uiues. Ille au
 tē uolens iustificare seipsum, di
 xit ad Iesum: Et quis est meus
 proximus? Respondens autē Ie
 sus, dixit: Homo quidā descen
 debat ab Hierosolymis in Hie
 richo, & incidit in latrones qui
 etiam despoliauerunt eum ues
 tibus, ac uulneribus inflatis,
 abierunt semimortuo relicto.
 Accidit

CA P V T X.

κατὰ συνηγίαν ἢ ἰδρὺς τις κα
 τίθων ἐν τῇ ἐλῶ ἰδρὺς, καὶ ἰδῶν
 αὐτὸν, ἀντιπαρῆλθεν. ἐμοίως
 δὲ καὶ λαβίως, γενόμεν. Κατὰ
 τὸν τόπον, ἰλθὼν, καὶ ἰδῶν,
 ἀντιπαρῆλθεν. σαμαρίτης δὲ τις
 ὁδίου, ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ
 ἰδῶν αὐτὸν, ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, καὶ
 προσελθὼν κατέθηκε τὰ φρά-
 ματα αὐτοῦ, ἐπιχρῶν ἔλαιον καὶ
 οἶνον, ἐπιβιάσας ἢ αὐτὸν ἰδοὶ τὸ
 ἰδίον ἰλθῶν, ἢ γὰρ αὐτὸν εἰς
 πικροδολίαν, καὶ ἐπιμελήθη αὐτό.
 καὶ ἐπιπλῶν αὐτοῦ βελδῶν, ἔβα-
 λον δύο δλωάρια ἰδῶν τῷ πα-
 ροῦ, καὶ ἔπειθ' αὐτῷ, ἐπιμελήθητι
 αὐτό, καὶ ὅτι ἂν προσλαπαύσης,
 ἰγὼ, ἐν τῷ ἰκαίρῳ αἰεταί με, ἀπο-
 δώσω σοι, τίς ὅρ' ἔστω τῶν
 δολῶν σοι πλοσίον γεγενῆσθαι τὸ
 ἰμπρόστυ. εἰς τὸς λησῆς; ὁ δὲ
 ἔπειθ' ὁ ποιῶσας τὸ ἔλαιον μετ'
 αὐτό, ἔπειθ' οὐκ αὐτῷ ὁ ἰσθῆς. πο-
 ρεύου, καὶ σὺ ποιεὶ ὁμοίως, ἰγὼ
 τοῦ ἢ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ, καὶ
 αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά.
 γυνὴ δὲ τις, ἐνόμαζεν μάρθα, καὶ
 εἰσῆλθε αὐτῇ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆ.
 καὶ ἴδῶν τὴν ἀδελφὴν καλυμένην μα-
 ρθὰ ἢ καὶ παρακαλοῦσα παρὰ τοῦ
 πύδατος τῆς ἰσθῆ, ἦν καὶ τὸ λόγον αὐ-
 τῆ. ὁ δὲ μάρθα πρὸς πᾶσαν πρὸ
 πολλῶν διακονίαν, ἐπιτάσσα δὲ
 ἴπαι, κῆρι δὲ μίλη σοι ὅτι ἀδελφὴ
 μου

Accidit autē ut sacerdos qui-
 dam descenderet eadem via, vi-
 soq; illo præterijt. Similiter et
 Leuita, quum iret iuxta locum,
 quū accessisset ac vidisset eum,
 præterijt. Samaritanus autē qui
 dam iter faciens, uenit ad eum,
 et uiso eo misericordia motus
 est, et accedens obligauit uul-
 nera eius, infundens oleū ac ui-
 num, et imponens illū in suum
 umentū, duxit in duersoriū, et
 cura eius egit. Et postero die e-
 grediens, de prætorios duos dena-
 rios dedit hospiti, et ait ei: Cu-
 ram illius habe, et quodcunque
 præterea insumperis, ego quū
 rediero reddam tibi. Quis ergo
 horū triū uidetur tibi proximus
 fuisse illi qui incidit in latro-
 nes? At ille dixit: Qui exercuit
 misericordiā in illum. At igitur
 illi Iesus: Vade, et tu fac
 similiter. Factum est autē dum
 irent, ut ipse intraret in quoddā
 oppidulū. Ac mulier quaedam
 Martha nomine, excepit illum
 in domū suā, et huic erat soror
 nomine Maria, quæ etiam assi-
 des ad pedes Iesu, audiebat ser-
 monem illius. Martha autem di-
 strahabatur circa frequens mi-
 nisteriū, quæ assistēs ait: Domi-
 ne, non est tibi cura, quod soror

P v me a

EVANG. LUCAE

κη οἶκον ὡς οἶκον ὡς πηλ. εἰ δὲ
 κὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διμε-
 ρίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία
 αὐτοῦ; ὅτι λέγετε, ἐν βηθσαβου-
 λῆ ἐβάλλεν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ
 ἐγὼ ἐν βηθσαβουλῆ ἐβάλλω τὰ
 δαιμόνια, οἱ ἦοι ὑμῶν ἐν τίνι ἐν-
 βάλλοι; διὰ τὸτο κριταὶ ὑμῶν
 αὐτοὶ ἴσονται. ἢ ἢ ἐν δαυιδ ἢ ἐν
 ἐνβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἴσθα-
 σεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
 ἔτ' ἂν ὁ ἰσχυρὸς κατωπλοκί-
 στος φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ἀντὶν, ἐν
 εἰρήνῃ ἔσθι τὰ ἐκάρχοντα αὐτοῦ.
 ἢ ἂν ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπι-
 θῶν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
 αὐτοῦ αἰρῆσιν ἢ ἐπιποιήσῃ, καὶ τὰ σπύ-
 λα αὐτοῦ διαδώσῃ. ὁ μὲν ὡρ-
 μετ' ἐμὲ κατ' ἐμὲ ἔσθιν. κὶ ὁ μὲν
 σωάγων μετ' ἐμὲ, σκοπέσει. ἔτ'
 ἂν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα βῆλθῃ
 ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, λίερχετὶς δὲ ἀνύ-
 δρου τόπων, ζυτῶν ἀνάπαισιον,
 κὶ μὴ εὐρίσκων, λέγει ὑποσφύσω
 ἑστὸς τοῦ οἴκου μου, ἔσθιν βῆλθον. κὶ ἐλ-
 θόν, εὐρίσκει σβαρωμένον κὶ λι-
 κοσμημένον. τότε πορεύετῃ, καὶ
 παραλαμβάνει ἐπὶ τὰ ἑστρα πνεύ-
 ματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, κὶ ἐσιλ-
 θῶντα λατοικῆ ἑαυτοῦ. κὶ γίνετῃ
 τὰ ἰσχυρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκεί-
 νου χείρονα τῶν πρώτων. ἐγί-
 νητο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦ-
 τα, ἐπάρσά τις γυνὴ φωνῶν
 ἐν τῷ

& domus super domum cadit.
 Quod si satanas quoque aduer-
 sus seipsum divisus est, quomo-
 do stabit regnum eius? quia di-
 citis per Beelzebub eijcere me
 demonia. Quod si ego Beelze-
 bul praesidio eijcio demonia,
 filij uestri cuius praesidio eij-
 cium? Ideo ipsi iudices uestri
 erunt. Porro si digito dei eijcio
 demonia, profecto peruenit ad
 uos regnum dei. Quis fortis ar-
 matus custodie atrium suum, in
 pace sunt ea quae possidet. Ubi
 uero fortior eo superueniens
 uicerit eum, uniuersa arma eius
 aufert, in quibus confidebat, &
 spolia eius distribuit. Qui non
 est mecum, contra me est: &
 qui non colligit mecum, disper-
 git. Quum immundus spiritus
 exierit ab homine, ambulat per
 loca arientia, quaerens requiem,
 & non inueniens dicit: Reuer-
 tar in domum meam unde exi-
 ui. Et quum uenerit, inuenit
 eam scopis mundatam atque
 ornata: tunc uadit, & assu-
 mit septem alios spiritus secum
 nocentiores ipso, & ingressi ha-
 bitant ibi, & fiunt extrema ho-
 minis illius peiora primis. Pa-
 ctu est autem quum haec diceret,
 extollens uocem quadam mulier

CAPUT XI.

ἐν τοῦ ὄχλου, ἔπειρ αὐτῷ. μα-
 κάρια ἢ κοιλία ἢ βατράσασά σε,
 καὶ μαστοὶ οὐς ἰδίη λασας. αὐτὸς ἢ
 ἄπει, μενοῦν γε, μακάρειοι οἱ ἀνὲ
 ἐν τῷ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ φυ-
 λάσσοντες αὐτόν. τῶν ἢ ἰχλωρ
 ἢ παδραῖο μελῶν, ἢ ῥετα λέγερ.
 ἢ γινεῖ αὐτῇ πονηρὰ ἔστι, συμμ-
 ἢ ἢ ἢ, καὶ συμμῶν οὐ δοθήσεται
 αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ συμμῶν ἰωνᾶ τοῦ
 προφῆτου. καὶ τὸς γὰρ ἐγένετο ἰω-
 νᾶς συμμῶν τῶς νινευιταῖς, οὐ-
 τως ἔται ἢ ὁ ἦος τοῦ ἀνθρώπου
 τῇ γινεῖ ταύτη. βασιλεία αὐτοῦ
 ἐγδοθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶ
 ἀνθρώπων ἢ γινεῖς ταύτης, καὶ κα-
 τακρίνει αὐτούς, ὅτι ἦλθεν ἐν τῶ
 πλάτων ἢ γῆς ἀκούσαι τίς
 σοφίαν σολομῶν, καὶ ἰδὸν
 πλάτων σολομῶνος ὡδε. ἀνδρῶς
 νινευίται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρί-
 σει μετὰ τῆς γινεῖς ταύτης, καὶ
 κατακρινούσιν αὐτίς, ὅτι με-
 τινόσαν εἰς τὸ λύγνυμα ἰωνᾶ.
 καὶ ἰδὸν πλάτων ἰωνᾶ ὡδε. οὐ-
 φῆς λυχνίον ἄψας εἰς λυχνίον
 τῆς ἰσθμῆς, ὅδε ἔπει τὸν μέδιον,
 ἀλλ' ἄδι τίς λυχνίον, ἵνα οἱ ἴ-
 σπορευόμενοι, τὸ φῶς βλέπωσιν.
 ὁ λυχνῶ τοῦ σώματος ἔστιν ὁ ὀ-
 φθαλμός. ἢ ἂν ἦν ὀφθαλμός σε
 ἀπλῶς ἢ κέλον τὸ σῶμά σου φω-
 σενόν ὄσιν. ἐπ' ἂν δὲ πονηρὸς
 ἢ κηκὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν ὄσιν.
 σκόπαι

de turba, dixit illi: Beatus uen-
 ter qui te portauit, & ube-
 ra que suxisti. At ille dixit:
 Quinimo beati qui audiunt ser-
 monem dei, & custodiunt il-
 lum. Turbis autem condensan-
 tibus se, cepit dicere: Natio
 haec mala est. Signum quare,
 & signum non dabitur ei, nisi
 signu Ionae prophetae. Nam si-
 cut fuit Ionas signum Nini-
 uitis, ita erit & filius homi-
 nis nationi isrl. Regina Au-
 stri surget in iudicio cum uiris
 nationis huius, & condemnabit
 illos, quia uenit a finibus terrae,
 ut audiret sapientiam Solomo-
 nis: & ecce plus quam Solo-
 mon hoc in loco. Viri Ninui-
 tae surgent in iudicio cum na-
 tione hac, & condemnabunt
 illam, quia ad praesentiam ad-
 ducti sunt, praedicatione Io-
 nae, et ecce plus quam Iona hoc
 in loco. Nemo lucernam ac-
 cendit, & in abscondito ponit,
 neque subter modium, sed super
 candelabrum, ut qui ingredun-
 tur, lumen uideant. Lucerna
 corporis est oculus. Quum igitur
 oculus tuus fuerit simplex,
 totum quoque corpus tuum luci-
 dum erit, quod si maus fuerit, eti-
 am corpus tuum tenebrosum erit.
 Vide

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

σκέπει εὖν, μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκοπέται· ἐστὶν. ἢ οὖν τὸ σῶμά σοι ὅλον φωτεινὸν, μὴ ἔχωρ τί μέρους σκοτεινὸν, ἵνα φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅτ' ἂν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ φωτίσσει. ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι, ἤρώτα αὐτὸν φαρισαῖος τις, ὅπως ἀρισθήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσιλθὼν ἰ ἀνέπεθεν. ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρότερον ἔλαψινθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. ἀπε δὲ ὁ λύχνος πρὸς αὐτόν. νῦν ὑμεῖς οἱ φαρισαῖοι τὸ ἐξωθεν τοῦ ποτηρίου, καὶ τοῦ κίβαντος καθαρῖσθε, τὸ δὲ ἐσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἀφρονέτε, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἐξωθεν, καὶ τὸ ἐσωθεν ἰποιήσει· πλὴν τὰ ἐνόντα, ὁ δὲ ἐκκεμισθῆναι, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἔσται. ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαῖοις, ὅτι ἀποδεικνύετε τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ πύζανον, καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρόρχεια· τίω κρήσιν, καὶ τίω ἀγάπῳ τοῦ θεοῦ. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, καὶ ἀναμὴν ἀφίνα. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαῖοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τίω πρῶτον καθεδρῶν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὰς ἀσπασμὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἵσθ' ὡς τὰ μνημῆα τῶν ἀδελφῶν, καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες ἐπ' ἄνω ἐν οἰκασίν. ἀποκηρύξῃς ἰ τις τῶν νομικῶν λέγει

Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrosam, sic erit lucidum totum, ut cum lucens fulgore illuminat te. Et qui interrogaretur, rogavit illum quidam pharisaeus, ut praederet apud se. Iesus autem ingressus accubavit. Pharisaeus autem qui vidisset, admiratus est quod non prius lavisset ante prandium. Et ait dominus ad illum: Nunc vos pharisaei exteriora poculi catinis mundatis, et quod intus est utrisque, plenum est rapina et malicia. Stulti, nonne qui fecit quod foris est, etiam id quod intus est, fecit? Veruntamen quod superfluum date elemosinam, et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ue vobis pharisaeis, quia decimas mentam et rutam, et quod dicitur vilis, et praetentis iudicium et elationem dei. Imo haec oportet facere, et illa non omittere. Et a vobis pharisaeis, quia diligitis primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, quia estis ut monumenta quae non apparent, et homines ambulantes super ea nesciunt. Respon dens autem quidam ex legis peritis

et

C A P U T XI.

λέγει αὐτῷ. Διδάσκαλε, ταῦτα
 λέγων ἢ ὑμᾶς ὑβρίζεις. ὃ ἵπτι.
 καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ἐτι
 φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορ-
 τία δυσβάστακτα, ἢ αὐτοὶ ἔνι τῷ
 δακτύλῳ ὑμῶν οὐ προσφάσει
 τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ἐτι οἰκο-
 δομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν
 οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπίστευαν
 αὐτοὺς, ἀρα μαρτυρεῖτε ἢ σωαν-
 θεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέ-
 ρων ὑμῶν, ἐτι αὐτῶν μὴ ἀπίστα-
 ναν αὐτοὺς, ὑμᾶς ἵ οἰκοδομεῖτε
 κτητῶν τὰ μνημεῖα. διὰ τοῦτο ἢ
 ἡ σοφία τοῦ θεοῦ ἕπιεν. ἀποστει-
 λῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας ἢ ἀπο-
 στάλας, ἢ ἔξ αὐτῶν ἀποκτενεῖσι καὶ
 διώξουσιν, ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα
 πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυθὲν
 ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,
 ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ τῆς αἰ-
 ματὸς αἰετῆς ἕως τῆς αἰματὸς σαχα-
 ρίᾶς τῆς ἀπολομένης μεταξὺ τῆς θυ-
 σιασφραγῆς ἢ τῆς οἴκτου. καὶ λέγω ὑμῖν
 ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύ-
 τας. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ἐτι
 ἤρατι πῶν ἡλεῖλα ἅλα γινώσκω,
 αὐτοὶ οὐκ ἐσώθητε, ἢ τοὺς εἰσφ-
 κομένους ἐκωλύσατε. λέγοντες
 αἱ αὐτῶν ταῦτα πρὸς αὐτοὺς,
 ἤρξαντο οἱ νομικοὶ καὶ οἱ φαρι-
 σαιοὶ δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποσφ-
 ραγίσαν αὐτὸν πρὸς πλεόντων, ἵ-
 σθησάντων αὐτὸν, ἵστούντων
 θυρῶν αἱ

ait illi: Magister, hæc dicens e-
 etiã nos afficis cõtumelia. At
 ille ait: Et vobis legisperitis
 ue, quia oneratis homines, oneri-
 bus quæ portare non possunt, et
 ipsi uno digito uestro non attingit
 sarcinas. Væ vobis quia
 edificatis monumẽta prophetarum,
 patres autem uestri occide-
 runt illos: profecto testamini quod
 comprobatis facta patrum ue-
 strorum, quoniam illi quidem
 eos occiderunt, vos autem edi-
 ficatis eorum sepulchra. Pro-
 pterea & sapientia dei dixit:
 Mittam ad illos prophetas &
 apostolos, & ex illis occident
 & persequentur, ut requiratur
 sanguis omnium prophe-
 tarum qui effunditur a consti-
 tutione mundi, a natione ista,
 a sanguine Abel usque ad san-
 guinem Zachariæ, qui perijt
 inter altare & adem, profecto
 dico vobis, requiratur ab
 hac natione. Væ vobis legisperi-
 tis, quia tulistis clauem scienti-
 e, ipsi non introistis, & eos
 qui introibant, uetulistis. Quum
 autem hæc ad illos diceret, coe-
 perunt legisperiti & pharisæi
 grauiter insistere & captiose in-
 terrogare eum de multis, insidian-
 tes ei, & querentes aliquid
 uenari

Θηρισαί τι ἐκ τῆς σέματος αὐτῆς,
ἵνα καταγορεύσωσιν αὐτῷ.

12. Ἐν οἷς ἐπίσημα χερσῶν τῶν
εἰσάδων τῶν ἄλλων, ὡς τι καταπα
τῶν ἀλλήλων, ἤρξατο λέγειν
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, πρῶτον.
προσέχει αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ
τῶν φαρισαίων ἢ τις ὄσιν ὑπο
κρισις. ὁ δὲ ἰσχυρὸς ἡ συγκαλυμμέ
νον ὄσιν, ὁ οὐκ ἀποκαλυφθήσε
ται, ἢ κρυπτόν ὁ δὲ γνωστὸς ἔσται.
ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐπαίει,
ἐν τῷ φωτὶ ἀποκαλυφθήσεται, ἢ ὁ πρὸς
τὸ ὄσιν ἐκαλύφθη ἐν τοῖς ταμίαις
κρυφθήσεται ὑπὸ τῶν δωμάτων.
λέγω ἡ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ
φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων
τὸ σῶμα, ἢ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχον
ταρ πόδιστόν τινος τί ποιῆσαι.
ἀποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆ
τε. φοβηθῆτε τὸν μετὰ τὸ ἀποκ
τείνειν θένοντα ἔχοντα ἐμβλάττειν
ἐς τίνα γένηται, καὶ λέγω ὑμῖν,
τοῦτον φοβηθῆτε. οὐχὶ πέντε
στροβία πωλεῖτε ἀσπέρων δύο.
ἢ τὸ ἐν ὅσιν αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὄπι
λησμένοσιν ἐνώπιον τῆς θεῆς. ἀλλὰ
ἢ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶ
σαι ὑριθμηταί. μὴ ὄσιν φοβῆσθαι,
πολλῶν στροβίων διαφέρειτε. λέ
γω ἡ ὑμῖν, πᾶς ὁσιν ἀρὸ μολογῆσιν
ἐν ἡμοῖς ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἢ ὁ ὄσιν τῶν ἀνθρώπων ὁμολογῆσιν ἐν
αὐτῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ

θεοῦ.

uenari ex ore eius, quo accusa
rent eum.

Quom aut conuenisset inma
meta turbae multitudo, adeo
ut se inuicē conculerent, cepit
dicere ad discipulos suos, pte
mū. Caute uobis ihsus a fermen
to pharisaeoru quod est hypocrite
sis. Nihil enim operū est, quod
non reuelabitur: neque abscon
ditum, quod non sciatur. Quer
nam quae in tenebris dixisset,
in lumine audientur, & quod
in aurem loquuntis estis in concilia
uibus, predicabitur in caelis.
Dico autē uobis amicis meis:
Ne terreamini ab his qui occi
dunt corpus, & post haec non
habent quod amplius faciant.
Ostendā autē uobis quē timea
tis. Timeete eum qui postquam
occiderit, habet potestatem con
ijcendi in gehennam: certe dico
uobis, hūc timeete. Nōne quinq
passerculi ueneunt minutis assi
bus duobus, ut unus ex illis non
est in obliuione coram deo. Quis
& pili capitis uestri omnes nu
merati sunt. Nolite ergo time
re: multis passeribus pluris estis.
Dico autē uobis, omnis quicunq
confessus fuerit me coram ho
minibus, & filius hominis con
fitebitur illum coram angelis
dei.

EVANG. LUCÆ

ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ λέγει
 να εἰς ἔτη πολλὰ, ἀναπύου, φά
 γει, πίε, ὑψραίνου. ἀπὶ δὲ αὐτῷ
 ὁ θεός. ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ
 τίω ψυχίω σε ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ
 σοῦ, ἀ δὲ ἠτοίμασας, τί τις ἔσται;
 οὕτως ὁ θεοσυνείρων ἰαυτῷ, καὶ μὴ
 εἰς θεῶν πλουτῶν. ἀπὶ δὲ πρὸς
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. διὰ τοῦ
 το ὑμῖν λέγω. μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μὴ δὲ τῷ
 σώματι, τί ἐνδύσθητε. ἡ ψυχὴ
 πολλὰ ἔσται ὑμῶν ἰοφῶς, καὶ τὸ
 σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατα
 νύσσετε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔτι οὐ
 σπεύρουσιν, οὐδὲ θορβίζουσιν,
 οἷς οὐκ ἔστι ταπεινὸν, οὐδὲ ἀπο
 θνήσκῃ, καὶ ὁ θεὸς ἔρῃσιν αὐτοὺς.
 πόσον μᾶλλον ὑμεῖς διαφθόρετε
 τῶν πετεινῶν; τίς ἢ ἡ ὑμῶν με
 रिμνῶν δύναται προδῆναί ὑμῶν
 τίω ἡλιθίω αὐτοῦ πῶχῳ ἕνα;
 εἰ οὐκ οὐτε ἐλάχιστον δύνασται,
 τί πρὸς τῶν λοιπῶν μεριμνᾶ
 τε; κατανοήσεται τὰ ἕρῃνα πῶς
 αὐξάνει, οὐκ ἰσπῖα, οὐδὲ νύθει.
 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ σολομῶν ἐν
 πᾶσιν τῇ δόξῃ αὐτοῦ πρὸς βίαλι
 το ὡς ἐν τούτων, εἰ δὲ τὸν χέρ
 τον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ἔντα,
 καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλὸ
 μένει ὁ θεὸς οὕτως ἀμφίανυσσι,
 πόσον μᾶλλον ὑμεῖς ὀλιγόπιστοι;
 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε,

Anima habes multa bona tu
 posita in annos multos, requie
 sce, comede, bibe, gaude. Dixit
 autē illi deus: Stulte, hac nocte
 animam tuam repetunt abs te.
 Quæ uero paras tibi, cui cedent?
 Sic qui recōdit sibi, nec est ergo
 deū diues. Dixitq; ad discipu
 los suos: Ideo dico uobis, Non
 lice soiciti esse anime uestre
 quid edatis, neque corpori quid
 induamini. Anima plus est q̄
 esca, & corpus plus quā mēta
 mentū. Considerate coruos quid
 non seminant, neq; metunt, qui
 bus non est penuarium, neq; hor
 reū, & deus pascit illos. Quan
 to magis uos prestatis uolucris
 bus? Quis autem uestrum scilicet
 tudine sua potest adijcere ad sta
 tuam suam cubitum unum? Si
 ergo ne id quidē quod minimum
 est potestis, quid de cæteris scilicet
 citi estis? Considerate lilia quor
 modo crescunt, non laborant,
 neque nent: dico autem uobis,
 nec Salomon in omni gloria
 sua uestiebatur sicut unum ex
 istis. Si autem gramen quod
 hodie est in agro, & cras in
 clibanum mittitur, deus sic uest
 rit, quanto magis uos uestri
 et, ὀ parum fidentes? Et uos
 nolite querere quid esuri sitis

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ὥρα ὁ ἐλπίτης ὄρχητι, ἐγγυόρη
 σεύαν, κὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυ-
 γλίωαι τὸν οἶνον αὐτῶ. καὶ ἑμῶς
 ἔν γίνεσθε ἑτοιμοὶ ὅτι ἡ ὥρα ὁ δὲ
 καὶ τὸ ὕδωρ ἔ ἀνθρώπων ὄρχηται.
 εἶπε ἡ αὐτῶ ὁ πῶρος. λέγει πρὸς
 ἡμῶς τὴν παραβολὴν ταύτην
 λέγεις, ἢ κὶ πρὸς πάντας; ἀπε-
 δὲ λέγει. τίς ἄρα ὄχητὶ ὁ πῶρος
 οἰνοῦ ἐμῶ κὶ φροῦνιμῶ, ὅν λιπα-
 τήσεται λέγει. ἰδὲ ἡ δεξαμένης
 αὐτῶ, ἔ ἀκλῶναι ἐν καιρῶ τὸ σιτο-
 μῆριον; μακάρι ὁ δὲ δὲ ἐμῶ
 νος, ὅν, ἐκλῶν ὁ λέγειος αὐτῶ ἐγύ-
 σαι ποιῶντα ὄτως. ἀληθῶς λέγω
 ἡμῶν, ὅτι ἀδὲ πᾶσι τοῖς ἐπᾶρχο-
 ριν αὐτῶ λιπατῆσαι αὐτόν. ἰὰν
 ἡ ἔπη ὁ δὲ δὲ ἐμῶς ἐν τῇ καρ-
 δία αὐτῶ, χρονίσει μου ὁ λέγειος
 ὄρχηται, κὶ ἀρξῆται τύπτειν τὸς
 παύθας κὶ τὰς παύθιστας, ὄβ-
 ειρτι κὶ τῶν κὶ μεθύσκειται,
 ἡξαι ὁ λέγειος τοῦ δὲ ἐμῶς ἐμῶν
 ἐν ἡμῶν ἡ δὲ πρὸς δουῶ, κὶ ἐν
 ὡρα ἡ δὲ γινέσκει, κὶ διχοτομῶσαι
 αὐτόν, κὶ τὸ μῶρῶ αὐτῶ μετὰ τῶ
 ἀπίστῶν δῆσαι. ἐμῶν δὲ ὁ δὲ
 λῶ ὁ γνούς τὸ δὲ δὲ τοῦ λε-
 γίου ἐμῶ, κὶ μὴ ἑτοιμάσας μὴ ἡ
 ποιήσας πρὸς τὸ δὲ δὲ αὐτῶ,
 δαφύσεται πολλὰς, ὁ ἡ μὴ γνός
 ποιήσας ἡ ἀξία πλυγῶν, δαφύ-
 σεται ὀλίγας. παύθῃ ἡ ἡ ἐμῶν πο-
 λῶ, πολὺ ἡμῶν παρᾶ αὐτῶ, κὶ ὡ
 παρᾶ ἐμῶ

hora fur uenturus fuisset, uigila-
 lasset utiq; , nec passus fuisset
 per fodi domum suam. Et uos
 igitur estote parati, quia quae ho-
 ra nō putatis, filius hominis ue-
 niet. *Aut autē ei Petrus: Domine, ad nos dicis istam parabolam, an etiam ad omnes? Dixit autē dominus: Quis nam est fidelis dispensator ac prudens, quem constituet dominus super famulitium suum, ut det illi in tempore demensum cibum? Beatus ille seruus, quem quum uenerit dominus inuenit ita facientem: uere dico uobis, quod omnibus quae possidet, praeficiet illum. Quod si dixerit seruus ille in corde suo, differet dominus meus reditum, coeperitq; percutere seruos & ancillas, & edere bibereq; & inebriari, ueniet dominus seruus illius in die quo non sperat, & tora qua nescit, et dissecabit eum, partemq; eius cum infidelis partet. Ille autem seruus qui cognouit uoluntatem domini sui, & non se praeparauit, nec fecit secundum uoluntatem eius, plagus uapulabit multis, qui autem partem non cognouit, & fecit digna plagis, uapulabit paucis. Porro cuiuscunq; multū datur est multum*

CAPUT XII.

ωαρίθεντο πολὺν, ωφρανότερον
 αὐτήσιν αὐτόν. πῶς ἤλθον βα-
 λήμ ἴς τὴν γῆν, καὶ τί διελο εἰ ἤδη
 ἀνήφθη; βάπτισμα ἢ ἔχω βαπτί-
 σθῆναι, καὶ πῶς σωέχομαι ἕως οὐ-
 τελιαδῆ; δοκᾶτε, ὅτι εἰρήλῳ πα-
 γεῖν μὲν δὲνα ἐν τῇ γῆ, καὶ λέ-
 γω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔ-
 σονται γὰρ ἀπὸ τῆς ὕψους ἐν οἰ-
 κῶνι διαμερισμένοι, ἄδὲς ἐπὶ
 ἀδελφῶν, καὶ ἀδελφὸς ἐπὶ ἀδελφῶν. Διαμε-
 ρισθήσονται πατὴρ ἐφ' υἱόν, καὶ υἱὸς ἐπὶ
 πατρί, μητὴρ ἐπὶ θυγατρὶ, καὶ θυ-
 γὰτηρ ἑδὲ μητρί, πινδρα ἑδὲ
 τῶν νόμφῳ αὐτῆς, καὶ νόμφη ἑδὲ
 τῶν πινδρα αὐτῆς. ἔλεγε δὲ
 καὶ τοῖς ἄλλοις. ὅτι ἂν ἴσῃτε τῶν
 νεφελῶν ἀνατέλλουσιν ἀπὸ δυσ-
 μῶν, ἑδὲως λέγετε, ἔμβροθρα
 χεῖται, καὶ γίνεταί αὐτως, καὶ ἂν
 νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι καύ-
 σων ἔσῃ, καὶ γίνεταί. ἴσῃτε
 τὸ πρόσσωπτον ὅτι γῆς καὶ τῆς ἄ-
 γανθῶ οἰδατε δοκιμάζειν, τὸν
 δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δο-
 κιμάζει; τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν
 οὐ ληρῖτε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ
 ὑπάγετε μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου
 εἰς ἀρχοντα ἐν τῇ δαῖῳ, ἀδὲς ἴσ-
 γασίαν ἀπὸ κλάχθαι ἀπ' αὐτῶν,
 μὴ ποτε κατασβῆσῃ σε πρὸς τὸν
 ληρῖτῶν, καὶ ὁ ληρῖτῶν σε πωρασθῶ
 σῶ πρᾶκτορι, καὶ ὁ πρᾶκτορ
 σε βάλλῃ ἴς φυλακῆν. λέγω σοι,
 οὐ μὴ

multum queretur ab eo: & cui
 commendauerunt multum, plus
 petent ab eo. Ignem ueni missu-
 rus in terrā, et quid uolo, si iam
 accensus est? Sed baptismo ha-
 beo baptizari, et quomodo coar-
 tor, donec perficiatur? Putatis
 quod pacem uenerim missurus
 in terram? Non dico uobis, imò
 separationē. Erūt enim ex hoc
 quinq; i domo una diuisi, tres ad
 uersus duos, & duo cōtra tres:
 diuidetur pater aduersus filium
 & filius aduersus patrem, ma-
 ter aduersus filiā, et filia aduer-
 sus matrem, socrus aduersus nu-
 rū suam, & nurus aduersus so-
 crū suā. Dicebat autē et ad tur-
 bas: Quū uidentis nubem orien-
 tē ab occasu, statim dicitis, Im-
 ber uenit: & ita fit: & quum au-
 strum flantē, dicitis, quod aestus
 erit: et fit. Hypocritae, faciē coe-
 li et terrae nostis probare: hoc au-
 tem tempus quū sit ut non pro-
 betis? cur autem & ex uobis-
 ipsis non iudicatis quod iustum
 est? Quum enim uadis cum ad-
 uersario tuo ad magistratum in-
 uia, da operam ut libereris ab
 illo, ne forte pertrahat te ad
 iudicem, & iudex tradat te e-
 xactori, & exactor conijci-
 at te in carcerem. Dico tibi,

Q iij non

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΛΥΚΑΙ

ὃ μὴ ἐβίβλη ἐκείθεν ἕως ἢ τὸ ἕσχατον λεπτόν ἀποδώσῃ.

13 Παρήσαρ δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῆς γαλιλαίας, ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἀπεκρίθη αὐτοῖς. δοκᾷτε, ὅτι οἱ γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πρὸς πάντας αὐτοὺς λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἵνα μὴ μετανοήτε πάντες ὡς αὐτοὶ ἀποκρίθη. ἢ ἐκείνοι οἱ δίκαια καὶ οὐκ ἴσθ' οὗς ἐπέσθην ὁ πύργος ἐν τῷ σιλωάμ, ἢ ἀπέκτενον αὐτούς. δοκᾷτε ὅτι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς λατοικοῦντας ἐν ἰερουσαλὴμ; οὐκ ἴσθ' ἡμεῖς ὑμῖν, ἀλλ' ἵνα μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως ἀποκρίθη. ἔλεγε δὲ ταῦτα τῷ παρὰ βολλῶν. συνὴν ἔχει τις ἐν τῷ ἀμπελώνι αὐτοῦ πεφυττον μέλι, καὶ ἔλθει καρπὸν συτῶν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ἔβριμ. ἔπει δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργὸν, ἰδοὺ φῖα ἐτηόχομαι συτῶν καρπὸν ἐν συνῇ ταύτῃ, καὶ οὐκ ἔβρισκα, ἐκποφύου αὐτῷ, ἵνα τί καὶ τῷ γένει καρπῶν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῷ. κύριε ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ τοιοῦτον ἕως ἵπου σιάνω παρὲς αὐτῷ, καὶ βάλω νοπρίκην. καὶ ἔτι ποιήσῃ

non exhibis inde, donec ultimam etiam minutum reddas.

Aderant autem quidam eodem in tempore nuntiantes illi de Galileis, quorum sanguinem Pilatus niscuerat cum sacrificijs ipsorum. Et respondens Iesus, dixit illis: Putatis quod hi Galilaei praecunctis Galileis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico uobis, imo nisi resipueritis, omnes similiter peribitis.

Aut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Silo, & occidit eos. Putatis quod debitores fuerint ultra cunctos homines habitantes Hierosolymis? Non dico uobis, imo nisi resipueritis, omnes similiter peribitis. Dicebat & hanc similitudinem: Arborem ficu habebat quidam plantatam in uinea sua, et uenit quaerens fructum in illa, & non inuenit.

Dixit autem ad cultorem uinea: Ecce anni tres sunt ex quo uenio quaerens fructum in ficu hac, et non inuenio, succide illam: ad quid uel terram occupat.

At ille respondens dixit illi: Domine, sine illam & hoc anno, donec fodero circum illam & misero stercurus, & si quidem fecerit

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΧΙΙΙ.

ποιῶν καρπὸν, εἰ ἢ μήγε, εἰς τὸ
 ἄλλον ἐκπέφαις αὐτῷ. λέγει δὲ
 λέσκαρ ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν
 ἐν τοῖς σαββάσι. καὶ ἰδοὺ γυνὴ λέ-
 πτιμα ἔχουσα ἀδυνασίας ἐτη-
 δέκα ἢ ὀκτὼ, καὶ λέγουσιν αὐτῇ
 ἢ μὴ διωαμὴν ἀνακύψαι εἰς τὸ
 πάντελις. ἰδοὺ δὲ αὐτῷ ὁ ἰη-
 σὺς προσεφώνησε καὶ ἔπερ αὐτῇ.
 γίνου ἀπολύσαι ἀπὸ τοῦ ἀδύ-
 νειας σου, καὶ ἐπίθου αὐτῇ τὰς
 χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη
 καὶ ἐδόξαζε τὸν θεόν. ἀποκριθεὶς
 ὁ ἀρχισυναγωγὸς ἄγαν αὐτῶν,
 ἵτι τῷ σαββάτῳ ἰσθράπασαι ὁ ἰη-
 σὺς, ἐλεγε τῷ ἔχλῳ. ἐξ ἡμερῶν ἀ-
 σίμ ἐν αἰς δὲ ὀδύσασθαι, ἐν ταύ-
 ταις ἢν ἀρχέμενοι θεραπειύαδι,
 ἢ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπε-
 κριθεὶς οὖν αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ ἔ-
 περ. ἀποκριθεὶς ἵνασθ ὁ μῶν τῷ
 σαββάτῳ, οὐ λύει τὸν βούρ αὐτῷ
 ἢ τὸν ἕνεκ ἀπὸ τῶν φάτνης, καὶ ἀπα-
 γαγῶν ποτίσει, ταύτῳ δὲ θυγα-
 τὴν ἀβραάμ οὐσαμ, ἢν ἔδουσι
 ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δὲ δέκα ἢ ὀκτὼ ἐτη-
 οὐκ ἔλει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δευ-
 μῶν τοῦτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαβ-
 βάτου. καὶ ταῦτα λέγουσιν αὐ-
 τῷ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντι-
 κείμενοι αὐτῷ. καὶ πάντες ὁ ἔχλῳ ἔ-
 χαριζον ἐπὶ πάνσι τοῖς ἐνδόξοις
 τοῖς γινόμενοις ἐν αὐτῷ. ἐλεγε
 ἰησοῦς ὁμοίᾳ ὅτι μὴ βασιλεία τῶν
 θεῶν

fecerit fructū, sin minus, in po-
 sterum succides eam. Docebat
 autē in una synagoga sabbat-
 tis. Et ecce mulier quae habe-
 bat spiritum infirmitatis am-
 decē & octo, eructis contracta,
 nec omnino poterat erigere ca-
 put: quam quum uideret Iesus,
 uocauit eam ad se, & ait illi:
 Mulier, liberata es ab infirmi-
 tate tua. Et imposuit illi ma-
 nus, & confestim erecta est, &
 & glorificabat deum. Respon-
 dens autem princeps synagoga,
 indignans quod sabbato sanas-
 set Iesus, dicebat turbæ: Sex
 dies sunt in quibus oportet ope-
 rari: in his ergo uenite, ut sane-
 mini, & non in die sabbati.
 Respondens autem ad illum
 dominus, dixit: Hypocrita,
 unusquisque uestrum sabbato
 nonne soluit bouem suum aut
 asinum a praesepe, & ducit a-
 quatum? Hanc autem filiam
 Abrahae, quam alligauit sata-
 nas ecce decem & octo annis,
 non oportuit solui a uinculo isto
 die sabbati? Et quum haec dice-
 ret, erubescabant omnes aduer-
 sarij eius, et omnis populus gau-
 debat super uniuersis, quae
 cum gloria fiebant ab eo. Dice-
 bat ergo: Qui simile est regnum
 Q. iij. dei.

δε, κὶ τίνι ὁμοίωσάω αὐτὸν; ὁμοία
 ἔστι κόνις σινάπιδος, ἢ κελύβου
 ἀνθρώπου ἢ ἕλαριος ἢ κελύβου ἑαυ
 τῶ, κὶ ἠύξισε, κὶ ἐγένετο εἰς δέν-
 δρον μέγα, κὶ τὰ πετεινὰ τῆς οὐρα-
 νῆς κάθισκόντων ἐν τοῖς κλάδοις
 αὐτοῦ. καὶ ἀλλήλως ἐπέειπεν τίνι ὁμοίω-
 σάω τὸν βασιλεῖα τοῦ θεοῦ; ὁμοία
 ἔστι σίμη ἢ κελύβου σαταφρία, ἕως οὗ
 ἐξυμώθη ὅλον. καὶ διεπορεύετο κα-
 τὰ πόλεις κὶ κώμας, διδάσκων
 καὶ πορεύων τοῖς ἄλλοις. καὶ ἔβρου-
 σαλήμ. ἐπεὶ δὲ τις αὐτῶν κώμας,
 εἰσὶ ολίγοι οἱ σωζομένοι; ὁ δὲ ἐπέ-
 πρὸς αὐτὸς ἀγώνισεν εἰσελθεῖν
 διὰ τῆς πυλῆς πόλης, ὅτι πολλοί,
 λίγω ὑμῶν, ζητήσασιν εἰσελθεῖν
 καὶ οὐκ ἰσχύουσιν. ἀπὸ δὲ αὐτοῦ ἐγρηθη
 ὁ οἰκοδομητής, καὶ ἀποκλήσθη τὸν
 θύραν, καὶ ἀρξάμενος ἐξῶ ἔστῃαι καὶ
 κρήνη τὸν θύραν λίγων τῶν. κώμας,
 κώμας, ἀνοιξὸν ἡμῖν. καὶ ἀποκριθεὶς
 ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐ-
 στέ. τότε ἀρξάμενος λέγει. ἐφάγο-
 μὲν ἐν ὁπίω σῶν, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν
 τῶν πλάταις ὑμῶν ἐδίδαξας.
 καὶ ἐρεῖ, λίγω ὑμῶν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς
 πόθεν ἐστέ, ἀπόθεν ἀπὸ ἡμῶν πάν-
 τες ὄργατῆς τῆς ἀθηνῶν. καὶ ἔφα-
 ὅ ἡλευθέρους καὶ ὁ βρυγμὸς τῆς οὐρανῶν
 τῶν. ὅτι ἄρ ἡψάμενος ἀβραάμ καὶ
 σαάν καὶ ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προ-
 φῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς
 ἵνα ἀλ-

der. & cui simile faciam illud.
 Simile est grano sinapis, quod
 acceptum homo misit in hortum su-
 um, & crevit, & evasit in arbo-
 rem magnam, & volucres caeli
 nidulabantur in ramis eius. Et
 iterum dixit: Cui simile fa-
 ciam regnum dei? Simile est fer-
 mento quod acceptum mulier
 abscondit in farinae sata trita, do-
 nec fermentetur totum. Et ita
 per civitates et castella docent,
 & iter faciens Hierosolymam.
 At aut illi qui. τῶ: Domine,
 an pauci sunt qui salutem consequuntur
 Ille vero dixit ad illos: Cōcedite
 te intrare per angustā portā, quae
 multi, dico vobis, quaerēt intrare,
 & non poterunt. Quam autē
 surrexerit pater familias, et clau-
 serit ostium, & cooperitis foris
 stare, & pulsare ostiū, dicentes:
 Domine, domine, aperi nobis.
 Et respondens dicet vobis: Ne-
 scio vos unde sitis. Tunc inci-
 pietis dicere: Edimus coram te
 & bibimus, & in plateis no-
 stris docuisti. Et dicit: Dico
 vobis, nescio vos unde sitis. Di-
 scedite a me omnes qui patritis
 iniquitate. Ibi erit fletus & stridor
 dentium, quū videritis Abraham & Isaac & Iacob, et
 oēs prophetas in regno dei, vos
 autem

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΙΙΙ.

Ἰν κελλομελὺς ἔξω. καὶ ὕξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ ἠνέτου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἰσχυροὶ οἱ ἴσονται πρῶτοι καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἴσονται ἰσχυροὶ. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον τινὲς φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ. ἔξιδε καὶ πορεύου ἐν τῷ θέρει, ἕτι ἡρώδης θιλεῖ σε ἀποκτεῖναι. καὶ ἔπερ αὐτοῖς. πορεύσθιντες ἕκαστι τῇ ἀλώπεκι ταύτη. ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια, καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αύριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειῶμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αύριον, καὶ τῇ τρίτῃ πορεύεσθαι, ὅτι ἐκὼν δεῖχθῆναι, πορεύηται ἀπολιθάσαι ἔξω ἰερουσαλὴμ. ἰερουσαλὴμ, ἰερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ λιθοβολῶσα τοὺς ἀπειταλμῶς πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναῆσαι τὰ τέκνα σου, ὃν ἔρεπον ὄρνις πτῖν ἐκ αὐτῆς νοσίου ὑπὸ τὰς πτέρυγας καὶ οὐκ ἠθελύσατε. ἰδὲ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ὄρημα. λέγω ὑμῖν, ἕτι ὃ μῶμι ἰδοῦτε ἕως αὐρῆς ἡξί ὅτε ἔπηκτι, ὑλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτω φαγαῖν ἄστον, καὶ αὐτοὶ ὕσαν παρα-

autem expelli foras. Et uenient ab oriente & occidente & aquilone & austro, & accumbent in regno dei. Et ecce sunt postremi qui erunt primi, et sunt primi qui erunt postremi. Eodem die accesserunt quidam pharisaeorum, dicentes illi: Exi, & uade hinc, quia Herodes uult te occidere. Et ait illis: Ite dicite uulpi illi, Ecce eijcio demonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consumor. Veruntamen oportet me hodie & cras & perendie ambulare, quia fieri non potest, ut propheta pereat alibi quam Hierosolymis. Hierusalem, Hierusalem quae occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te: quoties uolui congregare filios tuos, quemadmodum auis nidum suum sub penas, & nolulistis. Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Dico autem uobis, quod non uidebitis me donec uenerit tempus, quum dicetis. Benedictus qui uenit in nomine domini.

Et accidit ut introiret in domum cuiusdam principis pharisaeorum sabbato ad capiendum ebum, & ipse

Q. v. cbseta-

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδὼν
 ἀνδρὸς τις ἤμυδρωπικὸς ἐμ-
 προσθεῖν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
 ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς νομινοὺς,
 καὶ φαρισαίους, λέγων. εἰ ἐξ ὄστρου
 ἐν τῷ σαββάτῳ ὀφθαλμοὺς οἱ
 δεῖ ὑψοχασαί, καὶ ἐπιλάβομεν
 ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ
 ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτούς, εἶπε.
 τίνας ὁ μῶν ἐν ἡβῆς εἰς φριαρ
 ἐμπροσθέν, καὶ οὐκ ἐπιθῆκε ἀνασπά-
 σει αὐτόν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῷ σαββά-
 του; καὶ ἠνίσχυσαν ἀνταποκριθεῖν
 αὐτῷ πρὸς ταῦτα. εἶπε δε
 πρὸς τοὺς λεκλυμένους παρα-
 βολῶν ἐπέχω, πῶς τὰς πρωτο-
 κλισίας βελίγοντο, λέγων πρὸς
 αὐτὸς ὅτι ἂν κληθῆς ὑπὸ τινος
 εἰς γάμους, μὴ κητακλῆθῃ ἐς τὴν
 πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότη-
 ρός σε ἢ κηκλυμὸς ὑπὸ αὐτῷ, καὶ
 ἐλθῶν ὁ σε καὶ αὐτὸ καλίσας, ὄρε
 σοι, δεξ τὸ τῷ τόπον, καὶ τότε ἀρξῆ
 μετ' αἰσχύνῃς τὸ ἰσχατοῦ τόπον
 κατέχει. ἀλλ' ὅτι ἂν κληθῆς πο-
 ροθεὶς ἀνάπισον εἰς τὸ ἰσχατοῦ
 τόπον, ἴσχε ὅτι ἂν ἐλθῇ ὁ κηκλυ-
 κὸς σε, εἶπε σοι, φίλε προσανάβη-
 θι ἀνώτερον, τότε ἔσαι σοι δεξία
 ἐνώπιον τῶν σωσανακῶν μελῶν σοι.
 ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἐκείν, ταπεινωθή-
 σι, καὶ ὁ ταπεινῶν ἐκείν ὑψοθήσε-
 ται, εἶπε ἡ καὶ τῷ λεκλυμῶτι αὐτῷ,
 ἴτ' ἂν ποιῆς ἀριστον ἢ λαπνον,

obseruabant eum. Et ecce bo-
 m) quidam hydropicus erat an-
 te illum. Et respondens Iesus
 dixit ad legisperitos & phari-
 saeos, dicens: Num licet sabba-
 eo sanare? At illi tacuerunt.
 Ipse uero apprehensum sanauit
 eum, ac dimisit. Et respondens
 ad illos, dixit: Cuius uesitru as-
 nus aut bos in puteum cadet, &
 non continuo extrahet illum die
 sabati? Et non poterat ad hoc
 respondere illi. Dicebat autem ad
 inuitatos parabolam, inueniens
 quomodo primos accubitus esse
 gerent, dicens ad illos: Quomodo
 inuitatus fueris ab aliquo ad tu-
 ptias, ne accumbas in primo
 loco, ne quando honoratiores te
 sit inuitatus ab illo, & uenerit
 is qui te & illum uocauit, dice-
 cat tibi, Da huic locum: & tunc
 incipias cum rubore extremum
 locum tenere. Quin potius quomodo
 uocatus fueris, uade, accumbe
 in nouissimo loco: ut quum ue-
 nerit qui te inuitauit, dicat ti-
 bi, Amice, ascende superius,
 tunc erit tibi gloria coram simi-
 discumbentibus: quia omnis qui se
 extollit, deijcietur: & qui se
 deijcit, extolletur. Dicebat au-
 tem & ei qui se inuitauerat: Qui
 facis prandium aut coenam,

C A P U T XIII.

μὴ φωνῆ τὸς φίλους σου, μὴ ἢ τοὺς
ἀδελφούς σου, μὴ ἢ τὸς συγγενείς
σου, μὴ δὲ γείτονας πλοσίους, μὴ
ποτε καὶ αὐτοὶ σοὶ ἀντιπαλέωσι,
καὶ γίνῃσαι σοὶ ἀνταπόδομα, ἀλλ'
ἴτω ἄν ποῦς δόχλω, καλῆς πτωχὸς
ἀναπύρους, χωλὸς, τυφλὸς. καὶ μα-
κάριος ἴσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταπο-
δοῦναί σοι. ἀνταποδοθῆσεται γάρ
σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.
ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμέ-
νων, ἔπειρ αὐτῷ. μακάριος ὁς φά-
γηται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
ὁ ἢ ἔπειρ αὐτῷ, ἀνδρῶν ὅτις ἴ-
ποίησε ἀγῆνορ μέγα, καὶ ἐκάλωθε
πολλούς. καὶ ἀπίστατε τὸν δου-
λοῦ αὐτοῦ τῷ ὄρα τὸ δέσπν, ἐπὶ αὐ-
τοῖς λινοῦ μελούς, ὄρα δὲ, ὅτι ἢ
ἀγῆνορμά ὄρα πάντῃ, καὶ ἢ ἔραυτο
ἀπὸ μιᾶς παραυτῶσαι πάντῃ.
ὁ πρῶτος ἔπειρ αὐτῷ, ἀγρόν ἢ-
γέρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκη δὲ δέδω-
καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ὄρα τῷ σε, ἔχει με-
παρητημένον, καὶ ἔπειρ ἔπει,
ἴσῃ βούμ ἢ γέρασα πίντε, καὶ
πορεύομαι δευμάσαι αὐτὰ, ἴσῃ
τῷ σε ἔχει με παρητημένον, καὶ ἔπει
ἔπει. γυναικα ἴσῃ, καὶ διὰ
τοῦ ὁ δύναιμαι ἰδὼν. καὶ παραγι-
νόμην ὁ δὲ ὄρα, ἀπὸ γῆλι τῷ
κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὄρα δὲ
ὁ εἰκοδισπέντης, ἔπει τῷ δέδω αὐ-
τῷ, ἔξει δὲ ταχίως ἄς τὰς πλα-
τάσας, καὶ ἴσῃ ἴσῃ πόλιτι,
καὶ

noli uocare amicos tuos, ne-
que fratres tuos, neque cogna-
tos tuos, neque uicinos diuites:
ne quando & ipsi te uicissim in-
uitent, ac rependatur tibi benefi-
cium. Imò quum facis conui-
uiū, uoca pauperes, debiles, clau-
dos, cæcos; & beatus eris: quia
non possunt rependere tibi. re-
pendetur enim tibi in resurre-
ctione iustorum. Hæc quū au-
disset quidam de simul accum-
bentibus, dixit illi: Beatus qui
comedet panem in regno dei.
At ipse dixit ei: Homo quidā
apparauerat cenam magnam,
& uocauit multos, misitq̄ ser-
uum suum hora coenæ, ut diceret
inuitatis: Venite, quia iam
parata sunt omnia. Et cœ-
perunt simul omnes excusa-
re. Primus dixit ei, Villam
emi, & necesse mihi est exire
& uidere illam, rogo te, habe
me excusatum. Et alter dixit,
Iuga bouum emi quinque, &
eo ad probandum illa, rogo te,
habe me excusatum. Et alius
dixit, Vxorē duxi, & ideo
non possum uenire. Ac reuer-
sus seruus, renunciauit hæc do-
mino suo. Tunc iratus pater-
familias dixit seruo suo: Exi
cito in plateas et uicos ciuitatis,

ἢ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους
 καὶ χωλοὺς ἢ τυφλοὺς ἀσάγαγι
 ὦδε. καὶ ἔπειρ ὁ Δαδ. ἰούρι,
 γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τό
 π. ἔστ. καὶ ἔπειρ ὁ ἰούρι πρὸς
 τὸν Δουλοῦ. ἔξελθε εἰς τὰς ὀ-
 δοὺς καὶ φραγμαῖς, καὶ ἀνάγκασον
 ἰσοιθῆν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.
 λέγω γὰρ ὑμῖν, ἔτι δὲ αἱ τῶν ἀν-
 δρῶν ἐκείνων τῶν ἰουδαίων καὶ
 γίνονται μετὰ τοῦ δαίμονος. σωρι-
 πορεύονται δὲ αὐτῶ ὄχλοι πολλοὶ
 καὶ στραφῆς ἔπει πρὸς αὐτοὺς.
 εἰ τις ὀφείτῃ πρὸς με, καὶ ἔμισθῃ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ τὴν μητέρα
 ἢ τὴν γυναῖκα, ἢ τὰ τέκνα,
 ἢ τοὺς ἀδελφοὺς, ἢ τὰς ἀδελ-
 φὰς, ἔτι δὲ ἢ τὴν ἑαυτοῦ ψυ-
 χὴν, ἢ δύνανταί μου μαθητὴς εἶ-
 ναι. καὶ ὅς τις οὐ βαστάσει τὸν σταυ-
 ρὸν αὐτοῦ καὶ ὀφείτῃ ὀπίσω μου,
 οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς.
 τίς γὰρ β. ὑμῶν, θέλων πύργον
 οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον κα-
 θίσας ψηφίσει τίς δαπάνη, εἰ
 ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν, ἵνα μή
 ποτε δύνῃ αὐτὸς θεμέλιον, καὶ
 μὴ ἰσχύοντ. ἰκτερίσαι, πάντες
 οἱ θεωροῦντες ἀρξάνται ἱμπαί-
 ζειν αὐτῶ, λέγοντες. ὅτι οὗτ. ὁ
 ἀνδρῶν. ἢ ἔξωτο οἰκοδομῆν,
 καὶ οὐκ ἰσχυρὸν ἰκτερίσαι; ἢ τις
 βασιλεὺς προβάλλων συμβα-
 λῆν ἑτέρῳ βασιλεῖ πόλεμον, ἢ χὶ
 καθίσας

& pauperes ac debiles clau-
 dosq; ad caecos introduc. luc.
 Et ait seruus, Domine, ser-
 uum est ut imperasti, & ad
 huc locus est. Et ait domi-
 nus seruo, Exi in uias & ser-
 pes, & compelle intrare, ut
 impleatur domus mea. Dico
 enim uobis, quod nemo intro-
 rum illorum qui uocati sunt,
 gustabit coenam meam. Ibat
 autem turbae multae cum eo,
 & conuersus dixit ad illos,
 Si quis uenit ad me, nec oib.
 patrem suum ac matrem &
 uxorem & filios & fratres &
 sorores, praeter ea autem & ani-
 mam suam, non potest meus
 esse discipulus. Et quisquis non
 baiulat crucem suam, & uenit
 post me, non potest meus esse
 discipulus. Quis enim est ex
 uobis, qui uelit turrim aedifi-
 care, quam prius sedens con-
 putet sumptus, an habeat qui-
 bus opus est ad perficiendum,
 ne postquam posuerit funda-
 mentum, nec potuerit perficere,
 omnes qui uiderint incipiant il-
 ludere ei, dicentes: Hic homo
 coepit aedificare, nec potuit con-
 summare? Aut quis rex profici-
 scens, ut committat praelium ad-
 uersus alterum regem, n. me
 sedens

ΟΑΡΥΤ XV.

λαδίσας πρῶτον βουλευτή, εἰ
 διωκτὴς ἔστιν ἐν δέκα χιλιάσι
 ἀπαντήσαι τῷ μίγῃ ἑκοσι χιλιά
 δων ἄρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ
 μίγῃ, ἴτι αὐτ' ἰσχυρῶν ὄντι, πρὸς
 ἑάν ἀποδείξαι ἄρωτᾶ τὰ πρὸς
 εἰρήνῃ. οὕτως οὐκ πᾶς ἂν ἡμῶν,
 ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς
 ἰαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύνα-
 τὰ μου εἶναι μαθητὴς. καλὸν τὸ
 ἄλλας, ἰὰν δὲ τὸ ἄλλας μαρτυρῇ,
 ἐν τίνι ἀρτυθῆσεται; οὐτε εἰς γῆν
 οὐτε εἰς νοστῖον ἠδὲ τὸν ὄψιν,
 ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὃ ἔχων ὅτα
 ἀκούει, ἀκούειτω.

Ἦσαν ἰγγίζοντες αὐτῷ πάν-
 τες οἱ τελῶναι, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ
 ἀκούειν αὐτῶ. καὶ διεγόγγυσον οἱ
 φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέ-
 γοντες, ἔτι οὗτος ἁμαρτωλὸς
 προσδέχεται, καὶ σωματίζει αὐτοῖς.
 ἀπεῖπε πρὸς αὐτὸς πῶ παραβο-
 λῶ ταύτῃ, λέγων. τίς ἀνδρω-
 πος ἂν ἡμῶν ἔχων ἑκατ' πρόβατα,
 καὶ ἀπολίσας ἐν ἑαυτῷ, ἢ ἕνα τα-
 λείπει τὰ ἑνενηκονταίνια ἐν τῇ
 ὄρῳ, καὶ πορεύεται ἠδὲ τὸ ἀπο-
 λῶλος ἕως εὗρει αὐτό. καὶ εὗρὼν
 ἐπιτίθεισιν ἠδὲ τὸς ὄμους ἑαυτοῦ
 χαίρων, καὶ ἑλθὼν εἰς τὸν οἶκον
 συγκατὰ τὸς φίλους καὶ τὸς γέτο-
 νας λέγων αὐτοῖς. συχαίετε μοι
 ἔτι ἕρπον τὸ πρόβατόν μου, τὸ
 ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅτως
 χαρὰ

sedens prius cogitat, an possit
 eum decē milibus occurrere ei,
 qui cum viginti milibus uenit
 contra se? alioquin adhuc illo
 longe agente, legatione missa,
 petit ea quæ pacis sunt. Sic
 ergo omnis ex uobis, qui non re-
 nunciat omnibus quæ possidet,
 non potest meus esse discipulus.
 Bonus est sal: si uero sal infu-
 tuatus fuerit, per quod condic-
 tius? Neq; in terram neq; in ster-
 quilinium utilis est, foras projic-
 iunt illum. Qui habet aures ad
 audiendum, audiat.

Accedebant autem ad eum ¹⁵
 omnes publicani et peccatores,
 ut audirent illum. Et murmu-
 rabat pharisei ac scribæ, dicen-
 tes: Hic peccatores recipit, ac
 cibū capit cum illis. Dicebat
 autem ad illos parabolā hanc,
 dicens: Quis ex uobis est homo
 qui habet centū oues, et si per-
 diderit unā ex illis, nōne relin-
 quit nonaginta nouē in deserto,
 et uadit ad illam quæ perie-
 rat, donec inueniat eam? Et
 quum inuenierit eam, imponit in
 humeros suos gaudens, ueniēsq;
 domum conuocat amicos et ui-
 cinos, dicens illis, Gaudete me-
 cū, quia inueni ouem meā quæ
 perierat. Dico uobis, quod ita
 gaudium

χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοῦντι, ἢ ἐπὶ ἑνενήκοντα ἑννέα δικαίοις, οἵ τινες ὁ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας. ἢ τις γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δίκαια, ἢ ἄνθρωπος πολὺν δραχμῶν μίαν, ὅχι ἅπτα λύχου, ἢ σαροῦ τῶν οἰκίαν, ἢ ζῆν ἐπιμελῶς, ἕως ὅπου εὔροισι, ἢ ὑρῶσα συνακαλέσῃ τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα, συγχαρήτω μοι, ὅτι εὔροισιν ἔλαβον δραχμῶν. ἢ ἀπώλεσα. οὕτως λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ θεῶν ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοῦντι. Ἄπει δὲ ἀνθρώπος τις ὄχι δύο υἱούς, ἢ ἕπερ ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ. πατὴρ δὲ μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱός, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκείνῃ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ζῶν ἀσώτως. Διαπανήσαντο δὲ αὐτῆς πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκεῖνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ προσεβήκει ἐκείνῃ ἐνὶ τῷ πολιτῶν εἰς χώρας ἐκεῖνης. καὶ ἐπιμύθη αὐτῆς εἰς τὰς ἀγρὰς αὐτῆς βοσκήναι χοίρους. καὶ ἐπεθύμη γινώσκειν τὴν κοιλίαν αὐτῆς ἀπὸ τῆς νηστείας ὧν ἠδίουσαν οἱ χοῖροι. καὶ εἰς εἰδίδου αὐτῷ. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἰδὼν,

gaudium erit in caelo super uno peccatore resipiscēte, magis quā super nonaginta novē iustis, qui non indigēt poenitentia. Sic quae mulier habēs drachmas decē, si perdidit drachmā unā, nō accēdit lucernā, et uerit domū, quaritq; diligētē donec inueniat. Et cū inuenierit, cōtōrat amicas ac uicinas dicens: Gaudete mecū, quia inueni drachmā quam perdi derā. Ita dico uobis, gaudiū erit corā angelis dei super uno peccatore resipiscēte. Sic autē: Homo quidā habuit duos filios, et dixit adoleſcentior illorum patri: Pater, da mihi portionē substantiāe quae ad me redit: et diuisit illis substantiā: ac post dies nō multos, quum omnia contraxisset adoleſcentior filius, peregre profectus est in regionē longinquā, et ibi dissipauit substantiam suam uiuendo luxuriose. Et postquam omnia consumpsisset, facta est ei fames ualida in regione illa. Et ipse coepit egere, et abijs, et adhaesit uni ciuium regionis illius, atq; is misit illū in uillam suā ut pasceret porcos. Et cupiebat implere uentrem suū deſiliquis, quibus porci uescebantur, neq; quisq; illi dabat. In se autē reuertens

ἔλθω, ἔπει. πόσοι μίθιοι ἔπα
 φρός μου πόρισαν ὄνομα ἄριστων.
 ἐγὼ δὲ λίμω ἀπόλυμαι. ἀνα-
 στας περιίσταμαι πρὸς τὸν πατέ-
 ρα μου, καὶ ὄρω αὐτῷ. πᾶτερ, ἡμαρ-
 τον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιον
 σου, καὶ οὐκ ἔτι εἰμι ἄξιον κληθῆ-
 ναι υἱὸς σου, τοῖσι σοὶ με ὡς ἕνα
 τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστας, ἦλ-
 θε πρὸς τὸν πατέρα ἐαυτοῦ. ἔτι ἢ
 αὐτὸ μακρὰν ἀπέχουτος, ἦδ ἔην αὐ-
 τὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα λαχρή-
 σθη, καὶ ἐπὶ δρασμῶν ἐπέπεσον ἡδὲ
 τὸν ἄρχυλον αὐτοῦ, καὶ λατιφι-
 λισιν αὐτόν. ἔπειτα δὲ αὐτῷ ὁ υἱός,
 πᾶτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν,
 καὶ ἐνώπιόν σου. καὶ οὐκ ἔτι εἰμι ἄ-
 ξιον κληθῆναι υἱὸς σου. ἔπειτα δὲ
 ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐ-
 τοῦ, ἐξήγγικατε πλὴν πολλῶν πλὴν
 πρώτῳ, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ
 δότε δακτύλιον ἐς πλὴν χεῖρα αὐ-
 τοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πό-
 δας, καὶ ἐξήγγικατε τὸν μό-
 σχον τὸν σιτατὸν δύσατε, καὶ φα-
 γόντες ἐσφραδῶμεν, ὅτι οὕτως ὁ
 υἱὸς μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν,
 καὶ ἀπολωλὸς ἦν, καὶ ἐυρέθη. καὶ
 ἠῤῥεσαντο ἐσφραίνεσθαι. ἦν ἢ ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ ὁ πρὸς βύθρον ἐν ἀγρῷ.
 καὶ ὡς ἄρχόμενος ἤγγικα τῇ οἰ-
 κίᾳ, ἠκούσει συμφωνίας καὶ χορῶν
 καὶ προσκλήσεται ἕνα τῶν
 παίδων αὐτοῦ, ἐπιωδάνετο,
 τί ἐστίν

reuersus dixit: Quam multi
 mercenarij patris mei abundat
 panibus, ego uero fame pereo.
 Surgam, & ibo ad patrem
 meum, & dicam ei: Pater, pec-
 caui in caelum & coram te,
 iam non sum dignus uocari fi-
 lius tuus, fac me sicut unum
 de mercenarijs tuis. Et sur-
 gens uenit ad patrem suum:
 Quum autē adhuc longe abes-
 set, uidit illum pater isrlus, &
 misericordia motus est, & ac-
 currens ruit in collum eius,
 & osculatus est eum. Dixitq;
 ei filius: Pater peccaui in cae-
 lum & coram te, neque pest-
 hac sum dignus uocari filius
 tuus. Dixit autem pater ad
 seruos suos: Proferite stolam
 primam & induite illum, &
 date anulum in manum eius,
 & calciamenta in pedes: &
 adducite uitulum sagi-
 natum, atq; maculate, sumptisq;
 epulis letemur: quia hic filius
 meus mortuus erit, & reui-
 xit: perierat, & inuentus est.
 Et coeperunt letari. Erat au-
 tem filius eius senior in agro,
 & quum ueniret & appropin-
 quasset domū, audiuit concen-
 tum & choros et uocauit unum
 de seruis suis, & interrogauit
 quid

τί ἐστι ταῦτα, ὃ ἤπειν αὐτῷ. ὅτι
 ὁ ἀδελφός σου ἔστι, καὶ ἰδύσθαι ὁ πα-
 τὴρ σου τὸ μίσχον τὸν σιτουτὸν,
 ἔτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.
 ὄργισθη ἡ καὶ ἔκλειψεν εἰσελθῆναι.
 ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ βελθὼν πα-
 ρεκάλεσεν αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς,
 ἔειπεν τῷ πατρί, ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη
 δουλεύω σοι, καὶ ἔδωκα σοι ἔντολόν
 σε παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ ἐδωκατε
 ἰδωνάσ τε ἰσοφον, ἵνα μετὰ τῶν φί-
 λων μου ἐφραδῶ, ὅτι δὲ ὁ ἴσος
 σου οὐτὸν ὁ καταφαγὼν σου τὸν
 βίον μετὰ πορνῶν, ἔλαβεν, ἰδυ-
 σασ αὐτῷ τὸν μίσχον τὸν σιτου-
 τόν. ὁ δὲ ἔειπεν αὐτῷ. τί κενον, σὺ
 πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάν-
 τα τὰ ἐμά σὰ ἔστιν. ἐφραδῶμαι
 δὲ, καὶ χαρῶμαι ἰδοὺ, ὅτι ὁ ἀδελ-
 φός σου οὐτὸν νικρὸς εἶναι, καὶ ἀνί-
 σους, καὶ ἀπολωλὸς εἶναι, καὶ
 ἐφραδῶ.

16 Ελεγε ἡ καὶ πρὸς μαθητὰς αὐ-
 τῷ, ἀνδρῶν τις εἶναι πλούσιος ὃς
 ἔχει οἰκονόμον, καὶ ἔστι διὰ βλάβην
 αὐτῷ, ὡς διασπορῆσιν τὰ ὑ-
 πάρχοντα αὐτῷ. καὶ φωνήσας αὐ-
 τὸν, ἔειπεν αὐτῷ. τί τῆστο ἀνδρῶ πε-
 ρὶ σὸς ἀπόδος τὸν λόγον αὐτοῦ οἰκο-
 νομίας σου. ὃ καὶ ἀποκρίσας ἔτι οἰκο-
 νομῆν. ἔειπεν ἡ καὶ αὐτῷ ὁ οἰκονό-
 μος, τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου
 ἀφραδῶ τῷ οἰκονομῆν ἀπὸ ἐ-
 μὲ; σὺ ἀπὸ ταῦν διὰ λόγῳ, καὶ αὐτῶν
 αἰσχύνομαι,

quid esset illa. At is dixit illi
 frater tuus uenit, et occidit pa-
 ter tuus uiculum illum sagina-
 tum, quod incolumē illum rece-
 perit. Indignatus est autē, nec
 uolebat introire. Pater ergo illi
 egressus rogabat illū. At il-
 le respondēs dixit patri: Ecce
 tot annis seruiō tibi, nec un-
 quam praeceptum tuum trans-
 gressus sum, nec unquam dedi-
 sti mihi hredum, ut cum amicis
 meis letarer: sed postquam fi-
 lius tuus hic, qui deuorauit sub-
 stantiam tuam cum meretrici-
 bus, uenit, occidisti illi uiculum
 illum saginatum. At ille dixit
 ei: Fili, tu semper mecum es, et
 gaudere oportebat, quia fra-
 ter tuus hic mortuus erat, et re-
 uixit: perieratq; et inuētius est.

Dicebat autē et ad discipulos
 suos: Homo quidā erat diues,
 qui habebat dispensatōrē, et hic
 delatus est apud illū, ut q; distri-
 paret bona ipsius. Et uocauit il-
 lū, et ait illi: Quid hoc audio de
 te? Redde rationē dispensatiō-
 nis tuae: nō. n. poteris possibae dispe-
 sare. At autē dispensator intrā-
 se: Quid faciā, quia dominus me
 ut aufert d me dispensationē?
 Hodere non ualco, mendicare
 erubescō.

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥΙ.

ἀσχύνομαι, ἐν ᾧ τί ποιήσω, ἵνα
 εἴ ἂν μεταστῶ αὐτῶν οἰκονομίας
 δεξάνται με ἰς τὰς οἴκους αὐτῶν.
 ἢ προσκαλεσάμενον ἵνα ἐκασ-
 τὸν τῶν κριωφαλιτῶν τὸν λιγίον
 αὐτῶν, ἐλεγε τῷ πρώτῳ. ὡς οὖν ὁ-
 φείλεις τῷ κυρίῳ μου. ὁ δὲ ἄπειρ.
 ἵνα τὸν βιάτους ἐλαίον. ἢ ἄπειρ
 αὐτῶν. δεξαί σου τὸ γράμμα, καὶ
 καθίσας ταχέως γράψου πιντύ-
 κωντα. ἐπειτα ἐτόρῳ ἄπει. σὺ δε-
 πώσω ὁ φείλεις, ὁ δὲ ἄπειρ. ἵνα
 τὸν κέρως σὺ τε. ἢ κίρει αὐτῶν. δε-
 ξαίς τὸ γράμμα, ἢ γράψου ὁ γ-
 δούκουλα. ἢ ἐπὶ ἡν ὁ δὲ ἡύριος τὸ
 οἰκονόμον αὐτῶν οἰκονομίας, ἐπὶ φρονί-
 μως ἐποίησεν. ἐπὶ οἱ ἡοὶ τῶ αὐτῶ-
 νος τότε φρονιμώτεροι ἐπὶ τὸς
 ἡοὶ τὸ φώτος εἰς πᾶν γενεᾶν πᾶν
 ἡοὶ τῶν ἡοὶ. καὶ τῶ ἡοὶ λέγω. ποιῶ
 σαῖ ἐαυτοῖς φίλους ἢ τὸ μαμμων-
 νᾶ αὐτῶν οἰκονομίας, ἵνα εἴ ἂν ἡν ἡν-
 τῶν, δεξάνται ἡοὶ ἰς τὰς αἰωνίους
 οὐλώας. ὁ πιστὸς ἐν ἡλαχίστῳ, ἢ
 ἐν πολλῷ πιστὸς ὄστι, ἢ ὁ ἐν ἡλα-
 χίστῳ ἄδιν, ἢ ἐν πολλῷ ἄδι-
 κός ἐστιν. ὁ δὲ ἐν τῷ ἄδινῳ μαμ-
 μονᾶ πιστοὶ ἐν ἡν ἡν ἡν, τὸ ἄδι-
 κὸν τίς ἡοὶ πιστεύσει; ἢ ἐν
 τῷ ἄλλοτῶν πιστοὶ ἐν ἡν ἡν ἡν,
 τὸ ἡν ἡν τίς ἡοὶ δὲ ἡοὶ; ὁ δὲ
 οἰκονομίας δύνανται δύνανται κυρίως δὲ
 λέγειν, ἢ ἢ τὸ ἡν ἡν μισοῦσα, ἢ τὸν
 ἡν ἡν ἀγαπῶσα, ἢ ἡν ἡν ἀνδραγαθῶν,
 ἢ τὸ

erubescio. Scio quid faciam, ut
 quum amicus fuero a dispensa-
 tione, recipiant me in domos
 suas. Conuocatis itaq; singulis
 debitoribus domini sui, dicebat
 primo, Quantum debes domino
 meo? At ille dixit: Centū ba-
 tos olei. Dixitq; illi: Accipe
 cautionē tuam, & sede cito et
 scribe quinquaginta. Deinde al-
 teri dixit: Tu uero quantū de-
 bes? Qui ait: Centum coros tri-
 tici. At ille: Accipe cautio-
 nem tuam, et scribe octoginta.
 Et laudauit dominus dispensa-
 torem iniquum, quod prudenter
 fecisset. Quia filij huius seculi
 prudentiores sunt filijs lucis in
 natione sua. Et ego uobis dico:
 Facite uobis amicos ex māmo-
 na iniusto, ut quū defeceritis, re-
 cipiant uos in æterna tabernacu-
 la. Qui fidelis est in minimo, &
 in multo fidelis est: & qui in mi-
 nimo iniquus est, is & in multo
 iniquus est. Si ergo in iniquo
 mammona fideles non fuistis:
 quod uerum est, quis credet uo-
 bis? Et si in alieno fideles non
 fuistis, quod uestrum est: quis
 dabit uobis? Nemo seruus po-
 test duobus dominis seruire, aut
 enim unum odio habebit, & al-
 terū diliget: aut uni adhaerebit,
 R &

EVANG LUCAE

καὶ τοῦ ἑτέρου ἡ καταφρονήσεις.
 οὐ δύνασθε δεῖν δουλεύειν, καὶ
 μαμμωνᾶ. ἡκούον δὲ ταῦτα
 πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι φιλάρ-
 γυροι ὑπάρχοντες, καὶ βριμυκ-
 τήριζον αὐτόν. καὶ ἄπειν αὐ-
 τοῖς. ὑμᾶς ἐστὶ, οἱ δικαιοῦντες
 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων
 ὃ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας
 ὑμῶν, ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψη-
 λόν, βλελυγμα ἐνώπιον τοῦ
 θεοῦ ἔστι. ὁ νόμος, καὶ οἱ προ-
 φῆται ἕως ἰωάννου, ἀπὸ τότε ἡ
 βραχίδια τοῦ θεοῦ ἐπαγγελίσι-
 ται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὸν βιάσι-
 ται. ἐνοκώτερον δὲ ἔστι τὸν
 οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν παριλ-
 δεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν ἡδραίαν
 πρῶτον. πᾶς ὁ ἀπολόων τὴν γυ-
 νῆκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοι-
 χεύει. καὶ πᾶς ὁ ἀποκελυμένω ἀ-
 πὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχεύει. ἀν-
 θρωπος δὲ τις λιὼ πλούσιος, καὶ
 ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ ἔσασον
 ἐσφραγίσμενον καὶ ἡθέρων λαμ-
 πρῶς. πῶς δὲ τις λιὼ ἐνόματι
 λάζαρος, ὃς ἐβήλυτο πρὸς τὸν
 πυλῶνα αὐτοῦ ἡλικωμένον, καὶ ἐπι-
 θυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψι-
 χίων τῆς πίστεως ἀπὸ τῆς φα-
 ρίσης τοῦ πλουσίου. ἀλλὰ καὶ οἱ
 λιόντες ἄρχόμενοι ἀπὸ λαχοῦ τὰ
 ἔλκεα αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀπο-
 θανῆναι τὸν πτωχόν, καὶ ἀπειχ-
 θῆναι

& alterum contemnet. Non
 potestis deo servire & mam-
 monae. Audiebant autem hec
 omnia et pharisaei qui erant au-
 ri & deridebant illum. & ait
 illis: Vos estis qui iustificatis
 uosipfos coram hominibus, de-
 us autem nouit corda uestra.
 Quia quod hominibus excelle-
 sum est, abominandum est cor-
 rum deo. Lex & prophetae
 usque ad Ioannem, ab eo tempo-
 re regnum dei annuntiatur
 & quiuis in illud uim facit.
 Facilius est autem caelum &
 terram praeterire, quam legit
 unum apicem cadere. Quis
 quis dimittit uxorem suam
 & alteram ducit, adulterium
 committit: & qui dimissam
 a uiro ducit, adulterium com-
 mittit. Homo quidam eruit
 diues, qui induebatur purpu-
 ra, & bysso, & epulabatur
 quotidie splendide. Eruit
 autem quidam mendiculus no-
 mine Lazarus, qui iacebat
 ad ianuam eius ulcerosus,
 cupiens saturari de micis
 quae cadebant de mensa di-
 uitis. Sed & canes ue-
 niebant ac lungebant ulcera
 eius. Accidit autem ut
 moreretur mendiculus, & des-

C A P U T X V I I .

Ἰδὼν αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων
 εἰς τὸν λόφον ἀβραάμ. ἀπὸ θά-
 νη· ἢ δὲ πλούσι· ἢ ἰτάφυ· ἢ
 ἐν τῷ ἅλῃ ἰπάραις τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχωμ ἐν βασι-
 νοῖς, ὄρα τὸν ἀβραάμ ἀπὸ μα-
 κρόθιμ, ἢ λάζαρον ἐν τοῖς κόλ-
 ποῖς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας
 ἄπι· πάτερ ἀβραάμ, ἐλεησέμ
 με, καὶ τίμησον λάζαρον, ἵνα
 βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐ-
 τοῦ ὕδατ· καὶ καταψύξῃ τίμ
 γλῶσσάμ μου, ὅτι ὀδυῶμαι ἐν
 τῇ φλογὶ ταύτῃ· ἄπι ἢ ἀβραάμ·
 τίμνον, μὴ ἀνητι, ὅτι ἀπίλαβεις
 τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ
 λάζαρ· ὁμοίως τὰ λιανά· νῦν
 ἢ ἴδε παρακαλεῖται, σὺ ἢ ὀδυ-
 νᾶσαι· ἢ ἰδὲ πᾶση τούτοις μετα-
 ξὺ ἡμῶν καὶ ἡμῶν χάσμα μέγα
 ἐστῆρικται, ὅπως οἱ θελοντες δια-
 εἶναι ἐν τῷ θέν πρὸς ὑμᾶς, μὴ
 δύνανται μὴ δὲ οἱ ἐκείθεν πρὸς
 ἡμᾶς διαπέρωσιμ· ἄπι ἢ, ὄρω-
 τῶ ὄμ σε πάτερ, ἵνα τίμησῃς αὐ-
 τὸν εἰς τὸν οἶνον τῷ πατρὸς μου·
 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως δε-
 μαρτύρησῃ αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ
 αὐτοὶ ἐλθωσιμ ἕς τὸν τόπον τῆ-
 στομ τῷ βασιάν· λέγει αὐτῷ ἀβρα-
 άμ· ἔχου μωσία καὶ τοὺς προφή-
 τας, ἀκυσάτωσαν αὐτ· ὁ ἢ ἄπην·
 ὅχι πάτερ ἀβραάμ, ἀλλ' ἵαυτις
 ἀπὸ νεκρῶν πορεύσῃ πρὸς αὐτοὺς
 μετα-

portaretur ab angelis in si-
 num Abrahæ . Mortuus
 est autē & dives , ac sepultus
 est . Atque in tartaro subla-
 tis oculis suis quum esset in tor-
 mentis , uidet Abraham emi-
 nus , & Lazarum in sinu eius ,
 & ipse clamans dixit : Pater
 Abraham , miserere mei , &
 mitte Lazarum , ut intingat
 extremum digiti sui in aquam ,
 ac re frigeret linguam meam ,
 quia crucior in flamma hac .
 Dixit autem Abraham : Fi-
 li , recordare , quod receperis bo-
 na tua in uita tua , & Laza-
 rus similiter mala . Nunc au-
 tem hic solatio fruitor , tu uero
 cruciaris . Et super hæc om-
 nia inter nos & uos hiatus in-
 gens , firmatus est , ut hi qui uo-
 lunt hinc transire ad uos non
 possint , neque isti hinc huc tran-
 scendere . Sic autem : Rogo
 ergo te pater , ut mitas eum in
 domum patris mei . Habeo e-
 nim quinque fratres , ut testifi-
 cetur illis , ne & ipsi ueniant
 in hunc locum cruciatus . Sic
 illi Abraham : Habent Mo-
 sen ac prophetas , audiant
 illos . At ille dixit : Non ,
 pater Abraham : sed si
 quis ex mortuis ierit ad eos ,
 R ij resi-

EVANG. LUCAE

μετανοήσουσι. ἔπει ἰαυτῷ. ἡ μω
 σίως ἢ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκού-
 ουσι, ὁ δὲ ἰὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀ-
 νασῆ, πεσθῆσονται.

17 Εἰ πῶς ἀπὸς τοὺς μαθητὰς.
 ἀνένδοντον ἔστι τῶ, μὴ ἐλθεῖν τὰ
 σινάλαλα. ἔτι δὲ δι οὐ ὄρχητι.
 λυσιτελεῖ αὐτῷ, εἰ μὴ ὁ ὄνινος
 περινεῖται πρὶ τὸν φάχηνλου αὐ-
 τῶ, ἢ ἔρριπῆς εἰς τὴν θάλασσαν,
 ἢ ἵνα σκναδαλίση ἵνα τῶ μικρῶν
 τούτων. προσέχεται ἑαυτοῖς. ἰὰν
 δὲ ἀμάρτη εἰς σὶ ὁ ἀδελφός σου
 ἐπιτίμησον αὐτῷ, ἢ ἰὰν μετανοή-
 σῃ, ἄφες αὐτῷ. ἢ ἰὰν ἑπτάνεις ἢ
 ἡμύρας ἀμάρτη εἰς σὶ, ἢ ἑπτά-
 νεις ἢ ἡμύρας ἐπιστρέψῃ ἐπί σῃ,
 λέγω. μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.
 ἢ εἴπωρ οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ.
 πρόσθε ἡμῖν πίστιμ. ἔπει ἀπὸ
 λύειος. ἡ ἔχετε πίστιμ ὡς λιόνηκον
 σινάπεως, ἡ λέγειτε ἄν τῆ σκνα-
 μίνωταύτη, ἐκρίζωσῆτε ἢ φυτεύθη-
 τε ἐν τῇ θαλάσῃ, ἢ ἐπιήκοντες ἄν
 ὑμῖν. τίς ἂν ὑμῶν δόλον ἔχων
 ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὁς ἐ-
 σελθόντι αὐτῷ ἐκ τῆ ἀγρῶς ἔρῃ ἐν
 θίως παρελθῶν ἀνάπτεσαι, ἀλλ'
 ἔτι ἔρῃ αὐτῷ ἰτοίμασον τί εἰς π-
 νήσω, ἢ πρὶ σωσάμενος διακόνος
 μοι ἵως φάγω ἢ πῖω, ἢ μετὰ ταῦ-
 τὰ φάγισαι ἢ πῖσαι σὺ; μὴ χάριν
 ἔχῃ τῷ δέλω ἐκείνῳ ὅτι ἐποίησε ἵνα
 διαλαχθῆναι αὐτῷ; ὁ δὲ οὐκ. ὅτως
 ηγεῖ

resipiscunt. Sic autem illi: Si
 Moysen & prophetas non au-
 diunt, neque si quis ex mortuis
 resurrexerit, credent.

Sic aut ad discipulos: Fieri
 non potest qui veniat offediculo.
 Vt tamen illi per que veniunt
 Expedi illi, si mola asinaria
 ponatur circa collu eius, et pro-
 iectus fuerit in mare, potius
 ut offediculo sit un de passibus
 istis. Cavete vobis. Si peccave-
 rit in te frater tuus, incepta illi:
 et si poenituerit, remitte illi. Et
 si septies in die peccaverit in te,
 et septies in die couersus fuerit
 ad te, dicēs: Poenitet me, remitte
 illi. Et dixerunt apostoli domi-
 no: A dauge nobis fide. Dixit
 aut dominus: Si habereis fide
 sicut habet granum sinapis, die-
 risseticis huic arbori sycaminon
 eradicare et transplantare in ma-
 re, & obedisset vobis. Quis au-
 tem uestrum habens seruu aru-
 te aut pascentē, qui regresso ad
 agro dicat statim, Transi, &
 accumbe: ac non potius di. it illi.
 Para quod coenē, & præcinge
 te, ac ministra mibi donec edico
 & bibito tu? Nun gratia habet
 seruo illi, quia fecit, quia ei impe-
 rata fueram? Non puto. Sic
 & nos

CA P V T X V I I .

ἢ ἡμᾶς, ὅτ' ἂν ποιήσῃ πάντα
 τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγει,
 ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι ὄμεν, ὅτι ὁ
 ἀφείλομεν ποιῆσαι, ἠπεύνη-
 μεν, ἢ ἔγενετο ἐν τῷ πορεύεσθαι
 αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς
 διήρχετο διὰ μίσησ σαμαρείας καὶ
 γαλιλαίας. καὶ ἰσχυροὶ αὐτοῦ
 τοῦ ἑστῆσαν ἐπὶ τῷ ὄρει, καὶ
 αὐτῷ εἶπα λέγοντες, οἱ ἰ-
 σχυροὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
 φωνῶν, λέγοντες, ἰσοῦς ἐπιτάτα,
 ἰλησοῦν ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν, ἔπερ αὐ-
 τοῖς, πορευθῆντες ἐπὶ δέξασθαι ἑαυ-
 τὸς τοῖς ἰερεῦσι, καὶ ἔγενετο ἐν τῷ
 ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκασταρίδισσας.
 εἰς τὸ αὐτῶν ἰδῶν, ὅτι ἰάθη, ὑ-
 πὲρ ἑστέ, μετὰ φωνῆς μεγάλης
 δοξάζων τὸν θεόν. καὶ ἐπεὶ ἐπὶ
 πορεύεσθαι παρὰ τὸς πόδας αὐ-
 τοῦ, ἐχρησθῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς
 ἔειπεν, ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 ἰσοῦς, ἔειπεν, οὐχὶ οἱ δέκα ἰαθῆ-
 σάντων ἐστὶν ἐν τῷ πορεύεσθαι
 αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ αὐτῷ, ἀναστὰς
 πορεύεσθαι, ἢ πῶς σου εἰσῶκε ἰσι.
 ἰσχυροὶ αὐτοῦ, ὅτι ἰσχυροὶ αὐτοῦ
 τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ
 ἔειπεν, οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία
 τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως. οὐδὲ
 ἔρχεται, ἢ ἰσχυροὶ αὐτοῦ, ἢ ἰσχυροὶ αὐτοῦ

& uos quū feceritis omnia quę
 præcepta sunt uobis, dicit: Ser
 ui inutiles sumus, quod debui-
 mus facere, fecimus. Et fa-
 ctum est dum iret Hierosoly-
 mam, & ipse transibat per me-
 diam Samariã & Galilæam.
 Et quū ingrederetur quendam
 uicium, occurrerunt ei decem ui-
 ri leprosi qui steterunt procul,
 intentaq; uoce dixerunt: Iesu
 præceptor, miserere nostri. Quos
 ut uidit, dixit illis: Ite ostendite
 uos sacerdotibus. Et factū est,
 ut inter eundum mundati sint.
 Vnus autem ex illis ut uidit
 quod mundatus esset, regres-
 sus est cum uoce magna glori-
 ficans deum, & procidit in fa-
 ciem ad pedes eius, gratias a-
 gens ei: & hic erat Samarita-
 nus. Respondens autē Iesus,
 dixit: Nonne decem mundati
 sunt? Nouem autem illi ubi?
 Non sunt reperti qui redierint,
 ut darent gloriam deo, nisi hic
 alienigena. Et ait illi: Sur-
 ge, uade, fides tua te seruauit.
 Interrogatus autem à phari-
 saïs, quando uenturum esset
 regnum dei, respondit eis, &
 dixit: Non ueniet regnum dei
 cum obseruatione, neq; dicent.
 Ecce hic, aut ecce illic. Ecce

R iij enim

γὰρ ἡ βασιλεία τῆς δεξιᾶς ἐν τῷ ὕμῳ
 ὄψιν. ἄπει ἡ πρὸς τοὺς μαθητάς.
 ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε ἐπιθυμήσει
 τε μίαρ τῶν ἡμερῶν τῆς γού τῆς ἀν-
 θρώπου ἰδέειν, καὶ οὐκ ἔσται. καὶ
 ὁρῶσιν ὑμῖν, ἰδέειν ὡδε, ἰδέειν αὐ-
 μὸν ἀπέλθαι, μὴ ἵδιώξῃτε. ὡσ-
 περ γὰρ ἡ ἀστραπή ἡ ἀστράπτουσα
 ἐκ τοῦ ὑπερουρανοῦ, εἰς τὸν ὑπερου-
 ρανὸν λάμψει, οὕτως ἔσται καὶ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐ-
 τῆς. πρῶτον ἵδιώξῃ αὐτὸν πολλὰ
 παλάμην, καὶ ἀποδοκιμασθήσονται ἀ-
 πό τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐ-
 γίνετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ νῶε,
 οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἔσθιον, ἐπίνον,
 ἐξέμου, ἐξέγαμίζοντο, ἄχρι ἧς
 ἡμέρας εἰσῆλθεν νῶε εἰς τὸν κι-
 βωτὸν, καὶ ἠλθεν ὁ κατακλιςμὸς,
 καὶ ἀπώλετο πάντας. ὁμοίως
 καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις
 λώτ. ἔσθιον, ἐπίνον, ἐγέγρασον,
 ἐπίλωσαν, ἐφύττον, ὠκοδόμουσαν,
 ἢ ἢ ἡμέρας ἐβύλθη λώτ ἀπὸ σοφί-
 μων, ἐβραβεῖ πῦρ καὶ θεῖον ἀπὸ ἐ-
 ρανθῆ. καὶ ἀπώλετο πάντας. κα-
 τὰ ταῦτα ἔσται, ἢ ἡμέρα ὁ υἱὸς τῆς
 ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται, ἐν
 ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅς ἔσται ἰδί τοῦ
 δώματός, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς ἐν τῇ
 οἰκίᾳ, μὴ κατὰ λέγω ἀραι αὐτά. καὶ
 ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπισπι-
 ψάτω εἰς τὰ ὄπισθεν. μνημονεύετε
 διὰ τὸ

enim regnum dei intra uos est.
 Et ait ad discipulos: Venient
 dies quando desiderabitis ui-
 dere unum diem filij homi-
 nis, nec uidebitis. Et dicent uo-
 bis, Ecce hic, ecce illic. Note-
 te ire, neque sectemini. Nam
 sicut fulgur coruscans e regie
 ne quae sub caelo est, in alteram
 quae sub caelo est, fulget: ita e-
 rit filius hominis in die suo.
 Sed prius oportet illum multi-
 ta pati, & reprobari a natione
 hac. Et sicut accidit in die-
 bus Noë, ita erit & in diebus
 filij hominis. Edebant, bibebant,
 uxoribus ducebant, & ducen-
 bantur nuptum ad eum usque
 diem, quo intravit Noë in ar-
 cam, & uenit diluuium, &
 perdidit omnes. Consimiliter
 etiam sicut accidit in diebus
 Lot: edebant, bibebant, ente-
 bant, uendebant, plantabant,
 aedificabant. Caeterum quo die
 exiit Lot e Sodomis, pluit
 igni & sulphure de caelo, &
 omnes perdidit. Secundum haec
 erit dies, quo filius hominis re-
 uelatur. In illo die qui fue-
 rit in tecto, & uasa eius in do-
 mo, ne descendat ad tollendum
 illa, & qui in agro similiter non
 redeat ad relicta. Memoret
 autem

CAPUT XVIII.

δε αὐτὸς γυναικὸς κῶτ. δε γὰρ συνη
 σεν τὴν ψυχὴν αὐτῆς σωσαί, ἀπολι
 σεν αὐτὴν. καὶ δε γὰρ ἀπολίσει αὐ
 τὴν, συνογόνει αὐτὴν. λέγω ὑ
 μῖν, ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἴσονται
 δύο ἐπὶ κλίβου μίας, ὃ ἂν παρα
 ληφθῆσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεί
 σεται. δύο ἴσονται ἀλύθουσαι ἐπὶ τὸ
 αὐτό. ἢ μία παραληφθῆσεται, καὶ ἡ
 ἕτερα ἀφείσεται. καὶ ἀποκριθῶ
 ντες λέγουσιν αὐτῷ, πῶς κύριε; ὃ ἢ
 ἄπειν αὐτοῖς. ὅπου τὸ σῶμα, καὶ
 σωμαχθῆσονται καὶ οἱ αἰετοί.

Ελεγε ἡ παραβολὴ αὐτοῖς
 πρὸς τὸ δῆν πάντοτε προσεύχε
 σθαι, καὶ μὴ ἐκκαθεῖν, λέγων. κρι
 τὴς τίς ἐσὶ ἐν τῷ πόλει, ἢ θεὸς μὴ
 φοβούμενος, καὶ ἀνθρώπων μὴ ἐν
 φόβῳ. Χρῆσθαι δὲ τῷ ἐν τῷ πό
 λει ἐν φόβῳ, καὶ ἕρχεσθαι πρὸς αὐτὸν λέγε
 σαί. ἐν δὲ κλίβῳ με ἀπὸ τῆς ἀντιδι
 κτυμῆς. καὶ ἐκ τῆς ἀντιδικτικῆς ἐπὶ χρέου
 μετὰ ἡ ταῦτα ἔργα ἐν ἑαυτῷ. εἰ
 καὶ τὸ θεὸν ὁ φοβούμενος ἀνθρώπων
 ἐκ φόβου φοβούμενος, λέγει τὸ παρ
 ἑαυτοῦ μοι κόπον τὴν χρεὼν ταύ
 τῃν, ἐν δὲ κλίβῳ αὐτῷ, ἵνα μὴ ἴδῃ
 τίλος ἐρχομένου ὑποπιάσει με. εἰ
 περὶ ὃ κίριος. ἀκούσατε τί ὁ κρι
 τὴς τῆς ἀδικτικῆς λέγει. ὃ ἢ θεὸς δὲ μὴ
 ποιῶσιν τὴν ἀντιδικτικὴν τὴν ἐκ
 αὐτῆς τῶν βούλων πρὸς αὐτὸν ἡμί
 κρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν ἐπὶ
 αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν ἐτι ποιῶσιν τὴν
 ἀντιδικτικὴν

autem estote uxoris Lot. Qui
 cunq; quaesierit animā suam ser
 uare, perdet illam: & quicunq;
 perdiderit illam, uitam illi para
 bit. Dico uobis, in illa nocte e
 runt duo in lecto uno: unus as
 sumetur, & alter relinquetur.
 Duae erunt molentes simul, una
 assumetur, & altera relinque
 tur. Et respondētes dicūt illi:
 Vbi domine? Qui dixit illis,
 Vbi cunq; fuerit corpus, illuc
 congregabuntur & aquilae.

Dicebat autē & parabolā ad
 illos, huc spectācō, q; oporteret
 semp orare, nec defatigari, dicēs
 Iudex quidā erat i quadā ciuitate
 te, qui deū nō timebat, nec homi
 nem reuerbatur. Vidua autē
 quadam erat in ciuitate illa &
 ueniebat ad eū, dicēs: Vindica
 me de aduersario meo: Et nole
 bat aliquandiu. Post haec autē
 dixit intra intra se: Quanquam
 deum non timo, nec hominē, re
 uereor, tamen quia molesta est
 mihi haec uidua, uindicabo illā,
 ne tandem ueniens sugillet me.
 At autem dominus: Audite
 quid iudex iniquus dicat. Deus
 autem non faciet uindictam ele
 ctorū suorū, clamātū ad se die
 ac nocte, etiā qui patēs fuerit
 super. l. is? Dico uobis q; faciet
 R. iij uindictam

ἐν δίκῃσιν αὐτῶν ἐν τάχει· πλὴν
 ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἐλθὼν ἀρα εὐ
 ρήσει τινὲς πιστοὺς ἐπὶ τῇ γῆσιν· ἀπὶ
 ἧς ἢ πρὸς τινὰς τὸς ποιηθῆσας
 ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι ἴσονται δικαιοὶ ἢ βί
 θινούοντας τὸς λοιποὺς, τινὲς πα
 ραβολῶν ταύτων· ἀνθρώποι δύο
 ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱεῖρον προσώξα
 σθαι, ὁ αἷς φαρισαῖος ἢ ὁ ἕτερος τε
 λῶνης· ὁ φαρισαῖος ἔσθλης, πρὸς
 ἑαυτὸν ταῦτα προσέειπε, ὁ θεὸς
 εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἐγὼ ἐμὶ ὡσπερ
 οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀργα
 ρίαι, ἀδικοὶ, μοιχοί, ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 ὁ τελῶνης, νηυσὶ δὲ τῆς σαββά
 του, ἐπολιματῶ πάντα ἕσα κῆ
 μαί, ἢ ὁ τελῶνης μακρότερον ἕως
 οὐκ ἤθελεν εὐθεῖ τὸς ἐφθαλμοὺς
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπ' ἀραι, ἀλλ'
 ἐτυπτεν εἰς τὸ σῆμα αὐτοῦ, λέ
 γων· ὁ θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶν ἁ
 μαρτιῶν· λέγω ὑμῖν, κατέβη
 οὐτὸς διδικαιομῆν εἰς τὸν
 οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 ὁ ὑψῆν ἑαυτοῦ, ταπεινώθησιν,
 ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσιν.
 προσέειπε δὲ αὐτῶν ἢ τὰ βριση
 ἢ αὐτῶν ἀπτηται· ἰδέντες δὲ
 οἱ μαθηταί, ἐπέτιμυσαν αὐτοῖς.
 ὁ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 τὰ, ἀπὶ· ἀφῆτε τὰ παιδία ἄρχε
 σθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε
 αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ὄχι
 ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ
 λέγω

vindictam illorum cito. Verum
 tamen filius hominis qui uen
 rit, an reperiturus est fidem in
 terra? Dixit autē & ad quos
 dā, qui in se confidebant quod
 essent iusti, et aspernabantur ce
 teros, parabolam istam: Duo
 homines ascendebant in tem
 plum, ut precarentur: unus pha
 risaeus, & alter publicanus.
 Phariseus stans, haec apud se
 orabat, Deus, gratias ago tibi
 quod non sim sicut ceteri homi
 nes, raptores, iniusti, adulteri,
 uelut etiam hic publicanus: iei
 no bis in sabbato: decimas do
 omnium quae possideo. Et publi
 canus procul stans, nec oculos
 uolebat ad caelum attollere, sed
 percutiebat pectus suam, di
 cens: Deus, propitius esto mihi
 peccatori. Dico uobis, descen
 dit hic iustificatus in domum
 suam magis quam ille: quia om
 nis qui se extolli, humiliabitur:
 & qui se humiliat, extolletur.
 Afferebant autem ad eum
 & infantes, ut eos tangeret.
 Quod quum uiderent discipu
 li, increpabant illos. Iesus au
 tem quum illos ad se uocasset,
 dixit: Sinite pueros uenire ad
 me, & nolite uetare eos, te
 lum enim est regnū dei. Amen
 dico

C A P U T XVIII.

λέγω υμῖν, ὅς ἐὰν μὴ δέξηται
 τὸ βασιλεῖον τοῦ θεοῦ ὡς τὸ παι-
 διοῦν, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό. καὶ
 ἐπιρώτωνί τις ἀρχὴ αὐτῶν, λέ-
 γων. διδόνου μοι ἀγαθὸν, τί ποιή-
 σαις ἵνα εἰδῶ αὐτῶν κληρονομήσω;
 εἶπε ἡ αὐτῶν ὁ ἰησοῦς. τί με λέγεις
 ἀγαθόν; ὁ θεὸς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς ὁ-
 θεὸν. τὰς ἐντολὰς οὐκ ἴσθαι, μὴ μοι
 λέγεις, μὴ φωνώεις μὴ κλέψεις,
 μὴ ψεύδῃ μαρτυρίσεις, τίμα τὸν
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.
 ὃ ἢ ἅπαι ταῦτα πάντα ἐγὼ λαβὼν
 ἔμω ἐν νιότητί μου. ἀκούσας ἡ
 αὐτῶν ὁ ἰησοῦς, ἔπερ αὐτῶ. ἔπι-
 περ σοι λέγει. πάντα ἴσα ἔχεις
 πώλησον, καὶ διάδος τῶν πτωχείς,
 καὶ ἔξες θησαυρὸν ἐν οὐρανῶ, καὶ
 οὐδὲν ἀπολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκού-
 σας ταῦτα, σφίλοντο ἡ ἰησοῦς.
 καὶ πάλιν εἶπε. ἰδοὺ ἐγὼ
 εἰς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς σφίλοντο περι-
 νήμην ἅπαι. πῶς δύσκολός οἱ
 τὰ χρήματα ἔχοντες. ἴσθησεν
 αὐτῶ τὸ βασιλεῖον τοῦ θεοῦ.
 ὁ κενώτερος γὰρ ἔστι λιμνηλον
 διὰ φουμαλιὰς (αἰσίδα) εἰσέλ-
 θῆν. ἢ πλοῖσιον εἰς τὸν βασιλεῖ-
 ον τοῦ θεοῦ εἰσέλθῆν. ἔπερ ἡ οἱ ἀ-
 κούσαντες, καὶ τίς δύναται σωθῆ-
 ναι; ὁ δὲ ἔπει, τὰ ἀδύνατα πα-
 ρὰ ἀνθρώποις, δύνατά ἐστι πα-
 ρὰ τῷ θεῷ. ἔπει ἡ ὁ πῶς ἔστι.
 ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήναμεν πάντα,

dico uobis: Quicumq; non acce-
 perit regnum dei ueluti puer,
 non intrabit in illud. Et inter-
 rogauit eum quidam princeps,
 dicens, Magister bone, quid fa-
 ciendum mihi, ut consequar ui-
 tam aeternam? Dixit autē ei Ie-
 sus, Quid me dicis bonū? Nemo
 bonus, nisi solus deus. Præcep-
 ta nosti, Non cōmittes adulte-
 riū, non occides, non facies fur-
 tiū, non falsum testimoniū dices,
 honora patrē tuum & matrem
 tuam. At ille ait, Hac omnia
 seruauī a iuuentute mea. Quo
 audito Iesus, ait ei, Adhuc u-
 nū tibi deest. Omnia quaecumq;
 habes, uende, et distribue paupe-
 ribus, & habebis thesaurum in
 cælo, & ueni sequere me. His
 ille auditis mœnore affectus est,
 quia diues erat ualde. Vidēs au-
 tē Iesus illum mœnore affectū,
 dixit, Quam difficile qui pecu-
 nias habent, in regnum dei in-
 trabunt. Facilius est enim ca-
 melum per foramen acus tran-
 sire, quē diuitem intrare in re-
 gnum dei. Et dixerunt qui au-
 dierant. Et quis potest saluus
 fieri? At ille ait. Quæ impossi-
 bilia sunt apud homines, possibi-
 lia sunt apud deū. At autē Pe-
 trus, Ecce nos reliquimus em-

R v nia, &

EVANG. LUCÆ

καὶ ἠκολούθησάμεν σοι. ὁ δὲ ἐπεὶ
 αὐτοῖς. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐδίδε
 ἔστιν ὁ ἀφ᾽ ἡμεῶν οἰκίαρ, ἢ γονίς, ἢ
 ἀδελφός, ἢ γυναικα, ἢ τίνα ἐνε
 κερτ βασιλείας τῆς δεξιᾶς, ὅς οὐ μὴ
 ἀπολάβῃ πολλὰ πλάσιον αἰνῶ
 καὶ τῶ τότε, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἔρχο
 μένῳ ζωὴν αἰώνιον. παραλαβὼν
 ἢ τὰς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐτούς.
 ἰδοὺ ἀποχθαίνομεν ἕως ἰερουσόλυμα
 καὶ τελευτήσεται πάντῃα τὰ γεγραμ
 μένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ Ἰησοῦ τῷ
 αὐθρόπῳ, παραδοθήσεται γὰρ τοῖς
 Ἰουδαίοις, καὶ ἐμπαυθήσεται, καὶ ἔβρι
 σθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μα
 στιγώσονται ἀπειτινοῦσιν αὐ
 τὸν, καὶ τῆ ὑμέτερον τῆ ἱερῆ ἀναθή
 σεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συ
 νῆκαν. καὶ ἰὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο
 κηρυχθέντων ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ
 οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα. ἐγγί
 σκετο δὲ ἐν τῷ ἕγγιστον αὐτὸν εἰς
 ἰερουσόλυμα, τυφλὸς τις ἐκείνου πα
 ρά πύλῃ ἁλῶν, προσαυτῶν, ἀκού
 σας δὲ ἔχλον διαποροβόλου,
 ἐπιωδάνετο, τί ἐστὶν τοῦτο. ἀπ᾽ ἡγ
 γησάμεν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ να
 ζαρενοὺς παρέρχεται. καὶ ἰβόκοι,
 λέγων. Ἰησοῦ ἢ δαβὶδ, ἰλίου
 σάμμι. καὶ οἱ προσάγοντες ἐπι
 τήμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ. αὐτὸς
 δὲ πολλῶν ἄλλων ἐκράξεν, ἢ
 δαβὶδ, ἰλίου σάμμι. σαρδεις δὲ ὁ
 Ἰησοῦς, ἐκείνου αὐτῷ ἐχθρῶν
 πρὸς

nia & sequuti sumus te. Qui
 dixit ei: Amen dico vobis, ne
 mo est qui reliquit domum, aut
 parentes, aut fratres, aut uxo
 rem, aut liberos propter regnū
 dei, qui nō receperit multo
 plura in hoc tempore, & in se
 culo venturo vitam aeternam.
 Assumpsit autē Iesus duode
 cim, & ait illis: Ecce ascendi
 mus Hierosolymā, et consumi
 mabuntur omnia quae scrip
 ta sunt per prophetas, filio homi
 nis. Tradetur enim gentibus,
 & illudetur, et contumelijs af
 ficietur, & conspuetur, & post
 quam flagellauerint, occident
 eum, ac die tertia resurget. Et
 ipsi nihil horum intellexerunt.
 Et erat uerbum istud absconditū
 ab eis, nec intelligebant quae di
 cebantur. Accidit autē quā
 propinquaret Hiericho, cecus
 quidā sedebat iuxta uiam men
 dicar, & quā audiret turbam
 praetereuntes, interrogabat, quid
 hoc esset: dixerunt autē ei, quod
 Iesus Nazarenus transiret.
 Et clamauit dicens: Iesu, fili
 Dau d miserere mei. Et q̄ pra
 eibat, increpabat eū ut taceret.
 Ipse uero multo magis clama
 bat Fili David, miserere mei.
 Stans autē Iesus iussit illū addū
 ei ad

CAPUT XIX.

πρὸς αὐτόν. ἔγγισαυτὸ δὲ αὐ
 τοῦ ἐπιπράττειν αὐτόν, λέγων.
 τί σοι θέλεις ποιῆσαι; ὁ δὲ ἔπε-
 λῆρε, ἵνα ἀναβλέψῃ. καὶ ὁ ἰη-
 σοῦς ἔπερ αὐτῷ. ἀνάβλεψον,
 ἢ τίς σοι σέσωκε σε, ἢ παρα-
 χρῆμα ἀνέβλεψε, ἢ ἠκολούθει αὐ-
 τῷ, δοξάζων τὸν θεόν. ἢ πᾶς
 ὁ λαὸς ἰδὼν, ἰδοὺ κερ αἶνον τῷ
 θεῷ.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο πλὴν
 ἱεριχοῦ, καὶ ἰδὼς ἀνὴρ ἐνόματι καλῶ-
 μῆρ. Ζαχαῖα, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρ-
 χιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλού-
 σιος, καὶ ἔβητα ἰδεῖν τὸν ἰησοῦν,
 οὗτος ὅτι, καὶ οὐκ ἔδύνατο ἀπὸ τοῦ
 ἔχλου, ἔτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν,
 καὶ προδραμῶν ἐμπροσθεν, ἀνέβη
 ἐπὶ συνομορεῖαν, ἵνα ἰδῆ αὐτόν,
 ὅτι δι' ἐκείνης ἡμετέρας διήρχεσθαι
 καὶ ὡς ἤλθει ἐπὶ τὸν τόπον, ἀνα-
 βλέψας ὁ ἰησοῦς, εἶδεν αὐτόν, καὶ
 ἔπερ πρὸς αὐτόν. Ζαχαῖα, σπύ-
 σαις καταβῆθι, σὺ μέγρον γὰρ ἐν τῷ
 οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. καὶ σπύ-
 σαις κατέβη, καὶ ἔπει δέξατο
 αὐτόν χαίρων. καὶ ἰδόντες ἅ-
 παντες διεγόγγυσον, λέγοντες.
 ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ ἰησοῦς
 δεῖ καταλῦσαι. ταχὺς δὲ Ζα-
 χαῖα ἔπερ πρὸς τὸ κῆριον. ἰδοὺ
 τὰ ἡμίσην τῶν πτωχόντων μου,
 ἠώρει, διδωμι τοῖς πτωχοῖς,
 καὶ εἴ τινα ὅτι ὄβυνοφάντησα,
 ἀπο-

ci ad se. Et quum appropin-
 quasset, interrogavit illum, di-
 cens: Quid tibi vis faciā? At
 ille dixit: Domine, ut uisum re-
 cipiam. Et Iesus dixit ei: Re-
 cipito uisum: fides tua te saluū
 reddidit. Et confessim uisum
 recepit, ac sequebatur illum glo-
 rificans deum. Et omnis plebs
 ut uidit, dedit laudem deo.

Et ingressus perambulabat 19
 Hiericho, & ecce uir nomine
 Zacchaeus, atq; is princeps erat
 publicanorum, & idem erat di-
 ues, & quarebat uidere Iesum
 quis esset, nec poterat praeter-
 turba, quod statura pusillus esset.
 Et praecurrens ascendit in arbore
 sycomorū, ut uideret eum:
 nam illac erat transiturus. Et
 quum uenisset ad locū, suspi-
 cians Iesus uidit illum, dixitq; ad
 eum: Zachae, festinans descen-
 de, quia hodie domi tuae oportet
 me manere. Et festinans
 descendit, & excepit illū gau-
 dens. Quumq; uiderent omnes,
 murmurabant, dicētes quod in-
 gressus esset apud hominē pec-
 catorem diuersaturus. Stans
 autē Zachaeus dixit ad domi-
 nū, Ecce dimidiū bonorū meo-
 rum, domine, do pauperibus: i
 et si quid aliquem de fraudau,

reddo

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ἔπι δὲ
 πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, ὅτι σήμερον
 σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γίνετο,
 καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὑὸς ἀβραάμ
 ὄντων. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ζητῆσαι καὶ σώσαι τὸ ἀπολωλός.
 ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα,
 προσέειπεν παραβολῶν, λέγων
 τὸ ἕγγυς αὐτὸν εἶναι ἱερουσαλὴμ
 καὶ δουλεῖν αὐτοῦς, ὅτι παραχρη-
 μα μίλλαι καὶ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀνα-
 φάνηται. ἔπειτα οὖν. ἀνδρῶπις
 τις ἐγέννησεν ἑσθρῶν εἰς χώραν
 μακρὰν λαβὼν ἑαυτῷ δούλους
 καὶ ἐπιστάται. καλίνας δὲ δέκα
 δόλους ἑαυτοῦ, ἰδὼν δὲ τούτοις
 δέκα μνάς, καὶ ἔπι πρὸς αὐτούς.
 πραγματεύσασθε ἕως ὄψεσθε.
 οἱ δὲ ἠπολίται αὐτῷ ἐμίσησαν αὐ-
 τὸν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβύταν ἐπί-
 σω αὐτοῦ, λέγοντες. οὐ θέλομεν
 τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ
 ἔγινετο ἰν τῷ ἱερουσαλὴμ αὐτὸν
 λαβόντα πέντε βασιλείων, καὶ ἔπι
 φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τῶν
 τούτων, οἱ δὲ ἰδὼν τὸ ἀργύριον, ἵνα
 γυνῶ, τίς τίς διεπραγματεύσατο.
 παρῆγεντο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων.
 κύριε, ἡ μνά σου προσεργάσατο
 δέκα μνάς. καὶ ἔπι αὐτῷ, ἐγγε-
 ἀγαθὴ δόλι, ὅτι ἰν ἐλαχίστῳ πι-
 στός ἐγέννησεν, ἰδὼν δὲ βασιλείαν ἕχων ἐπά-
 σω δέκα πώλιων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτε-
 ρος πρὸς κύριον, κύριε ἡ μνά σου ἐποίη-
 σαι πέντε

reddo quadruplum. *A*it Iesus
 ad eum, *H*odie salus domui huic
 contigit, eo quod & ipsa filia
 sit Abrahæ. *V*enit enim fi-
 lius hominis querere & serua-
 re quod perierat. *H*æc illis au-
 dientibus, adijciens dixit para-
 bolam, eo quod esset prope He-
 rosolymam, quodq; existimarent
 fore, ut confestim regnum dei
 manifestaretur. *D*ixit ergo,
*H*omo quidam genere clarus
 profectus est in regionem lon-
 ginquam, ut acciperet sibi re-
 gnum, ac reuenteretur. *V*ocauit
 autem decem seruis suis, et
 dedit eis decem minas, & ait ad
 illos, *N*egotiemini donec ue-
 nam. *C*iuēs autē eius oderant
 eum, miseruntq; legationem post
 illum, dicentes. *N*olumus huic
 regnare super nos. *E*t factum
 est ut rediret accepto regno,
 iussitq; uocari illos seruos ad se
 quibus dederat pecuniam, ut
 sciret quantum quisque nego-
 ciatus esset. *V*enit autem pri-
 mus, dicens. *D*omine, mina
 tua decem minas acquisiuit.
*E*t ait illi, *E*uge bone serue,
 quia in minimo fuisti fidelis ha-
 beto potestatem super decem ci-
 uitates. *E*t alter uenit, dicens.
*D*omine, mina tua confeci

quinq;

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΧ.

ποι πίντε μνάς. ἄπει ἢ ἡτότω. ἢ
 σὺ γινῶσθι πίντε πώλων. ἢ
 ἰσχυρὸς ἢ ἄλλο λήγων. κώριε, ἰδὲ ὁ
 μνάς οὐκ, ἢ ἄχον ἀποκρίμω ἢ
 σὸ δ' ἀρίων, ἰφοκίμω γάρ σε, ἐτι ἀν
 θρωπος ἀσχυρὸς εἶ, αἰρῆς δ' ἐν ἐν
 κας, ἢ ἄρῆς δ' ἐν ἰσχυρας. λέγει
 αὐτῷ, ἢ ἄ τ' ἰσχυρὸς οὐκ κρινῶ σε
 πονηρὸν δ' ἄλλο, ἢ δ' εἰς ὅτι ἐγὼ ἀνθρώ
 ποι ἀσχυρὸς εἶμι, αἰρῶν δ' ἐν ἐν
 κα, ἢ ἄρῆς δ' ἐν ἰσχυρας, ἢ διὰ
 τὴν ἐδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπι
 τῶν φάπτεσθαι, ἢ ἐγὼ ἰδὼν σὺν
 τῶν ἀρ' ἰπραξῆ αὐτό, ἢ τοῖς πα
 ρεστῶσι ἐπ' αὐτῷ, ἢ ἀπ' αὐτῷ ἢ
 μνάς ἢ δότι τῷ τὰς δεικὰ μνάς
 ἔχουσι. ἢ ἐπ' αὐτῷ. κώριε, ἔχει
 δεικὰ μνάς. λέγω γὰρ ὑμῖν, ἐτι παρ
 ἢ τῷ ἔχοντι δόθεισιν, ἀπὸ ἢ τ' μὴ
 ἔχοντες ἢ δ' ἔχῃ ἀρῆσιν, ἢ ἀπ' αὐτῷ
 πλὴν τὰς ἰχθῆς μου ἰκύνου τοὺς
 μὴ θελήσαντας με βασιλεῦσαι
 ἐπ' αὐτὸς ἀπάγειτε ὡδε, ἢ κα
 τὰ φάπτεσθαι ἐμπροσθέν μου. ἢ ἐπ'
 πῶν λαῶντα ἰπορεύετο ἐμπροσθέν
 ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα, ἢ ἐγὼ
 νιτο ὡς ἡγγισθῆναι εἰς βηθανίαν ἢ ἐν
 βανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλεμέ
 σον ἰλαβῶν, ἀπ' ἔσθαι δὲ οὐκ ἔμα
 θυντῶν αὐτῷ ἐπ' αὐτῷ. ἐπάγειτε εἰς τὴν
 κατὰ τὴν ἰκύνω, ἐν ἢ ἰσχυρὸς δὲ
 μῆνοι ἐπ' αὐτῷ πῶλον δεδεμένον
 νον ἰφ' ὅν δ' εἰς πῶπον ἀνθρώπων
 ἰκύνουσι, ἢ ἄρῆς αὐτῷ ἀπάγειτε.

quinq; minas. Et huic ait, *Et*
tu, praefectus esto quinq; civitati
bus. Et alius uenit, dicēs. Domi
ne ecce mina tua quā habui re
positā i sudario, timui. n. te, q̄
homo austerus sis, tollis q̄ nō po
suisti, & metis q̄ nō seminasti.
Dicit ei, De ore tuo te iudica
bo, serue male, sciebas q̄ ego ho
mo austerus sim, tollēs q̄ nō po
sui, & metēs q̄ nō seminaui, &
quare nō dedisti pecuniā meā ad
mensā, & ego ueniēs cū usuris
utiq; exegissē illam. Et astanti
bus dixit, Auserte ab illo mi
nā, & date illi qui decē minas
habet. Et dixerūt ei, Domine,
habet decē minas. Dico. n. uo
bis, q̄ omni habētī dabitur, ab
eo aut qui nō hēt, etiā q̄ habet,
auferecur. Quin inimicos meos
illos, qui noluerunt me regnare
super se, adducite huc, & inter
ficite ante mē. Et his dictis,
ibat per gens ascendere Hieroso
lymā. Et factū est quū appropin
quasset ad Bethphage & Be
thaniā iuxta montē qui uocatur
oluarum, misit duos discipulos
suos, dicens, Ite in castellum q̄
ē i regione est, in quod introētes,
inuenietis pullum alligatum, in
quo nemo unquam hominum se
dit, soluite illum & adducite,

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

καὶ ἴαυ τις ὑμᾶς ὄρωτᾷ, διὰ τί
 λύετε, ὅτως ὄρωτῃ αὐτῷ, ὅτι ὁ κύ-
 ρος αὐτῷ χροῖαν ἔχει. ἀπελθόντες
 δὲ οἱ ἀπισταλμένοι, εὐρον λι-
 θὸς ἔπι αὐτοῖς. λυόντων ἢ αὐ-
 τῶν ἢ πῶλον, ἔπειτα οἱ κύριοι αὐ-
 τῶν πρὸς αὐτοὺς, τί λύετε τὸν πῶ-
 λον; αἱ ἢ ἔπειτα. ὁ κύριος αὐτῷ χροῖ-
 αν ἔχει. καὶ ἡγαγον αὐτὸν πρὸς τὸ
 ἱεροσὺν. καὶ ἐπιρρίψαντες ἑαυτῶν τὰ
 ἱμάτια ὑπὸ τὸν πῶλον, ἐπιβίβα-
 σαν τὸν ἱεροσὺν. ποροσμελὴς δὲ
 αὐτῷ ἔπειτα ἐγράνοντο τὰ ἱμάτια αὐ-
 τῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίθοντο ἢ αὐ-
 τῷ ἢ πρὸς τῇ καταβάσει τῶν ὄ-
 ρων τῶν ἰλαίων, ἤρξαντο ἅπαν-
 τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίρον-
 τες αὐτῶν τὸν δεῖν φωνῇ μεγάλῃ
 περὶ πασῶν, ὃν ἔλεον λιθάμε-
 νον, λέγοντες. ὑλοσημένον ὁ δὲ ὄ-
 ρος ἔλεον βασιλεὺς ἐν ὀνόματι
 κυρίου, ἄρλου ἐν ἔργον καὶ λόγον ἐν
 ὑψίστοις. καὶ τινες τῶν φαρισαίων
 ἀπὸ τῶν ὄχλων ἔπειτα πρὸς αὐτόν.
 διδάσκαλε, ἐπισίμισον τοῖς με-
 θηταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς, ἔπειτα
 αὐτοῖς. λέγω ὑμῖν, ὅτι ἴαυ οὗτοι
 σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι λιθηράξον-
 τῃ. καὶ ὡς ἡγγισεν, ἰδὼν πλὴν πῶ-
 λον, ἐκλωσεν ἐπ' αὐτῇ, λέγων.
 ὅτι εἰ ἔγνωσ καὶ σὺ, καὶ γὰρ ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς ἀρή-
 νω σου, νῦν δὲ ἐκρόβη ἀπὸ ὄφ-
 θαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι
 ἐπί σοι

& si quis uos interrogauerit
 Quare soluitis : sic dicetis ei
 Quia dominus eo opus habet.
 Abierunt autē qui missi erant, et
 inuenerunt sicut dixerat illis. Sub
 uētibz aut illis pullū, dixerunt
 domini eius ad illos, Quare sol-
 uitis pullum? Et illi dixerunt
 Quia dominus eo habet opus.
 Et duxerunt illū ad Iesum, et
 iniēctis uestimētis suis super pul-
 lū, imposuerunt Iesum. Eunt
 autē illo, substernebant uestimen-
 ta sua in uia. Et quū appropin-
 quaret iam ad descensum mon-
 tis oliuari, coeperunt omnis mul-
 tudo discipulorum gaudentes
 laudare deum uoce magna, su-
 per omnibus quas uiderunt uir-
 tutibus, dicētes: Benedictus qui
 uenit rex in nomine domini: pax
 in caelo, & gloria in altissimis.
 Et quidam phariseorum et tur-
 ba dixerunt ad illum: Magi-
 ster, increpa discipulos tuos. Qui
 bus ipse ait: Dico uobis, quod
 si hi tacuerint, mox lapides cae-
 mabunt. Et ut appropinqua-
 uit, uidens ciuitatem, fleuit su-
 per illa, dicens: Si cognouisses
 & tu & quidem in isto die tuo,
 quae ad pacē tuā pertinēt, curā-
 res. Nunc autē abscondita sunt
 ab oculis tuis. Quia ueniant dies
 in te,

ΣΑΡΥΤ ΧΧ.

ἐπί σοι, καὶ περιβαλεῖσιν οἱ ἐχθροί
 σοι χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσα-
 σί σοι, καὶ σὺ ἐξοίσει πάντοθεν, καὶ
 ἰδου φιδόσει, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν
 σοι, καὶ οὐκ ἀφήσοιμ ἐν σοὶ λίθον
 ἑὸν λίθον, ἀνδ' ὧν ἐκ ἔγνωσ τὸν
 καιρὸν ἃ ἐπισκοπῆς σε. καὶ ἐσελ-
 θῶν ἐς τὸ ἱερόν, ἤρξατο ἐκβάλλειν
 τὰς πωλῶντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγορά-
 ζοντας, λίγων αὐτοῖς. γέγραπται
 ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς
 ἔσται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε
 σπήλαιον ληστῶν. καὶ λέω διδασ-
 κων τὸ κατ' ἑμέραν ἐν τῷ ἱερῷ.
 οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐ-
 βύτην αὐτ' ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶ-
 τοὶ ἔλαδ, καὶ ἐκέντησαν, τὸ, τί
 ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἄπικε δε-
 κρέματο αὐτὸ ἀνδρῶν.

Καὶ γένοιτο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
 ρῶν ἐκείνων διδασκοντο αὐτῷ
 τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εὐαγγε-
 λισμένον ἐπίσησαν οἱ ἀρχι-
 ερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσ-
 βυτέροις, καὶ ἔπον πρὸς αὐτὸν,
 λέγοντες. ἐπὶ ἡμῖν, ἐν ποία δεξ-
 σία ταῦτα ποιεῖς; ἢ, τίς ἐστιν ὁ
 λόγος σοὶ πλὴν Βουσίαν ταύτην;
 ἀποκριθεὶς αὐ, ἐπεὶ πρὸς αὐτούς.
 ἤρωτήσω ὑμεῖς ἡ ἀγάθ' ἐν αὐτῷ
 καὶ ἀπατή μοι. τὸ βάπτισμα
 ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἢ, ἢ ἐξ ἀν-
 θρώπων; εἰ δὲ σὺν λογιῶσιν το
 πρὸς ἑαυτούς, λέγοντόν. ὅτι
 ἰαμ

in te. & circumdabūt te inimicū
 tuū uallo, et cingēt te, et coangu-
 stabūt te undiq; & solo aqua-
 būt te. et filios tuos qui i te sūt.
 Et nō relinquet in te lapidē sup
 lapidē, eo q nō cognoueris tem-
 pus uisitacionis tue. Et ingres-
 sus in templū, cepit eijcere uen-
 dentes in illo, & emētes, dicens
 illis: Scriptū est, Domus mea
 domus precatōnis est. uos au-
 tem fecistis illam speluncam la-
 trunum. Et docebat quotidie
 in templo. Principes autē sacer-
 dotum & scribæ querebant il-
 lum perdere, & primores ple-
 bis, nec inueniebant quid face-
 rent: totus enim populus pende-
 bat ab ore eius, cū audiret illū.

Et factum est in mo dierum 20
 illorum, docente illo populum in
 templo, & euangelizante, con-
 uenerunt principes sacerdotum
 & scribæ cum senioribus, &
 aiunt illi, dicentes: Dic nobis,
 qua autoritate ista facis? Aut
 quis est qui dedit tibi istam au-
 toritatem? Respondens autem
 Iesus dixit ad illos: Interro-
 gabo uos & ego unum quid-
 dam, & re spondete mihi: Ba-
 ptismus Ioannis ē ex coelo erat,
 an ex hominibus? At illi
 cogitabant inter se, dicentes:

ἰὰν ἐπισημῶν, ὅτι ἐρανοῦ, ὅρα, δὲ ἰὰ
 τί οὐκ ἐκ ἐπισημῶν αὐτῶν; ἰὰν
 δὲ ἐπισημῶν, ὅτι ἀνδρῶπων, ὡς
 ὁ λαὸς καταλιθάσει ὑμᾶς. πε-
 πησιμῶν γὰρ ὅτι ἐν ἰωάννου προ-
 φητίᾳ εἶναι. καὶ ἀπειρηθῆσαν μὴ
 εἶδεναι ὡς οὐκ. καὶ ὁ ἰησοῦς ἀπε-
 ρεῖται αὐτοῖς. οὐκ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐρ-
 ποῖα ὁμοίᾳ ταῦτα ποιεῖ. ἢ ἔφα-
 το δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγων τὴν
 παραβολὴν ταύτην. ἀνδρῶπις
 τις ἐφύττωσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἔβη-
 λωτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέ-
 μνησε χροῦς ἰκανούς, καὶ ἐν καιρῷ
 ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωροῦς
 δόλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμ-
 πελῶνος ἔλαβον αὐτῶν. οἱ ἄνθρω-
 γοὶ δὲ ἔρασαν αὐτὸν, ὅτι ἀπέ-
 λωτον κινῶν. καὶ προσέειπε ἑτι
 ἕμισον δόλον. οἱ δὲ κατέ-
 σταν ἔρασαντες καὶ ἀτιμῶσαντες,
 ὅτι ἀπέστειλε κινῶν. καὶ προσέει-
 πε ἕμισον δόλον. οἱ δὲ καὶ τοῦτον
 ἔρασαντες, ὅτι ἔλαβον. ἀπε-
 λωτο δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος,
 τί ποιήσω; ἕμισον τὸν ὕδωρ μου τὸν
 ἀγαπῶν. ἵσως τοῦτον ἰδόντες
 ἐντραπήσουσιν. ἰδόντες ἄνθρω-
 πους ἄνθρωποι, διλογίζοντο πρὸς
 ἑαυτοὺς, λέγοντες. οὐκ ἔστιν ὁ
 κληρονομία, καὶ ἰσχυροῦς αὐ-
 τῷ ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέστειλεν.

τί οὐκ

Si dixerimus, Et caelo, dicet,
 Quare ergo non credidistis illis
 Si dixerimus, Ex hominibus
 plebs uniuersa lapidabit nos.
 Persuasum enim habet, Ioan-
 nem, prophetā esse. Et respon-
 derunt, se nescire, unde esset.
 Et Iesus ait illis, Neq̄ ego di-
 co uobis, qua auctoritate haec fa-
 ciam. Coepit autem dicere
 ad plebem parabolā hanc, Ho-
 mo quidam plantauit uineam,
 & locauit eam colonis, & ipse
 peregre egiit multo tempore.
 Quumq̄ esset opportunū, misit
 ad colonos seruum, ut de fructu
 uinae darent ipsi. Qui eiec-
 tauerunt eum inanem. Et
 rursum adhuc alterum seruū mi-
 sit. Illi uero hunc quoque eie-
 ctauerunt inane. Rursum mi-
 sit & tertium. At illi hunc
 quoq̄ uulneribus insuctis, ene-
 cerunt: Dixit autem dominus
 uinae, Quid faciam? Mittam
 filium meum dilectum, forsitan
 quum hunc uiderint, reuer-
 tuntur. Quem quem uiderint
 sent coloni, cogitauerunt intra-
 se, dicentes, Hic est heres, ut
 nos occidamus illum, ut nos-
 tra fiat hereditas. Et eiec-
 tum illum extra uineam, occiderunt.

Quid

CAPIUT XX.

εἰδὼν ποιῆσαι αὐτοῖς ὁ κύριος ὁ θεὸς
 ἀμπελων ὁ ἰλωσ. τῆς ἡ ἀπολί-
 σαι τὸς γεωργὸς τέτους, καὶ δώσει
 τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀνέσαν
 τες ἡ ἀπομ. μὴ γίνετο. ὁ δὲ ἰμ-
 βλίψας αὐτοῖς, ἔπει. τί ἔσθι
 τὸ γεγραμμένον τῆτο. λίθον ὃν
 ἀπιδολίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες
 ἦτος ἐγνήθη ἐς κεφαλὴν γωνίας·
 πᾶς ὁ πῶν ἰπ' ἐκείνον τὸν λί-
 θον, σωθήσεται. ἰφ' ὃν δ' ἀμ-
 πῶνα, λιμῶσα αὐτόν. καὶ ἐστῆ-
 σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
 ἐπιβλέψαντες ἐπ' αὐτὴν τὰς χεῖρας ἐν
 αὐτῇ τῇ ἄρχῃ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
 λαόν. ἐγνωσαν γὰρ, ὅτι πρὸς αὐ-
 τὸς τῶν παραβολῶν ταύτων ἔ-
 πει. καὶ παρατηροῦσαντες, ἀπέσει-
 λαν ἐκ αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἔμελλεν
 ἰκάνειν δικαίως εἶναι, ἵνα ἐπιλά-
 θωνται αὐτῷ λόγῳ, εἰς τὸ παραβ-
 ῖναι αὐτῷ τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ
 ἡγιμένου, καὶ ἐπικρώσειν αὐτόν,
 λέγουσιν. διδάσκωντες, οἱ δὲ ἀκού-
 οῦντες ὅτι ὁ ρῶς λέγει καὶ διδάσκωντες, καὶ
 ἐλαμάνευσεν πρόσωπον αὐτοῦ ἐπ'
 ἀληθείας τῶν ὁδῶν τῶν διδασ-
 κων, ἐξ ὅσων ἡμῖν καίσαρι φέρον
 δύναι, ἢ ἑλωτανοσῶσας ἡ αὐτῶν
 τῶν παροργιστῶν, ἔπει πρὸς αὐ-
 τὸς. τί με πειράζει; ἐπιβλέψαντες
 μοι δυνάστητον, τίνος ἔχει εἰκονα,
 καὶ ἐπιγραφῶν; ἀποκριθῆντες ἡ ποῦ
 καίσαρος. ὁ ἡ ἀπερ' αὐτοῖς. ἀπὸ
 δοτῆ

Quid ergo faciet illis dominus
 unca? Veniet & perdet colo-
 nos istos, et dabit uncam alijs.
 Quod quā audissent, dixerunt:
 Absit. Ille uero intuetus eos,
 ait: Quid est ergo hoc quod scri-
 ptum est? Lapidem quē repro-
 bauerunt edificantes, is factus
 est caput anguli. Omnis qui ce-
 ciderit super illum lapidem, con-
 quassabitur: super que in autem
 ceciderit, comminuet illum. Et
 querebant principes sacerdo-
 tum & scribæ iniicere in illum
 manu: eadē hora, & timuerunt
 populum. Cognouerunt enim
 quod in ipsos dixisset similitudi-
 nem hanc. Et obseruantes emise-
 runt insidiatores, qui se iustos si-
 mularent, ut caperent eam ex
 sermone, traderentque illum prin-
 cipatui & potestati presidis.
 Et interrogauerunt eum, dicen-
 tes: Magister, scimus quod re-
 cte dicis ac doces, nec respi-
 cis personam, sed uiam dei cum
 ueritate doces: Licet nobis tri-
 butum dare Cæsari, an non?
 Intellecta autem illorum uer-
 suta, dixit ad eos: Quid me ten-
 tatis? Ostendite mihi denari-
 um: cuius habet imaginem &
 inscriptionem? Respondentes dixe-
 runt: Cæsaris. Et ait illis: Red
 S duo

ΕΥΑΝΓ ΛΥΚΑΕ

λέγει τοίνυν τὰ λαΐσαρ & λαΐσα
 εἰ, καὶ τὰ θεῶν τοῦ θεῶ. καὶ ἐν ἰσχυ
 ραυ ἐπιλαβιδάαι αὐτῶ ῥήματ
 ἐναντίον ἡ λαῶ. καὶ θαυμάσαντες
 ἐπὶ τῇ ἀποκρισεί αὐτῶ, ἰσχυροῦν.
 προσελθόντες δὲ τινος τῶν σαδ
 δουκῶν, οἱ ἀντιλεγόντες ἀνάστα
 σιν μὴ εἶναι, ἐπερώτησαν αὐτῶ,
 λέγοντες. διδάσκουσι, μωσῆς &
 γραφῶν ἡμῶν, ἵνα τινος ἀδελφὸς
 ἀποθάνῃ ἔχωρ ζωαῖνα καὶ ὄτος ἀ
 τικνος ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελ
 φὸς αὐτῶ τὴν ζωαῖνα, καὶ θανατώ
 σῃ σπέρμα τῶ ἀδελφῶ αὐτῶ. ἐπὶ τῶ
 ὅμ ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτ
 λαβῶν ζωαῖνα, ἀπὸ θανάτου ἀτην
 υῶ. καὶ λαβῶν ὁ δεύτερ
 τῶ ζωαῖνα, καὶ ὁ τῶ ἀπὸ θανάτου ἀτην
 υῶ. καὶ ὁ τρίτ
 λαβῶν αὐτῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ, καὶ οὐ κα
 τίλιπον τίννα, καὶ ἀπὸ θανάτου.
 ἕτερον πάντων ἀπὸ θανάτου καὶ ἡ
 γυνὴ, ἐν τῇ οὐκ ἀναστάσει τίν
 αὐτῶν γίνεταί γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ
 ἰσχυρὸν αὐτῶν ζωαῖνα. καὶ ἀπο
 κριδῆς, ἕτερον αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
 οἱ γὰρ τοῦ αἰῶν τούτου γαμοῦ
 σι, καὶ ἐν γαμίσειονται, οἱ δὲ κα
 ταξιδιῶν τοῦ αἰῶν ἐκείνου
 τυχεῖν, καὶ ἂν ἀναστάσεως ἂν ἐν
 νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐν
 γαμίσειονται, οὔτε γὰρ ἀποθα
 νῶν ἐτι θύναται, ἰσχυροὶ γὰρ
 αἰσι, καὶ οἱ γὰρ εἰσι τοῦ θεοῦ, τῶς
 ἀναστά

dice ergo que sunt Cæsaris,
 Cæsari: & que sunt dei, dei.
 Et non potuerūt uerbū eius re
 prehēdere corā populo, et mirati
 super responso eius, tacuerunt.
 Accesserūt autē quidam Sado
 ducatorū, qui negāt esse resurre
 ctionē, & interrogauerunt eū
 dicētes: Magister, Moses scri
 psit nobis, si cuius frater mor
 tuus fuerit, habēs uxore, ἵνα ἴ
 ne liberis mortuus fuerit, ut ac
 cipiat frater eius uxore, & ἴ
 sciret semē fratri suo. Septem
 ergo fratres erant, & primus ac
 cepit uxore, ac mortuus est sine
 liberis. Et accepit secundus illi
 & ipse mortuus est sine liberis
 & tertius accepit illam, similit
 er & ceteri septem, nec reli
 querunt liberos, & mortui sunt
 nouissime omnium mortuus est
 et mulier. In resurrectione ergo
 cuius eorū erit uxor? Siquidem
 septem habuerūt eā uxore. Et
 respondēs ait illis Iesus: Filij
 huius seculi ducunt uxores &
 nuptum dant: illi uero qui de
 o gni habebūtur seculo illo, & in
 resurrectione ex mortuis neq; ha
 bent uxores, neq; nuptum dant,
 neque enim ultra mori possunt,
 æquales enim angelis sunt, &
 filij sunt dei, quom sine filij
 resurre

CAPUT XXI.

ἀναστάσις ἡοὶ ἄντων. ὅτι λέ-
 γονται οἱ νεκροί, ἢ μωσῆς ἐμύ-
 νουσι ἐπὶ τὴν βάτον, ὡς λέγει κύ-
 ριον τὸν διδόν ἀβραάμ καὶ τὸν
 διδόν ἰσαάκ καὶ τὸν θεδὸν ἰακώβ.
 Θεὸς δὲ οὐκ ἐστὶ νεκρῶν, ἀλλὰ ζών-
 των, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσι. ἀπο-
 κριθῆναι δὲ τινες τῶν γραμμα-
 τίων, ἀπορ. διὰ τὸ καλεῖσθαι καλῶς
 ἄπει. οὐκ ἐστὶ δὲ ἐπέλεμων ἐπι-
 γινῶν αὐτὸν οὐδὲν. ἄπει ἢ πρὸς
 αὐτοὺς. πῶς λέγουσι, τὸν χρι-
 στὸν ἦν δαβὶδ ἄναξ, καὶ αὐτὸς
 δαβὶδ λέγει ἐν βιβλῶ φαλημῶν.
 ἄπει ὁ λέγει τῷ λευίῳ μὲν, κά-
 θου ἐκ δεξιῶν μου, ὡς ἂν θῶ τὸς
 ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν πο-
 δῶν σου; δαβὶδ δὲ κύριον αὐτῶν
 καλεῖ, καὶ πῶς ἡὸς αὐτοῦ ἐστὶ
 ἀκούοντ; δὲ πάντ; τῶν λαῶν,
 ἄπει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. πρῶ-
 σίχητι ἀπὸ τῶν γραμματίων τῶν
 διδόντων πρὸς πατέρην ἐν σχολαῖς,
 καὶ φιλονύτων ἀσπασμοὺς ἐν
 ταῖς ἀγοραῖς, ἢ πρῶτον καθεδρῶ-
 ας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ἢ πρῶ-
 τονισίας ἐν τοῖς δειπνοῖς. οἱ
 κατεδίδουσι τὰς οἰκίας τῶν χυ-
 ρῶν, καὶ προφάσει μακρῶν προ-
 σέχονται. οὕτωι λύφονται πι-
 ερωτότερον κριμα.

Αναβλήσας ἢ ἄδει τὸς βέλ-
 λοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γα-
 λουλάκιον πλουσίους. ἄλλο δὲ
 2144

resurrectionis. Quod uero resur-
 gant mortui, & Moses osten-
 dit iuxta rubum, quom dicit do-
 minum deum Abraham &
 deum Isaac & deum Iacob.
 Deus autē non est mortuorum,
 sed uiuorum: omnes enim illi ui-
 uunt. Respondētes autem qui-
 dam scribarum, dixerunt: Ma-
 gister, bene dixisti. Et amplius
 nō audebant eum quicquam in-
 terrogare. Dixit autem ad il-
 los: Quomodo dicunt Christum
 filium esse Dauid, & ipse Da-
 uid dicit in libro psalmorum:
 Dixit dominus domino meo,
 sede a dextris meis, donec po-
 suero inimicos tuos scabellum
 pedum tuorum? Dauid ergo
 dominum illum uocat, & quo-
 modo filius eius est? Audiente
 uero cuncto populo dixit disci-
 pulis suis: Cauete a scribis,
 qui uolunt ambulare in stolis,
 & amant salutationes in fo-
 ris, ac primas cathedras in sy-
 nagogis, & primos discubitus
 in conuiujs: qui deuorant do-
 mos uiduarum, simulantes lon-
 gas preces: hi accipient dam-
 nationem maiorem.

Sublatis autē oculis, uidit eos 22
 qui mittebant munera sua in ga-
 louylaciū diuites. Vide autē et
 S ij quādam

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

τινα ἢ χύραυ πνιχράμ βάλλευ
 σαν ἐκεί δύο λιπία. ἢ ἔπει, ἀλη
 θῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χύρα ἢ πτω
 χῆ αὐτῆ πλῆθον πάντων ἔβαλεν.
 ἅπαντες γὰρ ἔτι ἐκ τῆς φρισεύ-
 οντι & αὐτοῖς ἔβαλον ἐς τὰ δῶ-
 ρα τῆς δεῖδ, αὐτῆ ἢ ἐκ τῆς ὑσφύμα-
 τος αὐτῆ ἅπαντα τῆς βίβρ ὅν εἶχεν
 ἔβαλε. καὶ τινῶν λεγόντων περὶ
 τῆς ἰβῆ, ἔτι λίθοις καλοῖς ἢ ἀνα-
 θύμασι κινίσμητι. ἔπει, ταῦτα ἂ
 θιωρῆτι, ἐλευσόντι ἡμέραι ἐν αἷς
 ἐκ ἀφιδήσῃσι λίθ. & ἐπὶ λίθ. ὅς
 ἐ καταλυθήσῃσι. ἐσηρώτισαν ἢ
 αὐτὸν, λέγοντες. διδάσκαλε,
 πῶς οὖν ταῦτα ἔσαι; ἢ τί τὸ συ
 μάορ ὅτ' ἂν μέλλει ταῦτα γίνε-
 σθαι; ἢ ἔπει, βλέπετε μὴ πλω-
 νηθῆτι. πολλοὶ γὰρ ἐλευσόντι ἐπὶ
 τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ἔτι ἐ-
 γώ εἰμι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἡγγνι. μὴ
 οὖν ποροβῆτι ὀπίσω αὐτῶν, ὅτ'
 ἂν ἢ ἀκούσῃσι πολέμοις ἢ ἀνα-
 τασίας, μὴ πτουθῆτι. δὲ γὰρ
 ταῦτα γινώσθαι πρῶτον, ἀλλ' ἐκ
 ἐθῆως τὸ τέλει. τότε ἐλιγν αὐ-
 τοῖς, ἐγερθήσῃσι ἰδν & ἰδὶ ἰθνος
 καὶ βασιλεία ἰδὶ βασιλείαν.
 σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τέπες,
 καὶ λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ ἔσονται,
 φόβηρά τι, καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρα-
 νοῦ μεγάλα ἔσαι. πρὸ ἢ τῶν
 πάντων ἐπιλαοῦσιν ἐς ὑμᾶς
 πᾶς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξ. νοσι

παρα-

quandā viduam pauperculam
 mittentē illum cetera minuta duo,
 & dixit: Vere dico vobis, quod
 vidua haec pauper plus q̄ om-
 nes misit. Nā omnes hi ex eo
 quod ipsis exuberat, miserant
 in munera dei: haec autē, ex pen-
 nia sua uniuersam substantiā
 quā habebat, misit. Et quibus-
 dā dicētibz de tēplo, quod pul-
 chris lapidibus ac donis ornātū
 esset, dixit: Ex his quae uideetis,
 ueniet dies in quibus nō relinq̄re-
 tur lapis super lapidem, qui non
 diruatur. Interrogauerunt autē
 illū, dicentes: Praeceptor, quan-
 do haec erunt: & quād signum
 quādo ista futura sint. At ille
 dixit: Videte ne seducamini.
 Multi enim ueniet sub nomine
 meo, dicentes se esse Christū, et
 tēpus instat: ne igitur sequamini
 illos. Ceterū quū audieritis bel-
 la & seditiones, nolite terreri:
 oportet enim prius haec fieri: sed
 non statim finis. Tunc dicebat
 illis: Insurgēt gens contra gen-
 tē, & regnū aduersus regnū,
 & terramotus magni erunt in
 singulis locis, & fames, ac pe-
 silentia, terriculamentaq̄: & si-
 gna de caelo magna erunt. Sed
 ante haec omnia inijcient uobis
 manus suas, & persequentur,
 tradentes

ΣΤΡΥΤ ΧΧΙ.

παραδιδόντες εἰς σωαγωγὰς ἢ
 φυλακὰς, ἀγομένους ὑδὶ βασιλῆς
 ἢ ὑγεμόνας ἐν κερ τοῦ ὀνόματός
 μου. ἀπεθίσοντ' ἢ ὑμῖν εἰς μαρτύ-
 ριον. Διᾶθε οὖν εἰς τὰς καρδίας
 ὑμῶν, μὴ προμελετᾶτε ἀπολογη-
 θῆναι, ἰγὼ γὰρ ἴδω ὑμῖν τόμα
 ἢ σοφίαν, ἢ δ' ἀκωήσοντ' αὐτε-
 πᾶρ, ὅτι ἀντιστῆναι πάντες οἱ
 ἀντιθέμενοι ὑμῖν. παραδοθήσο-
 σθε. ἢ ἢ ὑπὸ γονέων ἢ ἀδελφῶν
 ἢ συγγενῶν ἢ φίλων, ἢ θανατώ-
 σουσιν ὁ ὑμῶν. καὶ ἴσαθε μι-
 σόμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄ-
 νομά μου. καὶ θρῖξ ἐν αἰ κεφαλῆς
 ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόλληται. ἐν τῇ
 ὑπομονῇ ὑμῶν ἠτήσασθε τὰς ψυ-
 χὰς ὑμῶν. ὅτι ἂν δὲ ἴδῃτε κυ-
 κλωμένον ὑπὸ στρατοπέδων Ἰου-
 δαίουσιν, τότε γινώτε, ὅτι ἕγ-
 γικεν ἡ ὀρήμωσις αὐτῶν. τότε οἱ
 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, φουγιτωσαν εἰς τὰ
 ὄρη. καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐκχωρέ-
 τωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ εἰ-
 σρχέσθωσαν εἰς αὐτῶν, ὅτι ἡμί-
 ραι ἐκλιθήσονται αὐταὶ εἰσι, τοῦ
 πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμ-
 μένα. καὶ ἢ ταῖς ἐν γαστρὶ ἰχθυό-
 σαι, καὶ ταῖς θυλαξόσαις ἐν ἰνέ-
 σαι ταῖς ἡμφοῖσαις. ἴσατε γὰρ ἀνά-
 γωνι μεγάλην ὑδὶ αἰ γῆς, καὶ ὄργην
 ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεισοῦνται
 τόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτι-
 θήσονται εἰς πάντα τὰ ἴδου.

καὶ

tradentes in conciliabula et car-
 ceres, tradentes ad reges ac prae-
 sides propter nomen meum. Con-
 tinget autem uobis in testimo-
 nium. Habete igitur fixum in
 cordibus uestris, non esse prae-
 ditandam defensionem. nam
 ipse dabo uobis os & sapien-
 tiam, cui non poterunt contra-
 dicere, neq; resistere omnes qui
 aduersabuntur uobis. Trade-
 mini autem etiam a parentibus
 & fratribus & cognatis et a-
 micis, & morte afficient quos-
 dam ex uobis. Et eritis inuisi
 omnibus propter nomen meum.
 Et pilus de capite uestrō nō pe-
 rit. Per patientiam uestrā pos-
 sidete animas uestras. Quum
 autem uideritis circumdari ab
 exercitibus Hierosolymā, tunc
 scitote quod imminet desolatio
 eius. Tunc qui in Iudaea sunt,
 fugiant ad montes; et qui in me-
 dio eius, discedant; & qui in re-
 gionibus, non intrent in eam;
 quia dies ultionis hi sunt, ut im-
 pleatur omnia quae scripta sunt.
 Ve autem praegnantibus &
 mamma nutrentibus in illis die-
 bus. Erit enim afflictio magna
 super terram, & ira in populo
 hoc. Et cadent acie gladij, &
 captiui ducetur in omnes gentes.

S 14 Et

ἢ ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη
 ὑπὸ ἰβνῶν ἄχρι πληρωθῶσι και
 ροὶ ἰβνῶν. ἢ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ
 καὶ σελήνῳ καὶ ἀστροῖς, ἢ ἔπι τῆ γῆς
 σεισμοὶ ἰβνῶν, ἐν ἀπορίᾳ, ἢ χόσος
 θαλάσσης καὶ σάλας, ἀποψυχόντων
 ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου ἢ προσδο
 κίας τῶν ἐπιδημιούντων τῆ οἰκου
 μένης. καὶ γὰρ διωόμενος τῶ θρανῶν
 σαλευθήσονται. καὶ τότε ἔψοντες τ
 ἴδοντες ἀνθρώπων ἀρχέμενον ἐν νε
 φέλει μετὰ διωόμεως καὶ δόξης
 πολλῆς. ἀρχέμενον δὲ τούτων
 γινώσκει, ἀνεψάσκει καὶ ἐπάσκει
 τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίσει
 ἢ ἀποκρίσσει ὑμῶν. καὶ ἔπειτα
 γαβηλώσονται, ἰδίως τὸν συνῶν
 καὶ πάντων τὰ ἐν ἡγῶν, ἐπὶ αὐτῶν
 ἐκάλωσιν ἡδὴ, ἐκάλωσιν ἀφ' ἑαυ
 τῶν γινώσκοντες, ὅτι ἡδὴ ἐγγὺς τὸ
 θεῶν ἔστιν. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπὶ
 αὐτῶν ἰδόντες ταῦτα γινώσκοντες, γινώσκ
 οντες, ἐπὶ ἐγγὺς ἔστιν ἡ βασιλεία
 τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ
 παρέλθῃ ἡ γινῶν αὐτῆ, ἕως ἂν
 πάντων γινῶν. ὁ θρανὸς καὶ ἡ γῆ
 παρέλθουσιν, οἱ δὲ λόγοι μου
 οὐ μὴ παρέλθωσι. προσέχετε δὲ
 ἑαυτοῖς, μὴ ποτε βαρυνθῶσιν ὑ
 μῶν αἱ καρδίαι ἐν κραπίδι καὶ
 μέθῃ καὶ μεθύσματι βιωτικῶν, καὶ
 αἰφνιδίως ἐφ' ὑμᾶς ἐπισηῇ ἢ ἡμέ
 ρα κήνης. ὡς παρὶς γὰρ ἐπιλεύσει
 ἡ ἰδὴ πᾶντας τοὺς καὶ μεθῶν
 ἐπὶ

Et Hierusalē calcabitur a gen
 tibus, donec impleantur tempora
 gentium. Et erunt signa in sole
 & luna & stellis, & in terris
 anxietas gentium per despera
 tionē, resonante mari & fluctu.
 ex tabescentibus hominibus tre
 timere & expectatione eorum
 quae superuenient orbi terrarū.
 Nam uirtutes coelorum meue
 buntur, & tunc uidebunt filium
 hominis uementem in nube cum
 potestate et gloria magna. Erit
 autem fieri incipientibus, susci
 cite & attollite capita uestra,
 quoniam appropinquat redem
 ptio uestra. Et dixit illis simili
 tudinem. Videte ficum & con
 nes arbores quum protrudant
 iam gemmas, cernentes ex uer
 bis ipsis, scitis quod iam instet
 aestas. Ita & uos quum uideri
 tis haec fieri, scitote quod instet
 regnum dei. Amen dico uobis,
 non praeteribit aetas haec, ante
 qua omnia facta fuerint. Coeli
 & terra transibunt, uerba autem
 mea non transibunt. Ca
 uete autē uobis, ne quando gra
 uentur corda uestra crapula &
 ebrietate & curis huius uitae,
 subitusque uobis ingruat dies il
 le. Tanquam laqueus enim su
 perueniet in omnes qui sedent
 super

Ο ΛΡΥΤ ΧΧΙΙ.

αὐτὸ πρόσωπον πάσης τῆ γῆς. ἀ-
 γρευνῆτι ἔρ' ἐν παύσι καιρῶ, διό
 μνησι, ἵνα κατὰ ξιῶθῆτι ἐκφυγῆ
 ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γί-
 νησθαι, καὶ παύσαι ἐμπροσθεν τοῦ
 ἰοῦ τῆ ἀνδράπε. ἡ δὲ τὰς ἡμέ-
 ρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς ἡ
 σὺντας διδραχμῶν ἐκλίσει εἰς
 τὸ ἔσθ' τὸ ἡαλοῦ μνησιν ἐλαῶν.
 καὶ πῶς ὁ λαὸς ὠρθεῖσιν πρὸς αὐτῶ,
 ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτῶ.

Ἡ γὰρ ἡ ἡ ἰορτὴ τῆ ἀσύμων,
 ἡ λιγομῆ πάσχα. καὶ ἰσῆτοιω οἱ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, τὸ
 πῶς ἀνέλωσιν αὐτὸν, ἰφοδοῦντο
 γὰρ τὸν λαόν. εἰσῆλθε δὲ σατα-
 νᾶς εἰς ἰσῆλαρ τῆ ἑπιναλοῦ μνησιν
 ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ, ἵνα τὰ ἐν τοῦ ἀριθμῶ
 τῶν δώδεκα. καὶ ἀπὲ λδῶν συ-
 νελάλησι τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ
 στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παρα-
 δῶ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρυσαν, καὶ συ-
 νίδωτο αὐτῶ ἀργύριον δοῦναι.
 καὶ ἰσομολόγησι, καὶ ἰσῆτοι ἰσῆτοι
 γίαν τοῦ παραδῶναι αὐτὸν αὐ-
 τοῖς ἀτῆρ ἰσῆλαρ. ἡ λδὲ δὲ ἡ ἡμέ-
 ρα τῶν ἀσύμων, ἐν ἡ ἰσῆτοι δὲ ἰσῆτοι
 τὸ πάσχα, καὶ ἀπὲσινδε ἰσῆλαρ,
 καὶ ἰσῆλαρ, ἀπὲσινδε. ποροσδεντο
 ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ τὸ πάσχα ἵνα
 φάγωμεν, οἱ δὲ ἀπὲσινδε αὐτῶ. πῶ
 θελῆσι ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ
 ἰσῆλαρ. ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ ἰσῆλαρ
 πέλιν σὺν αὐτοῖς ἡμέρ' ἀνθρωπος
 κερᾶ-

super faciem totius terra. Vigi-
 la e itaqz omni tempore, depre-
 cantes ut liceat vobis effugere
 ista omnia quae futura sunt, &
 stare ante filium hominis. Doce-
 bat autem interdum in templo,
 noctu uero exiens diuersaba-
 tur in monte qui uocatur oliua-
 rum. Et omnis populus di-
 luculo uentitabat ad eum, ut in
 templo audiret eum.

Institabat autem dies festus 22
 azymorum, qui dicitur pascha.
 Et querebant principes sacer-
 dotum et scribae, quomodo eum
 interficerent, timebant enim ple-
 bem. Intrauit autem satanas in
 Iudā, cui cognomen erat Isca-
 riotes, qui erat e numero duode-
 cim, abijtqz & loquutus est cum
 principibus sacerdotum ac ma-
 gistratibus, quemadmodū illum
 traderet eis. Et gauisi sunt, ac
 pacti sunt pecuniā illi se datu-
 ros. Et ille respōdit, querebatqz
 oportunitatē ut traderet illum il-
 lis sine turba. Venit autē dies a-
 zymorū i qua necesse erat immo-
 lari pascha. Et misit Perrū ac
 Ioannē, dicēs: Eūtes parate no-
 bis pascha ut edamus. At illi
 dixerūt ei: Vbi uis parēus? Et
 dixit ad eos: Ecce introeūtibz
 uobis in ciuitatē occurret homo

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ἰδὲ κἀμῶν ὕδατι βαβάσων, ἀ-
 νολεθῆσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν
 ἢ εἰσπορεύεται, καὶ ὄρατε τῶ οικο-
 δισπότῃ τὴν οἰκίαν. λέγει σοι ὁ δε-
 δάσκαλος, τοῦ ὄρα τὸ κατάλυ-
 μα, ἔπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μα-
 θυτῶν με φάγω; καὶ ἐκείνῳ ὁ ἰη-
 ρῆς εἶπε ἀνώγειν μέγα ἰσχυρομένον
 ἐκείνῳ ἰτοιμάσατε. ἀπελθόντες
 αὐτοῖς, ὕρρον λαδὼς ἐθήκην αὐτοῖς,
 καὶ ἰτοιμάσαν τὸ πάσχα. καὶ
 ἔτι γίνετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ
 οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.
 καὶ ἔπει πρὸς αὐτοῖς. ἐπιθυμία
 ἔπειθ' ἔμισα τοῦτο τὸ πάσχα φα-
 γῆν μετ' ἡμῶν πρὸ τοῦ με πα-
 θῆν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ἔτι ἐκεί-
 νου μὴ φάγω ἕως ἄρα ἕως ἔσται πλη-
 ρωθῆν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
 καὶ διέξαμην ὡς πτόριον, ἐ-
 χαρισθῆσας ἔπει. λάβετε τοῦτο.
 ἢ διαμερίσατε εἰς ἑαυτοὺς. λέ-
 γω γὰρ ὑμῖν, ἔτι οὐ μὴ πῶ ἀπὸ
 τοῦ γεννύματι τὸ ἀμπίλον, ἕως
 ἔσται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.
 καὶ λαβὼν ἄρτον, ἐχαρισθῆ-
 σας, ἐκλάσει καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς,
 λέγων. τοῦτο ὄρα τὸ σῶμά μου,
 τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, τοῦτο
 ποιεῖτε ἕως πῶ ἡμῶν ἀνάμνησιν.
 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτόριον μετὰ τὸ
 δεσπύσαι λέγων. ἔτο τὸ ποτόρι-
 ον ἡ κατὰ διαθήκην ἐν τῷ αἵματι
 μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυόμενον.

καὶ λέγει

uas aquae testaceum portans,
 sequimini eum in domum in quam
 intrat, & dicetis patrifamilias
 eadum, Dicit tibi magister,
 Ubi est duersorium, ubi pas-
 scha cum discipulis meis e-
 dam? Et ipse ostendet uobis ca-
 naculum magnum stratum, ubi
 parate. Euntes autem inuen-
 runt sicut dixerat illis, &
 parauerunt pascha. Et quam-
 iam esset tempestiuum, accue-
 buit, ac duodecim apostoli
 cum eo. Et ait illis, Deside-
 rio desideravi hoc pascha come-
 dere uobiscum ante quam pa-
 tiar. Dico enim uobis, post
 hac non edam ultra ex eo, do-
 nec compleatur in regno dei.
 Et accepto poculo, gratias e-
 git, ac dixit, Accipite hoc &
 diuidite inter uos, Dico enim
 uobis, quod non bibam de fru-
 ctu uitae, donec regnum dei ue-
 niat. Et accepto pane, quam
 gratias egisset, fregit, ac de-
 dit eis, dicens, Hoc est corpus
 meum, quod pro uobis da-
 tur, hoc facite in mei recorda-
 tionem. Similiter & poculum
 postquam coenauit, dicens:
 Hoc poculum, nouum testa-
 mentum per sanguinem me-
 um, qui pro uobis effunditur.

¶

ΚΑΡΥΤ ΧΧΙΙ.

πλὴν ἰδὲ ἢ χεῖρ ἔτι παραδιδόν-
 τῳ με μετ' ἑμὲ ἰδὲ ἢ φραπί-
 λης. καὶ ὁ μὲν ἦν ὁ ἀνδρῶν πο-
 ρεύων καὶ τὸ ὄριον μόνον, πλὴν
 εἰς τὸ ἀνδρῶν ἑκείνων δὲ ὁ πα-
 ραδιδόντῳ. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συ-
 ζῆται πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ τίς ἀρα-
 αὐτῶν αὐτῶν, ὁ τῶν μίλλων πρῶ-
 σεν, ἔγινετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν
 αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δυνάμει ἐνα-
 μέσων. ὁ δὲ ἄπειρ αὐτοῖς. οἱ βα-
 σιλεῖς τῶν ἰβυῶν λυριεύσοιμ αὐ-
 τῶν, καὶ οἱ ἄριστοι αὐτῶν, ἐ-
 φηγίται καλῶντῳ. ὑμῶς ἦ δὲ οὐ
 τως, ἀλλ' ὁ μέσων ἐν ὑμῖν, γένε-
 ὠ ὡς ὁ νεώτερός, καὶ ὁ ἡγούμε-
 ῳ ὡς ὁ διακουῶν. τίς γὰρ μέ-
 σων ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακου-
 ῳ, καὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ
 ἔμι ἐν μέσων ὑμῶν ὡς ὁ διακου-
 ῳ. ὑμῶς δὲ ἔστε οἱ διακουῶν
 νότι μετ' ἑμὲ ἐν τοῖς πρῶτοις μοῖς
 με. καὶ γὰρ διατίθειμαι ὑμῖν, καὶ ὡς
 διέδοτε μοι πατέρ μου ἐπιστάσαν-
 ἵνα ἀδύητε καὶ πίνετε ἰδίῳ φρα-
 πίλῳ με ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ
 καθίσκατε ἰδίῳ θρόνων κείμενοι
 τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ.
 εἶπε δὲ ὁ λέγουσ. σίμων, σίμων,
 ἰδὲ ὁ σατανᾶς ἐβλήσατο ὑμῶς,
 τοῦ σκωπῆσαι ὡς τὸν σίτον. ἐγὼ
 δὲ ἐδύλω τὸ σπῆν σου, ἵνα μὴ ἐ-
 κλησῆ ἡ πίστις σου. καὶ σὺ ποτε ἐπι-
 στρέψασθαι εὐρίξον τὸς ἀδελφός σου

Veruntamen ecce manus prodē
 tis me mecum est in mensa. Et si
 lius quidem hominis secundum
 quod definitum est, vadit. Verun-
 tamen uae homini illi per quem
 proditur. Et ipsi exierunt que-
 rere inter sese, quisnam esset ex
 ipsis, qui hoc facturus esset. Pa-
 tra est autem et contentio inter eos,
 quis eorum uideretur esse maior.
 Dixit autem eis, Reges gentium do-
 minantur eis, et qui potestatem
 habet super eas, benefici uocan-
 tur. Vos autem non sic, sed qui
 maior est in uobis fiat sicut iu-
 nior. et qui princeps est, sicut
 qui ministrat. Nam uter maior
 est, qui accumbit, an qui mini-
 strat. Nonne qui accubuit? At
 ego in medio uestrum sum, ut qui
 ministrat. uos autem estis qui
 permansistis mecum in tenta-
 tionibus. Et ego dispono uo-
 bis, sicut disposuit mihi pater
 meus regnum, ut edatis et bibatis
 super mensam meam in regno
 meo, et sedeat super thronos,
 iudicantes duodecim tribus Isra-
 el. At autem dominus, Simon,
 Simon, ecce satanas expetuit
 uos, ut enbraret sicut triticum.
 sed ego rogavi pro te, ne defi-
 ciat fides tua. et tu aliquando
 conuersus confirma fratres tuos.

ΕΥΑΝΓ. ΛΥΚΑΕ

ὁ δὲ ἔπειρ αὐτῷ. κίριε, μετὰ σοῦ
 ἴτοιμός εἰμι κὶ εἰς φυλακὴν ἢ εἰς
 θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἔπει.
 λέγω σοι πάλιν, ὃ μὴ φωνήσῃ σὺ
 μὲρον ἀλλήλων, πρὶν ἢ ἴσῃς ἀπαρ-
 νῆσαι μὴ εἶδέναι με. κὶ ἔπειρ αὐ-
 τοῖς, ὅτι ἀπίστευα ὑμᾶς ἄτερ βα-
 λαντίου ἢ πύργου ἢ ὑποδημά-
 των, μὴ τινὲς ὑστρήσατε, οἱ ἡ-
 πόροι, ὁ θινίς. ἔπειρ ἔρ αὐτοῖς. ἀλ-
 λά ὑμεῖς ὃ ἔχω βαλάντιον ἀγέ-
 τω, ὁμοίως ἢ πύργου, ἢ ὃ μὴ ἔχω
 πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτό, κὶ ὡ-
 ρασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑ-
 μῖν, ὅτι ἔτι ἔτι τὸ γεγραμμένον
 δὲ τελειώσεται ἐν ὑμῖν, τὸ, κὶ με-
 τὰ ἀνόμων ἰλογοῦσθαι. κὶ γὰρ τὰ πε-
 ρὶ ὑμῶν, τέλος ἔχει. οἱ ἡπόροι. κί-
 ριε, ἰδὲ μάχαιρα ὡς δὲ δύο. ὁ δὲ
 ἔπειρ αὐτοῖς, ἰκανόν ὄσῃ. κὶ θη-
 λὼν ἰπορεύθη κατὰ τὸ ἴδιον ἕως τοῦ
 ἴβου τῆς ἰλαίων. ἠκολούθησαν ἡ αὐ-
 τῶν κὶ οἱ μαθηταί. γενόμενος ἡ ἔπει
 τοῦ τόπου, ἔπειρ αὐτοῖς. προσέ-
 χισθαι, μὴ ἀσελθᾶν εἰς παρασ-
 μόρ. κὶ αὐτὸς ἀπισπάσθαι ἀπ' αὐ-
 τῶν ὡς ἂν λίθου βολῆν, ἢ ἂν τὰ γέ-
 νηα προσέχυτο, λέγων. πά-
 τερ, ἂ βόλαι, παραγγεῖν τὸ πο-
 τήριον ἔτι ἀπ' ὑμῶν, πλὴν μὴ τὸ
 θελημα μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω
 ἴσθαι ἡ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρα-
 νῶν ἐνισχύου αὐτόν. κὶ γενόμενος ἐν
 ἀγῶνι, ἐν ἡνίκα ἔπειρ προσέχυτο.

ἰγίνετο

At ille dixit ei: Domine, te
 cū paratus sum & in carcerem
 & in mortē ire. At ille dixit:
 Dico tibi Petre, non canet bo-
 die gallus, prius q̄ ter abneget
 te nosse me. Et dixit eis: Quādo
 misi uos sine sacculo & pera et
 calciamentis, num quid defuit
 uobis? At illi dixerūt: Nihil.
 Dixit ergo eis: Sed nūc qui ha-
 bet sacculum, tollat, similiter et
 perā: et qui non habet, uēdat tu-
 nicam suam, & emat gladium.
 Dico enim uobis, quoniam adhuc
 quod scriptum est oportet per-
 fici in me: Et cum iniquis de-
 putatus est. Etenim ea que sūt
 de me, finem habent. At illi
 dixerunt: Domine, ecce duo gladii
 dijhic. At ille dixit eis: Satis
 est. Et egressus ibat, ut erat sol-
 tus in montem oliuorum: se-
 quuti sunt autem illum & disci-
 puli. Et quum peruenisset ad
 locum dixit illis: Orate ne intre-
 tis in tentationem. Et ipse audi-
 sus est ab eis sermō ad iactum
 lapidis, positus q̄ genibus ora-
 bat, dicens: Pater, si uis, trans-
 fer poculū hoc a me. Veritatem
 non mea uoluntas, sed tua
 fiat. Apparuit autem ei ange-
 lus de caelo corroborans eū. Et
 correptus angore, prolixius ora-
 bat. Et

ἐγένετο ἡ δίδραξις αὐτῷ ὡσεὶ ἄρου-
 ραι ἀμαρτῶν καταλαίνουσαι ὑδρί-
 τῳ γλῶσφι ἀναγὰς ἀπὸ τοῦ πρὸς
 σαχῆος, ἐκδὼν πρὸς τοὺς μαθητάς
 αὐτῷ, ἵνα αὐτοὺς νοιμῶμεν ὡς
 ἀπὸ τοῦ λάπυρι. ἢ ἔπειτα αὐτοῖς.
 τί λαδῶσθε; ἀναστάντες προ-
 σῶχθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πη-
 ρασμόν. ἰτι δὲ αὐτῷ λαλῶν, ἰδὼς
 ἰδὲ ἄλλο, ἢ ὁ μεγάλωνος ἰδὼς
 αὐτῷ δὲ δὴ δὴ καταπροέχθη αὐτῷ
 ἢ ἡγγισί τῷ ἰησοῦ φιλησθαι αὐτῷ.
 ἰ δὲ ἰησοῦς ἔπειτα αὐτῷ. ἰούδας
 φιλήματι τὸν ἵeron τοῦ ἀνθρώπου
 παραδίδως. ἰδὼν τὸ δὲ οἱ πι-
 ρὶ αὐτὸν τὸ δὲ μένον, ἔπειτα αὐ-
 τῷ. ἰούρι, εἰ πατάξομεν ἐν μα-
 χαιρῶν ἰπάταξιν εἰς τίς δὲ αὐτῷ
 τὸν δόλον τῷ ἀρχιερέως, ἢ ἀφῆ-
 λεν αὐτῷ τὸ δὲ τὸ δὲ δὲ. ἀπαν-
 θῆς ἡ δὲ ἰησοῦς, ἔπειτα. ἰατὶ ὡς τὸ
 του. ἢ ἀφῆλεν τῷ ὡτιον αὐτῷ,
 ἰάσατο αὐτόν. ἔπειτα δὲ ἰησοῦς
 πρὸς τοὺς παραγενομένους, ἔπει-
 τὰ αὐτῷ, ἀρχιερέως ἢ γρατυγῆς τῷ
 ἰδρῶν ἢ πρὸς τὸν ἰδρῶν, ὡς ἀδι-
 λησῶν ἡλικιῶν ἄσῃ μετὰ μαχαί-
 ρων ἢ ξίλων; λαδὲ ὑμῶν ἔντος
 μου μετὰ ὑμῶν ἐν τῷ ἰδρῶν ἐν δὲ
 τάναντι τὰς χεῖρας ἐπὶ ἐμὴν. ἀλλ'
 αὐτῷ ὑμῶν ἔπειτα ἡ ὡρα. ἢ ἢ δὲ
 εἰς τοῦ σπέντους. συλλαβόντες
 ἡ αὐτῷ ἡγαγον, ἢ δὲ ἡγαγον
 αὐτῷ εἰς τὸ εἶναι τῷ ἀρχιερέως.

bat. Et erat sudor eius sicut
 guttae sanguinis decurrentes in
 terrā. Et quū surrexisset ad de-
 precatione, uenissetq; ad disci-
 pulos suos, reperit eos dormientes
 proe moestitudine. Et ait illis:
 Quid dormitis? Surgite & ora-
 te, ne intretis in tentationē.
 Adhuc autē colloquēte, ecce uen-
 ba, et qui uocabatur Iudas, u-
 nus ē duodecim, antecedebat e-
 os, et appropinquauit Iesu ut o-
 scularetur eū. Iesus autē dixit il-
 li. Iuda, osculo filiū hoīs pro-
 dis? Vidētes autē hi qui circa ip-
 sū erant, q; futurū erat, dixerūt
 ei, Domine, percutiemus ne gla-
 dio? Et percussit unus ex illis
 seruiū principis sacerdotū, et am-
 putauit auriculā eius dextrā.
 Respondēs autē Iesus, ait, Simi-
 te huc usq;. Et quum tetigisset
 auriculā eius, sanauit eū. Di-
 xit autē Iesus ad eos qui uene-
 rāt ad se, principes sacerdotū ac
 magistratus tēpli et seniores,
 Quasi ad latronē existis cū gla-
 dijs ac fustibus? cū quotidie uo-
 biscū fuerim in templo, nō extē-
 distis manus ī me. Sed haec est
 hora illa uestra & potestas te-
 nebrarū. Comprehensum autē
 eum duxerunt, & induxerunt
 in domum principis sacerdotū.

Petrus

ὁ δὲ πῆρⓄ ἠκολούθει μακρόθεν.
 ἀψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ αὐ-
 λῆς, καὶ συγκαθίσαντων αὐτῷ, ἐνά-
 θησθε πῆρⓄ ἐν μέσῳ αὐτῷ. ἰδὼσα
 ἦ αὐτῷ παθίσκη τις καθήμενον
 πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτινίσασα αὐτῷ
 ἄπει. καὶ οὕτⓄ σὺν αὐτῷ λέω. ὁ δὲ
 ἠρώσαστο αὐτὸν, λέγων. γύναι,
 οὐκ οἶδα σὺν τὴν. καὶ μετὰ βραχὺ
 ἔτρεⓄ ἰδὼν αὐτὸν, ἔφη. καὶ σὺ ὅ-
 αὐτῶν εἶ. ὁ ἦ πῆρⓄ ἄπει. ἀν-
 θρωπε, ἐν οἷμί. καὶ διαστάσις ὡσαύ-
 τας μίαν ἀλλόθεν διίσχυρίζε-
 το, λέγων. ἐπὶ ἀλυθῆας καὶ οὕτⓄ
 μετ' αὐτὸν λέω, καὶ γὰρ γαλιλαῖος
 εἶσιν. ἄπει ἦ ὁ πῆρⓄ. ἀνθρωπε,
 ἐν οἷδα ὁ λέγεις, καὶ παραχρημα-
 ἔτι λαλοῦντⓄ αὐτοῦ, ἐφώνισεν
 ἀλίκτηρ. καὶ σφραγῆς ὁ κύριⓄ ἐν
 βλαψῇ τῷ πῆρῳ. καὶ νῦν κινῶσθε
 πῆρⓄ τοῦ λόγου τοῦ κυρίου,
 ὡς ἄπει αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλίκτη-
 ρα φωνῆσαι, ἀπαρνήσθην με φῆς.
 καὶ βελθὼν ἔξω ὁ πῆρⓄ, ἐκλαυ-
 σαι πικρῶς. καὶ οἱ ἀνδρες οἱ συ-
 νέχοντες τὸν ἰησοῦν, ἐνέπαιζον
 αὐτῷ, λέγοντες. καὶ πρὶν ἀλύψαν-
 τὸν αὐτὸν, ἐτυπτο αὐτῷ τὸ πρό-
 σωπον, καὶ ἐπιρῶτων αὐτὸν. λέ-
 γοντες. προσφύτοισον τίς εἶσιν ὁ
 παίσασαι; καὶ ἔτρεⓄα πολλὰ
 βλασφημοῦντὸν ἐλεγχομένους αὐ-
 τὸν. καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, σωή-
 χῃα τὸ πρὸς βῆτυβριον τοῦ λαοῦ,
 ἀρχι-

Petrus uero sequebatur eminenti
 Quum autē accendisset ignem
 in medio aule, atq; unū conse-
 dissent, sedit & Petrus inter il-
 los. Quem quū uidisset ancilla
 quædam se denicē ad lumen, de-
 fixis in illum oculis dixit: Et
 hic cum illo erat: At ille abne-
 gavit eum, dicens: Mulier, non
 novi illum. Et post pusillum al-
 tius uidens eum, dixit: Et tu de
 illis es. Petrus uero ait: Homo,
 nō sum. Et interuallo interiecto
 ferē horæ unius, alius quidam
 affirmabat, dicens: Vere et hic
 cum illo erat, nam & Galilæus
 est. Et ait Petrus: Homo, ne-
 scio quid dicas. Et continuo ad
 huc illo loquente cecinit gallus.
 Et cōuersus domini, inuenit
 est Petrum. Et recordatus est
 Petrus sermonis domini, quo
 modo dixerat ipsi, Prius quā
 gallus cecinerit, ter me negabis.
 Et egressus foras Petrus ste-
 uit amare. Et uiri qui tenebant
 Iesum, illudebant ei, et dēntes.
 & quum circumtēxissent eum,
 percutiebant faciem eius, &
 interrogauerunt eum dicentes:
 Vaticinare: quis est ille qui te
 percussit? Et alia multa cōui-
 ciatē dicebāt in eū. Atq; ut il-
 luxit, conuenerūt seniores plebi-
 & prin-

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΧΙΙΙ.

ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς. καὶ ἀνέ-
 γαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐ-
 τῶν, λέγοντες. εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός·
 εἰπὲ ἡμῖν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς. ἰὰν ὑ-
 μῖν ἔπω, δὲ μὴ πιστεύσητε. ἰὰν
 ἢ μὴ ἔρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε
 μοι ἢ ἀπολοῦσθε. ἀπὸ τῶν ἑταί-
 ρων αὐτοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ-
 ξῆτον τὸ δωμάριον τῶν δεξῶν. ἀποκρίθη
 πάντες, σὺ ἴσως εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
 πρὸς αὐτὸν ἔφη. ὑμᾶς λέγετε,
 ἔτι ἰσχυροὶ εἰμὶ. οἱ ἢ ἔπω. τί ἔτι χρο-
 νοῦ ἰσχυροὶ μαρτυρίας· αὐτοῖσι γὰρ ἡ-
 κούσαμεν ἀπὸ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ.

καὶ ἀναστὰς ἀπαρτὸν πλῆ-
 θος αὐτῶν, ἤγαγεν αὐτὸν ἰδίῳ τῷ
 πραιπόσιτῳ. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν
 αὐτοῦ, λέγοντες. τέτονον ἰσχυροὺς
 διασφύροντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύ-
 οντα λαίσαρι φόρους διδόναι, λέ-
 γοντα ἑαυτὸν χριστὸν βασιλέα
 εἶναι. ὁ ἢ πραιπόσιτος ἰπρωτότισεν
 αὐτὸν, λέγων. σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς
 Ἰουδαίας; ὁ ἢ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη.
 σὺ λέγεις, ὁ ἢ πραιπόσιτος ἔπει πρὸς
 τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, δ-
 ῆμι ἰσχυροὺς ἀτίσιμους ἐν τῷ ἄνθρω-
 πῷ τούτῳ. οἱ ἢ ἰπρωτότισεν, λέγον-
 τας, ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, δι-
 δάσκων κατὰ ἑλεῖν τὴν Ἰουδαίαν,
 ἡρεξάμενος ἀπὸ τῆς γαλιλαίας
 εἰς ἡρῶδα. πραιπόσιτος δὲ ἀνεύσας
 τὴν γαλιλαίαν ἰπρωτότισεν, ὅτι ἄνθρω-
 πος γαλιλαῖος ἔστι. καὶ ἐπιγινώσκοντες
 ὅτι

et principes sacerdotum et scri-
 bae, et duxerunt illum in concilium
 suum, dicentes: Num tu es ille
 Christus, dic nobis, Et ait illis,
 Si vobis dixerero, non credetis. et
 si etiam interrogauero, non respon-
 debitis mihi, neque dimittetis. Ex
 hoc tempore erit filius hominis sedes
 ad dextris virtutis dei. Dixerunt
 autem omnes, Tu ergo es filius dei?
 Qui ait, Vos dicitis me esse.
 At illi dixerunt, Quid adhuc
 desideramus testimonium? Ipsi
 enim audiuimus ex ore ipsius.

Et surgens uniuersa multi-
 tudo eorum, duxit illum ad Pila-
 tum. Coeperunt autem illum accu-
 sare dicentes, Hunc deprehendi-
 mus euerientem gentem, ac ue-
 tantem tributa dare Caesari, di-
 centem se Christum regem esse.
 Pilatus autem interrogauit eum,
 dicens, Tu es ille rex Iudaeo-
 rum? At ille respondens illi, ait,
 Tu dicis. At autem Pilatus
 ad principes sacerdotum et tur-
 bas, Nihil inuenio noxiae in hoc
 homine. At illi inualescebant,
 dicentes, Commouet populum, do-
 cēs per uniuersam Iudaeam, exor-
 sus a Galilaea usque ad hunc locum.
 Pilatus autem audita mentione Ga-
 liliae, interrogauit, num homo
 Galilaeus esset. Et ut cognouit
 quod

ἔτι ἐν τῇ βουσίᾳς ἡρώδης ὄσῃν,
 ἀνέπεμφεν αὐτὸν πρὸς ἡρώδην
 ἵνα καὶ αὐτὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν
 ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ ἡρώ-
 δης ἰδὼν τὸ ἱσοῦν, ἐχάρη λίαν.
 καὶ γὰρ διὰ τὸν βασιλεῦσιν αὐ-
 τὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ πρὸς
 αὐτὸν, καὶ ἠλπίζετι συνηῶρ ἰσῶν
 ὑπὲρ αὐτὸν γενόμενον. ἐπύρωτοι
 ἦ αὐτὸν ἐν λόγοις ἰκανοῖς. αὐ-
 τὸς δὲ εὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.
 ἀσάφασαυ δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 γραμματεῖς ἐτόνευον καὶ συγορῶν-
 τες αὐτοῦ. βουθινύσας ἦ αὐτὸν
 ὁ ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασι
 αὐτοῦ, καὶ ἱμπαίξας, πρὸς βαλὼν
 αὐτὸν ὀρθῶτα λαμπρῶν, ἀνί-
 πεμφεν αὐτὸν τῷ πιλάτῳ. ἐγί-
 ροντο δὲ φίλοι οὗ, τι πιλάτῳ καὶ
 ὁ ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ'
 ἀλλήλων, προῦπῆρχον γὰρ ἐν ἰχ-
 θραῖντις πρὸς ἑαυτούς. πιλά-
 τῳ δὲ συγκαλοβάμενον τοὺς
 ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ἀρχονεῖς, καὶ τὸν
 λαόν. ἔπει πρὸς αὐτούς. προσώτε-
 κατὰ μοι τὸν ἀνθρώπου τῆτον, ὡς
 ἀποσείφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ
 ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἰστανίνας, ὁ
 δὲ ἐν ὑμῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῆτον
 αἰτίου, ὅσον κατηγοράτε κατ' αὐτὸν
 ἀλλ' ὁ δὲ ἡρώδης, ἀνέπιμψα γὰρ
 ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἦν ἀξίον
 θανάτου ὄσῃν πεπραγμένον αὐτῷ
 παροδύσας ὅσον αὐτὸν ἀπολύσω.
 ἀνάγκη

quod ad Herodis ditionem per-
 tineret, remisit eum ad Hero-
 dem, qui & ipse Hierosolymis
 erat per id tempus. Herodes
 autē viso Iesu, gauisus est ualde.
 Tenebatur enim multo iam
 tempore cupiditate uidentis il-
 lum, eo quod audiret multa de
 eo, et sperabat se signū aliquod
 nisiotū ab eo fieri. Interroga-
 bat autem eum multis sermōni-
 bus. At ipse nihil illi responde-
 bat. Stabant autē principes sacer-
 dotum & scribæ acriter accu-
 santes eum. Spreuit autē illum
 Herodes cum exercitibus suis,
 quāquā illisisset indutiū ueste sile-
 dida remisit ad Pilatum. Et
 facti sunt amici inter sese Pila-
 tus & Herodes in eodem die:
 nam antea si multas inter eos
 intercesserat. Pilatus autē con-
 uocatis principibus sacerdotum
 & magistratibus, ac plebe, di-
 xit ad illos: Oculis huius
 hunc hominem, quasi auertentem
 populum: & ecce ego cor-
 ram uobis interrogans, nullum
 crimen inuenio in homine isto,
 ex his de quibus accusatus est:
 sed ne Herodes quidem: nam
 remisi uos ad illum, & ecce ni-
 hil dignum morte actum est ei.
 Castigatū ergo illū, dimittam.
 Necessē

CAPUT XXIII.

ἀνέγνω δὲ ἄχην ἀπολύειν αὐ-
 τοῖς κατὰ ἰσραὴλ ἕνα. ἀνέκρα-
 ξαν δὲ πᾶσι πληθεῖ, λέγουσιν, αἰ-
 ρ: τῶτον, ἀπόλυσον ἡμῖν βα-
 ραββᾶν. ὅστις λέγει διὰ θάσιν τινα
 γνωμολογῶν ἐν τῇ πόλει, ἢ φόνον
 βεβλημένον εἰς φυλακὴν. ἡ δὲ
 ἀντιφάσις ὁ πῶλον αὐτοῦ προσεφώνη-
 σεν, ἰδοὺ ἀπολύσαι τὸν ἰησοῦν.
 εἰ δὲ ἐφώνησεν, λέγουσιν, σάου-
 ρον, σάουρσον αὐτόν. ὁ δὲ φῆκεν
 ἑπὶ πρὸς αὐτούς. τί ὧ κα-
 κῶν ἰποῖσεν ὁ θεός; ἔλεον αἰτίαν
 θανάτου αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ δού-
 λους αὐτοῦ ἀπολύσω. εἰ ἡ ἰ-
 πικητο φωνᾶς μεγάλας, αὐτῶ-
 ν οἱ αὐτὸν σάουρῶσαι, ἢ κατὰ
 σκῆνον αἰ φωνᾶς αὐτοῦ ἢ τῶν ἀρ-
 χιερίων. ὁ δὲ πῶλον αὐτοῦ ἐπέκει-
 νεν γινώσκειν τὸ αἴτημα αὐτοῦ. ἀπὸ
 λυσε ἡ αὐτοῖς τὸν διὰ θάσιν ἢ
 φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλα-
 κὴν, ὅν ἠθέλητο, τὸν ἰησοῦν πα-
 ρέδωκε τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ. καὶ
 ὡς ἀπὸ γαγοῦ αὐτὸν ἐπιλαβόμε-
 νοι σίμωνος τινος κυρθαίως ὄρχο-
 μέθεν ἅπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκεν αὐτῷ
 τὸ σάουρον φέρειν ἐπιλαβὴν τοῦ
 ἰησοῦ. ἡ δὲ αὐτῷ πολλὴ πλῆθος
 ἔλαβεν, ἢ γυναικῶν αἰ ἢ ἰσραηλίων
 τοῦ ἰσραὴλ αὐτοῦ, σφραγίσας ἡ πρὸς
 αὐτὰς ὁ ἰησοῦς, ἔπει. θυγατέρες ἰε-
 ρουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἕπ' ἐμὲ,
 πλὴν ἕπ' ἑαυτὰς καὶ τὰ ἕπ' ἡμῶν
 τίνων

Necesse autē habebat dimittere
 eis in festo unū. Exclamauit au-
 tē simul uniuersa turba, dicēs:
 Tolle hūc, et dimitte nobis Ba-
 rabbā, qui erit ppter seditionē
 quandā factā in ciuitate et homi-
 cidii cōiectus in cercerē. Iterū
 autē Pilatus locutus est ad eos,
 uolēs dimittere Iesū. At illi cla-
 mabāt, dicētes: Crucifige cru-
 cifige eū. Ille autē tertio dixit ad
 illos: Quid enim mali fecit hic?
 Nullū crimē capitale cōperio in
 eo: castigatū ergo, dimittē illū.
 At illi instabāt uocibus mag-
 nis, postulantes ut crucifigere-
 tur, et inualescebāt uoces eorū,
 ac summorū sacerdotū. Et Pila-
 tus adiudicauit ut fieret q̄ illi
 postulabāt. Dimisit autē illis eū,
 qui ppter seditionē et homicidiū
 cōiectus fuerat in carcerē, quē
 poposcerāt: Iesū uero tradidit
 arbitrio eorū. Et quū abduce-
 rēt eū, apprehenderūt Simonē
 quendā Cyrenēsem uementē ē-
 rure, et imposuerunt illi crucē ut
 portaret post Iesū. Sequebatur
 autē illū multa turba populi ac
 mulierū, quæ et plangebant et
 lamentabātur eū. Cōuersus au-
 tem ad illas Iesus dixit: Filiae
 Hierusalē, nolite flere super me
 sed super uobis ipsis flete, et super
 filijs

τὴν αὐτὴν ἡμέραν. ὅτι ἰδοὺ ὄρχοντες ἡμέ
 ραι ἐν αἷσι ὄρδοσι, μακάριοι καὶ στεί
 ραι καὶ κοιλῆαι αἱ ὅτι ἐγέννησαν, καὶ
 μαστοὶ οἱ ὅτι ἐθάλασαν. τότε ἀρ
 ξοῦνται λέγειν τοῖς ἔθροισι. πῶς ἔστε
 ἐγὼ ἡμεῖς, καὶ τοῖς βυτροῖς, καὶ λύφα
 τι ἡμεῖς. ὅτι εἰ ἐν τῷ ὕγρῳ ξύλῳ
 ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γέ
 νησεται. ἤγοντο δὲ καὶ ἑτέροι δύο κα
 κήργοι σὺν αὐτῷ ἀνακριβῶσαι. καὶ
 ἔτι ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν
 καλὸν μένιν ἱερανίου, ἐκεῖ ἐσκό
 ρωσαν αὐτόν. καὶ τοὺς κληῆργους,
 ὅν μὲν ἐν δεξιῶν ὄν ἢ ἐξ ἀριστε
 ρῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἐλάλει. πάντες ἀ
 φῆσθε αὐτοῖς, ὅ γὰρ εἶδασι τί ποιοῦ
 σι. Διαμεριζόμενοι ἢ τὰ ἱμάτια
 αὐτοῦ, ἢ ἄλλον κληῆρον. καὶ ἐσθῆ
 κει ὁ λαὸς θυμῶν. Ἐβρυμνήρι
 ζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς
 λέγοντες. ἄλλως ἴσασσι, σωσάτω
 ἑαυτὸν, εἰ δὲ τίς ὄσθην ὁ χριστὸς, ὁ
 τοῦ θεοῦ υἱὸς ἐκλεκτός. ἐν ἡπαίρῳ δὲ
 αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσέρχο
 μένοι, καὶ ὄξυ προσφρόντες αὐ
 τῷ, καὶ λέγοντες. εἰ σὺ εἶ ὁ βασι
 λεύς τῶν ἰουδαίων, σῶσον σεαυ
 τόν. λέγει δὲ καὶ ἐπιγράψῃ γεγραμ
 μένη ἐπ' αὐτῷ γραμμασίῳ ἑλλ
 νιστοῖς καὶ ῥωμαίοις καὶ ἑβραίοις.
 οὗτος ὄσθην ὁ βασιλεύς τῶν ἰου
 δαίων. ἄς ἢ τὴν κριμαθίνῳν κα
 κήργων ἑβραϊσθῆς αὐτὸν λέγων.
 εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ
 ἡμᾶς.

filijs uestris: quomā ecce ueniēnt
 dies, in quibus dicent, Beatae
 steriles et uentres qui non genuerunt,
 & ubera quae non lacta
 uerunt, tunc incipient dicere
 montibus, Cadite super nos: et
 collibus, Operite nos. quia si in
 humido ligno haec faciunt, in ar
 rido quid fiet? Ducebantur autem
 & alij duo facinorosi cum
 eo, ut interficerentur. Et postquam
 quādam uenerunt in locū qui uocatur
 Caluaria, ibi crucifixi erunt
 eum, & facinorosos: unū à dexte
 rīs, alterum à sinistris. Iesus
 autē dicebat. Pater, remitte illis,
 nesciunt enim quid faciant.
 Diuidētes uero uestimenta eius
 miserunt sortē. Et stabat populus
 spectans, & deridebāt eum
 principes cū eis, dicētes: *Alis*
 seruaui, seruet seipsū, si hoc
 est ille Christus, ille dei electus.
 Illudebant autē et ei milites ac
 cedentes, & acetum offerentes
 ei, dicentes: Si tu es ille rex
 Iudaeorum, saluum te fac.
 Erat autem & inscriptio scri
 pta super eum literis Graecis et
 Latinis & Hebraicis: Hic est
 rex Iudaeorum. Unus autē qui
 erant suspensi facinorosorum,
 conuicia dicebat in eū, dicēs: Si
 tu es Christus, serua teipsum et
 nos.

Ο Λ Ο Υ Τ ΧΧΙΙΙ.

ἡμᾶς. ἀποκριθὼς δὲ ὁ ἵησοῦς,
 ἐπισημασάμενος αὐτῷ, λέγων. ὅτι φοβῆ-
 σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρι-
 ματι εἶμι ἡμᾶς μὴ δικαίως, ἀξία
 ἔχω ἐπὶ ἑξαμηνίαν ἀπολαμβάνο-
 μεν, οὐτὸς δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐ-
 πράξει. καὶ ἔλεγε τῷ ἱησοῦ. μὴ ἀδύ-
 τι μου λέγεις, ὅτι ἀνὴρ ἐστὶς ἐν τῇ
 βασιλείᾳ σου. καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἵη-
 σοῦς, ἀμὲν λέγω σοι, σύ μῦθον
 μετ' ἐμῶν ἐστὶς ἐν τῷ παραδείσῳ.
 ὧ δὲ ὡσεὶ ὥρα ἔκτισεν, καὶ σκότος ἐ-
 γίνετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ὡσεὶ ὥρας
 ἑννάτης. καὶ ἄνωγετο ἡ ὄψις,
 καὶ ὁ ἥλιος ἔκτισεν τὸ καταπίπτασμα τοῦ
 ναδὲ μίσηρ. καὶ φωνήσας φωνῇ μι-
 γάλῃ ὁ ἵησοῦς, εἶπε. πᾶτερ, εἰς
 χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦ-
 μά μου. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐβέβηκε
 σπ. ἰδὼν δὲ ὁ ἱνατὶν ἀρχὸς τὸ
 γινόμενον, ἐδόξασε τὸν θεόν,
 λέγων. ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗ-
 τὸς δικαίος ἴσθι. καὶ πάντες οἱ
 συμπαραγινόμενοι ἄλλοι ἰδὼν-
 τὴν διωρίαν ταύτην διωροῦντες
 τὰ γινόμενα, τίπτερον ἴκασαν
 τὰ σήτην, ὑπέσχεσαν. εἰσθήκει-
 σάν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ
 μακρόθεν, καὶ γυναικίς τε σωμακο-
 ληθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαί-
 ας ἐρῶσαι ταῦτα. καὶ ἰδὼς ἄνθρω-
 πὸς ἑστῆς ἐκ τῆς βηθλουθῆς, ὠνόμα-
 νέναι ἱωσήφ, βηθλουθῆς, ὠνόμα-
 ζεν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δικαίος, ὁ-
 τος ἔχων συγκατατίθημι τῆ
 βλασφ

nos. Respondens autem alter,
 increpabat eum, dicens: Ne ti-
 mes quidem tu deum, quod in
 eadem damnatione es? et nos
 quidem iusti: nam digna factis
 recipimus: hic uero nihil mali
 gessit. Et dicebat ad Iesum:
 Domine, memento mei, quum ue-
 neris in regnum tuum. Et dixit il-
 li Iesus: Amen dico tibi, hodie
 mecum eris in paradiso. Erat au-
 tem ferè hora sexta, et tenebræ
 factæ sunt super totam terram
 usque ad horam nonam. Et obscu-
 ratus est sol, et uelum templi
 scissum est medium: Et quum
 clamasset uoce magna Iesus,
 ait: Pater, in manus tuas com-
 mendabo spiritum meum. Et
 hæc quum dixisset, expirauit.
 Quum uidiisset autem centurio
 quod accidit, glorificauit deum,
 dicens: Vere hic homo iustus
 erit. Et omnes turbæ eorum
 qui simul accesserunt ad specta-
 culum istud, et uiderant quæ
 contingebant, percutientes pe-
 ctora sua, reueriebantur. Sta-
 bant autem omnes noti eius pro-
 cul, et mulieres quæ sequutæ
 eum erant à Galilæa hæc ui-
 dentes. Et ecce uir nomine Io-
 seph, decurio, qui erat uir bonus
 ac iustus, hic non conscenserat

T consilio

ΕΥΑΝΓΕΛΙΟΝ ΛΥΚΑΙ

βελή κὶ τῆ πράξει αὐτῆ, ἀπὸ ἀρι-
μαθείας πόλιως τῆ ἰσραήλ ἢ κὶ
προσελιχίτου κὶ αὐτὸς τίς βασι-
λέαυ τῆ θεοῦ, ἔτος προσελθὼν
τῷ πικλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τῆ
ἰησοῦ, κὶ λαθροῦ αὐτὸ ἐντύλι-
ξεν αὐτὸ σίνδονι, κὶ ἴδμεν αὐτὸ
ἐν μνήματι λαθροῦ, ἃ δὲ ἦν ἔ-
διπλω οὐδεὶς κείμενος. καὶ ἡμέ-
ρα ἦν παρασκευῆς, κὶ σάββατον
ἐπίφωσκει. καὶ ἰσραηλινοὶ ἠρώσαντες
ἢ κὶ γυναικῶν, αἱ τινες ἦσαν σπι-
λυδαῖαι αὐτῶ ἐν γαλιλαί-
ας ἰθιῶσαντο τὸ μνημεῖον, κὶ ὡς
ἰτίειν τὸ σῶμα αὐτῆ. ὑποσέψα-
σαι δὲ, ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ
μύρα, κὶ τὸ μὲν σάββατον ἠρώσαν-
σαν κατὰ τίς ἐντολῆς.

24. Τῆ δὲ μετὰ τῆ σαββάτων ἔρ-
θρου βαθείας ἠλθον ἑδὲ τὸ μνή-
μα, φορέουσαι ἢ ἠτοίμασαν ἀρώ-
ματα, καὶ τινὲς σὺν αὐταῖς. ἐν-
θρον δὲ τὸν λίθον ἀποικλυσμέ-
νον ἀπὸ τῆ μνημείου κὶ εἰσελθού-
σαι εὐθροῦ τὸ σῶμα τῆ κυρίας ἐν
σοῦ. κὶ ἰγένετο ἐν τῷ διαπερῆ-
σαι αὐτὰς πρὸς τούτου, κὶ ἰδού
δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν
ἰσθήσειν ἀσπραῖς. ἐκφόβων
δὲ γινόμενων αὐτῶ, κὶ κλινούσων
τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, ἔειπον
πρὸς αὐτὰς. τί σέβετε, τῆ σῶμα με-
τὰ τῆ νεκρῶν; εὐχέσμεν ἂν εἶ, ἀλλ'
εὐχέσμεν. μνήσμεν ὡς ἰλάλησμεν
ὑμῖν,

consilio ac facto eorum, orien-
tus ab Arimathea civitate
Iudaeorū, qui expectabat & ip-
se regnū dei: hic accessit ad Pi-
clatū, et postulavit corpus Iesu,
& depositum involuit sindone
& posuit illud in monumento
quod erat in lapide excisum, in
quo nondum quisquam posuit
fuerat. Et dies erat parasceve
& sabbatum ilucescebat. Sub-
sequuta autē mulieres que cum
eo uenerant de Galilea, uide-
rūt monumentū, et quē admo-
ditū positū erat corpus eius. Reuer-
se uero parauerunt aromata et
unguenta, ac sabbato quidem
quiesuerūt secundū præceptum.

Vno autem sabbatorū pro-
fundo diluculo, uenerunt ad mo-
numentum, portantes quæ para-
uerant aromata, et nonnulla cū
illis. Repererunt autē lapidem
reuolutum a monumento, & in-
gressæ nō inuenerunt corpus do-
mini Iesu. Et factum est dum
mente consternatæ essent de
hoc, ecce duo uiri steterūt iuxta
illas in uestibus fulgurantibus.
Quum exarsissent autē et dice-
rent uultum in terram, dice-
runt ad illas: Quid queritis in
uentē cū mortuis? Non est hic,
sed surrexit. Recordamini quæ
dixi

ὁμῖν ἐπὶ ὧν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, λέ-
 γων, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
 παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
 πων ἀμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι
 καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ
 ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.
 καὶ ὑποσφύσασαι ἀπὸ τοῦ μνη-
 μέου, ἀπέγγελαρ ταῦτα πάν-
 τα τοῖς ἰουδαῖοις, καὶ πᾶσι τοῖς
 λοιποῖς. καὶ ἡ μαγδαλιῆ μα-
 ρία καὶ ἰωάννα καὶ μαρία ἰακώ-
 βου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἱ
 ἐλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦ-
 τα. καὶ ἠφάνησαν ἐν ὀπίσθῳ αὐτῶν
 ὡς ἄληθες τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ
 ἠπίστου αὐταῖς. ὁ δὲ πρὸς ἁ-
 πσὰς ἐδραμῆν ὑπὸ τῷ μνησίῳ,
 καὶ παρενόησας, βλέπει τὰ ὀνόματα
 ἑαυτῶν δαυμάσω τὸ γεγονός. καὶ
 ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν ποροσό-
 μῆνοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς βέ-
 τα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα ἰμα-
 δὲ, καὶ αὐτοὶ ἡμίλειν πρὸς ἀλλή-
 λους περὶ πάντων τῶν συμβεβη-
 κότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
 ἡμίλειν αὐτὸς καὶ συζητῆν, καὶ αὐ-
 τοῖς ὁ ἰησοῦς ἐτίσας συνειρομένῳ
 αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἠνε-
 οῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.
 ἠπὲρ δὲ πρὸς αὐτούς. τίνας οἱ
 λέγει οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε
 πρὸς ἀλλήλους περιπατῶντες,
 καὶ

dixerit uobis, quum adhuc in
 Galilaea esset, dicens, quod o-
 portuerit filium hominis tra-
 di in manus hominum pecca-
 torū, & crucifigi, & die tertio
 resurgere. Et recordatae sunt
 uerborum eius, et regressae a mo-
 numento, nunciauerunt haec om-
 nia illis undecim, et caeteris om-
 nibus. Erat autē Maria Ma-
 gdalene & Ioanna & Maria
 Iacobi, & caeterae quae cum eis
 erant, quae dicebāt ad apostolos
 haec. Et uisa sunt apud illos ceu
 deliramentum uerba illarum,
 neque crediderunt illis. Petrus
 autem surgens cucurrit ad mo-
 numentum, et prospiciens uidit
 lintamina sola posita, et abiit,
 apud semetipsum mirans quod
 acciderat. Et ecce duo ex illis
 ibant eodem die in castellum,
 quod aberat spacio stadiorum se-
 xaginta ab Hierosolymis, no-
 mine, Emaus, & ipsi confabu-
 labantur inter se de his omnibus
 quae acciderant. Et factum est
 dum confabularentur ac discu-
 tarent, & ipse Iesus appropin-
 quans ibat unā cū illis. Caeterū
 oculi illorū tenebantur, ne cum
 agnoscerent, et ait ad illos: Quae
 sunt hi sermones quos con-
 fertis inter uos ambulantes,

Τῆς

EVANG. LUCÆ

ἢ ἰσὶ στυγερῶσι; ἀπεκριθεὶς δὲ
 αὐτῷ, ὡς ὄνομα λέλειπας, εἶπε πρὸς
 αὐτόν. οὐ μόνον παροικῆς ἐν ἱε-
 ρουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γινόμε-
 νὰ ταῦτα; καὶ εἶπε αὐτοῖς. ποῖα;
 οἱ δὲ ἀπομ. αὐτῷ, τὰ πρὸς ἰησοῦ
 τοῦ σαββαρίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ
 προφήτης, δυνάτης ἐν ὄρω καὶ
 λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ παύσας
 τοῦ λαοῦ, ὅπως τὸ παράδικον αὐ-
 τῶν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἀρχοντοὶ
 ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύ-
 ρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς ἰδὲ πλίσσομεν
 ὅτι αὐτὸς ὄντιν δὲ μίλλον λυτῶ-
 σθαι τὸ Ἰσραὴλ. ἀλλὰ γε σὺν πα-
 σι τούτοις ἴσμεν ταῦτα ἡμῶν
 ἀγε σήμερον, ἀφ' ὧν ταῦτα ἐγένε-
 το. ἀλλὰ καὶ γνωστὸν εἶναι τινεσ ἡ-
 μῶν βίβησαν ἡμᾶς, γινόμενα
 ἐρηθρῶν ἐπὶ τὸ μνημαίον, καὶ μὴ εὑ-
 ρῆσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἢ ἄλλου, λέγ-
 σαι, καὶ ὁπασίαν ἀγγέλων ἰωρα-
 κίναι, οἱ λίγους αὐτόν ἴδω. καὶ
 ἀπὸ ἄλλων ἴδωσιν τὸν σὺν ἡμῖν ἐπὶ
 τὸ μνημαίον, καὶ εὑροσ ἕως, κα-
 δὼς καὶ αἱ γνωστὸν ἀπομ. αὐ-
 τῶν δὲ οὐκ ἴδωσ. καὶ αὐτὸς εἶπε
 πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἀνόντοι καὶ βρα-
 δῆς τῆ καρδίας τοῦ πιστώσ ἐπὶ
 πασιν, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφη-
 ται. οὐχὶ ταῦτα ἴδωσ παρὰ τὸν
 χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δό-
 ξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρχάμεν ἀπὸ
 μυσίας

& estis tristes? Ac respondit
 unus, cui nomen Cleopas, dixit
 ei: Tu solus peregrinus es Hiero-
 solymis, neque cognovisti quae
 facta sunt illic his diebus. Quo-
 bus ille dixit: Quae? Et dixe-
 runt ei: De Iesu Nazareno,
 qui fuit vir propheta, potens et
 pere et sermone coram deo et
 toto populo: et quomodo eum
 tradiderunt summi sacerdotes
 et principes nostri in condemna-
 tionem mortis. et crucifixerunt
 eum. Nos autem sperabamus
 eum esse illum qui redempturus
 esset Israel. Atqui super haec
 omnia tertius dies est hodie, et
 haec facta sunt. Sed et mulieres
 quaedam ex nobis attonitos redi-
 dere nos, quae diluculo peruen-
 runt ad monumentum, et non
 inuento corpore eius, uenerunt
 dicentes, se etiam uisionem ange-
 lorum uidisse, qui dicerent eum
 uiuere. Et abierunt quidam eor-
 um qui erant nobiscum ad monu-
 mentum, et ita repererunt sicut
 mulieres dixerant, ipsum ue-
 ro non uiderunt. Et ipse dixit
 ad eos: O stulti et tardi corde
 ad credendum in omnibus quae lo-
 quuti sunt prophetae. Nonne haec
 oportuit pati Christum, et intrare
 in gloriam suam. Et exorsus est
 Moyses

Ο ΛΡΥΤ ΧΧΙΙΙ.

μωσῆος καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφη-
 τῶν, διηρμύλιον αὐτοῖς ἐν πά-
 σαις ταῖς γραφαῖς τὰς πρὸς ἑαυτοῦ.
 καὶ ἤγγισαν εἰς τὸν λόφον καὶ ἐπα-
 ρύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποίητο
 πορρωτέρω πορεύεσθαι, καὶ παρε-
 δίαζοντο αὐτὸν, λέγοντες· μάνου-
 μὸς ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ὄσιν
 καὶ ἐκκλινην ἡ ἡμέρα. καὶ ἔσθληθι τῆ
 μῆραι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν
 τῷ παλακλιβῶναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν,
 λαβὼν τὸ ἄρτον ἐλόγησεν, καὶ κλώ-
 σαι ἐπέδιδε αὐτοῖς. αὐτὸν δὲ δι-
 λωσάμενοι οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέ-
 γνησαν αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἀφανίσας
 ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἔειπον πρὸς
 ἀλλήλους. οὐχὶ ἡ λαοκρατία ἡμῶν
 λαομαχίῃ ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει
 ἡμῖν ἐν τῇ ὁδοῦ, καὶ ὡς διλόου-
 ζην ἡμῖν τὰς γραφάς; καὶ ἀνα-
 τάντες αὐτὴν τῆ ὁδοῦ, καὶ ἐστρεψά-
 σαις ἰδρυσάμενοι, καὶ ἔβρου σωη-
 δρυσάμενοι τοὺς ἰνδιναί, καὶ τὸς
 σὺν αὐτοῖς, λέγοντας. ὅτι ἡ γῆ
 οὐδὲ ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὡφθη
 σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐβηγοῦντο τὰ
 ἐν τῇ ὁδοῦ. καὶ ὡς ἐγνώθη αὐ-
 τοῖς ἐν τῇ ἐλάσει τοῦ ἄρτου. ταῦ-
 τα δὲ αὐτῶν λαλοῦντων, αὐ-
 τὸς ὁ ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν
 καὶ λέγει αὐτοῖς. ἐπλήρη ἡμῖν.
 πτωχὸν δὲ καὶ ἡμφοδοὶ γι-
 νόμενοι, ἐδύνασθε πνεῦμα διω-
 ρῶν. καὶ ἔπειρ κούτοις. τί τιτα-
 ραγεῖσθε

Mose & omnibus prophetis, in
 terpretabatur illis in omnibus
 scripturis, quae de ipso erant. Et
 appropinquauerunt castello quod
 ibant, & ipse praese ferebat se
 longius ire. Et coegerunt illum,
 dicentes: Mane nobiscum, quo-
 niam uergit ad uesperam, & in-
 clinatus est dies. Et intrauit ut
 maneret cum illis. Et factum
 est dum accumberet cum eis, ac-
 cepit panem et benedixit ac fre-
 git, & porrigebat illis. Et a-
 perti sunt oculi eorum, & agno-
 uerunt eum, et ipse subduxit se-
 se a conspectu eorum. Et dixe-
 runt inter se: Nonne cor no-
 strum ardebat in nobis, dum lo-
 queretur nobis in uia & aperiret
 nobis scripturas? Et surgen-
 tes eadem hora, regressi sunt Hie-
 rosolymam, & inuenerunt con-
 gregatos undecim, & eos qui
 cum illis erant, dicentes: Surre-
 xit dominus uere & apparuit
 Simoni. Et illi narrabant quae
 gesta erant in uia, & quomo-
 do fuisse agnitus ipsis ex fra-
 ctione panis. Dum autem haec
 loquuntur, stetit Iesus ipse in
 medio eorum, & dicit eis: Pax
 uobis. Expauē facti uero &
 conterriti, existimabant se spiri-
 tū uidere. Et dixit eis: Quid tur-

γαρ μένοι ἐστὶν, καὶ διὰ τί διαλογισ-
 μοὶ ἀναλαύνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις
 ὑμῶν; ἰδοὺ τὰς χεῖρας μου καὶ τὰς
 πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι.
 ψυλαφήσατέ με καὶ ἰδέτε, ὅτι πνεῦ-
 μα σάρκα καὶ ὄσθα οὐκ ἔχει, κα-
 θὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦ-
 το εἰπὼν, ἔλαξεν αὐτοῖς τὰς χεῖ-
 ρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπι-
 σούντων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ
 Ἰερουσαλὴμ, ἔπειθ' αὐτοῖς. ἔχε-
 τέ τι βρώσιμον ἐν δάδι; οἱ ἦ ἐπὶ
 δωκαν αὐτῷ ἰχθῦς ὅ ἐστι τοῦ μέ-
 γου, καὶ ἀπὸ μελισσίου λυγρίου.
 καὶ λαβὼν ἰσθῆθον αὐτῶν ἔφα-
 γεν. ἔπειθ' αὐτοῖς, οὗτοι οἱ λό-
 γοι, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἐτι-
 ῶν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆ-
 ναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν
 τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ
 ψαλμοῖς πρὸς ἐμὲ. τότε διέλυο-
 ξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ σωῆ-
 ναι τὰς γραφὰς, καὶ ἔπειθ' αὐ-
 τοῖς. ὅτι οὕτως γέγραπται, καὶ οὕ-
 τως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ
 ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέ-
 ρᾳ, καὶ ἠερῶναι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ
 ἀρῶναι ἐν δεξιῇ τοῦ Πατρὸς, καὶ
 ἐρχομένου ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ὑμᾶς
 ἵνα ἐσὶ μαρτυρεῖτε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ,
 ἵνα

bati estis, et cogitationes ascen-
 dunt in cordib. uestris? Videte
 manus meas, & pedes meos,
 quia ego ipse sum. Contrectate
 me & uidete, quia spiritus car-
 ne & ossa non habet, sicut me
 uidetis habere. Et quia hæc di-
 xisset, ostendit eis manus ac pe-
 des. Adhuc aut̄ illis nō creden-
 tibus præ gaudio et miratibus,
 dixit eis: Habetis hic aliquid
 edulij? At illi obtulerunt ei
 partem piscis asii, et aliquid de
 fauo apiano. Et accepit, & in
 conspectu illorum comedit. Et
 dixit ad eos: Hæc sunt uerba
 quæ locutus sum ad uos, quum
 adhuc essem uobiscum; quod ne-
 cesse foret impleri omnia quæ
 scripta sunt in lege Moysi &
 prophetis & psalmis de me.
 Tunc aperuit illorum mentem,
 ut intelligerent scripturas, &
 dixit eis: Sic scriptum est, &
 sic oportebat Christum pati, &
 resurgere à mortuis tertio die,
 & prædicari nomine eius peni-
 tentiam ac remissionem pec-
 catorum in omnes gentes, initio
 facto ab Hierosolymis. Vos
 autem estis testes horum. Et ec-
 ce ego mitto promissum pa-
 tris mei super uos. Vos autem
 sedete in ciuitate Hierusalem,

ἄρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ
 κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτὸν ἐ-
 γένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔ-
 γνω. εἰς τὰ ἰδία ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι
 αὐτὸν οὐ παρέλαβον, ὅσοι ἠλά-
 βον αὐτὸν. ἔδωκεν αὐτοῖς βου-
 σίαν τέσσαρα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς
 πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 οἱ δὲν ἐξ αἱμάτων, ἢ ἐκ θελήμα-
 τος σαρκὸς, ἢ ἐκ ἐκ θελήμα-
 τος ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγενήθησαν
 καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκή-
 νωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἰδία σάμαρτα
 τῶν δόξαν αὐτῶν, διέφανεν ὡς μονο-
 γενεὸς παρὰ πατέρα, πλήρης
 χάριτος καὶ ἀληθείας. ἰωάννης
 μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἰένεργος,
 λέγων. οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὃ ὅτι
 σω μου ἀρχόμενος, ἐμπροσθέν
 μου γενόμενος, ὅτι πρῶτός μου ἦν.
 καὶ ἐν τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡ-
 μᾶς πάντως ἐλάβομεν, καὶ χάριν
 ἀντὶ χάριτος, ὅτι ὁ νόμος διὰ
 μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἀλήθεια
 διὰ ἰησοῦ χριστοῦ ἐγένετο. διὸν
 οὐδέ τις ἑώρακε πώποτε. ὁ μονογε-
 νὴς υἱὸς, ὃς ὦν εἰς τὸν κόλπον τοῦ
 πατρὸς, ἐκεῖνός ἐβηγύσατο. καὶ
 αὐτὴ δόξα ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάν-
 νου, ὅτι ἀπέστειλαν οἱ ἰουδαῖοι
 βίβροσολόμων ἰσραὴλ καὶ λουί-
 τας, ἵνα ἰδρωθήσωσιν αὐτόν. οὐ-
 τίς ἐκεῖ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἐβηγύσα-
 το. καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμι
 ἐγὼ

uenientē in mundū. In mundo
 erat, et mundus per ipsum factus
 est, et mundus eū non cognouit.
 In sua uenit, et sui eū non rece-
 perunt. Quotquot autē receperūt
 eū, dedit eis ut liceret filios dei
 fieri, uidelicet his qui credidissēt
 in nomen ipsius: Qui non ex san-
 guinibus, neq; ex uoluntate car-
 nis, neq; ex uoluntate uiri, sed
 ex deo nati sunt. Et sermo ille
 caro factus est, et habitauit in
 nobis: et conspeximus gloriam
 eius, gloriam uelut unigeniti a
 patre: plenus gratia et ueritate.
 Ioannes testificatur de ipso, et
 clamat dicens: Hic erat de quo
 dicebam: qui quum me sequere-
 tur, antecessit me, quia prior me
 erat. Et de plenitudine eius,
 nos omnes accepimus, et gratia-
 m pro gratia: quia lex per
 Moysen data est, gratia et
 ueritas per Iesum Christum
 exorta est. Deum nemo uidit
 unquam. Unigenitus filius, qui
 est in sinu patris, ipse enarra-
 uit. Et hoc est testimonium
 Ioannis, quando miserunt Iu-
 dai ab Hierosolymis sacerdo-
 tes et leuitas, ut interrogarent
 eum: Tu quis es? Et confessus
 est, et non negauit. Et con-
 fessus est, inquit: Non sum
 ego

Ο ΑΡΧΥΤ Ι.

ἰγὼ ὁ χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν,
 τί οὖν ἡλίας εἶ σὺ; καὶ λέγει, οὐκ
 εἰμὶ, ὁ προφῆτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρι-
 ῖθαι, εὐ. ἀπομ οὖν αὐτῶ, τίς εἶ, ἵνα
 ἀπέκρισιν δῶμεν τοῖς πειμφα-
 σιν ὑμᾶς; τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;
 ἰγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρή-
 μῳ, ἵδὲ δυνατὴ τῆν ὁδὸν κυρίου,
 καθὼς ἐπερ ἠσαίας ὁ προφῆτης.
 καὶ οἱ ἀποβταλμένοι ἦσαν ἐν
 τῶν φαρισαίων, καὶ ἠρώτησαν
 αὐτὸν, καὶ ἀπομ αὐτῶ. τί οὖν
 βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστός,
 οὐτὶ ἡλίας, οὐτὶ ὁ προφῆτης;
 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰωάννης, λέ-
 γων. ἰγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι, μέ-
 ροι δὲ ὑμῶν ἴσθιν ἐν ὑμᾶς ἔν-
 οῖδατι, αὐτὸς ὅστις ὀπίσω μου
 ἔρχομαι, ὃς ἐμπροσθεῖν μου
 γέγονεν, οὗ ἰγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος,
 ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἰμάντα τοῦ
 υποδήματός. ταῦτα ἐν βηθαβα-
 ρᾷ ἐγένετο περὶ ἰορδάνου,
 ἔπον ἦν ἰωάννης βαπτίζων. τῆ ἰ-
 παύσιον βλέπει ὁ ἰωάννης τὸν ἰη-
 σοῦ ἔρχομενον περὶ αὐτὸν, καὶ λέ-
 γει, ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων
 τῆν ἁμαρτίαν τῆ κόσμου. ἦτός ἐ-
 στί περὶ ἡ ἰγὼ ἀπομ, ὀπίσω μου ἔρ-
 χεται ἀνήρ, ὃς ἐμπροσθεῖν μου γέ-
 γονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν, καὶ γὼ
 ἐκῆδα μ αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα φανρω-
 θῆ τῶ ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον
 ἰγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ
 ἰμαρ-

ego Christus. Et interrogaue-
 runt eum: Quid ergo? Helias
 es tu? Et dicit, Nō sum. Es tu
 propheta ille? Et respondit, Nō.
 Dixerunt ergo ei, Quis es, ut
 re sponsum demus his qui mise-
 runt nos? Quid dicis de teipso?
 Ait, Ego uox clamantis in
 deserto, dirigite uiam domini, si-
 cut dixit Hesaias propheta.
 Et qui missi fuerant, erunt ex
 pharisæis. Et interrogauerunt
 eum, ac dixerunt ei, Cur ergo
 baptizas, si tu non es Chri-
 stus, neq; Helius, neq; prophe-
 ta ille? Re spondit eis Ioannes,
 dicens, Ego baptizo aqua, sed
 in medio uestrum stat, quem
 uos nescitis. Ipse est qui quum
 me sequeretur, antecessit me.
 cuius ego non sum dignus, ut
 soluam corrigiam calciamenti.
 Hac in Bethabara facta
 sunt trans Iordanem, ubi Ioan-
 nes baptizabat. Postero die
 uidet Ioannes Iesum uenien-
 tem ad se, & ait, Ecce agnus
 ille dei, qui tollit peccatum mun-
 di. Hic est de quo dicebam,
 Post me uenit uir, qui me ante-
 cessit, quia prior me erat, & e-
 go nesciebam eum, sed ut mani-
 festus fiat Israël, propterea ue-
 ni ego aqua baptizans. Et
 T v testifi-

ΕΥΑΝΓ. ΙΟ ΑΝΝΙΣ

ἰμαρτῆρουσιν ἰωάννου, λέγων, ὅτι
 τιθίαιμαι τὸ πνεῦμα καθ' ἁΐνον
 ὡσὶ πρὶσφάρ θζ ἔρανοῦ, κὶ ἰμ-
 νεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ γὰρ ἐκ ἡλίου αὐ-
 τόν, ἀλλ' ὁ πῶμψάς με βαπτί-
 ζειν ἐν ὕδατι, ἐκείνός μοι ἔπειν,
 ἐφ' ὃν ἀν' ἰδὸς τὸ πνεῦμα καθ' ἁ-
 ἁΐνον, κὶ μέλον ἐπ' αὐτόν, ἔτός
 ἔστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁ-
 γίῳ. καὶ γὰρ ἑώρακα κὶ ἰμαρτῆρου-
 κα, ὅτι ἔτός ἔστιν ὁ υἱὸς τ' θεοῦ. τῇ
 ἰπαύειον πάλιν εἰσήκη ὁ ἰωάννης
 κὶ ἐκ τ' μαθητῶν αὐτ' δύο, κὶ ἰμ-
 θλίψας τῷ ἰησοῦ πρὶπατῶνσι, λέ-
 γει. ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τ' θεοῦ. κὶ ἠνεσαν
 αὐτ' οἱ δύο μαθηταὶ λαλῶντος,
 κὶ ἠκολούθησαν τῷ ἰησοῦ. σφραφίς
 αὐτ' ὁ ἰησοῦς, κὶ διασάμηνος αὐτὸς
 ἀκολούθωντας, λέγει αὐτοῖς. τί
 ζητᾶτε; οἱ αὐτὸν ἀποκρίθησαν. ῥαββί,
 ὃ λέγει τ' ἱερμίου δὲ μῆνον, διδάσ-
 καλι, ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς.
 ὄρχισθε κὶ ἰδοὺτε. ἤλθορ κὶ εἶδον
 ποῦ μένεις, κὶ παρ' αὐτῷ ἕμεσαν
 πλὴν ἡμῶν ἐκείνῳ. ὡρα δὲ ἦν
 ὡς δεκάτη, ἦν ἀνδρείας ὁ ἀδελ-
 φὸς σίμων, ὁ πῶμψου, ἔς ἐκ τ' δύο
 τῶν ἀκουσάντων παρὰ ἰωάννου
 καὶ ἀκολουθόντων αὐτῷ. ἐ-
 γίσκει οὗτος πρῶτος, ὁ ἀδελφὸρ
 τὸν ἰδίου σίμωνα, κὶ λέγει αὐτῷ.
 ἐρῶνομην τὸν ματῆιν, ὃ ἔστι με-
 θρμῶν υἱὸς μῆνον χριστός. κὶ ἠγαγῶ
 αὐτ' πρὸς τ' ἰησοῦν, ἰμβλίψας αὐ-
 τῷ ὁ

testificatus est Iohannes, dicens:
 Vidi spiritum descendantem
 specie columbae de caelo, &
 mansit super eum: & ego non
 noueram eum, sed qui misit me
 ut baptizarem aqua, is mihi di-
 xit: Super quem uideris spiritum
 descendantem ac manentem su-
 per eum, hic est qui baptizat spi-
 ritu sancto. Et ego uidi et testi-
 ficatus sum, hunc esse filium dei.
 Postero die iterum stabat Ioha-
 nes, et ex discipulis eius duo, et
 intuitus Iesum ambulante, di-
 cit: Ecce agnus ille dei. Et au-
 dierunt eum duo discipuli loquen-
 tes, & sequuti sunt Iesum. Con-
 uersus autem Iesus, & conspica-
 tur eos sequentes se, dicit eis:
 Quid quaeritis? Qui dixerunt ei:
 Rabbi: quod dicitur si interpre-
 teris magister: ubi habitas? Di-
 cit eis: Venite & uidete. Ven-
 runt, uideruntque ubi maneret, et
 apud eum manserunt die illa.
 Hora autem erat ferme decima.
 Erat Andreas frater Simon-
 nis Petri, unus ex duobus qui
 audierat de Iohanne, et sequuti fue-
 rant eum. Reperit hic prior fratre
 suum Simonem, & dicit ei: In-
 uenimus Messiam, quod est, si in-
 terpreteris, unctus. Et adduxit
 eum ad Iesum. Intuitus eum
 Iesus,

CAPUT I.

τῷ ὁ ἰησοῦς, ἦν. σὺ δὲ σίμων ὁ υἱὸς
 ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ κυφᾶς, ὁ ἑρμηνεύεται πέτρος. τῇ ἑπαύριον ἠθέλησεν
 αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἀγαγεῖν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ εὐρίσκει φιλιππον, καὶ λέγει
 αὐτῷ. ἀκολούθη μοι. ἦν ἡ οὐ φιλιππος
 ἀπὸ βηθσαΐδα ἐν γῆ τῶ βόθρου ἀνδρῶν καὶ πέτρων. εὐρίσκει φιλιππον
 τὸν ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγγράφει
 μουσῶς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὐρίσκει καὶ ἰησοῦς
 τὸν υἱὸν τῆς ἰωσήφ τὸν ἀπὸ ναζαρέθ, καὶ
 ἔφη αὐτῷ ναθαναὴλ ἐν ναζαρέθ δύναται
 τί ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ φιλιππος.
 ἴσχυς καὶ ἰδέ. ἦδε ὁ ἰησοῦς τὸν
 ναθαναὴλ ὄρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ
 λέγει περὶ αὐτοῦ. ἰδέ ἀλλοθῶς ἰσραηλῆτις, ἐν ᾧ
 δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ ναθαναὴλ, πόθεν
 γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ
 ἔφη αὐτῷ. πόθεν ἔγωγε σέ φιλιππον
 φωνῆσαι ἢ ἵνα ᾗ τὸ πῶ σου λέγω, ἦ
 δὲν σε. ἀπεκρίθη ναθαναὴλ, καὶ λέγει
 αὐτῷ. ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ,
 σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη ἰησοῦς,
 καὶ ἔφη αὐτῷ. τί ἐπεὶ σοι, εἰδὼν σε ᾗ
 τὸ πῶ σου λέγω, πιστεύεις, μείζων τούτων
 ἔφη. καὶ λέγει αὐτῷ. ἀμὲν, ἀμὲν λέγω
 ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν θρανὸν
 ἀνωγόμενον, καὶ τοὺς ἀγγέλους τῆς
 θεοῦ ἀναβαίνοντας, καὶ καταβαίνοντας
 ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Iesus, dixit: Tu es Simon, fili
 us Iona: tu uocaberis Cephas,
 quod sonat, si interpreteris, la-
 pis. Postero die uoluit Iesus e-
 xire in Galilaam, & reperit
 Philippū, & dicit ei: Sequere
 me. Erat autem Philippus a
 Bethsaida, ciuitate Andreae
 & Petri. Reperit Philippus
 Nathanael, et dicit ei: De quo
 scripsit Moses in lege & pro-
 pheta, inuenimus, Iesum filiū
 Ioseph Nazarenum. Et dixit
 ei Nathanael: A Nazareth
 potest aliquid boni esse? Dicit
 ei Philippus: Veni & uide. Vi-
 dit Iesus Nathanael uenen-
 tem ad se, & dicit de eo: Ecce
 uere Israelita, in quo dolus non
 est. Dicit ei Nathanael: Vnde
 me nosti? Respondit Iesus, &
 dixit ei: Prius quam te Phi-
 lippus uocaret quom esset sub
 ficu, uidebam te. Respondit
 Nathanael, & ait ei: Rab-
 bi, tu es ille filius dei, tu es ille
 rex Israel. Respondit Iesus,
 & dixit ei, Quia dixi tibi, Vi-
 debam te sub ficu, credis. Ma-
 iora his uidebis. Et dicit ei,
 Amē amē dico uobis, posthac
 uidebitis caelū apertū et angelos
 dei ascendentes ac descenden-
 tes super filium hominis.

καὶ

Et

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμοϑ
 ἐγένετο ἐν κανᾷ ᾧ γαλιλαίας.
 καὶ ἦν ἡ μητὴρ τοῦ ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλύ-
 θη δὲ καὶ ὁ ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ἔσφύσαν
 τοῦ οἴνου, λέγει ἡ μητὴρ τοῦ ἰησοῦ
 πρὸς αὐτόν. οἶνον οὐκ ἔχουσι.
 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, τί μοι καὶ σοὶ
 γύναι, οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου. λέ-
 γει ἡ μητὴρ αὐτῷ τοῖς διακόνοις,
 ὅτι ἂν λέγη ὑμῖν, ποιήσατε. ἦ-
 σαν δὲ ἐκεῖ ὕδριαι λίθιναι ἕξ καὶ
 μέγαι κατὰ τὸ ἰουδαϊσμὸν τῶν
 ἰουδαίων, χωρῆσαι ἀνὰ μερῆτάς
 δύο, ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
 γεμίσατε τὰς ὕδριας ὕδατος. καὶ
 ἐγέμισαν αὐτάς ἕως ἄνω. καὶ λέ-
 γει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέ-
 ρετε τῷ ἀρχιεπίκλινῳ, καὶ ἤνεγκαν
 αὐτῷ. ἐγένετο δὲ ὁ ἀρχιεπίκλινοϑ
 τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ
 ἐπίδει πρῶτον ὄψιν, οἱ δὲ διακο-
 νοὶ ἤδεισαν οἱ ἰντανκότες τὸ ὕ-
 δωρ, φωνῆ δὲν νυμφίου ὁ ἀρχιεπί-
 κλινοϑ, καὶ λέγει αὐτῷ. πῶς ἀν-
 ἔδραπο πρῶτον τὸν καλὸν οἶ-
 νον τίθησι, καὶ ὅτ' ἂν μεθυθῶσι,
 τότε τὸν ἱλάσω. σὺ τετύρηναι
 τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύ-
 τιν ἐπίσει πῶς ἀρχὴν τῆς σήμε-
 ροῦ ἰησοῦς ἐν κανᾷ ᾧ γαλιλαί-
 ας, καὶ ἐφανερώσει πῶς δόξαν αὐτῷ
 καὶ ἐπίσημασαν ἕως αὐτοῦ οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ. μετὰ τὸ κτελεῖν εἰς
 καπρί-

Et die tertia nuptiae fiebant
 in Cana Galilææ, & erat ma-
 ter Iesu ibi. Vocatus est autem
 et Iesus ac discipuli eius ad nu-
 ptias. Et ubi defecisset uinum,
 dicit mater Iesu ad eum: Vinum
 non habent. Dicit ei Iesus: Quid
 mihi tecum est mulier? Nondum
 uenit hora mea. Dicit mater ei
 us ministris: Quodcumque dixerit
 uobis, facite. Erant autem ibi
 lapideæ hydrice sex, posite se-
 cundum purificationem Iudæo-
 rum, capientes singulæ metretas
 binas aut ternas. Dicit eis
 Iesus: Implete hydrice aqua.
 Et impleuerunt eas usque ad sum-
 mum. Et dicit eis: Infundite
 nunc, & ferte architriclinio: &
 tulerunt. Postquam autem gustas-
 set architriclinus aquam in uinum
 uersam, neque sciret unde esset,
 sed ministri sciebant qui hauser-
 ant aquam, uocat sponsum, &
 dicit ei: Omnis homo primo lo-
 co bonum uinum ponit, &
 quum inebriati fuerint, tunc id
 quod deterius est. Tu seruus
 estis bonum uinum usque ad hoc
 tempus. Hoc credidit initium
 signorum Iesus in Cana Ga-
 lilææ, & manifestauit gloriam
 suam, & crediderunt in eum di-
 scipuli eius. Post hæc descendit
 Capernaum,

Ο ΛΡΥΤ ΙΙ.

ἡπερναουμ αὐτὸς καὶ μητὴρ
 αὐτῆ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆ, καὶ οἱ μα-
 θηταὶ αὐτῆ, καὶ ἐκεῖ ἔμενον ὁ πολ-
 λὰς ἡμέρας. καὶ ἔγγυς ἦν τὸ πά-
 ρα τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς ἱε-
 ρουσόλυμα ὁ ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν
 τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας,
 καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς, καὶ
 τοὺς κρηματιστὰς καθυμνῶντας. καὶ
 πωλοῦσας φραγέλλιον ἐν σχοι-
 νίῳ, πάντας βιβλακιον ἐν τῷ ἱε-
 ρῷ, τὰ τε πρόβατα, καὶ τὰς βόας,
 καὶ τὰς κολυβιστῶν βίβλακιον τὸ ἕρμα
 καὶ τὰς φραγέλλας ἀνίστηντι. καὶ τοῖς
 τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν, ἔπειν.
 ἀρραβὶ ταῦτα ἰσχυθῆναι, καὶ μὴ ποιεῖν
 ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς μου, εἰ-
 κὼν ἰμπορίῳν. ἰμνήθησαν δὲ οἱ
 μαθηταὶ αὐτῆ, ὅτι γεγραμμένον
 ἔστιν, ὁ κύριος τῆ οἴκου σου κατέφα-
 χί με. ἀπειρήθησαν οὖν οἱ ἰου-
 δαῖοι, καὶ ἔπειν αὐτῷ. τί σημεῖον
 δεκνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
 ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ ἔπειν αὐ-
 τοῖς. λύσατε τὸ ναὸν τούτου, καὶ ἐν
 ἡμέραις ἡμέρας ἰγδρῶ αὐτόν. ἔ-
 που οὖν οἱ ἰουδαῖοι, τίς ἀράκου-
 τα καὶ ἐξ ἱστῶν ἠκούσθη ὁ να-
 ὸς αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐν ἡμέραις ἡμέρας
 ἰγδρῶ αὐτόν; ἐκεῖν δὲ ἔλεγε
 περὶ τοῦ ναοῦ τῆ σωματικῆ αὐ-
 τῆ. ἐτι ὁ ναὸς ἰγδρῶν ἐν κερῶν, ἰμνή-
 θησαν οἱ μαθηταὶ αὐτῆ, ὅτι τοῦ-
 το ἔλεγε αὐτοῖς, καὶ ἐπίστευσαν τῇ

γραφῇ,

Capernaum ipse et mater eius,
 & fratres eius, & discipuli ei-
 us, & ibi manserunt non mul-
 tis diebus. Et in propinquo e-
 rat pascha Iudeorum, et ascen-
 dit Iesus Hierosolimam, & re-
 perit in templo eos, qui uende-
 bant boues & oves & colum-
 bas, & nummularios sedentes.
 Et quum fecisset flagellū ē fu-
 niculis, omnes eiecit ē templo,
 oves simul ac boues, & nummu-
 latorum effudit aes, mensasq̄
 subuertit. Et his qui columbas
 uendebant, dixit, Auferte ista
 hinc, nec facite domum patris
 mei, domum mercatus. Recor-
 dati uero sunt discipuli eius,
 quod scriptum est, Zelus do-
 mus tuæ exedit me. Responde-
 runt ergo Iudei, & dixerunt
 ei, Quod signum ostendis no-
 bis, quod ista facias? Respon-
 dit Iesus, & dixit eis, Destru-
 re templum hoc, & in tribus die-
 bus erigam illud. Dixerunt er-
 go Iudei, Quadraginta & sex
 annis constructū est templū hoc,
 & tu in tribus diebus eriges il-
 lud? At ille dicebat de templo
 corporis sui. Quum ergo resur-
 rexisset ē mortuis recordati
 sunt discipuli eius, quod hoc
 dixisset eis, & crediderunt

scriptura

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

γραφή, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ ἔπειρ ὁ ἰη-
σοῦς. ὡς δὲ ἦν ἐν ἰεροσολύμοις
ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑστῇ, πολλοὶ
ἐπίστουσαν ἔς τὸ ἄνομα αὐτοῦ, θεω-
ροῦντες αὐτὸ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησεν. αὐ-
τοῖς ἡ ὁ ἰησοῦς ἔειπεν ἐπίστουσαν ἑαυτὸν
αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκουσαν
πάντας, καὶ ἔτι οὐκ ἔχειον ἔχειν,
ἵνα τις μαρτυρήσῃ πρὸς τὸν ἀνθρώ-
που. αὐτοῖς γὰρ ἰγνώσκουσαν, τί ἦν τὸ
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

3 Ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν φαρι-
σαίων, νικόδημος ὄνομα, ἀρχων
ἰουδαίων. ἔτος ἦλθε πρὸς τὸν
ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ ἔπειρ αὐτῷ. ῥαβ-
βί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλάλυ-
θας διδάσκου. ἔλεος γὰρ ταῦ-
τα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἃ
οὐ ποιεῖς, ἵα μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ'
αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ ἔπειρ
αὐτῷ, ἀμὲν, ἀμὲν λέγω σοι, ἵα μὴ
τίς γεννηθῆν ἄνωθεν, ἔ δύναται
ἰδεῖν τὸν βασιλεῖα τοῦ θεοῦ. λέγει
πρὸς αὐτὸν ὁ νικόδημος, πῶς
δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι
ἀνωθεν; μὴ δύναται ἔς τὸν νο-
λίαν ἢ μὴ πρὸς αὐτοῦ δευτέρου
εἰσελθῆν, καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρί-
θη ὁ ἰησοῦς. ἀμὲν, ἀμὲν λέγω
σοι, ἵα μὴ τις γεννηθῆν ἔξ ὕδα-
τος καὶ πνεύματος, ἔ δύναται ἔ-
σελθῆν ἔς τὸν βασιλεῖα τοῦ θεοῦ.
τὸ γεννηθῆναι ἐν ἢ σαρκὸς,
σώξῃ ὅτι, καὶ τὸ γεννηθῆναι
ἐν τῷ

scripturae & sermoni quem dix-
erat Iesus. Quum autem es-
set Hierosolymis in pascha in
die festo, multi crediderunt in
nomen eius, uidentes signa eius
quae edebat. Ipse autem Iesus
non credebatur semetipsum eis,
eo quod ipse nosset omnes, nec
opus haberet ut quisquam testa-
retur de homine: ipse enim scie-
bat quid esset in homine.

Erat autem homo ex phari-
saicis, Nicodemus nomine,
princeps Iudaeorum. Hic ue-
nit ad Iesum nocte, & dixit
ei: Rabbi, scimus quid a deo
ueneris magister. Nemo enim
potest haec signa facere
quae tu facis, nisi fuerit de-
us cum eo. Respondit Ie-
sus & dixit ei: Amen amen
dico tibi, nisi quis natus fue-
rit ex supernis, non potest uide-
re regnum dei. Dicit ad eum
Nicodemus: Quomodo potest
homo nasci, quum sit se-
nex? Num potest in uentrem
matris suae iterum introire ac
nasci? Respondit Iesus:
Amen amen dico tibi, nisi
quis natus fuerit ex aqua et spi-
ritu, non potest introire in re-
gnum dei. Quod natum est ex
carne, caro est: & quod natum
est

CAPUT III.

ἵνα τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι.
 μή θεωμάσῃς, ὅτι ἐπὶ σοί, ὅτι
 διὰ ἡμᾶς γεννηθῆναι ἀνάδειξεν. τὸ
 πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τίς
 φωνῶν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶ-
 σκας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπά-
 γει. οὕτως ὅσι πᾶς, ὁ γεννη-
 μέν ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρί-
 θησὶν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ.
 πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ἀ-
 πεκρίθη ἰησοῦς, καὶ ἔφη αὐτῷ. σὺ
 εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ ἰσραὴλ, καὶ
 ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὲν, ἀμὲν
 λέγω σοί, ὅτι ὁ οἶδα μὲν. καλοῦ-
 μην, καὶ ὁ ἔωράκα μὲν μαρτυροῦ-
 μην, καὶ τίς μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ
 λαμβάνει. εἰ τὰ ἰσχυρὰ ἐπο-
 ῦμι, καὶ ἔκ ἐπισηύετε, πῶς ἴα-
 ρον τὰ ἰσχυρὰ, πιστεύσητε; καὶ
 οὐδ' αὖ ἀναβήσκειν εἰς τὸν οὐρα-
 νόν, εἰ μὴ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
 βῆ, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν
 τῷ οὐρανῷ. καὶ καθὼς μωσῆς ὕ-
 ψισι τὸν ἔθρον ἐν τῇ ὄρει, ὅπως
 ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
 που, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐ-
 τόν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν
 αἰώνιον. ὅπως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θε-
 ῖος τὸν κόσμον, ὥς τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ
 πιστεύων ἐν αὐτῷ, μὴ ἀπόληται,
 ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. ὁ γὰρ ἀπ' ἐ-
 τελευτῆς ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 ἔπεμψε, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ'

est ex spiritu, spiritus est. Ne
 mireris quod dixi tibi, oportet
 uos nasci ē supernis. Spiritus
 ubi uult, spirat, & uocem
 eius audis, sed nescis unde ue-
 niat & quò uadat. Sic est om-
 nis qui natus est ē spiritu. Re-
 spondit Nicodemus & dixit
 ei: Quomodo possunt hæc fieri?
 Respondit Iesus, & dixit
 ei: Tu es ille magister Israe-
 lis, & hæc ignoras? Amen
 amen dico tibi, quod scimus,
 loquimur: & quod uidimus,
 testamur: & testimonium no-
 strum non accipitis. Si terre-
 na dixi uobis, & non credi-
 tis, quomodo si dixero uobis
 coelestia, credituri sitis? Et ne-
 mo ascendit in caelum, nisi qui
 descendit ē caelo, filius homi-
 nis, qui est in caelo. Et sicut
 Moses exaltauit serpentem in
 deserto, ita exaltari oportet
 filium hominis: ut omnis qui
 credit in eum, non pereat, sed
 habeat uitam æternam. Sic
 enim deus dilexit mundum,
 ut filium suum unigenitum da-
 ret: ut omnis qui credit in
 eum, non pereat, sed habe-
 at uitam æternam. Non enim
 misit deus filium suum in mun-
 dum, ut condemnaret mundum, sed

ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος. ὁ δὲ αὐτῷ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν ὁ κρίνεται. ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἡ δὲ κρίνεται, ὅτι μὴ πιστεύσκειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ γεννοῦς ἡσὺ τοῦ θεοῦ. αὐτὴ δὲ ὄστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐκλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μάλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς. ὡς γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων, μισᾷ τὸ φῶς. καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆ αὐτὸς τὰ ἔργα. ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῆ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ὄστιν ἐργασμῶνα. μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἰερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐβάπτισεν. ὡς δὲ καὶ ἰωάννης βαπτίζων ἐν αἰσῶν ἐγγὺς τοῦ σαλάμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ. καὶ παρεγίνοντο, καὶ ἐβάπτισον. ἔπειτα γὰρ ἔμ βιβλιν μὲν εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ἰωάννης ἐγένετο ὁρὸν σύττοις ἐν τῷ μαθητῶν ἰωάννης μετὰ ἰουδαίων περὶ καθάρσιμον. καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν ἰωάννην, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ραββί, ὃς ἦν μετὰ σε πρὸς τὸ ἰεροσόλυμον, ὃ σὺ μεμαρτύρησας, ἰδοὺ οὐτὸς βαπτίσει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη ἰωάννης, καὶ εἶπεν. οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν ὅτι δὲν, ἵνα μὴ

ut seruetur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur. Qui uero nunc credit, iam condempnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti filij dei. Haec est autem condemnatio, quod lux uenit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui mala agit, odit lucem, nec uenit ad lucem, ne arguantur opera ipsius. Qui autem operatur ueritatem, uenit ad lucem: ut conspicua fiant facta ipsius, quod per deum sint facta. Post haec uenit Iesus et discipuli eius in terram Iudaeam, et illic morabatur cum eis, ac baptizabat. Baptizabat autem et Ioannes in Aenon iuxta Salim, quia aquae multa erant illic, et ueniebant ac baptizabantur. Non autem enim coniectus fuerat Ioannes in carcerem. Orta est autem quaestio ex discipulis Ioannis cum Iudaeis de purificatione. Et uenerunt ad Ioannem, et dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce is baptizat, et omnes ueniunt ad eum. Respondit Ioannes, et dixit: Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit

EVANG. IOANNIS

Ἰδοὺ ἃ αὐτὸν διέβησαν διὰ τῆς
 σαμαρίας. ἄρχεται δὲ εἰς πόλιν
 τῆς σαμαρίας, λεγομένην συχάρ,
 πλησίον τῆς χωρίου ὁ Ἰωάννης ἰα-
 κώβου πατρὸς αὐτοῦ. ἐκεῖ ἦν
 πηγή τῆς ἰακώβου. ὁ δὲ ἰησοῦς λινο-
 πιασθεὶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας, ἐκαθί-
 ζεται ὅπως αὐτῷ τῇ πηγῇ. ὄρα ἡ
 ἡσυχία ἐκεῖ. ἄρχεται γυνὴ ἐκ σα-
 μαρίας ἀντλησάσα ὕδωρ. λέγει αὐ-
 τῷ ἰησοῦς, δός μοι πῶτον. οἱ γὰρ
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπέστησαν ἵνα
 πῶτον πόσιν, ἵνα ἡσυχίαν ἀγοράσω-
 σιν. λέγει δὲ αὐτῷ ἰησοῦς, σαμα-
 ρίτις, πῶς σὺ ἰουδαία εἶ, καὶ
 ἐμὰ πῶτον αἰτῆς ὕδατος γυναικὸς
 σαμαρείτιδος; ἡ γὰρ συγγενὴς
 ἰουδαίαι σαμαρείταις. ἀπεκρίθη
 ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰ ἤσθεις
 πῶτον πόσιν, καὶ τίς ἐστὶν ὁ λί-
 γωρ σοι, δός μοι πῶτον, σὺ ἂν ἤ-
 τησας αὐτὸν, καὶ ἰδίωκεν ἄρ σοι ὄ-
 δωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἰησοῦς, κύ-
 ρι, ὅτι ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ
 φρέαρ ἐστὶ βαθύν, πῶτον οὐκ ἔχεις
 τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; καὶ σὺ μέγιστον ἢ
 πατρὸς ἡμῶν ἰακώβ, ὁς ἰδίωκεν
 ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ
 ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ δού-
 ματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς,
 καὶ εἶπεν αὐτῇ, πῶς ἐπίνομαι ἐν
 τοῦ ὕδατος τούτου, ἀψύσει
 πῶτον. ὁ δὲ ἂν πῶτον ἐκ τῆς ὕδα-
 τος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, σὺ μὴ
 ἀψύσει

Oportebat autem eum transire
 per Samariam. Venit ergo
 in ciuitate Samariae, quae dici-
 tur Sychar, iuxta praedictam quae
 dedit Iacob Ioseph filio suo.
 Erat autem ibi fons Iacob. Ie-
 sus ergo fatigatus ex itinere, se-
 debat sic super fontem. Erat e-
 rat ferme sexta: uenit mulier
 Samaritana, ut hauriret aquam.
 Dicit ei Iesus: Da mihi quod
 bibam. Nam discipuli eius abie-
 rant in ciuitate, ut cibos emerent.
 Dicit ergo ei mulier illa Sama-
 ritana: Quomodo tu Iudaeus
 quae sis, potum d me postulas quae
 sum mulier Samaritana? Non
 enim commercium habent Iudaei
 cum Samaritanis. Respondit
 Iesus, et dixit ei: Si scires do-
 num dei, et quis sit qui dicit tibi
 Da mihi quod bibam: tu petisses
 ab eo, et dedisset tibi aquam ui-
 uam. Dicit ei mulier: Domine,
 neque quo haurias habes, et pute-
 us profundus est, unde ergo ha-
 bes aquam illam uiam? Num tu ma-
 ior es patre nostro Iacob, qui de-
 dit nobis puteum, et ipse ex eo bi-
 bit, et filij eius et pecora eius?
 Respondit Iesus et dixit ei: Om-
 nis qui bibit ex aqua hac, sitiet
 iterum. Quisquis autem bibent
 ex aqua quam ego dabo ei, non
 sitiet

διψῶσι εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ τὸ
 ὕδωρ δὲ δώσω αὐτῷ, γινῆσεται
 ἐν αὐτῷ πηγή ὕδατος ἁλλομέ
 νου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς
 αὐτὸν ἡ γυνὴ. Κύριε, λέξ μοι τὸ
 τοῦ ὕδατος, ἵνα μοι διψῶ, μὴ δι
 ψῶμαι ἐνθάδε ἀνταίριον. λέγει
 αὐτῇ ὁ ἰησοῦς. Ὑπαγε, φένησον τὴν
 ἀνδρα σου, καὶ ἐλθε ἐνθάδε. ἀπει
 κήθη ἡ γυνὴ, καὶ ἀπεν αὐτῷ. οὐκ
 ἔχω ἀνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς.
 ὡς ἀπας, ὅτι ἀνδρα οὐκ ἔχω,
 καλῶς ἀπας, ὅτι ἀνδρα οὐκ ἔχω,
 πῶς γὰρ ἀνδρα ἔχεις, καὶ νῦν
 ἀμύχας, οὐκ ἔχει σου ὁ ἀνὴρ. τὸ το
 ῦτο λέγει, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ
 σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει
 τῷ προσκύνουσιν, καὶ ὑμεῖς λέ
 γετε, ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις δεῖν ὁ
 τοῦτο εἶπε δὲ προσκυνῶμεν. λέγει
 αὐτῇ ὁ ἰησοῦς. γύναι, τί σέ σέβει
 μοι, ὅτι δὲ χεῖρ ὕδατος εἶτε ἐν τῷ
 ὄρει τούτῳ, ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις
 προσκύνετε τῷ πατρί. ὑμεῖς
 προσκυνᾶτε δὲ οὐκ οἴδατε, ὑμεῖς
 προσκυνᾶτε μὲν δὲ οἱ Ἰαμαῖν, ὅτι ὁ
 σωτήριος ἐν τοῖς ἰουδαίων ἔστιν.
 ἀλλὰ δεῖ χεῖρ ὕδατος, καὶ νῦν δεῖν,
 ὅτι οἱ ἀληθῆνοι προσκυνῶσι προσ
 κυνῶσι τῷ πατρί ἐν πνεύματι
 καὶ ἀληθείᾳ. καὶ γὰρ ὁ πατήρ τοῖς
 τοῖς ἰσὺς προσκυνῶντας αὐτῷ,
 πνεύμα ὁ θεός, καὶ τοῖς προσ
 κυνῶντας αὐτῷ, ἐν πνεύματι,
 καὶ

sitierit in eternum: sed aqua
 quam ego dabo ei, fiet in eo
 fons aquae salientis in vitam
 eternam. Dicit illi mulier:
 Domine, da mihi istam aquam
 ut non sitiam, neque ueniam
 hac ad hauriendum. Dicit ei
 Iesus: Vade, uoca uirum tu
 um et ueni hac. Respondit mu
 lier, et dixit ei: Non habeo ui
 rum. Dicit ei Iesus: Bene di
 xisti, Non habeo uirum. Quin
 que enim uiros habuisti, et
 nunc quem habes, non est tuus
 uir. Hoc uere dixisti. Dicit
 ei mulier: Domine uideo quod
 propheta es tu. Patres nostris
 in mente hoc adorauerunt: et
 uos dicitis, quod Hierosoly
 mis est locus, ubi oporteat
 adorare. Dicit ei Iesus: Mu
 lier, crede mihi, uenit hora
 quando neque in monte hoc,
 neque Hierosolymis adorabi
 tis patrem. Vos adoratis quod
 nescitis, nos adoramus quod
 scimus, quia salus ex Iudae
 is est: Sed uenit hora, et
 nunc est, quando ueri adora
 tores adorabunt patrem spi
 ritu ac ueritate. Nam et
 pater tales querit qui adorent
 ipsum. Spiritus est deus, et
 eos qui adorant eum, spiritu
 et ueritate.

καὶ ἀληθεία δὲ προσκινῶν. λέ-
γει αὐτῷ ἡ γυνὴ οἶδα ὅτι μισίας
ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός,
εἴ ἂν ἔλθῃ ἐκεῖνος; ἀναγγεῖα ἡ
μῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς.
ἰγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. καὶ ἡμεῖς τοῦ
τοῦ ἡλθεῖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
ἐθαύμασαν, ἔτι μετὰ ζωανῶος
ἔλαλει. οὐδέ τις μὲν τοι ἔπει, τί σου
ταῖς, ἢ τί λαλῶς μετ' αὐτοῦ; ἀφῆ-
κεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυ-
νή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ
λέγει τοῖς ἀνδράποισι, δεῦτε, ἴδε-
τε ἄνθρωπον, ὃς ἐπέμοι πάν-
τα, ὅσα ἐποίησα. μή τι οὗτος
ὄστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθεν ἡρῖν ἐκ τῆς
πόλεως, καὶ ἔρχοντο πρὸς αὐτόν.
ἦν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτῶν
οἱ μαθηταί, λέγοντες. ῥαββί, φά-
γε. ὃ ἦ ἔπει αὐτοῖς. ἰγὼ βρώσιν
ἔχω φαγῆν, ἡμῶν οὐκ οἶδατε.
ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλ-
λάλους. μή τις ἔνεγκεν αὐτῷ φα-
γῆν; λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐμὸν
βρῶμα ὄστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλη-
μα τοῦ πατρὸς μου, καὶ τελέσω
αὐτῷ τὸ ἔργον, ἃ ὑμεῖς λέγετε,
ὅτι ἐπιτέφραμκοί ἐσσι, καὶ ὀφεί-
μις ἔρχεσθαι; ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ἐπά-
ρατι τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑμῶν, καὶ θεῶ-
σαθε τὰς χεῖρας, ἔτι λουκαί-
αις πρὸς ἰδρισημὸν ἡλθῆν. καὶ ὁ
ἰησοῦς μισθὸν λαμβάνει, καὶ συν-
τάραμα κερπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον,

ac ueritate oportet adorare. Di-
cit ei mulier: Scio quod Messis-
as necturus est, qui dicitur Chri-
stus, quum ergo uenerit ille, nobis
nunciabit omnia. Dicit ei Iesus:
Ego sum qui loquor tibi. Et co-
tinuo uenerunt discipuli eius, et
mirabantur quod cum muliere
loqueretur. Nemo tamen dixit
Quid queris, aut cur loqueris
cum ea? Reliquit ergo hydriam
suam mulier, et abiit in ciuitate,
et dicit illis hominibus: Ve-
nite, uidete hominem, qui dixit
mibi omnia quaecumque feci: num-
hic est ille Christus? Exierunt
ergo e ciuitate, et uenebant ad
eum. Interea rogabant eum di-
scipuli, dicentes: Rabbi, comede.
Ille autem dixit eis: Ego ci-
bum habeo comedendum, quem
uos nescitis. Dicebant ergo di-
scipuli inter se: Numquis attu-
lit ei quod ederet. Dicit eis Ie-
sus: Meus cibus est ut faciam
quod uult is qui misit me, et
perficiam opus eius. Nomen uos
dicitis: adhuc quatuor menses
sunt, et metis ueniet. Ecce di-
co uobis, attollite oculos uestros
et uidete reges, quoniam alie
sunt iam ad messem. Et qui me-
dit, mercedem accipit: et congregat
fructum in uitam eternam:

C A P V T I I I I .

Ἰησοῦς ἰσπείρων ὁμῶς χεῖρα, καὶ ὁ θε-
 ρίζω. ἐν γὰρ τότε ὁ λόγος ὅστις
 ὁ ἀληθινός, ἐστὶ ἄλλος ἄξιον ὁ σπεί-
 ρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀ-
 πίστελα ὑμᾶς θερίζων, ὁ οὐχ ὑ-
 μᾶς λικοπιάνηται. ἄλλοι λικο-
 πιάνησι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν πόρον
 αὐτῶν ἀσπληθύνθητε. ἐν ᾗ ἂν πό-
 λιν ἐκείνην πολλοὶ ἐπίστυσαν
 αἱ αὐτῶν τῶν σαμαρειτῶν διὰ
 τὸν λόγον ἃ γυναικὸς, μαρτυ-
 ρούσης, ἐτι ἀπὶ μοι πάντα, ὅσα
 ἐποίησα. ὡς οὐκ ἦλθον πρὸς αὐ-
 τῶν ὁ σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐ-
 τῶν μᾶλλον πρὸς αὐτοῖς, καὶ ἕμε-
 τιμὴν δύο ἡμέρας, καὶ πολλῶν
 πλείους ἐπίστυσαν διὰ τὸν λό-
 γον αὐτῶν. τῆ τι γυναικὶ ἐλεγον,
 ἐτι οὐκ ἐτι διὰ πᾶν ὅλον καλιθαί-
 ρων, αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόα-
 μεν, καὶ οἰδομεν, ἐτι οὗτος ὅστις
 ἀληθὺς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ
 χριστός. μετὰ ἡ τὰς δύο ἡμέρας
 ἦλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπὸ ἡλθον εἰς
 πᾶν γαλιθαίαν. αὐτὸς γὰρ ἰησοῦς
 ἐμαρτύρησεν, ἐτι πρὸς φῶτος ἐν τῇ
 ἰθαίω παρὶ τῆ τιμῶν οὐκ ἔχει. ἐτι
 ἦν ἡλθον εἰς πᾶν γαλιθαίαν, ἐ-
 σέξαντο αὐτῶν οἱ γαλιθαῖοι,
 πάντα ἰωρακόντος, ἃ ἐποίησεν
 ἐν ἰεροσολύμοις ἐν τῇ ἰορτῇ. καὶ
 αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς πᾶν ἰορθῶν.
 ἦλθεν οὐκ ὁ ἰησοῦς πάλιν εἰς
 πᾶν καὶ τῆς γαλιθαίας, ἐπου-
 κείσας

ut & qui seminat, simul gaude-
 at, et qui metit. In hoc enim est
 sermo uerus, quod alius est qui
 seminat, et alius est qui metit.
 Ego nisi uos ad metendum,
 quod uos non laborastis. Alij
 laborauerunt, & uos in labores
 eorum introistis. Ex ciuitate au-
 tē illa multi crediderunt in eum
 Samaritanorum propter sermo-
 nem mulieris, testificantis quod
 dixisset sibi omnia quae cumq; fe-
 cisset. Quum uenissent ergo ad
 illum Samaritani, rogauerunt
 illum ut apud se maneret. Et
 mansit ibi duos dies. Ac mul-
 to plures crediderunt propter
 sermonem ipsius. Et mulieri
 dicebant: Iam non propter
 tuam orationem credimus; ipsi
 enim audiuimus & scimus
 quod hic est uere seruator mun-
 di, Christus. Post duos autem
 dies exiit inde, & abiit in Ga-
 liliam. Ipse enim Iesus te-
 status est, quod propheta in sua
 patria honorem non haberet.
 Quum ergo uenisset in Galili-
 am, exceperunt eum Galili-
 lei, quum omnia uidissent
 quae fecerat Hierosolymis in die
 festo, & ipsi enim uenerant ad
 diem festum. Venit ergo Iesus
 iterum in Cana Galilaeae, ubi
 V iij fecerat

ἐποίησα τὸ ὕδωρ οἶνον. ἢ ἴω τις βασιλικός, ὃ ὁ υἱὸς ἠδένει ἐν ἰουδαίᾳ. ἔτι ἀκούσας, ἔτι ἰησοῦς ἦκει ἐν Ἰερουσαλαίμᾳ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀπέηλθε πρὸς αὐτόν, καὶ ἔρωτα αὐτόν ἵνα καταβῆ, καὶ ἴκωσται αὐτῷ τὸν υἱόν. ἡμελλε γὰρ ἀπεβήσκει. ἔπειτα ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ συμῆα κητόβρατα ἴδαιτε, οὐ μὴ πιστεύουσι. λέγει πρὸς αὐτόν ὁ βασιλικός. λέγει, ἡσάβουδι πρὶν ἀποδοῦναι τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πορτίου ὁ υἱός σου ἴη. καὶ ἐπίσθισεν ὁ ἄνθρωπος τὸν λόγον ὅτι ἔπειτα αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἢ ἴω ἢ αὐτῷ καταβαίνοντι, οἱ δοῦλοι αὐτῷ πλῆθυνσαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγελλον λέγοντες, ἔτι ὁ παῖς σου ἴη. ἐπὶ βῆτα ἔκρινεν αὐτῶν τὴν ὕδραν, ἐν ἧ ἡ κομὴ ἔτοβρον ἴσκειν. καὶ ἔπειτα αὐτῷ, ἔτι χεῖρ ὄργανον ἐδίδου ἀφ᾽ ἧς αὐτὸν ὁ πυργιστός. ἔγνω αὐτὸς ὁ πατήρ, ὅτι ἐμνεῖναι τῆ ὄρα, ἐν ἧ ἔπειτα αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱός σου ἴη. καὶ ἐπίσθισεν αὐτὸς, καὶ ὀνόμα αὐτοῦ ὄλη. τοῦτο ἄλλοιον δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐλθὼν ἐν Ἰερουσαλαίμᾳ εἰς τὴν γαλιλαίαν.

5 Μετὰ ταῦτα ἰω ἰορτὴ τῆ ἰουδαίᾳ, καὶ ἀπέλθε ὁ ἰησοῦς εἰς ἱεροσόλυμα. ἔτι ἦν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτι τῆ προβατικῆς κολυμβήθρα, ἢ ἔπιλι-

fecerat ex aqua uinum. Et erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capernaī. Hic quum audisset, quod Iesus aduenisset a Iudaea in Galileam, abiit ad eum, & rogabat eum ut descenderet, ac sanaret ipsius filium: siquidem is agebat animam. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia uideritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine, descende prius quam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade filius tuus uiuat. Credidit homo sermōni quem dixerat ei Iesus, & ibat. Iam autem eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt, dicentes: Filius tuus uiuat. Sciscitatus est ergo horam ab eis, in qua melius habuisset. Et dixerunt ei: Hec hora septima reliquit eam febris. Cognouit ergo pater, quod illa hora erat, in qua dixisset sibi Iesus, Filius tuus uiuat: & credidit ipse, & domus eius tota. Hoc iterum secundum signum edidit Iesus, quum uenisset a Iudaea in Galileam.

Post haec erat dies festus Iudaeorum, & ascendit Iesus Hierosolymam. Est autem Hierosolymis ad Probatiam, piscinae

Ο ΑΡΧΗ ΤΟΥ

ἡ ἐπιλογὴ ἐβραϊσὶ βιβλῶσ δὲ
 πῶσ τὸ αὐτὸ ἔχουσα, ἐν ταύταις
 λατῆσ το πλῆθος πολὺ τῶ ἀσθε
 νοῦντων, τυ πλῶν, χωλῶν, ξηρῶν,
 ἠλιχομελῶν τῶν τῶ ὕδατος κί
 νησι, ἀγγελῶσ κατὰ καιρὸν
 κατέβαινε ἐν τῇ κολυμβήδρῃ,
 ἠθάρασε τὸ ὕδωρ, ὃ ἔν πρώτῃσ
 ἡμέρῃσ μετὰ τῶν τετρακλῶν τῶ ὕδα
 τῶ ὑγιῆσ ἐγένετο, ὡς ἀπίστε κα
 τέχετο νοσήματι. ἡ δὲ τις ἀν
 θρωπῶσ ἐκεῖ, ἐρίοντα καὶ οὐτῶ
 ἐν ἡμέρῃ ἐν τῇ ἀσθενείῃ. τοῦτον
 ἰδὼν ὁ ἰσοῦσ κατακλίμενον, καὶ
 γνοῦσ, ἐτι πολὺν ἡδον χρόνον ἔχῃ
 λίγα αὐτῶ. διελθῶσ ὑγιῆσ γινί
 σθαι, ἀπικρίθη αὐτῶ ὁ ἀσθενῶν.
 ἡ ἔν ἀνθρωπῶσ οὐκ ἔχῃ, ἡ καὶ ἐτ
 ἄν παραχθῆ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με
 ἡσ τῶ κολυμβήδρῃ, ἐν ὡ ἡ ἔρ
 χουμ ἰγῶ, ἀλλῶσ πρὸ ἡμῶσ λα
 ταβαίνα. λίγα αὐτῶ ὁ ἰσοῦσ ἔ
 γει, ἄρον τὸν κράββατόν σου,
 ἡ ὠρίπῃται. καὶ ὡθῆσ ἐγένετο
 ὑγιῆσ ὁ ἀνθρωπῶσ, καὶ ἔν τὸν
 κράββατον αὐτοῦ, καὶ ὠρίπ
 πῃται. ἡ δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ἡμέρῃ. ἡλιγον οὐκ οἱ ἰουδαί
 οἱ τῶν τῶ δόξασ μελῶν. σάββα
 τὸν ἔστι, οὐκ ἔστι σοὶ ἄραι τὸν
 κράββατον. ἀπικρίθη αὐτοῖσ, ὃ
 ποιῶσ με ὑγιῆσ, ἡ ἔνός μοι ἔπ
 ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὠρί
 πῃται. ἐρώτασεν οὐκ αὐτόν,
 τίς

quæ nominatur Hebraice Be
 thesda, quinq; porticus habens:
 in his iacebat multitudo magna
 languentium, cæcorum, claudo
 rum, andorū, expectantium aquæ
 motum. Angelus enim descen
 debat certo tempore in piscinā,
 & turbabat aquam. Itaq; qui
 primus descendisset post turba
 tionē aquæ, sanus fiebat à quo
 cūq; decimebatur morbo. Erat
 aut quidā homo illic, qui trigin
 ta et octo annos morbo teneba
 tur. Huic quum uidisset Iesus
 decubentē, & cognouisset quod
 iam multū temporis morbo tene
 retur, dixit ei: Vis sanus fieri?
 Respondit ei languidus: Domi
 ne, hominē non habeo, ut quum
 turbata fuerit aqua, mittat me
 in piscinam. Sed interim dum
 ego uenio, iā alius ante me de
 scendit. Dicit ei Iesus: Surge,
 tolle grabatū tuū. et ambula.
 Et statim sanus factus est ho
 mo ille, et sustulit grabatū suū,
 et ambulabat. Erat aut sabbatū
 in die illo. Dicebant ergo
 Iudæi ei, qui sanatus fuerat:
 Sabbatū est, nō licet tibi tolle
 re grabatū. Respondit eis:
 Qui me sanum fecit, is mihi di
 xit. Tolle grabatū tuū, et am
 bula. Interrogauit ergo eū.
 V iij Q^o

τίς ἄνθρωπος οὗτος λέγει ταύτα; ὁ δὲ λαὸς οὐκ ᾔδει τίς ἔστιν. ὁ γὰρ ἰησοῦς βένουσι δὲ
 χλὸς ἔντη ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ ταῦτα
 ἰησοῦς εἰς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ
 ἰδρῶ, καὶ ἄπειρ αὐτῷ, ἰδὲ ὕγι-
 ῆς γεγονασ, μενίτι ἀμάρτανι,
 ἵνα μὴ χάρουτι σοι γένηται. ἀ-
 πὴλδερ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνύγι-
 λι τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ἰησοῦς ἔστιν
 ὁ ποιῶσας αὐτὸν ὕγιῆ. καὶ διὰ
 τοῦτο ἰδιωκῆν τὸν ἰησοῦν οἱ ἰου-
 δαῖοι, καὶ ζήτησιν αὐτὸν ἀπολιτῆ-
 ναι, ὅτι ταῦτα ἐποίησεν ἐν σαββάτῳ.
 ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς.
 ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ὀργάζε-
 ται, καὶ γὰρ ὀργάζεται, διὰ τοῦ-
 το οὐκ ἔστιν ἐπιτιμῶν αὐτὸν οἱ
 ἰουδαῖοι ἀποκτείναι, ὅτι ὁ μόνον
 ἔλαβε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πα-
 τὴρ ἰδίου ἔλαβε τὸν θεόν, ἰσοῦν
 ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. ἀπεκρίνατο
 ἔν ὁ ἰησοῦς, καὶ ἄπειρ αὐτοῖς. ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἰδῆται, καὶ μὴ τι
 βλέπῃ τὸν πατέρα ποιῶντα.
 ἀλλὰ ὁ υἱὸς ἰδῆται ὁ πατήρ, καὶ
 ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιῆται, ὁ γὰρ πατήρ
 φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα διέ-
 νουσι αὐτῷ, ἀλλὰ αὐτὸς ποιῆται. καὶ
 μέλλοντα ταῦτα διέξει αὐτῷ ὀρ-
 γα, ἵνα ὑμεῖς δαμάσητε. ὡσ-
 παρὲν γὰρ ὁ πατήρ ἵσχυρίζεται τοὺς,
 οὕτως

Quis est ille homo qui dixit ei-
 bi, Tolle grabbatum tuum, &
 ambula? Is autem qui sana-
 tus fuerat effectus, nesciebat
 quis esset. Iesus enim subdixit
 se quod turba esset eo, in loco.
 Postea reperit eum Iesus in tem-
 plo, & dixit illi: Ecce sanus fa-
 ctus es, ne posthac pecces, ne
 quid deterius tibi contingat.
 Abijt ille homo, & nuntiavit
 Iudaeis quod Iesus esset a quo
 sanatus fuisset. Ac propterea
 persequerentur Iudaei Iesum, et
 querebant illum occidere, quod
 ista fecisset in sabbato. Iesus
 autem respondit eis: Pater meus ad
 hoc usque temporis operatur et ego
 operor. Propterea ergo magis
 querebant eum Iudaei interficere,
 quia non solum solus fecit sabbatum,
 sed & patrem suum dixisset de-
 um, aequalem se faciens deo.
 Respondit itaque Iesus, &
 dixit eis: Amen amen dico vo-
 bis, non potest filius a se face-
 re quicquam, nisi quid uiderit
 patrem facientem. Quaecumque
 enim ille fecerit, haec itidem &
 filius facit. Pater enim dili-
 git filium, & haec omnia de-
 monstrat ei quae ipse facit: &
 maiora his demonstrabit ei ope-
 ra, ut uos miremini. Sicut enim

pater

C A P V T V.

νεκρούς, καὶ ζῶποις, οὕτως καὶ ὁ
 υἱός, οὗς θέλει ζῶποις. ἔστι γὰρ ὁ
 πατήρ κρίνει οὐ δίκαια, ἀλλὰ πῶς
 κρίνει πᾶσαρ δίκαια τῷ υἱῷ, ἵνα
 πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς
 τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν
 τὸν υἱόν, ἔτιμᾶ τὸν πατέρα τὸν
 πεμφαντα αὐτόν. ἀμὲν ἀμὲν
 λέγω ὑμῖν, ὁ τὸν λόγον μου ἀκού-
 σων ἢ πιστεύων τῷ πεμφαντί με,
 ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
 ἔκδοται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν
 ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀ-
 μὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὄρχη-
 ται ἡμεῖς, καὶ οὐκ ὄρχηται οἱ νεκροί
 ἀκούσονται τῆ φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ
 θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται.
 ὁ πατήρ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν
 ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν
 ἐν ἑαυτῷ, καὶ θεοσύνην ἔδω-
 κεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιῆσαι, ὅτι
 υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. μὴ θαυμάσι-
 τι τὸ τοῦτο, ὅτι ὄρχηται ἡμεῖς, ἐν ἡ πάν-
 τες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσου-
 νται τῆ φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύ-
 σονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαν-
 τες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ
 τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνά-
 στασιν κρίσεως. οὐ δύναμαι ἐ-
 γὼ ποιῆσαι ἅπασαν τὴν ἐξουσίαν.
 καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρί-
 σις ἡ μὴ δικαία ἐστίν. ἔτι δὲ ζῶ-
 τῶ τὸ θελήμα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θε-
 λημα τῶ πεμφαντός με πατρός.

pater suscitatur mortuos & uiuifi-
 cat, sic & filius quos uult, uiuifi-
 ficat. Neq; enim pater iudicat
 quenguam, sed omne iudicium
 dedit filio, ut omnes honorent
 filium, sicut honorant patrem.
 Qui non honorat filium, non ho-
 norat patrem qui misit illum.
 Amen amen dico uobis, qui
 sermonem meum audit, & cre-
 dit ei qui misit me, habet uitam
 aeternam, & in condemnatio-
 ne non ueniet, sed transiit a
 morte in uitam. Amen amen dico
 uobis, quod ueniet hora, et nunc
 est, quando mortui audient uocem
 filij dei, et qui audierint, uiuent.
 Sicut enim pater habet uitam in
 semetipso, sic dedit & filio ha-
 bere uitam in semetipso, & po-
 testate dedit ei iudicandi quoq;,
 quia filius hominis est. Nolite
 mirari hoc, quia ueniet hora in
 qua omnes qui in monumentis
 sunt, audient uocem eius, & pro-
 dibunt qui bona fecerunt, in
 resurrectione uitae, qui uero ma-
 la egerunt, in resurrectionem
 condemnationis. Non possum ego
 ex meipso facere quicquam. Si-
 cut audio, iudico, & iudicium
 meum iustum est: quia non que-
 ro uoluntatem meam, se uolunta-
 tem eius qui misit me, patris.

EV ANG. IOANNIS

ἰὰ μὲν ἰγὼ μαρτυρῶ πρὸς ἑμαυτοῦ,
 ἢ μαρτυρία μὴ ἔκτισιν ἀληθείας.
 ἀλλ' ὅτι ὁ μάρτυρῶν πρὸς ἑ-
 μου, καὶ οἶδα ἔτι ἀληθείας ἔστιν ἢ
 μαρτυρία, ἢν μαρτυρῶ πρὸς ἑμῶ.
 ὑμῶς ἀπιγάλλω πρὸς ἰωάν-
 νην, καὶ μαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.
 ἰγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν
 μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦ
 τα λέγω, ἵνα ὑμῶς σωθῆτε. ἰκάν-
 υθ' ἵν' ὁ λόγος ὁ θεοῦ μὴν καὶ
 φάσω, ὑμῶς ἡδηλώσατε ἀγαλ-
 λια δὲ πρὸς ἰωάννην ἐν τῷ φω-
 τὶ αὐτοῦ. ἰγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυ-
 ρίαν μείζονα τῆς ἰωάννου, τὰ γὰρ ὅρα-
 γα ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἵνα τι-
 λαύσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ὅρα ἀπὸ
 τοῦ ποιῶ, μαρτυρῶ πρὸς ἑμῶ, ὅτι
 ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ ὅμι-
 λος με πατὴρ, αὐτὸς με μαρτύ-
 ρηκε πρὸς ἑμῶ, οὔτε φωνῶ αὐ-
 τοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶ-
 δ' αὐτοῦ ἰωράνατε. καὶ τὸν λό-
 γον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν
 ὑμῖν, ὅτι ὁρᾷ ἀπίστευον ἰκάν' ὅτι,
 τοῦτο ὑμῶς οὐ πιστεύετε. ἰγὼ ἰσχυ-
 ρὰ τὰς γραφάς. ὅτι ὑμῶς δισκᾶτε
 ἐν ἑαυτοῖς σωλὸν αἰώνιον ἔχειν,
 καὶ ἰκάν' αἰσιν αἰ μαρτυροῦσαι
 πρὸς ἑμῶ, καὶ οὐ διλετε ἰλθ' ἡμῶ
 πρὸς με, ἵνα σωλὸν ἔχητε. δόξα
 παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.
 ἀλλ' ἰγὼ ἰσχυρὰ ὑμῶς ἔστι τὴν ἀγά-
 πην τοῦ θεοῦ ἔχειτε ἐν ἑαυτοῖς.

ἰγὼ

Si ego testimoniū perhibere de
 meipso, testimoniū meū nō est
 uerum. Alius est qui testimo-
 niū perhibet de me, et sciuerit
 esse testimoniū, quod testifica-
 tur de me. Vos nisi sitis ad Io-
 annem, et is testimoniū red-
 didit ueritati. Ego autem non
 ab homine testimoniū accipio,
 sed hæc dico ut uos salu sitis.
 Ille erat lucerna ardens et lu-
 cens, uos autē uoluistis ad tem-
 pus exultare in luce eius. At
 ego testimoniū habeo maius te-
 stimonio Ioannis. Opera enim
 que dedit mihi pater ut perfici-
 am ea, ipsa in quā opera que
 ego facio, testifi- cantur de me,
 quod pater misit me. Et quis
 misit me, pater, ipse testifica-
 tus est de me. Neque uocem eius
 unquam audistis, neque speciem
 eius uidistis: et sermonem eius
 non habetis, in uobis manentem:
 quia quem misit ille, hūc
 uos non creditis. Scrutamini
 scripturas quia uos uidemini
 uobis in ipsis uitam æternam
 habere, et illæ sunt que testifi-
 cantur de me, nec uultis uenire
 ad me ut uitam habeatis. Glo-
 riam ab hominibus nō accipio,
 sed cognoui uos quod dilectio-
 nem dei non habeatis in uobis.

ἰγὼ

C A P U T V I .

ἐγὼ ἐκλύθη αἰν. τῷ ὀνόματι τοῦ
 πατρὸς μου, κὶ ὁ λαμβάνετε με.
 ἄλλο ἐλθὼν ἐν τῷ ὀνόματι
 τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐκλύθη αἰν. πῶς δύ-
 νασθε ὑμῶν πιστεύσαι, δέξασθε πα-
 τὴρ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ
 τὸν δεξασθε πατέρα τοῦ μόνου θεοῦ
 οὐ σπέντε, μὴ δοκῆτε, ὅτι ἐγὼ λα-
 τωγοῦσα ὑμῶν πρὸς τὸν πατέ-
 ρα, ἵνα ὁ λατωγοῦσα ὑμῶν, μα-
 ρτυρῆται ὑμῶν ὑπὸ πλάκατι. ἐν γὰρ
 ἐπισυνῆτε μου, ἐπισυνῆτε ἀντι-
 μοί. πρὸς γὰρ ἐμοῦ ἐκλύθη αἰν. ἵνα
 ἐκλύθη αἰν. ἐν τοῖς ἰσχυροῦσι γραμ-
 μα-
 σιν ὁ πιστεύει, πῶς τοῖς ἰσχυροῖς
 ἐκλύθη αἰν. πιστεύει;

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰη-
 σὺς πόρταν εἰς θαλάσσης εἰς γα-
 λιλίας εἰς τιβεριάδα, κὶ ἠνο-
 ῶσθε αὐτῷ ἕλθοντες. ἐπὶ τῷ
 ἕλθον αὐτῷ τὰ σημεῖα, ἀπὸ οὐρανῶν
 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ἀνῆλθε δὲ ἐς
 τὸν ἵησὺν, καὶ ἐκλύθη αἰν. ἵνα
 μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἵνα δὲ
 ἕλθοντες τὸ πάσχα ὁ ἵησὺς τῶν ἰου-
 δαίων ἐπέσχετο εὖν ὁ ἵησὺς τοῖς
 ἰσχυροῖς, κὶ διασάμην, ὅτι
 πολλοὶ ἕλθον ὄρχηται πρὸς αὐ-
 τὸν λίγα πρὸς τὸν φιλιππον,
 πρὸς ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φά-
 γωμεν αὐτοί; τότε ἵησὺς περὶ-
 ἵησὺς αὐτὸν. αὐτὸς γὰρ ἔσθη τι ἵματι-
 αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ φιλιπ-
 πος, δὲ καινοῖσι μὲν ἀρτίοις ἀρτίοι

Ego ueni nomine patris mei,
 nec recipitis me. Si alius uene-
 rit nomine suo, illum recipietis.
 Quomodo uos potestis crede-
 re, qui gloriam a uobis inui-
 cem accipitis, & gloriam quae
 a solo deo proficiscitur, non quaeritis?
 Nolite putare quod ego
 accusaturus sim uos apud pa-
 trem. Est qui accusat uos, Mo-
 ses, in quo uos speratis. Si e-
 nim credidissetis Moysi, cre-
 didissetis utique mihi: de me
 enim ille scripsit. Si autem il-
 lius scriptis non creditis, quomo-
 do uerbis meis credetis?

Post haec abiit Iesus trans
 mare Galilaeae, quod est Tibe-
 riadis, & sequebatur eum tur-
 ba multa, quia uidebant eius si-
 gna quae faciebat super his qui
 infirmabantur. Subiit autem
 in montem Iesus, et ibi sedebat
 cum discipulis suis. Instabat
 autem pascha dies festus Iu-
 daeorum. Quum sustulisset ergo
 oculos Iesus, et uidisset quod
 multa turba ueniret ad se, dicit
 ad Philippum: Unde ememus
 panes, ut edant isti? Hoc au-
 tem dicebat tentans eum: ipse
 enim sciebat quid esset factu-
 rus. Respondit ei Philippus:
 Ducentorum denariorum panes

EVANG. IOANNIS

ἐν ἀρῆσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
 αὐτῶν βραχύτι λάβῃ. λέγει αὐ-
 τῷ εἰς τὴν μαθητῶν αὐτῶν, ἀνδρὶ
 αὖς ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρῳ. ἐστὶ
 παιδάριον ἐν ᾧδε, ὃ ἔχει ῥώντα
 ἄρτους κριθίνους, καὶ δύο ὀψάρια,
 ἀλλὰ ταῦτα τί ὄσθιον εἰς τοσού-
 τους; ἀπε- λέγει ὁ ἰησοῦς. ποιήσατε
 τὸς ἀνθρώπους ἀνακτῶν. λέγει
 ἁγίος πωλὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀν-
 παθῶν ἢ οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν
 ὡς ἂν περὶ αἰσχιλοῖ. ἔλαβεν δὲ
 τὸς ἄρτους ὁ ἰησοῦς, καὶ ἠχάριστη-
 σεν αὐτοῖς τῶν μαθητῶν, οἱ ἦ
 μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοί-
 ως καὶ ἐν τῶν ὀψαρίων ἕσπον ἠθε-
 λον. ὡς δὲ ἐν ἐπλήθεισιν, λέγει
 τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν. σωμαγάγετε
 τὰ περισσώσαντα κλάσμα, ἵνα
 μὴ τι ἀπόληται. σωμαγάγον ἢ καὶ
 ἕξιμισθὰν δώδεκα κοφίνους κλασ-
 μάτων ἐν τῷ ῥώντι ἄρτων τῶν κρι-
 θίνων, ἀπεπείρασεν τοῖς βιβρο-
 κόσιν. οἱ ἢ ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ
 ἐποίησεν σημήσθη ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον,
 ἔτι ἕτις ἐστὶ ἀληθῶς ὁ προφῆτης
 ὁ ὀρχόμενος ἕως τῶν κόσμων. ἰησοῦς
 ἦρξεν ἔτι μίλλησιν ὀρχοῦσθαι,
 καὶ ἄρπάζει αὐτὸν, ἵνα ποιήσω-
 σιν αὐτὸν βασιλεῖα. ἀνεχώρησε
 πάλιν ἕως τοῦ ἔργου αὐτοῦ μόνος.
 δεῖ δὲ ὀψίχ ἕξιμισθὰν, κατέβησαν οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σον, καὶ ἠμῆσθησαν εἰς τὸ πλοῖον,
 ἕρχοντο

nō sufficiūt eis, ut unusquisq; pe-
 siliū quippiā accipiat. Dicit ei
 unus ex discipulis ipsius, An-
 dreas frater Simonis Petri.
 Est puer unus hic, qui habet
 quinq; panes ordeaceos, et duo
 pisces: sed haec quid sunt inter
 tā multos? Dixit autē Iesus.
 Facite ut homines discumbant.
 Erat autē gramen multum in
 e o loco. Discubuerūt ergo uiri
 numero fermi quinq; mille.
 Accipit autem panes Iesus,
 quinq; gratias egisset, distribuit
 discipulis, discipuli uero discum-
 bentibus. Similiter et ex psca-
 bus quantū uolebāt. Vt autē im-
 pleti sunt dicit discipulis (ait).
 Colligite quae super fuerūt fra-
 gmenta, ne quid pereat. Colle-
 gerūt ergo, et impleuerunt duo
 decim cophinos fragmentorum
 ex quinq; pambus ordeaceis
 quae super fuerāt his qui come-
 derāt. Illi ergo homines quum
 uidissent quod Iesus fecerat si-
 gnū dicebant. Hic est uere pro-
 pheta ille qui uēturus est in mō-
 dū. Iesus ergo quū cognouisset,
 et uēturus esset, ac rapturi ipsū ue-
 facerēt ipsū regē, secessit iterū i-
 monē ipse solus. Ac ubi iam ue-
 spera esset, descēderūt discipuli
 eius ad mare: et cōscēnsa nauis,
 uenerūt

ΕΥΑΓΓΙΟ ΙΩΑΝΝΙΣ

ἀλλ' ὅτι ἔφαγτε ἐν τῶν ἄρτων,
 καὶ ἐχορτάσθητε. ἔργα βίβητε μὴ ἵλω
 βρωσιν τίω ἀπολλυμένω, ἀλ-
 λά τίω μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώ-
 νιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν
 δίδωσι, τοῦτον γὰρ πατὴρ ὁμοφρά-
 γισιν ὁ θεός. ἔπειθ' οὖν πρὸς αὐ-
 τόν. τί ποιῆσῃ, ἵνα ὀδογαζώμι-
 θα τὰ ἔργα τῶ θεοῦ; ἀπεκρίθη δ' ἐν
 σῶς, καὶ ἔπειθ' αὐτοῖς. τὸ τὸ ὅτι τὸ
 ἔργον τῶ θεοῦ, ἵνα πιστεύσῃτε εἰς
 ἐμὴν ἀπίστευσιν ἐκ' ἐμοῦ. ἔπειθ' οὖν
 αὐτῶν. τί οὖν ποιῆς σὺ σημάδιον,
 ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν σοι;
 τί ἔργα βίβη. εἰ πατέρου ὑμῶν τὸ
 μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἔρημῳ, κα-
 θὼς ἐστὶ γεγραμμένον, ἄρτον ἐν
 τοῦ οὐρανοῦ ἴδωκεν αὐτοῖς φα-
 γῆν. ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀ-
 μὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, οὐ μωσῆς
 δίδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐν τοῦ
 οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν
 ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ' οὐρανοῦ τὸν
 ἀληθινόν. ὁ γὰρ ἄρτος τῶ θεοῦ ἔστι
 ὁ καταβαίνων ἐκ' οὐρανοῦ, καὶ ἵλω
 διδόντες τῶ κόσμῳ. ἔπειθ' οὖν πρὸς
 αὐτόν. κύριε, πάντοτε δίδόν ὑμῖν
 τὸν ἄρτον τῶτον. ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 ὁ ἰησοῦς, ἰγὼ ἔμειν ὁ ἄρτος ὁ ζωῆς
 ὁ ἔρχόμενος πρὸς με, ὁ μὴ πεινά-
 σῃ, καὶ ὁ πεινῶν εἰς ἐμὴν εἰ μὴ διψῆ-
 σῃ πῶποτε. ἀλλ' ἔπειθ' ὑμῖν, ὅτι
 καὶ ἔωράνασθε με καὶ ὁ πιστεύσῃτε. πάν-
 τ' ἰδού μοι ὁ πατὴρ, πρὸς με

ἔξ.

sed quia comedistis de panibus
 & saturati estis. Operemini
 non cibum qui perit, sed qui per-
 manet in vitam eternam, quem
 filius hominis dabit vobis, quem
 enim pater consignavit deus.
 Dixerunt ergo ad eum: Quod
 facimus, ut operemur opera
 dei? Respondit Iesus, & dixit
 eis: Hoc est opus dei, ut crede-
 tis in eum quem misit ille. Di-
 xerunt ergo ei, Quod ergo tu
 facis signum, ut videamus &
 credamus tibi? Quid operaris?
 Patres nostri manducave-
 runt manna in deserto, sicut
 scriptum est: Panem de caelo
 dedit eis ad edendum. Dicit
 ergo eis Iesus: Amen amen
 dico vobis, non Moses dedit vo-
 bis illum panem de caelo, sed
 pater meus dat vobis panem
 de caelo verum. Panis enim dei
 est qui de caelo descendit, &
 dat vitam mundo. Dixerunt
 ergo ad eum: Domine, semper
 da nobis panem istum. Di-
 xit autem eis Iesus: Ego sum
 panis ille vitae. Qui venit ad
 me, non esuriet: & qui crede-
 rit in me, non sitiet unquam. Sed
 dixi vobis, quod etiam vidissetis
 me, nec creditis. Omne quod
 dat mihi pater, ad me veniet,
 & cum

CAPUT VI.

ὅτι, ἢ τὸν ἄρχέμενον πρὸς με, ἢ μὴ ἐν ἄλλω ἔξω, ὅτι καταβίβη
 καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅχι ἢ ἐν ποιῶ τὸ
 δειγμα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ δειγ
 ματὶ πῶς αὐτὸς με. ἔτο δὲ ὅστι
 τὸ βίβη, καὶ πῶς αὐτὸς με π
 φέρει, ἵνα πᾶς ὁ δὲ δώκε μοι μὴ ἀ
 πολίσω ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ἀναστήσω
 αὐτὸ τῇ ὀρθότητι ἡμέραν, τοῦτο δὲ
 ὅστι τὸ δειγματὶ πῶς αὐτὸς με,
 ἵνα πᾶς ὁ δὲ δώκε μοι μὴ ἀ
 πολίσω αὐτὸ ἐν ἡμέραν αἰώνιον, καὶ ἀ
 ναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ὀρθότητι ἡμέ
 ραν. ἐγὼ γὰρ ἔφη ἔτι ἰδοῦσθε με ἔτι
 αὐτῷ, ὅτι ἐπεὶ, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρ
 χὸν ὁ καταβίβη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐ
 λθόντων. ὅχι ὁ τὸς ὅστι ἰδοῦσθε, ὁ ἕως
 ἰδοῦσθε, ὁ ἕως εἰδέντων τὸν πα
 τῆρα καὶ τὸν μητέρα, πῶς ἔφη λέγει
 ἔτοι, ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐβίβη
 ἔτοι, ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐβίβη
 αὐτῷ. καὶ ἰδοῦσθε με, καὶ ἐπεὶ αὐ
 τοῖς. καὶ γὰρ γινώσκετε μετ' ἀλλή
 λων. ὅστις ἀνάσταται ἐλθόν πρὸς
 με, ἵνα μὴ ὁ πατὴρ ὁ πῶς αὐτὸς με
 ἰλησὼν αὐτὸ, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸ
 ἐν τῇ ὀρθότητι ἡμέραν. ἔτσι γὰρ ἔφη
 μὴ ὁ ἐν τοῖς προφῆταις, καὶ ἴσον
 ται πάντες διδασκατοὶ τοῦ θεοῦ.
 πᾶς οὖν ὁ ἀκούσας πατέρα καὶ πα
 τῆρα καὶ μητέρα, ἄρχεται πρὸς
 με. ὅχι ὅτι τὸν πατέρα τίς ἰώσα
 κει, καὶ μὴ ὁ ἄρ παρὰ τῷ θεῷ. οὐ
 καὶ ἰώσα κει τῷ πατρί. ἀ μὴν ἵ
 μὴν λέγω ἡμῖν ὁ πιστεύων ἐν ἐμῷ

& cum qui uenerit ad me non
 exiit foras. Quia descendi de
 caelo, ut faciam non quod ego
 uolo, sed quod uult is qui misit
 me. Haec est aut uoluntas ei
 us qui misit me, patris, ne quid
 perdam ex omnibus quae dedit
 mihi, sed resuscitem illa in no
 uissimo die. Haec est aut uolun
 tas eius qui misit me, ut omnis
 qui uidet filium, et credit in eum,
 habeat uitam aeternam, & ego
 suscitabo eum in nouissimo die.
 Murmurabant ergo Iudaei de
 illo quod dixisset, Ego sum pa
 tris ille, qui de caelo descendi.
 Et dicebant, Nonne hic est
 Iesus, filius Ioseph, cuius nos
 nouimus patrem & matrem?
 Quomodo ergo dicit hic, De
 caelo descendi? Respondit ergo
 Iesus, & dixit eis, Nolite mur
 murare inter uos. Nemo potest
 uenire ad me, nisi pater qui mi
 sit me, traxerit eum, & ego sus
 citabo eum in nouissimo die.
 Est scriptum in prophetis, Et
 erunt omnes decti a deo. Omnis
 ergo qui audiuit a patre & di
 dicit, uenit ad me, non quod pa
 trem uiderit quisquam, nisi is
 qui est a deo, hic uidit pa
 trem. Amen amen di
 co uobis, qui confidit mihi,
 habebit

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἔσται ζωὴ αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρ-
 τος ὁ ζῶν. οἱ πατέρες ὑμῶν
 ἔφαγον τὸ μᾶνα ἐν τῇ ἔρημῳ, καὶ
 ἀπέθανον, οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ
 ἐκ τῆς ἐρουῦ καταβὰς, ἵνα τις
 βῆ αὐτῷ φάγη, καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγὼ
 εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τῆς ἐρουῦ
 καταβάς. ἴαμ τις φάγη ἐκ τούτου
 τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ
 ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἢ σὰρξ
 μου ἔσται, ἢ ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τοῦ
 κόσμου ζωὴν. ἐμάχωντο οὖν
 πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέ-
 γοντες. πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν
 δῆναί τι σὰρκα φαγεῖν; ἐπεὶ
 οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀμὲν ἀμὲν
 λέγω ὑμῖν, ἴαμ μὴ φάγητε τι
 σὰρκα τοῦ ἄνθρωπου, καὶ πί-
 νετε αὐτοῦ τὸ αἶμα, οὐκ ἔχετε ζω-
 ῆν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ φῶγῳ μου τι
 σὰρκα, καὶ πίνω μου τὸ αἶμα, ἔχει
 ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐ-
 τὸν τῇ ἰσχύϊ ὑμῶν. ἢ γὰρ σὰρξ
 μου ἀληθῶς ἔστι βρώσις, καὶ τὸ αἶ-
 μά μου ἀληθῶς ἔστι πόσις. ὁ φῶ-
 γῳ μου τι σὰρκα, καὶ πίνω
 μου τὸ αἶμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ
 ἐν αὐτῷ. ἵνα δὲ ἀπέσειλέ με ὁ
 πατήρ, καὶ ἐγὼ ζωὴν δίδωμι τὸν πα-
 τέρι, καὶ ὁ φῶγῳ με, καὶ πί-
 νει ἐν ἐμοί. ἥτις ἐστιν ὁ ἄρτος
 ὁ ἐκ τῆς ἐρουῦ καταβάς, οὐ καθὼς
 ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μᾶ-
 να, καὶ ἀπέθανον, ὁ φῶγῳ τοῦ
 ἄρτου,

habet uitam eternā. Ego sum
 panis ille uitae. Patres uestri ca-
 mederunt manna in deserto, &
 mortui sunt. Hic est panis ille
 de caelo descendens, uel ex ipso
 edat aliquis, & non moriatur.
 Ego sum panis uiuus qui de ca-
 lo descendi. Si quis ederit ex
 hoc pane, uiuet in aeternum. Et
 panis quem ego dabo, caro uita
 est, quam ego dabo pro mundi
 uita. Decertabāt ergo Iudaei
 inter se, dicētes: Quomodo por-
 test hic nobis carnem illā suam
 dare ad edendum? Dixit ergo
 eis Iesus: Amen amen dico uo-
 bis, nisi ederitis carnem filij ho-
 minis, & biberitis eius sangui-
 nem, non habebitis uitā in uobis.
 Qui edit carnem meam, et bibit
 meum sanguinem, habet uitam
 eternam: & ego suscitabo eum
 in nouissimo die. Caro enim
 mea uere est cibus, & sanguis
 meus uere est potus. Qui edit
 meā carnē, & bibit meū sangui-
 nē, in me manet, & ego in illo.
 Sicut misit me uiuēs pater, &
 ego uiuo propter patrem: ita et qui
 ederit me, uiuet ipse quod pro-
 pter me. Hic est panis ille qui de
 caelo descendit: non sicut ceteri
 & mortui sunt: qui ederit hunc
 panem,

EVANG IOANNIS

ἤρην· ξάμω, ἢ ὁ ὑμῶν εἰς διά-
βολός ἐστι· μέγα γὰρ τὸν ἰούδαιον
σίμων· ἰσκαριώτης. ἦτο· ὃ
ἤμελλεν αὐτὸν παραδίδόναι,
εἰς ὃν ἐκ τῶν δώδεκα.

7 Καὶ περιπάτει ὁ ἰησοῦς με-
τὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ὃ γὰρ
ἤθελον ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περιπα-
τῆν, ὅτι ἐξήγγειλτο αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι
ἀποκτείναναι. ὃν ἡ ἑγγύς ἡ ἰερου-
σολιμαίων ἡ σιλωπηγία. ἔπειτα
ἔρχεται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
τοῦ, μετὰ βῆθαι ἰωταβῆν, καὶ ἔρχο-
νται εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵνα ἢ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ διερωτήσωσι τὰ ἔργα αὐ-
τοῦ· οὐδὲν γὰρ ἐν λιβανῶν
τί ποιεῖ καὶ ἰωταβῆν αὐτὸς ἐν παρ-
ουσίᾳ ἑνῶν. εἰ τοιαῦτα ποιεῖς,
φανερῶσον σιχαίτην τῶν ἰουδαίων.
οὐδὲν γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπί-
σταντες αὐτῷ. λέγει ἔρχεται αὐτοῖς ὁ
ἰησοῦς. ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς ἔρχεται πᾶν-
τοῦ, ὃ ἡ καιρὸς ὁ ὑμῶν πᾶν-
τοῦ ἐστὶν ἰσκαριώτης. οὐ δύναται ὁ
κόσμος μισῆν ὑμᾶς. ἐμὲ ἡ μί-
ση, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ πρὸς αὐτὸν,
ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστὶν.
ὑμᾶς ἀνάβητε εἰς τὴν ἰερουσολιμαίαν
ταῦτα, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐ-
μὸς ἔρχεται πᾶντοῦ. ταῦτα δὲ
εἶπεν αὐτοῖς, ἔρχεται ἐν τῇ γα-
λιλαίᾳ. ὡς ἡ ἀνάβησαν οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς
τὴν ἰερουσολιμαίαν.

elegi, & ex uobis unus diabolus est. Dicebat autem de Iuda Simonis Iscariota: hic enim erat proditurus eum, quum esset unus ex duodecim.

Versabatur Iesus post haec in Galilaea: non enim uolebat in Iudaea uersari, quia querebant eum Iudaei interficere. Erat autem in propinquo dies festus Iudaeorum scenopegia. Dixerunt igitur ad eum fratres eius: Transi hinc, et uade in Iudaea, ut & discipuli tui uideant opera tua quae facis. Nemo quippe in occulto facit aliquid, & quae ipse palam esse. Si haec facis, declara teipsum mundo. Nam ne fratres quidem eius credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum adest: tempus autem uestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse uocem autem odit, quia ego testificum fero de illo, quod opera eius mala sint. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego nondum ascendo ad festum hoc, quia meum tempus nondum impletum est. Haec autem quum dixisset illis, manserunt in Galilaea. Ut autem ascenderent fratres eius, tunc et ipse ascendit.

G A P P T VII.

πλὴν ἰσχυρῶς, ἀλλ' ὡς
 ἐν κρυπτῷ. οἱ δὲ ἰσθαῖν ἐβόησαν
 αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ ἔλεγον. ποῦ
 ἔστιν ἰσχυρὸς καὶ γογγυσμὸς πο-
 λὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσιν.
 οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθὸς ἔστιν,
 ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι ἀλλὰ πλα-
 γῆ ἐστὶν ἔθλου. ἐδὲ μὲν οὖν παρρη-
 σία ἐλάλησεν ὑπὲρ αὐτοῦ διὰ τὸ φό-
 βον τῶν ἰσθαῖων. ἢ ἄρα ἢ τὸ ἰσχυ-
 ρὸν καὶ ἐδίδαξεν, καὶ ἐβόησαν οἱ
 ἰσθαῖοι λίροντες. πῶς ὁτος γράμ-
 ματα οἱ λέγει μὴ μιμητικῶς; ἀπε-
 κριθὰ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, καὶ ἔπει-
 ῆ ἰμὴν διδασχὴν ἐν ἑστῆ ἐμῇ, ἀλ-
 λά τὸ πῶς ἐφαντός με. ἴσχυρὸς ἐ-
 στί τὸ διδασχὴ αὐτοῦ ποιῆν, γνώ-
 σεις ὑπὲρ αὐτοῦ διδασχῆς, πῶς ἔσθον
 ἐν τῷ ἱερῷ ἔστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ τῶν
 λαλῶ. ἢ ἀπ' ἑαυτῶν λαλῶν, τίς
 δόξα ἐν τῷ ἱερῷ ζητεῖ. ὁ δὲ ἰη-
 σοῦς τῶν δόξων τῶν ἐμῶν τῶν
 αὐτῶν, ἔστ' ἀληθὺς ἔστι, καὶ ἀδι-
 κία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ μωσῆς
 δίδασχεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐ-
 δὲ οὐκ ἔσθ' ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον.
 τί με ζητεῖτε ἀποκτείναι; ἀπο-
 κριθὰ δὲ ἔχλησεν, καὶ ἔπει. Δαυμὸ-
 νιον ἔχεις, τίς σε ζητεῖ ἀποκτε-
 ναι; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ ἔπει-
 αὐτοῖς. ἐν ἔσθον ἰσθίνα, καὶ πάν-
 τες δαυμάστει. διὰ τὸ μωσῆς
 δίδασχεν ὑμῖν τῶν ὑποβόλων,

ad festū, non manifeste, sed ue-
 lute in occulto. Iudaei ergo que-
 rebant eū in festo, & dicebant:
 Vbi est ille? Et murmur multū
 erat in turbis de eo. Quidam e-
 nim dicebant, Bonus est: alij
 autē dicebant, Non, sed seducit
 turbam. Nemo tamen palam lo-
 quebatur de illo propter metum
 Iudeorū. Quum autem iam di-
 nudū festi peractū esset, ascen-
 dit Iesus in templū, ac docebat.
 Et mirabantur Iudaei, dicētes:
 Quomodo hic literas scit, quum
 non didicerit? Respondit eis Ie-
 sus, et dixit: Mea doctrina non
 est mea, sed eius qui misit me.
 Si quis uoluerit uoluntati eius
 obtemperare, cognoscet de doctri-
 na, utrum ex deo sit, an ego a me
 ipso loquar. Qui a semetipso lo-
 quitur, gloriā propriam querit:
 Qui autē querit gloriā eius qui
 misit ipsū, hic uerax est, et in-
 iusticia in illo non est. Nemo
 Moses dedit uobis legē? & ta-
 men nemo ex uobis, factis præ-
 stat legem. Quid me queritis
 interficere? Respondit turba,
 & dixit: Dæmonū habes: quis
 te querit interficere? Respondit
 Iesus. & dixit eis: Vnū opus
 feci, et oēs miramini. Propterea
 Moses dedit uobis circūcisionē:

εὐχ

X ij non

ΕΥΑΓΓ. ΙΩΑΝΝΙΣ

ἔχῃ τι ἐν τῷ μωσαϊκῷ ὄρει, ἀλλ
 ἐν τῷ πατόρωρ. ἢ ἐν σαββάτω,
 ἠρίτι μιν ἐν ἀνθρώπων. εἰ πρι-
 τομῶ λαμβάνει ἀνθρώπος ἐν σαβ-
 βάτω, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος μωσα-
 ῖος, ἡμεῖς χολᾶτε, ὅτι ἐλορ ἀνθρώ-
 πον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτω,
 μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τῶν
 δικαίων κρίσιμ κρίνατε. ἰλιου
 ἔρτιν ἐν τῷ ἱεροσολυμιτῷ, οὐχ
 ἄτις ὄρει ὁρ ἡγεσιμ ἀποκτε-
 ναι, ἢ ἰδε παρέρκοια λαλεῖ, ἢ ὁ-
 δεμ αὐτῷ λέγουσι. μήποτε ἀλη-
 θῶς ἐγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι ὁ-
 τὸς ὄρει ἀληθῶς ὁ χριστός, ἀλλὰ
 ἔτορ οἱ λαμῶν πόθειμ ἔτιμ. ὁ ἦ
 χριστός ὅτ' ἄμ ὄρχοντες, ὁ δὲ ἡς γι-
 νόσησ πόθειμ ἔτιμ. ἰραξεν ὁρ ὁ
 ἰνοῦς ἐν τῷ ἱερῷ διδασκων, ἢ ἰ-
 γων, καὶ με οἰδατε, καὶ οἰδατε
 πόθειμ εἰμ. ἢ ἀπ' ἰμαυτ' ὁρ ἰλέ-
 λυθα, ἀλλ' ἰγεν ἀληθινὸς ὁ πῆμ
 ψας με, ὁρ ὑμᾶς ὁρ οἰδατε. ἰγῶ
 ἦ οἰδα αὐτ', ὅτι παρ' αὐτ' εἰμ,
 καὶ κῆρὸς με ἀπίσθημ. ἰσῆτου
 ὁρ αὐτ' πῆσαι, ἢ ὁ δὲ ἰπέθα-
 λον ἰπ' αὐτ' ἰας χῆρας, ὅτι ὁρ
 ἰληλύθη ἡ ὄρα αὐτ'. πολλοὶ ἦ
 ἰκτῶ ὄχλῶ ἰπίσθησαν εἰς αὐτ',
 καὶ ἰλιου. ὅτι ὁ χριστός ὅτ' ἄμ
 ἰλεθ, μὴ τι πλείονα σημεῖα τῶ
 των ποίησῶ ὑμ ἡτ' ἰποίησῶμ.
 ἰκουσαν εἰ φαρισαῖοι τῶ ὄχλου
 γογγύσουτ' ἠρί αὐτ' ταῦτα.

non quia ex Mose sit, sed quia
 ex patribus. Et tamen in sab-
 bato circumdicitis hominem. Si
 circumcisionem accipit homo in
 sab bato, ut nō solvatur lex Mo-
 si, mihi indignamini, quod tot-
 tum hominem sanum fecerim in
 sab bato. Nolite iudicare secun-
 dum a speculū, sed iusto iudicio
 iudicate. Dicebant ergo qui-
 dā ex Hierosolymitanis, Num
 ne hic est quem querunt inter-
 ficere? At qui ecce palam lo-
 quitur, & nihil ei dicūt. Num
 vere cognoverūt principes, hūc
 esse vere Christum? Sed hunc
 nouimus unde sit. Christus au-
 tem qui uenerit, nemo scit unde
 sit. Clamabat ergo Iesus
 in templo docens, ac dicens, Ego
 me nositis, & unde sim, nositis,
 & a meipso non ueni, sed est ue-
 rex qui misit me, quem uos non
 nouistis. Ego uero noui eum,
 quia ab ipso sum, & ille me mi-
 sit. Querebant ergo eum ap-
 prehendere, & ille me mi-
 sit manus, quia nondū uenerat
 hora eius. De turba autē multi
 crediderunt in eū, & dicebant,
 Christus quum uenerit, num si-
 gna plura a dec ijs quae hic adū-
 dit? Audierunt pharisaei tur-
 bam murmurantem de illo haec,
 & nō

Ο ΑΡΧΥΤ VII.

ἀπίστευον εἰ φαρισαῖοι, καὶ οἱ
 ἀρχιερεῖς ὑπέρβηται, ἵνα πιάσω
 σιν αὐτόν. ἄπειρ ὅρ αὐτοῖς ὁ ἰη
 σοῦς, ὅτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑ
 μῶν ἔμει, καὶ ὑπάγω πρὸς τὴν ἡ
 ψαντά μου. Σητύσειτέ μοι, καὶ οὐχ ὑ
 γήσεται, καὶ ὅπου ἐμὶ ἔγω, ὑμεῖς ἂ
 δύνασθε ἰλθαῖν. ἄπειρ ὅρ οἱ ἰσ
 δαῖοι πρὸς ἰησοῦς, πῶς ὅτος μὴ
 λα πορεύσασθαι, ὅτι ἡμᾶς οὐχ ὑ
 γήσασθαι αὐτόν; μὴ εἰς διασπο
 ρὰν τῶν ἠλλώων μὴ λα πορεύ
 σθαι, καὶ διδάσκειν τὸς ἠλλώους;
 τίς ὅστιρ ἔστ' ὁ λόγος ὅρ ἄπειρ,
 σητύσειτέ μοι, καὶ οὐχ ὑγήσεται, καὶ
 ὅπου ἐμὶ ἔγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε
 ἰλθαῖν; ἐν τῇ ἰσχατῇ ἡμέρᾳ τῇ
 μεγάλῃ αὐτοῦ ἰερῆς, εἰσήκει ὁ ἰη
 σοῦς, καὶ ἔμειξε, λέγων, ἰάου τις
 ἀψάσθαι ὁρχάσθω πρὸς με, καὶ πι
 νῶν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἡσθῶς
 ἄπειρ ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐν τῇ
 κοιλίᾳ αὐτοῦ ρεύσουσιν ὑδά
 τ' ἰωῦ. τῶτο δὲ ἄπειρ πρὸς
 τὸ πνεύματ' ὁ ἔμειλλαν λαμ
 βάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν.
 ἔπειρ γὰρ τὸ πνεύμα ἅγιον, ὅτι ὁ
 ἰησοῦς ἔδωκεν ἰδοξάσθαι. πολλοὶ
 ἔπειρ ἐν τῷ ὄχλῳ ἀκούσαντες τὸ λό
 γον, ἔλιγον. ἔπειρ ὅστιρ ἀληθῶς
 πρεσβύτερος. ἄλλοι ἔλιγον, ὅτι
 ὅστιρ ὁ χριστός. ἄλλοι ἔλιγον,
 μὴ γὰρ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὁ χριστός
 ἔρχεται; ἀλλ' ἡ γραφή ἔπειρ ὅτι ἐν
 τῷ σπ. ματ'.

& miserunt pharisæi ac princi
 pes sacerdotum ministros, ut ap
 prehenderent eum. Dixit ergo
 eis Iesus, Adhuc pusillū tem
 poris uobiscum sum, & abeo
 ad eum qui me misit. Queretis
 me, nec inuenietis, & ubi ego
 sum, eò uos non potestis uenire.
 Dixerunt ergo Iudæi inter se
 se, Quo hic iturus est, quod nos
 non inueniemus eum? Num in
 d' dispersionem gentiū iturus est,
 et docturus gentes? Quis est hic
 sermo quē dixit, Queretis me,
 & uon inuenietis, & ubi ego
 sum, eò uos non potestis ueni
 re? In nouissimo autem die ma
 gno festi stabat Ie ius, & cla
 mabat, dicens, Si quis sitit, ue
 niat ad me, et bibat. Qui credit
 in me, sicut dixit scriptura, flu
 mina de uentre eius fluēt aque
 uiuæ. Hoc autem dixit de spi
 ritu, quem accepturi erant cre
 dētes in ipsum. Nondum enim
 erat spiritus sanctus, quia Ie
 sus nondum erat glorificatus.
 Multi ergo de turba quum au
 dissent hunc sermonem, dice
 bant, Hic est uere propheta.
 Alij dicebant, Hic est Chri
 stu. Quidā autē dicebant, Nū
 & Galilæa ueniet Christus?
 Nōne scriptura dicit, quod ex
 X iij semine

EVANG. IOANNIS

Ἐπέγραψεν δαβιδ, ἢ ἀπὸ βυθ
 λειμ τ' νόμου, ὅπου ἐν δαβιδ ὁ
 χριστός, ὁρχηστή· σλίσμα δ' ἐν τῷ
 δελφω εἰναι τοῦ δι' αὐτ'. τινὲς ἤθε
 λον ὅτι αὐτ' ὠιάσαι αὐτ', ἀλλ',
 ἔδιδος ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτ' τὰς χί
 ρας. ἢ ἄλλοι δ' ἐν οἱ ὑπερίτη πρὸς
 τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ φαρισαίους, καὶ
 εἶπον αὐτοῖς ἱεῖνοι, διὰ τι δὲ
 ἠγάγετε αὐτόν; ἀπειρήθησαν οἱ
 ὑπερίται. οὐδὲ ποτε ἔτιωσ ἰλά
 λησεν ἄνθρωπον, ὡς ἔστ' ὁ ἄν
 θρωπος. ἀπειρήθησαν δ' ἐν αὐ
 τοῖς οἱ φαρισαῖοι, μὴ ἢ ὑμεῖς πι
 πλάνουθε· μή τις ἐν τ' ἀρχόν
 των ἐπίστασιν εἰς αὐτ', ἢ ἐν τ'
 φαρισαίους; ἀλλ' ὁ ἄλλος ἔτος ὁ
 μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἔπινα
 τάρατοί εἰσι. λέγει νινέδουμ
 πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυνὲς πρὸς
 αὐτόν, ἢ ὅτι αὐτ', μὴ ὁ νόμος
 ἡμῶν κρίνει τ' ἄνθρωπον, ἢ μὴ
 ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν, ἢ
 γινώσῃ τοῖς ἀπειρήθησαν, ἢ εἰ
 πορ αὐτῶ. μὴ ἢ σὺ ἐν τ' γαλι
 λαίας εἶ; ὁρνεύησον ἡγεῖ ἰδε, ἔτι
 προφήτης ἐν τ' γαλιλαίας οὐκ
 ἐγγύθου. ἢ ἰσραὴλ ἐκαστ'
 εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ἐκινῶν ἢ ἰσραὴλ ἐκαστ' ἐ
 ἰσραὴλ, ὁρνεύη ἢ ἰσραὴλ παρ' ἑ
 ντοῖς ἐν τ' ἰσραὴλ, ἢ πᾶς ὁ λαὸς
 ἤρχετο πρὸς αὐτόν, ἢ ἰσραὴλ
 ἰδίδιασιν αὐτῶ. φέρονται εἰ
 γραμμ-

semine Dauid, & de Bethlee
 castello, ubi erat David, ueni
 et Christus? Dissensio itaq; or
 ta est in turba propter eū. Qui
 dam autem ex ipsis uolebant
 apprehendere eū, sed nemo con
 ie. it in eum manus. Venerunt
 ergo ministri ad pontifices &
 phariseos, & dixerunt eis illi.
 Quare non adduxistis illum? Re
 sponderūt ministri: Numq; sic
 locutus est homo, sicut hic ho
 mo. Responderunt ergo eis
 pharisei: Num & uos seducti
 estis? Num quis ex principib.
 credidit in eum, aut ex pharisa
 is? Sed uerba hæc quæ nō no
 uit legē, execrabiles sunt. Die
 cit Nicodemus ad eos, is qui
 uenerat ad eum nocte, qui unus
 erat de numero eorū. Num lex
 nostra iudicat hominē, nisi prius
 audierit ab ipso, & cognouerit
 quid faciat? Responderūt et di
 xerunt ei: Nū & tu Galilæus
 es? Scrutare, & uide quod &
 Galilæa propheta non surrexe
 rit. Et profectus est unusquisq;
 in domum suam.

Iesus autē perrexit in man
 tem oliua ū, & diluculo uerum
 uenit in templū, cunctusq; popu
 lus uenit ad eū, & sedens doce
 bat eos. Adducunt autē ad eū
 scriba

CAPUT VIII.

γραμματῆς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς
 αὐτὴν γυναικα ἐν μοιχείᾳ κατὰ τὴν
 φῆσιν, καὶ εὐθὺς αὐτὴν ἐν
 μίση λέγουσιν αὐτῷ. διδάσκα-
 λε αὐτὴ ἢ γυνὴ καταλήφθη ἐν
 αὐτοφώρῳ μοιχοῦ μεθ' ἑνὸς ἐν τῷ
 νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνεστάτω τὰς
 τοιαύτας λιθοβολῶσθαι, σὺ δ' ἄν τι
 λέγῃς; τότε ἡ ἑλιγοῦ πηράξου-
 ται αὐτὸν, ἵνα ἔχῃσι καὶ ἡγορεῖν
 αὐτοῦ. ὁ Ἰησοῦς κατὰ νόμον τῷ
 δεξιῷ κατὰ γραφὴν ἐς τὴν γῆν
 ἐπεὶ ἡπείληθον ἰσχυρότεροι αὐτῷ,
 καὶ ἀνανόητος ἦν πρὸς αὐτούς.
 ὁ ἀναμάχηςτος ἡμῶν πρῶτος ἔ-
 λθον ἐπ' αὐτὴν βασιλευσάτω. καὶ
 πάλιν κατὰ νόμον ἐγραφε ἐς
 τὴν γῆν. οἱ ἡκούοντες ἐβύρην
 τοῦ ἐς καλῆς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς
 πρῆφ' ἑτέρων, καὶ καταλήφθη με-
 τὰς ὁ Ἰησοῦς ἢ ἢ γυνὴ ἐν μίση ἔ-
 τῶσα. ἀνανόητος ἦ ὁ Ἰησοῦς, καὶ
 μὴ ἰσχυρὸς ἀπὸ μένος πολλῶν ἢ ἐν
 ναμοῖς. ἦν αὐτῇ, ἢ γυνὴ, πρὸς ἑ-
 σιν ἵκνοι οἱ κατὰ ἡγοροί σου; ὁ δὲ
 σὶ κατὰ ἡγορεῖν; ἢ ἦν ἡ δὲ κώ-
 γη. ἦν ἡ ὁ Ἰησοῦς ὁ ἦ ἰγὼ σὶ κα-
 τακρίνω. πορὸν ἢ μὴ ἴσι ἀμάρ-
 ταν. πάλιν δ' ἢ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἰ-
 λάλησι λέγων, ἰγὼ ἔμι τὸ φῶς ἔ-
 κείμαι. ὁ ἀπολατῆ μοι ὁ μὴ πρὶ
 πατήσιν ἐν σκότειά ἀλλ' ἐξ τὸ φῶς
 ἔσθαι. ἦν αὐτῶν οἱ φαρισαῖοι σὺ
 πρὶ σὶ αὐτῷ μαρτυροῦ ἢ μαρτυροῦ
 εἶπ

scribæ et pharisæi mulierē in a-
 dultério deprehensam, & quæ
 statuet̃ eā in medio, dicūt ei:
 Magister, hæc mulier deprehē-
 sa est in ipso adulterio. In lege
 aut̃ Moyses præcepit nobis, ut
 huiusmodi lapidaretur. Tu er-
 go qd dicis? Hoc aut̃ dicebāt,
 tentantes eū, ut possēt accusare
 eū. Iesus aut̃ inclinās se deorsū,
 digito scribebat ĩ terra. Quū ei
 go perseveraret̃ interrogare, ere-
 xit se, et dixit eis, Qui uestrum
 immunis est a peccato, primus
 in illā lapidē iaciat. Et iterum
 se inclinans scribebat in terra.
 Audētes aut̃ hæc singulatim
 alius post aliū exibant, initio fa-
 cto a senioribus: & relictus est
 solus Iesus ac mulier in medio
 stans. Quū aut̃ exisset se Ie-
 sus, et neminē uideret̃ præter mu-
 lierē, dixit eis: Mulier, ubi sunt
 illi tui accusatores? Nemo te
 condēnauit? Quæ dixit, Nemo,
 domine. Dixit aut̃ Iesus, Nec
 ego te condēmo: uade, & post
 hæc ne peccaueris. Iterū ergo
 Iesus locutus est eis, dicēs: Ego
 sum lux mūdi: qui sequitur me
 non ambulabit in tenebris, sed
 habebit lumen uitæ. Dixerunt
 ergo ei pharisæi. Tu de teip-
 so testificaris, testimonium

X liij tuam

EVANG. IOANNIS

οὐδὲ κ' ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη ἰη-
 σὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἢ ἄρ' ἐγὼ
 μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐ-
 στιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πὸ
 θεοῦ ἠλθοῦν, καὶ πῶς ὑπάγω. ὑμεῖς ἄ-
 οὐκ οἰδατέ πότερ' ὄρχομαι, καὶ πῶς
 ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα
 κρίνετε, ἐγὼ δὲ κρίνω δ' εἰνα. καὶ ἐ-
 ἄν κρίνω ἢ ἐγὼ, ἢ κρίσεις ἢ ἐμὴ
 ἀληθής ἐστιν, ὅτι μόνος ἐν εἰμί,
 ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πῶς ἔμελλε με πα-
 τέρ. καὶ ἐν τῷ νόμῳ ἢ τῷ ὑμῶν
 γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ
 μαρτυρία ἀληθής ἐστιν, ἐγὼ ἡμι-
 ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρ-
 τυρῶν περὶ ἐμοῦ ὁ πῶς ἔμελλε με πα-
 τέρ. ἔλεγον δ' ἂν αὐτῶ. πῶς ἔστιν
 ὁ πατήρ σου. ἀπεκρίθη ἰησοῦς ἔτι
 ἐμὲ οἰδατε, ὅτι τὸν πατέρα μου
 ἤδατε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐ-
 λέλειπεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυ-
 λακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ
 οὐδεὶς ἐπίσταν αὐτόν, ὅτι ἔπω-
 ἔλελειπε ἡ ὥρα αὐτῶ. εἶπεν οὖν
 πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἐγὼ ὑ-
 πάγω καὶ ζητήσετε με, καὶ ἐν τῇ ἀ-
 μαρτία ὑμῶν ἀποθανῶσθε. ἔπει-
 ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε
 ἐλθεῖν. ἔλεγον δ' ἂν οἱ ἰσδαῖοι, μή-
 τι ἀποστρεφῆσθε αὐτῶ, ὅτι λέγει, ὅτι
 ἔπει ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς δὲ δύνασθε
 ἐλθεῖν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἐκ
 τῆ γαλιλαίας, ἐγὼ ἐκ τῆ ἀνω εἰμί.
 ὑμεῖς

tuū non est uerū. Respondit Ie-
 sus & dixit eis: Et si ego testi-
 moniū perhibeā de meipso, uerū
 est testimoniū meum, quia scio
 unde ueni, & quō uado: uos autē
 nescitis unde uenio, & quō uo-
 do. Vos secundū carnē iudica-
 tis, ego non iudico quēquē: potō
 et si iudicem ego, iudiciū meum
 uerum est, quia solus non sum,
 sed ego & qui misit me, pater.
 Quin & in lege uestra scriptum
 est, quod duorum hominum testi-
 monium uerum est. Ego sum
 qui testimoniū fero de meipso,
 & testi omnium fero de me qui
 misit me, pater. Dicebant ere-
 go ei: Vbi est pater tuus? Re-
 spondit Iesus: Nequē me noscis,
 nequē patrem meum. Si me no-
 uissetis, & patrē meum nouis-
 setis. Hæc uerba loquutus est
 Iesus in gazophylacio, docēs in
 tēplo. Et nemo apprehendit eū,
 quia nondū uenerat hora eius.
 Dixit ergo iterum eis Iesus:
 Ego uado et quæretis me, et in
 peccato uestro moriemini: quō
 ego uado uos nō potestis uenire.
 Dicebant ergo Iudæi: Nū me-
 terficiet semetipsū? quia dicit,
 Quo ego uado uos nō potestis ue-
 nire? Et dicebat eis: Vos ab in-
 fernis estis, ego de supernis su-
 m.

CAPUT VIII.

ὑμῶν ἐκ τῆς κόσμου τῆς ἐστῆς, ἐγὼ
 ἐκ ἐμῆ ἐκ τῆς κόσμου τῆς ἐστῆς. ἔπερ
 ἔρ ὑμῶν, ὅτι ἀποθανῶσθε ἐν ταῖς
 ἁμαρτίας ὑμῶν. ἰὰν γὰρ μὴ πί
 γῶσθε, ἔτι ἐγὼ ἐμὶ, ἀποθανῶ
 σθε ἐν ταῖς ἁμαρτίας ὑμῶν. ἔ
 ληρον ἔρ αὐτῷ. σὺ τίς ἐστὶς ἢ πῶς
 αὐτῶν ὁ ἰσοῦς. τίς ἀρχὴν ἔτι καὶ
 ἐλεῶ ὑμῶν. πολλὰ ἔχω πρὸς ὑ
 μῶν λαλῶν καὶ κρινῶν, ἀλλ' ὁ πᾶς
 ψα με ἀληθῆς ἐστὶ, καὶ γὰρ ὁ ἕκ
 σα παρ' αὐτῶν, ταῦτα λέγω εἰς τ
 κίσην. ὅτι ἔγνωσαν ἔτι τῆς πατῆ
 ρα αὐτοῦ ἐλεῶν. ἔπερ ἔρ αὐ
 τοῦ ὁ ἰσοῦς, ὅτ' ἀρ' ὑψώσθη τὸν
 ἕντ' ἀνθρώπων, τότε γνώσεσθε,
 ἔτι ἐγὼ ἐμὶ, καὶ ἀπ' ἑμαυτῶν ποιῶ
 αὐτῶν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξε με
 ὁ πατὴρ μου, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ
 πᾶς με μετ' ἐμῶν ἐστὶν. ὅτι ἂ
 φημι με μόνον ὁ πατὴρ, ἔτι ἐγὼ
 τὰ ἀρετὰ αὐτῶν, ποιεῶ πάντοτε.
 ταῦτα αὐτῶν λαλῶντος πολλοὶ ἐ
 πίστευσαν ἐς αὐτῶν. ἐλεῶν ἔρ ὁ ἰ
 σοῦς πρὸς τοὺς πεπισθυήσαντες αὐ
 τῶν ἰδοῦσθε. ἰὰν ὑμῶν μένητε ἐν
 τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθη
 ταὶ με ἐστέ, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀ
 λήθειαν, καὶ ἀλήθεια ἐλευθέρωσιν
 ὑμᾶς. ἀπὸ κινήσαν αὐτῶν. σπέρ
 μα ἀβραάμ ἐστὶν, καὶ ὁ δὲ ἐνὶ δεῦ
 λῶν καμῶν πῶς ἐστὶν, πῶς σὺ λέγεις
 ἔτι ἐλευθῆροι γίνεσθε; ἀπὸ κινή
 σαν αὐτοῦ ὁ ἰσοῦς. ἀμὲν ἀμὲν
 λέγω

Vos de mundo hoc estis: ego non
 sum de hoc mundo. Dixi ergo
 vobis, quod moriemini in pecca
 tis vestris. Si enim non credide
 ritis, quod ego sum, moriemini
 in peccatis vestris. Dicebant er
 go ei: Tu quis es? Et dicit eis
 Iesus: In primis quod et loquor
 vobis. Multa habeo quae de vo
 bis loquar ac iudicem: sed qui
 me misit, verax est: et ego quae
 audiui ab eo, haec loquor in mun
 do. Non cognoverunt quod de
 patre eis loquutus esset. Dixit
 ergo eis Iesus: Quomodo exaltaveri
 tis filium hominis, tunc cogno
 scetis quod ego sum, & quod
 ex meipso facio nihil, sed ita ut
 docuit me pater, haec loquor.
 Et qui me misit, mecum est.
 Non reliquit me solum pater,
 quia ego quae placita sunt ei, fa
 cio semper. Haec illo loquente
 multi crediderunt in eum. Dice
 bat ergo Iesus ad eos qui credi
 derant ipsi Iudaeos: Si vos manse
 ritis in sermone meo, vere disci
 puli mei estis: & cognoscetis ve
 ritatem, & veritas liberum red
 det vos. Responderunt ei: De
 men Abraham sumus, neque cui
 quam servivimus unquam: quo
 modo tu dicis, liberi reddemini?
 Respondit Iesus eis: Amen amen
 dico

EVANG IOANNIS

λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὸν
 ἁμαρτίαν, ἀδελός ἐστι τῆς ἁμαρτι-
 ας. ὁ δὲ ἄδελός ἐστι μὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ
 ἐστὶν τὸν αἰῶνα, ὁ ἕως μὲν αἰς τὸν
 αἰῶνα. ἰδὲν ὅρ ὁ ἕως ὑμᾶς ἐλθε
 εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως ἐλθέτω ἐς τὴν οἰκίαν
 ὅτι σπέρμα ἁβραάμ ἐστίν, ἀλλὰ
 οὐκ ἐστὶν μετὰ τὸν ἄδελφόν, ὅτι ὁ λόγος
 ὁ ἐμὸς ἐστὶν ἐν ὑμῖν, ἐγὼ δὲ ἔωρα
 καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μου, λαλῶ, καὶ ὁ
 μὲν ὅρ ὁ ἑσθὲν παρὰ τῷ πα-
 τρὶ ὑμῶν, ποιῶν. ἀπειθήσαντες
 καὶ ἀπορῶν αὐτῶν. ὁ πατὴρ ὑμῶν ἁ-
 βραάμ ἐστίν. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
 οἱ τίνα τῆς ἁβραάμ ὄντε, τὰ ὄργα
 τῆς ἁβραάμ ἐποιεῖτε. νῦν ἵσταται
 με ἀποκτεῖναι ἀνθρώπου, ὃς πῶ
 ἀλλήλων ὑμῖν λαλάθηκα, ὃν ἕνε-
 σα παρὰ τῆς θεῶν, τὸ τοῦ ἁβραάμ ἐν
 ἰσραὴλ. ὑμῖς ποιεῖτε τὰ ὄργα τῆς
 πατρὸς ὑμῶν. ἀπορῶν αὐτῶν. ὁ
 μὲν ἐν πορνείᾳ ἐγεννήθηκα,
 ἵνα πατέρα ἔχωμεν τῆς θεῶν. ἵπην
 αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. οἱ δὲ θεὸς πατὴρ ὑ-
 μῶν ἴδω, ἠγαπάτε ἀλλήλους. ἐγὼ γὰρ
 ἐν τῷ θεῷ ἔζησθον καὶ ἕνω, ὁ δὲ γὰρ
 ἀπὸ ἐμαυτῆς ἐβλήθη, ἀλλὰ ἰησοῦς
 με ἀπέστειλε. διὰ τί τὸν λαλῶ
 τὸν ἐμὸν ἐγενώσθη; ὅτι ὁ δὲ
 θεὸς ἀνέστη ὁ λόγος τῆς ἐμῆς. ὁ μὲν
 ἐκ πατρὸς τῆς θεῶν ἐστίν, καὶ τὰς
 ἐπιθυμίας τῆς πατρὸς ὑμῶν θελήσει
 ποιῆν. ἰησοῦς ἀνθρώπων ὄντος ἴδω
 ἀπὸ ἀρχῆς καὶ ἐν τῷ ἀλλήλων ἐχέτω

dico uobis, q̄ ois qui facit pec-
 catū, seruus est peccati. Seruus
 aut̄ nō manet in domo in aeter-
 nū, filius manet in aeternū. Si
 ergo uos filius liberos reddide-
 rit, uere liberi estis. Scio q̄ semē
 Abrahæ estis. Sed queritis
 me interficere, quia sermo meus
 nō habet locū i uobis. Ego q̄ u-
 di apud patrē meū loquor, et uos
 q̄ uidistis apud patrē uestrū,
 facitis. Responderūt & dix-
 erunt ei, Pater noster Abrahā
 est. Dicit eis Iesus, Si filij
 Abrahæ essetis, opera Abra-
 hæ faceretis. Nūc autē queri-
 tis me interficere hominē, qui
 ueritatē uobis loquutus sū, quā
 audiui a deo. Hoc Abrahā nō
 fecit. Vos facitis opera patris
 uestri. Dixerūt itaq̄ ei, Nos ē
 stupro nō sumus nati. Vnū pa-
 trē habemus deū. Dicit eis Ie-
 sus, Si deus pater uester esset,
 diligeretis utiq̄ me. Ego enim
 ex deo processi & ueni. Neq̄
 enim a meipso ueni, sed ille me
 misit. Quare loquelā meā non
 agnoscitis? quia nō potestis audi-
 re sermonē meū. Vos ex patre
 diabolo estis, & desiderijs pa-
 tris uestri uultis obsequi. Ille
 homicida erat ab initio, et in ue-
 ritate nō stetit, q̄a nō est ueritas.

CAPUT VIII.

κριται εν ιστιν ἀλήθεια εν αυτω.
 εν αρ λαλα το ψευδες, εν τ ιδι
 κρ λαλα, ετι ψευδης εστιν, και ο
 πατηρ αυτ. εγω ε οτι πλεν ἀλή-
 θεια λεγω, ε πιστευετε μοι. τις εβ
 εν μω εν λεγει με πρι ἀμνηστιας.
 ε ε ἀλήθειαν λεγω, δια τι υμας
 ου πιστευετε μοι; ε αρ εν τω θεω,
 τα ριματα τω θεω ἀνάε. Δια τω
 υμας εν ἀνάε, ετι εν τω θεω εν
 ιστι απικριθισαρ ερ οι εν δαδοι
 κωπορ αυτω. ε λαλωσ λεγομεν
 υμας, ετι σαμαρβιτς ε συν. κη δαι-
 μονιορ ενχοι, απικριθινοεσ, ετω
 δαμνιορ εν εχω, ἀλλα τι μω τ
 πατροσ μου, κη υμας ετιμάσατε
 μη, εγω ε εβρω πλεν δόξα μου.
 ιστιν εβρω κη κρινωρ. αμλεν α-
 μλεν λεγω υμιν, ιαρ τις τον λε-
 γον τον υμων τηρση, θανατον ε
 μη θωρηση εσ τον αιωνα. ε πορ
 ερ αυτω οι εν δαδοι. νυν ενγνωσα-
 μιν ετι δαμνιορ ενχοι. αδρα αμ
 απιδανι οι προφητι, κη συν λε-
 γει, ιαρ τις τον λόγον μου τηρ-
 ση, ε μη γωσθη θανατον εσ τον
 αιωνα. μη συν μεζωρ ε του πα-
 τρω υμων αβραάμ. εσ τις απί-
 δανι, κη οι προφητι απιδανον.
 τινα σιωτεμ συν ποιησ; απικρι-
 θηνοεσ. ιαρ εγω δοξάζω ιμαυ
 τον η δόξα μου εστιν εστιν
 ε πατηρ μου ο δοξάζων με, εν υ-
 μας λεγει, ετι θεοσ υμων εστι,
 κη

tas in eo. Quū loquitur menda-
 cium, ex proprijs loquitur, quia
 nēdax est, atq; eius rei pater.
 Ego autē quia veritatē dico, nō
 creditis mihi. Quis ex vobis ar-
 guit me de peccatē? Porro si ve-
 ritatē dico, quare vos nō creditis
 mihi? Qui ex deo est, verba dei
 audit. Propterea vos nō auditis
 quia ex deo nō estis. Respōde-
 rūt ergo Iudaei, & dixerūt ei,
 Nōne bene dicimus nos, q; Sa-
 manitanus es tu, et demoniū ha-
 bes? Respōdit Iesus. Ego da-
 moniū nō habeo, sed cohonesto
 patrē meū, et vos ignominia af-
 fecistis me. Ego autē nō quero
 gloriā meā. est qui querat &
 iudicet. Amē amē dico vobis,
 si quis sermonem meū servaue-
 rit, mortē nō videbit in aeternū.
 Dixerūt ergo illi Iudaei, Nūc
 cognouimus q; demoniū habes:
 Abrahā mortuus est et pphē-
 ta, et tu dicis, Si quis sermonē
 meū servauerit, non gustabit
 mortē ī aeternū. Nūquid tu ma-
 ior es patre nostro Abrahā, q;
 mortuus est? Et propheta mor-
 tuus sūt. Quē teip sū tu facis? Re-
 spondit Iesus, Si ego glorifico
 meip sū, glia mea nihil est. Est
 pater meus qui glorificat me,
 quē vos dicitis deū uestrū esse,
 σ

ΕΥΑΓΓ.

κὴ οὐκ ἰγνώσκατε αὐτόν, ἐγὼ ἢ εἶ-
 δα αὐτόν. κὴ ἂν εἶπω, ὅτι οὐκ
 εἶδα αὐτόν, ἵσθημα ὁμοίως ὑμῶν
 ψεύσθε, ἀλλ' οἶδα αὐτόν, κὴ ἴδον
 λόγον αὐτοῦ τῶν ἁβραάμ ὁ πα-
 τὴρ ὑμῶν ἠγαλλιᾶσατο, ἵνα ἴδῃ
 τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, κὴ εἶδ' ἢ
 ἠχάρη. ἀπομῆρ οἱ ἰσραῆλτι πρὸς
 αὐτόν. πινθήκον ἔτι ἔπω ἔχε,
 κὴ ἁβραάμ ἰώρανας, ἔπειρ αὐτοῖς
 ὁ ἰησοῦς. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν,
 πρὶν ἁβραάμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι.
 ἔραν ὑμῶν λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ'
 αὐτόν, ἰησοῦς ἢ κέρθη κὴ βῆλ-
 δεμ ἐκ τοῦ ἰσροῦ.

9 καὶ παραγῶν ὁ ἰησοῦς, εἰλην ἄν-
 θρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς, κὴ ἠ-
 γώτισαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 λέγοντες. ραββί, τίς ἡμαρτιν, ἔ-
 τ' ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς
 γεννηθῆ; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς. οὐτὰ
 ἔσται ἡμαρτιν, ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ,
 ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ ἡ ὄρα κὴ θεῶ
 ἐν αὐτῷ. ἐμὴ δ' εἶ ὄρα βλεῖσθαι τὰ
 ὄρα κὴ τίμι μὲν αὐτοῦ με ἕως ἡμέρας
 ὄρα κὴ ὄρα κὴ νύξ ὅτι ὁ θεὸς δύναται
 ὄρα βλεῖσθαι. ἔτ' ἂν ἐν τῷ κόσμῳ
 εἶ, φῶς ἐμὴ τῷ κόσμῳ. ταῦτα ἔπων
 ἐπιστοὶ χαμὰ κὴ ἰπείσοι πηλὸν
 ἐκ τῷ πύσματος, κὴ ἰπέχριστοι τὸν
 πηλὸν ἐπὶ τὸς ὀφθαλμοὺς τῷ τυ-
 φλῷ κὴ ἔπειρ αὐτῷ. ὑπάγει, νίψαι
 ἔτε τὴν πολυμύθηρον τῷ σιλωάμ, ὁ
 ἐρμῶν ἐστὶ ἀπὸ τῶν κλημάτων. ἀπὸ κλη-
 δεμ ἔρ

IOANNIS

Et tamen non cognovistis eum, ego autem novi eum. Et si dixeris quod non noverim eum, ero similis vestri, mendax. Sed novi eum, et sermonem eius sermo. Abraham pater uester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gauisus est. Dixerunt ergo Iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham nondum habes? Dixit eis: Iesus Amen et me dico vobis, antequam Abraham nasceretur, ego sum. Tollent ergo lapides, ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, et exiit de templo autem abscondit se, et exiit de templo

Et praeteriens Iesus vidit hominem caecum a natiuitate, et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Rabbi, quis peccauit, hic an parentes eius, ut caecus nasceretur? Respondit Iesus: Neque hic peccauit, neque parentes eius, sed ut manifestetur opus dei in illo. Me oportet operari opera eius, qui misit me donec dies est. Venit nox quando domo non potest operari. Quandiu fuerit lux in mundo, lux sum mundi. Hoc quum dixisset, expuit in terram: et fecit lutum ex spatu, et alleuit lutum super oculos caeci, et dixit ei: Vade laua in piscina Siloae. quod si interpretaris, sonat missus. Abijt ergo et lauit et

et

Ο ΜΑΡΤΥΡ ΙΧ.

θῆν ἤν κ' ἐνίψατο, κ' ἔλθει βλίσπω
 αὐτὸν γέροντες κ' οἱ θεωροῦντες αὐ
 τὸ πρόσωπον, ὅτι πτωχὸς ἦν, ἰ
 λιγόν. ἔχ' ὁ δὲ τὸς ὄσιν ὁ καθύμινος
 κ' προσαιτῶν ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι ὁ
 τὸς ὄσιν. ἄλλοι ἦ ὅτι ὁμοίος αὐτῷ
 ὄσιν. ἰκῆνος ἔλεγεν, ὅτι ἐγὼ εἰμι.
 ἔλεγεν ὁ αὐτῷ. πῶς ἀνέωχθ' ἔ
 σάν σε οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἰ
 κῆνος κ' ἔπειν. ἄνθρωπος λεγόμε
 νος ἰκῆνος, πυλὸν ἰποίησι κ' ἰπέ
 χρισί μου τὸς ὀφθαλμούς, κ' ἔπει
 μοι. ὑπάγει ἔς τὴν κολυμβήθραν
 τῆς σιλωᾶς, κ' ἐνίψατο. ἀπελθὼν δὲ
 κ' ἐνίψατο ἀνέβλεψα. ἔπορευον
 αὐτῷ. πῶ ὄσιν ἰκῆνος; λέγει. οὐκ
 οἶδα. ἀγασθ' αὐτὸν πρὸς τὸς φα
 ρισαῖς τὸν ποιεὶ τυφλόν. ἤν δὲ
 σάββατον, ὅτι τὸ πυλὸν ἰποίησεν
 ἰκῆνος, κ' ἀνέωχθ' αὐτὸν τὸς ὀφθαλ
 μούς. πάλιν ὁ αὐτῶν κ' οἱ
 φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν, ὃ ἦ ἔ
 πειν αὐτοῖς. πυλὸν ἰπίθνη μοι
 ὄσιν τὸς ὀφθαλμούς κ' ἐνίψαμέν κ'
 βλίσπω, ἔλεγεν ὁ αὐτῷ φαρισαῖ
 κ' τῶν. ὄσιν ὁ ἄνθρωπος ὃν ἔστι
 πρὸς τὸ θεῖον. ἔτι τὸ σάββατον οὐ
 κ' ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα
 σημεῖα ποιῶν; κ' σχίσμα ἤν ἰν αὐ
 τοῖς. λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν.
 οὐ τί λέγεις πρὸ αὐτῷ, ὅτι ἠνοιξή
 σε τὸς ὀφθαλμούς; ὃ ἦ ἔπειν, ὅτι
 πρὸς τὸ θεῖον. ὃν ἰπίθνη σου ὄσιν
 οἱ ἰουδαῖοι

uenit uidēs. Itaq; uicini & qui
 uiderant eū prius quod mendic
 cus esset, dicebant, Nonne hic
 est qui sedebat, et mendicabat?
 Alij dicebāt, Hic est alij rur
 sus, Similis est ei, ille dicebat
 Ego sum. Dicebant ergo ei,
 Quomodo aperti sunt tibi oculi?
 Respondit ille, et dixit, Ille ho
 mo qui dicitur Iesus lutū fecit,
 & inunxit oculos meos, et dixit
 mihi, Vade ad piscinā Siloā,
 & laua. Vt autem abij ac laui,
 uisum recepi. Dixerunt ergo
 ei, Vbi est ille? At, Nescio.
 Adducunt ad pharisaeos eum
 qui dudum caecus fuerat. Erat
 autem sabbatum quum lutū fa
 ceret Iesus, & aperiret oculos
 eius. Iterū ergo interrogabant
 eū et pharisaei, quomodo uisum
 recepisset. Ille autem dixit eis,
 Lutū mihi imposuit super ocu
 los, & laui et uideo. Dicebant
 ergo ex pharisaeis quidam,
 Non est hic homo d deo, quia
 sabbatum non obseruat. Alij
 autē dicebant, Quomodo potest
 homo peccator haec signa ade
 re? Et dissensio erat inter eos.
 Dicunt caeco iterum. Tu quid
 dicis de illo, quia aperiat tibi
 oculos tuos? Ille autē dixit, Pro
 pheta est. Non creedi derūt ergo
 Iudaei

EV ANG. IOANNIS

οι ιουδαιοι πρι αυτ, οτι τυφλος εω
 η ανθλιψεν, ως στον ιφωνασαν
 τος γονις αυτ η ανθλιψαντος.
 η υρωτησαν αυτους λεγοντες. ου-
 τος εστιν ο υιος υμων, ον υμεις λε-
 γετε, οτι τυφλος εγεννηθη: πως εν
 αρτι βλεπει; απηκριθησαν αυτοις
 οι γονις αυτ η απομ. οιδραμην,
 ετι οτες εστιν ο υιος υμων, η οτι τυ-
 φλος εγεννηθη, πως η νου βλεπει
 ον οιδραμην, η τις ηνοιξεν αυτου
 τος οφθαλμους ημεις ον οιδραμην.
 αυτους ηλικιαν εχς, αυτ ερωτησα-
 τε, αυτος πρι αυτ λαλησς. Ιαυτα
 επερ οι γονις αυτ, ετι εφοβοντο
 τος ιουδαιοι. η δε η γδ σωματις εντο
 οι ιουδαιοι, ινα ιαη τις αυτ ομο-
 λογιση χριστον, αποσωαγωγ
 γνηση. δια ητο οι γονις αυτ ε-
 πομ, οτι ηλικιαν εχς αυτ ερωτη-
 σατε. ιφωνασαν ημ εν δουτις η
 ανθρωπομ, ος εω τυφλος, η επομ
 αυτω. δος δεξαν τω θιω. ημεις οι
 δραμην, οτι ανθρωπομ οτες αμαρ-
 τωλος εστιμ. απηκριθη ημ εν ημ
 η επεμ. η αμαρτωλος εστιμ ον οι
 δρα, ημ οιδρα ετι τυφλος εωμ, αρτι
 βλεπω. επομ ημ αυτω παλιμ. τι
 ηπισησσει, πως ηνοιξησ τους
 οφθαλμους; απηκριθη αυτοις. ε-
 πομ ημ η αν ημ ανδρατε, τι
 παλιμ βλεπει ανδραμ, μη η υμεις
 βλεπει αυτ μαθητι γινωσαι: ι-
 λοιδερευσαν ημ αυτ, η επομ. ον
 η μαθη-

Iudaei de illo, q̄ cecus fuerat
 & usq̄ recepisset, donec uoce
 uerit̄ parētes eius, q̄ usq̄ rece-
 perat, et interrogauerūt eos dice-
 tes: Hic est filius uester quē uos
 dicitis caecū natū esse? quomōdō
 nūc uidet? Responderunt ei
 parētes eius et dixerūt: Scius q̄
 hic est filius noster, et q̄ cecus
 natus est, quō autē nūc uidet,
 nescimus: aut q̄s eius aperuerit
 oculos, nos nescimus. Ipse eas
 tē habet, ipsum interrogate: ipse
 de se loquatur. Haec dixerūt pe-
 rentes eius, q̄ timerēt Iudaeos.
 Iā. n. cōspirauerāt Iudaei, ut si
 q̄s eū cōfiteretur esse Christū,
 Synagoga eijceretur. Propter
 parētes eius dixerunt, *Asciet*
 hēt, ipsū interrogate. *Vocauer*
 nūc ergo rursū hominē, qui fue-
 rat cecus, & dixerūt ei: De
 gloriā deo. Nos scimus q̄ hic
 homo peccator est. Respōdit ei
 go ille, & dixit: An peccator
 sit, nescio: unū scio, q̄ cecus cā
 fuerim, nūc uideā. Dixerunt
 ergo illi iterū: Quid fecit tibi?
 Quomodo aperuit tibi oculos?
 Respondit eis: Dixi uobis
 iam, nec audistis: cur iterū uobis
 dicit? num & uos uultis
 discipuli eius fieri? Conuocati
 sunt ergo ei, & dixerunt: Tu
 discipulus

CAPUT IX.

μαθητῆς ἰκάνειν, ἡμᾶς δὲ τοῦ
 μωσῆος ὄρα μὴ μαθηταί. ἡμᾶς
 εἶδα μὴν, ἐτι μωσῆ ἰλάλησεν ὁ
 θεός, τὸτομ ἡ οὐκ οἶδα μὴν πό-
 θη ἔστιν. ἀπεκρίθη ὁ ἀνθρώπος,
 καὶ ἐπεμ αὐτοῖς. ἐμ γὰρ τούτω τὸ
 θαυμαστὸν ἔστιν, ἐτι ἡμῶς οὐκ οἶ-
 δατε πόθεν ἔστι, καὶ ἀνέωξέ μου
 τὸς ὀφθαλμούς. οἶδα μὴν δὲ, ἐτι
 ἀμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ'
 ἰερὰ τι θύοσις ἢ, καὶ τὸ θύλημα
 κατὰ ποίη, τὸτου ἀκούει. ἐν τῷ αἰῶ-
 νι ἐκ ἡνὸς ὁκ, ἐτι ἠνοίξε τις ὀφ-
 θαλμὸς τυφλῶ γέννη μὲν, ἐτι
 μὴ ἴδῃ. ἀπὸ θεοῦ, ἐτι ἠδύνα-
 το ποίησιν αὐτῶν. ἀπεκρίθησαν καὶ
 ἔπεμ αὐτῶν, ἐμ ἀμαρτίας οὐκ ἴ-
 γνηθῆς ὄρα, καὶ οὐκ ἰδύσκει
 ἡμᾶς, καὶ θύβαλον αὐτῶν ἔξω. ἡμῶς
 οὐκ ἴσοῦς ἐτι θύβαλον αὐτῶν
 ἔξω, καὶ ἔπεμ αὐτῶν, ἔπεμ αὐτῶν.
 οὐ πιστεύεις εἰς τὸν θεόν; ἀ-
 πικρίθη ἰκάνειν καὶ ἔπεμ, καὶ τίς ἔστι
 λόγος, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν. εἶ-
 πτε δὲ αὐτῶν ὁ ἰσοῦς, καὶ ἰώρακας
 αὐτῶν, καὶ ἰλάλησεν μετὰ σου, ἵνα
 νῆς ἔστιν. ὁ δὲ ἔφη, πιστεύω λό-
 γος, καὶ προσκύνωσιν αὐτῶν, καὶ ἔ-
 πεμ ὁ ἰσοῦς, εἰς κρημα ἰγὼ εἰς τὸ
 ἰώρακας μετὰ σου ἠλθον, ἵνα οἱ μὴ
 βλέπετε βλέπωσι, καὶ οἱ βλέ-
 ποντες τυφλοὶ γίνωνται. καὶ ἠνον-
 σαν ἐν τῶν φαρισαίων ταῦτα,
 οἱ ἴντες μετὰ κατὰ, καὶ ἔπεμ αὐτῶν.
 καὶ ἔπεμ

discipulus illius esto, nos autem
 Mosi discipuli sumus: nos sci-
 mus quod Mosi loquutus est
 deus. hunc autem nescimus unde
 sit. Respondit ille homo, et di-
 xit eis. In hoc enim mirabile
 quiddam est, quod uos nesciatis
 unde sit, et tamen aperuit meos
 oculos. Scimus autem quod pec-
 catores deus non audit: sed si
 quis dei cultor est, et uoluit aui
 ipsius obtemperat, tunc audit.
 A seculo non est auditum quod
 quis aperuerit oculos caeci na-
 ti. Nisi esset hic a deo, non po-
 tuisset facere quicquam. Respon-
 derunt et dixerunt ei: In pec-
 catis natus es totus, et tu doces
 nos? Et eiecerunt eum foras.
 Audiuit Iesus quod eiecisset
 eum foras: quomodo inuenisset
 eum, dixit ei: Tu credis in
 filium dei? Respondit ille et
 dixit: Et quis est domine, ut
 credam in eum? Et dixit ei Ie-
 sus, Et uidisti eum, et qui loqui-
 tur tecum, ipse est. At ille ait
 Credo domine. Et adorauit
 eum. Et dixit ei Iesus, In iudi-
 cio ego in hunc mundum ueni, ne
 qui non uident, uideant, et qui
 uident, caeci fiant. Et audie-
 runt quiddam ex pharisaeis haec,
 qui cum ipse erant, et dixerunt ei:
 num

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

μή ημεῖς τυφλοὶ ὄμοι· ἀ-
περ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ
ἦτε, οὐκ ἄρ' ἔχετε ἁμαρτίαν·
οὐδ' ἠέγετε, ὅτι βλέπομεν, ἢ
ὄμ' ἁμαρτίαν ὑμῶν μένει.

10 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰ-
σορξόμενος διὰ τὸ θύρας εἰς τὴν
αὐλήν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀνα-
βάντων ἀλλαχόθεν, ἐκείνος κλέ-
πτῆς ἔστιν ἢ ληστὴς· ὁ δ' εἰσορξό-
μενος διὰ τοῦ θύρας ποιμὴν ὄντι
τῶν προβάτων. τὸ γὰρ ὁ θυρῶν δὲ ἀ-
νοίγει, ἢ τὰ πρόβατα τοῦ φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρό-
βατα καλεῖ κατ' ἔνομα, καὶ
βλάπτει αὐτά. καὶ ὅτι ἄρ' τὰ ἴδια
πρόβατα ἐκβάλλει, ἐμπροσθεν αὐ-
τῶν περιτίθει, καὶ τὰ πρόβα-
τα αὐτῶν ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν
τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δ' οὐ
μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φύξου-
ν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι ἐν οἶδασιν τὸ ἄλ-
λοτρίῳ τὴν φωνὴν. ταῦτ' ἰδὼν ἰδὼν
παρομοίᾳς εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς
ἐκείνοι ἢ ὅτι ἔγνωσαν, τίνα ἦν ἢ
ἐλάλησεν αὐτοῖς· ἦτις ἦν πάλιν
αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν ἀμὲν λέγω
ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι ἢ θύρα τῶν προ-
βάτων. πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἔλ-
θου, κληθήσονται, ἢ λησταί, ἀλλ'
ἐν ἡμεῖς αὐτὸ τὰ πρόβατα. ἐ-
γὼ εἰμι ἢ θύρα, ἵνα ἐμὲ ἵαται
καὶ ζήσῃ, σωθήσεται, ἢ εἰσελεύσεται
ἢ βλάψεται, ἢ νομὴν εὐρήσεται. ὁ
κλήσειται

Num et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus: Si caeci essetis non haberetis peccatum. Num vero dicitis, Videmus: idcirco peccatum uestrum manet.

Amen amen dico uobis, qui non intrat per ostium in stabulum cuius, sed ascendit alio unde, ille fur est et lator. Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium. Huic ostianus aperit, et oves uocem eius audiunt. Et proprias oves uocat nominatim, et edocuit eas. Et quum proprias oves emisit, ante eas uadit, et oves illum sequuntur, quia nouerunt uocem eius. Alienum autem non sequentur, sed effugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorum. Hoc prouerbum dixit eis Iesus. Illi autem non cognouerunt quae essent quae loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico uobis, Ego sum ostium et uium. Omnes quotquot ante me uenerunt, fures sunt et latrones, sed non audierunt eum. Ego sum ostium, per me si quis introierit, seruetur, et ingredietur et egressus erit, et pascuam inueniet. Erat

C A P U T X.

λαίπτης οὐκ ὄρχει, εἰ μὴ ἵνα
 λαίπην ἢ δύση, ἢ ἀπολίση. ἐγὼ
 ἴλαστον, ἵνα σωλὴ ἔχωσι, ἢ ὠρισ-
 τὸν ἔχωσι. ἐγὼ ἴμι ὁ ποιμὴν ὁ
 λαλὸς. ὁ ποιμὴν ὁ λαλὸς τίω
 ψυχῶν αὐτῶ τὶ δόσιμ ὑπὲρ τῶν
 προβάτων. ὁ μιᾶς δὲ ἢ οὐκ
 ἢν ποιμὴν, οὐ οὐκ εἰσι τὰ πρό-
 βῆτα ἴδια, διερεῖ τὸν λόνον ὄρ-
 χέων, ἢ ἀφίησι τὰ πρόβατα
 ἢ φύγει, ἢ ὁ λόνος ἀρπάσει αὐ-
 τὰ, ἢ σκορπίσει τὰ πρόβατα. ὁ
 δὲ μιᾶς φεύγει, ὅτι μιᾶς
 τῶν προβάτων, ἢ οὐ μέλει αὐτῷ πε-
 ρὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ ἴμι ὁ ποι-
 μὴν ὁ λαλὸς, ἢ γινώσκω τὰ ἴμα
 ἢ γινώσκωμαι ὑπὸ τῶν ἴμων. λα-
 λὸς γινώσκει με ὁ πατήρ, ἢ ἴ-
 γὰ γινώσκω τὸν πατέρα. ἢ τίω
 ψυχῶν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προ-
 βῆτων, ἢ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἢ
 οὐκ ἴτιμ ἢν αὐτῶν ταύτης.
 ἢ ἴτιμ ἢν αὐτῶν ταύτης. ἢ ἴτιμ
 φωνῆ μου ἀκούουσι, ἢ γινώσκει
 τῶν ποιμνῶν, ἢ ποιμὴν. διὰ
 τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ, ὅτι ἴ-
 γὰ τίθημι τίω ψυχῶν μου, ἵνα
 πάλιν λάβω αὐτῶν. οὐδεὶς ἀ-
 ρεί αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ
 τίθημι αὐτῶν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἢ
 εἰ μὴ ἔχω δάναυ αὐτῶν, ἢ ἔξου-
 σίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτῶν.
 τῶν τῶν τῶν ἢν ἴσο λῶν ἔλαστον πα-
 τέρων πατέρων μου. σχίσμα οὐκ
 πάλιν

Fur non uenit, nisi ut furetur
 & mactet, ac perdat. Ego
 ueni ut uitam habeant, & a-
 bundantius habeant. Ego sum
 pastor ille bonus. Bonus pastor
 animam suam dat pro ouibus.
 Mercenarius autem, & qui
 non est pastor, cuius non sunt
 oues proprie, uidet lupum
 uenientem, ac deserit oues,
 fugitq̄, & lupus rapit ac di-
 spergit oues. Mercenarius
 autem fugit, quia mercenarius
 est, & oues non sunt illi curæ.
 Ego sum pastor ille bonus,
 & cognosco oues meas, &
 cognoscor a meis. Sicut
 nouit me pater, ita & ego
 noui patrem, & animam me-
 am pono pro ouibus. Et
 alias oues habeo, que non sunt
 ex hoc ouili: illas quoque o-
 portet me adducere, & uo-
 cem meam audient: & fiet
 unum ouile, unus pastor. Pro-
 pterea me pater diligit, quia
 ego pono animam meam, ut
 iterum sumam eam. Nemo
 tollit eam a me, sed ego pono
 eam a meipso. Potestatem ha-
 beo ponendi eam, & potesta-
 tem habeo rursus sumendi eam.
 Hoc mandatum accepi a pa-
 tre meo. Dissensio igitur
 Y iterum

ΕΥΑΓΓ. ΙΩΑΝΝΙΣ

πάλιν ἰγνέτο ἐν τοῖς ἰσδαίοις
 διὰ τὰς λόγους τὰς τας. ἰλεγον ἕ
 πολλοὶ δὲ αὐτῶν. δαιμόνιον ἔ-
 χει, καὶ μαίνεται. τί αὐτῷ ἀκούετε;
 ἄλλοι ἰλεγον, ταῦτα τὰ ῥήμα-
 τα οὐκ ἔστι δαιμονισομένου. μὴ
 δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφ-
 θαλμῶς ἀνοίγειν; ἰγνέτο δὲ τὰ
 ἰγναίνια ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ χι-
 μῶν ἦν, καὶ πρὸς πάντα ὁ ἰησοῦς ἐν
 τῷ ἰερῷ ἐν τῇ σοφῇ σολομώντος.
 ἰπύκλωσαν ἔρ αὐτῶν οἱ ἰσδαῖοι
 καὶ ἰλεγον αὐτῷ, ἕως ὅτε τίνω
 ψυχῷ ἡμῶν αἴρεις; ἢ σὺ εἶ ὁ χρι-
 στός, ἢ πῶς ἡμῶν παρρησία. ἀπε-
 κρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἄπορ ἦ-
 μῖρ καὶ ἔπιστάτω. τὰ ἔργα ἃ ἔ-
 γὼ ποιεῶ ἐν τῷ ὄνοματι τοῦ πατρὸς
 μου, ταῦτα μαρτυρεῖ ὡς ἐμῶν,
 ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι ἔν
 ἔστι ἐν τῶν προβάτων τοῦ ἐμῶν,
 καθὼς ἄπορ ἦμῖρ. τὰ πρόβατα
 τὰ ἐμὰ ἅλ φωνῆς μου ἀκούει, καὶ
 γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀπολυθεῶ
 σι μοι, καὶ γὰρ ἰσὺν αἰῶνιον δι-
 δομι αὐτοῖς, καὶ μὴ ἀπόλωνται
 εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οὐχ ἀρπάξῃ τις
 αὐτὰ ἐκ τοῦ χερρὸς μου. ὁ πατήρ
 μου, ἕς δὲ δωκε μοι, μέγιστον πάν-
 των ἔστι, καὶ οὐδὲν δύναται ἄρ-
 πάζειν ἐκ τοῦ χερρὸς τοῦ πατρὸς
 μου. ἰγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ὄνοματι.
 ἕβασσαν ἔρ πάλιν λίθους οἱ ἰσ-
 δαῖοι, ἕως καὶ λίθασαν αὐτόν.
 ἀπεκρίθη

iterum facta est inter Iudaeos
 propter sermones hos. Dice-
 bant autē multi ex ipsis: Dae-
 monium habet, & insanat, quid
 cum auditis? Alij dicebant
 Hæc uerba nō sunt demonum
 habentis. Num demonum po-
 test caecorū oculos aperire? Fa-
 cta sunt autem encaenia Hiero-
 solymis, & hiems erat, & am-
 bulabat Iesus in templo in por-
 tico Salomonis. Circumdede-
 runt ergo eum Iudaei, & dice-
 bant ei: Quousq; animam no-
 stram suspendis? Si tu es Chri-
 stus, dic nobis ingenue. Respon-
 dit eis Iesus: Dixi uobis, nec
 creditis. Opera quæ ego facio
 nomine patris mei, hæc testimo-
 nium reddunt de me. Sed uos
 non creditis, quia non estis ex
 ouibus meis, quemadmodum ed-
 cebam uobis: Oues meæ uocem
 meam audiunt, & ego cognos-
 sco eas, & sequuntur me, &
 ego uitam æternam do eis, nec
 peribunt in æternum, neq; tra-
 piet eas quisquā de manu meâ.
 Pater meus qui dedit mihi, me
 testē rapere de manu patris mei.
 Ego & pater unum sumus.
 Suslulerunt ergo rursum lapi-
 des Iudaei, ut lapidarent eum.
 Respondit

Ο Λ Ρ Υ Τ Χ.

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. πολλὰ καὶ ἀλάτρη ἔργα ἔδειξ ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς μου. διὰ τοῦτου αὐτῶν ἔργων λιθάσετε με· ἀπεκρίθησαν αὐτῶν οἱ ἰσδοῦοι, λέγοντες. ὦρι καλὰ ἔργον οὐ λιθάσομεν σε, ἀλλὰ ὦρι βλασφημίας, καὶ ἔτι οὐκ ἀνθρώπου· ὦρι, ποιεῖς σικαντὸν θεῶν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀκούετε γραμμῶν ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ἐγὼ ἄπα· θεοὶ ἐστὶν αἱ κίβινος ἀπὸ θεοῦ, πρὸς ὅς ἐστι λόγος· τὸ θεὸς ἐγένετο, καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν αἰ ἡραφῶν, ὅν ὁ πατήρ ἠγάπησεν, καὶ ἀπέστειλεν ὡς τὸν υἱόν μου, ὑμεῖς λέγετε, ἔτι βλασφημίας, ὅτι ἔπεμ, ὅς τοῦ θεοῦ εἰμι. εἰ δὲ ποιεῖ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· εἰ δὲ ποιεῖ, ἵνα ἔμοι μὴ πιστεύετε, τότε ἔργους πιστεύσατε, ἵνα γινώσκῃτε, καὶ πιστεύσῃτε, ἔτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. ἵνα τὸν πατέρα αὐτὸν πιστεύσῃτε, καὶ δεῖξῃτε ἐν ἐμοὶ τὸ χάρις αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἡλίου ἄχρι ἡσπέρου· ἵνα ἴσῃτε εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἦν ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἐμενεῖν ἵνα· καὶ πολλοὶ ἠλθον πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλεγον, ἔτι ἰωάννης μὴ σημεῖον ἐποίησεν ἐν ἡμῖν. πάντες αὖτε ἴσασαν ἐν ἰωάννῃ πρὸς τὸν ἄλλον ἦν, καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ καὶ ἐν αὐτῷ.

Respondit eis Iesus: Multa bona opera ostendi uobis ex patre meo, propter quod eorum operum me lapidatis? Responderunt ei Iudaei, dicentes: Ob bonum opus non lapidamus te, sed ob blasphemiam: et quia tu homo quum sis, facis teipsum deum. Respondit eis Iesus: Nomen scriptum est in lege uestra, Ego dixi, dixi esis? Si illos dixit deos, ad quos sermo dei factus est, & non potest solui scriptura, quem pater sanctificauit & nusi in mundum, uos dicitis me blasphemare, quia dixerim, Filius dei sum? Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Sin uero facio, & si mihi non credatis, operibus credite, ut cognoscatis et credatis, quod pater in me est, & ego in eo. Querebant iterum eum apprehendere, & exiuit de manu eorum: et abiit iterum trans Iordanem in eum locum, ubi fuerat Ioannes baptizans primum, mansitque illic. Et multi uenerunt ad eum, ac dicebant: Ioannes quidem signum addidit nullum. Omnia autem quaecumque dixit Ioannes de hoc, uera erant, & crediderunt multi illi in eum.

EVANG. IOANNIS

11 Ηρ δέ τις ἀσθενῶν λέσα-
 ρ⊗ ἀπὸ βηθανίας ἐν τῷ λώμῳ
 μαρίας ἢ μαρθᾶς ἢ ἀδελφῆς
 αὐτῆς . ἐν δὲ μαρία ἢ ἀλείψα
 σα τὸν πόδιον μύρω, καὶ ἐμά-
 ξασα τὸς πόδας αὐτῆς ταῖς θρι-
 ξιν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς λέσα-
 ρ⊗ ἠδύνει . ἀπέστειλαν οὖν αἱ
 ἀδελφαὶ αὐτῆς πρὸς αὐτὸν, λέ-
 γουσαι, κύριε, ἰδοὺ ὁρμηθῆς ἀσθε-
 νῆ . ἀνθρώπος δὲ ὁ ἰησοῦς, ἀπεμ-
 αὐτῆ ἢ ἀδελφεία οὐκ ἔστι πρὸς
 θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς
 θεῆ, ἵνα δοξασθῆ ὁ υἱὸς τῆς θεῆ δι
 αὐτῆ . ἡγάπα ἡ ἰησοῦς πλὴν μάρ-
 θαν ἢ πλὴν ἀδελφῆν αὐτῆ ἢ τὸν
 λέσαρον . ὡς ὁρμηθῆσαι ὅτι ἀ-
 σθενῆς, τότε μὴ ἔμενεν ἐν ᾧ λὼ τὸ
 πω δύο ἡμέρας . ἔπειτα μετὰ τῆ-
 το λέγει τοῖς μαθηταῖς . ἀγωμὴν
 οὖς πλὴν ἰσραὴλιν πάλιν . λέγου-
 σιν αὐτῷ οἱ μαθηταί . ῥαββί, νῦν
 ἐξήτησε περὶ λιθάσαι οἱ ἰσραῆλιν, ἢ
 πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη ὁ
 ἰησοῦς . ἔτι δὲ ὁμοίως εἶπεν ὡραὶ τῆς
 ἡμέρας, ἔτι προσκόπη, ὅτι τὸ φῶς
 τοῦ κόσμου τούτου βλέπει . ἔτι
 δὲ τις πῶριπατῆ ἐν τῇ νυκτὶ,
 προσκόπη ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστι
 ἐν αὐτῷ . ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ
 τοῦτο λέγει αὐτοῖς . λέσαρ⊗ ὁ
 φίλ⊗ ἡμῶν λιμνίσθηται, ἀλλὰ
 πορεύομαι, ἵνα θυπύσω αὐτῆ .
 ἀπεμ

Aegrotabat autem qui-
 dem nomine Lazarus Be-
 thaniensis a castello Mariae
 & Marthae huius sororis. Ma-
 ria autem erat ea quae uncti
 domini unguento, & ex-
 terfit pedes eius capillis suis,
 cuius frater Lazarus aegro-
 tabat. Miserunt ergo sorores
 eius ad eum, dicentes: Domi-
 ne, ecce quem amas, aegrotat.
 Audiens autem Iesus, dixit:
 Infirmitas haec non est ad
 mortem, sed pro gloria dei, ut
 glorificetur filius dei per eam.
 Diligebat aut Iesus Mariam
 & sororem eius & Lazarum.
 Ut ergo audiuit quod aegrota-
 ret, tum quidem temporis mansit
 in eodem loco duobus diebus: de-
 inde post hoc dicit discipulis:
 Eamus in Iudaeam iterum. Di-
 cunt ei discipuli: Rabbi, modo
 querebant te Iudaei lapidare,
 & iterum vadis illuc? Respon-
 dit Iesus: Nonne duodecim
 sunt horae diei? Si quis ambu-
 lauerit in die, non offendit: quia
 lux huius mundi uidet. Si quis
 autem ambulauerit in nocte: of-
 fendit, quia lux non est in eo.
 Haec ait, et post haec dicit eis,
 Lazarus amicus noster dormit
 sed uado ut & somno excitet eum.
 Dixerunt

CAPUT VII.

ἔπειθ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. λέγει
 αὐτοῖς λέγει, σωθήσεται. ἐρήνη ἡ
 εἰσεὺς πρὸς τὸ θάνατον αὐτοῦ,
 ἵνα οὐκ ἐδέξαμεν, ὅτι πρὸς τὸ
 ληθισίως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε
 ἔπειθ' αὐτοῖς οἱ ἰησοῦς παρήρ-
 σια. λέγει. ἀπέθανε, καὶ χαίρω
 δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ἐν
 ἡμῶν ἵνα. ἀλλ' ἀγνοῶν πρὸς
 αὐτόν. ἔπειθ' ὁ μαρτῶν λέγει
 αὐτοῖς. ἀδελφοί, τοῖς μαθηταῖς.
 ἀγνοῶν καὶ ἡμᾶς ἵνα ἀποθάνω-
 μῶν μετ' αὐτοῦ. ἰδὼν δ' οἱ ἰησοῦς
 ἔπειθ' αὐτόν τίσσας ἡμέρας
 ἔδ' ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ὅρ-
 τῆ βυθάνια ἕγγυς τῆ ἱεροσολύ-
 μων ὡς ἀπὸ σταδίων δισσάκον-
 τιν. καὶ πολλοὶ ἐκ τῆ ἰσραήλ ἐλθ-
 ῶντες πρὸς τὰς πρὸς μάρθαν
 καὶ μαρίαν, ἵνα παραμυθῶσιν
 αὐτὰς πρὸς τὸ ἀδελφεῖ αὐτῶν. ἡ
 δ' οὐκ ἔφη. ὡς ἔπος, ὅτι ἡ
 οὐκ ἔφη. καὶ λέγουσιν αὐτῷ.
 μαρία ἡ ἐν τῷ οἴκῳ ἵνα ἔσται.
 ἔπειθ' οὐκ ἡ μάρθα πρὸς τὸν ἰ-
 ησοῦν. λέγει, ὅτι ἡ ἀδελφός
 μου οὐκ ἔστι ἐπιβίβη. ἀλλὰ καὶ
 οὐκ οἶδα, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν
 θεόν, δώσει αὐτῷ ὁ θεός. λέγει αὐ-
 τῷ ὁ ἰησοῦς. ἀναστήσει ὁ ἀδελ-
 φός σου. λέγει αὐτῷ μάρθα. οἶδα
 ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστήσει
 ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔπειθ' αὐτῷ
 ὁ ἰησοῦς. ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις,

Dixerunt ergo discipuli eius.
 Domine, si dormit, saluus erit.
 Dixerat autē Iesus de morte,
 eius, at illi putauerunt, quod de
 dormitiōe somni diceret. Tūc
 ergo Iesus dixit eis manife-
 ste. Lazarus mortuus est, &
 gaudeo propter uos, ut cre-
 datis quod non fuerim ibi. Sed
 eamus ad eum. Dixit ergo
 Thomas qui dicitur Didy-
 mus, ad discipulos: Eamus &
 nos, ut moriamur cum eo. Ve-
 nit itaq; Iesus, & inuenit uivam
 quatuor dies iam in monumento
 habentem. Erat autem Betha-
 nia iuxta Hierosolymam ferē
 stadijs quindecim. Multiq;
 ex Iudæis uenerant ad Mar-
 tham ac Mariam, ut conso-
 larentur eas de fratre suo.
 Martha ergo ut audiuit, quod
 Iesus uenisset, occurrit illi:
 Maria uero domu desidebat,
 Dixit ergo Martha ad Iesum
 Domine, si fuisses hic, frater
 meus non fuisset mortuus. Sed
 & nunc scio, quod quæcūq; po-
 psceris a deo, daturus tibi sit
 deus. Dicit illi Iesus: Resur-
 get frater tuus. Dicit ei Mar-
 tha: Scio quod resurget in resur-
 rectione in nouissimo die. Dicit
 ei Iesus. Ego sum resurrectio

ΕΥΑΓΓ ΙΟΑΝΝΙΣ

κὶ ἡ ζωὴ. ἡ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καὶ ἂν
 ἀποθάνῃ, ζήσεται. καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ
 πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ
 εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τῷτο; λέ-
 γει αὐτῷ. ναὶ κύριε. ἐγὼ πιστί-
 σαικα, ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
 θεοῦ, ὁ υἱὸς τοῦ ἀγαπῶμενος.
 καὶ ταῦτα ἐπείσα, ἀπήλθε καὶ ἐπὶ
 νιοσὶ μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ
 λέγουσαν ἐπίσα. ἡ ἀδελφὴ καὶ
 ἀδελφῶν καὶ φιλῶν σου. ἐκείνη ὡς ἡ
 σὺν, ἐκείνη τὰ χεῖρα καὶ ἐκείνη πρὸς
 αὐτὸν. ἔπειθ ἡ ἀδελφὴ ἡ ἰσοῦς
 ἔειπεν τῷ ἰωάννῳ, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τό-
 πῳ, ἐπεὶ ἐκλήθησαν αὐτῷ ἡ μά-
 ρθα. οἱ οὖν ἰδόντες οἱ ἕντες μετ'
 αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθεύ-
 ομενοι αὐτῇ, ἰδόντες τὴν μα-
 ρίαν, ἐτι ταχίως ἀνέστη καὶ ἐβή-
 δει, ἡμοσέθησαν αὐτῇ, λέγον-
 τες, ὅτι ἡ ἀγάθη εἰς τὸ μνημεῖον,
 ἵνα λαλοῦσιν ἐκείνῃ. ἡ δὲ μαρία ὡς
 ἠλθὲν ἔπειθ ἡ ἰσοῦς, ἰδὼσα
 αὐτὸν, ἐπὶ ὄψιν αὐτῆς πρὸς τοὺς
 πόδας, λέγουσα αὐτῷ. κύριε, εἰ
 ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀ-
 δελφός. ἰσοῦς οὖν ὡς ἔειπεν αὐ-
 τῇ ἡ λαλοῦσα, καὶ τοὺς σιωπῶ-
 ντας αὐτῇ τοὺς ἀδελφούς ἡ λαλοῦ-
 στας, ἐνθρονήσατο τῷ πνεύματι
 καὶ ἐτάραξεν αὐτὸν, καὶ ἔπειθ
 ἐτίθηνατε αὐτῷ. λέγουσιν αὐ-
 τῷ. κύριε, ἔρχου, καὶ ἰδε. ἰδὼσιν
 οἱ ἰσοῦς. ἐκείνη οὖν ἰδόντι.

et vita, Qui credit in me, etiam
 si mortuus fuerit, uiuet: et om-
 nis qui uiuit & credit in me,
 non morietur in aeternum. Cre-
 dis hoc? At illi: Etiam domi-
 ne. Ego credo, quod tu sis
 Christus ille filius dei, qui in
 mundum uenturus erat. Et quam
 haec dixisset, abiit & uocauit
 Mariam sororem suam clau-
 culum, dicens: Magister adest,
 & uocat te. Illa ut audiuit, sur-
 git cito, et uenit ad eum. Non
 autem uenerat Iesus in casa,
 sed erat in loco ubi occu-
 rerat ei Martha. Iudaei ergo
 qui erant cum ea in domo, &
 consolabantur eam, quam uide-
 rent Mariam quod cito surre-
 xisset & exisset, sequuti sunt
 eam, dicentes: Vade ad moni-
 mentum, ut ploret ibi. Maria er-
 go quum uenisset eo ubi erat Ie-
 sus, uidens eum, accidit ad pe-
 des eius, & dicit ei: Domine,
 si fuisses hic, non esset mortuus
 frater meus. Iesus ergo ut ui-
 dit eam plorantem, & Iudaei
 qui uenerant cum ea ploran-
 tes, in fremuit spiritu & turbauit
 seipsum, et dixit: Ubi posuit
 Iesus eum? Dicunt ei: Domine,
 Iesus. Dixit ergo Iudaei:
 Ecce

ἰδε

CAPUT XI.

ἰδοὺ πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ
 ἐξ αὐτῶν ἔπεισαν. ἔκρινε δὲ αὐτὸν
 ὁ ἀνοίξας τὰς ὀφθαλμοὺς τῶν τυ-
 φλῶν, ποιῆσαι, ἵνα καὶ ὁ ἄλλος μὴ ἀ-
 πόβῃ. ἰησοῦς ἔρπαιον ἐμβρι-
 μῶμενος ἐν αὐτῷ, ὄρχισθη ἕως τοῦ
 μνημείου. καὶ ἔσπυλαιον, καὶ λι-
 θὸς ἰσχυρὸς ἐπὶ αὐτῷ. λέγει ὁ ἰη-
 σοῦς. ἀγαπᾷ τὸ λίθον. λέγει αὐτῷ
 ἡ ἀδελφὴ τῆς τεθνηκυίας μάρθα.
 ὡρῆν, ἢ ἄλλ' ὄφειτε ταρταῖος γὰρ
 ἔστι. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἔκρινε
 σοὶ ἐπὶ τὰς πίστιν, ὅτι ἔπεισεν
 ἔγωγε τὸν θεόν. ἢ γὰρ ἔρπαιον τὸν λί-
 θον, ὃ ἡμεῖς οὐκ ἐθελῶμεν κινήσειν.
 ὁ ἰησοῦς ἔρπαιον τὰς ὀφθαλμοὺς ἀνοί-
 ξας. καὶ εὐχαριστῶσιν αὐτῷ, ὅτι
 ἠκούσας μου. ἰγὼ δὲ ἔδειξά, ὅτι
 πάντοτε με ἀκούετε, ἀλλὰ διὰ
 τὸν ἔκρινον ἔπεισεν ἔπεισεν ἔπεισεν
 ἵνα πιστώσωσιν, ὅτι σὺ με ἀπέ-
 σεις. καὶ ταῦτα ἐπὶ φωνῆς με-
 γάλῃ ἐκράγασεν, λέξας, δειγρὸ
 ἔγωγε. καὶ ἔβη ἄλλοτε ὁ τεθνηκυίας δι-
 δεικνύσας τοὺς πόδας καὶ τὰς
 χεῖρας λευκὰς, καὶ ἔβη ἐπὶ αὐτοῦ
 σουδαρίον περιβέβητο. λέγει
 αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. λύσατε αὐτὸν
 καὶ ἔπεισεν ἵνα ἀγέρῃ. πολλοὶ ἔρ-
 παιον τῶν ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες
 πρὸς τὴν μαρίαν, καὶ διασά-
 μνοι ἠκούσαντες ὁ ἰησοῦς, ἐπί-
 στον αὐτῶν, τινὲς ἦσαν αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τὰς φαρισαίους,

Ecce quomodo amabat eum.
 Quidam autē ex ipsis dixerunt:
 Non poterat hic qui aperuit o-
 culos caeci, facere, ut et hic non
 moreretur? Iesus ergo rursus
 fremens in semetipso, uenit ad
 monumentū. Erat autē spelun-
 ca, et lapis impositus erat ei.
 Sic Iesus: Tollite lapidem.
 Dicit ei Martha soror eius qui
 mortuus fuerat. Domine, iam
 olet, quatriduuanus est. n. Dicit
 ei Iesus: Nonne dixi tibi, quod
 credideris, uisura esses gloriam
 dei? Sustulerūt ergo lapidē a lo-
 co, ubi is qui mortuus fuerat, erat
 positus. Iesus autē attollēs sursum
 oculos, dixit: Pater gratias ago
 tibi, quoniam audisti me. Ego au-
 tē sciebam quod semper me audis,
 sed propter turbā quae circumstet
 dixi, ut credant quod tu me mā-
 seris. Atque haec quū dixisset,
 uoce magna clamauit: Lazare
 ueni foras. Et prodijt qui fue-
 rat mortuus, manus et pedes ha-
 bēs reuictos fascijs sepulchrali-
 bus, et facies uilius sudario erat
 obuicta. Dicit eis Iesus: Solu-
 te eū, et sinite abire. Multi er-
 go ex Iudaeis qui uenerāt ad Ma-
 riā, et uiderāt quae fecisset Ie-
 sus, crediderūt i eū: Quidā autē
 ex ipsis abierūt ad pharisaeos,

Y nñ. et dixit

EVANG. IOANNIS

ἢ ἄπορ αὐτοῖς, ἢ ἐπίνοιαν ὁ ἰη-
 σὺς. σωτήρα γὰρ ἔρ οἱ ἀρχιερεῖς
 ἢ οἱ φαρισαῖοι σωτήριον, καὶ
 ἔλεγον. τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος
 ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ;
 ἵαμ ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάν-
 τος πιστεύουσιν ἕς αὐτόν. καὶ
 ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι, ἢ ἀρού-
 σιμ ἡμῶν καὶ τὸν τόπον, ἢ τὸ
 ἔθνος. ἄς δέ τις ἐξ αὐτῶν λιαιά-
 φας, ἀρχιερεὺς ὢν ἢ ἱναυτῶ ἰ-
 κείνου, ἔπειρ αὐτοῖς. ὑμεῖς οὐκ
 οἴδατε οὐδέμ, οὐδέ διαλογί-
 ζαθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν, ἵνα εἴς
 ἄνθρωπον ἀποδάνη ἡμῖν ἢ λα-
 οῦ, καὶ μὴ ἔλον τὸ ἔθνος ἀπό-
 λυται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτεῦ οὐκ
 ἔπειρ, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τῶ ἰ-
 νιαυτῶ ἰκείνου, προεφύτουσιν,
 ὅτι ἰμελλοῦ ὁ ἰησὺς ἀποθνήσκῃ
 ἡμῖν τῶ ἔθνους, ἢ οὐκ ἡμῖν τῶ
 ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα ἢ τὰ τι-
 κνά ἢ θεῶ τὰ δεισμορπισμῶνα,
 σωαγάγῃ εἰς ἡμ. ἀπ' ἰκείνου ἔρ
 τῆς ἡμόρας σωεβουλίωσαντο,
 ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. ἰησὺς
 οὐκ οὐκ ἔτι παρρησίᾳ περιεπά-
 τεῖρ τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀ-
 πῆλθεν ἰκείθεν εἰς πλὴν χώραν
 ἰγγύς ἄλ ὄρημον, εἰς ἰφραῖμ λε-
 γομένην πόλιν, καὶ ἐκεῖ διέτριβε
 μετὰ τῶ μαθητῶν αὐτῶ. ἡμ ἢ ἰγ-
 γύς τὸ πάσχα τῶ ἰουδαίου. ἢ ἀ-
 σκῆσαν πολλοὶ ἕς ἰεροσόλυμα
 ἐκ ἄ

& dixerunt eis quae fecisset Ie-
 sus. Congregauerunt ergo pon-
 tifices & pharisaei concilium,
 ac dicebāt: Quid facimus, quia
 hic homo multa signa agit? Si
 permiserimus eum sic, omnes
 credent ei; uenientq̄ Roma-
 ni, & tollent tum locum no-
 strum, tum gentem. Vnus autem
 ex ipsis, Caiaphas nomi-
 mine, quum esset pontifex an-
 ni illius, dixit eis: Vos ne-
 scitis quicquam, nec perpensis
 tis quod expediat nobis, ut ue-
 nus homo moriatur pro populo,
 ac non tota gens pereat. Hoc
 autem a semetipso non dixit,
 sed quum esset pontifex
 anni illius, uacinationis
 est quod Iesus moriturus es-
 set pro gente, & non tantum
 pro gente, sed ut filios dei,
 qui erant dispersi, congregaret
 in unum. Ab illo
 ergo die consultabant inuicem
 ut interficerent eum. Ie-
 sus ergo iam non prope Iam
 ambulabat inter Iudaeos, sed
 abiit in regionem iuxta deser-
 tum, in ciuitatem quae dicitur
 Ephraim, & ibi uersabatur cum
 discipulis suis. Instabat autem
 pascha Iudaeorum, et ascen-
 derunt multi Hierosolymam e
 regione

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΣ

γὰ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν
 ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ἔγνω
 οὖν ὄχλος πολλὸς ἐκ τῶν ἰου-
 δαίων, ἔτι καὶ ἔστι. καὶ ἦλθον
 εὐθὺς διὰ τὸν ἰησοῦν μόνον, ἀλλ'
 ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἴδωσιν,
 ὃν ἤγαγεν ἐκ νεκρῶν, ἰησοῦς
 εὐχάρησαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ
 τὸν λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ἔτι
 πολλοὶ δὲ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν
 ἰουδαίων, καὶ πίστευσον εἰς τὸν ἰη-
 σοῦν. τῆ ἰπασίμου ὄχλος πολλὸς
 ἐκ τῶν ἰσραηλίων, ἀκού-
 σαντες, ὅτι ὄρχηται ὁ ἰησοῦς εἰς ἱε-
 ρόλυμα, ἔλαβον τὰ βαία τ' φοι-
 ρίαν, καὶ ἦλθον εἰς ὑπάντησιν
 αὐτῶ, καὶ ἱκράσαν. ὡς ἀνυμνῶν
 γημελῶν ὁ ἄρχιερέων ἐν ὄνομα
 τι κυρίου ὁ βασιλεὺς τῆ ἰσραήλ.
 οὖν δὲ ὁ ἰησοῦς ἐν ἄθροισιν ἐκά-
 θισεν ἐπ' αὐτὸ, καθὼς ἔστι γε-
 γραμμένον. μὴ φοβῆθ' ὄχλου
 σιῶν, ἰδὲ ὁ βασιλεὺς σου ὄρχηται
 καθύμηνον ἰδὲ πῶλον ὄνου. ταῦ-
 τα ἅ ἐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξά-
 σθη ἰησοῦς. τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι
 ταῦτα ἴω ἐπ' αὐτῶ γεγραμμένα
 καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῶ. ἔμαρ-
 τῶρα οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὡν μετ' αὐ-
 τῶ, ἔτι τὸν λάζαρον ἐφώνησεν
 ἐκ τοῦ μνημερίου, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν
 ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπῆ-
 γον αὐτῶ ἐ ἰλλες, ὅτι ἔκουσαν

enim semper habetis uobiscum
 me uero non semper habebitis.
 Cognouit ergo turba multa ex
 Iudæis, quod illic esset, et uene-
 runt non propter Iesum tantum,
 sed ut Lazarum quem uiderant
 quem suscitauerat a mortuis.
 Consultabant autem principes
 sacerdotum, ut et Lazarum
 interficeret, quia multi propter
 illum abibant ex Iudæis, et crede-
 bant in Iesum. Postero die tur-
 ba multa que uenerat ad diem
 festum, quam audissent quod ueniret
 Iesus Hierosolymam, acceperunt
 ramos palmarum, et processerunt
 obviam ei, et clamabant
 Hosanna, benedictus qui uenit
 in nomine domini rex Israel.
 Nactus autem Iesus asellam,
 sedit super eam, sicut scriptum est:
 Noli timere filia Sion, ecce rex
 tuus uenit sedens super pullum
 asinae. Hæc autem non cognouerunt
 discipuli eius primum, sed
 quando glorificatus est Iesus,
 tunc recordati sunt, quod hæc
 esset scripta de eo, et quod hæc
 fecissent ei. Testificabatur igitur
 turba que erat cum eo, quan-
 do Lazarum uocauit de mone-
 miento: et suscitauit eum a
 mortuis: propterea et obviam
 uenit ei turba quod audierant

CAPUT XII.

τὸ αὐτὸν ποιῶν κίνα τὸ συμ-
 μάσιν· οἱ οὖν φαρισαῖοι ἔπον-
 τῶσιν αὐτούς· διερωτῶντες, ὅτι οὐκ
 ἠφελᾶτε οὐδέ μιν· ἰδοὺ δὲ κίνα·
 ἐπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν· ἦσαν δὲ
 τινὲς ἑλλήνων ἐν τῶν ἀναβαι-
 νόντων, ἵνα προσκυνώσουσιν ἰ-
 νῶ ἱερτῆ· οὗτοι οὖν προσῆλθον
 φιλιππῶ τῷ ἀπὸ βηθσαΐδα γα-
 λιλαιᾶς, καὶ ἠρώτων αὐτὸν
 λέγοντες· κύριε, θελεμεν τὸν
 ἱησοῦν ἰδεῖν· ὁρᾷς φιλιππῶ
 καὶ λέγει τῷ ἀνδρῶς, καὶ πάλιν
 ἀνδρῶς καὶ φιλιππῶ λέγου-
 σι τῷ ἱησοῦ· ὁ δὲ ἱησοῦς ἀπεκρι-
 νατο αὐτοῖς, λέγων· ἰησοῦς υἱὸς
 ἰσραὴλ, ἵνα δοξασθῆ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου· ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑ-
 μῖν, ἵαμ μὴ ὁ υἱὸς τοῦ σίτου
 πτωχῶν εἶς τίνω γλῶσσο θάνη, αὐ-
 τὸς μόνος μέγας· ἵαμ ἡ ἀποθά-
 νων, πολλὸν καρπὸν φέρει· ὁ φι-
 λῶν τίνω ψυχὴν αὐτῆ, ἀπολίσει
 αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τίνω ψυχὴν αὐ-
 τῆν τῷ κόσμῳ τῶτω, ἵνα ζωῆ αἰῶ-
 νιον φυλάξῃ αὐτήν· ἵαμ ἐμοὶ δι-
 ακονῆτε, ἐμοὶ ἀκολουθήτω, καὶ
 ἵαμ ἐμοὶ ἐγὼ, ἵαμ καὶ ὁ διάκονος
 ὁ ἵαμ ἵαμ· καὶ ἵαμ τις ἐμοὶ
 διακονῆ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πα-
 τέρ· ἵαμ ἡ ψυχὴ μου τίτλασται·
 καὶ τί ἵαμ; πᾶσιν οὖν με-
 τὰ ἵαμ ἵαμ ταύτης· ἀλλὰ διὰ τῆ
 τοῦ ἵαμ εἶς τίνω ἵαμ ταύτην·
 πᾶσιν

cum adidisse hoc signum. Pha-
 risei ergo dixerunt inter se:
 Videtis quod nihil proficitis?
 Ecce mundus post eum a-
 biit. Erant autem quidam
 Græci ex his qui ascenderant,
 ut adorent in festo. Hi ergo
 accesserunt ad Philippum qui
 erat a Bethsaida Galilæa, &
 rogabant eum, dicentes: Do-
 mine, uolumus Iesum uidere.
 Venit Philippus, & dicit
 Andreas. Andreas rursum
 & Philippus dicunt Iesu. Ie-
 sus autem respondit eis, dicēs:
 Venit hora ut glorificetur fi-
 lius hominis. Amen amen di-
 co uobis, nisi granum frumen-
 ti deiectum in terram mortu-
 um fuerit, ipsum solum ma-
 net. Si uero mortuum fuerit,
 multum fructum affert. Qui
 amat animam suam, perdet
 eam. Et qui odit animam
 suam in hoc mundo, in uitam
 æternam custodiet eam. Si
 quis mihi ministrat, me sequa-
 tur. Et ubi ego sum, illic & mi-
 nister meus erit. Si quis mihi
 ministrauerit, cohonestabit eum
 pater. Nunc anima mea tur-
 bata est. Et quid dicā? Pater,
 serua me ex hora hac. Sed
 propterea ueni in horam hanc.

Pater

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

πάτερ λέξασόν σου τὸ ὄνομα.
 ἄλλερ ἔμ φωνὴ ἐν τοῦ οὐρανοῦ,
 ἢ ἰλόξασα ἢ πάτερ λέξασα.
 ὁ ἔμ ὄχλῳ ὁ ἔσως, ἢ ἀκούσας,
 ἔλεγε βροντῶν γεγόνεναι. ἄλλοι
 ἔλεγον, ἀγγελῳ αὐτῷ λε-
 λάλυκεν. ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς ἢ ἔ-
 πιρ. ἔ δι ἔμ αὐτῇ ἢ φωνῇ γέγο-
 νεν, ἀλλὰ δι ὑμᾶς. νῦν ἰρίσιε
 ὅτι ἔ λόσμος τέτε. νῦν ὁ ἀρχων
 ἔ λόσμος τέτε ἐν βληθῆσεται ἔξω.
 λέγῳ ἄν ὑψωθῶ ἐν τ γῆς, πάν-
 τὸς ἰλιώσω πρὸς ἑμαυτόν. τέ-
 το δι ἔλεγε, σημαίνων ποίω θα-
 νάτω ἢ μάλιν ἀποδήσιν, ἀ-
 πεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλῳ. ὑμᾶς ἢ-
 κῶσαμην ἐν τῷ νόμον, ὅτι ὁ χρι-
 στός μὴ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ πῶς
 σὺ λέγας, διὰ ὑψωθῆσαι τὸν υἱὸν
 ἔ ἀνθρώπου; τίς ὄστιν οὗτῳ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; ἔπιρ ἔμ αὐ-
 τοῖς ὁ ἰησοῦς. ἐπι μικρῶν χρό-
 νων τὸ φῶς μὲν ὑμῶν ὄστι. πω-
 ρεπατάτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα
 μὴ σκοτία ὑμᾶς λαταλάβῃ. ἢ ὁ
 πῶρ πατῶν ἐν τῇ σκοτία, ἔκ ὁ-
 δι πῶ ἔπάγει. ἕως τὸ φῶς ἔχε-
 τε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα ἢ εἰ
 φωτὸς γίνυθε. ταῦτα ἔλάλυ-
 σεν ὁ ἰησοῦς, ἢ ἀπελθὼν ἐν ῥύ-
 βῃ ἀπ' αὐτῶν. τσαῦτα δι αὐ-
 τοῦ σημεῖα πεποικότος ἑμπε-
 ἄειρ αὐτῷ, ἔκ ἐπίσθων ἔς αὐτῷ,
 ἔκ ὁ λόγος ἑσαίου ἔ πρῶτου
 π ληροῦ,

Pater, illustra nomen tuum.
 Venit ergo vox de caelo, di-
 cens: Et illustravi, & rursus il-
 lustrabo. Turba ergo quae sta-
 bat & audierat, dicebat toni-
 truum esse factum. Alij dice-
 bant: Angelus ei loquutus est.
 Respondit Iesus & dixit: Non
 propter me haec vox venit, sed
 propter uos. Nunc iudicium est
 mundi huius. Nunc princeps
 mundi huius eijcietur foras. Et
 ego si exaltatus fuero a terra,
 omnes trahā ad meipsum. Hoc
 aut dicebat, significās quā mor-
 te esset morturus. Responde-
 ei turba: nos audiuimus ex le-
 ge, quod Christus manet in ae-
 ternum: & quomodo tu dicis,
 oportet exaltari filiū hominis?
 Quis est iste filius hominis?
 Dixit ergo ei Iesus, Adhuc ad-
 breue tempus lumen uobiscum
 est. Ambulate donec lucem
 habetis, ne uos tenebrae occu-
 pent. Et qui ambulat in tene-
 bris, nescit quō uadat. Dum
 lucem habetis, credite in lucē,
 ut filij lucis sitis. Haec loquū-
 tus est Iesus, ac digressus ab-
 scondit se ab eis. Quam autem
 tam multa signa fecisset cor-
 ram eis, non credebant in eum:
 ut sermo Hesaiā prophetae
 impleteret

CAPUT XII.

πλωρωθῆναι ἄπει. κύριε, τίς ἐπί
 τούτοις τῆ ἀκοῆς ἡμῶν; καὶ ὁ βραχί-
 ον κυρίου τίνι ἀπεικαλύφθη; διὰ
 τοῦτο οὐκ ἠδύνατο πιστεῦσαι,
 ἵτι πάλιμ ἄπειρ ἡ σοφίας, τὴν
 φληκνερ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς,
 καὶ πεπώρωκνερ αὐτῶν τὴν καρ-
 διάν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς ἢ νοήσωσι τῆ καρδίας, καὶ
 ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰώσωμαι αὐτούς.
 ταῦτα ἔπειρ ἡ σοφίας, ὅτε ἴδεν τὴν
 δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν πε-
 ρὶ αὐτοῦ. ὁμοίως μὲν τοι ἐν τῷ ἄρ-
 χιούτων πολλοὶ ἐπίστουσαν εἰς
 αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαί-
 ους ἐχθροὺς λόγου, ἵνα μὴ ἀπο-
 σωθῶν γὰρ γίνωνται. ἡγάπησαν
 γὰρ τὴν δόξαν τῶ ἀνθρώπων μάλ-
 λον ἢ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. ἰη-
 σὺς ἰηγάθη ἢ ἔπειρ. ὁ πιστεύ-
 ον ἐν ἐμῷ, ὁ πιστεύῃς ἐς ἐμὲ, ἀλ-
 λ' ἐστὶ τὸ πέμφαντά με, καὶ ὁ θεο-
 ρῶν ἐμὲ, δεωσθ' τὸ πέμφαντά με.
 ἐγὼ φῶς εἰς τὴν κόσμον ἐλάλυ-
 θα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐς ἐμὲ,
 ἐν τῷ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἵαμ ἴσ-
 μου ἀνοήσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ
 μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ λέγειν αὐ-
 τῶν. οὐ γὰρ ἤλθον, ἵνα λέγειν
 τῶν λέγουμεν, ἀλλ' ἵνα σώσω τὴν
 κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ, καὶ μὴ λαμ-
 βάνων τὰ ῥήματα μου, ἐχθ' τὸ λέ-
 γειν αὐτόν. ὁ λόγος ὁμ' ἐλάλη-
 σα, ἵνα ἴαν ὁ λέγειν αὐτόν ἐν τῇ
 ὁσχατῇ

impleretur quæ dixit: Domine,
 quis credidit sermone nostro: &
 brachiū domini cui reuelatum
 est. Propterea nō poterant cre-
 dere, quia iterum dixit Hesa-
 ias: Excæcauit oculos eorū, &
 indurauit cor eorum, ne uideant
 oculis, & ne intelligant corde,
 & conuertantur et sanem eos.
 Hæc dixit Hesaias, quando
 uidit gloriam eius, & loqui-
 tus est de eo. Veruntamen
 etiam ex principibus multi cre-
 diderunt in eum, sed propter
 phariseos non confitebantur,
 ne e synagoga eijcerentur.
 Dilexerunt enim gloriam ho-
 minum magis quam gloriam
 dei. Iesus autem clama-
 uit, & dixit, Qui credit in
 me, non credit in me, sed in
 eum qui misit me. Et qui
 uidet me, uidet eum qui misit
 me. Ego lux in mundum ue-
 ni, ut omnis qui credit in me,
 in tenebris non maneat. Et si
 quis audierit uerba mea, &
 non crediderit ego, non iudico
 eum. Non enim ueni, ut iudi-
 cem mundum, sed ut seruem
 mundū. Qui reijcit me, nec ac-
 cipit uerba mea, habet qui iu-
 dicet ipsum. Sermo quæ loqui-
 tus sum, ille iudicabit eum in
 extremo

EVANG. IOANNIS

ἀρχατὴ ἡμέρα, ὅτι ἐγὼ ἐβίμα-
του οὐκ ἐλάλησα. ἀλλ' ὁ πᾶς
ψας με πατὴρ, αὐτὸς μοι ἐντο-
λὴν ἔδωκε, τί ἐπῶ, καὶ τί λαλή-
σω. καὶ οἶδα, ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ
ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. καὶ ὁ πᾶς ἐ-
γὼ, καθὼς ἐλάλησέν μοι ὁ πατὴρ,
οὕτως λαλῶ.

13 Πρὸς ἃ Ἰερουσαλὴμ καὶ Ἰουδαί-
αίς ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἐλύθηεν αὐτῷ
ἡ ὄρα, ἵνα μεταβῆ ἐν τῷ ἱεροσολύμοις
πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπή-
σας τὸς ἰδῆς τὸς ἐν τῷ ἱεροσολύμοις,
ἕως τέλος ἡγάγησεν αὐτούς. καὶ
δείψας γενόμενος, τὸ διαβόλου
ἔργον βεβλήμενος ἕως πλὴν κερ-
δαρίου ἰσάριου καὶ ἰσκαριώτου,
ἵνα αὐτὸν παραδώ, εἰδὼς ὅτι ἰ-
σοῦς ἐστὶ πάντα δίδωκεν αὐτῷ
ὁ πατὴρ ἕως τὰς χάρας, καὶ ὅτι ἂν
πρὸς θεὸν ἐβῆ, καὶ πρὸς τὸν θε-
ὸν ἕλθῃ. ἐγένετο ἰησοῦς
καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
λέντιον, διέψασεν ἑαυτὸν. ἔτα-
βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νεφέρον,
καὶ ἔρξατο νίπην τὸς πόδας μα-
θητῶν, καὶ ἐμάσασεν τῷ λεντίῳ,
ὃν διεψασμένος. ἔρχεται ἔρ πρὸς
σάμουαν πᾶν, καὶ λέγει αὐτῷ
ἐκάν. λέγει, σὺ μου νίπεις
τὸς πόδας; ἀπεκρίθη ἰησοῦς, καὶ
ἔπερ αὐτῷ, ὅτι ἐγὼ ποιοῦ, σὺ ἐκ-
οἶδας ἄρτι. γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦ-
τα, λέγει αὐτῷ πᾶν. σὺ μὴ
νίπης

extremo die : quia ego ex me-
ipso non sum locutus : sed qui
miserit me pater, ipse mihi man-
datum dedit, quid dicam &
quid loquar. Et scio quod man-
datum eius vita aeterna est. Quae
ergo ego loquor, sicut dixit mi-
hi pater, sic loquor.

Ante festum autem pas-
chae sciens Iesus, quod venisset
hora ipsius, ut transiret
ex hoc mundo ad patrem,
quum dilexisset suos qui erant
in mundo, usque ad finem dile-
xit eos. Et coena facta, cum
diabolus iam immisisset in cor
Iudae Simonis Iscariothae ut
proderet eum, sciens Iesus
quod omnia dedisset sibi pa-
ter in manus, & quod a deo
exisset, & ad deum iret, sur-
git a coena, & ponit ut fimen-
ta : & cum accepisset linte-
um, praecinxit se. Deinde mi-
sit aquam in pelviam, & coe-
pit lavare pedes discipulorum,
& extergere linteo quo erat
praecinctus. Veni ergo ad
Simonem Petrum. & dicit
ei Petrus : Domine, tu mi-
hi lavas pedes? Respondit
Iesus & dicit ei: Quod ego fa-
cio, tu nescis nunc, scies autem
postea. Dicit ei Petrus: Non
lavabis

ΕΡΩΤΗΤΗΡΙΟΝ ΧΙΙΙ.

ὁψήσεται τοὺς πόδας μου εἰς τὸν
 αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς.
 ἴαμ μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μόρον
 μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ σίμων πέ-
 ρος. λέγει μὴ τὸς πόδας μου
 μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας, καὶ
 τὸ κεφάλαιον. λέγει αὐτῷ ὁ ἰη-
 σοῦς. ὁ λευκὸς ὁ χεῖρας ἔχει
 ὁ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ'
 ἔτι λευκός ὄλη. καὶ ὑμεῖς λευ-
 κοὶ ἐστέ, ἀλλ' ἔχει πάντες ἡδὲ
 γὰρ τὸν παραλιθόντα αὐτόν,
 διὰ τὸτο ἄπει, ἔχει πάντες λευ-
 κοὶ ἐστέ. ὅτι ἔρ' ἔνιψε τὸς πό-
 δας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια
 αὐτοῦ ἀναπνύων, πάλιν ἔπερ-
 αὐτοῖς. γινώσκετε τί πεποίηκα
 ὑμῖν; καὶ φωνεῖτε με ὁ διδάσ-
 κalos καὶ κύριος, καὶ λευκὸς λέγει
 αὐτῷ. ἔγωγε. ὁ ἰησοῦς ἔνιψα ὑμῶν
 τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος
 καὶ ὑμεῖς ἐφείλετε ἀλλήλων
 νίψασθαι τὸς πόδας. καὶ ὁ δειγμα-
 τικὸς ἔδωκε ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ
 ποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποίητε. ἀ-
 μὲν ἄμω λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐστὶ δό-
 λος μὲν τῶν κυρίων αὐτῶν, ὅτι ἀπό-
 τολεος μὲν τῶν πῖμφαντος αὐτῶν
 ἡ ταῦτα οἶδατε, μακάριοι ἐστέ
 ἵνα ποίητε αὐτὰ. ὁ πῖμ πάντων
 ὑμῶν λέγω, ἵνα οἶδατε ὅτι ἐβλεψά-
 μω. ἀλλ' ἵνα ἡ χάρις πληρωθῆ
 ὁ ἰησοῦς μετ' ἐμῶν τὸν ἄρτον, ἵ-
 να ἔσθωμεν ἵνα ἴμω τῶν πῖμ
 πάντων ἵνα ἴμω τῶν πῖμ

lauabis meos pedes in eternū.
 Respondit ei Iesus: Si non la-
 uero te, nō habes partē mecum.
 Dicit ei Simon Petrus: Domī-
 ne, non tantum pedes meos, sed
 et manus et caput. Dicit ei
 Iesus: Qui lotus est nō opus ha-
 bet, nisi ut pedes lauet, sed est
 mūdus totus. Et uos mūdi estis,
 sed non omnes. Sciebat enim
 quis nā esset qui proderet ipsū,
 propterea dixit: nō estis mundi
 omnes. Postq̄ ergo lauisset pe-
 des eorum, receptisq̄ uestibus
 suis accubisset, iterū dixit eis:
 Scitis quid fecerim uobis? Vos
 oucatis me magistrū ac dominū
 et bene dicitis, sum etenim.
 Si ergo ego laui pedes uestros
 dominus et magister, uos quoq̄
 debetis inuicem alij aliorum
 lauare pedes. Exemplum enim
 prabui uobis, ut quemadmodū
 ego feci uobis, ita et uos fa-
 ciatis. Amē amen dico uobis,
 nō est seruus maior domino suo,
 neq̄ legatus maior est eo qui
 legauit ipsum. Si hæc noui-
 stis, beati estis si feceritis ea.
 Non de omnibus uobis lo-
 quor, ego scio quos elegerim.
 Sed ut adimpleatur scriptura:
 Qui edid mecum panem, sustulit
 aduersum me calcaneum suum.

Novos

ΕΥΑΓΓ. ΙΩΑΝΝΙΣ

Ἐπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τῆς γενέσθαι, ἵνα ὅτ' ἂν εἴνητε, πιστεύσῃτε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἕνα τῶν αἰμάτων, ἢ τὴν λαμβάνουσαν, ὁ ἢ ἢ μὴ λαμβάνων, λαμβάνουσαν ἢ ἀποσφραγίστα με. ταῦτα ἔπαυον ὁ ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἔτι εἰς β' ὑμῶν παραδώσει με. ἔδειπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορρήμνυσι πρὸς τὸν λέγει. ἦρ ἢ ἀνακρίθη ἔτι εἰς τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἰησοῦς, ὅρ ἢ γὰρ ὁ ἰησοῦς. νεῖα δ' ὄρ τῶ σίμων πῆρ πωθῆσαι, τίς ἂν εἴη πρὸς οὗ λέγει. ἐπιπθῶν δὲ ἐπ' αὐτῶν ἔτι εἰς τῶν ἰησοῦς, λέγει αὐτῶν. λέγει, τίς ἔστι; ἀποκρίνηται ὁ ἰησοῦς. ἐπ' αὐτῶν ὅρ ἢ, ὃ ἐγὼ βάψας τὸ πόδιόν σου ἐπίπθω. καὶ ἐμβάψας τὸ πόδιόν σου, ἀδωσιν τοῦ σίμων ἰσκαριώτη. καὶ μετὰ τὸ πόδιόν σου τότε εἰσῆλθον εἰς ἰσκαριώτην ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῶν ὁ ἰησοῦς. ὁ ποιεῖς, πόδιόν σου τάχιον. τῶτο δὲ ὁ δὲ εἰς ἔγνω ὅρ ἢ ἀνακρίθη, πρὸς τί ἔπαυ αὐτῶν. τινὲς γὰρ ἔδωκον, ἢ πᾶν τὸ γλωσσόνομον εἶχον ὁ ἰσκαριώτης, ὅτι λέγει αὐτῶν ὁ ἰησοῦς, ἀγόμεσθαι, ὅρ ἢ χρεῖα ἔχοντες εἰς τὸν ἔσπῳ, ἢ τοῖς πρῶτοις ἵνα εἰ δὲ λαβῶν

Nunc dico uobis prius quam factum fuerit credatis, quod ego sim. Amen amen dico uobis, qui recipit quæcumque misero, me recipit. Qui autem me recipit, recipit eum qui me misit. Cū hæc dixisset Iesus, turbatus est spiritu, et testificatus est dixitque: Amen amen dico uobis, quod unus ex uobis proditurus est me. Aspiciebant ergo se inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Erat autem unus ex discipulis Iesu recumbens in sinu ipsius, nimirum is quem diligebat Iesus. Inuit ergo huic Simon Petrus, ut sciscitaretur, quæ esset de quo loqueretur. Itaque quum recubisset ille super pectus Iesu, dicit ei: Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et quum intinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Iscarioie. Et post offuscum ingressus est in eum satanas. Dicit igitur ei Iesus: Quod facis citius. Hoc autem nemo intelligebat discumbentium ad quid dixisset ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus, eme equæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daretis. Quum

Ο ΑΡΧΗ ΧΙΙΙ.

καὶ ἔν τῷ φωμίῳ ἐκείνῳ, ἐ-
 βλεψεν τὸν Ἰησοῦν. λέγει ἰσοῦς. ὅτι οὐκ
 ἔβλεπον ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς
 ἔβλεπον ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς ἔβλεπον
 ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν αὐτῷ ἔβλε-
 πον αὐτόν. τενία, ἔτι μικρὸν
 μετ' ὑμῶν ἐμί. ἰατήσεται με, καὶ
 καὶ ἔπειτα τοῖς ἰουδαίοις, ἔτι ὁ
 περὶ τῆς γῆς ἐγὼ, ὅτι δύνανται
 ἰσχυρῶν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐν το-
 νῶ καὶ ἐν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀ-
 γαπήτε ἀλλήλους, καθὼς ἐγά-
 πησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπή-
 τε ἀλλήλους. ἐν τῷ γινώσκοντα
 πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔσθε, ἐ-
 γὰρ ἀγάπη ἐχρήσατο ἐν ἀλλήλοις.
 λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος. κύριε
 πᾶς ἡμέρας ἀπειρήθη αὐτῷ ὁ ἰ-
 σὺς. ἐπεὶ ἐγὼ τῶ ἀγῶ δύνανταί
 μοι ὑμῶν ἀκολουθεῖν. ὅσῃσιν δι-
 ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐτῷ ὁ
 πέτρος. κύριε, διὰ τί δύνανταί
 σοι ἀκολουθεῖν ἄρτι; τίς ψυ-
 χὸν μου τῶ ἀγῶ σὺ θύσω. ἀπειρή-
 θη αὐτῷ ὁ ἰσοῦς. τίς ψυχὴν σου
 τῶ ἀγῶ δύνανταί; ἀμὲν ἀμὲν λέ-
 γω σοι, ὅτι μὴ ἀλείψῃς φωνήσας, ἵ-
 να δὲ ἀπαρνήσῃ με ἔσθις.

καὶ ἔπειτα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.
 μὴ ἰσχυρασθεῖσθε ὑμῶν ἢ καρδίας,
 πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ
 πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς πατρὸς
 μου

Quum ergo accepisset ille offu-
 lam, exiit continuo. Erat au-
 tem nox. Quum ergo exisset, di-
 xit Iesus: Nūc glorificatus est
 filius hominis, & deus gloria-
 tus est per eū. Si deus glori-
 ficatus est per eū, & deus glori-
 ficabit eum per se, & continuo
 glorificabit eum. Filioli adhuc
 paulisper uobiscum sum. Qua-
 retis me, & sicut dixi Iudaeis,
 quò ego uado, uos non potestis
 uenire: ita & uobis dico nunc.
 Praeceptum nouum do uobis,
 ut diligatis uos mutuo, sicut
 dilexi uos, ut & uos diligatis
 uos mutuo. In hoc cognoscant
 omnes, quod discipuli mei sitis,
 si charitatem habueritis inter
 uos mutuoam. Dicit ei Simon
 Petrus: Domine, quò uadis?
 Respondit ei Iesus: Quò ego
 uado, non potes me nunc sequi,
 sequeris autem postea: Dicit
 ei Petrus: Domine, quare non
 possum te sequi nunc? A-
 nimam meam pro te ponam.
 Respondit ei Iesus: Animam
 tuam pro me pones? Amen a-
 men dico tibi, Non canet gal-
 lus, donec ter me negaueris.

Et ait discipulis suis: Ne tur-
 betur cor uestrū. Creditis in deū,
 et in me credite. In domo patris
 mei

EVANG IOANNIS

με μὲν αὐτὸ πολλοὶ ἴσασιν. εἰ ἢ μὴ
 ἴσασιν ἂν ὑμῖν, πορευόμενοι ἑτοι-
 μάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἄν πορευ-
 θῶ ἵσχυμάσαι ὑμῖν τόπον, πάλιν
 ἔρχομαι καὶ παραλύσομαι ὑμᾶς
 πρὸς ἑμαυτὸν, ἵνα ἔπου ἐμὴ ἐ-
 γώ, καὶ ὑμᾶς ἦτε. καὶ ἔπει ἐγὼ ὑπέ-
 γω, οἰδατε, καὶ τίω ὁ λόγος οἰδα-
 τε. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς. κύριε, οὐκ
 οἶδα μὲν πῶς ὑπέγεις, καὶ πῶς δύ-
 νημι εἶδαι τίω ὁ λόγος οἰδατε. λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς,
 καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ. ὃ δὲ εἰς ἔρ-
 χεται πρὸς τὸν πατέρα, ἐμὴ μὴ δι-
 ἐμοῦ. ἐγὼ γινώσκω με, καὶ τὸν πατέ-
 ρα μὲ γινώσκωτε ἄν. καὶ ἂν ἄρτι
 γινώσκωτε αὐτὸν, καὶ ἐώρακατε αὐ-
 τὸν, λέγει αὐτῷ Φίλιππος. κύ-
 ρι, δάξου ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ
 ἀρκῆ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.
 τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰ-
 μι, καὶ οὐκ ἐγνώκας με, Φίλιππε,
 ὁ ἐώρακός ἐμι, ἐώρακα τὸν πα-
 τέρα. καὶ πῶς σὺ λέγεις, δάξου
 ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις,
 ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατήρ
 ἐν ἐμοὶ ὄσιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ
 λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἑμαυτοῦ ὃ λα-
 λῶ. ὃ ἢ πατήρ ὃ ἐν ἐμοὶ μένων
 αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετε
 μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πα-
 τὴρ ἐν ἐμοὶ ὄσιν. ἐγὼ μὴ διὰ τὰ
 ἔργα αὐτὰ πιστεύετε με. ἀλλὰ
 ἀπὸ λέγω ὑμῖν, ὃ πιστεύω εἰς

mei mansiones multae sunt.
 Quod si secus esset, dixissent vo-
 bis, uado paraturus uobis locum.
 Et si abiero ad parandum uo-
 bis locum, iterum ueniam et
 assumam uos ad meipsum, ut
 ubi sum ego, et uos sitis; et
 quod ego uado, scitis, et uiam
 scitis. Dicit ei Thomas: Do-
 mine, nescimus quod uadis, et
 quomodo possumus uiam scire.
 Dicit ei Iesus: Ego sum uis,
 et ueritas et uita. Nemo uer-
 nit ad patrem nisi per me. Si
 cognouissetis me, et patrem
 meum utique cognouissetis. Et
 nunc cognoscitis eum, et uidistis
 eum. Dicit ei Philippus: Do-
 mine, ostende nobis patrem, et
 sufficit nobis. Dicit ei Iesus:
 Tanto tempore uobiscum sum,
 et non cognouisti me? Philip-
 pe, qui uidit me, uidit patrem.
 Et quomodo tu dicis, ostende
 nobis patrem? Non credis, quod
 ego in patre sum, et pater in
 me? Verba quae ego loquor
 uobis, a meipso non loquor.
 Pater autem in me manens,
 ipse facit opera. Credite mihi
 quod ego in patre sum, et pa-
 ter in me. Alioquin propter op-
 era facta credite mihi. Amen
 amen dico uobis, qui credit in

CA P V T XIII.

ἵνα τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ κεί-
 νος ποιήσῃ, καὶ μέγιστα τούτων
 ποιήσῃ, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸ πατέρα
 με πορεύομαι. καὶ ὅτι ἂν αἰτήσῃ
 τὸ ὄνοματί μου τὸτο ποιήσω,
 ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ ἰσῷ.
 ἵνα τι αἰτήσῃτε ἐν τῷ ὀνόματί
 μου, ἐγὼ ποιήσω. ἵνα ἀγαπήσῃ με
 τὰς ἡμετέρας ἐμὰς τηρήσῃτε
 καὶ ἐγὼ ἔρω ἵνα τὸ πατέρα, καὶ ἄλ-
 λον παράκλητον δώσῃ ὑμῖν, ἵνα
 μένη μετ' ὑμῶν ἕως τῆς αἰῶνα, τὸ
 πνεῦμα τὸ ἀληθὲς ὃ ὁ κόσμος
 οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι ὁ θεὸς αὐ-
 τὸ οὐ γινώσκει αὐτό. ὑμεῖς ὅ γι-
 νώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῶν μέ-
 νει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. ἵνα ἀφήσω ὑ-
 μᾶς ὁρφανούς, ἄρχομαι πρὸς ὑ-
 μᾶς, ὅτι μικροὶ καὶ ὁ κόσμος με οὐ
 ἐπιθεῖται, ὑμεῖς ὅ θεοφοῦστέ με, ὅτι
 ἐγὼ ἴσῳ, καὶ ὑμεῖς ἴσῳσθε. ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ἡμέρᾳ γνώσιτέ με, ὅτι ἐγὼ
 ἐν τῷ πατρί μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί,
 καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὃ ἔχω τὰς ἡμε-
 τέρας μετὰ τῶν αὐτῶν, ἵνα ἂν ὁ
 ὅτι ὁ ἀγαπῶν με. ὃ ὅ ἀγαπῶν
 με, ἀγαπήσῃ με καὶ ὑπὸ τῆς πατρὸς
 με, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ
 ἡμετέρας αὐτῶ ἑαυτῶν. καὶ
 ἡμετέρας αὐτῶ ἰούδας, οὐχ ὁ ἰσκαριώ-
 της. λέγει, τί γέγονεν, ὅτι ὑ-
 μῶν μίλλεις ἡμετέρας σιαν-
 τῶν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπε-
 κριθὲν ἰησοῦς, καὶ ἔειπεν αὐτῶ,

me, opera quæ ego facio, et ipse
 faciet: et maiora his faciet quia
 ego ad patrem uado. Et quic-
 quid petieritis nomine meo hoc
 faciã, ut glorificetur pater per
 filiũ. Si quid petieritis per no-
 mē meũ, ego faciã. Si diligitis
 me, præcepta mea seruate. Et
 ego rogabo patrem: & aliu con-
 solatorem dabit uobis, ut mane-
 at uobiscum in æternum, spiri-
 tum ueritatis quæ mundus non
 potest accipere; quia non uidet
 eum, nec nouit eum. Vos autem
 cognoscitis eum, quia apud uos
 manet, & in uobis erit. Non
 relinquam uos orphanos, ueni-
 am ad uos. Adhuc pusillũ, et
 mundus me iam non uidet: uos
 autem uidetis me. Quia ego ui-
 uo, & uos uiuetis. In illo die
 uos cognoscetis, quod ego sum
 in patre meo, & uos in me, &
 ego in uobis. Qui habet præce-
 pta mea & seruat ea, ille est
 qui diligit me. Qui autem di-
 ligit me, diligitur a patre
 meo: & ego diligam eum, &
 aperiam ei meipsum. Dicit ei
 Iudas, non ille Iscariotes:
 Domine, quid factum est,
 quod manifestaturus es nobis
 teipsum, & non mundo? Re-
 spondit Iesus, & dixit ei:
 Z ij Si

ἴαν τις ἀγαπᾷ με, ἢ λόγον μου
 τηρήσῃ, ἢ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσῃ
 αὐτὸν, ἢ πρὸς αὐτὸν ἐλθούμεθα,
 ἢ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν, ὃ
 μὴ ἀγαπῶν με, τὸς λόγους μου ὁ
 τηρῆ. ἢ ὁ λόγος ὃν ἀκούει, ὃν ἔ-
 σκευε ἰδοὺς, ἀλλὰ ἢ πρὸς αὐτὸς
 με πατήρ. ταῦτα λελάληκα ὑ-
 μῖν παρ' ὑμῖν μίνων. ὃ ἦ πα-
 ρακλήτος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 ὃ πέμψῃ ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματι
 μου, ἰσῆνος ὑμᾶς διδάξει πάντα
 ἢ ὑπομνήσῃ ὑμᾶς πάντα ἃ ἔει-
 πον ὑμῖν. ἢ ἐβόησεν ἀφίημι ὑμῖν,
 ἢ ἐβόησεν πῶς ἐμὴν διδωμι ὑμῖν.
 οὐ καθὼς ὁ κόσμος διδωσιν,
 ἐγὼ διδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασ-
 σείτω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δε-
 λιάτω. ἠκούσατε, ὅτι ἐγὼ εἶπον
 ὑμῖν, ὑπάγω ἢ ἔρχομαι πρὸς ὑ-
 μᾶς. ἢ ἀγαπᾷτε με, ἢ χάρητι ἂν
 ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸ πα-
 τῆρα, ὅτι ὁ πατήρ μὴ ἴσκει με ἔτι.
 καὶ νῦν ἔρχομαι ὑμῖν πρὸς γενέ-
 σθαι, ἵνα ἔτι ἂν γενήτῃ, πιστώ-
 σῃτε. ὃν ἔτι πρὸς λαλήσω μεθ'
 ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ ὁ ἦν ὁ κόσμος τότε
 ἔρχομαι, ἢ ἐν ἰμοὶ ὃν ἔχει οὐδὲν.
 ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγα-
 πῶ τὸν πατέρα. ἢ καθὼς ἰν ἐπέ-
 λατό μοι ὁ πατήρ, ὅτως ποιῶ.
 ἢ χάρητι ἀγαπῶ ἰν ἐπὶ ὑμῶν.

15 Εγὼ εἰμι ἢ ἀμπελὸς ἢ ἀκλῆ-
 νῦς, ἢ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι.

ὁ πατήρ

Si quis diligit me, sermonem
 meum seruat, et pater meus di-
 liget eum: et ad eum uenimus,
 et mansionem apud eum face-
 mus. Qui non diligit me, sermo-
 nes meos non seruat: et sermo-
 nem quem auditis, non est meus, sed
 eius qui misit me patris. Hæc
 loquutus sum uobis apud uos ma-
 nens. Paracletus autem ille qui
 est spiritus sanctus, quem pater
 mittet pater nomine meo, ille
 uos docebit omnia, et suggeret
 uobis omnia quaecumque dixi uo-
 bis. Pacem relinquo uobis, pa-
 cem meam do uobis: Non quom-
 modo mundus dat, ego do uobis.
 Ne turbetur cor uestrum, neque
 formidet. Audistis quod ego
 dixi uobis, Vado, et uenio ad
 uos. Si diligeretis me, gaudete
 utique, quod dixerim me esse
 patrem, quia pater maior me est.
 Et nunc dixi uobis prius quam factum
 est, ut qui factum fuerit, credatis.
 Posthac non multa loquar uo-
 biscum. Venit enim princeps
 mundi huius, et in me non habet
 quicquam. Sed ut cognoscatur
 mundus quod diligo patrem, et sicut
 mandatum dedit mihi pater,
 sic facio. Surgite eamus hinc.
 Ego sum uitis uera, et
 pater meus agricola est. Om-

Ο ΛΡΥΤ XV.

πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρου
 καρπὸν αἴρα αὐτὸ, καὶ πᾶν τὸ
 καρπὸν φέρου, καθάριζε αὐτὸ,
 ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἢ ἢ
 ἡμῶν καθάριοι ἐσι διὰ τὸν λό-
 γον, ὃν ἐλάληκα ὑμῖν. μὴ ἀσε-
 βῆτε μοι καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ
 κλῆμα ὃ δύνανται καρπὸν φέρει
 ἀφ' ἑαυτῶν, ἵα μὴ μὴν ἐν τῇ ἀμ-
 πείῳ, ἕως ὃ ἢ ὑμῶν ἵα μὴ ἐν
 ἐμοὶ μένῃτε. ἐγὼ ἐμὶ ἢ ἀμπι-
 λαι, ὑμεῖς τὰ κλῆμα. ὁ κλών
 ἐν ἐμοὶ, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. ὅτι φέ-
 ρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐ-
 μὸς δύνανται ποιῆν ὅτι ἐν. ἵα μὴ
 μὴ τις μὴν ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω
 ἢ τὸ κλῆμα, καὶ ὄξυ ἄνθη, καὶ συ-
 γασμὸν αὐτὰ, καὶ ἴσ πῦρ βάλλ-
 λου καὶ καίῃ. ἵα μὴ μὴν ἐν ἐ-
 μοὶ, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν
 μὴν, ὃ ἵα μὴν δειλίτε αὐτόσθεσ, καὶ
 γνήσιον ὑμῖν. ἐν τότε ἰδοῦσθε
 ὅτι ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πο-
 λὺν φέρῃτε, καὶ γενήσθε ἐμοὶ
 μαθηταί. καθὼς ἠγάπησέν με ὁ
 πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησέν ὑμᾶς.
 μὴν ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἵα μὴ
 τὰς ἐντολάς μου τηρήσῃτε, καὶ
 ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ
 τὰς ἐντολάς τῷ πατρί μου τη-
 ρῶ καὶ μὴ κλών αὐτῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ.
 ἵα μὴ ἐλάληκα ὑμῖν, ἵνα ἢ χα-
 ρὴ ἢ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μὴν, καὶ ἢ χαρὰ
 ὅτι πλῆρωσθε. αὐτῶ ὅτι ἐν-
 τολά

nem palmitem in me non feren-
 tem fructum tollit, & omnem
 qui fert fructum purgat, ut fru-
 ctum copiosorem afferat. Iam
 uos mundi estis propter sermonē,
 quem loquutus sum uobis. Ma-
 nete in me, & ego in uobis. Si
 cut palmes non potest ferre fru-
 ctum à semetipso, nisi manserit
 in uite: sic nec uos, nisi in me
 manseritis. Ego sum uitis, uos
 palmites. Qui manet in me, &
 ego in eo, hic fert fructum mul-
 tum: quia sine me nihil potestis
 facere. Si quis in me non man-
 serit, eiectus est foras sicut pal-
 mes, & exaruit: & colligunt
 eos, & in ignem conijciunt &
 ardent. Si manseritis in me, &
 uerba mea in uobis manserint,
 quicquid uolueritis, petetis, &
 fiet uobis. In hoc glorificatus
 est pater meus, ut fructū copio-
 sū afferatis, & efficiamini mei
 discipuli. Sicut dilexit me pa-
 ter, ita et ego dilexi uos. Ma-
 nete in dilectione mea. Si præ-
 cepta mea seruaueritis, manebi-
 tis in dilectione mea, sicut et ego
 patris mei præcepta seruauī, et
 maneo in eius dilectione. Hæc lo-
 quutus sū uobis, ut gaudiū meū
 in uobis maneat, & gaudiū ue-
 strum impleatur. Hæc est præ-
 ceptum

ΕΥΑΝΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

το λὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-
 λους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. μή-
 λου ταύτης ἀγάπῃ δόξῃς ἔχει,
 ἵνα τις τῶν ψυχῶν αὐτῆ ἢ ὑπὲρ
 τῆ φίλων αὐτῆ. ὑμῖς φίλοι μου ἐ-
 στέ, ἵα μὲν ποιῶντες ὅσα ἐγὼ ἐντίλλο
 μαὶ ὑμῖν. ἐν ἰτι ὑμᾶς λέγω δέ-
 λου, ὅτι ὁ κόσμος οὐκ οἶδε τί ποιῶ
 αὐτῆ ὁ κόσμος. ὑμᾶς ἡ ἀγάπη φί-
 λου, ὅτι πάντα ἀ ὑμῶν παρὰ
 τῆ πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν. ἐχ
 ὑμῖς με ἐξελεξάσθε, ἀλλ' ἐγὼ
 ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηναι ὑμᾶς
 ἵνα ὑμᾶς ὑπάγυτε, καὶ καρπὸν
 φέρετε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένει.
 ἵνα ὅτι ἀρ αἰτήσιν τῆ πατρὸς
 ἐν τῷ ὀνόματι μου, δῶ ὑμῖν. ταῦ
 τα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶ
 τε ἀλλήλους. ἡ ὁ κόσμος ὑμᾶς μι-
 σῶ, γινώσκοντες ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑ-
 μῶν μίσησαν. εἰ ἐν τῆ νόμον
 ὅτι, ὁ κόσμος ἀρ τὸ ἴδιον ἐφί-
 λει. ὅτι ἡ ἐν τῆ νόμος οὐκ ἐστὶ, ἀλλ
 ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐν τοῦ
 κόσμου, διὰ τὸ μισᾶ ὑμᾶς ὁ κό-
 σμος. μνημονεύετε τῆ λόγου ἡ ἐγὼ
 ἔποι ὑμῖν. ἐν ἰσι δόξου μὲν
 τῆ νου αὐτῆ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑ-
 μᾶς διώξουσιν. εἰ τὸν λόγον μου
 ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμῶν τήρη-
 σουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποι-
 ἴσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομα μου.
 ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν ὄνομα μου.
 εἰ μὴ ἤλθον καὶ ἐλάλησα αὐ-

ceptum meum, ut diligatis uos
 inuicē, sicut dilexi uos. Maior
 hac dilectionem nemo habet, ut
 quis animam suā ponat pro ami-
 cis suis. Vos amici mei estis, si
 feceritis quaecunque ego præci-
 pio uobis. Nō posthac uos dico
 seruos, quia seruus nescit quid
 faciat dominus eius. Vos autē
 dixi, amicos: quia omnia que
 audiui a patre meo, nota feci
 uobis. Non uos me elegistis, sed
 ego elegi uos et constitui uos, ut
 eatis & fructum afferatis. &
 fructus uester maneat: ut quic-
 quid petieritis patrem nomē meo,
 det uobis. Hæc præcipio uobis,
 ut diligatis uos mutuo. Si mun-
 dus uos odit, scitis & me prius
 quā uos odio habuerit. Si de
 mundo fuissetis, mundus quod
 suū est, diligeret. Quia uero de
 mundo non estis, sed ego selegi
 uos de mūdo, propterea odit uos
 mundus. Mementote sermonis
 quē ego dixi uobis: Non est se-
 uus maior domino suo. Si me
 persecuti sūt, et uos persecuten-
 tur. Si sermonem meum seruauerunt,
 & uestrum seruabunt.
 Sed hæc omnia facient uobis
 propter nomē meū, quia nō no-
 uerunt eum qui misit me. Si
 non uenisset et loquutus fuisset
 eis,

το ἴσ,

CAPUT XVI.

αἱ ἀμαρτίαι ἐν ἔχθρῳ. νῦν ἡ
 πρὸς αὐτοὺς ἐκ ἔχθρας αὐτῶν. οὐκ ἔστι μισῶν,
 ἢ τὸν πατέρα μου μισῶ. ἢ τὰ
 ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἀλλ'
 ὅτι ἀλλοτρίως ἐποίησα, ἀμαρ-
 τίας ἐν ἔχθρῳ. νῦν ἡ ἰσχυρά
 ἐπιμυσία, ἢ ἐμὴ ἢ τῶν πατέ-
 ρων μου, ἀλλ' ἵνα πληρωθῆ ὁ λόγος
 ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐ-
 τῷ, ὅτι ἐμισήσατέ με δωρεάν. ἔτι
 ἂν ἦ ἐλθὼν παρακλητὴς, ἐν ἐκεί-
 νῳ ἔμελλεν εἶναι τὸν πατέρα
 τὸν νόμον αὐτοῦ ἀληθείας, ὁ πα-
 ρὰ τῷ πατρὶ ἐκπορεύεται, ἵνα
 ἔμνηστεύσῃ πρὸς ἐμὸν καὶ
 ἐμῶν ἡμαρτησῆται, ὅτι ἀπ' ἀρ-
 χῆς μετ' ἐμῶν ἐστίν.

Ταῦτα λέλαλθα ὑμῖν, ἵνα
 μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσωα-
 ζήσθε τοῖς σπῆραι ὑμῶν. ἀλλ' ἔρ-
 χεται ἡ ἰσχυρία, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνων
 ὑμᾶς, διότι λαβρεύσθω προσφύξῃ
 τῷ θεῷ. καὶ ταῦτα τοῖς σπῆραι
 ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσιν τὸν πα-
 τέρα ἀλλ' ἐμὴ. ἀλλὰ ταῦτα λέ-
 λαλθα ὑμῖν, ἵνα ἔτι ἂν ἐλθῆ
 ὁ πνεῦμα μνημονεύει αὐτῶν, ὅτι
 ἐγὼ εἶπα ὑμῖν. ταῦτα λέει ὑμῖν
 ὁ ἀρχὴς οὐκ εἶπα, ὅτι μετ' ὑ-
 μῶν ἦμην. νῦν ἡ ἐπαγγελία πρὸς
 τὸν πῆμφαντῆ με, καὶ ὁ δόξος ὅτι ὑ-
 μῶν ἐγὼ εἶμι, πρὸς πάντας. ἀλλ'
 ἔτι ταῦτα λέλαλθα ὑμῖν, ἵνα
 κῆρυξ

cis, peccatum non haberent.
 Nunc autē non habēt quod præ-
 texant peccato suo. Qui me o-
 dit, is & patrē meū odit. Si o-
 pera non fecissem inter eos quæ
 nemo alius fecit, peccatum non
 haberent. Nunc autē & uide-
 runt & oderunt, non solū me,
 uerum etiā patrē meum. Sed
 hoc accidit, ut cōpleatur sermo
 qui in lege eorū scriptus est: O-
 dio habuerunt me gratis. Quum
 autem uenerit paraclētus, quem
 ego mittā uobis a patre, spiri-
 tus ueritatis, qui a patre proce-
 dit, ille testimonium perhibebit
 de me. Quin & uos testes estis,
 quia ab initio mecum estis.

Hæc loquutus sum uobis, ut ¹⁶
 ne quid offendamini. Alienos
 a synagogis faciēt uos. Sed ue-
 niet tempus, ut quisquis interfi-
 ciet uos, uideatur cultū præsta-
 re deo. Et hæc facient uobis,
 quia nō nouerūt patrē neq; me.
 Sed hæc loquutus sum uobis, ut
 quum uenerit tempus illud, re-
 miniscamini eorum quod ego
 dixerim uobis. Hæc autem uo-
 bis ab initio non dixi, quia uobi
 scum eram. Nunc autē uado ad
 eum qui misit me, & nemo ex
 uobis interrogat me, quo uadā.
 Sed quia hæc locutus sū uobis,

Et nūc constitutus

EVANG. IOANNIS

λύπει περιπλήρωσεν ὑμῶν πλὴν
καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ πλὴν ἀλήθειας
λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν
ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἰὰν γὰρ μὴ ἀ-
πέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύ-
σεται πρὸς ὑμᾶς. ἰὰν ᾗ πορευθῶ,
πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἰλ-
θὼν ἐκείνος ἐλέγξει τὸ νόσμον πε-
ρὶ ἁμαρτίας, καὶ περὶ δικαιοσύ-
νης, καὶ περὶ κρίσεως. περὶ ἁμαρ-
τίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς
ἐμὲ. περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι
πρὸς τὸ πατέρα ὑπάγω, καὶ ὃν ἐπι-
θεωρεῖτε με. περὶ ᾗ κρίσεως, ὅτι
ὁ ἄρχων τῆς κόσμου τούτου κίβη-
ται. ἐτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν,
ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστασεῖν ἄρ-
τι. ὅτ' ἂν ᾗ ἔλθῃ ἐκείνος τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἀληθές, ὁ διηγήσει ὑμᾶς
εἰς πάσαν πλὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ
λαλήσει ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα
ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρ-
χόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκείνος
ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐν τῷ ἰμοῦ λή-
ψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάν-
τα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμὰ ὄντι.
διὰ τὸτο ἔπειν, ὅτι ἐν τῷ ἰμοῦ
λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μι-
κρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθε με, ὅτι ἐγὼ
ἔπαγω πρὸς τὸν πατέρα. ἔ-
πειν οὖν ἐν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
πρὸς ἀλλήλους. τί ὄντι ττο, ὃ λέγει
ὑμῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτε με,
καὶ

inestudo impleat cor uestru.
Sed ego ueritate dico uobis, ex-
pedit uobis ut ego uada. Si e-
nim non abiero, consolator ille
non ueniet ad uos. Sin autem
abiero, mittam eum ad uos. Et
quum uenerit ille, arguet man-
dum de peccato et de iustitia et
de iudicio. De peccato quide,
quia non credunt in me. De i-
stia uero, quia ad patre uado,
& posthac non uidetis me. De
iudicio autem, quia princeps hu-
ius mundi iam iudicatus est.
Ad haec multa habeo quae uo-
bis dica, sed non potestis porre-
re man. Quum autem uenerit
ille qui est spiritus ueritatis, dice-
cet uos in omne ueritate. Non
enim loquetur a semetipso, sed
quaecumq; audierit, loquetur, &
quae futura sunt, annuntiabit
uobis. Ille me glorificabit, quia
de meo accipiet, et annuntiabit
uobis. Omnia quaecumq; habet
pater, mea sunt, propterea dico
uobis, quod de meo accipiet &
annuntiabit uobis. Pusillum,
& non uidetis me, & iteru pu-
sillu & uidebitis me, quia ego
uado ad patre. Dixerunt ergo
quida ex discipulis eius inter se.
Quid est hoc quod dicit no-
bis, Pusillum et no uidetis me,
&

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥΙ.

ἢ πάλιν μινδὸν ἢ ὀψιθεῖ με.
 ἢ τί ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πα-
 τῆρα, λέγω ὑμῖν, τότε τί ἔστιν, ὁ
 λέγει, τὸ μινδὸν; ἐκ οὐδαμῶς τί
 λαλῶ. ἔγνω ἔνθ' ἰησοῦς ὅτι ὑβρι-
 σῶν αὐτὸν ὄρωτύσαι, καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς. περὶ τούτου ζητᾶτε μετ'
 ἀλλήλων, ὅτι ἔπος μινδὸν καὶ
 οὐ βλαβῆτέ με, ἢ πάλιν μινδὸν
 ἢ ὀψιθεῖ με. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑ-
 μῖν, ὅτι λαλοῦσθε καὶ θρηνήσεται
 ὑμεῖς, ὁ ἡ δόσθη ὁ χαρήσεται. ὁ
 μετ' ἡ λυπηθήσεται, ἀλλὰ ὁ λύ-
 πη ὑμῶν εἰς χαρὰν γινήσεται. ἡ
 γυνὴ ἐστ' ἀρτίστη, λύπην ἔχει,
 ἐπὶ ἡλθὲν ἡ ὥρα αὐτῆ. ἐστ' ἀρτί-
 γυνήσθη τὸ παιδίον, οὐκ ἐπιμνη-
 μονεῖ τῆ θλίψεως διὰ τὴν χα-
 ρὰν, ὅτι γυνήθη ὁ ἀνθρώπος ἐς
 τὴν λίσμον, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἔπλη-
 ρησῶν ἔχετε. πάλιν δὲ ὀψο-
 μεῖ ὑμᾶς, ἢ χαρήσεται ὑμῶν ἢ
 βλαβήσεται, ἢ τὴν χαρὰν ὑμῶν ὀ-
 ψομεῖ ἢ ἀρτί ὑμῶν. καὶ ἐμ' ἐκείνη
 τῆ ἡμέρα εἰμὲ οὐκ ὄρωτύσεται οὐ-
 δὲν. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
 ἴσα ἂν αἰτήσεται τὸ πατέρα ἐν
 τῷ ὀνόματι μου δώσει ὑμῖν. ἕως
 ἄρτι οὐκ αἰτήσατε δὲ ἐμ' ἐν τῷ ὀ-
 νόματι με. αἰτᾶτε, καὶ λήψεται,
 ἢ καὶ χαρὰ ὑμῶν ἢ πεπληρωμέ-
 νη. ταῦτα ἐμ' παρομιμαίαις λέλα-
 λῆκα ὑμῖν. ὄρχεται ὥρα, ὅτι δὲ
 ἐπὶ ἐμ' παρομιμαίαις λαλήσω ὑμῖν
 ἀλλὰ

& rursus pusillū, & uidebitis
 me, et quia ego uado ad patrē.
 Dicebant ergo: Quid est hoc &
 dicit, Pusillū? Nescimus quid
 loquatur. Cognouit autē Iesus
 & uellent ipsum interrogare, &
 dixit eis: De hoc queritis in-
 ter uos & dixi, Pusillū et nō ui-
 detis me, & iterū pusillū et ui-
 debitis me? Amen amen dico uo-
 bis, plorabitis et lamentabimini
 uos, mundus contra, gaudebit.
 Vos autē mœrore afficiemini,
 sed mœror uester uertetur i gau-
 diū. Mulier cū parit, dolorē ha-
 bet, quia uenit hora eius. Quum
 aut pepererit puerū, iā non me-
 minit anxietatis: propterea &
 gaudeat hominē esse natum in
 mundo. Et uos igitur nunc qui-
 dem mœrorē habetis, sed iterum
 uidebo uos, & gaudebit cor ue-
 strum, & gaudium uestrum ne-
 mo tollit a uobis. Et in illo die
 me non interrogabitis quicquā.
 Amen amen dico uobis, que-
 cunq; petieritis patrē in nomine
 meo, dabit uobis. Hactenus nō
 petistis quicquā in nomine meo.
 Petite, & accipietis, ut gau-
 dium uestrum sit perfectum.
 Hæc per prouerbia loquutus
 sum uobis. Veniet tempus, quē
 iā nō per puerbia loquar uobis,
 Ζη sed

EVANG IOANNIS

ἀλλὰ παρρησίᾳ πρὶ τῷ πατρὶ
ἀναγγεῖλαι ὑμῖν. ἐν ἑσένη τῇ ἡμέ
ρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσασθε.
καὶ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὁρωτήσω
τὸν πατέρα πρὶ ὑμῶν, αὐτὸς γὰρ
ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐ-
μὲ πιστεύσατε, καὶ πιστεύσα-
τε, ὅτι ἐγὼ παρὰ τῷ θεῷ θῆλον
θῆλον παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ ἐλή-
λυθα ἕως τῷ κόσμῳ, πάλιν ἀφί-
μι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς
τὸν πατέρα, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ. ἰδοὺ νῦν παρρησίᾳ
λαλᾷς, καὶ παρομοίᾳ ὁ δὲ μίαν
λέγεις. νῦν οἶδα μὲν, ὅτι οἶδας
πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις, ἵνα
τίς σε ὁρωτᾷ. ἐν τούτῳ πιστεύ-
σας, ὅτι ἀπὸ θεοῦ θῆλεις. ἀ-
πεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀρτι-
πιστεύετε. ἰδοὺ ὁρωτᾷ ὄρα, καὶ
σὺν ἐλήλυθες, ἵνα σκορπίω θῆ-
ται ἡ καρδία εἰς τὰ ἰδία, καὶ ἐμὲ
μένον ἀφῆτε. καὶ οὐκ εἰμι μό-
νος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν.
ταῦτα λέλασθηκα ὑμῖν, ἵνα ἐν
ἐμοὶ ἰσχύητε. ἐν τῷ κόσμῳ
θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θάρσειτε, ἐγὼ
σφίγγω τὸν κόσμον.

17 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς
καὶ ἐπέβη εἰς τὸν ὄρθρον, καὶ ἔει-
πεν. πάλιν, ἐλήλυθες ἡ ὄρα, δόξα
σέμ σου τὸν ἴσον, ἵνα καὶ ὁ ἴσος σου
δοξάσῃ σι. καθὼς ἰδοὺ αὐ-
τῷ θεῷ.

sed pater de patre meo an-
nunciabo vobis . In illo die
in nomine meo petetis . Et
non dico vobis , quod ego ro-
gaturus sim patrem pro vo-
bis . Ipse enim pater amat
uos , quia vos me amastis &
credidistis , quod a deo exi-
rim . Exiui a patre , & ve-
ni in mundum : iterum relin-
quo mundum , & vado ad pa-
trem . Dicunt ei discipuli ei-
us : Ecce nunc aperte loqueris ,
nec proverbium ullum dicis .
Nunc scimus quod scis omnia ,
nec opus est tibi ut quis te in-
terroget . Per hoc credimus ,
quod a deo existi . Respondit
eis Iesus : Nunc creditis . Be-
ce instat tempus , & iam ve-
nit , ut dispergamini unusquisque
in sua , meque solum relinquantis .
& tamen non sum solus , quia
pater mecum est . Haec loque-
tus sum vobis , ut in me pacem
habeatis : in mundo afflictio-
nem habetis , sed bono animo si-
tis , ego uici mundum .

Haec loquutus est Iesus,
& sublatis oculis in caelum,
dixit: Pater, uenit hora, & glo-
fica filium tuum, ut & filius
tuus glorificet te. Sicut dedi-
sti ei potestatem omnis carnis,

Ο ΛΟΓΟΣ ΧΥΙΙ.

τῶν ἀποστόλων πάσης σαρκός, ἵνα
 πάντες δέξωμαι αὐτῶν, δώσω αὐ-
 τοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὐτῆ δὲ ἔστιν
 ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σε
 τὸν μόνον, ἀληθινὸν θεόν, ἢ ὃν ἀ-
 πίστευαν ἰησοῦν χριστόν. ἐγὼ σε
 ἠδίδαξα ὑπὸ τῆς γῆς, τὸ ὄργον ἐ-
 τελέωσα. ὁ δεδωκέν μοι, ἵνα
 ποιήσω. ἢ ἡμεῖς ἀξίους με σὺν
 πατρὶ παρὰ σεαυτῶ τῆ δόξης, ἢ ἐ-
 γον πρὸ τῆς κόσμου εἶναι πα-
 ρά σοι. ἐφάνηρώσά σου τὸ ὄνομα
 ἵνα ἀνθρώποις, ὅς δεδωκέν μοι
 ἢ τὸν κόσμον. σοὶ ἦσαν, ἢ ἐμοὶ αὐ-
 τῶν δεδωκέν, ἢ τὸν λόγον σου
 τετηρηῆσαι. ἢ ἡμεῖς ἔγνωσαν, ὅτι
 πάντα ὅσα δεδωκέν μοι, παρά
 σου ἔστιν. ὅτι τὰ ῥήματα ἀ δε-
 δωκέν μοι, δεδωκέν αὐτοῖς, καὶ
 αὐτοὶ ἔλαβον, ἢ ἔγνωσαν ἀλη-
 θῆς, ἔτι παρὰ σου ἐβήλαβον. καὶ
 ἐπίστευσαν, ἔτι σὺ με ἀπίστευ-
 λαι. ἐγὼ πρὸ αὐτῶ δῶτῶ. ἢ πε-
 ρὶ τῶ κόσμου ἔρωτῶ, ἀλλὰ πε-
 ρὶ ὅν δεδωκέν μοι, ἔτι σοὶ εἶσι, ἢ
 τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἔστι, ἢ τὰ σὰ
 ἐμὰ, ἢ δεδωξάσαι ἐν αὐτοῖς.
 καὶ σὺ ἔτι ἐμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ
 ἔτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἶσι, καὶ ἐγὼ
 πρὸς σε ἔρχομαι. πᾶτες ἀγί-
 τήρισον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι
 σου, ὅς δεδωκέν μοι, ἵνα ὡσι-
 ἢ ἐν καθὼς ἡμεῖς. ὅτι ἡμεῖς μετ' αὐ-
 τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρου-
 αὐτοὺς

ut quotquot dedisti ei, det eis
 vitam aeternam. Haec est au-
 tem uita aeterna, ut cognoscant
 te solum deum uerum, & quem
 misisti Iesum Christum.
 Ego te glorificaui super ter-
 ram, opus consummaui quod de-
 disti mihi ut facerem. Et nunc
 glorifica me tu pater apud te-
 metipsum gloria quam habui,
 prius quam hic mundus esset a-
 pud te. Manifestaui nomen
 tuum hominibus, quos dedisti
 mihi de mundo. Tui erant, &
 mihi eos dedisti, & sermonem
 tuum seruauerunt. Nunc cog-
 nouerunt quod omnia quaecun-
 que dedisti mihi, abs te sunt.
 Quia uerba quae dedisti mihi,
 dedi eis, & ipsi acceperunt: &
 cognouerunt uere, quod a te
 exiui: & crediderunt quod
 tu me misisti. Ego pro eis ro-
 go. Non pro mundo rogo, sed
 pro his quos dedisti mihi, quia
 tui sunt. Et mea omnia tua
 sunt, & tua mea sunt, & glori-
 ficatus sum in eis. Et iam non
 sum in mundo, & hi in mundo
 sunt, & ego ad te uenio. Pater
 sancte, serua eos per nomen tu-
 um, quos dedisti mihi: ut sint
 unum, sicut & nos. Quā essem
 cū eis in mundo, ego seruabam
 eos

EVANG. IOANNIS

αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου. οὗς
 δέλωκας μοι ἐφύλαξα, καὶ ἐδίδες
 ἐξ αὐτῶν ἀπόλειτο, ἢ μὴ ὁ υἱὸς τῆ
 ἀπαλείξε, ἵνα ἡ γραφὴ πληρω-
 θῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι, καὶ
 ταῦτα λαλήσω ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἴ-
 χωσι πλὴν χαρὰν πλὴν ἐμὴν πη-
 πληρωμένῳ ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δὲ
 λωκα αὐτοῖς τὸ λόγον σου, καὶ ὁ
 κόσμος ἐμίσησεν αὐτὸν, ἔτι ἐν
 αἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ, καθὼς ἐγὼ ἐκ
 ἐμὴ ἐν τοῦ κόσμου. οὐκ ἔρωτῶ,
 ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ,
 ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐν τῇ
 παρουσίᾳ σου. ἐν τοῦ κόσμου ἐκ
 ἐμὴ, καθὼς ἐγὼ ἐν τοῦ κόσμου ἐκ
 ἐμὴ. ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀλη-
 θεῖᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια
 ἐστίν. καθὼς ἐμὴ ἀπίστευα καὶ τὸ
 κόσμον, καθὼς ἀπίστευα αὐτοὺς
 εἰς τὸν κόσμον, καὶ νῦν αὐτῶν
 ἐγὼ ἀγιάσω ἑμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐ-
 τοὶ ᾧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀλη-
 θεῖᾳ. καὶ πρὶ τῶν ἔρωτῶ μόν-
 ον, ἀλλὰ καὶ πρὶ τῶν πισθουσῶ-
 των διὰ τὸ λόγον αὐτῶν ἐς ἐμὴ,
 ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς οὐ
 πᾶτερ ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα
 καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ
 κόσμος ᾧσιν, καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα
 ἐμὴ ἀπίστευα καὶ τὸν κόσμον, καθὼς
 ἀπίστευα αὐτοὺς, ἵνα καὶ αὐ-
 τοὶ ᾧσιν ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν. ἐγὼ
 ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ ἐν ἐμοί, ἵνα
 ᾧσιν

eos nomine tuo. Quos des-
 disti mihi, ego custodiam, &
 nemo ex eis perijt, nisi filius
 ille perditus, ut scriptura com-
 pletetur. Nunc autem ad-
 te venio, & hæc loquor in mun-
 do, ut habeant gaudium me-
 um, impletum in semetipsis.
 Ego tradidi eis sermonem tuum,
 & mundus eos odio habuit:
 quia non sunt de mundo, sicut
 & ego non sum de mundo.
 Non rogo ut tollas eos de
 mundo, sed ut serues eos de
 malo. De mundo non sum,
 sicut & ego non sum de mun-
 do. Sanctifica eos per veritatem
 tuam. Sermo tuus veritas est.
 Sicut tu me misisti in
 mundum, ita & ego misi eos
 in mundum, & pro eis ego san-
 ctifico meipsum, ut sint & ipsi
 sanctificati per veritatem.
 Non pro eis autem rogo tantum,
 sed & pro ijs qui credunt
 sunt per sermonem eorum in
 me: ut omnes unum sint: sicut
 tu pater in me, & ego in te, ut
 & ipsi in nobis unum sint, ut
 credat mundus quod tu me mis-
 seris, & ego gloriam quam dedi-
 disti mihi, dedi eis: ut sint unum,
 sicut et nos unum sumus.
 Ego in eis, & tu in me, ut
 sint

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ὅτι ἐγὼ ἔμι, ἀπὸ λθον ἔς τὰ ὀπί
 σω κ' ἐπίσω χαμαί. πάλιν δ' ἔμ
 αὐτὸς ἐπερώτησε, τίνα συτάτι;
 εἰ ἢ ἄπορ. ἰησοῦ ἢ ναζωραίου.
 ἀπεκρίθη δ' ἰησοῦς. ἔπον ὑμῖν ὅτι
 ἐγὼ ἔμι. ἢ δ' ἔμ ἐμὲ συτάτι, ἀφίτι
 τὸς ὑπάγαγε. ἵνα πληρωθῆ ὁ
 λόγος ὃν ἔπει, ὅτι ὅς διδωνάς
 μοι, ἔμ ἀπώλισα ἔμ αὐτ' ἔδ' ἐνα
 σίμων δ' ἔμ πέρως ἔχωμ μάχαρζαν
 ἔλκυσεν αὐτῶν, κ' ἐπαίσε ἢ τῶ
 ἀρχιερέως δ' ἔλκυσεν, κ' ἀπ' ἐναψεν
 αὐτ' τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. ἔμ ἢ ἔμ
 μα τῶ δ' ἔλκυσεν μάλκχος. ἔπει δ' ὁ
 ἰησοῦς τῶ πέρως. βάλε τῶν μά
 χαρζαν σε ἔς τῶν θύκλω. τὸ πέρως
 εἶπον δ' διδωνάς μοι ὁ πατήρ, οὐ
 μὴ πῶ αὐτό; ἢ δ' ἔμ σφάρα κ' ὁ χι
 λίαρχος κ' οἱ ὑπέρως ἢ ἰσδαί
 ων σωέλαθον ἢ ἰησοῦν, κ' ἔμ
 σαν αὐτ', κ' ἀπύγαρον αὐτ' πρὸς
 ἀνταν πρῶτον. ἔμ γ' ὁ πρῶτος
 ἢ καϊάφας, ὅς ἔμ ἀρχιερέως ἢ ἐνι
 αὐτ' ἐνέως. ἔμ ἢ καϊάφας ὁ συμ
 βασιύσας τοῖς ἰσδαίοις, ἐτι συμ
 φέρει ἵνα ἀνθρώπον ἀποκρίθαι
 ὑπέρως λαῶ. ἢ ἰσολούδει ἢ τῶ ἰη
 σοῦ σίμων πέρως κ' ἄλλ' ἔμ
 θυτός. ὁ δ' ἐμ μαθητῆς ἐνέως ἢ ἔμ
 γνωσῶς τῶ ἀρχιερέως, κ' ἰσως ἔμ
 δε τῶ ἰησοῦ εἰς τῶν ἀντῶν τοῦ
 ἀρχιερέως. ὁ δ' ἐμ πέρως ἢ ἐνέως
 πρὸς τῆ δύρα ἔξω. ἢ ἔμ λθον δ' ὁ
 μαθητῆς ὁ ἄλλος, ὅς ἔμ γνωσῶς
 τῶ ἀρχι-

eis: Ego sū; abierūt retrofsum
 et ceciderunt in terram. Interrogavit
 ergo interrogavit eos: Quē quē
 titis? Illi autē dixerunt: Iesum
 Nazarenū. Respondit Iesus:
 Dixi uobis, φ ego sū. Si ergo
 me queritis, sinite hos abire.
 Ut cōpleretur sermo quē dixerat:
 Ex ijs quos dedisti mihi,
 non perdidisti quenquā. Simo
 ergo Petrus quū haberet gladiū,
 eduxit eū, & percussit pontifi
 cis seruum, & abscidit auricu
 lam eius dextrā. Erat autē no
 mē seruo Malchus. Dicit ergo
 Iesus Petro: Immitte gladiū tu
 um in uaginā. An non bibū po
 culū quod dedit mihi pater? Co
 hors igitur & tribunus ac mili
 stri Iudaeorū comprehenderunt
 Iesum, & ligauerunt eum, &
 abduxerunt eum ad Ananiam
 primum: erat enim socer Caiaphae,
 qui erat pontifex anni illius.
 Erat autē Caiaphas in qui
 consiliū dederat Iudaeis, φ ex
 pediret unū hominē mori φ po
 pulo. Sequebatur autē Iesū Si
 mō Petrus, & alius discipulus.
 Discipulus autē ille erat notus
 atrii pontificis. Petrus autē se
 bat ad ostiū fons. Exiit ergo
 discipulus ille alter, q̄ erat notus
 pontifici

Ο Λ Ρ Υ Τ ΧΥΙΙΙ.

ἄρχιερέα, καὶ ἀπὸ τῆς θυρωρῶν, καὶ
 ἀγγέλων τῶν ἑσθῶν. λέγει ἔμ ἢ
 παλαιὸν ἢ θυρωρὸς τῶν ἑσθῶν,
 καὶ καὶ σὺ ἐν τῇ μαθητῶν εἶ ἢ ἀν-
 θρώπων τέτου; λέγει ἐκείνῳ, οὐκ
 εἰμὶ ἀσθῆνισσαρ ἢ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ
 παύσαι, ἀνθρακίαν πεποινη-
 κίτις, ἐπὶ ψυχῇ ἔμ, καὶ ἐδῶμαί
 νιντο. ἔμ ἢ μετ' αὐτῶν ὁ ἑσθῶς
 ἐπὶ καὶ ἐδῶμαίνοντο. ὁ ἔμ ἀρ-
 χιερὸς ἑρώτησε ἢ ἰησοῦν περὶ τῆ
 μαθητῶν αὐτῶν, καὶ περὶ τῆ διδασ-
 κῆς αὐτῶν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς
 ἔμ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσ-
 μῳ, ἔμ τῶν ἑσθῶν, ἐπὶ τῷ
 σωαγωγῆ, καὶ ἐν τῷ ἑσθῶ, ἐπὶ
 πάντι οἱ ἰουδαῖοι σωφρονεῖ,
 καὶ ἐν κρυπτοῖς ἐλάλησα ὁ ἑμ. τί
 με ἐρωτᾷς, ἐπὶ ἐρώτησαρ τοῦ
 ἀνακίτας τί ἐλάλησα αὐτοῖς.
 ἰδοὺ οἱ διδοῖν ἂ ἔποιν ἐγώ.
 ταῦτα ἢ αὐτῶν ἀπέκριντο, ἔμ τῶν
 ἀκριβῶν παρρησίᾳ ἰδοὺ ἔμ
 πισμα τῷ ἰησοῦ, ἐπὶ ἔμ. ὅπως ἀπο-
 κρινῶ τῷ ἀρχιερέα; ἀπεκρίθη αὐ-
 τῷ ἰησοῦς. εἰ λαλῶ ἐλάλησα,
 μαρτύρησαρ περὶ τῶ λαλοῦ, εἰ ἢ
 λαλοῦ, τί με ἀρῶς; ἀπίστευε
 αὐτῶν ἢ ἀνομῶς διδιδόμενον πρὸς
 λαλοῦ τῶν ἀρχιερέων. ἔμ δι-
 δοῖν ἑσθῶς καὶ ἐδῶμαίνοντο.
 ἔμ ἢ ἔποιν ἔμ αὐτῶν. καὶ καὶ σὺ
 ἐπὶ μαθητῶν αὐτῶν ἢ; ἔμ νόσοιο
 ἐπὶ ἔμ, καὶ ἀπὸ. ἐπὶ ἐμὶ.
 λέγει

pontifici, & dixit ostiaria, et iis
 introduxit Petri. Dixit ergo
 Petro ancilla ostiaria: Num et
 tu ex discipulis es hominis istius?
 Dicit ille: Non sum. Stabant
 autem serui & ministri qui pra-
 nas congesserant, quia frigus
 erat, & calefaciebant se. Erat
 autem cum eis & Petrus stans
 & calefaciens se. Pontifex ergo
 interrogavit Iesum de discipu-
 lis suis, & de doctrina ipsius.
 Respondit ei Iesus: Ego pa-
 lam loquutus sum mundo. Ego
 semper docui in synagoga et in
 templo, quo omnes Iudaei con-
 ueniunt, & in occulto loquutus
 sum nihil. Quid me interrogas?
 interroga eos, qui audierunt,
 quod loquutus sum ipsis. Ecce
 hi sciunt quae dixerim ego.
 Haec autem quum dixisset, u-
 nus assistens ministrorum, dedit
 alapam Iesu, dicens: Siccine re-
 spondes pontifici? Respondit ei
 Iesus: Si male loquutus sum,
 testificare de malo: sin bene,
 cur me caedis? Et misit eum
 Annas uinctum ad Caiapham
 pontificem. Stabat autem Si-
 mon Petrus et calefaciebat se.
 Dixerunt ergo ei: Num & tu
 ex discipulis eius es? Nega-
 uit ille, & dixit: Non sum.
 Dicit

ΕΥΑΝΓ.

ΙΟΑΝΝΙΣ

ἀγγεῖλε ἐν τῷ δούλω τῷ ἀρχιε
 ρίῳ σου γεννηθῆς ὡρ, δὲ ἀπίκοψι πῆ
 ρ· τὸ ὠτίον, δὲ ἐγὼ σε ἔδορα
 ἐν τῷ λύπῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν
 ὅρ ἠρνήσατο ὁ πῆρ· ἠχούθως
 ἀκέντωρ ἐφώνησεν, ἀγιστὸν οὐκ
 τὸν ἰησοῦν ἀπὸ τῆς λαϊάφαι εἰς τὸ
 πραιτώριον, λῦ ἢ πραιία. ἢ αὐ
 τοῖ δὲ ἐσθλῶν εἰς τὸ πραιτώρι
 ον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα
 φάγωσι τὸ πάσχα. βῆλθην οὐκ
 ὁ πιλάτῳ πρὸς αὐτὸς ἔξω, ἢ
 ἔπει. τίνα κατηγορίαν φέρτε
 κατὰ τῆ ἀνθρώπου τῆτι; ἀπειρήθ
 σαν ἢ ἄπορ αὐτῷ εἰ μὴ λῦ ὅτ
 λακοποιός, δὲ ἄρ σοι παρὲ δῶ
 καμῶν αὐτόν. ἔπει ὅρ αὐτοῖς ὁ
 πιλάτος. λάβετε αὐτόν ὑμεῖς, ἢ
 κατὰ τὸ νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐ
 τόν. ἔπει ἄρ αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι.
 ἡμῖν δὲ ἐξέστη ἀποκτεῖναι οὐ
 δύνα. ἵνα ὁ λόγος τῆ ἰησοῦ πλη
 ρωθῆ, ὅρ ἔπει, σημαίνων πῶς δα
 νάτω ἡμελλεν ἀποθνήσκειν. εἰ
 σθλῆν ὅρ εἰς τὸ πραιτώριον πῶ
 λιν ὁ πιλάτος, ἢ ἐφώνησε τῆ ἰη
 σοῦν λαὶ ἔπει αὐτῷ. σὺ ἔθ' ἔβασι
 λεύς τῆ ἰουδαίων; ἀπειρήθ ὁ ἰη
 σοῦς. ἀφ' ἑαυτ' σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ
 ἄλλαι σοι ἔπει πρὶ ἑμῶ; ἀπει
 ρήθ ὁ πιλάτος. μή τι ἐγὼ ἰου
 δαῖός εἰμι; τὸ ἰθὺ τὸ σὸν ἢ οἱ
 ἄρχιρῶς παρὲ δῶκαρ σε ἐμοῖ, τί
 ἐποίησας; ἀπειρήθ ὁ ἰησοῦς. ἢ
 βασιλεύς

Dicit ei unus ex seruis pontifi
 cis cognatus eius, cuius absente
 rat Petrus auriculam: Nonne
 ego te uidi in horto cū illo? Ite
 rum ergo negauit Petrus, et sta
 tim gallus cecinit. Ducunt ergo
 Iesum ad Caiapha in prator
 riū. Erat autem mane, & ipsi
 non introierunt in pratorium, ne
 contaminarentur, sed ut edere
 rent pascha. Exiit ergo Pila
 tus ad eos foras, & dixit. Quā
 accusationem affertis aduersus
 hominem hunc? Responderunt
 & dixerunt ei: di non esset
 hic nocens, haudquaquam tibi
 tradidissemus eum. Dicit er
 go eis Pilatus: Accipite eum
 uos, & secundū legem uestram
 iudicate eum. Dixerunt ergo
 ei Iudaei: Nobis non licet inier
 ficere quenquam. Ut sermo
 Iesu impleretur quem dixit si
 gnificans qua morte esset mor
 titurus. Introiit ergo iterum
 in pratorium Pilatus, & uo
 cavit Iesum, & dixit ei: Tu
 es ille rex Iudaeorum? Respon
 dit Iesus: A te metipso tu hoc
 dicis, an alij dixerunt tibi de
 me? Respondit Pilatus: Num
 ego Iudaeus sum? Gens tua &
 pontifices tradiderunt te mihi.
 Quid fecisti? Respondit Iesus:
 Regnum

CAPUT XIX.

Βασιλεία ἢ μὴ οὐκ ἔστιν ἐν τοῦ
κόσμου τούτου. ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τῷ
τοῦ ἢ βασιλεία ἢ μὴ, οἱ ἄγγελοι
ἡμεῖς οἱ ἡμεῖς, ὁ γινώσκων, ἵνα μὴ
παράβῃ τοῖς Ἰουδαίοις. νῦν ἡ
βασιλεία ἢ μὴ ἐν ἔστιν ἐν τῷ
ἐν. ἀπερὲν αὐτῷ ὁ πιλάτος.
οὐκ ἔστι βασιλεὺς εἰ σὺ; ἀπεκρίθη
ἰησοῦς. σὺ λέγεις. ἐτι βασι-
λεύς εἰμι ἐγώ. γὰρ εἰς τοῦτο γε-
γέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἰδύλυθα
ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα μαρτυρήσω
τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐν τῷ ἀλη-
θείᾳ, ἀκούει μου ἐν φωνῆς. λέγει
αὐτῷ ὁ πιλάτος. τί ὄστιν ἀλή-
θεια; καὶ τοῦτο εἶπεν, πάλιν ἐξ-
ἤλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει
αὐτοῖς. ἐγὼ ὁ δεξιῶν αἰτίων ἐν
ἑστέ ἐν αὐτῷ. ἐστὶ ἡ σωτηρία
ἡμῶν, ἵνα ἔνα ἡμῶν ἀπολύσω ἐν
τῷ πάσχα. βύβασις ἔν ἡμῶν ἀ-
πολύσω τὴν βασιλείαν τῶν Ἰουδαίων;
ἰησοῦς ἀπεκρίθη πάλιν πάντες,
λέγοντες. μὴ τούτου, ἀλλὰ τὴν βα-
ραββᾶν. ἢ ὁ βαρραββᾶς λεγόμενος.
τότε οὖν ἔλαβεν ὁ πιλάτος
τὸν ἰησοῦν, καὶ ἑμαστῆγισεν.
καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέ-
φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐ-
τοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἰμάτιον πορ-
φυρῆν ἐπέβαλον αὐτῷ, καὶ
ἰησοῦν, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων. καὶ ἰδύλυθα αὐτῷ ῥαπίσ-
ματα. βύβασις ἔν ἡμῶν ἐξῶ ὁ
πιλάτος.

Regnum meum non est ex hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utiq; decertarent, ne traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis, quod rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundum, ut testimonium feram ueritati. Omnis qui est ex ueritate, audit uocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est ueritas? Et quum hoc dixisset, iterum prodijt ad Iudæos, & dicit eis: Ego nullam inuenio in eo causam. Est autem consuetudo uobis, ut unum dimittam uobis in pascha. Vultis ne ergo dimittam uobis illum regem Iudæorum? Clamauerunt rursus omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

Tunc ergo apprehen- 19
dit Pilatus Iesum, & flagel-
lauit. Et milites plectentes
coronam de spinis, imposue-
runt capiti eius, & ueste pur-
purea circumdederunt eum,
ac dicebant: Aue rex Iu-
dæorum. Et dabant ei ala-
pas. Exiit iterum Pila-
tus

A a tus

EVANG. IOANNIS

πιλάτος, ἢ λέγει αὐτοῖς. ἰδοὺ ἄ
 γω ὑμῖν αὐτὸ ἔξω, ἵνα γινώτε, ὅτι
 ἐν αὐτῷ ἔδειξαν αἰτίαν ὑρίσ-
 κω. ἔβη ληθεῖν ἔν ὁ ἰουδῆς ἔξω, φο-
 ρῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον, ἢ
 τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. ἢ λέγει
 αὐτοῖς. ἰδοὺ ὁ ἀνθρώπος. ἔτι οὐκ
 ἔδον αὐτὸ οἱ ἀρχιερεῖς ἢ οἱ ἑστυρί-
 τη ἱεραὺ γασσάρ λέγοντες. φά-
 ρωσον, φάρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ
 πιλάτος. λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, ἢ
 φαρῶσατε. ἐγὼ γὰρ οὐκ ὑρίσκω
 ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπειρηθίσαρ
 αὐτῷ οἱ ἰσδαῖοι. ἡμεῖς νόμον ἔχο-
 μεν, ἢ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὁ-
 φήκη ἀποθάνειν, ἔτι ἰαντὸν τὸν
 ἡδὲν διὰ ἰπείουσι. ἔτι ἔν ἡμεῶν
 ὁ πιλάτος τῶτον ἢ λόγον, μᾶλ-
 λον ἐφοβήθη. ηγεῖ ἡσὺ ληθεῖν ἢ τὸ
 πραΰνωριον πάλιν, ἢ λέγει τῷ ἰου-
 δῆ. πῶθεν εἶσὺ; ὁ ἰουδῆς ἀπέκρι-
 σεν ἔν ἰσραὴλ αὐτῷ. λέγει οὐκ
 αὐτῷ ὁ πιλάτος. ἡμοὶ δὲ καλεῖς;
 ἔν οἱ δῆς ἔτι ἔβραϊσάν ἔχω φαρ-
 ρῶσαί σε, ἢ ἔβραϊσάν ἔχω ἀπολύ-
 σαι σε; ἀπειρηθὶν ὁ ἰουδῆς. ἔν ἔχεις
 ἔβραϊσάν ἢ δὲ μίαν κατ' ἐμοῦ εἰ-
 μὴ ἴω σοὶ ἰσραὴλ ἄνωθεν. διὰ
 τῶτον ὁ παραδεδῆς με σοὶ μέλλο-
 να ἀμαρτίαν ἔχει. ἐν τῶτον ἰσραὴλ
 ὁ πιλάτος ἀπολύσαι αὐτόν. οἱ
 δὲ ἰσδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες.
 ἡμῶν τῶτον ἀπολύσεις, οὐκ εἶ φί-
 λος ἢ βασιλεὺς. πᾶς ὁ βασιλεὺς
 αὐτόν

tus foras, & dicit eis: Ecce
 adduco uobis eum foras, ut cog-
 noscatis quod nullā in eo cau-
 sam inuenio. Exiit ergo Iesus
 foras, gestans spineā coronam,
 & purpureum palliū. Et dicit
 eis: Ecce homo. Quum ergo ui-
 dissent eum pontifices & scri-
 sti clamabant, dicentes: Crucifi-
 ge, crucifige. Dicit eis Pilatus:
 Accipite eum uos. et cruci-
 cifigite: ego enim nō inuenio in
 eo causam. Responderūt ei Iu-
 daei: Nos legē habemus, & se-
 cundum legem nostrā debemus
 mori: quia filiū dei se fecit. Quum
 ergo audisset Pilatus hūc sermo-
 nem, magis timuit: et ingressus
 est praetorium iterum, & dicit
 ad Iesū: Unde es tu? Iesus au-
 tem responsū non dedit ei. Di-
 cit ergo ei Pilatus: Tibi nō lo-
 queris? nescis quod potestatem
 habeam crucifigendi te, & po-
 testatē habeam absoluedi te?
 Respondit Iesus: Non habetis
 potestātē aduersum me ullam,
 nisi tibi datum esset à superioribus.
 Propterea qui me tradidit tibi,
 maius peccatum habet. Et
 ex eo querebat Pilatus absolue-
 re eum. Iudaei autē clamabant,
 dicentes: Si hunc absolueris, nō
 es amicus Caesaris. Quicumque se
 regem

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΧ.

πῶτον ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ λαί
 κάρη. ὁ δὲ πωλάτος ἀκούσας
 αὐτὸν τὸν λόγον, ἠγάγετο ἐξω
 τοῦ οἴκου, καὶ ἐκέλευσε ἰδί τοῦ
 ἑκμακτος ἢ τόπον λεγόμενον λι
 θοστρωτον, ἢ γαββαθᾶ.
 ἢ παρασκευῆ τῆς ἑσπέρης, ὡρα
 ἦν ἡ ἑσπέρη, καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαί
 οῖς. Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. οἱ δὲ
 ἐκρούσασαν. ἄρον, ἄρον, ταύ
 ρισον αὐτὸν. λέγει αὐτοῖς ὁ πι
 λάτος, τὸ βασιλεὺς ὑμῶν ταυρώ
 σαι, ἀπὸ κριθίσκου οἱ ἀρχιερεῖς, ἐν
 ἑσπέρῃ βασιλεὺς, ἢ καὶ λαίσσαρα.
 τίτι ἔρ παρὶ δωκίμῃ αὐτὸν αὐ
 τοῖς. ἵνα ταυρωθῆ. παρὶ λαβον
 ἢ τῆς ἑσπέρης, καὶ ἀπὸ γαζον, καὶ βα
 τᾶσον τῆς ταυρῆς αὐτῆς, ἢ ἡλιμ
 ἢ τῆς λεγόμενον κρανίς τόπον.
 ἢ λέγει ἢ ἐρασίσι γολγοθᾶ, ὅπου
 αὐτὸν ἐταύρωσαν. καὶ μετ' αὐτῶ
 ἄλλοι δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν,
 μίσην ἢ τὸν ἰησοῦν. ἐγραψε ἢ καὶ
 τίτλον ὁ πωλάτος, καὶ ἔθηκεν ἰδί
 τῆς ταυρῆς. ἢ ἡ γυγραμμένον. ἢ
 σῆς ὁ βασιλεὺς τῆς βασιλείας
 ἰουδαίων. τῆτον ἔρ τὸν τίτλον
 πολλοὶ ἀνεγνώσαν τῆς ἰουδαίων,
 ἐπὶ ἡρώδῃ ἢ τῶ ἡρώδῃς ὁ τόπος
 ἐπὶ ταυρωθῆ ὁ ἰησοῦς. καὶ ἦν γε
 γραμμένον ἐρασίσι, ἢ ἡλιμῆσι,
 ἢ ἡμασίσι. ἢ λέγον ἔρ τῷ πωλάτω
 ἢ ἀρχιερεῖς τῆς ἰουδαίων. καὶ γρά
 φη, ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων,
 ἢ ἡλιμ

regem facit, cōtradicit Caesaris
 Pilatus autē quū audisset hunc
 sermonem, produxit foras Ie
 sum, seditq; pro tribunali in loco
 qui dicitur Lithostrotos, He
 braice autē Gabbatha. Erat au
 tē parasceue paschæ, hora fer
 mē sexta, & dicit Iudæis: Ec
 ce rex uester. Illi autē clama
 bant. Tolle, tolle, crucifige eū.
 Dicit eis Pilatus: Regem ue
 strum crucifigam? Responde
 runt pontifices: Non habemus
 regem, nisi Cæsarē. Tunc er
 go tradidit eum illis, ut crucifi
 geretur. Acceperunt autem
 Iesum, & abduxerunt, atque
 ibi bauians crucem suam, exiuit
 in eum, qui dicitur Caluaria, id
 eum, Hebraice autē Golgotha,
 ubi crucifixu eum, & cum
 eo alios duos hinc & hinc, me
 dium autem Iesum, Scripsit
 autem & titulū Pilatus, & po
 suit super crucem. Erat autem
 scriptū: Iesus Nazarenus rex
 Iudæorū. Hunc ergo titulum
 multi Iudæorum legerunt, quia
 prope ciuitatem erat locus ubi
 crucifixus est Iesus. Et
 erat scriptum Hebraice &
 Græce & Latine. Dicebant
 ergo Pilato pōtifices Iudæorū:
 Noli scribere, Rex Iudæorū:
 ἢ ἡ sed

ΕΥΑΝΓ.

ΙΟΑΝΝΙΣ

ἀλλ' ἔτι ἐνανθὸς αἰτι, βασιλιῶς
 αἰμι τ' ἰσθλῶν. ἀπειρήν ὁ πι
 λατ' ὁ γέγραφα, γεγραφα. εἰ
 ἔμ φρατιῶτῃ ἔτι ἰσθρωσαρ τ'
 ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτῆ,
 καὶ ποιῶν τισαρεα μέρη, ἱμά-
 σω φρατιῶτῃ μέρος, καὶ τ' χιτῶνα
 ἡν ἵδ' χιτῶν ἄραφος ἐκ τ' ἀνω-
 βιν ὑφαντὸς δι' ἔλου. ἔπειν εὐν
 πρὸς ἀλλῶλες. μὴ σχίσωμεν αὐ-
 τὸν, ἀλλὰ λήξωμεν πρὶ αὐτοῦ
 τίνος ἔσαι. ἵνα ἡ γραφὴ πληρω-
 θῆ ἢ λέγουσα. Διὲμ ρίσαντο τὰ
 ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἡδὲ τὸν
 ἱματισμὸν μου ἔλαβον κληῖρον.
 οἱ μὲν ἔμ φρατιῶτῃ τευτα ἰποῖν
 σαρ. ἐσθῆνισαν ἢ παρὰ τῶ φαν-
 ρῶ τ' ἰησοῦ ἢ μνηρ αὐτ' ἢ ἢ ἀδελ-
 φῆ ἢ μνηρὸς αὐτ' μαρία ἢ τοῦ
 κλωπᾶ, καὶ μαρία ἢ μαρδαλιωῆ.
 ἰησοῦς οὐρ ἰδῶν τὴν μνηρᾶ καὶ
 τὸν μαθητὴν παριστῶτα, ἔμ ἢ-
 γάπα, λέγει τῇ μνηρὶ αὐτῆ. γύ-
 ναι, ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου. αἰτα λέγει τῷ
 μαθητῇ. ἰδοὺ ἡ μητὴρ σου. καὶ
 ἀπ' ἰησοῦς τ' ὥρας ἔλαβον ὁ μα-
 θητὴς αὐτῶν εἰς τὰ ἱλῖα. μνηρὰ
 τῆτο εἰσῶς ὁ ἰησοῦς, ὅτι πάντα
 ἡδὲν τετέλεσαι, ἵνα τελεσθῆ ἢ
 γραφὴ, λέγει. Διὲμ. σιυῖ ὁ ἔμ
 ἔκειτο ἔξω μνηρ. οἱ ἢ πλῆσαν
 τις σπ. γγορ ἔξω καὶ ἰσῶπω πι-
 εἰδεντες, προσώληγαν αὐτ' τῷ
 φέματι. ὅτι ἔμ ἔλαβι τὸ ἔξω ἢ
 ἰησοῦς,

sed quod ille dixerit, Rex sum
 Iudaeorū. Respondit Pilatus:
 Quod scripsi, scripsi. Milites
 ergo qui crucifixissent Iesum,
 acceperunt uestimenta eius, &
 fecerunt quatuor partes, uni-
 cuique militi partem & tunicam.
 Erat autē tunica inconsutilis, &
 summo contexta per totum. Di-
 xerunt ergo inter se: Ne scinda-
 mus eam, sed sortiamur de illa
 cuius sit. Ut scriptura imple-
 retur, dicens: Partes sunt uesti-
 menta mea sibi, & in uestem
 meam serunt sortem. Et mi-
 lites quidem haec fecerunt. Sta-
 bant autem iuxta crucem Iesu
 mater eius, et soror matris eius
 Maria Cleopae, & Maria
 Magdalene. Quum uidisset er-
 go Iesus matrem ac discipulum
 astantem, quem diligebat, dicit ma-
 tri suae: Mulier, ecce filius tu-
 us. Deinde dicit discipulo: Ec-
 ce mater tua. Et ex illa hora
 accepit eam discipulus in sua.
 Postea sciens Iesus, quod omnia
 iam consummata essent, ut con-
 summaretur scriptura, dicit:
 Sitio. Vas igitur erat positum
 aceto plenum. Illi uero imple-
 runt spongiam aceto et hyssopo
 & impositam admoerunt ca-
 pi eius. Quum ergo accepisset
 Iesus

ΕΛΕΥΤΗΧΙΧ.

ἰησοῦς, ἐπι. τιτίλιτσι. κὶ κλί-
 τας τῶν κεφαλῶν παρίδωκε τὸ
 πνεῦμα. οἱ δὲ ἱσθαῖοι, ἐπὶ πα-
 ρουσίᾳ αὐτοῦ, ἵνα μὴ μὲν ἰδοὺ τὸ
 σωθῆναι τὰ σώματα ἐν τῷ σαββά-
 τῳ, ἀλλὰ μὴ μείζονα ἢ τὸν πνεῦμα
 τῷ σαββάτῳ, ὁρῶντες αὐτῶν πρῶ-
 τος, ἵνα καταγῶσιν αὐτῶν
 τὰ σκέλη, καὶ ἀρῶσιν. ἡ δὲ
 αὐτῶν φωνή, καὶ τοῦ μὲν
 πρώτου κατὰ ξυρ σκέλη, καὶ τοῦ
 ἄλλου τὸν σωθῆναι αὐτῶν.
 οἱ δὲ τὸν ἰησοῦν ἰδόντες, ὡς εἶ-
 πεν αὐτῶν ἡ δὲ τῶν ἰσθαῖων, ὡς ἔ-
 ραξεν αὐτοῦ τὰ σκέλη. ἀλλὰ
 οἱ τῶν στρατιωτῶν λόγος αὐτοῦ
 τῶν πλυστῶν ἰουδαίων, καὶ ἰουδαίων
 ἡ δὲ αὐτῶν ἡ δὲ αὐτῶν. καὶ οἱ
 ἰουδαῖοι μαρτύρηκε, καὶ ἀληθι-
 νῶν αὐτῶν ἡ δὲ μαρτυρία. καὶ
 οἱ δὲ αὐτῶν ἐπὶ ἀληθῶν λέγει,
 ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσῃτε. ἐγένετο
 γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρω-
 θῇ. ἰσθαῖον δὲ σωθῆναι αὐτῶν αὐ-
 τῶν. καὶ πάλιν ἰσθαῖον γραφὴ λέγει.
 ὁρῶνται αἱ δὲ ἡ δὲ ἰσθαῖον ἡ δὲ
 τὰ δὲ ταῦτα ἡ δὲ ἰσθαῖον τὸν πρῶ-
 τος ὁ ἰσθαῖον ἀπὸ ἀριμαθαίας
 ἡ δὲ μαθητῆς τῷ ἰησοῦ, λευρυμ-
 μῆς. ἡ δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν
 ἰουδαίων, ἵνα ἀρῆ τὸ σῶμα τοῦ ἰη-
 σοῦ, καὶ ἐπιβύσειεν ὡς ἰσθαῖον.
 οἱ δὲ αὐτῶν καὶ νικόδημος ὁ ἰου-
 δαῖος πρὸς ἰησοῦν ἡ δὲ πρῶ-
 τος,

Iesus acetum, dixit: Consum-
 matum est, & inclinato capi-
 te tradidit spiritum. Iudaei er-
 go, quoniam parasceue erant,
 ut non remanerent in cruce cor-
 pora sabbato (erat enim mag-
 nus dies ille sabbati) rogave-
 runt Pilatum, ut frangerentur
 eorum crura, ac tolleretur. Ve-
 nerunt ergo milites, & primi
 quidem frangerunt crura, &
 alterius qui crucifixus est cum
 eo. Ad Iesum autem quum
 uenissent, ut uiderunt eum
 iam mortuum, non frangerunt
 eius crura: sed unus militum
 lancea latus eius fodit, & con-
 tinuo exiit sanguis & aqua.
 Et qui uidit, testimonium per-
 hibuit, & uerū est testimonium
 eius. Et ille scit quod uera di-
 cit, ut & uos credatis. Facta
 sunt enim haec, ut scriptura im-
 pletur: Os non comminuetis
 ex eo. Et rursus alia scriptu-
 ra dicit: Videbunt in quem pu-
 gnerunt. Post haec autem ro-
 gavit Pilatum Ioseph Ari-
 mathiensis, qui erat discipulus
 Iesu, sed occultus propter me-
 tum Iudaeorum: ut tolleret cor-
 pus Iesu, idq; permisit Pila-
 tus. Venit autē et Nicodemus
 qui uenerat ad Iesum nocte pri-
 ma.

EVANG. IOANNIS

του, φέρον μίγμα μόρους ἢ ἄλλο
 ἢς ὡς λυφὰς ἑκατόμ. ἔλαβον
 ἔν τὸ σῆμα τῆ ἰησοῦ, ἢ ἰησοῦ
 αὐτὸ ὀθονίοις μίτῃ τ' ἀρωμάτων
 κα' ὡς ἴδος ὄψι τοῖς ἰσραῖοις ἐν
 ταφιάσειν. ἔν ἢ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
 ἰεραυρόδην, λιπὸν καὶ ἐν τῷ κί
 πῳ μνημείον ἰωαννοῦ, ἐν ᾧ δ' ἀει
 πῶ οὐδὲς ἐτίθη. ἐκὰ οὖν διὰ
 τὴν παρασκευὴν τῶν ἰσραῖων,
 ὅτι ἰγγύς ἔν τὸ μνημείον, ἰδη
 κεν τὸ ἰησοῦ.

20 Τῇ ἡμέρῃ τ' σαββάτων μαρία
 ἡ μαγδαλινὴ ὄρχεται πρῶτῃ,
 σκοπῆσας ἐπὶ ὄψεσ, ἐς τὸ μνημείον
 κὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμολύμῳ ἐν
 τῷ μνημείου. φέρεται ἔν κὶ ὄρχεται
 πρὸς σίμωνα πέτρον, κὶ πρὸς τ'
 ἄλλον μαθητῶν, ὅν ἐπίδει ὁ ἰη
 σοῦς, κὶ λέγει αὐτοῖς. ἴσαρ τὸν
 κίριον ἐκ τῶ μνημείου, κὶ ἐκ οὐδ' α
 μὲν πῶ ἰδηκεν αὐτὸν. βῆ ἄρ' ἔσεν
 ἔν τὸ πέτρον κὶ ὁ ἄλλος μαθη
 τῆς, κὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημείον.
 ἔβριχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, κὶ ὁ ἄλλ
 ος μαθητῆς πρὸ ἰσραῖοις τέ
 χιον τῶ πέτρον, κὶ ἦλθε πρῶτος
 εἰς τὸ μνημείον κὶ παρακύψας,
 βλέψας ἐξέμνησεν τὰ ὀθονία, δ' ἐμύ
 τοι εἰσῆλθῆν. ὄρχεται οὖν σί
 μων πέτρον καὶ ἀπολουδῶν αὐτῶ,
 καὶ εἰσῆλθῆν εἰς τὸ μνημείον,
 καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθονία ἐξέμνησεν,
 καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἔν ᾧ ἔκειτο ἄ
 κριφαλῆς

num, ferens mixturā myrrinā
 & aloes ad libras ferme centū.
 Acceperūt ergo corpus Iesū
 & obuinxerūt illud lineis cum
 aromatibus, sicut mos est Iu
 daeis sepelire. Erat autē in eo
 loco ubi crucifixus est, hortus, et
 in horto monumentum novum,
 in quo nondum quisquā positus
 erat. Ibi ergo propter parasite
 uē Iudaeorū, quod in propinquo
 esset monumentū, posuerūt Iesū.

Vno uero die sabbatorū Ma
 ria Magdalene uenit mane,
 quū adhuc tenebrae essēt ad mo
 numentum, uidetq; lapidē subla
 tum a monumento. Currit er
 go & uenit ad Simonē Petrū,
 & ad alterū illum discipulum,
 quem amabat Iesus, & dicit il
 lis, Susulerunt dominū ē monu
 mēto, et nescimus ubi posuerūt
 eū. Exiit ergo Petrus & ille
 alius discipulus, et uenerunt ad
 morumentū. Currebāt autē duo
 simul, & ille alius discipulus
 praecurrit citius Petro, uenitq;
 prior ad monumentū. Et quū
 se inclinasset, uidit posita lin
 teamina, non tamen introuit.
 Venit ergo Simon Petrus se
 quens eum & intrauit in mo
 numentū, et uidit linteamina po
 sita, & sudariū q̄ fuerat super
 caput

Ο ΑΡΧΗ ΧΧ.

ἰσραὴλς αὐτῷ, ὃ μετὰ τῷ ὀβονίω
 κήρυκτον, ἀλλὰ χωρὶς ἐν τῷ
 μέρει ἴνα τόπον. τότε ὅρ ἰ-
 σὺλδὲ κὶ ὁ ἀπλος μαθητὴς, ὃ ἐλ-
 θὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 εἶδεν ἐπί τῶν οὐρανῶν, ὃ δὲ πρῶτος γὰρ ἡ-
 λειψαν τὴν γραφὴν, ἐτιδὲ αὐτῷ
 ἐν νεκρῶν ἀναστάσει. ἀπὸ τῶν ἁλδων
 ὅρ πάλιν πρὸς ἑαυτὸς οἱ μαθη-
 τῆ. μαρία ἡ εἰσῆκτος πρὸς τὸ μνη-
 μεῖον κλάισα ἔξω. ὡς ὅρ ἐκλαίει
 παρὶν ἑαυτῆς εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 εἰσὶν δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς,
 καθεῖστο μέγας ἴνα πρὸς τῆ κεφα-
 λῆ, καὶ ἴνα πρὸς τοῖς ποσίν, ἔπα-
 ἔθηκαν τὸ σῶμα τῷ ἰησοῦ. καὶ λέγει
 εἰς αὐτῆ ἱεῖνοι. γίνου, τί κλαί-
 ει λέγει αὐτοῖς, ὅτι ἴσθον τῷ λυ-
 γνίμω, καὶ ἐν οἷδα πῶ ἔθηκαν
 αὐτῶν. καὶ ταῦτα εἰπὼσα ὄρ-
 φῆ ἴνα τὰ ἐπίσω. καὶ εἰσὶν τὸν ἰη-
 σοῦ ἔσθοντα, καὶ ἐν ἡδὲ ἐτι ὁ ἰησοῦς
 εἶπ. λέγει αὐτῆ ὁ ἰησοῦς. γίνου, τί
 κλαίεις; τίνα ἰσθῶν ἐκείνη θουῶ
 σα ἐτι ὁ κηρυκτὸς εἶπ. λέγει αὐ-
 τῆ. ὡρρε, εἰ σὺν ἐβάστασας αὐτῷ,
 ἴπὶ μοι πῶ αὐτὸν ἔθουκας, καὶ ὡ
 αὐτὸν ἄρῶ. λέγει αὐτῆ ὁ ἰησοῦς,
 μαρία. σφραγῆσα ἰσθῶν, λέγει αὐ-
 τῆ. ραββουνι, ὃ λέγει θὲ διδάσ-
 κας. λέγει αὐτῆ ὁ ἰησοῦς. μὴ με-
 κίπῃ. εἶπω γὰρ ἀναβῆκα πρὸς
 τὸν πατέρα μου. πορεύεσθε πρὸς
 τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὶ αὐτοῖς.
 ἀνακείτω

caput eius non cum lineami-
 nibus positū, sed separatim in-
 uolutū in unū locum. Tūc ergo
 introiuit et ille alius discipulus,
 qui uenerat prior ad monumen-
 tū, uiditq; et credidit, nondum
 enim nouerant scripturā, q; oport-
 uisset eū a mortuis resurgere.
 abierūt ergo rursus discipuli ad
 semetipsos. Maria autē stabat
 ad monumentū foris plorans.
 Dum ergo staret, inclinauit se
 in monumentum, et uidet duos
 angelos amictos albis, sedentes
 unum ad caput, et alterū ad pe-
 des illic, ubi posuerāt corpus Ie-
 su. Dicit ei illi, Mulier, quid
 ploras? Dicit ei, Susceperunt
 dominum meū, nec scio ubi po-
 suerunt eū. Hęc quā dixisset,
 conuersa est retrorsum, et ui-
 det Iesum stantem, nec sciebat
 q; Iesus esset. Dicit ei Iesus,
 Mulier, quid ploras? Quē que-
 ris? Illa existimans q; hortula-
 nus esset, dicit ei, Domine, si
 tu asportasti eū, dicito mihi ubi
 posueris eū, et ego eum tollam.
 Dicit ei Iesus. Maria. Con-
 uersa illa, dicit ei Rabboni, quod
 dicitur magister. Dicit ei Ie-
 sus: Noli me tangere. Nondū
 enim ascēdi ad patrem meū. Sed
 uade ad fratres meos, et dic eis

Ascendo
 A a iij

ΕΥΑΓΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἀναβαίνο πρὸς τὸν πατέρα μου
 ἢ πατέρα ὑμῶν, ἢ θεὸν μου ἢ
 θεὸν ὑμῶν, ὅρα καὶ μαρτῖα ἢ μαρ
 τῖα λαλῶν, ἀναγγέλλωσα τοῖς μα
 ρτυταῖς, ὅτι ἔώρακα τὸν υἱόν μου,
 ἢ ταῦτα ἔπειν αὐτῷ. ὅσους οὖν
 ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῇ μετὰ τῆ
 σαββάτων ἢ τῆ θυρῶν κλεισσο
 μένων, ὅπως ἦσαν οἱ μαθηταὶ συ
 νημενοὶ διὰ τὸ φόβον τῆ ἰσθαί
 ων, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς, ἢ ἔστη ἐς τὸ
 μέσον, ἢ λέγει αὐτοῖς. εὐλόγη ὑ
 μῖν. ἢ τὸ ἐπὶ ἡμῶν ἐδίξεν αὐτοῖς
 τὰς χεῖρας ἢ πῶν πλευρῶν αὐ
 τῶ. ἐχάρησαν ὅν οἱ μαθηταὶ, ἢ ἰ
 δόντες τὸ κῆρυον. ἔπειν ὅν αὐτοῖς
 ὁ ἰησοῦς πάλιν. εὐλόγη ὑμῖν. ἢ α
 θῶς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ
 πέμπω ὑμᾶς. ἢ τὸ ἐπὶ ἡμῶν, ἐνι
 φύσησι, ἢ λέγει αὐτοῖς. λάβετε
 πνεῦμα ἅγιον. ἢν τινῶν ἀφῶτε
 τὰς ἰμαρτίας, ἀφίεντε αὐτοῖς,
 ἢν τινῶν κρᾶτῆτε, καὶ κρᾶτῶτε.
 δωμάς δὲ ἐς ἢν τῶν δώδεκα ὁ
 λεγόμενος ὁ δίδυμος, ὅν ἰὼν μετὰ
 αὐτῷ ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς. ἐλεγεν
 οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ, ἢω
 γάκαρ ἐν τῶν υἱόν μου. ὁ ἢ ἔπειν
 αὐτοῖς, ἢν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χεῖ
 ραῖς αὐτῷ τῶν τέσσαρον τῆ ἡλων, ἢ
 βάλω τὸν δάκτυλον μου ἐς τὸ
 πον τῆ ἡλων, ἢ βάλω πῶν χεῖ
 ρα μου ἐς πῶν πλευρῶν αὐτῷ, οὐ μὴ
 πιστεύσω. ἢ μετὰ ἡμέρας ὀκτώ
 πάλιν

Ascendo ad patrem meum et
 patrem uestrum, et deū meum,
 & deum uestrum. Venit Mar
 na Magdalene, annuncians di
 scipulis quod uidisset a nimum
 & ea dixisset sibi. Quam ergo
 uestera esset die illo qui erat u
 nus sabbatorum, et fores essent
 clausie, ubi erant discipuli con
 gregati propter metum Iudaeo
 rum, uenit Iesus, stetitq; in me
 dio & dicit eis: Pax uobis.
 Et quum haec dixisset, ostendit
 eis manus ac latus suum. Ga
 uisi sunt ergo discipuli, uiso do
 mino. Dixit ergo eis iterum,
 Pax uobis. Sicut misit me pa
 ter, ita & ego mitto uos. Haec
 quum dixisset, flauit in eos &
 dicit eis: Accipite spiritum
 sanctum. Quorū unq; remissi
 tis peccata, remittantur eis.
 quorūcunq; retinueritis, retente
 sunt. Thomas autē unus ex duo
 decim, qui dicitur Didymus,
 non erat cum eis quando uenit
 Iesus. Dixerunt ergo ei alij
 discipuli, Vidimus dominum.
 Ille autē dixit eis, Nisi uidero
 in manibus eius uestigium cla
 uorum, et mittam digiti meum
 in uestigium clouorum, & mit
 tam manum meā in latus eius,
 non credam. Et post dies octo
 iterum

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΧΙ.

πάλιν ἦσαν ἰσω οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τῷ, καὶ δοῦναι μετ' αὐτῷ. ὁρῶντες δὲ
 ἰησοῦς τὸ θυρῶν κλεισμένων,
 καὶ ἰσῶν τὸ μίσθον, καὶ ἔπειρ. ἔβη-
 ναι εἰς αὐτά. λέγει τῷ θυρῶν, ἔβη-
 ρε. καὶ ἀνέβη λέγων αὐτῷ, καὶ ἰδε ἰσῶς
 χεράς μου, καὶ φέρε τὴν χερά σου,
 καὶ βάλλα εἰς τὴν πλευρά μου,
 καὶ μὴ γίνῃ ἀπίστος, ἀλλὰ πιστός.
 ἀπεκρίθη δὲ δοῦναι, καὶ ἔπειρ αὐ-
 τῷ. ὁ λέγει εἰς αὐτὸν καὶ ὁ θεὸς μου. λέ-
 γει αὐτῷ ἰησοῦς, ὅτι ἰσῶν καὶ με-
 θυμῶν, πιστὸς ἦν καὶ μακάριοι
 οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.
 πολλὰ μὲν ἔμνησεν ἄλλα σημεῖα ἐ-
 ποιῶν ὁ ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μα-
 θητῶν αὐτῶν ἀνεῖστι γεγραμμέν-
 ναὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ταῦτα δὲ
 γέγραπται, ἵνα πιστεύσῃτε, ὅτι ὁ
 ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἔστιν.
 καὶ ἵνα πιστεύσῃτε ἵνα ἴχητε ἐν
 τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἐφάνησεν ἰσω
 τῷ πάλιν ὁ ἰησοῦς ἐπὶ τῷ θαλάσ-
 σω τῆς τιβεριάδος. ἐφάνησεν δὲ
 ὅτε ἦσαν ὁ μὲν σίμων πέτρος καὶ
 θυμῶν, ὁ λεγόμενος διδυμὸς, καὶ
 ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ ναυῶν τῶν γαλι-
 λαϊκῶν, καὶ οἱ τῶν σιδαιῶν, καὶ ἄλλοι
 ἐκεῖ μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐ-
 τοῖς σίμων πάτερ. ἔκαστε ἀλι-
 θειρ. λέγουσιν αὐτῷ. ὁρῶμεν
 βασιλεὺς σὺν σοι. βῆ ἵππον καὶ ἀ-
 νήσασθαι εἰς τὸ πλοῖον ἐθέλεις, καὶ ἐμ-
 οὐμένη

iterum erat discipuli eius intus,
 & Thomas cum eis. Venit Ie-
 sus ianuis clausis, & ste it in
 medio, & dixit: Pax uobis.
 Deinde dicit Thomas, Infer
 digitū tuum huc, et uide manus
 meas, & admoue manū tuam,
 & immitte in latus meū, & no-
 li esse incredulus, sed credens.
 Respondit Thomas, et dixit ei:
 Dominus meus & deus meus.
 Dicit ei Iesus: Quia uidisti me
 Thomae, credidisti: beati qui
 non uiderunt & crediderunt.
 Multa quidem et alia signa fe-
 cit Iesus in conspectu discipu-
 lorum suorum, quae non sunt
 scripta in libro hoc. Haec au-
 tem scripta sunt, ut credatis,
 quod Iesus est Christus ille fi-
 lius dei, & ut credentes uitam
 habeatis per nomen eius.

Postea manifestauit se ite-
 rum Iesus ad mare Tyberna-
 dis, Manifestauit autem sic.
 Erant simul Simon Petrus &
 Thomas, qui dicitur Didy-
 mus: & Nathanaël, qui erit d
 Cana Galilaeae, & filij Zebe-
 dæi, alijque ex discipulis eius
 duo. Dicit eis Simon Petrus:
 Vado piscatū. Dicunt ei: Ve-
 nimus et nos tecū. Exierunt et
 ascenderunt in nauim statim, et
 illa

ΕΥΑΝΓ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἰσθμῶ τῆ νυκτὶ ἐπίσταν οὐδὲν.
 πρωίας ἢ ἕδω γενομένης ἔσθῃ ὁ
 ἰησοῦς ἔς τ' αἰγιαλόν, ὃ μὲν τρι
 ἕκαστον οἱ μαθηταί, ὅτι ἰησοῦς
 ὄντι. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. πᾶ
 δια μὴ τι προσφάγιον ἔχετε. ἃ
 πενήθυσαν αὐτῶ, ὃ ἢ ἔσθῃ αὐ
 τοῖς. βάλτετε ἔς τὰ δεξιὰ μέ
 ρη τ' ὡλοῖς τὸ δίχτυον, καὶ ἐρύ
 σαιτε. ἔβαλον ὅρ, καὶ οὐκ ἔτι αὐτὸ
 ἔλκυσαν ἰσχυρὰ ἀπὸ τ' πλήθους
 τ' ἰχθύων. λέγει ὅρ ὁ μαθητὴς ἰ
 κῆνος, ὅρ ἡγάπα ὁ ἰησοῦς, τῷ ὡ
 ἔρω. ὁ κύριός ἐστι. σίμων ὅρ ὡ
 ἔρω ἀκούσας, ὅτι ὁ κύριός ἐστι, τ'
 ἐπὶ τὸ ὄψω δὲ ἐξῶσθη, ἦν γὰρ τυμ
 πῶς, καὶ ἔβαλον ἑαυτ' ἔς τὴν θά
 λασαν. οἱ ἢ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ
 ὡλοῖσιν ἔλκυσαν. ὃ γὰρ ἦσαν μα
 τῶν ἀπὸ τ' γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ
 πηχῶν διακοσίων, ἀφροντες τὸ
 δίχτυον τ' ἰχθύων. ὡς ὅρ ἀνέβη
 σαν ἔς τὴν γῆν, ὅρ ἔπεισαν ἀνθρώ
 κιαρ καὶ μέλω, καὶ ὄφραριον ἐπιπέ
 μνον καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰη
 σοῦς. ἀνέβητε ἀπὸ τῶν ὄφραριων
 ὅρ ἐπίσταντε νῦν. ἀνέβη σίμων
 πέτρος καὶ ἔλκυσεν τὸ δίχτυον ἐπὶ
 τ' γῆς, μετ' ὅρ ἰχθύων μεγάλων
 ἑκατ' πενήκοντα ἑπτῶν, καὶ τοσού
 των ἰσθμῶν, ὃν ὄρα ἔσθῃ τὸ δίχτυ
 ον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀντι,
 ἀφιστήσθε. ὃ ὄρα ἢ ἐτόλμα τῶν
 ματῶν ὄρα ἔσθῃ αὐτ', οὐ τίς ἔσθῃ;
 ἃ ὄρα,

illa nocte nihil coeperunt. Mane
 autem iam facto stetit Iesus in
 littore, non tamen cognoverunt
 discipuli, quod Iesus esset. Di
 cit eis Iesus: Pueri, nū quid es
 sonij habetis? Responderunt ei
 Nō. At ille dicit eis: Mittite
 in dextrā nauigij partē rete, et
 inuenietis. Miserunt ergo et
 non ualebant illud trahere pro
 non ualebant illud trahere pro
 multitudme pisciū. Dicit ergo
 discipulus ille quem diligebat
 Iesus, Petro: Dominus est. Si
 mon ergo Petrus quū audisset
 quod dominus esset, tunica su
 cinxit se, erat enim nudus, et
 misit se in mare. At ij autē di
 scipuli nauigiolo uenerunt: non
 enim longe aberant a terra, sed
 circiter cubitus ducentis, trahen
 tes rete pisciū. Ut ergo descen
 derunt in terram, uiderunt pro
 nas positas, et piscem superposi
 tum, et panē. Dicit eis Iesus:
 Afferte de piscibus quos preda
 didistis nunc. Ascēdit Simōn
 Petrus, et traxit rete in terram
 plenum magnis piscibus centum
 quinquaginta tribus. Et quum
 tot essent, non est scissum rete.
 Dicit eis Iesus: Venite,
 prandete. Et nemo discipulo
 rum audebat interrogare eum,
 dicens: Tu quis es? et quom
 scirent

Θ Α Ρ Ψ Τ Χ Χ Ι .

ἀλλοτε, ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ὅρχει
 ἢ ἄν ὁ ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸ ἄρ-
 τρον, καὶ διδωσιν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀ-
 ψάριον ὁμοίως. τὸτο ἦν τὸ τρίτον
 ἰερὸν βιβλίον ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς
 αὐτοῦ, ἐγὼ δεῖς ἐν νεκρῶν. ὅτι
 αὐτὸν ἔριπσαν, λέγει τῷ σίμωνι
 πέτρον ὁ ἰησοῦς. σίμων ἰωαννᾶ,
 ἀγαπᾷς με πλεον ἄλλων; λέγει
 αὐτῷ. ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φι-
 λῶ σε. λέγει αὐτῷ. βόσκει τὰ ἄρ-
 τια μου. λέγει αὐτῷ πάλιν διώ-
 τῆρον. σίμων ἰωαννᾶ, ἀγαπᾷς
 με; λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε, σὺ οἶ-
 das ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ.
 πείμην τὰ πρόβατά μου. λέ-
 γει αὐτῷ τὸ τρίτον. σίμων ἰωαν-
 νᾶ φίλος μου, ἐλυπήθην ὁ πῆψος
 ὅτι ἄπην αὐτῷ τὸ τρίτον. φίλος
 με, καὶ ἄπην αὐτῷ. λέγει, σὺ πάν-
 τα οἶδας, σὺ γινώσκεις, ὅτι φι-
 λῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. βό-
 σκει τὰ πρόβατά μου. ἀμὲν ἀμὲν
 λέγει σοι, ὅτι ἦς νεώτερος, ἐξών-
 νου ἢ δευτέρου, καὶ περιπάτη-
 σαι ἐκτενῶς τὰς χεῖράς σου, καὶ
 ἔλθου σε ἰώσει, καὶ οἶσαι ὅπου οὐ
 θέλας. τὸτο δὲ ἔπει, σημαίνω μ
 πῶς δανάτω λοξάσει τὸ δειόν.
 καὶ τὸτο ἔπει λέγει αὐτῷ. ἀκολού-
 θη με. ὅτι γραφῆς ἡ ὁ πῆψος,
 ἡλίπης τὸ μαθητῶν ὁ μὴ γάρα ὁ ἰη-
 σοῦς ἀκολούθῃ, δε καὶ ἀνέπαθε-
 ῖν

scirent quod dominus esset. Ve-
 nit itaque Iesus, & accipit pa-
 nem, & dat eis, & piscem si-
 militer. Hac iam tertia vice
 manifestatus est Iesus discipu-
 lis suis quum resurrexisset a
 mortuis. Quum ergo prandis-
 sent, dicit Simoni Petro Iesus:
 Simon Ioannis, diligis me plus
 quam hi? Dicit ei: Etia domi-
 ne, tu scis quod amem te. Dicit
 ei: Pasce agnos meos. Dicit et
 rursus iterum Simon Ioannis,
 diligis me? At illi, Etia domi-
 ne, tu scis quod amem te. Dicit
 ei: Pasce oves meas. Dicit ei
 tertio: Simo Ioānus, amas me?
 Indoluit Petrus, quod dixisset
 sibi tertio, Amas me. dixitq;
 ei, Domine, tu omnia nosti, tu
 scis quod amē te. Dicit ei Ie-
 sus, Pasce oves meas. Amen
 amen dico tibi, quū esses iunior,
 cingebas te, & ambulabas quō
 uolebas, quum autem senueris,
 extendes manus tuas, & alius
 te cinget, et ducet quō non uis.
 Hoc autem dixit, significans
 qua morte glorificaturus esset
 deum. Et quum hoc dixisset,
 dicit ei: Sequere me. Conuer-
 sus Petrus, uidet illum disci-
 pulum, quem diligebat Ie-
 sus, sequentem, et qui recubans

ΕΥΑΝΓ. ΙΟ. ΚΑΡ. XXI.

ἐν τῷ δειπνῶ ἀδὶ τὸ φῦθος αὐτῷ,
 καὶ ἔπει. κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδ
 δός σε; τοῦτο ἰδὼν ὁ πῶς,
 λέγει τῷ ἰησοῦ. κύριε ἤτος δι τί
 λέγεις αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἰὰν αὐτῷ δι
 λω μέλει ὡς ὄρχομαι, τί πρὸς
 σε; σὺ ἀκολούθει μοι. Ἐξήλθεν ἔμ
 ὁ λόγος· ὅτι ἔς τὸς ἀδελφοὺς,
 ὅτι ὁ μαθητὴς ἰησοῦ ἐκ ἀπο
 θνήσκου. καὶ ἐκ ἔπει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς
 ὅτι ἐκ ἀποθνήσκου, ἀλλ' ἰὰν αὐ
 τῶν δειλῶ μέλει ὡς ὄρχομαι,
 τί πρὸς σε; ὁ δὲ τὸς ἐστὶν ὁ μαθητὴς
 ἡ μαρτυρῶν πρὶ τῶν, καὶ γρά
 φας ταῦτα. καὶ οἱ δὲ αὐτῶν ὅτι ἀλη
 θῆς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. ἔστι ἡ
 καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ὅσα ἰποίησεν ὁ
 ἰησοῦς ἃ τίνα ἰὰν γράψωμεν καθ'
 ἑμ, ὅδε αὐτῶν οἴμαι τὸ ἴσχυρον χω
 ρῆται τὰ γραφόμενα βιβλία.

ΤΕΛΟΣ.

in cena super pectus eius, et di
 xit: Domine, quis est ille qui
 tradit te? Huc ergo quum uidi
 set Petrus, dicit Iesu: Domine
 hic autem quid? Dicit ei Iesus
 Si cum uelim manere donec ue
 niam, quid ad te? Tu me se
 quere. Exiit ergo sermo inter
 fratres, quod discipulus ille non
 moreretur. Et non dixerat ei
 Iesus, Non moritur: sed, Si eu
 uelim manere donec ueniam, quid
 ad te? Hic est discipulus ille
 qui testimoniū perhibet de his
 et scripsit haec. Et scimus quod
 uerum est testimoniū eius. Sunt
 autem et alia multa quae fecit
 Iesus: quae si scribatur per singu
 la, nec ipse, opinor, mundus ca
 paret eos qui scriberentur libros.

FINIS.

ACTA APO- STOLORUM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPIUT I.

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον
ἰποῦσα μὲν ὡς πᾶν-
των ὦ θειφιλι, ὡς ἤρξα-
το ἰσοῦς πειθεῖν τε καὶ διδάσ-
καρ, ἀκριβῆς ἤμωρασι, ὑπελάμι-
νθη τοῖς ἀποστόλοις, διὰ τὸν ἰ-
ματὸς ἁγίου, οὗς δεξιέξατο, ἀ-
νελήφθη, οἷς ἡ παρρησια ἐκεί-
νῳ πάντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐ-
τῶν, ἢ πολλοῖς τεκμηρίοις, δι-
ήκων τὸ παρακλονεῖν ὁπτανό-
μην αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ
ὡς πᾶσι βασιλείας τοῦ θεοῦ,
καὶ σωαλιέμεν παρρηγεί-
αυ αὐτοῖς ἀπὸ ἱεροσολύμων
μη χωρίσασθαι, ἀλλὰ περιμέν-
ειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πα-
τρὸς, ἢ ἡκούσατέ μου, ὅτι ἰωάν-
νης μὲν βάπτισμα ὕδατι, ὑ-
μεῖς δὲ βαπτισθεῖσθε ἐν πνεύ-
ματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς
τῶν ἡμετέρας. οἱ μὲν οὖν συ-
νελθόντες ἐκ πρώτων αὐτῶν, λέ-
γοντες. ἡμεῖς, εἰ μὲν τῷ χρένω
τούτῳ ἀποκαθίσταντες τὴν βα-
σιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ: ἐπεὶ δὲ
πρὸς αὐτοῦς, οὐχ ὑμῶν ὅστις γινώ-
σκει χρένω, ἢ λαοῦς, οὗς ὁ
πατὴρ ἰδεῖ ἐν τῇ ἰδία θου-
σία, ἀλλὰ καὶ ψεῦδος δύνανται
ἰπιθεῖν τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος

Superiore quidē volumine
diximus Theophile, de
cunctibus quæ cœpit Iesus
facere tum docere, ad eum
usq; diem quo postquam impar-
titus in hoc ipsum spiritum san-
ctum, mandata dedisset quos de-
legerat, apostolis, sursum assum-
ptus est: quibus etiã seipsū ex-
hibuerat uiuentem, postea quàm
supplicio fuisse affectus, idq; cō-
plicitibus argumētis dū p̄ dies
quadraginta cōspicitur ab illis,
ac loquitur eis de regno dei: &
congregans illos in idem loci,
precepit eis, ne discederent
Hierosolymis, sed ut expecta-
rent promissum patris: de quo
inquit) audistis ex me: quo-
niam Ioannes baptizauit qui-
dem aqua, uos autē baptizabi-
mini spiritu sancto post dies ho-
sæ non multos. Illi igitur ubi
cōuenissēt, percontabantur illū,
dicens: Domine, num in tem-
pore hoc restituis regnū Israē-
l? Dixit autē ad illos: Non est
ues trū nosse tēpora et articulos
temporū, quos pater in sua ipsi
us constituit potestate: sed acci-
pitis uirtutē, postea quidm spi-
ritus

ΑΟΤ. ΑΡΟΣΤ.

ματ' ἰφ' ὑμᾶς, καὶ ἰσραὴ
μοι μάρτυροί ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ,
καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἱερουδαίᾳ, καὶ σαμα-
ρείᾳ, καὶ ἕως ἰσραὴλ τοῦ ὅλ' γῆς. καὶ
ταῦτα ἀπὸ τῶν βλέπόντων αὐτὸν
ἐπὶ ἔργῳ, καὶ νεφέλῃ καὶ λαβὴν αὐ-
τὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
καὶ ὡς ἀτινίσκοντες ἤσαν ἰς τὸν
οὐρανὸν ποροσυμμένου αὐτοῦ, καὶ
ἰδοὺ ἀνδρῶν δύο παριστήθει-
σαν αὐτοῖς ἐν ὄρει τοῦ ὄρους, οἱ
καὶ ἄπορ. ἀνδρῶν γαλιλαίαι,
τί ἰσθίνατι ἐμὲ λέποντες ἄς ἔ-
σονται οὐρανόν; οὗτ' ὁ ἰησοῦς, ὁ ἀνα-
ληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρα-
νόν, οὕτως ἐλεύσεται ὁμοίως
πρὸς ἰερουσαλὴμ αὐτὸν ποροσυ-
μμένον εἰς τὸν οὐρανόν. τότε ὑ-
πέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ
ἔρους τῆς ἡλιουμένης ἰλαίου
ὁ ὄρειν ἰγγὺς ἱερουσαλὴμ σαβ-
βάτου ἔχον ὄσον. καὶ ὅτι ἐστὶν ἡ-
δομ, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπόβηρον
οὗ ἦσαν καταμύνοντες, ὅ, τι
πῆρ', καὶ ἰάκωβ', καὶ ἰω-
άννης, καὶ ἀνδρέας, φίλιπ-
πος, καὶ δωμᾶς βαρδολομαῖ-
ος, καὶ ματθαῖος, ἰάκωβ' ἀλ-
φαίου καὶ σίμων ὁ ζυλωτῆς, καὶ
ἰούδας ἰακώβου. οὗτοι πάντες
ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμο-
θυμαδὸν τῇ προσδοκίᾳ, καὶ τῇ
ἀγάπῃ οὐκ ἔχοντες ἡμετέρας τῆ
ματρὸς τοῦ ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἦσαν
ἀδελφοί

ritus sanctus aduenerit super
uos, & eritis mihi testes non so-
lum Hierosolymis, uerum et
etiam in uniuersa Iudaea, Sa-
mariaq; , denique usque ad ex-
trema terrae. Atque haec lo-
quutus, uidentibus iisdem, in
altum sublatus est: & nubes
subduxit illum ab oculis eor-
um. Quumq; essent defixis in
caelum oculis, cuncte illo, ecce
uiri duo astiterunt illis amicti
uestibus albis, qui et dixerunt
Vin Galilaei quid statis in-
tuentes in caelum? hic Iesus qui
assumptus est a uobis in cae-
lum, sic ueniet quemadmodum
uidistis eum euntem in cae-
lum. Tunc reuersi sunt Hier-
rosolymam a monte qui uocatur
Oliueti, qui abest ab Hier-
rosolymis iter sabbati: & cum
introissent, ascenderunt in coe-
naculum ubi manserant & Petrus,
& Iacobus, & Iohannes
& Andreas, Philippus
& Thomas, Bartholomaeus
& Mattheus, Iacobus Al-
phaei, & Simon Zelotes, &
Iudas Iacobi frater. Hi om-
nes perseuerabant unanimi-
ter in deprecatione & obse-
cratione cum mulieribus &
Maria matre Iesu, cumq;
fratribus

Ο ΑΡΧΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ἀδελφοίς αὐτῶν . καὶ ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ταύταις ἀναστὰς πέπτος ἐν
 μέσῳ τῶν μαθητῶν , εἶπεν . ἐν τῷ
 ἔχθρο ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς
 ἑκατὸν ἑκοσίμ . ἀνδρες ἀδελ-
 φοί , ἴδετε πληρωθῆναι τὴν γρα-
 φὴν ταύτην , ἣν προέφη τὸ πνεῦ-
 μα τοῦ ἁγίου διὰ στόματός μου· ὅτι
 οὐκ ἔστι ἰσχυρὸς τὸ γεννηθῆναι ὁδὸν
 γὰρ τοῖς συλλαβῆσιν τῶν ἰσχυρῶν , ὅτι
 ἑκατὸν ἑκοσίμ· ἡμὲν δὲ ἡμῖν
 ἡ ἀρχὴ τὸν ἑκατὸν ἑκοσίμ ἀνανο-
 τίας ταύτης . οὐτὸ μὲν ἡμῖν ἐν-
 τίστατο χωρίον ἐν τῷ μεθυσθῆναι
 ἀδελφίας , καὶ πρὸς τὴν γενέσθαι
 ἰσχυρῶν· καὶ ἐξήχθη πᾶν
 ταῦτα σπλάγνα αὐτῶν , καὶ γνωστὸν
 ἔγένετο πᾶσι τοῖς ἑκατοικοσίμ
 ἰσχυρῶν , ὡς τε ἑκατὸν ἑκοσίμ
 τὸ χωρίον ἑκάστο τῶν ἰσχυρῶν διαλέ-
 κτω αὐτῶν ἀκροαθῆναι , τὸν τί-
 σι χωρίον αἵματός μου· γέγραπται
 γὰρ ἐν βιβλίῳ ψαλμῶν . γεννηθή-
 τω ἡ ἰσχυρία αὐτοῦ ὄρησιν , καὶ
 μὴ ἴσθη ὁ κατακοιμῶν ἐν αὐτῇ , καὶ
 οὐκ ἔπισηκε πᾶν αὐτῶν λάβοι ἔτι-
 ποτ . δὲ ἡμὲν σωεθῆναι ἡμῖν ἀν-
 δρῶν ἐν πενήτη χρόνῳ , ἐν ᾧ ἔσθλη
 διὰ τὴν ἐξουσίαν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος
 ἰησοῦς· ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βα-
 πτισμάτων ἰωάννου· ὡς ἔλεγε ἡμῖν·
 ἴδετε ἀνεκλύθη ἀφ' ἡμῶν , μά-
 τωρα ἑκατὸν ἑκοσίμ αὐτοῦ γι-
 γνησθῆναι ἡμῖν ἕνα τοῦ τωρ . καὶ
 ἔσθλη

fratribus illius . Et in diebus
 his exurgēs Petrus in medio di-
 scipulorū dixit (eratq; turba no-
 minum simul ferē centum uir-
 ginti) Viri fratres , oportuit
 impleri scripturam hanc , quam
 prädixit spiritus sanctus per
 os David , de Iuda : qui fuit
 dux ihs qui comprehenderunt
 Iesum : quia cooptatus erat in
 numerum nostrum , & sortitus
 erat partem ministerij huius .
 Et is quidem parauit agrum
 ex mercede iniquitatis , suspen-
 susq; crepuit medius , & effusa
 sunt omnia uiscera eius . Et in-
 notuit omnibus habitantib . Hie
 ierosolyma , ita ut appellaretur
 ager ille lingua illis uernacula .
 A celdama : hoc est , ager san-
 guinis . Scriptum est enim in
 libro Psalmorum : Fiat commo-
 ratio eius deserta , et non sit qui
 inhabitet in ea : & episcopatum
 eius ac cipiat alter . Oportet igitur
 ut ex his uiris qui nobiscum
 uersati sunt toto tēpore , quo do-
 minus Iesus perpetuam uitae
 consuetudinem egit nobiscum ,
 exorsus a baptismo Ioānis ad-
 cum usq; diem quo receptus est
 est a nobis : unus qui sibi con-
 situatur , qui sit una nobiscum
 testis resurrectionis eius . Et
 statuerunt

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἔησαν δύο, ἰωσήφ τὸν καλοῦ-
 μνον βαρσαβάρ, ὃς ἀπειλήθη
 ἰδῆσθαι, ἢ μαθίαν, ἢ προσουξά-
 μνοι ἄπορ. σὺ λύσει καρδιο-
 γνώστα πάντων, ἀνάλαξον ὁρ-
 θηλίξω ἐν τούτων δύο, ἵνα λα-
 βῆμ τὸ κληρὸν τῆ διακονίας ταύ-
 της ἢ ἀποστολῆς, βῆ ἡσ παρῆβη
 ἰουδαίαις προσουδάσαι εἰς τὸν τό-
 πον τὸν ἰδιου, ἢ ἰλινα κλύ-
 ρας αὐτῆ, ἢ ἐπὶ βῆ ὁ κληρὸς ἐδῆ
 μαθίαν ἢ συγκατεψηφίθη με-
 τὰ τῶν ἐν ἰλινα ἀποστόλων.

φωτισμαί τῆ
 ἀποστολῆς

2 καὶ ἐν τῷ συμπληρῶσαι πέν-
 ἡμέραν αὐτῶν τῶν πενήτησιν, ἦσαν
 ἄπαντες ἐμοθυμαδὸν ἀδῆ τὸ αὐ-
 τὸ, ἢ ἐγένετο ἄφην ἐν τοῦ οὐρα-
 νῶ ἤχος, ὡσπερ φρομύνης πνοῆς
 βιαίας, ἢ ἐπλήρυσεν ὅλον τὸν
 οἶκον, δὲ ἦσαν καθήμενοι. ἢ ὡφ-
 θισαν αὐτοῖς διαμφορίμελναι
 γλώσσαι ὡσὰ πνοῆς, ἐκάδι σί τι
 ἐφ' ἵνα ἵνασσαν αὐτῶν, ἢ ἐπλή-
 ρησαν ἄπαντες πνοῆμας ἁ-
 γίου, ἢ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέρας
 γλώσσαις, καθὼς τὸ πνοῆμα ἐδῆ
 αὐτοῖς ἀπορθεγγεῖσθαι. ἢ
 ἦσαν δὲ ἐν ἰδουσαλήμ ἡτοι-
 κῶντες ἰουδαῖοι ἀνὰ ἄγει ὡ λαβεῖς
 ἀπὸ πάντες ἰδουσῶν τῶν ὑπὸ τὸν
 ἔρανον. γνωμύνης δὲ τῆ φωνῆς
 ταύτης, σωηλθε τὸ πλοῦθον, ἢ
 σωιχόθη, ὅτι ἦσαν ἕως ἵναστος
 τῆ ἰδουσαλῆμ διαλέκτῳ λαλούντων
 αὐτῶν,

statuerunt duos, Ioseph qui uo-
 catur Barsabas, qui cognomina-
 tus est iustus, & Mathiam. Et
 facta prece ratione, dixerunt, Tu
 domine, qui corda uelut omnia,
 ostende utrum elegens ex his
 duob. ut accipiat sorte minister-
 rij huius & apostolatus, unde
 preuaticatus excidit Iudas, ut
 abiret in lo. u. sui. Et dederunt
 sortes eorum, & cecidit sorte sa-
 per Mathiā, & coepitatus est
 ad numerū undecim apostolorū.

Et quam completeretur dies
 pentecostes, erant omnes uno
 nimitur in eodem loco. Et fa-
 ctus est repente de caelo soni-
 tus, tanquam impetu uenten-
 tis flatus uehementis, & re-
 pleuit eorum domum ubi erant
 sedentes. Et uise sunt illis dis-
 sectie lingue uelut ignee, se-
 deruntq̄ super singulos eorum,
 ac repleti sunt omnes spiritu
 sancto, coeperuntq̄ loqui uo-
 luntate linguis, prout spiritus ille
 dabat cloqui illis. Erant
 autem Hierosolymis habitan-
 tes Iudaei, uiri religiosi ex
 omni natione earum quae sub
 celo sunt. Is rumor quum
 increbrasset, conuenit multitu-
 do, & confusa est lingua sua
 dicit unusquisque lingua sua
 illos.

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἕδὴ πᾶ
 σαυ σάρκα, καὶ προφητεῖαν σου-
 σιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγα-
 τέρων ὑμῶν, καὶ οἱ νεανιστοὶ ὑ-
 μῶν ὁράσεις ἔφοντο, καὶ οἱ πρεσβύ-
 τεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνύπνια-
 δήσονται. καὶ τοὶ ἕδὴ τὸς δού-
 λους μου, καὶ ἕδὴ τὰς δούλους μου ἐν
 ταῖς ἡμέραις ἐνεύαις ἐν χειρὶ ἀ-
 πὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεῖ-
 σουσι, καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐ-
 ρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἕδὴ ἐν
 γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ, καὶ ἀτ-
 μίδα λιανῶν. ὁ ἥλιος μετα-
 στραφήσεται εἰς σιὸν, καὶ ἡ
 σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἔλθῃ
 ἡμεῖς ἐν κυρίου πῶς μεγά-
 λου, καὶ ἐπιφωσῇ, καὶ ἔσται, πᾶς δὲ
 ἐὰν ἐπισηκλήσῃ τὸ ὄνομα κυ-
 ρίου, σωθήσεται. ἀνδρες Ἰσραηλῖται
 ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. ἰν-
 σῶν τὸν ναβωθάου, ἀνδρα ἀπὸ
 τοῦ θεοῦ ἀποδείξωμεν ὅτι ὑμεῖς
 ἀνοήμοι καὶ τυφλοὶ καὶ σημεῖοι,
 οἱς ἐπιόησι δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν
 μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδα-
 τε, τῶν τῶν ὁμοιωμένων βουλήν καὶ
 προγνώσει τοῦ θεοῦ ἐκδοτοῦ, λα-
 βόντες διὰ ἡμεῶν ἀνέμων προ-
 σήξαντες ἀνέστη, ὃν ὁ θεὸς ἀ-
 νήσῃσι, λύσας τὰς ἐνδύνας τοῦ θεοῦ
 νῆας, καθὼς ἐν τῷ δὲ ἡμεῖς ἡρα-
 νήσῃσι αὐτὸν ἡμεῖς. δαβὶδ γὰρ
 λέγει ὅτι αὐτὸν, προσηγάμεν τὸν κυ-
 ρίου

de spiritu meo super omnia
 carnem. Et prophetabunt fi-
 lij uestri & filia uestra, &
 iuuenes uestri uisiones uidebunt,
 & seniores uestri somnia som-
 niabunt. Et quidem super
 seruos meos & super ancil-
 las meas in diebus illis effu-
 dam de spiritu meo, & pro-
 phetabunt, & dabo prodigia
 in caelo superne, & signa in
 terra inferne, sanguinem &
 ignem & uaporem fumi. Sol
 conuertetur in tenebras, &
 luna in sanguinem, antequam
 ueniat dies ille domini mag-
 nus atque illustris. Et futu-
 rum est, ut omnis quicumque
 inuocauerit nomen domini ser-
 uetur. Viri Israelita, audite
 uerba haec: Iesum Nazare-
 num, uirum exhibitum a deo
 erga uos uirtutibus & prodigijs
 & signis, quae fecit per il-
 lum deus in medio uestri, si-
 cut & ipsi scitis, hunc definito
 consilio & praescientia dei tra-
 ditum, quoniam accepissetis per
 manus iniquorum, crucifixum in-
 teremissis: quem deus suscitauit
 solutis doloribus mortis,
 quatenus impossibile erat tene-
 ri illum ab ea. Dauid enim di-
 cit de eo: Prouidebā donum.

CAPUT III.

ὅχι μὲν πάντα λοιπὰ, ἢ τὰ λυ-
ματα, ἢ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρα-
σκον, καὶ διέμενον αὐτὰ πᾶ-
σι, καὶ ἄν τις χρείαν εἶχε.
καὶ ἕμμεν τε προσκαρτεροῦν
τοῖς ὁμομαθεῶν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶν
εἰς τι κατ' οἶκον ἄγρον, μετε-
λαμβάνον φροῦς, ἐν ἀγαλλιά-
σῃ ἀφιλόγητι καρδίας αἰνεῖν
τὸν θεόν, καὶ ἔχουσι χεῖρι
τοῦ ὅλου τοῦ λαοῦ. ὃ ἦ κύριος
προστίθει τὸς σωσομένους καὶ
ἕμμεν τῇ ἑκκλησίᾳ,

Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ ἕρθη καὶ
ἰωάννης ἀνάβαινον εἰς τὸ ἱερόν,
ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ προσοχῆς τῶν
ἰσνάτων. καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ
ματρὸς μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων
ἰσθάζετο, ὃν εἶπεν καὶ ἕμ-
μεν πρὸς τῷ ὄρει τοῦ ἱεροῦ
τῶν λιγομένων ὄρειαν, τοῦ αἰ-
τῶν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν ἐι-
σοσομένων ἕως τὸ ἱερόν, ὃς ἰ-
δὼν ἕρθη καὶ ἰωάννην μέλλον-
τας εἰσεῖναι εἰς τὸ ἱερόν, ἕρῳτα
ἐλεημοσύνην λαβῆν. ἀτενίσας
ἦ ἕρθη εἰς αὐτὸν σὺν τῷ ἰωάν-
νῃ, καὶ βλήψεν εἰς ἡμᾶς. ὃ δὲ
ἐπέειπεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι
παρ' αὐτῶν λαβῆν. ἐπεὶ δὲ πρὸς
αὐτῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον ἔ-
χοντες, εἶπεν αὐτοῖς, τὸ δὲ ἔχω, τὸ
σοὶ δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ
χριστοῦ τοῦ ναζαρενοῦ ἔγειραι,
καὶ

habebant omnia communia.
Possessionesq; et substantias ue-
debant, ac diuidebant illa om-
nibus, prout cuiq; opus erat. Et
quotidie perdurantes unanimi-
ter in templo, et frangentes per
singulas domos panem, inuicem
sumebant cibum, cum exulta-
tione et simplicitate cordis lau-
dantes deum, & habentes gra-
tiam apud totum populum. Do-
minus autē addebat qui salui fie-
rent quotidie congregationi.

Simul autem Petrus & Io-
annes ascendebant in templum,
ad horam precationis nonam.
Et quidam uir qui erat claudus
ex utero matris suae, baiulaba-
tur, quem ponebant qustidie ad
portā templi, quae dicitur Spe-
ciosa ut peteret elemosynam
ab introcuntibus in templum.
Is quum uidisset Petrum ac
Ioanmem ingressuros in tem-
plum, rogabat ut elemosynam
acciperet. Defixis autem in
eum oculis Petrus cum Ioan-
ne dixit: *Aspice in nos.* At
ille intendebat in eos, sperans
se aliquid accepturum ab eis.
Petrus autē dixit: *Argentum
& aurum non est mihi: quod au-
tē habeo, hoc tibi do. In nomine
Iesu Christi Nazareni, surge*

CA P V T I I I .

ἄνθρωποι ἀρχόντων ἐν ζωῆς ἀπειρή-
 τατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν
 καὶ ὑμᾶς μάρτυρας ὁμοίων, καὶ
 ἰδοὺ τῆς πίστεως τοῦ ἰσχυροῦ αὐ-
 τοῦ τοῦτο ἐν διωγῆτι, καὶ οἰ-
 σάτε, ἵνα ὁμοιωσὶ τὸ ἄνωμα αὐ-
 τοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δὲ αὐτοῦ,
 ἵνα κληραὶ τῶν ὁμοιωμάτων
 ταῦτων ἀπὸ πάντων ὑ-
 μῶν. καὶ νῦν ἀδελφοί οἰδοὶ,
 ἵνα ἡμεῖς ἀγνωστὰ ἐπράξατε, ὡ-
 σπερ καὶ οἱ ἀρχόντες ὑμῶν.
 ὁ θεὸς ἄπροσχητῶν διὰ
 τῶν πάντων τῶν προ-
 φητῶν αὐτοῦ, παθεῖν τὴν χρε-
 στήν, πληροῦσθαι οὗτως. μετὰ τοῦ
 σπῆσαι ὅντιν ἐπρόφρασαι ἕως τὸ
 ἠλασθησθῆναι ὑμῶν τὰς ἀμαρ-
 τίας, ἵνα ἡμεῖς ἴδωμεν ἡμεῖς ἁ-
 ναθήναι ἀπὸ προσώπου τῆς λυ-
 τῆς, καὶ ἀποσταθῆναι τὸν προ-
 κλητῶν ὑμῶν ἰσοῦν χρε-
 στήν, ὃν δεῖ οὐρανὸν μετὰ δόξα-
 ῶσαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστά-
 σαι πάντων, ὡς ἐλάλησεν ὁ θε-
 ος διὰ στόματος πάντων ἁγίων
 αὐτοῦ προφητῶν ἀπὸ αἰῶνος. με-
 τὰ τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἡ-
 κλητῆς προφητῶν ὑμῶν ἀναστή-
 σαι ἰωάννης ὁ θεὸς ὑμῶν ἐν τῷ ἁδελ-
 φῶν ὑμῶν, ἕως ἡμῶν, αὐτῶν ἐκδο-
 ῶν κατὰ πάντα ὅσα ἄν λαλοῦ-
 σι πρὸς ὑμᾶς. ἵνα δὲ πάντα
 ὑμῶν ἡμεῖς ἄντι ἡμεῶν τοῦ

torem uero uita interfecistis,
 quem deus suscitauit a mortuis,
 cuius nos testes sumus: & per
 fiduciam nominis eius, hunc
 quem uidetis ac nostis, consoli-
 dauit nomē ipsius: et fides que
 per eum est, dedit ei integritate-
 tem istam in conspectu omnium
 uestrum. Ecce nunc fratres scio,
 quod per ignorantiam fecistis,
 sicut & principes uestri. Deus
 autem que pronunciauerat per
 os omnium prophetarum suorum,
 Christum passurum, impleuit
 sic. Pœniteat uos igitur erro-
 ris & conuertimini ut deleantur
 peccata uestra, ut quum
 uenerint tempora refrigera-
 tionis a conspectu domini, &
 miserit eum qui ante predica-
 tus est uobis Iesum Christum,
 quem oportet quidem cœlum
 accipere usque in tempora re-
 stitucionis omnium, que lo-
 quutus est deus per os omnium
 sanctorum suorum a saculo pro-
 phetarum: Moses quidē ad pa-
 tres dixit: Prophetam suscita-
 bit uobis dominus deus uester
 de fratribus uestris, mei simi-
 lem. Audistis eum iuxta om-
 nia quecūq; loquutus fuerit uo-
 bis. Futurum est autem ut
 omnis anima, que non audierit
 Bb iij propheta-

ΑΟΤ. ΑΡΟΣΤ.

προφήτε ἰκείνη, ἀπολοθροῦσθε
 τὴν ἑλπίδα. καὶ πάντες ἃ οἱ προ
 φῆται ἀπὸ σαμουὴλ καὶ τῶν κα
 θεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ ἱε
 ρατοὺν τὰς ἡμέρας ταύτας.
 ὑμῖς ἐστὶ ἡοὶ τῶν προφητῶν,
 καὶ ἅλι διαδύνης, ἡς διίδετο ὁ
 θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν
 λέγων πρὸς ἀβραάμ. καὶ ἐν τῷ
 σπέρματι σου ἡλογηθήσονται
 πάντες αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν
 πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸ πά
 ρα αὐτοῦ ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐ
 τὸν ἡλογεῖντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀπο
 στρέφειν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν πονη
 ρειῶν ὑμῶν.

4 Λαλῶντων ἃ αὐτῶν πρὸς τὸ
 λαόν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱε
 ρεῖς, καὶ ὁ στρατηγὸς τῆς ἰερουσα
 λῆμ, καὶ οἱ σαδδουκαῖοι διακονοῦντες διὰ
 τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸ λαόν καὶ
 καταγγέλλειν ἐν τῷ ἰησοῦ τὴν ἀ
 νάστασιν τῆν ἐν νεκροῖς, καὶ ἐπέ
 βαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔβου
 λον εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον.
 ἡν γὰρ ἔσπερα ἦν. πολλοὶ δὲ
 τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπί
 στάσαν, καὶ γεννήθη ὁ ἀριδμὸς
 τῶν ἀνδρῶν ὡς ἐχιλάδες πέν
 τε. ἐγένετο δὲ ἡμερῶν τῶν αὔριον
 συναχθῆναι αὐτῶν τὸς ἀρχον
 τας καὶ πρῶτοβυτείους καὶ γραμ
 ματεῖς εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀννα καὶ
 ἀρχιερεῖα καὶ καϊάφαι καὶ ἰωάννην
 καὶ

prophetam illum, exterminatus
 ē populo. Quin & omnes pro
 phetae à Samuele ac deinceps
 quotquot loquuti sunt, etiam
 annunciauerunt dies istos. Vos
 estis filij prophetarum ac testa
 menti, quod testatus est deus
 erga patres nostros, dicens ad
 Abraham: Et in semine tuo
 benedictionē consequentur om
 nes familiae terrae. Vobis pri
 mum deus, quum suscitasset fi
 lium suum Iesum, misit eum be
 nedicientem uobis, ita ut unus
 quisque uestrum conuerteret se
 ab iniquitatibus suis.

Loquentibus autē illis ad po
 pulum, superuenerunt illis sacer
 dotes ac magistratus templi &
 Sadducaei, moleste ferētes quod
 docerent populū, & annuncia
 rent in nomine Iesu resurrectionē
 ex mortuis: & iniecerunt eis
 manus, posueruntque eos in custo
 dia in posterū diem. nā erat iam
 uespera. Multi uero eorum qui
 audierant sermonem, credide
 runt: & factus est numerus ui
 rorum circiter quinq; milia. Fa
 ctum est autē postero die ut con
 gregarentur principes eorum
 & seniores & scriba Hieroso
 lymis, & Annas princeps sac
 erdotū et Caiaphas et Ioānes

et

C A P U T I I I I .

ἢ ἀλεξάνδρου καὶ ὄσοι ἦσαν ἐν
 ἰουδαίᾳ ἀρχιερατικῶς. καὶ ἐθήσαντες
 αὐτοὺς ἐν τῷ μίση ἐπιωθάνοντο,
 ἐν ποίᾳ διαίτῃ, ἢ ἐν ποίᾳ ὀνό
 ματι ἐποίησατε τὸτο ὑμεῖς; τότε
 πῶς ἔπεμψεν πνεύματος ἁ
 γίου, ἐπεὶ πρὸς αὐτοὺς ἀρχόντων
 ἦσαν καὶ ἡγεσθέντες ἡ ἰσραὴλ
 οὐ ὑμῶν σήμερον ἀνακρινόμεθα
 οὐδὲ ὑβρίσασθαι ἀνθρώπου ἀδελ
 φῶν, ἐν τίνι ἔστος σίωσθαι, γνω
 σθῆναι ἡμῶν ὑμῶν, καὶ πᾶσι
 τῶν ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι
 τοῦ ἰησοῦ χριστοῦ ἡ βασιλεία, ἡ ὑ
 μῶν ἰσχυροῦσατε, ἡ δὲ θεὸς ἡγα
 ρησεν ἡμῶν, ἐν τῷ ἔτι πα
 ριστηνικῶν ὑμῶν ὑγιῶν.
 αὐτὸς ὅστις ὀλίγη ὁ θεοῦ ἐπι
 δόξῃ ὑμῶν τῶν οἰκοδομούν
 των, ὁ γενόμενος εἰς ἡρακλῆ
 ῶν ἰουδαίας. καὶ ἐν ἑστέ ἐν ἄλλῳ ὅδε
 ἢ ἡ σωτηρία. ἔτι γὰρ ἔνομά ὅστις
 ἔτιρον πᾶσιν ὅτι ἐρανὸν τὸ δι
 δόμενον ἐν ἀνθρώποις ἐν τῷ δα
 δαίμονι ὑμῶν. θεωροῦντες ἢ πῶς
 τὸ πῶς παρρησίᾳ καὶ ἰωάν
 νου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἀν
 ἄρτοι ἀγνάματοι ἔσοι καὶ ἰδιώ
 ται, ἰδιώμασιν, ἐπεγίνωσκον ἡ
 αὐτοὺς, ὅτι σὺν τῷ ἰησοῦ ἦσαν. ἢ
 οὐκ ἄνθρωπον βλέποντες σὺν
 αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπεύ
 μένον, ἐν δὲ ἔχειν ἀνταπῆμ.
 ἀλλῶσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τῆ
 σῶσθαι

& Alexander, & quotquot
 erant de genere pontificio. Et
 quum statuissent eos in medio,
 interrogabant: Qua uirtute,
 aut quo nomine fecistis hoc
 uos? Tunc Petrus repletus spi
 ritu sancto, dixit ad eos: Prin
 cipes populi & seniores Israël,
 si nos hodie examinamur de
 eo quod benefecerimus homini
 infirmo, qua ratione iste sal
 uus factus sit: notum sit om
 nibus uobis, & toti plebi Isra
 ἔλ, quod per nomen Iesu Chri
 sti Nazareni, quem uos cruci
 fixistis, quem deus suscitauit
 a mortuis, per hunc iste astat
 coram uobis sanus. Hic est
 lapis ille qui reiectus est a uo
 bis edificantibus, qui factus
 est caput anguli, nec est in alio
 quoquam salus. Nec enim a
 liud nomen est sub caelo datum
 inter homines, in quo oportet
 nos saluos fieri. Videntes au
 tem Petri in dicendo liberta
 tem ac Ioannis, compertoque
 quod homines essent illiterati et
 idiotæ admirabantur & agno
 scabant eos, quod cum Iesu fu
 issent: hominem autem uiden
 tes stantem cum eis qui sana
 tus fuerat, nihil poterant con
 tradicere: iussis autem illis ē

ACT. APOST.

συνελθὼν ἀπελθεῖν, σωθήσασθαι
 πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες. τί ποι
 ἔσομεν τοῖς ἀνθρώποις τέτοις;
 ἔτι γὰρ γνοσθὲν σημεῖον γέγονε
 δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν
 Ἱερουσαλὴμ φανθῆν, ἢ οὐ διωά-
 μεθα ἀρνήσασθαι. ἀλλ' ἵνα μὴ
 ᾄδῃ πλάου διατιμυθῆ εἰς τὸν
 λαόν, ἀπειλήν ἀπειλησόμεθα αὐ-
 τοῖς, μηδὲτι καλῆν ᾄδῃ τῷ ἐνδ-
 μασι τέτρω μηδὲν ἀνθρώπων, ἢ
 λαλοῦντες αὐτοῖς, παρήγγει-
 λαυ αὐτοῖς, τὸ, καθόως μὴ φθί-
 γηδαί, μηδὲ διδάσκον ᾄδῃ τῷ
 ἐνόματι ἡ Ἰησοῦ. ὃ ἡ ψήφος ἢ ἰω-
 ἄννης ἀποκριθεῖς, πρὸς αὐτὸς
 ἔειπεν. εἰ δὲ κείνῳ ὄξει ἐνώπιον
 ἡ τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀνοθεῖν μᾶλλον ἢ
 τοῦ θεοῦ, λήσασθαι. οὐ διωάμεθα
 γὰρ ὑμῖς ἀείλομεν ἢ ὑπέσασμεν
 μὴ καλῆν. οἱ ἡ προσεπειλησά-
 μενοι, ἀπέλυσαν αὐτὸς μηδὲν
 εὐρίσκοντες, τὸ, πῶς κολάσονται
 αὐτὸς διὰ τὸν λαόν, ἔτι πάν-
 τῶν ἰδοῦντων τὸν θεόν ᾄδῃ τῷ
 γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἡ πλείονων
 παρατρέποντα ὁ ἀνδραπέτης, ἰφ'
 ἐν ἡγεγένη τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ
 ἰάσως. ἀπολυθέντων δὲ ἡ ἔλθον
 πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγει-
 λαυ, ὅσα πρὸς αὐτοῖς οἱ ἀρχι-
 γῆτες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔειπον.
 οἱ δὲ ἀνοήσαντες ἐμοθυμαδὸν
 ἔειπον φωνῶν πρὸς ἡ θεόν, ἢ ἡ πρὸς
 ἡ.

concilio secedere, conferebant
 inter sese, dicentes: Quid facie-
 mus hominibus istis? nam esse
 spicuum signum editum esse
 per eos, omnibus habitantibus
 Hierosolymis manifestum est.
 nec possumus inficiari. Sed
 ne amplius divulgetur in po-
 pulum, minaciter interman-
 nemur eis, ne posthac loquantur
 in nomine hoc ulli hominum. Et
 accessit illis, praeceperunt ne
 omnino loquerentur, neque doce-
 rent in nomine Iesu. Ad Pet-
 rus et Ioannes respondentes,
 dixerunt ad eos: An iustum sit
 in conspectu dei, nos potius au-
 dire quam deum, iudicare. Non
 enim possumus quae uisimus et
 audiuimus, non loqui. Ad illi
 additis nimis, dimiserunt eos:
 nihil inuenientes qua ratione per-
 nirent eos, propter populum, quos
 omnes glorificabant deum su-
 per eo quod acciderat. Animo-
 rum enim erat amplius qua-
 draginta homo, in quo editum
 fuerat signum istud sanatio-
 nis. Dimissi autem uenerunt ad
 suos, et annuntiauerunt quae-
 cumque sibi principes sacerdotum
 et seniores dixerant. Qui quae
 audissent, unanimes attollebant
 uocem ad deum, dixeruntque:
 Domine,

ΑΠΟΤ. ΑΠΟΣΤ.

μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τ' ἀνα-
 τάσιως ἔλυρις ἰησοῦ, χάρις τε
 μεγάλην ἔδιδον πάντας αὐτοὺς.
 οὐδε γὰρ ἐπιδώς τις ὑπῆρχεν ἐν
 αὐτοῖς. ὅσοι γὰρ κήρυκτες χωρίων
 ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες
 ἔφερον τὰς τιμὰς τῆς πωρασεο-
 μένων, καὶ ἐτίθουν παρὰ τὰς πό-
 δας τῶν ἀποστόλων. διεδίδου ἡ
 ἐκείνη λαὸς ὅτι ἄριστος χρεῖστος ἄ-
 ρχων ἰωσήφ ἡ ὁ ἐπικληθὴς βαρσα-
 βας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ὁ ὄντιν ἦδεν
 παρακλήσιος, λαίτιος, ἰσχυρὸς
 ἐν τῷ γένει, ὑπάρχων ἐν αὐτῷ ἄ-
 γρῳ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα,
 καὶ ἔθηκε παρὰ τὰς πόδας τῶν ἀπο-
 στόλων.
 Ἄνθρωπος δὲ τις ἀνομι-
 ας ἐνόμασι σὺν σαπφίρῃ τῇ γυ-
 ναικὶ αὐτῆς ἐπώλησε κτήνημα, καὶ ἐ-
 νοσήσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς, οὐκ ἐδί-
 κασεν ἢ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπέ-
 νησε μέρος τι παρὰ τὰς πόδας
 τῶν ἀποστόλων ἰθνηκεν. ἔπειτα ἡ
 πρὸς τὸ ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν
 ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύ-
 σαθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 καὶ νοσήσασθαί σε ἀπὸ τοῦ τιμῆς
 τῆς χωρίου, οὐκ ἐμένη, καὶ
 ἔπραθες ἐν τῇ σὴ ἰδυσία ὑπῆρ-
 χε, τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου
 τὸ πρᾶγμα τὸ τοιοῦτον ἐψέσω ἂν
 ἰσχυροῖς, ἀλλὰ τῷ θεῷ. ἀνέμων
 δὲ ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους,
 πρὸς τὸν θεὸν ἔβη. καὶ ἐγένετο
 σέσση

testimonium resurrectionis do-
 mini Iesu, & gratia magna
 erat super omnes illos: neque
 enim quisquā egens erat inter
 illos. Quotquot enim possessores
 agrorum aut aedium erant, ven-
 dentes afferebant precia eorum
 quae uendita fuerant, & pone-
 bant ad pedes apostolorū. Di-
 stribuebatur autem singulis
 prout cuius opus erat. Ioseph ue-
 ro qui cognominatus est Barna-
 bas ab apostolis, quod est, filius
 consolationis, Leuitae, Cyprius
 genere, qui haberet agrum, ven-
 didit eum: & attulit precium, &
 posuit ad pedes apostolorum.
 Vir autē quidā nomine Ana-
 nias cū Sapphira uxore sua ue-
 diderat possessionē, & seposue-
 rat de precio, conscia etiā uxo-
 re sua, & allatā partē aliquam
 ad pedes apostolorum posuit.
 Dixit autē Petrus: Anania,
 cur impleuit satanas cor tuum,
 ut mentiereris spiritui sancto, et
 fraudares de precio agrī? Non
 ne prorsus tibi manebat & ue-
 nundatus in tua erat potesta-
 te? Quare posuisti in corde tuo
 rem istam? Non es mentitus ho-
 minibus, sed deo. Audiens
 autē Ananias haec uerba, col-
 lapsus expirauit. Et ortus est
 timor

C A P V T V.

φόβος μέγας ἰδὲ πάντας τοὺς
 ἀκούοντας ταῦτα. ἀναστάντες ἰ
 εἰ νεώτεροι σιωίταλαρ αὐτὸν ἢ
 ἠμετέραντες ἰδαψαρ. ἐγένετο
 ἰὸς ἰσῶν φρίδω διάστημα, καὶ
 ἰ γων αὐτῶ μὴ εἰδῶ τὸ γεγο
 νός, εἰσῆλθε. ἀπεκρίθη δὲ αὐ
 τῷ ἰ φέρ. ἐπεὶ μοι, εἰ τοσούτο
 τὸ χροῖον ἀπέδοθε; ἢ ἰ ἄπε.
 τὰ, τοσούτου. ὁ δὲ φέρ. ἐπε
 πρὸς αὐτῶ. τί ὅτι σιωήφω ἰδῶ
 ἰ μὴν περῶσαι τὸ πνεῦμα κυ
 ρίου. ἰ οἱ πόδες τῶ δαψάντων
 ἰ ἄνδρα σο, ἐπὶ τῇ θύρῃ, ἢ ἰ οἱ
 σοῖσι. ἐπιστῆ παραχρῆμα
 παρὰ τῶ πόδας αὐτῶ, ἢ ἰ βίψυ
 ἰσῆλθόντες ἰ οἱ νεανιστοί,
 ἰσῶν αὐτῶ νηγάρ, ἢ ἰ βίψυ
 καντες ἰδαψαρ πρὸς τὸ ἄνδρα
 αὐτῶ. ἢ ἐγένετο φόβος μέγας
 ἐφ ἑλῶ πῶν ἐκκλησίαν, ἢ ἰδὲ
 πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
 διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστό
 λων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα
 ἐν τῶ λαῶ πολλὰ. ἢ ἰσαν ὁμο
 ἰνμα δὲ ἀπαντες ἐν τῇ σοῖσο
 λωμόνο. τῶν δὲ λοιπῶν ἐδῶς
 ἐπέμα πολλῶν αὐτοῖς, ἀλλ
 ἰ μὴ γὰρ αὐτῶς ὁ λαός. μᾶλ
 λον ἰ προσετίθει το πικρῶσις
 τῶ λυρίω πλῆθῶ ἄνδρῶν τε καὶ
 γυναικῶν, ὡς τε λεγὰ τὰς πλα
 τῆαι ἐκφορῶ τὰς ἀδενῆς, ἢ τι
 ἰναι ἐπὶ κλιτῶν ἢ κρηβάτων,
 ἰνα

timor magnus super omnes qui
 audierunt haec. Surgentes au
 tem iuvenes amouerunt eum,
 elatumq; sepelierunt. Interces
 sit aut ferme horaru trium in
 teruallu, uxor quoq; ipsius, ne
 sciens quod factu fuerat, introi
 uit. Respondit aut ei Petrus.
 Dic mihi, num tanti agru uen
 didistis? At illa dixit: Etiam,
 tati. Petrus aut ait ad eā: Cur
 conspirastis inter uos, ut tenta
 retis spiritu domini? Ecce pe
 des eoru qui sepelierut uiru tuu
 ad ostiu adsunt, & efferent te.
 Confestim aut cōcidit ad pedes
 eius, & expirauit. Ingressi aut
 iuuenes, repererunt illā mortuā,
 & extulerunt ac sepelierunt in
 xta uiru suu. Et ortus est timor
 magnus super uniuersam con
 gregationē, et super omnes qui
 audiebant haec. Per manus aut
 apostoloru adebantur signa ac
 prodigia multa in populo. Et
 erant unanimiter omnes in por
 ticu Solomonis. Ceteroru au
 tem nemo audebat se coniunge
 re illis, sed magnificabat eos
 populus. Magis aut cresce
 bat credentiu domino multitudine
 uiroru simul ac mulieru, ita ut
 in plateas exportaret infirmos,
 et poneret i lectulis ac grabatis
 ut

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἵνα ὄρα μὲν πῶς ἂν ἢ οὐκ
 ἐπινοήσῃ τινὶ αὐτῶν. σωθῆ
 το δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὄρα
 πόλεως εἰς ἱερουσαλήμ, φέρον
 τες ἀσθενεῖς καὶ ὄχλου μὲν ὑπὸ
 πνομαῶν ἀκαθάρτων, οἱ τι
 νες ἰδραπύοντο ἅπαντες. ἀνα
 σῆς ἡ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ
 σὺν αὐτῷ, ἡ δὲ αἰρεσις τῆ σαδ
 δικαίων, ἐπλήθυνον ἴλου, καὶ
 ἐπέλαρον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
 τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐ
 τοὺς ἐν τυρήσει δημοσίᾳ, ἀγγε
 λῶ δὲ κυρίου διὰ τὸ νυκτὸς
 ἠνοίξε τὰς θύρας τῆ φυλακῆς,
 διαγαγόν τε αὐτοὺς ἔπει. πο
 ρεύσατε καὶ σάδιντες λαλεῖτε
 ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ
 ῥήματα τῆ ζωῆς ταύτης. ἀνού
 σωντὸ δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ἕρ
 θρον ἕως τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδα
 σον. παραγγέλλει δὲ ὁ ἀρ
 χιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, σωικῆ
 λισαν τὸ σωῆδριον καὶ πᾶσαν
 πλὴν γόρουσίαν τῶν ἡμῶν ἰσραὴλ
 καὶ ἀπέσειλαν εἰς τὸ δισμο
 τήριον ἀχθῶν αὐτοὺς. οἱ δὲ
 ὑπὸντα παραγγέλλοι, οὐκ
 ἔβρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀ
 σασφῆσαντὸ δὲ ἀπήγαγον,
 ληγοντὸ. ὅτι τὸ μὴ δισμο
 τήριον ἔβρον μὴ λεκλεισμένον
 ἐν πᾶσι ἀσφαλῆ, καὶ τὸς φυλα
 κας ἔβρον ἰστώτας πρὸ τῆ θυρῶν.
 ἀνοίξαν

ut uenientis Petri uel unius
 obumbraret aliquem illorum.
 Conueniebat autem & multi
 tudo uicinatum ciuitatum He
 rosolyman, afferens aegros ac
 uexatos a spiritibus immun
 dis, qui sanabantur omnes.
 Exurgens autem princeps sa
 cerdotum & omnes qui cum il
 lo erant, quae est factio Saddu
 caeorum, repleti sunt uenula
 tione, & iniecerunt manus in
 apostolos, & posuerunt eos in
 custodia publica. Sed angelus
 domini per noctem aperuit ia
 nuas carceris, eductisq; illis
 dixit: Ite, & stantes loquami
 ni in templo populo omnia uer
 ba uita huius. Illi uero quum
 haec audissent, intrauerunt di
 luculo in templum, ac docer
 bant. Adueniens autem prin
 ceps sacerdotum & qui cum
 eo erant, conuocauerunt con
 cilium & uniuersum senio
 rum ordinem filiorum Isra
 el, miseruntq; ad carcerem qui
 adducerent eos. Quum autem
 uenissent ministri, nec reperi
 rissent illos in carcere, reuersi
 nunciauerunt, dicentes: Carce
 rem quidem inuenimus clausum
 cum omni diligentia, & custo
 des foris stantes ante ianuas.
 Quum

ΣΑΡΥΤ Ζ.

ἀνοίξαντες δὲ, ἴσως οὐδὲνα εὐρο-
 μῶν, ὡς ἡ ἵκνουσαν τὸς λόγους
 τὸτος ἰ, τε ἰβρῶν καὶ ὁ σφραττηγὸς
 τῶν ἰβρῶν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηκό-
 ρου παρὶ αὐτῶν, τί ἄρ γένοιτο
 τῶτο παραγενόμενον. Ἐπεὶ τίς αὖ
 πύγαλον αὐτοῖς, ἐτι ἰδὲ οἱ ἀν-
 δρες δε ἴδιδε ἐν τῇ φυλακῇ, ἵ-
 κιν ἐν τῷ ἰβρῶν ἑσῶτες καὶ διδά-
 σκοντες τὸ λαόν. τίς ἀπελθὼν
 ἰσφραττηγὸς σὺν τοῖς ὑπερέτασι
 ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας,
 ἵκεθύντο γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ
 λιθάσῳσι. ἀγαθόντες ἡ ἀν-
 τὴν ἵκνουσαν ἐν τῷ σωεσθῆναι, καὶ
 ἱσφραττηγῶν αὐτοὺς ὁ ἀρχιε-
 ρὴς, λέγων. οὐ παραγγεῖλαι
 παραγγεῖλαι μὴ μὴ διδασ-
 κῶν ἰδὲ τῷ ἐνόματι τοῦ τοῦ, καὶ
 ἰδὲ πηλυρῶνατι τῶν ἰβρῶν
 ἐκλήμην ἢ διδασκῆς ὑμῶν, καὶ
 ἱερέαδε ἰπαγαγῶν ἐφ' ἡμᾶς
 τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ του.
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πῆρ, καὶ οἱ
 ἀπίστολοι, ἀπομ. πεπάρχων
 δὲ διὰ μάλλον, ἢ ἀνθρώποις.
 ὁ δὲ τῶν πατέρων ὑμῶν ἡγει-
 ρῆν ἱησοῦν. ἐν ὑμῶν διεχειρί-
 σαδε, ἱερέασαντες ἰδὲ ἐβ-
 λεν. τοῦ του ὁ δεὸς ἀρχηγῶν καὶ
 στήρα ὕψωσι τῆ διέξῃ αὐτῶν,
 δὲ ἵνα μετάνοιαν τῶ ἰσραήλ,
 καὶ ἵκνουσαν ἀμαρτιῶν. καὶ ἡμῶν
 ἵκνουσαν αὐτοῦ μάστουρῶν τῶν
 ἱερέων

Quia aperuissimus autem, nemis
 ne intus reperimus. Vt aut au-
 dierunt hos sermones, et sacer-
 dos et magistratus templi prin-
 cipesque sacerdotum, ambigebant
 de illis quid nam hoc futurum
 esset. Adueniens autem qui-
 dam nunciavit eis: Ecce viri
 quos posueratis in carcere, sunt
 in templo stantes ac docentes
 populum. Tunc abiit magistra-
 tus cum ministris, et adduxit
 illos sine vi. Timebant enim po-
 pulum, ne lapidarentur. Et
 quum adduxissent illos, statu-
 erunt in concilio. Et interroga-
 uit eos principes sacerdotum, di-
 cens: Nonne etiam atque etiam
 precepimus uobis, ne doceretur
 in nomine isto? Et ecce reple-
 stis Hierosolymam doctrina ue-
 stra, et uultis inducere super
 nos sanguinem hominis istius.
 Respondens autem Petrus et
 apostoli, dixerunt: Obedire o-
 portet deo magis quam homini-
 bus. Deus patrum nostrorum su-
 scitauit Iesum, quem uos inte-
 remisistis suspendentes in ligno.
 Hunc principem et seruator-
 rem deus exaltauit dextra sua,
 ad dandam poenitentiam Isra-
 eli, remissionemque peccatorum:
 ac nos sumus ei testes homi-
 num

quia

ρημάτων τούτων, ἢ τὸ πνεῦμα
 ἢ τὸ ἄγιον, ὃ ἐδωκεν ὁ θεὸς τοῖς
 πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. οἱ ἃ ἀκού-
 σαντες διεπίευσον, ἢ ἐβδελύοντο
 ἀνελθεῖν αὐτῶς. ἀναστὰς δὲ τις
 ἐν τῷ συναδελφίῳ φαρισαῖῳ ὄνο-
 ματι γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος
 ὁ τίμιος πάντι τῷ λαῷ, ἐπι-
 λούσει ἔξω βραχίυτι τὸς ἀποστό-
 λους ποιεῖσαι. ἔπει τὲ πρὸς αὐ-
 τῶς. ἄνδρες ἰσραηλῆται, προσέ-
 χετε ἑαυτοῖς ἰδί τοῖς ἀνθρώ-
 ποις τέτοις, τί μίλλετε πράσ-
 σαμεν. πρὸ γὰρ τούτων ἦ ἡμερῶν
 ἀνέστη θουδῆας, λέγων ἑν αἰ τι-
 να ἑαυτὸν, ὃ προσεικολλήθη ἁ-
 γρίδμος ἀνθρώπων ὡσὰ τετρακοσσι-
 ὦν, ὃς ἀνεγέθη, ἢ πάντες ὅσοι
 ἐπέειδοντο αὐτῷ, διεκλύθησαν,
 ἢ ἐγένοντο ἕς οὐδέν. μετὰ τοῦ-
 του ἀνέστη ἰδῆας ὁ γαλιλαῖος
 ἐν ἰαῖς ἡμέραις ἔ ἀπογραφεῖς,
 ἢ ἀπέστρεψε λαὸν ἰκανὸν ὀπίσω
 αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἀπέλειτο, ἢ πάν-
 τες ὅσοι ἐπέειδοντο αὐτῷ, διεσκο-
 πιάθησαν. ἢ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν,
 ἀπόστρεψτε ἀπὸ τῶ ἀνθρώπων τού-
 των, καὶ ἑσάστε αὐτοῦς. ἔτι ἑὰν
 ἦτε ἀνθρώπων ἢ βελῆ, ἢ τὸ ὄφ-
 ρον τῆτο, καὶ ἰσραηλῆσαι. οἱ ἃ ἐν
 δεῖ ὄφρ, ὃ δύνανθε καὶ ἰσραηλῆσαι
 αὐτὸ, μὴ ὡς καὶ διεμάχοι ἐβ-
 ρεῖθε. ἐπέειδοντες αὐτῷ, ἢ
 προναλιστάμενοι τοὺς ἀποστό-

que dicimus: insuper autem
 spiritus sanctus, quē dedit deus
 obedientibus ipsi. Hęc autē quī
 audisset, dissecabatur, et consul-
 tabant ut interficerēt illos. Sat-
 gens autē quidā in concilio pha-
 risæus nomine Gamaliel, legis
 doctor in prelio habitus apud to-
 tum populū, ussit, ut paulisper
 secederent foras apostoli. Di-
 xitq; ad illos: Viri Ἰσραήλται, at-
 tendite uobis super hominibus
 istis quid acturi sitis. Ante
 hos enim dies exiit Theudas,
 dicens se esse aliquem, cui adhe-
 sit numerus uirorū circiter qua-
 dringentorum, quī occisus est,
 et omnes qui credebant ei dissi-
 pati sunt, et redacti ad mili-
 lum. Post hunc exiit Iudas
 Galilæus in diebus professio-
 nis, et auerit populū mil-
 tum post se, et ipse perijt, et om-
 nes quotquot paruērant ei di-
 spersi sunt. Et nunc dico uo-
 bis, Abstinete ab hominibus
 istis, et finite illos: quoniam si
 est ex hominibus consilium aut
 opus hoc, dissoluetur: sin ex
 deo est, non potestis dissolue-
 re quando deo repugnare re-
 periamini. In huius autem sen-
 tentiam pedibus itū est a cetero-
 ris, et quī aduocassent aposto-

ΚΑΡΥΤ VI.

αὐτοὶ δὲ ἀράωντες παρῶν γαλιλαῶν,
καὶ λαλῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματι τοῦ ἰη-
σοῦ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς. οἱ μὲν
δὲ ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ
προσώπου τοῦ σωτηρίου, ὅτι ἔπαυ-
σεν τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ κατὰ ξιῶν θη-
σαυ ἀτιμαδῶσαι. ὡς ἄρτι ἠ-
μῶν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ κατ' οἶνον
ἐν ἰαβάοντι διδάσκοντες, καὶ
ἐπαγγελλόμενοι ἰησοῦν τὸν
χριστόν.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις
πληθύνοντων τῶν μαθητῶν,
ἔβητο γογγυσμὸς τῶν ἑλλήνων
πρὸς τοὺς ἑβραίους, ὅτι παρε-
στήκει ἐν τῇ διακονίᾳ τῆ κα-
τακλιτικῆς ἀρχῆς αὐτῶν προσκα-
λιτῶν οἱ δὲ ἑλλήνων τὸ πλῆ-
θος τῶν μαθητῶν, ἀπορροῦν ἀρι-
στὴν ἑστίν, ἡμᾶς καταλέψαντας
τὸ λόγον τοῦ θεοῦ, διακονεῖν ἑρα-
νίας. Ἐπιστάσαντες δὲ οὖν ἀδελ-
φοὶ αὐτοὶ ἐξ ἑβραίων μαρτυροῦ-
μενοι ἐπὶ τῷ πνεύματι καὶ σοφίᾳ,
ὅς ἐστιν ἰσχυρὸς ἡμῶν ἐν
τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, καὶ τῇ
διακονίᾳ τῆς
ἐκκλησίας, καὶ
τῷ πνεύματι καὶ
σοφίᾳ, ὅς ἐστιν
ἰσχυρὸς ἡμῶν
ἐν τῷ λόγῳ
τοῦ θεοῦ, καὶ
τῇ διακονίᾳ
τῆς ἐκκλησίας.

los, caesis praeceperunt, ne loque-
rentur in nomine Iesu, & dimi-
serunt eos. Et illi quidem ibant
gaudentes a conspectu concilij,
quod digni habiti essent,
ut pronuncie eius contumelia
afficerentur. Et quotidie in
templo & in singulis domibus
non cessabant docere & annun-
ciare Iesum Christum.

In diebus autē illis crescen- 6
te numero discipulorum, ortum
est murmur Graecorum aduer-
sus Hebraeos, eo quod despice-
rentur in ministerio quotidiano
uiduae ipsorum. Ceterū duode-
cim illi, quum iussissent adesse
multitudinem discipulorum, di-
xerunt: Non est placitum, ut
nos derelicto sermone dei, mi-
nistremus mensis. Circumspi-
cite ergo fratres, viros ex uobis
spectate probitatis septem, ple-
nos spiritu sancto & sapientia,
quibus delegabimus hoc ne-
gocij. Nos uero deprecationi
& administrando sermone in-
cumbemus. Et placuit hic ser-
mo coram tota multitudine.
Et elegerunt Stephanū uirum
plenum fide ac spiritu sancto,
& Philippum & Prochorum,
& Nicanorem & Timontem
& Parmenam & Nicolaum
C c profely-

ΑΠΟΤ. ΑΠΟΣΤ.

προσήλυτον ἀντιοχείαν. ἔς ἔτη
 σακρὶν ὠπιον τῆ ἀποστόλων, καὶ
 προσεβάμην ἐπίθνην αὐ-
 τοῖς τὰς χήρας. καὶ ὁ λόγος τῆ θεῶ
 ἐνέξαν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς
 τῆ μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφό-
 δρα, πολλὸς τε ὄχλος τῆ ἰσραὴλ
 ὑποήκουον τῆ πίστι. Σίμωνος δὲ
 πούρου πείσεως καὶ δυνάμεως ἐ-
 ποία ἰσχυρὰ καὶ σημεῖα μεγάλα
 ἐν τῷ λαῷ. ἀντήσαν δὲ τινὲς
 τῆ ἐκκλησίας ὀνόματι λέγομι-
 νος διῆρτινων καὶ κυριωαίων καὶ
 ἐλιξουδρίων καὶ τῶν ἀπὸ κιλι-
 κίας καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ
 σίμωνος, καὶ οὐκ ἰσχυρὸν ἀντιση-
 ναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι ᾧ
 ἐλάλει. τότε ἠνάθετον ἄνδρας
 λέγοντας. ὅτι ἀκηνώμεθα αὐτῷ
 λαλοῦντες ὅτι ῥήματα βλάσφημα
 εἰς μαθῶν καὶ τὸν θεόν. σω-
 κίνησαν τε τὸν λαόν, καὶ τοὺς
 προσεβυτόρους καὶ τοὺς γραμμα-
 τῆς, καὶ ἐπιστάντες σωήρπισαν
 αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ σωί-
 δριον, ἐσησάν τε μάξιμα φου-
 δῆς, λέγοντας. ὁ ἄνθρωπος ἔ-
 τῷ οὐκ ἀνέτα ῥήματα βλάσ-
 φημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου
 τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.
 ἀκηνώμεθα γὰρ αὐτῷ λέγοντος,
 ὅτι ὁ ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος οὗτος
 καταλύσει τὸν τόπον τούτον,
 καὶ ἀλλάξει τὰ ἱερῶ, ἀ πείρωσιν
 ἡμῶν

profelytum Antiochenū. Et
 statuerunt in conspectu aposto-
 lorum: & quum crassent, impo-
 suerunt eis manus. Et sermo
 dei crescebat, ac multiplicaba-
 tur numerus discipulorum. He-
 rosolymis ualde, multaque tur-
 ba sacerdotum obediebat fidei.
 Porro Stephanus plenus fide
 ac fortitudine aedebat prodi-
 gia et signa magna in populo.
 Exorti sunt autem quidam ἐκ
 synagoga quae appellatur Ly-
 bertinorum & Cyrenensium
 & Alexandrinorum & Cilic-
 cum & Asianorum, disputan-
 tes cū Stephano, nec poterant
 resistere sapientiae & spiritui
 qui loquebatur. Tunc subor-
 narunt uiros qui dicebant: Au-
 diuimus eum dicentem uerba
 contumeliosa in Moysen ac de-
 um. Commoueruntque plebem
 & seniores & scribas, acque
 inuadentes corripuerunt eum,
 & adduxerunt in concilium,
 statueruntque falsos testes qui di-
 cerent: Huiusmodi iste non cessat
 loqui uerba contumeliosa ad-
 uersus locum sanctum hunc &
 legem. Audiuimus enim eum
 dicentem: Iesus Nazarenus
 iste demolietur locum hunc, &
 mutabit insuetudinem, quae tradidit
 nobis

G A P Y T V I I .

ἡμῶν μὲν οὖν . καὶ ἀντίσωτοις εἰς
 πάντας τοὺς λαοὺς οἱ λαοὶ οὖν
 ἐν τῷ συναγωγῆν , εἶδον τὸ πρό-
 σωπον αὐτοῦ ὡς εἰ πρόσωπον
 ἀγγέλου .

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς . εἰ ἄρα
 ταῦτα οὕτως ἔχει· ὁ δὲ ἔφη . ἀν-
 ἀρεῖ ἀδελφοί καὶ πατέρες , ἀκού-
 ετε . ὁ θεὸς ἃ λέξεν ὡφθῆναι τῷ
 πατρὶ ἡμῶν ἀβραάμ , ὅτι ἐν τῇ
 μεσοποταμίᾳ , πρὶν ἢ κατοικῆ-
 σαι αὐτὸν ἐν χαρρᾶν , καὶ ἔπει πρὸς
 αὐτὸν . ἔφη δὲ ἐν τῇ γῆ σου , καὶ
 ἐν τῇ συγγενείᾳ σου , καὶ δι-
 γασε γῆν ἡν ἄρ σοι δέξω . τότε
 ἔφη δὲ ἐν τῇ γῆ χαλδαίων , καὶ
 ἔφη αὐτὸν ἐν χαρρᾶν . καὶ αὐτὸν
 ἔφη τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα
 αὐτοῦ , καὶ μετακένευσεν αὐτὸν ἐς τὴν
 γῆν ταύτην , εἰς ἣν ὤμας νῦν κα-
 τοικῶμεν , καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ
 κληρονομίαν ἐν αὐτῇ , ὁ δὲ βῆ-
 μα παθὸς . καὶ ἐπηγγέλατο
 αὐτῷ δεῦνα εἰς λατᾶσχησιν αὐ-
 τῷ , καὶ τῇ σπέρματι αὐτῷ μετ-
 αὐτῶν , οὐκ ἔντι αὐτῷ τέκνον .
 καὶ λέγει δὲ οὕτως ὁ θεός , ὅτι ἐ-
 στα τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροι-
 κεν ἐν γῇ ἀλλοφίᾳ , καὶ δουλώ-
 σουσιν αὐτῷ , καὶ λιανώσουσιν ἑτα-
 τέρησιν αὐτοῦ . καὶ τὸ ἔθνος αὐ-
 τοῦ δουλώσουσι , καὶ ἐγὼ , ἔπει
 ὁ θεός . καὶ μετὰ ταῦτα βεβαίωσον
 αὐτῷ , καὶ καὶ παρ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ
 τέπῳ

nobis Moses . Et intuen-
 tes cum omnes qui sedebant
 in concilio , uiderunt faciem
 eius tanquam faciem angeli .

Dixit autem princeps sa- 7
 cerdotum: Num haec ita se ha-
 bent? At ille ait: Viri fra-
 tres & patres , audite: Deus
 gloriae apparuit patri nostro
 Abrahæ , quum esset in Me-
 sopotamia , prius quàm morare-
 tur in Charran , & dixit ad il-
 lū: Exi de terra tua , & de co-
 gnatione tua , et ueni in terram
 quancunque monstrauero tibi .
 Tūc exiit e terra Chaldaeorū ,
 & habitauit in Charrā . Et in
 de postq̄ mortuus est pater eius:
 transtulit illum in terram hanc,
 iu qua nunc uos habitatis . Et
 non dedit illi hereditatem in
 ea , ne uestigiem quidem pedis ,
 & repromisit illi eam se datu-
 rum possidendā , et semini eius
 post ipsum , quū non haberet fi-
 lium . Loquutus est autē deus
 sic , quod futurum esset semen
 eius inquilinum in terra aliena ,
 quodq̄ seruituti illud subiecturū
 essent , & male tractaturū an-
 nis quadringentis . Et gentem
 cuiuscunq̄ seruerint , iudicabo
 ego , dixit deus . Et post hæc
 exhibens & seruiens mihi in
 C o ij loco

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

τόπω τούτω . ηγεί εδωκεν αυτω
 διαθυλω ποριτομης , η ουτ
 εγγνησε ε ισαακ , ηγεί ποριτι
 μων αυτων τη ημερα τη ογδω .
 ηγεί ο ισαακ τον ιακωβ , ηγεί ο
 ιακωβ τους δωδεκα πατριαρ-
 χας . οι πατριαρχει συλωσαν
 τες τον ιωσηφ απιδουτο ες αι-
 γυπτον . ηλω ο διος μετ αυτη ,
 η εβλεπο αυτων εν πασων των
 δλιφωρ αυτη , και εδωκεν αυτω
 χαριμ η σοφιαρ εναντιον φαραω
 βασιλευς αιγυπτου . η λιατιστη-
 σεν αυτη η γουμλων εν αιγυ-
 πτον , η ελοντ ο οικον αυτη . η λδε
 δε λιμω εφ ελνω τιν γλυ αι-
 γυπτου η χωνακ , η δλιφω με-
 γαλα οι πατριες ημων . ανδσαι
 δε ιακωβ οντα σιτα εν αιγυπτω
 εραπειεικε τους πατριεας ημων
 πρωτον , η εν τω δευτερω αν-
 γνωριον ιωσηφ τοις αδελφοις
 αυτη , και φανθον εγγινετο τω φα-
 ραω το γινε ε ιωσηφ . αποσει-
 λας η ιωσηφ μετιναλιστα τον
 πατρια αυτη ιακωβ , και πασων
 των συγγινεων εν ψυχαις εβλο-
 μωνεντα εντε . λιατιεν δε ια-
 κωβ εις αιγυπτον , η ετελιυτησεν
 αυτος η οι πατριες ημων . η με-
 τιυτησεν εις συχημ , η ετιδη-
 σεν εν τω μυηματι , ο ονησετο
 εβρααμ τιμης αργυρις παρα τ

loco hoc. Et dedit illi testame-
 tum circumcisionis, atq; hoc ge-
 nuit Isaac, & circumcidit eum
 in die octavo: & Isaac genuit
 Iacob, & Iacob genuit duode-
 cim patriarchas. Et patriar-
 che mundie moei, Ioseph uenit
 derunt in Aegyptu. Et erat
 deus cum eo, & eripuit eum ex
 omnibus afflictionibus eius, &
 dedit ei gratiam et sapientiam
 coram Pharaone rege Aegy-
 ptiorum. Et constituit eu pra-
 fectum super Aegyptu & su-
 per totam domum suam. Venit
 aut finis in uniuersam terram
 Aegypti & Chananae et af-
 flictio magna, nec inueniebantur
 bos patres nostri. Quum audisset
 autem Iacob esse frumenta
 in Aegypto, misit patres nos-
 tros primu: & quum iterum mi-
 sisset eos, agnitus est Ioseph
 fratribus suis, et innotuit Pha-
 raoni genus Ioseph. Nullo
 autem nuncio Ioseph accensit
 uit Iacob patre suu, omnemq;
 cognationem suam in animalibus
 septuagintaquinque. Et descendit
 Iacob in Aegyptum, defun-
 ctusq; est ipse & patres nostri.
 Et translati sunt in Sychem, &
 positi sunt in sepulchro, quod
 emittit Abraham precio argenti &
 filijs

ημων

CAPUT VII.

ἐν τῷ ἔμῳ ἔσυχίμ. καθὼς ἡ ἕγ
 γισίμ ὁ χρίνος ἀλ. ἐπαγγιλίας,
 ἡ ἐμῶσιν ὁ θιὸς τῷ ἀβραάμ, ἡ ἡ
 ἕσιν ὁ λαὸς κἢ ἐπληθύνθη ἐν αἰ
 γύπτῳ, ἀχρεὶ οὐ ἀνέστη βασι
 λυεὶς ἐπ' αὐτῶν, ὅς οὐκ ἔδει τὸν ἰω
 σὴφ, οὗτος κατασφισάμηνος τὸ
 γινῶ ἡμῶν ἡνάκωσι τὸς πατέ
 ραι ἡμῶν τοῦ πατρῶν ἡλίτα τὰ
 ββίρη αὐτῶν, ἐς τὸ μὴ ζωγογεῖ
 ᾧσαι. ἐν ἡ κικίρῳ ἐγιννύθη μω
 σῆς, κἢ ἡ ἀσάος τῷ θεῷ, ὅς ἀνι
 τρεσσ μίνας τρεῖς ἐν τῷ εἰκω
 τοῦ πατρὸς. ἰκτείντα δὲ αὐ
 τὸν ἀνάλιτο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ
 παρῶ. κἢ ἀνιθρίφατο αὐτὸν ἡ
 κωτῆ ἐς ἡνέμ, κἢ ἐπαίδωθη μω
 σῆς πάση σοφίᾳ αἰγυπτίῳ, κἢ
 ἡ ἀνιτατες ἐν ἰργοῖς κἢ ἐν λό
 γοῖς, ὅς ἡ πληθῆτο αὐτῷ πιαα
 ἡ πικτατῆς χρέον, ἀνέκῃ ἡδὲ
 ἡ πῶ παρῶσιν αὐτῶ, ἐπιστήφα
 ᾧσαι τὸς ἀδελφούς αὐτῶ τὸς ἡδὲ
 ἰσραὴλ. κἢ ἰδὲν τινα ἀδινὸμ
 νορ, ἡ μόνοντο, κἢ ἐπείσιν ἰνδῖκ
 σιν τῷ καταπονου μὲνῳ, πατά
 ξας τὸ αἰγύπτου. ἰνὸμῖς ἡ συ
 νίνα τοῦς ἀδελφούς αὐτῶ, ἡ τι
 ὅθιαι διὰ χρεῶς αὐτῶ δῖλωσιν
 αὐτῶσιν σωτηρίαν. οἱ ἡ οὐ συνῆ
 κἢ. τῆ τι ἐπιόση ἡ μίρα ᾧσθη
 αὐτῶσιν μαχο μὲνῶσιν, κἢ συνῆλα
 σιν αὐτῶσιν ἐς ἀρῶσιν, ἐπὶ ᾧμ.
 ἀνδρῶσιν ἀδελφῶσιν ἡ μίρα, ἡ ἡ
 τί

filijs Emor filij Syche. Quum
 autē appropinquaret tēpus pro
 missionis, de qua iurauerat deus
 Abrahā, creuit populus &
 multiplicatus est in Aegypto,
 donec exortus est alius rex, qui
 non nouerat Ioseph. Hic cir
 cunueniens genus nostrum, af
 flixit patres nostros, ut exponerent
 infantes suos, ne fetus es
 sent uiales. Eodem tempore
 natus est Moses, & fuit gra
 tus deo, qui nutritus est tribus
 mensibus in domo patris. Ex
 positum autem illum sustulit fi
 lia Pharaonis, & nutritum eum
 sibi uice filij. Et eruditus est
 Moses omni sapientia Aegy
 ptiorum, & erat potens in fa
 ctis & in dictis. Ut uero exple
 tum est ei quadraginta anno
 rum tempus subiit in cor eius,
 ut inuiseret fratres suos filios
 Israēl. Et quum uidisset quen
 dā iniuria affici, defendit eum,
 & ultus est uicem eius qui af
 fligebatur, percusso Aegy
 ptio. Existimabat autem intel
 ligere fratres suos, quod deus
 per manū ipsius daret salutē il
 lis. At illi non intellexerunt.
 Et sequenti die cōspectus est il
 lis litigantibus, et redegit eos in
 concordia dicens: *Uini, fratres*
 C e iij estis,

τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ ἡ ἀδικ-
 νῶν τὸν πλησίον, ἀπέσωτο αὐ-
 τὸν, ἡ πόρ. τίς σε κατέστησε ἄρ-
 χοντα ἢ δυναστὴν ἐφ' ἡμᾶς; μὴ
 ἀνελᾶν με σὺ θίξες, ὃν ἴσπερ
 ἀνέλιες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἔ-
 φηγε δὲ μοσῆς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ-
 τῷ, ἡ ἐγένετο πᾶροι. Ὁ ἐν γῆ
 μαδιαν, ὁ ἐγέννησε γῆς δίο. ἡ
 πληρωθῆντων ἐτῶν τριακτάνου
 τα, ἠφθῆ αὐτῷ ἐν τῇ ἑρήμῳ τοῦ
 ἔρουσ σινᾶ ἄγγελ. Ὁ λυρίεν ἐν
 φλογὶ πυρὸς βᾶτον. ὁ ἡ μοσῆς
 ἰδὼν ἑαύμοσε τὸ ἔραμα. προ-
 σήρχομελίου ἡ αὐτῷ κατανοῆσαι,
 ἐγένετο φωνὴ λυρίου πρὸς αὐτῷ,
 ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ
 θεὸς ἄβραᾶμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαᾶκ
 ἡ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἰσπερ. Ὁ δὲ γε-
 νήμε. Ὁ μοσῆς, οὐκ ἐτόλμα
 κατανοῆσαι. ἔπει δὲ αὐτῷ ὁ λό-
 γος. Ἄκουσον τὸ ῥηθῆμα τῶν
 πατέρων σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ
 ἔστηκες, γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν ἔ-
 διου πλὴν ἑαύμοσε τὸν λαὸν μου
 τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στυγ-
 μοῦ αὐτῶν ἠκουσῶ, ἡ κατέβη
 ἐξ ἑλῶν αὐτοῦ, καὶ νῦν δεῖ
 γε, ἡ ἀποστελεῖσθε ἐς αἰγύπτου.
 τοῦτο τὸν μοσῆν, ὃν ἠρνήσαν-
 το ἀπέντιόν, τίς σε κατέστησε
 ἄρχοντα ἢ δυναστὴν. τοῦτο ὁ
 θεὸς ἀρχεῖσα ἡ λυρίου ἀπέ-
 σειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ
 ὁφθῆτος

estis, cur uos inuicē laediētis. Quis te
 terū is qui iniuriā faciebat pro-
 ximo repulit eū, dicens: Quis te
 constituit principē ac iudicem
 super nos? Numquid interficere
 me tu uis, quem in modū interse-
 cisti heri. *Aegyptiū.* Fugit au-
 tē Moyses ad dictū hoc, & se-
 ctus est ad uena in terra Medi-
 an, ubi genuerit filios duos.
 Et expletis annis quadragin-
 ta, apparuit illi in deserto mon-
 tis Sina angelus domini in flā-
 meo incēdio rubi. Moyses autē ut
 cōspexit, admiratus est in sum-
 mo. Porro quū accederet ut accu-
 deret, facta est ad eū uox domi-
 ni: Ego sum deus patrū tuorū,
 deus Abrahā, deus Isaac, &
 deus Iacob. Tremē factus est
 Moyses, nō audebat accedere.
 Dixit autē illi dominus: Solue
 calciamentū pedū tuorū: locus
 enim ī quo stas, terra sancta est.
 Vidi, uidi, in quā afflictionem
 populi mei qui est in *Aegyptū*,
 & gemitū eorū audiui, & de-
 scendi ut eruā os. Nūc uenito
 et mittā te in *Aegyptū*. Hūc
 Moysen quē negauerunt, dicens:
 Quis te constituit princi-
 pem et iudicem hunc, inquam,
 deus principem & redempto-
 rem miserat per manū angeli
 qui

C A P U T V I I .

ἤρηντο αὐτῶ ἐν τῇ βάτῳ· οὐ-
 ροὺς ἤγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας
 τὰ σημεῖα καὶ σημεῖα ἐν τῇ αἰγύπτῳ,
 καὶ ἐν ῥυδρῷ θαλάσῃ, καὶ ἐν
 τῇ ἄρησιν ἐν τῷ ἁγίῳ· οὐκ ἔ-
 σθη ὁ μωσῆς, ὁ ἐπὶ τοῖς
 υἱοῖς ἰσραὴλ· προσήλω ἡμεῖν ἀ-
 ναθήσῃ ὁ λόγος· ὁ θεὸς ὑμῶν
 ἐν τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμὲ,
 αὐτῷ ἀκούσατε· οὐτός ἐστιν ὁ γέ-
 ννητός ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ
 ἁγίᾳ· μὴ τῷ ἀγγέλου τῆ λα-
 λήσῃ αὐτῷ ἐν τῷ ἔρει σινῶ,
 καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐς ἡ-
 μέρας λόγον ἰσῶτα δεύουσι ὑ-
 μῖν, ὡς ἡ ἐκκλησία ἡμεῖς καὶ γέ-
 νησας οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ'
 ἐκείνοι αὐτῶν εἰς αἰγύπτου, ἐ-
 πίστε τῷ ἀαρώ· ποιήσου ὑ-
 μῖν θεός, ὅτι προσοργύσονται
 ἡμῶν· ὁ γὰρ μωσῆς οὗτος, ὁ ἐν ἁγίᾳ
 ἡμῶν ἐν τῇ αἰγύπτου,
 οὐκ ἔλαβεν τί γέγονεν αὐτῷ·
 καὶ ἡμεσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυ-
 σίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ ὑφραί-
 νοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χει-
 ρῶν αὐτῶν· ἰσχυρὸς δὲ ὁ θεός, καὶ
 παρῆλθεν αὐτὸς λαβεῖν τῇ
 σφραττῇ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέ-
 γραπται ἐν βιβλῳ τῶν προφη-
 τῶν· μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσ-
 φέρητε μοι ἐν τῷ ἁγίῳ·

qui apparuerat illi in rubo .
 Hic eduxit illos , adens pro-
 digia & signa in Aegypto ,
 & in rubro mari , & in deser-
 to annis quadraginta . Hic est
 Moses , qui dixit filijs Isra-
 el : Prophetam suscitabit uo-
 bis dominus deus uester e fra-
 tribus uestris similem mei ,
 illum audietis . Hic est qui
 fuit in congregationi in soli-
 tudine cum angelo qui loque-
 batur ei in monte Sina , &
 cum patribus nostris , qui ac-
 cepit sermonem inuim ut da-
 ret nobis . Cui noluerunt or-
 bedire patres nostri , sed re-
 pulerunt , & auersi sunt cor-
 de suo in Aegyptum , dicen-
 tes ad Aaron : Fac nobis
 deos qui precedant nos . Me-
 si enim huic , qui eduxit nos
 de terra Aegypti , nescimus
 quid acciderit . Et vitulum
 fecerunt in diebus illis , & ob-
 tulerunt hostiam simulacro ,
 & letabantur super operi-
 bus manuum suarum . Con-
 uertit se autem deus , & tri-
 didit eos ut cederent mili-
 tiam caeli , sicut scriptum est
 in libro prophetarum . Numi-
 etimas & hostias obtuli-
 flis mihi annis quadraginta
 C c h h in

ACT. APOST.

ἐν τῇ ἔρημῳ οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ ἀ-
 νελάβετε τὴν σκηνὴν τῆς μοῦσας,
 καὶ τὸ ἄσφραγιστὸν τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑμι-
 γὰρ, τοὺς τύπους οὓς ἐποίησατε
 προσκυνῶν αὐτοῖς. καὶ μετακινῶ
 ὑμᾶς ἐπὶ κίονα βαβυλῶν. ἡ
 σκηνὴ τῆς μαρτυρίας ἐν τοῖς πα-
 τέρσιν ὑμῶν ἐν τῇ ἔρημῳ, κα-
 θὼς διετέλεστο, ὁ λαὸς τῶν
 σὺ ποιῆσαι αὐτῶν κατὰ τὸν τύ-
 πον, ὃν ἐώρακας. ἡμῶν καὶ εἰσὺ γαγορῶν
 διαδιεξάμενοι οἱ πατέρες ὑ-
 μῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατισχύσει
 τῆς ἰσχυρίας, ὡς ἔξωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
 προσώπου τῶν πατέρων ὑμῶν ἵνα
 τῆς ἡμερῶν διαβίβῃ, ὅς ἐστι χάρις
 ἐνώπιον τῆς δεξιᾶς, καὶ ἡτύχησεν ὑμῶν
 σκηνώματι τῶν δεινῶν ἰακώβ. σολο-
 μῶν δὲ ἐκοσμοκράτην αὐτῶν οἶ-
 κον. ἀλλ' ἐχὼ ὁ ὕψιστος ἐν χρισ-
 τῷ τοῖς νεοῖς κατοικῆσαι, καθὼς
 ὁ προφῆτης λέγει. ὁ ἐραυτός μοι
 θεός, ἡ ἡγία ὑποπόδιον τῶν
 ποδῶν μου. πόσιον οἶνον οἰκοδο-
 μήσει μοι, λέγει κύριος. ἢ τίς
 τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; ἐχὼ
 ἡ χάρις μου ἐποίησεν ταῦτα πάντας;
 σκληροφάχοι καὶ ἀπειθήνοισι
 τῆς καρδίας καὶ τοῖς ὤσι, ὑμῶν ἀεὶ
 τῶ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπί-
 πτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ
 ὑμῶν. τίνα τῶν προφητῶν ἐν ἰδι-
 αζῶν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέ-
 τευαν τοὺς προφητὰς ἀκούσαντας
 ἀπὸ

in deserto, domus Israël; Et
 suscepistis tabernaculum Mo-
 loch, & stydus dei uestri Rem-
 pham, figuras quas fecistis ad
 adorandū eas. Et tras fecerunt
 ultra Babylonē. Tabernaculū
 testimonij fuit patribus nostris
 in deserto, sicut ordinauerat il-
 lis, loquēs ad Moſen ut faceret
 illud secundū formam, quā ui-
 derat. Quod & induxerunt, qui
 successerunt, patres nostri cum
 Iesu in possessionem gentium,
 quas expulit deus a facie patrū
 nostrorū usq̄ ad dies David,
 qui inuenit gratiam corā deo
 & petijt ut inueniret taberna-
 culū deo Iacob. Solomon autē
 edificauit illi domum. Sed ex-
 celsissimus ille non in manufa-
 ctis templis habitat, sicut pro-
 pheta dicit: Caelum mihi sedes
 est, terra autē scabellum pedum
 meorū. Quam domū edificabit
 tis mihi dicit dominus, aut quis
 locus requationis meae est? Nō
 ne manus mea fecit haec om-
 nia? Duri ceruice & increm-
 cisi corde & incuru-
 per spiritui sancto resistitis,
 sicut patres uestri, ita & uos.
 Quem prophetarum non sunt
 persequuti patres uestri? Et oc-
 ciderunt eos qui prauunciabant
 de

CAPUT VIII.

ἔπι τὴν ἐκείνου τὴν ἀνάστασιν, οὐ
 τὸν ἑαυτοῦ ἀποδοῦναι, ἢ φωνῆς γε-
 γνησῆναι, οἱ τινὲς ἐλάβετε τὴν νό-
 μῶν διατάγας ἀγγέλων, καὶ
 ἐκ ἑφελῆσατε. ἀκούοντες ἢ ταῦ-
 τα ἀπαρῆσαντο ταῖς καρδίαις
 αὐτῶν, καὶ ἔβουλον τοὺς ὀδόντας
 αὐτῶν ἐπὶ αὐτόν. Ἐπάρχων ἢ πλὴ-
 ρῆ πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας
 εἰς τὸν ὄρανόν, εἶδε δόξαν θεοῦ,
 καὶ ἰσοῦν ἑστῶτα ἐν δεξιῶν τῶν θε-
 ῶν, καὶ ἄπειν. ἰδὼν δὲ θεῶν τὸς ὄρα-
 νος ἀνωγελῆναι, καὶ τὸν ἦν τοῦ
 ἀσπράστου ἐν δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ
 θεοῦ. ἐλάξαντες ἢ φωνῆ μεγάλη
 σάουτον τὰ ὄρα αὐτῶν, καὶ ἔβου-
 λον ἐμβουμασθῶν ἐπὶ αὐτόν. καὶ
 ἐκάλοντες ἕξω αὐτὸν ὡς ἄλλοι ἐπι-
 δόλου, καὶ οἱ μάρτυρες ἀπί-
 θησαν τὰ ἱμάτια παρὰ τὸς πό-
 δας νεανίου λαλον μελόνου σάου-
 λου, καὶ ἐκείνου ὄρα τὸν σίφανον
 ἐπιμαλοῦ μόνον, καὶ λέγοντα. λύ-
 ρει ἰσοῦ, εἰς τὸ πνεῦμά μου.
 ὁ δὲ εἰς τὰ γόνατα, ἐγραψε φωνῆ
 μεγάλη. κύριε, μὴ σέσης αὐτοῖς
 τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τότε
 ἠπάρ, ἐκείνου ἢ.
 Σαῦλος ἢ τὸν σάουλον τὴν
 ἀνάστασιν αὐτῶν, ἐγένετο ἢ ἐν κεί-
 νῃ τὴν ἁμαρτίαν διωγμὸς μέγας ἐπὶ
 τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν ἱερουσα-
 λήμοις, πάντων τῶν διασπάρ-
 σαν καὶ τὰς χώρας τῆς ἰουδαίας

de adventu iusti illius, cuius
 nos nunc proditores et occisores
 fuistis: qui accepistis legem per
 dispositiones angelorum, nec
 servastis. Audientes autem
 haec dissecabatur cordibus suis,
 & stridebant dentibus suis in
 eum. Quum autem esset plenus
 spiritu sancto, intentis in coe-
 lum oculis, vidit gloriam dei,
 & Iesum stantē a dextris dei.
 Et ait: Ecce uideo caelos aper-
 tos, & filium hominis. stantem
 a dextris dei. Exclamantes au-
 tem uoce magna, continuerunt
 aures suas, & impetum fece-
 runt unanimiter in eum. Et cie-
 lum eum e ciuitate lapidabat,
 ac testes deposuerunt uestimen-
 ta ad pedes adolescentis, qui uo-
 cabatur Saulus. Et lapidabat
 Stephanum inuocantem, ac di-
 centem: Domine Iesu, suscipe
 spiritum meum. Positis autem
 genibus, clamauit uoce magna:
 Domine, ne statuas illis pec-
 catum hoc. Et quum hoc dixisset
 obdormiuit.
 Saulus autem consenserat 8
 in necem eius. Facta est au-
 tem in illo die persecutio ma-
 gna aduersus ecclesiam, quae
 erat Hierosolymis, et omnes di-
 spersi sunt per regiones Iudaeae

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἢ σαμαρείας πλὴν τῆ ἀποστό-
 λου. σωματόμοισιν δὲ τῆ σίφρα-
 σερ ἀνδρες ἐλάβε, καὶ ποιοῦσαν
 το κοπεῖον μέγα ἐπ' αὐτῶ. σαυ-
 λος ἡ ἰλυμαίνετο τῶ ἐκκλησί-
 αμ, κατὰ τὰ οἴκους ἐσπορεύεμι-
 σος, σύρων τὴ ἀνδρας καὶ γυναι-
 κας παρ' οἴκου εἰς φυλακίω. οἱ
 δὲ ἐν διασπαρίω δὴ ἔλθοι,
 ἀγγελισμένοι τὸ λόγον. φι-
 λιππος ἡ πασιδων ἐς πόλιμ τῆ
 σαμαρείας, ἐκρύψατο αὐτοῖς τὸ
 χριστόν. προσᾶχόν τι οἱ ἔχλοι-
 τοῖς λεγομένοις ἐπὶ τῆ φιλίππου
 ἁμοθυμαδὸν ἐν τῶ ἀνάστη αὐτὸς
 καὶ ἐλέγχετο ἡ σμφα ἀποστολῶν. πολ-
 λῶν γὰρ τῶ ἐχόντων πνεύματα
 ἀκάθαρτα, βοῶντα μεγάλη φω-
 σή, ἐβύρχειτο. πολλοὶ ἡ παρὰ κλη-
 λυμένοι καὶ χωλοὶ ἐβραβύησαν.
 καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ
 πόλει ἐκείνῃ. ἀνὴρ δὲ τις ἐνό-
 ματι σίμων, προῦπερχεν ἐν τῇ
 πόλει μαγύων, καὶ ἐβύρχειτο τὸ ἔθ-
 ος τῆ σαμαρείας, λέγων. ἐναέ-
 τιμα ἑαυτὸν μέγα, ὡς προσᾶ-
 χον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου,
 λίγοντο. οὗτός ἐστιν ἡ δύνα-
 μις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη. προσᾶ-
 χον ἡ αὐτῶ, διὰ τὸ ἰκανῶ χρό-
 νῳ τῶς μεγάλας ἐβραβύησαι αὐ-
 τός. ὅτι ἡπίστουσαν τῶ φιλίπ-
 πῳ, ἀγγελισμένῳ τὰ πρὸς
 τὴ βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τῶ
 ἐβραβύη-

& Samariae praeter apostolum
 Curaeuerunt autē iam Schephe-
 nū uiri religiosi, feceruntque plene
 etū magnū super eum. Saulus
 uero deuasabat ecclesiam per
 singulas domos intrās, trabēsque
 uiros ac mulieres trahēbat in eu-
 stodiā. Illi igitur dispersi per-
 grabant, annunciantes sermōne
 dei. Philippus autem peruenit
 in ciuitatē Samariae, ac praedi-
 cabat illis Christū. Intendebāt
 autē turbae his, quae a Philippo
 dicebantur, unanimiter audien-
 tes et uidentes signa quae adē-
 bat. Spiritus enim immundi, et
 multis qui ab illis tenebātur, exi-
 bant, clamantes uoce magna.
 Multi autē paralytici et claudi
 sanati sunt. Et factū est uen-
 diū magnū in illa ciuitate. Erat
 autē quidam nomine Simon, qui
 antea in ea ciuitate artem exer-
 cuerat magicam, ac gentem
 demētauerat Samariae, dicens
 se esse quempiam magnam, qui
 auscultabant illi a minimo usque
 ad maximum, dicentes: Iste est
 uirtus dei, quae uocatur magna.
 Auscultabant autem ei, pro-
 pterea quod multo tempore magi-
 cis artibus demētasset eos. Quis
 uero credidisset Philippo, euan-
 gelizanti de regno dei, de-

nere

CAPUT VIII.

ἐπὶ τῷ ὄνοματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίσθησαν οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ ἰψὸς ἐπίστευσεν, καὶ ἐβαπτίσθη μετὰ αὐτοῦ ἐν τῷ ποταμῷ Ἰερουσαλὴμ. ὁ δὲ Σίμων ἰδὼν τὸ ἐπίσημον τοῦ Φιλιπποῦ, διερώπων τι δυνάμενος καὶ συμβῆαι γινώσκοντα βίβλατα, ἀνοήσασαυτε δὲ οἱ ἐν ἰεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι διεκρίθη ἡ Σαμαρεία τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἱ τινες κατακρίσαντες, προσέβησαν πρὸς αὐτοὺς, ἕως λαλῶσαι πνεύμα ἀγαθόν. οὐκ ἔπειθ' ἦν οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπέπρωκός, μένον δὲ βαπτισμένοι ἐπιέρχου ἐς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. τότε ἐπέτιθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔλαβον πνεύμα ἅγιον. βεβαίως δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ ἐπιβολῆς τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ πνεῦμα τὸ ἀγαθόν, προσέβηκεν αὐτοῖς χρεώματα, λέγων. Δότε μοι τὴν δύναμιν ταύτην, ἵνα ὅταν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνη πνεύμα ἅγιον. πρὸς αὐτοὺς δὲ ἔειπεν Πέτρος. ὁ ἀργύριόν σου σὺ σοὶ ἢ εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὸ δωρεῖόν ἐστὶν τοῦ Θεοῦ ἐνδομίας διὰ χρεώματος λατῶσαι. οὐκ ἔστι σοὶ μερίς, οὐδέ κέρδιον ἐν τῷ λόγῳ ταύτῳ. ἢ γὰρ ἡ καρδία σου οὐκ ἔστιν ὠρθία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

μετανοή-

nomine Iesu Christi, baptizabantur uiri simul ac mulieres. Tunc Simon & ipse credidit, & quum baptizatus esset, adhaerebat Philippo. Videns quod signa & uirtutes fieri, stupens admirabatur. Quum autem audissent apostoli qui erant Hierosolymis quod receperisset Samaria sermonem dei, miserunt ad eos Petrum ac Ioannem. Qui quum descendissent, orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quenquam illorum lapsus fuerat, sed baptizati tantum erant in nomine Christi Iesu. Tunc imponebant manus super illos, accipiebantque spiritum sanctum. Quum uidisset autem Simon, quod per impositionem manuum apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit eis pecunias, dicens: Date & mihi potestatem istam, ut cuiuscumque imposuero manus, accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum dei existimas tibi pecunijs parari. Non est tibi pars neque sors in ratione hac: cor enim tuum non est rectum coram deo.

resipi-

Α C T. Α Π Ο C T.

μετανέησον ἔν ἀπὸ τῆ κακίας
 σε ταύτης, καὶ δίδου τι τῷ θεοῦ, εἰ
 ἔρα ἀφιδύσεται σοι ἡ ἐπίνοια
 τῆ καρδίας σου. εἰς γὰρ χολῶν
 πικρίας καὶ σύνθετον ἀδικίας
 ἐρῶ σε ἄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σί
 μων, εἶπε. δίδου τι ὑμᾶς ἡπίερ
 ἰμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ἕπως μη
 δευ ἐπιληθῆ ἐπ' ἡμῖ ὡν εἰρήνα
 τι. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυρά
 μνοι καὶ παύσαντες τὸν λό
 γον τοῦ κυρίου, ἤπισφραξάν
 ἐς ἰβρουσαλήμ, πολλὰς τε λώμας
 τῶν σαμαρετῶν ἐνηγγίλισαν
 το. ἀγγελοῦ δὲ κυρίου ἐλάλη
 σεν πρὸς φιλιππον, λέγων. ἀνά
 σθη καὶ πορεύου κατὰ μισση
 βίαν ἕως πλὴν ὁδὸν πλὴν κατα
 βαίνουσαν ἀπὸ ἰβρουσαλήμ εἰς γά
 λαν. αὐτὸ ἔστι ὄρημος. καὶ ἀνα
 γὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδὼς ἀνὴρ αἰθί
 οψ, ἰσθῆχος, δυνάστης καυδάστis
 τ βασιλείας αἰθίοπων, ὃς ἦν
 ἐπὶ πάσης τ γάλης αὐτ, ὃς ἰδυ
 λῶθε προσκυνῶσαν ἑ ἰβρουσα
 λήμ, ἦν τι ἡπισφραξάν καὶ λαθῆ
 μνησ ἕως τ ἄρματ αὐτῶ, καὶ
 ἀνιγίνωσκε τὸν προσήτλω ἡσά
 κμ. εἶπε ἡ τὸ πνεῦμα τῶ φιλίπ
 πω. πρόσβηθι, καὶ κολλήθητι
 τῷ ἄρματι τέτω. προσδραμῶν
 δὲ ὁ φιλιππος, ἤκουσεν αὐτοῦ
 ἀναγινώσκοντ τὸν προσήτλω
 ἡσάκμ, καὶ εἶπε. ἔρα γα
 γινῶθ.

resipisce igitur ab ista malicia
 tua, & roga deum, si forte
 remittatur tibi cogitatio cordis
 tui. In felle enim amaritudinis,
 & colligatione iniquitatis uideo te esse. Respon
 dens autem Simon, dixit: Pres
 cemini uos pro me apud domi
 num, ne quid eueniat in me ho
 rum quae dixistis. Et illi
 quidem te edificati & loquuti
 sermonem dei, reuersi sunt
 Hierosolymam, & multis op
 pidulis Samaritanorum euan
 gelizabant. Angelus autem
 domini loquutus est ad Phi
 lippum, dicens: Surge, & uae
 de meridiem uersus, ad uiam
 quae descendit ab urbe Hie
 rosolymorum ad ciuitatem Ga
 zam, haec est deserta. Et sur
 gens abiit, & ecce uir Aethiops,
 eunuchus, praefectus
 Cadaces reginae Aethiopiae,
 quae praefecerat uniuersae genti
 suae, uenerat adoraturus Hie
 rosolymam, & reuertebatur se
 dens super currum suum, le
 gebatq; Hesaiam prophetam.
 Dixit autem spiritus Philippo:
 Accede, et adiunge te ad cur
 rum istum. Accurrens autem
 Phillippus, audiuit eum legen
 tem Hesaiam prophetam et dixit:
 Intek

CAPUT VIII.

γινώσκεις ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ
 ἄπει. πῶς γὰρ διωαίμην, ἰδὼν
 μὴ τίς ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσε
 τὸν φίλιππον ἀναβάντα καδί
 και σὺν αὐτῷ. ἢ ἡ πόριον ἐπὶ
 γραφῆς ἢ ἀνεγίνωσκον, ἢ αὐ
 τῶν. ὡς πρόσθετον ἐπὶ σφραγῶν ἢ χ
 ῆς, ὡς ἀμνὸς ἐν αὐτίον τῆ κήρον
 τῶν αὐτῶν ἄφρονος. ὅπως οὐκ ἔνοιγξ
 τὸ στόμα αὐτῶν. ἢ τῆ ταπεινώσει
 αὐτῶν ἢ ἐκρίσις αὐτῶν ἢ ἔργον. τίς ἡ
 γινώσκων αὐτοῦ τίς διευησούσῃ; ὅτι
 ἄπει. ἀπὸ τῆ γῆς ἢ τῶν αὐτῶν. Ἄ
 πειρώμενος ἡ ὁ κύνθηκος τῶ φίλιπ
 πῶ, ἄπει. Ἄπομαύσον, πρὶ τινὸς
 ἢ πρόσθετος λέγεται το, πρὶ καυ
 τῶν, ἢ πρόσθετος τινός; ἀνοι
 ξῆς ἡ φίλιππος τὸ στόμα αὐ
 τῶν, ἢ ἀρξάμενος ἀπὸ Ἰγνα
 τῶν ταύτης, ὡς ἡ γινώσκων αὐ
 τῶν τὸν ἰησοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο
 καὶ αὐτῶν ὁ δὸς, ἢ ἄλλο ἐπὶ τι ἢ
 ἄλλο. ἢ φωνὴ ὁ κύνθηκος. ἰδὼν
 ὁ δὸς, ἢ κύνθηκος με ἐπαπιδύωαι.
 ἢ τῆ ἡ φίλιππος. ἢ ὡς ὡς ὡς ὡς
 αὐτῶν ἐπὶ Ἰγνατίας, ἢ ὡς ὡς ἀπο
 κριθείς ἡ ἄπει. ὡς ὡς τῶν ἢ τῶν
 ὡς ἄπει τὸν ἰησοῦν χριστόν. καὶ
 ἢ ἰησοῦν ἐπὶ τὸ ἄρμα. ἢ ἰα
 τῶν ἢ ἰησοῦν ἀμψίτροποι ἐς τὸ ὕδωρ,
 ὅτι φίλιππος ἢ ὁ κύνθηκος, καὶ
 ἢ ἰησοῦν αὐτόν. ὅτι δὲ ἀν
 ἰησοῦν ἐπὶ τῶν ὕδατων, ὡς ἰησοῦν
 ἢ ἰησοῦν ἢ ἰησοῦν τὸν φίλιππον,
 καὶ

Intelligis ne quae legis? At il
 le ait: Quinam enim possim, ni
 si aliquis dux uiae mihi fuerit?
 Rogauitq; Philippū, ut ascen
 deret sederetq; secum. Argu
 mentum autem scripturae quam
 legebat, erat hoc: Tanguā cuius
 ad occasionem ductus est, & si
 cut agnus corā tondente se mu
 tus, sic non aperuit os suum. In
 humilitate ipsius iudicium eius
 sublatum est. Generationē au
 tē eius quis enarrabit? Quoniam
 tollitur de terra uita eius. Re
 spondens autem eunuchus Phi
 lippo, dixit: Obsecro te, de quo
 propheta dicit hoc, de se, an de
 alio quepiam? Aperiens au
 tē Pihlippus os suum, & inci
 piens a scriptura ista, praedica
 uit illi Iesum. Et dum iuent
 per uia, uenerunt ad quandam
 aquam. Et ait eunuchus: Ec
 ce aqua: quid uetat quo minus
 baptizet? Dixit autē Philip
 pus: Si credis ex toto corde, li
 cet. Et respondens ait: Cre
 do filium dei esse Iesum Chri
 stum. Et iussit sisti currū. Ac
 descenderunt ambo in aquam,
 Philippus simul & eunuchus,
 & baptizauit eū. Quum autem
 ascendissent ex aqua, spiri
 tus domini rapuit Philippum,
 nec

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἢ ἐκ αὐτῶν αὐτὸν εὐεργετήσαντες ἰδοὺ
 ἔρχεται ἰσορροπῶν τὸ πλῆθος αὐτῶν
 τῶν χαίρων φίλιππος ὁ ἐκ εὐφροσύνης
 εἰς ἀββαθὸν, καὶ διὰ τὸν ὄνομα, ὡς
 γινώσκεις τὰς πόλεις πάσας, ὡς
 ἔλαβεν αὐτὸν εἰς λαοσκόπειαν.

9 Ο δὲ σαῦλος ἐπιεμπνέων
 ἀπειλῆς ἢ φόβου εἰς τοὺς μαθη-
 τὰς ἔλαβεν, προσελθὼν τῷ ἀρ-
 χιερεῖ, ἠτύσαστο πρὸς αὐτὸν ἐπι-
 στολάς εἰς δαμασκὸν πρὸς τὰς
 συναγωγὰς, ἵπτας ἰάμ τινας εὐ-
 ρῆναι ὁδοὺς ἑνθάδε τὴν καὶ
 γυναικας, διὰ τὸν ὄνομα ἀγάγῃ εἰς
 ἱερουσαλὴμ. ἐν δὲ τῷ πορεύε-
 σθαι, ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίσειν τῷ
 δαμασκῷ, καὶ βλάψους πρὸς
 σφραγισμὸν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ, καὶ περὶ αὐτὸν ἰδοὺ πλῆθος
 ἤκουσι φωνῶν, λέγουσιν αὐτῷ,
 σαῦλε, σαῦλε, τί με διώκεις; ἔπα-
 ρξε. τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος
 ἀπεκρίθη, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς, ὃν σὺ δι-
 ώκεις. σκληρὸν σοι πρὸς λίαν-
 θρα λαλῆσαι. ἔριμων τὴν δαμ-
 σκὸν ἔπει. κύριε, τί με θέλεις
 ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐ-
 τὸν ἀνάστηθι, καὶ εἰσελθε εἰς τὴν
 πόλιν, καὶ λαληθήσονται σοι,
 τί σοι δεῖ ποιῆσαι. οἱ ἄνθρωποι οἱ
 σιωποῦντες αὐτῷ ἐστήκασαν
 ἰννοοῖ, ἀκούοντες μὲν φωνῆς
 μηδὲνα δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη
 δὲ ὁ σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς.

ἀναγνώστου

nec amplius uidit eum cum uelut
 Ibat enim per uitam suam gau-
 dens. Philippus autem reperitur
 est Azzoti, & pertrahens e-
 uangelizabat ciuitatibus iude-
 etis, donec ueniret Cesarem.

Saulus autē adhuc spirās mi-
 nas ac eandem aduersus disci-
 pulos domini, accessit ad princi-
 pem sacerdotū, & petijt ab eo
 epistolas, quas perferret Dana-
 scū ad synagogas: ut si quos in-
 uenisset eius uix seu uiros seu
 mulieres, uinctos duceret Hiero-
 solymam. Et quum iter face-
 ret, contingit ut appropinquaret
 Damasco. Et subito circa ful-
 gurauit eum lux de coelo, ceclap-
 susq; in terrā, audiunt uocē, dice-
 tē sibi: Saul, Saul, quid me per-
 sequeris? Dixit autem: Quis
 es domine? Dominus autem di-
 xit: Ego sum Iesus, quē tu per-
 sequeris. Durum est tibi contra
 stimulos calcitrare. Is tremens
 ac stupēs dixit: Domine, quid
 me uis facere? Et dominus ad-
 eū: Surge, & ingredere ciuitate-
 tem, & dicetur tibi quid tē oportet
 facere. Viri autem illi qui
 erant ei comites itineris, stabant
 attoniti, audientes quidem uo-
 cem, neminem tamen uidentes:
 Surrexit autē Saulus ē tertis
 apertisq;

C A P U T I X.

ἀποκλεισθῆναι τὸ φάσμα καὶ
 τὸ δόγμα ἐκλεπε. χερσὶ γὰρ
 αὐτῶν, αἰτῶν γὰρ ἡσυχίας
 μακρῶν. καὶ τὸ ἄμετρον φῶς μὴ
 βλέπω, καὶ οὐκ ἐφαγῆμ, οὐδὲ
 ἔπιμ. τὸ δὲ τίς μαθητὴς ἐν δα
 μασκῶν, ἐνόματι ἀνανίας, ἢ ἄ
 τι πρὸς αὐτὸν ὁ λέγει. ὁ δὲ ἔρα
 ματι, ἀνανία. ὁ δὲ ἔραμ, ἰδὲ ἰγὼ
 λέγει. ὁ δὲ λέγει. πρὸς αὐ
 τῶν, ἀναστὰς πορεύθη ἰδίῳ τῶν
 ἰσχυρῶν τῶν λαλομένων ἐν ἰσραὴλ,
 ἢ ἰσραὴλ ἐν οἰκίᾳ ἰουδαίᾳ, σαυ
 ρῶν ἐνόματι ταρσία. ἰδοὺ γὰρ
 ἐπινοήσεται. καὶ ἄλλοι ἐν ὄρα
 ματι ἀνδρα ἐνόματι ἀνανίαν
 ἀποκλεισθῆναι, ἢ ἐπινοήσεται αὐτῶ
 χῆρα, ἔπος ἀνακλιψῆ. ἀπὸ ἰσρα
 ἴδ. ἀνανίας. λέγει, ἀνώνοα
 καὶ πολλῶν πρὸς τοῦ ἀνδρὸς
 τῆτον, ὅσα λαλῶν ἐπέσει τοῖς
 ἰσραὴλ σου ἐν ἰερουσαλήμ. καὶ
 ἡ δὲ ἔραμ ἰσραὴλ παρὰ τῶν ἰσ
 ραὴλ, δῆσαι πάντας τοὺς
 ἐπινοήσεται τὸ ὄνομα σου.
 ἀπὸ δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ λέγει.
 πρὸς αὐτὸν, ἐπινοήσεται ἰσραὴλ
 καὶ ἄλλοι, τοῦ βασιλεύσαι
 τὸ ὄνομα μου ἐν ἰσραὴλ καὶ
 ἰσραὴλ καὶ ἰσραὴλ. ἰγὼ
 γὰρ ἐπέσει αὐτῶ, ἰσραὴλ
 αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἰσραὴλ μου
 παρὰ. ἀπὸ δὲ ἀνανίας,
 καὶ ἰσραὴλ ἡσυχίας,

apertisq; oculis neminem uide
 bat. Sed manu ducentes il
 lū, introduxerunt Damascumz
 Et erat tribus diebus non ui
 dens, ac non comedit neq; bibit
 Erat autem quidam discipulus
 Damasci, nomine Ananiasz
 Et dixit ad illum per usum do
 minus: Anania. Et ille ait:
 Ecce ego domine. Et dominus
 ad eum: Surge et uade in uicū
 qui uocatur Rectus: et que
 re in domo Iudæ, Saulum no
 mine Tarsensem. Ecce enim
 orat. Et uidit per usum ui
 rum Ananiam nomine intro
 euntem, et imponentem sibi ma
 num, ut uisum reciperet. Re
 spondit autem Ananias: Do
 mine, audiui ex multis de uiro
 hoc, quanta mala fecerit san
 ctis tuis Hierosolymæ. Et
 hoc loco habet potestatem d prin
 cipi bus sacerdotum, uincendi
 omnes qui inuocant nomen tu
 um. Dixit autem ad eum do
 minus: Wade, quoniam erga
 num electum est mihi iste,
 ut portet nomen meum coram
 gentibus et regibus ac filijs
 Israël. Ego enim ostendam
 illi, quanta oporteat eum pro
 nomine meo pati. Et abiit A
 nanias, et introiit in domum,
 et im-

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἢ ἐπιθέσει ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας,
 ἀπὸ τοῦ σαουλ ἀδελφεῖ, ὁ κύριος
 ἀπέσταλκέ με, ὁ θεός σου ἐν τῇ
 ὁδῷ ἧ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς,
 καὶ πληρώσῃς πνεύματός σου ἁγίου,
 καὶ ἰσχύος ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡς κηλίδες,
 ἀνέβλεψε τε. καὶ ἀναστὰς ἐβα-
 πτίσθη. καὶ λαβὼν φροῦλον ἰνί-
 σχυσιν. ἐγένετο δὲ ὁ σαουλ
 μετὰ τῶν ἐν δαμασκῷ μαθητῶν
 ἡμέρας τινάς. καὶ ἰσχύος ἐν ταῖς
 σωμαγωγαῖς ἐνύφρασε τὸν χρι-
 στὸν, ὅτι οὗτος ὄζει ὁ υἱὸς τοῦ
 θεοῦ. ἔβρισαντο δὲ πάντες οἱ
 ἰουδαῖοι, καὶ ἐλεγον. οὐκ ἔ-
 τός ὄζει ὁ πορθέσιος ἐν ἰσχυ-
 σαλήμ τοὺς ἐπιμακρομένους
 τὸ ὄνομα τοῦτο; καὶ ὡς εἰς τὸ
 ἐπύλινον, ἵνα δεῖξαι μέλους
 αὐτοὺς ἀγάγη αὐτὸ τοὺς ἀρχι-
 εῖρας; σαουλ δὲ μάλλον ἐν-
 δυνάμοῦτο, καὶ σὺνίχουε τὸς ἰε-
 ραίους, τὸς κατοικούντας ἐν δα-
 μασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτος
 ὄζει ὁ χριστός. ὡς δὲ ἐπληθύνθη
 ἡ μῆτρα ἰουδαίων, συνιθουκώσαν-
 το οἱ ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτὸν.
 ἐγνώσθη ἡ τῶ σαουλ ἡ ἐπιθυμία
 αὐτοῦ. παρετίθηεν τι τὰς πόλεις
 ἡμέρας τι καὶ νυκτὸς, ἕως αὐ-
 τὸν ἀνέλωσι. λαβόντες ἡ αὐτὸν
 οἱ μαθηταὶ νυκτὸς, κατήσαν δια-
 τοῦ τῆχος, χαλάσαντες ἐν
 σπυρίδι.

Et imponens ei manus dixit
 Saul frater, dominus misit me
 qui apparuit tibi in uia que ue-
 nebas, ut uisum recipias, et im-
 plearis spiritu sancto. Et con-
 festim deciderunt ab oculis eius
 tanquam squamae, et uisum rece-
 pit, et surgens baptizatus est.
 Quumq̄ cepisset cibū, corrobor-
 atus est. Fuit autē Saulus cum
 discipulis qui erant Damasci,
 per dies aliquot. Et continuo in
 synagogis predicabat Christū,
 quod is esset filius dei. Stupe-
 bant autem omnes qui eum au-
 diebant, ac dicebant: Nōne
 hic est qui expugnabat Hie-
 solymis eos, qui uocabant no-
 men istud? Et huc ad hoc uenit,
 ut uinctos illos duceret ad prin-
 cipes sacerdotum? Saulus autē
 tem multo magis inualecebat,
 et confundebat Iudaeos qui ha-
 bitabant Damasci, affirmans
 quod is esset Christus. Expletis
 autem diebus compluribus, inie-
 runt inter se Iudaei consilium,
 ut illum occiderent. Sed intel-
 lēte sunt Saulo insidiae eo-
 rum. Adseruabantq̄ portas
 die ac nocte, ut eum interfice-
 rent. Accipientes autem
 eum discipuli nocte, per murum
 demiserunt, submittentēs in
 sporta.

C A P V T X.

ἐπιβίβη. παρεγένετο δὲ ὁ
 αὐτὸς ἐν ἱερουσαλὴμ, ἐπερῶ
 τι πολλοὶ οὐ τοῖς μετέθετο, καὶ
 πάντες ἐφοβῶντο αὐτὸν, μὴ πιστὸν
 ᾖ, ὅτι ἔστι μαθητὴς. Ἐπαρέβη
 ἵκανα δὲ μὲν αὐτὸν, ἡ γὰρ
 πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγή-
 σατο αὐτοῖς, πῶς ἐν τῇ ἐκείνῃ
 ἐστὶν ἰουδαίᾳ, καὶ ἐκλήθησεν αὐ-
 τὸν πῶς ἐν δαμασκῷ ἐπαρρη-
 σίαστο ἐν τῷ ἐνόμασι τοῦ ἰησοῦ.
 καὶ ἔλεγε αὐτὸν εἰς πορεύεσθαι
 ἐν ἱερουσα-
 λῆμ, καὶ παρερρησιασάμενος ἐν
 τῷ ἐνόμασι τοῦ κυρίου ἰησοῦ, ἐκλή-
 θησθε ἢ σωθήσθε πρὸς τοὺς ἐκ-
 κλητὰς. οἱ ἡπικέχραον αὐτὸν
 αὐτῶν. Ἐπιγόνους ἦ οἱ ἀδελ-
 φοὶ κατῆγαγον αὐτὸν εἰς λυ-
 κάρην, καὶ ἔβαπτεσαν αὐτὸν
 ἐν τῷ σάββω. αἱ μὲν οὖν ἐκκλη-
 σίαι ἠεδείκασαν τὸ ἰσθῆλας καὶ γα-
 νηλαίας καὶ σαμαρείας εἶχον ἐ-
 γλυτῶν, οἷοι δὲ οὐκ ἔμελλαν καὶ πορευ-
 θῆναι ἐν τῷ σάββω τοῦ κυρίου, καὶ τῇ
 παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος
 ἐπαρῶντο. ἐγένετο ἡμερῶν
 δὲ ἑξήκοντα δύο πάντων, καὶ ἦλ-
 θεν ἢ πρὸς τοὺς ἁγίους, τοὺς λυ-
 κάρηντας λέει δὲ λαοῦ. καὶ ἦν ἰσθῆ-
 λαὸς πρὸς ἵνα αἰνείαν ἐνόματι
 ἡμερῶν ἐκείνην κατανέμενον ἐπὶ
 ἡμερῶν, δεῦθεν παρεκλήθη
 αἰνεία,

sporta. Quum autē Saulus ve-
 nisset Hierosolymā, tentabant
 se iungere discipulis, & omnes
 timebant eū, non credētes quod
 esset discipulus: Barnabas au-
 tē apprehensum illum duxit ad
 apostolos, ac narravit illis quo-
 modo in via vidisset dominum,
 & quod loquutus esset ei, et quo
 modo in Damasco fortiter e-
 gisset in nomine Iesu. Et erat
 cū illis intrans & exiens Hie-
 rosolymis, cum fiducia loquens
 in nomine domini Iesu. Loque-
 baturq; & disputabat aduer-
 sus Græcos: illi vero quære-
 bant occidere eum. Quod quum
 cognovissent fratres, deduxe-
 runt eum Cæsaream, & emi-
 serunt Tarsum. Igitur eccle-
 sia quidē per totam Iudæam
 & Galilæam et Samariam ha-
 bebant pacem, & ædificaban-
 tur uersantes in timore domi-
 ni, & consolatione sancti spiri-
 tus multiplicabantur. Factum
 est autē ut Petrus dum pera-
 graret per omnes, deveniret e-
 tiam ad sanctos qui habitabant
 Lyddæ. Reperit autem ibi ho-
 minem quendam nomine Aē-
 neam, annis iam octo decum-
 bentem in grabbato, qui erat
 paralyticus. Et ait illi Petrus:
 D d Aenea,

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

αινάει, ἰαταί σι δ' ἰησοῦς χρι-
 στός. ἀνάστηθι, ἢ σφῶσσορ σιαυ-
 τῶ. ἢ εὐθιως ἀνάστη. ἢ ἄδουρ αὐ-
 τὸν πᾶντες οἱ κατοικοῦντες λυδ-
 διαμ ἢ τὸν ἀσάκωνα, οἱ τινὲς
 ἐπίσφιξαν ἄδῃ τὸν λύριον. ἐν
 ἰόππῃ δὲ τις ἦν μαθήτρια ὀνό-
 ματι ταβιθά. ἢ διβυλωθε μεθύ-
 λειγεται διοργάς. αὐτῇ ἦν πλῆ-
 ρης ἀγαθῶν ἔργων ἢ ἐλεημοσυ-
 νῶν ἦν ἰπρία. ἐχρητο ἢ ἐν τῆς
 ἡμέρας ἐνεύαις, ἀδ' ἤρῃσασα
 αὐτῷ ἀποδῶν. νόσαντο δὲ
 αὐτῷ, ἐδ' ἡκαρ ἐν τῷ ἔργῳ,
 ἐγγὺς ἢ ὄσος λυδίας τῇ ἰόππῃ
 οἱ μαθηταὶ ἀνέσαντες, ἔτι πῆ-
 ρος ἔσθῃ ἐν αὐτῇ, ἀπέσταλα
 πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντο δὲ,
 μὴ ἐκνήσαι διελθῶν ἕως αὐτῆ.
 ἀναστὰς ἢ πῆρτος, σιωπῶν αὐ-
 τοῖς. ἐν παραγεγόμενον ἀνήγα-
 γον εἰς τὸ ἐκδῶρον, ἢ παρῆσ-
 σασα αὐτῷ πᾶσαι αἱ χιτῶναι καί
 νησῆ, ἢ ἐπιδεννόμενον χιτῶνας
 καὶ ἱμάτια, ἔσα ἰπρία μετ' αὐ-
 τῶν οὕσα ἢ διοργάς. ἐμβαλῶν
 δὲ ἔξω πάντας ὁ πῆρτος, δέξ-
 τὰ γόνατα, προσύξατο. καὶ
 ἐποστρίψας πρὸς τὸ σῶμα, ἢ πῆ-
 ταβιθά, ἀνάστηθι. ἢ ἢ ἢ νοίξῃ τὸς
 ἰφθαλμοὺς αὐτῆ, καὶ ἰδοῦσα
 ἢ πῆρτον, ἀνελάθοι. δὲ δὲ ἢ αὐ-
 τῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτῷ. φωνή-
 σαι δὲ τοὺς ἄγιος ἢ τὰς χεῖρας,
 παρῆ-

Aenea, sanet te dominus Ies-
 sus Christus. Surge, & sterna
 tibi ipsi. Et continuo surrexit.
 Et uiderunt eum omnes qui ha-
 bitabant Lyddæ & Assaro-
 ne, qui conuersi sunt ad domi-
 num. Ioppæ autem fuit quæ-
 dam discipula nomine Tabi-
 tha, quæ interpretata dicitur
 Dorcas. Hæc erat plena op-
 ribus bonis et eleemosynis quas
 præstabat. Factum est autem
 in diebus illis, ut infirmata mo-
 reretur. Quam quàm lauissem
 posuerunt in coenaculo. Quam
 autem uicina esset Lydda Lep-
 pæ, ac discipuli audissent quod
 Petrus esset in ea, miserunt ad
 eum, rogantes, ne grauairetur
 uenire usq; ad se. Exurgens au-
 tem Petrus uenit cum illis. Et
 quum aduenisset, duxerunt illum
 in coenaculum, et circumsteter-
 runt illi omnes uidua steterunt
 et ostendentes tunicas uel steterunt
 quas faciebat quum esset cum
 ipsis Dorcas. Bieclis autem
 omnibus foras, Petrus post se
 genibus orauit: et conuersus ad
 corpus dixit: Tabitha, surge.
 Et illa aperuit oculos suos
 uisq; Petro resedit. Daxit au-
 tem illi manu, erexit eam: et quum
 uocasset sanctos ac uiduas
 exhibuit

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἠπίσταται αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσπ-
 πλω. τῆ ἡπαύριον ὁδοιποροῦ-
 των ἰκείνων ἢ τῆ πόλεως ἰγγιζόν-
 των, ἀνέβη πρὸς ἰδί τὸ δῶμα
 προσεῦξαδα, πρὸ ἰδραμ ἰκ-
 τῶ. ἰγένετο δὲ πρὸς πεινος, καὶ
 ἠθέλε γούσκαδα. παρασκονα-
 ζόντων ἡ ἰκείνων, ἐπὶ πδ-στ ἐπ
 αὐτ ἰστασις. καὶ θεωρεῖ τ ὄρα-
 τὸν ἀνω γυρόν, καὶ καταβάνον
 ἐπ αὐτ σκεῦος τι ὡς ὀθύνω μι-
 γάλω, τίστασιν ἀρχαῖς δὲ δι-
 μέλον, καὶ καθἰμέλον ἰδί τ γῆς
 ἐν ὧ ἰκέρχεν πάντα τὰ τερά-
 ποδα τ γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἰρ-
 πιτὰ, καὶ τὰ πτερινὰ τ οὐρανοῦ.
 καὶ ἰγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν. ἀ-
 ναστὰς πρὸς, δύσον καὶ φάγε. ὁ
 δὲ πρὸς ἠπε. μηλαμῶς λέ-
 ρει, ὅτι οὐδε ποτε ἰφαγον πᾶν
 κεινὸν ἢ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ
 πάλιν ἰκ δούτερον πρὸς αὐ-
 τόν. ἀ ὁ θεὸς ἰκαθάρισε σὺ μὴ
 λέινε. ττο δὲ ἰγένετο ἰδί φης, καὶ
 πάλιν ἀνέκρηθη τὸ σκεῦος εἰς
 τ οὐρανόν. ὡς ἡ ἰκ αὐτῶ δικ-
 πόρει ὁ πρὸς, τὶ ἄρ ἐν τὸ ἰρα-
 μα ὁ ἄλι, καὶ ἰδὸν οἱ ἀνδρῶ οἱ
 ἀπεισταλμέναι ἀπὸ τοῦ κερνη-
 λίου, διδρωσάντες τὴν οἰκίαν
 σίμωνος, ἰκίστασαν ἐπ τ πυ-
 λῶσα. καὶ φωνήσαντες ἰπωλάνον-
 το, ἀ σίμων ὁ ἰπιναλοῦ μῶν
 πρὸς ἰνθάδε ἰξήσεται. τὸ δὲ
 πρὸς

misit illos Ioppen. Postquam
 uero facientibus illis iter et ap-
 propinquantibus ciuitati, ascen-
 dit Petrus in superiora domus
 ut oraret, circa horam sextam.
 Et quum esuuiet, uoluit gu-
 stare cibum. Parantibus autem
 illis, irruit super eum mentis ex-
 cessus. Et uidet cœli apertum,
 ac descendens ad se uas quoddam
 ac descendens ad se uas quod-
 dam uelut linteam magnam,
 quatuor inijs alligatum, sum-
 mitti e cœlo in terram, in quo
 erant omnia quadrupedia terra
 bestiarum et reptilia et uolati-
 lia cœli. Et facta est uox ad
 eum: Surge Petre, macta et
 uescere. At autem Petrus:
 Nequaquam domine, quia num-
 quam edi quicquam commune
 uel immundum. Et uox rursus
 iterum ad eum: Quæ deus puri-
 ficauit, tu communia ne dice-
 ris. Hoc autem factum est certis
 Et rursus receptum est uas in
 cœlum. Et dum apud se habere
 taret Petrus, quæ nam esset ui-
 sio quam uidisset, ecce uiri qui
 missi erant a Cornelio, percen-
 tati de domo Simonis, accesser-
 runt ad ianuam. Et euocati
 quoriam interrogabant eum Si-
 mon qui cognominaretur Pe-
 trus, illic habere hospitem.
 Petrus

CAPUT X.

πῶς ἐσθυμεν μετὰ τὸ πρὸς τὸ
 ἰεράματα. ἀπὸ αὐτῶν τὸ πνεῦ
 μα. ἰδοὺ ἀνδρῶν ἑξήσοσι σε, ἀλ
 λά ἀναγὰς κατὰ βυθί, καὶ πο
 ρεύσιν αὐτοῖς, μηδὲν διακρη
 σίμην. διότι ἐγὼ ἀπίσταλμα
 αὐτοῦ. καὶ ἵαβας ἵππῶν πρὸς
 τοὺς ἀνδρας, τὸς ἀπίσταλμῶν
 ἐπὶ τὸν ἑσθυλίον πρὸς αὐτὸν,
 ἀπὸ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμὶ ἐσθυτάτη.
 τίς ἡ αἰτία τίς ἡν πᾶσι. οἱ δὲ
 ἄπρ. κορνύλιος ἱερογυμναστής
 κινηθῆναι καὶ φοβῶμενος τὸν
 θεὸν μαρτυροῦμενος τὸν ὄψιν
 τοῦ θεοῦ τῶν ἰουδαίων, ἔχον
 μαρτυρίαν ἐπὶ ἀγγέλῳ ἁγίῳ, με
 ταπέμφασθαι αἰσῖς τὸν εἶκοσ
 αῶν, καὶ ἀκούσασθαι ῥήματα παρὰ
 τοῦ ἀποστόλου. καὶ ἐπὶ αὐτὸς
 ἦν ἰσχυρῶς ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ τι
 τὸν ἀδελφῶν τὸ ἀπὸ ἰσπανίας
 ἑσθυλῶν αὐτῶν, καὶ τῆν ἐπαύριον
 ἑσθυλῶν ἐς τὴν καίσαρειαν. ὁ
 ἱερογυμναστής ἰὼν προσδοκῶν αὐ
 τοῖς, συγκαλεσάμενος τὸς συγ
 γινῆς αὐτῶν καὶ τὸς ἀναγκαίους φί
 λους, ἵνα γίνετο εἰσιλθεῖν τὸν
 πῶρος, σιωπῶν αὐτῶν ὁ κορ
 νύλιος, πρὸς αὐτὸν τὸς πόδας
 προσκύνων. ὁ δὲ ἵππῶς αὐ
 τῶν ἵππῶν, ἀνίστημι, καὶ γὰρ
 αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ σιωπῶ
 ῶν αὐτῶν εἰσηλθεῖ, καὶ εὐρίσκει
 σιωπῶν

Petro uero cogitante de uisio
 ne, dixit spiritus ei: Ecce uiri
 quærunt te. Surge itaq; & de
 scende, & uade cum eis, nihil
 hesitans, propterea quod ego
 misi illos. Descendens autem
 Petrus ad uiros, qui missi erant
 a Cornelio ad ipsum, dixit: Ec
 ce ego sum ille quem quæritis.
 Quæ causa est propter quam
 uenistis? Qui dixerunt: Cor
 nelius centurio uir iustus ac ti
 mens deum, & testimonium ha
 bens ab uniuersa gente Iudæo
 rum, oraculo admonitus est ab
 angelo sancto, ut accersere
 ret te in domum suam, & au
 dired uerba abs te. Intro uoca
 tos igitur eos, recepit hospitio.
 Sequenti uero die Petrus pro
 fectus est cum illis, & quidam
 ex fratribus Ioppensibus co
 mitati sunt eum. Postridie uero
 introierunt Caesaream. Por
 rò Cornelius expectabat il
 los, conuocatis cognatis suis
 ac necessarijs amicis. Vt autē
 factum est ut introiret Petrus,
 obuiam progressus ei Corneli
 us, ac procidens ad pedes, ado
 rauit eum. Petrus uero erexit
 eum, dicens: Surge, & ego ip
 se homo sum. Et colloquens
 cum illo, intrauit, & offendit
 D d iij multos;

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

συνελυθότες πολλοὺς, ἴσθι τὰ
 πρὸς αὐτοὺς. ὑμεῖς ἰπίσασθε, ὡς
 ἀθεμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ
 κολῶσθαι ἢ προσερχεῖσθαι ἀλ-
 λοφύλω. καὶ ἡμεῖς ὁ θεὸς ἔδειξε,
 μηδὲν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον ἔ-
 γασθαι ἀνθρώπου, διὸ καὶ ἀνευτίθη-
 τως ἦλθον μεταπιμψῆς. πω-
 λάνομαι ἔγωγε, τίνι λόγῳ μετιπίμ-
 ψασθε με, καὶ ὁ ἱερὸς λόγος ἴσθι. ἀ-
 πὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι τῆς
 ἡμέρας ἕως ἡμῶν νυκτιώω, καὶ ἴσθι
 ἐνθάδε ὡς ἂν προσερχέμεθα
 ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη
 ἐνώπιόν μου ἐν ἰσθῆτι λαμπρῶ,
 καὶ φωνήεν ἱερὸς λόγος, ἠκούσθη ὡς ἂν
 προσερχῶ, καὶ αἰδέημοσ' εἶναι ὡς
 ἐμνήσθησαν ἐνώπιόν τοῦ θεοῦ. τίμη-
 σον ἔγωγε εἰς ἰσθῆτα, καὶ μετακάλυ-
 σαι οἶκον μου, ὡς ἐπιναλωτὴ πῆ-
 λος, ὅπως ξενίσθῃ ἐν οἴκῳ σι-
 μωνος βρυγῶτος παρὰ θάλασσαν
 ὡς παραγινόμενος λαλῆσαι σοι.
 Ὁ αὐτὸς ἔγωγε ἐπιμψα πρὸς σι, σὺ
 τι καλῶς ἐποίησας παραγινέμι-
 νος. νῦν ἔγωγε πάντες ὑμῖν ἐνώπι-
 ον τοῦ θεοῦ πᾶσι μετὰ, ἀκούσαι
 πάντα τὰ προσεταγμένα σοι
 ἢ ὅσα ἔδειξεν. ἀνοίξας ἢ πῆλός το
 στόμα, ἔγωγε ἐπ' ἀληθείας ἠέλω
 λαμβάνομαι, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς σι
 ποδότης ὁ θεός, ἀλλ' ἐγὼ πᾶσι
 τὴν ἰσθῆτα ὡς ἂν μετὰ αὐτὸν καὶ ὡς
 γασόμεθα. διὰ τὸ σὺν ἡμῖν
 αὐτῶ

multos qui conuenerat, dixit
 ad illos: Vos scitis, non esse
 fas uiro Iudaeo coniungi aut ac-
 cedere ad alienigenam: sed nihil
 ostendit deus, ne quem commu-
 nem aut immundum dicerem
 minē, quapropter et immundus
 ter ueni accessit. Interrogato
 ergo quem ob causam accessis-
 sis me? Et Cornelius ait: Die
 abhinc quarta usque ad hanc ho-
 ram, sedebam ieiunus, & hora
 nona precabar in domo mea,
 & ecce uir stetit ante me in
 ueste splendida, & ait: Conu-
 li, exaudita est deprecatio tua,
 & elemosynae tuae in memo-
 ria habitae sunt coram deo: mit-
 te ergo qui eant Ioppen, &
 accerse Simonem qui cognomi-
 natur Petrus: hic diuersatur in
 aedibus Simonis coram iuxta
 mare, qui simul atque uentus
 loquatur tibi. Consectum er-
 go misi ad te, & tu bene fecis
 isti qui adueneris. Nunc ergo
 omnes nos, teste deo, adsumus
 ut audiamus omnia quaecumque
 tibi precepta sunt a deo. Re-
 riens autem Petrus os, dixit: Re-
 ipsa comperio, quod non sit pes-
 sonarum respectus apud deum,
 sed in qua uis oretur qui timet ipsū
 et operatur iustitiam, is acceptus
 est

Ο ΛΟΓΟΣ Χ.

καὶ ὅτι τὸν λόγον ἐν ἀπίστῃ
 διὰ τοὺς ἡοῖς ἰσραὴλ, εὐαγγέλι-
 ζόμενος ἐπίσω διὰ ἰησοῦ χριστοῦ
 ἡμεῖς ὅτι πάντων λόγιος. ἡμεῖς
 ὁμοῦ τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ'
 ἔλας ἐν ἰσδαίας, ἀρξάμενον ἀ-
 πό τῆς γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισ-
 μα ἰωάννου ἐν ἰωάννῃ, ἰησοῦν τὸν
 ἀπὸ ναζαρέθ, ὡς ἔχριστον αὐτὸν ὁ
 θεὸς πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει
 ἡμεῖς διδάσκοντες ἡμᾶς ἡμεῖς
 πάντας τοὺς καταδικασσομένους
 ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἔω-
 κησεν αὐτὸν ἡμᾶς ὁμοῦ μάρτυ-
 ροὺς πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν τε-
 τῇ χώρα ἐν ἰσδαίῳ καὶ ἐν ἰερουσα-
 λῆμ, ἐν ἀνάλογον ἡμεῖς αὐτὸν
 ὑπὸ ξύλου. τοῦτον ὁ θεὸς ἤγει-
 ρεν ἡμᾶς, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν
 ἡμᾶς γενέσθαι οὐ παντὶ τῷ
 λαῷ, ἀλλὰ μάρτυροι τοῖς προ-
 κληθεῖσιν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν, οἵτινες συνεισάγομεν καὶ
 συνομιλοῦμεν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀνα-
 στήναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ πα-
 ρήγγηκεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ
 καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐτὸς
 ἐστὶν ὁρισμὸς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 ἡμεῖς ζώντων καὶ νεκρῶν. τότε
 πάντες εἰ προσφῆται μαρτυροῦ-
 μεν, ὁμοῦ ἡμῶν λαβέμεν
 ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ πάντα
 τὰ ἐπιτελεῖσθαι εἰς αὐτὸν. ἵτι
 καλοῦνται ἡμεῖς τὰ ῥήματα
 ταῦτα,

est illi. Sermonē quē misit deus
 filijs Israël, annuncians pacem
 per Iesum Christū, hic est om-
 nium dominus. Ipsi nostis, de quo
 sermone fama diulgatū fuit in
 tota Iudæa, rumore primum
 orto a Galilæa, post baptismā
 quod predicabat Ioannes, ut
 Iesum Nazarenum unxerit
 deus spiritu sancto et uirtute,
 qui obambulauit benefaciendo
 et sanando omnes oppressos a
 diabolo, quoniā deus erat cum
 illo. Et nos testes sumus om-
 nium quæ fecit et in regione Iu-
 daeorū et Hierosolymis, quæ
 occiderunt suspensio in ligno.
 Hunc deus suscitauit tertio
 die, et exhibuit eum ut mani-
 festus fieret non toti populo, sed
 testibus prius ad hoc delectis
 a deo nimirum nobis, qui co-
 medimus ac bibimus una cum
 illo, postea quā resurrexit a
 mortuis. Et præcepit nobis ut
 predicaremus populo ac testi-
 ficaremur, quod ipse sit ille qui
 constitutus erat a deo iudex ui-
 uorum ac mortuorum. Huic om-
 nes propheta testimonium fe-
 runt, quod remissionē peccato-
 rum accepturus sit per nomen
 eius quisquis crediderit in eum.
 Adhuc loquente petro uerba
 D d iij hæc

ACT. APOST.

ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον ἐπὶ πάντας τὰς ἀκὲ νῆας
 τὸν λόγον, καὶ ἤρξασαν οἱ ἐν πι
 ριτομῆς ὡσεὶ, ὅσοι σωυλδορ
 τῷ πνεύματι, ὅτι καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη ἢ
 δωρεὰ τῷ ἁγίῳ πνεύματος ἐκί
 χυτῆ. ἤρξατο γὰρ αὐτὸ λαλόντων
 γλώσσας ἢ μεγαλιόωντων τὸν
 θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ πνεύματι.
 μὴ τι τὸ ὕδωρ λιπώσαι δύναιται
 τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τὸν
 οἶ τινος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἢ
 λαβὴν ἁδὸς ἡμεῖς; προσέ
 ταξε τι αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν
 τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. τότε ἤρξα
 ῖσαν αὐτὸν ἐπιμαίνα ἡμέρας
 τινάς.

11

ἤρξατο γοὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν ἰου
 δαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο
 τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτι ἀνέβη
 πνεύματι εἰς ἱεροσόλυμα, διεκρί
 νοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐν πνεύματι
 μῆς, λέγοντες. ὅτι πρὸς ἀνδρας
 ἀπροσβία ἔχοντας εἰσὶν ἰδοὺ
 ἢ σωφραγῆς αὐτοῖς. ἀρξάμε
 ντο δὲ ὁ πνεύματι, διετίθειτο αὐ
 τοῖς κατεξῆς, λέγων. ἐγὼ ἡμῶν
 ἐν πόλει ἰδοὺ πη προσουχόμενος
 καὶ ἄλλοι ἐν ἑσάσῃ ἡμέρᾳ, κατὰ
 θέον οὐκ εἶδον τι ὡς ὀφείλω μισθῶ
 ῖναι, τίναρισμ ἀρχαῖς ἁδινμί
 νω ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὀφείλω ἀρχῆς
 ἡμῶν. εἰς ἡμῶν ἀντίστασιν, κατὰ τὸν
 κυρί

hæc, cecidit spiritus sanctus su
 per omnes qui audiebant jerimo
 nem. Et obstupuerunt hi qui
 ex circumcisorum genere cre
 debant, quotquot uenerant cum
 petro, quod et in gentes donum
 spiritus sancti effusum esset.
 Audiebant enim illos loquen
 tes linguis, ac magnificantes
 deū. Tunc respondit Petrus.
 Nū quis prohibere potest quo
 minus aqua baptizentur hi qui
 spiritum sanctum acceperunt si
 cut et nos? Et iussit eos bap
 tizari in nomine domini. Tunc
 rogauerunt eum, ut remaneret
 aliquot dies.

Audierunt autē apostoli et
 fratres qui erant in Iudæa, et
 gentes recepissent sermonem
 dei. Quumquē ascendisset Petrus
 Hierosolymam, disceptabant
 aduersus illum qui erant ex cir
 cumcisione, dicentes: Ad mi
 ros praputii habentes introssi
 et edisti cum illis. Petrus autem
 rem ab initio repiciens, exposuit
 illis ordine, dicens: Ego erā in
 ciuitate Ioppe orās, et uidi rap
 tus extra me uisionē, descēdere
 uas quoddā ceu linteū magnū,
 quatuor mitijs emissū ē caelo, et
 uenit usque ad me. In quibus qui
 tendissem oculos, animaduerti
 et uidi

CAPUT XI.

καὶ ἄλλων τὰ τετραπόδια τῆ γῆς
 καὶ τὰ θύρια καὶ τὰ ἔρπυστά, καὶ τὰ
 πτερὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα
 ἁφῶνός, λέγόντος μοι. ἀναστὰς
 πύρει, δύσον καὶ φάγε. ἔπευ
 ἡμιδοκίμωσ κίριε, ὅτι πᾶν κοι-
 νὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐ δεκτικὸν εἰ-
 σήλην εἰς τὸ σῶμα μου. ἀπὸ κί-
 ρου δὲ μοι φωνὴ ἐν δουτήριον ἐν
 τοῦ οὐρανοῦ. ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν
 ἐν μὲν λείνου. ἔτο ἡ γένετο ἐπὶ
 ἡμῶν, καὶ πάντων ἀνισπάσθη ἅπαν
 τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἰδὼς δὲ αὐ-
 τὸν ἄνθρωπος ἐπέστησεν ἰδὼ
 τὸν εἰναι ἐν ἡμῶν, ἀπέσταλ-
 ῆναι ἀπὸ λέου χεῖρας πρὸς με-
 ἔπει δὲ μοι τὸ πνεῦμα, σιωπῶν
 ἄλλοις, μηδὲν διακρινό-
 μῃον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ
 ἑξάδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσὺν ἡμεῶν
 ἐν τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. ἀπὸ ἡγ-
 γαλέ τι ἡμῖν, πῶς ἄδὲ τὸν ἄγ-
 γελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, σταθε-
 τα καὶ ἐπάντα αὐτῷ. ἀπέσειλον
 ἐν ἑπταλῶ ἀνδρας, καὶ μετὰ-
 πηψαί σίμονα τὸν ἑπινακλού-
 μῃον πύρει, ὃς λαλήσει ἐν-
 καταπρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ
 καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ
 ἑξάδαί με λαλήσῃ, ἐπέπεισε τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν αὐτῷ, ὡ-
 σαβ καὶ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμύ-
 ἔλω ἡτὲρ ῥέματος κυρίως ὡς ἐλε-
 γον ἰωάννης ἡ ἐβάπτισεν ὕδατι
 ἡμᾶς

et uidi quadrupedia terra et
 bestias et reptilia et uolantia
 coeli. Audui autem et uocem,
 dicentem mihi: Surge Petre.
 macta et uescere. Dicebā au-
 tē: Nequaquā domine, quia nihil
 cōmune aut immundū unquam
 introuit in os meum. Respōdit
 autem mihi uox rursum ē caelo,
 quae deus mundauit, tu ne com-
 muna dixeris. Idē accidit ter-
 tio, et rursum omnia subducta
 sunt in coelum. Et ecce exem-
 plo tres uiri praesto aderant in
 aedibus in quibus eram, ē Ca-
 sarea missi ad me. Dixerat au-
 tem mihi spiritus, ut congrede-
 rer cum illis, nihil haesitans.
 Porro comitati me sunt et sex
 fratres hi. Et ingressi sumus
 in domum uiri: isq; retulit no-
 bis, ut uidisset angelum domi
 suae, qui astitisset ac dixisset si-
 bi: Emitte uiros Ioppen, et
 accersse Simonem cognomento
 Petrum, qui tibi ea dicturus est,
 per quae serueris et tu et uni-
 uersa domus tua. Quem autem
 exorsus essem sermone, illapsus
 est spiritus sanctus in illos, quē
 admodum et in nos fuerat il-
 lapsus initio. Veniebat autem
 in mente quod dixerat domus.
 Ioānes quidē baptizauit aqua
 D d v ceteru

ACT. APOST.

ὑμῶν ἡ βαπτισθῆσθαι ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. ἡ οὖν πλὴν ἰσὺν σω-
 ριάς ἰδωντες αὐτοῖς ὁ θεὸς, ὡς καὶ
 ἐμῶν πιστεύσασιν ὑπὲρ τῆς κήρυ-
 κῆς τοῦ χριστοῦ, ἐγὼ δὲ τίς ἦμιν
 δυνάτης κωλύσαι τὸν θεόν; ἀνέ-
 σταντες δὲ ταῦτα, ἠσύχασαμεν, καὶ
 ἐδόξασαμεν τὸν θεόν, λέγοντες. ἅ-
 γα γὰρ καὶ τοῖς Ἰουδαῖοις ὁ θεὸς πλὴν
 μετάνοιαν ἰδωντες εἰς ἑσέω. καὶ
 οἱ μὲν οὖν διασπαρήντοσθε ἀπὸ
 τοῦ ὄχι δολίως τοῦ γινόμενου ὑπὲρ
 τοῦ φερόμενου, διὸ ἡλθομεν ὡς φαινόμενος
 καὶ λώπρονος καὶ ἀντιοχείας, μη-
 δεὶ λαλοῦντοσθε τὸν λόγον, εἰ
 μὴ μόνον ἰσδαίοις. ἦσαν δὲ τι-
 νες ἅμα αὐτῶν ἀνδρες λώπριοι,
 καὶ λυβηταῖοι, οἱ τινες ἐπει-
 θούντοσθε εἰς ἀντιόχειαν, ἐλάλο-
 υντοσθε τοῖς ἑλλησιστας, ἐναγγε-
 λίζόμενοι τὸν νόμον τοῦ ἰσοῦ. καὶ
 ἦν καὶ λυβίου μετ' αὐτῶν, πο-
 λὺς τε ἀρετῆος πιστεύσας ἐπί-
 στήριξεν ὑπὲρ τῆς κήρυκῆς. ἠκούσθη ἡ
 ὁ λόγος ἡς τὰ ὄχι τῆς ἰουδαίας
 καὶ ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς αὐτῶν,
 καὶ ἔλαβον τὴν βαρβάταν διε-
 δῆν ὡς ἀντιοχείας. ὁσ παραγι-
 νομένη, καὶ ἰδὼν πλὴν χάριτος τοῦ
 θεοῦ, ἐχάρη, καὶ παρεκάλεσε πάν-
 τας, τῆ προδοσει τοῦ κερφαίας
 προσμένον τῷ λυβίῳ, ὅτι ἦν ἀ-
 νὴρ ἀγαθός, καὶ πλήρης πνεύμα-
 τος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσέει-
 πε

ὄχιλος

ceterum uos baptizabimini spiri-
 tu sancto: proinde si per donum
 dedit illis deus quemadmodum
 et nobis quum credidissimus in do-
 minum Iesum Christum: ego poro
 quis eram, qui possem obistere
 deo? His autē auditis obtulerunt,
 & glorificauerunt deum:
 dicentes: Igitur et quibus deus
 poenitentiam concessit ad uitam. Et
 illi quidem qui dispersi fuerant
 ex afflictione quae orta fuerat
 ob Stephanum, perambulauerunt
 usque ad Phoenicem et Cyprum et
 Antiochiam, nemini loquentes
 sermonem illum, nisi solum Iude-
 is. Erant autem quidam ex eis
 uiri Cyprii & Cyrenenses, qui
 quum inuoiisset Antiochiam,
 loquebantur ad Graecos, predi-
 cantes dominum Iesum. Et erant
 manus domini cum eis, multusque
 numerus credentium conuersus est
 ad dominum: peruenit autem nu-
 mor ad aures ecclesiae, quae er-
 rat Hierosolymis, super his, &
 miserunt Barnabam ut iret ad
 Antiochiam. Qui quum peruenis-
 set & uidisset gratiam dei, ga-
 uisus est, & hortabatur omnes
 ut proposito cordis persevera-
 rent adbarere domino: nam erat
 uir bonus ac plenus spiritu sancto
 & fide. Et addita est multa

uirba

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

Βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν πατήρ ἰτηράτο ἐν τῇ φυλακῇ. προσουχὺ δὲ τῷ ἰατρῷ γινόμενα ἐπὶ τῆ ἐπιδησίας πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τῷ δὲ ἑλλητικῶν αὐτὸν προσάγειν ὁ ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἰκείνῃ τῷ ὁ πατήρ ἰοιμάμενος μετὰ δύο στρατιωτῶν, διελκόμενος ἀλύσεισι δυοῖν, φύλακίς τι πρὸς τὸν θύρας ἰτήρην τῶν φυλακῶν. καὶ τοῦ ἀγγελοῦ λυγίου ἐπίση, ἢ φῶς ἴλαμψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πατάξας δὲ τῶν πλουρῶν τῶν πατρῶν, ἤγαγεν αὐτὸν, λέγων. ἀνάστα ἰμ τάχει, καὶ βέπισσον αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐν τῶν χειρῶν. ἐπὶ τι ὁ ἀγγελὸς πρὸς αὐτὸν. πείσῃσασ, καὶ ἐπὶ δόξασ τὰ σταν δάκλῃ σου. ἰποῖσσι ἡ οὐτως, καὶ λέγει αὐτῷ. πριβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου. καὶ ἀπολούθει μοι. καὶ βελδῶν ἡπολόθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔδειξέτι ἀληθῆς ὅτι τὸ γινόμενον διὰ τῶν ἀγγελοῦ. ἰδόντα ἡ ὄραμα ἐλίπη. διελθόντες δὲ πρὸς τὴν φυλακὴν καὶ δούλοισιν, ἡλθοῦν ἰδοῖ τῶν πόλων τῶν εἰδυρῶν, τῶν φέρεισιν εαμῆσ τῶν πόλων, ἢ τις αὐτομάτι ἡποῖχοι αὐτοῖσ. καὶ βελθόντες πρὸς ἡλθοῦν ἡμῶν μίαν, καὶ ἰδόντες ἀπίση ὁ ἀγγελὸς ἀπὸ αὐτοῦ. καὶ ὁ πατήρ ἰοιμάμενος ἐν ἑκῷ.

uolens post pascha producere eum populo. Et Petrus quidem sequebatur in carcere. Ceteram precatio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Quum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte dormiebat Petrus inter duos milites, uinctus catenis duabus, & custodes ante ostium curatuebant carcerem. Et ecce angelus domini assistit, & lumen refulsit in habitaculo percussos latere Petri excitauit eum, dicens: Surge uelociter. Et exciderunt catene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum: Precingere et subliga soleas tuas. Et fecit sic. Et dicit illi. Circumdanda tibi uestimentum tuum, & sequere me. Et exiens sequebatur eum, & nesciebat quod uerum esset quod fiebat per angelum, sed putabat se uisum uidere. Quum autem praeterissent primam ac secundam custodiam, uenerunt ad portam ferream, qua ducit in ciuitatem, qua uero aperta est eis. Et exeuntes processerunt uicum unum, & continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reuersus

ΕΛΕΥΤΗΡΙΟΝ ΧΙΙΙ.

ἰσχυρῶς, ἔπε. ὡν οἱ δὲ ἀλη-
 θῆς, ἵτι βασιλεὺς ἰσχυρὸς τὸν
 ἄγγελον αὐτῆς, ἢ βέλτερό με ἐν
 χερσὶ ἠρώδης, ἢ πάσης ἢ προσ-
 δόχιας τῆς λαῶν τῆς ἰσραήλ. σωμα-
 τικῶς ἢ ἄλλω ἢ τῶν οἰκίαν
 μαρίας, ἢ μητρὸς ἰωάννου τῆς
 πικραλουμῆς μάργου, ὃ ὕσαν
 ἰσχυροὶ σωμαθροισμῶν ἢ πρῶ-
 τῶν ἠρώδης. ἠρώσαντ. ἢ τῶ
 πύρου τῶν δούρων τῶν πυλώνων,
 πρὸ ἧδὲ παλαιῶν ἠπανῶσαι,
 ἢ ματι ρόδης, ἢ ἐπιγυῖσα τῶν
 πυλώνων τῶν πύρου, ἀπὸ ἢ χαρῆς
 τῶν ἠνωίξε τὸν πυλῶνα, ἰσχυρῶς
 ἢ ἀπὸ ἠγγέλων ἰσχυρῶς τῶν
 πύρου πρὸ τῶν πυλώνων. οἱ δὲ
 πρὸ αὐτῶν ἠπομ. μῆν. ἢ δὲ
 ἠσχυρῶς τὸ ἔτος ἔχον. οἱ δὲ
 ἠγγέλων αὐτῆς ἔστιν. ὃ ἢ
 πύρου ἐπιμαρτῆ ἠρώσαν. ἠνωίξων
 τῶν δὲ ἠδὲ αὐτῆς, ἢ ἠρώσαν.
 κατασείσας ἢ αὐτοῖς τῶν χερσὶ σι-
 γῆν, ἠνωίξων αὐτοῖς, πῶς ὃ ἠνωί-
 ξων αὐτῆς ἠνωίξων ἐν τῶν φυλα-
 κῶν. ἠνωίξων δὲ, ἠπυγγῆλας ἠνωί-
 ξων ἢ τοῖς ἀδελφοῖς ἠνωίξων. ἢ
 ἠνωίξων ἠπυγγῆλας εἰς ἔξωρον τῶ-
 πρ. ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων, ἢ ἠνωίξων
 ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων ἐν τοῖς στρατιώ-
 ταις, ἢ ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων.
 ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων αὐτῆς, ἢ μὴ
 ἠνωίξων, ἠνωίξων τοὺς φύλα-
 κῶν, ἢ ἠνωίξων ἢ ἠνωίξων, ἢ ἠνωίξων
 κατελθῶν

reuersus, dixit: Nūc scio uero,
 quod miserit dominus angelū suū,
 et eripuit me ē manu Herodis,
 et ex omni expectatione plebis
 Iudaeorum. Reſ perpenſa ue-
 nit ad domum Mariae, matris
 Ioānis, qui cognominatus eſt
 Marcus, ubi erant multi cōgre-
 gati et orātes. Quū pulſaſſet au-
 tem petrus oſtium ueſtibili, pro-
 ceſſit puella, ut ſubaſcultaret,
 nomine Rhode: et ut agnouit
 uocē petri, prā gaudio non ape-
 ruit ueſtibiū, ſed introcurrens
 renūciauit ſtare petrū ante ue-
 ſtibiū. At illi dixerūt ad eā:
 Inſanis. Illa autē affirmabat
 ſic ſe habere. At illi dicebāt:
 Angelus eius eſt. petrus autē
 perſeuerabat pulſans. Quū autē
 aperuiſſent, uiderunt eum, et
 obſtupuerunt. Quum innuiſſet
 autē eis, mota manu ut tace-
 rent, narrauit illis quomodo
 dominus eduxiſſet ipſum de
 carcere. Dixit autem: Nun-
 ciate Iacobo et fratribus haec.
 Et egreſſus abiit in alium lo-
 cum: porro ubi diluxit, erat
 turbatio nō parua inter milites,
 quādam acciditſet petro. He-
 rodes autem quum requiſiſſet
 eum, nec inueniſſet, ex amana-
 tis cuiuslibet cauſis iuſſit eos duci,
 deſcens

ACT. APOST.

καθελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν
 καισάρειαν δι' Ἡρῴδου. ὃς ὁ ἕρως
 ἦν θυμομαχῶν τυρίοις καὶ σιδονί-
 οῖσις. ἀποβυμάσθην δὲ παρ' ἡσσαν
 πρὸς αὐτὸν, καὶ πείσασθης βλαστὸν
 τὴν ἐπὶ τῆ κοιτῶνος τῆ βασιλείως, καὶ
 τοῦτο ἠρῶν, διὰ τὸ ἔριφιδαι
 αὐτὸν τὴν χώραν ἀπὸ τῆ βασιλι-
 κῆς. ταυτῆ ἡ ἡμέρα ὁ ἕρως ἐν-
 δεδυμένος ἐδύτη βασιλικῶν,
 καὶ καθίσαι ἐπὶ τῆ θύμας, ἐδημι-
 γόρη πρὸς αὐτὸς. ὁ ἡ δῆμος ἐπι-
 φωνῆ, θεὸς φωνῆ, καὶ ἐν ἀνθρώποις.
 παραχρῆμα ἡ ἐπάταξεν αὐτὸν
 ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν ἐν ἰσ-
 κιδόξαν τὸν θῆ, καὶ ἐνέμην
 σιωπηλὸν ὄρωτος ἔβη ψυξεν. ὁ ἡ λό-
 γος τῆ θεῶ ἡ ἡξαν καὶ ἐπληθύνθη.
 βαρνάβας ἡ ἡ παῦλος ἐπίσθε-
 ψαν εἰς ἱερουσαλήμ πληρώσαντες
 τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόν-
 τες καὶ ἰωάννην τὸν ἐπικληθῆντα
 ἡσσαν δὲ τινες ἐν ἡμάρομ.
 83 ἀντιοχία κατὰ τὴν ὄσων ἐκκλη-
 σίαν προφήτῃ καὶ διδασκαλοί,
 εἰς τὴ βαρνάβας καὶ σίμων καλέμι-
 νος νίγηρ, καὶ λούκιος ὁ κυρηνάϊος,
 μαναῖον τὴ ἡρώδης τῆ τετραρχου
 σὺν ἡσσαν, καὶ σαῦλος. καὶ τερθέν-
 των ἡ αὐτὸ τῶ κυρίῳ, καὶ νηστειν
 των, ἡπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 ἀφορίσασθε δὲ μοι τὸν βαρνά-
 βαν καὶ τὸν σαῦλον εἰς τὸ ἔρ-
 γον, ἡ προσκλήθημα αὐτοῦς.

descendensq; a Iudaea Cae-
 ream, ibi comoratus est. Erat
 autē Herodes insensius Tyrus
 ac Sidonij: A illi uno cau-
 mo uenerūt ad eū, et persuaso
 Blasto, qui praerat cubiculo
 regis, petebant partē, eo q; alio
 tur regio ipsorū annona regia.
 Statuto autē die Herodes uesti-
 tus ueste regia, sedit pro tribuna
 li, & cōtionabatur ad eos: popu-
 lus autē acclamabat: Vox dei,
 et nō hominis. Confestim autē
 percussit eū angelus domini, eo
 quod nō dedisset gloriā deo: &
 crosus a uermibus expirauit.
 porrō sermo domini crescebat
 ac multiplicabatur. Barnabas
 autē & paulus reuersi sunt Hiero-
 solymam, expleto ministere-
 rio, assumpto & Ioanne, cui
 cognomen erat Marcus.
 Erāt autē quidam in eccle-
 sia quae erat Antiochia, pro-
 phetae ac doctores, Barnabas
 & Simon qui uocabatur Ni-
 ger, & Lucius Cyrenensis,
 & Manahen qui erat Hero-
 dis tetrarchae collectaneus, &
 Saulus. Quum autem illi se-
 crificarent domino, ieiunantes
 dixit spiritus sanctus: Segrega-
 te mihi Barnabam et Saulum
 in opus ad quod accessiui eos.
 Quomōdō

τότε

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

η̄ π̄βιάγων ἰσῦτα χειραγωγός. τότε ἰδὼν ὁ ἀνδρ̄σ̄ πατρ̄ τὸ γε-
 γονός, ἐπίσθουσι, ἐκπλησόμε-
 νος ἂδι τῆ διδασχῆ τ̄ κυρίσ, ἀ-
 ναχθιντες ἡ ἀπὸ τ̄ πάφσ οἱ πε-
 γί τ̄ παύλου, ἦλθον εἰς ἡέργλυ
 τ̄ παμφυλίαις. ἰωάννης ἡ ἀπο-
 χωρίσας ἀπ̄ αὐτ̄, ἔπισθριψεν
 εἰς ἱεροσόλυμα. αὐτοῖ ἡ δεικθόν
 τες ἀπὸ τ̄ πόργης παργενοντο
 εἰς ἀντιόχεια τ̄ πωσιδίας, ἡ ἡ-
 σελθόντες εἰς πλιῦ σωμαγωγίω ἡ
 ἡμ̄βρα τ̄ σαββάτων, ἡνάθισαν.
 μετὰ ἡ πλιῦ ἀνέγνωσιμ τ̄ νόμ̄ς
 ἡ τ̄ προφητ̄ ἀπ̄ ἡσθλαυ οἱ ἀρχι-
 σωμαγωγοὶ πρὸς αὐτὸς, λέγον-
 τες. ἀνδρ̄εις ἀλλελοφῶι, ἡ ἡσθι λό-
 γος ἐν ὑμῖν π̄κραυλῆσως πρὸς
 τ̄ λαὸν, λέγετε. ἀνυστὰς ἡ παῦ-
 λος ἡ καὶ ἀσθσας τῆ χειρί, ἡ π̄σν.
 ἀνδρ̄εις ἰσραηλίτῃ, ἡ οἱ φοβῶμε-
 νοὶ τ̄ θεῶν, ἀνδσαστε. ὁ θεὸς τοῦ
 λαῶ τῶτο ἡβελέξατο τὸς πατι-
 γας ἡμῶν, ἡ τὸν λαὸν ὕψωσιμ
 ἐν τῆ παρδινίῃ ἐν γῆ αἰγύπτῳ.
 ἡ μετὰ βραχίονος ὑψηλῶ ἡῦτα
 γεμ αὐτὸς ἡ ἀπ̄ τ̄. ἡ ὡς τριαρα
 κονταίτῃ χρόνον ἡροποσφῶσον
 αὐτὸς ἐν τῆ ἡρήμῳ. ἡ λεαθελῶν
 ἡθνη ἡπ̄τὰ ἐν γῆ χανανῶν, λεατι-
 κλυρενέμωσιμ αὐτοῖς πλιῦ γλιῦ
 αὐτ̄. ἡγὲ μετὰ ταῦτα ὡς ἡτισι
 τετρακοσίαις ἡ π̄νῆσινοντα, ἡδω
 κη κειτὰς, ἡως σαμουῦλ τ̄ προ-
 φῆτῃς.

et circumiens querebat qui se
 manu ducerent. Tunc procon-
 sul quum uidisset quod accide-
 rat, credidit, admirans super do-
 ctina domini. Qui autē à Pa-
 pho solisset Paulus, qui cū eo
 erāt, uenerunt Pergen Paphy-
 lia. Ioānes autē digressus ab eis
 reuersus est Hierosolymā. Ce-
 terū ipsi peragratis regionibus
 à perga uenerunt Antiochiam
 pisi die, et ingressi synagogam
 die sabbatorū, sederūt: post le-
 ctionem autem legis ac prophe-
 tarū miserunt principes synago-
 gie ad eos, dicentes: Viri fra-
 tres, si quis est in uobis sermo
 exhortationis ad plebē, dicite:
 Surgens autē paulus & manu
 silentio indicto, ait: Viri Isra-
 elite, et qui timetis deum, au-
 dite, Deus populi huius dele-
 git patres nostros & populū in
 altū extulit, quum essent incolae
 in terra Aegypti, & brachio
 excelfo eduxit eos ex ea: et cir-
 citer quadraginta annorū tem-
 pus, mores eorum sustinuit in de-
 sero. Ac delectis gentibus se-
 ptem in terra Chanaan, sorte
 distribuit eis terram eorum. Et
 post haec annis circiter quadrin-
 gentis quinquaginta dedit iudi-
 ces usque ad Samuelem pro-
 phetam.

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΙΙΙ.

φόντο. καὶ ἀνδρῶν ἠτόσαντο βασι-
 λια. καὶ ἔλασαν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸ
 εὐαγγέλιον, ἀνδρα ἐκ φυλῆς
 βενιαμιν, ἦτο τριαράκοντα. καὶ
 ἀγαθήσας αὐτῶν, ἠγάγερον αὐτοῖς
 τὸ δαδὸν εἰς βασιλῆα. ὡς καὶ ἐπι-
 μαρτυρήσας, τὸρον λαβιδὸν τὸ
 ἰσραὴλ, ἀνδρα καὶ σαλὸν καρδίας
 μετὰ πνεύματι πάντα τὰ διδύ-
 ματά μου. τε του ὁ θεὸς ἀπὸ τῶ
 εὐαγγελίου κατ' ἐπαγγελίαν
 ἠγάγετον ἰσραὴλ σωτήρα ἰσραὴλ
 πνευματικῶν. ἰωάννου πρὸ
 πνεύματος ὁ εὐαγγέλιον βαπτισ-
 μα μετανοίας τῷ ἰσραὴλ. ὡς δὲ
 ἰσραὴλ ὁ ἰωάννης τὸν ὄρασαν,
 ἠγάγε. τίνα με ὑπονοθεῖτε ἀνα-
 γινωσκόντες ἐγὼ, ἀλλ' ἰσοῦ ὄραται
 ἐκείνου, ὅτι ἐγὼ ἔξω. τὸ ὑπὸ
 ἰσραὴλ ποδῶν λύσαι. ἀνδρῶν
 ἀγαθῶν, ἦτοι γένος ἀβραάμ, καὶ οἱ
 ἰσραὴλ φοβούμενοι τὸν θεόν, ὑ-
 πόμνησεν ὁ λόγος. ὅτι σωτηρίας ταύ-
 τῆς ἐπέσχετο. οἱ γὰρ λαοὶ οὐδὲν
 ἠγάγετον ἰσραὴλ, καὶ οἱ ἄρχον-
 τες αὐτῶν τὸν ἄγνωσαντες. καὶ
 ἠγάγετον τῶν προφητῶν, τὰς
 ἠγάγετον πάντων σάββατον ἀναγινω-
 σκόντες, ἠγάγετον ἐκλήρωσαν,
 καὶ μηδὲ μίαν ἀείψαν δεσπόσαντες
 ἠγάγετον, ἠτόσαντο πλεονάζοντες ἀνα-
 γινωσκόντες αὐτῶν. ὡς δὲ ἰσραὴλ
 ἠγάγετον τὰ ὑπὸ αὐτῶν γεγραμ-
 μένα, καὶ ἀνδρῶν ἀπὸ τῶ ξύλου,
 ἰσραὴλ

pheram. Et exinde postulaue-
 runt regem, deducq; illis deus
 Saul filiū Cis virum de tribu
 Benjamin, annis quadraginta,
 Et amovito illo, suscitavit illis
 David ut esset rex, cui testimo-
 niū reddens dixit: Inveni Da-
 vid filium Jesse, virū secundum
 cor meū, qui faciet omnes volun-
 tates meas. Huius è semine,
 deus ita ut promiserat, adduxit
 Israël servatorem Iesum, quum
 ante predicasset Ioannes ante
 faciē introitus eius baptismum
 penitentiæ Israël. Quum au-
 tem impleret Ioannes cursum,
 dixit: Quē me arbitramini es-
 se? Non is sum ego, sed ecce
 venit post me cuius non sum
 dignus soleam pedum solvere.
 Viri fratres, filij generis A-
 brabæ, & qui inter vos timent
 deum, vobis sermo salutis hu-
 ius missus est. Qui enim habita-
 bant Hierosolymis, & prin-
 cipes eorum quum ignorarent
 illum, & voces prophetarum
 quæ per omne sabbatum legun-
 tur, condemnato eo impleve-
 runt, nullaq; causa mortis in-
 venta petierunt à Pilato ut in-
 terficerent illum. Quumq; con-
 summassent omnia quæ de eo
 scripta erant, depositū de ligno
 Ec posue-

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

Ἰησοῦν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ θεὸς
 ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ὃς ὄφ-
 ϑη ἐφ' ἡμέρας πλῆθους τοῖς συ-
 ναγωγάζουσιν αὐτῷ ἀπὸ Γαλι-
 λαίας ἕως Ἱερουσαλὴμ. οἱ τινὲς
 εἰσι μάστιγες αὐτῷ πρὸς τὸν λα-
 ον, ἢ ἡμεῖς ἡμεῖς ὑμᾶς ὑπαγγελλόμε-
 θαί τινος πρὸς τοὺς πατέρας ἡμε-
 γάλιαν γινωσκόμεθα, ὅτι ταύτην ὁ
 θεὸς ἐπιπέπληρωκε τοῖς τέκνοις
 αὐτῶν ἡμῶν, ἀναστήσας Ἰησοῦν,
 ὃς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ πρώτῳ γε-
 γραπταί, ἡσθε μου εἰσὺν, ἐγὼ σὴ-
 μὲρον γέγεννηκά σε, ὅτι δὲ ἀ-
 νήτησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μήκε-
 τι μέλλοντα ὑποσφίξαι ἕως δι-
 αφθοράν, ὅπως ἔρηκεν. ἵτι δώ-
 σω ὑμῖν τὰ ὅσια δαβὶδ τὰ πι-
 σά, διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ ψαλμῷ, ὁ δώ-
 σεις τὸν ὄσιόν σου ἰδαίρ διαφθο-
 ράν. δαβὶδ μὴ γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ
 ὑπερτίσας, τῆ τοῦ θεοῦ βου-
 λῆ ἐκοιμήθη καὶ προσετίθει πρὸς
 τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶ-
 δε διαφθοράν. ὅν δὲ ὁ θεὸς ἤ-
 γειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν.
 γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ἀνδρες
 ἀδελφοί, ἵτι διὰ τῆς ὑμῶν ἀφ-
 σις ἀμαρτιῶν καταγγέλλεται,
 καὶ ἀπὸ πάντων, ἧν οὐκ ἴδω-
 θητε ἐν τῷ νόμῳ μωσέως δικαιο-
 βλῆσαι, ἐν ταύτῃ πᾶς ὁ πιστεύων
 δικαιούται. βλέπετε οὖν μὴ ἐ-
 πέλθη ἐφ' ὑμᾶς, τὸ εἰρημνῶσθαι ἐν

τοῖς

posuerunt in monumento. Deus
 autem suscitavit eum a mortuis,
 qui visus est per dies multas,
 qui simul ascenderant cum eo
 a Galilea Hierosolymam, qui
 sunt testes eius apud plebem. Et
 nos vobis annunciamus, quod
 eam repromissionem quae ad pa-
 tres facta est, deus adimpleverit
 filiis illorum, nimirum nobis, re-
 suscitato Iesu, sicut et in psal-
 mo primo scriptum est: Filius
 meus es tu, ego hodie genui te.
 Quod autem suscitavit eum a mor-
 tuis, iam non amplius reuer-
 suram in corruptionem, ita dixit;
 Dabo vobis sancta David
 iudicia. Ideo et alius dixit:
 Non permittes ut sanctus
 tuus videat corruptionem. Nam
 David quidem quam sua aeta-
 ti inseruisset, consilio dei dormi-
 vit, et appositus est ad patres
 suos, viditque corruptionem.
 At is quem deus suscitavit,
 non vidit corruptionem. No-
 tum igitur sit vobis viri fratres,
 quod per hunc vobis remissio
 peccatorum annuncietur: et ab
 omnibus a quibus non potuistis
 per legem Moysi iustificari, per
 hunc omnis qui credit, iustifica-
 tur. Videte ergo ne superve-
 niat vobis quod dictum est in
 prophetis:

λόγον τῆς λυγρίας, καὶ ἐπίσυνασαν
 ὅσοι ἦσαν τριταγμενοὶ εἰς ἰσλὴν
 αἰώνιον. διεδόξατο ἡ δὲ λόγῳ
 τοῦ λυγρίου διδύμος ἢ χάραξ. οἱ
 ἡ ἰουδαῖοι παρῴρων τὰς σε-
 βομύνας γυναικίας ἢ τὰς εὐσχί-
 μονας, ἢ τοὺς πρώτους ἢ πώ-
 λειας, ἢ ἐπιγέγραυ διωκόμεν ἐπὶ
 τὸν παῦλον ἢ τὸν βαρνάβαν.
 καὶ ἐξέλασαν αὐτὸς ἀπὸ τῶ ὄριον
 αὐτῶν. οἱ δὲ ἰουλιναξάμενοι τῆ
 λευιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶ ἐπὶ
 αὐτοὺς, ἤλθον εἰς ἰκόνιον. οἱ ἡ
 μαθηταὶ ἐπληρῶντο χαρῆς καὶ
 πνεύματι ἁγίῳ.

14

Ἐγένετο δὲ ἐν ἰκονίῳ λιπατὰ
 τὸ αὐτὸ ἑσιλθῶν αὐτὸς εἰς τὴν
 συναγωγὴν τῶν ἰουδαίων, ἢ λα-
 λῆσαι οὕτως, ὥς τι πιστεῦσαι ἰου-
 δαίων τε ἢ ἠλλήνων πολὺ πλῆ-
 θῶ. οἱ ἡ ἀπαθεύοντες ἰουδαῖοι,
 ἐπιγέγραυ ἢ ἐκάνωσαν τὰς ψυ-
 χὰς τῶν ἰκονίων λιπατὰ τῶ ἀδελ-
 φῶν. ἰκωνὸν μὲν οὖν χρόνον διέ-
 ριψαν παρῴρυσιαξάμενοι ἰδι-
 τῶ λυγρίῳ, τῶ μαρτυρῶντι τῶ λό-
 γῳ ἢ χάριτι αὐτοῦ, διδόντι
 συμμῆα ἢ τόρρατα γίνεσθαι διὰ
 τῶν χειρῶν αὐτῶν. ὁρχιῶν ἡ τὸ
 πλῆθῶ ἢ πώλεις, καὶ οἱ μὲν
 ἦσαν σὺν τοῖς ἰουδαίοις, οἱ δὲ
 σὺν τοῖς ἠποστόλοις. ὥς ἡ ἐγένε-
 τε ὄριον τῶν ἰκονίων τε ἢ ἰουδαίων
 σὺν τοῖς ἠρχισιν αὐτῶ, ὑβρίσας
 καὶ

sermonē domini, et crediderunt
 quot quot erant ordinati ad uitā
 aeternā. Diulgebatur autē ser-
 mo domini per uniuersam regio-
 nē. Iudaei uero extimulauerunt
 mulieres religiosās et honestas,
 & primos ciuitatis, & excita-
 uerunt persecutionem in Pau-
 lum ac Barnabam, & eiec-
 runt eos de finibus suis. Ad
 illi excusso puluere pedum suo-
 rum in eos, uenerunt Iconium.
 Porro discipuli replebātur gau-
 dio & spiritu sancto.

Factū est autē Iconij ut simul
 introirēt synagogā Iudaicorū, et
 loquerentur sic, ut crederet Iu-
 daicorū simul et Graecorū copio-
 sa multitudo. Qui uero incredu-
 li erant Iudaei, concitauerunt
 & corruerūt animos gentium
 aduersus fratres. Multo igitur
 tempore demorati sunt fortiter
 agentes pro fide domini, qui te-
 stimoniū perhibeat sermoni gra-
 tiae suae, dabatq; ut signa &
 prodigia fierent per manus eorū.
 Diuisa est autē multitudo ci-
 uitatis: et quidam qui dē stabant
 ad Iudaeis, quidam uero ab apo-
 stolis. Quum autem factus es-
 set impetus gentium pariter ac
 Iudaicorum unā cum principi-
 bus suis, ut uim adferrent ac
 lapida-

CAPUT XIII.

καὶ λιθοβολῆσαι αὐτοὺς, σω-
 δόντες κατίφυγον εἰς τὰς πό-
 λεις ἃς λυκαονίας λέγουσιν καὶ
 δῆρην καὶ τὴν πόρβιχον. καὶ
 καὶ ὅσα μὴ ἀγγελισμένοι. καὶ
 τὴν ἀνδρῶν λέγουσιν ἀδύνατος
 τὴν ποσὶν ἐκάθυστο, χωλὸς ἐν
 καλίας μηρὸς αὐτῷ ὑπάρχων,
 ἡ δὲ ἐποίησε ὑπερπεπατήκη. ἡτος
 ἡμεῖς καὶ παῦλος λαλοῦντες. ὁ δὲ
 κινήσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν, ὅτι πί-
 στῶν ἔχει τὸ σωθῆναι, ἐπεμείβε-
 ται τῷ φωνῇ. ἀνάστη καὶ ἰδὲ τὸς πό-
 δας σου ὀρθῶς. καὶ ἤλλετο καὶ πε-
 ρεπάτας. οἱ δὲ ἔχοντες ἰδόντες
 ἡμεῖς καὶ οἱ παῦλος, ἐπύρρα-
 τῶν φωνῶν αὐτῶν λυκαονιστῶν,
 λίγοντες. οἱ δὲ οἰμοειδῶντες
 καὶ ἄλλοις κατέβησαν πρὸς ἡ-
 μάς. καὶ ἀκούω τὴν τὸν μὲν βαρ-
 νάβαν, δὲ καὶ τὸν δὲ παῦλον,
 ἡμεῖς ἰσχυροὶ αὐτὸς ὡς ἡ γῆμι-
 νος τοῦ λόγου. ὁ δὲ ἰσχυρὸς τοῦ
 λόγου, τὸ ἐν τῷ πρὸ ἃς πόλιος
 αὐτῶν, ταύρους καὶ στήμασιν
 αὐτῶν, τὰς πυλῶνας ἐπέβησας, σὺν
 τῶν ἔχοντες ἡδὲ καὶ δύναμι. ἀκού-
 σαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι βάρνα-
 βαν καὶ παῦλον, διαρῆσαν τὸν
 τὰ ἰμάτια αὐτῶν, εἰς τὴν ἑσσαν
 αὐτῶν ἔχοντες, λέγοντες καὶ λέ-
 γοντες. ἀνδρες, τί ταῦτα ποιῶ-
 στε. καὶ ἡμεῖς οἰμοειδοῦμεν ὅτι
 ἡμεῖς ἀνθρώποι, καὶ ἀγγελισμένοι
 ὄμας,

ac lapidarent eos, re intellecta,
 confugerunt ad ciuitates Ly-
 caonice Lysram & Derben,
 & finitimam undiq; regionem,
 et ibi pradicabant euangelium.
 Et quidam iur Lystris de-
 bilis pedibus sedebat, claudus
 ab utero matris suae, qui nun-
 quam ambulauerat. Hic audi-
 uit Paulum loquentem. Qui in-
 tuitus eum & uidens quod fi-
 dem haberet, fore ut saluus fie-
 ret, dixit magna uoce: Surge
 in pedes tuos rectus. Et exi-
 iit, ambulabatq;. Turba ue-
 ro quum uidissent quod fece-
 rat Paulus, susulerunt uocem
 suam Licaonice, dicentes:
 Dii in specie hominum descen-
 derunt ad nos. Et uocabant
 Barnabam, Ieuem: Paulum
 uero Mercarium, quod is esset
 dux sermonis: Sacerdos autem
 Iouis, qui erat ante ciuitatem
 illorum, tauros & coronas ad
 uestibula afferens, cum turbis
 uolebat sacrificare. Quod
 ubi audierunt apostoli Bar-
 nabas & Paulus, conscissis ue-
 stibus suis insilierunt in turbam,
 clamantes ac dicentes: Viri,
 cur ista facitis? Nos quoq; is-
 dem quibus uos, obnoxij ma-
 lis sumus homines, amunciētes,
 Ecce iij ut ab

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

ὑμᾶς, ἀπὸ τέτων τῶν ματαίωμ
 ἐποφύραμ ἐπὶ τὸν θεὸν ἢ ζῶν
 τα, ὅς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ
 ἐν αὐτοῖς, ὅς ἐν ταῖς παροχῆ
 μὲν αὐτοῦ ἐποίησε πάντα τὰ
 ἔθνη περὶ ἑαυτοῦ τῶν ὀφθαλμῶν αὐ
 τῶν, καὶ τοιοῦτον ἀμάχητον ἐ
 αὐτῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἀγαθὸν ποιῶν, ὁρα
 νόμησιν ἡμῶν ὑπέτος διδόντες, καὶ ἡμι
 γὰς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν φρ
 οῦς καὶ ὑποτροφίας τὰς καρδίας
 ἡμῶν, καὶ ταῦτα λέγοντες, μὴ τις
 ἡμετέραν αὐτῶν ὄχλους τῶ μὴ
 ὄντων αὐτοῖς. ἐπὶ ἡλθον ἡ ἀπὸ
 ἀντιόχειας καὶ ἰωνίου ἰουδαῖοι,
 καὶ ἠρώσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λι
 θάζοντες τὸν παῦλον, ἰσχυροῦ
 ἔξω αὐτὸν πόλιος, νομίσαντες αὐ
 τὸν τελευτᾶν. ἐν δὲ αὐτῶν δὲ
 αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς ἠ
 σῶλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῆ ἡ
 παύριον ἔβηλθε σὺν τῷ βαρνά
 βα ἰς ἑρβίαν. καὶ ἀγγελοῦ ἀμηνό
 τε τῶν πόλιον ἐπέβη, καὶ μαθη
 τεύσαντες ἰναῶν, ὑπέσφιξαν
 εἰς τὴν πόλιν καὶ ἰόντιον καὶ
 ἀντιόχειαν, ἐπισημαίνοντες τὰς
 ψυχὰς τῶν μαθητῶν καὶ παρα
 λούοντες ἐμμελῶν τῆ ὥσει, καὶ
 ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δὲ
 ἡμᾶς ἐσελθεῖν εἰς τὴν βασι
 λείαν τοῦ θεοῦ. χειροτονήσαν
 τες ἡ αὐτοῖς προσβύτους καὶ
 ἐκκλησίαν,

ut ab istis uanis conuertamini ad
 deum uiuum, qui fecit caelum
 & terram & mare & omnia
 quae in eis sunt, qui in praeteri
 tis aetatibus sinebat omnes gen
 tes ingredi uisus suis. Quāquam
 non expertem testimonij seip
 sum esse sinebat, dū beneficia
 cōferret, de caelo nobis dans plu
 uias ac tempora fructifera, im
 plens cibo & licitia corda no
 stra. Et haec dicentes, uix con
 pestuerunt turbas, ne sibi im
 molarent. Superuenerunt au
 tem quidam ab Antiochia &
 Iconio Iudaei, qui quum persua
 sissent turbis ac Paulum lap
 dasset, extraxerunt eum ἐπι
 uitate, existimantes illum mor
 tuum esse. Circundantibus au
 tem eum discipulis, surrexit &
 intrauit ciuitatem. Ac postle
 ro die profectus est cum Barna
 ba Derben. Quumq̄ euange
 lizasset ciuitati illi, ac do
 cuissent multos, reuersi sunt
 Lysram & Iconium & An
 tiochiam, denuo confirmantes
 animas discipulorum, exhortan
 tesq̄ ut perseverarent in fide,
 & quod per multas afflictio
 nes oporteat nos intrare in re
 gnum dei. Et cum suffragijs
 creasset illis per singulas
 ecclesias.

Ο ΔΡΥΤ ΧΥ.

ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μι-
 λήνηται, παρόντων αὐτὸς τῶ
 κύριος εἰς ὃν πίπισται. καὶ
 διελθόντες πρὸς πεισιδίαν, ἤλ-
 θον εἰς παμφυλίαν, καὶ λαλῶσαν
 τὴν ἐν πόργῃ τὸν λόγον, λαλῶ-
 σαν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ ἀναβάν-
 τες ἀπὸ λαύσου εἰς ἀντιόχειαν, ὄψον-
 ὄσαν παραδεισολομοὺς τῆ χάρι-
 τος τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ἐπιλήρω-
 σαν. παραχρῆμα οἱ καὶ σωμα-
 τολογίας τῶ ἐκκλησίαν, ἀνύγ-
 γησαν ὅσα ἐποίησαν ὁ θεὸς μετ'
 αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι
 τὴν πύλιν. διὰ τὴν χάριν καὶ
 τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μα-
 τήταις.

ecclesias presbyteros, precatiq̄
 essent cum ieiunijs, commenda-
 uerunt eos domino in quem cre-
 diderant. Peragrataq̄ Pisi-
 dia uenerunt in Pamphiliam,
 & quum loquuti essent sermo-
 nem Pergæ, descenderunt in ur-
 bem Antiochiam, & inde solu-
 erunt Antiochiam, unde erant
 traditi gratiæ dei in opus quod
 compleuerunt. Quum autem ue-
 nissent & congregassent eccle-
 siam, retulerunt quæcunque fe-
 cisset deus secum, & quod ape-
 ruisset gentibus ostium fidei.
 Commorati sunt autē illic mul-
 tum temporis cum discipulis.

καὶ τινες λατελθόντες ἀπὸ
 ἰερουσαλῆμ, ἐδίδασκον τὸς ἀδελ-
 φούς, ἔτι ἵνα μὴ περιτέμνηται
 τὸ ἔθνος, ὁ δὲ δύνασθε σὺν
 αὐτοῖς. γινόμενος δὲ ὁρῶν καὶ σὺν
 ἰησοῦ οὐκ ὀλίγους τῶ πάλω
 καὶ τῶ βαρναβᾶ πρὸς αὐτὸς, ἐτα-
 ξαν ἀναβαίνειν παύλον καὶ βαρ-
 ναβᾶν, καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν
 πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυ-
 τήτους εἰς ἱερουσαλήμ, πρὸς τοῦ
 ἰησοῦ τούτου. οἱ μὲν οὖν
 περιτεμνόντες ἦσαν ἐπὶ ἐκκλη-
 σίας, διήρχοντο πρὸς φοινίκην καὶ
 σαμάρειαν, ἰουδαίου μὲν πρὸς
 τὴν ἱερουσαλήμ τὴν ἰβητικὴν. καὶ ἐπι-
 στήσαντες μεγάλης πάντας τοῖς
 ἀδελφοῖς.

Et quidam qui descende-¹⁵
 rant à Iudæa, docebāt fratres:
 nisi circumcidamini secundum
 morem Moysi, non potestis esse
 salui. Quum orta ergo seditio
 & disceptatio esset non exi-
 gua Paulo ac Barnabæ ad-
 uersus illos, statuerūt ut ascen-
 derent Paulus & Barnabas
 & quidam alij ex illis, ad apo-
 stolos ac presbyteros Hieroso-
 lymam, super hac quæstio-
 ne. Illi ergo deducti ab eccle-
 sia, pertransibant Phœnicem
 & Samariam narrantes con-
 uersionē gentiū, & adferebant
 gaudium magnum omnibus
 E e iij fratribus

ACT. APOST.

ἀλλοφύτοι, παραγενόμενοι δε
 ἰς ἱερουσόλυμα ἀπέχευσασι ἐπὶ
 τῆ ἰουδαίας καὶ τῆ ἀποστολικῆ καὶ
 τῆ προσηλυτισμοῦ ἀνύχου ἀντι
 ἔστω ὁ θεὸς ἰπείσοι μετ' αὐτῶν.
 ἐξῆς τῆσδε ἀπὸ τῆ ἀπὸ ἑλ
 αἰρίσως τῆ φαρισαίου τῆ πι
 σονύτων, λέγοντες, ὅτι δεῦ
 εἰτιμειν αὐτοὺς, παραχλιδε
 τὶ τηρεῖν τὸ νόμον μωσίου. συ
 νήχουσα ἡ οἱ ἀποστολοὶ καὶ οἱ
 προσηλύτοι, ἰδὲν ὡς τὸ λέγον
 τῶν. πολλῆς ἡ συζητήσεως γε
 νομήνης, ἀναστὰς ὡς ἑπὶ
 πρὸς αὐτοὺς. ἀνδρες ἀδελφοί,
 ὑμῶν ἰπίσασθε, ὅτι ἀπ' ἡμῶν
 ἀρχαῶν ὁ θεὸς ἐν ἡμῶν ἐξελί
 ξασθαι, δὲ τὸ ἑσμάσθαι μὲ ἀκῶσαι
 τὰ ἔθνη τὸ λόγον τῆς ἀγγελίου,
 καὶ πιστεύσαι. καὶ ὁ λαὸς οὐκ
 ἔστω θεὸς ἰμαγῆσι αὐτοῖς,
 δεῖς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
 καὶ ὑμῶν, καὶ ἐδὲν ἀίκασι
 μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν, τῆ πι
 σης καὶ ἀγίας τὰς καρδίας αὐ
 τῶν. οὐκ ἐν τῆ πειράσει τὸ θεῶν,
 ἐπιθῆναι ἑσθὲν ἐπὶ τῆ ἑσθῆλον
 τῆ μαθητῶν, ἐν ὅτι οἱ πατέρες
 ἡμῶν, οὐτὶ ἡμῶν ἰσχύσασθαι βα
 στασαι; ἀλλὰ διὰ τῆ χάριτος τῆ
 κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ πιστεύσασθαι
 οὐδὲν καὶ ἐν ἑσθῆλον ἡμῶν
 νοί. ὁδύνοσι ἡ πᾶν τὸ πλῆθος,
 καὶ ἡμῶν βασιλέα ἡγεῖσθαι,
 ἡγεῖσθαι

fratribus: Quum autē uenissent
 Hierosolimā, suscepti sunt ab
 ecclesia et ab apostolis ac pres
 byteris, annunciantes quos
 cinque deus fecisset cum ipso.
 Surrexerunt autem quidam de
 factione pharisaorum, qui cre
 diderant dicētes quod oporteret
 circumcidere eos, ac praecepe
 re ut seruarent legem Moysi.
 Conueneruntque apostoli ac pres
 byteri, ut dispicerēt de hoc ne
 gocio. Quū autē magna discep
 tatio fuisset, surgens Petrus di
 xit ad eos: Viri fratres, uos sci
 tis quod ab antiquis diebus deus
 inter uos elegit, ut per os meum
 audirent gentes uerbum euan
 gelij, crederentque. Et qui no
 uit corde deus, testimonium
 praebuit illis, dans illis spiritum
 sanctum sicut et nobis, nihilque
 discreuit inter nos et illos,
 cum fide purificauerit corda il
 lorum. Nunc ergo quid cen
 tatis deum, ut imponatur ni
 gulum super ceruices discipulorum
 quod neque patres nostri, neque
 nos portare potuimus? Sed
 per gratiam domini Iesu Chri
 sti credimus nos saluos futu
 ros, quemadmodum et illi. Ta
 cebant autē tota multitudo, et au
 dibant Barnabā ac Paulum
 narrantes,

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥ.

ἡμετέρας ἑσά ἱποίνεσιν ὁ θε-
 ἰσμοῦα ἢ τῶρατα ἐν τοῖς ἰθ-
 ραι δι αὐτῶν. μὴ δὲ ἢ τὸ σιζῶ-
 εα αὐτοῦ, ἀπεκρίθη ἰάκωβος,
 λῆμα. ἀνδρες ἀδελφοί, ἀκούσα-
 τί με. οὐ μὲν ἔγγυσάτο, καθὼς
 πρῶτον ὁ θεὸς ἰσκήψατο λα-
 οῦν ἡ ἰδῶν λαδὸν ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
 τὶ αὐτοῦ, καὶ τότε συμφωνοῦσιν οἱ
 ἀγγεῖ τῶν προφητῶν, καθὼς γέ-
 γραπτόν ἐστι. μὴ δὲ ταῦτα ἀναστρέψω
 εἰς ἀνομοδομήσω τίω σὴν κὺν
 τῷ δαβὶδ, τίω περὶ ἰωάννην,
 καὶ τὰ πατισσα μὲν αὐτὸ ἀνε-
 ἰσκήψω, καὶ ἀνορθώσω αὐτὴν
 ἐπὶ αὐτῶν ἰσκήψωσιν οἱ κατὰ-
 λειπῶν ἡνδρῶν τῶν ἰσκή-
 ρων πάντα τὰ ἰδῶν ἐφ' ἧς ἐπὶ ἡ-
 κων τὸ ὄνομα μὴ ἐπ' αὐτοῦς,
 καὶ ἡμῶν, ὁ ποιῶν ταῦτα
 πάντα. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι
 τῷ θεῷ πάντα τὰ ὄργα αὐτοῦ. διὸ
 ἰσκήψω, μὴ παρενοχλήσω τοῖς
 ἀπετῶν ἰδῶν ἐπιστρέφουσιν
 αὐτῶν θεῶν, ἀλλὰ ἐπιστάλαι
 αὐτοῖς, τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν
 εὐλισγημένων τῶν εἰδώλων, καὶ
 εἰ πορνείας, καὶ τοῦ πνινοῦ, καὶ
 τοῦ αἵματος. μωσῆς γὰρ ἐν γε-
 νῶν ἀρχαῶν κατὰ πόλιν τῶν
 ἰσκήψωσιν αὐτὸ ἔχει ἐν ταῖς συ-
 ναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον
 ἀναγινωσκόμενος. τότε ἔλαξε
 οἱς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυ-
 τήροις

narrantes, quæ deus adidisset
 signa & prodigia inter gentes
 per ipsos. Et postquam conti-
 cuissent, respondit Iacobus, di-
 cens: Viri fratres, audite me.
 Symeon narrauit quemadmo-
 dum primum deus uisitauerit,
 ut sumeret ex gentibus popu-
 lum in nomine suo: & huic
 consonant uerba prophetarum,
 sicut scriptum est: Post hæc re-
 ueruar, ac rursus ædificabo ta-
 bernaculum David, quod col-
 lapsum est, & diruta eius in-
 staurabo, & erigam illud, ut
 requirant qui reliqui sunt homi-
 nes, dominum, & omnes gen-
 tes super quas inuocatum est no-
 men meum: dicit dominus, qui
 facit hæc omnia. Nota d' secu-
 lo sunt deo, omnia hæc opera
 sua: propter quod ego censeo,
 non obturbandum esse illis, qui
 ex gentibus conuertuntur ad
 deum, sed scribendum ad eos,
 ut abstineant se ab iniquita-
 mentis simulachrorum, &
 scortatione, & suffocato, &
 sanguine. Moses enim ab æta-
 tibus antiquis in singulis ci-
 uitatibus habet qui ipsum
 prædicent in synagogis, ubi
 per omne sabbatum legitur.
 Tunc placuit apostolis et semo-
 ribus

Α. Ο. Τ. Α. Ρ. Ο. Σ. Τ.

τοῖς σὺν ἡμῖν ἐκκλησίᾳ, ἡ-
 λειξάμενος ἀνδρας ἃς αὐτὸν πέμ-
 ψαι ἔς ἀντιόχεια σὺν παύλῳ ἢ
 βαρνάβᾳ, ἰδὲ λαὸν τὸν ἐπισηλοῦ-
 μνον βαρσαβᾶν, ἢ σίλαν, ἀν-
 δρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελ-
 φοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐ-
 τῶν τάδε. οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ
 πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῖς
 κατὰ τὴν ἀντιόχεια καὶ συρία
 καὶ λιλικία ἀδελφοῖς τοῖς ἃς
 ἰδὼν, χαίρειν. ἰπειδὴ ἠκούσα-
 μέν, ὅτι τινὲς ἃς ἡμῶν ἔβηλδόν-
 τες, ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀ-
 νασηνάσοντες τὰς ψυχὰς ὑ-
 μῶν, λέγοντες πηριτέμνειν αἰ,
 καὶ τηρᾶν τὸν νόμον, οἷς ἔδει
 σαλάμειν. ἔδοξεν ἡμῖν γενο-
 μένοις ὁμοθυμαδὸν, ἡλεξάμε-
 νος ἀνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς,
 σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν βαρ-
 νάβᾳ ἢ παύλῳ, ἀνδρώποισ πα-
 ραλιδοῦσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν
 ὑπὲρ τοῦ ἐνόματι τοῦ κυρίου
 ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ἀπεστάλ-
 μαμεν οὖν ἰούδαν καὶ σίλαν,
 καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγ-
 γέλλοντας τὰ αὐτά, ἔδωκε γὰρ
 τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν,
 μηδὲν πλεον ἐπιτίθειν ἡμῖν
 βάρᾳ, πλὴν τῶν ἐπαναγκά-
 στων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύ-
 των, καὶ αἵματι, καὶ πνικτοῦ,
 καὶ πορνείας, ἃς ὦν διατηροῦντες
 ἰαυτοὺς,

ribus cum tota ecclesia, ut dele-
 ctos ex sese viros mitteret. An-
 tiochiā cū Paulo & Barnabā,
 Iudā, cognomento Barsalam
 & Silam, viros primarios inter
 fratres, missis per manus eorū
 literis in hanc sententiā: Apo-
 stoli & presbyteri: & fratri-
 bus qui sunt Antiochia & in
 Syria & in Cilicia fratribus
 qui sunt ex gentibus, salutem.
 Quoniam audiimus quod quorū-
 dam ē nobis egressi turbauerūt
 uos uerbis, labe factantes ani-
 mas uestras, iubentes uos cir-
 cuncidi & seruare legem, quibus
 non mandaueramus: uisum
 est nobis unanimitē congrega-
 tis, delectos uiros mittere ad
 uos, cum dilectis nostris Bar-
 naba & Paulo, hominibus qui
 exposuerunt animas suas pro
 nomine domini Iesu Chri-
 sti. Misimus ergo Iudam &
 Silam, qui & ipsi uobis uer-
 bis referent eadem. Visum
 est enim spiritui sancto ac nos-
 tris, ne quid amplius impone-
 mus uobis oneris, quā hanc ne-
 cessaria, uidelicet ut abstineatis
 ab his quae sunt immolata si-
 mulacris, & sanguine, &
 suffocatio, & scortatione. A
 quibus si conseruaueritis uos-
 ipsos,

CA P V T XV.

ἰωάννη, ἃ ὑμεῖς ἐράξατε. ἰσχυροὶ οἱ
 ἄνθρωποι ἄπολυθεντες, ἄλλοθεν εἰς
 ἑπιπέλαιον, καὶ συναγαγόντες τὸ
 πλῆθος, ἐπέσκησαν τὴν ἐπιστο-
 λὴν ἀναγνόντες. ἔχαραξαν ἐπὶ
 τῆς παρακλήσεως, ἰδίας τε καὶ σί-
 λας, καὶ αὐτοὶ προσφῶνται ἕντες,
 διὰ λόγον πολλοῦ παρακλή-
 σεως τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐπι-
 τήσεως. ποιήσαντες δὲ χρο-
 νον, ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης
 καὶ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς
 ἀποστόλους. ἴσχυε δὲ τῷ σίλα
 ἵσχυον αὐτοῦ. παύλα δὲ
 καὶ βαρνάβας διέτριβον ἐν ἀν-
 τιόχεια, διδάσκοντες καὶ ἐν-
 αγγιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέ-
 ρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυ-
 ρίου. μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας ἐπι-
 παύλα πρὸς βαρνάβαν. ἐπι-
 στάντες δὲ ἐπισκεψόμεθα
 τὰς ἀδελφὰς ἡμῶν καὶ ἐν πάσαις
 πόλεσιν, ἐν αἷς κατηγγέλαμεν
 τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὡς ἔχου-
 σι. βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο
 ἐν παρακλήσει τὸν ἰωάννην,
 τὸν καλοῦμενον μάρκον. παύ-
 λα δὲ ἦν τὸν ἀποσάντα ἀπὸ
 αὐτῶν ἐν παμφυλίᾳ, καὶ μὴ συ-
 νελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ὄργον,
 καὶ συνεπαλαβῶν τούτου.
 ἦντο οὖν παραξυσμὸς, ὡς
 τὴν ἀποχωρισθῶσι αὐτοὺς ἀπὸ
 ἑαυτῶν, τὸν τε βαρνάβαν
 παύλα

ipsos bene facietis. *Valete.* Illi
 ergo dimissi uenerunt Antio-
 chiam, & congregata multitu-
 dine reddiderunt epistolam.
 Quam quum legissent, gauisi
 sunt super consolatione. Iu-
 das autem & Silas quum es-
 sent & ipsi prophetae, sermone
 copioso adhortati sunt fratres,
 confirmaueruntq̄. Commora-
 ti autem illic aliquantum tem-
 poris, dimissi sunt cum pace &
 fratribus ad apostolos. *Visum*
 est autem Silae manere ibidem:
 Paulus uero ad Barnabas de-
 morabatur Antiochia, docen-
 tes & annunciantes cum alijs
 etiam compluribus sermonem
 domini. Post aliquot autem
 dies dixit ad Barnabam Pau-
 lus: Reuertentesiam uisite-
 mus fratres nostros per omnes
 ciuitates, in quibus annuncia-
 uimus sermonem domini, quo-
 modo se habeant. Barna-
 bas autem consulebat ut assu-
 merent et Ioannem, cognomen
 to Marcum. Paulus autem no-
 lebat, ut is qui defecisset ab ip-
 sis ex Paphylia, nec isset cum
 eis in opus, adiungeretur.
 Tam acris autem fuit inter
 eos disceptatio, ut alter ab alte-
 ro seiuingeretur, & Barnabas
 quidem

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

παραλαμβάνοντα τὸν μάρτυρα ἰ-
πλιδοῦσαν εἰς Κύπρον. παῦλος ἦ
ἐπιλεξιμὸς σίλαν, βήθηλ πα-
ραδοθὲς τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ἐκ
τοῦ ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ πρὸς
συρίαν ἢ κίλικίαν ἐπιστρέψων
τὰς ἐκκλησίας.

16 Κατῴνησι ἡ εἰς δόρυλλον καὶ
λύστραν, ἢ ἰδίς μαθητὶς τις ἰω-
άννης, ὀνόμασι τιμόθιος, υἱὸς γυναι-
κὸς τινὸς ἰσθαίας υἱοῦ ἡσῆ, πα-
τρὸς ἡ ἑλλῶ. ὁ δὲ μαρτυροῦντο
ἐκ τῶν ἐν λύστροις ἢ ἰκονίῳ ἀ-
δελφῶν. τῶτον ἠθέλησεν ὁ παῦ-
λος σὺν αὐτῷ βήθηλ, ἢ λαβῶν
πρόβλεψεν αὐτὸν διὰ τὰς ἰσ-
θαίας τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τό-
ποις ἰκόνιαι. ἠθέλησεν γὰρ ἅπαν-
τες τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι ἑλ-
λῶ ὑπῆρχεν. ὡς ἡ ἀποστολὴ
τοὺς πόλεις, παραδίδον αὐ-
τοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα, τὰ
κεκρυμμένα ἐκ τῶν ἀποστόλων ἢ
τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἢ ἐν ἰερουσα-
λήμ. αἱ μὲν δὲ ἐκ κίλικίας ἤσαν
ἰδόντες τὴν πίστιν, ἢ ἐπιβουλεύον-
τες τὸν δόμον ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἐλθόντες
κατὰ πρὸς μυσίαν, ἐπέβραβον
κατὰ πρὸς ἑβρωίαν πορεύσασθαι
ἢ ἐκείθεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα.

quidem assumpto Marco nau-
garet in Cyprum. Paulus au-
ro allecto Sila profectus est
traditus gratia dei a fratribus.
Perambulabat autem Syriam
ac Ciliciam, confirmans ec-
clesias.

Peruenit autem Derben
& Lystram, & ecce discipu-
lus quidam erat ibi, nomine Ti-
motheus, filius mulieris cuius-
dam Iudaea fidelis, ceterum
patre Graeco. Huic testimo-
nium bonum reddebant qui Ly-
stris erant & Iconij fratres.
Hunc uoluit Paulus secum pro-
ficisci, & assumptum circum-
cidit eum propter Iudaeos qui
erant in illis locis. Sciebant e-
nim omnes quod pater eius erat
Graecus. Quum autem pertran-
sirent ciuitates, tradebant eis
seruanda decreta, quae erant or-
dinata ab apostolis et presbyte-
ris, qui erant Hierosolymis.
Itaque ecclesia confirmabatur
fide, & abundabant nume-
ro quotidie. Quum peragraf-
sent autem Phrygiam & Gal-
laticam regionem, uentique es-
sent a spiritu sancto legui ser-
monem in Asia, profecti in
Mysiam, tentabant ire in Bithy-
niam, et non permisit eos spiritus.

Ο ΑΡΧΥΤ ΧΥΙ.

παρλόντες δε τίνω μυσίαν, αρισσοαυ ής φραάδα, ή έραμα δία τ' νυκτός άφδκ τώ παύλω. ής τις λώ μακιδών έσως, παρκαλώρ αυτόν ή λίγων, διαλέσας μακεδονίαν, βούθησον ήμιν, ως ή το έραμα ήδεν, υπό ής έστύσαμεν ήζειδάρ εις τίνω μακιδονίαν, συμβιβάσοντας, έτι προσκλήσθη ήμιας ο λόριος ώργησασάαι αυτός. άναχδίν τήν άπ' ή φραάδ, ώθυδρο ήσαμεν εις σαμοθράκην, τή τε έσση εις νιάπολιμ, ήνάδιμ τή εις φιλίππος, ή τις έστι πρώτη ή ήλιος ή μακεδονίας πόλις, ή ήλιος ή μάλη ή ήν αυτή τή πόλις διαφρίδοντας ήμέρας τινάς, ή ή μάλη τών σαββάτων ή ήλ ήμιν ής τή πόλιος παρ ή ποταμόν, ου ένομίσειτο προσοχών ήται, ής ή αάδισαντες ήλαλούμην τώσ συνελθούσας γυναιξί. ήά τις γυνή ήνόμασι λυδία προσφρέτωλις πόλιος θυατίς ήν, ή ή μάλη τόν θεόν, ή ηουήν, ής ο λώρι αλώοιξε τίνω ήσθίαν προσέχεμ τώσ λαλομύοις υπό τού παύλου, ως δε ήσθίαν ή ή οίκου αυτ', παρ ή ήλιος ή λήγουσα. ή ή κρηίω ή ή με πιστώ τώ λυγίω ήναι, ή ειλόντες ής τόν οίκου μου μέσ ται, ής ή παρ ή βία σάτο ήμιας. ή γίνη

Quū autē pertransissent My-
 siam, descenderunt Troadē, et
 visio per noctē Paulo visa est.
 Vir Macedo quidā erat stās et
 deprecans eum, ac dicens: Pro
 fectus in Macedoniā, succurre
 nobis. Vt autē visum vidit, sta-
 tim quæsiuimus proficisci in
 Macedoniā, certi facti quod uo-
 casset nos dominus ad euange-
 lizandum eis. Quū soluissemus
 igitur d Troade, recto cursu
 uenimus Samoethracen, & po-
 stero die Neapolim, & inde
 Philippos, quæ est prima par-
 tis Macedonia ciuitas, colo-
 niæ. Eramus autem in eadem
 urbe diebus aliquot commoran-
 tes, & die sabbatorum egressi
 sumus è ciuitate iuxta flumen,
 ubi solebat esse precatio, &
 sedentes loquebamur mulieri-
 bus quæ conuenerant. Et quæ-
 dam mulier nomine Lydia pur-
 purarum uenditrix ciuitatis
 Thyatirorum, colens deum, au-
 diuit, cuius dominus aperuit
 cor, ut intenderet his quæ di-
 cebantur d Paulo. Quum au-
 tem baptizata esset & domus
 eius, deprecata est, dicens:
 Si iudicastis me fidelem do-
 mino esse, inuente in domum
 meā et manete. Et adiecit nos.
 Accidit

ACT. APOST.

ἐγένετο δὲ προσομιλῶν ἡμῶν
 ἰς προσομιλίαν, καὶ διόσω τινὰ
 ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνος, ἀπει-
 νῆσαι ἡμῶν, ἢ τις ἔπραξεν πολ-
 λὴν παραχρῆσιν τοῖς κυρίοις ἀνὰ
 μανθουράν. αὐτὴ καὶ ἰατροδύ-
 σασσα τῷ παύλῳ καὶ ἡμῶν, ἐπραξ-
 ῆν ἄγασα. ἧτοι οἱ ἄνθρωποι δόλοι
 ἔδειξάν τ' ἐφ' ἡμῶν, εἴ τις κα-
 ταγγέλλοι ἡμῶν ὁδὸν σωτηρί-
 ας. ἔτο ἡ ποία ἐπὶ πολλὰς ἡ-
 μέρας. διαπονεθεὶς ἡ δὲ παύλος
 καὶ ἐπὶ σφύρας τῷ πνεύματι ἐκε-
 παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι
 ἰησοῦ χριστοῦ ἐξέλθῃ ἀπ' αὐτῶν. καὶ
 ἐξῆλθεν αὐτὴ τῆ ὥρα. ἰδόντες ἡ
 οἱ ἰουδαῖοι αὐτὴν, ἔτι ἐξῆλθεν ἡ
 ἑλπίς αὐτῶν ἐργασίας αὐτῶν, ἐπι-
 λαθούμενοι τὸν παύλον καὶ τὸν
 σίλαν, ἐλθουσαν ἰς τὴν ἀγορὰν
 ἰδί τὸς ἀρχοντας, καὶ προσαγα-
 γέντες αὐτοὺς τοῖς σφρατυγοῖς,
 ἠπορεύετο οἱ ἄνθρωποι ἐπιτάσσ-
 ουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, ἰδόντες
 ἰσχυροὺς ἡ καταγγέλλουσιν
 ἐν ἡμῶν ἐξ ἡμῶν παραδέ-
 χεσθαι, ὃ ἡ ποία ἡμῶν ἰσχυροῖς
 καὶ σωτηρίῃ ὁ δὲ παύλος ἰατ' αὐ-
 τῶν. καὶ οἱ σφρατυγοὶ περιβύξαν-
 τες αὐτὸν τὰ ἱμάτια, ἐπέλασαν
 ἐπιτάσσουσαν. πολλὰς τε ἐπιβύξας
 αὐτοῖς πληγὰς, ἐβάλον εἰς φυ-
 λακίον, παραγγέλλαντες τῷ
 δεσμοφύλακι, ἀσφαλῶς τηρεῖν
 αὐτὸν.

Accidit autem euntibus vo-
 bis ad precationem, ut puella
 quaedam habens spiritum Py-
 thonis occurreret nobis, que
 quæsum magnum præstabat
 donum suis diuinando. Hæc
 subsequuta Paulum ac nos, cla-
 mabat dicens: Isti homines ser-
 uum dei excelsissimi sunt, qui
 annunciant vobis viam salu-
 tis. Hoc autem faciebat mul-
 tos dies: sed ægre ferens Pau-
 lus, & conuersus, spiritui do-
 xit: Præcipio tibi per nomen
 Iesu Christi, ut exeat ab ea.
 Et exiit eadem hora. Viden-
 tes autem domini eius, quod
 abisset spes quæstus sui, appre-
 hensum Paulum Et Silam tra-
 xerunt in forū ad principes, &
 offerentes eos magistratibus, di-
 xerunt: Hi homines contur-
 bant ciuitatem nostram, quoniam
 sint Iudæi, & annunciant in-
 stituta quæ non licet nobis sus-
 cipere, neque seruare, quoniam si-
 mus Rhomani. Et cōcurrunt tu-
 ba aduersus eos, ac magistra-
 tus scissis uestibus iusse-
 runt eos virgis caedi. Quamquam
 multas plagas eis imposuissent,
 coniecerunt eos in carce-
 rem, præcipientes custodi carce-
 ris, ut diligenter custodiret
 eos.

ΣΑΡΥΤ ΧΥΙ.

αὐτοῖς. ἐπεὶ παραγγελιαυ τοιαύ-
 τω ἰλαφῶς, ἰσάλευ αὐτοῖς εἰς
 τὴν ἀποπέραν φυλακῶν, ἢ τοὺς
 πιδεσ αὐτῶ ἰσφαλισατο εἰς τὸ
 ἔργον, κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον
 παύλῳ ἢ σίλας προσερχόμε-
 νοι ἄνευ τῶ διόν. ἐπικροῦντο ἢ
 αὐτῶ οἱ δεισμοιοι. ἄφνω ἢ σφοδρῶς
 ἔρητο μίγας, ὡς τε σαλσθδὴ-
 κα τὰ θεμελιατῶ δεισμοιοις.
 ἀνίστασθαι τε παραχρῆμα αἰ-
 νῶν πασαι, ἢ πάντων τὰ δεσ-
 μῶν αὐτῶ. ἔξυπνος ἢ γενόμενος
 ἢ δεσμοφυλάξ, ἢ ἰδὼν ἀνεωγ-
 ῆναι τὰς θύρας τῆ φυλακῆς,
 σπασάμενος ἢ μάχαιραν, ἢ μελ-
 ληρῶν ἀνερίων, νομίμων ἐκπε-
 ρεῖναι τὸς δεσμοιοις. ἐφώνησε
 ἢ φωνῆ μεγάλην ἢ παύλῳ, λέ-
 γων. μηδὲν πρόξεις σε αὐτῶ κα-
 κῶν ἀποῦναι γὰρ δὲ μὴν ἐνθάδε.
 αἰτίας ἢ φῶτα, εἰσι πύλαισι. ἢ
 ἄνευ γενόμενος προσέπεισε
 τῶ παύλῳ ἢ τῶ σίλα, ἢ προα-
 γάμῳ αὐτῶς ἔφη, ἔφη. λύριοι, τί
 με δὲ ποιῶν ἢ να σωθῶ. οἱ δὲ
 ἀπερ. τίς εὐδοσι ἢ τῶ λύριον
 ἢ σῶν, καὶ σωθῶσι σὺ καὶ οἱ οἰκός
 σου. ἢ ἰσάλησασιν αὐτῶ τὸν λό-
 γον τοῦ λυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς
 ἢ τῶ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ παρα-
 λαβὼν αὐτοῖς ἐν ἢ κείνῃ τῆ ὥρα
 τῶν κτῶν, ἔλασεν ἀπὸ τῶ πλῆ-
 γῶν, καὶ ἰβαπτίσθη αὐτῶς,
 καὶ

eos. Qui quum tale præcep-
 tum accepisset, comiecit eos in
 interiorem carcerem, & pedes
 eorum strinxit ligno. Media
 autem nocte Paulus & Silas
 orantes laudabant deū. Exau-
 diebant autem eos, qui uincti e-
 rant, Subito uero terramotus
 factus est magnus, ita ut concu-
 terentur fundamenta carceris.
 Et statim aperta sunt omnia
 ostia, et omnium uincula soluta
 sunt. Experrectus autem cu-
 stos carceris, quum uideret ia-
 nuas apertas carceris, euagina-
 to gladio erat seipsum interfe-
 cturus, existimans aufugisse
 uinctos. Clamauit aut Paulus
 uoce magna, dicens: Ne quid
 feceris tibi ipsi mali, uniuersi
 enim hic sumus. Postulatoq̄
 lumine, irripuit, ac tremit factus
 accidit Paulo & Sila ad pe-
 dies, & productis illis foras,
 ait, Domini, quid me oportet
 facere, ut saluus stam. At il-
 li dixerunt: Crede in domi-
 num Iesum, & saluus eris tu
 & domus tua. Et loquuti sunt
 ei sermonem domini, & om-
 nibus qui erant in domo eius.
 Et assumptis illis in illa ho-
 ra noctis, abluit plagas,
 & baptizatus est ipse,
 & omnes

Ο ΑΡΧΥΤ XVII.

καὶ ἐπὶ σάββατα φία διελέγτο
 αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραπτῶν, διανοί-
 γαν ἢ παρατιθεμένων, ὅτι τὸν
 Ἰησοῦν ἦσαν παθόντα, καὶ ἀναστάντα
 τριτημῆρον, καὶ ὅτι ἐστὶν ὁ χρισ-
 τὸς τοῦ θεοῦ, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑ-
 μῖν. καὶ τινες βεβαίως ἐπέσθην
 αὐτῷ, καὶ προσειληρώτησαν τὸν
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλα, καὶ τὸν Σειλομέ-
 νον ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυ-
 ναικῶν τε πρῶτον ἐν ὀλίγοις.
 ἠρώσαντες ἡ οἱ ἀπεθνήσκουσιν
 αὐτοῖς, καὶ προσλαβόμενοι τὸ ἄγο-
 ραῖον τινὰς ἀνδρας πονηροῦς, καὶ
 ἠρώσαντες, ἐδοξέσθην πλεον-
 ῶν ἰσχυρῶν τε τῆς οἰκίας τοῦ
 ἀρχιεπιστοῦ αὐτοῦ ἀγαγόντες
 αὐτοὺς ἐν ἑσπέρῃ, καὶ ἐστρέψαντες
 αὐτοὺς ἐπὶ τὸν Ἰάσονα, καὶ τινὰς ἀ-
 δελφοὺς αὐτοῦ τῶν πολιτάρχων, βε-
 βησάντες ἑστέροις, καὶ ἐνθάδε
 παροῦσιν, ὅς τις ἐκείνη ἰάσωρ
 καὶ οἱ πάντες ἀπέναντι τῶν δο-
 κῶν καίσαρος προέσθον, βα-
 ρύως λέγοντες ἔσθον εἶναι, ἵνα
 ἐπιβλάσθω ἡ τὸ ὄχλον καὶ τὸς
 πολιτάρχους ἀκούσας ταῦτα.
 καὶ λαλῶντες τὸ ἰκανὸν παρὰ τοῦ
 Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπίλυ-
 σαν αὐτοὺς. οἱ ἡ ἀδελφοὶ ἐθίως
 διατῆσαν ἡμετέρας τὸν τε
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν ἐς βερεῶταν.
 οἱ τινες παραγγέλλοντες, ὅς τις
 συναγω-

lus introuit ad eos, et per
 sabbata tria differebat eis
 e scripturis, adaperiens et al-
 legans quod Christū oportuis-
 set pati et resurgere a mortuis,
 et quod hic esset Christus Ie-
 sus, quē ego, inquit, annūcio uo-
 bis. Et quidā ex eis crediderūt
 et adiūcti sunt Paulo et Sila,
 et religiosorū Græcorū multi-
 tudo magna, mulieresq; prima-
 ritie nō pauca. Zelo autē com-
 ti Iudei increduli, et assumptis
 quibusdā circumforaneis uiris
 malis, ac turba coacta, concita
 uerūt ciuitatē, et urgentes do-
 mū Iasonis, querebāt eos pro-
 ducere ad populū. Et quī non
 inuenissent eos, traherant Iaso-
 nem et quosdā fratres ad prin-
 cipes ciuitatis, clamantes: Hi
 qui terrarū orbē conturbauerunt,
 huc quoq; uenerunt, quos clau-
 culū excepit Iasō: et hi omnes
 cōtra decreta Casaris faciunt,
 regē aliū dicentes esse Iesum.
 Concitauerunt autē turbā, et
 magistratus ciuitatis audientes
 hæc. Et accepta satisfatione
 ab Iasone et a cæteris, dimise-
 rūt eos. Fratres uero confestim
 per noctē emiserunt Paulum si-
 mul et Silam in Berehœam.
 Qui quū aduenissent, abierūt in

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

σωαγωγῶν ἀπίσαν τῶν ἰου-
δαίων. ἔτι δὲ ἦσαν ἐγγύθε-
ροι τῆ ἐν διασαλονίκη, οἱ τινὲς
ἰδιόξαυτο τὸν λόγον μετὰ πά-
σης προθυμίας, τὸ κατ' ἑμῶν
ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, ἃ ἔχ-
ταῦτα ἔστι. πολλοὶ μὲν δ' ἐν
αὐτῶν ἐπίστασαν, καὶ τῶν ἑλλή-
νιστων γυναικῶν τῶν ἐσχημένων
καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι, ὡς ἔγνω-
σαν οἱ ἀπὸ τῆ διασαλονίης ἰου-
δαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ βερροία ἡ
τυγγέλι ἐπὶ τῷ παύλῳ ὁ λό-
γος τοῦ θεοῦ, ἠλθοῦν, καὶ σα-
λεύοντες τοὺς ὄχλους. ἰδίως ἡ
τότε τὸν παύλον ἐξαπίστασαν
οἱ ἀδελφοί, πορφυροῦσαι ἰδί-
την θάλασσαν. ἐπίμνηρον δὲ
ἔτι σίλας καὶ τιμόθιο ἰνῶ. οἱ
δὲ καθίστωντες τὸν παύλον, ἡ-
γάγον αὐτὸν ὡς ἑλλήνων. καὶ λα-
βόντες ἰστολίον πρὸς τὸν σίλαν
καὶ τιμόθιον, ἵνα ὡς τάχιστα
ἔλθοι πρὸς αὐτὸν, ἐβήσαν. ἐν
δὲ τῆς ἀθῆνας ἰσχυρομένου
αὐτὸς τῷ παύλῳ, παροξύνετο
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, διω-
γοῦντι κατέστωλον ἔσαν τῶν
πόλιων. διελέγετο μὲν δ' ἐν τῇ
σωαγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς
σδομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορῇ κατὰ
πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρ-
ερχόμενους. τινὲς ἡ τ' ἐπιση-
μαίων καὶ τ' σοικῶν φιλοσόφων,
σωίλα-

Synagogam Iudaeorum. Hi au-
tem erant summo genere nati
ter eos qui erat Thessalonicus,
qui receperant sermonem cum con-
fidenti animi promptitudine, quoti-
die scrutantes scripturas, an
haec ita se haberent. Et multi
quidem crediderunt ex eis, et
Graecae mulieres honestae, et
uiri non pauci. Quum autem co-
gnouissent Thessalonicenses
Iudaei, quod et Berroica an-
nunciatus esset a Paulo ser-
mo dei, uenerunt, et illic quos
commouebant turbas. Statimque
tunc Paulum emiserunt fratre-
s, ut iret uelut ad mare. Si-
las autem et Timotheus reman-
serunt ibi. Porro qui prose-
quebantur Paulum, deduce-
runt eum Athenas usque: et
accepto mandato ad Silam et
Timotheum, ut quam celeriter
me uenirent ad se, profecti sunt.
Paulus autem quem Athenas
eos expectaret, incandescens
spiritus eius in ipso, quum uide-
ret simulachrorum cultum de-
ditam ciuitatem. Disputabat
igitur in synagoga cum Iu-
daeis et religiosis, et in fora
quotidie cum his qui in foro
te adissent. Quidam autem
philosophi
Stoici
confute-

Ο ΑΡΧΥΤ ΧVII.

εὐθέως αὐτῶ. καὶ τινες ἰλι
 γη. ἢ ἄρ' ἔδειξέ σπρωκτῶ
 ἔσ' ἔλεγε. οἱ ἦ, ξινῶν δαμο
 τῶν δὲ κατὰ γυμνασίους ἀναί,
 ἐν τῷ ἰσοδῶν, ἢ τῶν ἀνάστασι
 αὐτῶν ἐπαγγέλλετο. Ἐπιλαβέ
 ῶν τὸ αὐτῶ, ἐπὶ τὸν ἄρχειον πᾶ
 γῶν ἤγαγον, λέγοντες. Διωάμε
 ἴα γυναι, τίς ἢ λαοὺν αὐτῶ, ἢ
 τῶν οὐ λαοὺν ἰδὲν ἀδ' ἀρχῆ; ξι
 ἴστα γὰρ τίνα εἰσφοδοὺς εἰς
 τὸν αὐτοῦ ἡμῶν. βουλόμεθα ὑμ
 ἴστα, ἢ ἄρ' ἔδειξέ ταῦτα εἰ
 ἴστα. ἀδελφοὶ ἦ πάντες, ἢ οἱ ἐπι
 ἀρχειῶντες ξίνοι, ἢ εἰ δὲ ἄρ' ἔτρο
 ῶν ἀρχῆ, ἢ λέγειν τι καὶ ἀνδ
 ῶν λαοὺν ἔτρον. Ἐὰς δὲ ὁ
 πᾶσι δὲ ἄρ' μίση τῶ ἀρχειῶν πᾶ
 γῶν, ἴσα. ἀνδρῶν ἀδελφοὶ, κα
 τὰ πάντα ὡς δεσποταμονεστῆ
 γῶν ἢ μᾶς διαρῶ. διὰ τῶν ἰδῶν
 ἢ καὶ ἀναδ' ἰδῶν τὰ οὐρανῶμα
 τῶν μῶν, ἔτρον ἢ βυμῶν, ἐν ᾧ
 ἐπὶ γὰρ πᾶσι, ἀγνώστω θεῶ. ὅρ
 ῶν ἀγνοῦντες ἔσ' ἔσ' ἔσ' ἔσ' ἔσ'
 τῶν ἢ κατὰ γυμνασίους ὑμῶν. ὁ
 δεῖν πᾶσι τὸν λόγον καὶ
 πάντα τὰ ἐν αὐτῶ, ὅτ' οὐ
 γῶν ἢ γῶν λέγει. ἔσ' ἔσ' ἔσ' ἔσ'
 τῶν ἢ κατὰ γυμνασίους νᾶοις κα
 τὰ γυμνασίους, ἀνδρῶν
 διαρῶντες, πρὸς ἀδελφῶν τι
 τῶν, αὐτῶν δὲ ἀδελφῶν πᾶσι ἰδῶν ἢ
 τῶν ἢ κατὰ γυμνασίους. ἐπὶ οὐρανῶν τι

conflabatur cum eo, & qui
 dam dicebant: Quid uult ser
 monologus hic dicere? Alij ue
 ro: Nouorum, inquebant, die
 momorum uidetur annunciator
 esse, quod Iesum & resurrectio
 nem annunciatet eis. Et appre
 hensum cum ad Martium ui
 cum duxerunt, dicentes: Possu
 mus ne scire, quae sit ista noua
 quae a te refertur, doctrina?
 Noua enim quaedam ingeris
 auribus nostris. Volumus ergo
 scire, quid nam uelint haec esse.
 Athenienses autē omnes, &
 qui illie uersabatur hospites, ad
 nihil aliud uocabāt, nisi ad di
 cendum aut audiendum aliquid
 noui. Stās autē Paulus in medio
 Martij uici, ait: Viri Atheni
 enses, per oīa ferē superstitiosio
 res uos uideo. Praetereis enim
 & contemplans culturas ue
 stras, inueni & aram, in qua
 inscriptum erat: Ignoto deo.
 Quem ergo ignorantes colitis,
 hunc ego annūcio uobis. Deus
 qui fecit mundū & omnia que
 in eo sunt: hic caeli et terre quē
 sit dominus, non in manufactis
 templis habitat, nec manibus
 humanis colitur, indigens ali
 quo, quum ipse det omnibus ui
 tam & habitū per omnia seculā
 F f ij oc

ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ

Ἐκ τῆς ἑνὸς αἵματός πατρὸς Ἰησοῦ
 θρωπῶν, κατοικῶν ἐπὶ πατρὸς τὸ
 πρόσωπον τοῦ υἱοῦ, ὁμοίου ποιο-
 ταγμένης κατὰ τὸν ἴσον, ἢ τὰς ὁμοιο-
 τῆσιν ἀλλοτρίων αὐτῶν, ἡμεῖς
 τὸν υἱόν, ὁ ἄρα γὰρ ψυλαφῶσθε
 αὐτὸν, καὶ ἴσθητε, καὶ γὰρ ὁ μακρὰν
 ἀπὸ τῆς ἐκείνης ἡμῶν ὑπερῶν
 τα. ἐν αὐτῶν γὰρ ἴσθητε καὶ καὶ
 βα καὶ ὁμοίως, ὡς καὶ τινες τὸ κατὰ
 ἡμᾶς ποιοῦντες ἔργησαν. τὸ γὰρ ἡ
 γίνος ὁμοίως, γίνος ἔρ ὑπερῶν
 τῆς τὸ διὰ, ὅτι ὁμοίως νομίζου
 χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἢ λίθου χαράγ-
 ματι τέχνης ἢ ἰσθητικῆς ἀν-
 θρωπῶν, τὸ δὲ ἴσον εἶναι ὁμοίως. ἴσως
 μὲν ἔρ χροῦσος ἀλλοτρίων ὑπε-
 ρῶν ὁ διὰ, τὰ νῦν παραγγί-
 λα τοῖς ἀνθρώποις ὡς ὅτι παν-
 ταχῶς μετανοοῦν, διότι ἴσως
 ἡμῶν, ἐν ἡμέτερον κρινεῖν ἴσως
 οἰκονομῶν ἐν δικαιοσύνη, ἐν ἄν-
 θρωπῶν ὡς ἴσως, ὡς ἴσως παρὰ
 πάντων, ἀναστήσας αὐτῶν ἐν
 κρινεῖν, οἱ μὲν ἐκείνων, οἱ δὲ ἄ-
 πομ, ἀκροῦσος ὡς ὡς ἴσως
 τῶν. καὶ ὡς ὁ παῦλος ἔρ ἡ
 ἔρ ἐκ μέσων αὐτῶν ἡμῶν ὡς ἄνθρω-
 ποῦ καὶ ἴσως αὐτῶν, ἐπίσθησαν,
 ἐν ὅτι καὶ Λιονύσιος ὁ ἀριστοκρά-
 τῆς, καὶ γινώσκοντες ἐν ἡμῶν
 οἰς, ἢ ἴσως ἐν αὐτοῖς.

Μετὰ

ex uno sanguine omne genus ho-
 minum, ut inhabitaret super uni-
 versam faciem terrae: praesimilis
 praestituta temporibus, praesimilis ter-
 minos habitationis eorum, ut qua-
 ereret deum, si forte palparet eum
 inveniatur, qui cum non longe ab-
 sit ab unoquoque nostrum. Per ipsum
 enim vivimus et movemur et su-
 mus, sicut et quidam usufructu po-
 sitarum dixerunt: Nam huius prope-
 tates etiam sumus. Genus ergo
 simus dei, non debemus existima-
 re auro aut argento, aut lapide
 arte sculpto, et iniveto hominis
 numere esse simile. Et tempora qui-
 dem huius ignorantiae quae habet
 deus dissimularit deus nunc an-
 nunciat hominibus ut omnes
 ubique resipiscant: eo quod statum
 die in quo iudicaturus est orbem
 terrarum cum iustitia, per eum
 virum per quem decreverat, fide
 praestita omnibus, quum excita-
 rit illum ex mortuis. Quum au-
 tem dissentiret resurrectione mor-
 tuorum, alij quidem irridebant,
 alij vero dixerunt: Audiemus
 te de hoc iterum. Sic Paulus
 exiit e medio eorum. Quidam
 vero viri adherentes ei credide-
 runt, in quibus et Dionysius
 Areopagita, et mulier nomi-
 ne Damaris, alij cum eis.

Post

CAPUT XVIII.

Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ
 παῦλος ἐν τῶν ἀθλῶν, ἤλθεν
 εἰς ῥώμην, καὶ εὗρεν τινα ἰου-
 δαίους, ἐνόματι ἀκύλας, ποντι-
 κῶν τῶ γένει, προσφάτως ἐλυλυ-
 ῖται ἀπὸ ἧς ἰταλίας, καὶ πρί-
 σκυλλα γυναικᾶ αὐτῆ, διὰ τὸ
 ἀσπείλασθαι ἐλαύδιον, χωρί-
 σθαι πάντας τοὺς ἰσθαίους ἐκ
 ῥώμης, προσῆλθον αὐτοῖς, καὶ
 εἶπε τὸ ἐμὸ τέχνην εἶναι, ἡμεῖς
 παρ' αὐτοῖς καὶ ἐργάζεσθαι. ἦσαν
 δὲ πλῆθοιοὶ τῶν τέχνων. διε-
 λήγτο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ
 τῶν σάββατον, ἐπειδὴ τι ἰου-
 δαίους καὶ ἑλλήνας. ὡς ἡ κατ' ἑλ-
 λην ἀπὸ ἧς μακεδονίας, ἐς τι σί-
 λας, καὶ ὁ τιμόθεος, σωείχιος
 τῶ πνεύματι ὁ παῦλος, δια-
 κηρυξάμενος τοῖς ἰουδαίοις ἡ
 χριστὸν ἰησοῦν. ἀντίστασιν ἠδὲ
 ἰατρῶν καὶ βλασφημιῶντων, ἐκτι-
 νήσασθαι τὰ ἱμάτια, ἔπειτα πρὸς
 πάντας. τὸ αἶμα ἰμῶν ἰδί τῶν
 ἑσθλῶν ὑμῶν. κατὰ ῥὸς ἐγὼ ἀ-
 πὸ τῶ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσο-
 μαι. ἡμεῖς δὲ ἐκθερῶν ἤλθον ἕως
 εἰς ἑσθρινὸς, ἐνόμασι ἰησοῦ. σίλο-
 κῆνον τὸν δεῖον, ἡ ἡ οἰκία τῶ συ-
 νεμεροῦσα τῇ συναγωγῇ. λέγει-
 σθαι δὲ ὁ ἀρχισυναγωγὸς ἐπί-
 στανος τῶ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῶ εἴκῳ
 αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν ἑσθριν-
 ῶν ἀκούσαντες ἐπίστυον καὶ
 ἐλαπί-

18
 Post haec Paulus digressus
 Athenis uenit Corinthum,
 & nactus quendam Iudaeum
 nomine Aquilam, Ponticum
 genere, qui nuper uenerat ab
 Italia, & Priscilla uxore eius,
 eo quod praecepisset Claudius,
 omnes Iudaeos Roma dece-
 dere, accessit ad eos : & quia
 eiusdem erat artificij, mane-
 bat apud eos & operabatur.
 Erat autem ars illorum texe-
 re tabernacula . Disputabat
 autem in synagoga per omne
 sabbatum , uadebatq; Iu-
 daeis pariter & Graecis. Quum
 uenissent autem e Macedonia
 Silas & Timotheus co-
 artabatur spiritu Paulus, testi-
 ficans Iudaeis Christum esse
 Iesum. Contradicientibus au-
 tem eis ac blasphemata loquen-
 tibus, excussis uestimentis dixit
 ad eos : Sanguis uester super
 caput uestrum . Mundus ego
 posthac ad gentes uadam . Et
 migrans inde , intrauit in do-
 mum cuiusdam, nomine Iusti,
 edentis deum, cuius domus e-
 rat contigua synagoga . Cris-
 pus autem archisynagogus cre-
 didit domino cum tota domo
 sua : multiq; Corinthiorum
 audientes credebat, ac ha-
 bebant

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἔλαπιζοντο. ἔπει δὲ ὁ κύριος
 δι' ἑρέματων ἐν νυκτὶ τῷ παύ-
 λῳ. μὴ φοβῆσθαι, ἀλλὰ λέγει, καὶ μὴ
 σιωπήσῃς, διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ
 σοῦ. καὶ οὐδέ τις ἐπιδήσεται σοὶ τοῦ
 κακώσαί σοι, διότι λαὸς ἐστὶ μοι
 πολλὸς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθη-
 σθε τι ἐνιαυτὸν καὶ μήνας ἕξ, δι-
 δάσκων αὐτοὺς τὸ λόγον τοῦ θεοῦ.
 γαλλίων δὲ ἀνθυπατεύοντος
 αἰ ἀχαΐας, κατὰ τὴν ἑσπερίαν ὁμο-
 θυμαδῶν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ παύ-
 λῳ καὶ ἔξαγον αὐτὸν εἰς τὸ βή-
 μα, λέγουσιν. ὅτι παρὰ τὸ νόμον
 ἕτος ἀναπέθετὸς ἀνθρώπου σε
 θεῶν τὸν θεόν. μέλλοντι δὲ
 τοῦ παύλου ἀνείχαι τὸ σῶμα,
 ἔπειθ' ἡ γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰου-
 δαίους. εἰ μὴ οὐκ ἐπιβουλεύμα-
 τι ἢ βλάβῃ ἔγγυμα πονηρῶν, ἢ
 Ἰουδαίων, κατὰ λόγον ἀν' ἑνὸς
 μὴ ἑμῶν, εἰ δὲ ἕτερά ἐστι πρὸ
 λόγου καὶ ἐνομάτων καὶ νόμου
 καὶ ὑμᾶς, ἐφίθε αὐτοί. καὶ τὸς
 πρὸ ἐγὼ τήτων ἐβόλευμαι ἕνα.
 καὶ ἀπήλασον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ
 βήματος. ἐπιλαβόμενοι ἢ πάν-
 τας εἰ ἑλλήδων σωματῶν τῶν
 ἀρχισυνάγωγου, ἐτυπτον ἐμ-
 προδῆν τοῦ βήματος, καὶ ἐν δῆν
 τούτων τῷ γαλλίῳ ἐμῆν.
 ὁ δὲ παύλος ἐτι προσμένων
 ὑμῶν ἰκανῶς, τοῖς κληροῖς
 ἀποταξάμενος, ἐξῆλθε εἰς τὴν
 οὐρίαν,

ptixabantur. Dixit autem
 dominus nocte per visionem
 Paulo: Noli timere, sed lo-
 quere, & ne taceas, propter
 res quod ego sum tecum, & ne
 mo adorietur te ut affligat te,
 quoniam populus est mihi mul-
 tus in hac civitate. Sed et an-
 num ibi annum & sex menses,
 docens eos sermonem dei. Ca-
 tetū qui Gallio ageret proce-
 sulum Achaia, insurrexerunt
 uno animo Iudaei in Paulum,
 & adduxerunt eum ad tri-
 bunal, dicentes: Contra le-
 gem hic suadet hominibus col-
 lere deum. Quum autem Pau-
 lus iam pararet aperire os, di-
 xit Gallio ad Iudaeos: Si
 qua iniuria esset, aut facinus
 malum, o Iudaei, merito vos
 sustinerem: si vero quaestio est
 de sermone ac nominibus &
 lege vestrae: uestri si iudex
 essem. Iudex enim ego horum no-
 lo esse. Et abegit eos a tri-
 buali. Apprehensum autem
 omnes Graeci Sophrenem prin-
 cipem synagoga percutiebant
 ante tribunal, neque quic-
 quam eorum Gallioni curae e-
 rat. Paulus uero deinde con-
 moratus dies multos, ualedixit
 fratribus, abnauigauit in Sy-
 riam,

Α C T. Α Π Ο Σ Τ.

προσελάβοντο αὐτόν, ἢ ἀνελθεῖ
 εὐφροῦν αὐτῷ βιβέντο πλὴν τῆς θεῆς
 ἐδέου. βουλομένου δὲ αὐτῆς διελ
 δῆν αἰς πλὴν ἀχαίχου, προφύψα
 μνοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς
 μαθηταῖς ἀποδείξασθαι αὐτόν.
 ὃς παραγενόμενος, σωματικῶς
 τοῦ πλὴν τοῖς πεπισθυκόσι διὰ
 τῆς χάριτος, ἐτόνως ἦν τοῖς ἰσ
 δικαίοις διανατηλέχθητο, δημο
 σία, ἐπιθενὺς διὰ τῆς γραφῶν
 εἶναι τὸν χριστὸν ἰησοῦν.

19

Εγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ἀπολ
 λῶ εἶναι ἐν κορίνθῳ, παύλου δι
 ελθόντα τὰ ἀνωτέρω μέρη, ἐλ
 θῆν αἰς ἑφῆσον, καὶ εὗρεν τινὰς
 μαθητὰς, ἑπὶ πρὸς αὐτούς, ἐ
 πνεῦμα ἅγιον ἐλάμβανεν, ἠτι
 σαντες: οἱ ἦσαν πρὸς αὐτόν.
 ἀλλ' ὅτε ἐπνεῦμα ἅγιον ἐστὶν
 ἠέσασμεν, ἑπὶ τι πρὸς αὐτὸς.
 ἦς τί ἔβηπτισθησθε: οἱ ἦσαν.
 εἰς τὸ ἰωάννου βάπτισμα, ἑπὶ
 δὲ παύλου, ἰωάννου μὲν ἑβ
 πτισεῖ βάπτισμα μετανοίας, τῷ
 λαῷ λέγων εἰς τὸν ἑρχόμενον
 μετ' αὐτόν, ἵνα πισύσωσι, τς
 τίςιν, εἰς τὸν χριστὸν ἰησοῦν, ἀκ
 σαντες ἢ ἑβηπτισθησθαι εἰς τὸ
 ἔνομα τῆς κυρίου ἰησοῦ. ἢ ἐπιθίν
 τῶ αὐτοῖς τοῦ παύλου τὰς χε
 ρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐπ' αὐτούς, ἐλάλου τὴν γλῶσ
 σαις, ἢ προφῆτάς. ἦσαν ἢ οἱ
 πάντες

assumpserunt eum, atque ex
 ctius exposuerunt ei viam dei.
 Quum autem uellet ire in A
 chaiam exhortati fratres scri
 pserunt discipulis, ut suscipie
 rent eum. Qui quum uenisset,
 contulit salutem his qui credi
 derunt per gratiam. Vehemen
 ter enim Iudaei reuincebat,
 publice ostendens per scriptu
 ras, quod Iesus esset Chri
 stus.

Factū est autē quū Apollēs
 esset Corinthi, ut Paulus p̄tra
 gratis superioribus partibus ue
 niret Ephesum, et reperit qui
 busdā discipulis, dixit ad eos:
 Nū spiritū sanctū accepistis,
 postea q̄s credidistis? At illi di
 xerunt ad eū: Imō neq̄ sic nē
 spiritus sanctus, audiuimus. Et
 ait ad illos: Quo ergo baptizati
 estis? At illi dixerūt Ioannis
 baptizate. Dixit autē Pau
 lus: Ioannes quidē baptizauit
 baptizate penitētie, p̄pulo lo
 quēs de eo qui uenturus esset post
 ipsum, ut crederent: hoc est, de
 Christo Iesu. His auditis ba
 ptizati sunt in nomine domini
 Iesu. Et quum imposuisset illis
 manus Paulus, uenit spiritus
 sanctus super eos, et loquebatur
 linguis, et p̄phetabāt. Erāt autē
 omnes

Α C T. A P O C T.

ἐκκλησίᾳ συγκλημύνη, καὶ οἱ
 πλείους ἐν ἡλείασαυ τίνῳ ἐνεκρ
 σωτηλυλῦθισαυ. ἐν δὲ τῷ ἔχλου
 προεβίβασαυ ἀλέξανδρου, προ
 βάλόντων αὐτὸν τῷ ἰσδαίου. ὁ
 ἰσδαίος ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν
 χεῖρα, ἠβηλερ ἀπολογεῖσθαι τῷ
 δήμῳ. ἐπιγνόντων ὅτι ἰσδαίος
 ὄντι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐν πάν
 των, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων
 μεγάλην ἢ ἄρτιμιν ἐφίσιαυ. λα
 τασίλας δὲ ὁ γραμματεὺς τῶν
 ἔχλων, φησὶν. ἀνδρες ἐφίσιοι,
 τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς ὁ γι
 νόσκος τὴν ἐφίσιαυ πόλιν, νικ
 κόρου ὄσαυ τῷ μεγάλῳ θεῷ ἀρ
 τίμια. καὶ τῷ Διοσκίτου. ἀνα
 τέρητων οὐκ ὄντων τούτων, δε
 σεν ὄντι ὑμᾶς κατασαλευθῆναι
 ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προσιεῖς
 πράσασαυ. ὑγάγειτε γὰρ τοὺς ἄν
 θρωποὺς τούτους, οὐτὶ ἰσοσούλους,
 οὐτὶ βλασφημοῦντας τὴν διὰ
 ὑμῶν. εἰ μὲν οὐκ ἀμάρτυροι καὶ
 οἱ οὐκ αὐτῶν τεχνίται πρὸς τι
 να λόγον ἔχουσιν, ἀγορεύοι ἀ
 γορευοί, καὶ ἀνδύπατοὶ εἰσιν,
 ἐγκαλέησασαυ ἀλλήλους. εἰ δὲ
 τι πρὸς ἑτέρου ἐπιστήτε, ἐρ
 τῶ ἐν ἡμῶν ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθῆσι
 ται. καὶ γὰρ ἡμεῖς οὐκ ἐπιλυθῆσι
 καλέησασαυ γάρως πρὸς ἑ
 μῶν, μηδὲ γὰρ αἰτίου ἔσασ
 χοντι, πρὸς τὸν Διοσκίτου
 δᾶναυ

contio confusa, et plerique nescie
 bant qua ex causa conveni
 sent. De turba autem proce
 runt Alexandrum, propellen
 tibus eum Iudeis. Alexander
 autem manu silentio postulato
 volebat rationem reddere popu
 lo. Quem ut cognoverunt Iu
 deum esse, vox orta est una om
 nium, ferme ad horas duas, cla
 mantium: Magna Diana Ephes
 iorum. Quum autem sedes
 set scriba turbam, dixit: Viri
 Ephesij, quis enim est homin
 qui nesciat Ephesiorum civi
 tatem cultricem esse magna
 deae Lianae, & à Ioue delat
 psi simulacri. Quum igitur his
 nemo contradicat, oportet nos
 sedatos esse, & nihil precipite
 tanter agere. Adluxisset enim
 homines istos, neque jactite
 gos, neque contumeliosos in
 deam uestram: quod si Deme
 trius et qui cum eo sunt artife
 ces, habent aduersus aliquem
 causam, conuentus forenses se
 guntur & proconsules sunt, au
 cufent inuicem. Si quid autem
 de rebus alijs quaritis, in legiti
 ma contione dirimetur. Nā per
 riculum est, ne seditioni hede
 rnae rei fiamus, quum nulla
 subsit causa, unde poterimus
 reddere

CAPIVTT XX.

δὴ τὰ λόγον ἃ σοφροφῆς ταύ
 ται. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε
 τὴν ἐκκλησίαν.
 Μετὰ ἧ τὸ πάσαισθαι τὸ ἄρην
 ἐν προσηλαισάμην. ὁ παῦ-
 λος τὸς μαθητὰς, καὶ ἀσπασάμι-
 νει, δὲ ἦλθε πορσεβύλαι εἰς τὴν
 μακεδονίαν. διελθὼν ἧ τὰ μίση
 κείνα, καὶ παρακαλίσας αὐτοὺς
 λίγη πολλῶν, ἦλθεν εἰς τὴν ἑλ-
 λάδα. ποιῶσας τὴ μίνας ἑσῆς,
 ἡμερῶν αὐτῶ ἐπιθελῆς ἐπὶ
 τὴν ἑλλάδων μίλλονσι ἀνάγεισθαι
 εἰς τὴν συρίαν, ἵνα γινώμην τὸ
 ἐσοφίσην διὰ μακεδονίας.
 τὴν αὐτῶ ἄχει τὸ ἀσίας
 αὐτῶν βέρροιαίος, θριαλοσι-
 κίων ἧ ἀρίσταρχος ἡ σικόνδος καὶ
 γάθου ἀρβῆου καὶ τιμόδεου,
 ἀσιανῶν ἧ τυχικὸς καὶ φρόφιμου.
 ἧτοι προηλθόντες, ἐμῶν ἡμᾶς
 ἐν φράσει, ἡμᾶς ἧ βεπλιώσα-
 ῶν μὴ τὰς ἡμέρας τὸ ἀσίμων
 καὶ φιλιππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς
 αὐτοὺς εἰς τὴν φράδα ἄχεις ἡμῶν
 ἧτοι. οὐ διεφίσημεν ἡ-
 μῶν ἐπὶ τῆ. ἐν ἧ τῆ μίᾳ τὸ σαβ-
 βῆτονων ἡμερῶν τὸ μαθητῶν
 ἡλῶται ἄρτον, ὁ παῦλ. δι-
 ἤγειτο αὐτοῖς, μέλλων θείναι
 τὴν παύσην, παρὶ τῆς τε τὸ λό-
 γον μίχαι μισονηθίς. ἡσαν δὲ
 λαμπάδες ἡκαναὶ ἐν τῶ ἐπὶ ῥῶν
 ἧ ἡταρ σων ἡμερῶν. καὶ ἡμῶν

reddere rationem conciusus i-
 stius. Et quum hæc dixisset, di-
 misit concionem.

Postquã aut cessavit tumultus
 uocatus ad se Paulus discipulis
 cõplexusq̃ illos profectus est, ut
 iret in Macedoniam. Quũ autẽ
 perãbulasset partes illas, et ex-
 hortatus eos fuisset multo ser-
 mone, uenit in Graciã, & ibi
 peractis mēsis tribus, cũ es-
 sent illi structæ insidiæ à Iudæ-
 is soluturo in Syriã, habebat in
 animo, ut reuertetur per Ma-
 cedoniã. Comitatus est autẽ eũ
 usque ad Asiã Sopater Ber-
 rhæensis, Thessalonicensiu ue-
 ro Aristarchus et Secundus ac
 Gaius Derbæus ac Timothe-
 us, Asiani uero Tychicus &
 Trophimus. Hi quũ præcessis-
 sent, expectauit nos Troade:
 nos uero ab nauigauimus post di-
 es exymetũ à Philippis, et ueni-
 mus ad eos Troadẽ intra dies
 quinq̃, ubi demorati sumus die-
 bus septẽ. Vno autẽ die sabbato
 rũ, quum conuēssent discipulũ
 ad frãgendũ panẽ, Paulus dis-
 serebat eis profecturus post tri-
 die, protraxitq̃ sermonẽ usq̃ in
 mediam noctem. Erant autẽ
 lucernæ multæ in coenaculo u-
 bi eramus congregati, Sedens

ACT. APOST.

Ἀέτις νιχίας ὀνόμασι εὐτυχος
 ἰδί ἄλ θυρίδι, καταφρόμε-
 νος ὑπὸ βαδᾶ, διαλεγόμενον
 τοῦ παύλου, ἰδί πλάσιν κατι-
 νιχθείς ὑπὸ τῷ ὕπνῳ, ἐπισημα-
 πὸ τοῦ φησὶ γὰρ λέγω, καὶ ἡσθη
 νιχθείς. καταβάς δὲ τοῦ παύλου,
 ἐπισημασθε αὐτῷ ἢ συμφορὰ
 βῶν, ἄπει. μὴ δορυβάδει, ἢ γὰρ
 ψυχὴ αὐτῆ ἐν αὐτῷ ἔστι. ἀναβάς
 δὲ ἢ κλάσας ἄρτον καὶ γαστή-
 ρησθε, ἵφ' ἰναυτῷ τε ὀμιλήσας
 ἄχει αὐγῆς, οὕτως ἐβῆ δει. ἤρα
 γου δὲ τὸν πᾶσα σῶντα, ἢ πα-
 γνηθῆσαν οὐ μίριος. ἡμῶς
 δὲ προελθόντες ἰδί τὸ πλοῖον
 ἀνυθῆμεν εἰς τὴν ἄσπον, ἐκ-
 θεῖν μίλλοντες ἀναλαμβάνειν τὴν
 παύλου. ἔτις γὰρ ἡ διατεταγ-
 μένος, μίλλον αὐτὸς πεισῶν.
 ὡς δὲ σὺν ἡμῶν ἡμῶν εἰς τὴν
 ἄσπον, ἀναλαμβάνοντες αὐτὸν, ἢ
 δομῶν εἰς μίλλον. ἡ ἀνεῖδεν
 ἀποκλιώσαντες, τῇ ἐπιόση κα-
 τλωθήσασθαι ἀντίχρον χίον. τῇ ἢ
 ἐτόρα παρῆλασθαι ἢ σάμον,
 καὶ μίλλοντες ἐν φρωγλίω, τῇ
 ἢ χορμῶν ἢ ἡδερμῶν εἰς μίλλον.
 ἢ ἡμῶν γὰρ ὁ παύλου παρακ-
 σαι τὴν ἐφῶσον, ἢ πῶς μὴ γίνου-
 ται αὐτῷ χρονοφίβησαι ἐν τῇ ἄ-
 σία. ἢ πῶς δὲ εἰ διωκτὸν ἡ
 αὐτῷ, τὴν ἡμῶν ἢ πῶς τε-
 νοσῆς γινῆσθαι εἰς ἢ ἡσθῶμα.

ἀπὸ

autem quidam adolefcens nomi-
 ne Euychus in fenestra, quam
 degravaretur somno profun-
 do, differētie diu Paulo ma-
 gis depressus somno, decidit
 ex tercio coenaculo deorsum, &
 sublatus est mortuus. Quum de-
 scendisset autem Paulus, in-
 buit super eum, & complexus
 dixit: Nolite turbare anima-
 enim eius in ipso est. Quum a-
 scendisset autē, fregissetque pan-
 nē ac degustasset, diu colluquā-
 tus usq; ad diluculū, ita demum
 profectus est. Adduxerunt au-
 tē puerum uiuentē, & resocial-
 lati sunt non mediocriter. Nos
 autem conscensa naui saluimus
 Asson, inde exceptum Paulū.
 Sic enim ordinauerat, ipse per
 terram iter facturū. Quum au-
 tem conuenissemus Asson, re-
 cepto eo, uenimus in Milet-
 nem. Et inde nauigantes, se-
 quenti die uenimus contra Obit-
 um. Posttridie uero appulsi-
 mus Samum, & commemorati
 Trogyllij, proximo die ueni-
 mus in Miletum: proposuerunt
 enim Paulus praeteruagare
 Ephesum, ne tempus te-
 reret in Asia. Festinabat
 enim, si possibile sibi esset, ut
 diē pētecostes ageret Hierosoly-
 mis. A

ΑΠΟΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἐγὼ οἶδα, ὅτι οὐκ ἔτι ὑψιθεῖτε τὸ
 πρόσωπόν μου, ὑμᾶς πάντες ἐν
 οἷς λιπύλοισιν, λευγύσων τῶν βα-
 σιλεύων ἔειπεν. Διὸ μαρτύρομαι
 ὑμῖν ἐν τῇ σύμβουλον ὑμῶν, ὅτι
 καθαρότερος ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος
 πάντων. ὁ γὰρ ὑπερῆλάνω ὑ-
 μῖν τῆ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν
 τῶν βασιλῶν ἔειπεν. προσέειπεν δὲ
 ἐαυτοῖς καὶ πᾶσι τῶ ποιμνίῳ,
 ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνεσθαι τὸν
 ἐκκλησίαν ἔειπεν, ἢ ὡς πριποιοῦ-
 σατο διὰ τὸ ἰδίῳ αἵματι. ἐγὼ
 γὰρ οἶδα τὸτο, ὅτι ἐσιδέσθεσθε
 μετὰ τῶν ἀφίξιν μου λόγοι βα-
 ρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φερόμενοι τοῦ
 ποιμνίου. καὶ ὅτι ὑμῶν αὐτῶ ἀναθή-
 σονται ἀνδρες λαλοῦντες δι-
 στραμμένα, ἔτι ἀποσπᾶν τὸς μα-
 θητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγο-
 ρῆτε, μνημονεύοντες, ὅτι φιλί-
 αρον ὑμῶν καὶ ὑμῶν ἐν ἐπιστά-
 μω μετὰ δακρύων νοητιῶν ἕνα
 ἕναστον. καὶ τὰ νῦν παρατίθημι
 ὑμᾶς ἀδελφοὶ τῶ θεῷ, καὶ τῶ λό-
 γῳ τὸ χάριτος αὐτῶ τῶ δωαμέ-
 νῳ ἵποικοδομησαὶ καὶ δὲναὶ ὑμῖν
 κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμέ-
 νοις πᾶσι. ἀργυρίῳ, ἢ χρυσίῳ,
 ἢ ἱματισμῶ δακρύῳ ἐπιθύμια.
 αὐτοὶ ἡ γινώσκαι, ὅτι τῶν χεῖ-
 ρων μου καὶ τοῖς ἄλλοις μετ' ἐμῶ ἐπι-
 γένουσαν αἱ χεῖρες αὐτῶ. πάντες
 ἐπίδει-

ego scio quod posthac non uis
 debitis faciem meam, uos om-
 nes per quos transiui, predi-
 cans regnum dei. Quapropter
 concesso uos hodierno die,
 quod mundus ego sum a san-
 guine omnium. Non enim sub-
 ter fugi, quo minus annuntia-
 rim omne consilium dei uobis.
 Attendite igitur uobis et con-
 ceto gregi, in quo uos spiritus sa-
 ctus posuit episcopos ad regen-
 dum ecclesiam dei, quam ac-
 quisiuit sanguine suo. Ego e-
 nim noui hoc, quod ingreffi sunt
 sint post discessum meum lu-
 pi graues in uos, non parcetes
 gregi. Et ex uobis ipsi exor-
 riant uiri, loquentes peruer-
 sit, ut abducant discipulos post
 se. Propter quod uigilate, memo-
 res, quod per triennium
 nocte et die non cessauerim
 cum lachrymis monere unum-
 quemque. Et nunc commendo
 uos fratres deo et sermone gra-
 tiae ipsius, qui potens est super-
 struere et dare uobis heredita-
 tem inter sanctificatos omnes.
 Argentum et aurum, aut ne-
 stem nullius concupiui. Immo ip-
 si sentis quod necessitatibus meis
 et his qui mecum sunt, suppe-
 ditauerunt manus hae. Omnia

Ο ΛΡΥΤ ΧΧΙ.

ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν
 ἀσθενούντων, μνημονεύειν τῶν
 λόγων κυρίου ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶ-
 πεν, μακάριον ἔστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. ἢ ταῦτα εἶ-
 πεν, ὅτε τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν
 πάντων αὐτοῖς προσήυξατο. ἰκα-
 νη ἤγειντο κλαυθμὸς πάντων
 καὶ ἰκρίνοντες ἠδῆ τὸ φράχλον
 τῆς αἰσῆς, κατεφίληον αὐτὸν, ὁ δὲ
 κούρην μάλιστα ἠδῆ τῶν λόγων,
 ἡ ἰσθρῆ, ἔτι ἐν ἡμέτεροις μέλλουσι τὸ
 πρῶτον αὐτὸν θεωρεῖν. προέπιμ-
 νον ἡ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὅτε δὲ ἔγειντο ἀναχθῆναι ἡ-
 μάς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτοῦ,
 ἠδὲν ἀρμόσαντες ἤλθομεν εἰς
 τὸ πλοῖον, τῆ ἡμέρας εἰς πέντε ῥό-
 διον, ἠδὲν εἰς πάταρα. καὶ
 ἐγένετο πλοῖον διαπρῶν εἰς
 ῥοδίον, εὐαδάντες ἀνέχθημεν.
 ἀσθενέστες ἡ πέντε ἡμέρας καὶ
 καταλιπόντες αὐτὸ πλοῖον ἐὼς
 ἡμερῶν ἡμερῶν εἰς συρίαν, καὶ κα-
 τήνημεν εἰς τὸ πλοῖον. ἐκείσε γὰρ τὸ
 πλοῖον ἀποφορτισθόμενον ἔ-
 γινεν ἡ ἀσθενέστες μαθητῶν, οἱ
 κενήσαντες αὐτὸν ἡμέρας ἑπτὰ. οἱ
 τότε τὸ πλοῖον ἔλεγον διὰ τῶν
 πέντε ἡμερῶν, μὴ ἀναβαίνειν εἰς ἱερ-
 οσόλῃμ. ὅτε ἡ γένετο ἡμᾶς ἕξα-
 ῖται τῶν ἡμερῶν, θελήθον-
 τας ἀπορρομίδια, προεπιπτόν-
 ταν

ostendi uobis, quod sic laboran-
 tes oportet suscipere infirmos,
 ac meminisse uerborum domi-
 ni Iesu, quoniam ipse dixit:
 Beatum est dare potius quam
 accipere. Et quum haec dixis-
 set, positis genibus suis, ora-
 uit cum omnibus illis. Mag-
 nus autem fletus coortus est
 omnium, & ruentes in collum
 Pauli, osculabantur eum dolen-
 tes, maxime ob sermonem quem
 dixerat, quod amplius faciem
 eius non essent uisuri. Et de-
 ducebant eum ad nauem.

Quum autem factum esset
 ut soluissemus auulsi ab eis,
 recto cursu uenimus Coam,
 & sequenti die Rhodum,
 & inde Pataram. Et nacli
 nauem quae traiceret in Phœ-
 nicen, ea conscensa soluimus.
 Quum autem coepisset nobis
 apparere Cyprus, relicta ea
 ad sinistram, nauigauius in
 Syriam, ac uenimus Tyrum.
 Nam huc nauis exponebat
 onus. Repertis quibus discipulis,
 mansimus ibidem diebus se-
 ptem: qui Paulo dicebant
 per spiritum, ne ascenderet
 Hierosolymam. Et expletis
 diebus profecti ibamus, de-
 ducentibus nos omnibus und

G g cum

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

των ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ
 ἢ τέκνοις, ἕως ἔξω τ' ὁδῶν, ἢ
 δύντες τὰ γόνατα ὑπὲρ τ' ἁγία-
 λὸν προσευξάμεθα. ἢ ἀσπασά-
 μενοι ἀλλήλους, ἐπέθυμεν εἰς τὸ
 πλοῖον. ἐκῆνοι ἢ ὑπεσφύσαμεν
 εἰς τὰ ἰθία. ἡμῶς ἢ τ' ὡδῶν δια-
 νύσαντες ἀπὸ τύρου, κατῴκησα-
 μεν εἰς πηλεμῶνδα, ἢ ἀσπασά-
 μενοι τὸς ἀδελφὸς, ἐμείναμεν
 ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ
 ἐπαύριον ἐβλήθητε οἱ πρὶ τὸν
 πᾶλλον, ἤλθον εἰς καισάρειαν.
 ἢ ἐσελθόντες εἰς τ' οἶκον φιλίππου
 τ' ὑπαγορευθῆντος ἐκ τ' ἐπίδου,
 ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τῷ τῷ ἢ
 σάββατον παρῆνοι τίσσα-
 ρις, προφητεύουσαι. ὅτι μετῴκησαν
 ἢ ἡμῶν ἡμέρας πλῆξ, κατῴθη-
 τις ἀπὸ Ἀιδαιῆος προφῆτης,
 δούματι ἀγαθός. ἢ ἰδὼν πρὸς
 ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ
 πᾶλλον, λέσας τὴν αὐτοῦ τὰς
 χεῖρας ἢ τοὺς πόδας, ἔπι. τά-
 δε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τ'
 ἀνδρα οὐ ὄσιν ἢ ζῶνι αὐτῷ, οὐ-
 τως δύσσοιμ ἐν ἱερουσαλὴμ ἰου-
 δαῖοι, ἢ παραδώσοιμ ἕς χε-
 ρας ἐθνῶν. ὡς ἢ ἡκόσαμεν ταῦ-
 τα, παρακαλέσαμεν ἡμῶς τὴν οἰ-
 κίαν, τῶν μὴ ἀναβαίνειν αὐ-
 τὸν εἰς ἱερουσαλὴμ. ἀπειρήθη
 τὸ πᾶλλον. τί ποιεῖτε, κλαίων
 τῶν ἢ σωφρονιστῶν μου τὴν
 καρδίαν;

cum uxoribus & filijs, donec
 exissemus ciuitatem: & posi-
 sis genibus in litore, prece-
 sumus. Et cōsalutatis nobis in-
 uicem, conscēdimus nauim: illi
 autem redierunt ad sua. Nos
 uero nauigatione explicita a
 Tyro, descendimus Ptolema-
 idam, & salutatis fratrum
 mansimus diem unum cum il-
 lis. Postridie uero nos qui er-
 mus cum Paulo, uenimus Ce-
 saream. Et ingressi domum
 Philippi euangeliste, qui erat
 unus e septem, mansimus a-
 pud eum: huic autem erant
 quatuor filie uirgines, prophe-
 tantes. Et quem permancere
 mus dies complures, aduenit
 quidam a Iudæa propheta, no-
 mine Agabus. Is cum ueni-
 set ad nos, tulit cingulum Pau-
 li, & alligans sibi pedes ac ma-
 nus, dixit: Hæc dicit spiri-
 tus sanctus: Virum cuius est
 cingulum hoc, sic alligebunt
 Hierosolyma Iudei, eradētq;
 in manus gentium. Quum au-
 tem audissemus hæc, rogaba-
 mus & nos & ceteri qui lo-
 ci illius erant, ne ascenderet
 Hierosolymam. Tunc respon-
 dit Paulus, ac dixit: Quid fa-
 cietis stentes & affligentes
 cor

πλῆθος συναλθεῖν, ἀκούσονται
 ἵνα ἴδῃτε ἡλικίας. τὸτο οὐρ ποί-
 νου, ὅσοι λέγουμεν. ἰσὶν ἡμῖν
 ἀνδρες τίσαστες ἐκλήν ἔχοντες
 ἐφ' ἑαυτῶν. τότε οὖς παραλαβῶν,
 ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς. καὶ διαπά-
 νουσι ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυγύσονται
 πῶς ἰσραηλῶν. καὶ γινώσι πάν-
 τες, ὅτι ὁρ κατήλωται πρὸς σὸς,
 ὁ δὲ ἴσθι, ἀλλὰ σοιχαῖς καὶ αὐ-
 τὸς τὸν νόμον φυλάσσων. πρὶ
 ἧ τῶν πενήτων ἀνάστων ἰδνῶν ἡ-
 μαῖς ἐπιτέλαμεν, ἰσίναιτες,
 μηδὲν τοῖστων τηρεῖν αὐτοῖς, εἰ
 μὴ φυλάσσειν αὐτοῖς τὸ, τὸ ἐ-
 δικαίωτον καὶ τὸ ἀμα καὶ πνικ-
 τὸν καὶ πορνείαν. τότε ὁ παῦλος
 παραλαβῶν τὸς ἀνδρας, τῆ ἔχο-
 μένη ἡμέρα σὺν αὐτοῖς ἀγνί-
 σθας, ἰσὶν εἰς τὸ ἱερόν, διαγ-
 γέλλων πῶς ἐκπύρωσι τῆ ἡμέ-
 ρῶν τῆ ἀγνισμῶ, ἵως ὁ προσωώχ-
 θη ὑπὲρ ἐνὸς ἡμέρας αὐτῆ ἡ προσ-
 φορά. ὡς ἡ ἡμελλορ αἰ ἐπὶ τὰ ἡ-
 μέρα σιωπεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
 ἀσίας ἰσδαῖοι διασάμενοι αὐτῆ
 ἐν τῷ ἱερόν, σιωχέου πάντα τῆ
 ὄχλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας
 ἐπ' αὐτόν, κρῖσονται. ἀνδρῶ-
 ἰσραηλῆται, βοηθῆτε. οὐτός ἴσθι
 ὁ ἀνδρωπῶ, ὁ κατὰ τῆ λαῶ καὶ τῆ
 νόμου καὶ τῆ τόπος τῆσ πάντας
 πᾶντα καὶ διδάσων, ἐτι τὸ καὶ
 ἑλλῶας εἰσθαγαγῆ εἰς τὸ ἱερόν,
 καὶ

convenire multitudinem. Au-
 dient enim te venisse. Hoc er-
 go fac quod tibi dicimus. Sum-
 mo fac quod tibi dicimus. Sum-
 mo nobis viri quatuor vocum ha-
 bentes super se. His assumptis
 purifica te cum illis, & impen-
 de super illis, ut radant capita:
 & sciant omnes quod qua-
 te audierunt, nihil sunt, sed an-
 tibus & ipse custodiens legem.
 De his autem qui crediderunt
 ex gentibus, nos scripsimus decet
 nentes ne quid huiusmodi obte-
 uent, nisi ut caueant & ab his
 qua sunt immolata simulacris,
 & sanguine & suffocato &
 scortatione. Tunc Paulus as-
 sumptis viris postero die puri-
 ficatus cum illis intravit in
 templum, annuncians expleti-
 onem dierum purificationis, donec
 offerretur pro unoquoque eo-
 rum oblatio. Dum autem se-
 ptem dies iam penē essent ex-
 pleti, hi qui ab Asia erant
 Iudaei, qui viderunt eum in
 templo, conturbaverunt eum
 populum, & iniecerunt ei ma-
 nus, clamantes: Viri Israeli-
 ta, succurrite. Hic est ille ho-
 mo qui adversus populum &
 legem & locum hunc omnes
 ubique docet, insuper & Gra-
 ecos induxit in templum, &
 prophetauit

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

μοι εἰπᾶν πρὸς σεις; ὁ δὲ εἶπεν, ἐλ
 λημιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ
 ὁ αἰγυπτῆς, ὁ πρὸς τούτων τῶν
 ἡμετέρων ἀναστατώσας καὶ βαγα-
 γῶν ἐς πλὴν ὄρημον τὸς τετρα-
 κισχιλίους ἀνδρας τῆς σιναίτου;
 εἰπέ ἡ δὲ παῦλος, ἐγὼ ἀνθρώπος
 μὲν εἰμι ἰσθαῖος Ἰερουσάλης, καὶ κη-
 λίας οὐκ ἀσέμης πόλεως πολίτης
 διοικῶ δὲ σε ἐπιφειδόμενος λα-
 λῆσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιφει-
 ψαυτός ἦ αὐτός, ὁ παῦλος ἐστὼς
 ἰδίος τῆς ἀναβαθμῶν, κατέσειε τῆ
 χερὶ τῶ λαῶ, πολλὸς δὲ σιγῆς
 γένη μένης, προσεφώνη τῆ ἑβραϊ-
 δι διαλέκτῳ, λέγων.

22 Ἀνδρῶν ἀδελφοὶ καὶ πατέ-
 ρες, ἀκούσατέ μου, ἃ πρὸς ὑ-
 μᾶς νῦν ἀπολογίας, ἀκούσαν-
 τες δὲ, ὅτι ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ
 προσφωνῶ αὐτοῖς, μάλλον πα-
 ριστοχρηστικῶν. καὶ φυσικῶν, ἐ-
 γὼ μὲν εἰμι ἀνθρώπου ἰσθαῖος, γε-
 γνηνυμένος ἐν ταρσοῦ καὶ κηλι-
 κίας, ἀνατιθραμμένος ἡ ἐν τῆ
 πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας
 γαμαλιήλ, τοῦ ἐπιστολέου καὶ
 τὰ ἀκριβεῶν τοῦ πατρῴου νό-
 μου, ὑπακούων ἐπιτάξεων τοῦ θεοῦ,
 καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστὲ σήμε-
 ρον, ὅς ταῦτα πλὴν ὁ δὲ ἐπίδοξος
 ἔχει βανάτι, διασπύρων καὶ πα-
 ραδίδως ἐς φυλακὰς ἀνδρας καὶ
 καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς
 μαξιμῆ

mibi loqui ad te? Qui dicit
 Grace nostis? Nonne tu es ille
 Aegyptius, qui ante hos dies
 tumultum concitasti, & educa-
 stii in desertum quatuor milia
 virorum sicariorum? Dixit au-
 tem Paulus: Ego sum homo
 quidem Iudaus Tarsensis,
 non obscurae Cilicum civita-
 tis civis. Rogo autem te, per-
 mitte mihi loqui ad populum.
 Et quum ille permisisset, Pau-
 lus stans in gradibus annuit
 manu ad plebem; & magno si-
 lentio facto, alloquutus est lin-
 gua Hebraea, dicens:

Viri fratres & patres, au-
 dite meam, qua nunc apud vos
 auditor, excusationem. Quum au-
 dissent autem quod Hebraeo
 lingua sibi loqueretur, magis
 praesliterunt silentium. Et di-
 cit: Ego quidem sum vir Iu-
 daeus, natus in Tarsis Cilli-
 ciae: ceterum educatus in he-
 civitate ad pedes Gamalie-
 lis, institutus accurate in pa-
 tria lege, sectator dei, sicut
 & vos omnes estis hodie: qui
 hanc viam persequutus sum
 usque ad mortem, alligatus
 ac tradens in carceres viros
 pariter ac mulieres, sicut &
 princeps sacerdotum mihi te-
 stis

CAPUT XXII.

μαρτυρεῖ μοι, ἢ ἄρα τὸ πρόβ-
 ληθῆναι, παρ' ὧν ἢ ἐπιστολὰς
 διαμαρτυροῦν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς,
 ἐν δαμασκῷ ἐπορεύομαι, ἀ-
 ζυν καὶ τὸ ἐκείσε ἴντας διδι-
 κῶναι εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἢ χ τιμω-
 ρῶσιν. Ἰνέτι δὲ μοι ποροδο-
 κῶν λαὶ ἰγγιζόντι τῇ δαμασκῷ
 πρὶ μισμηδρίαν, ἀζαίφην ἐν τῷ
 ἔργῳ πρὶ αὐτῶν φῶς ἰκανὸν
 πρὶ ἐμῷ, ἵπτωά τε εἰς τὸ ἴδιον,
 καὶ ἰκνευσα φωνῆς, λεγούσης μοι.
 σαούλ, σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ
 δὲ ἀπεκρίθην. τίς εἰ κέρει; εἰπέ
 μοι. ἐγὼ ἐμὶ ἰησοῦς ὁ να-
 ζαρενός, ἐν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν
 ἐμῷ ἔσταν, τὸ μὴ φῶς ἰδύσασθαι
 τε, καὶ ἴμφοβοὶ ἐγίνοντο, πῶς
 ἵσθῶν ἐν κενουσαρ τῷ λαλῶν
 τίς μοι. ἔπερ δὲ, τί ποιήσωλύ-
 ρη, ἢ δὲ κέρει; πρὸς με. ἀνα-
 στεί πορεύου εἰς δαμασκῷ, καὶ
 ἐκεῖ σοὶ λαληθήσεται πρὶ πάντων
 ἡντίτακται σοὶ ποιῆσαι. ὡς δὲ
 ἐκείσε ἔπερ ἀπὸ τ' δεξῆς τοῦ
 ἔργου ἐκείσε, χαρᾶγωγού μεν
 ἐν τῶν σιωνιτων μοι, ἤλθον
 ἐν δαμασκῷ. ἀναγίνας δὲ τις
 ἀπὸ κείσε, κατὰ τὸν νόμον,
 μαρτυροῦ μεν. ὑπὸ πάντων
 τῶν λατοικόντων ἰσδ αἰων, ἰλ-
 θῶν πρὸς με ἢ ἐπιστάς, εἰπέ μοι.
 σαούλ ἀδελφί, ἀνάβλεψον. καὶ
 ἐγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνάβλεψα εἰς
 αὐτόν.

stis est, & totus seniorū ordo: &
 quibus etiā epistolis ad fratres
 acceptis Damascū p̄gebā, ad-
 ducturus & illos qui illic essent
 uinctos Hierosolymā, ut puni-
 rētur. Accidit autē mihi iter fa-
 ciēti & appropinquāti Dama-
 sco circiter meridiē, ut subito de
 caelo circumfulguraret me lux
 multa, cecidiq; in solū, et audi-
 ui uocē dicētē mihi: Saul, Saul,
 qd me p̄sequeris? Ego uero re-
 spondi: Quis es domine? Dixitq;
 ad me. Ego sū Iesus ille Na-
 zarenius, quē tu p̄sequeris. Et
 qui mecū erāt, lumē quidē uide-
 rūt, et exterriti sunt: uocē autē
 nō audierūt eius qui loquebatur
 mecū. Dicebā autē: Quid fa-
 ciā domine? Dominus autē di-
 xit mihi: Surge, ac uade Da-
 mascū, et ibi tibi dicetur de om-
 nibus quæ ordinata sūt tibi ut
 facias. Et quū non uiderē præ-
 gloriolumnis illius, per manū
 deductus d comitibus qui erant
 mecum, ueni Damascum.
 Ananias autem quidam, ut
 pius, secundum legem, testimo-
 nio probatus omnium illic habi-
 tantium Iudeorū, ueniens ad
 me & astans, dixit mihi: Saul
 frater, recipe uisum. Et ego
 eadem hora recepto uisu, uidi
 illum

Gg iij illum

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

αὐτόν. ὁ ἴσπερ, ὁ θεὸς τῆ πατρί-
 ρων ἡμῶν προεχρημάτισεν ἡμῶν
 ναὶ τὸ δίδημα αὐτῆ καὶ ἰδῆν τὸ
 δίκαιον, καὶ ἀκούσαι φωνῶν ἐν τῆ
 φόματος αὐτῆ, ἐπὶ ἰση μάργυς αὐ-
 τῶ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν
 ἰώρανας καὶ ἠκούσας. καὶ νῦν ἵ μέ-
 λης, ἀναστὰς λάπτισαι καὶ ἀπόλε-
 σαι τὰς ἀμαρτίας σου, ἐπικαλι-
 σάμενος τὸ ἴσοςμα τῆ κυρίου. ἰγι-
 νητο δὲ μοι ὑποσφύσαντι ἰς ἰε-
 ρουσαλὴμ, καὶ προσουχομένη μου
 ἐν τῷ ἴσῳ, γρηῃταί με ἐν ἰκσά-
 σης, καὶ ἰδῆν αὐτόν λίγωντά μοι.
 σπύσσορ καὶ ἰξελθε ἐν τάχει ἐξ ἰε-
 ρουσαλὴμ, διότι ὁ παραδέξεν-
 ται σε πῶν μαρτυρίαν πρὶ ἡμῶ
 καὶ γὰρ ἔπορ. ἰύρην, αὐτοὶ ἐπί-
 σαντες ὅτι ἰγὼ ἡμῶν φυλακίσωρ,
 καὶ δέωρ κατὰ τὰς σωματικὰς
 τοὺς πιστεύοντας ἐπί σοι. καὶ ἰτε-
 ῖθιχετο τὸ αἶμα σφράνευ τοῦ
 μαρτυρῶς σου, καὶ αὐτὸς ἡμῶν ἰφ-
 σῶς καὶ σωματικῶν τῆ ἀναίρεσθ
 αὐτῆ, φυλάσσορ τὰ ἰμάτια τῶν
 ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ ἔπε-
 πρὸς με. πορεύου, ὅτι ἰγὼ εἰς ἰθ-
 νη μακρὰν ἰθαποσειλῶ σε. ἠκού-
 σον δὲ αὐτῆ ἄχει τῆτου τῆ λόγῃ,
 καὶ ἰπῆραν πῶν φωνῶν αὐτῶν, καὶ
 γοντες. αἶρε ἀπὸ τῆ γῆς τῶν τοι-
 οῦτων, οὐ γὰρ κατῆκερ αὐτῆ ἰλῶ.
 ἰγὰ ἰόντων δὲ αὐτῶν καὶ ἰπῆ-
 τῶν τὰ ἰμάτια, καὶ ἰονιορτῶν

βαλ-

illū. Ac ille dixit: Deus patri-
 nostrorum preparavit te, ut cog-
 nosceres uoluntatē suam, et ui-
 deres id quod iustum est, et audi-
 res uocē ex ore eius: quia eris te-
 stis illi apud omnes homines eo-
 rum quae uidiisti et audisti. Et nunc
 quid contaris? Exurge & ba-
 ptizare & abluc peccata tua
 inuocato nomine domini. Factū
 est autem quum essem reuersus
 Hierosolimā, & orare in tem-
 plo ut raperer extra me, et uide-
 rem eum dicentē mihi: Festinus
 & exi uelociter Hierosolimam,
 quoniam non recipient testimo-
 niū tuum de me. Et ego dixi:
 Domine, ipsi sciunt quod ego
 pertrahebā in carcerē & crede-
 bā in singulis synagogis eos qui
 credebāt in te. Et quia san-
 guis Stephani testis tuus
 ego quoque assiste bā & assiste-
 bar morti illius, & custodiebam
 uestimenta interficientiū illum.
 Et dixit ad me: Vade, quoniam
 ego ad gentes procul nate te.
 Audiebant autem eum cum usque
 ad hoc uerbum, atque sublati uo-
 cibus, dicebant: Tolle de terra
 hominem istiusmodi, non enim
 phas est eum uiuere. Vociferan-
 tibus autē eis, & proiecen-
 tibus uestimenta, & puluerem
 iactanti-

CAPUT XXII.

βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, ἐκί-
 λασιν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγε-
 ῖται εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰ-
 πὼν· μάστιξιν ἀντιτάξαι αὐ-
 τῷ, ἵνα ἐπιγνώσῃ ἢν αἰτίαν ὅ-
 ται ἐπιφώνου αὐτῷ. ὡς ἡ πρό-
 τεραι αὐτῶν τοῖς ἰμασίν, ἔπει-
 πρι τὸν ἐσώτα ἐκατόνταρχον
 τῷ αὐτῷ. εἰ ἀνδρωπορ ῥωμαῖ-
 ον καὶ ἀκατάκριτον ἐξέστιν ὑ-
 μῶν μαστίζειν, ἀκούσας δὲ ὁ ἐκα-
 τόνταρχος, προσελθὼν ἀπήγγε-
 λεν τῷ χιλιάρχῳ, λέγων. ἔρα, τί
 μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἀνδρωπὸς
 ἵπτος ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν
 δὲ ὁ χιλιάρχος, ἔπειν αὐτῷ. λέ-
 γει μὲν, εἰ σὺ ῥωμαῖός εἰ; ὁ δὲ ἔφη,
 ναί, ἀπικρίθην τὴν ὁ χιλιάρχος.
 ἐγὼ πολλοῦ λεφαλαῖς τῶν πο-
 λιτῶν ταύτῳ ἐκτεθῆμαι, ὁ δὲ ἡ
 παῦλος ἔφη. ἐγὼ ἡ καὶ γεγέν-
 ημαι. ἰσθῆως οὐκ ἀπίστῃσαν
 ἀπ' αὐτῶ, οἱ μέλλοντες αὐτὸν
 ἀντάξαι. καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ
 ἐπέβη, ἐπιγνοὺς ὅτι ῥωμαῖός
 ἐστίν, καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ δεδιώς.
 τὴν ἰπασίριον βαλέμενον γυνώ-
 σκειν τὸ λεφαλαῖς, τὸ, τί καταγο-
 ρῆται παρὰ τῶν ἰουδαίων, ἐλυ-
 σεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν. καὶ
 ἐκίλασιν ἐλθεῖν τοῖς ἀρχιερεῖς
 καὶ ἐλεον τὸ σῶμα αὐτῶν. καὶ
 καταγαγὼν τὸν παῦλον, ἔστη-
 πιν ἔτι αὐτῶν.

iaculantibus in aërem, iussit tri-
 bunus eum induci in castra,
 & imperavit eum flagris exa-
 minari, ut sciret propter quam
 causam sic acclamarent ei.
 Et quum astrinxisset eum lo-
 ris, dixit astanti sibi centurio-
 ni Paulus: Num hominem Ro-
 manum & indemnatum licet
 uobis flagellare? Quo audito,
 centurio accessit ad tribunum.
 & nuntiavit ei, dicens: Quid
 facturus es? Hic enim ho-
 mo Romanus est. Acce-
 dens autem tribunus dixit
 illi: Dic mihi, num tu Roma-
 nus es? At ille dixit, Etiam.
 Et respondit tribunus: Ego
 multa summa ciuitatem istam
 comparavi. At Paulus ait:
 Ego uero & natus sum.
 Protinus ergo discesserunt ab
 illo, qui eum fuerant exami-
 naturi. Tribunus quoque ti-
 mit postquam rescivit quod
 Romanus esset, & quod uin-
 xisset eum. Postero autem die
 uolens scire certum, qua ex
 causa accusaretur à Iudæis,
 soluit eum à uinculis, & iussit
 principes sacerdotum conue-
 nire, totumq; concilium, ac de-
 ductum Paulum sistebat co-
 ram illis.

ACT. APOST.

23

Αττίσας δὲ ὁ παῦλ^{ος} τῷ
 σωμαδίῳ, ἔπειμ. ἀνδρὲς ἀδελ-
 φοί, ἐγὼ πάσῃ σωμαδίῳσι ἀγα-
 δῆν ὑπολίττωμαι τῷ θεῷ, ἀχρη-
 ταύτης δὲ ἡμῶν. ὁ δὲ ἀρχιε-
 ρεὺς ἀναστάσις ἐπέταξε τοῖς πα-
 ρισαῖοις αὐτῷ, τύπτειν αὐτὸν τὸ
 σῶμα. τότε ὁ παῦλ^{ος} ὡρδὸς αὐ-
 τῶν ἔειπεν. τύπτειν σὲ μέλλει ὁ
 θεὸς τοῖς χεῖρσι λικονιαμένῳ. καὶ σὺ
 λέειν ἰσχύων με κατὰ τὸν νό-
 μον, καὶ παρανομῶν κειμένῳ
 με τύπτειν; οἱ ἡ παρῖστωτῶν
 ἔειπον. τὸν ἀρχιερέα τὸν θεὸν
 δορεῖς; ἔφη τὸ ὁ παῦλ^{ος}. οὐκ
 ἔδειν ἀδελφοί, ἵτι ἔστιν ἀρχιε-
 ρεὺς. γέγραπται γὰρ, ἀρχοντα τοῦ
 λαοῦ σου ἐκ ἱσραὴλ καὶ ἁγίου. γὰρ
 δὲ ὁ παῦλ^{ος}, ὅτι τὸν ἡμῶν
 ἔπει σαδδουκαίων. τὸ ἡ ἱερέων
 παρῖστωτῶν, ἐκράξεν ἐν τῷ σωμα-
 δίῳ. ἀνδρὲς ἀδελφοί, ἐγὼ πα-
 ρισαῖός εἰμι, υἱὸς παρῖστωτῶν, πα-
 τὴρ ἰσραὴλ καὶ ἀναστάσις νεκρῶν
 ἐγὼ ἰσχύωμαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ
 λαλήσαντ^{ος}, ἐγένετο θάσις τῶν
 παρῖστωτῶν καὶ τῶν σαδδου-
 καίων, καὶ ὁ ἡμῶν τὸ πλῆθος.
 σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι,
 μὴ εἶναι ἀνάστασις, μὴ δὲ ἀγ-
 γελον, μὴ τε πνεῦμα. παρῖ-
 στωτῶν δὲ ὁμολογεῖσι τὰ ἀμφότε-
 ρα. ἐγένετο ἡ ἡμῶν μεγάλη.
 καὶ ἀναστάσις γραμματέως τῶν
 ἡμῶν

Intentis autem oculis in con-
 ciliū, Paulus ait: Vni fratres,
 ego omni conscientia bona con-
 uersatus sum coram deo usq; in
 hodiernum diem. Princeps au-
 tem sacerdotum Anania: pra-
 cepit astantibus sibi, ut percuce-
 rent os eius. Tunc Paulus di-
 xit ad eum: Percussurus es te
 deus, paries dealbate. Et tu se-
 des iudicās me secundū legem,
 et contra legem iubes me per-
 cuti? Et qui astant, dixerunt,
 Summo sacerdoti dei maledi-
 cis? Dixit autē Paulus: Ne-
 sciebā fratres, quod pontifex
 esset. Scriptum est enim: Prin-
 cipi populi tui non maledices.
 Sciens autē Paulus, quod una
 pars esset Sadduceorū, et al-
 tera pharisaeorū, exclamavit in
 concilio: Vni fratres, ego pha-
 risaeus sum, filius pharisaei,
 de spe et resurrectione merito-
 rum, ego iudicor. Et quum
 hoc dixisset, facta est dissensio
 inter pharisaeos ac Sadduce-
 os, et dissecta est multitudo.
 Nam Sadducei quidem di-
 cunt, non esse resurrectionem,
 neque angelum, neq; spiritum.
 pharisaei autē utraq; confitentur.
 Factus est autē clamor ma-
 gnus: et cū surrexisset scriba de
 factione

ΣΤΡΥΤ ΧΧΙΙΙ.

ἔφασκεν τῷ φαρισαίῳ, διμαχέσθω
 τε, λίγοντες. ἔδεικεν ἑαυτὸν ὡς ἰ-
 σχυρόν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τῷ. εἰ
 ἵπνευμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγ-
 γελος, μὴ διομαχῶμεν. πολλ-
 λὸς ἡ γρομελὴς τῆς αἰσῆς, ὡς λα-
 λῆται ὁ χιλιάρχος μὴ Λιασπα
 εἰς τὸ παύλον ἢ αὐτῶν, ἐπι-
 λῶσεν τὸ φράτουμα ἡ Ἰαβλῶσαι
 καὶ ἀγάσσει αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐ-
 τῶν, ἄγε μὴ εἰς τὴν παρεμ-
 βῆναι. τῷ δὲ ἐπιείκῃ οὐκ ἐπι-
 στήσεν αὐτῷ ὁ ἑὶς ἑαυτοῦ, ἔπει-
 πῆ δ' ἄρα τὸ διμαχέσθω τὰ
 παύλου. ὡς γὰρ διμαχέσθω τὰ
 παύλου εἰς ἱεροσόλυμα, οὐ-
 κὲν εἰ δὴ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῶ-
 σαι. γρομελὴς ἡ ἰμῶδας, ποιῶ-
 ντες τινὲς τῶν ἰουδαίων συ-
 σφῆρῶν, ἀνεθιμάτισαν ἑαυτοὺς,
 λίγοντες, μὴ τι φαγῆν μὴ τι
 πίνειν, ὡς ἂν ἀποκτείνωσι τὸ παύ-
 λον. ἦσαν ἡ πλείους τριαρά-
 κοντα, οἱ ταύτῃ τῶν σιωμοσῶ-
 νων ποικιλιῶν. οἱ τινες προ-
 σβῆντες τοῖς ἀρχιερεῦσι ἢ τοῖς
 πρεσβυτέροις, ἔπειπεν ἀναθιμάσει
 ἡμῶν ματῶν αὐτοὺς, μὴ δι-
 νῆν ἡμῶν αὐτῶν, ὡς ἂν ἀποκτείνω-
 σιν αὐτὸν παύλον. οὐκ οὖν ἡμῶς
 ἡμῶν εἰσὶν τῷ χιλιάρχῳ ἢ τῷ
 στωδάρῳ, ὅπως αὐτοῦ αὐτὸ κα-
 τὰ τὴν ἀγῆν πρὸς ἡμᾶς, ὡς μέλλον-
 τας διακινῶσκαμ ἀνεθιμάσειν
 τὸν παύλον αὐτοῦ. ἡμᾶς ἡ πρὸ τῶ
 ἰγγίσαι

factione pharisaeorum, depugna-
 bant dicentes: Nihil mali in-
 uenimus in homine isto. Quod
 si spiritus loquutus est ei aut
 angelus, ne repugnemus deo.
 Et quum magna seditio cogi-
 ta esset, ueritus tribunus ne di-
 scerperetur Paulus ab ipsis,
 iussit milites descendere & ra-
 pere eum de medio eorum,
 ac deducere eum in castra. Se-
 quenti autem nocte assistens ei
 dominus, ait: Bono animo esto
 Paule. Vt enim testificatus
 es de me Hierosolymis, sic
 te oportet & Romae testifi-
 cari. Facto autem die college-
 runt se quidam ex Iudaeis, &
 deuouerunt se dicentes, neque
 esuros se neque bibituros, do-
 nec occiderent Paulum. Erant
 autem plures quam quadragin-
 ta uiri qui hanc conuersionem
 fecerant, qui accesserunt ad
 principes sacerdotum ac se-
 niores & dixerunt: De-
 uotione deuicimus nos ipsos,
 nihil gustaturos, donec occi-
 damus Paulum. Nunc er-
 go uos significate tribuno &
 concilio, ut eras producat il-
 lum ad nos, tanquam ali-
 quid certius cognituros de
 eo. Nos uero prius quam
 appropin-

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἔγγισαι αὐτόν, ἕτοιμοὶ ὄντων ἔ
 ἀνελθὼν αὐτόν. ἀκούσας ἡ ὄψις
 τῆ ἀδελφῆς αὐτοῦ τὸ ἰδεῖν, ἔ
 παραγένητο. ἡ ἄσκλητων ἔσ
 τὴν παραβολὴν, ἀπήγαγε
 τὴν αὐτὴν. προσκαλισάμενος
 δὲ ὁ παῦλος ἔτα τῶν ἑκατον
 τάρχων, ἔφη. τὸν νιανίαν τοῦ
 τοῦ ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλιάρ
 χον. ἔφη γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐ
 τῷ. ὁ μὲν ὅν παραλαβὼν αὐτὸν
 ἔγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, καὶ
 φησὶν, ὁ δισμῖος παῦλος προσ
 καλισάμενός με, ἠρώτησέν τόν
 ἔ νιανίαν ἀγαγῆν πρὸς σὲ, ἔ
 χοντά τι λαλῆσαι σοι. ἐπιλαβὼ
 μένος ἡ τῆ χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρ
 χος, ἡ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν,
 ἐπιώθειντο, τί ὄντι ὅ ἔχεις ἀπαρ
 γῆσαι μοι; ἀπὶ ἡ, ὅτι οἱ ἰσθῆτοι
 σωίδητο τοῦ ὀρωτῆσαι σὲ, ἔ
 πως αὐτοῖς εἰς τὸ σωίδητο κα
 ταγάγη τὸν παῦλον, ὡς μέλ
 λοντίς τι ἀκριβέστερον πωδά
 νησαι πρὶ αὐτῷ. σὺ οὖν μὴ πε
 ἄης αὐτοῖς. ἔνδρῶν σὺ αὐ
 τὸν ὅ αὐτῶν ἀνδρες πλείους
 τισαράκοντα. οἱ τινὲς ἀντιμέ
 τισαυ ἑαυτοὺς μύτι φαγῆν μύ
 τι πῶν ἕως ἂν ἀνέλθωσιν αὐτίκ.
 ἡ νῦν ἕτοιμοὶ εἰσι προσδεχόμε
 νοι πῶν ἀπὸ σὲ ἐπαγγελίαν. ὁ
 μὲν χιλιάρχος ἀπέλυσε τὸν
 νιανίαν παραγγέλλας, μωδῶν
 ἔκλα

appropinquet, parati sumus in
 terficere illum. Quum autem
 audisset filius sororis Pauli in
 sidias, uenit et intrauit in ca
 stra, nunciauitq; Paulo. Ac
 cersito autem Paulus ad se uno
 ex centurionibus ait: Adole
 scentem hunc abduc ad tribu
 num: habet enim quod renouerit
 et illi. Et ille quidem assumens
 eum, duxit ad tribunum, et
 ait: Vincit Paulus accessit
 me, rogauit ut hunc adolescen
 tem perducerem ad te: habentem
 aliquid quod loquatur mi
 hi. Apprehensa autem tribu
 nus manu illius, secersit eum
 eo secersum, et percussus est
 illum, Quid est quod habes
 significandum mihi? Ille autem
 dixit: Iudaei conserunt ut
 rogarent te, uti crastino die
 educeres Paulum in concilium,
 quasi aliquid certius inquisituri
 sint de illis: tu uero ne morem
 gesseris illis. Insidiantur enim
 ei ex eis uiri plures quadraginta,
 qui seipos deuouerunt, ne uel
 edant uel bibant, donec interficiant
 eum: et nunc parati sunt expe
 ctantes, ut promittas. Tribu
 nus igitur dimisit adolescentem,
 et praecepit ei, ne cui effugas,

C A P U T X X I I I .

ἐλάλησαι, ὅτι ταῦτα ἐν φάνι-
 σαι πρὸς με. καὶ προσκαλεσάμε-
 νος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων
 ἦσαν. ἰστομάσατι σφραγιώτας
 διακοσίους, ὅπως παρουθῶσι με-
 τὰ καίσαρος, καὶ ἑπτάς ἐβλομή-
 κητας, καὶ δεξιοτάτους διακοσίους
 καὶ ἄριτους ὄρας τῶν νυκτῶν, καὶ
 νατὶ παραστώσαι, ἵνα ἐπιβιβά-
 σωσιν τὸ παῦλον διασώσωσι
 πρὸς φίλιππον τὸν ἡγεμόνα, γρά-
 ψαι ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀρχιερέα
 αὐτοῦτον. Ἰουλαῦδος λυσίας τῶ
 ἡγεμόνι φίλικι χαί-
 ρει. τῶν ἀνδρῶν τῶν συλληφθέν-
 των, καὶ τῶν ἰσδαίων, καὶ μέλλοντων
 ἀπειθεῖν καὶ ἐπὶ αὐτῶν, ἐπιτάσσας
 ἐν τῷ σφραγιώματι ἰβηλομένων
 αὐτῶν, μαθὼν ὅτι ῥωμαῖός ἐστι, βε-
 βήσας ὅτι γινώσκαι πῶς αἰτία,
 καὶ ἐν ἐνστάσει αὐτῶν, κατήγα-
 γον αὐτὸν ἐς τὸ σωμάθριον αὐτῶν.
 ἐν τῷ ἔργῳ ἐγκαλέσμενον πρὸς ἡ-
 γουμάτων τῶν νόμων αὐτῶν, μηδὲν ἄ-
 ἴον δυνάτεω, ἢ ἡρισμῶν ἐγνη-
 καίχοντα. μινυθείσης δὲ μοι
 ἐπιστολῆς εἰς τὸν ἀρχιερέα μέλλειν
 ἰσθῆναι ἀπὸ τῶν ἰσδαίων, βραβύ-
 λου πρὸς σε, παραγγέλλας
 καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ
 πρὸς αὐτὸν ὡς σοῦ. ἔρωσο. οἱ
 ἡγεμόνες σφραγιώται κατὰ τὸ δια-
 τήγμενον αὐτοῖς, ἀναλαβόν-
 τες τὸ παῦλον, ἡγάγον διὰ τὴν

νυκτῶς

effutias, inquitens, quod hæc in-
 dicaueris mihi. Et accessit
 duobus quibusdam centurioni-
 bus, dixit: Parate milites du-
 centos, ut eant Cesaream, &
 equites septuaginta, & lancea-
 rios ducentos, a tertia hora no-
 ctis, & iumenta præbete, ut im-
 positum Paulum, saluum per-
 ducant ad Felicem præsidem,
 scriptis literis in hanc formam:
 Claudius Lysias potentissi-
 mo præsidi Felici salutem. Vi-
 rum hunc comprehensum a Iu-
 daeis, quum iam esset interfici-
 endus ab eis, superueniens cum
 exercitu, eripui, cognito quod
 Romanus esset: uolens scire
 causam ob quam accusa-
 rent illum, deduxi illum in
 concilium eorum. Quem com-
 peri accusari de quaestionibus
 legis ipsorum, nullum di-
 gnum morte aut uinculis ha-
 bentem crimen. Et quum in-
 dicatum esset mihi de insi-
 dijs, quas parauerant illi Iu-
 daei, protinus misi eum ad te,
 præcepto dato etiam accusato-
 ribus, ut quæ habent aduer-
 sus eum, dicant apud te.
 Vale. Milites uero iuxta
 quod sibi iniunctum erat, re-
 ceptum Paulum duxerunt per

noctem

Α Ο Τ. Α Ρ Ο Σ Τ.

νοκτὸς ἕς πλὴν ἀντιπατρίδα. τῇ
 ἡμέρῃ ἰπάρειον ἰάσαντες τὸς ἰππῆς
 πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ἕως ἰσφί-
 ψαν ἐς πλὴν παρεμβολῶν. οἳ τι-
 νες εἰσαδόντες ἐς πλὴν λιασά-
 ρειαν, καὶ ἀναλόντες πλὴν Ἐπιτο-
 λῶ τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν ἢ
 τὸν παύλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς ἡ
 δ' ἡγεμὼν, καὶ ἐπιστάσας ἰκποι-
 ας ἐπαρχίας ἔσθι, καὶ πυνδύμους
 ἐπι ἀπὸ λιδικίας, διακόμεμαί
 σου, ἴφθι, ἔτι ἂν ἢ οἱ λιτήγοροι
 σου παραγίνονται. ἐκείδοντες τι
 αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἡρώλου
 φυλάσσειν αὐτὸν.

24

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κα-
 τέβη ὁ ἀρχιερεὺς ἀναστάσιος μετὰ
 τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος
 τέρτυλλου τινὸς, οἳ τινες ἐνε-
 φάνησαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ
 παύλου. λιλιθῆντες δὲ αὐτῷ,
 ἤρξαντο κατηγορεῖν ὁ τέρτυλλος
 λέγων. πολλῶς ἐργῶνς τυγχά-
 νοντες δικάσου καὶ λιτορτωμά-
 των γινόμενων τῷ ἴδιαι τούτῳ
 διὰ αὐτῆς προνοίας πάντῃ τῇ
 καὶ πανταχῶς ἀπολεχόμεθα, καὶ
 τίσι φησὶς, μετὰ ἀπιστίας εὐχαρι-
 στίας. ἵνα δὲ μὴ ἂν πλεῖον σε
 ἐγκρίψω, παρεκκλῶ ἀνδραί σε
 ἡμῶν σωτόμως τῇ σῇ ἐπιμέλει.
 ἑρῶντες γὰρ ἔτι ἀνδραί ἔτι τοι
 μὲν, καὶ νυνδῶν σαφῶς παῖσι τοῖς
 ἰουδαίοις τοῖς κατὰ πλὴν οἰνομέ-
 νῳ.

noctem Antipatridem. Post
 ro autem die dimissis equi-
 bus ut cum eo irent, reversi
 sunt in castra. Qui quum ve-
 nissent Caesaream, ac tradi-
 dissent epistolam praesidi, sta-
 tuerunt coram eo & Pau-
 lum. Quum legisset autem praes-
 ses, & interrogasset ex qua
 provincia esset, & cognovisset
 quod ex Cilicia. Audiam
 te, inquit, quum accusatores
 quoque tua aduenerint. Iussitque
 in praetorio Herodis custodi-
 ri eum.

Post quinque autem dies de-
 scendit princeps sacerdotum
 Ananias cum senioribus &
 Tertullo quodam oratore, qui
 audierunt praesidē contra Pau-
 lum. Et citato Paulo, cepit ac-
 cusare Tertullus, dicens: Quae
 in multa pace agamus per te,
 et multa recte gerantur in popu-
 lo hoc per tuam providentiam,
 & semper et ubique comprobamus
 praestantissime Felix, cum om-
 ni gratiarum actione. Sed ne
 diutius te detineam, oro te, ut
 audias nos paucis pro tua hu-
 manitate. Nacti enim sumus
 uirum hunc nestiferum & con-
 citantem seditionem omnibus
 Iudaeis in uniuerso orbe, &
 auctorem

να, πρωτοστάτω. τ̄ τ̄ νασω-
 ρίων αἰρεσιος δε η̄ το̄ ἱερὸν ἱ-
 κίρασι βιβλιώσαι, ὃν η̄ ἱερατῶ
 σαμεν, η̄ κατὰ τ̄ ἡμίτρον νόμον
 ἡελοσαμεν ἱερίαν. πατριδῶν
 δε λυσίας ὁ χελιαρχος, μετὰ
 πολλῶν βιῶς ἐν τ̄ χερῶν ἡμῶν
 ἀπάγαγεν, κελύων τὸς κατὰ γό-
 ρε αὐτ̄ ὄρχιδαι ἐπί σι, παρ̄ ἧ
 δωσῶν αὐτὸς ἀνακρίνας π̄ ὄρι
 πάντων τῶτων ἐπιγνώνας, ὡν ἡ
 κεία καταγορῶμεν αὐτ̄. σωθεσθ
 το̄ ἡ̄ οἱ ἰουδαῖοι, φάσκοντοβ
 ταῦτα οὕτως ἔχειν. ἀπικρίδην ἡ̄
 ἱπαυλος, νύσκειν αὐτοῦ τ̄
 ἡγμῶν λέγειν. ἐν πολλῶν
 ἐπὶ τᾱ δε ἡερίων τῶ ἔδνει τῶ
 τῶ ἡεπάμεν, ἰδουμότρον τὰ
 π̄ ἡμῶν ἀπολογῆμαι, ἡωα
 ἡελο σου γνώνας, ὅτι ὁ πλῆθος
 ἔστι μοι ἡμόροι ἡ δεικνύσῶ, ἀφ̄
 ἡ̄ ἀνέλω προσσηώσωρ ἐν ἱερῶ
 σαλλῶ. η̄ γὰρ οὐτι ἐν τῶ ἱερῶ ἡ-
 ἡμῶν π̄ ἡεος τινα διαλεγεμί-
 νην, ἡεπὶ τῶσιν ποιοῦντα ἡ-
 ἡωα, οὐτι ἐν ταῖς σωμαγωγαῖς
 ἡεπὶ κατὰ πόλιν. οὐτι παρα-
 ἡεπὶ ἡε δύνανται, π̄ ὄρι ὡν ἡε
 τῶ ἡεροῖ μο. ὁμολογῶ δε τοῦτό
 σι, ἡε κατὰ τῶν ὁλῶν. ἡμ̄ λι-
 γισιν αἰρεσιον, ἡεως λαφύω τῶ
 παρ̄ ὡν τῶ δεῶ, πισύωρ π̄ ἡ-
 ἡε τῶ κατὰ τῶν νόμον, η̄ γὰρ
 τῶν προφήτων γραμμῶσι,
 ἡεπὶ

autorem sectæ Nazarenorum,
 qui etiam templum prophanare
 conatus est: quē & apprehen-
 sum uolumus secundum legem
 nostram iudicare. Sed superue-
 niens tribunus Lysias, cū ma-
 gna ui eripuit eum ē manib. no-
 stris, iubens accusatores eius ad
 te uenire: ex quo poteris ipse
 inquisitione facta de omnibus
 istis cognoscere, de quibus nos
 accusamus eum. Adiecerunt
 autem & Iudæi, dicentes hæc
 ita se habere. Respondit au-
 tem Paulus, quum annuisset
 ipse præses, ut diceret: Aequi-
 ore animo pro meipso cau-
 sam dico, quum sciam te mul-
 tis iam annis iudicē fuisse gen-
 ti huic, qui possis cognoscere,
 quod non plures sunt mihi dies
 quān duodecim, ex quo ascen-
 di adoraturus Hierosolymam:
 & neq̄ in templo compererunt
 me cum aliquo disputantem,
 aut concursum facientem tur-
 bæ, neq̄ in synagogis, neque
 in ciuitate, neque probare pos-
 sunt ea de quibus me accusāt.
 Confiteor autem hoc tibi,
 quod iuxta uiam quam uocant
 hæresim, sic celo patrium
 deum, credens omnibus quæ in
 lege & prophetis scripta sunt,
 sperem

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἦν αὐτοῖς ἡμίγας πλάσσει δὲ
 να. καταβάς ἑς ναυσάρηαυ, τῇ ἑ
 πέμπτῃ καὶ ἑβδόμῃ ἐπὶ τὸ εὐμαίως
 ἐκίλευσε· ἔπειτα αὐτὸν ἀχθῶνα.
 παραχρηνομένων ἡ αὐτῶν, πρὸς τῆν
 σαρ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων κατα-
 βεβηκότες ἰσδαίοι, πολλὰ ἢ ἑκα-
 τὰ ἀιτιάματα φέροντες κατὰ τὸ
 παῦλον, ἀπὸ ἰσχυροῦ ἀποδείξαι,
 ἀπολογησῶν αὐτῶν, ὅτι ἔτι ἔστι
 νόμος τῶν ἰσδαίων, ὅτι ἔστι ἰσδὸν
 ἔτι ἑς ναυσάρηαυ ἡμᾶς, ὃ φη-
 σος ἡ τοῖς ἰσδαίοις θελων χάριν
 καταθεῖσθαι, ἀποκριθῆς τῷ παύ-
 λῳ, ἔπειτα θελῶν ἑς ἱεροσόλυμα ἀ-
 ναβῆαι, ἐκὶ πρὸς τῶν κρινεῖσθαι
 ἐπ' ἐμοῦ, ἔπειτα ἡ δὲ παῦλος. ἐπὶ τὸ
 εὐμαίως καὶ ἀσφαλῶς ἔσθαι ἐμοῖ, οὐ
 μὲν δὲ κρινεῖσθαι. ἰσδαίους ἡ δὲ κρι-
 σα, ὡς ἢ οὐ κἀλλίον ἐπιγινώ-
 κεις. εἰ μὲν γὰρ ἀδικοῦ, ἢ ἀξίον θα-
 νάτου ἔπραξα τι, ἢ παρὰ τοῦ-
 μαι τὸ ἀποθανῆναι. ἢ ἡ δὲ ἐμὸν ὄχι
 ὡν ὅταν κατηγοροῦσίν μοι, ἢ δὲ ἐμὸν
 δύνανται αὐτοῖς χάρισθαι. καί
 σαρχ' ἐπιπλάσσει. ἵσθαι ὃ φησος
 συλλαβῆσας μετὰ τὸ συμβεβη-
 ἀπιγνῆναι. καὶ σαρχ' ἐπιπλάσ-
 σαι, ἐπὶ καὶ σαρχ' πορεύσθαι, ἡμι-
 γῶν ἡ διαχρηνομένων τινῶν, ἀ-
 γρίππας ὁ βασιλεὺς ἢ βέρνικῃ
 κατ' ἰσχυροῦ ἑς ναυσάρηαυ, ἀσφα-
 σόμενοι τὸ φῆσος. ὡς ἡ πλάσσει
 ἡμίγας ἀνέβηται ἐμῶν, ὃ φησος
 τῷ βα-

aut inter eos diebus amplius
 decē, descendit Casareā. et por-
 tero die sedit p̄ tribūali, iussitq̄
 Paulū adduci. Qui quū p̄ dicitur
 esset: circumsteterūt cum qui ab
 Hierosolymis descenderāt. In-
 dicit, multa et graua crimina in-
 tendētes aduersus Paulū, que
 non poteāt pbare. Paulo q̄ se
 respōdēt, q̄ neq̄ in lege Iude-
 orū, neq̄ in templū, neq̄ in Ce-
 sare quicq̄ peccasset. Festus au-
 tem uolens gratificari Iude-
 is, respondens Paulo dixit. Vis
 Hierosolymam ascendere. Et
 ibi de his iudicari apud me. Di-
 xit autem Paulus. Ad tribu-
 nal Cesaris sto, ubi me oportet
 iudicari. Iudeis nullam ini-
 iuriam feci, sicut & tu nullam
 nostri. Si enim nocui, ac di-
 gnū morte aliquid feci, non te
 cuso mori. Si uero nihil est contra
 de quibus hi accusant me, nemo
 potest me illis donare. Casare-
 rem appello. Tunc Festus
 cum consilio colloquutus, re-
 spondit: Casarem appelles. Et
 quē dies aliquot transacti essent,
 Agrippa rex & Bernice descen-
 derunt Casareā salutaturi Fe-
 stum. Et quum dies compleretur
 res ibi commorarentur. Festus
 regi

ΚΑΡΤΗ ΧΧV.

regi retulit causã Pauli, dicēs:
 Vir quidã est relictus à Felice
 uinctus, de quo quũ uenissẽ Hiero-
 solymã, significarũt mihi pri-
 cipes sacerdotũ & seniores Iu-
 deorũ postulãtes aduersus illũ
 sententiã. Quibus respondi: Nõ
 est Romanus consuetudo ob gra-
 tiã donare aliquẽ hominẽ ut pe-
 reat, prius q̃ is qui accusatur
 presentes habeat accusatores,
 locumq̃ defendendi accipiat de
 crimine. Quum ergo huc conue-
 nisset, sine ulla dilatione, sequen-
 ti die sedens pro tribunali iussĩ
 adduci uirum. De quo cum ste-
 tissent accusatores, nullum cri-
 men intendebant super hisce re-
 bus, de quibus ego suspicabar:
 sed quæstiones quasdam de sua
 superstitione habebant, aduer-
 sus eum, & de quodam Iesu de-
 functo, quem affirmabat Pau-
 lus uiuere. Hæsitans autem e-
 go de huiusmodi quæstione, dice-
 bam, num uellet ire Hierosoly-
 mam, & ibi iudicari super istis:
 Paulus autem quum appella-
 set, ut seruaretur Augusti co-
 gnitioni, iussĩ seruari eũ, donec
 mitterem eum ad Cæsarem.
 Agrippa autem dixit ad Fe-
 lum: Uolebam et ipse hominem
 audire. Cras inquit audies eũ.
 Et h̃ Postero

ἡ βασιλεὺς ἀνέβη τὰ κατὰ τὸν
 αὐτὸν, λέγων. ἀνὴρ τίς ἐστὶ κα-
 τὰ τὸν νόμον ἰσχυρὸς φιλικῶς διο-
 κῆς, ἡ γυναικὸς μου ἐς ἰερο-
 σολύμην, ἐπιφανισαυοὶ ἀρχιερεῖς
 καὶ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς, αὐτὸς
 ἔφη κατὰ αὐτὸν Ἰουδαῖος, πρὸς ἐς
 ἀναγιγνωσκόντων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἕως ἴσθαι
 κατὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ ἵνα ἀνδρῶν πο-
 νείῃ, κατὰ πρῶτον ἔχει τὰς
 ἀπολογίας, τὸ ποῦ τὸ ἀπολογίας
 ἔστιν ἡ ἐγκλήματες. οὐκ ἔστι
 ἀπολογία αὐτῷ ἰσχυρὸς ἀναβολῶν
 καὶ πεισῶν, τῆς ἐξουσίας
 ἐπὶ τῆς ἑκείνου ἐκείνου
 ἀλλὰ αὐτὸν ἔδειξεν, πρὸς ἑσθλῶν
 καὶ κατὰ νόμον, ὅτι μίαν αἰτί-
 ας ἔχει, ὡς ἔστιν ἐξ ὧν. ἡ
 τὴν αἰτίαν δὲ τινὰ πρὸς τὴν ἰδίας δὲ
 οὐκ ἔστιν ἔχον πρὸς αὐτὸν, καὶ
 πρὸς τὴν ἰσχυρὸν τὴν κνότητος, ὅτι ἔ-
 ρετο, ὅτι αὐτὸς ἴσχυρὸς ἀποδοῦναι
 καὶ ἰσχυρὸν πρὸς τὴν ἰσχυρὸν,
 καὶ ἰσχυρὸν τὸ πορνεῖν αὐτὸν εἰς
 τὴν πόλιν, καὶ ἰσχυρὸν πρὸς
 τὴν πόλιν, ἡ παύσει ἑπιναλισσόμε-
 νος πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν
 καὶ ἰσχυρὸν, ἡ ἰσχυρὸν τὴν
 πόλιν αὐτῶν, ὅτι πρὸς αὐτὸν
 πρὸς τὸν ἰσχυρὸν ἡ αὐτὸς τὸ
 ἰσχυρὸν αὐτῶν. ὅτι αὐτὸν φη-
 σὶν, ἡ ἰσχυρὸν αὐτῶν, τῆς ἰσχυρὸν
 ἰσχυρῶν.

ἐλθόντος τῆς ἀγρίππας καὶ τῆς βερνίκης
 κατὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ ἰσχυ-
 θέντων ἕως τὸ ἀνεροαφύριον σύμμι-
 τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς
 κατεξοχλίωσιν τῶν πόλεως, καὶ λε-
 λώσαντος τὸ φῶς, ἤχθη ὁ παῦ-
 λος, καὶ φασὶν ὁ φῶς. ἀγρίππα
 βασιλεῦ καὶ πάντες εἰ συμπάρων
 τις ἡμῶν ἀνδρες, διωρᾶται ἕτορ,
 ὡς εἶ παρὰ τὸ πλῆθος τῆς ἰσραή-
 λων ἐνέτυχόν μοι ἐν τῇ ἰεροσολύ-
 μοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιθεῶντες μὴ εἶν
 βιω αὐτῷ κινῆτι. ἐγὼ δὲ κατελα-
 βέμενος μηδὲν ἀξιὸν θανάτου αὐ-
 τῷ πεπραχέναι, καὶ αὐτῷ ἡ τὸς ἐπι-
 καλεσαμένους τῷ σιλάσῳ, ἕρποντα
 πέμπειν αὐτόν. ὡς εἶ ἀσφαλῆς
 τι γράψαι τῷ λευγίῳ δι' ἐξου-
 λισα ἐπὶ τῷ βασιλεῦ ἀγρίππα,
 ὅπως ἂν ἀναγκάσιως γενομένου,
 σχῶ τι γράψαι. ἀλογον γάρ μοι
 δοκᾷ περιποντα δίσμιον, μὴ καὶ
 τὰς κατ' αὐτῷ αἰτίας συμμῶναι.

26 Ἀγρίππας ἡ πρὸς τὸν παῦλον
 ἔφη, ἐπιβέβηται σοὶ ἕπιρ σιαντῆ
 λέγειν. τότε ὁ παῦλος ἀπέλο-
 γήτο ἐκτείναντε τὴν χεῖρα. ὡς εἶ
 πάντων ὡς ἐγκαλέσμαι ἕπιρ ἰου-
 δαίων βασιλεῦ ἀγρίππα, ἡγεμα-
 ἱμαντῷ μακάριον, μέλλων ἀπο-
 λογησθαι ἐπὶ τῷ σύμμιον, μέλλο-
 υσα γινώσκω ἕπιρ τῶν πάντων τῶν
 κατὰ ἰσραήλ, ἡδῶντι καὶ ἵστα
 μάτωρ.

Postero autē die quum uenisset
 Agrippa & Bernice cū ma-
 to apparatu, & introissent in au-
 ditorum cum tribunis & prin-
 cipalibus ciuitatis, uolente
 Festo adductus est Paulus. Et
 dicit Festus. Agrippa rex &
 omnes qui simul adessis nobiscū
 uiri, uideatis hunc hominē de quo
 omnis multitudo Iudeorum inter-
 pellauit me et Hierosolymis et
 hic, acclamantes nō oportere eū
 uiuere amplius: ego uero compe-
 ri nihil dignum morte eum ad-
 misisse. Ceterū cū is ipse appel-
 lasset Augustum, statim mitte-
 re eum: de quo quod certū scri-
 bā domino, nō habeo. Quapro-
 pter produxi eū ad uos, & ma-
 xime ad te, rex Agrippa, ut
 examinatioe facta, habea quod
 scribā. Iniquū. n. mihi uidetur,
 mittere uinctum, & crimina de
 quibus accusatur nō significare.

Agrippa uero ad Paulum
 ait: permittitur tibi loqui pro
 temetipso. Tūc Paulus exēta
 manu p se dicebat. Super om-
 nibus de quibus accusor a Iu-
 daeis, rex Agrippa, exēssio me
 beatū, qui causam dicturus sim
 apud te hodie: quā tu maxime
 sis gnatus earū quae apud Iu-
 daeo: sūt, et cōsuetudinū et que
 sūt.

ΣΑΡΥΤ ΧVΙ.

διὸ δεῖμαί σου, μακρο-
 ἔμμε ἀνῶαί με. τίω μὲν οὐκ
 ἔστιν με τίω ἐν νιότητι, τίω
 καὶ ἀρχὴς γρηγορήσω ἐν τῷ ἔθνει
 μου ἐν Ἱερουσαλήμοις, ἵσασι πάν-
 τες οἱ Ἰουδαῖοι, προγενώσκειν ἵε-
 ροῦ ἀνδρῶν, ἵαμ δέλωσι μαρτυ-
 ρῆσθαι κατὰ τίω ἀκριβεία τῶ
 ἀρετῆν ἢ ἡμετέρας θεοσεβείας
 ἵσασι φησὶν. κινῶν ἢ ἰλ-
 λῆσθαι πρὸς τοὺς πατέρας ἐ-
 παγγίαιε γινόμενης ὑπὸ τοῦ
 θεοῦ, ἵστασε κενόμην, ἅς ἡμ-
 ἐν τῷ ἀνδρῶν ἡμῶν ἐν ἐκτι-
 νῶν ὑμῶν καὶ ἡμῶν λατρείῳν,
 ἵσασι λατρευομένων, ὅτι ἡμεῖς ἐν
 ἀπὸ ἡμεῶν βασιλεῦ ἀ-
 γρίππα, τῷ δὲ τῶν Ἰουδαίων. τί
 ἐπισημαίνεται παρ' ὑμῶν, εἰ δὲ
 δεῖται τοῦ ἡγεῖσθαι, ἵσασι μὲν οὐκ
 ἔστιν ἡμῶν πρὸς τὸ ὄνομα ἰη-
 σοῦ τοῦ ναζαρεθαίου δὲν πολλὰ ἐ-
 ναντία πρᾶξαι, ὅτι ἡμῶν ἐν
 Ἱερουσαλήμοις. καὶ πολλὰς τῶν ἀ-
 γρίππα φυλακῶν κατέκλεισα,
 καὶ παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐβουλεύ-
 σατο ἀναρρομῶν τε αὐτῶν
 καὶ ἡμεῶν ψῆφον. καὶ κατὰ πά-
 ρασι σωματικῶν πολλὰς τι-
 μῶν ἀντὶς ἐν ἀκείῳ βλασφη-
 μῶν. φησὶν τε ἡμῶν ἐν Ἱε-
 ρουσαλήμοις, ἵσασι καὶ ἐν ταῖς ἑ-
 ἰρηναῖς ἐν οἷς καὶ προγενόμενος
 ἐν τῷ δαμασκῶν μετ' ἐβουλεύσας καὶ
 ἐπιφο-

stionū. Quapropter obsecro te,
 ut patēter me audias. Itaq; ui-
 tam quidē meam, quā egi ab a-
 dolescentia, quae ab initio fuit
 in gente mea Hierosolymis, no-
 uerunt omnes Iudaei, qui prius
 nouerant me ab initio, si uelint
 testimoniū ferre, q; secundū ex-
 quisitissimā sectā nostrae religio-
 nis uixerim pharisaeus. Et nūc
 ob spem repromissionis quae
 ad patres nostros facta est a
 deo, isto iudicio subiectus, ad
 quam duodecim trib. nostrae in-
 stāter nocte et die colētes d.ū,
 sperant se peruenturas. de qua
 spe accusor, rex Agrippa,
 d Iudaeis. Cur incredibile iudi-
 catur apud uos, si deus mortuos
 suscitauit. Et ego quidem existi-
 mabam me aduersus nomen Ie-
 su Nazareni multa repugnan-
 do facturum, quod et feci Hie-
 rosolymis: et multos sanctorum
 ego carceribus inclusi, a princi-
 pib. sacerdotū potestate accep-
 ta: et cum occiderentur, detulī
 sententiam. Et per omnes syna-
 gogas frequenter puniens, eos
 compellabam bla sphemare, et
 amplius infamēs in eos, perse-
 quebar etiā in exteras usq; ciui-
 tates. Quatū rerū studio quū nē
 Damascum cum autoritate et

H b iij permissu

ACT. APOST.

ἐπιφρονῶν τὴν ἀρχιερίων
 ἡμίσεως, βασιλεῦ, καὶ τῶν
 ὀδῶν ἰδῶν ἑρανοῦν ἐπὶ τῶν
 λαμπρότητα τῆς ἡλίου ὠφειλάμ
 ψαρ με φῶς, καὶ τοὺς σὺν ἡμοῖ πο
 ροομῆδους. πάντων ἢ λιταπι
 σόντων ἡμῶν εἰς τὴν γλῶ, ἡννοσα
 φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς με, καὶ λέ
 γουσαν τῇ ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ.
 σαδλ, σαδλ, τί με διώκεις; σκλη
 ρόν σοι πρὸς ἕνθα λατίζεις.
 ἐγὼ ἢ ἄπορ. τίς εἰς ἕνθα;
 πει. ἐγὼ εἰμι ἰησοῦς ὁρ σὺ διώ
 κεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι. καὶ σῶθι ἑα
 τὸς πόδας σου. εἰς ἧτο γὰρ ἔφθλι
 σαι, προχρίσασα αὐτὸν ἐπὶ κρῖνον
 καὶ μάργα, ὡς τι εἶδες, ὡς τι ὀφ
 θήσεμαί σοι, βασιλεῦ, μέγας εἰς ἐντ
 λαὸν καὶ τῆς ἰουδαίας ὡς ἐν ἡμῶν
 σὺν ἡμῶν, ἀνοίξαι ὀφθαλμούς σου,
 καὶ τὸ ἑρῶσαι ἀπὸ σπέντος ἐς φῶς
 καὶ τὸ ἑρῶσαι τὸ σατανᾶ ὑπὸ τὸν
 θεόν, καὶ λαβῆν αὐτὸς ἀφῆσιν ἀ
 μαρτιῶν, καὶ ἡλῆθρον ἐν τοῖς ἡγι
 ασμένοις πῖσι τῇ εἰς ἡμῶν. ἔδειν
 βασιλεῦ ἀγρίππα, ὅτι ἐγενέμεν
 ἀπαθὴς τῇ ἑρανοῦ ὀπτασία, ἀλλὰ
 τοῖς ἐν δαμασκῷ πρώτον, καὶ ἰσο
 σολόμοις, εἰς πᾶσαν τὴν γλῶ
 ραν τῆς ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἰουδαίῳ
 παγγέλλων μετανοῆν, καὶ ἐπιστρέ
 φων ἐπὶ τὸν θεόν, ἀξία τῆς μετανο
 ῆς ὄργα πρᾶσσοντας. ἔνικα τοῦ
 πωρ με εἰς ἰουδαίαν συλλαβῆσαι
 ἐν

missu principū sacerdotū, de
 medius, rex, in uia uidi e celo lu
 pra splendore solis circumfulsisse
 me lumē & eos qui mecum facie
 bāt iter. Quū autē omnes nos de
 cidissent in terrā, audiui uocē
 loquētē ad me, ac dicentē hebra
 ica lingua: Saul, Saul, quid me
 persequeris? Durū est tibi conu
 stimulos calcitrare. Ego autē τί
 xi: Quis es domine? at ille dixit:
 Ego sū Iesus quē tu persequeris.
 Sed exurge & sta super pe
 des tuos. Ad hoc. n. apparui
 tibi, ut cōstituā te ministrum ac
 testem & eorum quae uidi &
 eorum in quibus apparui tibi, tri
 ptiens te a populo & gentibus, in
 quas nunc te mitto: ut aperias
 oculos eorū, ut conuertantur a te
 nebris ad lucē: & a potestate sa
 tanae ad deū, ut accipiant remis
 sionē peccatorū, & forte inter
 eos qui sanctificati sunt per fi
 dē qua est erga me. Vnde rex
 Agrippa, non fui inobediens
 caelesti uisioni, sed his qui sunt
 Damasci primū et Hierosoly
 mis & per omnē regionem Iu
 daea, deinde et gentibus amon
 ciabā, ut poenitentia agerēt &
 conuertenterentur ad deum, operi
 facietes digna his qui respici
 sent. Hac ex causa Iudaei ma
 m con-

CAPUT XXVI.

ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπιειρόντο διαχρή-
 σαίνω. ἐπιειρίας ὄν τυχῶν ἔλ-
 παρὰ τῆ θείᾳ, ἀχελὶ τῆ ἡμέρας ταύ-
 ται ἴσθηκα, μαρτυροῦ μὲν ὅτι μι-
 κροῦτε καὶ μετὰ λῶ, ἔδειν ἐκ τὸς λέ-
 γων, ὅν τε οἱ προφῆται ἐλάλη-
 σαν μελλόντων γινώσκει, καὶ μω-
 ροῖσι παλιντὸς ὁ χριστός, ὁ πρῶ-
 τος ὅς ἀναστάσιως νεκρῶν φῶς
 ἦν ἀλλὰ ἡ ἀγαγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ
 τοῖς ἕνεσι. ταῦτα ἡ αὐτῆ ἀπολο-
 γη μὲν, ὁ φῆστος μεγάλη τῆ φω-
 τή ἔην, καὶ ἡν παύλι. τὰ πολ-
 λά σιγράμματᾶ εἰς μαρίαν πι-
 στίπια, ὁ δὲ, ὁ μαίνομαι φησι
 ἐν τῆσι φῆσι, ἀλλὰ ἀλυθείας
 ἐσφροῦντος ῥήματα ἀποφθεγ-
 γημα, ἐπίσταται γὰρ πρὶ τῶν ὁ
 βασιλῶν, πρὸς ὅν καὶ παρρησια-
 σίμους λαλῶ. λαμβάνειν γὰρ αὐ-
 τῶν τῶν ὁ, ἐπέθεμαι ὁ δὲ ἑρ.
 ὁ γὰρ ὄντι ἐν γονία πειραγμῆ
 ἐν τῶ. πιστεύει βασιλεῦ ἀ-
 γρίππα τοῖς προφῆταις, οἱ δὲ αἱ ἱ-
 πιστεύεις. ὁ ἡ ἀγρίππας πρὸς
 τὸ παύλον ἔφη. ἐν ὀλίγω με πῶς
 ἡμερῶν ἐν γενώσκει. ὁ ἡ παῦ-
 λος ἔφη. ἐν φαίμην ἄν τῷ θεῷ,
 καὶ ἐν ὀλίγω, καὶ ἐν πολλῷ, ἐν μὲ-
 νουσι, ἀλλὰ καὶ πάντας τὸς ἀ-
 κήντας με σύμβουλον, γινώσκει
 τῶν τῶν, ὁ πῶς ἡ ἀγὼ εἰμι, πα-
 ρικτὸς τῆ δισμῶν τῶν. καὶ ταῦ-
 τὰ ἐκείνους αὐτῆ, ἀνέστη ὁ βασι-
 λεῦς

in templo comprehensum tenta-
 uerunt interficere. Auxilium
 igitur nactus dei, usq; in hodie-
 rum diem sto, testificans tum
 paruo tum magno, nihil aliud
 dicens, quam ea quæ prophætæ
 prædixerant futura esse, &
 Moses, an passurus fuerit Chri-
 stus, an primus ex resurrectio-
 ne mortuorum lumen annun-
 ciaturus sit populo & genti-
 bus. Hæc autem quum pro se
 diceret. Festus magna uoce
 ait, Insanis Paule: multæ te
 literæ ad insaniam conuertunt.
 Et Paulus: Non insano: in-
 quit, optime Feste, sed uerita-
 tis & sobrietatis uerba elo-
 quor. Scit enim de his rex
 apud quem & libere loquor.
 Latere enim eum nihil horum
 arbitror. Neq; enim hoc in an-
 gulo gestum est. Credis rex
 Agrippa, prophetis? Scio
 quod credis. Agrippa autem
 ad Paulū ait: Modica ex par-
 te persuades mihi ut siā Chri-
 stianus. Et Paulus ait: Opta-
 rim à deo non solum modica ex
 parte, uerū etiam magna: nõ te
 modo, sed omnes etiam qui me
 audiunt hodie, esse tales, qua-
 lis ego sum, exceptis uinculis
 his. Et hæc eoloquuto, surrexit

H b iij rex

λούς η̄ ο̄ ἡγεμόν, η̄ τι βερνούκ, η̄ οι συγκαθημενοί αὐτοίς. η̄ ᾱ ναχωρήσαντες, ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ὅτι ἴδ' ἐμ̄ δαμάτωσ' ἄξιόν η̄ δεισμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος ὅτι. ἀγρίππας δὲ τῷ φήσῳ ἴφν, ἀποκάλυπται ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος ὅτι, εἰ μὴ ἐπικύληται καίσαρα.

27

Ὡς ἡ ἡγεσία τ' ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, παρεδίδον τὸν τι παῦλον καὶ τινὰς ἑτέρας δεισμάτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι ἰουλίῳ, σπείρης σιβαρῆς. ἐπιβάντες ἡ πλοῖον ἀδραμυτῆν ὡμίλλουτες πρὸς τοὺς λιτὰ τὴν ἀσίαν τόπους, ἀνήχθυμεν, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχῃ μακεδόνι. διααλονικίως. τῆ τι ἑτέρα λιτὴ χθυμεν ἴσ' σιδῶνα. φιλαυθρόπως τὴ ὀϊλίος τῷ παύλῳ χρησάμενος, ἐπέφρασε πρὸς τοὺς φίλους προσοδύνα ἐπιμελείας τυχεῖν. καὶ ἐβίβη ἄναχθῆντις, ἐπιπλεύσαντες τὴν λιπρον, διὰ τὸ τὸς ἀνέμους ἕναι ἰναντίς. τὸ, ἴε ὠλέατος τὸ κατὰ τὴν λιτικίαν ἢ παμφυλίαν διαπλεύσαντες, λιτὴν λῆμεν ἴσ' μόρα τ' λυκίας, καὶ καὶ ἑρῶν ὁ ἑκατοντάρχος πλοῖον ἀλεξανδρινόν πλοῖον ἴσ' τὴν ἰταλίαν, ἡμεῖς ἔλασθ' ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἡ ἰναντίς ἡ ἡμόραυς βραχίπλοον τὸ, ἡ μὲν

rex ac praeses & Bernice & qui assidebant eis. Et quum secessissent, loquebantur, inter se dicentes: Nihil morte aut uinculis dignum facit hoc moiste. Agrippa autem Festo dixit: Dimitti poterat hoc mo hic, si non appellasset Caesarem.

Postquam autem decrevissent, ut nos nauigaremus in Italiam, tradiderunt & Paulum et quosdam alios uinctos centurioni, nomine Iulio, cohortis Augustae. Conscensa autem nauem Adramyttina nauigaturi iuxta loca Asiae, soluimus, persequente nobiscum Anstarcho Macedone Thessalonicensi. Sequenti autem die appulimus Sidonem. Et Iulius humaniter tractato Paulo, permisit ut ad amicos profectus, ab illis curaretur. Et inde quum soluissemus, subnauigauimus iuxta Cyprum, prope quod essent uenti contrarii. Et pelagus quod est contra Ciliciam et Pamphyliam, emensi, peruenimus Myriam, quae est Lyciae, et ibi nactus Centurio nauem Alexandrinam, nauigantem in Italiam, imposuit nos in eam. Et quum multis diebus tarde nauigarem, uixit

μὲν

Ο ΔΡΥΤ ΧΧVII.

ἦσαν γὰρ ἄλλοι κατὰ τὴν νῆ-
 ὄν, μὴ προσκῶντες ἡμᾶς ἔ-
 ἴμεν, ὑπερλίτως αὐτὴν τὴν λεγι-
 ὄν κατὰ σαλμώνην. μόλις τε
 παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθο-
 ῖν ἐς τόπον τινα, καλέμενον
 καλεῖται λιμῖας, ὃ ἔγγυς ἐστὶ τῆς
 Λαοαία. ἰκανὸν ἔχοντα δια-
 γνημὸν, κἴντη ἡδὲ ἐπισφα-
 λὰ ἔπλεον, διὰ τὸ κἰ τὴν οὐ-
 ράνην ἡδὲ παρακλυθῆναι, πα-
 ρίσι δὲ παύλος, λέγων αὐτοῖς.
 ἄνθρωποι, θεοῦ ὅτι μετὰ ὑβρίως κἰ
 πολλὰς ζημίας, ἐμένον ἔφο-
 ροὶ κἰ τῶν πλοίων, ἀλλὰ κἰ τῶν ψυχῶν
 ἡμῶν μίσην ἰσοῦσα ἔπλεον.
 ἔστι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν κυβερνή-
 τῶν ναυκλήρων ἐπίδειτο μάλ-
 λον ἢ τοῖς ἄλλοις παύλος λεγο-
 μένοι. ἀνθρώποι ἔτι τῶν λιμῶν
 ἐπισηκόντος πρὸς παραχρῆμα
 εἰς τὴν πλοῖον ἵδοντο βαλὼν ἄ-
 νακλήων καὶ ἀκνήθην εἰς πῶς δύνασ-
 τε κατακτείναντες εἰς φοινίκια
 παραχρῆμασαι, λιμῖας ἔτι κἰ
 ἐπιλείποντα κατὰ λίβαν κἰ
 τὰ ἄλλα. ἔτι οὐκ ἐπισπῶντος ἔτι νό-
 τῶν ἀλλοτρίων ἀπὸ τοῦ ἄνεμου, πα-
 ρήγοντο τὴν κἰ τὴν. μετὰ οὐ-
 κὲν ἔτι ἴσθαι κατὰ αὐτὸν ἄνεμος
 τυφονικός, ἐκαλέμενον ὑπο-
 κλήθων. συναρπάζωντες ἔτι τῶν
 πλοίων, κἰ μὴ διαμαρῶν ἀντοφ-
 θαλμῶν

uixq; deuenissemus contra Gne-
 dum, prohibente nos uento, ad-
 nauigauimus Creta iuxta Sal-
 monem. Et uix praterlegen-
 tes illam, peruenimus in locum
 quendam qui uocatur Pulchri
 portus, cui uicina erat ciuitas
 Lasaea. Multo autem tem-
 pore peracto, & quum iam es-
 set periculosa nauigatio, quod
 iam ieiunij quoq; tempus pra-
 terisset, admonerat eos Pau-
 lus, dicens eis: Viri, uideo
 quod cum iniuria multoq; dam-
 no, non solum oneris & nauis,
 sed etiam animarum nostrarum
 futura sit nauigatio. Centurio
 autem gubernatori et nauclero
 magis credebat, qua his quae d
 Paulo dicebantur. Et quum aptus
 portus non esset ad hibernan-
 dum, complures ceperunt consi-
 lium soluendi illinc. Si quo modo
 possent peruecti Phoenicem illic
 hibernare: Is est portus Cre-
 tae spectans ad Africum &
 ad chorum. Aspirante autem
 Austro, rati se propositi com-
 potes, cum soluisent Assen, pra-
 terlegebant Cretam. Verum haud
 multo post coortus est contra ipsam
 uentus Typhonicus, qui uoca-
 tur Euroaquilo. Quumq; cor-
 repta esset nauis, nec posset ob-
 H b v nio

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

θαλαμῶν τῶ ἀνέμου, ἐπιδόντες
 ἐφρέμεθα. νησίον δέ τι ὑπεδρα
 μέντες, καλούμενον κλαύδιον,
 μόλις ἰσχύσαμεν περιελαίψαι γε
 νῆα καὶ σκάφος, ἢ ὑπερῶντες,
 βουθείας ἐχρῶντο, ὑποβύοντες
 τὸ πλοῖον, φοβόμενοι τε μὴ εἰς
 τὸν σύρην ἐκπίσωσι, χαλάσαν
 τις τὸ σκάφος, ὅπως ἐφρόντο.
 σφοδρῶς ἡ χειμαζομένων ἡμῶν
 τῆ ἕξης ἐβολὴν ποιοῦντο, καὶ τῆ
 τρίτη αὐτόχειρες τὸν σκονὴν τῶ
 πλοῖου ἐρήψαμεν. μῦτι ἡ ἰλίς,
 μῦτι ἀσφῶν ἐπιφαινόντων ἰδί
 πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε
 ἐκ ὀλίγου ἐπιήμενος, λοιπὸν πε
 ριέρητο πάσα ἑλπίς τῆ σῴσεσθαι
 ἡμᾶς. πολλῆς ἡ ἀσιτίας ὑπαρ
 χέσης, τότε θαλάσσης ὁ θαυλός ἐν
 μέσῳ αὐτῆ, ἔπειρ. ἴδεις μὲν ἂν
 δρις πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀ
 θάλασσαν ἀπὸ τῆ κρύτους, κρηδύ
 σαί τε τὴν ὑβριμ τὰ τὴν καὶ ἡμί
 κρ. καὶ τὰ νῦν παρακαλῶ ὑμᾶς ἐν
 θυμῶν. ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς ὁδε
 μία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ
 πλοῖου. παρέσθι γὰρ μοι τῆ νυκ
 τὴ ταύτη ἀγγελοῦς τῆ θεῶν ἔσομαι,
 ὃ καὶ λαβρεύω, λέγων. μὴ φοβοῦ
 θαυλι, καίσαρί σοι δὲ παρασῆ
 ναι. καὶ ἂν κηχάριδά σοι ὁ θεὸς
 πάντας τοὺς πλείονας μετὰ σοι.
 διὸ ἰδθυμῆτε ἀνδρείς. πιστεύω
 γὰρ τῆ θεῶν, ὅτι ἔσται καὶ ὁρ
 φέσθαι

niti uento, data naue flatibus
 ferebamur. In insula autē qua
 dam deuēcti quae uocatur Clau
 da, uix potuimus obtinere scē
 pham. Quae sublata aduicē
 utebantur, subcingentes nauē
 timētes ne in Syriam inciderēt,
 demisso uase, sic ferebatur. Quā
 aut uebemēti tempestate iacta
 remur, sequenti die iactum fere
 rūt, ac tertio die nostris manibus
 armamenta nauis proiecimus.
 Porro neque sole neque sideribus
 apparentibus ad cōplures dies,
 et tempestate non exigua im
 minente, iam ablata erat spes
 omnis salutis nostrae. Quam
 autem multa iam esset inedia,
 tunc stans Paulus in medio cor
 rum, dixit: Oportebat quidem
 ὁ uiri, audito me non saluare
 Creta, nec accersere nobis in
 ueritiam hanc et iacturam. Ex
 nunc horrore, ut bono animo si
 tis. Iactura enim anima nul
 la erit ex uobis, sed tantum na
 uis. Astutit enim mihi hac no
 cte angelus dei cuius sum ego,
 quem et colo, dicens. Ne ti
 meas Paule, Caesari te opor
 tet sisti. Et ecce donauit tibi
 deus omnes qui nauigāt tecum,
 propter quod bono animo esote
 uiri. Credo enim deo quod sic erit
 quae uolūt.

ΑΚΤ. ΑΡΟΣΤ.

ἢ προσελάμην, ἐπιθεὶς τὰς
 χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. τότε
 ἐργυνομένους ἢ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχον
 τὸν ἀδυναμία ἐν τῇ νόσῳ, προ-
 σέχοντες ἢ ἰεραπύοντο, οἱ καὶ
 πολλὰς τιμὰς ἐτίμησαν ἡμᾶς,
 καὶ ἀναγομένους ἐπίδυντο τὰ
 πρὸς τιμὴν χρεῖαν. μετὰ δὲ ἔξ
 μῶνας ἀνύχθημην ἐν πλοίῳ πα-
 ραρχεμακίῳ ἐν τῇ νόσῳ, ἀλι-
 ξανδρίῳ παρασήμερον διοσίου-
 ροῖς. ἢ καταχθίντες ἐς συρακί-
 στας ἐπιμείναμεν ἡμέρας ἑξῆς.
 ἴδμεν πόρην ἔχοντες λιανὴν ἰσα-
 μὴν εἰς ῥήγιον, ἢ μετὰ μίαν ἡμέ-
 ραν ἐργυνομένου νότου, δούτι-
 γῶν ἢ ἔλθομεν εἰς ποτιόλους, οὗ
 ἐγγόντες ἀδελφοὺς, παρακλήθη-
 μὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμείναι ἡμέρας
 ἑπτὰ, ἢ οὕτως εἰς τιμὴν ῥώμην ἢ ἔ-
 λθομεν. ἔπειτα οἱ ἀδελφοὶ ἀ-
 νούσαντες τὰ πόρῃ ἡμῶν Ἐβύλ-
 δου εἰς ἀπάντησιν ἡμῶν, ἄχρῃς
 ἀππίου φόρου, ἢ φιλῶν ταβέρ-
 νων. οὗς ἰδὼν ὁ παῦλος ἐχάρη
 εἶπας τῷ θεῷ, ἰλαθὲ δάρο. ὅ-
 τι ἢ ἔλθομεν εἰς ῥώμην, ὁ ἰνα-
 τόνταρχος παρέδωκε τοὺς δού-
 μίους τῷ στρατοπεδάρχῃ. τῷ δὲ
 παύλῳ ἐπεφάση μὲν ἐν κατ' ἑ-
 αὐτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν
 στρατιώτῃ. ἐγένετο ἢ μετὰ ἡμέ-
 ρας ἑξῆς, συνακαλίσατο ἢ παῦ-
 λον τοὺς ἄρχοντας τῶν ἰουδαίων
 πρώτους.

& quum orasset, imposuisset
 ei manus, sanauit eum. Hoc igno-
 tur factum, ceteri quoque qui habe-
 bant infirmitates in insula, acc-
 cedebant, & sanabantur: qui
 etiam multis honoribus nos hono-
 rauerunt, & soluentibus im-
 posuerunt que necessaria erant.
 Post menses autem tres nau-
 uigauimus in naui Alexandria-
 drina, que in insula huiusmodi
 erat, cui erat insigne Castor &
 Pollux. Et quum uenissetis
 Syracusas, mansimus triduo.
 Inde circumlegentes deueni-
 mus Rhegium, & post unum
 diem afflante auro, postmodum
 uenimus Puteolos: ubi repe-
 ritis fratribus, rogati sumus ma-
 nere apud eos dies septem, &
 sic uenimus Romam. Et in-
 de quum audissent fratres de
 nobis usque ad Appij forum
 ac tres Tabernas. Quos quum
 uidisset Paulus, gratias agit
 deo, sumpsit fiduciam. Quum
 autem uenissetis Romam,
 centurio tradidit unctis prin-
 cipi exercitus. Permissum est
 autem Paulo ut maneret salus
 cum custodiente ipsum mili-
 te. Post tertium autem diem
 conuocauit Paulus Iudaeorum
 primores.

Σ Λ Ρ Υ Τ ΧΧVΙΙΙ.

πρώτοι, σωτηριούχων ἢ χυτ, ἰλα
 ρη πρὸς αὐτοὺς. ἄνδρες ἀδελφοί
 ἡμεῖς δὲ μὴ γινώσκοντες τῶ
 λαῷ ὅ τῳ ἴδου τοῖς πατράσι
 ἡμῶν ὅτι ἱεροσολύμων παρι
 ἔδωκε τὰς χεῖρας τῶν ῥωμαί
 ων, οἱ τινὲς ἀναγκάσαντες με, ἵ
 να ἵκωμαι ἀπολόσασθαι, διὰ τὸ μη
 εἶναι μίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρ
 χου ἐν ἡμῶν. ἀντιλεγόντων δὲ
 τῶν ἰουδαίων, ἠναγκάσθη ἑπι
 κάλεσθαι ἡλιασαρχ, ὅπως τὸ
 ἴδιον μου ἔχωμι τι ἠάτη γενη
 σαι. διὰ ταῦτα ἔν τῳ αἰτίῳ
 παρὲς ἡμᾶς, ἰδὼν ἡγεῖ
 ῖν ἡμεῖς ἀποδοῦναι. ἐν τῷ γὰρ ἰδ
 ῶν ἡμεῖς ἱεροσολύμων ἄλυσιν ταύ
 τῳ πρὸς ἡμᾶς, οἱ δὲ πρὸς αὐ
 τὸν ἔπεισαν. ἡμεῖς δὲ γράμματα
 πρὸς ἡμᾶς ἐπέσταλμα ἀπὸ τοῦ
 ἰουδαίου, ὅτι παραγγέλλεται τις
 ἀλλοτρίων ἀπὸ γαλιλῆ ἢ ἰδα
 λίας, ὅτι πρὸς σου ὠνεηρόν. ἄξι
 οῦν ἡμεῖς ἵνα παρὰ σου ἀνῆσθαι ἀφρο
 νίᾳ, πρὸς ἡμᾶς γὰρ ἰδὼν αἰτίῳ
 τῶν ἡμεῖς γινώσκοντες ἔστιν ἡμῶν, ὅτι
 παρὰ ἡμᾶς ἀντιλεγόντες. ταξάμε
 ντες αὐτῶν ἡμᾶς, ἤκουσεν πρὸς
 αὐτὸν εἰς τὴν ἑξῆς πλείονες,
 ἢ ὅτι διὰ τοῦ διαμαρτυρηθέντος
 τῶ βασιλέως ἡμεῖς, πείθων
 τὸ αὐτὸ τὰ πρὸς ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ
 ἰουδαίου μάλιστα ἢ τῶν προφητῶν,
 ἢ ἐν ἡμῶν ἡμεῖς ἰσχυροί. ἢ οἱ ἡμεῖς
 ἀπὸ τοῦ ἰουδαίου ἰσχυροί.

primores . Quumq̄ uenissent
 dicebat eis: Ego, uiri fratres,
 quum nihil fecerim aduersus
 plebem, aut instituta maio
 rum, iustus ab Hierosoly
 mis traditus sum in manus
 Romanorum: qui quum exa
 minassent, uoluerunt me di
 mittere, eo quod nulla esset
 causa mortis in me. Sed con
 tradicentibus Iudais, co
 actus sum appellare Cæsa
 rem, non quasi habeam de quo
 gentem meam accussem. Pro
 pter hanc igitur causam ad
 uocauī uos, ut uiderem et allo
 querer. Propter spem enim
 Israëlīs catena hac circunda
 tus sum. At illi dixerunt
 ad eum: Nos neque literas ac
 cepimus de te & Iudæa, neq̄
 adueniens aliquis fratrum nun
 ciavit, aut locutus est aliquid
 de te mali: Volumus autem ex
 te audire quæ sentias. Nam
 de secta ista, notum est nobis,
 quod ubique ei contradicitur.
 Quum consiluiissent autem il
 li diem, uenerunt ad eum in bo
 spitium complures, quibus ex
 ponebat testificans regnū dei,
 suadensq̄ eis de Iesu ex lege
 Mosi & prophetis, & mansit
 usq̄ ad ue speram. Et quidam
 credebant

ΑΚΤ. ΑΠΟΣΤ.

ἠπάδοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ ἃ ἠπίσταν. ἀσύμφωνοὶ ἃ ἴσως πρὸς ἀλλήλους, ἀπειλούντο, ἀπόντες ἃ παύλας ῥήμα ἔμ. ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ ἡσαΐου ἃ προφήτου πρὸς τὸς πατέρας ἡμῶν, λέγον. πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ εἰπέ. ἀκοῆ ἀκούετε, καὶ ἢ μὴ σωῆτε, καὶ βλέποντες βλέπετε, καὶ οὐ μὴ ἴδωτε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία ἃ λαὸς τὸς, καὶ τοῖς ὤσι βαρύνθη ἡ σκευή, καὶ τὸς ἔφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμυσσεν, μή ποτε ἴδωσι τοῖς ἔφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὤσι ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ σωῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἴσωμαι αὐτούς. γινώσκοντες ἔμ ἔγω ὑμῖν, ἔτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεισάλη τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούοντες. καὶ ταῦτα αὐτῷ ἀπόντες ἃ, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζητήσιον. ἔμενε ἃ ἃ παύλας δικτῆσαν ὅλην ἡμετέραν νύκτα. καὶ ἀπεδίχητο πάντας τὸς ἀσποροβελύους πρὸς αὐτῷ, ἡμετέρας πλὴν βασιλέων ἃ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ ὁρῶντες ἃ ἡμετέρου ἡμετέρου μετὰ πάσης παρρησίας ἡμετέρου.

credebant his quae dicebantur, quidam uero non credebant. Quumq̄ inter se non essent concordēs, discedebant, ubi dixisset Paulus unum uerbum: Bene spiritus sanctus loquutus est per Hesaiam prophetā ad patres nostros, dicens: Vade ad populum istum, & dic: Auribus audietis, et non intelligetis, & uidentes uidebitis, et nō perspicietis. In crassatū est enim cor populi huius, & auribus grauius audierunt, et oculos suos compesserunt: ne quando uideant oculis, et auribus audiat, & corde intelligant, & conuertantur & sanem eos. Notū ergo sit uobis, quod geētibus nūsum est hoc salutare dei, & ipsi audiēt. Et quū haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei, multā habentes inter se disceptationem. Mansit autem Paulus biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad ipsū, praedicans regnum dei, ac docens quae sunt de domino Iesu, cum omni fiducia, nemine prohibente.

ΠΡΑΞΕΩΝ
ΤΕΛΟΣ.

ACTORVM
FINIS.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Romanos.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΠΑΥΛΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΑΡΧΕΡΕΙΟΝ ΔΕΙΟΥ, Ο ΠΡΟΚΗΡΥΣΣΑΤΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΑΥΤΩ ΕΝ ΓΡΑΦΑΙΣ ΑΓΙΑΙΣ, ΩΣΤΙ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ, ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΝ ΣΠΕΡΜΑΤΙ ΔΙΑΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ, ΤΟ ΔΕΙΔΙΝΤΟΝ ΤΗΣ ΔΕΙΣ ΕΝ ΔΥΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑ ΑΓΙΟΥΝΟΣ, ΕΞ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΜΕΛΗ ΧΑΡΙΤΩΣ ΚΙ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΕΙΣ ΤΩ ΑΝΟΛΩ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΕΝ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΘΝΟΙΣ, ΟΠΙΣΤΟΝ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΝ ΟΙΣ ΕΣΤΙ ΚΙ ΗΜΕΙΣ, ΚΑΤΑ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΓΑΠΗΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, ΧΑΡΙΣ ΗΜΙΝ Η ΕΙΡΗΝΗ ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ Η ΚΥΡΙΑΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΠΡΩΤΟΝ ΜΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ, ΔΙΑ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΟΠΙΣΤΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΗΜΩΝ, ΟΤΙ Η ΠΙΣΤΙΣ ΗΜΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΟΝ ΕΝ ΟΛΩ ΤΩ ΚΟΣΜΩ. ΜΕΤΕΤΕ ΓΑΡ ΜΕ ΕΣΤΙΝ Ο ΘΕΟΣ, ΕΝ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΜΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΑΓΓΕΛΙΩ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ, ΩΣ ΑΠΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΜΕΝΕΙΝ ΗΜΩΝ ΤΟΙΣ ΠΑΝΤΟΤΕ ΑΔΙ ΤΩ ΠΡΟΣΟΥΧΩΝ ΜΟΥ, ΔΕΙΔΕΙΝ ΤΟ ΕΙΠΩΣ Η ΔΕΙΝ ΤΟΤΕ ΤΗΣ ΔΕΙΣ ΕΝ ΤΩ ΔΙΔΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΕΙΣ

Ο ΑΡΧΕΡΕΙΟΝ Α.

Paulus servus Iesu Christi, uocatus ad munus apostolicum, segregatus in euangelium dei, et ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis, de filio suo qui genitus fuit ex semine David secundum carnem, qui declaratus fuit filius dei cum potentia, secundum spiritum sanctificationis, ex eo quod resurrexit a mortuis Iesus Christus dominus noster, per quem accepimus gratiam ac munus apostolici functionis, ut obedatur fidei inter omnes gentes, super ipsius nomine, quorum de numero estis et uos, uocati Iesu Christi. Oibus qui Romae estis dilectis dei, uocatis sanctis, gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Primum quidem gratias ago deo meo pro Iesum Christum super omnibus uobis, quod fides uestra annuntiatur in toto mundo. Testis enim mihi est deus, quem colo spiritu meo in euangelio filij ipsius, quod inde sinceriter mentionem uestri faciam semper in precibus meis, orans si quo modo tandem aliquando prosperum iter contingat uolente

Ii d.o

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

Ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιπο
 θῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τίμιτα δῶ
 χάρισμα ὑμῶν τῶν σωματικῶν, ὃ
 τὸ φερὲν ἔχεται ὑμᾶς. τοῦτο δὲ
 ἔστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῶν
 διὰ τοῖς ἐν ἀλλοδαποῖς πίστεως
 ὑμῶν τε καὶ ἐμῶν. ὃ δὲ πάλιν ὑμᾶς
 ἀγνοῦν ἀδελφοί, ὅτι πολλὰν
 προσέμενον ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, καὶ
 ἐκπορεύσασθαι ἄξει ἔτι δεῦρο, ἵνα παρ
 πόρτινα σχῶ καὶ ἐν ὑμῶν, καθὼς
 καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἐθνισιν. Ἄλλου
 σί τε καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε καὶ
 ἀνοήτοις, ὁφθαλμῶν ἐμῶν. ἔτι τὸ
 λιγὸν ἐμῶν, πρὸς ὑμῶν, καὶ ὑμῶν τοῖς
 ἐν ῥώμῃ ἐναγγελίσασθαι. οὐ γὰρ
 ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγελίζεσθαι τῶν
 χειρῶν. δυνάμεις γὰρ θεοῦ ἔστιν
 εἰς σωτηρίαν πάντων τῶν πιστεύον
 τιν ἰσραὴλ τε πρῶτον καὶ ἑλλήνων.
 δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῶ ἀ
 ποκαλύπτῃ ἐν πίστει ὡς πί
 στις. καθὼς γέγραπται. ὃ ἡ δικαιο
 σύνη ἐν πίστει ἰσχυρῆ. ἀποκαλύ
 πται γὰρ ἔργη θεοῦ ἀπὸ οὐρανοῦ,
 ἐπὶ πάντων ἀσέβων, καὶ ἀδικῶν
 ἀνθρώπων, τῶν τῶν ἀλύθων ἐν ἀ
 δικίᾳ κατεχόντων. διότι τὸ γνω
 σθὲν ἔτι θεοῦ, φανερόν ἔστιν ἐν αὐ
 τοῖς. ὃ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφάνη
 σι. τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτῶν, ἀπὸ κτί
 σις κόσμου τοῖς νοήμασι νοέ
 μων καθορατῶν, ἢ ἵτι ἀίσιος αὐτῶν
 δόξα καὶ θεότης, οἷς τὸ ἀνα
 κινεῖται

deo, ut ueniam ad uos. Desidero
 enim uidere uos, ut aliquod im
 ptiar uobis donū spirituale, quo
 confirmemini: hoc est, ut commu
 nem capiam consolationē in uos
 bus, per mutuam fidem, uestram
 simul & meam. Nolo autē uos
 ignorare fratres, quod scire pro
 posuerā uenire ad uos, licet ex
 peditus fuerim ad hunc usq; diē,
 quo fructum aliquem habere in
 ter uos quoq; quemadmodum &
 inter reliquas gentes. Grecis si
 mul & barbaris, eruditissimis
 ac rudibus, debitor sum uobis
 tū in me est, paratus sum uobis
 quoq; qui Romae estis, euāgeliz
 are. Nō enim me pudeat euan
 gelij Christi. Potētia siquidem
 est dei, ad salutē omni credenti. In
 deo primū simul & Graeco. In
 stitia enim dei per illud patet ex
 fide in fidē: sicut scriptū est: In
 fides autē ex fide uicturus est. Pa
 tā fit. n. ira dei de caelo aduer
 sus omnē impietatē et iniustitiā
 hominū, qui ueritatē et iniustitiā
 detinent: propterea q̄ id q̄ de deo
 cognosci potest, mani festū est in
 illis. Deus. n. illis pate fecit. Sin
 tē quae sunt inuisibilia illius, ex
 creatiōe mūdi, dū p̄ opera uicelli
 gūtur, p̄uidētur, ipsaq; aeterna ei
 us potētia ac diuinitas, in hoc ut
 sint

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τῶν, ποιεῖν τὰ μὴ λαθύνοντα,
 περιπληρωμένους πάσης ἀδικίας,
 πορνείας, πονηρίας, πλεονεξίας, κα-
 κίας, μετὰς φόβου, φόβου, ὀφείδους,
 δόλου, κακουργίας, ψευδιστῶν κα-
 ταλάλους, διστυγείας, ὑβριστῶν,
 ὑπερηφάνους, ἀλαστώνας, ἰφσυρι-
 τῶν σαρκῶν, γονεῦσι ἀπειθεῖς, ἀ-
 σιωπῆτες, ἀσωπῆτες, ἀσέβητοι,
 ἀσπόνδους, ἀνελεημένους. οἱ τι-
 νες ἐπὶ τὸ δίκαιωμα τῆς θεῆς ἐπιγνῶ-
 ντες ὅτι οἱ τὰ ἴδια αὐτὰ πράσσον-
 τες, ἀξιοί θανάτου εἰσιν, ὁ μόνον
 αὐτὰ ποιεῖσιν, ἀλλὰ ἢ σωθῶ-
 σθαι οὐκ οἴονται τοῖς πράσσουσι.

2 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὁ ἄν-
 θρωπος, πᾶς ὁ κρινώμ. ἐν ᾧ γὰρ
 κρίνεις τὸν ἑτέρον, σιαντὸν λα-
 ταν κρίνεις. τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις
 ὁ κρινώμ. οἰδία μὲν ἦ ὅτι τὸ κρι-
 μα τῆς θεοῦ ὅστις λατὰ ἀλήθειαν
 ἰδὲ τοὺς τὰ ἴδια αὐτὰ πράσσον-
 τας. λογίζῃ ἢ τῶτο. ὦ ἄνθρωπε ὁ
 κρινώμ τὸς ἴα ἴδια αὐτὰ πράσσον-
 τας, καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἰν-
 φώξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ
 πλάτῃ τῆς χρηστότητος αὐτῆς, καὶ τῆς
 ἀνοχῆς, καὶ ἂν μακροθυμίας κα-
 ταφρονῆς, ἀγνωστῶν, ὅτι τὸ χρη-
 στὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε
 ἀγῆ; κατὰ ἢ ἢ ἢ σκληρότητά σε,
 καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυ-
 ρίζεις σιαντῶ ὀργῶν ἐν ὑμῶν ὀρ-
 γῆς, καὶ ἀποκαλύψεις δικαιοσυ-
 νίαν

mentē, ut facerēt que non cōue-
 niebat: repleti omni iustitia, scot-
 tatione, uersutia, auaritia, mali-
 tia, pleni inuidia, cedes, cōtētor-
 ne, dolo, malis prœditi moribus,
 susurrone, obtreclatores, dei oso-
 res, cōtumeliosi, elati, gloriosi, ex-
 cogitatores malorū, paritibus im-
 morigeri, expertes intelligētia,
 pactorū haudquaq̄ tenaces, alle-
 ni à charitatis affectu, ne scij fa-
 deris, immisericordes: qui quū dei
 iustitiā nouerūt, nepe q̄ ij qui ta-
 lia faciunt, digni sint morte, non
 solum ea faciunt, uerumetiam
 assentiuntur ijs qui faciunt.

Quapropter inexcusabilis es ὁ
 homo, quisquis es qui iudicas.
 Nam hoc ipso quod iudicas al-
 terum, te ipsum condemnas. Et
 idem enim facis, tu qui iudicas.
 Scimus autem quod iudiciū dei
 est secundum ueritatem aduersus
 eos qui talia agunt. Cogitas au-
 tem hoc, ὁ homo qui iudicas eos
 qui talia faciunt et facis eundem
 quod tu suffugies iudiciū dei.
 Aut diuitias bonitatis illius
 ac tolerantie lenitatis q̄ contem-
 nis, ignorans quod bonitas dei
 ad pœnitentiam te inuitat. Sed
 iuxta diuitiam tuam & cor tœ-
 nitere nescium, colligit tibi ipsi
 irā in die iræ, quo patefice iustiti-
 am iudicium

ROM. CAP. II.

iudiciū dei, qui redditurus est uni
 cuiq; iuxta facta sua: his quidem
 qui perseverantes in benefaciēdo,
 gloriā et honorē et immortalita
 tē quaerunt, vitā aeternā: his, uero
 qui sunt cōtentiosi et qui ueritati
 quidē nō obtēperant, sed obtē
 perant iniustitiā, uētura est indi
 gnatio et ira, et afflictiō et an
 xietas aduersus omnem animam
 hominis perpetrantis malum, Iu
 daii primum simul et graeci: glo
 ria uero et honor et pax omni
 operanti bonum, Iudaeo primum
 simul et graeco. Non enim est
 personarū respectus apud deum.
 Quicumq; enim sine lege peccauē
 runt, sine lege et peribunt: et
 quicumq; in lege peccauerunt, per
 legem iudicabuntur. Non enim
 qui audiunt legē, iusti sunt apud
 deū: sed qui legem factis expri
 munt, iusti habebuntur. Nā quō
 gētes quae legē nō habēt, natura
 quae legis sunt, fecerint: eae le
 gem non habentes, sibiipsis sunt
 lex, qui ostendunt opus legis scrī
 tū in cordibus suis, simul atte
 stante illorum conscientia, et co
 gnationib. inter se accusantibz
 aut etiam excusantibus in eo
 die, quum iudicabit dominus oc
 culta hominū, iuxta euangeliū
 meū p̄ Iesu christū. Ecce tu Iu

I i iij datus co-

δικαιού του θεού, ὅς ἀποδώσει ἰνα
 τῶν κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶ, τοῖς μὲν
 κατὰ νόμον ἔργον ἀγαθοῦ
 δέξαν ἢ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζυ
 τῆς αἰωνίου. τοῖς δὲ ἄ
 ἔργων, καὶ ἀπειθοῦσι μὴ τῇ ἀ
 δικίᾳ, πειθομένους ἢ τῇ ἀδι
 κίᾳ, θυμῶς, ἢ ἔργῳ, θλίψις, ἢ τῆ
 νικηρία, ἠδὲ πᾶσαν ψυχὴν ἀν
 ἴστου ἢ κατ' ἔργον τὸ κα
 κῶν, ἰουδαίου τε πρώτου ἢ ἔλ
 λῶν. ὁ δὲ ἔξ ἀδίκῃ, ἢ τιμῆ, ἢ εἰρή
 νῃ πάντι τῶ ἔργων κατὰ τὸ ἀ
 γαθόν, ἰουδαίου τε πρώτου ἢ ἔλ
 λῶν, καὶ γὰρ ὅστι προσωπολυψία
 παρὰ τῷ θεῷ, ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἢ
 νόμον, ἀνόμως ἢ ἀπολύθη. καὶ
 ἰσχυρὸν νόμον ἢ μαρτυροῦν, διὰ νόμου
 ἠδικήσαντες. οὐ γὰρ οἱ ἀνομοῦτε
 ἢ νόμου δικαιοὶ παρὰ τῷ θεῷ,
 καὶ οἱ ποιῶνται τὸ νόμου δικαιο
 ῦσαντες. ὅτι ἂν γὰρ ἴδον τὰ μὴ νό
 μῳ ἔχοντα, φύσιν τὰ τοῦ νόμου
 καὶ ἴσται νόμον μὴ ἔχοντες ἐ
 ν αὐτοῖς ἴσται νόμος, οἵτινες ἐν δίκῃ
 πάντι τῶ ἔργον τὸ νόμου γραπτῶν
 ἐν τῆς καρδίας αὐτῶν συμ
 μαρτυροῦσιν αὐτῶν ἢ σωμα
 τῶν, ἢ μεταξὺ ἀλλήλων τὸ
 ἀλλήλων κατ' ἔργον, ἢ καὶ
 καταγομῶν, ἐν ἢ μὴ ὅτι
 κατὰ ὁ θεὸς τὰ κρυπτά τὸ ἀν
 ἴστου κατὰ τὸ εὐαγγέλιον με
 νῶν καὶ ἰουδαίου καὶ ἔλλῶν
 καὶ ἰουδαίου καὶ ἔλλῶν

et un-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἰπνομαΐη, καὶ ἰπαναπαύη τῶ
 νόμου, καὶ ἰαυχᾶσαι ἐν θεῷ, καὶ
 γινώσκεις τὸ θελημα, καὶ δονιμά
 ζεις τὰ διαφθέρντα κατηχού-
 μηθ' ἐν τοῦ νόμου, ὡς ποίθας
 τε σεαυτὸν ὀδύζον εἶναι τυφλῶν,
 φῶς ἔν σοφία, παρὸν τῶν ἀ-
 φθέρων, διδάσκαλον νηπίων,
 ἔχοντα τῶν μέσσοισι γνώσεως,
 καὶ ἔ ἀληθῆς ἐν τῷ νόμῳ. ὁ οὖν
 διδάσκων ἔσθω, σεαυτὸν ἔ δι-
 δάσκεις, ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτῃ
 κλέπτῃς, ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν,
 μοιχεύεις, ὁ βλαπτεύων μὴ
 εἰδωλα, ἰδοσουλαῖς. δε ἐν νόμῳ
 κηρύττειν, διὰ τὴν παραβάσεως
 ἔ νόμου ἔ ἐν ἀτιμάζεις. τὸ γὰρ
 ὄνομα ἔ θεῷ δι' ὑμᾶς βλασφη-
 μῆθ' ἐν τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγρα-
 πται. πριτομὴ γὰρ γὰρ ὄφελος, ἰὰν
 νόμου παράσεως. ἰὰν ἔ παραβά-
 τος νόμου ἔς, ἢ πριτομὴ σε ἀρο-
 θυσία γέγραπται. ἰὰν ἔν ἢ ἀροθυ-
 σία τὰ δικαιοῦματ' ἔ νόμου φυ-
 λάσθαι, ὅχι ἢ ἀροθυσία αὐτὸν εἰς
 πριτομὴν λογιθῆσθαι; καὶ κρινεῖ
 ἢ ἐν φύσει ἀροθυσία. τὸν νό-
 μου τηρῶσα, ὅτι τὸν διὰ γράμ-
 ματος καὶ πριτομὴς παραβάτῳ
 νόμου; οὗ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ ἰου-
 δαῖθ' ἔστιν. ὁ δὲ ἢ ἐν τῷ φανερῷ
 ἐν σαρκὶ πριτομὴ, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
 κρυπτῷ ἰουδαῖθ', καὶ πριτομὴ
 καρδίας, ἐν πνεύματι ἔ γράμ-
 ματι.

daus cognominaris, et acquiescis
 in lege, et gloriaris in deo, et
 nosti uoluntatem, ac probas exi-
 ma, institutus ex lege, confidens
 teipsum ducere esse caecorum, lumē in
 tenebris uersantium, eruditorē in-
 pientium, ductorem imperitorum,
 habentē formā cognitōis ac uerit-
 tatis per legē: quod igitur doces alios
 teipsum nō doces: qui praedicas nō ad-
 furādū, furaris: quod dicis nō adul-
 terādū, adulteriū cōmittis: quae ex
 ecratis simulacra, sacrilegiū ad-
 mittis: qui de lege gloriaris, per
 legis transgressiōnē deū debone-
 stas. nā nomē dei propter uos me-
 le audiuit iter pētes: quemadmo-
 dū scriptū est. Nā circūcisio qui
 de prodest, si legē seruaueris, quod si
 transgressor legis fueris, circūci-
 sio tua i praepitiū uersa est. Et
 ergo si praepitiū iustificatiōis le-
 gis seruaueris, nōne praepitiū il-
 lius per circūcisioē imputabitur, et
 iudicabit quod est ex natura praepi-
 tiū, si legē seruaueris, te qui per li-
 terā et circūcisioē transgressores
 legis? Nō is qui in manifesto Iu-
 daeus sit, Iudaeus est: nec ea quae
 in manifesto sit carnis circūcisio,
 circūcisio est: sed qui in occulto
 Iudaeus fuerit, is Iudaeus est:
 et circūcisio cordis, circūci-
 sio est, quae seipsum constat, non li-
 tera

ROM. CAP. III.

καὶ ὁ ἴσχυρὸς ἐκ δὲ ἀνθρώ-
πων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Τὴν οὖν τὸν ὁρίσασθαι τὸν ἰου-
δαϊστικὴν ἢ ὠφέλιμα ἢ ὁρί-
σασθαι, πολλὰ κατὰ πάντα πρό-
τιμον, πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι ἐπι-
τάσσεται τὰ λόγια τοῦ θεοῦ.
τὴν γὰρ ἐπίσημα ἴσχυρως, μὴ ἢ ἀ-
πίστια αὐτῶν πῶς ἴσχυρως ἢ θεῶ
καταργήσονται; μὴ γίνωτο. γινώσκω
ὅτι θεὸς ἀληθὴς, πᾶς ἢ ἀνθρώ-
πων ψεύστης, καθὼς γέγραπται,
καὶ ἂν δικαιοδῆς ἐν τοῖς λό-
γοις, καὶ νικῶσθε ἐν τῷ κρίνε-
σθε. καὶ ἢ ἡ ἀδικία ὑμῶν, δι-
καίμων ὁ νόμος σωθήσεται, τί ἐ-
πίσταν; μὴ ἀδικῶ ὁ θεός, ὁ ἐπι-
τάσσων πῶς ὁ γλύξαι κατὰ ἀνθρώ-
πων λέγω. μὴ γίνωτο. ἰσχυρως
καὶ ἰσχυρως ὁ θεός τὸν ἰσχυρως;
ἢ ἢ ἀλλ' ὁ θεὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἰ-
σχυρως; ἢ ἰσχυρως ἐπι-
τάσσων αὐτοῦ, τί ἐπι-
τάσσων ἀμαρτανλὸς λέγειν; καὶ
καὶ ἰσχυρως βλασφημῶμεθα, καὶ
καὶ ἰσχυρως φασὶν τινὲς ἡμᾶς λέγειν.
καὶ ἰσχυρως τὰ λαλῶν, ἵνα ἰσχυρως
καὶ ἰσχυρως. ὡς τὸ λέγειν ἐν δι-
καίμων. τί οὖν ὁ ἰσχυρως; ἢ ἰσχυρως
καὶ ἰσχυρως. πρῶτον ἰσχυρως γὰρ ἰσχυρως
καὶ ἰσχυρως τὴν καὶ ἰσχυρως πάν-
τας ἐπ' ἀμαρτῶν ἔσθαι, κα-
θὼς γέγραπται. ἐπι-
τάσσων, οὐκ ἰσχυρως, οὐκ ἰσχυρως
σωθῶν,

tera: cuius laus non ex homini-
nibus est, sed ex deo.

Quid igitur habet in quo præ-
cellat Iudæus? aut quæ utilitas
circūcisionis? Multū per omnē
modum. Nam primū quidem il-
lud, quod illis cōmissa sunt ora-
cula dei. Quid enim si quidā fue-
runt increduli? Num increduli-
tas illorum, fidem dei faciet irri-
tā? Absit. Imò sit deus uerax,
omnis autē homo mendax. Quē
admodum scriptum est: *Ue iusti-
ficeris in sermonibus tuis, et um-
cas quum iulicaris. Quod si in-
iusticia nostra, dei iusticiā com-
mēdat, quid dicemus? Num in-
iustus deus, qui inducat irā. Hu-
mano more loquor. Absit. Nā
quomodo iudicabit deus mundū?*
Etenim si ueritas dei, per meū
mendaciū excellit in gloriā ip-
sius, quid posthac & ego ueluti
peccator iudicor? Ac non po-
tius e quemadmodum de nobis ma-
le loquuntur, & sicut quidam a-
iunt nos dicere) faciamus mala,
ut ueniant bona: quorum dam-
natio iusta est? Quid igitur præ-
cellimus eos? Nullo modo. nam
ante causas redditis ostēdimus et
Iudæos & græcos cōs peccato
esse obnoxios: sicut scriptū est:
Nō est iustus, ne unus quidē: nō est

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

αυτων, εν εστιν ο ενσητων τον
 διον. παντες δεκλιναν, αμα η
 χραιδισαν, εν εστιν πωριων χρη-
 σιματα, εν εστιν ως ενος. ταφος
 ανωγωνιδι. ο λαρυγξ αυτων,
 ταις γλωσσαις αυτη εδοκισσαν.
 ιδεσ αποιδωυ υπο τα χειλυ αυ-
 των. ων το σωμα αρρεσ ηγει πι-
 ηριας γυμει, δεξαισ οι ποδις αυτη
 εν χυαι αιμα. συνριμμα, η τα-
 λαιπωρια εν ταις οδοις αυτη, η
 οδον ερλιωσ ουν ενωσαν. ουν
 εστι φοβη. θεου απεναντι τ εφ-
 θαλωρ αυτων. οιδαμην η, ετι
 οσα ο νομ. λεγα, τοις εν τω νο-
 μω λαλει, ινα παρ σωμα φρα-
 γη, η υποδινη. γινεται παρ ο
 υδωμ. τω δεω. διοτι δε φργωρ
 νομω ον δικαιοδυσεται πασα
 σαργξ ενωπιω αυτη. δια το νομω
 επιγνωσις αμαρτιας. νυω η χω-
 ρις νομω δικαιοσυνη δεσ πεφα-
 νηρωτη, μαρτυρμελυ υπο η νο-
 μω η τ προφητη. δικαιοσυνη η
 δεσ δια πιστωσ ιουδ χειτδ εις
 παντας, η υδι παντασ τδσ πι-
 στωντασ. ε γαρ δεσ διασολη.
 παντισ το ημαρτωμ, η υστρεν-
 ται ελ δεξωσ η θεου. δικαιο-
 μωνοι δωριαμ τη αυτου χαριτι,
 δια ελ απολυρωσιωσ τ εν χει-
 τω ιουδ, ομ προεθετο ο δεσ ελα-
 τρηριωμ, δια τ πιστωσ εν τω αυ-
 τω αιματι, ισ εν δεξιμ τ δικαιο-
 συ υωσ

qui intelligat, non est qui exquirat
 deum: omnes deflexerunt, simul in-
 utiles facti sunt: non est qui exerceat
 bonitatem, non est usque ad uentrem
 Sepulchrum apertum guttur eorum,
 linguas suis ad dolum usque sunt, uenerunt
 in aspidem sub labijs eorum. Quorum
 os execratione & amaritudine ple-
 num est: ueloces pedes illorum ad ef-
 fundendum sanguinem. Conuicio &
 calamitas in uis eorum, & uis pe-
 cis non cognouerunt. Non est timor
 dei coram oculis eorum. Scimus autem
 quod quaecumque lex dicit, his qui
 in lege sunt dicat: ut omne os ob-
 turetur: & obnoxius fiat reus
 mundus deo: propterea quod ex operi-
 bus legis, non iustificabitur omnis
 caro in conspectu eius: per legem
 enim agnitio peccati. Nunc uero
 absque lege iustitia dei manifestata
 est, dum comprobatur testimonio
 legis ac prophetarum. Iustitia uero
 dei per fidem Iesu Christi in
 omnes & super omnes qui cre-
 dunt. Non enim est distinctio. Om-
 nes enim peccauerunt, ac de-
 stituuntur gloria dei. Iustifi-
 cantur autem gratis per illius
 gratiam, per redemptionem, quae
 est in Christo Iesu, quem pro-
 posuit deus reconciliatorem per
 fidem, interueniente ipsius san-
 guine ad ostensionem iusti-
 tiae suae,

ROM. CAP. IIII.

ἐπι αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνομίαν
 τὴν προγεγονότων ἁμαρτημάτων
 αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνομιᾶς τοῦ θεοῦ, πρὸς
 τὸ δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἵνα
 τὴν νόμον αὐτοῦ, ἵνα τὸ εἶναι αὐτοῦ δι-
 καιοσύνη, δικαιοσύνη τὴν ἰσχυροῦς δι-
 καιοσύνης. καὶ ἵνα ἡ λαὸς ἰσχυροῦς δι-
 καιοσύνης. διὰ τοῦ νόμου, τῶν
 ἰσχυροῦς, ἀλλὰ διὰ νόμου πί-
 στως. καὶ ἵνα ἡμεῖς οὖν πίστεως δι-
 καιοσύνης ἀνευνομίας χωρὶς ὄρ-
 γων νόμου. ἢ ἵνα διακρίνω ὁ θεὸς μὴ
 νομοῦ καὶ ἵνα ἵδωμεν; καὶ ἵνα ἵδ-
 ωμεν ἵνα πᾶς ὁ θεὸς, ὁ δὲ δικαιοῦ
 νόμου πρὸς τὸ μὴ ἰσχυροῦς, καὶ ἵνα
 ἰσχυροῦς διὰ τὴν πίστεως. νό-
 μου ὄρ γὰρ καταργηθῆναι διὰ τὴν πί-
 στως, καὶ ἵνα γινώσκω, ἀλλὰ νόμου
 ἰσχυροῦς.

Τὸ οὖν ὄρ γὰρ ἀβραάμ τὸν
 πατέρα ἡμῶν ἐκφυγεῖν κατὰ
 τὴν ἰσχυροῦς, καὶ ἵνα ἀβραάμ ὄρ γὰρ
 ἰσχυροῦς, ἵνα ἡ λαὸς ἰσχυροῦς, ἀλλὰ
 ἵνα τὸν θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ
 ἵνα πιστοῦσε διὰ ἀβραάμ τῶ
 θεῷ, καὶ ἵνα ἰσχυροῦς αὐτῷ ἵνα δικαιο-
 σύνης, καὶ ἵνα ὄρ γὰρ ἰσχυροῦς, ὁ μὴ
 ἵνα ἵνα νομοῦ κατατὰ χάρις,
 ἀλλὰ κατὰ τὸ ὄρ γὰρ ἰσχυροῦς, τῶ δὲ
 ἵνα ἵνα ἰσχυροῦς, πιστεύουσι διὰ
 τὸν νόμον δικαιοσύνης τὸν ἀσθενῶν,
 καὶ ἵνα ἵνα τῶν αὐτοῦ ἵνα δι-
 καιοσύνης. καὶ ἵνα ἵνα ἵνα ἵνα ἵνα
 ἵνα τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀν-
 ὄρ γὰρ.

stitia sua, propter remissionē prae-
 teritorum peccatorum, quae deus
 toleravit, ad ostendendā iustitiā
 suam in praesenti tēpore, in hoc,
 ut ipse sit iustus : & iustificans
 cum qui est ex fide Iesu . Vbi
 igitur gloriatio? Exclusa est.
 Per quam legem? Operum?
 Non; imò per legem fidei. Ar-
 bitramur igitur fide iustifica-
 ri hominem absq; operib. legis .
 An Iudaeorum deus tantum?
 An non & gentium? Certe
 & gentium. Quandoquidem u-
 nus deus qui iustificabit circum-
 cisionem ex fide, & praeputium
 per fidem . Legem igitur irri-
 tam facimus per fidem? Absit.
 Imò legem stabilimus.

Quid igitur dicemus, inuenisse **4**
 Abrahā patrē nostrum secun-
 dū carnē? Nam si Abrahā ex
 operibus iustificatus fuit, habet
 quod gloriatur, at nō apud deū.
 Quid enī scriptura dicit? Credi-
 dit autē Abrahā deo, et imputa-
 tū est ei ad iustitiā. Ei uero qui
 operatur, merces non imputatur
 secundū gratiā, sed secundū de-
 bitū. Porro ei qui non operatur,
 sed credit in eū qui iustificat im-
 piū, imputatur fides sua ad iusti-
 tiam. Quemadmodum & Da-
 uid explicat beatificationem ho-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

θρώπων, ὃ δ' θεὸς λογίζεται δικαιο
 σύνην χωρὶς ὄργων. μακάριοι,
 ὧν ἀφέθυσαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐ
 πικαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι. μα
 κάριος ἀνὴρ, ὃν οὐ μὴ λογίσκται
 ἡσυχία. ἀμαρτίαν, ὃ καὶ αἰσχρο
 μὸς ἐν ἑτοίμῳ ἐπὶ τῷ πριτομῶ
 ἢ καὶ ἐπὶ τῷ ἀκροβυστία; λέγο
 μὲν γὰρ, ἔτι ἐλογίσθη ἡ τῷ ἀβραάμ
 ἢ ὡς τις ἐς δικαιοσύνην. πῶς ἐν
 ἐλογίσθη; ἐν πριτομῇ ἔντι, ἢ ἐν
 ἀκροβυστία; ἐν πριτομῇ, ἀλλ'
 ἐν ἀκροβυστία. καὶ συμῆσον ἑλαβε
 πριτομῆς, σφραγίδια τῆς δικαιο
 σύνης ἢ ὡς τις, ἢ ἐν τῇ ἀ
 κροβυστία, ἐς τὸ εἶναι αὐτὸν πα
 τέρα πάντων τῶν πιστῶν ὄντων
 δι' ἀκροβυστίας, ἐς τὸ λογιῶν
 ται καὶ αὐτοῖς τῷ δικαιοσύνην,
 καὶ πατέρα πριτομῆς, τοῖς οὐκ
 ἐν πριτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἰχνισι τῆς
 πίστιος, ἢ ἐν ἀκροβυστία τῷ
 πατρός ἡμῶν ἀβραάμ. ὃ γὰρ διὰ
 νόμου ἢ ἐπαγγελίας τῷ ἀβραάμ,
 ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονό
 μον αὐτὸν εἶναι τοῦ κλήρον, ἀλλ'
 διὰ δικαιοσύνης πίστιος.
 εἰ γὰρ οἱ ἐν νόμῳ κληρονόμοι,
 ἡ κληρῶνται ἢ ὡς τις, καὶ κατήρ
 ζεται ἢ ἐπαγγελία, ὃ γὰρ νόμος
 δηλῶν καταργάζεται. οὐ γὰρ ἐκ
 ἰστοῦ νόμος, οὐδέ τι παράβασις.
 διὰ τοῦτο ἐν πίστιος, ἵνα κα
 τὰ

minis, cui deus imputat iustitiā
 absque operibus. Beati quorum
 remissæ sunt iniquitates, et quo
 rum obtectæ sunt peccata. Beatus
 vir, cui non imputatur dominus pec
 catum. Beatificatio igitur hæc, in
 circumcisiōne tantum, an et in pre
 putium devenit? Dicimus enim quod
 imputata fuerit Abrahami fides
 ad iustitiā. Quomodo ergo impu
 tata est? quum esset in circumcisi
 one, an quum esset in preputio? No
 ne, an quum esset in preputio.
 in circumcisiōne, sed in preputio.
 Et signum accepit circumcisiōnis,
 signaculum iustitiæ fidei, quæ fue
 rat in preputio, ut esset pater om
 niū creditū per preputium, ut im
 putaretur et illis iustitiā, et pater
 circumcisiōnis hys qui non solum ge
 nus ducerent à circumcisiis, verum
 etiam ingrederentur uestigia fidei
 dei, quæ fuit in preputio patris
 nostri Abrahami. Non enim per
 legem promissio contigit Abra
 hæ, aut semini eius, illum hære
 dem fore mundi, sed per iustiti
 am fidei. Et enim si non quæ ad
 legem pertinent, hæredes sunt.
 inanis facta est fides, et irrita
 facta est promissio: nam lex
 est lex, ibi nec transgressio est.
 Idcirco ex fide datur hereditas
 ut secundum gratiā, ut firma sit
 promissio

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

Δικαιωθέντες ἔρ' ἐν πίστει, ἀρλώλω ἰχομένη πρὸς τὸν θεόν, διὰ τοῦ λογίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' ἃ ἢ τὴν προσαγωγὴν ἰσχύναι μὴν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην. ἐν ἣ ἰσχύναμεν καὶ ναυχώμεθα ἐπ' ἰληπίδι ἃ δόξας τοῦ θεοῦ. οὐ μόνον δι', ἀλλὰ καὶ ναυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι, ἐσθότις, ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν καταργάσκει, ἡ ἣ ὑπομονὴ δόκιμὴν, ἡ δὲ δόκιμη ἰληπίλα. ἡ δὲ ἰληπίς δὲ κατασχόντις ὅτι ἡ ἀγάπη ἣ θεὸς ἐκτέλει ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, διὰ τῶν ἰματιῶν ἀγίας ἣ δόξων ἡμῶν. ἴτι γὰρ χριστὸς, ἔντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανῆτε. ὑπὲρ γὰρ ἣ ἀγαθοῦ τάχα τις ἢ τοιοῦτο ἀποθανῆν. σωίσησι ἢ τὴν ἑαυτῶν ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἴτι ἀμαρτωλῶν ἔντων ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῶν ἔρ' μᾶλλον δικαιωθέντες ὑμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθῆσόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆ ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ἔντες, καὶ ἠλλάξμεν τῷ θεῷ διὰ τῆ θανάτου ἣ αὐτοῦ, πολλῶν μᾶλλον καταλλάσσεται σωθῆσόμεθα ἐν τῷ ἰσθῷ αὐτοῦ. δὲ μόρον δι', ἀλλὰ καὶ ναυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τῆ λογίου ἡμῶν ἰησοῦ,

χριστοῦ

Iustificati igitur ex fide, pacē habemus erga deū. per dominū nostrum Iesum Christum: per quem & contigit nobis, ut fide perduceremur in gratiam hanc, in qua stamus & gloriamur sub spe gloriae dei. Nec id solum, sed etiam gloriamur super afflictionibus, sciētes quod afflictio patientiā pariat, patientia uero probationē, probatio autē spē. Porro spes nō pude facit, quod dilectio dei effusa sit in cordibus nostris, per spiritū sanctū qui datus est nobis. Christus enim, quū adhuc essemus infirmi, iuxta tēporis rationē, pro impijs mortuus est. Nam uix pro iusto quisquē morietur. Si quidem pro bono forsitan aliquis etiā mori sustinet. Commendat autem suam charitatem erga nos deus, quod quem adhuc esse nos peccatores, Christus pro nobis mortuus fuit. Multo igitur magis iustificati nunc sanguine eius, seruabimur per eum ab ira. Nam si quum inimici essemus, reconciliati fuimus deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati seruabimur per uitam ipsius. Non solum autem hoc, uerum etiam gloriantes in deo per dominum nostrum Iesum Christum, per quem

EPIST. PAULI AD

πάντας ανθρώπους ἕως κατανοή-
μα, οὕτως ἢ δι' ἑνὸς δικαιομα-
τῶς ἕως πάντας ανθρώπους ἕως
δικαιοσύνη ζωῆς. ὡς περὶ γὰρ διὰ
τὴ παρανομίας τῆ ἑνὸς ἀνθρώπου,
ἁμαρτωλοὶ καὶ δικαιοσύνην οἱ
πολλοὶ, οὕτως ἢ διὰ τῆ ἁμα-
νομίας τῆ ἑνὸς ἀνομιᾶς κατανοή-
σουσιν οἱ πολλοὶ, νόμος ἢ παρὰ
σὺν ἡμῶν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ κατὰ
πῶμα, ὃ ἢ ἐπλεονάσῃ ἢ ἁμαρ-
τία, ὑπερβαίῃ τὸ κατὰ
ἔκτιστον, ἵνα ἁμαρτία ἢ ἁμαρτία
ἐν τῷ θανάτῳ, ὅπως ἢ ἡ χάρις βα-
σιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης ἕως ζω-
ῆς αἰώνιου διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.

6 Τί ἔμ' ἔροῦμεν; ἐπιμνησθῆναι
τῆ ἁμαρτίας, ἵνα ἡ χάρις πλεο-
νάσῃ; μὴ γένοιτο. οἱ τινες ἀπι-
θάνουσι τῆ ἁμαρτία, ὡς ἔτι ζῶ-
σιν ἐν αὐτῇ; ἢ ἀγνοοῦσι, ἔτι ὄ-
σοι ἡ βαπτισμῶν εἰς χριστόν ἐν
σοῦν, ἕως τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ βα-
πτισμῶν; σωτηρίας ἔμ' αὐ-
τῷ διὰ τοῦ βαπτισμοῦ ἕως τῆ
θάνατον, ἵνα ὡς περὶ ἡ ἁμαρτία
χριστοῦ ἐν νεκρῶν, διὰ τῆ ἀβ-
ξῆς τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμῶς
ἐν καινότητι ζωῆς ὡς βαπτισμῶν
μῶν, ἢ γὰρ σύμφυτοι γέγονα-
μεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου
αὐτοῦ, ἀλλὰ ἢ τὴ ἀναστάσεως ὁμο-
ιωμά. ἔτι γινώσκουσιν ὅτι ὁ πα-
τεὶς ἡμῶν ἀνθρώπος σωσταυ-
ρώθη,

in omnes homines ad condemna-
tionem ita & per unius iustifi-
cationem propagatur bonum in om-
nes homines ad iustificationem
vitae. Quemadmodum enim per
inobedientiam unius hominis pec-
catores constituti sumus multi
ita per obedientiam unius, iusti
constituentur multi. Ceterum
lex obiter subiit, ut abinderet de-
lictum. Vbi uero exuberant pec-
catum, ibi magis exuberat gra-
tia: ut quemadmodum regnauit
peccatum in morte, sic & gra-
tia regnaret per iustitiam ad ui-
tam aeternam per Iesum Christum.

Quid igitur dicemus? M. an ubi
mus in peccato, ut gratia abun-
det? Absit. Qui mortui sumus
peccato, quomodo posthac uiuemus
in eodem? An ignoratis,
& quicumque baptizati sumus in
Christum Iesum, in morte eius ba-
ptizati sumus? Sepulti igitur su-
mus unum cum illo per baptismum
in morte, ut quemadmodum excelsus
est Christus ex mortuis,
per gloriam patris, ita & nos in
nouitate uitae ambulemus. Nam
si in similitudine facti sumus illi, per si-
militudinem mortis eius: nimirum et
resurrectionis participes erimus il-
li scientes, quod uetus ille nos
ster homo cum illo crucifixus
est,

γράφη,

ROM. CAP. VI.

ἵνα καταργηθῆ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, ἵνα μὴ ἡμεῖς δουλεύωμεν ἡμῶν ἁμαρτίας. ὁ γὰρ ἁποθανὼν δικαιοσύνη ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὡς ἂν πειθάρμομα σὺν χειρὶ τοῦ θανάτου, ἵνα ὅτις ἐπιχειροῦσιν ἐν τῷ θανάτῳ, ἵνα ἐπιβιῶσιν ἐν τῷ ἁμαρτῶν, ἵνα ἐπιβιῶσιν ἐν τῷ θανάτῳ. ὁ γὰρ ἁποθανὼν, ἵνα ὅτις ἐπιχειροῦσιν ἐν τῷ θανάτῳ, ἵνα ἐπιβιῶσιν ἐν τῷ ἁμαρτῶν, ἵνα ἐπιβιῶσιν ἐν τῷ θανάτῳ.

est, ut aboleretur corpus peccati ut possit ac non seruiamus peccato. Etenim qui mortuus est, iustificatus est a peccato. Quod si mortui sumus cum Christo, credimus quod & uiuemus cum illo. Sciens quod Christus excitatus a mortuis non amplius moritur; mors illi non amplius domiatur. Nam quod mortuus fuit, peccato mortuus fuit semel: quod autem uiuit, uiuit deo. Ita et uos reputate uosipsos, mortuos quidem esse peccato, uiuentes autem deo per Christum Iesum dominum nostrum. Ne regnet igitur peccatum in mortali uestro corpore, ut obediatis illi per cupiditates eius. Neque accommodetis membra uestra, arma iniustitie peccato: sed accommodetis uosmetipsos deo, uelut ex mortuis uiuentes, & membra uestra arma iustitie deo. Peccatum. n. uobis non dominabitur. Non enim estis sub lege, sed sub gratia. Quid igitur: Peccabimus, quod non simus sub lege, sed sub gratia? Absit. An nescitis, quod cui accommodatis uosipsos seruos ad obediendum, eius serui estis cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obediencie ad iustitiam? Gratia autem deo quod fuistis quod serui peccati, sed

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ὑπακούσατε ἢ ἐν καρδίᾳ, ὡς ἐν
 παριούθῳ τὸν ἄποστολον διδασκῶν.
 ἰσχυροῦσθε ἢ ἀπὸ τοῦ ἀμαρ-
 τίας, ἰσχυροῦσθε τῇ δικαιοσύ-
 νῃ. ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὸν
 αἰσθητικὸν τοῦ σαρκὸς ὑμῶν. ὡ-
 σωθῆτε γὰρ παριστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δουλῶν τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ
 τῇ ἀνομίᾳ, εἰς τὸν αἰσθητικὸν, οὐ-
 τὼν ἢ νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δουλῶν τῇ δικαιοσύνῃ, εἰς
 ἁγιασμόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ ἀ-
 μαρτία, ἰσχυροῦσθε τῇ δι-
 καιοσύνῃ. τίνα ἔργα καρπὸν ἔχει-
 τε τίτι, ἐφ' οἷς νῦν ἰπαισχύνι-
 σθε; τὸ γὰρ τέλος τῶν ἐπιθυμιῶν θάνα-
 τος. νῦν ἢ ἰσχυροῦσθε ἀπὸ
 τῆ ἀμαρτίας, ἰσχυροῦσθε τῷ θεῷ
 ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν ἡς ἁγιοσ-
 μόν, τὸ ἢ τέλος ζωῆς αἰώνιου.
 τὰ γὰρ ὀφθαλμοὶ τῆ ἀμαρτίας, θά-
 νατος. τὸ ἢ χάρισμα τῆ ζωῆς
 αἰώνιου, ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυ-
 ρίῳ ὑμῶν.

7 Η ἀγνοοῦσι ἀδελφοί, γινώσκου-
 σι γὰρ νόμον λαῶν, ὅτι ὁ νόμος
 ἰσχυροῦσθε τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ἑσῶν
 κρένοντο ἢ; ἢ γὰρ ὑπάρχει γυνή
 τῷ ζῶντι ἀνδρὶ διδιδεται νόμος.
 ἰὰν ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργη-
 ται ἀπὸ τοῦ νόμου τῆ ἀνδρός. ἀγε
 ἔμ ζῶντι τῷ ἀνδρὶ μοιχαλῆς
 χρηματίζεται, ἰὰν γίνῃ ἀνδρὶ ἰ-
 σχυροῦσθε. ἰὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ,
 ἰσχυροῦσθε

sed obedistis ex animo, in eam
 in qua traducti estis formam dor-
 ctinae. Ceterum liberati a pec-
 cato, serui facti estis iustitiae.
 Humanum quiddam dico, propter
 infirmitatem carnis uestrae. Quam
 admodum enim praebulistis mem-
 bra uestra serua immunditiae &
 iniquitati, ad aliam atq; aliam
 iniquitatem: sic & nunc praebete
 membra uestra serua iustitiae ad
 sanctificationem. Quum enim ser-
 uia essetis peccati, liberi eratis
 iustitiae. Quem igitur fructum
 habebatis tunc in his, de quibus
 nunc erubescitis? Nam finis illo-
 rum mors. Nunc uero manumise-
 ra si a peccato, serui autem facti
 deo, habetis fructum uestrum
 in sanctificationem, finem au-
 tem uitam aeternam. Etenim au-
 toramenta peccati, mors: donum
 autem dei, uita aeterna per Chri-
 stum Iesum dominum nostrum.

An ignoratis fratres, scienti-
 bus enim lege loquor, quod lex
 tantisper minetur homini, quoad
 ea uixerit? Nam uiro oboxia mu-
 lier, uiuente uiro alligata est per
 lege: quod si mortuus fuerit ui-
 ro, libera est a lege uiui. Praeinde
 uiuente uiro, adultera uocabi-
 tur, si se iunxerit alteri uiro.
 Sin autem mortuus fuerit uiro,
 libera

ΕΠΙΣΤ. ΡΩΛΙ ΑΔ

ἀγιῶν καὶ ἐντολῶν ἀγίων καὶ δι-
 καίων καὶ ἀγαθῶν. τὸ οὐκ ἀγαθὸν,
 ἐμοὶ γέγονε θάνατος, καὶ μὴ γένοι-
 το. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία. ἢ ἡ φωνὴ
 ἁμαρτίας, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι
 κατέργασεν θάνατον, ἵνα
 γίνωμαι κατὰ τὴν ἑσθλοῦ ἁμαρτω-
 λῶς ἁμαρτία διὰ τὴν ἐντολῶν.
 εἰδόμενος γὰρ ἔτι ἐν νόμῳ πνευ-
 ματικῶς ἔσθην. ἐγὼ δὲ σαρκι-
 νὸς εἰμι, κατεπραμένος ὑπὸ τῶν
 ἁμαρτιῶν, ὃ γὰρ κατέργασμαι
 οὐ γνώσκω. οὐ γὰρ ὁ δέλω, τῆτο
 πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ, τοῦτο
 ποιεῶ. εἰ ἢ ὁ δὲ δέλω, τῆτο ποιεῶ,
 σήμερον τῷ νόμῳ, ὅτι καλὸς.
 νουὶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατέργασ-
 μαί αὐτὸ ἀλλ' ἡ οἰκουσα ἐν ἐ-
 μοὶ ἁμαρτία. εἰδὼς γὰρ ὅτι οὐκ
 οἰκῶ ἐν ἐμοί, τῆτις ἐν τῇ σαρ-
 κί μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλω πα-
 ράκειται μοι, τὸ ἢ κατέργασ-
 θῆαι τὸ καλόν, ὃ καὶ ἐγὼ οἶσκω. ὃ γὰρ
 ὁ δέλω ποιεῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ δὲ θε-
 λω κακόν, τῆτο πράσσω. εἰ δὲ ὁ
 οὐ δέλω ἐγὼ, τοῦτο ποιεῶ, ὅτι ἔτι
 ἐγὼ κατέργασμαι αὐτὸ, ἀλλ'
 ἡ οἰκουσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ἐν-
 οἶσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θεῷ
 ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ
 τὸ καλὸν παράκειται. σιωπῶ
 γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ
 τὸν ἴσον ἀνθρώπου. ἐλέπω ἢ ἔτι
 γον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου,

ἄντι-

sancta, & preceptum sanctum
 ac iustum et bonum. Ergo quod
 bonum erat, mihi factum est
 mors. Absit: Imo peccatum.
 Ut apparet peccatum, per id
 quod erat bonum mihi gignere
 mortem, ut fieret maiorem in mo-
 dum peccans peccatum per pre-
 ceptum. Scimus enim quod lex
 spiritualis est: at ego carnalis
 sum, uenditus sub peccatum.
 Quod enim ago, non probō. Non
 enim quod uolo, hoc facio: sed
 quod odi, hoc ago. Si uero quod
 non uolo, hoc facio, consensio le-
 gi, quod bona sit. Nunc autem
 non iam ego perpetro illud, sed
 inhabitans in me peccatum. No-
 ui enim quod non habet in me,
 hoc est in carne mea, bonum.
 Nam uelle adest mihi, ac ut fa-
 ciam bonum non reperio. Non
 enim quod uolo facio bonum,
 sed quod non uolo malum, hoc
 ago. Porro si quod non uolo
 ego, hoc facio: non iam ego
 perpetro illud, sed inhabitans
 in me peccatum. Reperio igitur
 me per legem uolenti mihi fa-
 cere bonum, quod mihi malum
 adiunctum sit. Delectat enim
 me lex dei secundum internum
 hominem. Sed uideo aliam
 legem in membris meis, rebel-
 lantem

ROM. Ο Λ Ρ. V I I I.

lancem legi mentis meae, & captiuum reddentem me legi peccati, quae est in membris meis. Miser ego homo, quis me eripiet ex hoc corpore morti obnoxio? Gratias ago deo per Iesum Christum dominum nostrum. Itaque idem ego mente quidem seruius legi dei, carne uero legi peccati.

Nulla igitur nunc est condemnatio, his qui insiti sunt Christo Iesu, quia non iuxta carnem uersantur, sed iuxta spiritum. Nam lex, spiritus uitae per Christum Iesum, liberum me reddidit a iure peccati & mortis. Etenim quod lex praestare non poterat, ea parte qua imbecillis erat per carnem, hoc deus proprio filio, misso sub specie carnis peccato obnoxio, praestitit, ac de peccato condemnauit peccatum per carnem, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem uersamur, sed secundum spiritum. Nam qui carnales sunt, quae carnis sunt curant: at qui spirituales, quae spiritus sunt. Nam affectus carnis, mors est. Affectus uero spiritus, uita et pax. Propterea quod affectus carnis, inimicitia est aduersus deum: nam legi non subditur.

K h ij siquidem

καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐστὶν ἐν νόμῳ τῆ ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν νόμῳ τῆ ἀμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν νόμῳ τῆ ἀμαρτίας. τὰ λαλοῦμαι ὡς ἀνθρώπῳ, τίς με ἔσται ἡ ἐξουσία τοῦ σώματός; τὸ θάνατος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ σώματος τοῦ ἁμαρτωίου ἐν τῷ νόμῳ τοῦ σαρκὸς ἐν νόμῳ τῆ ἀμαρτίας.

Ὁ δὲ ἄρα νόμος κατὰ σάρκα καὶ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κατὰ σάρκα ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ὁ νόμος τῆ ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ ἡλῶσεν ἐν ἐμοὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆ ἀμαρτίας. τὸ ἄδύνατον ἔτιμος ἐν ᾧ ἠδύναται διὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ τῆ ἀπορίας ἐν τῷ σώματι, ὁ νόμος πληροῦται τοῖς μὴ κατὰ σάρκα ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα ἐν τῷ νόμῳ τῆ ἀμαρτίας. τὸ ἄδύνατον ἔτιμος ἐν ᾧ ἠδύναται διὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ τῆ ἀπορίας ἐν τῷ σώματι, ὁ νόμος πληροῦται τοῖς μὴ κατὰ σάρκα ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα ἐν τῷ νόμῳ τῆ ἀμαρτίας. τὸ ἄδύνατον ἔτιμος ἐν ᾧ ἠδύναται διὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ τῆ ἀπορίας ἐν τῷ σώματι, ὁ νόμος πληροῦται τοῖς μὴ κατὰ σάρκα ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα ἐν τῷ νόμῳ τῆ ἀμαρτίας.

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

εἰ δὲ ἢ δύναται. οἱ δὲ ἐν σαρκὶ
 ὄντες, διὸ ἀγνοοῦσι τὴν δύναμιν. ὑ-
 μῶν ἢ ἐν ἑστέ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν
 πνεύματι, ἐκ πνεύματος θεοῦ
 οἰκῆ ἐν ὑμῖν. εἰ δὲ τις πνεῦμα
 χειρὸς ἐκ ἑστὶ ἐν ἑστέ αὐ-
 τοῦ. εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ
 σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ
 δὲ πνεῦμα ζῶν διὰ δικαιοσύ-
 νην. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγί-
 ου ἐν ὑμῖν, ὁ ἁγίος ἐν ὑμῖν
 ἐν νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνη-
 τὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἰνο-
 κῆρ αὐτῷ πνεῦμα ἐν ὑμῖν. ἄρα
 οὐκ ἀδελφοί ὀφείλητε ὄντες οὐ
 τῆ σαρκὶ, τὸ κατὰ σάρκα ζῶν. εἰ
 ἢ κατὰ σάρκα ζῆτε, μὴ λησ-
 ῖτε ἀποθνήσκειν. εἰ δὲ πνεύματι
 τὰς πράξεις τῶν σώματων θανα-
 τοῦτε, ζήσατέ. ἴσοι ἢ πνεύ-
 ματι θεοῦ ἁγίου, ἑτοίμοι εἰσιν ὑοὶ
 θεοῦ. εἰ ἢ ἐλάβετε πνεῦμα δε-
 λείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐ-
 λάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ
 κρᾶσι μὴ, ἀλλὰ ὁ πατήρ. αὐτὸ
 τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύ-
 ματι ἡμῶν, ὅτι ὄντες τέκνα θεοῦ.
 εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι. κλη-
 ρονόμοι μὴ θεοῦ, συγκληρονό-
 μοι ἢ χειρὸς, ἐκ πνεύματος ἁγίου
 καὶ υἱοθεσίας καὶ συνδοξασθῶμεν. πο-
 γήσομαι ἢ ὅτι ἐκ ἀξιατὰ παθή-
 ματα τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν
 μέλλου-

siquidē ne potest quidē. Qui uero
 in carne sunt, deo placere nō poss-
 ſunt. Vos autē non estis in carne,
 sed in spū: siquidē spūs dei habi-
 tat in uobis. Quod si quis spū
 Christi nō habet, hic nō est eius.
 Porro si Christus in uobis est,
 corpus quidē mortuū est propter
 peccatū, spūritus autē uisus est pro-
 pter iustificacionem. Quod si spū
 ritus eius qui exciuit Iesum
 mortuus, habitat in uobis: is qui
 exciuit Christū ex mortuis, ui-
 uificabit & mortalia corpora ue-
 stra, propter ipsius spūritū in uobis
 tantē in uobis. Proinde fratres,
 debitorē sumus, non carnē, ut se-
 cundum carnē uiuamus: nam
 si secundum carnē uiueritis mo-
 riemini. Quod si spū facta corpo-
 ris mortificetis, uiuetis. Etenim
 quicumq; spūritu dei ducuntur, filii
 sunt filij dei. Non enim accepit
 spūritum seruitutis iterū ad
 morē, sed accepit spūritū adop-
 tionis: p̄ quē clamamus, Abba
 pater. Idē spūs testatur unū cū
 spū nostro, quod simus filij dei.
 Quod si filij igitur, & heredes
 heredes quidem dei, coheredes
 autē Christi: siquidē simul cū eo
 patimur, ut & unū cū illo glori-
 cemur. Nā reputo, nō esse pater
 afflictioēs praesentis temporis ad
 gloriam

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

προσέκοιαν γὰρ τῷ λίθῳ ἔπι προσ
κείμεματ^ο. καθὼς γέγραπται.
ὁ δὲ τίθει με ἐν σιῶν λίθον προσ
κείμεματ^ο, καὶ πέτραν σκανδάλου.
καὶ πᾶς ὁ πιστῶν ἐπ' αὐτῷ,
ἔπι κατασχωθήσεται.

10 Ἀδελφοί, ἡ μέν ἐδοκίμασεν ἡ
ἐμὴ καρδία, καὶ ἡ διησις ἡ
πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἔστι ἰσραὴλ
ἕστιν εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ
καὶ τοῖς, ὅτι ζήλον διέῳχουσι,
ἀλλ' ἐκ καρδίας ἐπίγνωσιμ. ἀγνο-
οῦντες γὰρ τίς ἔστι τοῦ θεοῦ δικαιοσύ-
νη, καὶ τίς ἡ ἰδία δικαιοσύνη
ζητοῦντες ἑῶσαι, τῇ δικαιοσύ-
νῃ ἔστι τοῦ θεοῦ οὐκ ὑποτάσσασθαι. τί-
λησ^ο γὰρ νόμος χρηστὸς εἰς δικαιο-
σύνην πάντι τῷ πιστεύοντι.
μωσῆς γὰρ γράφει τίς δικαιο-
σύνη τίς ἐκ τῆ νόμος, ὅτι ὁ ποιῶ-
σας αὐτὰ ἀνθρώπο^ο, ζῶσιν ἐν
αὐτοῖς. ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιο-
σύνη, οὕτως λέγει. μὴ ἐπίης ἐν τῇ
καρδίᾳ σου, τίς ἀναθήσεται εἰς
τὸν οὐρανόν; τουτίστι χριστὸν
καταγαγῆν. ἡ τίς καταθήσεται
εἰς τίς ἀβύσσου; τουτίστι χριστὸν
ἐκ νεκρῶν ἀναγαγῆν. ἀλλὰ τί
λέγει; ἰγγὺς σου τὸ ῥῆμα ἕστιν ἐν
τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
σου. τουτίστι τὸ ῥῆμα τῆ πίστεως,
ἡ κηρύσσομεν. ἐτι ἰὰρ ὁμολογή-
σῃς ἐν τῷ στόματί σου ὁρισμὸν ἰ-
σοῦθ^ο, καὶ πιστώσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ

Impegerunt enim in lapide of-
fendiculi. Quemadmodum scri-
ptum est: Ecce pono in Sion la-
pidem offendiculi, & petra of-
fensionis: & omnis qui credit in
eo, non pudebit.

Frater, propensa quidem vo-
luntas cordis mei, & deprecatio
quæ fit ad deum, pro Israël est
ad salutem. Testimonium enim il-
lis perhibeo, quod studium dei ha-
bent, sed non secundum scientiam.
Nam ignorantes dei iustitiam,
& propriam iustitiam queren-
tes constituere, iustitia dei non
fuerunt subditi. Nam perfec-
tio legis, Christus ad iustificati-
onem omni credenti: Moses er-
nim scribit de iustitia quæ est
ex lege, quod qui fecerit ea hoc
mo, vivet per illa. Cæterum quæ
ex fide est iustitia, ea sic lo-
quitur: Ne dixeris in corde
tuo, Quis ascendet in cælum?
Hoc est, Christum ex alto de-
ducere. Aut, quis descendet
in abyssum? Hoc est, Chri-
stum ex mortuis reducere. Sed
quid dicit? Prope te verbum
est in ore tuo & in corde tuo.
Hoc est verbum fidei, quod
prædicamus; nempe si con-
fessus fueris ore tuo dominum
Iesum, & credideris in corde

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

διαρκουχῶσαι, ὃ σὺ πῶς εἶπες
 βασίλει, ἀλλ' ἢ εἶπασαι. ὄφεις ὄν,
 βενκλάδιον κλάδοι, ἵνα ἐγὼ
 ἐγκριθῶ. καλῶς τῆ ἀπιστίας
 βενκλάδιον σὺ ἢ ὡς εἶπες
 καὶ μὴ ὑψιλοφρόνας, ἀλλὰ φο-
 βῶ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν
 κλάδων ἐν ἐφ' ἑσέω, μὴ πως ὃ ἢ
 σὸ φύσει. ἰδοὺ οὖν χρυσόβουτα
 καὶ ἀποτομίαριον. ἰδοὺ μὲν τὸς
 πῶσοντας, ἀποτομίαριον. ἰδοὺ ἢ οὐ
 χρυσόβουτα, ἀλλὰ ἐπιμένεις τῆ χρυ-
 σόβουτα. ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ, καὶ
 ἐκείνοι ἢ, ἵνα μὴ ἐπιμένωσι τῆ ἀ-
 πιστίας, ἐγκριθῶσιν. δωα-
 τὸς γὰρ ὅστις ὁ θεὸς πάλιν ἐ-
 κριθῆσιν αὐτοῖς. εἰ γὰρ σὺ ἐν τῇ
 κατὰ φύσιν βενκλίον ἀγριελαι-
 ον, καὶ παρὰ φύσιν ἐγκριθῆσιν
 ἐκ κελκίλων, πῶσω μάλλον
 ἔτι κατὰ φύσιν, ἐγκριθῶ-
 σιν τῆ ἰδία ἐλαίας. εἰ γὰρ δὲλω
 ὑμᾶς ἀγνοεῖτε ἀδελφοί, τὸ μυστή-
 ριον ἔτο, ἵνα μὴ ἔτι παρ' ἑαν-
 τοῖς φρόνιμοι, ὅτι πῶρως ἀπὸ
 μέγας τῶ ἰσραὴλ γέγονε, ἀχρὶς
 ὃ τὸ πλήρωμα τῶ ἰσραὴλ ἰσθῆ, καὶ
 ἢ ὅπως πᾶς ἰσραὴλ σωθήσεται.
 καλῶς γέγραπται. ἢ ἐξ ἡμεσῶν ὁ
 ἐνός μέρους, καὶ ἀποστρέψας ἀσεβείας
 ἀπὸ ἰακώβ. καὶ αὐτῶν αὐτοῖς ἢ παρ'
 ἡμοῦ διαθήκη, ὅτι ἂν ἀφ' ἡμῶν
 τὰς ἀμάρτιας αὐτῶν. κατὰ τὸ
 ἀναγγέλιον, ἐχθροὶ εἰς ὑμᾶς, κα-
 τὰ δὲ

gloriaris, non tu radice portas,
 sed radix te. Dices igitur, de fra-
 ctis sunt rami, ut ego insererem.
 Et sunt rami, ut ego insererem.
 bene dicis. per incredulitatem
 de fracti sunt, tu uero fide confi-
 tisti. Ne effereris animo, sed ti-
 meas. Nam si deus naturalibus
 ramis non pepercit, uide ne qua
 fiat, ut nec tibi parcat. Vide igitur
 bonitatem ac seueritatem dei: in
 eos quidem qui ceciderunt, seueri-
 tatem, in te uero bonitatem, si per-
 manseris in bonitate. Alioquin et
 tu excideris, et illi rursum, si non
 permanserint in incredulitate, in-
 serentur. Potest enim deus deueno
 inserere illos. Etenim si tu ex
 naturali excelsus es oleaster, &
 praeter naturam insitus es in ue-
 ram oleam, quanto magis hi qui
 naturales sunt, inserentur propria
 olea. Non enim uolo uos ignora-
 re fratres mysterium hoc ut ne-
 scitis apud uos metipso elati ani-
 mo, quod excacatio ex parte I-
 sraeli accidit, donec plenitudo
 gentium adueniret, & sic totus
 Israel saluus erit: sicut scriptum
 est: Adueniet ex Sion ille qui
 liberat, & auerteret impietates de
 Iacob. Et hoc illis a me testa-
 mentum, qui abstulero peccata ip-
 sorum. Secundum euangelium qui-
 dem, inimici propter uos, secun-
 dum de-

ROM. CAP. XII.

τὰ ἱεροκλήω ἀγαπητοὶ διὰ τὸς
 πατέρας. ἀμιταμίλητα γὰρ τὰ
 κριματά, καὶ ἡ κλησίσι τῷ θεοῦ.
 ὡς γὰρ καὶ ὑμῖς ποτε ἠπαθήσα
 τὸν θεόν. νῦν ἡ ἠλεῖσθε τῆ τὸ
 τῷ ἀπείθει, ὅπως καὶ ὅτοι νῦν ἠ-
 ἠθήσατε τῷ ὑμῖν ἐλεῖσαι, ἵνα
 ἠαυτοὶ ἠλεῖσθε. σὺν ἠλεῖσαι γὰρ
 ἠλεῖ τὸς πάντας ἐς ἀπείθειαν,
 ἠαυτοὺς πάντας ἐλεῖσθε. ὡ βό-
 ἠα πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώ-
 ἠασι θεοῦ. ὡς ἀνεξήγητα τὰ
 ἠαυτῶ. καὶ ἀνεξιχνία-
 ἠασι αἱ ἠαυτοῦ. τίς γὰρ ἠγνω-
 ἠασι λαοῦ; ἢ τίς σύμβολον αὐ-
 ἠασι γινώσκον; ἢ τίς πρόσωπον αὐ-
 ἠασι; ἠαυτῶ δοθεῖται αὐτῶ;
 ἠασι αὐτῶ, καὶ δι αὐτῶ, καὶ ἐς αὐ-
 ἠασι τὰ πάντα. αὐτῶ ἡ δόξα ἐς
 ἠασι αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελ-
 φοὶ διὰ τὸ ἠεντιμῶν τοῦ θεοῦ,
 ἠαυτῶσαι τὰ σώματα ὑμῶν,
 ἠαυτῶσαι, ἠαυτῶσαι, ἠαυτῶσαι
 ἠαυτῶ, τὸ λογικῶν λαβῶν
 ἠαυτῶ, μὴ συχηματίζεσθε τῶ
 ἠαυτῶ, ἀλλὰ μεταμορφῶ-
 ἠαυτῶσθε καὶ ἠαυτῶσθε τὸ νοῦν ὑμῶν
 ἠαυτῶσθε, ἠαυτῶσθε ὑμᾶς, τί τὸ θε-
 ἠαυτῶσθε τοῦ ἀγαθῶν, καὶ ἠαυτῶ
 ἠαυτῶσθε τὸ λογικῶν. λέγω γὰρ διὰ τὸ
 ἠαυτῶσθε ἠαυτῶσθε μοι, ἠαυτῶσθε
 ἠαυτῶσθε ὑμῖν, μὴ ἠαυτῶσθε
 ἠαυτῶσθε, καὶ διὰ φρονῶν, ἀλλὰ
 φρονῶν

dum, electionem autem dilecti
 propter patres. Nam dona qu-
 dem et uocatio dei eiusmodi sunt,
 ut eorum illum pernitere non possit:
 quemadmodum enim et uos quondam
 increduli fuistis deo, nunc aut mi-
 sericordiam estis consequuti per illorum
 incredulitatem: sic et isti nunc in-
 creduli facti sunt, ex eo quod uos mi-
 sericordiam estis adepti, ut et ipsi
 misericordiam consequantur. Con-
 clusit enim deus omnes sub incredu-
 litate, ut omnium miseretur. O pro-
 funditate diuinitatum et sapentia et
 cognitionis dei, quae inscrutabilia sunt
 iudicia eius, et inuestigabiles uiae
 eius. Quis enim cognouit mentem do-
 mini: aut quis illi fuit de consilijs?
 aut quis prior dedit illi, et reddetur
 ei? Quomodo ex illo et per illum et in il-
 lum omnia. Ipsi gloria in secula amen.

Obsecro igitur uos fratres, per
 misericordiam dei, ut praebeatis cor-
 pora uestra hostiam uiuentem, san-
 ctam, acceptam deo, rationali cultu
 uestrum: et ne accommodetis uos ad
 figuram seculi huius, sed transfor-
 memini per renouationem mentis ue-
 strae, ut probetis quae sit uoluntas dei,
 quod bonum est acceptumque et perfectum.
 Dico enim per gratiam quae data est
 mihi, cuiuslibet uersanti inter uos,
 ne quis arroganter de se sentiat,
 supra quod oportet de se sentire: sed
 κα

EPIST. PAULI AD

φρονῶν, εἰς τὸ σωφρονῆν, ἐκείτω
 ὡς ὁ θεὸς ἐμδρῖσει μίτρον ὡς τε
 ὡς. ἡ ἀθάνατος γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι
 μέλη πολλὰ ἔχουσαν, τὰ δὲ μέ
 λη πάντα οὐ πῶς αὐτῷ ἔχει
 πρᾶξιμ, οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώ
 ματι ὄντες ἐν χριστῷ. ὁ δὲ ἡ ἀθά
 νατος ἀλλήλων μέλη, ἔχοντες δὲ χα
 ρίσματα ἡ κατὰ πῶς χάριμ πῶς
 δοθῆσάν ἡμῖν διὰ φερα, ἔτι
 πρᾶξιμ ἡ κατὰ πῶς ἀναλο
 γίαν ἢ ὡς ὡς, ἔτι διακονίαν
 ἐν τῇ διακονίᾳ, ἔτι ὁ διδάσκων
 ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἔτι ὁ πα
 ρακαλῶν ἐν τῇ παρακαλήσει, ὁ
 μεταδιδόν ἐν ἀπλότητι, ὁ προ
 ψάμν, ὁ ἐν σπῶδῃ, ὁ ἐλεῶν ἐν
 ἰλαρίτητι, ὁ ἀγάπην ἀνυπόκει
 σθ, ἀποσυγοῦντὸν τὸ πονη
 ρόν, ἡ κολλῶμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ
 φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φι
 λόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προ
 υξῶμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνη
 ροί, τῷ πνεύματι ζῶντὸν, τῷ
 ἡμεῶν δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι
 χαίροντες, τῇ ἡλπίδι ὑπομένον
 τὸν, τῇ προσδοχῇ προσκαρτι
 ροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων
 ἡσιν ὡν ἔντὸν, πῶς φιλοξενίαν
 διώκοντες. ὡλογατε τὸς διώ
 κοντας ἡμᾶς, ὡλογατε καὶ μὴ
 καταραῶσθε. χαίρειν μετὰ χαί
 ρόντων, ἢ ἡλεῶν μὴ ἡλεῶν
 των, τὸ αὐτὸ ἄς ἀλλήλους φρο
 νῶντὸν,

ita sentiat, ut modestus sit et so
 brius, ut cuique deus pariter est
 mensura fidei. Quemadmodum es
 nim in uno corpore membra multa
 habemus, membra uero non omnia eun
 dem habent actum, sic multi in unum
 corpus sumus in Christo, singu
 latim autem alij aliorum membra,
 sed tamen habentes dona iuxta gra
 tiam datam nobis uaria, siue prophe
 tia iuxta portionem fidei, siue mi
 nisterium in administratione, siue
 qui docet in doctrina, siue qui ex
 hortatur in exhortatione, qui im
 perat in simplicitate, qui praesert
 in diligentia, qui miscetur in
 hilaritate. Dilectio sit non sine
 mulata, sitis odio prosequentes
 quod malum est, per fraternam
 quod bonum est, per fraternam
 charitatem, ad mutuo uos diligen
 dos propensi, honore alius alium
 praeuinentes, studio non pigri
 spiritu feruentes, temporales
 uientes, spe gaudentes, in affli
 ctione patientes, precationi in
 stantes, necessitatibus sancto
 rum communicantes, hospitali
 tatem sectantes. Bene loquatur
 mini de ijs qui uos insectantur,
 bene loquamini, inquam, et
 ne male precemini. Gaudete
 cum gaudentibus, et flete cum
 flentibus, eodem animo alij
 alios

ROM. CAP. XIII.

alios affecti, non arroganter de uobis ipsis sentientes, sed humilibus uos accommodantes. Ne sitis arrogantes apud uosmetipsos, neque cuiquam malum pro malo red datis, prouide parantes honesta in conspectu omnium hominum: si fieri potest, quantum in uobis est, cum omnibus hominibus in pace uiuentes, non uosmetipsos ulciscētes dilecti, quin potius date locum irae: scriptum est enim: Mihi ultio: ego rependam, dicit dominus. Si igitur esurit inimicus tuus, pascē illū: si sitit da illi potum. Hoc enim si feceris, carbones ignis coaceruabis in caput illius. Ne uincaris a malo, imò uince bono malo.

Omnis anima potestatibus ¹³ supereminētibz subdita sit. Non enim est potestas nisi a deo: quae uero sunt potestates, a deo ordinatae sunt. Itaque quisquis resistit potestati, dei ordinationi resistit: qui autem restiterint, sibi ipsis iudiciū accipient: nā principes nō terrori sunt bene agentibus, sed male. Vis autem non timere potestatem? Quod bonum est facito, & ferēs laudem ab illa: dei enim minister est tibi in bonū. Quod si feceris id quod malū est, time, non enim frustra

Ll gladium

μάχαιρα

EPIST. PAULI AD

κὶ ἀπέθανε, κὶ ἀνέστη, κὶ ἀνέστησεν
 ἵνα κὶ νεκρῶν κὶ ζώντων λυθῆ-
 σῃ. οὐ ἢ τί ληρῖζε τὸν ἀδελφόν
 σε; ἢ ἢ σὺ, τί βλάστησας τὸν ἀδελ-
 φόν σου; πάντες γὰρ παρασησέ-
 μιθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ. γέ-
 γραπτὴ γάρ. ἴσθ' ἕγω λέγει κύρι-
 ος, ὅτι ἐμοὶ ἑκάμψα πᾶν γένος, κὶ
 πᾶσα γλῶσσα βρομολογῆσεται
 τῷ θεῷ. ἄρα ἔν ἑκαστος ἡμῶν πε-
 ρὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.
 μηκέτι ἔν ἀλλήλους κρινώμεθα,
 ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μάλλον,
 τὸ, μὴ τίθιναι πρόσκομμα τῷ ἀ-
 δελφῷ, ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ
 πεπισμαὶ ἐν λυρῶν ἰησοῦ, ὅτι ἔ-
 δειν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λο-
 γισμῶν τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ
 κοινόν. εἰ ἢ διὰ βρώμα ὁ ἀδελ-
 φός σου λυπῆται, εἰ ἢ ἐτι κατὰ ἀγά-
 πην ὑποπίπτῃς. μὴ τῷ βρώμα
 τί σου ἑκάνον ἀπόλλυι, ἢ πῆρ
 εἰ χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφη-
 μείδω οὐρ ἡμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ
 γάρ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
 βρώσις ἢ πόσις, ἀλλὰ δικαιο-
 σύνη κὶ ἔλεος κὶ χάρις ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. ὃ γὰρ ἐν τέτοις δου-
 λῶν τῷ φρεσὶ, εὐάριστος τῷ
 θεῷ, κὶ δίκαιος τοῖς ἀνθρώποις.
 ἄρα ἔν τὰ τ' ἔλεως διώκων μεθ',
 κὶ τὰ ἄλ οἰκοδομῆς, ἄλ εἰς ἀλλή-
 λους. μὴ ἐπικριμ βρώματ' ἑκάστῃ
 λυι τὸ ἔργον τ' θεοῦ. πάντα μεθ'
 καὶ ἀγάπῃ,

& mortuus est & resurrexit &
 revixit, ut mortuus ac vivens
 dominetur. Tu vero cur iudicas
 fratrem tuum? Aut etiam tu, cur
 de spicis fratrem tuum? Omnes
 enim statumur apud tribunal
 Christi. Scriptum est enim. Ego
 ego dico dominus: Mibi sese se
 detet omne genu, et omnis lingua
 cofitebitur deo. Igitur unusquis-
 que nostrum de seipso rationem red-
 det deo. Ne posthac igitur alius
 alium iudicemus: verum illud iudica-
 te magis, ne offendiculum ponatur
 fratri, aut lapsus occasio. Nesci
 siquidem, & per suum habeo per
 dominum Iesum, nihil esse com-
 mune per se, nisi ei qui excommu-
 nique aliquid esse commune, illi commune
 est. Verum si propter cibum fra-
 ter tuus contristatur, non iam se-
 cundum charitatem ambulas. Ne
 cibo tuo illum perdas, pro quo Chri-
 stus mortuus est. Ne vestrum ipse
 sit bonum, hominum maledictio
 sit obnoxium. Non enim est regnum
 dei cibus ac potus, sed iustitia et
 pax et gaudium, in spiritu sancto.
 Etenim qui per haec servit Chri-
 sto, acceptus est deo, et probatus
 hominibus. Itaque quae pacis sunt,
 sectemur, & quae edificationis,
 alius erga alium. Ne cibi causa
 destruas opus dei. Omnia quae
 possunt

ROM. CAP. XV.

κατὰρ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνθρώ-
 πῳ, τῷ διὰ προσκόμματος ἰ-
 στί. καὶ τὸ μὴ φαγῶν
 κρέα, μηδὲ πινῶν οἶνον, μηδὲ
 ἰσχυρῶς ἀδελφός σε προσκόπτει,
 ἢ ἀδελφῆ. οὐ
 πιστὸν ἔχει; κατὰ πάντων ἔχει
 ἰσχυρῶς τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ
 κρίνων ἑαυτόν, ἐν ᾧ δοκιμάσθῃ,
 ἢ διακρινόμενον, ἢ φάσθαι,
 κατακρίνεται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως.
 πάντες ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀμαρ-
 τία ἐστίν.

Οφθαλμοῦν ἡ ὑμῶν οἱ δὲ ὡσαύ-
 τῳ, τὰ ἀδελφύματα τῶν ἀδελφῶν
 τῶν βασιλέων, ἢ μὴ ἑαυτοῖς ἀ-
 φιστῶν. ἵνα ἡμεῖς γὰρ ὑμῶν τῷ
 πλησίον ἀρεθύνωμεν ἕως τοῦ ἀγα-
 θοῦ πρὸς εὐκοδομίαν. καὶ γὰρ ὁ
 θεὸς οὐκ ἑαυτῷ ὑποβόησεν, ἀλλὰ
 κατὰ ἡμετέρας, οἱ ἐνεπίστομοι
 τῶν ἐπιδοκίμων ὅτι, ἐπίπιστον
 ἡμεῖς. ὅσα γὰρ προεγράψαμεν, εἰς
 τὴν ἐπιδοκίμων διδασκαλίαν
 τῶν ἡμετέρων, ἵνα διὰ τῆς ὑπομο-
 νῆς ἡμετέρας τῆς γρα-
 φῆς τῆς ἐπιδοκίμων ἔχομεν. ὁ θεὸς
 διὰ τῆς ὑπομονῆς ἡμετέρας τῆς παρα-
 κλήσεως δὲ ὑμῶν τὸ αὐτὸ φρο-
 νῶν ἐν ἀλλήλοις κατὰ χεῖρας
 ἡμετέρας, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ
 ἡμῶν δοξάζετε τὸν θεόν, καὶ
 πατέρα καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
 χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνετε
 ἀλλή-

pora: sed malum est homini, qui
 per offendiculum uescitur. Bo-
 num est non edere carnes, neque
 bibere uinum, neque quicquā, per
 quod frater tuus impingit aut
 offenditur aut infirmatur. Tu
 fidē habes? Apud te metipsum
 habe corā deo. Beatus qui non
 iudicat seipsum, in eo quod pro-
 bat. At qui diiudicat, si ederit
 condemnatus est: quoniam non
 edit ex fide. Porro quicquid ex
 fide non est, peccatum est.

Debemus autem nos qui potentes
 sumus, infirmitates impoten-
 tium portare, ac non placere no-
 bis ipsis. Nā unusquisque nostrum
 proximo placeat in bonū ad ædi-
 ficationem. Etenim Christus
 non placuit sibi ipsi, sed quē ad-
 modum scriptum est: Opprobria
 opprobrantium tibi, inciderūt in
 me. Nam quęcunque prescrip-
 ta sunt, in nostram doctrinam
 prescripta sunt: ut per patien-
 tiam et consolationem scriptu-
 rarum spem habeamus. Deus
 autem patientię et consola-
 tionis det uobis idem mutuo
 inter uos sentire secundum
 Iesum Christum, ut unanimi-
 ter uno ore glorificetis deum
 ac patrem domini nostri Ie-
 su Christi. Quapropter assume
 LL iij uos

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς
 προσελάβετο ἡμᾶς εἰς δόξαν
 θεῶ. λέγω ἵνα ἴσῃν καρτῶν δικα-
 νοῦν γεγενῆσθαι πρὸς τοῦ
 ὑπὲρ ἀλυθείας θεῶ, ὡς τὸ βεβαῖ-
 σαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πα-
 τέρων. τὰ δὲ ἵδναι ὑπὲρ ἐλπί-
 δοῦσθαι τὸν θεόν. καθὼς γέ-
 γραπται. διὰ τοῦτο ἔξομολο-
 γήσομαι σοὶ ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνό-
 ματί σου ψαλῶ. καὶ ψάλην
 λέγα. ὑψοῦνθε ἐν ἔθνεσι μετὰ
 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ψάλην.
 αἰνᾶτε τὸν κύριον πάντα τὰ
 ἔθνη, καὶ ἐκαινέσατε αὐτὸν
 πάντες οἱ λαοί. καὶ ψάλην ἡ-
 σαίας λέγα. ἴσται ἡ ρίζα ἡ ἵσ-
 σαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχαῖν
 ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπίουσιν.
 ὁ δὲ θεὸς ἅλ' ἐλπιδί, πληρώ-
 σαι ἡμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ ἐρή-
 νης, ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ πνε-
 ρισμῶν ἡμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν
 δωάματι πνεύματος ἁγίου. ὡς
 πεισμαι δὲ ἀδελφοί μου, καὶ αὐ-
 τὸς ἐγὼ πρὸς ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐ-
 τοὶ μετοὶ ἐστὶ ἀγαθούνης πνε-
 πληρωμένοι πάσης γνώσεως,
 δωάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθεσίῃ.
 τοὺς μὲν πάντας δὲ ἔγραψα ὑμῖν
 ἀδελφοί, ἀπὸ μόρτου, ὡς ἐ-
 παραμιμνήσκω ὑμᾶς, διὰ
 τὴν χάριν, τὴν δωδέσάν μοι
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναί με

uos inuicem, quemadmodum
 & Christus assumpsit nos
 in gloriam dei. Illud autem
 dico, Iesum Christum mi-
 nistrum fuisse circumcisionis
 pro ueritate dei, ad confirman-
 das promissiones patrum: ce-
 terum, ut gentes pro mise-
 ricordia glorificent deum:
 sicut scriptum est: Propter
 hoc confitebor tibi in gentibus,
 & nomini tuo canam. Et rus-
 sum dicit. Gaudete gentes
 cum populo eius. Et rursum
 Laudate dominum omnes gen-
 tes, & collaudate eum omnes
 populi. Et rursum Hesaias
 dicit: Erit radix Iesse. &
 qui exurget ad imperandum
 gentibus: in eo gentes spera-
 bunt. Deus autem spem im-
 pleat uos omni gaudio & pace,
 in credendo in hoc ut exulte-
 retis in spe per potentiam spiri-
 tus sancti. Persuasum enim ha-
 beo fratres mei, & ipse ego de-
 uobis, quod & ipsi pleni estis
 bonitate, impleti omni scien-
 tia, ualentes etiam inuicem a-
 lius alium admonere. Sed ta-
 men audacius scripsi uobis fra-
 tres ex parte, uelut commone-
 sciens uos, propter gratiam qua da-
 ta est mihi a deo, in hoc ut sum-

ROM. CAP. XV.

λατρευθῆναι ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τὰ
 ἔθνη, ἵνα προγγυῶνται τὸ εὐαγγέλι-
 ον τοῦ θεοῦ, ἵνα γίνηται ὁ προσ-
 φέρει τῶν ἰθνην ὑπὸ πρὸς δευτερος,
 ἵνα ἰσχυρὸν ἐν πνεύματι ἀγίῳ.
 καὶ ὁμολογῆσαι ἐν χριστῷ ἰη-
 σοῦ τὰ πρὸς θεόν. οὐ γὰρ τολ-
 μήσονται, ὅτι οὐ κατα-
 γὰστο χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑ-
 πακοῦν ἰθνην, λόγῳ καὶ ὄρ-
 θῳ, ἵνα διωάμαι σημεῖων καὶ τε-
 ράτων, ἐν πνεύματι
 θεοῦ, ὡς τι με ἀπὸ ἱερουσαλὴμ
 καὶ ἰουδαίας μέχρι τῆς ἰλλυρικῆς,
 ἀπὸ ἰερουσαλὴμ
 τὸ εὐαγγέλιον
 χριστοῦ. οὕτως δὲ φιλοτιμῶ-
 νησιν ἀναγγεῖλαι, οὐχ ὅπου
 ἐπιτάσσεται χριστὸς, ἵνα μὴ ἐπ'
 ἀλλοτρίῳ θεμέλιῳ οἰκοδομῶ.
 ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. οἷς ἐν
 ἀγγέλιῳ ὁρίσθη, ὄψοντι,
 καὶ οἷς οὐκ ἀκηκόασιν σωθῆσο-
 σι. διὸ καὶ ἐν ἐπιποπτόμῳ τὰ
 πολλὰ τοῦ ἑλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 καὶ ἵνα μὴ κενὸν τόπον ἔχω ἐν
 ἀπὸ ἰερουσαλὴμ ἕως ἑσθίας
 ἀπὸ ἰερουσαλὴμ πρὸς ὑμᾶς
 ἀπὸ ἰερουσαλὴμ ἕως ἑσθίας, ὡς ἵαμ πο-
 σίμα ἐς τὴν σπανίαν, ἐλευ-
 σίμα πρὸς ὑμᾶς. ἐλπίζω γὰρ
 διαπερῆσαι, θεάσασθαι
 ὑμᾶς, καὶ ἐφ' ὑμῶν προπιμ-
 ῶμαι ἵνα, ἵαμ ὑμῶν πρῶτον
 ἀπὸ ἰερουσαλὴμ, νυνὶ δὲ
 πρὸς ὑμᾶς

minister Iesu Christi in gentes,
 administrans euangelium dei, ut
 fiat oblatio gentium acceptabi-
 lis, sanctificata per spiritum san-
 ctum. Habeo igitur et glorier per
 Christum Iesum, in his quae ad
 deum pertinent. Non enim ausim lo-
 qui quicquam eorum, quae non effecit
 Christus per me, in obedientiam
 gentium, uerbo et facto per poten-
 tiam signorum ac prodigiorum, per
 potentiam spiritus dei, ut ab Hie-
 rusalem et in circumiacentibus
 regionibus usque ad Illyricum im-
 pleuerim euangelium Christi:
 ita porro amittens praedicare eu-
 uangelium, non ubi nominatus erat
 Christus, ut ne super alienum fun-
 damentum aedificarem, sed quemad-
 modum scriptum est: Quibus non
 est annunciatum de eo, uidebunt,
 et qui non audierant, intelligent.
 Quapropter et praepeditus sum
 saepe, quo minus uenirem ad uos.
 Nunc uero quum non amplius
 habeam locum in regionibus his,
 desiderium autem habeam ueniendi
 ad uos multis iam annis, quando-
 cumque iter instituero in Hispa-
 niam, ueniam ad uos. Spero enim
 fore, ut istac iter faciens, uideam uos
 et a uobis producar illuc, si ta-
 men uestra consuetudine prius ex
 parte fuero expletus. Nunc autem
 Et iij proficiscor

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ δια-
 μου τῶν ἁγίων. ἡ δὲ οὐσία γῶ
 μακεδονία ἢ ἀχαΐα, ἡ οὐκ ἔστι
 τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτω-
 χούς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσα-
 λήμ. ἡ δὲ οὐκ ἔστι γῶ ἢ ὁφείλει
 αὐτῶν εἶναι. εἰ γῶ τοῖς πτωχῶ
 τικῶν αὐτῶν ἐκποιήσασθαι τὰ
 ἔθνη, ὁφείλουσι ἢ ἐν τοῖς σαρκι-
 κῶν λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τὸ το-
 οῦν ἐπιτέλλομαι, ἢ σφραγισάμε-
 νον αὐτοῖς τὸν ἡαρκῆν τῶτον,
 ἀπειθέσθαι δι' ἡμῶν εἰς πλῆ-
 σπασίαν. εἶδεν δὲ, ὅτι ὄρχομαι
 ἢ πρὸς ὑμᾶς, ἐν πνεύματι
 ἡ λογίας τῶ ἡαγγελίου τῶ χριστοῦ
 ἡ εἰθέσθαι. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς
 ἀδελφοί, διὰ τῶ ἡεργίου ἡμῶν ἡ
 σῶ χριστοῦ, ἢ διὰ τῶ ἡαγάπης τῶ
 πνεύματος, σωματιάζασθαι
 μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡ ἡ
 μου πρὸς τὸν θεόν, ἡνα ἡεὐδο-
 κῶ τῶ ἀπεθούτων ἐν τῇ ἡου-
 δαίᾳ, ἢ ἡνα ἡ διακονία μου ἡ εἰς
 ἡεργουσαλήμ ἡ ἐπρόσθενον γέ-
 νηται τοῖς ἡαγίοις, ἡνα ἐν χαρῶ
 ἡ εἰθέω πρὸς ὑμᾶς, διὰ τῶ ἡεὐδο-
 κῶ τῶ θεοῦ, ἡ ἡ σωματιάζασθαι
 ἡμῶν. ὁ δὲ θεὸς τῶ εἰθέως, μετὰ
 πάντων ἡμῶν. ἀμήν.

26 Σιώπηται δὲ ἡμῶν φοίτην,
 πλῆ ἀδελφῶν ἡμῶν, ἡσαν δια-
 κονοῦν τῶ ἡεκκλησίας τῶ ἐν ἡεργ-
 χραῖς, ἡνα αὐτῶν προσδέξῃται
 ἡ

proficiscor Hierosolymam, mi-
 nistrans sanctis. Visum est enim
 Macedoniae & Achaiae, com-
 municationem aliquam facere
 in pauperes sanctos, qui sunt Hiero-
 solymis. Nam ita visum est
 ipsis, & debitores illorum sunt.
 Etenim si spiritualia sua com-
 municauerunt gentibus, debent
 & haec in carnalibus ministrare
 illis. Hoc igitur ubi perfeceris,
 & obsignauero illis fructum
 hunc, reuertar per uos in Hispaniam.
 Scio namque quod uili uen-
 nero ad uos, cum plenitudine be-
 nedictionis euangelii Christi uen-
 turus sim. Obsecro autem uos
 fratres per dominum nostrum Ie-
 sum Christum, & per dilectio-
 nem spiritus, ut me laborantem
 adiuuetis precationibus pro me
 ad deum, ut liberer ab incredulis
 in Iudaea, utque ministerium
 hoc meum, quod exhibebo Hiero-
 solymis, acceptum sit sanctis,
 ut cum gaudio ueniam ad uos,
 per uoluntatem dei, utaque uehementem
 pacis, sit cum omnibus uobis.
 Amen.

Commendo autem uobis
 Phœben, sororem nostram,
 quae est ministra ecclesiae Cen-
 chreensis, ut illam suscipiatis
 in

ROM. CAP. XVI.

in Christo, ita ut deceat sanctos,
 & aditis ei, in quocumq; uobis
 eguerit negotio: nam hæc quum
 multis adfuit, tum mihi etiam
 ipsi. Salutate Priscã & A
 lam, adiutores meos in Christo
 Iesu, qui pro anima mea suam
 ipsorũ cervicẽ supposuerũt: qui-
 bus non ego solus gratias ago,
 sed et omnes ecclesiæ gentium,
 item quæ in demo illoꝝ est con-
 gregationem, Salutate Ephe-
 netum dilectum meum, qui est
 primitiæ Achaiæ in Christo.
 Salutate Mariam, quæ mul-
 tum laboravit erga nos. Salu-
 tate Andronicum & Iuniam,
 cognatos meos & concaptiuos
 meos, qui sunt instigones inter a-
 postolos, qui etiam ante me fue-
 runt in Christo. Salutate Am-
 pliam, dilectum meum in domi-
 no. Salutate Urbanum, aduato-
 rem nostrũ in Christo, & Sta-
 chyn dilectum meum. Saluta-
 te Apellam, probatum in Chri-
 sto. Salutate eos qui sunt ex
 Aristobuli familiaribus. Salu-
 tate Herodionem, cognatum
 meum. Salutate eos qui sunt ex
 Narcissi familiaribus, hos qui
 sunt in domino. Salutate Try-
 phanã et Tryphosam, quæ labo-
 rãt in domino. Salutate Persidẽ

Ll n dilectam,

ἐν κυρίῳ, ὡς ἔστιν ἡ ἀγία, ἢ ὡς
 ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν κερ-
 εῖται ἐν πράγματι. καὶ γὰρ αὐτὴ προ-
 σέταξεν πολλῶν ἐκκλησίῃς, ἢ αὐ-
 τοῦ ἰμοῦ. ἀσπάζομαι ἐπίσκοπον
 καὶ ἀντιόχου, τοὺς σωθῆρας μου
 ἐν χεῖρῶν ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆ
 ψυχῆ μου τὸν ἑαυτῶν φάρυ-
 γον ἐπέθηκαν. οἷς οὐκ ἐγὼ μό-
 νον ἀσπάζομαι, ἀλλὰ καὶ πάντας
 τῶν ἐθνῶν, καὶ πᾶσι
 αὐτῶν ἐκκλησίαις.
 καὶ οἷον αὐτῶν ἐκκλησίαις.
 ἀσπάζομαι ἐπίσκοπον τὸν ἀγα-
 πητὸν μου, ὃς ὄσιν ἀπὸ ἀρχῆς τῆς
 ἐκκλησίας ἐν χεῖρῶν, ἀσπάζομαι
 καὶ τὴν μητέρα μου, ἢ τὴν πολλὰ ἰουδαί-
 σιν ἀσπάζομαι. ἀσπάζομαι ἀν-
 δρονικὸν καὶ ἰουλίαν, τοὺς συ-
 γγγῆν μου, καὶ σωμαχμαλώτους
 μου, οἵτινες ἔσιν ἐπίσκοποι ἐν
 τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἰμοῦ
 ἦσαν ἐν χεῖρῶν. ἀσπάζομαι
 ἀμπλίαν τὴν ἀγαπητὴν μου
 ἐν κυρίῳ. ἀσπάζομαι οὐρβανὸν
 τὸν σωθῆρα ὑμῶν ἐν χεῖρῶν, ἀ-
 σπάζομαι τὸν ἀγαπητὸν μου. ἀ-
 σπάζομαι ἀπὸ ἀλλῶν, τῶν δέοντων
 ἐν χεῖρῶν. ἀσπάζομαι τοὺς ἐν τῇ
 οἰκίᾳ ἐστίν. ἀσπάζομαι ἡρωδίω-
 να τὸν συγγῆν μου. ἀσπάζομαι
 τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τὴν ἐνταὺς ἐν
 κυρίῳ. ἀσπάζομαι φρυφανῶν καὶ
 τρυφωσῶν, τὰς ἰουδαίας ἐν κυ-
 ρίῳ. ἀσπάζομαι περσίδα τὴν
 ἀγα-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἀγαπητῶν, ἢ τις πολλὰ ἐνοπί-
 ασεύειν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε ῥε-
 φου τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ. καὶ
 τὴν μητρίαν αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.
 ἀσπάσασθε ἀσούγουτον, φλί-
 γοντα, ἰερμάων, παύροβαρ, ἰερμῶ
 καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφεῖς.
 ἀσπάσασθε φιλόλογον καὶ ἰου-
 λίαν, νερίαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐ-
 τῆς, καὶ ἑλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐ-
 τοῖς πάντας ἀγίους. ἀσπάσα-
 σθε ἀλλήλους ἐν φιλόματι ἀ-
 γίῳ. ἀσπάσοντῃ ὑμᾶς αἰ ἐκκλη-
 σίαι ἔχειτῶ. παρακαλῶ δὲ ὑ-
 μᾶς ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς
 διχοστασίας, καὶ τὰ σκάνδαλα,
 παρὰ τὴν διδασχῶν, ἢ ὑμᾶς
 ἰμάθει, ποιούντας, καὶ ἐκκλίνα-
 τι ἀπ' αὐτῶ. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, τῷ
 κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ οὐ δουλεύου-
 σιν, ἀλλὰ τῇ αὐτῶ κοιλίᾳ, καὶ
 διὰ τὴν χρησιμοργίας, καὶ ἰλο-
 γίας βλαπτοῦσι τὰς λαοφίλιας
 τῆ ἀνάκωρ. ἢ γὰρ ὑμῶν ἰσχυρὸν
 εἰς πάντας ἀφήκετο. χαίρω ἔν
 τῷ ἐφ' ὑμῶν. δεῖλω δὲ ὑμᾶς σο-
 φούς μὴ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν,
 ἀποβάλλουσι δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ
 θεὸς ὅτι ἐρίων σωφίψα ἔσα-
 τανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν,
 ἐν τάχει. ἢ χάρις ἔχει κυρίῳ ὑμῶν
 ἰησοῦ χριστῷ μετ' ὑμῶν. ἀσπά-
 ζονται ὑμᾶς τιμῶσι. ὁ σωφρ-
 γός μου, καὶ λόκι. καὶ ἰάσων,

dilectam, quae multum laborat
 uit in domino. Salutate Ru-
 fum, electum in domino, & ma-
 trem illius ac meam. Salutate
 Asyncritum, Phlegontem,
 Hermam, Patrobam, Mercu-
 rium, & qui cum his sunt fra-
 tres. Salutate Philologum & Iu-
 liam, Nereum & Ioro-
 tem eius, & Olympam, & qui
 cum his sunt, omnes sanctos. Sa-
 lutate uos inuicem cum osculo
 sancto. Salutant uos ecclesia
 Christi. Obsecro autē uos fra-
 tres, ut consideretis eos qui disci-
 dia & offendicula contra do-
 ctrinam quam uos didicistis,
 gignunt, & declinetis ab illis.
 Nam qui eiusmodi sunt, domi-
 no Iesu Christo non seruiunt,
 sed suo uentri: & per blandilo-
 quentiam & assentationem de-
 cipunt corda simplicium. Nam
 uestra obedientia ad omnes per-
 manuit. Gaudeo igitur sancti
 de uobis. Sed uolo uos sapien-
 tes quidem esse ad bonum, syne-
 ceros autem ad malum. Deus
 autem pedis conteret satanam
 sub pedes uestras, breui. Gra-
 tia domini nostri Iesu Chri-
 sti sit uobiscum. Salutans
 uos Timotheus cooperatus
 meus, & Lucius, & Iason,
 & So-

καὶ

ROM. CAP. XVI

καὶ σοσιπᾶρ, οἱ συγγενεῖς
 μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ τῆς
 τῆς ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν
 ἐν λυγίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς γάιος
 ὁ ξῦς μου καὶ ἡ ἐκκλησίας ἐ-
 κκλησίας μου. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἄρατος, ὁ
 ἀκινδύμωτος ἄνδρως, καὶ ἡ ἀδελφὸς
 καὶ ἡ ἀδελφὸς. ἡ χάρις ἔστω ἐν
 ὑμῶν ἰσοῦ χριστῷ, μετὰ πάν-
 των ἡμῶν. ἀμήν. τῷ ἡ δυναμεί
 ὑμῶν τυγίξαι κατὰ τὸ εὐαγ-
 γέλιόν μου, καὶ τὸ ἰσχυρῶμα ἰσοῦ
 χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μου
 τῶν χρόνοις αἰώνιαις σοιζην
 ὑμῶν, φανερῶνται δὲ νῦν,
 διὰ τὴν γραφῶν προφητικῶν,
 κατὰ ἐπιταγὴν ἑαῖωνίου θεοῦ,
 καὶ ἡ ἀποκάλυψις, εἰς πάντα
 τὰ ἔθνη γνωρισθῆναι, μένω σο-
 φῶν θεῶν. διὰ ἰσοῦ χριστῷ, ὃ ἡ δό-
 ξα ὑμῶν τῶν αἰῶνας. ἀμήν.

et Sosipater, cognati mei. Sa-
 luto uos ego Tertius, qui scrip-
 si epistolam in domino. Salu-
 tat uos Gaius hospes meus et
 ecclesiae totius. Salutatur uos E-
 rastus quaestor ararius ciuita-
 tis, et Quartus frater. Gratia
 domini nostri Iesu Christi, sit
 cum omnibus uobis. Amen. Ei
 autem qui potens est uos confir-
 mare secundum euangelium
 meum, et praecium Iesu Chri-
 sti, iuxta reuelationem mysterij,
 temporibus aeternis taciti, mani-
 festati ueroneunc, et per scriptu-
 ras propheticas iuxta delegatio-
 nem aeterni dei, in obedientiam
 fidei, in omnes gentes patefa-
 cti, soli sapienti deo, per Iesum
 Christum, cui gloria in secula.
 Amen.

πρὸς τοὺς ῥωμαίους.

Ad Romanos.

ἡ ἀποκάλυψις ἀπὸ τοῦ ῥίνθου διὰ φοίβης
 ἡ ἀποκάλυψις ἀπὸ τοῦ ῥίνθου διὰ φοίβης
 καὶ ἀποκάλυψις ἀπὸ τοῦ ῥίνθου διὰ φοίβης
 καὶ ἀποκάλυψις ἀπὸ τοῦ ῥίνθου διὰ φοίβης

Missae fuit à Corinthe per Pho-
 ben ministram Cenchre-
 ensis ecclesiae.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ ΑΔ ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ

Primi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΣΑΡΥΤ Ι.

ΠΑΥΛΟΣ κλυτὸς ἀπόστολος
ἰησοῦ χριστοῦ διὰ δι-
κλῆματ' οὗ θεοῦ καὶ σωθῆ-
ντος ἡμῶν ἀδελφός, τῆ ἰουδαίᾳ τῷ
θεῷ, τῆ ἔσχατ' ἐν καρδίᾳ, ὑγιασ-
μένοισ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, κλυτοῖς
ἀγγέλοις, σὺν πάνσι τοῖς ἑπικλα-
σμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν
ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν παντί τόπῳ,
αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν. χάρις ὑμῖν
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαρι-
στῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε ὡς ἰ-
σχυρῶς, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ, τῆ δο-
θείσῃ ὑμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὅτι ἐν
παντί ἐπληρώθητε ἐν αὐτῷ, ἐν
παντί λόγῳ, καὶ πάσῃ γνώσει,
καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ χριστοῦ
ἐβεβαίωθη ἐν ὑμῖν, ὥς τε ὑμᾶς
μὴ ὑστέρῃσθαι ἐν μηδενὶ χα-
ρίσματι, ἀπειρηχομένους πλὴν
ἀποκαλύψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰ-
ησοῦ χριστοῦ, ὃς καὶ βεβαίωσει ὑμᾶς
ἕως τέλους, ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ
ἐμῶν καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρι-
στοῦ. πιστὸς ὁ θεός, δι' ὃ ἐκλή-
θητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. κα-
τακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, διὰ
τοῦ ἰσχυροῦ καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
χριστοῦ,

Paulus uocatus apostolus
Iesu Christi, per uolunta-
tē dei, et Sophbenes fra-
ter ecclesiae dei quae est Corin-
thi, sanctificatus per Christū Ie-
sum, uocatis sanctis, una cū om-
nibus qui inuocant nomen domi-
ni nostri Iesu Christi, in quo-
uis loco uel suo uel nostro, gra-
tia uobis et pax a deo patre no-
stro et domino Iesu Christo.
Gratias ago deo meo semper
pro uobis, de gratia dei quae da-
ta est uobis per Christū Iesum,
quod in omnibus ditati estis per
ipsum, in omni sermone et omni
cognitione: quibus rebus testi-
monium Iesu Christi confir-
matum fuit in uobis, adeo ut
non destituamini in ullo dono,
expectantes reuelationem domi-
ni nostri Iesu Christi, qui et eō
firmabit uos usque ad finem, incul-
patos in die domini nostri Iesu
Christi. Fidelis deus, per quem
uocati estis in consortium filij
ipsius Iesu Christi domini no-
stri. Obsecro autem uos fratres,
per nomen domini nostri Iesu
Christi, ut idem loquamini om-
nes,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

διὰ τὴν σοφίας τὸν θεὸν. ὡ δὲ
 νησιον ἰ διὸς, διὰ τὴν μαρίας τῆ
 λυρὺγματῶ σῶσαι τοὺς πιστῶ
 ντας. ἰπασδὺν καὶ ἰουδαῖοι ση
 μαῖον αὐτοῦσι, καὶ ἰλλυσο σο
 φίαν ζητοῦσιν. ἡμεῖς δὲ λυρὺσο
 σεμῶν χριστὸν ἰστωρῶμεθον, ἰσ
 δαῖοις μὴν σπᾶν θαλον, ἰλλυ
 σο ἡ μαρίας. αὐ τοῖς ἡ τοῖς κλη
 τοῖς, ἰουδαῖοις τῶ καὶ ἰλλυσοι,
 χριστὸν θεοῦ δόναμι, καὶ διὰ
 σοφίαν. ὅτι τὸ μαρὸν τοῦ θεοῦ
 σοφώτρων τῶν ἀνθρώπων ὅσι,
 καὶ τὸ ἀδφῆς τοῦ θεοῦ ἰσχυρὸ
 τῶρον τῶν ἀνθρώπων ὅσι. βλε
 πτε γὰρ τῶν κλησιν ἡμῶν ἀ
 δελφοί, ἰτι ἰ πολλοὶ σοφοὶ λα
 τὰ σάρκα, ἰ πολλοὶ δυνατοί, ἰ
 πολλοὶ ἰσχυροί, ἀλλὰ τὰ μα
 ρὰ τοῦ κόσμου βελίξατο ἰ διὸς,
 ἰνα τὸς σοφὸς κατὰσχύνῃ. ἡ τὰ
 ἀσθενῆ ἡ ἡ κίσμου βελίξατο ἰ
 διὸς, ἰνα κατὰσχύνῃ τὰ ἰσχυ
 ρά. ἡ τὰ ἀγενῆ ἡ κίσμου, ἡ τὰ
 βουδνημελῆ βελίξατο ἰ διὸς
 καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἰνα τὰ ὄντα κα
 ταργῆσῃ. ὅπως μὴ κλησῆσῃται
 πᾶσα σὰρξ ἰνώπιον αὐτοῦ. ἰ
 αὐτοῦ δὲ ἡμᾶς ἰστί, ἰν χριστῶ
 ἰησοῦ, ὃς ἰγεννήθη ἡμῖν σοφία ἀ
 πὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τὴ καὶ ἀ
 γιασμός, καὶ ἀπολύτρωσις, ἰνα
 καθὼς γέγραπτη, ὃ καυχόμενος
 ἰν κυρίῳ καυχάσθω.

dei, non cognovit mundus per
 sapientiā deū, usum est deo, per
 stultitiā predicationis salvas fa
 cere credētes. Quandoquidem et
 Iudaei signū postulāt, et Graeci
 sapientiā querūt. Nos autē pra
 dicamus Christū crucifixū, Iu
 daeis quidē offendiculū, Grae
 cis uero stultitiā: sed ἰssem uo
 catis, Iudaeis pariter et Grae
 cis, Christū dei potentē ac dei
 sapientiam. Quomā stultitia
 dei sapiētor est q̄ hōies, et im
 becillitas dei robustior est q̄ ho
 mines. Videcis enim uocationē
 uestrā, fratres, q̄ non multi sa
 piētes secundū carnē, non multi
 potentes, non multi, claro genere
 nati: uerū quae stulta erant secun
 dū mundū, delegit deus, ut pude
 faceret sapientes: et quae erant
 imbecilla in mūdo, delegit deus,
 ut pude faceret ea quae sunt ro
 busta: et quae ignobilia erant in
 mundo conceptaq̄ delegit deus,
 et ea quae non erant, ut ea quae
 sunt, obliuaret: ut ne gloriare
 tur ulla caro coram ipso. Ex co
 dem autem uos estis, in Chri
 sto Iesu, qui factus fuit nobis
 sapientia a deo, iustitiāq̄ et
 sanctificatio et redemptio: ut
 quemadmodū scriptum est: Qui
 gloriatur in domino gloriatur.
 Et

καὶ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀ-
 λαφεί, ἢ ἔλθω οὐ καθ' ὑπερο-
 χῆν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέ-
 λων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ.
 ἃ γὰρ κερικά τοῦ ἰδεῖναι τί ἐν
 ὑμῖν, ἃ μὴ ἰησοῦν χριστὸν, καὶ
 τὸν σταυρωμένον. καὶ ἐγὼ
 ἐκ δυνάεω, καὶ ἐκ φόβου, καὶ
 ἐκ φόβου πολλῶ ἐγενόμην πρὸς
 ὑμᾶς. καὶ ὁ λόγος μου, καὶ
 τὸ κήρυγμά μου, οὐκ ἐν πε-
 ρείᾳ ἀνθρώπινης σοφίας λόγοις
 ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος
 καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις
 ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώ-
 πων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. σο-
 φία δὲ λαλοῦμένη ἐν τοῖς τε-
 λείοις. σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶ-
 νος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόν-
 των τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν
 καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦ-
 μεν σοφίαν θεοῦ ἐν μυστηρίω,
 ἣν ἀποκρυμμένῳ, ἢ ἠμω-
 ρωσεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων,
 ἣν οὐδεὶς τῶν
 αἰώνων τοῦ αἰῶνος τούτου
 ᾔσκησεν, ἃ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ
 ἐκ μαρτυρίου αὐτοῦ λέξεν ἰσχυ-
 ρῶν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται.
 οὐκ ᾔσθησεν οὐδὲ καθόλου ἀν-
 θρώπου ἢ ἀγγέλου, ἢ ἡτοίμασεν ὁ
 θεὸς τοῖς ἀκατασίτοις αὐτόν. ἡμῖν
 δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ

πνεύμα-

Et ego quum uenirem ad uos, &
 fratres, non ueniebam cum emi-
 nentia sermonis aut sapientia,
 annuncians uobis testimonium
 dei. Non enim me iudicauī quic-
 quam scire inter uos, nisi Iesum
 Christum, & hunc crucifixum.
 Et ego per infirmitatem, &
 cū timore, ac in tremore multo
 apud uos uersatus sum: & ser-
 mo meus, & prædicatio mea,
 non erat in persuasorijs huma-
 nae sapientiæ uerbis, sed in osten-
 sione spiritus ac potentia, ut fi-
 des uestra non sit in sapien-
 tia hominum, sed in potentia
 dei. Porro sapientiam loqui-
 mur inter perfectos: sapien-
 tiam autem non seculi huius,
 neq; principum seculi huius, qui
 abolentur: sed loquamur sapi-
 entiam dei in mysterio: quæ
 est recondita, quam præfimerat
 deus ante secula, in gloriam no-
 stram, quam nemo principū se-
 culi huius cognouit: nam si co-
 gnouissent, haudquaquam domi-
 num gloriae crucifixissent: sed
 quemadmodum scriptum est:
 Quæ oculus non uidit, & auris
 non audiuit, & in cor hominis
 non ascenderunt, quæ præpa-
 rauit deus diligētibz se:
 Nobis autem deus reuelauit per
 Spiritum

EPIST. PAULI AD

πνεύματι αὐτῷ. τὸ γὰρ πνεύμα πάντα ἑραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τῆς δι᾽. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπου, τὰ τῆς ἀνθρώπου. καὶ μὴ τὸ πνεύμα τῆς ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τῆς θεοῦ, οὐδὲ οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεύμα τῆς θεοῦ. ἡμῶς δὲ οὐ τὸ πνεύμα τῆς σαρκὸς ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεύμα τὸ ἐκ τῆς θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ κρυπτά τῆς δούλης χάριτος ἡμῶν, καὶ οὐ λαλῶμεν, οὐκ ἐν διδασκαλίαις ἀνθρώπων σοφίας λόγοις, ἀλλὰ ἐν διδασκαλίαις πνεύματος ἁγίου, πνευματικαῖς πνευματικῶς συγκρινούται. ψυχικὸς δὲ ἀνθρώπος ἁδελφεὶ τὰ τῆς πνεύματος τῆς θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ὄσιν, καὶ δύνανται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικῶς ἀνακρίνεται μὲν πάντα, αὐτὸς ἢ κρυπτοῦ ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἐγνωσέν σου, ὅς συμβιβάζει αὐτόν; ἡμῶς ἢ νῦν χριστῷ ἔχομεν.

καὶ ἐγὼ ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνώθηλα λαλῆσαι ὑμῶν, ὡς πνευματικοῖς, ἀλλὰ ὡς σαρκινῶς, ὡς σπητιοῖς ἐν χριστῷ. γάλα ἡμῶς ἵποτισα, καὶ οὐ βρώμα. οὐπω γὰρ ἠδύνασθε, ἀλλὰ οὐτε ἔτι νῦν δύνασθε. ἔτι γὰρ σαρκινὸς ἵσθι. ἔπου γὰρ ἐν ὑμῶν σὺν ἡμῶν, καὶ διχοστασίαι, οὐκ ἔστι σαρκινὸς ἵσθι, καὶ κατὰ ἀνθρώπου

πῶς

spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunditates dei. Quis enim hominum novit ea quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Sic et ea quae sunt dei, nemo novit nisi spiritus dei. Nos vero non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui est ex deo, ut sciamus quae a Christo donata sunt nobis, quae et loquimur, non sententiis quos docet humana sapientia, sed quos docet spiritus sanctus, spiritualibus spiritualibus comparantes. Animalis autem homo non accipit ea quae sunt spiritus dei: stultitia figuram illi sunt: nec potest cognoscere quod spiritualiter iudicatur. At spiritus spiritualiter iudicatur quod ipse vero a nemine iudicatur. Quis enim cognovit mentem domini, qui consilium daturus sit illi? Nos autem mentem Christi tenemus.

Et ego fratres, non potui loqui vobis ut spiritualibus, sed loquenda fuit ut carnalibus, ut infantibus in Christo. Lactis potui vos alere, et non cibo: nondum enim poteratis, imò ne nunc quidem adhuc poteratis, nam adhuc carnales estis: figuram quae in vobis sit amulatio et contentio et factiones, nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis?

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

δευτος ἰως δια πυρος. δι οιδλα-
 τε, ετι ναος δεσ εστ, κτλ πνευμα
 7 δεσ οινω εν υμιν, ετις τ ναυρ
 7 διου φδρα, φδρα τουτου ο
 δεσ. ο π ναος του διου αγιος
 εστιν, οτινδ εστι υμας. μυ-
 διος αυτου βραχιατω. ετις
 δονα σοφος αυαι εν υμιν, εν τω
 αιωνι τουτω μεγας γρησδω, ινα
 γινεται σοφος. ο γαρ σοφια του
 λωσμον τουτου, μεγα παρα τω
 διω εστι. γεγραπτη γαρ. ο δρασο
 σεμω 7 τους σοφους εν τη πα
 τουργια αυτων. κτλ παλιμ. λω
 ε 7 γινωσκει τους διαλογισ-
 μους των σοφων, ετι εσοι μα-
 ταιοι. ως τι μηδεις λουχαδω
 εν ανθρωποις. παντα π υμων
 εστιν, ετι παυλ, ετι απολ-
 λως, ετι λουφας, ετι λωσμος, ετι
 σωη, ετι θανατος, ετι ενιστωτα,
 ετι μελλοντα, παντα υμων εστιν
 υμας 7 χεις ε, χεις ε 7 θες.
 4 Ουτως υμας λογισδω αν-
 θρωπ, ως υπηριτας χειτου, κτλ
 οινονομους μυστηριων δεσ. ο δε
 λοιπον συταται εν τοις οινονο-
 μοις, ινα πιστες τις ενρεθη. εμοι
 7 εις ιλαχιστεμ εστιν, ινα υφ υ-
 μων ανακρηθω, η υπ ανθρωπι-
 νας υμδρας, αλλ ε 7 εμαυτ ανα-
 κρηνω. ο δε εν π εμαυτω ονοοιδα
 αλλ ουν εν τω π δεδιναιομαι.
 ο 7 ανακρηνω με, λωγιοε εστιν.

fiet, sed sic tanq; per igne. As
 nescitis q; templū dei estis, et spi-
 ritus dei habitat in uobis. Si
 quis templū dei profanauit, hunc
 perdet deus. Nam templū dei
 sanctum est, quod estis uos. Ne
 quis seipsum fallat. Si quis sibi
 uidetur sapiens esse inter uos, in
 seculo hoc stultus fiat, ut red-
 datur sapiens. Etenim sapiens
 est mundi huius, stulticia est
 apud deum. Scriptum est enim:
 Qui comprehendit sapientes in
 astutia ipsorum. Et rursum:
 Dominus nouit cogitationes sa-
 pientiu, quod sint uana. Itaq;
 ne quis gloriatur in hominibus,
 omnia nanq; uestra sunt, siue
 Paulus, siue Apollo, siue Ce-
 phas, siue mundus, siue uita, si-
 ue mors, siue presentia, siue fu-
 tura: omnia inq; uestra sunt, uos
 autē Christi, Christus uero dei.
 Sic nos aestimet homo, ut muni-
 stros Christi, 7 di spensatores
 mysteriorū dei: quod superflua
 tem, illud requiritur in dispensa-
 tionib. ut fides aliquis reperiat.
 Mihi uero q; minimo est, ut a uo-
 bis dijudicer, aut ab humano iu-
 dicio: imò nec meipsū dijudico.
 Nullius. n. rei mihi conscius sum,
 sed non per hoc iustificatus sum:
 ceterū q; me iudicat, dominus est.

Proinde

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ὡς πριναλάγματα τ̄ ἰσμός ἐγ
 νήθη μλν, πάντων πριψημα ἰως
 ἀρτι. ἐκ ἐν φριπρω ὑμᾶς γράφω
 ταῦτα, ἀλλ' ὡς τένα μὲ ἀγα-
 πητὰ νθεῖτω. ἰάν γδ μνρίε παε
 διαγωγῆς ἔχαιε ἐν χειτῶ, ἀλλ'
 ἔ πολλὸς πατόρας. ἐν γδ χει-
 τῶ ἰωσθ διὰ τ̄ ὑαγγελίου ἐγὼ
 ὑμᾶς ἰγύννησα. παρακαλῶ εἰν
 ὑμᾶς. μιμνταί μὲ γινιαι. διὰ
 τῆτο ἐπιμψα ὑμῶν τιμότηορ, ἐε
 ὁσι τένορ μὲ ἀγαπητῶν ἢ πι-
 σῶν ἐν κυρίῳ, ὁς ὑμᾶς ἀναμνήση
 τὰς ὁδὸς μὲ, τὰς ἐν χειτῶ, ἰα-
 βῶς πανταχῶ ἐν πάσῃ ἰηκλυ-
 σία διλάσσω, ὡς μὴ ὄρχομὲν
 δε μὲ πρὸς ὑμᾶς, ἰφυσιωθυσάμ
 τινε, ἰλέωσομαι ἢ ταχίως πρὸς
 ὑμᾶς, ἰάν ὁ ἰύρι θελήση, καὶ
 γνώσομαι ἔ τὸν λόγον τ̄ πιφν
 σιωμὲν ἄλλὰ τίω δύναιμ.
 ἔ γδ ἐν λόγῳ ἢ βασιλείᾳ τ̄ θεῶ,
 ἀλλ' ἐν διωάμει. τί θηλετε; ἐν
 ράβδῳ ἰλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἰ ἀ-
 γάπη πνεύματι τ̄ πρᾶότικῳ;

5 Ὁπως ἀκούετε ἐν ὑμῶν πορ-
 νεία, ἢ τειάυτη πορνεία, ἢ τις ἔ
 ἐν τοῖς ἰθυσίω ὄνομάσει, ὡς τε
 γυναικά τινὰ τ̄ παρὸς ἔχειν, ἢ
 ὑμᾶς πιφυσιωμὲνοι ἰσῆ, καὶ ἔχι
 μᾶλλον ἐπινηθῆσατε, ἰνα ἰβαρθῆ
 ἰα μίσο ὑμῶν, ἔ τὸ ὄργον τοῦ το
 ποιήσας. ἐγὼ μλν γδ, ὡς ἀπὼν
 τῶ σώματι, παρὼν δὲ τῶ πνεύ-
 ματι,

ueluti excrementa mundi facti su-
 mus, oim reiectamentu ad hunc
 usq; die. No quo uos pudore sus-
 fundā, hac scribo, sed ut filios
 meos dilectos admoneo. Nā e-
 tiā si inumeros paedagogos habe-
 atis i Christo, nō multos tamen
 habetis patres. Siquidē in Chri-
 sto Iesu, p euangeliū ego uos ge-
 nuui. Adhortor itaq; uos, ut imi-
 tatores mei sitis. Hac de causa
 misi uobis Timotheū, qui est fi-
 lius meus dilectus, et fidelis in do-
 mino, q uobis i memoriā reducet
 uias meas quae sunt in Christo,
 quemadmodū ubiq; in omni eccle-
 sia doceo. Perinde quasi nō sum
 uicturus ad uos, inflati sunt qui-
 dā. Sed ueniam breui ad uos, si
 dominus uoluerit, et cognoscat
 sermonē istorū qui inflati sunt
 sed uirtute. Nā cum in sermone
 regnū est dei, sed in uirtute. Quid
 uultis? Cū uirga uenio ad uos,
 an cū charitate et spū lenitatis?

Ommino auditur inter uos su-
 prū, & huiusmodi stuprum quod
 nec inter gentes nominatur, ut
 aliquis uxore patris habeat. Et
 uos inflati estis, ac non potius lu-
 xuriosus, ut tolleretur hoc perpetu-
 strum, qui facinus hoc perpetrasset.
 Nam ego quidem, ut ab-
 sens corpore, praesens autem spū

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

καὶ ἑαρεῖτε τὸν πονηρὸν, ὅ
 ὑμῶν αὐτῶν.

6 Τοῦ μὲν τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔ-
 χων πρὸς τὸν ἑτερον, ἡρῖνεσθε
 ἐπὶ τῷ ἀδίκῳ, ἢ οὐχὶ ἐπὶ τῷ ἀ-
 γίῳ; οὐκ οἴδατε, ἔτι αἱ ἅγιοι τῷ
 λόσμον ἡρῖνοῦσι. ἢ εἰ ἐν ὑμῖν
 ἡρῖνετὶ ὁ λόσμος, ἀνάξιοί ἴσθη
 ἡριτηρίων ἰλαχίστων; οὐκ οἴδα-
 τε, ἔτι ἀγγέλους ἡρῖνοῦμεν, μή
 τι γ. βιωτικὰ; βιωτικὰ μὲν ἔν
 ἡριτήρια ἔαν ἔχητε, τοὺς ἑσθ-
 νημῶν ἐν τῇ ἡκκλησίᾳ, τῶν
 λαθίζετε. πρὸς ἐν ἑσθῶν ὑμῖν
 λέγω, οὕτως οὐκ ἴσθη ἐν ὑμῖν
 σοφὸς οὐδὲ εἶς, ὃς ἀωήσθη δια-
 κρίναι ἀνὰ μίσση τοῦ ἀδελφοῦ
 αὐτοῦ; ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀ-
 δελφῷ ἡρῖνετὶ, ἢ τοῦτο ὑδὶ ἀπί-
 στω; ἢ ἂν μὲν οὐκ ἔπωσ ἡτῆμα
 ἐν ὑμῖν ἔσθη, ἔτι ἡρῖματα ἔχη-
 τε μετ' ἑαυτῶν. διὰ τί ἔχη μᾶλ-
 λον ἀδικῶσθε; διὰ τί ἔχη μᾶλ-
 λον ἀποσφῆσθε; ἀλλὰ ὑμῖς ἀ-
 δικῶσθη, ἢ ἀποσφῆσθη, ἢ ταῦτα ἀ-
 δικῶσθη; ἢ οὐκ οἴδατε, ἔτι ἀδι-
 νοι βασιλείων θεῶν ἔληγονο-
 μῶσσοι; μὴ πλαισῶσθε. ἔτι πῶσ
 νοι, ἔτι ἀδωλολάφαι, ἔτι μοι-
 χοί, ἔτι μαλανοί, ἔτι ἀρσνο-
 κῶσθη, ἔτι κλέπται, ἔτι πλε-
 νῆται, ἔτι μῖδussoi, οὐκ οἴδο-
 σοι, ἔχ ἄρπαγῖς βασιλείων θεῶν ἔ-
 ἡληγονομῶσσοι. ἢ ταῦτά τινε
 ἔτι,

tis? eos uero, qui foris sunt, deus
 iudicat. Etiam profliuare istum
 qui malus est, ex uobis ipsis.
 Sustinet aliquis uestrum, ne go-
 cium habetis cum altero, iudicari sub
 iniustus, et non magis sub factis.
 An nescitis, quod facti mundum iudi-
 cabunt? Et si per uos iudicatur mu-
 dus, indigni estis minimis iudicari.
 An nescitis quod angelos iudicabi-
 mus, non tantum ista quae ad uultu
 pertinent? Proinde iudicia si quidem
 habueritis de ijs quae ad uita u-
 su attinet, qui coetepi sunt in ec-
 clesia, eos constituite. Ad e ubi
 scētiam uestrā dico. Ad eo non est
 inter uos sapiēs, ne unus quidem, qui
 possit diiudicare inter fratres suos
 et fratres? Sed frater cum fratre
 litigat, id est sub infidelibus. Itaque
 iam quidem omnino delictum in uobis
 est: quod si lites habeatis inter uos in-
 uicē. Cur non potius inuicē pati-
 mini? cur non potius dānā accipi-
 tis? Immo uos iniuriā facitis, et dā-
 no afficiunt: id est fratres? An ne-
 scitis, quod iniustus, regni dei here-
 ditatē non consequetur? Ne erro-
 ris: neque scortatores, neque cultores
 simulacrorum, neque adulteri, neque
 masculis, neque fures, neque avari,
 neque ebriosi, neque maledici, neque
 rapaces, regni dei hereditatē ac-
 cipient.

ἢ, ἀλλὰ ἀπελόσασθε, ἀλλὰ ἡ-
 γιάσθητε. ἀλλὰ ἰδικαιώθητε ἐν
 τῷ ἰσχύει, ἢ ἐν τῷ ἰσχύει, ἢ ἐν τῷ
 ἰσχύει, ἢ ἐν τῷ ἰσχύει. πάντα
 μοι ἔστιν, ἀλλ' ἢ πάντα συμ-
 φέρω. πάντα μοι ἔστιν, ἀλλ'
 ἢ ἕνεκα βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ
 τῆς ἐξουσίας τῆς κοινῆς, ἢ ἕ-
 νου τοῦ θεοῦ ἐν τῷ σώματι. ὁ ἦ
 θεὸς καὶ τὰ πάντα καταργήσῃ.
 καὶ τὸ σῶμα ἢ τῆς πορνείας, ἀλλὰ
 τῷ κυρίῳ, ἢ τῷ κυρίῳ τῷ σώματι.
 ὁ ἦ θεὸς καὶ τῷ κυρίῳ ἢ ἡ-
 γίασθητε διὰ τὴν δυνάμειν αὐ-
 τῆς οὐρανῆς, ἢ τὰ σώματα ὑ-
 μῶν μέλη χειρῶν ὄσων, ἢ ἄρας οὐ-
 ρῶν καὶ χεῖρας, ποῦσα πόρ-
 νου μέλη, μὴ γίνεσθε. ἢ ἔκ οὐδ' αἴτε
 ἐπὶ πολλὰ μὲν τῆς πόρνου, ἐν
 τῷ σώματι ἔστιν ἰσχυρὴ γὰρ φησὶν, οἱ
 θεοὶ αἰσάματα μία. ὁ ἦ πολλὸ
 κύριος τῷ κυρίῳ, ἐν πνεύματι ὄσων.
 καὶ τῆς πορνείας. καὶ ἂν ἄ-
 μάτημα, ὁ ἦ ἡ πόρνη ἀνθρώ-
 πῳ, ἢ τὸς τοῦ σώματος ὄσων. ὁ
 ἦ πορνῶν, ἢ τὸ ἰσχυρὸν σώμα
 ἀσχετάνει. ἢ οὐκ οἰδατε, ὅτι
 τὸ σῶμα ὑμῶν, καὶ ὅτι ἐν ὑμῖν
 ἔστιν πνεύματος ὄσων, ὁ ἦ ἔχει
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἢ οὐκ ἐστὶ ἑαυτῶν ἡγο-
 ρεῖσθε γὰρ τιμῆς. δοξάσατε
 ἡμῖν τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν,
 ἢ τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἢ τινὰ
 ὄσων τῷ θεοῦ.

cipient. Atq; hæc eratis quidã,
 sed abluti estis, sed sanctificati
 estis, sed iustificati estis p no-
 men domini Iesu, et per spiritũ
 dei nostri. Omnia mihi licet, at
 nõ omnia conducunt. Omnium mi-
 hi potestas est, at ego non redi-
 gar sub ullius potestate. Escæ
 uetri destinatae sũt, & ueter e-
 scis: deus aut̃ et hunc et illas abo-
 lebit. Corpus uero non stupro,
 sed domino, et dominus corpori.
 Deus aut̃ et dominũ suscitauit,
 & nos suscitabit per potentiam
 suã. An nescitis, quod corpora
 uestra, membra sunt Christi?
 Nũ igitur tollens membra Chri-
 sti, faciã scorti mēbra? Absit.
 An nescitis q̃ qui adglutinatur
 scorto, unum corpus est? Redi-
 gentur enim, inquit, duo in carnẽ
 unam. At qui adglutinatur do-
 mino, unus spiritus est. Fugite
 scortationẽ. Omne peccatũ quod
 cunque fecerit homo, extra cor-
 pus est: sed qui scortatur, in pro-
 priũ corpus peccat. An nesci-
 tis q̃ corpus uestrum, templũ est
 habitantis in uobis spiritus san-
 cti, quem habetis a deo, & non
 estis ipsi uestri iuris? Nã empti
 estis precio. Glorificate iam
 deum in corpore uestro, et in spi-
 ritu uestro, quæ sunt dei.

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

7 Περὶ ἧ ὧν ἔγραψά τι μοι, κα-
 λὸν ἀνθρώπων, εὐκαιρὸς μὴ ἀπὸ
 θεοῦ. Διὰ ἧ τὰς πορνείας, ἕκα-
 στος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχει
 τῷ, ὡς ἑαυτὸν τὸν ἑἰδικὸν ἄνδρα
 ἔχει τῷ. τῆ γυναῖκα ὁ ἄνθρωπος τῷ ὀ-
 φειλομένῳ εἶναι ὡς ἑαυτὸν ἀποδιδέ-
 τω, ὁμοίως ἧ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἄνδρι.
 ἢ γυνὴ τῷ ἑἰδικῷ σώματι ὅτι ἐν ὁμο-
 σιάσει, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὁμοίως ἧ ἢ
 ὁ ἄνθρωπος τῷ ἑἰδικῷ σώματι ὅτι ἐν ὁμο-
 σιάσει, ἀλλ' ἡ γυνὴ μὴ ἀποσε-
 γᾶται ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἰὰρ ἐν
 συμφώνῳ πρὸς ἑαυτὸν, ἵνα σχο-
 λάσῃτε τῇ νηστείᾳ, ἢ τῇ προσο-
 χῇ. ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σὺν ἑ-
 καστῷ, ἵνα μὴ πειράσῃ ὑμᾶς ὁ σα-
 τανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.
 τὸτο ἧ λέγω κατὰ συγγνώμην,
 ὅ κατ' ἐπιταγῆν. διὼ γὰρ πάν-
 τας ἀνθρώπους εἶναι, ὡς ἢ ἑμυ-
 τόν. ἀλλ' ἕκαστος ἑἰδικὸν χάρισ-
 μα ἔχει ἐν θεῷ, ὅς μὲν ὅτις, ὅς ἧ
 ὅτις. λέγω ἧ τοῖς ἀγάμοις, καὶ
 ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ὅτι
 ἰὰρ μένωσι μὴ κἀγὼ. εἰ ἧ οὐκ
 ἔγραψόνται, γαμυσάτωσαν.
 ἡρεῖσθον γὰρ ὅτι γαμῆσαι, ἢ πυ-
 γᾶσαι. τοῖς ἧ γεγαμημένοι πα-
 ραγγέλλω, ἐν ἑγὼ, ἀλλὰ κύριος,
 γυναῖκα ἀπὸ ἄνδρος μὴ χωρι-
 σθῆναι. ἰὰρ ἧ ἢ χωρισθῆ, μὴ ἑ-
 τῷ ἄγαμῳ, ἢ τῷ ἄνδρι καταλ-
 λαγόντω. ἢ ἄνδρα, γυναῖκα μὴ
 ἀφίνα.

Ceterū de quibus scripsisti
 mihi: Bonum est homini, uxorem
 non attingere. Atamē propter
 supra uitanda, suam quisque uxo-
 rē habeat: & suum quaeque uiro
 habeat. Uxor uiui debitā beneuo-
 lentiam redat: Similiter autē &
 uxor uiro. Uxor proprii corpo-
 ris ius non habet, sed maritus.
 Similiter & maritus proprii
 corporis ius non habet, sed uxor.
 Ne fraudetis uos inuicem, nisi
 si quid ex consensu, pro tempore
 ut uacetis ieiunio & precatio-
 ni: & rursum in unum conueni-
 tis, ne teneat uos satanas pro-
 pter intemperantiam uestram.
 Hoc autē dico iuxta indulgen-
 tiam, non iuxta praeceptū. Nam
 uelim omnes homines esse, ut &
 ipse sum. Sed unusquisque pro-
 prium donum habet ex deo, &
 lius quidem sic, alius autem sic.
 Dico autē inconiugatis & ui-
 duis, bonum eis est si manserint
 ut & ego: quod si non conti-
 nent, contrahant matrimonium.
 Nam satius est matrimonium
 contrahere, quā uiui. At con-
 iugatis praecipio, non ego, imō
 dominus: Uxor d uiro ne separe-
 neat inuicta, aut marito recon-
 cilietur: & maritus uxorem ne
 dimittat.

CORINTH. CAP. VII.

ἀφίνα. τοῖς ἰσοποῖς ἐγὼ λέ
 γω, ὅτι ὁ κύριος. εἴ τις ἀδελφὸς
 γυναῖκα ἔχει ἀπίστον, καὶ αὐτὴ
 σὺν αὐτῷ οἰκᾷ μετ' αὐτῷ, μὴ
 ἀφίτω αὐτῷ. ἢ γυνή, ἢ τις ἰ
 σὺν ἀνδρῶ ἀπίστον, καὶ αὐτὸς σὺ
 ν αὐτῷ οἰκᾷ μετ' αὐτῷ, μὴ ἀ
 φίτω αὐτῷ. ἢ γίγασαι γὰρ ὁ ἀ
 πῖος ὁ ἀπίος. ἢ ἐν τῇ γυναικί, ἢ
 ἐν τῇ γυνή ἢ ἀπίος. ἢ ἐν τῷ
 ἀνδρὶ, ἢ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὰ τέκνα ὑμῶν
 ἀπίστα ἔσονται, ἢ ἄλλοι ἔσονται.
 εἴ τις ἀπίος. ἢ χερσὶν, χερσὶν
 αὐτοῦ. οὐ δεῖ ὁ κλητὸς ὁ ἀδελφὸς ἢ
 ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοῖς τοῖς, ἐν ἡ
 μῶν ἐκκλησίᾳ ἡμᾶς ὁ θεός.
 ἢ γὰρ εἰδὼς γύναι, εἴ ἢ ἀνδρῶ
 ἀπίστον, εἴ τίς οἰκᾷ ἀνδρῶ, εἴ τῷ
 γυναικῶ σῶσαι, εἴ μὴ ἐκάστω ὡς
 ἑαυτοῦ ὁ θεός, ἐκαστὸν ὡς ἐκ
 κλητὸν ὁ κύριος, ὅπως ὡριπα
 τῶν, ἢ ὅπως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
 πάσης διατάσσεται. πρὸς τῆν
 ἐκκλησίαν ἢ ἐκκλησίαν, μὴ ἐπιπάσσω
 ἐν ἀρετῆς τῆς ἐκκλησίας, μὴ πρ
 ος ἐκκλησίας. ἢ ὡς ἴστω ὁ κύριος,
 ἢ ἢ ἀνοβυστία οὐδὲν ἔστιν,
 ἀλλὰ τῶν ἡμετέρας ἐν ἰσοποῖς. ἐκασ
 τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐκκλησίαν, ἐν ἰσο
 ποῖς. ὁ δὲ ὁ ἐκκλησίας, μὴ σοι
 μέλει, ἀλλ' ἐν δύνασαι ἐλεύθε
 ρον γίνεσθαι μάλλον χερσὶν. ὁ
 κύριος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁμοίως ἢ ὁ
 κύριος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

dimittat. Reliquis autem ego
 dico, non dominus. Si quis fra
 ter uxore habet infidelē, et hec
 assētitur ut habitet cū illo, ne di
 mittat eā: & mulier quæ habet
 maritū infidelē, & is assētitur
 ut habitet cū ea, ne dimittat illū.
 Sāctificatus est enim maritus in
 credulus per uxore, et sanctifica
 ta est uxor incredula p̄ maritū.
 Alios filij uestri immūdi esēt,
 nūc autē sācti sūt. Quod si incre
 dulus discedit, discedat. Nō est
 seruituti subiectus frater aut so
 ror in huiusmodi, sed ī pace uoca
 uit nos deus. Qui nāq̄ scis mu
 lier, an maritū sis seruatura? aut
 qui scis uir, an uxore sis seruatu
 rus? Vt cunq̄ fuerit, unusquisq̄
 ut ipsi paruitus est deus, unus
 quisq̄; ut illū uocauit dominus,
 ita ambulet: et sic in ecclesijs om
 nibus ordino. Circūcisus aliquis
 uocatus est: ne accersat præpu
 tiū. In præputio aliquis uocatus
 est: ne circūcidatur. Circūcisio
 nihil est, et præputiū nihil est, sed
 obseruatio māditorū dei. Vnus
 quisq̄ in ea uocatiōe in qua uoca
 tus fuit, maneat. Seruus uoca
 tus es: ne sit tibi cura: quietiā si
 potes liber fieri, potius utere. E
 teni q̄ ī domiō uocatus est seruus
 libertus domiū est. Similiter et q̄
 M m v liber

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐλευθέρους κληθῆς, δ' ἄλλος ἔστι χει
 στῆ. Ἰμῶς ὑπογράσθη, μὴ εἶναι δε
 δούλοι ἀνθρώπων. Ἰναστος ἐν ᾧ
 ἐκλύθη, ἀδελφοί, ἐν τῷ μὲν
 ἴσῳ παρὰ θεῷ. πρὶ ἧ τῆ παρθένων
 ἐπιταγῆν λυγρὸς ἐκ ἔχῳ, γυναικὸν
 δε διδομι, ὡς ἡλεκελεύθη ὑπὸ
 λυγρῶν πιστὸς εἶναι. νομίσω δὲ
 τοῦτο καλὴν ὑπάρξην διὰ τὴν
 ἐπιστοῶν ἀνάγκην. ὅτι κα
 λὸν ἀνθρώπων, τὸ οὕτως εἶναι.
 δε διδοι γυναικί; μὴ ἴτε λυ
 σιν. λίσσασαι ἀπὸ γυναικός;
 μὴ ἴτε γυναικῶν. ἰὰρ δε καὶ
 γῆμις, οὐχ ἡμαρτῶν. καὶ ἰὰρ
 γῆμις ἡμαρτῶν, οὐχ ἡμαρτῶν.
 θλίψιν δε τῆ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ
 τοιοῦτοι. ἐγὼ δε ὑμῶν φέρο
 μαί. τοῦτο δε φημι ἀδελφοί,
 ὁ καίριος σωσταλελεύθη. τὸ
 λοιπὸν ἔστιν, ἵνα καὶ οἱ ἔχον
 τῶν γυναικῶν, ὡς μὴ ἔχοντῶν
 ὄσι. καὶ οἱ λυκαίνοντῶν, ὡς μὴ
 λυκαίνοντες. καὶ οἱ χαίροντες, ὡς
 μὴ χαίροντῶν. καὶ οἱ ἀγοράζον
 τες, ὡς μὴ κατέχοντες. καὶ οἱ χρω
 μένοι τῷ λύσῳ τῷ τῷ, ὡς μὴ κα
 ταχρωμένοι. παράγει γὰρ τὸ
 σχῆμα τοῦ λύσῳ τούτου. δε
 λῶ δε ὑμῶς ἀμφοτέρους εἶναι.
 ὁ ἀγαμῶν μὲν τῶν τοῦ λυ
 γρῶν, πῶς ἀγίσει τῷ λυγρῷ. ὁ δε
 γυναικῶν μὲν τῶν τοῦ λύσ
 σῳ, πῶς ἀγίσει τῆ γυναικί.

μεμφο

liber uocatus fuit, seruus est
 Christi. Pretio empi fuitis,
 nolite fieri serui hominū. Vnus
 quisq; in eo, in quo uocatus fuit,
 fratres, maneat apud deū. De
 uirginibus autē preceptum domi
 ni non habeo: consilium tamē do
 tanquam misericordiā consequi
 tus a domino, in hoc ut sim fide
 lis. Arbitror igitur hoc bonum
 esse propter presentem necessi
 tatē. Nam bonum est homini
 sic esse. Alligatus es uxore? ne
 quere diuortium. Solutus es ab
 uxore? ne queras uxore. Et
 duxeris uxore, nō peccasti. Et
 si nupsit uirgo, non peccauit.
 Attamē afflictionē in carne be
 bituri sunt huiusmodi. Ego ue
 ro uobis parco. Ceterū illud di
 co fratres, tēpus contrahētis, sine
 superest, ut qui habēt uxores, tan
 tāq; nō habēt: et qui plorāt, tan
 tāq; nō plorēt: et qui gaudent, tan
 tāq; nō gaudeāt: et qui emunt, tan
 tāq; nō possideāt: et qui ut uentū mūdo
 hoc, tanq; nō utātur. Pretent e
 nim habitus huius mūdi. Velim
 autē uos absq; sollicitudine esse.
 Qui coelebs est, curat ea quae sūt
 domini, quomodo placiturus sit
 domino. Et qui duxit uxore,
 sollicitus est de his quae sūt mū
 di, quomodo placiturus sit uxori.

Diuisa

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἔγνωσαν, καθὼς δὲ γινώσκουσι. ἐν
 δὲ τῆς ἀγαπᾶς τὸν θεόν. οὐτὸς
 ἔγνωσαν καὶ αὐτῶν. ὅτι ἂν βρώ-
 σιως οὐκ ἔστι ἀδωλόβουτων οἰδα-
 μὲν, ὅτι οὐδὲν ἀδωλόβουτον ἐν ἡσ-
 μῶ, καὶ ὅτι ὁ θεὸς θεὸς ἑστὶν, καὶ
 μὴ εἰς. καὶ γὰρ εἰς ἰσοπέδοι
 θεοὶ, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς
 γῆς, ὡς περὶ εἰς θεοὶ πολλοί, καὶ
 ἡρώδιοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἰς θε-
 ὸς, ὁ πατήρ, ἐξ ὃς τὰ πάντα, καὶ
 ἡμᾶς εἰς αὐτόν, καὶ εἰς ἡμᾶς ἰη-
 σὺς χριστὸς, δι' ὃς τὰ πάντα, καὶ
 ἡμᾶς δι' αὐτῶν. ἀλλ' ὅτι ἐν πά-
 σιμι ἢ γνώσις. τινὲς δὲ τῆ σωμα-
 τικῆς εἰς ἀδωλόβουτων ἄρτι, ὡς ἐ-
 δωλόβουτων ὁμοιωσίου, καὶ ἡ σω-
 τῆς αὐτῶν ἀδωλόβουτων ἴσα, μο-
 νῆς. βρώμα ἢ ἡμᾶς ὁ πατήρ
 τῷ θεῷ, ὅτι γὰρ ἰσὺς φάγωμεν
 ἡρώδιοι, ὅτι γὰρ μὴ φά-
 γωμεν, ὡς ἰσὺς φάγωμεν. βλέπει
 ἢ, μὴ πως ἢ θουσία ἡμῶν αὐτῶν
 πρόσκομμα γίνουσι τοῖς ἀδω-
 σιμι. ἰσὺς γὰρ τῶν ἰσὺς, ἢ ἔχον-
 τα γνώσιμι, ἐν ἀδωλόβουτων ἡρώ-
 διοι, οὐκ ἢ σωφροσύνης αὐτῶν ἀ-
 δωλόβουτων ἰσὺς, οἰνοδομῆσιμι ἢ
 τὸ τὰ ἀδωλόβουτων ἡρώδιοι, καὶ ἀπο-
 λατῆς ὁ ἀδωλόβουτων ἀδωλόβουτων, ἐπὶ
 τῆ σῆ γνώσιμι, καὶ ὁ χριστὸς ἀπέ-
 θανεν. ὅτι γὰρ ἡμᾶς ἡρώδιοι
 τὸς ἀδωλόβουτων, καὶ τῶν ἡρώ-
 διοι τῶν σωφροσύνης ἀδωλόβουτων,

nouit, quæadmodū oporteat scire
 Et si quis diligit deū, hic cog-
 nitus est ab illo. De esu igitur eo-
 rū que simulacris immolaturū
 scimus q̄ nullū est simulacrū in
 mūdo, et q̄ nullus sic deus alius,
 nisi unus. Nā etiā si sūt qui di-
 cātur dij, siue in celo, siue in ter-
 ra, quæadmodū sūt dij multi, et
 domini multi: nobis tamē unus
 est deus, qui est pater ille ex quo
 oīa, et nos in illū: et unus domi-
 nus Iesus Christus, p̄ quē oīa,
 et nos per illū: sed nō in omnibus
 est sciētia. Nōnulli uero eū con-
 sciētia simulacri usq̄ ad hoc ite-
 pus, tanq̄ simulacris immolaturū
 edūt, et consciētia illorū infir-
 ma quū sit, polluitur. Atq̄ et sic
 nos nō cōmēdat deo: neq̄ si come-
 damus, aliquid nobis suspēdit, neq̄
 si nō cōēdamus, quicq̄ nobis de-
 est. Sed uidete ne quo modo fit
 cultus illa uestra, offēditur sit
 ijs qui infirmi sūt. Etenī si quis
 cōspexerit te, qui habes sciētia,
 in epulo simulacrorū accūbentē,
 nōne cōsciētia eius qui infirmus
 est, edificabitur ad edendū ea
 que sūt simulacris imolat. Et
 p̄bit frater q̄ infirmus est, i cuius
 sciētia, p̄pter quē Christus fuit
 mortuus. Sic autē peccātes i fra-
 tres et uulnerātes illorū conscien-
 tiam

EPIST. PAULI AD

Δὲ αὐτοῦ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίν-
 αὶ. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματι-
 κὰ ὄντα παρέλαβον, μέγα εἰ ὑμᾶς ὑ-
 μῶν τὰ σαρκικά δοξασόμεν; εἰ
 ἄλλοι ἢ θεοσίας ὑμῶν μετέ-
 χουσιν, οὐ μᾶλλον ὑμᾶς; ἀλλ'
 οὐκ ἔχρησάμεθα τῇ θεοσίᾳ ταύ-
 τη, ἀλλὰ πάντα στήγασμεν, ἵνα
 μὴ ἕνηκώ τινα δόξαν τῷ εὐ-
 αγγελίῳ ἢ χριστοῦ. οὐκ οἶδατε
 ὅτι οἱ τὰ ἰδρὰ ὄργασόμενοι, ἐν
 τῷ ἱερῷ ἱδρῶντες, οἱ τῷ θεοσί-
 ασιζῶντες προσελθόντες, τῷ θε-
 σιασμῶν συμμέριζοντες, οὕτως
 καὶ ὁ λύκειος Δειτάρης, τοῖς τὸ
 εὐαγγελίον καταγγέλλουσιν,
 ἐκ τοῦ εὐαγγελίου βίω. ἐγὼ δὲ
 οὐδενὶ ἔχρησάμην ταύτων. οὐκ
 ἔγραψα δὲ ταύτα, ἵνα οὕτως γέ-
 νηται ἐν ἑμοί. καλὸν γάρ μοι
 μᾶλλον ἀποδοῦναι, ἢ τὸ καύχη-
 μά μου, ἵνα τις κενώσῃ. ἐὰν γὰρ
 εὐαγγελίζομαι, οὐκ ἔστι μοι καύ-
 χημα. ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίνε-
 ται ἵνα εἰ δὲ μοι ἔστιν ἔαρ μὴ
 εὐαγγελίζομαι. εἰ γὰρ ἐν ἡμῶν τῶτο
 πράσσω, μὴ ὄν ἔχω. εἰ δὲ ἄνω-
 σινομίαν ἐπιπέσομαι. τίς ἔρ-
 μοι ἔστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελι-
 ζόμενος, ἀδίκων ὄντων τὸ εὐ-
 αγγέλιον ἢ χριστὸς, εἰς τὸ μὴ κα-
 ταχρησάσθαι τῇ θεοσίᾳ μου ἐν τῷ
 εὐαγγελίῳ. ἐλεός ῥθ' ἰδ' ὡρ ἐκ
 πάντων, πάντων ἡμῶν ἰδ' ἔλασσε
 ἵνα

sua particeps esse debeat. Si nos
 uobis spiritualia seminauerimus,
 magnū est si nos uestra carna-
 lia messuerimus. Si ceteri pote-
 statis erga uos participes facti
 quur non potius nos. Et qui non
 nisi fuimus potestate ista, sed
 omnia sufferimus, ne q̄ offendi-
 cultū demus euangelio Christi.
 An nescitis q̄ ij qui in sacris
 operantur, ex sacrificio uiuant.
 Qui sacrario assistunt, unā cum
 sacrario partem accipiunt. Sic
 et dominus ordinauit, ut qui eua-
 gelium auunciant, ex euangelio
 uiuant. Ego tamen nullo horū
 usus fui. Quamquā non scripsi
 haec, ut ita fiat in me. Nam bo-
 nū est mihi mori potius, quam
 ut gloriationē meā aliquis in-
 nem reddat. Etenim si euangeli-
 zem, non est quod glorier. Ne-
 cessitas enim mihi incumbit.
 Vae autem mihi est, nisi euange-
 lizem. Nam si uolens hoc fa-
 ciam, praemium habeo, si in-
 uitus, dispensatio commissa
 est mihi. Quod igitur mihi est
 praemium. Vae quum euange-
 lizem, gratuitum efficiam e-
 uangelium Christi, in hoc, ne abu-
 tar potestate mea in euangelio.
 Etenim quū liber sim ab omni-
 bus, omnib. me ipsum seruū feci,
 quo

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πάντο παρατιθέμενον ὑμῖν,
 ἰδοῦτε, μηδὲν ἀνακρίνοντες
 διὰ τὸ σωφροσιν. ἰὰρ δι' τὴν
 ὑμῶν ἐπιτηδεύοντες ἐδωκόθεν ἰ-
 σι, μὴ ἰδοῦτε, δι' ἐκείνων τ' μὴ ὁ-
 σαντα, ἢ τὸ σωφροσιν. τ' γὰρ
 λιγυρὸν ἢ γῆ, ἢ τὸ πλήρωμα αὐτῶν
 σοφιστικῶν ἢ λέγω, ὅχι τὸ ἴσως
 τῶ, ἀλλὰ τὸ τ' ἐτίθεσ. ἵνα τί γὰρ
 ἢ ἰλασθῆναι μου κρινέτω ὑπὸ ἀλ-
 λης σωμαθώσεως; εἰ δὲ ἐγὼ χά-
 ριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι,
 ὑπὲρ οὗ ἐγὼ ἰχάριστος; εἴτε οὐκ
 ὁδοῦτε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποι-
 εῖτε, πάντα εἰς δόξαν τοῦ
 ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε,
 καὶ ἰσθαλαίσι, καὶ ἰλλοισι, καὶ τῇ
 ἰκνηστικῶν τοῦ τοῦ. καθὼς κα-
 γὼ πάντοσ πασιν ἀρεσκῶ, μὴ ἰ-
 τῶν τὸ ἰκανῶν συμφέρον, ἀλλὰ
 τὸ τ' πολλῶν, ἵνα σωθῶσι.

11 Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς
 καὶ ἐγὼ χριστοῦ. ἰπαινω δὲ ὑμᾶς
 ἀδελφοί, ὅτι πάντα μεν-
 μνησθε. καὶ καθὼς παρίδω-
 κα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κα-
 τέχετε. δὲλω δὲ ὑμᾶς εἰδέ-
 ναι, ὅτι πάντοσ ἀνδρὸς ἢ κεφα-
 λῆ, ὁ χριστός ἐστι, κεφαλὴ δὲ
 γυναικὸς, ὁ ἀνήρ. κεφαλὴ δὲ
 χριστοῦ, ὁ τοῦ. πᾶς ἀνὴρ προ-
 σονχόμενος, ἢ προσηλυτῶν,
 κατὰ κεφαλῆς ἴχου, κατὰ-
 σχύνε τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶ-

quicquid apponitur uobis, edite:
 nihil interrogantes propter con-
 scientiā. Quod si quis uobis dix-
 erit, Hoc simulacris immolatum
 est: ne edatis propter illū qui in-
 dicauit, & propter conscientiā.
 Domini siquidem est terra, & o-
 plenitudo eius. Porro conscien-
 tiā dico, non tuam, sed illius alte-
 rius. Cur enim libertas mea in-
 dicatur ab alia conscientia? Quod
 si ego cū gratia faciticipo, cur
 ob id mihi male dicitur, pro quo
 ego gratias ago? Sive igitur es-
 tis, sive bibitis, sive quid facitis,
 omnia in gloriam dei facite. Tū-
 les estote, ut nullum neque
 offendiculum, neque Iudeis, neque
 Grecis, neque ecclesie dei: quem
 admodū ego per oīa omnia. pla-
 ceo, nō querens meā ipsius util-
 tatē sed multorū ut salui fiant.

Imitatores mei estote, sicut &
 ego Christi. Collaudo autē uos
 fratres, quod omnia mea memo-
 ria tenetis: & quemadmodū tra-
 didi uobis, instituta tenetis.
 Sed uolo uos scire, quid omnis
 uiri caput Christus est: caput uero
 autem mulieris, uir: caput uero
 Christi, deus. Omnis uir e-
 rans, aut prophetaus, quicquam
 habens in capite, probi, o affectu
 caput suum. Omnis uero mu-
 lier

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τὸτο ἢ παραγγέλλωμ ἐκὶνωαι
 νῶ, ἐτι οὐκ εἰς τὸ κερῆτορ, ἀλλ'
 εἰς τὸ ὑψῆρ σωφροχεθε. σωφ-
 ρομῆ μὲ γδ σωφρομελῶν ὑμῶν
 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκῶα σχισμαῖα
 ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν κὶ μὲρ τὶ
 πιστώ. Αἰ γδ κὶ αἰρέσεις ἐν ὑ-
 μῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι, φαν-
 ροὶ γένωντῃ ἐν ὑμῖν. σωφρο-
 μελῶν ἔν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐκ
 ἑστὶ κυριακὸν δᾶπνον φαγᾶν,
 ἕκαστῃ γὰρ τὸ ἴδιον δᾶπνον
 προλαμβάνει ἐν τῷ φαγᾶν. καὶ
 ἔς μὴν πινῶ, ἔς ἡμέθῃ. μὴ γδ
 εἰκίας ἐκ ἕχτι εἰς τὸ ἐβδῆειν κὶ
 πίνειν; ἢ τὴ ἐκκλησίᾳς τὴ δεῖ κα
 τφρονεῖτε κὶ κατασχύνετε τὰς
 μὴ ἔχοντας; τί ὑμῖν εἶπω ἕπα-
 νέσω ὑμᾶς; ἐν τῷ οὐκ ἕπαενῶ.
 ἐγὼ γδ παρέλαβον ἀπὸ τῆς κυ-
 ρίου, ὃ κὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ
 κύριος ἕκαστῃ ἐν τῇ νυκτὶ ἢ πα-
 ρεδίδοται, ἕλαβῃ ἄστον, κὶ ὑ-
 χαρισῆσας ἕκαστῃ, κὶ ἕπι. λά-
 βετε, φαγετε, τῷτο μεσ ἕστὶ τὸ σῶ-
 μα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κελῶμενον. τὴ
 το ποιεῖτε εἰς τὴν ἕμῶν ἀνάμνη-
 σιν. ὡσαύτως κὶ τὸ ποτήριον με-
 τὰ τὸ δᾶπνῆσαι, λέγωμ. τὸτο
 τὸ ποτήριον ἢ κελὴν διαθήκη ἐ-
 στὶν ἐν τῷ ἕμῶ ἀίματι. τῷτο ποι-
 εῖτε, ὅσῳκτι ἔν πίνετε. εἰς τὴν
 ἕμῶν ἀνάμνησιν, ὅσῳκτι γδ ἔν
 ἐβδῆτε τὸν ἕρτορ τῷτορ, κὶ τὸ

Illud tamen precipiens, non lau-
 do quod non in melius, sed in deterius
 convenitis. Nam primū quidem
 quem convenitis in ecclesia, au-
 dio dissidia in vobis esse, et ali-
 qua ex parte credo. Oportet enim
 et sectas in nobis esse, quo-
 rum qui probati sunt, manifesti sunt
 inter vos. Igitur qui convenitis
 in eundē locū, non licet dominicā
 cenam adere, quod unusquisque
 propriam cenam occupat in e-
 dendo. Et hic quidem est, il-
 le vero ebrius est. Num san-
 ctos non habetis ad edendum et
 bibendum? An ecclesiam dei
 contemnitis, et pudefacitis eos
 qui non habent? Quid vobis di-
 cam? Laudabo vos? In hoc non
 laudo. Ego enim accepi a do-
 mino, quod et tradidi vobis,
 quod dominus Iesus, in ea nocte
 qua traditus est, accepit panem
 et postquam gratias egisset, fregit,
 ac dixit: Accipite, edite. Hoc
 meum est corpus, quod pro vobis
 franctur, hoc facite in mei com-
 memoracionē. Ad eundem mo-
 dum et poculū, peracta cenā, di-
 cēs: hoc poculū noui testamenti
 est in meo sã nune: hoc facite,
 quotiescūq; biberitis, in mei com-
 memoracionē. Quotiescūq; e-
 nim comederitis panē hūc, et de
 poculo

EPIST. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

διακονίῳ ἴσοι, καὶ ὁ αὐτὸς λό-
 γος. ἢ διακρίσεις ἐν ὄργυμά-
 των ἴσοι, ὁ δὲ αὐτὸς ἔστι θεὸς, ὁ
 ἐν ὄργυρῳ τὰ πάντα ἐν πάσι. ἢ
 κλάσῳ δὲ δι' ἁποτῆ ἢ φανερῶσις ἔ-
 πνεύματι, πρὸς τὸ συμφέρον
 ὧ μὲν γὰρ διὰ τῆ πνεύματι δι-
 ἁποτῆ λόγος σοφίας, ἄλλω ἢ λό-
 γος γνώσις, κατὰ τὸ αὐτὸ
 πνεῦμα, ἐτὶ φῶ δὲ πίστις, ἐν
 τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλω ἢ χα-
 ρίσματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ
 πνεύματι, ἄλλω ἢ ἐν ὄργυματα
 διωμάτων, ἄλλω ἢ προφητεία,
 ἄλλω δὲ διακρίσεις πνευμά-
 των, ἐτὶ φῶ δὲ γίνω γλωσσῶν, ἄλ-
 λω δὲ ἐρμηνεία γλωσσῶν. πάν-
 τα δὲ ταῦτα ἐν ὄργυτο ἐν καὶ
 τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διακρίσει ἰδία
 ἰκλάσῳ, κατὰ δὲ βούληται. κατὰ
 πῶ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ὄργυ, καὶ μέ-
 λω ἔχει πολλὰ, πάντα ἢ τὰ μέ-
 λω τῆ σῶματι ἔνδ, πολλὰ
 ὄντα, ἐν ὄργυ σῶμα, ὄντω καὶ ὁ χει-
 ρός. καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡ-
 μῶς πάντες ἐς ἐν σῶμα ἐβα-
 πτίσθημεν, ἔτι ἰσθαῖοι, ἔτι ἔλ-
 λωδ, ἔτι δουλοὶ, ἔτι ἔλθε-
 γοι. καὶ πάντες ἴς ἐν πνεῦμα
 ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα
 ἐκ ἑσιν ἐν μέλος, ἀλλὰ πολλά.
 ἐὰν ἔπη ὁ πῶς, τί ἐκ ἐμὶ χεῖρ,
 ἐκ ἐμὶ ἐκ τῆ σῶματος, ὁ παρὰ τῆ-
 το οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ σῶματι.
 καὶ

siones operationum sunt, sed
 idem est deus, efficiēs omnia in
 omnibus. Vnicuique uero do-
 tur manifestatio spiritus ad id
 quod expedit. Nam huic qui-
 dem per spiritum datur sermo
 sapientiae, alij uero sermo scien-
 tia, secundum eundem spiritum:
 alij uero fides per eun-
 dem spiritum: alij uero dona sa-
 nationum per eundem spiritum:
 alij uero efficaciae potentiarum:
 alij uero prophetia, alij uero di-
 scretiones spirituum, alij uero in-
 terpretationes linguarum, alij uero in-
 terpretatio linguarum. Sed om-
 nia haec efficit unus ille et idem
 spiritus, diuidens peculiari-
 ter unicuique sicuti uult. Quem
 admodum enim corpus unum
 est, & membra habet multa,
 omnia uero membra corporis
 unius, multa quum sint, unum
 sunt corpus, sic & Christus.
 Etenim per unum spiritum nos
 omnes in unum corpus baptiza-
 ti sumus, siue Iudaei, siue
 Graeci, siue serui, siue liberi:
 & omnes unum spiritum
 hausimus. Etenim corpus unum
 est unum membrum, sed multa.
 Si dicat pes, non sum manus,
 non sum de corpore: num idē
 circo non est de corpore & Et
 si dicat

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΔΔ

σαις μάλλον ἢ ἵνα προφητεύη
 τε. μήλω γδ ὁ προφητεύων, ἢ ὁ
 λαλῶν γλώσσαις, ἐκτός ἐστι μὴ δι-
 βηλικῶν, ἵνα ἢ ἰκκλησία οἰκοδο-
 μεῖν λάβῃ, νυνὶ ἢ ἀδελφοί, ἵαμ
 ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λα-
 λῶν, τί ὑμᾶς ὠφελέσω; ἵαμ μὴ ὑ-
 μῖν λαλήσω, ἢ ἐν ἀποκαλύψει,
 ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν
 διδασκίᾳ; ὁμοίως τὰ ἄψυχα φωνῶ
 διδόντα, ἔτι αὐτῶν, ἔτι κηθά-
 ρα, ἵαμ διασηλῶ τοῖς φθόροις
 μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐ-
 λέμενον, ἢ τὸ κηθαρίζομενον; γδ
 ἵαμ ἄδελφον φωνῶ σαλπυγί-
 δῶ, τίς παρασκευάσει ἡς πόλι-
 μου; ὅπως καὶ ὑμῖς διὰ τῆ γλώσ-
 σαις ἵαμ μὴ ἰσημοι λόγου διὸτε
 πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλέμενον;
 ἵαμ γδ ἡς ἄβρα καλῶντες. ἵα
 σαῦτα, ἢ ἴσχυι, ἔστι φωνῶν ὅστιν
 ἐν νόστω, καὶ ὅστιν αὐτῶ ἄφωνον.
 ἵαμ ὅμ μὴ εἶδῶ τίς δύναμις τῆ
 φωνῆς, ἵαμ τῶ λαλῶντι βάρ-
 βαρος, καὶ λαλῶν, ἐν ἐμοὶ βάρ-
 βαρος. ὅπως καὶ ὑμῖς, ἐπὶ ἡλικίᾳ
 ἔστι πνευματικῶν, πρὸς τίς οἰκο-
 δομῆν τῆ ἰκκλησίας ἵαμ ἔτι, ἵνα
 ὁρίσασθε. διὸ πρὸ ὁ λαλῶν
 γλώσσαις, προσουχιάω, ἵνα διβ-
 ηλικῶν. ἵαμ γὰρ προσουχίωμαι
 γλώσσαις, ἵαμ πνευμά μου προσουχε-
 τῆ, ὁ δὲ νῦν μου ἀναρπός ὅστι. τί
 ἐμ ὅστι; προσουχίωμαι τῶ πνευ-
 ματι,

guis, magis tamen ut propheta
 tis: Maior enim qui propheta
 qui loquitur linguis, nisi interpre-
 tetur, ut ecclesia edificatione ac-
 cipiat. Nunc autem fratres, si ue-
 niam ad uos linguis loquens, quid
 uobis prodero? nisi uobis loquat
 aut per reuelationem aut per scien-
 tiam aut per prophetiam aut per
 doctrinam? Quin et inanimis uo-
 cem reddentia, siue tibia siue ci-
 thara, nisi distinctione sonis de-
 derint, quomodo cognoscetur
 quod tibia canitur aut cithara?
 Etenim si incertam uocem tu-
 ba dederit, quis apparabitur ad
 bellum? Sic et uos per linguam
 nisi significanter sermonem dederi-
 tis, quomodo intelligetur quod li-
 citur? eritis enim in aere loquen-
 tes. Tam multa, uerbi gratia,
 genera uocum sunt in mundo, et
 nihil horum mutum. Itaque si
 nesciero uim uocis, ero ei qui lo-
 quitur barbarus, et qui loquitur
 apud me barbarus. Itaque
 et uos, quandoquidem sectato-
 res estis spirituum, ad edifica-
 tionem ecclesie quaerite, ut ex-
 cellatis. Quapropter qui loqui-
 tur lingua, oret ut interprete-
 tur. Nam si orem lingua, spiritus
 meus orat, ac mens mea fructu us-
 cat. Quid igitur est? Orabo spi-
 ritu

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ηγὶ ἕως πρὸς ὅτι ἐπὶ πρόσωπον
 προσκυνῶσαι τῷ θεῷ, ἀπαγγέ-
 λων, ὅτι ὁ θεὸς ἔντως ἐν ὑμῖν ἔ-
 στι. τί οὖν ἔστιν ἀδελφοί; ἔσ' ἀρ-
 σωθῆναι, ἕκαστος ὑμῶν ψαλ-
 μὸν ἔχει, διδασχὴν ἔχει, γλῶσσαν
 ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἐρωτή-
 σιν ἔχει. πάντα πρὸς οἰκοδομὴν
 γινέσθω. εἴτε γλῶσσαν τις λαλᾷ,
 ἢ κατὰ δύο, ἢ τὸ πλεῖστον ἑῶς,
 ἢ ἄνὰ μόρον, ἢ ἕως διερμύου σὺν-
 τα. ἵνα ἴδῃ μὴ ἢ διερμύου οὐτῆς,
 σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἵνα αὐτῷ δε-
 λαλέτω ἡγεῖ τῷ θεῷ. προφήτη
 δεῖ δύο ἢ ἑῶς λαλεῖν τῶσαν, ἡγεῖ
 εἰ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἵνα μὴ
 δεῖ ἄλλω ἀποκαλυφθῆ ἡ λαθυμί-
 νω, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύνανται
 γὰρ ἵνα πάντες προσφυνώ-
 σιν, ἵνα πάντες μαθητεύσωσι, ἡγεῖ
 πάντες παρακαλῶνται. ἢ πνύ-
 ματα προφητῶν προφήταις ὑπο-
 τάσονται. οὐ γὰρ ἔστιν ἀκαταστα-
 σίας ὁ θεός, ἀλλ' ἐρήμιος, ὡς ἐν
 πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶ ἁγί-
 ων. αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκ-
 κλησίαις σιγάτωσαν. οὐ γὰρ ἐπὶ
 τῆ ἑαυτῆς αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ'
 ὑποτάσασθαι, ἡ καθὼς ἡγεῖ ὁ νό-
 μος λέγει. εἰ δε τι καθὼρ δελε-
 σιν, ἐν οἴκῳ τὸς ἰθιους ἀνδρας
 ἐπ' ἑρωτάτωσαν. αἰσχρὸν γὰρ
 δεῖ γυναῖκα ἐν ἐκκλησίᾳ λα-
 λῆν ἢ ἑῶ ὑμῶν ὁ λόγος τῶ θεοῦ

atque ita procedens in faciem ado-
 rabit deum, renuntiatis quod deus
 reuera in uobis sit. Quid igitur
 est fratres? Quoties conuenitis,
 unusquisque uestrum canticum ha-
 bet, doctrinam habet, linguam
 habet, reuelationem habet, inter-
 pretationem habet: omnia ad
 edificationem fiant: siue lingua
 quis loquitur, fiat per binos, aut
 ad summum ternos, id est uicis-
 sim, & unus interpretetur:
 quod si non sit interpres, taceat
 in ecclesia: ceterum sibi ipse lo-
 quatur & deo. Prophetæ uero
 duo aut tres loquantur, & ca-
 teri dijudicent. Porro si alij
 fuerit reuelatum assident, pri-
 or taceat. Potestis enim sin-
 gulatim omnes prophetare, ut
 omnes discant, & omnes confir-
 mationem accipiant, & spiritus
 prophetarum prophetis subij-
 cuntur. Non enim est confu-
 sionis autor deus, sed pacis, ut
 in omnibus congregationibus
 sanctorum. Mulieres uestræ
 in ecclesijs sileant: nec enim
 permissum est illis ut loquan-
 tur, sed ut subdita sint: quem-
 admodum & lex dicit. Quod si
 quid discere uolunt, domi suos
 uiros interrogent. Nā turpe est
 mulieribus in cœtu loqui.

ἄδελφοί: ὃς ὑμᾶς μόνους λα-
λοῦμαι: ἃ τις δὸνὰ προφήτης
ἦναι, ἢ πνευματικὸς, ἐπιγινώ-
σκῃτω ἃ γράφω ὑμῖν, ἔτι λεγέτω
ἑστὶν ἰστολαί. εἰ δὲ τις ἀγνοᾷ,
ἀγνοᾷτω. ὡς τε ἀδελφοί, ἡλθ-
τε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν
ἡλικίως μὴ λιωλύετε. πάντα
ἔσχημένως, καὶ κατὰ τάξιν
λαλοῦτω.

Ἐπιγινώσκω ἡ ὑμῖν ἀδελφοί τὸ
εὐαγγέλιον, ὃ εὐαγγελισάμενος ὑ-
μῖν, ἢ πνευματικὸς, ἐπιγινώσκῃτω
ἑστὶν ἰστολαί. εἰ δὲ τις ἀγνοᾷ,
ἀγνοᾷτω. ὡς τε ἀδελφοί, ἡλθ-
τε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν
ἡλικίως μὴ λιωλύετε. πάντα
ἔσχημένως, καὶ κατὰ τάξιν
λαλοῦτω.

ad uobis sermo dei profectus esse
An in uos solos incidit? Si quis
uidetur propheta esse, aut spiri-
tualis, agnoscat quae scribo uo-
bis, quod domini sint praecepta:
ceterum si quis ignorat, ignoret:
Proinde fratres ad id enutramini
ut prophetetis, & loqui linguis
ne uetueritis. Omnia decenter,
& secundum ordinem fiant.

Notū autē uobis facio fratres, 15
euangelium quod euangelizauit uo-
bis, q̄ et accepistis, in quo & sta-
tis, per quod et salutē cōsequimur
ni: quo pacto annūciarim uobis,
si teneis, nisi frustra credidistis.
Tradidi enim uobis in primis,
quod et acceperā: quod Christus
mortuus fuerit pro peccatis no-
stris, secundū scripturas: et quod
sepultus sit, et quod resurrexerit
tertio die, secundū scripturas: et
quod usus sit Cephae, deinde
duodecim illis: postea usus est
plus q̄; quāgētis fratrib. Simul:
ex quibus plures manēt ad hunc
usq; diē, quidā autem & obdor-
mierunt: deinde usus est Iaco-
bo, post apostolis omnibus, postre-
mo uero omniū uelut abortiuo ui-
sus est et mihi. Ego enim sū mi-
nimus apostolorum: qui non sum
idoneus ut dicar apostolus,
propterea quod persequutus sum
ecclesiam

ἐκκλη-
σίαν

EPIST. PAULI AD

ἐκκλησίαν τῷ θεῷ. χάριτι ἢ θεῷ
 ἔμει, ἢ ἐμοί. καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἢ εἰς
 ἐμὸν, οὐ λέγῃ ἐγρήθην, ἀλλὰ πω-
 ρισαὶ τὸ ἄξιον αὐτῶν πάντων ἰσο-
 πίασα. ἐκ ἐγὼ δε, ἀλλ' ἡ χάρις
 τοῦ θεοῦ, ἢ σὺν ἐμοί. ἔτι ἔρ ἐγὼ
 ἔτι ἐκείνοι, ἕως λευγατομῆν, καὶ
 οὕτως ἐπιστεύσατε. ἡ δε χριστεὶς
 ἐκρούσθη, ἵτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγρη-
 τῆ, πῶς λέγουσι τινες ἐν ὑμῖν,
 ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν.
 εἰ δε ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν
 οὐδε χριστεὶς ἐγήγρητῆ. ἡ δε χρι-
 στεὶς οὐκ ἐγήγρητῆ, λευγατομῆν ἄρα τὸ
 λέγουσιν ὑμῶν, λευγατομῆν δε καὶ ἡ πί-
 στισ ὑμῶν. ἡ δε πιστις ὑμῶν ἡ
 δε ἡ πίστις ὑμῶν, ὅτι ἐκ νεκρῶν
 ἐγήγρητῆ, ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν
 σαμῆν λατὰ τῷ θεῷ, ὅτι ἡ χάρις
 χριστεῖς οὐκ ἐγήγρητῆ, ἔπειτα ἄρα
 νεκροὶ οὐκ ἐγείροντῆ. ἡ δε νεκροὶ
 οὐκ ἐγείροντῆ, οὐδε χριστεὶς ἐγή-
 γρητῆ. ἡ δε χριστεὶς οὐκ ἐγήγρητῆ, μα-
 ταίαν ἢ πίστις ὑμῶν. ἔτι ἔστι ἐν
 ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ
 οἱ λοιμοὶ τῶνδε ἐν χριστῷ, ἀπώ-
 λοντο, ἡ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἡλπι-
 κήσῃ οὐ μὴν ἐν χριστῷ μένει,
 ἐλευσάντο πάντων ἀνθρώπων
 οὐ μὴν. νῦν δε χριστεὶς ἐγήγρητῆ
 καὶ ἐκ νεκρῶν, ἀπ' ἀρχῆς τῶν λε-
 κοιμηθέντων ἐγένετο. ἔπειτα γὰρ
 δε ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ
 δε ἀνθρώπου ἀνάστασις νε-
 κρῶν. ἡ δε ἡ πίστις ὑμῶν ἐν τῷ ἀδάμ
 πᾶσι

ecclesiā dei: sed gratia dei sū id
 q̄ sū. Et gratia eius quae profes-
 ta est in me nō fuit inanis, sed
 copiosius q̄ illi oēs laboravit: non
 ego tamē, sed gratia dei quae mi-
 hi adest. Siue igitur ego, siue il-
 li, sic predicamus, et sic credidi-
 stis. Quod si Christus praedica-
 tur d̄ mortuis resurrexisse, quor-
 mō dicūt quidā inter uos nō esse
 resurrectionē mortuorum? Porro
 si resurrectio mortuorum nō est,
 ne Christus quidem resurrexit.
 Quod si Christus nō resurrexit,
 inanis uidelicet est praedicationis
 uestra: inanis autē est et fides uestra.
 Repertimur autem et falsi testes
 dei, quoniā testificati sumus de
 deo, q̄ excitauimus Christū, quē
 nō excitauit, si uidelicet mortui
 nō resurgunt. Etenim si mortui
 non resurgūt, ne Christus quidem
 resurrexit. Quod si Christus nō
 resurrexit, supuacanea est fides
 uestra: adhuc estis in peccatis ue-
 stris. Igitur et qui obdormierūt
 in Christo, perierūt. Si in uita hac
 spē i Christo tācū fixā habemus
 maxime miserabiles omnīe homi-
 nū sumus. Nūc autē Christus sur-
 rexit ex mortuis, primitia eorū
 qui dormierāt, fuit. Postq̄ nō p̄
 hōiem mors, etiā p̄ hōiem resurre-
 ctio mortuorū. Quē admodū. n. p̄
 Adam

CORINTH. CAP. XV.

πάντες ἀποθνῄσκουσιν, ὅπως καὶ
 ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποι-
 ῆσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰ-
 δίῳ τάγματι, ἀπαρχὴ χειρῶς,
 ἕκαστος οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ βα-
 ρυσίᾳ αὐτοῦ. ἔτα τὸ τέλος, ὅτι
 ἂν παραδώ τὸ βασιλείᾳ τῷ
 θεῷ καὶ πατρί, ὅτι ἂν καταργήσῃ
 τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν, καὶ πάντων θεου-
 ρασιαν, καὶ δυνάμειν. δὲ καὶ αὐτὸν
 βασιλεύσει, ἄχρις ὅτι ἂν δῆ πάν-
 τας τοὺς ἐχθρούς ὑπὸ τοὺς πόδας
 αὐτοῦ ἵσθαι. ἐχθρὸς καταργῆ-
 ται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπὸ
 αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.
 ἔτι ἂν ἵεσθαι, ὅτι πάντα ὑποτι-
 νασθῆναι, διηλονότι, ἵνα τοὺς ἑ-
 γασθῆναι αὐτῷ τὰ πάντα. ἔτι
 ἂν ὑποταγῆ αὐτῷ τὰ πάν-
 τα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ ἴσος ὑποτα-
 γασθῆναι, τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ
 τὰ πάντα, ἵνα ἡμεῖς οἱ θεοὶ τὰ πάν-
 τα ἐν ἑαυτοῖς. ἵνα τί ποιοῦσιν
 οἱ βαπτισθέντες ὑπὲρ τῶν
 νεκρῶν, εἰ ὅπως νεκροὶ οὐκ ἐγεί-
 νονται; καὶ βαπτισθέντες ὑπὲρ
 τῶν νεκρῶν; τί καὶ ἡμεῖς λιπιδυ-
 νασθῆναι, ἵνα ἂν ἀποθνῄσκω, καὶ τί ἡμε-
 ρασθῆναι λιπιδυσιαν, ἢ ἂν ἐχω ἐν χει-
 ρασθῆναι τῷ λιπιδυσιαν ἡμῶν, εἰ καὶ
 τὰ ἀποθνήσκω ἵνα ἂν ἰδωμαι ἐν
 ἡμῶν, τί μοι τὸ ἴφρι; ἢ ἵνα
 καὶ οὐκ ἐγείρονται; καὶ ἡμεῖς καὶ
 τῶν νεκρῶν,

Adam omnes moriuntur, ita
 & per Christum omnes uiui-
 ficabuntur: unusquisque autem
 in proprio ordine: primitiue Chri-
 stus, deinde ij qui sunt Christi
 in aduentu ipsius: mox finis,
 quum tradiderit regnum deo &
 patri, quum aboleuerit omnem
 principatum & omnem pote-
 statem ac uirtutem: nam oportet
 eum regnare, donec posue-
 rit omnes inimicos sub pedes
 suos: Nouissimus hostis abo-
 letur mors. Nam omnia sub-
 iecit sub pedes illius. At qui
 quum dicat, quod omnia subie-
 cta sint, palam est, excipiendum
 eum qui subiecit illi omnia.
 Quum autem subiecta fuerint il-
 li omnia, tunc & ipse filius sub-
 iecietur ei qui illi subiecit om-
 nia, ut sit deus omnia in omni-
 bus. Alioqui quid facient ij qui
 baptizantur pro mortuis, si om-
 nino mortui non resurgunt? Cur
 & baptizantur pro mortuis?
 Quid & nos periclitamur om-
 ni tempore? In dies morior
 per nostram gloriationem,
 quam habeo in Christo Iesu do-
 mino nostro. Si secundum ho-
 minem cum bestijs depugnaui
 Ephesi, que mihi utilitas, si
 mortui non resurgunt? Edamus et
 bibamus,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πτωμένων, αὐριου γὰρ ἀποθνύσκει
 μέν, μὴ πλανᾷσθε. φθάρουσιν
 ἕθνη χρηστὰ ἰμικίαι λιαναί. ἐνὺ
 ψατε δικαίως, ἡγεὶ μὴ ἀμαρτάν
 νητε. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔ-
 χουσι, πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν λέ-
 γου. ἀλλ' ὄρθι τις, πῶς ἐγείρονται
 οἱ νεκροί; πῶς ἢ σῶματι ὄρχου
 τῆς ἀφροσύνης. οὐδ' σπείρεις οὐ σῶ-
 ποιήσῃ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. ἡγεὶ δ'
 σπείρεις οὐ τὸ σῶμα τὸ γνησθ-
 μένον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν
 λίκνον, εἰ τύχοι, σίτου, ἢ τινος
 ἢ λαϊπῶν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῶν δίδω-
 σι σῶμα, καθὼς ἠθέλησεν, ἢ ἐκ
 τῶν σπέρματων τὸ ἴδιον σῶ-
 μα. ἢ πᾶσα σὰρξ, ἢ αὐτὸ σὰρξ,
 ἀλλὰ ἄλλου ἢ σὰρξ ἀνθρώπου
 ἄλλου ἢ σὰρξ πτελοῦ, ἄλλου ἢ ἰχ-
 θύων, ἄλλου ἢ πτελοῦ, ἢ σῶμα ἴα
 ἐπεράνια, ἢ σῶμα ἴα ἐπιγῆα. ἀλ-
 λ' ἕτερα ἢ ἢ τῆ ἐπεράνιου δόξα
 ἐτέρῃ ἢ ἢ τῆ ἐπιγῆου. ἄλλου δό-
 ξα ἢ ἡλίου, ἢ ἄλλου δόξα σελήνης
 ἢ ἄλλου δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ
 ἀστὴρος διαφέρει ἐν δόξῃ. ἕτερος
 ἢ ἀνάστασις τῆ νεκρῶν, σπείρειται
 ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ.
 σπείρειται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν
 δόξῃ. σπείρειται ἐν ἀσθένειᾳ, ἐγεί-
 ρεται ἐν δυνάμει. σπείρειται σῶμα
 ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευ-
 ματικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν ἢ
 ἔστι σῶμα πνευματικόν. οὕτως

bibamus, cras enim Mores bonos
 colloquia corrumpunt mala. Ex
 pergisemini iuste, et ne peccetis,
 nā ignorantē dei nōnulli habēt
 ad pud. nē uobis loquor. Ad di-
 cet aliquis, Quomodo resurgunt
 mortui? Quali autem corpore ue-
 nient? Stulte. Tu quod seminas, nō
 uiuificatur, nisi mortuū fuerit.
 Et hoc quod seminas, nō corpus
 quod nascetur, seminas, sed nudū
 granū, exēpli causa, tritici aut
 alius ex ceteris. Sed deus illis
 dat corpus ut uoluit, et unicuique
 seminum suum corpus. Non om-
 nis caro, eadem caro, sed alia
 quidē caro hominū, alia uero ca-
 ro pecorū, alia uero piscium, alia
 uero uolucrum. Et sunt corpora
 caelestia et sunt corpora terre-
 stria. Vel ἢ alia quidē caelestium
 gloria, alia uero terrestrium: alia
 gloria solis, et alia gloria lunae
 et alia gloria stellarum. Stelle
 siquidē a stella differunt in gloria.
 Sic et resurrectio mortuorum. Se-
 minatur in corruptione, resurgit
 in incorruptibilitate: seminatur
 in ignominia, resurgit in gloria:
 seminatur in infirmitate, resurgit
 in potentia: seminatur corpus ani-
 male, resurgit corpus spirituale. Est
 corpus animale, et est corpus spirituale,
 quemad-

ἡγεὶ

CORINTH.

CAP. XV.

ἐν γράφῃ. ἔγιντο ὁ πρῶτος
 ἄνθρωπος ἀδάμ εἰς ψυχλὸν σώ-
 σαν ἰσχυατος ἀδάμ εἰς πνεύ-
 μα ἰσχυατος. ἀλλ' οὐ πρῶτον,
 τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχι-
 κόν, ἕπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ
 πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοί-
 νης. ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ κύ-
 ριος οὐρανοῦ. οἱ οὐ χοῖνδες,
 οἱ οὐ χοῖνοί. καὶ οἱ οὐ
 οὐρανοῦ, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπὶ
 γῆς. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν
 τὸ πνεῦμα τῶν χοῖνῶν, φορέσομεν
 καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐπουρανίων. τὸ
 πνεῦμα ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ
 καὶ αἷμα βασιλείαν τοῦ λυγρο-
 νημοῦ οὐ κληρονομεῖ. οὐδὲ ἡ φθο-
 ρα τῶν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.
 ἡ μυστήριον ὑμῶν λέγω. πάν-
 τως οὐ κοιμησόμεθα, πάν-
 τως δὲ ἀλλαγησόμεθα ἐν ἀτό-
 μῳ, ἐν ῥήπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐ-
 σάτῃ σαλπύγγι. σαλπύγγι γὰρ,
 καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφ-
 ἄρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα.
 οὐ γὰρ τὸ φθαρτὸν τὸ ἐνλύ-
 ται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ ἀνη-
 ρτὸ ἐνλύσασθαι ἀθανά-
 τισιν. εἴ ἂν δὲ τὸ φθαρτὸν
 τὸ ἐνλύσῃ ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ
 ἀνηρτὸν τὸ ἐνλύσῃ ἀθανά-
 τισιν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ
 γράμμετος. κατιπέθην ὁ θά-
 νος ἡμῶν. ὡς οὐ θάνατος
 τὸ λεί-

quemadmodū & scriptū est: Fa-
 ctus est primus homo Adam in
 animā uiuentem, extremus A-
 dā in spiritū uiuificantē. Si nō
 primū, q̄ spūale, sed q̄ anima-
 le, deinde q̄ spirituale. Primus
 homo de terra, terrenus: secūdus
 homo, ipse dominus de celo. Qua-
 lis terrenus ille, tales & hi qui
 terreni sunt: & qualis ille coele-
 stis, tales et ij qui coelestes sunt.
 Et quemadmodū gestauimus ima-
 ginē terreni, gestabimus et ima-
 ginem coelestis. Hoc autē dico
 fratres, quod caro & sanguis re-
 gni dei hereditatem consequi nō
 possunt: neq; corruptio incorru-
 ptibilitatis hereditatē accipit.
 Ecce mysteriū uobis dico. Non
 omnes quidē dormiemus, omnes
 tamen immutabimur, in puncto
 temporis, in momento oculi, per
 extremam tubam. Canet enim,
 & mortui resurgent incorrupti-
 biles, & nos immutabimur: O-
 portet enim corruptibile hoc in-
 duere incorruptibilitatem, &
 mortale hoc induere immortali-
 tatem. Quum autem corruptibile
 hoc induerit incorruptibilita-
 tem, & mortale hoc induerit im-
 mortalitatem, tunc fiet sermo
 qui scriptus est: Abscripta est
 mors in uictoriā. Vbi tuus mors
 Oo aculeus?

EPIST. PAULI AD

τὸ κέντρον πᾶσι ἄσιν τὸ νῦνος;
 τὸ ἢ κέντρον τῆς θαλάσσης, ἢ ἀμαρ-
 τία. ἢ ἡ δύναμις τῆς ἀμαρτίας,
 ὁ νόμος. τῷ ἢ θεῷ χάρις, τῷ θε-
 δόντι ἡμῖν τὸ νῦνος, διὰ τῆς λευ-
 γίης ἡμῶν ἰσοῦ χειρῶν. ὡς ἵε ἀδελ-
 φοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γί-
 νηθε, ἀμτανίντοι, ὡρισθέν-
 τες ἐν τῷ ὄργῳ τῆς λευγίου πάν-
 τοτε εἰδότες, ὅτι ὁ λόπος ἡμῶν
 οὐκ ἔστι λευγός ἐν λευγίῳ.

16 Περὶ ἢ ἡ λογία ἀπὸ τῶν
 ἀγίων, ὡς περὶ διέταξα ταῖς ἐκ-
 κλησίαις ἀπὸ γαλατίας, οὕτως
 καὶ ὑμῖς ποιῆσατε. κατὰ μί-
 αρ σαββάτων, ἵνα σὺ ἡμῶν
 παρ' ἑαυτῶν τιθῆτω, δυσανή-
 ζων ὅτι ἂν ὡς δῶται, ἵνα μὴ ἔτ'
 ἂν ἴδω, τότε λογία γίνονται.
 ἔτ' ἂν θε παραγίνωμαι, ὡς ἂν
 δοκιμάσῃτε δι' ἐπιστολῶν, τοῦ-
 τους πῆμψον ἀπρηγῶν πῶν χά-
 ριν ὑμῶν εἰς ἱερουσαλὴμ. ἂν
 θε ἢ ἀξίον τοῦ, ἡμῶν πορεύ-
 σαι, οὐκ ἔμοι πορεύονται. ἐ-
 λύσομαι θε πρὸς ὑμᾶς, ὅτ' ἂν
 μακεδονίαν διέλθω, μακεδο-
 νίαν γὰρ διέρχομαι. πρὸς ὑ-
 μᾶς θε τυχὸν παραμῆνῶ, ἢ ἢ
 παραχρῆμα, ἵνα ὑμῖς με προ-
 πέμψετε, οὐκ ἂν πορεύωμαι.
 εὐδελῶ γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν πα-
 ρόλῳ ἰδῶν, ἐλπίζω θε χρέον
 τινὰ ἐπιμῆναι πρὸς ὑμᾶς, ἂν
 ὁ κύριος

aculeus? Vbi tua inferne victo-
 ria? Aculeus autem moris,
 peccatum: potentia vero pecca-
 ti, lex. Sed deo gratia, qui dedit
 nobis victoriam, per dominum
 nostrum Iesum Christum. Itaque
 fratres mei dilecti, stabiles si-
 tis, immobiles, abundantes in
 opere domini semper, quia scia-
 tis quod labor uester non est in-
 anis in domino.

Ceterum de collatione in san-
 ctos, quemadmodum ordinavi ec-
 clesiam Galatia, ita et vos faci-
 te. In una sabbatorum unusquisque
 uestrum apud se seponat, recon-
 dens quicquid commodum fuerit:
 ne quum uenero: tunc collationes
 fiant. Vbi uenero autem, quos-
 cunque probaueritis per episto-
 las, hos mittam ut perferant mu-
 nificentiam uestram Hierosoly-
 mam. Quod si fuerit opera pre-
 cium ut et ipse proficiat, me-
 cum proficiantur. Veniam au-
 tem ad uos, quum Macedonia
 transiero. Macedonia enim per-
 transiturus sum. Apud uos au-
 tem forte permanebo, aut etiam
 hybernabo, ut uos me deducatis
 quocumque proficiat. Nolo e-
 nim uos nunc in transiui ui-
 dere, sed spero tempus aliquan-
 tum mansurum me apud uos, si
 dominus

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐκκλησίαι ἅς ἀσίας. ἀσπάζονται
 ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀνάλας
 καὶ πρίσκυλλα, σὺν τῇ κατ' οἶνον
 αὐτῆ ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς
 οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπασα-
 σθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀ-
 γίῳ. ὃ ἀσπασμὸς τῆ ἡμῶν χειρὶ
 παύλου. εἴ τις ὁ φιλεῖ τὸν ἕτερον
 ἰησοῦν χειρὸν, ἢ τὸν ἀνάθεμα, μα-
 ρανὰν. ἢ χάρις τῆ κυρίου ἰησοῦ
 χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἢ ἀγάπη μου
 μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν χριστῷ
 ἰησοῦ. ἀμήν.

πρὸς Κορινθίους, πρώτη.
 ἔγραψεν ἀπὸ Φιλιππων διὰ Σε-
 φανᾶ καὶ Φερτυνάτου καὶ Ἀχαι-
 κῶν καὶ Τιμοθέου.

ecclesiae Asiae. Salutant vos
 in domino multum *Aquila &*
Priscilla, cum ea quae in domo
 est ipsorum ecclesia. Salutant
 vos fratres omnes. Salutate
 inuicem osculo sancto. Saluta-
 tio mea manu Pauli: Si quis
 non diligit dominum Iesum Chri-
 stum, sit anathema, maranatha.
 Gratia domini Iesu Christi sit
 uobiscum. Dilectio mea cum
 omnibus uobis in Christo Iesu.
 Amen.

Ad Corinthios, prior.
 Missa fuit à Philippis, per Se-
 phanam et Fortunatum et *Acha-*
icum & Timotheum.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
 ΑΔ ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ

Secunda.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ
 χριστοῦ διὰ θελήματι
 θεοῦ, καὶ τιμῆτος ὁ θεὸς διελ-
 φὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τῆ θεοῦ, τῇ ὄσῃ
 ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πα-
 σι τοῖς οὖσι ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ.
 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ
 χριστοῦ. ὡλογοντὸς ὁ θεός. καὶ
 πατὴρ τῆ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρι-
 στοῦ, ὁ πατὴρ τῶν ἐπισημῶν, καὶ θεὸς
 πάντων

CAPUT I.

Paulus apostolus Iesu
 Christi per uoluntatem
 dei, ac Timotheus fra-
 ter, congregationi dei quae est
 Corinthi, una cum sanctis om-
 nibus qui sunt in tota Achaiae
 gratia uobis & pax à deo patre
 nostro et domino Iesu Christo.
 Benedictus deus & pater do-
 mini nostri Iesu Christi, qui
 est pater misericordiarum, et deus
 omnium

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἡμεῶν τῆ δούσε, ἵνα ἐν πολ
 λῶν προσώπων, τὸ εἰς ὑμᾶς χά
 ρισμα, διὰ πολλῶν εὐχαρι
 σιῶν ὑπὲρ ὑμῶν. ἡ γὰρ ἐλευθε
 ρία ὑμῶν αὐτῆ ὅτι, τὸ μαρτύ
 ριον ὅτι σωσε δούλους ὑμῶν, ὅτι
 ἐν ἀπλότητι ἢ εὐληθροῦς διὰ
 ἐκείν σοφία σαρκική, ἀλλ' ἐν
 χάριτι διὰ ἀριστοφροσύνη ἐν τῷ
 λόγῳ, ὁρίσασθε ὑμᾶς, ὡς πρὸς
 ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑ
 μῖν, ἀλλ' ἢ ἅ ἀναγινώσκετε, ἢ
 καὶ ἐπιγινώσκετε. ἐλπίζω δὲ,
 ὅτι ἡ ἴσως τέλος ἐπιγνώσεσθε,
 καθὼς ἢ ἐπιγινώσκετε ὑμᾶς ἀπὸ με
 ρους, ὅτι ἐλευθερία ὑμῶν ὄντως
 ἐλευθερία καὶ ὑμᾶς ὑμῶν, ἐν τῇ
 ἐλευθερίᾳ τοῦ κυρίου ἰησοῦ. καὶ τῆ
 τῆ πεποιθῆσα ἐβουλόμην
 πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν πρότερον, ἵ
 να δωτέραν χάριν ἔχητε, καὶ
 δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς μακεδο
 νίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδο
 νίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ὑφ'
 ὑμῶν προσημειώσασθαι εἰς τὴν Ἰε
 ρουσαλήμ. τὸ οὖν βουλούμενος
 μὴ τι ἄρα τῆ ἐλαφροῦς ἐχρησά
 μην, ἢ ἅ βουλεύομαι, κατὰ σάρ
 κα βουλεύομαι; ἵνα ἢ παρ' ἑμοί
 τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὐ οὐ. πισθε
 ἵ ὁ θεός, ὅτι ὁ λόγος ὑμῶν ὁ πρὸς
 ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο ναὶ, ἢ οὐ. ὁ γὰρ
 τοῦ θεοῦ ἵδὸς ἰησοῦς χριστός, ὁ ἐν
 ἡμῖν δι' ὑμῶν ἐκρηχθείς, δι' ἡμᾶς
 καὶ

per deprecationem pro nobis, ut
 ex multis personis, pro dono gra
 tiae nos collato, per multos gratia
 agantur pro nobis: nam gloria
 tio nostra haec est, testimonia
 conscientia nostra: quod cum sint
 plicitate & sinceritate dei, non
 sapientia carnali, sed per gra
 tiam dei conuersati fuimus in
 mundo, abundantius autem erga
 uos. Non enim alia scribimus
 uobis, quam quae legitis aut etiam
 agnoscitis. Spero autem quod
 usque ad finem quoque agnoscetis,
 quemadmodum & agnouistis
 nos ex parte, quoniam gloria ue
 stra sumus, quemadmodum &
 uos nostra, in die domini Iesu.
 Et hac fiducia uolebam ad uos
 uenire prius, ut geminam apud
 uos inirem gratiam, & per uos
 pertransire in Macedonia, &
 rursum a Macedonia uenire ad
 uos, ac a uobis deduci in Ier
 usalem. Hoc igitur quum in ani
 mo uersarem, nunc ubi leuitate
 sum usus? aut num quae cogito,
 secundum carnem cogito? U
 sit apud me quod est, etiam, etiam,
 & quod est, non, non. Imo si
 delis deus est sermo noster erga
 uos, non fuit etiam & non. Nam dei
 filius Iesus Christus est, qui inter
 uos pro nos praedicatus est, pro me et
 Syriacorum

CORINTH. CAP. II.

καὶ σιλουανῶν καὶ τιμοθέου, οὐκ
 ἴκοντο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν
 αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἔπαγγε-
 λία θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ, καὶ ἐν
 αὐτῷ τὸ ἀμήν, τῷ θεῷ πρὸς δό-
 ξαν δι' ἡμῶν. ὃ ἔβεβαιῶν ἡμᾶς
 ἐν ὑμῖν εἰς χριστὸν, καὶ χρι-
 στὸς ἡμᾶς, θεὸς, ὃ καὶ σφραγι-
 σάμενος ἡμᾶς, καὶ δεὸς τὸν ἀρ-
 ρῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς
 καρδίαις ἡμῶν. ἐγὼ δὲ μάρτυ-
 ρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ὑπὲρ
 τῶν ἡμῶν ψυχῶν, ὅτι φοβέμενοι
 ὑμῶν, ἐκίτη ἤλθομεν εἰς κόρινθον.
 καὶ ἐτι κηρύξομεν ὑμῶν ὅτι πῶ-
 τως ἀλλὰ σύμβουλοι ὄμενοι καὶ
 οὐκ ὑμῶν τῆ γὰρ πίστις ἐσθῆκατε.
 Ἐκρίνα ἡ ἡμῶν τῶτο, τὸ μὴ
 πάλιν ἔλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑ-
 μᾶς. ἡ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς
 ἐστὶν ὁ ὠφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυ-
 πῶν ὑμῶν; βέβαιον; καὶ ἔγραψα ὑ-
 μῖν τοῦτο αὐτὸ, ἵνα μὴ ἔλθω, καὶ
 ἰσχυρῶς ἔχω, ἀφ' ὧν ἔδει με χαί-
 ρειν. πεποιθὼς ὑπὲρ πάντων ὑ-
 μῶν ἐστὶν, ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑ-
 μῶν ἐστὶν. ἐν γὰρ πολλῆς θλί-
 ψος καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγρα-
 ψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύ-
 ων, ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τί-
 κω ἵνα γνῶτε, ἡμῶν ἔχω περισ-
 σότερον εἰς ὑμᾶς. εἰ δὲ τίς λυ-
 πῶν ὑμῶν, ἢ ἐμὴ λυπηθῆναι, ἀλ-
 λ' ἀπὸ μόρου, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ
 πάντας

Sylvanum ac Timotheum, non
 fuit etiam & non, sed etiam per
 ipsum fuit. Quotquot enim sunt
 promissiones dei, per ipsum sunt
 etiam, & per ipsum amen, deo
 ad gloriam per nos. Porro qui
 confirmat nos una uobiscum in
 Christu, & qui unxit nos, deus
 est, qui etiam obsignavit nos, de
 dictis arram spiritus in cordib.
 nostris. Ego uero teste deum in-
 uoco in anima mea, q̄ parcens
 uobis, nondum uenerim Corin-
 thū, non quod dominemur uobis
 nomine fidei, sed adiutores su-
 mus gaudij uestri, nā fide statis.

Sed decreui apud memetipsū
 hoc, non iterū cū dolore ad uos
 uenire. Nā si ego mœrore uos
 afficiā, & quis est qui exhilaret
 me, nisi is qui mœrore afficitur
 ex me? Et scripsi uobis hoc ipsū
 ne si uenissē ad uos, dolorem cape-
 rē ex his, ex quibus oportebat me
 cape uoluptatē, fiduciā hāc ha-
 bēs erga uos omnes, q̄ meū gau-
 diū oīū uestri sit. Nā ex multa
 afflictioe et anxietate cordis scri-
 psi uobis, p̄ multas lachrymas,
 nō ut mœrore afficeremū, sed ut
 cognosceretis charitatē quā ha-
 beo abundantius erga uos. Quod si
 quis dolore afficit, nō me dolore
 afficit, sed ex parte, ne aggereū

O o nō omne

EPIST. PAULI AD

πάντας ὑμᾶς. ἵνα ἐν τῷ τοῖς-
 τῷ ἢ ἐπιτιμία αὐτῆ, ἢ ἔτι δὲ τῶν
 πλεόνων. ὡς τε τοῦ ἀκαθάρτου μᾶλ-
 λου ὑμᾶς χαρίσασθαι, καὶ παρα-
 κλῆσαι, μὴ ὡς τῆ ὑδριαστέ-
 ρα λύπη καταποθῆ ὁ τοιοῦτος.
 διὰ παρακαλῶ ὑμᾶς, λυγῶσαι
 εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ. εἰς τοῦτο γὰρ
 καὶ ἔγραψα, ἵνα γινώσκῃτε ἰσχυ-
 ρὸν ἡμῶν, εἰς πάντα ὑπὸ ἰσχυ-
 ρῆ. ὧ δὲ τι χαρίσασθε, καὶ ἰσχύ. καὶ
 γὰρ ἰσχύ εἰ τι λιχάρισμα, ὧ λι-
 χάρισμα, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ
 χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτῆθῃ-
 μεν ὑπὸ τῆ σατανᾶ. ἔ γὰρ αὐτοῦ
 τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. ἰσχυρὸν
 δὲ εἰς πᾶσι ἑρώδεια, εἰς τὸ ἰσχυ-
 ρέλιον τῆ χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀ-
 νειωμένους ἐν λυγίῳ, ἐκ ἰσχυρῶν
 ἀνιστρῶν τῶ πνεύματί μου, τῷ μὴ
 ὑβρίῃ με τιτῶν τῶν ἀδελφῶν μου
 ἀλλὰ ἀποταξάμενοι αὐτοῖς,
 ἐβῆλθον εἰς μακεδονίαν. τῷ δὲ
 διῶ χάρις, τῷ πάντοτε θριαμ-
 βεύοντι ὑμᾶς ἐν τῷ χριστῷ, καὶ πᾶσι
 ὁσμῶν ἅλ γνώσεως αὐτῆ φανερῶν-
 τι, δι' ἡμῶν ἐν παντί τόπῳ. ὅτι
 χριστοῦ ὠσμῶν ὁσμῶν τῷ διῶ,
 ἐν τοῖς σωσομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀ-
 πολλυμένοις. οἷς ἢ ὁσμῶν θανά-
 τος, ἢ θανάτου. οἷς ἢ ὁσμῶν ζωῆς
 εἰς σωλῶ. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἰ-
 κανός; ἔ γὰρ ὁσμῶν ὡς οἱ πολλοὶ
 κατακλύοντες τὸ λόγον τῆ διῶ,
 ἀλλ'

omneis uos. Sufficit istiusmodi
 homini in crepatione haec, quae fa-
 cta est à plurib. adeo ut è diuer-
 so magis condonare debeat et
 cōsolari: ne quo modo fiat, ut in
 modico dolore absorbeat in tur-
 iusmodi. Quapropter obsecro uos,
 efficit ut ualeat illum chari-
 tas. Nā & in loc scripturā et
 cognoscere probationē uestri ad
 ad omnia obediētes sūt: Cui
 uero cōdonatis aliquid, & ego
 condono. Nā et ego si quid con-
 donauī, cui condonauī, propter
 uos cōdonauī in cōspectu Chri-
 sti, ne occuparemur à satana.
 Nō enim illius cogitationes imo-
 ramus. Ceterū cū uenisset Tro-
 adē in euāgelium Christi, et obitū
 mihi esset apertū p̄ dominū: nō
 habui relaxationē sp̄i meo, cōsp̄
 nō inuenisset Titū fratrem meū,
 sed dimissis illis abijm in Macēdo-
 niā. Deo autē gratia, qui super-
 triumphat per nos in Christo, et
 odorē notitiā suae manifestat p̄
 nos in omni loco. Quomā chri-
 sti bona fragrantia sumus deo,
 in his qui salu sunt: & in his
 qui pereunt, his quidē odor mor-
 tis ad mortē: illis uero odor ui-
 tae ad uitam. Et ad haec quis
 idoneus ē Non enim sumus ut
 pleriq̄ cauponantes sermonē dei,
 sed

CORINTH.

CAP. III.

ἀλλ' ὡς ἐξ ἐπιχειρήσεως, ἀλλ' ὡς
ἐκ θεοῦ, κατ' ἐπιτομίαν τοῦ θεοῦ, ἐν
ἐπιτομῇ λαλοῦμεν.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτὸς συ
νηθέμεν, εἰ μὴ χρεῖσμεν ὡς τι
τις συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς
ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικῶν, ἢ ἐ
πιστολῆ ἡμῶν, ὑμεῖς ἴσασθε, ἐγγε
γραμμένη ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὑ
μῶν γνωστομένη ἢ ἀγνωστο
μένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων
καθ' ἑστέ, ἐτι ἴσασθε ἐπιστολὴν
ἐγγεγραμμένην, οὐ μελανὴ ἀλλὰ
ἐν πνεύματι θεοῦ ἠνεῳγμένη, ἡ
ἐν πνεύματι, ἀλλ' ἐν πνεύματι
καρνεῶν καὶ σαρκῶν. τοιοῦθ' ἵνα
ἡμεῖς ἔχημεν διὰ τὸ χρεῖστέ
μεν τὸ θεῖον, ὅχι ἵκανοὶ ὄντες
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὡς ἐξ ἐ
πιτομῆς, ἀλλ' ἡ ἵκανότης ἡμῶν ἐν
ἐπιτομῇ, ὅχι ἵκανοὶ ἡμᾶς δια
κονεῖν καὶ διὰ τοῦ πνεύματος, ὅχι
ἐν πνεύματι, ἀλλὰ ἐν πνεύματι. τὸ
πνεῦμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακο
νή ἐν πνεύματι ἐν λίθοις ἐγγε
γραμμένη, ὡς τε μὴ δύνασθαι
ἀποκτείνεσθαι τὸς ἴσους ἰσραὴλ ὡς τὸ
πνεῦμα ζωοποιεῖ, διὰ τὴν δό
ξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν ἰαση
μένην, ὡς ἐχὶ μάλλον ἢ δι
ἐπιτομῆς ἐν πνεύματι ἴσται ἐν
δόξῃ

sed uelut ex sinceritate, sed ue
lut ex deo in conspectu dei per
Christum loquimur.

Incipimus rursus nos ipsos
commendare. Num egemus ut
nonnulli commendatitij. Episto
lis apud uos, aut d uobis com
mendatitij. Epistola nostra uos
estis inscripta in cordibus no
stris: qua intelligitur & le
gitur ab omnibus hominibus
dum declaratis quod estis epi
stola Christi, subministrata, d
nobis inscripta, non atramento,
sed spiritu dei uiuentis, non in
tabulis lapideis, sed in tabu
lis cordis carnis. Fiduciam
autem huiusmodi habemus per
Christum erga deum, non quod
idonei simus, ex nobis ipsis co
gitare quicquam tanquam ex
nobis ipsis: sed si ad aliquid ido
nei sumus, id ex deo est, qui &
idoneos fecit nos ministros no
ui testamenti, non litera sed spi
ritus: nam litera occidit, spi
ritus autem uiuificat. Quod si ad
ministratio mortis in literis, de
formata in saxis, fuit in gloria,
adeo ut non possent oculos in
tendere filij Israhel in faciem
Mosi, propter gloriam uultus
eius, quae aboletur, cur non por
tius administratio spiritus erit in
Oo v gloria

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

δόξης· ἡ γὰρ ἡ δικαιοσύνη ἡ κατὰ
 κρίσεως δόξα, πολλῶ μᾶλλον
 ὡρισμένη ἡ δικαιοσύνη ἢ δικαιο
 σύνης ἐν δόξῃ. ἡ γὰρ οὐδὲ δευ
 ξασται τὸ δευδοξασμένου ἐν τῷ
 τῶ τῷ μόρῃ. ἡ γὰρ ἡ κατὰ
 κρίσεως δόξης, εἰ γὰρ τὸ κατὰ
 κρίσεως διὰ δόξης, πολλῶ
 μᾶλλον τὸ μέγιστον, ἐν δόξῃ. ἡ
 χροτόν εὐμ τοιαύτῳ ἐλπίζα,
 πολλῆ παρρησία χροτόν, καὶ
 εὐκατάπερ μωσῆς ἐτίθει ἡ
 λυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,
 πρὸς τὸ μὴ ἀστρέψαι τὸς ὄφθαλμοὺς
 αὐτοῦ εἰς τὸ πλῆθος τοῦ κατὰ
 κρίσεως, ἀλλ' ἐπαρῶν τὰ νοῦ
 ματα αὐτοῦ. ἡ γὰρ ἡ δόξη
 γερ, τὸ αὐτὸ ἡ λυμμα ἐπὶ τῆ
 ἀναγνώσει ἡ παλαιᾶς διαθή
 κης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμε
 νον, ἡ, τι ἐν χροτόν κατὰ κρίσεως.
 ἀλλ' ἡ ὡς δόξη, ἡ ἡ ἀναγι
 νώσκεται μωσῆς ἡ λυμμα ἐπὶ
 τῷ καρδίαν αὐτοῦ κᾶται. ἡ ἡ
 κα δ' ἡ ἐπὶ τῆ πρὸς κύριον
 περιαιρήσει τὸ ἡ λυμμα. ἡ ἡ
 γὰρ τὸ πνεῦμα ἡ ἡ. οὐδὲ τὸ
 πνεῦμα ἡ ἡ, ἡ ἡ ἡ ἡ.
 ἡ μῆς δὲ πάντες ἀνακαλυμ
 μένῳ προσώπῳ τῷ δόξαν ἡ
 γίου κατοπίσειόμενοι, τῷ αὐ
 τῷ ἡ ἡ μεταμορφόμεθα ἀ
 πὸ δόξης εἰς δόξαν, κατὰ πρὸ
 πὸ κύριον πνεῦμα.

gloria? Nam si administratio
 condemnationis gloria, multo
 magis excellit administratio iu
 stitiae in gloria. Quandoquidem
 ne glorificatum quidem fuit,
 quod glorificatum est in hac par
 te, propter eminentem gloriam.
 Etenim si quod aboletur fuit in
 gloria, multo magis id quod ma
 net, est in gloria. Itaque quum be
 beamus huiusmodi spem, mal
 ta libertate utamur: & non
 quemadmodum Moses pone
 bat uelamen in facie sua, ne in
 tenderent filij Israël in suum
 eius quod abolebatur. Sed ob
 caecati sunt sensus illorum. Nam
 usq; ad diem hodiernum, idem
 uelamen in lectione ueteris te
 stamenti manet, nec tollitur ue
 lum, quod per Christum abo
 letur: sed ad hunc usque diem
 quum legitur Moses, uelamen
 cordibus illorum impositum est:
 at ubi conuersi fuerint ad do
 minum, tollitur uelamen. Domi
 nus autem spiritus est. Porro
 ubi spiritus domini, ibi libertas.
 Nos autem omnes resecta fa
 cie, gloriam domini in speculo
 representantes, ad eandem ima
 ginem transformamus à gloria
 in gloriam, tanquam à domini
 spiritus.

Διὰ

Pro

CORINTH.

CAP V.

κατοικῶν οὐκ οὐρανόθεν ἐν θεοῦ ἔχο-
 μεν, οὐκ ἰκίωμεν ἀκαχοποιήτορ, αἰών-
 νιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν
 τῷ πνεύματι ἠγάσθημεν, τὸ οὐρανίου
 ἡμῶν τὸ οὐρανοῦ, ἐκτισθέντα
 ὡς ἐπιποθεῖντες. εἰ γὰρ καὶ ἐν δυν-
 αμῶν, οὐ γυμνοὶ ἐγερθησόμε-
 θα, καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σώματι
 ἠγάσθημεν βαρῆμενοι, ἐπειδὴ
 ἠδύλομεν ἐν δύσασθαι, ἀλλ'
 ἐκτισθέντα ὡς, ἵνα καταποθῆ-
 ναι ἴδωμεν ὑπὸ τοῦ ζῶντος. ὁ ἵνα
 ἠγάσθημεν ἡμᾶς εἰς αὐτὸ
 πνεῦμα, διδοῦς, ὁ καὶ δὲς ἡμῖν τὸ
 ἠγάσθημεν τὸ πνεύματος. ἁρ-
 ῖστοντες οὐκ πάντοτε, καὶ εἰδόν-
 τε, ὅτι ἐν δυνάμει ἐν τῷ σώματι
 ἠγάσθημεν ἀπὸ τοῦ λυγρίου.
 διὰ πίστewος γὰρ ὠρίπατομεν,
 οὐ διὰ εἰδους. ἁρῖστομεν ἡ καὶ
 ἠγάσθημεν μάλλον ἐν δυνά-
 μει ἢ ἐν τῷ σώματι, καὶ ἐν δυνά-
 μει πρὸς τὸν λυγρίον. διὰ καὶ ἐ-
 λπίσθημεν, ἔτι ἐν δυνάμει,
 ἠγάσθημεν, τὸν πάντας ἡμᾶς
 ἠγάσθημεν διὰ ἐμπροσθεν τῷ
 πνεύματι τῷ χριστοῦ, ἵνα κομίση-
 ται ἡμᾶς τὰ διὰ τὸ σώματι,
 ἠγάσθημεν ἐκ γὰρ, ἔτι ἀγαθόν,
 ἠγάσθημεν. εἰδόντες οὐκ τὸν φό-
 βον τῷ λυγρίον, ἀνθρώπων πῶσο-
 ἠγάσθημεν, διὰ τὸ πνεύματος. ἐλ-
 πίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνήθειαις
 ἡμῶν

rit, aedificationem ex deo habe-
 mus, domicilium non manufa-
 ctum, æternum in cœlis. Nam
 in hoc gemimus, domicilio nostro
 quod cœlo est, superindui de-
 siderantes. Si tamen induti, non
 nudi reperiemur. Etenim qui
 sumus in hoc tabernaculo, ge-
 mimus onerati: propterea quod
 nolimus exui, sed superindui,
 ut absorbeatur mortalitas a
 uita. Porro qui parauit nos
 in hoc ipsum, deus est: qui idem
 dedit nobis arrabonem spiri-
 tus. Itaque bono animo sumus
 semper, & scimus quod quæ do-
 mi sumus in corpore, peregrina-
 mur a deo. Per fidem enim am-
 bulamus, non per speciem. con-
 fidimus autem & probamus ma-
 gis, peregre abesse a corpore,
 et præsentés adesse apud deum.
 Quapropter contendimus, siue
 domi præsentés, siue foris pe-
 regre agentes, ut illi placea-
 mus. Omnes enim nos manife-
 stari oportet coram tribunali
 Christi, ut reportet unusquisque
 ea quæ sunt per corpus, iuxta
 id quod fecit, siue bonum siue
 malum. Scientes igitur terrorem
 illum domini, suademus homi-
 nib. deo uero manifesti sumus.
 Spero aut nos & in conscientie
 æsiris

EPIST. PAULI AD

ἡμῶν περιφανερῶσαι, οὐ γὰρ πάλιν
 ἐκείνης σωτηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ ἀφορμὴν
 διδόντες ὑμῖν καυχίματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα
 ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ
 καυχωμένους, ἢ οὐ καρδία. ἔτι
 γὰρ βέλτη μὲν, διὸ, ἔτι σωφρονέ
 μων, ὑμῖν. ἢ γὰρ ἀγάπῃ ἔχεις
 σωίχει ἡμᾶς, ἐξίναντας τὸτο,
 ἔτι ἐξ ὑπὲρ πάντων ἀπίθανον,
 ἀρα οἱ πάντες ἀπίθανον.
 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπίθανον,
 ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἐαυτοῖς σω
 σιν, ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπο
 θανόντι καὶ ἐγερθῆντι. ὡς τι
 ἡμῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδὲνα οἶδα
 μὲν κατὰ σάρκα. εἰ δὲ καὶ ἐ
 γνώκαμεν κατὰ σάρκα χριστὸν
 ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκουμεν.
 ὡς τι ἔτι ἐν χριστῷ, καὶ οὐκί
 σις, τὰ ἀρχαῖα παρῆλθον, ἰδὲ
 γέγονε καὶ τὰ πάντα, τὰ δὲ
 πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ, ἔκατα
 λάξαντες ἡμᾶς ἐκ τῷ θεῷ διὰ ἰησοῦ
 χριστοῦ, καὶ λόντες ἡμῖν τὴν
 διακονίαν τῆς καταλλαγῆς.
 ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν χριστῷ, ἑδύμεν
 καταλλάσσω ἑαυτῶ, μὴ λογι
 ζόμεν αὐτοῖς τὰ παρεπτώ
 ματα αὐτῶν, καὶ δεόμεν ἐν ἡ
 μῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς
 ὑπὲρ χριστοῦ οὐκ ἐπὶ προσβύομεν,
 ὡς ἔχει θεὸς παρακαλῶντες ἡ
 μῶν, διὸ μὲν ὑπὲρ χριστοῦ, κα
 τὰ

uestris manifestos esse. Non es
 nim iterū nos ipsos cōmendamus uo
 uobis, sed occasionem dāmus uo
 bis gloriādi de nobis, ut aliquid
 habeatis aduersus eos qui in fa
 cie gloriātur, et nō in corde. Nē
 siue insanimus, deo insanimus: si
 ue sani sumus, uobis sani sumus.
 Caritas enim Christi cōstrinxit
 nos, iudicantes illud, q̄ si unus q̄
 omnibus mortuus fuit, ergo oēs
 mortui fuerunt: & pro omnibus
 mortuus est, ut qui uiuunt, post
 hac non sibi uiuāt, sed ei qui pro
 ipsis mortuus est & resurrexit.
 Itaq; nos posthac neminē noui
 mus secundū carnē. Porro etiam
 si cognouimus Christū secundū
 carnē, nunc tamen non amplius
 nouimus. Proinde si quis est in
 Christo, noua creatura est. Pro
 tera præterierunt, ecce noua fa
 cta sunt omnia. Omnia autē ex
 deo, qui recōciliante nos sibi per
 Iesū Christū, deditq; nobis mani
 steriū recōciliationis: quandoquā
 dem deus erat in Christo, munus
 reconcilians sibi, non imputans
 eis peccata sua, & posuit in no
 bis sermonem reconciliationis.
 Itaque nomine Christi legatio
 ne fungimur: tanquam deo uos
 obsecrante per nos, rogamus
 pro Christo, reconciliemini deo:
 eum

CORINTH.

CAP. VI.

ταλλάγητε τῷ θεῷ. ἢ γὰρ μὴ γινώσκοντες ἡμῶν ἁμαρτιαν ἵποποιήσιν, ἵνα ἡμῖς γινώμεθα δικαιοσύνη θεῶ ἐν αὐτῶ.

Συνδράγυντες δὲ καὶ παρακαλέμεν, μὴ εἰς κενὸν πλὴν χάριτος τοῦ θεοῦ δεξασθαι ὑμᾶς. λέγει γὰρ ἡμεῖς δικτῶ ἐπὶ νουσά σοι, καὶ ἐν ἡμῶν σωτηρίας ἐβούθησά σοι. ἰδοὺ νῦν καὶ εἰς ὑπέρσθεν, καὶ ἰδοὺ νῦν ὑμῶν σωτηρίας. μὴ ἴσμεν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκλήσιν, ἵνα μὴ μαμυθῆ ὑ διακομιθῆ, ἀλλ' ἐν παντὶ σωτηριῶν τῶν ἡμετέρων ὡς θεῶ δίκαιοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πλεισθῆσιν, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν ἐπέσει, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν πεινῆσιν, ἐν ἀγνοίαις, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίαις, ἐν χρηστότητι, ἐν ἀπειθείαις, ἐν ἀγάπῃ ἀνεκρίτου, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν ἀκαταστασίαις, διὰ τῶν ἁπλῶν καὶ ἀκαταστάτων τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ λόγου καὶ ἀτιμίας, καὶ δυσφημίας καὶ ὑφωμίας. καὶ πλάσοι, καὶ ἀληθείας, ὡς ἀγνοοῦντες, καὶ ἐπιγινώσκοντες, ὡς ἀπειθεῖς, καὶ ἐπιγινώσκοντες, καὶ ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐπιγινώσκοντες, καὶ μὴ δανατῆσθαι, ὡς λιπὸν μῆνοι, ἀλλ' ἡ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δεξιῶν, ὡς μηδὲν ἔχοντες,

cum enim qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia dei per illum.

Quin & adiuuantes obsecramus, ne in uacuum gratiam dei receperitis. Dicit enim: In tempore accepto exaudiuit te, & in die saluis succurri tibi. Ecce nunc tempus acceptum, ecce nunc dies salutis. Ne quam usquam deimus offensionem, ut reprehendatur ministerium, sed in omnibus commendemus nos ipsos ut dei ministri, in tolerantia multa, in afflictionibus, in necessitatibus, in anxietatibus, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in uigijs, in ieiunijs, in puritate, in scientia, in animi lenitate, in benignitate, in spiritu sancto, in charitate non simulata, in sermone ueritatis, in potentia dei, per arma iustitiae dextra ac sinistra, per gloriam & ignominiam, per conuicta & laudes: quasi impostores, & tamen ueraces: quasi ignoti, & tamen noti: quasi morientes, & ecce uiuimus: quasi correpti, & non occisi: quasi dolentes, semper tamen gaudentes: quasi pauperes, multos tamen ditantes: ut nihil habentes,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

καὶ πάντα κατέχοντες. τὸ φέ-
μα ὑμῶν ἀνώγει πρὸς ὑμᾶς λο-
γίβητοι. ἢ καρδίαι ὑμῶν πιπλά-
τυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν,
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγ-
χνοις ὑμῶν. τίω δὲ αὐτίω ἀν-
τιμιδίαν ὡς τέκνοις λέγω. πλά-
θύθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ γινώσκει-
τε φόβον γούντες ἀπίστοις. τίς γὰρ
μυτοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας;
τίς δὲ κοινῶν φωτὶ πρὸς σκό-
τος; τίς δὲ συμφωνίας χριστῶ
πρὸς βελίαι; ἢ τίς μῆτις πιστῶ
μὲν ἀπίστου; τίς δὲ συγκατά-
βησις ναῶ θεοῦ μὲν εἰσόδων;
ὑμᾶς γὰρ ναὸς θεοῦ ἵστα ἴσονται,
καθὼς ἔπειρ ὁ θεός. ὅτι ἰνοική-
σω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπροσπαθή-
σω, καὶ ἴσομαι αὐτῶν θεός. καὶ αὐ-
τοὶ ἴσονται μοι λαός. διὰ βέλ-
διτε ἐν μέσσοι αὐτῶν, καὶ ἀφο-
ρίσθητε, λέγει κύριος. καὶ ἀνα-
δάπτου μὴ ἀπῆλθε, καὶ γὰρ εἰσὶ
ξέμαι ὑμᾶς, καὶ ἴσομαι ὑμῶν ἴσ-
ωατόρα, καὶ ὑμᾶς ἴσασθε μοι
εἰς ἵους καὶ θυγατέρας, λέγει
κύριος πάντοτε ἰσάτωρ.

7 Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἰ-
παγγελίας ἀγαπῆτοί, καὶ ἀρι-
σωμῆν ἑαυτοὺς ἀπὸ πάντων μο-
λισμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φό-
βῳ θεοῦ. χωρήσατε ὑμᾶς. οὐδέ-
να ἀδελφὸν σαμῆν, οὐδένα ἰσθῆ-
σαμῆν,

Et tamen omnia possidentes. Os
nostrium apertum est erga uos
Corinthij: cor nostrum dilatatum
est non estis angusti in nobis, sed
angusti estis in uisceribus ue-
stris. Eandem autem remone-
tionem ut a filijs exigo. Dilate-
mini et uos, ne ducatis iugum
cum incredulis. Quod enim con-
sortium iustitie cum iniustitijs
aut que communio luci cum tene-
bris? aut que concordia Christo
cum Belial? aut que pars fidei
cum infidei? aut quid conuenit
templo dei cum simulacris? Nam
uos templum eslis dei uiuentis,
quemadmodum dixit deus. In-
quemadmodum dixit deus. In-
habitabo in illis, et inambulabo,
et ero illorum deus: et ipsi
erunt mihi populus. Quapropter
exire de medio illorum, et se-
paremini ab illis: dicit dominus:
et immundum ne tetigeritis, et
ego suscipiam uos, et ero uobis
loco patris, et uos eritis mihi in
ce filiorum ac filiarum: dicit do-
minus omnipotens.

Has igitur promissiones
quum habeamus charissimi man-
demus nobis ipsos ab omni iniqui-
namento carnis ac spiritus per-
ficientes sanctum moniam cum ui-
more dei. Caritatem esse nos-
neminem lesimus, neminem corru-
pimus,

CORINTH.

CAP. VII.

οὐδὲν ἐπιδουλεύσα-
 μεν, ἢ πρὸς καταχρησιν λέγω.
 πρὸς ἑαυτὰς γὰρ, ὅτι ἐν ταῖς κατα-
 χρησῶν ἡμῶν ἴτε εἰς τὸ σωαπο-
 λῆσαι ὑμᾶς. πολλὴ μοι παρ-
 ἑσθία πρὸς ὑμᾶς, πολλὴ μοι
 καὶ χάρις ἐν ἡμῶν. πεπλη-
 ρύμαι τῆ παρακλήσει, ὑποπα-
 ρουσία τῆ χάριτος ἐπὶ πάσῃ τῇ
 ἀδελφῶν ἡμῶν. καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡ-
 μῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδὲμίαν
 ἔλαβον ἀντιστῆναι ἢ σάραξ ἡμῶν,
 ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι. ἐξω-
 λῆν μάχα, ἰσώθερ φόβοι. ἀλλ' ὁ
 παρακαλῶν τὸς ταπεινούς, πα-
 ρακαλῶν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ
 παρουσίᾳ τούτου. οὐ μόνον δὲ ἐν
 τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν
 τῇ παρακλήσει, ἢ παρακλήσει
 ἐν ἡμῶν, ἀναγγέλλων ἡμῶν πλὴν
 ἡμῶν ἐπιπέσειν, τὸν ἡμῶν ὁ-
 ἄρμον, τὸν ἡμῶν ἡμῶν ὑπὲρ
 ἡμῶν, ὅτι μὴ μάλλον χαλεπῶς
 ἐν ἡμῶν ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐ-
 πιστολῇ, οὐ μετάνομα, εἰ καὶ
 ἐν τῇ μετάνομα. βλέπω γὰρ, ὅτι ἡ
 ἐπιστολὴ ἐκείνη, καὶ ἡ πρὸς ἄραν,
 ἡμῶν ὑμᾶς. νῦν χαίρω, ὅτι ὁ
 ἐκείνη ἐκείνη. ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε
 ἐν μετάνομα. ἐλυπήθητε γὰρ κα-
 τὰ τὸν νόμον ἐν μηδενὶ ζημιώθητε
 ἐν ἡμῶν. ἢ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη
 μετάνομα εἰς σωτήριον ἀμετάνο-
 μα γὰρ κατὰ χάριτος. ἢ ἡ ἡμῶν
 λύπη

pinus, neminem fraudauimus.
 Non hoc ad condemnationē ue-
 stri dico. Siquidē iam ante dixi
 uobis, q̄ in cordibus nostris estis
 ad commoriendū et conuiuentū.
 Multa mihi fiducia erga uos,
 multa mihi gloriatio de uobis,
 impletus sum consolatione, uehe-
 menter exundo gaudio in omni
 afflictione nostra. Etenim quum
 uenissetem in Macedonia, nul-
 lam habuit relaxationē caro no-
 stra, sed in omnibus affugeba-
 mur. Foris pugne, intus terro-
 res. Verum qui consolatur hu-
 miles, cōsolatus est nos deus per
 aduentū Titi: non solū autē per
 aduentum illius, uerumetiam per
 consolationem quam ille accepit
 de uobis, cum annuntiaret nobis
 uestrum desiderū, uestrū fletū,
 uestrū pro me studiū, a deo ut ma-
 gis gauisus fuerim. Nā etiā si
 contristauī uos per epistolā, non
 me poenitet, etiā si poenitisset.
 Video nāq̄ q̄ epistola illa, tamen
 si ad tēpus cōtristauit uos. Nūc
 gaudeo, nō q̄ cōtristati fueritis,
 sed q̄ cōtristati sitis ad poeniten-
 tiā. Nā cōtristati estis secundū
 deū, sic ut nulla in re detrimēto
 sitis affecti p̄ nos. Nā qui secū-
 dū deū est dolor, is poenitiā ad
 salutē haud poenitendā parit: cō-

EPIST. PAULI AD

λήπη θανάτου κατ'εργασίαν, ἰδὲ
 γὰρ αὐτὸ ἔργο, τὸ κατὰ θεὸν λυ-
 πιδῶσαι ὑμᾶς, πῶσω κατεργ-
 γάσαστο ὑμῖν σπουδῶν, ἀλλὰ
 ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγαπάκη-
 σιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-
 θησιν, ἀλλὰ ζήλον, ἀλλ' κλι-
 κισιν. ἐν παντί σωθήσασθε ἑ-
 αυτοὺς ἀγνοοῦσιν ἅμα ἔν τῷ πράτ-
 ματι. ἀρα εἰ γε ἔγραψα ὑμῖν,
 οὐχ ἔνεκεν τοῦ ἀδικήσαυτο, οὐ
 δεῖ ἔνεκεν τοῦ ἀδικηθῆναι-
 τῶ, ἀλλ' ἐνεκεν τοῦ φανερω-
 θῆναι πῶ σπουδῶν ὑμῶν πῶ
 ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακα-
 κλήθηθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑ-
 μῶν, πρὸς τοσοῦτος δεῖ μᾶλλον
 ἔχαρμεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτις, ἐτι
 ἀναπνεύσασται τὸ πνεῦμα αὐτῶ
 ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐ-
 τῷ ὑπὲρ ὑμῶν λιπαύχημαι, οὐ
 κατησχύνθω, ἀλλ' ὡς πάν-
 τα ἐν ἀληθείᾳ, ἐλαλήσαμεν ὑ-
 μῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ὑμῶν
 ἢ ἐπὶ τίτου, ἀληθείᾳ ἐγενή-
 θη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ πρὸς
 τοσοῦτος ἕως ὑμᾶς ἔην, ἀνα-
 μνησθῆναι πῶ πάντων
 ὑμῶν ὑπακούω, ὡς κατὰ φόβον καὶ
 φόβον ἰδέξασθαι αὐτόν. χαίρω ἐτι
 ἐν παντί θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

8 Γνωρίζομεν δεῖ ὑμῖν ἀδελ-
 φοί, πῶ χάρις τοῦ θεοῦ, πῶ
 δεῖδε-

trā mundi dolor mortem adfert.
 Ecce enim istuc ipsam quæ secun-
 dū deū contristati fuistis, quan-
 tam in uobis genuit sollicitudi-
 nem, imò facis factionem, imò in-
 dignationem, imò timorem, imò
 desiderium, imò amulationem, imò
 uindictam. Siquidem ubiq; com-
 mendastis uos ipsos quod parti si-
 tis in eo negocio. Proinde tamen
 si scripsi uobis, non id feci eius
 causa qui læserat, nec eius cau-
 sa qui læsus fuerat, sed ob id
 ut palā fieret studiū uestrū pro
 nobis apud uos in cōspectu dei.
 Idcirco consolationē accepimus
 ex consolatione uestri: quum ube-
 rius in super gauisi sumus ob gra-
 dium Titī, quod re factillatus sit
 spiritus illius ab omnibus uobis,
 quæ si quid apud illū de uobis glo-
 riatus sum, non fuerim pudēfa-
 ctus, sed ut omnia cum ueritate
 loquuti sumus uobis, ita et glo-
 riatio nostra que usus erā apud
 Titū, ueritas facta est. Et ui-
 scera illius maiorem in modum
 erga uos affecta sunt, dum reco-
 lit omnium uestrum obedientiam,
 quemadmodū cum timore ac tre-
 more exceperitis ipsū. Gaudeo
 quod in omnibus confisiā uobis.
 Certiores autem uos facio
 fratres, de gratia dei, que
 data

CORINTH.

CAP. VIII.

ἀποπέλω ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
 ἢ μακεδονίας, ὅτι ἐν πολλῇ
 ἀοικίᾳ θλίψεως ἢ πόρισθαι ἔ-
 χαρτε αὐτῶν, καὶ ἢ κατὰ βάρ-
 βανος πτωχεία αὐτῶν ἐπ' ἑβραίου
 τῶν αἰσ τὸν πλοῦτον ἢ ἀπλό-
 τῶν αὐτῶν, ὅτι κατὰ δύνα-
 μιν, μακρυῶν, καὶ π' ἢ δύνα-
 μιν αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς
 παρακλήσεως ἀπέμνηνοι ἡμῶν,
 τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωσίαν
 ἢ ἀδικονίας ἢ εἰς τοὺς ἀγίους
 ἀφ' ἑσθαι ἡμᾶς. καὶ οὐ καδὼς
 ἐπίσταμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἑδω-
 κω πρῶτον τῷ κυρίῳ, καὶ ἡμῖν
 ἢ ἀδεύμασθαι τοῦ, εἰς τὸ πα-
 ρακλίσαι ἡμᾶς τίτον, ἵνα κα-
 τὰ πρὸς ἡμᾶς, ὅπως ἢ ἔπιτε
 ἢ κατὰ ἡμᾶς ἢ τὴν χάριν ταύ-
 ταν, ἀλλ' ἢ σπέρ ἐν παντί πε-
 ροῦται πίσει, ἢ λόγῳ, ἢ γνώ-
 σε, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ
 ἢ ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα
 καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι πόρισ-
 σῆται. οὐ κατ' ἐπιταγῆν κέ-
 ρε, ἀλλὰ διὰ ἢ ἑτόθῃ σπα-
 ράσθαι, καὶ τὸ ἢ ἡμῶν ἀγά-
 πῃ ἢ ἀοικίᾳ ἀοικίᾳ. γινώ-
 σκει γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὅτι δι' ἡ-
 μᾶς ἢ ἡμῶν ἢ ἡμῶν πλοῦσι ἢ ἡμῶν,
 ἢ ἡμῶν τῇ ἡμῶν πτωχεία
 ἢ ἡμῶν ἢ ἡμῶν. ἢ γινώμεν ἐν τῷ
 ἢ ἡμῶν. τούτο γὰρ ἡμῖν
 συμ-

data fuit in ecclesijs Macedo-
 niae, quoniam per multam proba-
 tionem afflictionis exuberant
 gaudium illorum, & profunda
 paupertas illorum exundavit in
 diuitias simplicitatis ipsorum.
 Nam pro uiribus testor, etiam
 supra uires proprii fuerunt, mul-
 ta cum obsecratione rogantes
 nos, ut beneficiū & societatem
 ministerij susciperemus in san-
 ctos: ac non quatenus speraba-
 mus, quoniam semetipsos dedi-
 derunt primum domino, deinde
 & nobis per uoluntatem dei, in
 hoc ut adhortaremur Titum, ut
 quemadmodū ante coepisset, ita
 & consummaret hanc quoque er-
 ga uos beneficentiā. Imo quem
 admodum ubique abundantis fide
 & sermone & scientia &
 omni diligentia & in ea quae ex
 uobis erga nos est charitate,
 facite ut in hac quoque benefi-
 centia abundetis. Non secun-
 dum imperium loquor, sed per sol-
 licitudinem erga alios, etiam ue-
 stra dilectionis sinceritatē ap-
 probans. Nostis enim benefi-
 centiam domini nostri Iesu
 Christi, quod propter uos pauper factus
 sit, cū esset diues, ut uos il-
 lius paupertate disceratis. Et
 consiliū in hoc do, nā hoc uobis

Pr ἢ conducit:

EPIST. PAULI AD

συμφέρει, ὅτι τινες οὐ μόνον τὸ
 ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ διελειν προ
 γυρίζουσι ἀπὸ φόβου. οὐκ ἔστι δὲ
 καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελεῖσθε, ὅ
 πως λαθάρῳ ἢ προθυμίᾳ τοῦ
 διελειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελεῖσαι
 ἐκ τῆς ἔχου. εἰ γὰρ ἡ προθυμία
 προνοεῖ, λαθάρῳ ἔχει τις ἐν
 πρόσδευται, οὐ λαθάρῳ οὐκ ἔχει.
 οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνείκοι, ὑμῶν
 δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν
 τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν πόσιον
 μα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέριον, ἵνα
 καὶ τὸ ἐκείνων πόσιον μα γέ
 νηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέριον, ὅπως
 γένηται ἰσότης, καθὼς γέγραπται.
 ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε. καὶ
 ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησεν.
 χάρις δὲ τῷ θεῷ, τῷ διδόντι
 πᾶσι αὐτῶν σπουδαίῳ ἕως ὑ
 μῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τίτε, ὅτι πᾶσι
 τῷ παράκλησιν ἐλέξατο, σπα
 ραυτῶν δὲ ἕκαστων, ἀνθαί
 ρηται ἕκαστος πρὸς ὑμᾶς. σωμα
 τῶν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν
 ἀδελφόν, οὐ δ' ἔπαυται ἐν τῷ ἐν
 ἀγγελίᾳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλη
 σιῶν, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χει
 ροτονίας ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, συ
 νέκοιμα ὑμῶν σὺν τῇ χάριτι
 ταύτῃ, τῇ δικαιοσυμένῃ ὑφ' ὑ
 μῶν πρὸς πᾶσι αὐτοῦ τῷ κυρίου
 δόξαν, καὶ προθυμίαν ὑμῶν.
 φιλλόμονοι τοῦτο, μή τις ὑμᾶς
 μωμῶσται

cōducit: q̄ quidē nō solū facere,
 uerū etiam uelle. ἵνα ἐπιτελεῖται ἀπὸ
 superiore. Nūc autē et illud q̄ fa
 cere cœpistis, perficite: ut quem
 admodū uoluntas prompta fuit,
 ita & perficiatis ex eo quod po
 testis. Etenim si prius adsit ani
 mi promptitudo, ea iuxta que
 quid illud est quod possidet ali
 quis, accepta est, nō iuxta id q̄
 nō possidet. Nō enim ut alij re
 laxatio sit, uobis autē angustia,
 sed ut ex æquabilitate in p̄a
 senti tempore uestra copia illorū
 succurrat inopia, & illorum co
 pia uestra succurrat inopia, ut
 fiat æquabilitas, quemadmodū
 scriptum est: Qui multum habe
 bat, huic nihil super fuit: & qui
 paulū habebat: is nihilominus ho
 buit. Gratia autem deo qui de
 die eadē sollicitudinē pro uobis
 in corde Titī, qui exhortationē
 acceperit: quin potius quā esse
 diligentior, suapte sponte ad uos
 uenerit. Misimus autē unū cum
 illo fratrem cum cuius ecclesiā
 euangelio per omnes ecclesiās
 nec id solū, uerū etiā delectatus
 ab ecclesijs, comes peregrinatus
 quæ administratur & nobis ad e
 iusdē domini gloriā, et animi ue
 stri promptitudinē: declinātes hoc

CORINTH. C M P. IX.

καρίσθη ἐν τῇ ἀδρότητι ταύ-
 τη, τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν,
 περιουμῆσοι ἡμετέροι, οὐ μόνον
 ὑπὸ πτωχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνώ-
 πιον ἀνθρώπων. σιωπήμεθα
 ἡμεῖς οὐκ αὐτοῖς τὸν ἀδελφόν ἡ-
 μῶν, ὃν ἐδοκίμασαμεν ἐν πολλοῖς
 ταῖς πόλεσιν σπουδαίον ἐν-
 τα, καὶ δὲ πολλὴν σπουδαίον τι-
 μῆν, πεπειθήσει πολλῇ τῇ εἰς
 ἡμᾶς, ἐστὶν ὑπὲρ τίτου, κοινῶν ἐ-
 σῆται, καὶ ἐς ἡμᾶς σωδὸργος, ἐί-
 τῃ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπόστολοι ἐν
 κλησίῳν, δόξα χριτοῦ. τίς ὁ μὴ
 ἡμετέροι ἢ ἀγάπης ἡμῶν, καὶ
 ἡμῶν ἡαυχῶσως ὑπὲρ ἡμῶν, ἐς
 αὐτοῦ ἐν δόξῃ αὐτοῦ καὶ εἰς πρῶσω-
 πον τῆς κλησίῳν.

Πορὶ μὴ γὰρ ἡ διακονία,
 ἡ αὐτῶν ἁγίων περιουμῆσοι
 ἡμετέροι, τὴν γράφειν ἡμῖν. οἶδα γὰρ
 τίς ὁ πρῶσωπια ἡμῶν, ἢ ὑπὲρ
 ἡμῶν ἡαυχῶσως μακροδύσιν. ὁ-
 τῆς ἡμετέροις ἀποστολοῖς ἀπὸ
 ἡμετέροι, καὶ ὁ δὲ ἡμῶν ἡαυχῶσως
 ἡμετέροι τὸν πλείονας. ἐπιμῆθα
 ἡμεῖς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ
 ἡμετέροι ἡμῶν, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν
 ἡμετέροι ἐν τῷ μέρει τούτῳ. ἵνα
 ἡμετέροι ἐλθῶν, περιουμῆσοι
 ἡμετέροι, μὴ πως ἡμετέροι ἐλθῶσι σὺν
 ἡμῖν μακροδύσιν, καὶ ἡμετέροι
 ἡμετέροι ἀπαρροσκόσους, ἡμετέροι
 ἡμετέροι ἡμῶν, ἵνα μὴ λίγω-
 μεθ

ne quis nos carpat i hac exuberā-
 tia quae administratur i nobis,
 procurantes honesta, non tantū
 coram domino, sed etiam coram
 hominibus. Misimus autem una
 cum illis fratrem nostrū, quē pro-
 baueramus in multis sepe nume-
 ro diligentē, nunc aut multo dili-
 gentiorem, ob multā fiduciam,
 quam habeo ergo uos, siue Titū
 nomine, qui socius meus est, &
 erga uos adiutor, siue aliorum,
 qui fratres nostrī sunt & lega-
 ti ecclesiarum, gloria Christi.
 Promde documentū charitatis
 uestrae & nostrae de uobis glo-
 riationis, in eos demonstrētis e-
 tiam in conspectu ecclesiarum.

Nā de subministracione qui-
 dem quae fiat in sanctos, surer-
 uacuum est mihi scribere uobis.
 Noui enim promptitudinē ani-
 mi uestri, quā de uobis iacto ap-
 pud Macedones, q̄ Achaia
 parata est ab anno superiore, &
 uestri exemplū prouocauit com-
 plures. Misi tamē hos fratres,
 ne gloria nostra qua glorior de uo-
 bis, manis fiat in hac parte, ut
 quēadmodū dicebā parati sitis,
 ne quo pacto fiat, ut si me cū ue-
 nerint Macedones, & offen-
 derint uos imparatos, nos pu-
 dore suffundamur, ut ne di-

EPIST. PAULI AD

μὲν ὑμῶν, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύ-
 τη ἢ λιανήσεως. ἀναγκάσθω
 οὐκ ἤγητάμην, παρακαλέσασθαι
 τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα προσέλθω-
 σιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προεπιταρτί-
 σωσι τὴν προεπιταρτίωσιν
 ἐν λόγιαι ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην
 εἶναι, οὕτως ὡς ἐν λόγια, ἢ μὴ
 ὡς πρὸς πλεονεξίαν. τοῦτο δὲ, ὁ
 σπείρων φειδομένως, φειδομέ-
 νως καὶ δόξῃ. καὶ ὁ σπείρων ἐπὶ
 ἐν λόγιας, ἐπὶ ἐν λόγιας καὶ δόξῃ
 τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐν λόγῳ, ἢ βῆ-
 νάκης. ἵνα γὰρ γὰρ δὲ τὸν ἀγα-
 πᾶ ὁ θεὸς. διωκτὸς δὲ ὁ θεὸς
 πάντων χάριτι ὑποκαταστήσει
 ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντί πάντων ἀν-
 τάρθρων ἔχοντες, ὑποκαταστήσει
 εἰς πάντων ὄργον ἀγαθῶν. καὶ δὲ
 γὰρ γράπεται. ὁ θεὸς ἠκούσας, ἢ δὲ
 αὐτοῦ μέλας ἐν τῷ αἰῶνι. ὁ δὲ
 ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείρον
 τι, καὶ ἄριστον εἰς βρώσιν χορηγῶ-
 σαι, καὶ πλεονεξίαν τὸν σπέρμα
 ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γνησίμα-
 τα ἢ δικαιοσύνης ὑμῶν, ἐν
 παντί πλεονεξίαν, εἰς πάν-
 τας ἀπλότητά, ἢ τις καρτερία
 ζῆται δὲ ὑμῶν ἐν χάριτι τῷ
 θεῷ. ἐπὶ ἢ δικαιοσύνη ἢ λειτουργ-
 γίας ταύτης οὐ μόνον ὅτι προ-
 σαναπληρῶσα τὰ ὑστερήματα τῶν
 ἁγίων,

tam uos in hoc argumento glo-
 riationis. Proinde necessarium
 arbitratus sum adhortari fra-
 tres, ut prius accederent ad uos,
 & prepararent iam ante pro-
 missam bonam collationem ue-
 stram, ut ea sit in promptu, sic
 tanquam bona collatio, & non
 tanquam fraudatio. Illud autē di-
 co: Qui sementē facit parce, is
 parce messurus est. Et qui sementē
 facit, libenter ac benigne ser-
 giendo, copiose messurus est,
 unusquisque secundū propositum
 cordis, non ex molestia aut ne-
 cessitate: nam liberalitatem datorem
 diligit deus. Potens est autem
 deus efficere, ut totum benefi-
 cium in uos exuberet: ut in om-
 nibus omnem sufficientiam ha-
 bentes, exuberetis in omni opus
 bonum, quemadmodū scriptum
 est: Dispersit, dedit pauperibus
 iustitiae eius manet in seculum.
 Porro qui suppeditat semen se-
 minanti, is & panem in cibum
 suppediet, & multiplicet semen
 tuum iustitiae uestrae, ut in omni-
 bus locupletemini, in omnem
 simplicitatem, quae per nos effi-
 cit, ut gratiae agantur deo.
 Nam functio huius ministerij
 non solum supplet ea quae desunt

sanctis

EPIST. PAULI AD

ἱμαντῶν ταπεινῶν, ἵνα ὑμᾶς ὑ-
 ψώσω, ὅτι σωθῆσθε τῷ θεῷ ἐν ἀγ-
 γέλιον ἐν ἀγγελιστάμῳ ὑμῶν·
 ἄλλας ἐκκλησίας ἐσήλησα, λα-
 τῶν ὑψώνιον πρὸς πᾶσι ὑμῶν δι-
 ακονίαν, καὶ παρῶν πρὸς ὑμᾶς
 καὶ ὑστέρησας, οὐ κατενόησα ἐ-
 δειξέμεν. τὸ γὰρ ὑστέρημα μου προ-
 σανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοί, ἐλ-
 θόντες ἀπὸ μακεδονίας. καὶ ἐν
 παύσει ἀδελφῶν ὑμῶν ἱμαντῶν ἐτή-
 ρησα, καὶ τυθήσω. ἔστιν ἀλύθεα
 χριστῷ ἐν ἡμῶν, ὅτι ἡ ἀλύθειαι
 αὐτῆ ἐφραθήσεται ἐν ἡμῶν ἐν τοῖς
 κλήμασι τῶν ἀχαίαις. διὰ τὴν ὅτι
 οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς, ὁ θεὸς οἶδεν.
 ὁ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκνό-
 ψω πᾶσι ἀφορμῶν, τῶν θελόντων
 ἀφορμῶν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται ἐν-
 γηῶσι, καὶ ὁδὸς καὶ ὑμᾶς. οἱ
 γὰρ τοιαῦτοι ψεύδαι πόσοι, ὁρ-
 γάται δόλοιοι, μετασχηματίσο-
 μενοι εἰς ἀποστόλους χριστοῦ. καὶ
 ἐθαυμαστόν. αὐτὸς γὰρ ὁ σατα-
 νᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἀγγε-
 λον φωτός. ὁ μίγα οὖν, εἰ καὶ διά-
 κονοι αὐτῶν μετασχηματίζονται,
 ὡς δίκαιοι δικαιοσύνης, ὡρτὸ
 τίλθ' ἔται κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
 τῶν. πάλιν λέγω, μή τις μὲν
 λόξῃ ἀφρονα εἶναι, εἰ δὲ μὴ γέ,
 καὶ ὡς ἀφρονα διεξαιδέ με, ἵνα
 μιν γόν τι καὶ γὰρ λαυχήσωμαι. ὁ
 λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ λέγειον,
 ἀλλ

cam, quod me ipsum humiliatum,
 ut uos exaltarem, et gratia eu-
 angelium dei praedicauerim uo-
 bis. Ceteras ecclesias depraeta-
 tus sum accepto ab illis stipendio,
 quo uobis inservire. Et cum apud
 uos essem et egerem, non onero-
 sus fui cuiquam. Nam quod nati-
 deerat, suppleverunt fratres qui
 uenerant a Macedonia: et in om-
 nibus sic me seruabam, ne cui es-
 se onerosus: atque ita seruabo. Est
 ueritas Christi in me, et haec glo-
 riatio non interruptur contra
 me in regionibus Achaiae. Quia
 propter. An et non diligam uos?
 Deus nouit. Verum et facio, idem
 et faciam, ut amputem occasione
 his qui cupiunt occasione: ut in
 eo de quo gloriantur, reperiantur
 quemadmodum et nos. Siquidem
 istiusmodi pseudoapostoli, opera-
 rij dolosi sunt. Superbia per se non
 stolorum Christi: atque haec non nisi
 quandoquidem ipse satanas et si-
 guratur in angelum lucis. Non ma-
 gnus est igitur, si et ministri illius
 personam in se erant ferunt, quasi sine
 ministri iustitiae, quorum finis erit
 iuxta opera eorum. Iterum dico, ne
 quis me putet insipientem esse. Et
 loquor etiam ut insipientem accipere
 me, ut paululum quiddam et ego glo-
 rier. Quod dico, non dico secundum
 dominum,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐν νηστείας πολλάντις, ἐν ψύχει
καὶ γυμνάσει, χωρὶς τῆς φαρμακίας,
ἢ ἐπιστάσεως μου, ἢ λαοῦ
ἢ ἄλλων. τίς ἀδυνάει, καὶ ἢ
ἀδυνάει; τίς σκανδαλίσσει, καὶ
οὐκ ἐγὼ πυρὸς μακρῆς λαυχήσασθαι
θέλω, τὰ δὲ ἀδυνατίας μου λαυ-
χήσομαι.

12. Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ οἵδετε, ὃ ὄν
ὑπολογιστὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἔστι ἢ
ψῶδουμα. ἐν λαμασκῶ ὁ ἰθὺς ἄρ-
χης ἀρίστα τῆ βασιλείας ἐφῆρξεν
τῆ λαμασκῶν πόλιν, πιά-
σαι με δέλωρ, καὶ διὰ θυρίδος
ἐν σαργάνῃ ἰκαλάδην διὰ τοῦ
τέχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας
αὐτοῦ. λαυχήσασθαι δὲ οὐ συμφέ-
ρει μοι, ἐλθῶσμαι γὰρ εἰς ὀπτα-
σίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. οἶ-
δα ἄνθρωπον ἐν χερισμῶ πρὸς ἑτῆ
δικαιοσύνης, ἔτι ἐν σώματι,
ἐκ οἴδα, ἔτι ἐκτὸς τῆ σώματος,
ἐκ οἴδα, ὁ θεὸς οἵδετε, ἀρπαγ-
γύνητα τῆ τοῦτον ἕως ἥτις ἔρα-
νῶ. καὶ οἴδα τῆ τοῦτον ἄνθρωπον
ἔτι ἐν σώματι, ἔτι ἐκτὸς τῆ σώ-
ματι, ἐκ οἴδα, ὁ θεὸς οἵδετε,
ἔτι ἠρπάγη εἰς τῆ φαρμάσειον,
καὶ ἠκροῖν ἀρρήτα ῥήματα, ἃ ἐκ
ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπερὶ τῆ
τοῦτον καυχῶσμαι, ὑπερὶ ἡμεῶν
του ἐκ καυχῶσμαι, ἐμὴ ἐν ταῖς
ἀδυν-

in ieiunijs saepe, in frigore et ne-
ditate: praeter ea quae extrinse-
cus accidunt, incubens mihi quo-
tidiana cura omnium ecclesiae
rū. Quis infirmatur, & ego non
infirmor? Quis offenditur, et ego
non uxor? Si gloriari oporteat,
de his quae infirmitatis meae
sunt, gloriabor.

Deus & pater domini nostri
Iesu Christi qui est laudandus in
secula, nouit quod non mentiar. In
Damasci ciuitate, gentis praese-
ctus nomine Areta regis exu-
bias posuerat in Damascenorum
urbe, cupiens me comprehendere,
ac per fenestram in sporta de-
missus fui per mania, effugis
manus eius. Gloriam sane non
expedit mihi, ueniam enim ad ui-
siones & reuelationes domini.
Noui hominem in Christo ante
annos quatuordecim, an in corpo-
re nescio: an extra corpus, ne-
scio, deus nouit: raptum huius-
modi in tertium usque caelum: &
scio huiusmodi hominem: an
in corpore, an extra corpus, ne-
scio, deus nouit: raptum fuisse
se in paradysum, & audisse ar-
cana uerba, quae fas non sit ho-
mini loqui. Super huiusmodi
homine gloriabor, de meipso
uero non gloriabor, nisi super

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τόν ἑτοίμως ἔχω ἰλθῆναι πρὸς ὑ-
 μᾶς, καὶ ὁ κατὰ κράτος ὑμῶν. ὁ
 γὰρ ἴστω τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς. ὁ
 γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι
 διασωρῖσαι, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς
 τέκνοις. ἐγὼ ἡ ἡδιστα διαπανή-
 σω, καὶ ἐκ διαπανθῆσομαι ὑπὲρ τῆς
 ψυχῆς ὑμῶν, ἢ καὶ πρόσφοροτερος
 ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἢ ἵσον ἀγαπῶμαι
 ἔγωγε, ἐγὼ δὲ κατεβάρησα ὑμᾶς,
 ἀλλ' ὑπὸ ἀρχῶν πανουργῶν, δέλω
 ὑμᾶς ἰλασθῆναι, μή τινα ὑμῶν ἀπί-
 σταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτὸ ἵπλε
 ἀνέκησα ὑμᾶς: παρεκάλεσα τὸ
 πνεῦμα, καὶ σωματικῶς καὶ ἀδελφῶν
 μὴ ἵπλεονέκησα ὑμᾶς Τίτος:
 οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπα-
 τήσαμην, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔχνησι:
 πάλιν δεκάτη, ὅτι ὑμῶν ἀπολο-
 γούμεθα: κατ' ἐνώπιον τῆς θεοῦ
 ἐν χριστῷ κληθῆμεν. τὰ ἡ πάν-
 τα ἀγαπῶντο ὑπὲρ ἡ ὑμῶν οἰ-
 κολομῆς. φοβοῦμαι γὰρ, μή πως
 ἰλθῶν, ἀπὸ οἴους δέλω ὑμῶν ὑ-
 μᾶς, καὶ γὰρ ἐν ἑαυτῷ ὑμῶν οἶον αὐ-
 θετε, μή πως ὄρεται, ἴσθαι, θυ-
 μοί, ἴσθαι, κατὰ λαλῶν, ψι-
 θυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστα-
 σία. μή πάλιν ἰλθῶν με τα-
 πεινώσῃ ὁ θεός με πρὸς ὑμᾶς, καὶ
 προσθήσω πολλὰς τῆς προσημαρτυ-
 ρίας, καὶ μὴ μετανοήσαντων ἐπι-
 τῆ ἀναθεσπῆσῃ καὶ πορνείας καὶ ἀσελ-
 γίας ἢ ἑπὶ πρᾶξαι.

tio propensus animo sum, ut ue-
 niam ad uos, nec ero uobis onero-
 sus. Non enim quero qua uos
 stera sunt, sed uos. Non enim de-
 bēt filij patribus recondere, sed
 filijs patres. Ego uero libentis-
 sime impendā, et expendere pro
 uos diligens, minus diligat. Sed
 esto, ipse non grauauit uos, uerum
 quum essem astutus, dolo uos ca-
 pi. Num per quenquam eorum
 quos misi ad uos, expilauit uos?
 Rogauit Titum, et una cum illis
 si fratrem. Numquid a uobis exort
 sit Titus? An non eodem spi-
 ritu ambulauimus? an non iustum
 uelut iugis? Rursu arbitrari uos
 nos uobis excusamus? In conspe-
 ctu dei, in Christo loquimur, sed
 omnia charissimi pro uestra uolun-
 tatione. Nam metuo ne quid sit
 ut si uenero, non quales uelim, ne
 periam uos, et ego reperier uos
 bis qualem nolitis, ne quo modo
 sint contentiones, amulationes,
 ira, concertationes, obprobatio-
 nes, susurri, tumores, seditiones.
 Ne iterum ubi uenero, humiliet
 ciat me deus meus apud uos, et
 lugeat multos eorum qui ante pec-
 cauerunt: nec eos penitentiam im-
 mundiciae libidinis et impudic-
 itiae quam patrarunt.

Τρίτον

Hic

CORINTH. C A P. XIII.

Τρίτον τοῦτο ὄρχομαι πρὸς
 ὑμᾶς. ἴδι στόματι ὁ δύο μαρτύ
 ρου καὶ ῥιῶν σάδύσεται πᾶν
 ῥήμα. ἡρώσει ἡμεῖς καὶ ἡρώσει
 ἡμεῖς, ὡς παρῶν τὸ διώτορον, καὶ
 ἀπὸν ὑμῶν γράφω τοῖς ἡρώμαρ
 τήσιν, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶ
 σιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πά
 ρον, οὐ φέσομαι. ἐπεὶ δευ
 τέρῃ χριστοῦ, ὅς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀ
 ὀφθαλμῶν ἀλλὰ διώκαται ἐν ὑμῶν.
 καὶ ἐὰν ἐστραφῶν ἐξ ἀδελφείας,
 ἀλλὰ ἴδι διώκαμενος δεῦ. καὶ γὰρ
 ἡμεῖς ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν αὐτῶ, ἀλ
 λὰ ἡμεῖς ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν διώκα
 μενος δεῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτὸς πα
 ρήσεται, ἐὰν ἐστὶ ἐν τῇ πίστει. ἑαυ
 τὸς δευκαῖσεται. ἢ δὲ ἐπιγινώσ
 κεται ἑαυτὸς, ὅτι ἡσοῦς χειρὸς
 ἡμῶν ἐστίν; εἰ μὴ τι ἀδελφίμοι
 ἡμεῖς, ἡπισθῶ ἢ, ὅτι γινώσκει, ὅτι
 ἡμεῖς ἐν δὲ μὴ ἀδελφίμοι. εὐχο
 μεθα δὲ πρὸς τὸν δεῦν μὴ ποιῆ
 σαι ὑμᾶς ἡκανόν μηδὲν. δὲ ἵνα
 ἡμεῖς ἀδελφίμοι φανώμεν, ἀλλ
 ἡμεῖς τὸ καλὸν ποιῶν, ἡμεῖς
 ἡμεῖς ἀδελφίμοι ὡμεν. δὲ γὰρ δι
 ωκαμεθα ἡμεῖς κατὰ τὸ ἀληθῆς ἀλλ
 ἡμεῖς ἀληθῆς. χαίρομεν γὰρ
 ὅτι ἀρῶμεν ἀδελφῶμεν, ὑμῶς ἢ
 δευκαῖσεται ἡμεῖς. τὸτο ἢ καὶ εὐχόμε
 μεθα ὑμῶν κατὰ τὸν ἡμεῖς. ἡμεῖς
 τὸτο ταῦτα ἀπὸν γράφω, ἵνα
 μὴ

Hic tertius erit aduentus meus
 ad uos. In ore duorum testium aut
 trium constituetur omne uerbum.
 Prædixi et prædico, ut præsens
 quum essem iterum, ita et absens
 nunc scribo ijs qui ante peccave
 runt, et reliquis omnibus: quod si
 uenero denuo, non parcã. Quando
 quidem experimentum queritis in
 me loquentis Christi, qui erga
 uos non est infirmus, sed potens
 est in uobis. Nam quamuis cru
 cifixus fuit ex infirmitate, uiuit
 tamen ex uirtute dei. Siquidem
 et nos infirmi sumus in illo, sed
 uiuemus cum illo ex uirtute dei er
 ga uos. Vos ipsos tentate, num si
 tis in fide. Vos ipsos probate.
 An non cognoscitis uosmetip
 sos, quod Iesus Christus in uobis
 est? Nisi sic ubi reprobi estis.
 At spero uos cognituros quod nos
 non simus reprobi. Opto autem
 apud deum, ne quid mali faciatis:
 nisi quo uos probati appareamus,
 sed ut uos quod honestum est, fa
 ciatis, nos uero ueluti reprobi si
 mus. Non enim possumus quicquam
 aduersus ueritatem, sed pro ueri
 tate. Gaudemus enim cum nos
 infirmi fuerimus, uos autem ua
 lidi fueritis. Hoc autem insu
 per optamus, uestram integritatem.
 Propterea hæc absens scribo, ne
 quum

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

μη παρόν μὴ ἀποτόμως χηρῶσ
 μοι κατὰ τὴν βουσίαν, ἢ ἰδῶ
 κέ μοι ὁ κύριος ὅς ἐστι οὐνοδομῆν,
 ἢ οὐκ ἐστὶν λαθεῖν αὐτῶν. λοιπὸν ἃ
 ἀδελφοί, χεῖρετε, κατὰρτίστετε,
 παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖ-
 τε, ἐπιβουλήτε, καὶ ὁ θεὸς ὃς ἀγά-
 πης καὶ ἐπιλόου ἐστὶν μετ' ὑμῶν.
 ἀσπάσθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ
 φιλόματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ
 ἅγιοι πάντες. ἡ χάρις ἡ κυρίου
 ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη ἡ θεοῦ,
 καὶ ἡ κοινωνία ἡ ἁγίου πνεύματος
 μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν.

πρὸς Κορινθίους, δεύτερα.
 ἔγραψεν ἀπὸ φιλίππων ἡ μαρ-
 δονίας διὰ τίτις καὶ λοιπῶν.

quam praesens fuero, rigidus
 sim iuxta potestatem quam de-
 dit mihi dominus in exstructio-
 nem & non in destructionem.
 Quod superest fratres, ualete,
 integri estote, consolatione ha-
 bete, unanimis sitis, in pace a-
 gite, et deus charitatis ac pacis
 erit uobiscum. Salutate uos mu-
 tuo sancto osculo. Salutant uos
 sancti omnes. Gratia domini Ie-
 su Christi, & charitas dei, &
 communicatio spiritus sancti
 sit cum omnibus uobis. Amen.

Ad Corinthios, secunda.
 Missa fuit a Philippis Mace-
 doniae per Titum et Lucam.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
 ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Galatas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος, ὃν
 ἀπὸ ἀνθρώπου, οὐδὲ δι-
 ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ ἰη-
 σοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς, ἡ ἐγα-
 γαντῶ αὐτὸν ἐν νεκρῶν, καὶ οἱ
 σὺν ἡμῶν πάντες ἀδελφοί, τοῖς
 ἐκκλησιαῖς ὅς γαλιατίας. χά-
 ρις ὑμῶν καὶ ἐπιλόου ἀπὸ θεοῦ πα-
 τρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ
 ἡ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν
 τῶν ὑμῶν, ὅπως βιβλητῆ ἡμᾶς
 ἐν ἡ

CAPUT I.

PAULVS aposto-
 lus non ab hominibus, ne-
 que per hominem, sed per
 Iesum Christum ac deum pa-
 trem, qui suscitauit illum ex
 mortuis, quiq; necum sunt con-
 uerteret nos fratres, ecclesijs Galatie,
 gratia uobis & pax a deo patre
 & domino nostro Iesu Chri-
 sto, qui dedit seipsum pro pec-
 catis nostris, ut eriperet nos

ex

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐν τῷ γένει μου, ὡριστοφόρος ἕνα
 λατὴς ὑπάρχων τῶν παφικῶν
 μου παραδόσεων. ἵτις δὲ ἐν δό-
 κησιν ὁ θεὸς, ὁ ἀπεργίσατο με ἐν
 κοιλίας μητρὸς μου, ἢ κοιλίας
 διὰ τὴν χάριτι αὐτῆς, ἀποκαλύ-
 ψα τοῦ ἵδου αὐτῆς ἐν ἐμοί, ἵνα ἐ-
 αγγηλίσωμαι αὐτῆν ἐν τοῖς ἔθ-
 νισιν, ἐν ἑσῶς, ὁ προσανθίμω
 σαρκὶ ἢ αἵματι, ὁ δὲ ἀνῆλθεν εἰς
 ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ
 ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθεν εἰς
 ἀραβίαν, ἢ πάλιν ὑπέσβεφα
 εἰς δαμασκόν. ἵπαιτα μετὰ ἐπι-
 ψία ἀνῆλθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἵσο-
 γῆσαι πῶρον, ἢ ἐπίμεινα πρὸς
 αὐτὸν ἡμέρας δευκαπέντε. ἵτι-
 ρον δὲ τῶ ἀποστόλων οὐκ ἔδωκ.
 εἰ μὴ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ
 κυρίου. ὁ δὲ γράφω ὑμῖν, ἵδου
 ἰνώπιον τῶ θεοῦ, ὅτι ἐψώλομαι
 ἵπαιτα ἡλθον εἰς τὰ κλίμασα τῶ
 συρίας ἢ τὴν λιβυρίας. ἡμῶ δὲ
 ἀγνοούμεν. ὁ τῶ προσώπῳ ταῖς
 ἱεροσολίταις ἢ ἰουδαίαις, ταῖς
 ἐρχομένῳ. μόνον δὲ ἀκούον-
 τισ ἡσῶν, ὅτι ὁ δεικνὼν ἡμᾶς πο-
 τε, οὐκ ἐαγγηλίσειται πῶν ὡ-
 σιν, ἢ ἡσῶν ἐπόρθε, ἢ ἐδίδα-
 ξον ἐν ἐμοί τὸν θεόν.

² ἵπαιτα διὰ δεκατρεῶν
 ἵτῶν πάλιν ἀνῆλθον εἰς ἱεροσό-
 λυμα μετὰ βαρνάβαν, συμπα-
 γαλαβῶν καὶ τίτον, ἀνῆλθον
 δὲ

in genere meo quæ uehementer
 essem studiosus à maioribus meis
 traditorum institutorum. Ad
 ubi deo, qui segregauerat me ab
 utero matris mee, et uocauit per
 gratiam suam in hoc, ut reuela-
 ret filium suum per me, uisum
 est ut prædicarem ipsum inter
 gentes, continuo, non contuli
 cū carne et sanguine, neq̄ redij
 Hierosolymam, ad eos qui ante
 me fuerant apostoli: sed abij in
 Arabiam, ac deueno reuersus
 sum Damascum. Deinde post
 annos treis redij Hierosolymam
 ut uiderem Petrum, & mansi
 apud illum dies quindecim. A-
 lum autem ex apostolis non
 uidi quengquam, nisi Iacobum
 fratrem domini. Porro que scri-
 bouobis, ecce corā deo non men-
 tior. Deinde ueni in regiones Sy-
 riæ Ciliciæq̄. Exam autē igno-
 tus iuxta faciem ecclesis Iu-
 daea, quæ erāt in Christo. Sed
 tantum hic rumor apud illos e-
 rat: qui persequebatur nos alie-
 quando nunc prædicat fidem,
 quam quondam expugnabat, &
 glorificabant in me deum.

Deinde post annos quatuor-
 decim rursus ascendi Hieroso-
 lymam una cum Barnaba, as-
 sumpto simul & Titio: ascendit
 autem

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

μένον τ' ἰσχυρὸν ἵνα μνημονώ-
 ωμεν. ὃ καὶ ὄψεσθε διὰ αὐτὸ τὸ
 ποιῆσαι. ὅτι ἡ ἕλθον ἄλλοις εἰς
 ἀντιόχεια, κατὰ πρόσωπον αὐ-
 τῶ ἀντίσταν, ἐπὶ λατρευομένου
 αὐτοῦ. πρὸ τ' ἡ ἐλθὼν τινὰς ἀπὸ
 ἰακώβου, μετὰ τ' ἰσχυρὸν συνήθη-
 ρον, ὅτι ἡ ἕλθον, ἡ ἰσχυρὸν ἡ ἀ-
 φώρισεν αὐτὸν, φοβήθη. τὸς
 ἐκ περιτομῆς, καὶ συνουσιασθη-
 σαν αὐτῶ, καὶ οἱ λοιποὶ ἰσχυροί,
 ὡς τε καὶ βαρναβᾶς συναπέχθη
 αὐτῶ τῆ ὑποκρίσει. ἀλλ' ὅτι ἡ
 ἰσχυρὸν, ὅτι οὐκ ὄρθοδοξοί πρὸς
 τὴν ἀλήθειαν τ' ἐπαγγελίᾳ. ἡ
 ποιοῦ τῶ ἰσχυρὸν ἐμπροσθεν πάν-
 των. εἰ οὐκ ἰσχυροὶ ὑπάρχοντες, ἐδ-
 νικῶς ἴσως, καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, τί τὰ
 ἰσχυρὸν ἀναγκάσει ἰσχυροί, ἡ ἡ
 φύσει ἰσχυροί, καὶ οὐκ ἐκ ἰσχυρῶ ἀ-
 μαρτωλοί, εἰσότης, ὅτι ὁ δικαιοῦ-
 ται ἀνθρώπων τ' ἐκ ὄργων νόμον,
 ἡ ἡ μὴ διὰ πίστεως ἰσχυρὸν χεῖρ
 καὶ ἡ μὴ εἰς χεῖρ ὁ ἰσχυρὸν ἐπι-
 στεύσαμεν, ἵνα δικαιοῦμεν ἐκ
 πίστεως χεῖρ, καὶ οὐκ ἐκ ὄργων
 νόμου, διότι οὐ δικαιοῦσιν ἐκ
 ὄργων νόμου πάντα σάρξ. εἰ ἡ ἰσχυ-
 ρὸν δικαιοῦσιν ἐκ χεῖρ, εἰ ἡ ἰσχυ-
 ρὸν ἐκ ἰσχυρῶ καὶ αὐτοὶ ἀμαρτωλοί,
 ἡ ἡ χεῖρ τὸς ἀμαρτίας διάκονος
 μὴ γίνετο. εἰ γὰρ ἀλατίδωσα,
 πάντα πάλιν οἰκοδομῶ, πάλιν
 ἡ ἡ ἐκ ἰσχυρῶ συνήθημι. ἐγὼ γὰρ
 διὰ

tantum ut pauperum memores
 essemus. In quo et diligens fuit,
 ut hoc ipsū facerē. Quū autē ve-
 nisset Petrus Antiochiam, pe-
 lam illi restiti, eo quod reprehensus
 esset. Nam anteq̄ uenisset qui
 dā a Iacobo, unā cū gētibz su-
 mebat cibū: quū autē uenisset, sub-
 duxit ac separauit se ab illis,
 metuēs eos qui erant ex circum-
 cisiōe: ac simulabat una cū illo
 ceteri quoq̄ Iudaei, adeo ut Bar-
 nabas simul abduceretur in illo-
 rū simulationē. Verū ubi uisite-
 ritatē eū agelij, dixi Petro corā
 omnibus: Si tu quū sis Iudaeus,
 gentiliter uiuis, ac non Iudaeus,
 cur gētes cogis Iudaisare? Nos
 natura Iudaei, et nō ex gentibus
 peccatores: quomō scimus nō iu-
 stificari hominē ex operibus le-
 gis, nisi p̄ fidē Iesu Christi?
 nos ī Christū Iesū credidimus,
 ut iustificaremur ex fide Christi
 fidei, et nō ex operibus legis: prop-
 terea quod nō iustificabitur ex ope-
 ribz legis omnis caro. Quōd si
 dū quarimus iustificari p̄ Christi
 stū reperimur et ipsi peccatores,
 num ergo Christus peccati mi-
 nister est? Absit. Nā si quae de-
 struxi, ea rursū aedifico, et assero
 sorē meipsū cōstruo. Ego enim
 per

GALAT. Ο Α Ρ. ΙΙΙ.

ἡ ἐξουσία δι' ἐπαγγελίας ἐκ χάριτος
 τοῦ θεοῦ. τί ἄν ὀνόμαζον; τῶν
 παραβάσεων χάρις προστίθηται,
 ἵνα κείναι οὐκ ἔλθῃ τὸ σπέρμα, ὡς ἐ-
 παγγέλθη, διὰ τῆς χάριτος δι' ἀγγε-
 λῶν ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ ἴδιος μεσί-
 τος ὁ θεὸς ἄς ἔστιν. ὁ ἴδιος νόμος
 κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν
 τοῦ θεοῦ, μὴ γένοιτο, εἰ γὰρ ἰδὸς ἦ-
 ναι, ὁ δὲ ἀνάμνησις ζωοποιῶ-
 σαι, ἵνα ἴσῃ ἐν νόμῳ ἢ ἐν δι-
 καιοσύνῃ. ἀλλὰ σωτηρία ἐστὶν ἡ
 γραφὴ τῶν πάντων ὑπὸ ἀμαρτι-
 ας, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐν πίστει
 ἴσῃ τοῦ χριστοῦ ἡμεῖς πιστεύ-
 ομεν. πρὸ τῆς ἐλθῆναι τὴν πί-
 στιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρέμεθα,
 ὡς κληρονομοὶ εἰς τὴν μέ-
 λανταρ πίστιν ἀποκαλυφθῆ-
 ναι. ἡμεῖς τε ὀνόμαζον παιδαγωγὸς
 ἡμῶν γέγονεν ἵνα χριστῶν, ἵνα
 ἐν πίστει δικαιοσύμην, ἐλθῶ-
 σαι ἡμεῖς ἡ πίστις, οὐκ ἐστὶν ὑπὸ
 παιδαγωγῶν ὀνόμαζον. πάντες γὰρ
 ἡμεῖς ἴσῃ διὰ τὴν πίστιν ἐν
 χριστῶ ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ ἡμεῖς ἀπὸ
 τῆς χριστῶν ἐνεδώσαμεν, οὐκ ἐν
 ἡμεῖς, οὐδὲ ἡμεῖς. οὐκ ἐν
 ἡμεῖς, οὐδὲ ἡμεῖς. οὐκ ἐν
 ἡμεῖς, οὐδὲ ἡμεῖς. πάντες γὰρ
 ἡμεῖς ἴσῃ ἐν χριστῶ ἰησοῦ. ἡ
 ἡμεῖς χριστῶ, ἡμεῖς τὸ ἀβραάμ
 ἡμεῖς ἴσῃ, ἡμεῖς κατὰ ἐπαγγελί-
 ας ἡμεῖς.

Abrahæ per promissionem do-
 naui deus. Quid igitur lex?
 Propter transgressiones addita
 fuit, donec ueniret semen cui
 promissum fuerat, ordinata per
 angelos in manu intercessoris.
 Intercessor autem unius non est.
 at deus unus est. Lex igitur nū-
 est aduersus promissiones dei.
 Absit. Etenim si data fuisset
 lex, quæ posset uiuificare, uere
 ex lege esset iustitia. Sed cõclu-
 sit scriptura omnia sub peccat-
 um, ut promissio ex fide Iesui
 Christi daretur credentibus.
 Ceterum antequam uenisset fi-
 des, sub lege custodiebamur, con-
 clusi in eam fidem quæ erat re-
 uelanda. Itaq; lex paedagogus
 noster fuit ad Christum, ut ex
 fide iustificaremur. At post-
 quam uenit fides, non amplius
 sub pedagogo sumus. Omnes
 enim filij dei estis, eo quod cre-
 didistis Christo Iesu. Nã qui-
 cunq; baptizati estis, Christum
 induistis. Nõ est Iudæus neq; Græcus.
 Non est seruus neq; li-
 ber. Non est masculus ac foe-
 mina. Omnes enim uos unus e-
 stis in Christo Iesu. Quod si
 uos estis Christi, igitur Abra-
 hæ semen estis, et iuxta promif-
 sionem hæredes.

Διγῶ

Q. q. iij. Dico

EPIST. PAULI AD

4 Λέγω δε, ἰφ' ὅσον χρόνον ὁ
 κληρονόμος ὑπὸ τῆς ἐπι-
 διαφορῆς δόλου, κέρει πάν-
 των ὧν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιφύπου
 ὅτι ἢ οἰονόμος ἄχει ἢ προ-
 θιμίας ἢ παλός. ἔτω ἢ ὑμῶν.
 ὅτι ἢ μὲν ὑπὸ τῆς ἐπιφύπου
 ἢ κίσμος ὑμῶν δελοκωμένοι.
 ὅτι ἢ ἢ τὸ πλῆρωμα ἢ χρό-
 νου, βαπίσελερ ὁ θεὸς ἢ ἢ
 αὐτῆ, γνέμνον ἢ γνωκὸν, γν-
 νόμνον ὑπὸ νόμου, ἢ τὸν
 ἢ νόμον βαγοράσῃ, ἢ τὸν
 ἢ νόμον ἀπολάβωμεν. ἔτι δε
 ἢ ἢ ἢ, βαπίσελερ ὁ θεὸς τὸ
 πνεῦμα ἢ ἢ αὐτῆ εἰς τὰς κερ-
 δίας ὑμῶν, κέρει, ἀβῶ, ὁ πα-
 τέρ. ὡς τε ἢ ἢ ἢ δόλος, ἀλλ'
 ἢ ἢ. εἰ ἢ ἢ, ἢ κληρονόμος δε
 διὰ χεῖρ. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ
 εἰδότες δεῖν, ἢ δολώσατε τῆς
 μὴ φύσει δεῖν. ὑμῶν ἢ γνόν-
 τες δεῖν, μᾶλλον ἢ γνωκόντες
 ὑπὸ δεῖν, πῶς ἐπιφύπει πα-
 λιν ἐπὶ τῆ ἀδινῇ ἢ τῶν ἢ
 χεῖρ, οἷς πάλιν ἀνθερ δολώκῃ
 δελετε; ἢ μὲν παρὰ τῆ ἀδινῇ
 ἢ κέρει ἢ κέρει ἢ κέρει.
 φοβῶμαι ὑμῶν, μὴ πῶς ἢ ἢ κέρει
 πῶς εἰς ὑμῶν. γίνεσθε ὡς ἢ ἢ,
 ὅτι ἢ ἢ ἢ ἢ, ἀδελφοί, δε
 μαῖ ὑμῶν. ἢ ἢ με ἢ δολώσατε.
 οἰδατε δε, ὅτι δε ἀδινῇ ἢ
 κέρει ἢ κέρει ἢ κέρει τὸ
 ἢ ἢ ἢ ἢ.

Dico autē, quam diu heres
 puer est, nihil differt à seruo, cū
 sit dominus omnium, sed sub tu-
 toribus & actoribus est usq; ad
 tēpus q̄ pater prescripserit. Sic
 et nos quū essemus pueri, sub ele-
 mentis mundi eramus, in seruitu-
 tē adacti. At ubi venit plenitudo
 tēporis, emisit deus filium
 suum, factum ex muliere, factū
 legi obnoxium: ut eos qui legi erāt
 obnoxij, redimeret: ut adoptione
 eius filiorū acciperemus. Quomō-
 dū autē estis filij, emisit deus spiritū
 filij sui in corda nostra claman-
 tem, abba pater. Itaq; iam non
 es seruus, sed filius: quod si fi-
 lius, et heres dei per Christum.
 Sed tum quidem quum ignora-
 retis deum, seruebatis ijs qui
 natura non sunt dij. At nunc
 posteaquam cognouistis deum,
 quin potius cogniti estis à deo,
 quomodo conuertimini de nouo ad
 infirma & egena elementa, qui-
 bus iterū ab integro seruire uul-
 tistis? Dies obseruatis et mēses et
 tēpora et annos. Metuo de uo-
 bis, ne frustra laborauerim erga
 uos. Estote ut ego sum, quando
 quidem & ego sum ut uos, fra-
 tres, rogo uos. Nihil me lesi-
 stis. Nostis quod per infirmitatē
 carnis euangelizauerim uobis
 prius

GALAT. CAP. IIII.

πρὸς ἡμᾶς. ἢ τὸν πειρασμὸν μου
 ἐν τῇ σαρκί μου, ἢ ἐβένυσται
 τε, οὐδέ ἐβήπισατε, ἀλλ' ὡς ἄγ-
 γελον θεοῦ ἐδέξασθε με, ὡς χρι-
 στὸν ἰησοῦν. τίς ἔρ' ἡμῶν μακαρισ-
 τὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι
 ἐδωκ' ἡμῶν, τὰς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν
 ἐκρύψαντες ἅρ' ἰδῶκατέ μοι.
 ἢ ἔχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀλη-
 θῶν ὑμῖν; ἠλλοθίρ' ὑμᾶς ἔλα-
 λῶ, ἀλλὰ ἐκκλῆσαι ὑμᾶς δι-
 λουσι, ἵνα αὐτοὺς ἠλλοθί. λα-
 λῶ ἢ τὸ ἠλλοθῆαι ἐν καλῷ πάν-
 τῃ, ἢ μὴ μόνον ἐν τῷ παρῆ-
 ναι με πρὸς ὑμᾶς. τινία μου,
 ἐν πάλιν ὠδίνω, ἀχρεὶς ὁ μορ-
 φῆς χριστοῦ ἐν ὑμῖν. ἢ θελον δε-
 κσάμεναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ
 ἐκλάξαι πῶν φωνῶν μου, ὅτι ἀ-
 παρῆμαι ἐν ὑμῖν. λέγετέ μοι οἱ
 τίς ὑμῶν διλοντες εἶναι, τ' νό-
 μῳ ἢ ἀνέετι; γέγραπται γάρ,
 ἐν ἀβραάμ δύο υἱὸς ἔσχεν, ἵνα
 ἡ εἰς τὴν παρθένον, ἢ ἵνα ἐν τῇ
 ἐλευθέρῃ. ἀλλ' ὁ πῶν ἐν τῇ παρῆ-
 ναι, κατὰ σάρκα γέγονεν, ὁ
 δὲ ἐν τῇ ἐλευθέρῃ, διὰ τῆς ἐπαγ-
 γελίας. αὐτὰ γὰρ εἰσι δύο δια-
 κρίσεις, μία μὲν ἀπὸ ἔργου σινᾶ,
 ἡ δὲ ἀπὸ ἐπαγγελίας, ἢ τίς ὅστις
 ἐστὶν ἡ ἀγαθία, συσχοιᾶ ἢ τῆς νῦν
 ἐστὶν ἡ ἀγαθία, δουλεύει ἢ μετὰ τῆς
 ἐλευθέρου

prius, et experimētū meū q̄ erat
 in carne mea nō estis aspernati,
 neq; respicistis, sed me uelut an-
 gelū dei suscepistis, uelut Chri-
 stum Iesum. Quæ est igitur bea-
 titudo uestra? Testimoniū enim
 reddo uobis q̄ si fieri potuisset,
 oculos uestros effossos dedissetis
 mihi. Igitur inimicus factus sū
 uobis, uera loquendo uobis?
 Ambiant uos non bene, imō
 excludere uos uolūt, ut ipsos æ-
 mulemini. Bonum autē est æmu-
 lari in te bona semper, & nō so-
 lū quū præsens sum apud uos fi-
 lioli mei, quos iterum parturio,
 donec formetur Christus in uo-
 bis. Velle autē adesse apud uos
 nunc, et mutare uocem meā, quo-
 niā consilij inops sum in uobis.
 Dicite mihi qui sub lege uultis
 esse, legem ipsā nō auditis? Scri-
 ptū est enim q̄ Abrahā duos fi-
 lios habebat, unū ex ancilla, &
 unū ex libera. Verū is q̄ ex an-
 cilla natus est, secundū carnē na-
 tus est: qui uero ex libera p̄ re-
 promissionē, quæ p̄ allegoriā di-
 cūtur. Nā hæc sūt duo testamē-
 ta, unū quidē d̄ mōte Sina, ἢ ser-
 uitutē generās: q̄ est Agar: nā
 Agar, Sina mōs est in Ara-
 bia, confinis est autē ei, quæ nūc
 uocatur Hierusalē: seruit autē eū

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τίμων αὐτῆς. ἢ δι' ἀνω ἰδρου-
σαλήμ, ἰεροσόλυμα ἔστιν ἢ τις
ἄλλῃ μέρει πάντων ἡμῶν. γίγγρα
πταί γδ, ὑφ' ἄνδρα τι τῶν ἢ οὐ
τίτουσα, ῥῆξον ἢ βόησον ἢ ἐκ
ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τίνα
ἢ ἰσχυροῦ μᾶλλον, ἢ ἢ ἰσχυ-
ρος τὸν ἀνδρα. ἡμῶς δὲ ἀδελ-
φοὶ κατὰ ἰσαάκ ἐπαγγελίας
τίμα ὄμει. ἀλλ' ὅσπερ τότε
ἢ κατὰ σάρκα γεννηθῆς, ἰδιω-
ται τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως ἢ
πῦρ. ἀλλὰ τί λέγει ἢ γραφῆ; ἰ-
σαάκ τῷ πατριάρχῳ καὶ τὸν
ἡσὺν αὐτοῦ, οὐ γδ μὴ λογινομή-
σῃ ἢ ἡσὺς ἢ πατριάρχῳ κατὰ τὸ
ἡσὺ ἢ ἰεροσόλυμα. ἀρα ἀδελ-
φοὶ ἐκ ὄμει πατριάρχῳ τίνα
ἀλλὰ ἢ ἰεροσόλυμα.

5 Τῆ ἰεροσόλυμα ἔρῃ χειρὸς ἡ-
μῶς ἠλοοῦσιν, εἴηται, ἢ μὴ
πάλιρ ἰσχυρὸς ἀδελφῶς ἡμῶν.
ἰδι ἡσὺ πατριάρχῳ λέγω ἡμῶν.
ὅτι ἰσχυρὸς περὶ τῶν ἡμῶν, χριστὸς
ἡμῶς οὐδὲν ὠφελῆσαι. μαρτύρο
μαι δὲ πάλιρ παντὶ ἀνθρώπῳ
πῶς ἡμῶν, ὅτι ὠφελῆσαι
ἔστιν, ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι.
κατηργῆται ἀπὸ τοῦ χριστοῦ,
οἱ τινεῖς ἢ νόμῳ δινασθῆναι, ἢ
χάριτι ὠφελῆσαι. ἡμῶς γὰρ
πνεῦματι ἢ πίστεως ἢ πίστεως δι-
αισθήσεως ἀπὸ τῆς ἐξουσίας. ἢ γδ
χειρὸς ἰσχυροῦ, οὕτως πῶς ἡμῶν τι
ἰσχυρῶν.

filij suis. At quae sussum est
Hierusalem, libera est, quae
est mater omnium nostrum.
Scriptum est enim: Lactate se-
rilis quae non parit, erumpite et
clama quae non parturit, quon-
iam multi liberi deserta, ma-
triam cuius quae habet vitu. Nos
autem fratres secundum Isaac
promissionis filij sumus. Sed
quemadmodum tunc is qui secun-
dum carnem natus erat, persequi
batur eum qui natus erat secun-
dum spiritum, ita et nunc. At
quid dicit scriptura? Eijet au-
cillam ex filium illius: non enim
haeres erit filius ancilla cum fi-
lio liberae. Itaq; fratres, non su-
mus ancilla filij, sed liberae.

In libertate igitur qua Chri-
stus nos liberauit, staret, et ne
rursus iugo seruitutis implicer-
mini. Ecce ego Paulus dico
uobis, quod si circumcidamini,
Christus nihil uobis proderit.
Circumcisor autem omnem homi-
nem qui circumciditur, quod de-
bitor est totius legis seruandae.
Christus uobis factus est occasio-
nis, quicumque per legem iustifi-
ficamini, a gratia excidistis.
Non enim spiritu ex fide, sed
iustitiae expectamus. Nam in
Christo Iesu, neq; circumcisio
quic-

GALAT. CAP. V.

ἰσχύει, ὅτι ἀκροβυστία, ἀλλὰ πί-
 στι δὲ ἀγάπης ἐν ἑργου μέν. ἰ-
 ψήχεται λαλῶς, τίς ἡμᾶς ἀνέκο-
 ψι, τῆ ἀληθείᾳ μὴ κείθεισθαι; ἡ-
 πασμονὸν οὐκ ἐν τῷ λαλῶντι. ὅ-
 ἡμᾶς. μικρὰ ἴμην ὄλεον τὸ φύρα-
 μα ἡμῶν. ἐγὼ πᾶσι δα εἰς ὑ-
 μᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο
 ἐροῦσιν. ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς
 βασάσει τὸ λογίμα, ἐς τίς ἄρ ἡ.
 ἐγὼ δὲ ἀδελφοί, εἰ πῶριτο μέν
 ἐν κυρίῳ, τί ἐτι δύνομαι; ἡ-
 μα κατόργηται τὸ σπᾶνδαλον
 τῷ σαρῶ. ἰφελον ἢ ἀπεικόψων
 τὰ οἱ ἀναστατούντες ὑμᾶς. ὑ-
 μᾶς γὰρ ἐπ' ἐπιστολίαν ἰνδύθη
 τὴ ἀδελφοί. μένον μὴ πλὴν ἐλθῶ
 ἑρίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί,
 ἀλλὰ διὰ ἧ ἀγάπης διακί-
 πᾶλλόλοισ. ὁ γὰρ πᾶς νόμος
 ἡνὶ λόγῳ πληροῦν, ἐν τῷ ἀ-
 γαπίσει τὸν πλησίον σου ὡς ἐ-
 σεαυτὸν. εἰ δὲ ἀλλήλους δᾶννη-
 τι καὶ καταδίετε, βλέπετε μὴ
 τὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. λέ-
 γω δὲ πνύματι πῶριπατήτε,
 καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς ὃ μὴ τε-
 λείπει. ἢ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμῆ λα-
 πα τῷ πνύματι, τὸ δὲ πνύ-
 μα κατὰ ἧ σαρκὸς. ταῦτα δὲ
 ἀπὸ τῆ ἀλλόλοισ, ἵνα μὴ ἂ ἄρ
 διατε, ταῦτα ποιῆτε. ὁ ἡ πνύ-
 ματι ἀγαπᾶ, οὐκ ἐστὶ ὑπὸ νό-
 μου. φανερὰ δὲ ὄσι τὰ ἑργα ἧ
 σαρκὸς,

quicquā ualet, neq; praeputium,
 sed fides per dilectionē operans.
 Currebatis bene, quis uos impe-
 diunt, ut nō crederetis ueritati?
 Nēpe persuasio non ex eo profe-
 cta, qui uocat uos. Paulū sermō-
 ti totā conspersione fermentat.
 Ego confido de uobis in domi-
 no, q; nihil aliud sēsuri sitis. Ce-
 terū qui conturbat uos, portabit
 iudiciū, quisquis fuerit. Ego au-
 tē fratres, si circumcisionē ad-
 huc praedico, quid adhuc psequi-
 tionē patior? Aboluitur estigitur
 offendiculum crucis. Vtinā &
 abscindātur qui uos labefaciunt.
 Vos enim in libertatē uocati fui-
 stis fratres, tantū ne libertatē in-
 occasionem deris carni, sed per
 charitatē seruite uobis inuicē. nā
 tota lex in uno uerbo completur,
 nēpe hoc: Diliges proximū tuū
 ut teipsum. Quod si alius aliū ui-
 cissim mordetis et deuoratis, ui-
 dete ne uicissim alius ab alio con-
 summamini. Dico aut, spū am-
 bulate, & concupiscentiā carnis
 nō pficietis. Nā caro concupiscit
 aduersus spiritū, spūs aut aduer-
 sus carnē. Haec autem inter se
 mutuo aduersantur, ut non qua-
 cunq; uolueritis, eadē faciatis,
 Quod si spiritu ducimini, nō estis
 sub lege. Porro manifesta sūt opa
 carnis

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἡ ἑλπίς, ἡ ἐπι τῆ ἰσραὴλ τῆ θεῶ.
 τῆ λοιπὸ νόμος μοι μὴ εἶς παρὶ
 χεῖρα, ἐγὼ ὡ τὰ στίγματα τῆ κυ
 ρίς ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστά
 ζω. ἡ χάρις τῆ κυρὶς ἡμῶν ἰησοῦ
 χριστοῦ μετὰ τῆ πνεύματος ὑμῶν
 ἀδελφοί. ἀμήν.

πρὸς γαλάτας.
 ἐγγράφη ἀπὸ ρόμης.

et misericordia, et super Israel
 le dei. De cetero ne quis mihi
 molestias exhibeat, ego enim
 stigmata domini Iesu in corpo
 re meo porto. Gratia domini no
 stri Iesu Christi cum Spiritu

Ad Galatas.
 Missa fuit e Roma.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
 ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Ephesios.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ἰη
 σοῦ χριστοῦ διὰ διλή
 ματος θεοῦ, τοῖς ἀγίοις
 τοῖς οὖσι ἐν ἰφίση, ἡ πιστοῖς
 ἐν χριστῷ ἰησοῦ, χάρις ὑμῶν καὶ
 εὐλογία ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν ἡ
 κυρὶς ἰησοῦ χριστοῦ. ὁ ὠλογητὸς ὁ
 θεὸς ἡ πατὴρ τῆ κυρὶς ἡμῶν ἰη
 σοῦ χριστοῦ, ὁ ὠλογήσας ἡμᾶς ἐν
 πάση εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν
 τοῖς ἐπερανοῖς χριστῷ. ἡ αὐτὸς
 ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ κα
 ταβολῆς κόσμου, ἕναι ἡμᾶς ἁγί
 ος ἡ ἀμώμος κατ' ἰνώπιον αὐτοῦ
 ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς ἕς ἡο
 θείαν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ ἕς αὐτό,
 ἡ κατὰ τὴν εὐδοκίαν τῆ θελήμα
 τος αὐτοῦ ἕς ἡπαυον δόξης ἡ
 χάριτος αὐτοῦ, ἐν ἡ ἐχαρίτωσι
 ἡμᾶς

CAPUT I.

PAULUS apostolus Iesu
 Christi per uoluntate dei
 sanctis qui agunt Ephesi,
 et fidelibus in Christo Iesu: gra
 tia uobis et pax a deo patre no
 stro, et domino Iesu Christo.
 Benedictus deus et pater domi
 ni Iesu Christi, qui benedixit
 nos omni benedictione spiritali in
 caelestibus Christo. Quemad
 modum elegit nos in ipso, antequam
 iaceretur fundamenta mundi, ut
 essemus sancti et irreprehensi
 biles coram illo per charitatem, qui
 praedestinavit nos, ut adoptaret
 in filios per Iesum Christum in
 sese, iuxta beneplacitum uolunta
 tis suae, ut laudetur gloria gra
 tia suae, qua charos reddidit nos
 per

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

προσδωχῶμεν, ἵνα ὁ θεὸς ἔσται
 εἰς ὑμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ
 ὁ λόγος ὁ αἶμα ὑμῶν πνεῦμα σο-
 φίας καὶ ἀποκαλύψως, ἐν ἐπι-
 γνώσει αὐτοῦ, φωτισμοῦ τῶν
 ὀφθαλμῶν ὁ διανοίας ὑμῶν,
 εἰς τὸ ἐκθέσει ὑμᾶς, τίς ἐστὶν ἡ
 ἐλπίς ὁ κληρονομία αὐτοῦ, ἢ τίς ὁ
 πλοῦτος ὁ λόγος ὁ κληρονο-
 μίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, ἢ τίς τὸ
 ὑπερέκκαλον μέγεθος ὁ δυνά-
 μεις αὐτοῦ εἰς ὑμᾶς, τὰς πιστῶν
 τὰς κατὰ πλῆθος ἐν ἁγίᾳ καὶ ἀ-
 γαστρὶ ἐν τῷ χριστῷ, ἐξείρας αὐ-
 τὸν ἐν νεκρῶν, ἢ ἐκείρας ἐν δι-
 ξίᾳ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
 ὑπεράνω πάντων ἀρχῶν, ἢ ἐξου-
 σίας ἢ δυνάμεως, ἢ κυριότη-
 τος, ἢ πάντες ἐνομαστὶ ἐνομα-
 σθησάντων, ὁ μόνος ἐν τῷ αἰῶνι τῶ-
 τω, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ
 πάντα ἐπέταξεν ὑπὸ τῶν πό-
 δας αὐτοῦ. ἢ αὐτὸ ἐκείρας κεφα-
 λὴν ὑπὲρ πάντα τῆ ἐκκλησίας,
 ἢ τίς ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ πλῆ-
 ρωμα ἢ πάντα ἐν πάνσι πλε-
 ρουμένον.

2 Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς
 παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρ-
 τίας, ἐν αἷσι ποτὶ πνεύματι
 σατι κατὰ τὸ αἶμα ἢ ἰσχύος τῶ
 τὰ, κατὰ τὸ ἀρχόντα ὁ ἐξουσίας
 ἢ ἀφ' ὃ, ἢ πνεύματι, ἢ ὑπὲρ

precibus meis, ut deus domini
 nostri Iesu christi, pater glo-
 ria deo vobis spiritum sapien-
 tia et revelationis, per agni-
 tionem sui, illuminator oculo-
 rum vestrorum: ut sciatis quae
 sit spes ad quam ille vocavit,
 et quam opulenta gloria her-
 editatis illius in sanctis, et
 quae sit excellens magnitu-
 do potentiae illius in nos, qui
 credimus secundum efficaciam
 roboris fortitudinis eius,
 quam exercuit in Christo,
 quum suscitaret eum ex mor-
 tuis, et sedere fecit ad dextram
 suam in caelestibus, supra om-
 nem principatum ac potesta-
 tem et virtutem et dominum
 et omne nomen quod nominatur,
 non solum in saeculo hoc,
 verum etiam in futuro. Et con-
 uenia subiecit sub pedes illius,
 et eum dedit caput super om-
 nia ipsi ecclesiae, quae est corpus
 eius qui omnia in omnibus ad-
 implet.

Et vos quum effectis
 mortui delictis ac peccatis, in
 quibus aliquando ambulastis
 iuxta saeculum mundi huius,
 iuxta principem cui potestas
 est aeris, et spiritus nunc
 agens

EPHES. CAP. II.

ἐπιγόντων ἐν τοῖς υἱοῖς τῆ ἀπει
 λείας, ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνε
 σφάρακτοί ἦν ποτε, ἐν ταῖς ἐπιθυ
 μίαις αἱ σαρκὸς ὑμῶν ποιοῦν
 τες τὰ θελήματα αἱ σαρκὸς, καὶ
 τῶν δαιμονίων, καὶ ἔμενον τίναν φύ
 σιν ἰσχυρῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. ὁ δεῦ
 ῦτος πλῆσις ὡρ ἐν ἐλπίδι, διὰ
 τὸ πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἣν
 ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς
 ἄδικους τοῖς παραπτώμασι, συ
 νώματόισι τῷ κρείττῳ. χάριτι
 τῆ σωσμομένη, καὶ σωθήσεσθε, καὶ
 ἠγιασθήσεσθε ἐν τοῖς ἰσχυραίοις
 τῷ κρείττῳ ἰησοῦ, ἵνα ἐν δειξίῳ τῆ
 ἡμῶν αἰῶσι τοῖς ἰσχυρομένοις τῷ
 ἰσχυρῶν ἀλλοθεντα πλῆστον τῆ χά
 ριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἣ
 ἡμεῖς ἐν κρείττῳ ἰησοῦ. τῆ γὰρ χάρι
 τος τῆ σωσμομένης διὰ αἱ πῶσι
 ἡμεῖς, καὶ τὸ οὐκ ἐξ ὑμῶν. θεοῦ τὸ
 ἔργον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις
 ἠυλαχθῆται. αὐτὸ γὰρ ἔργον ποί
 ηται, καὶ τὸ ἔργον ἐν κρείττῳ ἰησοῦ
 ἡμῶν, καὶ τὸ ἔργον ἀγαθῶν, οἷς προετοί
 ηται ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς πε
 ρπατήσωμεν. ἀλλὰ μνημονεύετε
 τὴν ἡμῶν ποτὲ τὰ ἔθνη ἐν σαρ
 κί, καὶ οἱ κρείττονες ἀπεροσυστία, ἡ
 καὶ οἱ κρείττονες ἠεροποιῶν, ὅτι ἦτε ἐν
 τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, χάρις κρείττου,
 καὶ οἱ κρείττονες ἠεροποιῶν τῶν πολιτικῶν
 τῶν ἰσχυρῶν καὶ ξῖνοι τῶν δαιμονίων

agentis in filijs contumacibus,
 inter quos & nos omnes conuer
 sabamur aliquādo in concupiscen
 tijs carnis nostrae, facientes quae
 carni ac menti libebant, & era
 mus natura filij irae quae admodū
 & ceteri. Sed deus qui diues
 est in misericordia, propter mul
 tam charitatem suam qua dile
 xit nos, etiam quū essemus mor
 tui per delicta, cōiunxit nos
 una cū Christo: per gratiam e
 stis seruati, simulq̄ cum eo resu
 scitauit, & simul cum eo sede
 re fecit inter caelestes, in Chri
 sto Iesu, ut ostenderet in secu
 lis superuenientibus eminentem
 opulentiam gratiae suae, benigni
 tate erga nos per Christum Ie
 sum. Gratia enim estis seruati
 per fidem, idq̄ non ex uobis.
 Dei donum est, nō ex operibus,
 ne quis glorietur. Nā ipsius su
 mus opus, conditi in Christo Ie
 su ad opera bona quae prepara
 uit deus, ut in eis ambularemus.
 Quapropter memōtote quod uos
 quondā gentes in carne, uocaba
 mini praeputium, ab ea quae uo
 catur circuncisio in carne, quae
 circuncisio manibus fit: quod in
 quā eratis in tempore illo, sine
 Christo: ab alienati à repub I
 sraelis, et extranei à testamētis

Rr pro

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τῆ παγαλιᾶς, ἐλπὶδα μὴ ἔχον
 τες, κὶ ἄλλοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ
 ἔν χειρὶ τοῦ ἰησοῦ ἡμῶς, οἱ ποτε ἐν
 τῆ μακρᾷ ἐγγύς ἐγενήθητε ἐν
 τῷ ἁματι τῆ χειρὸς. αὐτὸς γὰρ
 ὅστις ἠ ἐβλήθη ὑμῶν ὁ ποιήσας ἵνα
 ἀμφοτέρω ἐν, κὶ τὸ μισότοιχον τῆ
 φραγμῆ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν
 τῆ σαρκὶ αὐτῆ, τῆ νόμον τῆ ἰστο-
 λῶν ἐν δόγμασι καταργήσας,
 ἵνα τοὺς δύο ἑνίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς
 ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν ἐ-
 βλήσω, κὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς
 ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ
 διὰ τῆ σταυροῦ, ἀποκήνας τὴν ἐχ-
 θρὰν ἐν αὐτῷ, κὶ ἐλθὼν ἐν ἀγγε-
 λίστατο ἐβλήσω ὑμῖν, τοῖς μα-
 κρᾷ, κὶ τοῖς ἐγγύς, ὅτι δι αὐτοῦ
 ἔχου ἐν τῷ προσαγωγῶ οἱ ἀμ-
 φότεροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τῆ
 πατέρα, ἅρα ἔν ἐνὶ ἐστὶ ξενοὶ
 κὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολίτῃ τῆ
 ἀγίω κὶ οἰκῶσι τῆ θεῶ, ἐποικοδο-
 μῶντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆ ἀ-
 ποστόλων κὶ προφητῶ, ὄντῃ ἀ-
 κρογωνιᾷ αὐτῆ ἰησοῦ χειρὸς, ἐν
 ᾧ πᾶσα οἰκοδομῆ συναρμο-
 γημένη, ἀύξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν
 ἑνρίῳ, ἐν ᾧ κὶ ὑμᾶς σωοικοδο-
 μῶσθε εἰς κατοικητήριον τῆ θεῶ
 ἐν πνεύματι.

3 Τότε χάρις ἐγὼ παῦλῳ ὁ
 ἄλομῳ τῆ χειρὸς ἰησοῦ ὑμῶν
 ὑμῶν τῶν ἰδῶν. ἔγι ἠκούσατε
 τῶν

promissionis, spem nō habentes,
 deoꝝ carentes in mundo. Nunc
 autem per Christum Iesum, uos
 qui quondam eratis longinqui,
 propinqui facti estis per sangui-
 nem Christi. Ipse enim est pax
 nostra, qui fecit ex utriusq; unū,
 et interstitiū macerie diuinit, si-
 multatem per carnem suam, le-
 gem mandatorum in decretis si-
 tam abrogans, ut duos conderet
 in semetipso in unum nouum ho-
 minem, faciens pacem: et ut re-
 conciliaret ambos in uno corpo-
 re deo per crucē, perempta ini-
 micitia per eā: et ueniens euan-
 gelizans autē pacem uobis, qui prope-
 cul aberatis, et ijs qui prope-
 cul Quoniam autem per illum habetis
 aditum utriusq; in uno spiri-
 tu ad patrē. Iā igitur non estis
 hospites et incolae, sed concives
 sanctorum ac domestici dei, su-
 perstructi super fundamentum
 apostolorū ac prophetarū, sum-
 mo angulari lapide ipso Iesu
 Christo, in quo quaecumq; structa
 ra coagmentatur, ea crescit in
 templum sanctum in domino, in
 quo et uos coaedificamini in ba-
 bitaculum dei per spiritum.

Huius rei gratia ego Paulus
 uinctus sum Christi Iesu pro uo-
 bis gentibus. Siquidē audistis

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πί-
 ποιθήσει, τὴν διὰ τῆς πίστεως αὐ-
 τοῦ. διὸ αὐτὸς μοι, μὴ ἐκκαθέσθω
 ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν
 ἢ τις ἕσθι λέξαι ὑμῶν, τὸτον χά-
 ριν λάμπω τὰ γόνατά μου πρὸς
 τὸν πατέρα τῆς κεντρίας ἡμῶν ἰησοῦ
 χριστοῦ, ὃς οὐ πάσα πάρις ἐν ἁ-
 γανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα
 δώῃ ὑμῖν ἰατὰ τὴν πλοῦτον ἐλ-
 λέξιν αὐτοῦ, δωάμεν ἡραταὶ ὡ-
 βῶσαι διὰ τῆς πνεύματι αὐτοῦ
 εἰς τὸν ἴσω ἄνθρωπον, ἡρατοικῆ-
 σαι τῆς κεντρίας διὰ τῆς πίστεως ἐν
 ταῖς ἡρατοῖς ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ
 ἐρρίθω μένοι καὶ τιδιμιλιωμένοι
 ἵνα βιοχύσητε ἡραταὶ λαβιδάει
 σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλά-
 τος καὶ μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος
 γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν
 τῆς γνώσεως ἀγάπην τῆς κεντρίας, ἵνα
 πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλῆρω-
 μα τῆς θεοῦ. τῷ θεῷ δωάμεν ὑ-
 πὲρ πάντων ποιῆσαι ὑπὲρ ἐν πι-
 σταῖς, ὧν αὐτὸς μετὰ ἡνοῦ μὲν
 ἡρατὰ τὴν δύνανται τὴν ἰσχυ-
 ρότητα ἐν ὑμῖν, αὐτῷ ἢ λέξαι ἐν
 τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν χριστῷ ἰησοῦ,
 εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶ-
 νος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ
 θεός ἐν κυρίῳ ἀξίως ὡρί-
 πατῆσαι τὴν κλήσεως, ἧς ἐκλήθη-
 τε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύ-

et aditum cum fiducia, qua est
 per fidem illius. Quapropter pe-
 to, ne deficiatis ob afflictiones
 meas quas pro uobis tolero, quae
 est gloria uestra. Huius rei gra-
 tia flecto genua mea ad patrem
 domini nostri Iesu Christi, ex
 quo omnis et communi patre con-
 gnatio in caelis et in terra no-
 minatur, ut det uobis iuxta di-
 uinitas gloriae suae, ut fortitudine
 corroboremur per spiritum
 suum in internum hominem, ut
 inhabitet Christus per fidem
 in cordibus uestris, fixis in che-
 ritate radicibus, et fundamen-
 to iacto: ut ualeatis assequi cum
 omnibus sanctis, quae sit latitudo
 et longitudo et profunditas
 et sublimitas, cognoscere
 praeminentem cognitioni dile-
 ctionem Christi, ut impleamini
 in omnem plenitudinem dei. E-
 uero qui potest cum illis face-
 re ultra omnia quae petimus aut
 cogitamus, iuxta uim agentem
 in nobis, sit gloria in ecclesia
 per Christum Iesum, in om-
 nes aetates seculi seculorum,
 Amen.

Hortor itaque uos ego uir-
 etus in domino ut ambuletis,
 ita ut dignum est uocatione quae
 uocati estis, cum omni submissione
 et

EPHES. CAP. IIIII.

καὶ ἡ πραότης, μετὰ μακρο
 θυμίας, ἀνιχόμενοι ἀλλήλων ἐν
 ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν
 ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ
 σωτησμοῦ ᾧ ἐργώμεθα. ἐν σώμα
 τῷ ἑνὶ πνεύματι, καθὼς καὶ ἐκλήθη-
 ται ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ ᾧ κλήσιως
 ἁγίων, ἐς λόγιον, μία πίστις,
 ἑνὸν βαπτισμα, ἐς θεὸν καὶ πατέρα
 πάντων, ὁ ἰδοὶ πάντων καὶ διὰ
 πάντων, καὶ ἐν πάντων ἡμῶν, ἐν
 ᾧ ἐκείτω ἡμῶν ἰδοῦν ἡ χάρις
 καὶ τὸ μέτρον ᾧ δωρίας τοῦ
 πνεύματος. διὸ λέγει. ἀνάβας ἐς ὕ-
 ψος, ἡχημαλώτασιν αἰχημαλω-
 τῶν, καὶ ἰδὼν δόματα τοῖς ἀν-
 θρώποις. τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἔστιν, ἐν
 ᾧ ἐτι καὶ κατέβη πρῶτον ἐς τὰ
 κατώτερα μέρη ᾧ γῆς. ὁ κατὰ
 τὰς ἀπείρους ἔστι, καὶ ὁ ἀνάβας ὑπερ-
 πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πλη-
 ρῶν τὰ πάντα. καὶ αὐτὸς ἰδὼ
 καὶ τοὺς μέγαν ἀποστόλους, τοὺς
 ἀπροφύτας, τοὺς δὲ ἐπαγγε-
 λιστῶν, τὸς ἰσομελέας καὶ διδα-
 σκάλους, πρὸς τὸ καταρτισμὸν
 τοῦ ἁγίου ἐν ὄργον διακονίας,
 ἐν ἡμετέροισιν ἡ σῶμα τοῦ
 ἐκείτου, μίχαι καταντήσωμεν οἱ
 πάντες ἐς τὴν ἑνότητα ᾧ ἡ-
 γίας, καὶ ᾧ ἐπιγνώσεως τῶν ἰσοῦ
 καὶ τῶν ἀνδρῶν τέλειον, ἐς μέ-
 τρον ἡλικίας τῶν πληρώματων
 καὶ τῶν ἰσοῦ, ἵνα μηκέτι ὡμεν ἡ-
 λυθῶ-

ne, ac mansuetudine, cum animi
 lenitate, tolerantes vos invicem
 per charitatem, studentes serua-
 re unitatem spiritus per uincul-
 um pacis. Unum corpus & u-
 nus spiritus, quemadmodum &
 uocati estis in una spe uocatio-
 nis uestrae. Unus dominus, una
 fides, unū baptisma, unus deus
 & pater omnium qui est super
 omnia & per omnia, et in omni-
 bus uobis. Verum unicuique no-
 strum data est gratia iuxta men-
 suram donationis Christi. Qua-
 propter dicit. Quum ascendisset
 in altum, captiuam duxit capti-
 uitatē et dedit dona hominibus &
 Ceterū illud ascendit, quid est,
 nisi quod etiā descenderat prius
 in infimas partes terrae. Qui de-
 scendit, idem ille est, qui etiam
 ascendit supra omnes caelos, ut
 impleret omnia. Et idē dedit,
 alios quidem apostolos, alios ue-
 ro prophetas, alios autem euan-
 gelistas, alios autē pastores ac do-
 ctiores, ad instaurationē sancto-
 rum in opus administrationis,
 in aedificationem corporis Chri-
 sti, donec perueniamus omnes in
 unitatem fidei & agnitionis fi-
 lij dei, in uirum perfectū, in men-
 surā aetatis plene adultae Chri-
 sti, ut non amplius simus pueri,
 Rr ij qui

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἰλυθάνιστοι καὶ ἰσοφρο-
 νηνοὶ πάντι ἀνίμω ἄλ διδασ-
 καλίας, ἐν τῇ λυθείᾳ τῷ ἀνθρώ-
 πω, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν με-
 θεσίαν ἄλ πλάνης, ἀλυθύνον-
 τες ἢ ἐν ἀγάπῃ, ἀξέσωμεν εἰς
 αὐτὰ πάντα, ὅς ἔστιν ἡ κηφα-
 λή, ὁ χριστός, ὃς ἔστι τὸ σῶμα
 σωαρμολογέμενον, ἡ συμβίβα
 ζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆ ἐπι-
 χορυγίας, κατ' ἐξουσίαν ἐν μί-
 κρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν ἀν-
 ξησίαν τῷ σώματι ὅποιότη, ἵς οἱ
 νοδομῶν ἑαυτῶν ἐν ἀγάπῃ. τὸ το-
 ῦτο λέγω ἡ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ
 μνήτι ὑμᾶς ὡς ἰσχυροὺς, καθὼς
 ἡ τὰ λοιπὰ ἴθνη πῆριπατῆ ἐν
 μάταιότητι τῷ νόθῳ αὐτῷ, ὁ νοθί-
 σμοὶ τῇ διανοίᾳ, ὅτις ἀπυλ-
 λοβίωμενός τ' ἰσῆς τ' δεῖ, διὰ
 τὴν ἀγνοίαν τὴν ἑσῶν ἐν αὐ-
 τοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν ἄλ καρ-
 διας αὐτῶν, οἷτινις ἀπυληνότις
 ἑαυτοὺς παρὰ δὲ τῆ ἀσελ-
 γείᾳ, εἰς ὄργασίαν ἀκαθαρσίας
 πάσης ἐν πλινθεσίᾳ. ὑμᾶς δὲ
 οὐχ οὕτως ἐμάθει τὸν χριστόν
 εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν
 αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθὼς ἔστιν
 ἀλήθεια ἐν τῷ ἰησοῦ, ἀποδι-
 δαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προφῶαν
 ἀναστροφῶν τὸν παλαιὸν ἄν-
 θρωπον, τὸν φειρόμενον κα-
 τὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης,

ἀνανοῦ-

qui fluctuamus & circumfusa-
 mur quouis uento doctrina: per
 uersutiam hominū, per astutiam,
 qua nos adoriuntur, ut imponat
 nobis, sed ueritatem sectantes in
 charitate, adolescamus in illum
 per omnia, qui est caput, nempe
 Christus: in quo totū corpus, si
 coagmentetur, & compingatur
 per omnem commissuram submi-
 nistracionis, iuxta actū in mēsu-
 ra uniuscuiusq; partis, incremē-
 tum corporis facit, in edificatio-
 nem sui ipsius per charitatem.
 Hoc itaq; dico, & testor per do-
 minum ne posthac ambuletis,
 quemadmodum & reliquæ gen-
 tes ambulant in uanitate mentis
 suæ, dum mentem habent obte-
 nebratam, abalienati à uita dei,
 propter ignorantiam quæ est
 in illis, & excecationem cordis
 eorum, qui postea quā peruen-
 runt eo ut dolore desierint, se-
 metipsos dediderunt lasciuia,
 ad patrandū immundiciam om-
 nem cum auditate. Vos autem
 non sic didicistis Christum: si-
 quidem illum audistis, & in eo
 docti fuistis quemadmodum est
 ueritas in Iesu, deponere iux-
 ta priorem conuersationem ue-
 terem hominē, qui corrumpitur
 iuxta concupiscentias erroris:

renouati

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἁγία, ἢ ἀμωμος. ὅπως ὁφείλου-
 ριν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑυ-
 τῆ γυναικας, ὡς τὰ ἑαυτῶ σῶμα-
 τα. ὁ ἀγαπᾶν τὴν ἑαυτῶ γυναι-
 καν, ἑαυτὸν ἀγαπᾶ. οὐδεὶς γάρ
 ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίση-
 σεν, ἀλλ' ἐκρίθη ἢ τέλει αὐ-
 τῆν, καθὼς ἢ ὁ ἰσχυρὸς τὴν ἐκ-
 κλησίαν. ὅτι μέλη ἐσμὲν τῶ σῶ-
 ματι αὐτῆς, ἐκ τῆ σαρκὸς αὐτῆς
 ἢ ἐκ τῆ ὀστέων αὐτῆς. ἀντὶ τούτου
 καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πα-
 τῆρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσ-
 κληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα
 αὐτῆς, ἢ ἑσονται οἱ δύο εἰς σῶμα
 μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα
 ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω ἐς χριστὸν,
 ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἧ ἡμεῖς οἱ καθ' ἑνα, ἑκάστου τὴν
 ἑαυτῶ γυναῖκα ἕτως ἀγαπάτω,
 ὡς ἑαυτῆ, ἢ ἡ ζωὴν, ἵνα φεβηται
 τὸν ἄνδρα.

6 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γο-
 νιῶσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ, τῷτο ὡς
 ὄντι δίκαιον. τίμα τὸν πατέρα σου
 καὶ τὴν μητέρα, ἢ τις ὄντων ἐντο-
 λῶν πρώτη ἐν ἱπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ
 σοὶ γένηται καὶ ἴσῃ μακροχρόνιος
 ὡς τῆς γῆς. οἱ πατέρες, μὴ
 παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν,
 ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ
 καὶ νομίᾳ κυρίου. οἱ δούλοι ὑπα-
 κούετε τοῖς κυρίοις καθὰ σῶμα
 κατὰ φόβον καὶ φόβου, ἵνα ἠπάδο-

sancta et irreprehensibilis. Sic
 debent viri diligere suas uxo-
 res, ut sua ipsorum corpora.
 Qui diligit suam uxorem, seip-
 sum diligit. Nullus enim un-
 quam suam ipsius carnem odio
 habuit, imò enutrit ac fovet eam,
 sicut & dominus ecclesiam.
 Quoniam membra sumus cor-
 poris eiusdem, ex carne eius
 & ex ossibus eius. Huius rei
 gratia, relinquet homo patrem
 ac matrem, & adiungetur uxo-
 ri suae, atque i duothus fiet una
 caro. Mysterium hoc mag-
 num est, uerum ego loquor de
 Christo & de ecclesia. Quan-
 quam & uos singulatim hoc
 praestate, ut suam quisque ux-
 orem diligat tanquam seip-
 sum: uxor autem ut reueretur
 uirum.

Filij, obedite parentibus ue-
 stris in domino, nam id est iu-
 stum. Honora patrem tuum &
 matrem: quod est præceptū pri-
 mum in promissione, ut bene tibi
 sit, & sis longiuus in terra. Pa-
 tres, ne prouocetis ad iram li-
 beros uestros, sed educetis eos
 per eruditionem & correptionem
 domini. Serui obedite iis
 qui domini sunt iuxta carnem,
 cum timore ac tremore, cum
 simplici

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ ΕΡΗ.

πώδας ἐν ἰστομασίᾳ τῆς ὑπαγγελίας
 τῆς ἐρήνης, ἐπὶ πᾶσι ἀναλαβόντις
 τὸ θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ
 δουλοῦσθε πάντα τὰ βίβη τοῦ
 πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβῆσαι
 καὶ τὴν ὑπερφαιλάειαν τῆς σωτηρίας
 δεξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τῆς
 πνεύματος, ἧ ὅστις ῥῆμα θεῶν, διὰ
 πάσης προσυχῆς καὶ δεισιφροσύνης
 προσυχόμενοι, ἐν παντὶ ἡμερῶν
 ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τῆτο ἅ
 ζρηπνεῦσις ἐν πάσῃ προσευχῆ
 γύσει, καὶ δέήσει ὑπὲρ πάντων τῶν
 ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα μοι δοθῆ
 ῖαι λόγος ἐν ἀνοίξει τῆς σωματικῆς
 μου ἐν ἀρρήσει, γνωρίσαι τὸ μυστήριον
 τῆς ὑπαγγελίας, ὑπὲρ ὃ προσβύω
 ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάζομαι,
 ὡς δὲ με λαλήσαι, ἵνα ἡσυχῆ
 καὶ ὑμᾶς τὰ κατ' ἐμὲ, τί πράσσω,
 πάντα ὑμῖν γνωρίσει τυχεὺς ὁ ἀγαπῶν
 τὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν
 κυρίῳ ὁ ἐπιμύθια πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ
 τῆτο, ἵνα γῶτε τὰ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ
 ὑπερναλήσει τὰς καρδίας ὑμῶν.
 ἐρῶν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ
 μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
 καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. ἡ χάρις
 μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν
 κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν ἐν
 ἀσφαλείᾳ ἀμύνης.

ἡ γράφη ἀπὸ ῥώμης πρὸς ἰερουσόλους
 διὰ τυχεῖου.

pedibus, ut parati sitis ad eum
 gelium pacis, super omnia assumpto
 scuto fidei, quo possitis omnia
 iacula mali illius ignita extinguere.
 Galeamque salutaris accipite, et
 gladium spiritus, quod est uerbum
 dei, in omni deprecatione et obsecratione,
 orantes in omni tempore, in spiritu,
 et ad hoc ipsum uigilantes cum omni
 sedulitate et deprecatione pro omnibus
 sanctis, et pro me: ut mihi detur
 sermo in apertione oris mei cum
 libertate, ut notum faciam mysterium
 euangelij mei, super quo legatione fungor
 in catena, ut in eo libere loquar. Si
 autem oportet me loqui. Ut autem
 sciatis et uos quae ad me pertinent,
 quid agam, de omnibus uos certiores
 reddet. Tychicus dilectus frater et
 fidus minister in domino, quem misi ad
 uos in hoc ipsum, ut cognosceretis de
 rebus nostris, et consolaretur corda
 uestra. Pax fratribus, et caritas cum
 fide deo patre, et domino Iesu Christo.
 Gratia sit cum omnibus diligentibus
 dominum nostrum Iesum Christum cum
 sinceritate. Amen.

Missa fuit e Roma ad Ephesios per
 Tychicum.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ

ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Philippenses.

ΚΕΦ ΑΛΛΙΟΝ α

ΚΑΡΥΤ Ι.

ΠΑΥΛΟΣ ἡ τιμόθεος δᾶ-
 λοι ἰησοῦ χριστοῦ, πᾶσι
 τοῖς ἁγίοις ἐν χριστῷ ἰη-
 σοῦ, τοῖς ὄσοις ἐν φιλιπποῖς, σὺν
 ἐπισκόποις ἡ διακόνοις. χάρις
 ἡ εὐφροσύνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
 ἡμῶν, ἡ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ
 υἱοῦ τοῦ θεοῦ μου ἡδὴ πάσῃ τῇ
 ἐλπίδι ὑμῶν, πάντοτε ἐν πάσῃ
 ἐκείσῃ μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν
 διὰ χάριτος τῆς δίκαιου ποιή-
 σαι, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν
 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ἀπὸ πρώτης
 ἡμέρας ἄχρι τῆς νῦν, ποιῶν ὅτι
 ἐπίστευσα, ὅτι ὁ ἰναρξάμενος
 ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθόν, ἐπιτελεῖ
 ἄχρι ἡμερᾶς ἰησοῦ χριστοῦ,
 ἡ δὲ ἐστὶ δίκαιον ἔμοι, τοῦτο
 ἐμεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν,
 διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑ-
 μῶν, ἐν τε τοῖς δεισμοῖς μου, καὶ
 ἐν ἀπολογίᾳ, ἡ βεβαιώσει τῶν
 ἀγγέλων, συγκοινωνῶς μου τῆς χά-
 ριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάγ-
 ηται γὰρ με ὄσῃ μὲν ὁ θεός, ὡς ἐπι-
 στήν πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγ-
 χνοις ἰησοῦ χριστοῦ, ἡ τῆτο προ-
 σέχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἐ-
 ν ἑαυτοῖς ἡ μᾶλλον περισυῖν
 ἐν ἐπιτησίᾳ ἡ πάσῃ αἰδύσει,
 ἡ ἐτό

Paulus ac Timotheus
 serui Iesu Christi, omni-
 bus sanctis in Christo Ie-
 su qui sunt Philippis, una cum
 episcopis ac diaconis, gratia vo-
 bis & pax a deo patre nostro et
 domino Iesu Christo. Gratias
 ago deo meo in omni memoria
 uestri, semper in omni precatione
 mea pro omnibus uobis, cum
 gaudio precationem faciens:
 quod ueneritis in communionem
 euangelij, a primo die usque ad hoc
 tempus: persuasum habens hoc
 ipsum, quod is qui coepit in uo-
 bis opus bonum, perficiet usque
 ad diem Iesu Christi: sicut iu-
 stum est mihi, ut hoc sentiam
 de omnibus uobis: propterea
 quod habeam uos in corde &
 in uinculis meis & in defen-
 sione & confirmatione euan-
 gelij, quum sitis omnes mihi com-
 sortes gratia. Testis enim mi-
 hi est deus, quum desiderem uos
 omnes in uisceribus Iesu Chri-
 sti. Et illud oro, ut chari-
 tas uestra, adhuc magis ac
 magis, exuberet in agnitio-
 ne omnium intelligentia, ut pro-
 batis

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

εἰς τὸ δοκιμάσαι ὑμᾶς τὰ δια-
 φέροντα, ἵνα ὅτε ἀλιμνῶς, ἢ
 ἀπρόσοποι εἰς ἡμῶν χειρῶν
 πικρυμῶν καρπῶν δικαιο-
 σύνης, τὸ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς
 δόξαν ἡμῶν θεοῦ γινώσκῃ
 ἡ ὑμᾶς βέλτομαι ἀδικοί, ὅτι
 τὰ κατ' ἐμὴν, μᾶλλον εἰς προκο-
 πὴν τῆς εὐαγγελίας ἐλύθημι, ὥς
 τε τὸς δεισμούς μου φανερῶς ἐν
 χειρῶν γινώσκαι ἐν ὅλῳ τῷ πραι-
 τωρίῳ, ἢ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, καὶ
 τὸς πλῆθους τῶν ἀδικῶν ἐν κυ-
 ρίῳ, ὡς ποιεῖσθε τοῖς δεισμοῖς
 μου, ὡς ἰσχυρῶς τολμᾶν ἀφῶ-
 θως τὸ λόγον λαλῆναι. τινὲς γὰρ ἢ
 διὰ φθόνου ἢ ὄρου, τινὲς ἢ καὶ δι-
 ἐροῦν τὸ χεῖρῶν κηρύσσου-
 σιν. οἱ γὰρ ὄρουσιν τὸ χεῖρῶν
 καταγγέλλουσιν ἐκ ἀγνώσεως, οἱ
 μὲν θλίψιν ἐπιφέρου τοῖς δει-
 μοῖς μου. οἱ ἢ ἀγάπης, ἵδούτε
 ὅτι εἰς ἀπολογία τῆς εὐαγγελίας
 ἠᾶμαι. τί γὰρ πλὴν πάντων ἐβό-
 ησα, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ,
 χεῖρῶν καταγγέλλει, ἢ ἐν τῷ
 πραιτώριῳ, ἀλλὰ ἢ χαρήσομαι.
 εἶδα γὰρ, ὅτι τὸτό μοι ἀποβήσεται
 εἰς σωτηρίαν, διὰ τὸ ὑμῶν διή-
 σιναι ἢ ἐπιχορηγίας τῶν ἐν ἡμῶν
 τῶν ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ πλὴν ἀ-
 ποκαταδοκίαν ἢ ἐλπίδα μου,
 εἴτε ἐν οὐδενὶ αἰσχυρῶς, ὡς
 ἀλλ' ἐν πάσῃ παρήσει, ὡς

betis quae sunt praeslantia, ut si-
 tis sinceri ac tales, ut nemini
 sitis offediculo in diem Christi:
 impleti fructu iustitiae, qui con-
 git per Iesum Christum ad glo-
 riam & laudem dei. Scire autem
 uos uolo fratres, quod quae mihi
 acciderunt, magis ad profectum
 euangelij euenerunt: ita ut uin-
 cula mea manifesta facta sint
 in Christo in toto praetorio ac
 caeteris omnibus: usque plures ex
 fratrib. in domino, freu uincu-
 lis meis, uerius auderent, impa-
 uide sermonem loqui. Nonnulli
 quidem per inuidiam & conten-
 tionem, nonnulli uero et propter
 bonam uoluntatem Christi pra-
 dicant. Alij quidem ex conten-
 tione Christum annuntiant non pro-
 re, existimantes sese esse uincu-
 sus ex charitate, scientes quod in
 defensionē euāgelij constitutus
 sim. Quid enim? Attamen quocum-
 modo siue p occasione, siue per
 ueritatē, Christus tamē annun-
 ciatur: et in hoc gaudeo, quin etiā
 gaudebo. Noui enim quod hoc mihi
 cedit in salutē p uestra deprecā-
 tionē et subministratōne spiritus
 Iesu Christi, secundū expectatō-
 tionē et spem meā, quod nulla in re
 pudefiā: sed cū omni libertate, ut
 semper

πάντοτε

PHILIP. CAP. I.

πάντοτε ἢ νῦν μεγαλιωθήσῃ
 χεῖρες ἐν τῷ σώματι μου, εἴτε
 ἐν ζωῆς, εἴτε διὰ θανάτου. ἡμοὶ
 ἢ τὸ ζῆν χεῖρες, ἢ τὸ ἀποθαι-
 νῆν ἡγλαθ. ἢ ἢ τὸ ζῆν ἐν σαρ-
 κὶ τὸ μοι κερπὸς ἔργος, ἢ τί αἰ-
 ρισομαι εὐγνωρίζω. σὼνχομαι
 ἐν τῷ θύο, πῶν ἐπιθυμίαν ἐ-
 γρηῖς τὸ ἀναλύσαι, ἢ σὺν χει-
 ρῶν ὄναε, πολλῶ μάλλον ἐγείσ-
 σεν, τὸ ἢ ἐπιμελεῖν ἐν τῇ σαρκὶ
 ἀγαθαὶ ὄφρου δι' ὑμῶς. ἢ τῆ
 πικροδύς οἶδα, ὅτι μετῶ ἢ συμ-
 παρομῶν πᾶσιν ὑμῖν, ἢς πῶν
 ἡμῶν προνοπῶν ἢ χαρὰν ἄλω
 τῆς, ἢνα τὸ καύχουμαι ὑμῶν πε-
 ραυῶν ἐν χεῖρῶ ἡμῶν ἐν ἡμοί,
 διὰ ἄ ἡμῶς παρρησίας πάλιν
 περὶ ὑμῶς. μόνον ἀξίως τῷ ἀγ-
 γλιῶ τῷ χεῖρῶ πολιτεύαδε, ἢ-
 να εἴτε ἐλθῶν ἢ ἰδῶν ὑμῶς, εἴτε
 ἢ ἄνω τὰ περι ὑμῶν, ὅτι
 τῆς ἐν ἡμῖν πνύματι, μιᾶ ψυ-
 χῆς ἀδελφῶντες τῇ πίστει τῷ ἰ-
 σχυρίων, ἢ μὴ πῶν ἡμῶν ἐν
 ἡμῖν τῶν ὅ τῷ ἀντικειμένων, ἢ
 τῶν αὐτοῖς μὲν ἔστιν ἐν σαξίς ἀ-
 πῶσας, ὑμῖν ἢ σωτηρίας, ἢ
 τῶν ἀπὸ θείῃ, ἢ ὑμῖν ἢ χαρί-
 ῶν τὸ ὑπὲρ χεῖρῶ, ἢ μόνον τὸ
 ἢ αὐτῶ πιστεύειν, ἀλλὰ ἢ τὸ ὑ-
 πὲρ αὐτῶ πάσχειν, τῷ αὐτῶ ἀγῶνα
 ἢ χεῖρες, ὅ ἢ ἰλετι ἐν ἡμοί, ἢ
 ἢ ἡμῶν ἀνάστα ἐν ἡμοί.

semper, ita nunc quoque magnifi-
 cabitur Christus in corpore meo,
 siue per uitā siue per mortem.
 Nam mihi uita Christus est, et
 mors lucrum. Quod si contingat
 uiuere in carne, cares mihi fru-
 ctus est operis, et quid eligam,
 ignoro. Quartor enim ex his duo-
 bus desiderans dissolui, et esse
 cum Christo, multo longeq̄ me-
 lius est. Ceterū manere in car-
 ne, magis necessarium propter
 uos. Et hoc certo scio quod man-
 surus sim, et cū omnibus uobis
 permanens sim, in uestri pro-
 fectum et gaudiū fidei, ut glo-
 ria uestra exuberet per Christū
 Iesum in me, per meum ad uos
 reditum. Tantū ut dignum est
 euangelio Christi, cōuersemini,
 ut siue cum uenero et uidero
 uos, siue absens sim, audiam de
 rebus uestris: quod stetit in uno
 spiritu, una anima, adiuuantes
 decertantem fidem euangelij,
 nec in ullo terreamini ab aduer-
 sarijs, quae illis quidem est cau-
 sa perditionis, uobis autem salu-
 tis: et hoc d d o: quia uobis do-
 natum est pro Christo, non so-
 lum ut in eum credatis, ueram-
 etiam ut pro illo patiamini idem
 certamen habentes quale uidi-
 stis in me et nunc auditis in me.

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

2 Εἴ τις οὖν παρὰ κλυσις ἐν
 χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγά-
 πης, εἴ τις λοιπὴν ἰατρῶν
 ἢ ἵνα σπλαγχνῶν ἢ οἰκτιρισμοῖ,
 πληρώσατέ με πλὴν χαρᾶν, ἵνα
 τὸ αὐτὸ φρονῆτε, πλὴν αὐτῶν
 ἀγάπῃ ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ
 ἐν φρονούντες, μηδὲν κατὰ ὀρι-
 θειαν ἢ κινῶσθε, ἀλλὰ τῆ τα-
 πενοφροσύνῃ ἀλλήλους ἠγάμε-
 νοι ὑπὲρ ἑαυτῶν, μὴ τὰ
 ἑαυτῶν ἵκασθε, ἀλλὰ
 καὶ τὰ ἑτέρων ἵκασθε. τὸτο γὰρ
 φρονέειδω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν χρι-
 στῷ ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ἕως
 ἁπάντων, ὃς ἄρπαγμα ὑπέσχετο
 εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν κενώ-
 νουσι, μορφῶν δούλου λαβὼν, ἐν
 ὁμοιωμάτῃ ἀνθρώπων γενόμενος
 καὶ σχήματι ἰσοῦ ὡς ἀνθρώ-
 πῳ, ἵτα πένουσι ἐαυτῶν, γενό-
 μενος ὑπόκοσμος μέχρι θανάτου
 θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ
 ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωκε, καὶ χα-
 ρίσασθαι αὐτῷ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πάν-
 ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ
 πάντων γένουσι ἑκούσια, καὶ ἐπιγά-
 μω, καὶ καταχθονίων
 καὶ πάντων γῆρας ὁμοιοπο-
 σκη, ὅτι λόγος ἰησοῦς χριστὸς
 εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς. ὡς τὸ
 γαπητοί μου, καὶ ὡς πάντες
 ὑπονοῦσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρ-
 ούσῃ με μόνον, ἀλλὰ ὑμῶν πολλῶν
 μάλλον

Si qua igitur cōsolatio in Chri-
 sto, si quod solatium, si qua
 communitio spiritus, si qua misere-
 ra ac miserationes, complecti
 meum gaudium, ut similiter af-
 fecti sitis: eandem charitatem
 habentes, unanimes, idē sentien-
 tes, ne quid fiat per contentione
 aut per inanē gloriam, sed per hu-
 militatē animi, aliū quisq; se pre-
 stantiorē existimet: ne sua quisq;
 aliorum. Is enim affectus sit in
 uobis, qui fuit & in Christo Ie-
 su: qui cū esset in forma dei, nō
 rapinam arbitratus est, ut esset
 æqualis deo, sed semetipsum in se-
 mitate serui sumpta in se-
 militudine hominum constitutus,
 & figura repertus ut homo, hu-
 milem præbuit semetipsum, ser-
 vus obediens usq; ad mortem,
 mortē autē crucis. Quia propter
 & deus illum in summā excoluit
 sublimitatem, ac donavit illi no-
 men, quod est supra omne nomen:
 ut in nomine Iesu omne genu se-
 flectat, cœlestium ac terrestrium
 et infernorum, omnisq; lingua con-
 fiteatur quod dominus sit Ie-
 sus Christus ad gloriam dei pat-
 tris. Proinde dilecti mei, quæ ad
 modū semp obediatis, nō tanq; in
 præsentia mea solū, sed nūc multo
 magis

PHILIP. CAP. II.

ἄλλοι ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μι-
 τὰ φόβου ἢ φόβου τίω ἑαυτὶ σωτη-
 ρίαν κατεργάσασθε. ὁ θεὸς γὰρ
 ἐστὶν ὁ ἰσχυρῶν ἐν ὑμῖν ἢ τὸ θε-
 λῶν, ἢ τὸ ἰσχυρῶν ἑαυτῶν ἢ ἰσ-
 χυίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς
 γυγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν. ἰνα
 ἦν καὶ ἄμωπον καὶ ἄκωφοι,
 ἦν καὶ θεὸς ἀνώμωτα ἐν μέσῳ γε-
 νῆσθε σοφίᾳς καὶ συνεταπεινώσεως
 ἢ φαινεθεὶς ὡς φωστῆρις ἐν
 λαμπρῶν ζωῶν ἐπέχοντες,
 ἐν ἑαυτοῖς ἐμοὶ ἐς ἡμέραν
 ἡσῶν, ἐτι οὐκ ἐς λιγύρην ἐλα-
 γῶν, οὐδὲ ἐς λιγύρην ἐνοπίασα.
 καὶ ἐν ἰσχυρίᾳ ἐπὶ τῇ δου-
 λείᾳ καὶ ἰσχυρίᾳ καὶ πίστεως ὑμῶν
 ἡσῶν καὶ συγκαίρως πάντων ὑμῶν.
 καὶ ἡσῶν ὑμῶν καί ἐτι καὶ οὐ
 ἡσῶν ἐμοὶ. ἐλπίζω ἢ ἐν κυρίῳ
 ἡσῶν, τιμώσασθε ταχέως ἐμὴν φαι-
 νῶν ἡσῶν καὶ ἐν ψυχῶν, γνῶν τὰ
 ἡσῶν ὑμῶν. οὐδὲν ἡσῶν ἰσῶ-
 ἡσῶν, ἐστις τις γνῶν τὰ ἡσῶν
 ἡσῶν μισθῶν. ἐτι πάντες γνῶ-
 ἡσῶν ἡσῶν ἡσῶν, καὶ τὰ ἡσῶν
 ἡσῶν. τίω ἢ δουλεύω αὐτῷ γνῶ-
 ἡσῶν, ἐτι ὡς πάντες τῶν ἡσῶν
 ἡσῶν ἡσῶν ἐς τὸ ἡσῶν
 ἡσῶν τοῦτον ἡσῶν ἐλπίζω πῶ-
 ἡσῶν, ἐτι ἐν ἀπίστω τὰ ἡσῶν
 ἡσῶν. πίστεως ἢ ἐν κυρίῳ, ἐτι
 ἡσῶν ἡσῶν ἐκείνων. ἀναγ-
 ἡσῶν ἡσῶν ἡσῶν, ἐπαφροδίτου
 τῶν

magis in absētia mea, cū timore
 ac tremore uestrā ipsorū salutē
 operemini: nā deus est is qui agit
 in uobis, et ut uelitis et ut efficiat
 eis q̄ bono animi proposito. Om-
 nia facite sine murmurationibus
 ac disceptationib. tales ut nemo
 de uobis queri possit, sinceriq̄
 filij dei irreprehensibiles in me-
 dio nationis prauae ac tortuosae, in-
 ter quos luceat, tanq̄ luminaria ī
 mūdo, sermonē uitae sustinentes, ut
 gloriari possim in diē Christi, q̄
 nō in uanū cucurrerim, nec in ua-
 nū laborauerim. Quinetiā si im-
 molor sup̄ hostia sacrificioq̄ fi-
 dei uestrae, gaudeo et cōgaudeo
 omnibus uobis. Ob id ipsū autē
 et uos gaudentis, et cōgaudentis
 mihi. Spero autē in domino Iesu,
 me Timotheū breuī missurū uo-
 bis, ut et ego laeto sim animo, co-
 gnito statu uestro. Neminē enim
 habeo pari mecū animo praedi-
 cū, qui germane res uestras cu-
 raturus sit. Nā oēs quae sua ip-
 sorū sūt, querūt, nō quae Christi
 Iesu. Porro probationē eius no-
 stis, q̄ ut filius mecū uelut cū pa-
 tre seruient ī euāgelīū. Hūc igitur
 spero me missurum, mox ubi
 uidero mea negocia. Cōfido autē
 ī domino, q̄ et ipse breuī uerturus
 sim, Sed operapreitiū arbitratu
 Ss sum,

EPIST. PAULI AD

τοῖς δε ἔμπροσθεν ἰπεντανόμι
 vos, κατὰ σκοπὸν διώκω, ἕδὴ τὸ
 βραβείον ἃ ἀνοκλησίως ἔδειξ
 ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἴσασι ἔμ τέλει οἱ
 ταῦτο φρονῶμεν, ἢ ἔτι ἐθάρως
 φρονᾷτε, ἢ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῶν ἃ
 ποικιλύψα. πολλοὶ γὰρ ὁ ἰφθάσα-
 μὲν, τῷ αὐτῷ σοιχαῖρ ἰανόντι,
 τὸ αὐτὸ φρονῶν. συμμιμησάμε
 γίνεσθε ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε
 τὰς ἄνω πρὸς ἰσραηλῶντας, ἰα-
 λῶς ἔχητε τύπον ἡμῶν. πολλοὶ
 γὰρ πρὸς ἰσραήλ, ὅς πολλὰ κίς
 ἐλεγον ὑμῶν, νῦν δε ἢ ἰλαίω
 λέγω, τὰς ἐχθρὰς ἔσχαυροῦ τοῦ
 χριστοῦ, ἢ τὸ τέλος ἀπόληα, ὅν
 ὁ θεὸς ἢ ἰουδαίᾳ, καὶ ἢ ἰσραήλ ἐν τῇ
 αἰσχύνῃ αὐτῷ, οἱ τὰ ἐπίγεια φρο-
 νῶντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολιτεύμα
 ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ὃ οὐ καὶ
 σωτήρια ἀπειληχέμεθα, ἰσραήλ
 ἰησοῦ χριστοῦ, ὅς μετασχηματί-
 σαι τὸ σῶμα ἃ ταπεινώσις ἡ-
 μῶν, ἢς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σῶμα
 μορφῶν τῷ σώματι ἃ ἰσραήλ
 τῷ, κατὰ τὴν ἰσραήλ ἢ δύνα
 σθαι αὐτὸν ἢ ὑποτάξαι ἑαυτῷ
 τὰ πάντα.

4 Ὡς τε ἀδελφοί μου ἀγαπῶ
 τοὶ καὶ ἐπιπόθυτοι, κατὰ καὶ
 σφραγῆς μου, οὕτως σῶνται ἐν
 ἰσραήλ ἀγαπῶν. ἰσραήλ πρὸς
 γαλαθῶν. καὶ σωτήριον παρακληθῶ
 τὸ αὐτὸ φρονῶν ἐν κυρίῳ. καὶ
 ἰσραήλ

ad ea uero quae d fronte sunt,
 enitens: iuxta praefixū signum
 insequor ad palmā supremae uoca-
 tionis dei, per Christū Iesum.
 Quotquot itaq; perfecti sumus,
 hoc sentiamus: & si quid aliter
 sentitis, hoc quoq; uobis deus re-
 uelabit. Attamen ad id quod
 assequuti sumus, eadem proceda-
 mus regula, ut simus concordēs.
 Pariter estote imitatores mei,
 fratres, et cōsiderate eos qui sic
 ambulant, quemadmodum habe-
 tis nos pro exemplari. Nam
 complures ambulant, de quibus
 saepe dixi uobis: nunc autem &
 stens dico, inimici crucis Chri-
 sti, quorū finis perditio est, quo-
 rum deus uenter et gloria in de-
 decore ipsorum, qui terrestria cu-
 rāt. Nam nostrā conuersationem
 caelis est, ex quo & seruatorem
 expectamus, dominum Iesum
 Christum: qui transfigurabit
 corpus nostrum humile, ut con-
 forme reddat corpori suo glo-
 rioso, secundum efficaciam, qua
 potest etiā subire sibi omnia.

Proinde fratres mei dile-
 cti ac desiderati, gaudium &
 corona mea, sic stite in domi-
 no dilecti. Euoctiam obsecro, &
 Syntichen obsecro, ut sint con-
 cordes in domino. Sanē ro-
 go &

PHILIP. CAP. IIII.

φησὶ καὶ σοὺ συγγενήσιν, συλλ
 λαμβάνου αὐταῖς αἱ τινες ἐν τῷ
 εὐαγγελίῳ σωθῆναι ἡμῶν, με
 τὰ τὴν ἐλπίδα μου καὶ τὴν
 ἀγάπην μου, ἧν τὰ ὀνόματα ἐν
 ἡμῶν ζωῆς. χαίρειτε ἐν κυρίῳ
 πάντοτε, καὶ πάλιν ὁμῶν χαίρειτε.
 ἡ ἐπαγγελία ὑμῶν γνωστὴ τῷ
 πάντῳ ἀνθρώπῳ. ὁ κύριος καὶ ἰσχύς.
 ἡμῶν μνησθήσεται, ἀλλ' ἐν παν
 τὴν προσοχῆν καὶ τῇ διανοίᾳ με
 τὰ τὴν χάριστάς τὰ αἰτήματα ὑ
 μῶν γνωρίζω πρὸς τὸ θεῖον. καὶ
 ἡ ἐλπίς τῆς δεξιῆς ὑμῶν ἡμῶν
 τὰς καρδίας φρουρήσει τὰς καρδίας
 ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν
 ἡμῶν ἰσοῦ. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί
 ἡμῶν, ἴσα ἴσα ἀλλήλοις, ὅσα σιμνά, ὅ
 σα δικαία, ἴσα ἀγάπῃ, ἴσα προσ
 φωνῇ, ὅσα εὐφροσύνη, εἰ τις ἀρετὴ,
 καὶ ἡ τιμὴ ἐπαινος, ταῦτα λογίσε
 σθε, ἀλλ' ἡ ἐμύθητε καὶ παρελάβετε
 ἡμῶν ἴσως, καὶ εἰδότε ἐν ἡμῶν. ταῦ
 τὰ πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἐλπίδος
 ὑμῶν, ἐχάριεν ἡμῶν ἐν κυ
 ρίῳ, ὅτι ἕδωκεν ὑμῶν ἀνε
 ἴσην τὴν ἐλπίδα ὑμῶν φρονεῖν, ἵνα
 ἡμῶν φρονεῖτε, ἡμῶν ἀδελφοί. ἐχ
 ἴσην ἡμῶν ὑμῶν ἴσως, ἵνα ἡμῶν
 ἡμῶν, ἐν οἷς ἐμῶν, αὐτάρκεις ἐ
 σθε. ὅσα καὶ ταπεινῶσαι, ὅσα καὶ
 ἐπαινεῖν, ἐν παντὶ καὶ ἐν πάνσι
 ἡμῶν καὶ χαρτὰς εἶναι καὶ πε
 νίαν καὶ πτωχίαν καὶ ὑμῶν εἶναι.

go & te cōpar germana, adiuvā
 eas quæ in euāgelio decertarunt
 mecū, unā cū Clemēte quoq; &
 reliquis cooperarijs meis, quorū
 nomina sunt in libro vitæ. Gau
 dete in domino sēper, et iterū di
 co gaudete. Modestia uestra no
 ta sit omnibus hominibus. Do
 minus prope est. De nulla re sol
 liciti sitis, sed in omni precatio
 ne et obsecratiōe cū gratiarū a
 ctioe petitiōes uestre innotescāt
 apud deū: et pax dei quæ superat
 omnē intellectū, custodiet corda
 uestra et sēsus uestros p̄ Christū
 Iesū. Quod reliquū est fratres,
 quæcūq; sūt uera, quæcūq; ho
 nestā, quæcūq; iusta, quæcūq; pu
 ra, quæcūq; accōmoda, quæcūq;
 boni om̄nis, si qua uirtus, & si
 qua laus: hæc cogitate quæ &
 didicistis et accepistis, & audi
 stis et uidistis in me, hæc facite,
 et deus pacis erit uobiscū. Gai
 sus sū aut̄ in domino magnope,
 quā tādē reuiguit uestra pro me
 sollicitudo, in eo in quo et sollici
 ti eratis, uerū decrat oportuni
 tas: nō q; iuxta penuriā loquar:
 nā ego didici, in quibus sum his
 cōtētus esse. Noui et humilis es
 se, noui et excellere: ubiq; & in
 oībus iustitutus sū, et saturari &
 esurire, et abūdare et penuriā p̄
 S s iij ii. Omnia

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ ΦΗΛ.

πάντα ισχύω ἐν τῷ ἐνδυναμῶσι
 με χειρῶ. πλὴν καλῶς ἐποιήσα
 τε, συγκατανοήσαντες με τῇ θλι
 ψει. οἶδατε ἢ ἢ ὑμᾶς φιλιππῆ
 σιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦ ἰαγγελίου,
 ὅτι θῦνδρον ἀπὸ μακεδονίας,
 οὐδὲ μία μοι ἠκκλησία ἐκινώ
 νησεν εἰς λόγον δόσεως ἢ λή
 ψως, ἀ μὴ ὑμᾶς μένει. ὅτι ἢ ἐν
 θριαλλονίᾳ, ἀπαξ ἢ δὲ ἴς πλὴν
 χρεῶν μοι ἐπιμύσει, ὅχ ὅτι ἐπι
 στυτὸ τὸ δέμα, ἀλλ' ἐπιστυτὸ ἔ
 καρπὸν τὸν πλεονάζοντα ἴς λό
 γον ὑμῶν. ἀπέχω ἢ πάντα καὶ
 περισώω, πεπλήρωμαι, δεξά
 μην. ὅ παρὰ ἰσακροδίτου, τὰ
 παρ' ὑμῶν, ἰσομύ ἰωδίας, δυ
 οίαν διηκτῶ ἰάρεσεν τῷ θεῷ.
 ἢ ἢ δεῖς μου πλεονάζοντα πᾶσαν
 χρέαν ὑμῶν, ἰατὰ ἔ πλοῦτον
 αὐτῶ ἐν δόξῃ, ἐν χειρῶ ἰησοῦ.
 τῷ ἢ θεῷ ἢ παρ' ὑμῶν ἢ δόξα
 εἰς τὸς αἰῶνας ἔ αἰῶνων. ἀμὴν.
 ἀσπάσαδε πάντα ἄγιον ἢ χει
 ρῶ ἰησοῦ. ἀσπάσοντῃ ὑμᾶς οἱ σὺν
 ἰμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάσοντῃ ὑμᾶς
 πάντες ἄγιοι, μάρισα ἢ οἱ ἐν τ
 ἰαίσαρ. ὀ δινίς. ἢ χάρις ἔ λι
 γισ ἢ μῶν ἰησοῦ χειρῶ ἰατὰ πάν
 των ὑμῶν. ἀμὴν.

ἰγρέφην ἀπὸ ρώμης δι
 ἰσακροδίτου.

ti. Oia possum per Christum, qui
 me corroborat. Attamen recte
 fecistis, quod simul communita
 stis meae afflictioni. Nostis aut
 et uos Philippenses, quod in prin
 cipio euāgelij, cū proficiscerer d
 Macedonia, nulla mihi ecclesia
 cōmunicauerit in rationem dandi
 et accipiēdi, nisi uos soli: nā et in
 Thessalonica quum essem, se
 mel et iterū quod opus erat mihi
 misistis: non quod requiram mu
 nus, sed requiro fructum exube
 rantē in rationē uestrā. Recepti
 tamen omnia, et abundo. Exple
 tus sum postea q̄s accepi ab Is
 saphrodito, quae d uobis missa
 fuerant, odorem bonae fragran
 tia, hostiam acceptā gratiamq̄
 deo. Deus autē meus supplicite
 quequid opus fuerit uestris, secu
 dum diuitias suas, cū gloria per
 Christū Iesum. Deo autē et pa
 tri nostro gloria in secula seculo
 rū. Amen. Salutate omnē san
 ctum in Christo Iesu. Salutant
 qui me cū sunt fratres. Salutāt
 uos omnes sancti, maxime uero
 qui sunt ex Caesaris familia.
 Gratia domini nostri Iesu Chri
 sti cum omnibus uobis. Amen.
 Scripta est ē Roma per
 Epaphroditum.

EPI.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ

ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Colossenses.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΚΑΡΤΗ Ι.

ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ ΔΙΑ ΔΙΛΗΜΑΤΟΣ
 ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΤΙΜΩΣ ΘΕΟΥ ΑΔΕΛ-
 ΦΟΙΣ, ΤΟΙΣ ΕΝ ΚΟΛΟΣΣΑΙΣ ΑΓΙΟΙΣ, ΚΑΙ
 ΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΕΝ ΧΕΙΣΩΝ. ΚΑΙ
 ΕΙ ΜΗΝ Η ΕΙΡΛΩΝ ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΠΑ-
 ΤΕΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ. ΩΧΑΡΙΣΤΕΡΕΘΕΝ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ
 ΠΑΤΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ΠΑΝΤΟΤΕ ΠΡΟ ΗΜΩΝ
 ΠΡΟΣΟΥΧΟΜΕΝΟΙ. ΑΝΕΣΑΡΤΗΣ ΤΩ
 ΠΙΣΤΗ ΗΜΩΝ ΕΝ ΧΕΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ,
 ΚΑΙ ΤΩ ΑΓΑΠΗ ΤΩ ΕΙΣ ΠΑΝ-
 ΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ, ΔΙΑ ΤΩ ΕΛΠΙ-
 ΔΙΑ ΤΩ ΑΠΟΚΑΜΕΛΩ ΗΜΙΝ ΕΝ
 ΤΩΙΣ ΘΡΑΝΟΙΣ, ΟΝ ΠΡΕΜΥΝΘΑΤΕ ΕΝ
 ΤΩ ΛΟΓΩ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕ-
 ΛΙΟΝ ΤΩ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΙΣ ΗΜΑΣ, ΙΑΘΩΣ
 ΚΑΙ ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΚΟΣΜΩ, ΚΑΙ ΕΣΤΙ ΚΑΡ-
 ΠΟΦΕΡΕΘΕΝ ΟΡ, ΙΑΘΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΗΜΙΝ
 ΕΦ' ΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΗΝΘΟΥΣΑΤΕ, ΚΑΙ ΕΓΝΩ-
 Ν ΤΩ ΧΑΡΙΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΝ ΑΛΥ-
 ΤΗ, ΙΑΘΩΣ ΚΑΙ ΕΜΑΘΕΤΕ ΠΑΡΑ
 ΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΥ
 ΗΜΩΝ, ΟΣ ΕΣΤΙ ΠΙΣΤΙΣ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Ο
 ΚΑΙ ΔΟΥΛΩΣΑΣ ΗΜΙΝ ΤΩ ΗΜΩΝ
 ΑΓΑΠΗ ΕΝ ΠΝΩΜΑΤΙ. ΔΙΑ ΤΩ-
 ΤΟ Η ΕΜΕΙΣ ΑΦ' ΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΗΝΘΟΥ-
 ΣΑΤΕ, Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ ΗΜΩΝ
 ΠΡΟΣΘΕ-

Paulus apostolus Iesu
 Christi per uoluntatem
 dei, & Timotheus fra-
 ter, ihs qui sunt Colossis san-
 ctis ac fidelibus fratribus in
 Christo: gratia uobis & pax &
 deo patre nostro & domino Ie-
 su Christo. Gratias agimus deo
 et patri domini nostri Iesu Chri-
 sti, seper de uobis, qui oramus
 quoniam audiuiimus fidem ue-
 stram in Christo Iesu, & cha-
 ritate erga omnes sanctos, pro-
 pter spem repositam uobis in coe-
 lis: de qua prius audieratis per
 sermonem ueracem euangelij,
 quod peruenit ad uos, quemad-
 modum & in toto mundo etiam
 fructificat, sicut & in uobis,
 ex eo die quo audistis & co-
 gnouistis gratiam dei per ueri-
 tatem. Quemadmodum & di-
 dicistis ex Epaphra dilecto
 conseruo nostro, qui est fidus
 pro uobis minister Christi,
 qui & exposuit nobis uestram
 dilectionem in spiritu. Propte-
 rea & nos, ex quo die audiui-
 mus, non desinimus pro uobis
 Et iij erare

EPIST. PAULI AD

προσυχόμενοι ἢ αὐτοόμενοι,
 ἵνα πληροῦντε τὴν ἐπίγνωσιν
 τῆς θεότητος αὐτῆς ἐν χάριτι σο-
 φίας ἢ σωίσει πνευματικῆς, ἡ-
 ριπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τῆς κυρίου,
 εἰς χάσαν ἀγάπης, ἐν πάντι
 ὄργῳ ἀγαθῷ λαλοφροῦντες, ἢ
 αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν
 τῆς θεοῦ, ἐν χάριτι διώκετε διω-
 μέμενοι, κατὰ τὸ λόγον τῆς δό-
 ξης αὐτῆς, εἰς χάσαν ὑπομονῆς
 ἢ μακροθυμίας μετὰ χαρᾶς, ἐν
 χαρισθῆντες τῷ πατρὶ, τῷ ἰκανώ-
 σαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μέριμνα τοῦ
 κλήρου τῆς ἀγίας ἐν τῷ φωτὶ, ὃς
 ἠφύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ὕψους τῆς
 σκοτίας, καὶ μετέστησε εἰς τὴν
 βασιλείαν τῆς ἡσυχίας ἀγ-
 απῆς, ἐν ᾗ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρω-
 σιν διὰ τῆς αἱματὸς αὐτοῦ, τὴν
 ἀφίσην τῆς ἁμαρτιῶν, ὃς ὄνη-
 κων τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ἡ-
 γουμένου τῆς χάριτος ὑμῶν, ἵτι ἐν
 αὐτῷ ἠντιῶν τὰ πάντα, τὰ ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς, ἢ τὰ ἐν τῇ γῆ,
 τὰ ὄρατα, καὶ τὰ ἀόρατα, ἢ
 ὄντο, ἢ ἐκτείνονται, ἢ ἐπι-
 ῥαίνονται, ἢ ἐκτείνονται, ἢ ἐπι-
 ῥαίνονται. τὰ πάντα δι-
 αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἠντιστάται, καὶ
 αὐτὸς ὄνη πρὸ πάντων, καὶ τὰ
 πάντα ἐν αὐτῷ συνέστη, καὶ αὐ-
 τὸς ὄνη ἢ κεφαλὴ τοῦ σώμα-
 τος τῆς ἐκκλησίας, ὃς ὄνη ἀρχὴ
 ἡγεμονία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα

orare & poscere ut impleamini
 agnitione uoluntatis eius, in om-
 ni sapientia & prudentia spi-
 rituali: ut ambuletis digne do-
 mino; ut per omnia placeatis
 in omni opere bono fructifican-
 tes, & crescentes in agnicio-
 nem dei, omni robore corrobora-
 rati, iuxta potentiam gloria il-
 lius, ad omnem tolerantiam
 ac patientiam cum gaudio:
 gratias agentes patri, qui illo-
 neos nos fecit ad participationem
 sortis sanctorum in lumi-
 ne, qui eripuit nos a potestate
 tenebrarum, ac transfudit
 in regnum filij sibi dilecti, per
 quem habemus redemptionem
 per sanguinem ipsius, re-
 missionem peccatorum: qui est
 imago dei in conspectu, primo-
 genitus uniuersae creaturae,
 quod per illum creata sunt om-
 nia quae in caelis sunt & quae
 in terra, insubilia, & insubili-
 lia, siue throni, siue dominationes,
 siue principatus, siue po-
 testates. Omnia per illum &
 in illum creata sunt, & ipse
 est ante omnia, & omnia per
 illum consistunt: & ipse est
 caput corporis ecclesiae, qui
 est principium, primogenitus
 ex mortuis, ut sit in omnibus
 ipse

γέννησθ

COLOSS. CAP. I.

γινῆτι ἐν πάσιν αὐτοῖς πρωτεύ
 ον, ἔτι ἐν αὐτῷ ἐδέξασθε τὸ
 τὸ πλῆρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι
 αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάν
 τα ἐν αὐτῷ, ἰσχυροποιήσας διὰ
 τοῦ αἵματός τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ,
 δι' αὐτοῦ, ἔτι τὰ ἄδι' ἡμῶν, ἔτι
 τὰ ἄδι' τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὑμεῖς
 περὶ ἐν ταῖς ἀπυλλοφωμένους,
 καὶ ἰχθῆσθε τῇ δικαιοσίᾳ ἐν τοῖς
 ἔργοις τοῖς πονεροῖς, νυνὶ ἡ ἀ
 ποκατάλλαξις ἐν τῷ σώματι τῆ
 σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου
 παραστήσας ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώ
 νους, καὶ ἀνεγκλήτους κατ' ἐνώ
 πιον αὐτοῦ. εἰγε ἐπιμύετε τῇ
 πίστι, θεμελιωμένοι καὶ ἐδ' οὐ
 ραι, καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ
 ἧς ἐκείνου. ἡ εὐαγγελίς, οὗ ἡ
 κήρυξαι, τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐν
 πάσιν τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐ
 ρανῶν, οὗ ἐγνωρίμην ἐγὼ παῦλος
 διάκονος. νυνὶ χαίρω ἐν τοῖς κα
 τὰ μοῖσιν μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἅπαν
 τα πληρῶ τὰ ὑσθήματα τῆ θλί
 ψης τοῦ κυρίου ἐν τῇ σαρκί
 μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ,
 ἵνα ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ἧς ἐγνωρίμην
 ἐγὼ διάκονος, κατὰ τὴν οἰκο
 νομίαν τοῦ θεοῦ, τὴν δοξάζω
 μεν ἐς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λό
 γον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀ
 ποκρυφτόν ἀπὸ τῶν αἰώνων
 καὶ ἀπὸ τῶν γενῶν, νυνὶ ἡφανε
 ρώθη

ipse primas tenens : quoniam
 in illo complacitum est patri
 uniuersam plenitudinem in
 habitare, & per eum reconci
 liare cuncta erga se, pacifica
 tis per sanguinem crucis eius,
 per eundem, siue quae in ter
 ra sunt, siue quae in caelis. Et
 uos qui quondam eratis aba
 licnati, & inimici mente in
 operibus malis : nunc tamen
 reconciliauit in corpore carnis
 suae per mortem, ut exhiberet
 uos sanctos & irreprehensibiles
 & inculpato in conspectu suo.
 Siquidem permanetis in fi
 de fundati ac stabiles, nec di
 mouemini a spe euangelij,
 quod audistis, quod praeda
 tum est apud uniuersam crea
 turam quae sub caelo est, cuius
 factus sum ego Paulus mini
 ster. Nunc gaudeo super afflictio
 nibus meis pro uobis, & sup
 pleo quod deerat afflictionum
 Christi in carne mea pro cor
 pore ipsius, quod est eccle
 sia : cuius ecclesiae factus
 sum ego minister, iuxta di
 spensationem dei, quae data
 est mihi in uos implendi sermo
 nem dei, mysterium quod re
 conditum fuit a seculis & a ge
 nerationibus. Nunc autem pa
 r
 Ss v re factum

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἡμεῖς τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλη
 σεν ὁ θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ πλοῦ-
 τος καὶ δόξης καὶ μυστηρίου τούτου ἐν
 τοῖς ἰσχυροῖς, ἔστι χριστὸς ἐν ὑ-
 μῖν, ἡ ἐκπεῖρα καὶ δόξης, ἧν ἡμεῖς
 καταγγέλλομεν, νεοειτιμῶν τῶν
 πάντα ἀνθρώπων, ἢ ἀιδίου
 τῆς πάντη ἀνθρώπων ἐν πάσῃ σο-
 φία, ἵνα παραστήσωμεν πάντα
 ἀνθρώπων τέλος ἐν χριστῷ ἰησοῦ
 αἰεὶ ὁ καὶ νοκίῳ, ἀγωνισθῶμεν
 κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, τὴν
 ἐσθλοῦ μελέτην ἐν ἡμῖν ἐν δι-
 ούμεν.

2 Οἶκω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ἡλί-
 κων ἀγῶνα ἔχω πρὸς ὑμῶν, καὶ
 τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ ἔσοι οὐχ
 ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν
 σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ
 καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθῶ-
 των ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα
 πλοῦτον καὶ πληροφροῦν τῆς
 σωτηρίας, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυσ-
 τηρίου τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ
 τοῦ χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες
 οἱ θεσμοὶ καὶ σωτηρίας καὶ ἐ-
 γνωσῶς ἀπόκρυφοι. τοῦτο δὲ
 λέγω, ἵνα μὴ τις ὑμᾶς παρα-
 λογιζέται ἐν φιλοσοφίᾳ. εἰ
 γὰρ καὶ τῆ σαρκὶ ἀπέμει, ἀλλὰ
 τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι,
 χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν
 τάξιν, καὶ τὸ στόμα καὶ εἰς
 χριστὸν πίστις ὑμῶν. ὡς ἔν
 παρ-

te factum est sanctis illius, qui-
 bus uoluit deus notum facere
 quae sint diuitiae gloriae myste-
 rij huius inter gentes, qui est
 Christus in uobis, spes glori-
 aiae: quem nos annunciamus, ad-
 monentes omnem hominem, et
 docentes omnem hominem in om-
 ni sapientia, ut exhibeamus om-
 nem hominem perfectum in
 Christo Iesu: ad quod etiam
 emitor, decertans secundum effi-
 caciā eius, agentem in me per
 uirtutem.

Nam uolo uos scire, quam
 tam sollicitudinem habeam de
 uobis et his qui sunt Laodiceae,
 et quotquot non uiderunt faciem
 meam in carne: ut consolati-
 onem accipiant corda illo-
 rum, quum fuerint compati-
 in charitate et in omni opor-
 tentiam certae persuasionis in-
 telligentiae, in agnitionem
 mysterij dei et patris et
 Christi, in quo sunt omnes the-
 sauri sapientiae ac scientiae re-
 conditi. Hoc autem dico, ne
 quis uobis imponat probabili-
 tate sermonis. Etenim quam-
 uis carne sim absens, tamen
 spiritu uobiscum sum, gau-
 dens ac uidens uestrum ordi-
 nem et soliditatem uestrae in
 Christum

COLOSS. CAP. II.

παραλάβετε τὸν χριστὸν ἰησοῦν
 τὸν λόγιον, ἐν αὐτῷ περιπα-
 τᾶτε, ἵψήσεσθε καὶ ἐποιήσε-
 θεστέ μοῖς ἐν αὐτῷ, καὶ βί-
 βαιούμενοι ἐν τῇ πίστει, κα-
 θὼς ἠδεδάχθητε, περιπατεῖτε
 ἐν αὐτῇ ἐν ὑποχαρισίᾳ. βλέ-
 πτε, μή τις ὑμᾶς ἵται ὁ συ-
 λαγωγῶν διὰ τὴν φιλοσοφίας,
 καὶ λυγῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν
 παράδοξιν τῶν ἀνθρώπων, κα-
 τὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἰδούσης, καὶ
 οὐ κατὰ χριστόν. ὅτι ἐν αὐτῷ
 κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα αἰ-
 δεινῆς σαματιῶς, καὶ ἔστι
 ἐν αὐτῷ περιηρημένοι, ἃς ὄσιν
 ἡ βίβλος πάσης ἀρχῆς καὶ βυ-
 είας, ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε
 περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ
 ἀπειθείᾳ τοῦ σώματος τῶν
 ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ
 περιτομῇ τοῦ χριστοῦ, συν-
 τήντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτί-
 σματι, ἐν ᾧ καὶ συνυπόθητε
 διὰ τὴν πίστειν αἰ ἐν ὄψει
 τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐν
 τῶν νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς νεκροὺς
 ἦσθε τοῖς παραπτώμασι, καὶ
 τῇ ἀνοβυστία αἰ σαρκός ὑμῶν
 συνωποήσιν ἐν αὐτῷ, χα-
 ρισάμενοι ἡμῖν πάντα τὰ πα-
 ράπτωματα, θανάψας τὸ κατ'
 ἡμῶν χειρὶ γραφῆν, τοῖς λό-
 γοις ὅτι ἡμῶν ἡμῶν
 καὶ

Christum fidei. Quemadmodum
 igitur accepistis Christum Ie-
 sum dominum, ita in eo ambula-
 te, sic ut radices habeatis in il-
 lo fixas, et in illo superstruami-
 ni confirmeminiq; per fidem, si-
 cut edocti estis, exuberantes in
 ea cum gratiarum actione. Vi-
 dete ne quis sit qui vos depræ-
 detur per philosophiam & ina-
 nem deceptionem, iuxta consti-
 tutionem hominum, iuxta ele-
 menta mundi, & non iuxta
 Christum. Quoniam in illo inha-
 bitat omnis plenitudo deitatis
 corporaliter, & estis in illo com-
 plecti, qui est caput omnis prin-
 cipatus ac potestatis, per quem
 et circumcisi estis circumcissione
 qua fit sine manibus, dum
 exuistis corpus peccatorum
 carnis per circumcissionem Chri-
 sti, conscripti simul cum illo per
 baptismum, in quo simul etiam
 cum illo resurrexistis per fidem
 operationis dei, qui excitavit il-
 lum ex mortuis. Et vos quum
 essetis mortui, per delicta &
 per præputium carnis uestrae,
 simul cum illo uiuificauit, con-
 donans uebis omnia delicta, de-
 lecto quod aduersus nos erat,
 chirographo, quod erat con-
 trarium nobis per decreta,
 & illud

EPIST. PAULI AD

καὶ αὐτὸ ὕμνῳ ἐν τοῦ μίσου, προσκλήσας αὐτὸ τῷ τανρῶ, ἀπειδυσάμεν & τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς θεουσίας ἰδρυμάτισιν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβύσας αὐτὰς ἐν αὐτῷ. μὴ ἔν τις ὑμᾶς ἐρινίτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέγει, ἢ ἐν ποτῆσι, ἢ ἐν μουσικαῖς, ἢ ἐν σαββάτω, ἢ ἐν σινιά τῷ μιλλόντων, τὸ δὲ σῶμα τῷ χριστῷ. μηδὲς ὑμᾶς καταβραβάντω δειλῶν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῷ ἀγγέλων, ἀ μὴ ἰσραῆλ ἐμβατεύω, εἰ καὶ φυσικῶν & τῷ ὅτι τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐργασίᾳ τῶν τῶν κεφαλῶν, ἡ δὲ τῶν τῶν σῶμα διὰ τῷ ἀφῶν ἢ σωδισμῶν ἐπιχορηγοῦμένων, ἢ συμβεβασμένων, αὐξί τῶν ἀξίσεων τοῦ θεοῦ. εἰ οὖν ἀπεθάνετε ἐν τῷ χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τῷ κόσμῳ, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε; μὴ ἄψιν, μηδὲ γνώση, μηδὲ δίχως, ἀ ὅτι πάντα οἱ φερέμεν τῷ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντέλματα καὶ διδασκαλίας τῷ ἀνθρώπων, ἀ τινὰ ὅτι λόγον μὴ ἔχοντα σοφίας ἐν ἰδελοβρωσκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματι, ἐν ἢ ἐν τιμῇ τινι, πρὸς ὠλισμομένῳ τῷ σώματι.

3 Εἰ δὲ ὠλισμομένῳ τῷ χριστῷ τὰ ἄνω ζῆτατε, ὃ ὁ χριστός ὅτι ἐν

& illud sustulit e medio, affixum cruci: expoliatorque principatus ac potestates ostentavit palam, triumphans de illis per semetipsum. Ne quis igitur vos iudicet in cibo, aut potu, aut in parte diei festi, aut novilunij, aut sabbatorum, quæ sunt imbrarum futurarum, corpus autem Christi. Ne quis vobis palam interuertat data opera per humilitatem & superstitionem angelorum, in ijs quæ non vidit fastuosus incedens, frustra inflatus a mente carnis sue, nec obtinens caput, ex quo totum corpus per commissuras & compagines subministratum et compactum, augetur augmento dei. Itaque si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, decet quasi uiuentes in mundo, decretis tenemini? Ne tengeris, ne gustaris, neque contracta neque abusu, iuxta præcepta & doctrinas hominum, quæ uelbotenus quidem habent speciem sapientiæ per superstitionem ac humilitatem animi & lesionem corporis, non per honorem aliquem ad expletionem carnis.

Itaque si reuerexistis, unum cum Christo, superna querite, ubi Christus.

COLOSS. C A P. III.

ἐν δεξιᾷ τῆς θεοῦ καθήμενον. τὰ
 ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς.
 ἀπειθήνατε γὰρ, ὡς ἡ ζωὴ ὑμῶν ἐκ-
 ην ἡμεῖς σὺν τῷ κυρίῳ ἐν τῷ οὐρανῷ
 ἔτι ἂν ὁ χριστὸς φανερῶδη, ἡ ζωὴ
 ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ
 φανερῶσθε ἐν δόξῃ, νεκρώ-
 σατε σὺν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὑπὸ
 τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν,
 πάθος ἐπιθυμίαν κακῶν, καὶ
 τὴν πλεονεξίαν, ἣ τις ὅσπιν εἰ-
 σωλαλαΐαν, ἧ ἀ ὄργη καὶ ὄργη
 τοῦ θεοῦ ὑπὸ τοῦς πόδες ἧ ἀπει-
 θία ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιπα-
 τοῦσαί ποτε, ὅτε ἔζητε ἐν αὐ-
 τοῖς. νῦν δὲ ἀπέθεσθε ἡ ὑμεῖς
 τὰ πάντα, ὄργην, θυμὸν, κα-
 κίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολο-
 γίαν ἐν τῷ στόματι ὑμῶν. μὴ
 ψεύθεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπει-
 θουσάμενοι τὸν πατέρα ἀνθρώ-
 που σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ,
 καὶ ἰδουσάμενοι τὸν νεκρὸν, τὸν
 ἰσχυρὸν σὺν μένον ἐς ἐπίγνωσιν
 καὶ εἰνεία τοῦ ἠτιόσαντος αὐ-
 τοῦ, ὅπου οὐκ ἐν ἑλλῶ καὶ ἰσ-
 ραῖ, ὡς ἰστοροῦ καὶ κρητο-
 ρία, βάρβαρος, σκίθης, Ἰσλαος,
 ἠλιθίος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ
 ἐν πάσι κατεσθῆ. ἰδουσαθε οὖν
 ὡς ἰσχυροὶ τῆς θεοῦ ἄγιοι ἡ ὑμεῖς
 καὶ ἠλεκτοὶ τῆς θεοῦ ἀγα-
 πημένοι, σπλαγγιστικῶν
 κληρονομία, ταπεινοφροσύνη,
 πραΰτητα, μακροθυμία, ἀνε-
 χόρητοι

Christus est ad dexteram dei se-
 dens. Superna curate, non terre-
 stria: siquidam emortui estis, &
 uita uestra abscondita est cū Chri-
 sto in deo. Quando cū Christus
 manifestatus fuerit, uita nostra,
 tunc & uos cum illo manifesta-
 bimini in gloria. Mortificate
 igitur membra uestra terrestria,
 scilicet, immundiciam, molli-
 ciam, concupiscentiam malam,
 et auaritiā, quæ est simulacro-
 rum cultus, ob quæ uenire solet
 ira dei in filios intractabiles: in-
 ter quos ambulabatis quondam,
 quum uiueretis in his. Nunc au-
 tē deponite & uos omnia, iram,
 indignationem, maliciam, ma-
 ledicentiam, turpiloquentiam ab
 ore uestro, Ne mentiamini
 alius ad uersus alium, postea
 quam exiistis ueterem hominem
 cum factis suis, & induistis no-
 uum, qui renouatur ad agnitio-
 nem & imaginem eius qui con-
 didit illum, ubi non est Græcus
 & Iudæus, circumcisio et præ-
 putium, barbarus, Scythæ, ser-
 uuus, liber: sed omnia in omni-
 bus Christus. Sitis igitur in-
 ducti tanquam electi dei, san-
 cti ac dilecti, uiscera misera-
 tionum, comitatem, modestiam,
 mansuetudinē, lenitatem suffe-
 rentes

COLOSS. CAP. III.

ἐκ ψυχῆς ὀφθαλμοῦ, ὡς τῷ κυ-
 ρίῳ, ἢ ἂν ἀνθρώποις, εἰ δότις ἐστι
 ἀπὸ κυρίου ἀπολύσει τὴν ἀν-
 ταπόδοσιν τῆς κληρονομίας, τῷ
 κυρίῳ χειρῶν δουλεύετε. ὁ δὲ
 ἀδελφῶν μοι εἶτε ὁ υἱὸς υἱοῦ, καὶ
 οἱ ἄλλοι προσωποληψία.

Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον ἢ τὴν
 ἐσθλότητα τοῖς δούλοις παρέχε-
 ῖτε, εἰ δότις, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχει-
 τε κύριον ἐν οὐρανοῖς. τῇ προ-
 σοχῇ προσκαρτερεῖτε, ἡγου-
 μεθα ἐν αὐτῇ ἐν ὑποχαρι-
 στίᾳ, προσδουλομένοι ἅμα καὶ
 τῷ κυρίῳ, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ
 ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι
 τὸ μυστήριον τοῦ κυρίου, διὸ
 καὶ διέλεξαί, ἵνα φανερώσω αὐ-
 τὸ ὡς ἐὰν με λαλῆσαι ἐν σοφίᾳ
 ὑποκαταίτω πρὸς τοὺς ἕξω, ἵνα
 ἡμῶν βραβραβεύηται. ὁ λό-
 γος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι
 καταῆρτυμένον, εἰδέναι πῶς
 ἐὰν ὑμεῖς ἐνὶ ἑκάστῳ ἀποκρι-
 θῆτε, τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρί-
 σαι ὑμῖν τυχεῖς ὁ ἀγαπητὸς ἀ-
 δελφός, ἢ πιστὸς διάκονος ἢ
 ἀσκηνός ἐν κυρίῳ, ὃν ἐπεμι-
 ψα πρὸς ὑμεῖς ἕως αὐτῶ τοῦτο,
 ἵνα γνῶ τὰ ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ παρη-
 κλησθητὸς καρδίᾳς ὑμῶν, σὺν
 ἡμῶν τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπη-
 τῷ ἀδελφῷ, ἵνα ὅσον ἐξ ὑμῶν,
 πάντα ὑμῖν γνωρίσει τὰ ἄλλα.
 ἄσπασ

ex animo facite, tanquam do-
 mino & non hominibus, scien-
 tes quod a domino recipietis mer-
 cedem hereditatis, nam domi-
 no Christo seruitis. Caterum
 qui peccarint, reportabit pecca-
 tum suum, & non est persona-
 rum respectus.

Vos domini, aequitate et aequa-
 bilitate seruis exhibete, scientes ⁴
 quod et vos habeatis dominum in
 caelis. Obsecrationi instate, ui-
 gilantes in ea cum gratiarum a-
 ctione, orantes simul & pro no-
 bus, ut deus aperiat nobis ostium
 sermonis, ut loquamur mysterium
 Christi, propter quod et unctus
 sum, ut manifestem illud, sicut o-
 portet me loqui. Sapienter am-
 bulate erga extraneos, opportu-
 nitate redimētes. Sermo uester
 semper cum gratia, sit sale condi-
 tus, ut sciatis quomodo oportet
 uos unicuique respondere.
 De omnibus rebus meis cer-
 tiores uos facite Tychicus dile-
 ctus frater & fidus minister
 et conseruus in domino, quem mi-
 si ad uos, in hoc ipsum ut cognos-
 scat quid agatis & consoletur
 corda uestra, und cum Onesimo
 fido & dilecto fratre, qui
 est ex uobis: de omnibus, uobis
 exponam, quae hic agantur,
 Sicutas

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἀσπάζεται ὑμᾶς ἀρίσταρχος ὁ συναιχμαλώτης μου, καὶ μαρκῆος ὁ ἀνεψιὸς βαρναβᾶ, πρὸς ἃ ἐλάβετε ἐπιτολάς. ἰὰρ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, δεξιὰ αὐτῶν, καὶ ἰσοῦς ὁ λεγόμενος ἰδοῦτος. οἱ ἔντες ἐν πριτομῆς εἶσι μὲνοι σωφροῖ ἐν τῷ βασιλευσίν τῶν θεῶν, οἱ τινες ἐγγυῆσάν μοι παρενοχλία. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν διὰ δὲ χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνισόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσεύχαις, ἵνα στήτε τέλει καὶ ἡ πεπληρωμένοι ἐν παντί θελήματι τοῦ θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἔχει σῆμα πολλὸν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ ἐν λαοδικείᾳ, καὶ τὸ ἐν ἱραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρός ὁ ἀγαπητός, καὶ δεμιᾶς. ἀσπάζονται τὸς ἐν λαοδικείᾳ ἀλεξάνδρους, καὶ νυμφᾶν, καὶ τὸν κατ' ὀνόματι αὐτῶν ἐκκλησίαν. καὶ ὅτι ἂν ἀναγνωθῆ παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιτολὴ, ποιῶσιν ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωθῆ, καὶ τὸν ἐν λαοδικείᾳ, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε, καὶ εἴπω ἀρχίππῳ, βλέπε τὸν δεκανίον ἡν παρέλαβες ἐν λυβίῳ, ἵνα αὐτῷ πληροφοῖς. ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὸς παύλου. μνημονεύετε μετ' ἡσυχίας. ἡ χάρις μετ' ὑμῶν. ἀμήν.

ἠγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ τοῦ χριστοῦ καὶ ἐνεσίμων.

Salutat uos Aristarchus collega priuus meus, & Marcus conso-
brinus Barnabae, de quo accepi-
stis madata. Si uenerit ad uos
excipite eum, & Iesus qui uocatur
Iustus, qui sunt ex circumcissione.
Hi soli cooperari sunt ad regnum
dei, qui fuerunt mihi socii. Epaphras,
qui ex uobis est seruus Christi,
semper anxie laborans pro uobis
in precationibus, ut steteris perfecte
et cõpleti in omni uoluntate
dei. Testimoniũ enim illi perhibeo,
quod habeat multũ studium pro
uobis, & his qui sunt Laodicea,
& his qui sunt Hierapoli. Sa-
lutat uos Lucas medicus dilectus
& Demas. Salutant fratres qui
sunt Laodicea, & Nympham, &
quae in domo illius est congregatio,
& quam recitata fuerit & uobis epistola,
facite ut in Laodicensium eccle-
sia recitetur, & eam quae scri-
pta est ex Laodicea, ut uos quoque
legatis. Ete dicite Archippo: uide
ministerium quod accepisti domino,
ut illud impleas. Salutatio mea manu
Pauli. Memores sitis uinculorum meo-
rum. Gratia uobiscũ. Amen.
Missa e Roma per Tychicum
& Onesimum.

EPI.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ

ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Thessalonicenses I.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΣΑΡΥΤ Ι.

ΠΑΥΛΟΣ ἡ σιλβανὸς καὶ
 Τιμόθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ
 Θεσσαλονικῶν, ἐν θεῷ
 πατρὶ ἡ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ. χά
 ρις ἡμῶν ἡ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα
 τρός ἡμῶν ἡ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
 ἡ χάριτος τοῦ μὴ τῷ θεῷ πάντοτε
 παρὶ πάντων ἡμῶν, μὲν ἂν ὑ
 μῶν ποιεῖ μὲν οὐκ ἔστι προσου
 χῆν ἡμῶν, ἀδικήματα μνημο
 νεύοντες ἡμῶν τὸ ἔργον ὅτι σί
 ντες, ἡ τὸ λόγον ὅτι ἀγάπης, ἡ
 ὅτι ὑπομονῆς ὅτι ἐλπίδος ἡ
 ὅτι ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἡμπερ
 οἱ τὸ θεὸς ἡ πατὴρ ἡμῶν, ἀδὲ
 οὗ ἀδελφοὶ ἀγαπημένοι ὑπὸ
 θεοῦ πάντοτε ἐκλογῆν ἡμῶν, ὅτι τὸ
 εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη ἕως
 ἡμῶν ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἐν δυνάμει, ἡ ἐν πνεύματι ἁγίῳ
 ἡμῶν πνευφορέῃ πολλῇ, καθὼς
 ἡμεῖς, οἱ ἐγενήθημεν ἐν ἡμῶν
 ἡμῶν. ἡ ὑμᾶς μιμηταὶ ἡμῶν
 ἡμῶν ἡμῶν, ἡ τὸ κυρίου, διὰ με
 τὰ τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ
 ἡμῶν χάριτος πνεύματος ἁγίου,
 ὅτι ἐγενήθη ὑμᾶς τύπος πάν
 τος πιστεύουσιν ἐν τῇ μακε
 δονίᾳ ἡ ἀχαΐᾳ. ἀπὸ ἡμῶν γὰρ
 ἡμῶν κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, οὐ
 μόνον

PAULUS & Silvanus &
 Timotheus eccles. Thef
 salonicensiu, in deo patre
 & domino Iesu Christo: gratia
 uobis et pax a deo patre nostro
 et domino Iesu Christo. Gra
 tias agimus deo semper de omni
 bus uobis mentionem uestri fa
 cientes in precibus nostris, inde
 sinenter memores uestri propter
 opus fidei ac laborē charitatis,
 & quod permansistis in spe do
 mini nostri Iesu Christi, coram
 deo & patre nostro, scientes fra
 tres dilecti a deo electionem ue
 stram: quoniam euangelium no
 strum fuit erga uos non per ser
 monem solum, uerum etiam per
 uirtutem & per spiritum san
 ctum, perq; certitudinem mul
 tam, quemadmodum nostis qua
 les fuerimus inter uos, uestra
 causa. Et uos imitatores no
 stri facti fuistis, & domini,
 recipientes sermonem cum
 afflictione multa, cum gaudio
 spiritus sancti: adeo ut fueri
 tis exēplo omnibus credentibus
 in Macedonia et Achaia. A
 uobis enim pertinuit sermo do
 mi
 ni,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

μίστον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀ-
χαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντί τόπῳ, ὃ
πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸ θεῖον ἔχει
λήθη, ὡς τε μὴ χρεῖσθαι ἡμᾶς
ἔχειν λαλῆν τι. αὐτοὶ γὰρ πρὸς
ὑμῶν ἀπαγγέλλουσιν, ἐποίουν
ἔσοδον ἰσοχρησῶν πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πῶς ἐπιστρέψατε πρὸς τὸ θεῖον
ἀπὸ τῆς ἀλώλου, δουλεύειν θεῷ
ζῶντι, καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμί-
νειν τὸν ἕδον αὐτοῦ ἐν τῷ εὐχα-
ριστῶν, ὃν ἡγαγόντες ἐν νεκρῶν, ἐν-
σῶσθαι τὸ εὐδελόγητον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀρ-
γῆς τοῦ ἄρχομενός.

2 Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε ἀδελφοὶ
τίῳ ἔσοδον ἡμῶν τίῳ πρὸς ὑ-
μᾶς, ὅτι ἔστιν ἐν ἐμοί, ἀλλὰ καὶ
προπαθόντες καὶ ὑβριζόμενοι, κα-
θὼς οἶδατε ἐν φιλιπποῖς ἐπαρ-
ρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν,
καλῶσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέ-
λιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶ-
νι. καὶ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ
ἐν πλάνῃ, ἢ ἐν ἀκαθαρσίᾳ, ἢ
ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς διδο-
μιμὰς μεθεῖν ὑπὸ τῷ θεῷ πιστοῦ
ναί τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως καλῶ-
μεθ, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκο-
ντες, ἀλλὰ τῷ θεῷ, τῷ δοιμιάζον-
τι τὰς καρδίας ἡμῶν. ἔτι γὰρ
ποσὶ ἐν λόγῳ ἰουδαίῳ ἐγενή-
θημεν, καθὼς οἶδατε, ἔτι ἐν προ-
φάσει πλιονεξίας, θιὸς μάρτυς,
ἔτι ἡμεῖς ἐξ ἀνθρώπων δόξαν
ἔτι

mini, non solum in Macedo-
nia & Achaia, uerum etiam
in omni loco fides uestra qua
est in deum, dimanauit, ut non
sit nobis necesse loqui quicquam.
Siquidem ipsi de uobis annun-
tiant, qualem ingressum habue-
rimus ad uos, & quomodo con-
uersi fueritis ad deum & simula-
eris, ut seruiretis deo uiuenti &
ueraci, & expectaretis filium
cuius de caelis, quem exciuit &
mortuis Iesum, qui liberat nos
ab ira uentura.

Nā ipsi nostis fratres, introitū
nostrū ad uos, q̄ nō fuerit ianis,
sed q̄ ante malis afflictū & cōtu-
melijs affectū, quemadmodū sci-
tis Philippis, audacter egeri-
mus in domino nostro ad loquen-
dū apud uos euangelium dei, in
multo certamine. Siquidem ex-
hortatio nostra non fuit ex impo-
stura, neq̄ ex immundicia, neq̄
cum dolo, sed quemadmodū pro-
bati fueramus a deo, ut nobis
cōmitteretur euāgelium: ita loqui
mur, nō ut hominibus placētes,
sed deo, qui probat corda nostra.
Neq̄ enim unquā per sermonē
adulationis uersati sumus, quā ad
modū nostis, nec per occasionem
auaritia, deus est testis: neq̄
quarentes ex hominib. gloriam,
nec

THESSAL. I. CAP. II.

ἔτι ἀπ' ὑμῶν, ἕτι ἀπ' ἄλλων,
 ἀδελφοί ἐν χάριτι ἀναί, ὡς χει
 τὰ ἀπόστολοι, ἀλλ' ἐγενήθημεν
 ὑπὸ ἐν μίση ὑμῶν, ὡς ἀνθρώ
 φος δὲ ληπτή τὰ ἑαυτ' εἰνα, ἕτως
 ἡμεῖς μὲν ὑμῶν, ἐδολοῦμεν
 κατὰ δυνάμειν, ἡ μόνον τὸ ἐν
 ἀγγέλιον τ' θεῶ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐ
 νὸν ψυχὰς, διότι ἀγαπῆτοὶ ἡ
 μῶν γίνονται. μνημονεύετε γὰρ
 ἀδελφοί τ' κόπον ὑμῶν, καὶ τ' μό
 χηρον. συντεῖς γὰρ καὶ ὑμῶν ἕργα
 ἡμεῖς πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι
 ὑμῶν, ἐκινῶμεν ἕως ὑμῶν
 τὸ ἀγγέλιον τ' θεῶ. ὑμῶν μάρ
 τυρος καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δι
 κῆτως καὶ ἀμείπτως ὑμῶν τοῖς
 πιστεύουσιν ἐγενήθημεν. ἡ κα
 τὰ ὅσα οἱ λαοί, ὡς ἕνα ἕκαστον
 ὑμῶν, ὡς πατὴρ εἰνα ἑαυτοῦ,
 παρακαλοῦντες ὑμῶν καὶ πα
 ρακαλοῦμεν καὶ μαρτυροῦμε
 ναι ἕως τὸ περιπατῆσαι ὑμῶν
 ἕως τοῦ θεοῦ, τοῦ καλοῦντος
 ὑμῶν εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν
 τῶν αἰώνων. διὰ τοῦτο καὶ ὑμῶν
 ἡμεῖς τοῦ μὲν τῶ θεῷ ἀδικεῖ
 σκε, ἕτι παρακαλοῦντες λόγον
 ἀγαθὸν παρ' ὑμῶν τοῦ θεοῦ, ἐ
 κείσομεν οὐ λόγον ἀνθρώπων,
 ἀλλὰ κατὰ ὅσα ἕστιν ἀληθῆς λό
 γος θεοῦ, ὅς καὶ ἐν βραβείῳ ἐν ὑμῶν
 καὶ πιστεύουσιν. ὑμῶν γὰρ μι
 μοῦται ἐγενήθητε ἀδελφοί τῶν
 ἡμεῶν

nec d uobis, nec ab alijs: cū pos
 semus in autoritate esse, tan
 quā apostoli Christi: sed fuimus
 placidi in medio uestri, perinde
 ac si nutrix foueat suos filios,
 sic affectu propensi in uos, ani
 mo cupiebamus impertire uobis,
 non solum euangeliū dei, uerum
 etiā nostras ipsorū animas, pro
 pterea quod chari nobis facti es
 stis. Meministis enim fratres la
 boris nostri, ac sudoris: nocte e
 nim ac die opus facientes, ob id
 ne cui uestrū essemus oneri, pra
 dicauimus apud uos euangelium
 dei. Vos autem testes estis &
 deus, quā sancte et iuste et in
 culpate uobiscum qui credebatis
 uersati fuerimus: quemadmodū
 nostis, ut erga unumquemq; ue
 strum, tanquā pater erga filios
 suos, fuerimus affecti, obsecran
 tes uos & consolantes & obte
 stantes, ut ambularetis digne
 deo, qui uocasset uos in suum re
 gnum ac gloriam. Quapropter
 & nos gratias agimus deo in
 desinenter, quod quum accipere
 tis sermonē a nobis, quo deum
 disceratis, accepistis non ser
 monem hominum, sed sicut erat
 uere sermonem dei, qui & agit
 in uobis credentibus. Vos enim
 imitatores facti estis fratres
 Tc ἡ ecclesia

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐκκλησιῶν τῶν θεῶν, τῶν ἁγίων ἐν τῇ
 ἰουδαίᾳ, ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὅτι ταῦ
 τὰ ἐπέβητε καὶ ἡμῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων
 συμφυλιτῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ
 ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν καὶ τῶν ἁγίων
 ἀποκτείναντων ἰησοῦν, καὶ τοὺς
 ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἰδίοις
 ξάντων, καὶ θεῶν καὶ ἀρσινότων,
 καὶ πάντων ἀνθρώπων ἰναυτίων,
 ἡλωνόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λα
 λύσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀνα
 πληρῶσαι αὐτὸ τὰς ἀμαρτίας
 πάντοτε. ἐφάσε ἡ ἐκ αὐτοῦ ἡ
 ὄργη εἰς τέλος. ἡμᾶς ἡ ἀλελ
 φοὶ ἀπορφανιδέντες ἀφ' ὑμῶν
 πρὸς καιρὸν ὄρας προσώπω, οὐ
 καρδίᾳ, πρὸς ἰσοτόπως ὁσπου
 διάσαμην τὸ πρόσωπον ὑμῶν
 ἰδέσθαι ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. διὸ
 ἠβλήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 ἐγὼ μὲν παύλῳ, καὶ ἀπαξ καὶ
 ἑκαστὸν, καὶ ἐννοφερ ὑμᾶς ὁ σκοτα
 νῶς. τίς γὰρ ὑμῶν ἰληπίς, ἢ χα
 ρὰ, ἢ σίφανος καυχήσεως, ἢ δὲ
 καὶ ὑμᾶς, ἐμπροσθεν τῆς κυρίου ἡ
 μῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πα
 ρουσίᾳ; ὑμᾶς γὰρ ἐστὶ ἡ δόξα ἡ
 μῶν καὶ ἡ χαρὰ.

3 Διὸ μηκέτι σίγοντες ἐν δό
 κήσαμην καταληφθῆναι ἐν ἀθέ
 ναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν τιμό
 θιον τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, καὶ διὰ
 μου τῶν θεῶν, καὶ σωδργὸν ὑμῶν
 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῶν χριστοῦ, εἰς τὸ
 τυρίξασθαι

ecclesiarum dei quae sunt in Iu
 dea, in Christo Iesu, quod eadē
 passi sitis et vos a proprijs cōtri
 bulibus: quemadmodum et ipsi
 nos a Iudaeis, qui ut et dominū
 occiderunt Iesum, et proprios
 prophetas, ita et nos persequuti
 sunt, et deo non placent, et om
 nibus hominibus aduersantur:
 qui obsistunt nobis, ne loquamur
 gentibus, quo salui fiant, ut ex
 pleant sua peccata semper: per
 uenit autem in illos ira in fi
 nem. Ceterum nos fratres, or
 bati uobis ad spatium temporis,
 aspectu, non corde, uehementius
 studuimus uidere faciem ue
 stram, cū multo desiderio. Qua
 propter uolumus uenire ad uos,
 ego quidem Paulus, et semel
 et iterum, et obsitit nobis sa
 tanas. Nam quae est nostra
 spes aut gaudium aut corona
 gloriationis, an non et uos in
 conspectu domini nostri Iesu
 Christi, in eius aduentu? Vos
 enim estis gloria nostra et
 gaudium.

Proinde quū non amplius fer
 remus, usum est nobis, ut A
 thenis resideremus solis, ac misi
 mus Timotheū fratrem nostrum ac
 ministrū dei et adiutorē operis
 nostri in euangelio Christi, ut
 confirmaret

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

δύναι τιω ἰδὼν ἡμῶν πρὸς ὑ-
μᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος, πλει-
νάσαι ἢ περιουῶσαι τῇ ἀγάπῃ
εἰς ἀλλήλους, ἢ εἰς πάντας, ἡ ἀ-
δάπῃ ἢ ἡμᾶς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ
σχηθῆναι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀ-
μίπτως ἐν ἀγιωσύνῃ ἑμπε-
διεν ἢ διεν ἢ παρὰ ὑμῶν, ἐν
τῇ παρουσίᾳ ἢ κυρίου ἡμῶν ἰη-
σοῦ χριστοῦ, μετὰ πάντων τῶν ἁ-
γίων αὐτοῦ.

4 Τὸ λοιπὸν ἔρ ἀδελφοί, ἔρω
τῶ μὲν ὑμᾶς ἢ παρακαλοῦ μὲν
ἐν κυρίῳ ἰησοῦ, ἡ αὐτὸς παραλάβει
τι παρ' ὑμῶν, τὸ πῶς δ' εἰ ὑμᾶς
πριπατῆρ, καὶ ἀρίστου βίῳ,
ἵνα περισώσῃτε πολλοὺς. οἶδα
τε γὰρ, τίνας παραγγελίας ἐδώ-
κα μὲν ὑμῖν διὰ ἢ κυρίου ἰησοῦ.
τοῦτο γὰρ ὅστις θέλημα ἢ τοῦ
ὁ ἁγιασμοῦ ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑ-
μᾶς ἀπὸ ἢ πορνείας, εἰδέναι
ἢ κασοῦ ὑμῶν τὸ ἑαυτὸ σκεῖσθαι
ἢ ἵσθαι ἐν ἀγιασμῷ ἢ τιμῇ, μὴ
ἐν πάθει ἐπιθυμίας, ἡ ἀδάπῃ
καὶ τὰ ἑδὴ, τὰ μὴ εἰδὸτα τὸν
θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνειν ἢ πλε-
ονεκτήμ ἐν τῷ πράγματι τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἰουδαίος
ὁ κύριος, ὁ πρὸ πάντων τότων,
ἡ ἀδὸς καὶ προσέπα μὲν ὑμῖν,
καὶ διμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ
ἐκάλεισεν ὑμᾶς ὁ θεὸς ἰδιῶ ἀκα-
θαρσία, ἀλλ' ἐν ἀγιασμῷ.

τοιοῦτων

gat uiam nostram ad uos. Vos
autem dominus abundantes &
exuberantes faciat mutua inter
uos charitate, et in omnes, quem
admodum & nos in uos, ut con-
firmet corda uestra, inreprehen-
sibilia in sanctimonia coram deo
& patre nostro, in aduentu do-
mini nostri Iesu Christi, cum
omnibus sanctis eius.

Quod superest igitur fra-
tres, rogamus uos & adhorta-
mur per dominum Iesum, quem
admodum accepistis a nobis,
quomodo oporteat uos uelari et
placere deo, ut abudeis magis.
Nostis enim quae praecepta de-
derimus uobis per dominum Ie-
sum. Haec enim est uoluntas
dei, sanctificatio uestra, ut absti-
neatis a scortatione, & scia u-
nusquisq; uestrum suū uas pos-
sidere, cum sanctificatione &
honore, non cum affectu concu-
piscenciae, quemadmodum &
gentes quae non nouerunt deum,
ne quis opprimat ac fraudet in
negocio fratrem suum: propte-
rea quod ultor est dominus de
omnibus his, quemadmodum
& ante diximus uobis, & ce-
lesti sumus. Non enim uoca-
uit nos deus immundicia cau-
sa, sed ad sanctificationem.

Proinde

THESSAL. I. C A P. IIII.

νεργουδν ο αθετ, ουκ ανθρωπον
 αλτα, αλλα τον θεον, τ διδον
 τα το πνευμα το αγιον αυτω εις
 υμας. ωρι διε αλ φιλαδελφι-
 αι, ου χρειαμ ιχετε γραφειν υ-
 μηρ. αυτοι γδ υμας διολιδαν-
 τει ιστι εις το αγαπαρ αλλυ-
 λω. η γδ ποιειτε αυτω εις παν-
 τας τας αδελφωσ, τουσ εν ολη
 τη μακεδονια. παρακαλουμην
 εις υμασ αδελφοι, ωριασιμεν
 μαλλον και φιλοτιμιασαι, υ-
 συχαζερ και πρσασερ τα ιδια
 και εργασιασαι ταισ ιδιαισ χερ-
 σιν υμων, καθωσ υμιν παραγγ-
 γηλαμεν, ινα ωριπατυτε εν-
 σκαμονωσ προς τουσ εξω, η μηδε
 τουσ χρειαμ ιχετε. ου διλω διε υ-
 μασ αγνοαμ αδελφοι ωρι των
 οικειων μελων, ινα μη λυπα-
 σθε, καθωσ και οι λοιποι, οι μη
 ιχουσθ. ιλπίδα. ει γδ πιστω-
 ημεν, ετι ιησουσ απεθανωσ και
 ανιστη, ουτωσ και ο θεοσ τουσ
 κοιμηθιντασ δια του ιηου, αξει-
 εν αυτω. τουτο γδ υμιν λεγο-
 μεν εν λογω κυριου, ετι ημασ
 οι ζωντεσ οι ωριλαπομενοι εις
 τωσ παρεουσιαν τ κυριου, ο μη
 φθασωμεν τουσ κοιμηθιντασ, ετι
 ο θεοσ ο κυριουσ εν κελευσματι,
 εν φωνη αρχαγγελου, η εν σάλ-
 πιγγι θεου καταβησεται απ'
 ουρανου, και οι νεκροι εν χροτω
 ανστα-

Proinde qui reijcit, non reijcit
 hominē, sed deum, qui dedit spi-
 ritum suum sanctum in uos. Cæ-
 terū de fraterna charitate non
 necesse habetis, ut scribam uo-
 bis. Ipsi nāq; diuinitus docti e-
 stis, ut diligatis uos inuicē. Nā
 et facitis hoc erga cunctos fra-
 tres qui sunt in tota Macedo-
 nia. Obsecramus autē uos fra-
 tres, ut abūdētis magis, & in
 hoc incubātis, ut quieti sitis, &
 agatis res proprias, et operamini
 proprijs manibus uestris, sicuti
 uobis præcepimus, ut uos gera-
 tis honeste erga extraneos, &
 nulla re uobis sit opus. Cæteriū
 nolo uos ignorare fratres, de ijs
 qui obdormierunt, ne doleatis,
 quemadmodum & cæteri non
 habentes spem: nam sic credi-
 mus quod Iesus mortuus est &
 resurrexit, sic & deus eos qui
 obdormierunt per Iesum, ad-
 ducet cum illo. Hoc enim uo-
 bis dicimus in uerbo domini,
 quod nos qui uiuimus & re-
 liqui e: imus in aduentum do-
 mini, nequaquam præuenie-
 mus eos qui dormiunt: quo-
 niam ipse dominus cum hor-
 tatu & uoce archangeli, ac
 tuba dei descendet de cæ-
 lo, & mortui in Christo
 Te iiij resurgen

EPIST. PAULI AD

ἀναστήσονται πρώτον, ἔπειτα ἡ-
μᾶς οἱ ζῶντες, οἱ ὡς ἰσχυροί
νοί, ἀμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγυσό-
μεθα ἐν νεφέλαις ἰς ἀπάντησιν
τῆς κυρίου ἕως ἀβρά, καὶ ὅτως πάν-
τοτε σὺν κυρίῳ ὄσόμεθα. ὡς τε
παρὰ καλεῖται ἀλλήλους ἐν τοῖς
λόγοις τέτοις.

5 Περὶ ἧς τῆς χρέων καὶ τῆς και-
ρῶν ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν ἔχετε
ὑμῖν γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκρι-
βῶς οἴσασθε ὅτι ἡμέρα κυρίου, ὡς
ἐκλεπτικὸς ἐν νυκτὶ, οὕτως ὄρχει-
ται. ὅτ' ἂν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη
καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνιδίως αὐ-
τοῖς ἐφίσηται ὁ κλέψας, ὡς πῶρ ἢ
ὡδὴν τῆς ἐν γαστρὶ ἔχουσι, καὶ οὐ μὴ
ἐκφυγῶσιν. ὑμᾶς ἡ ἀδελφοί ἐν-
ἔστε ἐν σκέτει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς
ὡς ἐκλεπτικὸς καταλάβῃ. πάντες
ὑμῶς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας
οὐκ ἴσμεν νυκτὸς οὐδέ σκότους.
ἀρα ἔν μὴ καθύπνουσιν, ὡς καὶ οἱ
λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγοροῦμεν καὶ
νήφουμεν. οἱ γὰρ καθύπνουσιν, καὶ οἱ μεθυ-
σκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν. ὑ-
μῶς δὲ ἡμέρας ἐντες, νήφουμεν,
ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ
ἀγάπης, καὶ ὡς ἰσχυροὶ ἐλ-
πίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔστι ἡ-
μῶς ὁ θεὸς ἕως ὄρατος, ἀλλ' ἕως πε-
ριποίησιν σωτηρίας διὰ τῆς κυ-
ρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἧς ἀποβα-
θόντες

resurgente primum, deinde nos
qui uiuemus, qui reliqui erimus
firmati eum illis rapiemur in ne-
bibus innocensum domini in aë-
ra: & sic semper cum domino
erimus. Proinde consolemini uos
mutuo sermonibus his.

Porro de temporibus & ar-
ticularis temporum fratres, non
est opus ut uobis scribam. Ipsi
enim plane scitis, quod dies ille
domini, ut fur in nocte, ita uen-
turus sit. Quum enim dixerunt,
Pax, & tuta omnia, tunc repen-
tinus eis imminet interitus, sicut
dolor partus mulieri prægnan-
ti, nec effugient. Ne uos fra-
tres, non estis in tenebris, ut dies
ille uos tanquam fur opprimat:
Omnes uos filij lucis estis, ac
filij diei: non sumus noctis, neque
tenebrarum. Proinde ne dor-
miamus, sicut & ceteri: sed
uigilemus & sobrij simus.
Nam qui dormiunt, nocte dor-
miunt, & qui inebriantur, no-
ctu sunt ebrij: at nos qui sumus
diei, sobrij simus, induiti tho-
racem fidei & charitatis, &
pro galea spem salutis. Quo-
niam non constituit nos deus, ut
nobis cōcitemus, sed ut salu-
tē consequamur per dominū no-
strum Iesum Christum, qui uer-
tus

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ποίησαι. ἀδελφοί, προσεύχεσθε
 πρὸς ἡμῶν. ἀσπάσασθε τὸς ἀδελ-
 φὸς πάντας ἐν φιλόματι ἀγίῳ.
 ἔρχισθε ὑμᾶς ἔν τῷ κυρίῳ, ἀναγνω-
 σάτωσθε τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς
 ἀγίοις ἀδελφοῖς. ἡ χάρις ἔν κυ-
 ρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ μετ' ὑμῶν.
 ἀμήν.

πρὸς θιασαλονικεῖς πρῶτη,
 ἠγράφη ἀπὸ ἀθλῶν.

efficiet. Fratres, orate pro no-
 bis. Salutate fratres omnes
 cum osculo sancto. Adiuvo
 uos per dominum, ut recitetur
 haec epistola omnibus sanctis
 fratribus. Gratia domini
 nostri Iesu Christi sit uobi-
 scum. Amen.

Ad Thessalonicenses prima,
 scripta fuit ex Athenis.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
 ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ
 Thessalonicenses II.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟΝ α

Παῦλος ἡ σιλουανὸς ἡ τι-
 μόθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ θια-
 σαλονικίων ἐν θεῷ πα-
 τρὶ ἡμῶν ἡ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ.
 χάρις ὑμῖν ἡ ἐλπίς ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς ἡμῶν ἡ κυρίου ἰησοῦ χρι-
 στῷ. ἡ χάρις ἡμῶν ἐν φιλίᾳ ἡ
 πάντοτε πρὸς ὑμῶν ἀδελφοί,
 καθὼς ἄξιόν ἔστιν, ἔτι ἡ ὑπο-
 ξάνθη ἡ πίστις ὑμῶν, ἡ πλειονάζου-
 ῶσα ἀγάπη ἡμῶν, ἡ πλειονάζου-
 ῶσα ἀλλήλων, ὡς τε ὑμᾶς αὐ-
 τὸς ἐν ὑμῖν λαυχήσασθαι ἐν ταῖς
 ἐκκλησίαις ἔν τῷ θεῷ, ἡπίεσθε ἔν ὑπο-
 μονῇ ὑμῶν, ἡ πίστιν ἡμῶν, ἡ τὰς
 θλίψεις ἡμῶν ἀνιχάσθαι, ἐν δειγ-
 ματι δικαίας κρίσεως ἔν τῷ θεῷ ἐς
 τὸ

CAPUT I.

PAULVS et Silua-
 nus ac Timotheus eccle-
 siae Thessalonicensium,
 in deo patre nostro & domino
 Iesu Christo: gratia sit uobis
 & pax a deo patre nostro &
 domino Iesu Christo. Gratias
 agere debemus deo semper de
 uobis, fratres, ut par est quod
 uehementer augetur fides ue-
 stra & exuberat mutua uestra
 omnium charitas, cuiusque in
 alterum, adeo ut nos ipsi de uo-
 bis gloriemur in ecclesijs dei,
 de tolerantia uestra et fide super
 omnibus persecutionibus ue-
 stris et afflictionibus quas susti-
 netis, documentum iusti iudicij dei,
 in hoc

THESSAL. II. CAP. II.

τὸ κατὰ ξυνομιᾶν ὑμῶν ἑλπίσιν
 αὐτῶν, ὡς ἔστιν ἡ πόσις, ἡ
 πρὸς ἀλλήλους παρὰ θεῶν, ἀνταπο
 δίδναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς, θλί
 ψιν, ἢ ὑμῖν τοῖς θλίβεμένοις
 ἀνοιμὸν μετ' ὑμῶν ἐν τῇ ἀποκα
 λύψει τοῦ κυρίου ἰησοῦ ἀπ' οὐρανόθεν,
 μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ,
 ἐν πυρὶ φλογος, διδύκτος ἐκ δει
 κνῶν τοῖς μὴ εἰκόσι θεῶν, καὶ
 τοῖς μὴ ὑπακούσιν τῷ εὐαγγε
 λίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
 οἱ τινὲς ἀνθρώπων τίσουσιν, ἡλιθίον
 κλονίον, ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου,
 ἢ ἀπὸ τοῦ δόξου τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ,
 ἢ ἀπὸ τῆς ἐνδοξαδομιᾶς ἐν τοῖς
 ἀγίοις αὐτοῦ, ἢ δαυμαδομιᾶς ἐν
 πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν, ὅτι ἐπι
 τύθη τὸ μαρτύριον ὑμῶν ἐφ' ὑ
 μᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἥς δ' ἡγε
 ῖται προσεχόμεθα πάντις ἡμεῖς ὑ
 μῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσε
 ως ἡμεῖς ὑμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶ
 σαν ἐνδομίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ὄρ
 γον πίστεως ἐν δυνάμει, ὡς ἐν
 δόξαδομῇ τοῦ ἰησοῦ κυρίου ἡμῶν
 ἰησοῦ χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν
 αὐτῷ κατὰ πᾶν χάρισμα τοῦ θεοῦ ὑ
 μῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

Ἐρωτῶ μὲν ὑμᾶς ἀδελφοί
 τῶν παρ' ἑαυτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰη
 σοῦ χριστοῦ, καὶ ὑμῶν ἐπισωαγω
 γῆς ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχίως
 ἀποθνήσκειν ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοῦς,
 μή τις

in hoc, ut digni habeamini regno
 dei, pro quo & patimini. Siqui
 dem iustum est apud deū, redde
 re ijs qui affligunt uos, afflictio
 nem, & uobis qui affligimini
 relaxationē nobiscum, quū reue
 labitur dominus Iesus de cœlo,
 cum angelis potentie sue, cum
 incendio flammæ, qui insulgit ul
 tionē ijs qui non nouerunt deum,
 & qui non obediunt euangelio
 domini nostri Iesu Christi: qui
 poenam luent, interitum æter
 num, a facie domini, & a glo
 ria fortitudinis illius, quum ue
 nerit ut glorificetur in sanctis
 suis, et admirandus fiat in om
 nibus credentibus, quod fides ha
 bita sit testimonio nostro erga
 uos in die illo: ad quod etiam o
 ramus semper pro uobis, ut uos
 dignos habeat ista uocatione
 deus noster, & compleat omne
 bonum propositum bonitatis,
 & opus fidei cum potentia: ut
 illustretur nomen domini nostri
 Iesu Christi per uos, & uos
 per illum, iuxta gratiam dei no
 stri & domini Iesu Christi.

Rogamus autem uos fra
 tres, per aduentum domini no
 stri Iesu Christi, & nostri
 aggregationem in illum, ne
 cito dimoueamini a mente,
 neq̄

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

μή τι θροῦσθε, μή τι διὰ πνεύ-
 ματος, μή τι διὰ λόγου, μή τι
 δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι
 ἐν ἑσπερῇ ἡμέρᾳ ἔχειτο, μή
 τις ὑμᾶς θραπατήσῃ κατὰ μω-
 δὶνα ἑρόπων, ὅτι ἰὰρ μὴ ἔλθῃ ἡ
 ἀποστασία πρῶτον, ἢ ἀποκα-
 λυφθῇ ὁ ἀνθρώπος ὁ ἁμαρτί-
 ας, ὁ ἦος ἂν ἀπολαίῃς, ὁ ἀντικεί-
 μενος ἡγεῖ ὑπερβαρόμενος ἂν
 πάντα λεγόμενον διόν, ἢ ἰσ-
 χασμα, ὡς τε αὐτὸν εἰς τὸ ναὸν
 ἔθειον, ὡς θεὸν καλῆσαι, ἀπο-
 δεκνύοντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός.
 οὐ μνημονεύετε ὅτι ἐτι ὄν πρὸς
 ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν
 τὸ κατήχον οἰδατε, εἰς τὸ ἀπο-
 καλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτῶ
 καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἡ δὴ ἐν ἑ-
 γασθῆ ἂν ἀνομίας, μόνον ὁ κατή-
 χων ἀρτίως ἐν μέσῳ γίνεται,
 καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἀνο-
 μος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ
 πνεύματι ἔσθματι αὐτοῦ, καὶ
 καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ ἂν πα-
 ρουσίας αὐτοῦ, ὃ ὄστιν ἡ παρουσία
 κατ' ἐν ὄψει τοῦ σατανᾶ ἐν
 πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ
 θρασὶ ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀ-
 πᾶτι ἂν ἀδικίᾳ ἐν τοῖς ἀποκα-
 λυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην
 ἂν ἀληθείας οὐκ ἔδειξαντο, εἰς
 σκώλια αὐτοῖς. καὶ διὰ τοῦτο
 πᾶσι αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐν ὄψει
 πλάσσει,

neque turbemini, neque per spiritum,
 neque per sermonem, neque per episto-
 lam, tanquam nobis autoribus,
 quasi instet dies Christi, ne quis
 uos decipiat ullo modo: quoniam
 non adueniet dominus, nisi ue-
 nerit defectio prius, & reuela-
 tus fuerit homo ille scelerosus,
 filius perditus, qui est aduersa-
 rius, & effertur aduersus om-
 nem qui dicitur deus aut nu-
 men, adeo ut in templo dei se-
 deat, ostentans seipsum esse
 deum. An non meministis, quod
 quum adhuc essem apud uos,
 haec dixerim uobis? Et nunc
 quid detineat scitis, nempe, ut il-
 le reueletur in suo tempore. Nunc
 mysterium nunc agit iniquita-
 tis, tantum qui tenet, in presen-
 tia teneat, donec e medio tolle-
 latur, & tunc patefiet iniqui-
 quus ille, quem dominus confu-
 ciet spiritu oris sui, et abolebit
 claritate aduentus sui, cuius est
 aduentus secundum operatio-
 nem satanae, cum omni poten-
 tia & signis ac progijis men-
 dacibus, & cum omni decepe-
 tione iniustitiae in ijs qui pene-
 tatis non receperunt, in hoc ut
 salui fierent. Et propterea mittet
 illis deus efficaciam illusionis,
 ut cre-

THESSAL. II. CAP. III.

πλάνης, εἰς τὸ πιστεύσαι αὐτὸς
 τῷ ψεύδει ἵνα κριθῶσι πάντες
 εἰ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ,
 ἀλλ' εὐδοκῆσαντες ἐν τῇ ἀδι-
 κίᾳ. ἡμῶς ἡ ὀφείλομεν εὐχαρι-
 σταῖν τῷ θεῷ πάντοτε ὑπὲρ ὑ-
 μῶν ἀδελφοὶ ὑγαπυμένοι ὑπὸ
 κυρίου, ὅτι ἐπέλεξε ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασ-
 μῷ πνεύματος, καὶ πίστει ἀλη-
 θείας, εἰς ἡγάπην ὑμᾶς διὰ
 τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς ὑπερ-
 ποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰη-
 σοῦ χριστοῦ. ἀρα οὐκ ἀδελφοί,
 στήκετε καὶ κρατᾶτε τὰς παρα-
 δόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, ἕτι διὰ
 λόγον, ἕτι δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.
 πάντες δὲ ὁ κύριος καὶ ἡμῶν ἰησοῦς
 χριστὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν
 ἡγαπήσας ὑμᾶς, καὶ δὸς παρά-
 κλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀ-
 γάλλῳ ἐν χάριτι, παρακαλῆσαι
 ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ στηρίξαι
 ὑμᾶς ἐν παντί λόγῳ καὶ ὄργῳ
 κυρίου.

Τὸ λοιπὸν, προσεύχεσθε ἀ-
 δελφοὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα ὁ λόγος
 τοῦ κυρίου φέχῃ καὶ δοξάζεται,
 καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυ-
 θωμὲν ἀπὸ τοῦ ἀτόπου καὶ πονη-
 ρῶν ἀνθρώπων. οὐ γὰρ πάντων
 ἡ πίστις, πιστοὶ δὲ ὄντι ὁ κύ-
 ριος, ὁ στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλά-
 ξαί ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πιστοὶ ἄρα
 εἰ

ut credant mendacio, ut iudi-
 centur omnes qui non credide-
 runt ueritati, sed approbaue-
 runt iniusticiam. Nos autem
 debemus gratias agere deo sem-
 per de uobis, fratres dilecti a
 domino, quod elegerit uos
 deus ab initio in salutem,
 per sanctificationem spiritus,
 ac fidem ueritatis, ad quod
 uocauit uos per euangelium no-
 strum, in acquisitionem glo-
 riæ domini nostri Iesu Chri-
 sti. Itaque fratres stete, et te-
 nete institutiones quas didi-
 cistis siue per sermonem, siue
 per epistolam nostram. Ipse
 uero dominus noster Iesus Chri-
 stus et deus ac pater noster
 qui dilexit nos, et dedit conso-
 lationem æternam et spem
 bonam per gratiam, console-
 tur uestra corda, et stabili-
 at uos in sermone, et opere
 bono.

Quod superest, orate fra-
 tres pro nobis, ut sermo domi-
 ni currat et glorificetur sicut
 et apud uos, et ut eripiamur ab
 absurdis ac peruersis homini-
 bus. Non enim omnium est fi-
 des, sed fidelis est dominus,
 qui stabiliet uos, et custodiet
 a malo. Confidimus autem
 per

EPIST. PAULI AD

Ἰν κυρίῳ ἰφ' ὑμᾶς, ἔτι ἀπαραι
 γέλλομεν ὑμῖν, ἢ ποιῆτε ἢ ποι
 ἔσθε. ὁ ἡ κύριος καταβλέψει ὑ
 μῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγά
 πην τῆς θεῆς, ἢ εἰς τὴν ὑπομονὴν
 τῆς χειρὸς. παραγγέλλομεν δὲ
 ὑμῖν ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυ
 ρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα μὴ ἀπα
 κτας περιπατῆντες, ἢ μὴ λα
 τὰ τὴν παράδωξιν ἢν παρέ
 λαβεν παρ' ὑμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴ
 दाτι, ὡς δὲ μιμησάμενοι ὑμᾶς,
 ἔτι οὐκ ἠτακτῆσαμεν ἐν ὑμῖν,
 οὐδὲ διωξάμεν ἄριστον ἐλάβομεν
 παρά τινος, ἀλλ' ἐν λύπῃ καὶ
 μόχθῳ νόμιμα καὶ ἠμερόν ἔργασά
 μενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι
 τίνα ὑμῶν. οὐχ, ἔτι οὐκ ἔχομεν
 ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τὸ ποῦ
 δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμησάμενοι ὑ
 μᾶς. ἢ γὰρ ἔτι ἔχομεν πρὸς ὑμᾶς
 τὸτο παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἔτι
 εἰ τις ἐθέλει ἐργασάμενος, μηδὲ
 ἐπίτιμω. ἀκούομεν γάρ τινος πε
 ριπατῆντος ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
 μηδὲν ἐργασομένου, ἀλλὰ περι
 ργασομένου. τοῖς ἡ τοῖς τοῖς πα
 ραγγέλλομεν ἢν κραναλοῦ
 μεν δὲ τῆς κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χει
 ρὸς, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργασάμε
 νοι, ἡ ἑαυτοὺς ἄριστον ἐπίτιμω. ὑ
 μᾶς ἡ ἀδελφοί μὴ ἐκκαυχῆσθε
 κακῶς οὐκ. εἰ δὲ τις οὐκ
 ὑπακούει

per dominū de uobis, quod quæ
 præcipimus uobis & faciatis et
 facturi sitis. Porro dominus di
 rigat uestra corda in dilectionē
 dei et in expectationē Christi.
 Præcipimus autē uobis fratres,
 per nomen domini nostri Iesu
 Christi, ut subducatis uos ab om
 ni fratre qui inordinate se gerit,
 et nō iuxta institutionē quā ac
 cepit a nobis. Nam ipsi sciitis,
 quomodo oporteat imitari nos:
 quoniā non inordinate gessimus
 nos inter uos, neq̄ gratis panem
 accepimus a quoquam, sed cum
 labore et sudore nocte dieq̄ fa
 cientes opus, ad hoc ne cui uelut
 essemus oneri: nō quod id nobis
 non liceat, sed ut nosmetipsos
 formam exhibeamus uobis ad
 imitandū nos. Etenim quū esse
 mus apud uos, hoc præcipieba
 mus uobis, ut si quis nollet o
 perari, is nec ederet. Audimus
 enim quosdā uersantes inter uos
 inordinate, nihil operis facientes,
 sed curiose agentes. Iis autē qui
 sunt istiusmodi, præcipimus &
 obsecramus per dominum no
 strum Iesum Christum, ut cum
 quiete operantes, suum ipsorum
 panem edant. Vos autem fra
 tres, ne defatigemini in bene
 faciendo. Quod si quis non obe
 dit

TIMOTH. C A P. I.

ἐπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τὴν
ἐπιστολὴν ἔττον σκεῖσθε, καὶ μὴ
συναμείγνυθε αὐτῷ, ἵνα ἰσ-
ραὴν, καὶ μὴ ὡς ἑβραῖον ἡγήσθε,
ἀλλὰ νοθεύετε ὡς ἀδελφόν.
αὐτὸς ἰὸ ἡλύριος τὸ εὐαγγέλιον δὲ
ἡμῖν πᾶσι εὐαγγέλιον διὰ πάντων
ἐν παντί πρόσω. ὁ ἡλύριος μετὰ
πάντων ἡμῶν, ὁ ἀσπασμὸς τῆ
ἡμῶν χειρὶ παύλου, ἔδωκε σκεῖσθαι
ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ. οὕτως χάρι-
τις. ὁ χάρις τοῦ ἡλύριου ἡμῶν
ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων ἡ-
μῶν. ἀμήν.
ἡ γράφη ἀπὸ ἀθηνῶν.

die sermone nostro, per episto-
lam hunc indicate: et ne com-
merciū habeatis cum illo, ut pi-
dore suffundatur: nec uelut ini-
micum habeatis, sed admonete
ut fratrem. Ipse autem domi-
nus pacis det uobis pacem sem-
per omnibus modis. Dominus
sit cum omnibus uobis. Salu-
tatio mea manu Pauli, quod est
signum in omni epistola. Ita
scribo. Gratia domini nostri Ie-
su Christi sit cum omnibus uo-
bis. Amen.

Missa fuit ex Athenis.

EPISTOLA PAULI
APOSTOLI AD

Timotheum. I.

ΚΕΦ ΑΛΛΙΟΝ Α΄.

C A P V T I.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ
χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν θε-
οῦ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ ἡλυ-
ρίου ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ ἐλπίδ' ἡ-
μῶν, τιμοθεῶ γνησίῳ τέκνῳ ἐν
πίστει. χάρις, εὐλογία,
ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ ἡλυ-
ρίου ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ ἡλύριου
ἡμῶν. καὶ ὡς παρεκάλεισά σε
προσμεῖναι ἐν ἐφέσῳ, πορεύομαι
νῦν εἰς μακεδονίαν, ἵνα παρα-
γγήσῃ τοῖς μὴ ἐτρόπιδι διασκα-
λῆναι, μηδὲ προσέχειν μύθοις, καὶ
γενεα-

Paulus Apostolus Iesu
Christi iuxta delegationē
dei seruatoris nostri et do-
mini Iesu Christi, qui est spes no-
stra: Timotheo germano filio in
fide, gratia, misericordia, pax et
deo patre nostro et domino Ie-
su Christo domino nostro. Quē
admodū rogavi te, ut remaneres
Ephesi, cū proficiscerer i Mac-
edoniā, ita facito: ut denūcies qui
busdā, ne diuersā sequantur do-
ctrinā, nec attendant fabulis et
genera-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

γενεαλογίας ἀπράντοις, αἵ τι
 νες συζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον
 ἢ οἰοδομίας θεοῦ πλὴν ἐπι-
 στα. τὸ δὲ τέλος ἐστὶν παραγγε-
 λίαι ὄντι, ἀγάπην ἐκκαθαράς
 καρδίας, ἢ σωφροσύνης ἀγαθῆς
 ἢ πίστιος ἀνυποκρίτου. ὧν τι-
 νες ἀστοχῆσαντες, ἐξέφρασαν
 εἰς ματαλογίαν, θέλοντες ἐ-
 ναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοῦν-
 τες ἀλέγουσι, μήτι πρὸς τίνων
 διαβεβαίωσιν. οἰδαμεν δὲ, ὅτι
 καλὸς ὁ νόμος, ἵαυτις αὐτῶν
 νομίμως χροῦν, εἰδὼς τὸτο, ὅτι
 δυνάμει νόμου οὐ κατὰ, ἀνόμοις
 ἢ ἢ ἀνυποτάκτοις, ἀσέβησι καὶ
 ἀμαρτανῶσι, ἀνοσίσοις ἢ βέλ-
 τοις, παρφαλοῖαις, ἢ μηφραλοῖ-
 αις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσε-
 νομίταις, ἀνδραπολιταῖς, φώ-
 σταῖς, ἐπιπόνοις, ἢ ἐτι ἕτερον
 τῆ ὑγιανύσθη διδασκαλίᾳ ἀν-
 τίνωσιν κατὰ τὸ ἐπαγγελίου ἐ-
 δόξης ἔμακαρίσθαι, ὅ ἐπιστώ-
 θλω ἐγώ, ἢ χάριτι ἔχω τῶ ἐνδωα-
 μώσαντί με χριστῶ ἰησοῦ τῶ κυ-
 ρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἠγάπα-
 το, διέμεν εἰς διακονίαν, τὸν
 πρότερον ἔντα βλάσφημον, καὶ
 διώπτην, ἢ ὑβριστήν, ἀλλὰ ἢ ἢ-
 κήθλω, ὅτι ἀνοῶν ἐπέισα ἐν
 ἀπιστίᾳ. ἐπαρεπλέονασε ἢ ἢ χά-
 ρις ἔκ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστιος,
 ἢ ἀγάπης, ἢ ἐν χριστῶ ἰησοῦ. πι-
 στὸς

genealogijs nunq̄ finēdis, quae
 quæstioēs præbet magis q̄ edifi-
 cationē dei, quæ est p̄ fidē. Por-
 rō finis præcepti, est charitas ex
 puro corde, et cōsciētia bona &
 fide nō simulata. A quib. q̄ a-
 berrarūt q̄dā, deslexerūt ad ua-
 niloquū, uolētes esse legis docto-
 res, nō itelligētes quæ loquūtur,
 neq̄ de quibus asseuerāt. Scimus
 aut̄ q̄ bona sit lex, si quis ealegi-
 time utatur, sciens illud, q̄ iusto
 lex non sit posita, sed iniustis et
 inobsequētib. impijs et pecca-
 toribus, irreuerentibus et prophē-
 toribus, irreuerentibus et prophē-
 toribus, patricidis et matricidis, ho-
 nicidis, scortatoribus, plagiarijs,
 rum concubitoribus, plagiarijs,
 mēdacibus, periuris, & si quod
 aliud est q̄ sanæ doctrinæ aduer-
 setur secundū euangelij gloriæ
 beati dei, quod concredidit̄ est mi-
 hi. Et gratiā habeo, qui me po-
 tentē reddidit̄ Christo Iesu do-
 mino nostro, quia fidelē me uidi-
 cavit, ponēdo in ministerium, qui
 prius eram blasphemus et perse-
 quutor et uolētus, sed et miseri-
 cordiā adeptus sum, q̄ ignorans
 fecerim per incredulitatē. Exu-
 berant aut̄ supra modū gratiā
 domū nostri cū fidē et dilectiōe,
 quæ est per Christū Iesū. Cet-
 tus sermo & dignus, quē modis
 omnibus

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνω-
 σιν ἀληθείας ἐλθῆν. εἰς γὰρ θεὸς
 εἰς καὶ μόνος θεὸς καὶ ἀνθρώ-
 πων, ἀνθρώπων καὶ χριστὸς ἰησοῦς,
 ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον πάν-
 των, τὸ μαρτύριον καί-
 ροῦς ἰσχυρῶς, εἰς ὃ ἐτιθέτω ἐγὼ λή-
 ρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν
 λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,
 διδάσκω πάντας, ἵνα ἴδωσιν ἐν πίστει,
 καὶ ἀληθείᾳ. βούλομαι οὖν
 προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν
 παντί τόπῳ, ἐπαίροντας ὅσους
 χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλο-
 γισμοῦ. ὡσαύτως καὶ τὰς γυ-
 ναῖκας ἐν κυριαστικῇ ἡσυχίᾳ,
 μετὰ φόβου, καὶ σωφροσύνης
 ἡσυχῆς ἑαυτὰς, μὴ ἐν πλεγ-
 μασι, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις,
 ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὃ
 πρέπει γυναιξί, ἐπαγγελιο-
 μέναις δεσέβειαν δι' ὀργῶν ἀ-
 γαθῶν. γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθάν-
 οῦσα ἐν τῷ λόγῳ κυριαστικῇ. γυναι-
 κὴ δὲ διδάσκων οὐκ ἐπιτρέπω,
 οὐδὲ αὐθεντῶν ἄνδρος, ἀλλ'
 εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. ἀλλὰ μὴ γὰρ
 τὸ ἐπλάσθη, ἅτα ἑνὰ, καὶ ἀ-
 δάμ οὐκ ἠπατήθη, ἢ δὲ γυνὴ ἀ-
 πατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγε-
 νε, καθίσταται δὲ διὰ αὐτὴν τιμω-
 ρονίας, ἵνα μείνωσιν ἐν πίστει
 καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σω-
 φροσύνης.

uult saluos fieri, & ad agnitio-
 nē ueritatis uenire. Unus enim
 deus, unus etiā cōciliator dei &
 hominū, homo Christus Iesus,
 qui dedit semetipsum precii red-
 demptionis pro omnibus suis, in
 testimonium temporibus suis, in
 quod positus sum ego praeco &
 apostolus. Veritatē dico in Chri-
 sto, non mentior, doctor gentium
 cum fide & ueritate. Volo igi-
 tur orare uiros in omni loco su-
 stollentes puras manus, absque
 ira & disceptatione. Confimi-
 liter & mulieres in amictu mo-
 desto, cum uerecundia & casti-
 tate ornare semetipsas, nō tor-
 tis crimibus aut auro aut margar-
 itis aut uestitu sumptuoso, sed
 quod decet mulieres, profitentes
 pietatem per opera bona. Mu-
 lier in silentio discat cum omni
 subiectione. Ceterum mulieri
 docere non permitto, neque au-
 toritatem usurpare in uiros, sed
 esse in silentio. Adam enim
 prior formatus est, deinde E-
 ua: & Adam non fuit decep-
 tus, sed mulier seducta obnoxia
 facta est transgressioni: salua
 tamen fiet per generationem li-
 berorum si manserint in fide ac
 dilectione et sanctificatione cum
 castitate.

EPIST. PAULI AD

ἐν πίστει τῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ.
 ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζω ἐλ-
 θεῖν πρός σε τάχιον. ἵνα ἢ βρα-
 βύω, ἵνα εἶδῃς πῶς δὴ ἐν οἴκῳ
 θεοῦ ἀνασφραγισαί, ἢ τις ἄτιμ
 ἐκκλησία θεοῦ ᾖ, σὺλῶς ἢ
 ἐδραῖωμα ἢ ἀληθείας, ἢ ὁμο-
 λογουμένου μέγα ὅτι τὸ τ' ἐν-
 σιθείας μυστήριον. θεὸς ἑφανέρω-
 θη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνώ-
 ματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκινύχθη
 ἰσχυροῖς, ἐπιστάθη ἐν κόσμῳ, ἀ-
 νελήθη ἐν δόξῃ.

4 Τὸ ἢ πνεῦμα ῥητῶς λέγει,
 ὅτι ἐν ὑσφῶσις λαίκοις ἀποσύ-
 στονταί τινες ἢ πίστει, προσέ-
 χοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ
 διδασκαλίαις ἀκρονοῦν, ἐν
 ὑποκρίσει ψευδολόγων ὑπεναυ-
 τυριασμένων τῶν ἰδίων σωμα-
 τισμῶν καλοῦντων γὰρ, ἀπὲ
 χεῖρας βρωμάτων, ἀ ὁ θεὸς ἐπι-
 σεις, εἰς μιτάληψιν μιτὰ ὑχα-
 ριστίας τοῖς πιστοῖς ἢ ἐπικρυψά-
 σι τῶν ἀλήθειαν, ὅτι πᾶν ὑπό-
 μαθεὶς καλῶν, ἢ οὐδὲν ἀπέβλη-
 τον, μιτὰ ὑχαριστίας λαμβανό-
 μενον. ἀγιασθήτω δὲ διὰ λόγου
 θεοῦ ἢ ἐν τῷ ξίω. ταῦτα ὑποτι-
 θέμεν τοῖς ἀδελφοῖς, καλῶς
 ἰση δίκαιος ἰση χριστῶ, ἐν ῥε-
 φόμεν τοῖς λόγοις τ' πίστει
 ἢ τ' καλῶς διδασκαλίας, ἢ πα-
 ρηγορήσασθε. τὸς ἢ βελήεις ἢ
 γραύσεις

in fide qua est in Christo Iesu.
 Hac tibi scribo, sperans fore, ut
 ueniam ad te cito. Quod si tardius
 uenero, ut noris quomodo oportet
 in domo dei uersari, quae est
 ecclesia dei uiuentis, columna et
 stabilimentum ueritatis. Et ci-
 tra controuersiam magnum est pre-
 tatis mysterium. Deus manife-
 status est in carne, iustificatus est
 in spiritu, uisus est angelis, predi-
 catus est gentibus, fides illi habita
 est in mundo, receptus est in gloria.

Spiritus autem certo loquitur, quod in
 posterioribus temporibus, desinens
 quidam a fide, attendentes spiri-
 tibus impostoribus, ac doctrinis dia-
 momorum per simulationem falsilo-
 quorum, cauterio notatam habentium
 conscientiam, prohibentium
 contrahere matrimonium, iuben-
 tium abstinere a cibis, quod deus
 creauit ad sumendum cum gra-
 tiarum actione fidelibus, et ijs
 qui cognouerunt ueritatem, quod
 quicquid creauit deus bonum sit
 et nihil reijciendum, si cum gratia
 reu actione sumatur. Satisficatur
 enim per sermonem dei, ac peccato-
 nem. De his, si comone fecerit
 fratres, bonus eris minister Iesu
 Christi, enutritus in sermonibus, si
 dei, bonaque doctrina, quam usque
 secutus es. Caeterum prophanas et
 aniles

TIMOTH. I. CAP. V.

γραῶδες μύθος κραταιῶ, γυμ-
 νασί ἡσταντῶ πρὸς ἐνσέβειαν. ἢ
 πρὸ σωματικῆ γυμνασίου πρὸς ὀ-
 λίου ἔστιν ὠφέλιμος, ἢ ἡ ἐνσέ-
 βεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἔστιν
 ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆ νῦν,
 καὶ ἅλλοις μέλλουσας. πιστὸς ὁ λόγος
 καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς
 τὸτο γὰρ καὶ ἡσπιωμένων καὶ ὀνειδισ-
 θῆναι, ἔτι ὑλπίναμεν ἐπὶ θεῷ ζῶν
 τῷ, ὅτι ἔστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώ-
 πων, μάλιστα πιστῶν. παρὰ γε-
 νηταῦτα ἢ διδασκει. μηδὲς σε
 ἐν νεότητι καταφρονεῖτω, ἀλλ-
 ἢ τύπος γίνε τῆ πιστῶν ἐν λό-
 γῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν
 πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ.
 ἢ ἐδύραμαι, πρὸς ἐχθρῶν ἀναγνώ-
 σεα, τῆ παρακλήσει, τῆ διδασ-
 καλίᾳ. μὴ ἀμίλει τῆ ἐμοὶ χα-
 ρισματῶ, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προ-
 φητείας μετὰ ἐπιθεσιῶν τῆ χει-
 ρῶν τῆ πρεσβυτερίας. ταῦτα μίλι-
 τα, ἐν τῷτοῖς ἰδοι, ἵνα σὸς ἢ προ-
 κληθῆς φανερῶ ἢ ἐν πάσι. ἐπι-
 σταντῶ ἢ τῆ διδασκαλίᾳ.
 ἐπιμνησθῆτε αὐτοῖς. τὸτο γὰρ ποιῶν,
 ἢ σταντῶν σώσεις, καὶ τὸς ἀκού-
 σίας σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς,
 ἀλλὰ παρακάλεε ὡς πατέρα,
 νεώτερος ὡς ἀδελφός πρεσβυ-
 τέρας ὡς μητέρας, νεώτερας ὡς
 ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. χάρις
 τίμα,

aniles fabulas rejice, quin potius
 exerce te metipsum ad pietatē.
 Nā corporalis exercitatio pau-
 lulum habet utilitatis: at pietas
 ad omnia utilis est, ut quæ pro-
 missiones habeat uitæ præsentis
 ac futuræ. Indubitatus sermo di-
 gnusq; qui omnib. modis appro-
 betur. Nā in hoc & laboramus
 & probris afficimur, quod spem
 fixam habeamus in deo uiuente
 qui est seruator omnium hominum
 maxime fidelium. Præcipe hæc
 & doce. Nemo tuam iuuentu-
 tem despiciat, sed esto forma fi-
 delium in sermone, in conuersa-
 tione, in dilectione, in spiritu,
 in fide, in puritate. Donec uene-
 ro attende lectioni, exhortationi,
 doctrinæ. Ne neglexeris quod
 in te est donum, quod datum est
 tibi per prophetiam cum imposi-
 tione manuum, autoritate sacer-
 dotij. Hæc exerce, in his esto,
 ut tuus profectus manifestus
 sit in omnibus. Attende tibi-
 ipsi & doctrinæ, persiste in his.
 Nam id si feceris, te ipsum ser-
 uabis, & eos qui te audierint.

Seniore ne sæuius obiurges, sed
 adhortare ut patrem: iunio-
 res, ut fratres: mulieres natu-
 gradiores, ut matres: iuniores, ut
 sorores, cū omni castitate: uiduas
 Vu ij hono-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τίμα, τὰς ἰντὼς χύρας. εἰ δέ τις
 χύρα τίνα ἢ ἱγὼνα ἔχει, μαν-
 θουήτωσαρ πρώτων τῶ ἰδίων οἴ-
 νορ ὑσιβᾶν, ἢ ἀμοιβὰς ἀποδι-
 δίνει τοῖς προγόνοις. τὸτο εἶρ
 ἔστι λαλὸν ἢ ἀποδεντὸν ἐν ὁ-
 πιον τῶ δεῦ. ἢ ἢ ἰντὼς χύρα ἡγεῖ
 μεμονωμένῃ, ἢ λαπινερ ἐπὶ τὸν
 δεῦρ, ἢ προσμελεῖ τὰς διόσι-
 σι, ἢ τὰς προσούχαις νυκτὸς ἢ
 ἡμέρας. ἢ ἢ σπαταλῶσα, βῶσα
 τίθυνηρ, ἢ ταῦτα παράγχε-
 ῖνα ἀνεπίληπτοι ὄσιρ. εἰ δέ τις
 τῶ ἰδίων ἢ μάλιστᾶ τῶ οἰκείων ἢ
 προσωῖ, τίω τίσιρ ἤρνηται, ἢ
 ἔστιρ ἀπίστου χείρω. χύρα
 καταλεγειώδω, μὴ ἔλαττορ ἐ-
 τῶρ ἐξήκοντα, γεγονῆα ἰνὸς ἀν-
 δρὸς γυνῆ, ἐρ ἄρχοις λαλοῖς
 μαρτυρουμένῃ, εἰ ἐτιμνοφόρη-
 σερ, εἰ βροδολόχησερ, εἰ ἀγίωρ
 πόδιας ἰνίφερ, εἰ δλιβομέοις
 ἐπήρθεσρ, εἰ παυτὶ βρω ἀγα-
 θῶ ἰπυκοδόθησερ. νυκτὸρας δέ
 χύρας παραιτῆ. ἐτῶ ἄρ γδ λάτᾶ
 σφλωιάσσοι τῶ χριστοῦ, γαμῆρ
 διλονσιν, ἔχουσαι ἡρῖμα, ὅτι
 τίω πρώτῳ τίσιρ ἠθέτησαν.
 ἄμα δέ ἡγεῖ ἀργαῖ μανθάνου-
 σι πῶρι βρ χέμῆναι τὰς οἰκίας.
 οὐ μόνον δέ ἀργαῖ, ἀλλὰ ἡγεῖ
 φλύαροι ἡγεῖ πῶρι βρ γοι, λαλῶ-
 σαι τὰ μὴ δειντα. βούλομαι
 δρ νυκτὸρας γαμῆρ, τιμνογονῆρ,
 οἰκοδι-

honora, quae uere uidua sint.
 Quod si qua uidua liberos aut
 nepotes habet, discant primum
 propriam domum pie tractare,
 & uicem rependere maioribus.
 Hoc enim est honestū et acceptū
 corā deo. Porro quae uere uidua
 est ac desolata, sperat in deo. &
 perseverat in obsecrationibus ac
 precationibus noctu dieq̄. Porro
 quae in delicijs uersatur, ea ui-
 uens mortua est. Et haec praeci-
 pe, ut irreprehensibiles sint. Quod
 si qua suis & maxime familia-
 ribus non prouidet, fidem abne-
 gavit, & est infidelis deterior.
 Vidua allegatur non minor au-
 nis sexaginta, quae fuerit uisus
 uiri uxor, in operibus bonis ho-
 minum testimonio comprobata.
 Si filios educauit, si fuit hospitā-
 lis, si sanctorum pedes lauit, si
 afflictis submisit manū, si in
 omni opere bono fuit assidua.
 Porro iuniores uiduas reuice:
 quum enim lasciuere coeperint ad-
 uersus Christum, nubere uolunt,
 habentes condemnationem quod
 primam fidem reiecerint. Simul
 autem et ociose discant circum-
 ire domos: imò nō solum ociose,
 uerum etiam garrula & curio-
 sa, loquentes quae non oportet.
 Volo igitur iuniores nubere, li-
 beros

TIMOTH. I. C A P. V.

εὐνοῦσάτων, μηδὲ μίαν ἀ-
 πορρίψαι διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ κλήρω
 λαοφιλίας χάριν. ἢ δὴ γὰρ τι-
 νες ὑπεβλάπησαν, ὅπισθεν ἔστα-
 τᾶ, ἢ τις πιστὸς, ἢ πιστὴ ἔχει
 χάρις, ἐπαρνήσασθαι αὐτοῖς, ἢ μὴ
 ἀπαρνήσασθαι ἢ ἐκκλησίᾳ, ἵνα τοῖς
 ἰσθῶς χάρις ἐπαρνήσῃ. οἱ λα-
 οὗτος πρὸς ἰσθῶς πρὸς βυθόφοι
 διπλῆς τιμῆς ἀξιώσασθαι, μά-
 λιστα οἱ λαοπίπνυτες ἐν λόγῳ ἢ
 διδασκαλίᾳ. λέγει γὰρ ὁ γρα-
 φῆς. βούρ ἀλοῦντα οὐ φερῶσεις.
 ἢ ἀξί. ὁ δὲ γὰρ τοῦ μισθοῦ
 αὐτοῦ, κατὰ πρὸς βυθόφον λα-
 οφιλίαν μὴ παραδέχου, κτὸς
 ἢ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων
 τὸς ἀμαρτάνωντας ἐνώπιον πάν-
 των ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ
 φόβον ἔχωσι. Διαμαρτύρομαι
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου
 ἰησοῦ χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων
 τῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυ-
 λάξῃς χωρὶς προσηματῶν, μη-
 δεὶ μὴ πειῶν κατὰ πρὸς βυθόφον.
 χάρις ταχέως μηδὲν ἐπιτίθει,
 μηδὲ κοινώσει ἀμαρτίας ἀλ-
 λοφίαις. σιαυτὸν ἀγνὸν τύ-
 γη. μνηστίτι ὑποδοπέτοι, ἀλλ'
 εἰς ὀλίγον χρόνῳ διὰ τὸν στόμα-
 χόν σου, καὶ τὰς πονηρίας σου
 ἀδυνασίας. τινῶν ἀνθρώπων αἰ-
 ἀμαρτῶν πρὸς βυθόφον εἰσι, πρὸς
 ἀγνοῦσι εἰς ἕρῃσιν, τισὶ δὲ καὶ
 ἐπὶ αὐτοῖς

beros gignere, domum admi-
 nistrare, nullam occasionem da-
 re aduersario, ut habeat maledi-
 cendi causam. Iā enim nonnul-
 la deflexerūt, sequuntur satanā.
 Quod si quis fidelis, aut si qua fi-
 delis habet uiduas suppeditet il-
 lis, & nō oneretur ecclesia: ut
 ijs quae uere uiduae sunt, suppe-
 dat. Qui bene praesunt presbyteri,
 duplici honore digni habeantur:
 maxime ij qui laborāt in sermo-
 ne et doctrina. Dicit enim scri-
 ptura: Boui triturātī nō obliga-
 bis os. Et: Dignus est operarius
 mercede sua. Aduersus presby-
 terū accusationē ne admisseris,
 nisi sub duobus aut tribus testi-
 bus. Eos qui peccāt, corā omni-
 bus argue, ut & ceteri timorem
 habeant. Obtestor in conspectu
 dei et domini Iesu Christi et ele-
 ctorū angelorū, ut haec serues si-
 ne praecipitatione iudicij, nihil
 facies iuxta propensionē animi.
 Manus cito ne cui imponas, neq̄
 cōmunices peccatis alienis. Te
 metipsū piū serua. Ne postbac
 bibas aquā, sed uino paululo ute-
 re propter stomachum tuum, &
 crebras tuas infirmitates. Quo-
 rundam hominum peccata an-
 te manifesta sunt, praecedentia
 ad iudicium, quosdam uero &
 Vn iij sub-

EPIST. PAULI AD

ἐπακολούθουσιν, ὡσαύτως καὶ τὰ
καλὰ ἔργα πρόδηλά ἐστι, καὶ
τὰ ἄλλως ἔχοντα, κρυβῶσαι οὐ
δύνανται.

6 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγῶν δόλοι
τὰς ἰδίας δισπότας πάσης τι-
μῆς ἀξίως ὑπέσθωσαν, ἵνα μὴ
τὸ ὄνομα τῆς θεῆς καὶ τῆς διδασκαλίας
βλασφημηθῇ. οἱ ἧ πιστὸς ἔχον-
τες δισπότας, μὴ καταφρονέ-
τωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ
μᾶλλον διδουλίτωσαν, ὅτι πι-
στοὶ εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ, οἱ δὲ ὑπὸ
γνώσεως ἀντιλαμβάνομενοι. ταῦ-
τα διδάσκου καὶ παρακάλει. εἴ-
τις ἐτροποδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προ-
σέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς
καὶ ὑμῶν ἰησοῦ χριστοῦ καὶ τῆ
κατ' ἐπίστασιν διδασκαλίᾳ, τε-
τύφωται, μηδὲν ἐπιτάμνηται, ἀλ-
λὰ νοσῶν περὶ συνήσεως καὶ λογο-
μαχίας. Ἐξ ὧν γίνονται ἐβόη-
σις, βλασφημίαι, ἠβόησιαι πο-
νηραὶ, παραδιαφύλαξι διεφθα-
ρμένων ἀνθρώπων τὸ νῦν, καὶ ἀπει-
σθημένων τῶν ἀληθῶν, νομι-
ζόντων περισμὸν εἶναι πῶν ἐ-
πίστασιν. ἀφίστασε ἀπὸ τῆς τοιοῦ-
του. ἔστι ἡ περισμὸς μέγας ἢ ἡ
ἐπίστασις μετὰ ἀνταρτίας. Ἐστὶν
καὶ ἐπιτάμνησις εἰς τὸν νόμον,
δύλου εἶναι οὐδὲν ἔργον τὴν
δουλίαν, ἔχοντες ἡ διαφροσῶν
καὶ σιμῶματα, τοῦτοις ἀρνη-

δυσό-

subsequuntur. Consimiliter et
bona opera ante manifesta sunt,
et ea quae secus habent occulta
ri non possunt.

Quicumque sub iugo sunt serui
suos dominos omni honore di-
gnos ducant, ne nomen dei et do-
ctrina male audiat. Qui uero fi-
deles habent dominos, ne contem-
nant, quod fratres sint, sed magis
inserviant, quod fidelis sint ac
dilecti, qui beneficentiae partici-
pes sunt. Haec doce et exhorta-
re. Si quis diuersam sequitur do-
ctrinam, et non accedit sanis ser-
monibus domini nostri Iesu Chri-
sti, et ei qui secundum pietatem est
doctrina, is inflatus est, nihil
sciens, sed insanians circa qua-
estiones ac disputationum pugnas,
ex quibus nascitur inuidia, con-
tentio, maledicentia, suspiciones
malae, superuacuae consilia-
tiones hominum mente corru-
ptorum, et quibus adempta est
ueritas, qui existimant quae-
stum esse pietatem. Seimpere
ab ijs qui eiusmodi sunt. Est au-
tem quae stus magnus, pietas
cum animo sua forte contento.
Nihil enim intulimus in mun-
dum, uidelicet nec efferre quic-
quam possumus: sed habentes ali-
menta, et quibus regamur, his con-
tenti

TIMOTH. I. C A P. VI.

ὁμοίμια, οἱ δὲ βουλόμενοι
 πλουτῆν, ἐπιπρῶσιν εἰς πει-
 ρασμὸν ἢ παγίδαν, ἢ ἐπιθυμίας
 πολλὰς ἀνοήτους ἢ βλαβέρας, αἵ
 τινες βυβίξουσιν τὸς ἀνθρώπους εἰς
 ἕλεθρον, καὶ ἀπώλειαν. ῥίζα γὰρ
 πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαρ-
 χία, ἧς τινες ἐρεγόμενοι, ἀπει-
 κλανύθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ
 ἐκ τούτων ὠφρίπεσαν ὀδύνας
 πολλὰς, σὺ δὲ ὡς ἀνθρώπος τῆς θεῆς
 ταῦτα φύγε. δίδωκε δὲ δικαιοσύ-
 νην, καὶ σέβειαν, πίστιν, ἀγάπην,
 ἐπιμονὴν, πραότητα, ἀγωνίαν
 τῶν καλῶν ἀγῶνα ἅ τινος, ἐπι-
 λαβὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἧς ἡμεῖς
 καὶ ἐκείνοι οὐκ ὁμολόγησας τίνω κα-
 λῶ ὁμολογίᾳ ἐνώπιον πολλῶν
 μαρτύρων. παραγγέλλω
 σοὶ ἐνώπιον τῆς θεῆς τῆς σωποιοῦσας
 τὰ πάντα, καὶ χειρὸς ἰησοῦ,
 καὶ μαρτυρήσαντι ἐπὶ ποντίου
 πλάτου τίνω καλῶ ὁμολογίᾳ,
 περιῶσά σοι τίνω ἰστολῶν ἄσπι-
 λον, ἀνεπίληκτον, μέχρι τῆς ἐπι-
 φανείας τῆς ἑνυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χει-
 ρῶν, ἧς καὶ τοῖς ἰσίοις δεῖξαι ἔ-
 μοι. καὶ ἐκείνῳ δυνάστεϊ,
 καὶ βασιλεῦσι τῶν βασιλευσάντων, καὶ
 ἐκείνῳ τῶν ἐνυρισάντων, ὁ μόνος
 ἡμῶν ἀθανάσιος, φῶς οὐκ ἔχων ἀ-
 κρισίτου, ὃν ἔδεον ἔδειξαι ἀνθρώ-
 πῳ, ὃ δὲ ἐν ἡμῶν δυνάτει, ὡς τιμὴ
 καὶ ἐκείνῳ αἰώνιον, ἀμήν. τοῖς

tenti erimus. Caterū qui uolunt
 diuiescere, inciđūt in tentationem
 et laqueum & cupiditates mul-
 tas, stultas, ac noxias, quæ de-
 mergunt homines in exitium &
 interiū. Siquidē radix omnium
 malorum est studiū pecuniæ,
 quam quidā dum appetunt, ab-
 errauerūt a fide, et seipsos impli-
 cauerunt doloribus multis. Tu
 uero homo dei, ista fuge: secta-
 re autem iustitiam, pietatem,
 fidem, charitatem, patientiam,
 mansuetudinem. Certa bonum
 certamen fidei: apprehende ui-
 tam æternam, ad quam & uo-
 catus es, & professus es bonam
 professionem coram multis testi-
 bus. Præcipio tibi in conspectu
 dei, qui uiuificat omnia, & Iesu
 Christi, qui testatam fecit sub
 Pontio Pilato bonam professio-
 nem, ut serues præceptum im-
 maculatum, irreprehensibilis,
 usque ad apparitionem domini
 nostri Iesu Christi: quam tem-
 poribus suis ostensurus est ille
 beatus & solus princeps, rex re-
 gnantium, & dominus domi-
 nantium, qui solus habet immor-
 talitatem, lucem habitans inac-
 cessam, quæ uidit nemo hominū,
 neq; uidere potest: cui honor &
 imperiū sempiternū, amen. His

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πλουσίους ἐν τῶν ὄντων αἰῶνι πα-
 ράγγελαι, μὴ ὑψιλοφρονεῖν, μὴ
 ὑψηλοφρονεῖν ἐπὶ πλούτῳ ἀδύλο-
 τυτι, ἀλλ' ἐν τῷ θεῷ τῷ ζῶντι τῷ
 παρέχοντι ἡμῖν πλοσίως πάντῃ
 ἕως ἀπόλαυσις, ἀγαθοφρονίᾳ, πλε-
 τὰ ἡμῶν ὄφρ' οὖς καλοῖς, ὡς μετα-
 δότες εἶναι, κοινωνοῦντες, ἀποθη-
 σαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον
 καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλά-
 βωντες τὸ αἰῶνις ζωῆς. ὡς τιμῶσαι
 τὴν παρακαταθήκην φύλαξον,
 ἐκφροσύνῃς τὰς βιβλίας κρη-
 σιμίας, καὶ ἀντιθέσεις τὴν ψευδο-
 νόμον γνώσεως, ἡμῶν ἡμῶν ἐπαγγελ-
 λόμενοι, πρὸ τῆς πίστεως ἡσέχου-
 σαυ. ἡ χάρις μετὰ σοῦ. ἀμήν.
 Ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, ἡ τις
 ἐστὶ μητρόπολις φρυγίας τῆς
 παλαιᾶς.

qui diuites sunt in praesenti secul-
 lo, praecipere ne alato sint animo,
 neque spem ponant in diuitijs in-
 certis, sed in deo uiuente, qui pro-
 bet nobis omnia affatim ad fru-
 endū, ut benefaciant, ut diuites
 sint operib. bonis, ut facile sint
 ad impartendum, libenter com-
 municantes, reconcentes sibi ip-
 sis fundamentum bonum in pos-
 siterum, ut apprehendant aeter-
 nam uitam. O Timothee depon-
 situm serua, deuitans prophanas
 uocū inanitates, & opposiuitones
 falso nominatae scientiae, quā nō
 nulli proficētes circa fide aberra-
 uerūt. Gratia sit tecū. A men.
 Missa fuit ex Laodicea, quae
 est metropolis Phrygiae
 Pacatiana.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
 ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ

Timotheum. II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ
 χριστοῦ διὰ θελήματος θε-
 οῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς
 τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, τιμωθῆν ἀγα-
 πητῶ τίνων. χάρις, εἰρήνη, ἐλπίς
 ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ
 τοῦ κυρίου ἡμῶν. χάρις ἔχω τῷ
 θεῷ, ὃ λαβὼν ἀπὸ προγόνων
 ἐν

ΣΑΡΥΤ Ι.

Paulus Apostolus Iesu
 Christi per uoluntate dei
 secundū promissionē uitae
 quae est in Christo Iesu, Timo-
 theo dilecto filio: gratia, miserie-
 cordia, pax a deo patre et Chi-
 sto Iesu domino nostro. Gratiam
 habeo deo, cui seruii a maioribus
 cum.

TIMOTH. II. CAP. I.

ἐν καθαρόῃ συνείδησει ὡς ἀδιά-
 ληπτον ἔχω πρὸς σὸ μυστήριον
 ἐν ταῖς διήσεσίν μου νυκτὸς καὶ
 ἡμέρας, ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, με-
 μνημένῳ σου τῶ δακρύου, ἵνα
 χάρας πληροθῶ, ἐπιμνησιν
 λαμπάνων ἧ ἐν σοὶ ἀνυποκρί-
 τος πίστεως, ἧ τις ἐνώησει πρῶ-
 τον ἐν τῇ μάμμη σου λωίδι, ἧ
 τῇ μητρὶ σου ἑνὴν. τίπεισμαι
 ἵτι καὶ ἐν σοί. δι' ἧν αἰτίαν ἀ-
 ναμνήσσω σε, ἀναβαπτυσθῆναι
 ἐν ἁγίῳ πνεύματι καὶ ὕδατι
 λόγου, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ
 διατῆ ἐπιθέσεως τῶ χειρῶν μου.
 ἵνα γὰρ ἴδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦ-
 μα καθαρόν, ἀλλὰ διωκτικῶς,
 καὶ ἀγάπης, καὶ σωφροτισμοῦ.
 καὶ ἧν ἵπασχωθῆς τὸ μαρτύ-
 ριον τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, μὴ ἧμῶν,
 τὴν διοκίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ συ-
 νακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κα-
 τὰ τὴν δύναμιν θεοῦ τοῦ σώσαν-
 τῶ ἡμᾶς, καὶ καθάρσεν ἡμᾶς
 ἐκ παντὸς ἐπιθέσεως καὶ
 ἐκ ἀκαθαρσίας τῶν ἔργων ἡμῶν
 ἀλλὰ καθ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ
 χάριν, πρὸς ἡμᾶς ἵνα ἡμῖν ἐν
 χροῖον αἰ-
 ῶν, φανεροθῆσιν διὰ
 τῶ ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡ-
 μῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καθάρσεν ἡ-
 μᾶς τὸν θάνατον, φω-
 τισάντων ἡμᾶς ἐκ
 πάντων ἀκαθαρσιῶν διὰ τῶ
 εὐαγγελίου, ἵνα ἡμῖν
 ἡμῶν ἐν ἡμῶν καὶ ἀπόστολος,
 καὶ

cum pura conscientia, quod citra
 ullam intermissionē faciā de te
 mentionē in precationibus meis
 noctu dieq̄, desiderās te uidere,
 memor tuarum lachrymarum: ut
 gaudio replear, ubi commonefa-
 ctus fuero eius quæ est in te non
 simulata fidei: quæ habitauit
 primum in auia tua Loide, &
 matre tua Eunice: certum
 autē scio, quod in te quoq̄. Quā
 ob causam commonefacio te, ut
 suscites donū dei, quod est in te
 per impositionē manū mearū.
 Non enim dedit nobis deus spi-
 ritū timiditatis, sed potentia ac
 dilectionis & sobrietatis. Ne
 igitur te pudeat testimoniū do-
 mini nostri, neq̄ te pudeat mei,
 qui sum uinctus illius, sed esto
 particeps afflictionū euangelij
 iuxta potentia dei: qui saluos fe-
 cit nos: et uocauit uocatione san-
 cta, non secundū opera nostra,
 sed secundū suū propositū et gra-
 tiā quæ data quidē est nobis per
 Christum Iesum ante tempora
 æterna, sed palām facta est nunc
 per apparitionem seruatoris no-
 stri Iesu Christi: qui mortem
 quidem aboleuit, uitā autē in lu-
 cē produxit ac immortalitatem,
 per euangelium in quod positus
 sum ego præco & apostolus,
 ac

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

καὶ διδάσκαλ^ο ἰδνῶν, δι' ἡμ
 αἰτίαν ταῦτα πάσχω, ἀλλ'
 οὐκ ἐπαισχύνομαι. οἶδα γὰρ, ὅ
 τι πίστεύετε, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι
 δυνατός ἐστι τὸν παρακαταθή
 κων με φυλάξαι εἰς ἐκείνῳ τὸν
 ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχει ὑγια
 νόντων λόγων, ὧν παρ' ἡμᾶς ἦκε
 σας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ, τῇ ἐν χει
 ρῶ Ἰησοῦ. τὸν καλῶν παρακα
 ταθήκων φύλαξον διὰ πνύμα
 τ^ο ἁγίου, ἵνα οὐκ ἐκείνη ἐν ἡ
 μῖν. οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπιστή
 φισάμ με πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσία
 ὧν ἐστὶ φύγελ^ο καὶ ἑρμογένης.
 Δὴν ἔλε^ο ὁ λύρι^ο τῷ ἐνησιφό
 ρου οἴκῳ, ὅτι πολλὰς με ἀνέ
 ψυξε, καὶ τὸν ἀλυσίρ μου ἐν ἐπι
 στήνῃ ἀλλὰ γενόμεν^ο ἐν ῥώ
 μη, σπευδαιότερον ἐζητήσά με, καὶ
 εὔρε. Δὴν αὐτῷ ὁ λύρι^ο ἐβήν
 ἔλε^ο παρὰ λυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ
 ἡμέρᾳ, καὶ ὅσα ἐν ἐφέσω διηκόνη
 σε, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

2 Σὺ δ' ἔρ τίνον με, ἐν δὲ αὐτῷ
 ἐν τῇ χάριτι, τῇ ἐν χειρῶ Ἰησοῦ,
 καὶ ἀψινουσας παρ' ἡμᾶς διὰ πολ
 λῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθε
 πιστοῖς ἀνθρώποις, οἱ τινες ἰνα
 νοῖ Ἰησοῦ, καὶ ἱερῶν διδάξαι.
 σὺ δ' οὐκ ἠακοπάθησεν, ὡς καλῶς
 σφρατιώτης Ἰησοῦ χειρῶ. ἔστι
 σφραγισμέν^ο ἐμπλήρη τῆς
 βίου πραγματείας, ἵνα τῷ
 σφρατο-

ac doctor gentium: quā ob cau
 sam & hæc patior, attamen
 non erubesco. Noui enim cer
 tusq; sum, quod is cui credidi,
 potens sit depositum meum cu
 stodire in illum diem. Formam
 habeto sanorum sermonum, quos
 d me audisti cum fide et chri
 tate quæ est in Christo Iesu.
 Egregiū depositum seruato per
 spiritum sanctum qui inhabitat
 in nobis. Nosti hoc, quod auer
 sati fuerint me omnes qui sunt in
 Asia, quorum est Phygelus &
 Hermogenes. Det misericor
 diam dominus. Onesiphori fa
 milie, quoniam sæpe me refo
 cillauit & de catena mea non
 erubuit: sed quam esset Roma,
 studiosius quæsiuit me, & inue
 nit. Det ei dominus, ut inueniat
 misericordiam apud dominum in
 die illo. Et in q; multis Ephe
 si ministrauerit, melius tu nosti.

Tu igitur fili mi, fortis esto
 in gratia, quæ est per Chri
 stum Iesum, & in his quæ au
 disti d me per multos testes.
 Hæc commenda fidelibus homi
 nibus, qui erunt idonei, ut abor
 quosq; doceant. Tu igitur seruas
 afflictionem, ut bonus miles Ie
 su Christi. Nemo qui militat,
 implicatur uitæ negocijs, ut ei
 qui

TIMOTH. II.

C. A. P. II.

οφρατολογήσαντι ἀρέση. ἰὰρ δε
 ἢ ἀβλή τις, ἢ σφραγισθῆ, ἰὰρ μὴ
 ταμίως ἀβλήση. τὸν λοιπὸν τὰ
 γινώσκον δὲ πρῶτον τῆ καρπῶν
 μεταλαμβάνειν. νόει ἀ λέγω,
 ἡὼν γὰρ σοι ὁ λόγος συνίστη
 ἐν πάσι. μνημόσιν, ἰησοῦν
 χριστὸν ἠγγηρ μέσον ἐν νιγῶν,
 ἐκ σπέρματος δαβὶδ, κατὰ τὸ
 ἰσαγγηλῶν μου, ἐν ᾧ ἠεροπιδῶ
 μίχαι δισμῶν, ὡς ναποῦργος.
 ἀλλ' ὁ λόγος ἔτι δεῖ δὲ δεῖσθαι.
 δὲ ἴα τὸ πάντα ὑπομένω διὰ Ἰη
 ἰαντὸς, ἵνα ἢ αὐτοὶ σωθῆσαι
 τῶν χειρῶν, ἢ ἐν χειρῶν ἰησοῦ, με
 τὰ λόγους αἰώνιον. πιστὸς ὁ λό
 γος. ἐὶ γὰρ σωαπιδάνομεν, καὶ
 ὑπόσμεν. ἐὶ ὑπομένομεν, καὶ
 σωμασιλώσομεν. ἢ ἀρνήμεθα,
 ἢ ἠὲν ἀρνήσεται ἡμᾶς. ἢ ἀπι
 στῶμεν, ἢ ἠὲν πιστὸς μένει,
 ἢ ἠρνήσεται ἑαυτὸν ὡς δόναται.
 πάντα ὑπομνήσκει, διαμαρτυ
 ρῶμεν ἐνώπιον τῆ κυρίου, μὴ
 λογομαχεῖν, ἐὶς δὲ ἀμυχρῆσιμον
 ἐπὶ καταστροφῆ τῆ ἀνοούντων.
 ταύτην διασπον σταντὸν δόκιμον
 παραστήσαι τῷ θεῷ, ὁρθοτομοῦντα
 ἀντιπαίσχωτον, ὁρθοτομοῦντα
 τὸν λόγον ἢ ἀλυθείας. τὰς ἢ
 βιβλίους λινοφωτίαις πρῶιστα
 σο. ἐπὶ πλῆθος γὰρ πρηνόφσει
 ἀσέβειαι, ἢ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γὰρ
 γρῆνα νομῶν ἔξει. ὡρ ὅστιν ἡμῶ
 ναί

qui se in militia delegit, placeat
 Quod si certet etiam aliquis, non
 coronatur, nisi legitime certave
 rit. Laborantē agricolā oportet
 primū de fructib. percipere. Co
 gita quae dico. Det enim tibi do
 minus in omnibus intellectū. Me
 mento, Iesū Christū resurrexis
 se ex mortuis, ex semine David
 secundū euangeliū meum, in quo
 malis affligor, quasi facinorosus
 usq; ad uincula. At sermo dei
 non fuit uinctus. Propterea om
 nia suffero propter electos, ut et
 ipsi salutem consequantur, quae
 est in Christo Iesu, cum gloria
 aeterna. Certus sermo. Nam si
 cōmortui sumus, & cōiuuemus,
 si sufferimus, et conregnabimus;
 si negamus, & ille negabit nos:
 si increduli sumus, ille fidelis
 manet, negare se ipsū nō potest.
 Haec admone, contestans coram
 domino ne uerborū pugnas se
 quatur, ad nullā utilitatē, ad sub
 uersionē audientū. Stude teip
 sum probatū exhibere deo, ope
 rariū non erubescendū, recte se
 cantem sermonē ueritatis. Cae
 terū prophanas uocū inanitates
 praetermitto: ad maiorē enim pro
 ficēt impietatē: et sermo illorū,
 ut cancer morbus fastionē habe
 bit, quorū de numero est Hyma

καὶ

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ναυ & φιλετος. οιτινες ωδρι
 τω ἀλήθειαν υσθρησαν, λεγον
 τες τω αναστασει ηδη γεγονε
 ναι, η αναβησσει τω τινων πι
 στω. ο μω τοι σαρως διμειλιος
 ε̄ δε̄ ε̄σθηνεν, εχωρ τω σφραγι
 δια ταυτω, εγνω νηριος τος ον
 τας αυτου, η αποστητω απο αδι
 κιας πας ο ονομαζων τ̄ ονομα
 χριστου. εν μεγαλη δε σιμια ε̄ν
 ε̄στι μονορ σικυη χρυσα η αργυ
 ρα, αλλα η ξυλινα, η εσφραγι
 να, η ᾱ μ̄ ε̄ς τιμω, ᾱ η̄ ε̄ς ᾱτι
 μιαν. ε̄αν̄ ε̄ν̄ τισ̄ ε̄κκαθερη̄σαν
 τον̄ απ̄ο̄ τ̄στων, ε̄ς̄ σικυος ε̄ς̄ τι
 μω̄ η̄ γιωσμενον, ε̄ν̄ χρυσου τω
 δεσποτι, ε̄ς̄ πᾱν̄ ε̄ργον̄ αγαθον̄
 ητοιμασμενον. τας̄ η̄ νιοδρι
 κας̄ ε̄πιθυμιας̄ φιν̄ε. διωνε̄ δε
 δινασοδωλω, ω̄στ̄ι, αγαπ̄ω,
 ε̄ρη̄ω, μετᾱ τ̄ ε̄πιναλωμενων̄
 ε̄ λωριον̄ εν̄ καρδιας̄ καρδιας.
 τας̄ η̄ μω̄ ε̄ς̄ η̄ απαιδιωτες̄ συ
 τήσεις̄ παραῑτ̄, ε̄ιδως̄, ε̄τι γρηνω
 σι μαχας̄. δεδωμ̄ η̄ λυγ̄ις̄ ε̄ δε̄
 μαχεσθαι, αλλ̄ η̄πιον̄ ε̄ναῑ προς̄
 παντας̄, διδαντιδω, αν̄ξινα
 κομ̄ εν̄ πρᾱτ̄ι, παιδιοντα
 τους̄ αντιδιατιθεμελους, μη
 ποτῑ δω̄ αῡτοις̄ ο̄ θε̄ος̄ μετανοι
 αῡ ε̄ς̄ επιγνωσιμ̄ αληθ̄εας, η̄ α
 νανη̄ψωσιμ̄ εν̄ ᾱ τ̄σ̄ διαβδου
 παγιδ̄, ε̄σ̄ωρημενοῑ εν̄ αῡ
 τ̄σ̄ ε̄ς̄ τ̄ο̄ εν̄αν̄σ̄ διλημα.

naeus & Philetus, qui circa ueri
 tatem aberrarunt dicentes, re
 surrectionem iam esse factam.
 & subuertunt quorundam fi
 dem. Solidum tamen funda
 mentum dei stat, habes signacu
 lum hoc: Nouit dominus qui sine
 sui, & discedat ab iniquitate
 omnis, qui nominat nome Christi.
 Ceterum in magna dono
 non tantum sunt uasa aurea &
 argentea, uerum etiam lignea
 ac testacea, & alia quidem in
 honorem, alia uero in contume
 liam. Si quis igitur expurgat
 seipsum ab his, erit uas in bono
 rem sanctificatum, accommo
 dum usibus domini, ad omne opus
 bonum preparatum. Iuuentiles
 autem concupiscentias fuge, se
 ctare uero iustitiam, fidem, cha
 ritate, pacem, cum his qui inno
 centiam dominum ex puro corde. Stul
 tias autem et inruditas quaestiones
 respue, sciens eas parere pug
 gnas. Porro seruum dominum esse
 portet pugnare sed placidum esse
 erga omnes propensum ad docendum,
 tolerantem malos cum mansuetudi
 ne, erudientem eos qui obdistant,
 si quando det illis deus peniten
 tiam ad agnoscendum ueritatem, et
 resipiscant e diaboli laqueo, ca
 pti ab eo ad ipsius uoluntatem.

Illud

TIMOTH. II. C A P. III.

Τὸτο ἔγινωσκε, ὅτι ἐν ὄψα
 ταις ἡμέραις ἐνοήσουσι καὶ
 χαλιποὶ, ἔσουσι γὰρ οἱ ἄνθρωποι
 φιλοντοί, φιλάργυροι, ἀλαστοί,
 τωβύφανοι, ἐλάσφημοι, γο
 νύσιρ ἀπείθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνό
 σιοι, ἀσέβητοι, ἀσπουδοί, διὰ β
 λαι, ἀκρατεῖς, ἀνύμφοι ἀφιλάγα
 ροί, προδοταί, προπηκτεῖς, πεισφω
 μένοι, φιλύδονοι μάλλον ἢ φιλό
 θειοι, ἔχοντες μόρφωσιρ ἐν σέβας
 τῷ ἰδύναμιρ αὐτῶν ἡνυμμένοι
 ἢ πᾶτες ἀποφείπε, ἐν ἴστωρ γὰρ
 αὐτοὶ οἱ ἐν δύνοντες εἰς τὰς οἰκί
 ας, καὶ ἀέχμαλωτεύοντες τὰ γυ
 ναίκαρ σισωρ, ἀμελέα ἀμάρτι
 ας, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικί
 λαις, πάντοτε μανθάνοντα, καὶ
 μέλει ποτε εἰς ἐπίγνωσιρ ἀλη
 θείας ἐλθεῖν διωάμενα, ὅν ἴβ
 πον Ἰανὴς καὶ ἰαμβρέας ἀντίστη
 σαν μωσῆ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀντί
 στάντι τῇ ἀλαθείᾳ, ἄνθρωποι
 καταφάρμενοι τὸν νοῦν, ἀλό
 γημοι πρὸ τῷ πῶσιτι, ἀλλ' ἔ
 πρὸς φωσιρ ἐπὶ πλεῖον. ἢ γὰρ
 αὐτῶν ἐν δὴ καὶ ἴσται πᾶ
 σιν, ὡς καὶ ἔ ἐκένων ἐγένετο, οὐ ἔ
 κρηνολόθηναις μὲν τῇ διδασκα
 λια, τῇ ἀγωγῇ, τῇ σπουδῇ, τῇ πί
 στει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ
 ἐπιμονῇ, ταῖς διακομαῖς, τοῖς πα
 τῶσιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν ἀντι
 στήσιν, ἐν ἰωνίῳ, ἐν ἡλύργοις, οἷοι
 διωγμῶς

Illud autē scico, quod in exire
 mis diebus instabūt tempora pe
 riculosa. Erūt enim homines sui
 amātes, auari, fastuosi, super
 bi, maledicti, parentib. immori
 geri, ingrati, impij, carentes affe
 ctu, ne scij fœderis, calūniatores,
 intemperantes, immutes, negli
 gentes honorum, proditores, præ
 cipites, inflati, uoluptatum a
 mantes potius quā amantes
 dei, habentes formam pietatis,
 sed qui uim eius abnegarint.
 Et istos auersare. Ex his enim
 sunt qui subeunt in familias, &
 captiuas ducunt mulierculas o
 neratas peccatis, quæ ducuntur
 concupiscentijs uarijs, semper
 discentes, nec unquam ad cogni
 tionem ueritatis uenire ualen
 tes. Quemadmodum autē Ian
 nes et Iambres resistebant Mo
 si, ita & hi resistunt ueritati:
 homines mente corrupti, reprobi
 circa fidem: sed non proficient
 amplius. Siquidem amentia isto
 rum euident erit omnibus, quem
 admodum & illorum fuit. Tu
 uero affectatus es doctrinam
 meam, institutionem, propositū,
 fidē, lenitatem, charitatem, pa
 tientiam, persecutiones, affli
 ctiones, quæ mihi acciderūt. An
 ticchia, Icaonij, Lystryis, quas
 per

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

διωγμῶς ἐπιπέμνεα. καὶ ἐν πάν-
 τωρ με ἐρύσατο ὁ κύριος, καὶ
 πάντες ἢ οἱ διελοντες ἐσεβῶς
 βίω ἐν χριστῷ ἰησοῦ, διωχθήσου-
 ντι. πονηροὶ ἢ ἄνθρωποι, καὶ γόη-
 τες προνόψουσι ἐπὶ τὸ χάριον
 πλανῶντες ἢ πλανώμενοι. σὺ
 δε μὲν ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώ-
 θης, εἰδὼς παρὰ τινος ἔμαθες
 καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερά γράμ-
 ματα οἴσθης, τὰ διωάμενά σε
 σοφίαι ἐς σωτηρίαν διὰ πί-
 στιως, ἃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ. πᾶσα
 γραφή θεόπνευστος, καὶ ὠφέλι-
 μος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς
 ἐλεγχον, πρὸς ἐπαυθῶσιμ,
 πρὸς παιδείαν τῆν ἐν δικαιο-
 σύνη, ἵνα ἄριστος ἢ ὁ θεὸς ἄνθρω-
 πος, πρὸς πᾶν ὄργον ἀγαθὸν
 θεωρησιμεύσῃ.

4 Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώ-
 πιον τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου ἰησοῦ
 χριστοῦ, καὶ μέλλοντος ἡγήσασθαι
 ζωντας κατὰ νεκρῶν κατὰ τῆν
 ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ τῆν βασι-
 λειαν αὐτοῦ. ἡρῶξον τὸν λό-
 γον. ἐπίσθιμι ἐνκαίρω, ἀκαί-
 ρως. ἔλεξον, ἐπιτίμησον, παρὰ
 κάλισον ἐν πάση μακροθυμίᾳ,
 καὶ διακρίῃ. ἴσθαι γὰρ ἡμερῶς, ὅτι
 ἃ ὑγιανούσης διδασκαλίας
 ἐκ ἀνέξοντι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπι-
 θυμίας τὰς ἰδίας ἐαυτοῖς ἐπι-
 σωρεύουσι διδασκαλίας, ἵνα
 ἐβλάψωσι

persecutiones sustinuerim. Et
 ex omnibus eripuit me dominus.
 Sed et omnes qui uolunt pie
 uiuere in Christo Iesu, perse-
 cutionem patientur. Porro mali
 homines et impostores proficient
 in peius, dum et in errorem ad-
 ducunt, et errant ipsi. At
 tu persistito in his que didici-
 sti, et que tibi concedita
 sunt, sciens a quo didiceris, et
 quod a puero sacras literas no-
 ueris, que te possunt erudiri
 reddere ad salutem per fidem
 que est in Christo Iesu. Om-
 nis scriptura diuinitus inspi-
 rata, et utilis ad doctrinam, ad
 redargutionem, ad correctio-
 nem, ad institutionem, que est
 in iustitia, ut integer sit dei ho-
 mo, ad omne opus bonum ap-
 paratus.

Obtestor igitur ego coram
 deo et domino Iesu Christo,
 qui iudicaturus est uiuos et mor-
 tuos in apparitione sua et in re-
 gno suo. Predica sermonem, in-
 sta tempestiue, in tempeste uo-
 gue, increpa: exhortare eam
 omni lenitate et doctrina.
 Nam erit tempus, quum sanam
 doctrinam non sustinebunt: sed
 iuxta concupiscentias suas co-
 acceruant sibi doctores, ut quibus
 prouideant

TIMOTH. II.

CAP. IIII.

ἄλλοι τὴν ἀνομίαν, ἢ ἀπὸ μὲν
 ἀλλοθίας τὴν ἀνομίαν ἀπο-
 σφραγίσουσιν, ἡδὲ ἢ τὸς μύθους ἐν
 ἀπαίσουσι. σὺ ἢ νῦν ἐν πᾶσι
 λαλοῦντες, ὄργον ποιήσου
 ἐν ἀγγελίᾳ, τὴν διακονίαν σε
 ἀποδοῦναι. ἐγὼ γὰρ ἤδη
 ἀποδομαι, ἢ ὁ λαγὸς ἂν μὲν
 ἀναλώσειε ἰφέσκει. τὸν ἀγῶνα
 τὸν λαλῶν ἠγωνίσασαι, τὸν δρό-
 μον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετή-
 ρηκα, λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ
 θάνατος. ἀποσύνυς ἔφρασαν, ὃν ἀ-
 ναλώσει μοι ὁ λύγριος ἐν ἰκάνῃ
 τῆς ἡμέρας, ὁ δίκαιος ἰεργίτης, οὐ
 μόνον ἢ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς
 ἀγαπῶσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐ-
 τῶν. σπὸς λαλοῦν ἐλθεῖν πρὸς με-
 τὰς πόλεις. δὴμας γὰρ με ἐγκατέ-
 λειπον, ἀγαπήσας τὸν νόμον αἰῶ-
 ναίου ἰσχυροῦ ἐς θεσσαλονικίαν.
 ἰσχυροῦ ἐς γαλατίαν, τίτος ἐς
 δαλματίαν, λουκᾶς ἐστὶ μόνος
 μετ' ἐμοῦ. μάρκου ἀναλαβῶν
 μετὰ σεαυτοῦ, ἔτι γὰρ μοι
 ἀναλαβῶν ἐς διακονίαν. τυχι-
 κῶν ἢ ἀπίστους ἐς ἔφεσον. τὸν
 ἰσχυρὸν, ὃν ἀπέλιπον ἐν φριά-
 τῃ παρὰ λάρπη, ὄργον μὲν φέ-
 ρει, καὶ τὰ βιβλία, μάστιγα τὰς
 μὲν ἰσχυροῦ. ἀλέξανδρος ὁ χαλ-
 κῶν, πολλὰ μοι λαλῶν ἐν ἐδέξῃ
 σου, ἀποδῶν αὐτῷ ὁ λύγριος λαλῶ-
 ντα ὄργον αὐτῷ, ὃν καὶ σὺ φυλάσσ.

pruriant aures, & à ueritate
 quidem aures auertent, ad fabu-
 las uero conuertentur. At tu
 uigilia in omnibus, obdura in
 afflictionibus: opus perage euan-
 gelistæ, ministerium tuum ad
 plenum probatum reddito. Nam
 ipse iam immolor, & tempus
 meæ resolutionis instat. Cer-
 tamen bonum decertauī, cur-
 sum consummaui, fidem ser-
 uauī. Quod superest, reposita
 est mihi iustitiæ corona, quam
 reddet mihi dominus in illo die,
 qui est iustus iudex: non so-
 lum autem mihi, sed & omni-
 bus qui diligunt aduentum ip-
 sius. Da operam ut uenias ad
 me cito: nam Demas me dereli-
 quit, amplexus præsens secu-
 lum, & profectus est Thessalo-
 nicam, Crescens in Galatiam,
 Titus in Dalmatiam, Lucas
 mecum est solus. Marcum as-
 sumptum adducito und tecū: est
 enim mihi utilis ad ministeriū.
 Porro Tychicum misi Ephe-
 sum. Penulā quā reliqui Tro-
 ade apud Carpum, quum ue-
 nies apporta, & libros, maxime
 autem membranas. Alexan-
 der faber aratius multis malis
 me affecit, reddat illi dominus iu-
 xta facta ipsius: quæ et tu caue.

ΕΡ. ΠΑΥ. ΑΔ ΤΙΜ. CΑ. ΙΙΙΙ.

λιαυ γδ ἀντίστημι τοῖς ὑμῖν
 ροῖς λόγοις, ἐν τῇ πρώτῃ με ἀ-
 πολογία οὐδέ τις μοι συμπαραγέ-
 νητο, ἀλλὰ πάντες με ἰγκατέ-
 λιπον. μὴ αὐτοῖς λογιώδη, ὃ ἢ
 λύρι & μοι παρέστη, ἢ ἐν δωά-
 μωσί μοι, ἵνα δι' ἐμὲ τὸ λύρου-
 μα πλεροφορηθῆ, ἢ ἀπόση πάν-
 τα τὰ ἔθνη, ἢ ἐρρήθην ἐν φόμα
 τῷ λέοντι & ἡγεῖ ῥύσεται με ὁ
 λύρι & ἀπὸ πάντων ὄργου πο-
 νεροῦ, ἢ σώσει εἰς τὴν βασιλεί-
 αμ αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν, ἢ ἢ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
 ἀμὴν. ἀσπασαι πρίσταν ἢ ἀνώ-
 λαν, ἡγεῖ τὸν ὄνου φέρον οἴνου.
 ὄρασ & ἰμεν ἐν κορίνθω, φέ-
 ριμον ἢ ἀπέλιπον ἐν μιλήτω
 ἀσθενῶντα. σπὸ δασον πρὸ χει-
 μῶν & ἰλθῶν. ἀσπάζεται σε ἐν
 βουλῷ, ἢ πάλιν, ἢ λίνος, ἡγεῖ
 ἰλαυδία, ἢ οἱ ἀδελφοὶ πάν-
 τες. ὁ λύρι & ἰσθὺς χεῖρὸς μετὰ
 τῶν πνεύματός σου. ἢ χάρις μετὰ
 ὑμῶν. ἀμὴν.

ἰγράφη ἀπὸ ῥώμης ἢ πρὸς τιμό-
 θιον δουτῶρα, ὅτι παρέστη παῦ-
 λῷ τῷ λαίσαρι νόρωνι
 ἐν δουτῶρου
 πάλιν.

*Veheementer enim resistit ser-
 monibus nostris. In prima de-
 fensione nemo mihi adfuit, sed
 omnes me deseruerunt. Ne il-
 lis imputetur: sed dominus mihi
 adfuit, & corroborauit me, ut
 per me praeconium expletur,
 & audirent omnes gentes, & eri-
 reptus fui ex ore leonis, & eri-
 piet me dominus ab omni fa-
 cto malo, seruabitq; in regnum
 suū caeleste, cui gloria in secula
 saeculorū, Amen. Saluta Pri-
 scam & Aquilam, & Onesi-
 phori familiam. Erastus man-
 sit Corinthi. Trophimum au-
 tem reliqui in Mileto languen-
 tem. Da operam ut uenias an-
 te hyemem. Salutat te Eubulus
 & Pudens & Linus & Clau-
 dia & fratres omnes. Domi-
 nus Iesus Christus cum spiri-
 tu tuo. Gratia uobiscum.
 Amen.*

*Scripta ē Roma ad Timotheū
 secunda, quum Paulus ite-
 rum sisteretur Cae-
 ri Neroni.*

EPISTOLA PAULI APOSTOLI AD

Ticum.

ΚΕΦ ΑΛΑΙΟΝ ᾱ.

ΠΑΥΛΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ΘΕΟΥ,
 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΙΣΤΙΝ ΙΗΛΙΚΗΝ
 ΤΩΝ ΔΕΘ, ΚΑΙ ΠΙΣΤΙΝ ΑΛΗΘΕΙΑΣ,
 ΟΙ ΚΑΤ' ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ ΕΠ' ΕΛΠΙΔΙ
 ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ, ΗΜΕ ΠΗΡΥΓΓΙΛΑΤΟ Ο
 ΑΔΕΛΦΟΣ ΔΕΙΔΟΣ ΠΡΟΣ ΧΡΟΝΩΝ ΑΙΩ-
 ΝΙΑΝ, ΕΦΑΝΕΡΩΣΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΟΙΣ ΙΔΙ-
 ΟΙΣ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΚΗΡΘΥ-
 ΜΑΤΙ, Ο ΕΠΙΤΕΘΛΩ ΕΥΘΕ ΚΑΤ' ΕΠΙ-
 ΤΑΓΗΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΥ,
 ΑΥΤΩ ΓΥΝΩΣΙΩ ΤΙΝΩ ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝ
 ΠΙΣΤΙΝ, ΧΑΡΙΣ, ΕΙΛΗ, ΚΑΙ ΕΛΠΙΣ ΑΠΟ
 ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, ΚΑΙ ΥΙΟΥ ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ. ΤΟΥ
 ΤΟΥ ΧΑΡΙΤΙ ΚΑΙ ΕΙΛΙΠΟΡ ΣΕ ΕΝ ΛΟΓΙ
 ΤΙΝΑ ΤΑ ΛΟΙΠΟΝΤΑ ΕΠΙ ΔΙΟΡΘΩ-
 ΣΕ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΣ ΚΑΤΑ ΠΟ-
 ΛΙΝ ΠΡΟΣΕΥΧΕΤΕΡΟΣ, ΩΣ ΕΓΩ ΣΟΙ
 ΔΙΕΤΑΞΑΜΕΝ. ΕΙ ΤΙΣ ΕΣΤΙΝ ΑΝΕΥ
 ΠΛΗΡΟΥΣ, ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΝΗΡ,
 ΤΙΝΑ ΕΧΩΝ ΠΙΣΤΑ, ΜΗ ΕΝ ΚΑΤΗ-
 ΡΗΤΑΙ ΑΣΩΤΙΑΣ, Ή ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΑ.
 ΔΕ ΓΔ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΝΕΥΚΛΗ-
 ΤΩΝ ΑΝΩ, ΩΣ ΘΕΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΝ, ΜΗ
 ΑΥΔΑΔΗ, ΜΗ ΕΡΓΥΙΛΟΝ, ΜΗ ΠΑ-
 ΡΕΜΟΝ, ΜΗ ΠΛΥΝΤΗ, ΜΗ ΑΙΣ-
 ΧΡΟΚΡΑΔΗ, ΑΛΛΑ ΦΙΛΕΞΗΜΟΝ, ΦΙ-
 ΛΑΓΑΘΟΝ, ΣΩΦΡΟΝΑ, ΔΙΚΑΙΟΝ,
 ΑΙΩΡΟΝ, ΕΥΚΡΑΤΗ, ΑΝΤΙΧΟΜΗΝΟΝ

CAPVT I.

PAULUS seruus dei, aposto-
 lus autē Iesu Christi, iux-
 ta fidē electorum dei &
 agnitionē ueritatis, quae est secū-
 dū pietatē in spe uitae aeternae,
 quam promisit is qui mentiri ne-
 scit, deus, ante tempora aeterna:
 patefecit autē tēporibus suis ser-
 monē suū per praedicationē, quae
 cōmissa est mihi, secundū delega-
 tionē seruatoris nostri dei: Tuo
 germano filio iuxta communē fi-
 dem, gratia, misericordia, pax &
 deo patre & domino Iesu Chri-
 sto seruatore nostro. Huius rei
 gratia reliqui te in Creta, ut
 quae desunt, pergas corrigere,
 & constituas oppidatim presby-
 teros, sicut ego tibi ordinaram.
 Si quis est inculpatus unius uxo-
 ris uir, liberos habens fideles,
 non obnoxios crimini luxus, aut
 qui non sint intractabiles. Opor-
 tet enim episcopum inculpatum
 esse, tanquam dei dispentorem,
 non praefractum, non iracundū,
 nō uinosū, nō percussorē, nō turpi-
 ter lucro deditū: sed hospitālē, bo-
 narū rerū studiosū, sobriū, iustū,
 piū, temperantē, tenacem eius

X x ij qui

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

Ἐπιταὰ τῶν διδασκῶν πῖσῶ λό-
 γου, ἵνα σωατοὶ ἢ καὶ παρανα-
 λαῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγι-
 αίνῳσῃ, καὶ τὸς ἀντιλέγοντας ἐ-
 λέγχειν. ἔσι γὰρ πολλοὶ ἀνυπό-
 τάντοι, καὶ ματασιλόγοι, καὶ φρενα-
 πάται, μάλιτα οἱ ἐν πόριτο-
 μῆσ, ὅς δὲ ἐπισημίσει, οἱ τινὸς
 ἔλους οἴνους ἀνατίπτοι, διδά-
 σκοντες ἂ μὴ δὲ ἀσχερῶς ἑβῶδες
 χάρειν. ἔπι τις ἐξ αὐτῶ, ἰδιῶ
 αὐτῶ προφήτης. ἑβῶτες ἀεὶ ψευ-
 ται, καὶ ἀκαθάρτα, γαστῶρα ἀρ-
 γαί. ἢ μαρτυρία αὐτῶ ἐστὶν ἀκα-
 θῆς. διὲν αἰτίων ἐλέγχει αὐτοὺς
 ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσι ἐν τῇ
 πίστει, μὴ προσέχοντες ἰουδαϊ-
 κῶς νόμοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώ-
 πων, ἀποσφραγίστων τῶν ἀλύ-
 θεων. πάντα μὲν καθαρά τοῖς
 καθαροῖς. τοῖς ἡμιμασμένοις
 καὶ ἀπίστοις ἔστιν καθαρόν, ἀλ-
 λά μιμῶνται αὐτῶ καὶ ὁ νόσ καὶ ἡ
 σωμαίνουσι. διὲν ὁμολογοῦσι
 εἰδέναι, τοῖς ἔργοις ἀγνῶνται,
 βλεπντοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ
 πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδό-
 κημοι.

2. Σὺ ἡ λάλει, ἀπρίπα τῇ ὑγι-
 αίνῳσῃ διδασκαλίᾳ. πρὸς βύ-
 τας, νυφαλίς εἶναι, σιμῶς, σά-
 φρονες, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ
 ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρὸς ὑγι-
 αίνουσι ὡσώτως, ἐν καταστάματι
 ἰδρα-

qui secundum doctrinam est, fi-
 delis sermonis: ut potens sit e-
 tiam exhortari per doctrinam sa-
 nam, & contradicentes conuin-
 cere. Sunt enim multi intracta-
 biles & uaniloqui & mentium
 seductores, maxime ij qui sunt
 ex circumfisione, quibus oportet
 obturare os, qui totas do-
 mos subuertunt, docentes que
 non oportet, turpis lucri gra-
 tia. Dixit quidam ex istis, pro-
 prius ipsorum propheta: Cre-
 tentes semper mendaces, mala-
 bestie, uentres pigri. Testimo-
 nium hoc, est uerum: quam
 ob causam redarguit illos se-
 ueriter, ut sani sint in fide, non
 attendentes Iudæicis fabulis,
 & præceptis hominum, auer-
 santium ueritatem. Omnia qui-
 dem pura puris. Porro polluta
 & infidelibus, nihil est pu-
 rum: sed polluta est illorum &
 mens & conscientia. Deum
 profitentur se scire, cæterum fa-
 ctis negant, quum sint abomi-
 nables, & dicto non audien-
 tes, & ad omne opus bonum
 reprobi.

Tu uero loquere quæ decet sa-
 nã doctrinã. Senes, ut sobrii sint
 graues, modesti, sani fide, chari-
 tate, patientia. Anus itidẽ, ut in
 habitis

TITVM C A P. II.

ἵδρω πρῆσ, μὴ διαβόλους, μὴ
 ἰσὺ πολλῶ δειδωμένους, ἵνα
 διδασκάλους, ἵνα σωφρονί-
 σι τὰς νίας, φιλόνηδρος ἔναι, φι-
 λήτους, σὺφρονας, ἀγνάς, οί-
 κηρὲς ἀγαθὰς, ὑποτασσόμενους
 τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι. ἵνα μὴ ὁ
 λόγος τοῦ θεοῦ βλασημῆται. τὸς
 πιστοὺς ὡσαύτως παρακάλει
 σωφρονεῖν, ὡς ἅπαντα σιαντ
 παρὲς ἡμῶν τύπου καλῶν ὄρ-
 γων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφ-
 ῆξιαν, σιμνότητά, λόγον ὑγιῶ,
 ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ θεσμοτάτας
 ἡμεῶν, μηδὲν ἔχωμεν ὡς ἰ-
 σὺν λίγαυ φαῦλον. δούλους
 ἰδίοις δεσπότηται ὑποτάσσεται
 ἵνα ὡσαύτως ἔναι, μὴ ἀν-
 τιλογησας, μὴ νοσησομένους,
 ἀλλὰ πῶσιν ὡσαύτως ἐν δεικνυ-
 μένους ἀγαθῶν, ἵνα τῶν διδασ-
 καλῶν τοῦ σωτῆρος ἡμεῶν θεοῦ
 ἡμεῶν ἐν ὡσαύτως. ἐπιφάνη
 ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σωτῆρι
 ὡσαύτως ἀνθρώποις πασι δέουσα
 ἡμεῶν, ἵνα ἀρνησάμενοι τῶν ἀ-
 σέβειαν καὶ τὰς ἡσυχίας ἐπιθυ-
 μίας, σωφρονῶν καὶ δικαίως καὶ ὡ-
 σάως ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι,
 ὡς ἡμεῶν τῶν μακαρίων
 ἡπίδια, καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ
 τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμεῶν
 ἡμεῶν, ὡς ἡμεῶν ἑαυτὸν
 ἡμεῶν, ἵνα λυτρωσῆται
 ἡμεῶν

habitu sint qui religionem de-
 ceat, non calumniatrices, nō ui-
 no multo seruientes, ut honesta
 doceant, quo possint modestas
 reddere adolescentulas, ut mari-
 tos suos diligant, ut liberos a-
 ment, ut sobriæ sint, puræ, do-
 mus custodes, bonæ, subditæ suis
 uiris, ne sermo dei male audiat.
 Adolescentes consimiliter ad-
 hortare, ut sobrii sint, per om-
 nia temetipsum præbens formã
 bonorum operum in doctrina, in-
 tegrîtatem, grauitatem, sermo-
 nem sanum, irreprehensibilẽ: ut
 is qui repugnat turbore suffundatur,
 nihil habens, quod de uobis
 dicat mali. Seruos hortare, ut
 suis dominis pareant, in omni-
 bus illis placeant, non responsa-
 tores, non suffurantes, sed fident
 omnem ostendentes bonã, ut do-
 ctrinam seruatoris nostri dei or-
 nent in omnibus. Illuxit enim
 gratia dei, salutifera omnibus
 hominibus, erudiens nos, ut ab-
 negata impietate & mundanis
 concupiscentijs, sobrie & iuste
 & pie uiuamus in præsentî se-
 culo, expectantes beatam illam
 spem & illustrationem gloriæ
 magni dei & seruatoris nostri
 Iesu Christi, qui dedit semet-
 ipsum pro nobis, ut redimeret

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ
 διαπόρευση αὐτῶ λαὸν ὁριού-
 σιων, ἰσχυρῶν διακῶν ὄργων.
 ταῦτα λέλει, καὶ παρακάλει, καὶ
 ἐλεγχέ μετὰ πάσης ἐπιταγῆς,
 μηδεὶς σε ὁριφρονέτω.

3 Υπομίμησθε αὐτὸς, ἀρχαῖς
 καὶ ἰσχυραῖς ὑποτάσσασθε, κα-
 θαρχαῖν, πρὸς τῶν ὄργων ἀγα-
 θῶν ἐπίμας εἶναι, μηδένα βλασ-
 φημῶν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιμῆς,
 πάσαν ἰσχυρῶν μελέους πρεσ-
 βυτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους.
 ἡμεῖς γὰρ ὡς καὶ ἡμεῖς ἀνάτοιοι,
 ἀπειθεῖς, πλανήμενοι, διεκλύου-
 ντες ἐπιθυμίας καὶ ἰσχυρῶν ποικί-
 λαις, ἐν ἡλικίᾳ καὶ φθόνῳ διαγόου-
 ντες, συγκατοί, μισοῦντες ἀλλή-
 λους, ὅτι διὰ ἡ κρησθήτης, καὶ ἡ φι-
 λαυθροπία ἐπιφάνη ἔσωτῆρος
 ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ὄργων ἔν
 δικαιοσύνη, ὡν ἐποίησαμεν ἡ-
 μᾶς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν ἔλεον
 ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ τὸν ἑσῶν πα-
 λιγγενθείας, καὶ ἀνακαινώσιως
 πνώματ' ἀγία οὐ ἐλεγχέμεν ἡ-
 μᾶς πλουσίως, διὰ ἰησοῦ χρι-
 στοῦ ἔσωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δι-
 καιωθῆντες τῇ ἰσχυρῶν χάριτι,
 ἐκλυρονομοί γενώμεθα, κατ' ἐλ-
 πίδια ζωῆς αἰώνιου. καὶ πρὸς ὁ λό-
 γος. ὡς ἐπὶ τούτων βούλομαι σε
 διαβεβαιώσασθαι, ἵνα φροντίσωσι
 διακῶν ὄργων προεστασθαι οἱ

nos ab omni iniquitate, et purifi-
 caret sibi ipsi populum opte-
 rum, sectatorem bonorum opte-
 rum. Hac loquere et hortare,
 et argue cum omni precipiendi
 studio. Nemo te despiciat.

Admoneto illos ut principati-
 bus ac potestatibus subditi sint, ut
 magistratibus pareant, ut ad om-
 ne opus bonum sint parati, ne de-
 quoquam maledicant, ne sint pu-
 gnaces, sed humani, omnem ex-
 hibentes mansuetudinem erga
 omnes homines. Nam eramus
 quondam et nos stulti, inobedien-
 tes, errantes, servientes desiderijs
 ac voluptatibus varijs, in mali-
 tia et invidia degentes, odiosi,
 inuicem odio prosequentes. Et
 postquam bonitas et erga homi-
 nes amor apparuit servatoris no-
 stri dei, non ex operibus quae
 sunt in iustitia, quae faciebamus
 nos, sed secundum suam misericor-
 diam salvos nos fecit per lava-
 crum regenerationis ac renova-
 tionis spiritus sancti, quae effudit
 in nos opulente, per Iesum Chri-
 stum servatorem nostrum, ut iustifi-
 cati illius gratia, haeredes effice-
 remur iuxta spem vitae aeternae.
 Indubitatus sermo. De his uo-
 lo ut confirmes, quo solliciti sint,
 ut bonis operibus praesint qui
 credi-

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ

ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ,

Philemonem.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟΝ Α

ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΙΣΜΙΟΣ ΧΕΙΣΤΟΥ
 ΙΗΣΟΥ Η ΤΙΜΟΘΕΟΣ Ο ΑΔΕΛ
 ΦΟΣ, ΦΙΛΗΜΟΝΙ ΤΩ ΑΓΑΠΗ
 ΤΩ Η ΣΩΒΡΥΩ ΗΜΩΝ, Η ΑΠΦΙΑ ΤΗ
 ΑΓΑΠΗΤΗ, Η ΑΡΧΙΠΠΩ ΤΩ ΣΥΣΤΡΑ
 ΤΙΩΤΗ ΗΜΩΝ, Η ΤΗ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΥ ΣΕ
 ΞΗΛΗΝΣΙΑ. ΧΑΡΙΣ ΗΜΙΝ Η ΕΙΡΛΟΝ
 ΑΠ' Ο ΘΕΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΗΜΩΝ, Η ΚΥΡΙΟΥ
 ΙΗΣΟΥ ΧΕΙΣΤΟΥ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ ΜΕ
 ΠΑΝΤΟΤΕ ΜΝΕΙΑΝ ΣΕ ΠΟΙΔΜΗΝ
 ΕΠΙ Τ' ΠΡΟΣΟΧΩΝ ΜΕ, ΑΝΩΝ ΣΕ
 ΠΛΩ ΑΓΑΠΩ Η ΤΩ ΤΡΙΣΙΝ ΗΝ
 ΕΧΕΙΣ ΠΡΟΣ Τ' ΚΩΡΙΟΝ ΙΗΣΟΥ, Η ΕΙΣ
 ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ, ΕΠΩΣ Η ΝΟΙ
 ΚΗΝΙΑ Τ' ΤΡΙΣΙΝ ΣΕ ΞΥΒΥΝΣ ΓΕΝΗ
 ΤΗ ΕΥΕΠΓΝΩΣΕΙ ΠΑΙΤΕΡΟΣ ΑΓΑΘΟΥ,
 Τ' ΕΝ ΗΜΙΝ ΕΙΣ ΧΕΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. ΧΑ
 ΡΙΝ ΥΔ ΕΧΟΜΕΝ ΠΟΛΛΗΝ Η ΠΑΡΑ
 ΚΛΗΣΙΝ ΕΠΙ ΤΗ ΑΓΑΠΗ ΣΕ, ΕΤΙ ΤΑ
 ΣΠΛΑΓΧΑ Τ' ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΠΙΣΑΝ
 ΤΗ ΔΙΑ ΣΕ ΑΔΕΛΦΕ. ΔΙΟ ΠΟΛΛΗΝ
 ΕΝ ΧΕΙΣΤΩ ΠΑΡΗΣΙΑΝ ΕΧΩΝ ΕΠΙ
 ΤΑΣΕΝ ΣΟΙ ΤΟ ΑΝΗΚΟΝ, ΔΙΑ ΤΩ
 ΑΓΑΠΩ ΜΑΛΛΟΝ ΠΑΡΑΝΑΛΩ,
 ΤΟΙΟΥΤΟ ΩΝ, ΩΣ ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΟΒ
 ΟΥΤΟΥ, ΝΥΩΙ Η ΜΕΔ ΔΕΙΣΜΙΟΣ ΙΗΣΟΥ
 ΧΕΙΣΤΟΥ. ΠΑΡΑΝΑΛΩ ΣΕ ΠΡΙ Τ' ΕΜΕ
 ΤΙΝΟΥ, ΟΝ ΕΓΥΝΗΣΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΕΙ
 ΣΜΟΙΣ ΜΕ, ΕΝΗΣΙΜΟΝ, Τ' ΠΟΤΙ ΣΟΙ
 ΑΧΡΗΣΤΟΝ, ΕΥΩΙ Η ΣΟΙ Η ΕΜΟΙ ΕΥ
 ΧΡΗΣΤΟΝ,

ΣΑΡΥΤ Ι.

PAULUS UNCTUS CHRISTI
 IESU ET TIMOTHEUS FR
 TER PHILEMONI DILECTO &
 COLLEGA NOSTRO, ET AP
 PHIA DILE
 CTA, ET ARCHIPPO COMILITONI NO
 STRO, & QUAE DOMI TUA EST, COE
 GATIONI: GRATIA VOBIS & PAX A
 DEO PATRE NOSTRO & DOMNO IESU
 CHRISTO. GRATIAS AGO DEO MEO,
 SEPER MENTIONE TUI FACIES I PRECIB.
 MEIS, QUAE AUDIAE TUA CHARITATEM
 ET FIDE, QUAE HABES ERGA DOMINUM
 IESUM ET ERGA OES SANCTOS, UT COM
 MUNICATIO FIDEI TUA EFFICAX SINT
 IN AGNITIONE OMNIS BONI, QUOD EST
 IN VOBIS ERGA CHRISTUM IESUM.
 GAUDIUM ENIM HABEMUS MULTUM
 ET CONSOLATIONE IN DILECTIONE TUA,
 QUOD VISCERA SANCTORUM REFUSILLAZ
 TA SUNT PER TE FRATER. QUAE PROPTER
 QUAEVIS MULTAE IN CHRISTO FIDUCIA
 HABEAM INIUNGENDI TIBI, AD QUOD
 OFFICIUM TUI ERAT: TAMEN PROPTER CHE
 RITATE POTIUS ROGO, QUAE TALIS SIM,
 NEPE PAULUS SENEX, NUNC AUTEM
 ETIAM UNCTUS IESU CHRISTI. RO
 GO AUTEM PRO FILIO MEO QUAE GENUI
 IN VINCLIS MEIS. ONESSIMO QUODAE
 TIBI UTILI, NUNC VERO TIBI & MILI
 PERUTILI, QUAE RENUSI. TU AUTEM
 EUM,

ΕΡ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ ΦΗΙΛ. Ο ΑΡ. Ι.

κρητον, ὃν ἀνίπεμψα. σὺ ἃ αὐ-
 τόν, τουτίστι, τὰ ἐμὰ σπλάγ-
 χνα προσλαβῶ, ὃν ἐγὼ ἰβουλό-
 μω πρὸς ἑμαυτὸν καταίχην,
 ἵνα ὑπὸ σου διακουῖ μοι ἐν
 τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου,
 χωρὶς δεῖξιός σου γνώμης οὐδέ μιν
 ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κα-
 τὰ ἀνάγκη τὸ ἀγαθὸν σε ἦ, ἀλ-
 λά κατὰ ἐκούσιον. τάχα γὰρ
 διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὧραν,
 ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχης, οὐκ ἐ-
 τι ὡς δούλον, ἀλλ' ὑπὲρ δού-
 λου, ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, μά-
 λιστα ἐμοί, πώσω δὲ μάλλον
 σοὶ καὶ ἐν σαρκί, καὶ ἐν κυ-
 ρίῳ; εἰ οὐκ ἐμὲ ἔχεις ἰσινωνόν,
 προσλαβῶ αὐτὸν ὡς ἐμὲ. εἰ δὲ
 τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο
 ἐμοὶ ἐλλόγει. ἐγὼ παῦλος ἔγρα-
 ψα τῇ ἐμῇ χειρὶ. ἐγὼ ἀποτίσω.
 ἵνα μὴ λέγω σοι, ἔτι καὶ σε κυ-
 ρίῳ μοι προσοφείλεις. ναὶ ἀδελ-
 φί. ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ.
 ἀνάκουσόν μου τὰ σπλάγχνα
 ἐν κυρίῳ. πεποιθὸς τῇ ὑπακοῇ
 σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς, ὅτι καὶ
 ὑπὲρ ὃ λέγω, ποιήσεις. ἀμικ δὲ
 αὐτόμασε μοι ξηρίαν. ἐλπίζω
 ἄ, ἔτι καὶ διὰ τῶν προσοβ-
 λῶν ὑμῶν χαριθῆσομαι ὑμῖν.
 ἀσπάζονται σε ἐπαφρᾶς ὁ συ-
 ναχημάτων μου ἐν χειρῶν ἰη-
 σοῦ, μαρκῶ, ἀρίσταρχῶ, δι-
 μάς,

eum, hoc est viscera mea susci-
 pe, quem ego cupiebam ad
 me retinere, ut pro te ministra-
 ret mihi in uinculis euange-
 lij, sed absque tua sententia ni-
 bil uolui facere, ne uelut ex ne-
 cessitate bonum tuum esset,
 sed spontaneum. Nam pro-
 pterea forsitan secessit ad
 tempus, ut æternum eum reci-
 peres, non iam ut seruum, sed
 supra seruum, nempe fratrem
 dilectum, maxime mihi, quan-
 to autem magis tibi & in car-
 ne & in domino? Siigitur me
 habes consortem, suscipe illum
 tanquam me. Quòd si quid læ-
 sit te, aut debet, hoc mihi im-
 putato. Ego Paulus scripsi
 mea manu. Ego dependam,
 ut ne dicam tibi, quod etiam
 te ipsum mihi insuper debes.
 Etiam frater. Ego te fruor in
 domino. Refocilla mea viscera
 in domino. Confisus de obe-
 dientia tua scripsi tibi sciens,
 quod etiam ultra quam dico fa-
 cturus sis. Simul autem etiam
 præpara mihi hospitium. Spero
 enim quod auxilio precum ue-
 strarum donabor uobis. Sa-
 lutant te Epaphras concapti-
 uus meus in Christo Iesu,
 Marcus, Aristarchus, De-
 mas,

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

μας, λυκαῖς, οἱ σωβροί μου. ἡ χάρις τῆς κυρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τῆς πνεύματος ἡμῶν. ἀμήν.

ἔγραψα ἀπὸ ῥώμης δι' ἰουλίμου θιμάτου.

mas, Lucas, adiutores mei. Gratia domini nostri Iesu Christi sit cū spiritu uestro. Amen. Missa fuit à Roma per Onesimum seruum.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΑΥΛΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙ ΑΔ
Hebraeos.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΠΟΛΥΜΟΡΩΣ ἢ ΠΟΛΥΦΡΟΠΩΣ *ἄλλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσι ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἰσχυρῶν ἡμῶν τούτων ἰδέσθαι ἡμῖν ἐν ἡμῶν, ὅν ἔθηκε κληρονομία πάντων, δι' οὗ ἢ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. ὁ δὲ ὡρ ἀπαύγασμα ἐκ δόξης, καὶ χαρακτήρ ἐκ ἰσοστάσεως αὐτοῦ, φέρων τὰ πάντα ἐν τῷ ῥήματι ἐκ δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθάριστον ποιησάμενον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ ἐκ μεγαλυνούσης, ἐν ὑψηλοῖς, τοσοῦτω κρείττω γενόμενος τῆς ἀγγελῶν, ὅση διαφορώτερον παρὰ τοὺς κληρονομήσαντες ἵνα μα. τί τι γὰρ ἔπει ποτὲ τῶν ἀγγέλων. ἦδὲ με εἶ σὺ, ἐγὼ σύμβροτον γεννησάμενος; ἢ ἄλλω. ἐγὼ ἴσομαι αὐτῷ εἰς κατορθώματα, ἢ αὐτὸς ἴσται με εἰς ἕμ. ἔτ' ἂν δι' ἄλλω ἰσοστά-*

ΚΑΡΥΤΙ.

DEUS olim multifariam, multisq; modis loquutus patribus per prophetas, extremis diebus hisce loquutus est nobis, per filium quem constituit heredem omnium, per quem etiam secula condidit: qui quum sit splendor gloriæ, & expressa imago substantiæ illius, modereturq; omnia uerbo potentia sue: per seipsum purgatione facta peccatorum nostrorum, confedit in dextera maiestatis in excelsis: tanto præstantior factus angelis, quanto excellentius præ illis sortitus est nomen. Nam cui dixit unquam angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Ac rursus: Ego ero ei pater, & ille erit mihi filius. Rursus autem quum inducit primo-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

βίβα, καὶ πᾶσα παράβασις
 ἢ παρανομία ἢ λαθεῖν ἐν ἑαυτοῖς
 ἀποδοσίαν, ὡς ἡμᾶς ἰκθου
 ξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελείσαν
 τες σατιρίας, ἢ τις ἀρχὴν λαβῶ
 σα λαλεῖσθαι διὰ τῆς κυρίου, ὑ-
 πό τῶ ἀνουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐξ-
 βασιῶν, συνειπιμαρτυροῦντος τῆ
 θεοῦ σημάσις τε καὶ τέρασι, καὶ
 ποιήσασιν δυνάμει, καὶ κινή-
 ματι ἁγίου μόρισμοῖς. κατὰ
 τὴν αὐτοῦ θέλησιν. οὐ γὰρ ἁγ-
 γέλοις ἐπέταξεν τὴν οἰκουμένην
 τὴν μέλλουσαν ὑπὲρ ἡμῶν λαλεῖ
 μέν. διημαρτύρατο δὲ περὶ τῆς,
 λέγων. τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι
 μιμησθήσεται αὐτῷ, ἢ ἕως ἀνθρώπου
 ἐπιπέσει αὐτόν. ἢ ἀπέψω-
 σαι αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέ-
 λους, δόξαν καὶ τιμὴν ἐπιφανώ-
 σαι αὐτόν, καὶ λατρίαν αὐ-
 τῷ ἐπι τὰ ἔργα τῆς χειρῶν σου.
 πάντα ἐπέταξας ὑποτάξαι
 τὸν αὐτῷ. ἐν γὰρ τῷ ὑποτά-
 ξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆ-
 κεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ
 ἔπω δρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑ-
 ποταγμένα, τὸν δὲ βραχύ τι
 παρ' ἀγγέλου ἠλαττωμένον
 βλέπομεν ἰσθῶν διὰ τὸ πάθη-
 μα τῆς θανάτου, δόξαν καὶ τιμὴν ἐπι-
 φανώμενον, ὅπως χάριτι θεοῦ
 ὑπὲρ πάντων γνώσῃ θάνατον.
 ἔπειτα γὰρ αὐτῷ, δι' ὅρα τὰ πάν-
 τα, καὶ

firmus, & omnis transgressio
 & inobedientia iustam premij
 reparationem accepit, quomo-
 do nos effugiemus, si tantam ne-
 glexerimus salutem? quae cum
 primum enarrari coeperit per
 ipsum dominum, ab ijs qui au-
 dierant, in nos confirmata fuit,
 attestante deo & signis &
 prodigijs simul, varijsq; vir-
 tutibus & spiritus sancti distri-
 butionibus iuxta ipsius volun-
 tatem. Non enim futurum, de quo
 loquimur. Testatus est autem
 alicubi quidam dicens. Quid est
 homo quod memor es eius, aut
 filius hominis quod misis illi?
 Fecisti enim paulisper in inferio-
 rem angelis, gloria & honore co-
 ronasticum, & constituisti eum
 super opera manuum tuarum.
 Omnia subiecisti sub pedibus
 eius. In hoc enim quod ei subie-
 cit omnia, nihil omisit illi non
 subiectum. At nondum uide-
 mus illi omnia esse subiecta.
 Eum uero qui paulisper in inferio-
 rum fuerat angelos, cerni-
 mus Iesum, propter cruciatum
 mortis, gloria & honore corona-
 tum, ut per gratiam dei pro om-
 ni gustaret mortem. Decebat e-
 nim cum propter quem sunt om-
 nia

HEBRÆOS. C A P. III.

τα, η̄ δῑ τὰ πάντα, πολλοὺς
 ἵους εἰς δόξαν ἀγαθόντα, ἢ ἀρ-
 χυγόντων σωτηρίας αὐτῶν, διὰ
 παθῶν τειλεῖσθαι. ὅτι γὰρ
 ἀγιάσωμ ἡμεῖς οἱ ἀγιασθέντες ἐξ
 ἰνὸς πάντων. δῑ ἡμ̄ αἰτία οὐκ
 ἐπὶ σὺν ἡμ̄ ἀδελφῶν αὐτῶν κα-
 λῶν, λίγωμ. ἀπαγγεῖλω τὸ ὄνο-
 μά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ
 κλησίας ὑμῶν. καὶ πάλιν
 ἐγὼ ἴσομαι πεισθῶς ἐπ' αὐτῶν.
 καὶ πάλιν. ἰδὲ ἐγὼ ἢ τὰ παιδία
 ἢ μοι ἰδὼν ἐν ὁδοῖς. ἐπὶ δὲ τὰ
 παιδία λινοινώθητε σαρκὸς ἢ
 αἵματι, καὶ αὐτοὺς παραπλη-
 σίως μετίσχητε αὐτῶν, ἵνα διὰ
 τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ
 ἡμῶν ἔχοντα τὸ θάνατον, τῆ-
 ριστὶ τὸ διάβολον, καὶ ἀπαλλά-
 ξῇ τοὺς ἴσοι φόβῳ θανάτου δια-
 παντὸς τὸ ἴδιον ἡγοχοῦ ἡσσαν δευ-
 λείας. ἢ γὰρ δὲ πῶς ἀγγέλωμ ἐπι-
 λαμβάνει, ἀλλὰ σπέρματι
 ἀβραάμ ἐπιλαμβάνει. ἵθιμ ὡ-
 φάτε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελ-
 φοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἰλέμωμ
 ἡμῶν καὶ πρὸς ἀρχιερεῖς τὰ
 πρὸς τὸ θεόν, ἵς τὸ ἰλάσκεισθαι
 τὰς ἀμαρτίας τὸ λαόν. ἐν ᾧ γὰρ
 οἱ πορθεῖν αὐτοὺς πειρασθῆς, δι-
 νάται τοῖς περασσομένοις βοη-
 θῆσαι.

nia & per quem sunt omnia, ut
 multis filiis in gloriam addu-
 ctis, principem salutis illorum
 per afflictiones perfectum redde-
 ret. Quandoquidem et qui san-
 ctificat et qui sanctificantur, ex
 uno sunt omnes. Quam ob cau-
 sam non erubescit fratres illos
 uocare, dicens: Annūciabo no-
 men tuū fratribus meis, in me-
 dio ecclesie laudabo te. Et rur-
 sum: Ego ero fidens in illo. Et
 iterum: Ecce ego & pueri quos
 mihi dedit deus. Postea quidm
 igitur pueri commercium habent
 cum carne & sanguine, et ipse
 similiter particeps factus est co-
 rundem, ut per mortem aboleret
 eum qui mortis habebat impe-
 rium, hoc est diabolus, & libe-
 ros redderet eos, quicumq; metu
 mortis per omnem uitā obnoxij
 erāt seruituti. nō enim uidelicet
 angelos assumit, sed semen A-
 brahæ assumit. Vnde debuit per
 omnia fratrib. similis reddi, ut
 misericors esset & fidelis pon-
 tifex, in his quæ apud deū foret
 agenda, ad expiandum peccata
 populi. Nam ex hoc quod ipsi
 contigit tentatum esse, potest &
 ijs qui tentantur succurrere.

Vnde fratres sancti, uoca-³
 tionis celestis particeps, consi-
 derate

ὅθεν ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσι-
 με ἰπουραῖς μετῶχοι, καὶ ἀνοή-
 σατι

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ Α Δ

σατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιε
 ρία ἢ ὁμολογίας ἡμῶν χειρὸν
 ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαν
 τι αὐτὸν, ὡς καὶ μωσῆς ἐν ἔλω
 τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλάσων· ἢ δὲ
 ξὺς οὐτ· παρὰ μωσῶν ἕξιν
 καδ' ὅσον πλάσωνα τιμῶν ἔχει
 τοῦ οἴνου ὁ κατασκευάσας αὐ
 τόν. πᾶς ἢ οἶκ· κατασκευά
 ζεται ὑπό τιν· ὁ δὲ τὰ πάντα
 κατασκευάσας θεός. καὶ μω
 σῆς μὲν πιστὸς ἐν ἔλω τῷ οἴκῳ
 αὐτ· ὡς θράπων, εἰς μαρτύριον
 τῶν λαλιδυσσομένων. χριστὸς ἢ
 ὡς ἕδς ἐπὶ τὸν οἶνον αὐτοῦ, οὐ
 οἶκ· ὁ μὲν ἡμῖς, ἵαρ πρὶ πῶ
 παρρησίαν, καὶ τὸ λαύχημα τ
 ἐλπιδ·, μέχρι τέλους βιβλί
 αιν κατασχῶμεν. διὸ καθὼς λέ
 γει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμε
 ρον ἵαρ ἢ φωνῆς αὐτοῦ ἀκού
 σαι, μὴ σκληρύνητε τὰς καρ
 δίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπι
 πρασμῷ, κατὰ πῶ ὑμῶν τοῦ
 πειρασμῷ ἐν τῇ ὀργῇ, οὐ ἐπέ
 ρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν,
 ἐδοκίμασάν με, καὶ ἔδον τὰ
 ὄργα με ταραζάνοντα ἐτη. διὸ
 προσέχθησα τῇ γενεῇ ἐκείνῃ. καὶ
 ἔπει, ἀπὸ πλανῶντῃ τῇ καρδίᾳ,
 αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδὸς
 μου, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ
 ἀσελεύσονται ἕς πῶ κατὰ πᾶν
 σίρ μου. βλέπετε ἀδελφοί, μή

πιτι

derate apostolū & pontificē con
 fessionis nostrae Christi Iesum,
 quod fidelis sit ei qui ipsum con
 stituit, quemadmodū Moses in
 tota domo ipsius. Tanto namq̄
 maiore gloria q̄ Moses, hic di
 gnus est habitus, quāto maiorem
 habet honorē is qui cōstruxit do
 mū q̄ ipsa domus. Omnis enim
 domus cōstruitur ab aliquo. Por
 τὸ qui cōdidit oīa, deus est. Et
 Moses quidē fideles fuit in tota
 domo illius ueluti minister, in te
 stimoniū eorum quae post dicen
 da erant. At Christus tanquā
 filius administravit domū ipsius,
 cuius domus sumus nos, si fidu
 ciam & gloriationem sp̄i, ad fi
 nem usq̄ firmā tenuerimus. Qua
 propter sicut dicit spiritus ille
 sanctus: Hodie si uocē eius au
 dieritis, ne obduretis corda ue
 stra, sicut in exacerbatione in
 die tērationis in deserto, ubi ten
 tauerunt me patres uestri, proba
 uerunt me, & uiderunt opera
 mea quadraginta annis. Qua
 propter in sensus eram genera
 tioni illi, & dicebam: Semper
 errant corde, ipsi uero non co
 gnouerunt uias meas, sicut iu
 rauerunt in ira mea, si ingressuri
 sunt in requiem meam. Videte
 fratres, ne quando sit in ul
 to ue

HEBRÆOS C Λ Ρ. IIII.

ποτέ ἴσται ἐν τινὶ ἡμῶν λαο-
 δία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀ-
 ποστῶναι ἀπὸ θεοῦ ἴσονται, ἀλλ'
 ἀπαρνοκαλεῖτε ἑαυτοὺς λαοὺς
 ἡμετέροις ἡμέτερον ἀχρις οὗ τὸ σῶ-
 ματον ἡμετέροις, ἵνα μὴ σκλη-
 ρωθῆ τις ἐξ ἡμῶν ἀπάτη ἢ ἀ-
 μαρτίας. μίτοχοι γὰρ γεγόναμεν
 τοῦ χριστοῦ, ἵνα μὴ πῶς ἀρχὴν
 ἢ καταστάσιως, μέχρι τέλους θε-
 λαιῶν κατασχῶμεν, ἐν τῷ λέγε-
 ῖν, σῶματον ἡμῶν ἢ φωνῆς αὐ-
 τοῦ ἀκούσκει, μὴ σκληρύνετε
 τὰς καρδίας ἡμῶν, ὡς ἐν τῷ πα-
 ρακινερασμῷ. τινὲς γὰρ ἀκούσαν-
 τὸς παρεπίκρασαν, ἀλλ' ὁ πάν-
 τὸς οἱ ἐβελδῶντο ἐξ ἀγύπτου
 διὰ μωσέως. τίσι δὲ προσώχ-
 θισι τὸς σαράβωντα ἔτε; οὐχὶ
 τοῖς ἀμαρτίσασιν; ὡν τὰ κῶ-
 λα ἐπὸς ἐν τῇ ὄρῳ, τίσι δὲ
 ἡμοσι, μὴ εἰσελεύσκειται ἵς πῶς
 κατάπανσιμ αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
 ἐπαδύσασιν; καὶ βλίπομεν, ὅτι
 ἡν ἡδυνώθησαν εἰσελθῶν δι-
 ἀπιστιαν.

φοβηθῶμεν οὖν, μὴ ποτε
 καταλαπομένης ἐπαγγελίας
 εἰσελθῶν εἰς πῶς κατάπανσιμ
 αὐτοῦ, δεηθῆ τις ἐξ ἡμῶν ὑστερη-
 κῆναι. καὶ γὰρ ὁμοίως ἐγγελοσ-
 μένοι, κατὰ πρὸς ἀνῆνοι, ἀλλ'
 ἐκώφελοσιν ὁ λόγος ἢ ἀνοῦς
 ἡμῶν, μὴ συγκεκραμένῳ τῇ
 πίστι

io uestrum cor prauium, obno-
 xium incredulitati, ut desiscat
 a deo uiuente, sed exhortemini
 uos inuicem quotidie, quoad ap-
 pellatur dies hodiernus, ne quis
 ex uobis indueretur seductione
 peccati. Christi participes fa-
 cti sumus, si sanè initium sub-
 stantiae, usque ad finem fir-
 mum tenuerimus. In hoc quod
 dicitur, Hodie si uocem eius au-
 dieritis, ne obduretis corda ue-
 stra sicut in exacerbatione.
 Nam quidam quum audissent,
 exacerbauerunt: at non om-
 nes qui profecti fuerant ex Ae-
 gypto per Moysen. Quibus autē
 infensus fuit quadraginta an-
 nis? Nonne ihs qui peccaue-
 rant? quorum membra concide-
 runt in deserto? Quibus autem
 iurauit, non ingressuros in re-
 quietem suam, nisi ihs qui non
 obdierant? Et uidemus quod
 non potuerint ingredi propter
 incredulitatem.

Metuamus igitur ne quan- 4.
 do derelicta promissione intro-
 cundi in requiem eius, uideatur
 aliquis ex uobis fuisse frustra-
 tus. Etenim nobis annuncia-
 tum est, quemadmodum et il-
 lis. At nō profuit illis audisse
 sermonem quod is non esset cum
 fide

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

τίς γα τοῖς ἀκούσασιν. ἐσθρὸς
 μεθὰ γὰρ εἰς τὴν κατὰπαυσιν
 οἱ πιστεύσαντες, καθὼς ἐρρηξεν
 ὡς ὁμοσα ἐν τῇ ὄργῃ μου, εἰ ἴσῃ
 λυθούσης εἰς τὴν κατὰπαυσιν
 μου, καὶ τοὶ τῶν ὄργων ἀπὸ κατα
 βολῆς κόσμου γεννηθέντων. ἔρρη
 κεν γὰρ που πρὸς τὴν ἐβδόμην ἡ
 τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδόμης ἀπὸ πάν
 των ὄργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ
 πάλιν. εἰσελεύσονται εἰς τὴν κα
 τὰπαυσιν μου. ἵνα οὐκ ἀπολεί
 πται τις εἰσελθῆναι εἰς αὐτὴν
 καὶ οἱ πρότερον ὑαγγελισθέν
 τος, οὐκ εἰσῆλθον διὰ ἀπίθειαν,
 πάλιν τινὰ ὄριζει ἡμέρας σή
 μβρον ἐν λαβίᾳ λέγων, μετὰ
 τοσοῦτον χρόνον καθὼς ἔρρηκ
 τή. σήμβρον ἵνα τὴν φωνῆς αὐτοῦ
 ἀκούσῃτε, μὴ σκληρύνετε τὰς
 καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἠγ
 σοῦς κατὰπαυσιν, οὐκ ἂν πρὸ
 ἄλλου ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέ
 ρας. ἀρὰ ἀπολείπει τὴν σαββατισ
 μὸς τῷ λαῷ τῷ θεῷ. ὁ γὰρ ἡσυχῶν
 εἰς τὴν κατὰπαυσιν αὐτῆς, καὶ
 αὐτὸς κατὰπαυσιν ἀπὸ τῶν ὄργ
 ων αὐτοῦ, ὡς πρὸ ἀπὸ τῶν ἰδίων
 ὁ θεός. σπουδάζω μὲν ἔν ἐισελ
 θῆναι εἰς κένω τὴν κατὰπαυ
 σιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑπο
 δέγματι πῶσιν τὴν ἀπίθειαν.
 ἴσῃ γὰρ ὁ λόγος τῷ θεῷ, καὶ ἐν βρῆς
 καὶ

fide coniunctus ihs qui audierat;
 Introimus enim requiem nos
 qui credidimus, quemadmodum
 dixit: Sicut iuravi in ira mea,
 si ingressuri sine in requiem
 meam, licet operibus d iactis
 fundamentis mundi perfectis.
 Dixit enim quodam in loco de
 septimo die sic: Et requieuit
 deus die septimo ab omnibus
 operibus suis. Et in hoc iur
 sum: Si introibunt in requiem
 meam. Postea quoniam igitur
 illud reliquum est, aliquos in
 troire in eam & quibus prius
 annuntiatum fuit, non introie
 runt propter incredulitatem:
 rursus quendam praefinit diem,
 hodie, in David dicens, post
 tantum temporis, quemadmo
 dum dictum est: Hodie si uo
 cem eius audieritis, ne obdu
 retis corda uestra. Nam si eis
 Iesus requie praestitisset, nequa
 quam de alio posthac dicit loqui
 tus fuisset. Itaque relinquatur sab
 baticismus populo dei: Nam qui
 ingressus est in requiem illius,
 et ipse requieuit ab operibus suis,
 quemadmodum d suis deus, Stu
 deamus igitur ingredi in illam
 requiem, ne quis eodem concii
 dat incredulitatis exemplo. Vi
 uus est enim sermo dei et efficax
 & pene

ἡ τομὴ τῆς ψυχῆς ὡς ἡ πᾶσα καρδιά
 χαρᾶν διέσπασον, καὶ διενού-
 μεν ἄχρι μερισμῶ ψυχῆς τε
 καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μου-
 λῶν καὶ λιριτικῶς ἐννοήσεων καὶ
 ἐννοῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἐστὶ κτί-
 σις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. πάν-
 τα ἵνα γινώσκῃς καὶ τετραχυλισμὸν
 τῆς ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ πρὸς ὅμ-
 ῆμιν ὁ λόγος. ἔχοντες οὖν ἀρ-
 χιερεῖα μέγαν διελθυσθέντα τῆς
 ἐργασίας ἰησοῦ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ
 καταπέμψεν ἢ ὁμοιοτάτους. ὃ γὰρ
 ἔχοντες ἀρχιερεῖα μὴ δυνάμενον
 συγκαθῆσαι ταῖς ἀδυναμίαις ἡ-
 μῶν, πειρασθέντων ἡμῶν πᾶν-
 ταν κατ' ὁμοιοτάτους χωρὶς ἁμαρ-
 τίας, προσερχόμεθα οὖν μετὰ
 παρρησίας τῷ θρόνῳ ἢ χάρι-
 τος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χά-
 ριν ἠρωμένων εἰς εὐκαιρον βοή-
 θειαν.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώ-
 πων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀν-
 ἰψῶν λαβίσταται πρὸς τὸν
 θεόν, ἵνα προσφέρει δυνάμιτι καὶ
 δυνάμει ἁμαρτιῶν, μερισ-
 τὰ δὲ δυνάμενος τοῖς ἀγνοῶ-
 σι καὶ πλανημένοις, ἵνα ἡ αὐ-
 τῶν πόρνηται ἀδυνασίαν. καὶ
 διὰ ταῦτ' ὀφείλα, λαθῶς πε-
 ριστοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυ-
 τῶν προσφέρει ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.
 ἢ οὐχ ἑαυτῶν τις λαμβάνει τιμὴν,

et penetrantior quouis gladio
 utriusq; incidente, ac perungens
 usq; ad diuisionem animæ simul
 ac spiritus, compagumq; et me-
 dullarum, et discretor cogitatio-
 num et intentionum cordis, nec
 est ulla creatura quæ non mani-
 festa sit in conspectu illius. Sed
 omnia nuda et resupinata ocu-
 lis eius, ad quem nobis est ser-
 mo. Habentes igitur pontificem
 magnū qui penetravit cælos Ie-
 sum filium dei, teneamus pro-
 fessionem. Non enim habemus
 pontificem qui non possit affici
 sensu infirmitatū nostrarum sed
 tentatum per omnia iuxta simi-
 litudinem absq; peccato. Ac-
 cedamus igitur cum fiducia ad
 thronū gratiæ, ut consequamur
 misericordiam, et gratiam inue-
 niamus ad opportunū auxilium.

Nam omnis pontifex qui
 ex hominibus assumitur, pro
 hominibus constituitur in his
 quæ apud deū aguntur, ut offe-
 rat donaria et uictimas pro pec-
 catis, quid placabilis esse possit
 ignorantibus et errantibus, quan-
 doquidē et ipse circumdatus est in-
 firmitate. Et propter hanc de-
 bet, quemadmodum pro populo,
 ita et pro seipso immolare pro
 peccatis. Nemo sibi ipsi usurpat
 honorem,

EPIST. PAULI AD

τιμὴν, ἀλλὰ ὁ λαλῶμενος ἐπὶ
 τοῦ θεοῦ, λαλάει ἢ δὲ ἀσπύρ. οὐ-
 τως ἢ ὁ χειρὸς ἀχίαντὸν ἰδο-
 ξασι γρηθλῶσι ἀρχιερέα, ἀλλ'
 ὁ λαλῶσας πρὸς αὐτὸν. ἦός μὲν
 εἶσὺ ἐγὼ σήμερον γηγίννηκά σε.
 λαδάς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει. σὺ
 ἰσχυρὸς εἶς τὸν αἰῶνα λατὰ πλὴν
 τάξι μιλχισεδὲν. ὅς ἐν ταῖς
 ἡμέραις αὐτοῦ σαρκὸς αὐτοῦ, λῶ-
 σεις τὴν καὶ ἰκτιρίας πρὸς τὸν
 ἀνάμνηρον σόσειν αὐτὸν ἐν θα-
 νάτου μετὰ ἡραυγῆς ἰσχυρᾶς
 καὶ δαυγῶν προσσεύχας, καὶ
 ἑστανουδάς ἀπὸ αὐτοῦ λαλῶσας,
 καὶ πρὸ ὧν ἦός, ἡμαθὲν ἀφ'
 ὧν ἐπαθε πλὴν ὑπανόλι, καὶ τε-
 λαωδάς ἐγίνετο τῆς ὑπανόλι-
 σισιν αὐτῶ πᾶσι, αἰτ. ὁ σω-
 τηρίας αἰωνίου, προσεγοροῦδάς
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερέως λατὰ
 πλὴν τάξι μιλχισεδὲν. πρὶ οὗ
 πολὺς ἡμῶν ὁ λόγος ἢ δισυρ-
 μῶνδὲν λέγει, ἐπεὶ ὑμεῖς γι-
 γνάτε τῆς ἀκοαῖς. καὶ πρὸ ὧν
 λουτῆς εἶναι διδάσκοντες διὰ
 τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχει-
 τε τοῦ διδάσκον ὑμᾶς τίνα τὰ
 στοιχεῖα αὐτῶ ἀρχῆς τῶν λόγιων
 τοῦ θεοῦ, καὶ γιγνάτε χρεῖαν
 ἔχοντες γάλακτι καὶ οὐ σι-
 γῆς ἡραυγῆς. πᾶς πρὸ μετήκων
 γάλακτι, ἀπειρὸς λόγου δι-
 λαωσῶν, ὑπὲρ γὰρ ἔστι.
 τιλῶν

honorem, sed qui uocatur etiam
 deo. quemadmodum et Aaron.
 Ita et Christus non semetipsum
 glorificauit, ut fieret pontifex,
 sed is qui dixerat illi: Filius
 meus es tu, ego hodie genui te.
 Sicut et alibi dicit: Tu es sa-
 cerdos in aeternum secundum or-
 dinem Melchisedec. Qui in die-
 bus carnis suae quum & precatio-
 nes et supplicationes apud illum
 qui poterat ipsum a morte ser-
 uare, cum clamore ualido & la-
 chrymis obuulisset, & exaudi-
 tus esset pro reuerentia, tamen si-
 filius erit, tamen didicit ex his
 qui passus est, obedientiam, ac
 perfectus redditus, omnibus qui
 sibi obediunt fuit causa salu-
 tatis aeternae, cognomatus a
 deo pontifex secundum ordina-
 tionem Melchisedec. de quo no-
 bis multa forent dicenda, ea quae
 difficilia explicatu, quandoquie-
 dem segnes facti estis auribus.
 Etenim quum debeatis pro tem-
 poris ratione doctores esse, tur-
 sum opus habetis, ut doceamus
 uos quae sint elementa initiij e-
 loquutorum dei: facti quae estis hi-
 quibus lacte sit opus, & non
 solido cibo. Nam quisquis lac-
 tis est particeps, is rudis est set-
 monis iustitiae infans enim est.

Porto

HEBRÆOS. CAP. VI.

πυλίων δι' ἑστὴν ἢ σιγῆν ἀφορῶν,
 τὴν διὰ πλὴν ἕξιν τὰ ἀειδιη-
 ρια γυμνασμεθῶν ἰχόντων
 πρὸς διάκρισιν ἑαυτοῦ τε καὶ
 ἑταίρου.

Διὸ ἀφ' ἑνὸς τὸν αὐτὸν ἀρχῆς
 τοῦ χειροῦ λόγον, ἰδί πλὴν τι-
 λοῦντα φερόμεθα, μὴ πάλιν
 δι' ἡμεῖς λατρεῖν βαλλόμενοι με-
 τὰ τὰς ἀπὸ νεκρῶν ὄρων, καὶ
 πιστῶς ἰδί θεῷ, βαπτισμῶν
 διδαχῆς, ἐπιθροῦν τε χειρῶν
 ἐπιστάσιως τε νεκρῶν, καὶ κρι-
 μῶν αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιῶ-
 μεν, ἵνα πρὸς ἐπιφύσει ὁ θεός.
 ἰδόντων γὰρ τοὺς ἀπαξ φωτι-
 σθέντας, γουσαμεθῶν τε τῆς
 ἀρχῆς τῆς ἰπουραγίου, καὶ
 μετέχουσ γνηθέντας πνεύμα-
 τος ἁγίου, καὶ ἑαυτοὺς γουσα-
 μεθῶν θεοῦ ῥῆμα, ἀνωμέ-
 η μὴ λοντὸ αἰῶν, καὶ πα-
 ρασιόντας, πάλιν ἀνακαινι-
 ζομένους μετάνοιαν, ἀνοσταυ-
 ροῦντας ἑαυτοῖς τὸν ὄνον τῆς θεῶ,
 καὶ παραδειγματίζοντας. γὰρ
 γὰρ, ἢ ποιῶσα τὸν ἐπ' αὐτῆς
 πηλλάνις ὁχόμενον ἕτερον, καὶ
 ἰπουρα βολάνη ἕτερον ἐκ-
 νη, δι' οὗ καὶ γινοῦται, με-
 ταμέθενα ἑλογίας ἀπὸ τοῦ
 θεοῦ ἐπιφύσει ἢ ἀκάνθας, καὶ φρι-
 βήλους, ἀλόγιμα, καὶ κατὰ τὸν
 ἕξιν, ἢ τὸ τέλος ἢ καὶ οὐκ.

πρὸς ἑμ-

Porro perfectorum est solidus
 cibus, nempe horum qui propter
 assuetudinem, sensus habent
 exercitatos ad discretionem bo-
 ni pariter ac mali.

Quapropter omisso qui in
 Christo rudis inchoat, sermo-
 ne, ad perfectionē seramur, non
 rursum fundamentum iacientes
 pœnitentiæ ab operibus mortuis,
 et fidei in deum, baptismatum,
 doctrinæ, ac manuum impositio-
 nis, & resurrectionis mortuo-
 rum, & iudicij æterni. Atq; id
 faciemus, siquidem permiserit
 deus. Nam fieri non potest, ut
 qui semel fuerint illuminati, quæ
 stauerintq; donum cœlestæ, &
 participes facti fuerint spiritus
 sancti, gustauerintq; bonum dei
 uerbum, ac uirtutes futuræ secu-
 culi, si prolabantur, deuo re-
 nouentur per pœnitentiã, ab in-
 tegro crucifigentes sibimetipsis
 filium dei, & ludibrio exponen-
 tes. Siquidem terra quæ im-
 brem sæpius in se uenientem
 combiberit, & progenuerit her-
 bam accommodã eis, opes a quo-
 rum et colitur, recipit benedictio-
 nem à deo. At quæ produxerit
 spinas et tribulos, reproba est,
 & maledictioni confini, cuius
 exitus huc extēdit ut exuratur.

Yy ij Cæcatur

EPIST.

PAVLI AD

περισομειν ἢ πρὸς ὑμῶν ἀγα-
 πητοί, τὰ κρείττονα ὑπέχόμενα
 σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦ-
 μεν. οὐ γὰρ ἀλλοῦ ὁ θεὸς ἐπι-
 λαθεῖται τὰ ἔργον ὑμῶν, καὶ
 τὸ ἰσχύον ἢ ἀγάπης, ἢ ἐν ἀγάπῃ
 αὐτὸ εἰς τὸ ἵνα αὐτοῦ, διακονή-
 σαντοῦ τοῖς ἁγίοις, καὶ δια-
 κονοῦντες. Ἐπιθυμοῦμεν ἢ ἵνα-
 σον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐν Λαίνῳ.
 Διασπουδῶν πρὸς τὴν πλη-
 ροροσίαν ἢ ἐλπιδῶν ἄχρι τί-
 λους, ἵνα μὴ καθροί γίνηται, μι-
 κροτά ἀ τῶν διὰ πίστεως καὶ
 μακροθυμίας ἡλικρονομούτων
 τὰς ἐπαγγελίας. τῷ γὰρ ἀβραάμ
 ἐπαγγελία μὲν ὁ θεὸς, ἵνα
 λατρεύωντος ἔχει μείζον ὁμό-
 σαι, ὡμοσε καὶ ἑαυτοῦ, λέ-
 γων. ἢ μὲν ἐλόγῳ ἐλόγησά-
 σε, καὶ πληθύνων ἐλόγησά-
 σε. καὶ οὕτως μακροθυμίας
 ἐπέτυχεν ἢ ἐπαγγελίας. ἄν-
 δρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μεί-
 ζον ὁμόσουσι, καὶ πείρας αὐ-
 τοῖς ἀντιλογίας πείρας, εἰς βε-
 βαιώσιν ὁ ὄρον. ἐν τῷ πείρασό-
 τηρον βουλόμεν ὁ θεὸς ἐπι-
 δείξαι τοῖς ἡλικρονομοῖς ἢ ἐ-
 παγγελίας τὸ ἀμετάθετον ἢ
 βελῆς αὐτῶν, ἡμιστόσιν ὄρον,
 ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμετα-
 τέτων, ἐν οἷς ἀλύνατον ψύσα-
 σαι θεῶν, ἰσχυρὰν παράκλησιν
 ἔχουμεν.

Ceterum persuasimus nobis de
 vobis dilecti, quæ his sint melio-
 ra, & cum salute conuncta, ta-
 meti sic loquamur. Non enim
 iniustus est deus, ut obliuiscatur
 operis uestri, et laboris ex chari-
 tate suscepti, quæ exhibuistis er-
 ga nomen illius, qui ministrastis
 sanctis et ministratis. Cupimus
 autē ut unusquisq; uesterū idem
 præstet studium ad plenam spei
 certitudinem, usq; ad perfectio-
 nem, ne sitis imbecilles, sed imi-
 tatores eorum, qui per fidem ac
 patientiam hereditatē accipiūt
 promissionis. Deus enim polli-
 citus Abraham, quū nō posset per
 quenquam maiorem iurare, iura-
 uit per seipsum dicens, Nisi be-
 nedicens benedixero tibi, et mul-
 tiplicās multiplicauero te. Atq;
 ita quum patienter expectasset,
 consequutus est promissum.
 Nam homines quidem per eum
 iurant qui sit maior, atq; isdem
 omnis controuersie finis est, si
 accedat iurandi confirmatio.
 Qua in re deus quum exi-
 mie uellet hereditatē consili-
 nis ostendere firmitatē consilii
 sui, interposuit iurandum, ut
 per duas res immutabiles in qui-
 bus fieri nō posset ut mentiretur
 deus, ualidā consolationē habere

HEBRÆOS C A P. VII.

ἔχοντες, οἱ καταφυγόντες κρατῶ
 σα ἢ προκειμένης ἐλπίδος, ἢ μ
 ἐπὶ ἀγκυραῖς ἔχοντες αἱ ψυχῆς,
 κεφαλῆ τι, ἢ βεβαίαν, ἢ ἰσχυρο
 μέλω ἐς τὸ ἄνωτερον ἢ κατα
 πύσσματος, ὅπως πρόδρομος
 ἦεν ἡμῶν εἰσῆλθῆν ἰησοῦς κα
 τὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ, ἀρ
 χιεὺς γενόμενος ἐς τὸν αἰῶνα.
 Οὗτος ὁ μελχισεδέκ βα
 σιλεὺς σαλήμ, ἰδρυὲς τοῦ θεοῦ
 τοῦ ὑψίστου, ὁ σωανθήσας ἀ
 βραάμ ἕως σφίγοντι ἀπὸ τῆς
 κητῆς τῶν βασιλείων καὶ ἐνλο
 γήσας αὐτὸν, ὃ καὶ δεκάτω
 ἐπὶ πάντων ἐμίσησιν ἀβραάμ
 πρώτου μὲν ὄρω μωσὶ καὶ
 βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἐπει
 τα δὲ καὶ βασιλεὺς σαλήμ, ὁ
 ἦεν βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ,
 ἀγένητος, ἀγενεαλόγητος, μὴ τε
 ἔχων ἡμέραν, μὴ ἰερωῦς τέλος
 ἔχων, ἀφωμοιωμένους δὲ τῷ ἰω
 ἡν τοῦ θεοῦ, μένει ἰδρυὲς ἐς τὸ
 αἰώνιον. θεωρεῖτε δὲ, ψυλί
 σθησθε. ὁ καὶ δεκάτω
 ἀβραάμ ἰδων καὶ ἐν τῶν ἀεροδι
 τῶν ὁ πατριάρχης; καὶ οἱ μὲν
 ἐν τῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἰσραηλῶν
 λαμβάνοντες, ἐν τοῖς ἔχουσιν
 ἀποδικατοῦν τὴν λαὸν κατὰ
 τὴν νόμον, τουτίστι, τὸς ἀδικ
 φούς αὐτῶν, καίπερ ἰερακλυδῆ
 τας ἐν τῆς ἐσφύς ἀβραάμ.
 ἰϛ

mus, qui huc confugimus ut po
 tiamur proposita spe, quam ue
 lut ancorā tenemus animæ tum
 tutam tum firmam & introcun
 tem usq; ad ea quæ sunt intra ue
 lum, ubi præcursor pro nobis
 ingressus est Iesus iuxta ordi
 nem Melchisedec, pontifex fa
 ctus in æternum.

Nam hic erat Melchisedec
 rex Salem, pontifex dei altis
 simi, qui occurrit Abrahamæ re
 uertenti à cæde regum, & be
 nedixit illi, cui & decimas ex
 omnibus impartitus est Abra
 ham: qui primum quidem ex in
 terpretatione dicitur rex iusti
 tiæ, deinde uero etiam rex Sa
 lem, quod est rex pacis, ignoti
 patris, ignotæ matris, ignoti
 generis, nec initium dierum,
 neque uitæ finem habens, sed
 assimilatus filio dei, manet sa
 cerdos in perpetuum. Conside
 rate uero quantum hic fuerit,
 cui etiam decimas dederit A
 braham patriarcha de spolijs?
 Atque ij quidem qui quod sint
 de numero filiorum Leui sacer
 dotij functionem sumunt, præce
 ptum habent, ut decimas acci
 piant à populo iuxta legem,
 hoc est à fratribus suis, licet
 egressis ex lumbis Abrahamæ.
 Υγ ιη Λε

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ὃ ἢ μὴ γρηγοροῦμενος ἔξ αὐ-
 τῶν, δεδικάτωκε τὸν ἀβραάμ
 καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελί-
 ας ἐπὶ λέγειν. χωρὶς δὲ πάσης
 ἀντιλογίας, τὸ ἐλάττω ἕως
 τοῦ ἰσείττενος ἐλογεῖται. καὶ
 ὡς μὴ δυνάτας ἀποδύσκειν
 τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνουσι.
 ἐκὼς δὲ μαρτυροῦμενος, ὅτι σὺ
 καὶ ὡς ἔπος εἰπῆς, διὰ ἀβρα-
 άμ καὶ λαὶ ὁ δυνάτας λαμβά-
 νων δεδικάτωται. ἐτι γὰρ ἐν
 τῇ ὁσφί τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι συ-
 νώπουν αὐτῶ ὁ μελχισεδεκ.
 εἰ μὴ οὐν τελείωσις διὰ τῆς
 λαβιτικῆς ἰερουσύνης, ὁ λαὸς
 γὰρ ἐπ' αὐτῇ νομοθετήτω, τίς
 ἐτι χρεία, κατὰ πλεονάζειν μελ-
 χισεδεκ ἱερωσίου ἀνίστασθαι ἰε-
 ρία, καὶ οὐ κατὰ πλεονάζειν ἰε-
 ραρίῳ λέγειται, μετατιθεμένου
 γὰρ τῆ ἰερουσύνης, ἔξ ἀνάγκης
 καὶ νόμου μεταδίδωσι γίνεται.
 ἐφ' ὅν γὰρ λέγεται ταῦτα, φη-
 λὸς ἔτιρας μετόχων, ἀφ'
 ὧς οὐδέως προσέστηκε τῷ θυσι-
 αστηρίῳ, προσέδωκε γὰρ, ἐτι
 ἔξ ἰούδα ἀνατίταλιν ὁ νόμος
 ἡμῶν, εἰς ἡν φυλῶν οὐδὲν ἰε-
 ρί ἰερουσύνης μωσῆς ἐλάλησε.
 καὶ περιεπέτερον ἐτι κατὰ δι-
 νόμ ἔσται, εἰ κατὰ πλεονάζειν
 μελχισεδεκ ἀνίσταται ἰε-
 ρεὺς ἕτερος, ὅς οὐ κατὰ νόμον
 ἔσται

At is cuius genus non recensetur
 ex illis, decimas accepit ab
 Abraham et habet promissiones
 benedixit. Porro nemo negat
 quod id quod minus est, ab eo
 quod maius est benedictione ac-
 cipiat. Atque hic quidem homines
 qui monentur, decimas accipiunt.
 Illic autem is de quo testatum est
 quod uiuat, & ut ita loquar, in
 Abraham decimatus est etiam ip-
 se Leui, qui decimas solet acci-
 pere. Nam is adhuc in libris pa-
 tris erat, quum occurreret Abra-
 hae Melchisedec. Promde si con-
 summatio per Leuiticum sacerdo-
 tum erat, siquidem per hoc popu-
 lus legem acceperat, quid pre-
 terea fuit opus alii exorri sacer-
 dotem, qui secundum ordinem Mel-
 chisedec, et non secundum ordi-
 nem Aaron diceretur, quando-
 quidem translato sacerdotio, ne-
 cesse est ut legis quocumque transla-
 tio fiat. Nam is de quo dicitur,
 de qua nullus altari affuit, Pala-
 est enim quod est tribu Iuda exor-
 tus sit dominus noster. At nihil
 loquutus est de sacerdotio Mo-
 ses, sed ad hanc tribum pertinet.
 Idem magis etiam liquet, siquidem ad
 similitudinem Melchisedec exori-
 tur sacerdos alius, qui non iuxta
 legem

HEBRÆOS CAP. VII.

Ἰστολῆς σαρκινῆς γέγονεν, ἀλ
 λὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκατα
 λύτου. μαρτυρεῖ γὰρ, ὅτι σὺ ἱε
 ρεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ πλὴν τὰ
 ξίμ μελχισεδεκ. ἀδίτικοις μὲν
 γὰρ γίνεται προαγοῦσης ἰστο
 λῆς διὰ τὸ αὐτῆ ἀσθενεῖς καὶ
 κνωφελίς. οὐδὲν γὰρ ἰτελείου
 σιν ὁ νόμος, ἕπεσασαγωγὴ δὲ
 κρείττονος ἐλπιδος, διὰ ἧς ἱε
 ρομεν τῷ θεῷ, καὶ κατ' ὅσον
 οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας. οἱ μὲν
 γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσιν ἱε
 ρεῖς γεγονότες. ὁ δὲ μετὰ ὀρκω
 μοσίας διὰ τὸ λέγοντος πρὸς αὐ
 τὸν. ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμε
 λήσεται. σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶ
 να κατὰ πλὴν τὰ ξίμ μελχισε
 δεκ. κατὰ τοσοῦτον κρείττονος
 διαθυμῆς γέγονεν ἱγυος ἰσοῦς.
 καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσι γεγονότες
 ἱερεῖς, διὰ τὸ βασιλῆα κινύειν αὐ
 παραμελῆν. ὁ ἦ διὰ τὸ μέλιν
 αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβα
 τον ἔχει πλὴν ἱερωσύνης, ὅθεν καὶ
 σάβην εἰς τὸ παντελὲς δύναται,
 τὰς προσερχομένων δι' αὐτοῦ
 τῷ θεῷ πάντοτε ἴσιν εἰς τὸ ἱε
 ρουργεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. τοῖστος
 γὰρ ἡμῶν ἱερεῖν ἀρχιερεὺς, ἕ
 στες, ἀμωμος, ἀμίαιστος, κηχωρισ
 μένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ
 ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενέ
 σθαι, ὅς οὐκ ἔχει κατ' ἡμέραν
 ἀνάγκην,

legē mādātī carnalis factus sit,
 sed iuxta potentiā uitæ indissol
 ubilis. testificatur enim ad hūc
 modū, Tu sacerdos in æternū
 secundū ordinem Melchisedec.
 Abrogatur enim q̄ p̄æceptū
 p̄æceptū p̄æceptū p̄æceptū
 et inutilitatē. nā nihil ad per
 fectiōnē adduxit lex, uerum erat
 introductio ad sp̄em potiorē per
 quam appropinquamus deo, atq̄
 hoc potiorē, quod non absq̄s iure
 iurando res acta sit. Nam illi
 quidē citra iusiurādū sacerdotes
 facti sunt, hic uero cū iureiuran
 do, per eum qui dixit ad illum:
 Iurauit dominus et nō poenitebit
 eum, tu sacerdos in æternum sec
 undum ordinatiōnē Melchise
 dec. Tanto potioris testamenti
 sponsor factus est Iesus. & illi
 quidē plures facti fuerunt sacer
 dotes: propterea quod per mor
 tē non sinerentur permanere. at
 hic quod idem maneat in æter
 nū, perpetuū habet sacerdotium
 unde & saluos facere ad plenū
 potest, qui per ipsum ad eū deū,
 semper uiuens, ad hoc ut inter
 pellet pro illis. Talis enim dece
 bat ut esset nobis pontifex, pius
 innocens impollutus, segregatus
 à peccatoribus & sublimior coe
 lis factus, cui non sit quotidie
 Yy uij necesse

HEBRÆOS CAP. VIII.

ἡροδοτοῦ, ἐὶ γὰρ ἡ πρώτη ἐ-
 κείνη τῶ ἀμμυῖ, οὐκ ἄρ' αὖ δὲ
 τῶρας ἐστὶ τὸ τέπ. μεμφό-
 μη, γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ ἡ-
 μόραι ὄρχοντι, λέγει λύρι, καὶ
 στυπείσω ἐπὶ τὸ οἶνον ἰσραὴλ,
 καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον ἰούδα. Διαδύ-
 κλω λαυνίω, οὐ κατὰ πλὴν διαβύ-
 κλω ἢ ἐπὶ οὐρα τοῖς παφάσι
 αὐτῶ ἐν ἡμόραι ἐπιλαβεμένους
 αὐτῶ χειρὸς αὐτῶν, βαγαγῶν αὐ-
 τῶς ἐν γῆσι αἰγύπτου, ἐπὶ αὐτοῖ
 οὐκ ἐνέμεναν ἐν τῇ διαθύκη
 καὶ γὰρ ἡμέλυσσα αὐτῶ, λέγει λύ-
 ρι, ἐπὶ αὐτῇ ἡ διαθύκη, ἢ
 διαθύσομαι τῷ οἶνω ἰσραὴλ με-
 τὰ τῶς ἡμόρας ἰνένας, λέγει κώ-
 ρι, διδὸς νόμος μου ἐς πλὴν
 διάνοιαν αὐτῶ, καὶ ἐπὶ καρδίας
 αὐτῶ ἐπιγράφω αὐτῶς, καὶ ἴσομαι
 αὐτοῖς ἐς θεόν, καὶ αὐτοῖ ἴσονται
 μοι ἐς λαόν. καὶ ὁ μὴ διδάξωσι
 ἴνασ, τὸν πλοσίον αὐτῶ, καὶ
 ἴνασ, τὸν ἀδελφόν αὐτῶ, λέ-
 γου, γινώθι τὸν λόγον, ἐπὶ πάντες
 ἀδύσοσι με ἀπὸ μηροῦ αὐτῶ
 ἴως μέγας αὐτῶ, ἐπὶ ἴλεως ἴσο-
 μοι τῶς ἀδινίας αὐτῶ καὶ τῶ ἀ-
 καρτίῳ αὐτῶ, καὶ τῶ ἀνομιῶν αὐ-
 τῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἴτι, ἐν τῷ λέ-
 γου λαυνίω, πεκαλαίωκα πλὴν
 πρώτῳ, τὸ ἡ παλαίο, μένον καὶ
 γράσνον, ἐγγὺς ἀφανισμῶ.

Εἶχε

sancitum est. Etenim si prius
 illud tale fuisset, ut nihil in eo
 posset reprehendi, haudquaquam
 fuisset secundo quaesitus locus.
 Nā incusans eos loquitur illis,
 Ecce dies uenient, dicit domi-
 nus, et cōsummabo super domū
 Israël et super domū Iuda, tes-
 tamentū nouū, non iuxta testa-
 mentū quod feci patribus illerū
 in die quū asprehenderē manum
 illorum, ut educerē eos ex A e-
 gypto, quomā ipsi nō persisterunt
 in testamento meo, et ego negle-
 xui eos habui, dicit dominus.
 Nā hoc est testamentū quod di-
 sponā domui Israël post dies il-
 los, dicit dominus, dans leges
 meas in mentē illorū, et in corde
 illorū inscribā illas, & ero illis
 deus, & ipsi erūt mihi populus.
 Et nō docebūt quisq; proximū
 suū & unusquisq; fratrem suū,
 dicentes: Cognosce dominū, q̄
 oēs cognituri sint me, ab eo qui
 pusillus fuerit inter eos usq; ad
 eū qui magnus est inter illos: quo-
 niā placatus ero sup inuisitū il-
 lorū et peccatis eorū, et iniquita-
 tū illorū nā recordabor amplius.
 Per hoc quod dicit nouum, anti-
 quauit prius: per quod antiqua-
 tur ac senescit, in propinquo est
 ut euanescat.

Yy v Igitur

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

9

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δι-
 κειώματα λαβρίας, τὸ ἅγιον
 κοσμημένον οὐκ ἔχον ἑκατοσίου
 ἀδάκην ἢ πρώτην, ἢ ἢ τε λυχνία
 καὶ ἢ ῥάβδος, καὶ ἢ ῥόδοις
 τῶν ἄρτων, ἢ τις λέγει ἅγια.
 μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέ-
 τασμα οὐκ ἔχον, ἢ λεγομένη ἅγια
 ἅγιον, χρυσοῦν ἔχουσα θυμια-
 τήριον, καὶ πλῆθος ἑκατοσίου διὰ
 θυμίου, ῥοδιναίου καὶ μέλιτος πάν-
 τοθεν χρυσοῦ, ἢ ἢ ἑκάμην & χρυ-
 σὸν ἔχουσα τὸ μάκρον, καὶ ἢ ῥάβδος
 κάρου ἢ βλαστήσασα, καὶ αἰπλά-
 κη & διὰ θυμίου. Ἐν ὄρανω δὲ
 αὐτῶν χοροὶ ἡμῶν δόξου, κατα-
 σκιάζοντα τὸ ἰλαστήριον, ῥοδι-
 νῶν οὐκ ἔστι νῦν λέγου καταπέ-
 τασμα. τῶν ἢ οὗτος κατασκευ-
 ασμένων, ἔς μὲν πλῆθος πρώτην
 οὐκ ἔχον διὰ πᾶσι οἱ
 ἰσραῆλ, τὰς λαβρίας ἐπιτελόν-
 τες, ἔς ἢ πλῆθος δεύτερον ἀπαξ
 ἢ ἑνιαυτῶ μόνον & ἢ ἀρχιεὺς, οὐ
 χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ἑκά-
 στῶν, καὶ ἢ ἢ λαὸν ἄγνωμάτων.
 τοῦτο δηλοῦν & ἢ πνεύματι
 τῶ ἁγίῳ, μὴ πῶ περιουσιάζει
 πλῆθος ἢ ἁγίων ἰσραῆλ, ἢ ἢ ῥω-
 τῆς οὐκ ἔχον ἔχουσι ἑκάστη, ἢ ἢ
 παραβολὴ ἐς τὸν καιρὸν τὸν
 ἐνεστανότατον, καὶ ἢ ὅν δὴ ῥά τε
 καὶ δυοῖα προσφέρονται, μὴ
 ἀνὰ μὲν καταπέτασμα

τιδαῶσαι

Igitur habebat quidē etiam
 prius illud, iustificaciones cultus
 ac sanctum mundanum. Siqui-
 dem tabernaculum factum fuit
 primum, in quo erant & lucer-
 na & mensa & propositio pa-
 num quā uocant sancta. Post se-
 cundū autem uelum erat taber-
 naculum, quod uocatur sanctum
 sancterū, aureum habens thuribu-
 lum et arcā testamēti undiq; cir-
 cumtectā auro, in qua urna au-
 rea habēs manna et uirga Aa-
 ron quae germinauerat et tabu-
 la testamēti. Supra hanc autem
 Cherubim gloriae, obumbrantia
 propitiatorum. de quibus nō est
 nunc dicendū singulatim. His
 autē ad hunc ordinatis modum,
 in prius quidem tabernaculū sem-
 per ingrediuntur sacerdotes, qui
 per ingrediuntur sacerdotes, qui
 sacrorum ritus peragant: in se-
 cundū autē semel quotānis solus
 pontifex, nō sine sanguine quem
 offert pro seipso & pro populi
 ignorantibus. Illud significante
 spiritu sancto nondum manife-
 statā esse sanctorū uiam, adhuc
 priore tabernaculo consistente,
 quae erat similitudo pro tempore
 praesente, in quo dona sa-
 crificiaq; offeruntur, quae non
 possunt iuxta conscientiam per-
 fectum reddere cultorem, in ci-
 bis

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πρώτη, χωρίς αίματι & θυμια
 νισαι. λαληείσης γὰρ πάσης ἐν
 τοῦτης κατὰ νόμον ὑπὸ μωσίου
 παντὶ τῷ λαῷ, λαλῶν τὸ αἷμα
 τῶν μίσχων ἢ φάγων μετὰ ὕδα
 τῶν κριίου βοκίνης ἢ βασίπης,
 αὐτό τι τὸ βελίον ἢ πάντα τὸ
 λαὸν ἱεράντισε, λέγων. τῷτο τὸ
 αἷμα ἐστὶ διαθήκης, ἧς ἐντέλα
 το πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τῶ
 σκηνῶν δὲ ἢ πάντα τὰ σκῆν τῆ
 λειτουργίας τῷ αἷματι πάντα
 ἑμοίως ἱεράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν
 αἷματι πάντα καθαρίζεται κα
 τὰ τὸν νόμον, ἢ χωρίς αἱματι
 χυσίας οὐ γίνεται ἁγίσις. ἀνάγ
 νη οὐρ τὰ μὲν ὑποδείγματα τῆ
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶ τοῖς ἡαθαρί
 ζεσθαι. αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια,
 ἡεράτισσι θυσίαις παρὰ ταύτας
 ἢ γὰρ εἰς χειροποιήτα ἁγία ἡσὺλ
 θεῖο ὁ χριστός, ἀντίτυπα τῶ ἀλη
 θινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρα
 νόν, οὐ μὲν ἡφανισθὲν τῶ πρι
 σόπῳ τῶ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. οὐδ'
 ἵνα πολάνις προσφῆται αὐτῶ,
 ὡσπερ ὁ ἀρχιεὺς εἰσερχεται εἰς
 τὰ ἁγία κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἷμα
 τι ἀλλοθίῳ, ἵνα ἡλεῖ αὐτῶ πολ
 λάνις παθῆν ἀπὸ καταβολῆς
 κόσμου. οὐ μὲν ἢ ἀπαξ ἐπι σωτη
 ρίας τῶ αἵματι, εἰς ἀβίτησιρ ἁ
 μαρτίας. διὰ ἐστὶ θυσίας αὐτοῦ
 πικρῶν. ἢ ἡαθ' ἑσὸν ἀπό
 κειται

prius quidem illud absq̄ sanguis
 ne dedicatū fuit. Quū enim Mo
 ses omne præceptū iuxta legem
 exposuisset omni populo, sumpto
 sanguine vitulorū et hircorū, cū
 aqua et lana coccina et hyssopo,
 simul et ipsum librū et totum po
 pulum aspersit, dicens: Hic est
 sanguis testamenti, quod man
 davit vobis deus. Insuper autē
 et tabernaculū et omnia vasa mi
 nisterij, sanguine cōsimiliter a
 spergebat. Et omnia ferē secun
 dum legem sanguine purifican
 tur, & absq̄ sanguinis effusione
 non fit remissio. Itaq̄ necesse est
 ut exemplaria quidē eorum quæ
 sunt in caelis, hisce rebus purifi
 centur, ceterū ipsa cœlestia po
 tioribus q̄ hæc sint, victimis mū
 dentur. Nō enim in manu facta
 sãcta ingressus est Christus, exē
 plaria verorū, sed in ipsū cœlum
 ut appareat nunc in conspectu
 dei pro nobis, nō ut sæpius offe
 rat semetipsū, quemadmodū pon
 tificis ingreditur in sancta singu
 lis annis per sanguinē alienum.
 Alioqui oportuisset illū sæpius
 passū fuisse à condito mundo.
 Nūc autē semel sub consumma
 tionē seculorū, ad praefugationē
 peccati, p̄ immolationē sui ipsius
 apparuit. Et quatenus illud ma
 net bo

HEBRÆOS CAP. X.

κατὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀπαξ ἀπο-
θνήσκω, μετὰ ἧ τῶτο κρίσις, οὐ-
τως καὶ ἡ χριστὸς ἀπαξ προσενεχ-
θεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνεγκνῆν ἁ-
μαρτίας, ἐν δόξῳ χωρὶς ἁ-
μαρτίας ὀφθῆσεται τοῖς αὐτῷ ἀπε-
λεχόμενοις εἰς σωτηρίαν.

Σκιαρ γὰρ ἔχωμ ὁ νόμος τῶν
κλιόντων ἀγαθῶν, ἐν αὐτῷ
τῷ ἐκείνῳ τῷ πραγμάτω, κατ-
ἔνικα τῶν αὐτῶν θυσιῶν ἅς
ἐνικατὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἅς
προσφέρουσιν εἰς τὸ διωκῆναι,
ὡς δὲ ποτε δύναται τὸς προσφε-
ρόμενους τελειῶσαι. ἵνα ἐν αὐ-
τῷ ἵκανοῦντο προσφέρειν, διὰ
τὸ μηδὲ μίαν ἔχων ἐπι σωζόμε-
νοις ἁμαρτιῶν τὸς λαβύοντάς
ἐπαξ λευκαθαρμένους. ἀλλ' ἐν
αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν
κατ' ἐνικατὸν, ἀδύνατον γὰρ
ἕμα ταύρων καὶ ἄγνων ἀφαι-
ρῆν ἁμαρτίας. διὸ ἐσφράζε-
ται εἰς τὸν ἕσπερον, λέγει. θυ-
σίαν καὶ προσφέρειν οὐκ ἔβλεψ-
σας. σῶμα ἧ λατιγητίσω μοι, ὁ-
λοκαυτώματα καὶ ὡδὴ ἁμαρ-
τίας οὐκ ἐβλέψσας, τότε ἔειπον.
Ἰδὲ ἕνω, ἐν λευκαδίῳ βιβλίῳ
ἠγγραπτὴ ὡδὴ ἕμῳ, τὸ ποιῆσαι
ὁ θεὸς τὸ θελήμα σου. ἀνώτερον
ἕνω, ἐπι θυσιῶν καὶ προσφε-
ρόν, καὶ ὁλοκαυτώματα, καὶ ὡδὴ
ἁμαρτίας οὐκ ἔβλεψσας, ὃ ἧ ἐβ-
λέψσας, αἰ τινὸς κατὰ τὸν
νόμον

net homines, ut semel moriatur,
post hoc autem iudicium: ut et
Christus semel oblatus, ut mul-
torum peccata tolleret, rursus
absq; peccato conspicietur, ijs qui
illum expectant in salutem.

Nam lex umbram obtinens
futurorum bonorum, non ipsam
imaginem rerum his hostijs,
quas singulis annis eadem
continenter offerunt, nunquam
potest accedentes perfectos red-
dere. Alioquin nonne desissent
offerri? propterea quod nullam
iam habuissent conscientiam
peccatorum, qui sacrificassent,
ac semel purgati essent. At-
qui in istis commemoratio fit
peccatorum quotannis. Non
enim potest sanguis taurorum
et hircorum auferre peccata.
Quapropter quum ingressurus
esset mundum, dicit: Sacrifi-
cium et oblationem noluisti.
Corpus autem aptasti mihi,
holocausta et pro peccato
non comprobasti. Tunc di-
xi: Ecce adsum, in capite
libri scriptum est de me, ut
faciam deus uoluntatem tuam.
Superius quum dicit, Sacri-
ficium et oblationem et holo-
caustomata et pro peccato
noluisti, ne iue comprobasti,
que

EPIST. PAULI AD

νίμον προσφορόνται, τότε ἔρη-
 κιν, ἰδοὺ ἡνωτῶσαι ὁ θεὸς
 τὸ δειλμά σου, ἀναρῶ τὸ πρῶ-
 τον, ἵνα τὸ δεύτερον φύσῃ, ἐν ᾧ
 δειλμάτι ἡγιασμένοι ὄσμεν,
 οἱ διὰ τὴν προσφορὰς τῶ σώμα-
 τος τῆ ἰουσοῦ χριστοῦ ἐφάπαξ.
 ἢ πᾶς μὲν ἰσραὴλ ἴσκει κατ'
 ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐ-
 τὰς πολλὰς προσφορῶν δυ-
 σίας, αἱ τινες οὐ λήποτε δύναν-
 ται ὑπερβῆν ἁμαρτίας. αὐτὸς
 ἢ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσ-
 νέγκας δυσίαν, εἰς τὸ δειλμάτι
 ἐκείνῃ ἐν δειλμάτι τοῦ θεοῦ, τὸ
 λοιπὸν ἐκ δειλμάτι, ἕως τοῦ
 σιν οἱ ἰσραὴλ αὐτῆ ὑποπόδιον τῆ
 ποδῶν αὐτοῦ. μὴ γὰρ προσφο-
 ρὰ τετελείωνται εἰς τὸ δειλμάτι
 τοὺς ἀγιασμένους. μαρτυρεῖ ἢ
 ἡμῖν ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. με-
 τὰ γὰρ τὸ προειρηθῆναι, αὐτὴ ἢ
 διαθήκη, ἢν διαθήσομαι πρὸς
 αὐτὸς, μετὰ τὰς ἡμέρας ἰσχύας
 λέγα λέγει, ὁ θεὸς νόμους με-
 ἀδὲ καρδίας αὐτῶν ἢ ἀδὲ τῶν
 διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐ-
 τὰς, ἢ τῶν ἁμαρτιῶν, ἢ τῶν ἀ-
 νομιῶν αὐτῶν ὁ μὴ μνησθῶ ἑτι.
 ἵπου δὲ ἄφρασις τούτων, οὐκ ἔτι
 προσφορὰ πρὸς ἁμαρτίας. ἔχου-
 τες οὖν ἀλλοίωσι παρρησίας ἰσ-
 τῶν εὐδοκῶν τῶ ἁγίου ἐν τῷ σώ-
 ματι ἰσοῦ, ἢν ἰσχυροῖσιν ἡμῖν
 ὁ θεὸς

que iuxta legem offeruntur,
 tunc dixit: Ecce adsum ut fa-
 ciam deus voluntatem tuam: tol-
 lit prius, ut posterius statuatur: per
 quam voluntatem sanctificati
 sumus per oblationem corporis
 Iesu Christi semel peractam.
 Et omnis quidem sacerdos ubi
 sit quotidie sacra peragens, &
 easdem saepius offerens hostias
 que nunquam possint auferre
 peccata. Hic uero una pro pec-
 catis oblata uictima, perpetuo
 sedet ad dexteram dei, id quod
 superest expectans, donec red-
 dantur inimici ipsius scabellum
 pedum eius. Unica enim obla-
 tione perfectos effecit in per-
 petuum eos qui sanctificantur.
 Testificatur autem nobis &
 ipse spiritus sanctus, nimirum
 quum praedixerit, Hoc est te-
 stamentum quod condam erga
 illos post dies illos, dicit domi-
 nus, dans leges meas in corde
 illorum, & in mentibus illorum
 inscribam eas, & peccatorum
 atque iniquitatum illorum non
 recordabor amplius. Porro
 ubi horum est remissio, non est
 amplius oblatio pro peccato.
 Quum igitur fratres, habea-
 mus libertatem ad eundem san-
 cta per sanguinem Iesu, ea uic-
 quam

HEBRÆOS C A P. X.

ἃ ἄν πρόσφατον ἢ ἴσως διὰ
 τοῦ καταπέτασμα^ς, τουτί-
 σι, ἃ σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἰσθία
 μέγαρ ἰδί τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ,
 προσφρώμεθα μετὰ ἀληθινῆς
 καρδίας ἐν πληροφορίᾳ ᾧσι-
 με, ἰσθραυτισμένοι τὰς καρδίας
 ἅπὸ σωματικῆς πονηρίας. καὶ
 κλυμένοι τὸ σῶμα, ὅσῳ κα
 ἔσῳ, καταχρησθῆναι τὴν ὁμολογι-
 αὴν τοῦ ἁγίου, ἀκλινῆ, πι-
 στὸς γὰρ ὁ ἱπαραγγελία^ς.
 καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους ἐν
 παροξυσμῶν ἀγάπης, καὶ κα-
 λῶν ὄργων, μὴ ἕγκρατιπέν-
 τες, τὴν ὑποσωαγωγίᾳ ἐαν-
 τῶν, καδὼς ἰδ^ο τισίν, ἀλλὰ
 παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτω
 μᾶλλον, ἕσω βλέπεται ἕγχιου-
 σαὶ τὴν ἡμέραν. ἐκουσίως γὰρ
 ἀμαρτανέντων ἡμῶν μετὰ τὸ
 λαβῆναι τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀ-
 ληθείας, οὐκ ἔτι πῶς ἀμαρ-
 τῶν ἀπολείπεται θυσιᾶ, φο-
 βηρὰ δὲ τις ἐκδοχὴ λογισμῶν,
 καὶ πωρὸς ἑλ^ο ὁ δειῶν μέλ-
 λοντ^ο τοὺς ὑπεραντίους. ἀ-
 ντίσας τὴν νόμον μωσίου, χω-
 ρὶς οἰκτιρημῶν ἰδί διουσίμ, ἢ ἴ-
 σι μάρτυσιμ ἀποδύσασαι. πό-
 τῳ δειῶντε χεῖρον^ο ἀξιωθῆσαι
 καταπατίσας, ὁ τὸν ἕμ^ο τοῦ
 καταπατίσας, καὶ τὸ αἷμα τοῦ
 διαδύμεναι καὶ ἡγυσάμεν^ο,
 ἐν ὁ

quam dedicavit nobis recentem
 ac uiuentem, per uelamentum,
 hoc est per carnem suam,
 quumq̄ habeamus sacerdotem
 magnum praefectum domui dei,
 accedamus cum uero corde, in
 certitudine fidei, aspersi cor-
 dibus, ac depulsa conscientia
 mala, & abluti corpore, aqua
 pura, teneamus confessionem
 spei, non uacillantem: fidelis
 enim qui promisit: & confide-
 remus nos inuicem, in hoc,
 ut prouocemus ad charitatem
 & bona opera, non deserentes
 aggregationem nostri mu-
 tuam, sicuti mos est nonmul-
 tis, sed adhortantes inuicem,
 idq̄ hoc magis quod uidetis
 appropinquantem diem. Nam
 si uolentes peccauerimus post
 acceptam cognitionem ueri-
 tatis, non ultra pro pecca-
 tis reliqua est hostia, sed
 formidabilis quaedam expe-
 ctatio iudicij, & ignis uehemen-
 tia, qui deuraturus est ad-
 uersarios. Qui aspernatus
 fuerit Mosi legem, absque
 misericordia sub duobus aut
 tribus testibus moritur. Quanto
 putatis peioribus afficietur sup-
 plicijs qui filium dei concularit,
 & san-

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ἐν ᾧ ὑγιαίνετε, καὶ τὸ πνεῦμα ἔχοντες
 ἰσχυροὺς ἐν ἐνδοξασίᾳ. οἰδαμεν γὰρ
 τὸν εἰπόντα, ἡμεῖς ἰσχυροὶ, ἐ-
 γὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.
 καὶ πάλιν, λέγει κύριος τὸν
 λαὸν αὐτοῦ. φοβέσθου τὸ ἔμπρο-
 σθεῖν ἐς χάρας τοῦ ζῶντος. ἀ-
 ναμιμνήσθητε δὲ τὰς πρότε-
 ρον ἡμετέρας ἐν αἷσι φωτίζοντες
 πολλοὺς ἀδελφοὺς ἐπιμαίνασι
 πᾶσι μέστων. τοῦτο μὲν, ἐνα-
 δισμοῖς τε καὶ θλίψεσι διαφρι-
 ζόμενοι, τοῦτο ἡλευσάνοι τὸ ὄ-
 τως ἀνασφριζομένων γινώσκον-
 τες. καὶ γὰρ τοῖς δισμοῖς μου
 συνειπαθήσατε, καὶ τίς ἀρπα-
 γλὴ τῶν ἐπαρχόντων ὑμῶν μι-
 τὰ χάρας προσεδίξαθε, γινώ-
 σκοντες ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς ἰσχύ-
 τον ἀπαρξέμεν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐν
 γῆ. μὴ ἀποβάλητε οὐρανὸν
 παρρησίαν ὑμῶν, ἢ τις ἔχη μι-
 θοδοσίαν μεγάλην. ἡγομο-
 νῆτε γὰρ ἔχετε χάραν, ἵνα τὸ δι-
 λημα τὸ θεῶν ποιήσαντες, ἡμι-
 σθητε τίς ἐπαγγέλια. ἔτι γὰρ
 μικρὸν ὅσον ὄσον, ὁ ἀρχόμενος
 ἦξει, καὶ οὐ χρονία. ὁ δὲ δι-
 καιὸς ἐκ πίστεως ἴσται, καὶ
 ἰὰρ ὑποστέλλεται, οὐκ ἐν λογῇ
 ἢ ψυχῇ μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ
 οὐκ ὄνομα ἐπιστολῆς εἰς ἀπό-
 κειαν, ἀλλὰ πίστις εἰς πόρι-
 στίσιν ψυχῆς.

et sanguine testamēti eum tē pro-
 phanā habuerit, per quē fuerat
 sanctificatus, et spiritu gratiae cō-
 tumelia affecerit. Nos enim
 eū qui dixit, Meū est ulcisci ego
 rependā, dicit dominus. Et rur-
 sū, Dominus iudicabit populum
 suū. Horrendū est incidere i ma-
 nus dei uiuētis. Redeat autē uo-
 bis i memoriā superiores dies, in
 quibus illuminati mētēs certamē
 sustinistis afflictionū, partim qui
 dē dū et probus et pressuris affe-
 cti, spectaculo fustis oibus, par-
 tim dū cōsortes ita cōuersantiū
 facti estis. Siquidē et afflictionū
 quae ex uinculis meis cōtingerūt
 participes fustis, et direptionē fa-
 cultati uēstrā cū gaudio acce-
 pistis, sciētes uos habere i nobis,
 potiore substantiā in caelis ac ma-
 nentē. Ne abieceritis ignem fidu-
 ciā uēstrā quae magnā habet pra-
 mī retributionē. Nā patientia
 uobis est opus, ut ubi uoluntatem
 dei peregeritis, reportetis pro-
 missiōnē. Adhuc enim perpu-
 sillū tēporis et qui uēcturus est ue-
 niet et nō tardabit. Iustus autē
 ex fide iudicaturus est et si se sub-
 duxerit, non probabitur animo
 meo. At nos nō sumus qui sub-
 ducamus nos i pditionē, sed ad
 fidē ptinemus i acquisitionē aīe

Est

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

ὡς ἀλλοθρίαρ, ἐν σκηναῖς λα-
 τοιούσας μετὰ ἰσάκην καὶ ἰα-
 κώβ τῶν συγκληρονόμων καὶ ἰ-
 παγγελίας καὶ αὐτῆς. Ἐξελήχ-
 το γὰρ, πλὴν τούτων διμελείους ἐχθ-
 σαρ πόλιμ, ἧς τεχνίτης καὶ δι-
 μιουργὸς ὁ θεός. πίστει καὶ αὐ-
 τῇ σάρρα ἄβραμιν εἰς λατρεβο-
 κλίω σπέρματι. Ἐλαβι, καὶ
 παρὰ λαγρόν ἡλικίας ἔτιμιν,
 ἰδί πιστόν ἡγύσατο τὸν ἰπαγ-
 γελάμνον. διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς
 ἡγυρόδυσαν, καὶ ταῦτα νερε-
 πρὸ μόνου, λαθὼς τὰ ἄσπρα τοῦ
 οὐρανοῦ τῷ πλῆθει, καὶ ἰσάκ μ
 καὶ ἡ παρὰ τὸ χάλ. καὶ θα-
 λάσσης ἢ ἀνχρίθμυτι. λατὰ
 πίστιμ ἀπέθανον οὗτοι πάν-
 τες, μὴ λαθόντες τὰς ἰπαγ-
 γελίας, ἀλλὰ πῶρρόθιμ αὐτὰς
 ἰδόντες ἢ πεισθέντες, ἢ ἀσπα-
 σάμενοι καὶ ὁμολογῶσαντες,
 ὅτι ξίνοι ἢ παρὰ πιδυμοὶ εἰσιν
 ἰδί καὶ γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέ-
 γοντες, ἐμφανίζουσιν, ὅτι παρὰ
 διαέπρητοῦσι. καὶ εἰ μὴ ἐνεί-
 νους ἐμνημόνον ἀφ' ἧς ἔθελ-
 δου, ἔχωρ ἀν λαγρόν ἀνακάμ-
 ψαι. νῦν ἢ λερέθου. ὁρίζοντι
 τῆτισιμ ἰπαρανίς, διὸ ἐν ἰπα-
 σχόνται αὐτὸς ὁ θεός, θεὸς ἐπι-
 καλέσθαι αὐτῶν, ἢ τοίμασε γὰρ αὐ-
 τοῖς πόλιμ. πίστιμ προσώνουχον
 ἀβραάμ καὶ ἰσάκην πῆραζόμενος
 καὶ

uelui peregrinam, quum in ta-
 bernaculis habitasset cum Isaac
 et Jacob coheredib. eius scilicet pro-
 missionis. Expectauerat enim
 habentē fundamenta ciuitatem,
 cuius opifex et cōditor est deus.
 Per fidem & ipsa Sara uim
 ad concipiendum ac retinendum
 semen accepit, ac praeter aca-
 tis rationem peperit, quod fide-
 lem iudicaret eum qui promise-
 rat. Quapropter & ex uno pro-
 gnati sunt posteri, eosq̄ iam an-
 nis effocto tanto numero quan-
 to sunt stelle caeli, & ue-
 lut arena quae est iuxta mar-
 ginem maris innumerabilis. Iux-
 ta fidem mortui sunt hi omnes,
 quum non accepissent promissio-
 nes, sed procul eas uidissent
 & credidissent, salutassentq̄
 & confessi fuissent se hospites
 atque aduenas esse in terra.
 Nam haec qui dicunt, declarant
 se patriam inquirere. Et si il-
 lius quidem memores fuissent un-
 de fuerant profecti, habebant
 opportunitatem reuertiendi.
 Nunc autem meliore expectant,
 hoc est caeleste. Quapropter non
 erubescit ipse deus uocari deus
 illorum. Parauerat enim illis
 ciuitatem. Per fidem obtulit
 Abraham Isaac, qui tenebatur

& uni-

HEBRÆOS CAP. XI.

ἢ τὸν μονογενῆ προσέφθον, ὁ
 τὰς ἰατρικὰς ἀναλεξάμενος
 πρὸς ἑρμηνεύσθαι, ὅτι ἐν ἰσαὰκ
 κληθῆναι σοὶ σπέρμα, λογισά
 μενος ὅτι καὶ ἐν νεκρῶν ἔξαρται
 ζωῆς ὁ θεὸς, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν
 παραβολῇ ἰνομίσατο. πίστις πρὸς
 κληθῆναι ὑλογνοσῆ ἰσαὰκ τὸ
 ἰακώβ καὶ τὸ ἰσαὺ. πίστις ἰακώβ ὁ
 πονησάντων ἰμασῆν τὸ ἕως ἰωσήφ
 ὑλογνοσῆ, καὶ προσκύνουσαν ἐπὶ τὸ
 ἕως τὸ ῥάβδον αὐτῆ. πίστις ἰω
 σήφ ἰσραὴλ, πρὸς τὸ ὄξος τὸ ἕως
 ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ πρὸς τὸ
 ἰσραὴλ αὐτῆ ἐνετέλλασθε. πίστις μο
 σῆ γεννηθῆς ἐν ὑβρίσιν ἰσραὴλ ὑ
 βρὶ τὸ παύσασθαι αὐτῆ, διότι ἔθεν
 ἕως τὸ παύσασθαι, καὶ ἐν φόβῳ
 ἕως τὸ διατάγμα τὸ βασιλε
 ἕως. πίστις μοσῆς μίγας γινόμε
 νος ἐργασίῃ λέγει ἄσθαι ἕως θυγα
 τὸς φαράων, μᾶλλον ἔλόμενος
 ἕως κληθῆναι αὐτῆ καὶ τῷ λαῷ τὸ θε
 ἕως πρὸς καιρὸν ἕως ἁμαρτίας
 ἕως ἁπλοῦσιν, μὴ ἕως πλοῦτον ἕ
 ἕως ἁπλοῦσιν τὸ ἐν αἰγύπτῳ θυσα
 ἕως τὸ ἰναδισμὸν τὸ χροῖσθαι. ἀπὶ
 ἕως τὸ ἕως τῶν μισθῶν ἀποδοσί
 ἕως. πίστις κατέλιπεν αἰγύπτου
 ἕως φοβηθῆς τὸν θυμὸν τὸ βασι
 ἕως. τὸν γὰρ ἄεργον ὡς ὄργον
 ἕως ἁμαρτίας. πίστις ἕως τὸ
 ἕως καὶ τῶν πρὸς χροῖσιν τοῦ
 ἕως ἁμαρτίας, ἕως καὶ ἕως ἁπλοῦσιν ἕ
 ἕως τῶν πρὸς χροῖσιν τοῦ
 ἕως ἁμαρτίας, ἕως καὶ ἕως ἁπλοῦσιν ἕ

et unigenitū obtulit, in quo pro
 missiones acceperat, ad quem di
 ctū fuerat, In Isaac uocabitur
 tibi semen, quū illud secum per
 pendisset, deū uel à mortuis exci
 tare posse, unde illū etiam resur
 rectionis tyro reduxit. Per fi
 dem de futuris benedixit Isaac
 filio Iacob et Esau. Per fidem
 Iacob moriens, singulis filijs Io
 seph benedixit, et adorauit fasli
 giū uirgæ illius. Per fidē Ioseph
 moriens, de egressione filiorū I
 sraël meminit, deq; osibus suis
 mandauit. Per fidem quum na
 tus esset Moses, occultatus est
 menses treis à parentibus suis,
 propterea quod uiderent elegan
 tem puellum, nec ueriti sunt edi
 ctū regis. Per fidē Moses iam
 grandis renuit uocari filius filie
 Pharaonis, potius eligens simul
 malis affici cum populo dei,
 qudm temporarijs peccati com
 modis frui, maiores arbitratus
 diuitias probrum Christi, qudm
 Aegyptiorum thesauros. Re
 spectum enim habebat remunera
 tionis. Per fidē reliquit Aegy
 tū, haud ueritus ferociam regis.
 Perinde enim quasi uidisset eū
 qui est inuisibilis ita obdurauit.
 Per fidē fecit pascha et effusio
 nē sanguinis, ne is qui perimebat

ΕΠΙΣΤ. ΠΑΥΛΙ ΑΔ

πρωτότοκα, διγα αὐτ̄. πίτσι δι
 δίκυσαν τίν ἱρυθρῶν δάλατ-
 σαν ὡς διὰ ξηρῶς, ὡς πῆρην λα-
 βόντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐπέθου-
 σαν. πίτσι τὰ τέχνη ἱβητικῶ κατε-
 πεισι, κυκλωθεν ἰα ἐπὶ ἐπὶ ἡμέ-
 ρας. πίτσι ραὰδ ἡ πόρνη ἔσωα
 πλόπιτο τοῖς ἀπειθήσασι, διέξα-
 μένη τὸς κατακλιπῶς μετ' εἰρή-
 νης. καὶ τί ἐτι λέγω; ἐπιλείψαι
 γάρ με διωγούμενον ὀχρὸν
 πρὸ γελιῶν, βαρᾶν τε κῆσαμ
 ψὸν κῆφθᾶς, διαβίδ τε κῆσα-
 μουήλ, καὶ τ̄ προφητῶν, οἱ διὰ
 πίσιως καταγωνύσαντο βασι-
 λείας, ἐργάσαντο δικαιοσύνην
 ἐπίτυχαρ ἐπαγγελιῶν, ἐφραξαν
 στόματα λέοντων ἰσθόταν δύ-
 ναμιν πυρὸς ἐφυγον στόματα
 μαχαίρας, ἐνεδιωκόμενοι ἀ-
 πὸ ἀσθένειας, ἐγενήσαν ἰσχυ-
 ροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολᾶς ἐκ
 κλιῶν ἀλλοφίων. ἐλαβον γυ-
 ναῖκας ἀναστάσιως τὸς νεκρὸς
 αὐτ̄. ἄλλοι ἢ ἐτυμπαυίαδ ἵσαν
 οὐ προσλιξάμενοι τίν ἀπολύ-
 φρωσι, ἵνα κρείττονος ἀνατά-
 σιως τύχωσι. ἰσθροὶ ἢ ἐμπαυ-
 μῶν ματίγων πᾶσαν ἐλαβον,
 ἐτι ἢ δισμῶν καὶ φυλακῆς, ἐκ
 θάδυσαν, ἐπρίδυσαν, ἐπερά-
 θυσαν, ἐν φίνω μαχαίρας ἀπέ-
 θανον, πρὸ ἡλθον ἐν μηλωτῆς
 ἐν αἰγῶσις ἀδρμασι, ὅτι ἐρ-
 μέσθη

primogenita, tegeret ipsos. Per
 fidem transferunt rubrum mare, uelut
 ti per siccam terram, quod quibus tēra-
 set Aegyptii, absorpti sunt. Per
 fidem moenia Hiericho cōciderūt,
 circumdata ad dies septem P. et
 fidem Raab meretricis nō perijt
 unā cum ijs qui non obedierant,
 quum exceperet hospitio explo-
 ratores pacifice. Et quid præ-
 terea loquor? Deficiet enim me-
 tempus commemorantē de Ge-
 deone, de Baraac et Samphone
 & Hiephthae, nec non Daud
 & Samuele ac prophetis, qui
 per fidem expugnaverūt regna,
 operati sunt iustitiam, assequuti
 sunt promissiones, occluserūt ora
 leonum, extinxerunt um ignis,
 effugerūt acies gladij, ualidi fa-
 cti sunt ex imbecillitate, effecti
 sunt robusti in bello, incursiones
 auerterunt exterorum. Mulie-
 res acceperunt ex resurrectione
 mortuos suos. Alij uero di-
 stenti sunt, a spernati redem-
 ptionem, ut potiozem sortirentur
 resurrectionem. Alij rur-
 sus ludibrijs & flagris explo-
 rati sunt, insuper & uinculis
 & carcere, lapidati sunt, dis-
 secti sunt, tentati sunt, occisione
 gladij occubuerunt, oberrauerūt in
 ouillis et capriuis pellibus, desti-
 cuti

HEBRÆOS C M P. XII.

ἄλλοι, ὀλιβόμυνοι, λιανοχούμυνοι, ὡρ οὐκ ἔξι, ὁ δὲ λόγος, ἐν ὄφρυσίαις πλανώμενοι, καὶ ἐν ἄρσι καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπίαις αὐτοῦ. καὶ οὗτοι πάντες μαρτυροῦντες διὰ αὐτοῦ πίστεως, ἡν ἠκούσαντο πρὸς ἐπαγγελίαν, τοῦ θεοῦ ὡς ἐν ἡμῶν ἱερᾶ τῶν τι προσκευασμένων, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν ἡλειωθῶσιν.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες ὀφειλέμενον ἡμῖν ἐν μαρτύριον, ὅσον ἀποβήμενοι πάντα, καὶ πρὸς ἐπίστατον ἁμαρτίαν, δι' ἡτομονὴς ἐβήκαμεν τὸ προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸ τὴν πίστιν ἀρχυθῶν, καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ θεοῦ ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χάριτος, ἡτομονῶνται σαρξὸν, αἰσχύνουσι καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τῆς δεξιᾶς τῆς δεξιᾶς ἐκείνης. ἀναλογισάμενοι γὰρ τὸ τοιαύτῳ ὑπομνησθέντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτωλῶν καὶ αὐτῶν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἡλειωμένοι. ἄπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς πᾶσαν ἁμαρτίαν ἀνταγωγιζέμενοι, καὶ ἐκείνην αὐτῶν ἀποκλιθῆτε, ἢ τις ἡμῶν ὡς ἴσθις διαλέγεται. ἢ μὴ μὴ ἡλιχῶρε παιδείας κυρίου, μὴ ἡλιχῶρε ὑπὸ αὐτῆς ἡλιχῶμενος. ἢ γὰρ ἀγαπᾷ ἡμᾶς, καὶ παιδεύει μαστιγοῖ

tui, pressi, afflicti, quibus indignus erat mundus, in desertis errantes & montibus ac speluncis, & cauernis terre. Atque omnes hi testimonium promeriti per fidem, non acceperant promissionem, quod deus de nobis melius quiddam provide rat, ne sine nobis cōsummarētur.

Proinde nos quoque quum tanta septi simus nube testium, deposito onere omni & tenaciter inhaerente peccato, per tolerantiam curramus in proposito nobis certamine, respicientes ad fidei ducem, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio pertulit crucem ignominia contempta, & ad dexteram throni dei consedit. Reputate enim quod is talem sustinuerit a peccatoribus aduersus se contradictionem, ne defatigemini, animis defecti. Nondum usque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes, & obliti estis exhortationis, quæ uobis tanquam filijs loquitur: Filii mi, ne neglexeris correptionem domini, neque deficias quum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus, corripit.

Trx iij flagellat

12

HEBRÆOS C A P. XII.

βέβηλ. ὡς ἡσαύδης ἀντι βρώ-
 σιως μιᾶς ἀπίδοτο τὰ πρῶτο-
 τήνια αὐτοῦ. ἴστε γὰρ, ὅτι ἡ με-
 τέπειτα δέλων λυγρονομήσασαι
 τὴν ἐπιλογίαν, ἀπεδοκιμάσθη.
 μετανοίας γὰρ τίποτ' οὐκ ἔχει,
 καὶ πῶς μετὰ δακρύων ἐκλυτῆ-
 σαι αὐτῆν. οὐ γὰρ προσεληλύ-
 θασαι ψιλαφομένῳ ἔρει, καὶ κει-
 κανυμένῳ πνεύρῳ, καὶ γνώσει, καὶ
 σκώτῳ, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλ-
 πιγγι. ἢ ἔχω, καὶ φωνῇ ἐρημά-
 των, ἧς οἱ ἀκούσαντες, πα-
 ρήτυσαντὸ μὴ προστιθέμεν αὐ-
 τοῖς λόγον. οὐκ ἔφορον γὰρ τὸ
 διασπείλλον μῆνον, καὶ θυρίον
 δίχην τοῦ ὄρους, λιθοβολήσεται,
 ἢ βολίδι κατατοξοθήσεται,
 καὶ ὅπως φοβήσονται τὸ φαντα-
 σματόν. μωσῆς ἔπει, ἐπιφο-
 βός ἐμι καὶ ἰσχυρός. ἀλλὰ
 προσεληλύθασαι σιωπῆ ἔρει, καὶ
 πείθει θεοῦ ἴσῳ, ἰσχυρὰ καὶ
 ἰσχυρὰ, καὶ μυριάσι ἀγ-
 γέλων πνεύμασι, καὶ ἐκκλησίαις
 πρῶτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπο-
 γινεσθαι μέλων, καὶ ἰσχυρῶν
 πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων
 τετελειωμένων, καὶ διαδή-
 κησι νείας μεθ' ἡμῶν, καὶ αἰ-
 ματι φαντισμοῦ, ἰσχυρῶν κα-
 λούντων παρὰ τῷ ἄβελ. βλέπει-
 τε μὴ παραίσησθε τὸν λαόν
 τα. ἢ γὰρ ἰκάνει οὐκ ἔφυγον,

tor aut prophanus, uelut Esau,
 qui unco edulio permutauit ius
 primogeniti. Scitis enim quod
 & postea quum uellet heredita-
 rio iure benedictionem assequi,
 reprobatus sit. Non enim repe-
 nit penitentiae locum, tamen si
 cū lachrymis quasi uisissent eam.
 Non enim accessistis ad conta-
 ctum montē & incensum ignem
 ac turbinem et caliginē & pro-
 cellam tubarū sonitum et uocem
 uerborum, quam qui audierant
 deprecari sunt ne his adiungere
 tur oratio. Non enim ferebant
 quòd edicebatur, Si bestia teti-
 gerit montem, lapidabitur aut ia-
 culo configetur, et adeo terribile
 erat uisum quod apparebat. Mo-
 ses dixit, Expauē factus sum ac
 tremebundus: sed accessistis ad
 montem Sion & ad ciuitatem
 dei uiuentis, Hierusalem coele-
 stem, & ad innumerabilium an-
 gelorum coetum, & ad contio-
 nem primogenitorū qui conscri-
 pti sunt in coelis, & ad iudicem
 uniuersorū deū, et ad spiritus iu-
 storū perfectorū, et ad noui testa-
 menti conciliatorē Iesum, et ad
 sanguinē aspersionis, meliora lo-
 quentē quàm loquebatur sanguis
 Abel. Videte ne asphnemini eū
 q̄ loquitur. nā si illi nō effugerit
 Ζη ἢ qui

EPIST. PAULI AD

τὸν αὐτὸν γῆς παρατησάμενοι
 χρηματίζοντα, πολλῶ μάλλον
 ἡμῶς, οἱ ἢ ἀπ' ἐραυῶν ἀποσφρι
 φόμενοι, ἢ ἢ φωνῆ τῶν γλῶσσά-
 λουσα τότε, νῦν ἢ ἐπὶ ἡγγιλται,
 λίγων. ἐπὶ ἀπαξ ἐγὼ σείω, ἢ μό-
 νον τῶν γλῶ, ἀλλὰ ἢ τὸν οὐρα-
 νόν. τὸ ἢ ἐπὶ ἀπαξ, δουλοὶ τῶν
 σαλομελίων τῶν μεταδόνων,
 ὡς πεποιμηλίων, ἵνα μένη τὰ
 μὴ σαλομέλεια. διὰ βασιλείαν
 ἀσάλοτον παραλαμβάνοντες,
 ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λαφύω-
 μεν ἠαρίστος τῶ θεῷ μετὰ αἰ-
 δῶς ἢ ἠλαθείας.

13

καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ πα-
 ταναλίσκον. ἢ φιλαδελφία με-
 νίτω. ἢ φιλοξενίας μὴ ἐπιλαν-
 θάνετε. διὰ ταύτης γὰρ ἠλαθέρ-
 τινὸς ξηρίσαντο ἢ ἡγγίλως. μι-
 μνήσκειτε τῶν δούλων, ὡς σω-
 διδελμοί, τῶν ἠαλουχηλίων,
 ὡς ἢ αὐτοὶ ἰνδὸν ἐν σώματι. τί-
 μι^α ὁ γὰρ μι^α ἐν πᾶσι, ἢ ἢ νό-
 τι ἀμίαντος. πόρνος ἢ ἢ μοιχὸς
 κρινὸς ὁ θεός. ἀφιλάργυρος ὁ φέ-
 π^α, ἀρκεμένοι τοῖς παρῶσιν.
 αὐτὸς γὰρ ἔργον, οὐ μὴ σι ἀνώ,
 οὐδ' οὐ μὴ σι ἠναταλέπω, ὡς
 τε διαφύδοντας ἡμᾶς λέγειν, ἠ-
 ρει^α ἐμοὶ βοηθός, ἢ οὐ φοβηθή-
 σσμαι τί ποιήσει μοὶ ἄνθρωπος.
 μνημονύετε τῶν ἡσμελίων ἡμῶν
 οἱ τινὸς ἠλάλησαν ἡμῶν τὸν
 λόγον

qui aersabatur eū qui loqueba-
 tur in terra, multo magis nos, si
 cum qui de caelis est aersetur:
 cuius uox tū cōcussit terram. at
 nūc denūciauit dicens, Adhuc
 semel ego cōcutio, nō modo ter-
 rā, uerū etiā cœlum. Porro illud
 quod dicit, Adhuc semel: signi-
 ficat eorū quæ cōcutiuntur trāsle-
 tionē, ut potē quæ facta sint, ut
 maneāt ea quæ nō cōcutiuntur.
 Quapropter regnū assumentes q̄
 cōcuti non possūt, habeamus gra-
 tiā, p̄ quā ita colāus deū, ut illi
 placeāus cū reuerētia et religiōe

Etenim deus noster consumēs
 ignis est. Fraterna charitas ma-
 neat. Hospitalitatis ne sitis im-
 memores. Per hanc enim quidā
 inscientes exceperūt angelos ho-
 spitio. Memores estote unctōrū,
 tanquā unā cū illis uncti, eorū
 qui affligūtur, ueluti ipsi quoc̄q̄
 uersātes in corpore. Honorabile
 est inter cēs cōiugū et cubile im-
 pollutū. Scottatores autē q̄ ad
 ulteros iudicabit deus. Sint mo-
 res alieni ab auaritia, contēti ijs
 quæ adsūt. Siquidē ipse dixit,
 Nō te desero neq̄ derelinquo ut
 fidētes dicamus, Dominus mibi
 auxiliator, nec timebō qd̄ faciat
 mibi homo. Memores estote eorū
 q̄ p̄rāsūt uobis, q̄ locuti sūt uobis
 sermōnem

HEBRÆOS CAP. XIII.

ἄλογον τὸ θεῶν, ὡν ἀναδιωρῶντι δὲ
 πλὴν ἐκβάσιμ ἢ ἀναστροφῆς, μι
 κροῦσι τὴν πίστιν. ἰησοῦς χριστὸς
 ἦν καὶ σύμφορον, ὁ αὐτὸς καὶ ἴσος τοῦ
 αἰῶνος. διδαχῆς ποιήσας καὶ
 ἔτι καὶ μὴ ὡς ἄλλοι. καλῶν
 γὰρ χάριτι βεβαίως ἔσται τὴν καρ
 διάν, ὅς βρώμασι, ἐν οἷς ἐν ὠ
 φελήθησαν οἱ ὡρίπαυοὶ. ἡμεῖς
 ἔχοντες δυσισχύριον, ὃς ὁ φα
 γῶν ἐν ἔχουσι βουσίαν. οἱ τῆ
 σελῶν λατρεύοντες. ὡν γὰρ ἀσφα
 ρείῃ ζῶν τὸ αἶμα ὡς ἄμαρ
 τίας, εἰς τὰ ἄγια διὰ τὸ ἀρχι
 εῖρας, τὸ τῶν τὰ σώματα ἡτα
 καίεσι, ἔξω ἢ παρεμβολῆς. διὸ
 ἰησοῦς, ἵνα ἀγάσῃ διὰ τὸ ἰδίῃ
 αἵματι τὸ λαόν, ἔξω τὸ πύλου
 ἔπαθε. τοίνυν ὁ βρῶμα πρὸς
 αὐτὸν ἔξω ἢ παρεμβολῆς, τὸν
 ἰσχυρὸν αὐτοῦ φέρωντι. οὐ
 γὰρ ἔχοντες ὡς μελόντων πώ
 λην ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπι
 στῆναι. δι' αὐτοῦ ἔρ' ἀναφῶρο
 μέν βουσίαν αἰνέσις διὰ πᾶ
 ρτες τῶν θεῶν, τῆς ἡμετέρας χρι
 στέως, ὁμολογούντων τῶν ἐν ὀνόματι
 αὐτοῦ. ἢ ἢ ὑποψίας καὶ ἰουδαίας
 καὶ ἐπιλαοβάνειδε. ἰουδαίας γὰρ
 βουσίαν ὑπερῆσαν ὁ θεός. πεί
 θηθε ἢ τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν,
 καὶ ὑπέκειτε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνε
 ῖτε ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ὑμῶν, ὡς λό
 γον ἀποδώσουσιν, ἵνα μιτὰ
 χαρᾶς

sermonem dei, quorū imitemini
 fidem, considerantes qui fuerit
 exitus conversationis illorū. Ie
 sus Christus heri et hodie, idem
 est etiā in secula. Doctrinis ua
 rijs ac peregrinis ne circumfera
 mini. Bonū est enim gratia con
 stabili cor, non escis que non
 profuerūt ijs qui uersati sunt in
 illis. Habemus altare de quo
 non est fas edere ijs qui taberna
 culo deseruiunt. Animalium e
 nim quorū sanguis infertur pro
 peccato, in sancta per pontifi
 cem, horum corpora cremantur
 extra castra. Quapropter & Ie
 sus ut sanctificaret per proprium
 sanguinem populum, extra por
 tam passus est. Exeamus igit
 ur ad eum extra castra, oppro
 brium eius portantes. Non e
 nim habemus hic manentem ci
 uitatem, sed futuram inquiri
 mus. Per ipsum igitur offerimus
 hostiam laudis semper deo, hoc
 est fructum labiorum confiten
 tium nomini eius. Ceterum be
 neficentiæ & communicationis
 ne obliuiscamini. Talibus enim
 uictimis placetur deo. Pare
 te ijs qui præsunt uobis, &
 concedite: siquidem illi uigilans
 pro animabus uestris, tanquam
 rationem reddituri, ut cum gau
 dia

ΕΡ. ΠΑΥ. ΑΔ ΗΕΒ. ΣΑΡ. ΧΙΙΙ.

χαρᾶς τῶτο ποιῶσι, κὶ μὴ στενά-
 ζοντις. ἀλλυσιελὲς γὰρ ὑμῖν τῶ-
 το. προσέχεθε ὡρὶ ἡμῶν, ὡς
 ποιεῖσθε γὰρ ὅτι καλῶ συνήθη
 σιρ ἔχεμεν ἐν πάσι λαλοῦς δι-
 λοντις ἀναστρέφεται. ἡρισσο-
 τίως ἢ παρακαλῶ τῶτο ποιῶ-
 σαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ
 ὑμῖν. ὁ ἢ θὶδὸς τ' ἐρίωνος, ὁ ἀνα-
 γαγῶν ἐν νεκρῶν τ' ποιμενῶν τ'
 προβάτων τῶν μέγα ἐν ἄματι
 διαθήνης αἰώνος, τ' κῆριον ὑμῶν
 ἐν ὄσῳ, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παν-
 τὶ ὄργῳ ἀγαθῶ, ἵς τὸ ποιῶσαι ἡ
 θελημα αὐτ', ποιῶν ὑμῖν τὸ εὐά-
 ριστον ἐνώπιον αὐτ', διὰ ἰησοῦ
 χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα εἰς τὸς αἰῶνας
 τ' αἰῶνων. ἀμήν. παρακαλῶ ἢ
 ὑμᾶς ἀδελφοὶ ἀνέχεσθε τ' λόγῳ
 τ' παρακλησίως. κὶ γὰρ διὰ βρα-
 χίωρ ἐπίστευσα ὑμῖν. γινώσκε-
 τι τ' ἀδελφῶν τιμῶν ἀπολι-
 πυμένον, μὴ τ' ἵαν τάχιον ὄρ-
 χητῆ, ὑψομαι ὑμᾶς. ἀσπάσασθε
 πάντας τὸς ἡγεμένους ὑμῶν, κὶ
 πάντας τὸς ἄγιους. ἀσπάζονται
 ὑμᾶς οἱ ἀπὸ Ἰταλίας. ἡ χά-
 ρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

ἰγρόφῳ ἀπὸ ἰταλίας διὰ
 τιμοθέον.

dio hoc faciant, & non gemen-
 tes. nam id est inutile uobis.
 Orate pro nobis: confidimus e-
 nim quod bonam habemus con-
 scientiam inter omnes cupientes
 honeste cōuersari. Magis autem
 obsecro uos ut id faciatis, quo
 celerius restituat uobis. Deus
 autem pacis qui reduxit à mor-
 tuis pastorem cuius illum ma-
 gnium per sanguinem testamen-
 ti æterni, dominum nostrum Ie-
 sum, absolutos uos reddat in om-
 ni opere bono, ad faciendum uo-
 luntatē ipsius, efficiens ut quod
 agitis, acceptum sit in conspe-
 ctu suo per Iesum Christum,
 cui gloria in secula seculorum.
 amen. Obsecro uos fratres, sus-
 ferre sermonem exhortationis.
 Etenim paucis scripsi uobis.
 Scitis fratrem nostrum Timo-
 theum solutum esse, cum quo,
 si celerius uenerit, uisam uos.
 Salute omnes qui præsent uo-
 bis, & omnes sanctos. Salute
 uos Itali. Gratia cum omnibus
 uobis. amen.

Missæ ab Italia per Ti-
 motheum.

ΕΡ Ι.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΒΕΑΤΙ

IACOBI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΣΑΡΥΤ Ι.

ΙΑκωβ^{ος} θεοῦ καὶ κυρίου
 Ἰησοῦ χριστοῦ δουλοῦ ταῖς
 δώδεκα φυλαῖς, ταῖς ἐν τῇ
 βασιλείᾳ χαίρειν. πᾶσαν χα-
 γὰρ ἡγήσασθε ἀδελφοί μου,
 ἣ ἂν πειρασμοῖς ὑποπίπτει
 ποιμίλοις. γινώσκοντες, ὅτι τὸ
 δοκίμιον ὑμῶν ὡς ἰστίαι κα-
 τὰ γὰρ ἐστὶν ὑπομονὴ. ἡ δὲ ὑ-
 πομονὴ ὄργον τέλειον ἐχέτω,
 ἵνα ὅτι τέλειοι καὶ ὀλέκτουροι
 ἐν μηδενὶ λεπόμενοι. εἰ δὲ
 τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰ-
 τάτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ
 πᾶσι μὴ ἀπλῶς, καὶ μὴ ἐναδι-
 σκόντος, καὶ διδοῦντος αὐτῷ.
 αἰτάτω δὲ ἐν πίστει, καὶ ἡ
 διακρινόμενος. ὁ γὰρ διακρί-
 νόμενος ἵκει ἐν δυνάμει θαλάσ-
 σος ἀνεμίζομενος καὶ ῥιπιζόμε-
 νος. μὴ γὰρ εἰδῶ ἀνδρῶν ἐ-
 κείνων, ὅτι λυφεται τι παρὰ τὸ
 κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος, ἀνατά-
 σσεται ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις
 αὐτοῦ. λαυχάδω δὲ ὁ ἀδελ-
 φός ὁ ταπεινός, ἐν τῷ ὕψει αὐ-
 τοῦ. ὁ δὲ πλούσιος, ἐν τῇ τα-
 πείνῳ αὐτοῦ. ἔτι ὡς ἀνθρώ-
 πος περιεπίπτεται. ἀντίθε-
 τος ὁ ἥλιος σὺν τῷ λαύσσονι, καὶ
 ὡς ἄνθος τὸν χρόνον, καὶ τὸ ἄνθος

Iacobus dei ac domini Iesu
 Christi servus, duodecim
 tribubus, quae sunt in disper-
 sione salutem. Pro summo gau-
 dio ducite fratres mei, quoties
 in tentationes incideritis va-
 rias, illud scientes, quod explo-
 ratio fidei uestrae parit patienti-
 am. Caterum patientia opus
 perfectum habeat, ut sitis per-
 fecti & integri, nullaque in par-
 te diminuti. Quod si cui uestrum
 deest sapientia, postulet ab eo
 qui dat, nempe deo, qui dat in-
 quam omnibus simpliciter, nec
 exprobrat, ac dabitur ei. Sed
 postulet cum fiducia, nihil haesitans.
 Nam qui haesitat, is
 similis est fluctui maris, qui
 ventis agitur, & impetu rapi-
 tur. Neque enim existimet ho-
 mo ille se quicquam accepturum
 a domino. Vir animo duplici,
 inconstans est in omnibus
 uis suis. Glorietur autem fra-
 ter qui est humilis, in sublimi-
 tate sua: contra qui diues est,
 in humiliatione sui, quoniam
 ueluti flos herbae praeeribit:
 exortus est enim sol cum aestu,
 & exaruit herba, & flos
 illius

EPISTOLA IACOBI

αὐτὸ ἔχεισθε. καὶ ἢ ἐπὶ ῥέπαια τὸ
 προσώπῳ αὐτῷ ἀπόλιτο. οὕτως
 καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις
 αὐτοῦ μαρτυρήσεται. μακάριος
 ὁ ἄνθρωπος ὁποσὸν ἴσως περιουσίαν,
 ἔτι δόκιμος γινόμενος λύψεται
 τὸν σφραγισμὸν τοῦ ζωῆς, ὃν ἐπαγγέ-
 ληται ὁ κύριος τοῖς ἀγαπώ-
 σιν αὐτόν. μηδὲς πειρασόμενος
 λέγειτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ παράβο-
 μαί. ὁ γὰρ θεὸς ἀπειραστός ἐστι
 ἁγιῶν, πειράσει ἢ αὐτὸς ἐν ἁ-
 νία ἡμῶν ἢ πειράσει, ὑπὸ τῆς
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἡλελημένος
 καὶ ἀλελησόμενος. ἅτα ἢ ἐπιθυ-
 μία συλλαβοῦσα τίθει ἁμαρ-
 τίαν, ἢ ἁμαρτία ἀποτιλεῖ αἰ-
 ῶνα ἀποκίεσι θάνατον. μὴ πλα-
 νῶσθε ἀδελφοί μου ἀγαπῆτοί.
 πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώ-
 ρημα τέλειον ἄνωθεν ἔστι κατα-
 βαινόν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ φωτός,
 παρ' ᾧ ἄν ἐνὶ παραλλαγῇ, ἢ ἴσως
 πῆς ἀποσκίασμος. βδολυβὲς ἀπικύ-
 κησιν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας. ἐς
 τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχίω τινὰ τῶν
 αὐτῶν ὑποματάων. ὡς τε ἀδελφοί
 μου ἀγαπῆτοί, ἴσως πᾶς ἄνθρω-
 πος ταχὺς εἰς τὸ ἀκῆσαι, βρα-
 δὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς
 ἔργον. ὄργη γὰρ ἀνδρείος, δικαιο-
 σύνη δὲ τοῦ θεοῦ ἐκαστὸν γινώσκει. Αἰὲν
 ἀποθνήσκοντες πᾶσαν ἑνοχίαν
 καὶ πᾶσαν ἐνοχίαν ἁμιμίας, ἢ πρᾶ-
 τῶν

illius decedit, & decor a spectus
 illius perijt: sic & diues in uijs
 suis marcescet. Beatus uir qui
 suffert tentationem, quoniam
 quum probatus erit, accipiet co-
 ronam uitae, quam promissit do-
 minus ijs a quibus fuerit dile-
 ctus. ne quis quum tentatur, di-
 cat se a deo tentari: nam deus
 ut malis tentari non potest, ita
 nec ipse quenquam tentat, imò
 unusquisque tentatur, dum a pro-
 pria concupiscentia abstrahitur
 & inescatur. demde concupi-
 scentia postea quam concepi-
 parit peccatum: peccatum ue-
 ro perfectum, progignit mortem.
 Ne erretis fratres mei dilecti.
 Omnis donatio bona & omne
 donum perfectum, e supernis est,
 descendens a patre luminum,
 apud quem non est transmuta-
 tio aut conuersionis obumbra-
 tio. Is destinata uoluntate pro-
 genuit nos sermone ueritatis,
 ut essemus primitiae quaedam
 suarum creaturarum. Itaque
 fratres mei dilecti. sic omnis ho-
 mo uelox ad audiendum, tardus
 ad loquendum, tardus ad iram
 nam ira uiri iustitiam dei non
 efficit. Quapropter deposita om-
 ni immundicia & redundantia
 maliciae, cum mansuetudine
 recipite

Ο ΛΡΥΤ ΙΙ.

τιτε διξάθε ἔμφυτον λόγον
 τὸν σωζόμενον σώσαι τὰς ψυ-
 χὰς ὑμῶν. γίνεσθε ἢ ποιησαί λό-
 γον, καὶ μὴ κροαταὶ παραλογι-
 ζόμενοι ἑαυτοὺς. ὅτι εἴ τις κρο-
 ατῆς λόγον ὄσῃ, καὶ οὐ ποιητῆς,
 οὗτ' ἐσικεν ἄνδρῃ, κατανοῶν
 τι τὸ πρόσωπον ἔγενέσθαι αὐ-
 τοῦ ἐν ὁσέπρω. κατανοῶν γὰρ
 ἑαυτὸν καὶ ἀπειλύθει, καὶ εὐθὺς ἐ-
 πιλάθει το ὁποῖ' ὡ. ὃ ἢ παρη-
 κώφας εἰς νόμον τέλειον τὸν ἄ-
 ἠλοῦθ' ὄφρως, καὶ παραμέντας, οὐ-
 τ' οὐκ ἀκροατῆς ἐπιλησμο-
 νῆς γενόμεν', ἀλλὰ ποιητῆς
 ὄφρου, οὗτ' μακάρι' ἐν τῇ
 ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. εἴ τις δο-
 κῆ ὄφρου ἐννοεῖ ἐν ὑμῖν, μὴ
 χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ,
 ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτῆ,
 τοῦτον μάται' ἢ ὄφρου ἐκεία.
 ὄφρου ἐκεία καὶ ἀγαθὰ καὶ ἀμίαντ'
 παρὰ τῷ ὄφρῳ καὶ παρὰ τῷ
 ὄφρῳ. ἐπισκίπεισθε οὐρανὸν καὶ
 χύρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἀ-
 σπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ
 κόσμου.

Αδελφοί μου μὴ ἐν προσω-
 πολυψίαις ἔχετε πλὴν πίστιν τῷ
 κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ ἔ λό-
 γος. ἰὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς πλὴν συ-
 ναγωγῶν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακ-
 τήλι' ἐν ὄφρῳ λαμπρῷ, ἀ-
 σίλθῃ ἢ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρῷ
 ὄφρῳ.

recipite insicium sermonem, quē
 potest saluas reddere animas
 uestras. Sitis autem effecto-
 res sermonis, & non audito-
 res sermonis, & non audito-
 res, fallentes uosmetipsos. quo-
 niam si quis audiat sermonem,
 nec cum factis exprimat, hic
 similis est uiro consideranti fa-
 ctiem natiuitatis suae in spe-
 culo: considerauit enim seip-
 sum & abiit, & continuo ob-
 litus est qualis esset. At qui
 prospexerit in legem perfe-
 ctam, quae est libertatis, &
 permanserit, hic quum non sit
 auditor obliuiosus, sed effe-
 ctor operis, beatus factus su o-
 erit. Si quis uidetur religiosus
 esse inter uos, qui non frenat
 linguam suam, sed aberrare si-
 nit cor suum, huius uana est
 religio. Religio pura et imma-
 culata apud deum & patrem
 haec est, inuisere orphanos &
 uiduas in afflictione sua, im-
 maculatum seipsum seruare a
 mundo.

Fratres mei, ne cum respe-
 ctu personarum habeatis fidem
 domini nostri Iesu Christi ex o-
 pmione. nā si ingrediatur in coe-
 tū uestrū uir aureū gestans anu-
 lū, ueste indutus splēdida, ingre-
 diatur autē & pauper in sordida
 ueste,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΟΒΙ

δεδῆται, καὶ ἐπιλέψατε ἑαυτοὺς ἵνα
 φορῶντες τὸν δεῦρο τὸν λαὸν
 πρῶτον, καὶ εἰπὼντες αὐτῷ, οὐκ ἔστι
 θεὸς ὁ δεῦρος, καὶ τῶν πτωχῶν
 ἀπῆνται, οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, ἢ ἡμεῶν
 ὁ δεῦρος τὸ ἐνομιμασμένον μου, καὶ
 οὐκ ἐπιπέσειτε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ
 ἐξήρατε ἐπιταὶ διαλογισμῶν
 πονηρῶν. ἀνέστατε ἀδελφοί μου
 ἀγαπῆται, ὁ δὲ θεὸς βελτίω
 τῶν πτωχῶν τὸν νόμον τῶν πτω-
 χῶν ἐν πίστει, καὶ ἐλεηρομένους
 αὐτοῦ βασιλεύσας, ἢ ἐπιγαλάτο
 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, καὶ μετὰ
 ἡμεῖς ἐπιπέσειτε τὸν πτωχόν. οὐκ εἰ
 πλοῦσιοι καταδυναστεύουσιν
 ὑμῶν καὶ αὐτοὶ ἐκλινοσιν ὑμᾶς
 εἰς κριτήρια, καὶ αὐτοὶ ἐλαττω-
 μῶσι τὸν νόμον ἡμεῶν τὸ ἐπιπέσει
 τῶν πτωχῶν, καὶ μετὰ τοῖς νόμοις
 ἡμεῶν βασιλεύσας κατα τὸν νόμον
 γραφῶν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
 ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιῆτε. καὶ ἡ
 προσωποληψίητι, ἀμαρτίαν δε-
 γνάσασθε, ἐλεηρομένοι ὑμῶν τὸ νό-
 μος ὡς παραβάται. ὅς τις γὰρ ἡ-
 λῶν τὸν νόμον τηρήσας ἢ ἐν
 ἑνὶ, γίγνεται πάντων ἐνοχος. ὁ γὰρ
 αἰπῶν, καὶ μοιχέυσης, ἢ ἐπὶ καὶ, καὶ
 φονέυσης. καὶ ἡ δὲ μοιχέυσης, φονέυ-
 σης καὶ γίγνεται παραβάτης νό-
 μου. οὕτως καλεῖται, καὶ οὕτως
 ποιῆτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθέρους
 μέλλοντες ἐξῆρασθε. καὶ γὰρ κρι-

ueste, & respexeritis ad illum qui
 uestem gestat splendidam, & di-
 xeritis illi. Tu sede hic bene: et
 pauperi dicatis, Tu sta illic,
 aut sede hic subter scabellum
 meum: et non dijudicati estis in uo-
 bis ipsis, et facti estis iudices co-
 gitationum malarum. Audite fra-
 tres mei dilecti, nonne deus ele-
 git pauperes mundi huius, diuites
 in fide, & heredes regni quod
 promisit ihs a quibus dilectus
 fuerit? Vos autem contempni ha-
 buistis pauperem. Nonne diuites ty-
 rannidem exercent in uos, et hy-
 dem trahunt uos ad tribunalia,
 et hydem male loquuntur de bono
 nomine quod inuocatum est su-
 per uos? Si legem quidem regiam
 perficitis iuxta scripturam. Dili-
 ges proximum tuum sicut resp-
 sum: bene facietis, sin uero perso-
 nam respicietis, peccatum commite-
 tis, & redargumini a lege, ue-
 luti transgressores. Quisquis e-
 nim totam legem seruauerit, offen-
 derit autem in uno, factus est om-
 nium reus. nam qui dixit, Ne oc-
 mocheris: dixit etiam, Ne oc-
 cidas. quod si non fueris moecha-
 cidus, occideris tamen, factus es
 transgressor legis. Ita loquemini,
 & ita facietis, ueluti per legem li-
 bertatis iudicandi: siquidem iudi-
 cium

Ο ΑΡΧΥΤΗΡ II.

ναι ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἰ-
 λιοι, ἢ κατακαυχῶντες ἰλεις κρεί-
 στας. τί τὸ ἔφελος ἀδελφοί μου,
 ἰὰν πίστιν λίγη τις ἔχειν, ὄργα
 δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἢ πίστις
 σώσει αὐτόν; ἰὰν δὲ ἀδελφός
 ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ἐπαρχῶσι, καὶ
 λατῆρες ὡς τὸ ἐφικόμενον φο-
 ρῆς, ἀπὸ δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν
 ὑπάγειτε ἐν ἐρίῳ, ὀφθαλμοῦ-
 ρος, καὶ χορτάσειδε. μὴ δῶτε
 δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτύλαια τοῦ σώ-
 ματος, τί τὸ ἔφελος αὐτῶν καὶ
 ἢ πίστις, ἰὰν μὴ ὄργα ἔχη, νε-
 κρῆσθαι καὶ ἑαυτῶν. ἀλλ' ἰ-
 σῆ τις, σὺ πίστιν ἔχεις, καὶ γὰρ
 ὄργα ἔχω. δὴξέ μοι τίω πίστιν
 σε ἐν τῷ ὄργῳ σου. καὶ γὰρ δείξω
 σοι ἐν τῷ ὄργῳ μου τίω πίστιν
 μου. σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς ἐς
 ἐπίκουρος ποιεῖς. ἢ τὰ δαιμό-
 νια πιστεύεις, ἢ φησὶς. βέλεις
 ἰγνώσκειν ὡς ἀνθρώπου κινῆ, ὅτι ἢ
 πίστις χωρὶς τῶν ὄργων νεκρά
 ἐστίν. ἀλλ' ἰσχυρὰ μὲν πατήρ ὑμῶν ἐν
 ὄργῳ ἰδικαίῳ, ἀντιθέτως
 ἰσχυρὸν τὸ ὄν αὐτῷ ἐπὶ τὸ δυσια-
 χίριον; βέλεις, ὅτι ἢ πίστις συ-
 νίσταται τοῖς ὄργοις αὐτῷ, καὶ ἐν τῶν
 ὄργων ἢ πίστις ἐπιτελεῖται; καὶ ἐπὶ
 ἰσχυρὸν ἢ γραφή, ἢ λίγισσα. ἐπίστα-
 ναι ἢ ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἰλοχιάει
 αὐτῷ ἐς δικαιοσύνην. καὶ φί-
 λος τοῦ θεοῦ ἰκλήθη. ὁ γὰρ τὸ ἰσχυρὸν
 ἰσχυρὸν

cium absq̄ misericordia erit ei,
 qui non prasterit misericordias
 et gloriatur misericordia aduer-
 sus iudiciū. Quae utilitas fratres
 mei, si fidē dicat aliquis habere
 se, facta uero non habeat? Num
 potest fides saluū facere illum?
 Quod si frater aut soror nudi
 fuerint, et egentes quotidiano ui-
 ctu, dicat autē aliquis uestri il-
 lis, Abite cum pace, calefcite
 et saturamini: nō tamē dederitis
 illis quae sunt necessaria corpori,
 quae erit utilitas? Sic et fides si
 facta nō habuerit, mortua est per
 se. Sed dicet aliquis, Tu fidem
 habes, et ego facta habeo: ostēde
 mihi fidē tuā ex factis tuis, et
 ego ostendam tibi ex factis meis
 fidem meam. Tu credis quod
 deus unus est? Recte facis. Et
 daemonia credunt ac contremi-
 scunt. Vis uero scire ὁ homo in-
 ans, quod fides absq̄ factis mor-
 tua sit? Abraham pater noster
 nō me ex factis iustificatus est,
 cum obtulisset Isaac filiū suum
 super altare? Vides quod fides
 adiumento fuerit factis illius, et
 ex factis fides perfecta fuerit?
 Et impleta est scriptura quae di-
 cit, Credidit Abraham deo, et i-
 putatū est illi ad iusticiā et ami-
 cus dei uocatus ē. Videtis igitur
 quod

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΟΒΙ

ἵτι δὲ ὄργων δικαιοῦν ἀνθρώ-
 πῳ, καὶ ἐν πίστεως μίνομ; ἐμοί
 ως ἢ κῆρα ἢ ἢ πόρνη, αὐν δὲ ὄρ-
 γων ἐδικαιοῦν. ἔπο δὲ ξαμὲν
 τὸς ἀγγέλους, καὶ ἰσὶρα ὁ δὲ ἰσβα
 λῶσα; ὡσπὲρ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς
 πνεύματι νεκρὸν ἔστιν, ὅτως
 καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ὄργων
 νεκρὰ ἔστι.

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι εἶ-
 3 νεοθεῖ ἀδελφοί μου, εὐλόγους, ὅτι
 μᾶλλον ἰσὶμα κηψόμεθα. πολ-
 λὰ γὰρ πταίωμεν ἀπαντες. εἴ τις
 ἐν λόγῳ οὐ πταίει, ἔτι τέλειος
 ἀνὴρ, δυνατὸς χαλινάγωγῆσαι
 ἢ ἄλλο τὸ σῶμα. ἰδοὺ τῆ ἰππων
 τὸς χαλινὸς εἰς τὰ στόματα βάλ-
 λομεν, πρὸς τὸ πῆλιδαι αὐτὸς
 ἡμῖν καὶ ἄλλο τὸ σῶμα αὐτὸ μετὰ
 γομεν. ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλι-
 καῦτα ἔντα, καὶ ὑπὸ σκυρῶν ἀ-
 νέμων ἐλασώμεθα, μεταγίεται
 ὑπὸ ἐλαχίστου πηλαλίου, ὅπως
 ἀνὴρ ὁρᾷ τῆ ἰσθμῶν τῆ βέλ-
 η. ὅτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέ-
 λῳ ἔστι, καὶ μεγαλαυχᾷ, ἰδοὺ
 ὀλίγον πῶρ ἡλίκλι ὕδω ἀνά-
 πται. καὶ ἡ γλῶσσα τὸ πῶρ, ὁ λό-
 σμῳ τῆ ἀδικίας, οὕτως καὶ γλῶσ-
 σα καθίσεται ἐν τοῖς μέλεσι
 ἡμῶν, ἢ σπιλοῦσα ἄλλο τὸ σῶ-
 μα, καὶ φλογίσει αὐτὸν ἕως τῆ
 γενέσεως, καὶ φλογισομεν ὑπὸ
 αὐτοῦ γένεως. πᾶσα γὰρ φύσις θη-
 ρίων

quod ex factis iustificetur ho-
 mo, & non ex fide tantum? Si-
 militer autem & Rhaab mere-
 trix, an non ex factis iustifica-
 ta est quum excepisset nuncios
 & alia uia emisisset? Nā quem
 admodum corpus absq; spiritu
 mortuum est, ita et fides absq;
 factis mortua est.

Nolite plures magistri fieri
 ri fratres mei, scientes quod ma-
 ius iudicium sumpturi simus.
 In multis enim labimur om-
 nes. Si quis in sermone non la-
 bitur, hic perfectus est ut
 qui possit freno moderari totum
 etiam corpus. Ecce equis fren-
 na in ora immittimus, ut obe-
 dian nobis, & totum corpus il-
 lorum circumagimus. Ecce na-
 ues quoq; quum tanta sint, & a-
 uentis seuis agantur, circum-
 aguntur a minimo gubernacu-
 lo, quocumque impetus dirigen-
 tis uoluerit. Ita & lingua pu-
 sillum membrum est, et magna
 iactat. Ecce exiguus ignis quan-
 tam materiam incendit. Et lin-
 gua ignis est, mundus iniquita-
 tis, sic lingua constituitur in me-
 bris nostris, que maculat totum
 corpus, & inflammatur a ge-
 nerationis, & inflammatur a ge-
 nerationis. Omnis enim natura et fe-
 rarum

CAPUT III.

ἡμεῖς τὴν ἡμετέραν ἰσχυρὰν τὴν
 ἡμετέραν λαομασίαν ἡμετέραν
 τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπινον. πῶς
 ἡμεῖς ἡμεῖς δὲ δύναται ἀνθρώ-
 που λαομασαι, ἀκατάσχιστον κα-
 κόν, μετὰ τὴν θανάτοφόνον. ἐν αὐ-
 τῇ ἡμετέρῃ τὴν ἡμετέραν ἡμετέραν
 ἡμετέραν ἡμετέραν ἡμετέραν τὸς ἀν-
 θρώπους, τὸς ἡμετέρας ἡμετέρας διου-
 γηγόνους. ἐν τῇ αὐτῇ τῇ ἡμετέρῃ
 ἡμετέρῃ ἡμετέρῃ ἡμετέρῃ ἡμετέρῃ. οὐ
 ἡμετέρας ἡμετέρας ταῦτα ὅπως γί-
 νησθῶσι. μήτι ἡμετέρας ἐν αὐτῇ
 ἡμετέρας βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πι-
 κρὸν, μὴ δύναται ἀκατάσχιστον συ-
 κῆν ἡμετέρας ποιῆσαι; ἡμετέρας
 ἡμετέρας ὅπως ἡμετέρας μία πύλη ἀλι-
 κῆν ἡμετέρας γλυκὺ ποιῆσαι ὅπως τῆς
 ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας
 ἡμετέρας ἐν αὐτῇ ἡμετέρας ἀναστροφῆς
 ἡμετέρας ὅπως αὐτῇ ἐν ἡμετέρας
 ἡμετέρας. ἐν τῇ ἡμετέρας πικρὸν ἡμετέρας
 ἡμετέρας ἡμετέρας ἐν τῇ ἡμετέρας ἡμετέρας,
 ἡμετέρας κατὰ καυχῶσθε, ἡμετέρας ψύδι
 ἡμετέρας κατὰ τὴν ἀληθείας, ἐν ἡμετέρας αὐ-
 τῇ ἡμετέρας σοφία ἀνωθεν κατὰ χρομὸν
 ἡμετέρας ἀλλ' ἡμετέρας ἐπίγειος, ψυχικὸν, δαιμο-
 νικὸν ὅπως γὰρ ἡμετέρας ἡμετέρας,
 ἡμετέρας ἀκατάσχιστος, ἡμετέρας πᾶν φαῦ-
 λον πρᾶγμα. ἡμετέρας ἡμετέρας σοφία
 ἡμετέρας πρᾶτον ἡμετέρας ἀγνὸν ἡμετέρας ἐπειτα ἡμετέρας
 ἡμετέρας ἡμετέρας ἐπεικῆς, ἡμετέρας ὑπεικῆς, μετὰ
 ἡμετέρας ἡμετέρας καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδία-
 κῆτος ἡμετέρας ἀνυπὴκῆτος. καρπὸς
 ἡμετέρας

raru & uolucru serpentiumq; et
 maioru domatur, & domita
 est a natura huana. Lingua au-
 te nullus hominu domare potest,
 incoercibile malū, plena ueneno
 mortifero. Per ipsā benedicimus
 deo et patri, et per ipsam male-
 dicimus hominibus, qui ad simili-
 tudinē dei cōditi sunt. Ex eodē
 ore procedit benedictio et male-
 dictio. Non oportet fratres mei
 hæc ita fieri. Nunquid fons ex
 eodem foramine emittit ducē et
 amarā aquam? Nunquid potest
 fratres mei, ficus oleas gignere,
 aut uitis ficus? Sic nullus fons
 salsam ac dulcē potest cedere a-
 quā. Quis sapiēs et sciētia præ-
 ditus inter uos? Ostēdat ex bona
 conuersatione opera sua cū man-
 suetudine sapientiæ. Quod si æ-
 mulationē amarā habetis et con-
 tentionē in corde uestro, nolite glo-
 riari et mēdaces esse aduersus ue-
 ritatē. Non est enim ista sapiētia
 ē supernis descēdēs, sed terrena,
 aīalis, demoniaca. Vbi enim æ-
 mulatio et contentio, ibi incōstan-
 tia et omne opus prauū. Quæ au-
 tē ē supernis est sapiētia, primū
 quidē casta est, deīde pacifica,
 modesta, tractabilis, plena mise-
 ricordia et fructibus bonis absq;
 dijudicatione sine simulatione.

Α α α Fructus

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΟΒΙ.

ἢ ἂν δικαιοσύνης ἐν ἐπιλήσει
 γένηται τοῖς ποιουσίην ἐγγύω.

4 Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν
 ὑμῖν; οὐκ ἐν τεύθει, καὶ τῶν ἡλο-
 τῶν ὑμῶν, ἢ σφραγισμένων ἐν
 τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμᾶτε,
 καὶ οὐκ ἔχετε. φονεύετε καὶ σφουδύ-
 ητε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτοχεῖν. μάχε-
 σθε καὶ πολεμᾶτε. οὐκ ἔχετε, διὰ
 τὸ μὴ αἰτᾶσθαι ὑμᾶς. αἰτᾶτε καὶ
 οὐ λαμβάνετε, διὰ τὴν κακίαν αἰ-
 τήσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν
 διακωνήσητε. μοιχοὶ καὶ μοιχα-
 λίδες, οὐκ εἰδότες, ὅτι ἡ φιλία
 ἢ λόσμον, ἐχθρὰ ἢ δεῖ ἔστι; ὃς
 ἀρ βουληθῆ φίλ. ὃ ἀναὶ ἢ λόσ-
 μον, ἐχθρὸς ἢ θεοῦ κατῆρα.
 ἢ δονᾶτε ὅτι λεγῶς ἢ γραφῶν λέ-
 γει. πρὸς θεόν ἐπιποθεῖ τὸ
 πνεῦμα, ὃ κατῆρα ἐν ὑμῖν.
 μέισονα ἢ δίδωσι χάριν. ὑπο-
 τάγητε ἔν τῷ θεῷ, ἀντίστητε τῷ
 διαβόλῳ, καὶ φεύξιναι ἀφ' ὑμῶν.
 ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίσει ὑμῖν.
 καθαρίσατε χεῖρας ἀμαρτωλοὶ
 καὶ ἀγνίσατε καρδίας δίψυχοι.
 ταλαπωρήσατε, καὶ πεινήσατε.
 καὶ λιπύσατε. ὃ γέλως ὑμῶν εἰς
 πένθος μετασφραγίστω, καὶ χα-
 γὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώθητε
 ἐνώπιον ἢ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑ-
 μᾶς. μὴ καταλαλήτε ἀλλήλων
 ἀδελφοί. ὃ καταλαλῶν ἀδελ-
 φὸς, καὶ κρίνων ἢ ἀδελφὸν αὐτοῦ,
 κατα-

Fructus autem iustitiae in pace
 seminatur, facientibus pacem.

Vnde bella et lites in vobis?
 Nonne haec nimirum ex volupta-
 tibus vestris quae militat in mem-
 bris vestris? Concupiscitis et non
 habetis, invidetis et amulamini,
 et non potestis adipisci, pugnat
 et bellatis: non habetis, propete-
 re a quod non postulatis. Petis
 et non accipitis, eo quod male pe-
 tatis, ut in voluptatibus vestris in-
 sumatis. Adulteri et adulterae
 nescitis quod amicitia mundi, mi-
 nicitia est cum deo. Quicumque ergo
 voluerit amicus esse mundi, in-
 micus dei constituitur. An pu-
 tatis quod inaniter scriptura di-
 cat: Ad invidiam concupiscit
 spiritus qui habitavit in vobis?
 Maiore autem dat gratiam. Subditi
 ergo estote deo, resistite autem dia-
 bolo, et fugiet a vobis. Appro-
 pinate deo, et appropinqua-
 bit vobis. Emundate manus
 peccatores, et purificate corda
 duplices animo. A flugimini et
 lugeate et plorate. et gau-
 dium in moerorem. Humiles vos
 reddite in conspectu domini, et
 eriget vos. Nolite detrahete vo-
 bis invidiam fratres. Qui detrahete
 fratri, quis iudicat fratrem suum,
 detrahete

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΟΒΙ

χόρας ὑμῶν, ὁ ἀπεισθρημένος
 ἀφ' ὑμῶν λέγει, ἢ αἰ βοᾷ τῷ
 θεοῖς αὐτῶν εἰς τὰ ὄτα κυρίου
 σαβασῶθ ἡσιλυλόδοσιμ. ἔφυθ
 σατε ἰδί τ' γῆς, ἢ ἰσπαταλή-
 σατε. ἔδρεψατε τὰς καρδίας ὑ-
 μῶν, ὡς ἐν ὑμῶν σφαγῆς. κατε-
 δινάσατε, ἔφρονύσατε τὸν δι-
 καιον, ὃν ἀντιτάσεται ὑμῖν. μα-
 κροθυύσατε ὅν ἀδελφοὶ ὡς τῷ
 παρσίαις τ' λυρίαι. ἰδοὺ ὁ γνω-
 γὸς ἰουδαϊστῆ τ' τίμιου λαγοῦ
 Ἰακώβ, μακροθυμῶν ἰπ' αὐτῶν,
 ὡς λέγει ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ἢ ὄψι-
 μον. μακροθυμύσατε ἢ ὑμῶν,
 θυρίξαστε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι
 ἢ παρσίαις τ' λυρίαι ἢ γυγιε. μὴ
 θυρίξαστε κατ' ἀλλήλων ἀδελ-
 φοὶ, ἵνα μὴ κατακριθῆτε. ἰδοὺ ὁ
 κριτὴς πρὸ τῷ θυρῶν ἔστηκεν.
 ὑπόδειγμα λάβετε ἀπὸ τῶν πα-
 θῆαις ἀδελφοὶ μου, ἢ τῷ μακροθυ-
 μίας τὸς προφήτας, ὃι ἐλάλυ-
 σαρ τῷ ὄνοματι λυρίαι. ἰδοὺ μα-
 κρισόμεν τοὺς ὑπομένοντας.
 πῶν ὑπομονῶν ἰὼν ὑμῶν, καὶ
 τὸ τέλος λυρίαι εἰδότε, ὅτι πο-
 λὺς πλάγχθος ὅστις ὁ λυρίαι καὶ
 οἰκτιρῶν. πρὸ πάντων ἢ ἀδελ-
 φοὶ μου, μὴ ἐμύνητε, μήτι τ' ὄρα
 νὸν, μήτι πῶν γῆν, μήτι ἄλλον
 τινα ἔσκειν. ἢ τῶν ὑμῶν τὸ ναί,
 ναί. ἢ τὸ ὄ, ὄ. ἵνα μὴ ὄς ὑπόκει-
 σιν πῶν τι. κατὰ παθεῖ τις ἐν
 ὑμῖν:

regiones uestras, quae fraude nō
 reddita est d uobis, clamat: &
 clamores eorū qui mēssuerāt, in
 aures domini sabaoth introierūt.
 In delicijs uixistis super terrā,
 et lasciuistis, eruitistis corda ue-
 stra, ut in die occisionis. Cōdem-
 nastis, et occidistis iustum, et non
 resistit uobis. Patientes igitur
 estote fratres usq; ad aduentum
 domini: Ecce agricola expectat
 preciosum fructū terrae, patienter
 expectans illum, donec acci-
 piat pluuiam tempestiuam & se-
 rotinam. Patientes igitur estote
 & uos, & confirmate corda ue-
 stra, quoniam aduentus domini
 appropinquat. Nolite ingremisce-
 re alius aduersus alium fratres,
 ut ne condemnemini: Ecce iu-
 dex ante ianuam assistit. Ex-
 emplum accipite fratres mei af-
 flictionis ac patientie propheta-
 rum, qui loquuti sunt in nomine do-
 mini. Ecce beatos ducimus eos
 qui sustinēt. Tolerantia Iob au-
 distis, & finem domini uidistis,
 quod ualde misericors sit domi-
 nus ac cōmiserans. Ante omnia
 autem fratres mei, nolite iurare
 neq; per coelū neq; per terrā neq;
 per aliud quodcunq; iurandū:
 sic autem uestrum, est, est: non,
 non: ut ne in simulationem inci-
 datis

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΒΕΑΤΙ PΕΤΡΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙ

Prima.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ΙΝΔΙΚΤΟΙΣ ΠΑΡΕ-
ΠΙΔΕΥΜΟΙΣ ΔΙΑΣΠΕΡΑΪΣ
ΠΟΛΕΤΟΥ ΓΑΛΑΤΙΑΣ, ΚΑΠΠΟΔΟ-
ΚΙΑΣ, ΑΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΒΙΘΥΝΙΑΣ, ΚΑ-
ΤΑ ΠΡΟΓΝΩΣΙΝ ΘΕΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΙΝ
ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΠΝΩΜΑΤΟΣ, ΕΙΣ ΕΥΑ-
ΝΓΕΛΙΟΝ Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΧΑΡΙΣ ΗΜΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗ-
ΝΗ ΠΛΗΘΥΝΟΜΕΝ. ΕΥΛΟΓΟΥΤΕΣ Ο
ΘΕΟΣ, ΚΑΙ ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Ο ΚΑΤΑ
ΤΟ ΠΟΛΥ ΑΥΤΟΥ ΕΛΕΟΣ ΑΝΑΓΧΥ-
ΝΗΣΑΣ ΗΜΑΣ ΕΙΣ ΕΛΠΙΔΑ ΣΩΣΑΝ
ΔΙ ΑΝΑΣΤΗΚΩΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΕΝ ΤΗΝΩΝ, ΕΙΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΗΦ
ΘΑΡΤΟΝ ΚΑΙ ΑΜΑΝΤΟΝ Η ΑΜΑ-
ΡΑΝΤΟΝ, ΤΗΤΗΡΑ ΜΕΛΩ ΙΝ ΟΥΡΑ-
ΝΟΙΣ, ΗΣ ΗΜΑΣ ΤΟΥΣ ΙΝ ΔΕΥΤΕΡΩ
ΘΕΟΥ ΦΡΟΥΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ ΔΙΑ ΤΩ-
ΣΤΩΣ, ΕΙΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ, ΕΤΟΙΜΩ Α-
ΠΟΚΑΛΥΦΘΕΝΤΕΣ ΙΝ ΚΑΙ ΕΥ ΕΙΣΧΑ-
ΤΩ, ΙΝ Ω ΑΓΑΛΛΙΑΘΕ, Ο ΛΙΓΕΡ ΑΓ-
ΤΙ, ΕΙ ΔΕΙΟΝ ΘΕΙ, ΛΥΠΗΘΕΝΤΕΣ ΙΝ
ΠΟΙΚΙΛΟΙΣ ΠΕΡΑΣΜΑΙΣ, ΙΝΑ ΤΟ ΔΟ-
ΝΙΜΕΡ ΗΜΩΝ ΑΙ ΤΩΣΤΩΣ, ΠΟΛΥ
ΤΙΜΙΩΤΕΡΩΝ ΧΡΥΣΙΝ Ε ΑΠΟΛΛΥΜΕ-
ΝΩ, ΔΙΑ ΠΥΡΟΣ Η ΔΟΚΙΜΑΣΟΜΕΝΩ,
ΥΠΕΡ ΗΣ ΕΠΑΙΝΟΝ Η ΔΟΞΑΝ Η ΤΙ-
ΜΩΝ,

ΣΑΡΥΤ Ι.

PETRUS apostolus Iesu
Christi, aduenis sparsim
incolentibus Pontu, Ga-
latiã, Cappadociam, Asiã &
Bithyniã, delectis iuxta prafifi-
cationem dei patris, per sanctifi-
cationẽ spiritus, in obedientiã et
aspirationẽ sanguinis Iesu Chri-
sti: gratia uobis et pax multiplice-
tur. Laudendus est deus & pa-
ter domini nostri Iesu Christi
qui iuxta copiosam suam miseri-
cordiam regenuit nos in spem ui-
uam, per hoc quod resurrexit Ie-
sus Christus ex mortuis in hæ-
reditatem immortalem & incon-
taminabilem atq; immercesibili-
lem, conseruetam in celis erga
uos, qui uirtute dei custodimini
per fidem ad salutem, que in
hoc parata est, ut patefiat in tẽ-
pore supremo: in quo exultatis,
nunc ad breue tempus afflicti
in uarijs experimentis, si opus
sit, quo exploratio fidei uestra,
multo preciosior auro quod pe-
ratur, reperiat in laudem &
gloriam & honorem, tum quum
reuelat

EPIST. PET. I. CAP. I.

κἀν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ
 ἐν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, ἕως ἄρτι
 μὴ ὄρωντες, πιστεύοντες ἕ, ἀγαλλιάσθε
 χαρᾷ ἀνεκδιαι-
 κτώ, καὶ δειλοφασμένη, ἡμιό-
 μνη. τὸ τίλθ ἂν πίστιως ὑ-
 μῶν, σωτηρίαν ψυχῶν, σωτηρίας
 θεσφύτησιν, καὶ ἡμετέρας προφηταί, οἱ
 πρὶν εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύ-
 σαντες, ὁρῶντων ἕς τίναν, ἡ
 ποῖον καιρὸν ἐδύλου, τὸ ἐν αὐ-
 τοῖς πνεύμα χριστοῦ, προμαρ-
 τυρόμενον τὰ εἰς χριστὸν πα-
 θήματα, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα
 δόξας, οἷς ἀποκαλύψθη, ὅτι οὐχ
 ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνου αὐ-
 τᾶ, ἀνὴρ ἀνυγγέλιον ὑμῖν, διὰ
 τῶν ἐπαγγελισμάτων ὑμᾶς ἐν
 πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλῆναι
 ἡμῶν, εἰς ἀπαγγελίαν
 ἀγγελοῖ παρακλήσει. διὰ ἀνα-
 ψοσάμενοι τὰς δοξάσας ἂν δι-
 κούσας ὑμῶν, νύφοντες, τελείως
 ἠπίσασθε ἂν τὴν φρόνησιν
 ὑμῶν χάριτι ἐν ἀποκαλύψει ἰη-
 σοῦ χριστοῦ, ὡς τίναν ἡμετέρας
 μὴ συσχηματισθέντες τὰς πρό-
 τρον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπι-
 θυμίας, ἀλλὰ κατὰ τὸν κα-
 λήσαντα ἡμᾶς ἁγίον, καὶ αὐτοῖ
 ἁγίοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γινώ-
 σθη, διότι γέγραπται. ἁγίοι
 φησίν, ἵτι ἐγὼ ἁγίος εἰμι.

reuelabitur Iesus Christus: quē
 quū nō uideritis, diligitis: in quē
 in praesentia, quū non uideatis,
 credentes tamen, exultatis gau-
 dio ineffabili & glorificato, re-
 portantes finem fidei uestra, sa-
 lutē animarū: de qua salute ex-
 quisierunt & scrutati sunt pro-
 phetae, qui deuentura in uos gra-
 tia uaticinati sunt, scrutātes ad
 quē aut cuiusmodi tēporis arti-
 culū significaret qui in illis erat
 spūs Christi: qui prius ἕ: accide-
 rēt, testabatur uēturas in Chri-
 stū afflictiones, & quae essent
 cōsecuturae glorias: quibus et il-
 lud reuelatū est, quod haud si dā
 ipsis, imò nobis ministrāre haec,
 quae nūc annūciata sūt uobis p
 eos qui uobis praedicauerūt euā-
 geliū, per spiritū sanctū emissū ē
 caelo, in quae desiderāt angeli p
 spicere. Quae ppter succidit libis
 mētis uestrae, sobrii pfecte specta-
 te i eā q̄ ad uos defertur gratiā,
 dum uobis patefit Iesus Chri-
 stus, tāq; filij obediētes, ut nō ac-
 cōmodetis uos pristinis cōcupi-
 scētis, quibus dū adhuc ignorare-
 tis Christū, agebāmi, sed quē-
 admodū is q̄ uos uocauit, factus
 ē, ita ipsi quocūq; facti i oī cōuersa-
 tiōe reddamini, ppter ea q̄ scri-
 ptū ē, Sacti estote, nā ego sctūs

Καα iiij sum. Εο

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ Ι.

καὶ εἰ πατέρα ἐπιμαλῶδε τὸν
ἀπροσωπολύπως λιβίνοντα κα
τὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν
ἢ παροικίας ὑμῶν χρένον ἀνα
σφάφητε. εἰδότες ὅτι οὐ φθαγε
τοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυφώ
θητε ἐν τῇ ματαίᾳς ὑμῶν ἀνα
στρεφῆς παρὰ παραδόξῳ, ἀλλὰ
τιμίῳ ἀματι ὡς ἀμὸν ἀμώμου
ἢ ἀσπίλις χειρῶν, προεινωσμένης
πρὸς καταβολῆς λίσμου, φα
νερωθέντι. ἢ ἐπ' ἰσχάτων τῶν
χρίνων δι' ὑμᾶς, τὸς δι' αὐτῶν
συνόντας εἰς θεόν, τὸ ἰγάραντα
αὐτῶν ἐν νεκρῶν, ἢ δόξαν αὐτῶν
δόντα, ὡς τι πῶν ὡς τῶν ὑμῶν,
ἢ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν. τὰς ψυ
χὰς ὑμῶν ἠγνιότις ἐν τῇ ὑπα
κοῇ τῇ ἀλυθείας διὰ πνεύματος
εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον
ἐν καθαρῆς καρδίᾳς ἀλλήλους
ἀγαπήσατε ἰκενῶς, ἀναγγε
νημένοι ἐν ἰσπορῆς φθαγῆς,
ἀλλὰ ἀφάργης, διὰ λόγῳ ζῶν
τῷ θεῷ ἢ μέλλοντος εἰς τὸ αἰῶ
να. διότι πᾶσα σὰρξ, ὡς χόρ
τῷ, ἢ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς
ἀνθος χόρτου. θηράθη ἢ χόρτῷ
ἢ τὸ ἀνθος ἐξίπτει, τὸ ἵεῖμα
λυγρὸς μέγῃ ἢ τῷ αἰῶνα. τὸ το δὲ
ἵεῖμα τὸ ὑαγγελιοδῆν εἰς
ὑμᾶς.

Ἀποβέμῃνοι ἔμ πᾶσαρ ἰα
κίαμ, ἢ πάντῃ δόλῳ, ἢ ὑποκρί
σεως,

Et si patre inuocatis citra per
sonarū respectū iudicantē iuxta
cuiusq; opus, uidete ut in timore
cōuersātes incolatus uestri tēpus
trāsfigatis. Quū sciatis uos, nō ca
ducis rebus uelut argento & au
ro fuisse redēptos d uana uestra
cōuersatiōe, q̄ ex patrū accepe
ratis traditione, sed precioso san
guine uelut agni immaculati &
incontaminati Christi: quā pra
ordinatus quidem fuerat, ante
quā cōditus esset mūdus, sed ma
nistatus fuit extremis tēpori
bus propter uos qui per illū cre
ditis in deū: qui illū excitauit ē
mortuis, et gloriā ei dedit, ut uos
fidē ac spē haberetis erga deū,
qui animas uestras purificabit
obediendo ueritati, per spiritū cū
charitate fraterna, ab omni si
mulatione aliena, ex puro corde
uos inuicē diligite impense, rena
ti non ex semine mortali sed ex
immortali per sermonē uiuentis
dei et manētis in aeternū, prope
rea q̄ omnis caro gramen sit, &
oīs gloria hoīs quasi flos grami
nis. Exaruit gramē et flos deci
dit: at uerbū domini manet & eter
nū. Hoc autē est uerbū, quod per
euangeliū delatum est ad uos.

Proinde deposita omni mali
tia & omni dolo & simulatio
nibus

C A P V T II.

ρας, κὶ φθόνους, κὶ πάσας πατα
 λαλιὰς, ὡς ἀρτιγίννυτα βρέφου,
 τὸ λογικὸν ἀσολογὸν γάλα ἐπι-
 ποθῶσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆ
 τι. ἐπιβρῆτε ἐγγύσααθε, ὅτι χειρὸς
 ὁ κύριος, πρὸς ὃν προσέρχομι-
 ναι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνδρῶ-
 νων μὲν ἀποδομιμασμοῦ, ὑπὸ
 παρὰ ἡ θεῶ ἐκλεκτῶν, ἰντιμον,
 ἢ αὐτοῖ ὡς λίθοι ζῶντες οἰνοδο-
 μῶσθε, οἶνος πνευματικὸς, ἰ-
 γασμα ἁγίου, ἀνενίγναι πνευ-
 ματικῆς δυόσιας, ὑπὸ προσδέκτες
 τῷ θεῷ διὰ ἰησοῦ χειρὸς. Διὸ κὶ
 πρὸς εἶπε ἐν τῇ γραφῇ. ἰδοὺ τίθη
 μι ἐν σὺν λίθον ἀερογωνιάου
 ἐκλεκτῶν, ἰντιμον. κὶ ὁ πιστῶ-
 νων ἐπ' αὐτῷ, ἔ μὴ λαταισχωθῆ
 ὑμῖν ἔ μὴ ἡ ἴμην τοῖς πιστῶσιν.
 ἀπειθῶσι ἡ λίθον ὃν ἀπεδομι-
 μασαν οἱ οἰνοδομοῦντες, ἐν τῷ
 ἐγγύσθαι εἰς κεφαλὴν γονίας, καὶ
 λίθον προσδόμματος, κὶ πύρα-
 σκαν δάλου, οἱ προσδοπτοσι τῷ
 λέγω, ἀπειθῶντες εἰς ὃ κὶ ἐδέτη-
 σαν. ὑμῶς ἡ γίνος ἐκλεκτῶν, βα-
 οἴλαον ἰβράστουμα, ἰδὲν ἁγίου
 λαὸς ἰς πρὸς πῶσιον, ὅπως τὰς
 ἀρετὰς βαγγάλητε τὴν σιότος
 ὑμῶς καλέσαντος ἰς τὸ θάυμα
 τῶν αὐτοῦ φῶς. οἱ ποτὶ ἔ λαὸς
 τῶν ἡ λαὸς θεῶ. οἱ ἐν ἡλευμῶσι
 τῶν ἡ ἡλευμῶσι. ἀγαπητοί, πα-
 ρακαλῶ ὡς παροῦσες κὶ παρεπι-
 θύμεις

nibus et inuidēijs et omnibus ob-
 treclatiōibus, ut modo nati infan-
 tes, lac illud nō corporis sed ani-
 mi q̄ dolū nescit, appetite, ut p̄
 illud subolefcatis. Siquidē gusta-
 stis q̄ benignus sit dominus, ad-
 quē accedētes, q̄ lapis est uiuus,
 ab hoīmbus q̄ dē reprobatus, apud
 deum uero electus ac preciosus:
 ipsi quoq̄ ueluti uiui lapides aedi-
 ficemini, domus spūalis, sacerdo-
 tiū sanctū ad offerendū spūales
 hostias, acceptabiles deo p̄ Iesū
 Christi. quā p̄pter et cōtinet scri-
 ptura, Ecce pono in Siō lapidē,
 in sūmo ponēdū angulo, electū,
 preciosū: et qui crediderit in illo,
 nō p̄desiet. Vobis igitur precio-
 sus est, q̄ creditis. Ceterū ijs q̄
 nō credūt, lapis quē reprobauerāt
 aedificātes, hic coepit esse caput
 āguli: et lapis ἰ quē ἰpingitur, et
 petra ad quā offendāt, nēpe ijs
 qui ἰpingunt ἰ sermonē, neq̄s cre-
 dūt ἰ id ad q̄ et ἰstitutū fuerāt.
 Vos autē genus electū, regale sa-
 cerdotiū, gēs s̄ccta, populus qui ἰ
 lucrū accessit, ut uirtutes p̄dī-
 cetis illius qui ē tenebris uos uoca-
 uit ἰ admirabilē suā lucē: qui quō
 dā eratis nō populus nūc populus
 dei: qui quondā nō cōsecuti mise-
 ricordīā, nunc estis misericordīā
 cōsecuti. Dilecti, obsecro tāquā
 Ἄ α α γ aduenas

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ Ι.

δῆμους, ἀπέχειδι τ̄ σαρκικῶν
 ἐπιθυμιῶν, ἀτινεις σφρατιύον-
 ται κατὰ τὸ ψυχῆς, πλὴν ἀνα-
 στροφῆν ὑμῶν ἔχοντες καλῶν ἐν
 τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν ᾧ καταλα-
 λῶσιν ὑμῶν ὡς λαοποιῶν, ἐν
 τ̄ καλῶν ὄργων ἰποπτεύοντες,
 δοξάσωσι τ̄ θεῶν ἐν ἡμῶν ἐπι-
 σκοπίῃς. ἡγοράζετε ἕν πάσῃ ἀν-
 θρωπίνῃ κτίσει διὰ τ̄ κῆριον, ἐί-
 τε βασιλεῖ ὡς ὑπερίχοντι, ἐίτε
 ὑγιέσιμ, ὡς δι' αὐτ̄ πικρομί-
 τοις, ἢ ἐνδίκῃσιν ἢ λαοποι-
 ῶν, ἰπαιων ἢ ἀγαλοποιῶν. ἐίτε
 ἄλλως ἢ τὸ δειλμα τ̄ θεῶ, ἀγα-
 λοποιῶντας φιλῶν πλὴν τ̄ ἀφρό-
 νων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν, ὡς ἐ-
 λυθῆροι, ἢ μὴ ὡς ἐπιμάλυμα
 ἔχοντες τὸ λακίς πλὴν ἐκσυν-
 γίαν, ἀλλ' ὡς δίδλοι θεῶ. πάν-
 τας τιμῶσθε, πλὴν ἀδελφότη-
 τα ἀγαπᾶτε, τ̄ θεῶν φοβῆθε, τ̄
 βασιλεῖα τιμᾶτε. οἱ εἰνήσῃ ὑπο-
 τασόμενοι ἐν κυρίῳ φόβῳ τοῖς
 δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγα-
 θοῖς ἢ ἐπαινήσιμ, ἀλλὰ ἢ τοῖς
 σκολίοις. τοῦτο γὰρ χάρις, ἐί διὰ
 σιωπῆσιν θεῶ ἡσφοβρατίς
 λύπας πάσων ἀδίνως. ποῖον
 γὰρ ἐκλήσῃ, ἐί ἀμαρτανοντόν καὶ
 πολαφῆσόμενοι ὑπομνήσῃτε, ἀλλ-
 ἢ ἐί ἀγαλοποιῶντες ἢ πάσων
 τῶν ὑπομνήσῃτε. τοῦτο γὰρ χά-
 ρις παρὰ θεῶ. ἢς τῶτο γὰρ ἐκλή-
 σῃ,

aduenas ac peregrinos abstine-
 te à carnalibus concupiscentijs
 quæ militant aduersus animam,
 & conuersationē uestrā habete
 honestam inter gentes, ut in hoc
 quod obtreclant uobis quasi ma-
 leficis, ex bonis operibus testi-
 mātes uos, glorificent deū in die
 uisitacionis. Proinde subditi esto-
 te cuius humanæ creaturæ pro-
 pter dominum, siue regi tanquā
 præcellenti, siue prossidibus, ut
 qui per eum mittantur ad uindi-
 ctam quidem nocentium, laudens
 uero recte agentium. Quoniam sic
 est uoluntas dei, ut benefaciēdo
 obturetis os hominibus stultis et
 ignorantibus, tanquam liberi, et
 nō ueluti prætexitū habentes ma-
 licie libertatē, sed tanquā serui
 dei. Omnes honorate, fraternita-
 tem diligite, deum timeate, regem
 honorate. Famuli subditi sint
 cum timore dominis, non solum
 bonis ac humanis, uerum etiam
 prauis. Nam hæc est gratia, si
 quis propter conscientia dei sus-
 fert molestias, præter meritum
 affectus malis. Quæ enim est
 laus, si quū peccantes alapis ca-
 dimini sufferetis? At si quum
 benefacitis, & tamen malis af-
 ficimini, sufferetis. Hæc enim est
 gratia apud deū, si quidē in hoc
 uocati

Ο ΑΡΧΥΤ ΙΙΙ.

ἔτι ἢ χριστὸς ἐπαθεν ὑπὲρ
 ἡμῶν, ἡμῶν ὑπολιμπάνων ὑπο
 γραμμῶν, ἵνα ἐπακουθῆσθε
 τοῖς ἰχνυσιν αὐτοῦ, ὅς ἀμαρτίαν
 ἢ ἐποίησεν, ἢ δὲ εὐρέθη δόλος
 ἢ τῷ σώματι αὐτοῦ, ὅς λοιδοροῦ
 ἢ οὐκ ἀντελοιδόρη, πά
 ρον οὐκ ἠπέλει. παρὸδὸς ἢ
 τῶν κρινόντι διευαίως. ὅς τὰς ἀ
 μαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνέλεγκεν
 ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἰδὲ τὸ ξύ
 λον, ἵνα τὰς ἀμαρτίας ἀπογι
 νώμενοι, τῇ δικαιοσύνῃ ζήσω
 μεν, οὐ τῷ νόμῳ αὐτοῦ ἰάθη
 τι. ὅτι ὡς προβάτα πλανώ
 μεθα, ἀλλ' ἐπιστάφυτε νῦν ἐπὶ
 τὸν ποιμένα, ἢ ἐπίσκοπον τῶν
 ψυχῶν ἡμῶν.

Ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσ
 εῖσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι,
 ἵνα ἡσὶ οἱ τινὸς ἀπειθοῦσι τῷ
 λόγῳ, διὰ τοῦ τῶν γυναικῶν ἀ
 ναστροφῆς ἀντὶ λόγου κερδι
 θύσανται, ἐποπιεύσαντες πλὴν
 ἐν φόβῳ ἀγνῶ ἀναστροφῆν ἡ
 μῶν, ὡς ἴστω οὐχ ὁ ἕξωθεν ἐν
 πλοκῆς φρενῶν, ἢ παρὸδὸς
 χρυσίου ἢ ἰνδύσιως ἱματίων νό
 σμῳ, ἀλλ' ὁ χρυστὸς ἢ παρ
 θίας ἀνθρωπῳ ἐν τῷ ἀφάρτῳ
 ἢ παρὰ τῶν ἡσυχίου πνεύμα
 τῳ, ὁ ὅστις ἐνώπιον ἢ τοῦ θεοῦ
 τελεῖ. οὕτω γὰρ ποτε ἡσὶ αἱ
 ἁγία γυναῖκες, αἱ ἐλπίζουσαι
 ἰδὲ

uocati estis, quoniã et Christus
 affluctus est pro nobis, relinquẽs
 nobis exemplũ ut insequeremini
 uestigia ipsius qui peccatũ non
 fecerat, nec inuentus est dolus
 in ore illius: qui quum maledi
 ctis incesseretur, non regressie
 maledicta, quum malis affice
 retur, non minabatur: sed tradi
 dit uindictã ei qui iudicat iuste,
 qui peccata nostra ipse pertulit
 in corpore suo super lignum, quo
 peccatis mortui iustitiẽ uiuere
 mus: cuius eiusdem uibice sa
 nãci fuistis: nam erratis uelut
 oues errantes, sed conuersi estis
 nunc ad pastorem et curatorem
 animarum ueststrarum.

Similiter uxores subditæ si³
 tis uesttris uiris, ut etiã qui non
 obtemperant sermonẽ, per uxo
 rum conuersationẽ absq̃ sermo
 ne lucrifiat: dũ considerant cũ
 reuerẽtia coniunctã castã cõuer
 sationẽ uesttrã, quarũ ornatus sit
 nõ extermis, qui situs est in pli
 catura capillorũ et additiõẽ au
 ri, aut i palliorũ amictu, uerũ oc
 cultus, qui ẽ in corde homo, si is
 careat oĩ corruptela, ita ut spũs
 placidus sit ac getus, qui spũs in
 oculis dei magnifica ac sũptuo
 sa res est. Nã ad eũ modũ olim
 ὁ ἁγία illa mulieres sperãtes

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΙ Ι.

ἰδί τὸν θεόν, ἐν ὁσμῶν ἑαυτῶν
 ὑποτασσέμενοι τοῖς ἰδίοις ἀν-
 δράσιμ, ὡς σάρρα ὑπὸ κυρίου τῷ
 ἀβραάμ, λόγιον αὐτὸν λαλῶσα
 ἥς ἐγενήθητι τέκνα ἀγαθοποιῶ-
 σαι, καὶ μὴ φοβέμενοι μηδὲ μίαν
 πτίησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως συ-
 νοικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀ-
 δφνησθῶν σκίυει τῷ γυναικείῳ
 ἀπόνεμοντες τιμῶν, ὡς καὶ συ-
 κληρονόμοι χάριτος ζωῆς, ἥς τὸ
 μὴ ἐκκόπῃσθε αὐτὰς πρὸς συχὰς
 ὑμῶν. τὸ ἧ τίλη, πάντες ὁμό-
 φρονες, συμπάθει, φιλαδέλφει
 ἐν σπλαγχνῶν, φιλόφρονες, μὴ
 ἀποδιδόντες καὶ ἀντι κα-
 κῶν, ἢ λοιδορίαν ἀντι λοιδορί-
 ας, τὸν αὐτίον ἢ ἐν λογιῶν, εἰδὲ
 τες ὅτι εἰς τῶντο ἐκλήθητε, ἵνα ἐν
 λογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ θε-
 λων ζῶν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδέσθαι ἡμέ-
 ρας ἀγαθὰς, παυσάτω τῶν γλώσ-
 σαυ αὐτῆ ἀπὸ κακῶν, καὶ χεῖλη αὐ-
 τῆ ἢ μὴ λαλῆσαι δόλον. ἐκλι-
 νάτω ἀπὸ κακῶν, καὶ ποιησάτω ἀ-
 γαθῶν. Ἰστησάτω ἐν γλώσσῳ, καὶ διω-
 ξάτω αὐτῶν. ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυ-
 ρίου ἰδί δικαίους, καὶ ὤτα αὐτοῦ
 εἰς δικαιοσύνην αὐτῶν. πρὸσωπον ἢ
 κυρῖς ἰδί ποιῶντας κακῶν. καί-
 τις ὁ κακῶσων ὑμῶν, καὶ ἢ ἀγα-
 θῶν μιμηταὶ γίνουθε; ἀλλ' εἰ ἡγε-
 τᾶσθε διὰ δικαιοσύνην, μα-
 κάριοι. τὸν ἢ φῶν αὐτῶν μὴ
 φοβέ-

in deo, comebāt sese, & subdita
 erant suis uris, quemadmodum
 Sara obediuit Abrabae, domi-
 num illum appellās, cuius factae
 estis filiae dū bene facitis, & non
 terremini ullo pauore. Viri simi-
 liter cohabitēt secundū scientiā,
 uelut infirmiori uasi muliebri im-
 partiētes honorē, tanquā etiā co-
 haeredes gratiae uitae, ne interri-
 pātur preces uestra. In summa,
 omnes sitis unanimes, similiter
 affecti, fraterna praeiū chari-
 tate, misericordes, affabiles, non
 reteliantes malum malo, aut con-
 uitium conuitio, sed contrā, be-
 nedicentes: scientes uos in hoc
 uocatos esse ut benedictionē be-
 reditate possideatis. Nam qui
 uult uitam diligere, et uidere
 dies bonos: coerceat linguam
 suam a malo, & labia sua ne lo-
 quantur dolum. Declinet a ma-
 lo, & faciat bonum, quaerat pa-
 cem & persequatur eā: quoniam
 oculi domini super iustos, & au-
 res eius ad deprecationē illorum.
 Rursus aspectus domini super
 eos qui faciunt mala. Et quis
 est qui sit afflictorus uos, si boni
 tatis amulatores fueritis? Imō
 si quid etiā acciderit in cōmodi
 propter iusticiam, beati tamen e-
 stis. Ceterum terrore illorum ne
 terreamini

C A P V T III.

φελοῦτε, μηδὲ ταραχθῆτε, λύ
 ριον ἢ τὸ θεῖον ἀγιάσατε ἐν ταῖς
 καρδίαις ὑμῶν. ἔτοιμοι δὲ ἀν
 τὸς ἀπολογία πάντι τῷ αἰ
 τοῦντι ὑμᾶς λόγον ᾧ ἰσχυρῶς ἐν
 ἡμῖν ἐλπιδέσθε μετὰ πραύτη
 τος καὶ φόβου, σωείλησιν ἔχοντες
 ἀγαθῶν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλώσιν
 ὑμῶν, ὡς κακοποιῶν, καται
 σχωθῶσιν οἱ ἐπιηρέες ὑ
 μῶν πλὴν ἀγαθῶν ἐν χειρῶ ἀνα
 στροφῶν. ἡρώτησον γὰρ ἀγαθοποι
 οῦντας, εἰ δελεῖ τὸ δόγμα τοῦ
 θεοῦ, πάσχειν, ἢ κακοποιῶντας.
 ἔτι καὶ χειρὸς ἀπαξ ἕως ἡμᾶρ
 τῶν ἑπαθῆν, δίκαιος ἕως ἡμᾶρ
 δίκων, ἵνα ὑμᾶς προσάγῃ τῷ
 θεῷ, δικτατῶδες μὲν σαρκί, ζω
 ποιηθεὶς ἢ τῷ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ
 νῦν ἐν φυλακῇ πνεύμασι πο
 ρουθεὶς, ἐκέρυξεν, ἀπαθῆσασί
 ποτε, ὅτι ἀπαξ βεβλήχεται ἢ τῷ
 θεῷ μακροθυμία, ἐν ἡμέραις νῦν
 κατασκευασομένης κινήσεως, εἰς
 ἡμῶν ὀλίγα, τῶν ἐπιμνηστικῶν
 ἀποστόλων δι' ὑμᾶς, ὃ καὶ ἡ
 μῶν ἀντίτυπον ὑμῶν σώσει βί
 στισμα, ἐκ σαρκὸς ἀπόδοις ῥύ
 πτι, ἀλλὰ σωείλησιν ἀγαθῶν
 ἐπιηρέτων εἰς θεῖον, δι' ἀναστά
 σιν ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς ἔστιν ἐν δε
 ξτέρῃ τοῦ θεοῦ, ποροουθεὶς εἰς οὐρα
 νίον, ὑποταγῆντων αὐτῷ ἀγγέ
 λων καὶ δυνάμεων.

Χρηστῆ

terreamini, neq; turbemini, sed
 dominū deū sanctificate in cor
 dibus uestris. Sitis autem paratī
 semper ad respondendū cuilibet
 petenti, ut loquamini de ea quæ
 in uobis est spe, cū mansuetudine
 et reuerētia, conscientia habētes
 bonā, ut in hoc quod uobis detra
 hunt tanquā scelerosis, pudefiāe
 hi qui incessunt uestram bonā in
 Christo conuersationē. Præstat
 enim ut bene agētes, si ita uelit
 dei uolūtas, malis afficiamini, q̄s
 male faciētes. Quandoquidē
 Christus semel ꝑ peccatis pas
 sus fuit, iustus pro iniustus, ut nos
 adduceret deo, mortificatus quē
 dē carne, sed uiuificatus spiritu,
 in quo etiā abiit et spiritibus quī
 erant in carcere prædicauit, quī
 inobedientes fuerant quondam.
 Quum semel expectabatur dei le
 uitas in diebus Noë, quū appa
 rabatur arca, in qua pauca, hoc
 est octo animæ seruatae fuerūt ꝑ
 aquā: cuius figuræ nūc respō
 dēs baptismus, nos quoq; saluos
 reddit: quo nō carnis sordes abi
 euntur, sed quo fit ut bona con
 sciētia bene respōdeat apud deū
 per resurrectionē Iesu Christi
 qui est ad dexteram dei, profe
 ctus ī cœlū, subiectis sibi angelis
 ꝑ potestatibus ac uirtutibus.

Quum

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΙ Ι.

4 Χειρὸς οὖν παθόντος ὑπὲρ
 ἡμῶν σαρκί, καὶ ὑμῶν πλὴν αὐτῶν
 ἕνους ἁπλῶς ἀδελφῶν, ἐστὶ δὲ πα-
 θῶν ἐν σαρκί, ὡς πάντες ἀμαρ-
 τίας, εἰς τὸ μακρὸν ἀνθρώπων ἐ-
 πιθυμίας, ἀλλὰ διελύματι θεῷ
 τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκί διῶσαι
 χρόνον. ἀρκυτὸς γὰρ ἡμῶν ὁ πα-
 ρηλυθῆναι χρόνος τῆ βίης, τὸ δι-
 λυμα τῆ ἡμῶν λατρίαν γάσσασθαι,
 πορνείας, ἐπιθυμίας, ἐπι-
 θυμίας, οἰνοφλυγίας, λιούσεως,
 πόσεως, καὶ ἀδελφίταις ἐδωλολα-
 φίας. ἐν ᾧ ἔξοριζομένη, μὴ σωφρο-
 νῶν ἡμῶν εἰς πλὴν αὐτῶν ἅ-
 λωσις ἀνάχυσιν, βλασφημιῶν
 τῶν, οἱ ἀποδώσουσι λόγον τῶν ἔ-
 ταιμῶν ἔχοντες κρινεῖν ζῶντας καὶ
 νεκροὺς. ὡς τὸτο γὰρ ἡ νεκρῶν ἐν
 ηγγελίᾳ, ἵνα κρινῶσι καὶ λα-
 τὰ ἀνθρώπων σαρκί, ζῶσι ἢ λα-
 τὰ διὰ πνεύματι. πάντων δὲ
 τὸ τέλος ἡγίαι σωφρονήσασθαι
 ἕν καὶ ἡ ψαῖται ἕως τὰς προσόχους.
 πρὸ πάντων ἢ πλὴν εἰς ἑαυτοὺς
 ἀγάπην ἔχοντες. οἱ ἀγα-
 πη καλύψει πλὴν ἀμαρτιῶν
 φιλόξενοι ἕως ἀλλήλους ἀνὸν γο-
 ρυσμῶν. ἕκαστος ἑαυτῶν ἔλαβε
 χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ δια-
 κονοῦντες, ὡς καλεῖ οἰνονόμοι
 ποιικίλως χάριτος θεοῦ. εἰ τις δια-
 λαλᾷ, ὡς λόγια θεοῦ. εἰ τις δια-
 κρινᾷ, ὡς ἰσχύος, ἢς χορηγῆ δ
 διδῶς,

Qui igitur Christus passus sit
 pro nobis carne, uos quoque iuxta
 eandem cogitationem armenini, qui
 qui patiebatur in carne, desinit in
 peccato: in hoc ut iam non concupi-
 scētis hominū sed uoluntati dei,
 qui superest in carne tēpus uiuati.
 Sat. n. est nobis qui ante actō uitae
 tēpore uoluntate gentiū patraue-
 rimus, quū uersaremur in lasciu-
 ijs, concupiscētis, uolentis,
 comestatiōibus, cōpotatiōibus,
 et nefarijs simulacrorum cultib.
 Atq; id absurdū illis uidetur, qui
 non accuratis unā cū ipsis in can-
 dē luxus refusione, qui de uobis
 male loquētur. Qui redduntur sūt
 rationē ei qui paratus est ad iu-
 dicandū uiuos et mortuos. Nā
 hoc mortuis quoque predicatū est
 euāgelium, ut iudicētur quidē iuxta
 dū hoīes carne, uiuāt autē iuxta
 deū spū. Porro rerū omnium finis
 iminet. Sitis igitur sobrii et ui-
 gilātes ad orādū: ante oīa chari-
 tate inter uos uehemētē habētes:
 nā charitas operiet multitudinē
 peccatorū. Hospitales esto et
 ga uos inuicē: sine murmuratio-
 nibus, ut quisq; accepit domū, ita
 alius in aliū illud ministrātes, ut
 boni dispensatores uarie gratiae
 dei. Si quis loquitur, loquatur ut
 eloquia dei si quis ministrat: mi-
 nistrat

Ο ΑΡΧΥΤΗΡΙΟΝ.

δεο, ἵνα ἐν ᾧ σοὶ δοξάζηται ὁ
 δεὸς διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, ὃ ὄντι μ
 ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἀγα-
 πητοί, μὴ ξενητεύετε τῇ ἐν ὑμῖν
 πυρώσει, πρὸς πειρασμὸν ὑμῶν
 γινόμενῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαί-
 νοντος, ἀλλὰ ἡ ἀδὸ ἰουδαίων ἐπι-
 τεῖ χριστοῦ παθόμενοι, χαίρει-
 τε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀπειθαλύψει τῆ
 δόξης αὐτοῦ χαρήτε ἀγαλλιώ-
 μενοι. εἰ ἴνα δὲ ἰστέον ἐν ἐνόμα-
 τι χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ πνεῦμα
 δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα
 ἐν ὑμῶν ἀναπαύεται. κατὰ δὲ
 πνεύματος βλασφημεῖται, κατὰ δὲ
 ὑμῶν δοξάζεται. μὴ γάρ τις ὑ-
 μῶν πωσάτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέ-
 πτης, ἢ λαοπλοκῆς, ἢ ὡς ἀλλο-
 φροσίμων. εἰ δὲ ὡς χριστι-
 ανοί, μὴ αἰσχυρίσθη, δοξάζετω
 δεὸς τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ,
 ἵτι καὶ ὁ καιρὸς τοῦ ἀρχαδαί-
 τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τῆς δεῖς.
 εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τί-
 λον τῶν ἀπειθούντων τῶν τῆς δεῖς
 ἡ ἀγγελίᾳ, καὶ εἰ ὁ δίκαιος μὴ
 λησθήσεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρ-
 τωλὸς ποῦ φαίνεται; ὡς τε καὶ
 εἰ πᾶσχευοῦνται. κατὰ τὸ θελή-
 μα τοῦ θεοῦ, ὡς πιστῶν ἡπίστη-
 παρατιθέσθαι τὰς ψυχὰς
 αὐτῶν ἐν ἀγαθῇ ποίᾳ.

Ἐγέρθη.

nistret tanquam ex uirtute quæ
 suppeditat deus, ut omnibus glo-
 rificetur deus per Iesum Chri-
 stum, cui est gloria et imperiū in
 secula seculorū, amē. Charissi-
 mi, ne miremini, dū per ignē ex-
 ploramini, quæ res ad experimē-
 tum uestri sit; perinde quasi no-
 uum aliquid uobis obtingat; imō
 in hoc quod consortes estis affli-
 ctionū Christi, gaudete, ut in re-
 uelatione quoque gloriæ eiusdem
 gaudeatis exultātes. Si probis
 afficiimini in nomine Christi,
 beati estis: quoniā gloria & spi-
 ritus dei super uos requiescit.
 Iuxta ipsos quidem maledictis
 afficitur, iuxta uos autē glori-
 ficatur. Ne quis enim uestrū affli-
 gatur, ut homicida, aut fur, aut
 facinorosus, aut curiosus aliena-
 rū rerū. Porro si ut Christianus
 affligitur aliquis, ne pudeat,
 imō glorificet deū in parte hac.
 Quandoquidē & tempus est ut
 incipiat iudicium a domo dei: quod
 si primū incipit a nobis, quas erit
 finis eorum qui nō credūt dei e-
 uāgelicis. Et si iustus uix saluus
 efficitur, impius et peccator ubi
 comparebit? Proinde qui affli-
 guntur iuxta uoluntatē dei, tan-
 quam apud fidelem conditorē de-
 ponat animas suas benefaciēdo.

Presbyteros.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ Ι.

9 Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν
 παρακαλῶ, ὁ συμπρεσβύτερος,
 κὶ μαρτυρῶ τῆ χειρὸς παθῆμα-
 των, κὶ ὅτι μελλήσῃς ἀποκαλύ-
 πτωσαι Δόξης ἰουιωνός, ποιμά-
 νατε τὸ ἐν ὑμῖν, ποιμνιον τοῦ
 χριστοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀ-
 στακασῶς, ἀλλ' ἐκασίως, μὴ αἰ-
 σχροῦσθε δόξας, ἀλλὰ προθύμως,
 μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν
 λιθῶν, ἀλλὰ τύποι γιγνόμε-
 νοι τῆ ποιμνίης, κὶ φανερώνοντες
 τῆ ἀρχιποιμνίᾳ, ἵνα ἴδῃ τὸν
 ἀμαρτάνιον ὁ Δόξος ἑξεία-
 νοι. ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγι-
 τε πρεσβυτέροις, πάντες ἀλλή-
 λοις ὑποτασσόμενοι. τίς ταπῆ
 σοφροσύνην ἐγκομίζεσθε, ὅτι
 ὁ θεὸς ὑπερφάνοις ἀντιτάσσεται,
 ταπεινοῖς δὲ διδουσι χά-
 ριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τῆ
 μεγαλειᾷ ἁρῆρα τῆ θεῶ, ἵνα ὑμᾶς
 ὑψώσῃ ἐν ἡμερῶ, πᾶσαν τῆν μέ-
 γισταν ὑμῶν ἐπὶ ῥήψαντες ἐπ'
 αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μέλει ὑπὲρ ὑ-
 μῶν, ὑψῶσαι, γρηγορήσατε, ὅτι
 ὁ ἀντίδιος ὑμῶν διάβολος
 ὡς λέων ὠρυόμενος ὑπὸ ῥοπαίᾳ,
 ζητῶν τίνα λαβῆται. ὃ ἀντίστη-
 τε σὺν τῇ πίστει, εἰδότες τὰ
 αὐτὰ, τῆ παθῆματων τῆ ἐν ἑσ-
 μῶ ὑμῶν ἀλεηφρόντη ἐπιτελέ-
 σθαι. ὁ ἦ θεὸς πάσης χάριτος,
 ὁ λαλῶν ὑμᾶς ἕως τῆν αἰώνιον
 αὐτῶ

Presbyteros qui inter uos sunt
 obsecro, qui sum et ipse presbyter,
 ac testis afflictionum Christi, atque
 idem conxor gloriae quae reuelat
 bitur, pascite quantum in uobis est
 gregem Christi, curam illius agentes
 non coacte, sed uolentes: non tur-
 piter affectantes lucrum, sed pro-
 penso animo, neque ceu dominum
 exercentes aduersus clericos, sed
 sicut sitis exemplaria gregis.
 Et quum apparauerit ille pas-
 rum princeps, reportabitis im-
 marcescibilem gloriae coronam.
 Similiter iuniores subdici estote
 senioribus, sic ut omnes alius a-
 lij uicissim subijcianini. Humi-
 litatem animi uobis infixam ha-
 bete propterea quod deus super-
 bis resistit, humilibus autem
 dat gratiam. Humiliemini igitur
 sub potenti manu dei, ut uos
 extollat quum erit opportunum,
 omni cura uestra coniecta in il-
 lum. nam illi cura est de uobis.
 Sobrii estote, uigilate, quoniam
 aduersarius uester diabolus tan-
 quam leo rugiens obambulat,
 quarens quem deuoret. Cui re-
 sistite, solidi fide, scientes eas-
 dem afflictiones uestrae quae in
 mundo est fraternitati consum-
 mari. Sed deus omnis gratiae,
 qui uocauit nos ad aeternam
 suam

C A P V T I.

αὐτὸς δόξα ἐν χειρῶν ἰησοῦ, ὀλίγον παρόντας, αὐτὸς καταγί-
 σαι ὑμᾶς, συρίξαι, ἀσπύσαι, δι-
 μιλιώσαι. αὐτῷ ἡ δόξα, ἡράτος
 ἡς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 διὰ σιλβανῶ ὑμῶν πῖτῶ ἀδελ-
 φῶν, ὡς λογιζομαι, δι' ὀλίγον ἔγρα-
 ψα, παρὰ κληῶν ἢ ἐπιμαρτυ-
 ρῶν ταύτων εἶναι ἀληθῆ χάρι-
 τος θεοῦ, ὡς ἡμῶν ἐστὶ κατε. ἀσπύ-
 ρη ὑμᾶς εἰ ἐν βαβυλῶνι σιωπῶ-
 ντων, ἢ μάρκος ὁ υἱὸς μου. ἀσπύ-
 ρατε ἀλλήλους ἐν φιλίᾳ καὶ ἀ-
 γάπῃ. εἰρήνη ὑμῶν πᾶσι τοῖς
 ἐν χειρῶν ἰησοῦ. ἀμήν.

suam gloriam per Christum Ie-
 sum, parumper afflictos, idē in-
 staret uos, fulciat, roboret, stabi-
 liat: Ipsi gloria, imperiū in secu-
 la seculorum, amen. Per Sylua-
 num uob'is fidelem fratrem, ut
 arbitror, paucis scripsi, adhor-
 tans ac testificans hanc esse ue-
 ram gratiam dei, in qua statis.
 Salutatur uos ea, quæ est in Ba-
 bylone, uestræ consors electionis
 ecclesia, et Marcus filius meus.
 Salutate uos mutuo charitatis
 osculo. Pax uobis omnibus, qui
 estis in Christo Iesu. Amen.

EPISTOLA PETRI
 APOSTOLI

Secunda.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟΝ α

C A P V T I.

Σ υμεῶν πᾶσι ἡ δόξα
 καὶ ἀπόστολος ἰησοῦ χει-
 ρῶν, τοῖς ἰσότημον ἡμῶν
 λαχῶσι πῖτῃ ἐν δικαιοσύνη τῆ
 αἰῶν ἡμῶν, καὶ σωτῆρ ἰησοῦ χει-
 ρῶν. χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη πλε-
 θυνῶν ἐν ἐπιγνώσει τῆ θεοῦ, καὶ ἰη-
 σοῦ τῆ λευγίου ἡμῶν, ὡς πάντα
 ἡμῶν ἡ δόξα διὰ πάντων αὐτῶν,
 τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν διεδω-
 ρημένης. διὰ τῆ ἐπιγνώσεως τῆ
 καλίσαντος ὑμᾶς διὰ δόξης καὶ
 ἀρετῆς, δι' ὧν τὰ τίμα ἡμῶν καὶ
 μέγιστα

S ymeon Petrus seruus et
 apostolus Iesu Christi, ihs
 qui æque preciosam nobi-
 scum sortiti sunt fidem per iu-
 sticiam dei nostri et seruatoris
 Iesu Christi: gratia uobis et
 pax multiplicetur per agnitiōē
 dei et Iesu domini nostri, sic ut
 eius diuina uirtus omnia nobis
 largita est, quæ ad uitam ac pie-
 tatē pertinet, per agnitiōē eius
 qui uocauit nos per gloriā et uir-
 tutē, per quæ præciosa nobis ac
 B b b maxima

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ ΙΙ.

μέγιστα επαγγέλματα δειλώσει
 τῆς ἰσχυρῆς διατάξεως γίνουσι
 ἡσυχασταὶ φύσεως, ἀποφυγόντες
 ἅπαν ἡδονὰς ἐπιθυμίᾳ φθο-
 ρᾶς. ἡγεῖ αὐτὸ τοῦτο ἀσπιδίον
 πᾶσαν παρεσιγήσαντες, ἐπι-
 χειρήσασθε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν
 τὴν ἀρετὴν, ἐν ἣ τῇ ἀρετῇ τὴν
 γνώσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγ-
 κράτησιν, ἐν ἣ τῇ ἐγκράτειᾳ τὴν
 ὑπομονὴν, ἐν ἣ τῇ ὑπομονῇ τὴν
 ἐπιμονήν, ἐν δὲ τῇ ἐπιμονῇ τὴν
 φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλα-
 δελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ
 ὑμῖν ἐπ' ἀρχόντα ἡγεῖ πλεονά-
 ζοντα, οὐκ ἀργύριος, οὐδὲ ἀπράκ-
 τος κατήχησις ἐς τὴν τοῦ κυ-
 ρίου ὑμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐπί-
 γνωσιν. ὃ γὰρ μὴ ᾤκησεν ταῦτα
 τυφλὸς ὄψι, μουσάβου, λύβου
 λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πά-
 λαι αὐτοῦ ἀμαρτιῶν. διὰ μᾶλ-
 λον ἀδελφοί, σπουδάσατε βι-
 βαίαν ὑμῶν τὴν ἐπιμονήν ἡγεῖ
 ἐκλογὴν ζωῆς αἰῶνι. ταῦτα γὰρ
 ποιοῦντες, οὐ μὴ πταίσουτέ πο-
 τε. οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορη-
 γηθήσεται ὑμῖν ἢ εἰσοδῶν ἐς
 τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυ-
 ρίου ὑμῶν ἡγεῖ σωτῆρος ἡγεῖ ἰησοῦ
 χριστοῦ. διὰ οὐκ ἀμελήσω, ὑμᾶς
 ἀλλ' ὑπομιμηθήσεται ὑμῖν τῶν
 καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἡγεῖ ὑμῶν
 ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθῆς, ἀληθῆς
 δὲ

maxima promissa donata sunt,
 ut per haec efficeremini divinae
 consortes naturae, si re fugeritis
 a corruptione quae est in mundo
 per concupiscentiam. Sed in hoc
 ipsum omni adhibito studio, sub-
 ministrante in fide uestra uirtu-
 tem, in uirtute uero scientiam,
 in scientia uero temperantiam,
 in temperantia uero patientiam,
 rursus in patientia pietatem, in
 pietate autem fraternam charita-
 tem, in fraterna uero charita-
 te dilectionem. Haec enim quam
 uobis adsint et exuberent, haud
 otiosos, nec in irritum laboran-
 tes efficiunt, ad domini nostri
 Iesu Christi cognitionem. Nam
 cui non adsunt haec, is cecus est,
 & manu uiam tentans, oblitus
 sese a ueteribus peccatis suis
 fuisse purgatum. Quapropter
 fratres potius operam date, ut
 uocationem & electionem ue-
 stram firmam efficiatis. Haec
 enim si feceritis, non labentini
 unquam. Siquidem ad hunc mo-
 dum, abunde subministrabitur uo-
 bis introitus in aeterni regnum
 domini nostri et seruatoris Iesu
 Christi. Quapropter haud negli-
 gamus uos semper commemorare de his,
 tametsi sciat, et confirmatis sitis
 in praesenti ueritate. Attamen
 iustum

C A P I T U L U M I.

ἡ γὰρ μαί εἰς ἄσπον εἰμι ἐν τοῦ-
 τῳ τῷ σκηνώματι, διηγέρετε ὑ-
 μᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδώς, ὅτι τα-
 χινή δεῖν ἢ ἀπόδοσις τῆς σκηνώ-
 ματος μου, καὶ ὡς κὶ ἐ λέγει ὁ ὁ-
 κῶν ἰησοῦς χειρὸς ἐς ἡλύκωσέ μου.
 ἐπευδάσω ἡ καὶ ἐνάσσει ἐχειρ
 ὑμᾶς μετὰ πῶν ἡμῶν ἐξ ἡδονῶν πῶν
 πύτων μὴ μὲν ποιῶσθαι. ὃ γὰρ
 εὐσεφισμένους μύθοις θλασθῆ-
 θήσονται ἐγνωρίσασθαι ὑμῶν πῶν
 τοῦ ἡμῶν ἡμῶν ἰησοῦ χειρὸς τοῦ
 ἡμῶν, καὶ παρουσίαν, ἀλ-
 λ' ἰπέπται γεννηθέντος ἂν ἐνά-
 νου μεγαλειότητος. καὶ ὡς γὰρ
 παρὰ θεῷ πατρὸς τιμὴν ἢ δό-
 ξαν, φωνῆς ἐν ἐκθέσει αὐτῷ
 τοῦ ἡμῶν ὑπὸ ἂν μεγαλοπρι-
 πῆς δόξης, ὅτι ὅτι ἡμῶν ἐν ἡμῶν
 ἡμῶν, εἰς ἡμῶν ἐν ἡμῶν.
 ἡμῶν πῶν φωνῆς ἡμῶν ἡμῶν
 ἡμῶν, ὃ ὅτι ἡμῶν ἐν ἡμῶν, σὺν
 αὐτῷ ὄντος ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ.
 καὶ ἡμῶν βιβαιτόθεν τὸν
 προφητικὸν λόγον. ὃ καλῶς
 ποιῶσι προσέχοντες, ὡς λύ-
 κη φαίνονται ἐν ἀσχετῶ τόπω
 ἡμῶν ὃ ἡμῶν διαυγᾶσι, καὶ
 φωσφόρος ἀνατείλη ἐν ταῖς καρ-
 διαῖς ὑμῶν. τοῦτο πρῶτον γνώ-
 σουντες, ὅτι πᾶσα προφητεία
 γραφῆς, εἰς ἡμῶν ἐπιλύσις οὐ γί-
 νεται. οὐ γὰρ θελήσασθαι ἀνθρώ-
 πῳ ἡμῶν ποτὶ προφητεία,
 ἀλλ'

iustum arbitror, quandiu sum in
 hoc tabernaculo, excitare uos
 per commonitionē, quum sciam
 breui futurum, ut deponam hoc
 tabernaculum meum: quemad-
 modum & dominus noster Ie-
 sus Christus significauit mihi.
 Quin & dabo semper operam,
 ut uos post exitium meum, ho-
 rum mentionem facere possitis.
 Non enim arte compositas fa-
 bulas sequuti, notam uobis fe-
 cimus domini nostri Iesu Chri-
 sti uirtutem & aduentum, sed
 qui oculis nostris aspeximus il-
 lius maiestatem. Acceperat
 enim a deo patre honorē et glo-
 riam, uoce ad illū delata huius-
 modi a magnifica gloria, Hic
 est ille filius meus dilectus, in
 quo mihi complacitū est. Et hęc
 uocem nos audiūmus e cœlo de-
 latā, quū essemus unā cum illo in
 monte sancto. Et habemus fir-
 miorē sermonem propheticum,
 cui dum attenditis, ceu lucernæ
 apparenti in obscuro loco, re-
 ste facitis, donec dies illucescat,
 & lucifer exoriat in cordi-
 bus uestris. Si illud prius noue-
 ritis, quod omnis prophetica scri-
 ptura non sit priuata interpre-
 tationis non enim uoluntate ho-
 minis allata est olim prophetia,
 B b b ij sed

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ ΙΙ.

ἀλλ' ὑπὸ πνώματι ἁγίῳ φε-
 ρόμενοι, ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι διὰ
 ἀνθρώπων.

2. Ἐγίνοντο ἢ καὶ φουλοπροφή-
 ται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἕ-
 σοντες ψευδοδιδάσκαλοι, οἱ τι-
 νες παρεσχέξασι μίσθους ἀπω-
 λείας, καὶ τὰ ἀγοράσαντα αὐτοὺς
 διαπότῳ ἀρεθόμενοι ἐπάγοντες
 ἑαυτοῖς ταχύνειν ἀπώλειαν, καὶ
 πολλοὶ θρακολεθύσασιν αὐτῶν
 ταῖς ἀπωλείαις, δι' ὧς ἡ δόξος τῆς
 ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ
 ἐμπλουτήσῃ πλεονεξία πλεονεξίας
 λόγους ὑμῶν ἐμπορεύσονται, οἷς τὸ ἕρι-
 μα ἐκπαλαεὺν ἀργαῖα, καὶ ἡ ἀπώ-
 λεια αὐτῶν οὐ νουθετήσῃ. καὶ ὁ θεὸς
 ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐκ ἐφέ-
 σατο, ἀλλὰ σιγαῖς λόγους τερτα-
 ρώσας, παρέδωκεν εἰς ἑρῆσιν
 τετυρμημένους, καὶ ἀρχαίου λέσμευ
 οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄχλουον νῶε
 δικαιοσύνης λήθη καὶ ἐφύλαξι,
 κατακλυσθὲν λέσμευ ἀσεβῶν
 ἐπάξας, καὶ πόλεως σοδόμων καὶ
 γομόρρας τερρώσας κατασφρα-
 γῆ κατεκρινεν, ὑπὸ ὄλεγμα μελ-
 λόντων ἀσεβῶν τεθεικῶς. καὶ δι-
 καιορ κατὰ βασιανὸν ἐμνην ὑπὸ
 τῆς ἀβύσμου ἐν ἀσελγείᾳ ἀνα-
 στροφῆς, ἐφύλαξας. βλήμασι καὶ
 καὶ ἀνοῆς οἱ δικαιοὶ ἐγκατοικῶν
 ἐν αὐτοῖς, ὑμῶν δὲ ἡμῶρας
 ψυχῶν δικαίων ἐνόμοις ὄργου
 ἐλάσαν-

sed à spiritu sancto impulsī, lo-
 quuti sunt sancti dei homines.

Fuerunt autem et pseudopro-
 phetae in populo, quemadmodum
 et inter uos erunt falsi doctores,
 qui clam inducent sectas perni-
 ciosas, etiam dominum qui illos
 mercatus est, abnegantes, accer-
 sentes sibi ipsis celere interitum:
 et plerisque sequentur illorum exi-
 tium: per quos uia ueritatis maledi-
 ctis afficietur, et per auaritiā
 facticijs sermonibus de uobis ne-
 gociabuntur, quib. iudicium iam
 olim non tardat, et perditio illo-
 rum non dormitat. Nam si deus
 angelis qui peccauerant non pe-
 percit, sed catenis noctis in tar-
 tarum praecipitatos, tradidit ser-
 uatos in iudicium, et prisco mun-
 do non pepercit, sed octauum iu-
 ditium praekonem Noë seruauit,
 diluuiο in mundum impiorum
 inducto, et ciuitates Sodomor-
 rum ac Gomorrhæ in cinerem
 redactas, subuersione condem-
 nauit, eosque fecit exemplum ijs
 qui impie forent acturi: et u-
 lum Lot qui opprimebatur &
 nefarijs per libidinosam conuer-
 sationem, eripuit. Is enim ocu-
 lis et auribus iustus, quam habi-
 taret inter illos, quotidie ani-
 mam iustam iniquis illorum factis
 excru-

CAPUT II.

ἑσάνισιν. οἱ δὲ λυρίοι ἰσο-
 λῆς ἐν χειρασμοῦ ῥυθῶν, ἀδι-
 κες ἢ ἐν ὑμῶν λήσιως λολα-
 ζομένους τυρᾶν, μάλιτα ἢ τοὺς
 ἐπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμία μίση
 μὲ πωροσολύσης, καὶ λυριότητος
 καταφρονῶντας, τολμηταί, αὐ-
 θάδεις, δόξας δ' ἔχουσιν βλασ-
 φημοῦντες. ὅπου ἄγγελοι ἰσχυροί
 καὶ δυνάμει μέγιστοι ὄντες, οὐ φέ-
 ρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ λυρίω
 βλάσφημον λήσιον. ὅτοι δὲ ὡς
 ἀλογα ζωᾶ φυσικῆ γενημένα
 εἰς ἀλωσιν καὶ φθορᾶν, ἐν οἷς ἀ-
 γνοῦσι βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθο-
 ρᾷ αὐτῶν κατὰ φθάρησοντι, ἡμιδ-
 μῆνοι μισθὸν ἀδικίας, ὑδουλί-
 ὑγῶμῆνοι τῶν ἐν ὑμῶν φρυγῶν
 σπῆλοι καὶ μῶμοι, ἐν φρυγῶντες ἐν
 ταῖς ἀπάταις αὐτῶν σωδοχού-
 μῆνοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες
 μισθὸς μοιχαλίδος, καὶ ἀκατα-
 πάστως ἀμάρτιας, δειλιάζοντες
 ψυχὰς ἀστυρίους, καρδίαν γε-
 γυμνασμένον πλεονεξίας ἔχον-
 τες, κατάρως τίνονα, κατὰ λι-
 πόντες τῶν ἰσθῶν ὁδῶν, ἐπὶ λα-
 νήθησαν, βλασφημοῦντες τῆ
 ὁδῶν βαλαάμ, τῆ βοσὸρ, ὅς μι-
 σθὸν ἀδικίας ὑγάπησιν, ἐλεγ-
 ξιν δὲ ἰσχυροὶ ἰδίας παρανομίας
 ὑπερβύγιον ἀφρονον, ἀν' ῥῶπε φω-
 νῆ φθιγγάμῆνον, ἐκώλυσεν τῶν
 τοῦ πωροφύτου παραφρονίαν.

excruciabatur. Nouit dominus pi-
 os è tētatione eripere, iniustos au-
 tem in diē iudiciij puniendos ser-
 uare, maxime uero illos qui car-
 nem sequētes in concupiscentia
 pollutionis ambulant, ac domi-
 nationem con emunt, audaces,
 pra fracti, qui gloria praecellen-
 tes non uerentur conuicijs inces-
 sere. Quum ipsi angeli qui sunt
 robore ac uirtute maiores, non
 ferunt aduersus sese apud do-
 minum, maledicum iudiciū. At
 isti ueluti bruta animantia, natu-
 ra genita in capturā et in perni-
 ciam, in his quae non intelligunt
 maledicētes in perditione sua pe-
 ribunt, reportantes mercedē iniu-
 stitiae, pro uoluptate ducentes, si
 in diem delicijs fruuntur, labes
 ac maculae, qui conuiuantes in
 erroribus suis insultant uobis,
 oculos habētes plenos adulterae,
 qui d peccando cessare ne-
 sciant, inescantes animas insta-
 biles, cor habentes exercitatum
 rapinis, execrabiles filij qui re-
 licta recta uia aberrarunt, se-
 quuti uiam Balaam, filij Bo-
 sor, qui mercedem iniquitatis
 dilexit, sed redargutus fuit de
 sua iniquitate: animal sub iugale
 mutum, humana uoce loquens,
 prohibuit propheta dementiam.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΕΤΡΙ ΙΙ.

ἑτοί εἰσι πηγαὶ ἀνυδρῶσι, νεφέ-
λαι ὑπὸ καίλαπθῆ ἰλαυόμε-
ναι, εἰς ὃ σέφος ἢ σκότος εἰς αἰῶ-
να τετήρηται. ὑπόβορῶνα γὰρ μα-
ταιότητος φλογξήματα, διὰ τὴν
ἕσπεριν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκῶς ἀ-
σελγείαις, τὰς ὄντας ἀποσυγόν-
τας τὰς ἐν πλάτῃ ἀνωσφιζομέ-
ναις, ἐλθεῖν αὐτοῖς ἐπαγγελί-
α λόγων, αὐτοὶ δὲ λαοὶ ὑπὸ ἀρχον-
τες τὸ φθορᾶς. ὡ γὰρ τις ἠτήρηται,
τότῳ καὶ διὰ τὴν αἰῶνα. εἰ γὰρ ἀποσυ-
γόντες τὰ μίσματα ἢ νόσους,
ἐν ἐπιγνώσει ἢ κηρίῳ, καὶ ἰσὸς χει-
ρῶν τοῖς ἡγῶσι ἐμπλακέν-
τες ἠτήρηται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ
ἕσπετα χέρουα τὸ πρῶτον. καὶ τ-
τον γὰρ ἔν αὐτοῖς, μὴ ἐπιγνώ-
σαι τίῳ ὁ δὲν ἐλ δυναισίνους, ἢ
ἐπιγνώσει, ἐπισφίσει ἐν ἐλ πα-
γαδοδείσις αὐτοῖς ἀγίας ἰστο-
λῆς. συμβέβηκε ἢ αὐτοῖς τὸ ἐλ
ἀλιδες παροίμιας, ἔντων ἐπι-
σφίσεις ὑπὸ τὸ ἰδίον ἐξ ἔφαμα
καὶ ἔς πρῶτον εἰς ἔντων
βροχίον.

3

Τούτῳ ἢ δὲ ἀγαπητοὶ δὲν
τὸ φανί μιν γράφω ἐπιστολῶν,
ἐν αἰς διεγέρω ὑμῶν ἐν ἔσο-
μῆσει τίῳ ἐδικῶν ἢ διαστοι-
αν, μὴ ἔντων τῶν πρῶτον
μῶν φημάτων ὑπὸ τῶν ἀγίων
προφητῶν, καὶ ἐλ τῶν ἀποστό-
λων ὑμῶν ἰστολῆς, τοῦ ἔντων
καὶ

Isti sunt fontes aqua carentes,
nebulae quae a procella feruntur,
quibus caligo tenebrarum in aeter-
num servata est. Siquidem ubi vehe-
menter fastuosa uanitatis uerba
souerint, inescant homines per
concupiscentias carnis uoluptati-
bus, eos qui uere auferuntur ab
his qui in errore conuersantur,
dum illis libertatem pollicentur,
quum ipsi serui sine corrupcio-
nis. Siquidem a quo quis super-
tus est, huic etiam in seruitutem
est additus. Nam si postea se
re fugerunt ab inquinamentis mun-
di, per agnitionem domini & ser-
uatoris Iesu Christi, tamen his
rursum inuoluti superantur, facta
sunt illis postrema peiora primis.
Satius enim fuisse illis, non co-
gnouisse uiam iustitiae, quam ubi
cognouerunt, conuertere ab eo quod il-
lis traditum fuit, sancto praecepto.
Verum accidit illis id quod uero pro-
uero dicitur: Canis reuersus,
ad suum ipsum uomitum: et sus lota,
reuersa ad uolutabrum ceni.

Haec etiam alteras uobis cha-
rissimi scribo literas, in quibus
ex timulo uestram, per commo-
tionem, sinceram mentem ut me-
mores sitis uerborum, quae pra-
dicta sunt a sanctis prophetis, et
maioribus nostris, qui sumus apostolus
domini

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

καὶ σωτῆρ, τοῦτο πρῶτον
 γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται
 ἐν δολοφονίᾳ τῶν ἡμετέρων, ἐμ-
 πῆκται κατὰ τὰς ἰδίους αὐτῶν
 ἐπιθυμίας ποροδόμηνοι, καὶ λέ-
 γοντες, τοῦ ὅτι ἐπαγγελία
 αὐτοῦ παρούσης αὐτοῦ, ἃς ἡς γὰρ
 οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάν-
 τα οὕτως διαμείνει ἀπ' ἀρχῆς
 ἕως ἄρτι. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τῆ
 τοῦ θεοῦ, ὅτι οὐρανοὶ ἡσσαν
 ἐκπαλαί καὶ γῆ, ἃ ἔδρασαν καὶ
 οἱ ἄλλοι στοιχεῖα τῶν τοῦ θεοῦ
 λέγον, οἱ ὧν ὁ τότε κόσμος ἔδρα-
 σεν καὶ κατακλυθῆς ἀπόλλετο. οἱ
 οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτοῦ
 λόγῳ τῆς αὐτοῦ ἐκείνου εἰσι, πῶ-
 ρι τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρί-
 σιως καὶ ἀποκρίσεως τῶν ἀσι-
 τῶν ἀνθρώπων. ἐν δὲ τούτῳ μὴ
 λανθάνετε ὑμᾶς ἀγαπητοί, ὅτι
 μία ἡμέρα παρὰ τοῦ κυρίου ὡς χί-
 λια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέ-
 ρα μία, οὐ βραδύσει ὁ κύριος
 ἐπὶ ἐπαγγελίας, ὡς τινες βρα-
 δύτητα ἡγοῦνται. ἀλλὰ μα-
 κροθυμῶν εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλό-
 μενος τινὰς ἀπολείπειν, ἀλλὰ
 πάντας ἵνα μετανοήσωσιν χωρῆσαι.
 ἡμεῖς δὲ ἡμέρα παρὰ τοῦ κυρίου, ὡς χί-
 λια ἔτη, ἐν ἧ ὁ οὐρανὸς
 καὶ ἡ γῆ κατακλυθῶσιν, στοι-
 χεῖα δὲ καυθώμενα λυθώσου-
 νται, ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὄργανα
 κατα-

domini et servatoris, illud pri-
 mum scientes, venturos in ex-
 tremis diebus illusores, qui iu-
 xta proprias concupiscentias
 ambulent, & dicant: Vbi est
 pollicitatio adventus eius? Si-
 quidem ex quo die patres obdor-
 mierunt, sic omnia permanent
 ab initio conditionis. Nam il-
 lud volentes nesciunt, quod caeli
 iam olim fuerint ac terra, ex a-
 qua & per aquam consistens dei
 sermone, per quem is qui tunc e-
 rat mundus, aqua inundatus pe-
 rijt. At qui nunc sunt caeli ac
 terra, eiusdem sermone repositi
 sunt, & servantur igni, in diem
 iudicij & perditionis impiorum
 hominum. Vnum autem hoc
 ne lateat vos dilecti, quod u-
 nus dies apud dominum perin-
 de est ut mille anni, & mille
 anni ut dies unus. Haud tar-
 dat dominus qui promisit,
 quemadmodum nonnulli tardi-
 tatem existimant. Verum pa-
 tiens est erga nos, dum non
 vult ullos perire, sed omnes ad
 poenitentiam recipere. Veniet
 autem dies domini sicut fur in
 nocte, quo caeli, procelle in mo-
 rem transibunt: elementa ve-
 ro aestuantia solvantur, ter-
 ra & quae in ea sunt opera.
 Bbb iij exten-

ΕΠΙΣΤ. ΠΕΤΡΙ ΙΙ. ΟΜΡ. ΙΙΙ.

κατακαύσονται. τῶτων δὲ πάντων
 λυομένων, ποταπὸς δεῖ ὑ-
 πάρχῃ ὑμῶν ἐν ἀγίας ἀναστρο-
 φῶν ἢ ἐσθλαῖς, προσδοκῶν-
 τας ἢ σπύδοντας τῶ παρού-
 σίαν τῆς δεῖ ὑμῶν, δι' ἣν ἔρα-
 νοὶ πυρέμενοι λυθῶσονται ἢ σοί-
 χῆα καυσόμενα τήνῃ. καὶ ἐς
 τὴν ἔραν ἐν γῆν καὶ ἐν ἡμέ-
 ρῃ ἐπαγγελμα αὐτῆς προσδοκῶμεν
 ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικῆ. διὸ
 ἀγαπητοὶ ταῦτα προσδοκῶν-
 τες, σπουδάσατε ἀσκητοὶ ἢ ἀ-
 μώμητοι αὐτῶ ἐν ἔργῳ ἐν ἐθή-
 νῃ. ἢ τῶ τῆς κυρίας ὑμῶν μακρο-
 θυμίας, σωτηρίας ὑμῶν. ἡ-
 λῶς ἢ ὁ ἀγαπητὸς ὑμῶν ἀδελ-
 φὸς παῦλος κατὰ τῶ αὐτῶ δε-
 θέσσαν σοφίαν ἐγραψεν ὑμῖν, ὡς
 ἢ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λα-
 λῶν ἐν αὐταῖς, πρὶ τούτων, ἐν
 οἷς ἐστὶ δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀ-
 μαθεῖς ἢ ἀσύρικοι σφειλῶσιν
 ὡς ἢ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς
 τῶ ἰδίαν αὐτῆς ἀπώλεον. ὑ-
 μῶν δὲ ἀγαπητοὶ προγνωσίου-
 ντες, φυλάσσετε, ἵνα μὴ τῆς ἀ-
 θεσμων πλάνη σωμαπαχθῆσῃ,
 ἐκπίσῃ τῆ ἰδίας σφριγμῶ, ἀξά-
 ντη τῆ χάριτι, ἢ γνώσει τῆς lu-
 γίας ὑμῶν ἢ σωτηρίας ἡσθ χριστοῦ.
 αὐτῶ ἢ δόξα ἢ εὐμ ἢ εἰς ἡμέ-
 ραν αἰῶν. ἁμῶν.

exurentur. Quum igitur hæc om-
 nia solvantur, quales oportet esse
 uos in sanctis conuersationibus
 ac pietatibus, expectantes &
 accelerantes aduentum dei, per
 quem caeli incensi soluentur,
 & elementa aestuantia lique-
 scent. Sed caelos nouos ac ter-
 ram nouam iuxta promissum il-
 lius expectamus, in quibus iu-
 stitia inhabitat. Quapropter di-
 lecti, hæc expectantes, date ope-
 ram, ut immaculati & inconta-
 minati, ab illo reperiamini in
 pace: dominique nostri patienti-
 am, salutem arbitremini, quem
 admodum & dilectus frater
 noster Paulus, iuxta sibi da-
 tam sapientiam scripsit uobis,
 etiam in omnibus ferè epistolis
 loquens de his, inter quæ sunt
 nonnulla difficilia intellectu, quæ
 indelecti paruq̃ firmi detorquent,
 sicut & ceteras scripturas ad
 suam ipsorum perniciem. Vos
 igitur dilecti, postea quàm præ-
 moniti estis, caute ne simul-
 cum alijs nefariorum errore ab-
 ducti, excidatis à propria stabi-
 litate, sed crescite in gratia, &
 cognitione domini nostri & ser-
 uatoris Iesu Christi. Ipsi glo-
 ria & nunc & in diem æterni-
 tatis. Amen.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΙΟΑΝΝΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙ

Prima.

ΚΕΦ ΑΛΑΙΟΝ α .

CAPVT I.

Οὗ ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀνυ-
κόμενος, ὁ ἐωράναμενος
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν,
διθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν
ψηλάφησαν πρὸς τὸ λόγον αἰ-
σῆος, καὶ ἡ ζωὴ ἐφανέρωθη, καὶ ἐω-
ράναμενος, καὶ μαρτυρημένος, καὶ λα-
ταγέλλομενος ἡμῖν ἵν' ἡμεῖς αἰῶ-
νιως, ἢ τις ἴδω πρὸς τὸ πατέρα, καὶ
ἐφανέρωθι ἡμῖν. ὁ ἐωράναμενος καὶ
ἀκηκόαμενος, ἀπαγγέλλομενος, ὁ-
μῖν, ἵνα καὶ ἡμεῖς κοινωνήσωμεν ἐχου-
μεν ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία ἣ ἡ
ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσοῦς χεῖρ ἔστι. καὶ ταῦτα
γράφομενος ἡμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ
ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη. καὶ ἵνα ἵστω
αὐτὴ ἡ ἐπαγγελία, ἡ ἀκηκόα-
μενος ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπαγγέλλομενος
ἡμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἔστι, καὶ σκο-
τία ἐν αὐτῷ οὐκ ἵστω ὁ οὐκ ἓν.
ὁ ἡμῶν εἶπόμενος, ὅτι κοινωνήσωμεν ἐχο-
μενος μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ πε-
ριπατῶμενος, ψευδέμεθα, καὶ οὐ
ποιῶμενος τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἡμῶν δὲ
ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμενος, ὡς αὐ-
τοῦ ὁ δὲ ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνήσωμεν
ἐχομενος μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἴ-
μα ἰσοῦ χεῖρ ἔστι ἡ δὲ αὐτοῦ καθα-
ρίσει ἡμᾶς ἀπὸ πάντων ἁμαρτιῶν.
καὶ

Quod erat ab initio, &
audiuimus, quod uidi-
mus oculis nostris, &
perspeximus, & manus nostrae
contrectauerunt de sermone ui-
tae, & uita manifestata est, ui-
dimus: etiam testamur, & an-
nunciamus uobis uitam eter-
nam quae erat apud patrem, &
manifestata est nobis. Quod ui-
dimus & audiuimus annuncia-
mus uobis, ut & uos societa-
tem habeatis nobiscum, & so-
cietas nostra sit cum patre &
filio eius Iesu Christo. Et haec
scribimus uobis, ut gaudium ue-
strum sit plenum. Et haec est
promissio quam audiuimus ex
ipso, & annunciamus uobis,
quod deus lux est, & tenebrae
in eo non sunt ullae. Si dixe-
rimus quod societatem habemus
cum eo, & in tenebrisambu-
lamus, mentimur, & uerita-
tem non facimus. Quod si in lu-
ce ambulamus, sicut ipse est
in luce, societatem habemus in-
ter nos mutuan, & sanguis Ie-
su Christi filij eius emundat
nos ab omni peccato. Si dixe-
rimus,

Bbb y rimus,

EPIST. IOANNIS I.

ἐὰν ἐπιωμῶν, ἀμαρτίαν οὐκ ἔ-
 χουμεν, ἵνα τοὺς πλανώμεν, ἢ ἡ
 ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἵνα
 ἐμολογησώμεν τὰς ἀμαρτίας ἡ-
 μῶν, πιστὸς ὄσθι καὶ ἀδικίαι, ἵνα
 ἀφ᾽ ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας, ἢ κα-
 θάρσις ἡμῶν ἀπὸ πάσης ἀδικίας
 ἵνα ἐπιωμῶν, ἐτι ἐν ἀμαρτήκα-
 μεν, ψεύστω ποιῶμεν αὐτῶν, καὶ ὁ
 λόγος αὐτῶν ἐν ἡμῖν.

2 Τίτινά με ταῦτα γράφω ὑ-
 μῖν, ἵνα μὴ ἀμαρτήσῃτε, καὶ ἵνα τις
 ἀμαρτή, παράκλητον ἔχουμεν
 πρὸς τὸ πατέρα, ἵνα ἡμεῖς ἐν
 ἀδικίαι. καὶ αὐτὸς ἰλασθεὶς ὄσθι
 πρὸς τὸ ἀμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ πρὸ
 τῶν ἡμετέρων ἢ μένου, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς ὅλην τὴν κόσμον. καὶ ἐν τῶ-
 τω γινώσκουμεν, ὅτι γινώσκουμεν
 αὐτὸν, ἵνα τὰς ἰστορίας αὐτῶν τι-
 γῶμεν. ὁ λέγων, ἴστωκα αὐτὸν,
 καὶ τὰς ἰστορίας αὐτοῦ μὴ τηρῶν
 ψεύσται ὄσθι, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλή-
 θεια οὐκ ἔστιν. ὅς δ' αὖ τηρῆ αὐ-
 τοῦ τὸν λόγον, ἀληθὴς ἐν τού-
 τῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τιτελείω-
 ται. ἐν τούτῳ γινώσκουμεν, ὅτι
 ἐν αὐτῷ ὄσθι. ὁ λέγων ἐν αὐ-
 τῷ μὴ ἐν, ὁφείλει καὶ ὡς ἰνα-
 ρθὲν πᾶσι, καὶ αὐτὸς
 οὐκ ἔστιν ὀριζόμενος. ἀλλὰ φεῖ,
 οὐκ ἔστιν ἄλλο ἰκανὸν γράφω ὑ-
 μῖν, ἀλλὰ ὅσοις ἴστωκα ἡμῶν, ὅν
 ἔχει ἀπ' ἀρχῆς. ὁ ἴστω καὶ ἡ κα-
 τακό

rimus, Peccatum non habemus:
 nos ipsos fallimus, & ueritas in
 nobis non est. Si confiteamur
 peccata nostra, fidelis est &
 iustus, ut remittat nobis pecca-
 ta nostra, & emundet nos ab
 omni iniquitate. Si dixerimus,
 Non peccauimus: mendacem
 facimus eum, & sermo eius non
 est in nobis.

Filioli mei, hæc scribo uo-
 bis, Ne peccetis: & si quis
 peccauerit, aduocatum habe-
 mus apud patrem Iesum Chri-
 stum iustum. Et ipse est pro-
 pitatio pro peccatis nostris:
 non pro nostris autem tantum,
 sed etiam pro totius mundi.
 Et per hoc scimus quod co-
 gnouimus eum, si iussa illius
 obseruamus. Qui dicit, Noui
 eum, & præcepta eius non ser-
 uat, mendax est, & in eo ue-
 ritas non est. Qui autem ser-
 uat sermonem eius, uere in
 hoc charitas dei perfecta est.
 Per hoc scimus, quod in ipso
 sumus. Qui dicit se in eo mane-
 re, debet sicut ille ambulauit
 & ipse ambulare. Fratres,
 non præceptum nouum scribo uo-
 bis, sed præceptum uetus,
 quod habuistis ab initio. Præ-
 ceptum uetus, est sermo quem
 audistis

CA P V T II.

καὶ ὅτι ὁ λόγος, ὃν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν καὶ νόμον γράφω ὑμῖν, ὃ ἔστιν ἀληθὴς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ἵτις ἡ σοφία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἡδὴ φαίνει. ὃ λέγω ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἔστι ὡς ἄρτι. ὃ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὃ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἔστι, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ πῶριπατᾶ, καὶ οὐ εἶλε τοῦ ὑπάγει. ἵτις ἡ σοφία ἐτίφλωσε τὸς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν τεχνία, ὅτι ἀφ' ἧς ὑμῖν αἱ ἀμαρτίαι διὰ τὸ ἔνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν παστῆρις ἵτις ἐγνώσκατε τὸ ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ἵτις ἐγνώσκατε τὸν πονηρὸν. γράφω ὑμῖν πατέρας, ἵτις ἐγνώσκατε τὸν πᾶντα. γράφω ὑμῖν πατέρας, ἵτις ἐγνώσκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ἵτις ἐγνώσκατε τὸν πονηρὸν. καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ ἐγνώσκατε τὸν πονηρὸν. μὴ ἀγαπάτε τὸν κόσμον. ἵαμ τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον. οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ἵτις πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ἐπιθυμία ἢ σαρκίς,

audistis ab initio. Rursum preceptum nouū scribo uobis, Quod uerum est in ipso, idem uerū est et in uobis: quia tenebrae praeuereunt, et uerum lumen iam luceat. Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, et offendiculum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quia tenebrae obcaecauerunt oculos eius. Scribo uobis filioli, quoniam remittuntur uobis peccata propter nomen eius. Scribo uobis patres, quoniam cognouistis eum, qui ab initio est. Scribo uobis adolescentes, quoniam uicistis illum malum. Scribo uobis filioli, quoniam cognouistis patrem. Scripsi uobis patres, quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scripsi uobis adolescentes, quoniam fortes estis, et uerbum dei manet in uobis, et uicistis illum malum. Ne diligatis mundum, neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundū, non est charitas patris in eo: quoniam omne quod est in mūdo, uelut cōcupiscētia carnis

καὶ

☩

EPIST. IOHANNIS I.

καὶ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ
ἀλαστονεία τῆς βίου, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ
πατρὶ, ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ ἔστι. καὶ
ὁ κόσμος τὸ παράκλητον, καὶ ἡ ἐπιθυ-
μία αὐτῶ. ὁ δὲ ποιεῖ τὸ θελημα
τῆς θεοῦ, μένει ἐς τὸν αἰῶνα.
παιδίον ὁμοίωτον ὡραῖ ἔστι, καὶ κα-
θὼς ἠύδαται, ἔτι ὁ ἀντίχριστος
ἔρχεται, καὶ οὐκ ἀντίχριστοι πολ-
λοὶ γενήσονται. ὅθεν γινώσκο-
μεν, ἔτι ὁμοίωτον ὡραῖ ἔστι. ὁ
ἡμῶν ἐβήθη, ἀλλ' ἐν ἡσασιν ἐ-
βήθη. εἰ γὰρ ἡσασιν ἐβήθη, μὴ
πῆσαι ἄρμεθ' ἡμῶν. ἀλλ'
ἵνα φανερωθῶσιν, ἔτι ἐν ἡσασιν πάν-
τες ἐβήθη. καὶ ὑμῶν χρισμα ἔχει
τε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἰδατε πάν-
τα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἶ-
δατε τίς ἀλήθειαν, ἀλλ' ἔτι οἶ-
δατε αὐτὴν, καὶ ἔτι πᾶν ψεύδες
ἐν τῷ ἀληθείας ἐν ἡσασιν. τίς ἔστι
ὁ ψεύτης, εἰ μὴ ὁ ἀρνημένος ἔτι
ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ χριστός; οὗτος
ἐστὶν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνημένος
τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ
ἀρνημένος τὸν υἱόν, οὐδέ τὸ πα-
τέρα ἔχει. ὑμῶν οὐκ ἠύδαται
ἀπ' ἀρχῆς ἐν ὑμῖν μένει. καὶ
ἐν ὑμῖν μένει ὁ ἀπαρχὴς ἠύδαται
καὶ ὑμῶν ἐν τῷ ἴσῳ, καὶ ἐν τῷ πα-
τρὶ μένει. καὶ αὐτὸ ἔστιν ἡ ἐπαρ-
χία ἡμῶν αὐτὸς ἰσηγήλατος ὑ-
μῶν, τίς ἰσῳαίς τῶν αἰώνων.
ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν
πλανούν-

et concupiscentia oculorum et fa-
stus utra, non est ex patre, sed ex
mundo est. Et mundus transit et
concupiscentia eius. Qui autem fa-
cit uoluntatem dei, manet in aeter-
no. Filiioli, nouissimum tempus est
et sicut audistis quod antichri-
stus uenturus sit, etiam nunc anti-
christi multi coeperunt esse: unde
scimus nouissimum tempus esse.
Et nobis egressi sunt, sed non
erant ex nobis. nam si fuissent
ex nobis, permansissent utique
nobiscum. Sed ut manifesti fierent,
quod non sint omnes ex nobis.
Sed uos unctionem habetis a sancto illo, et noscitis omnia.
Non scripsi uobis, quasi ignorantibus ueritatem, sed tanquam
scientibus eam: quod quidem
omne mendacium ex ueritate
non est. Quis est mendax, nisi
is qui negat Iesum esse
Christum? Hic est antichristus,
qui negat patrem et filium.
Quisquis negat filium, is ne patrem
quidem habet. Vos igitur
quod audistis ab initio, in uobis
permaneat. Si in uobis perman-
serit quod audistis ab initio,
et uos in filio et patre manebitis.
Et haec est repromissio qua
ipse pollicitus est nobis, ut aeter-
na. Haec scripsi uobis de his qui
sedu-

CAPUT III.

πλανούντων ὑμᾶς. καὶ ὑμᾶς τὸ
 χρίσμα ὃ ἐλάττει ἀπ' αὐτοῦ ἐν
 ὑμῖν μένει. καὶ οὐ χρείων ἔχετε,
 ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς
 τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς
 περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ἔστι, καὶ
 οὐκ ἔστι ψεῦδος. καὶ καθὼς ἐδι-
 δάξην ὑμᾶς, μὴ ἐπιτείνωτε.
 καὶ νῦν τεχνία μένετε ἐν αὐτῷ,
 ἵνα ἴη ἀμφερῶδη, ἔχωμεν παρ'
 ἑαυτῶν, καὶ μὴ αἰσχυροῦμεν ἀπ'
 αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἵνα
 οἴσθητε ὅτι δικαίος ἔστι, γινώσκει
 τε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιο-
 σύνην, ὁ γὰρ αὐτοῦ γέγεννηται.

Ἰδοτε ποταπὴν ἀγάπην ἔ-
 δωκεν ὑμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τεκ-
 ναθῆτε ἐκ τοῦ ὕδατος. διὰ τοῦτο ὁ
 κόσμος ὃ γινώσκει ὑμᾶς, ὅτι οὐ
 ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τεκ-
 ναθῆτε ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ ἐκ τοῦ φανερῶ-
 θη, ὅτι ἐσόμεθα. οἴδαμεν γάρ, ὅτι
 ἵνα φανερῶδη, ὁμοιοὶ αὐτῷ ἐσόμε-
 μεθα, ἵτι ἐφόμεθα αὐτὸν καθὼς
 ἔστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα
 ταύτην ἐπ' αὐτόν, ἀγνίσει ἐαυ-
 τὸν, καθὼς ἵκανὸς ἀγνίσει ἔστι.
 πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, καὶ
 τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἀμαρ-
 τία ἔστι ἡ ἀνομία. καὶ οἴδατε,
 ἵτι ἵκανὸς ἐφανερῶδη, ἵνα τὰς
 ἀμαρτίας ἡμῶν ἀρῇ, καὶ ἀμαρτία
 ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ
 μένων, οὐχ ἀμαρτάνει, πᾶς ὁ
 ἀμαρ-

seducunt uos. Et unctio quam
 uos accepistis ab eo, manet
 in uobis. Et non necesse ha-
 betis ut quisquam doceat uos,
 sed sicut ipsa unctio docet uos
 de omnibus & uerax est, &
 non est mendacium. Et sicut
 docuit uos, manete in ea. Et
 nunc filii manete in eo, ut
 quum apparuerit, habeamus
 fiduciam, & non pudeamus
 ab eo in aduentu eius. Si sci-
 tis quod iustus est, scitote quod
 omnis qui facit iustitiam, ex ip-
 sonatus est.

Videte qualem charitate de-
 dit nobis pater, ut filij dei no-
 minemur. Propter hoc mundus
 non nouit uos, quia non no-
 uit eum. Charissimi, nunc filij
 dei sumus, & nondum apparuit
 id quod futuri sumus. Scimus
 autē quod si apparuerit, similes
 ei erimus: quoniam uidebimus
 eum sicuti est. Et omnis qui ha-
 bet hanc spem in eo, purificat se
 sicut & ille purus est. Omnis
 qui committit peccatum, idem
 & iniquitatem committit: &
 peccatum est iniquitas. Et sci-
 tis quod ille apparuit, ut pecca-
 ta nostra tolleret, & peccatum
 in eo non est. Omnis qui in eo
 manet, non peccat: omnis qui
 peccat

ΕΠΙΣΤ. ΙΟΑΝΝΙΣ Ι.

ἀμαρτάνων ἐχ' ἰώσαν· αὐτὸν
 ἔδει ἰγνώσκειν αὐτόν· τινὲν μν-
 δὲς πλανᾷτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν
 τὴν ἀδικαιοσύνην, ἀδικαίος ὄσθι,
 καὶ ὡς ἐστὶν ὁ ἀδικαίος ὄσθι· ὁ
 ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῷ δίκ-
 ῆσει ὄσθι, ἵτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ δὲ
 θεὸς ἀμαρτάνει. ἡς τὸ τοῦ ἰφρα-
 γῶθι ὁ ἴσθι τῷ θεῷ, ἵνα λόσθι τὰ ὄφ-
 ρα τῷ ἀδικαίῳ. πᾶς ὁ γεννηθεὶς
 ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμαρτίαν ἔποιθ,
 ἵτι σφραγὶς αὐτῷ ἐν αὐτῷ μένει
 καὶ οὐκ ἀφαιρέται ἀμαρτάνων, ὅτι ἐν
 τῷ θεῷ γεννηθεὶς. ἐν τῷ φε-
 ρῶθι ὄσθι τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ
 τέκνα τοῦ ἀδικαίου. πᾶς ὁ μὴ
 ποιῶν ἀδικαιοσύνην, ἐν ἴσθι ἐν
 τῷ θεῷ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸ ἀδελ-
 φὸν αὐτοῦ, ἵτι αὐτὸν ὄσθι ἢ ἀγα-
 γῶθι, ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἀπ' ἀρχῆς,
 ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. ὁ λυ-
 θῶς καὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ λόγῳ, καὶ ἢ
 σφραγὶς τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. καὶ χά-
 ρις τῷ ἰσφραξίμῳ αὐτόν· ὅτι τὰ
 ὄφρα αὐτοῦ πονηρὰ λόγῳ, τὰ ἢ τῷ
 ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀδικαίῳ. μὴ ἔαν
 μάσθι ἀδελφοί μου, ὁ μισθὸς ὑ-
 μᾶς ὁ λόσθι. ἡμᾶς οἱ ἀγαπῶν,
 ὅτι μεταβλήθηκαμεν ἐν τοῦ θα-
 νάτου εἰς τὴν ζωὴν, ἵτι ἀγαπῶ-
 μεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγα-
 πῶν τὸ ἀδελφόν, μένει ἐν τῷ θά-
 νάτῳ. πᾶς ὁ μισθῶν τὸ ἀδελφόν
 αὐτοῦ, ἀνθρώπου κτόνος ὄσθι. καὶ
 ἵσθι,

peccat, non vidit eum, nec cog-
 novit eum. Filiioli, nemo uos se-
 ducat. Qui exercet iusti-
 tiam, iustus est, sicut & ille
 iustus est. Qui committit
 peccatum, ex diabolo est: quo-
 niam ab initio diabolus peccat.
 Ad hoc apparuit filius dei,
 ut dissoluat opera diaboli: Om-
 nis qui natus est ex deo, pec-
 catum non committit: quoniam
 semen ipsius in eo manet. &
 non potest peccare, eo quod ex
 deo natus est. In hoc manife-
 sti sunt filij dei & filij diabo-
 li, Omnis qui non facit iusti-
 tiam, non est ex deo, & qui
 non diligit fratrem suum,
 quoniam est hæc annuncia-
 tio quam audistis ab initio,
 ut diligamus nos inuicem. Non
 sicut Cain, ex illo malo eras,
 & occidit fratrem suum. Et
 propter quid occidit eum?
 Quia opera eius mala erant,
 fratris autem eius iusta.
 Ne miremini fratres mei, si
 odit uos mundus. Nos sci-
 mus quod translati sumus
 de morte ad uitam, quia dili-
 gimus fratres. Qui non dili-
 git fratrem, manet in mor-
 te. Omnis qui odit fratrem
 suum, homicida est. Et
 scitis

C A P U T III.

εἰδᾶτε, ὅτι πᾶς ἀνδρῶποικὶ-
 ροὺν ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐ-
 τῷ μέλει σου. ἐν τῷ ἐγνώκα-
 μεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκείν-
 ῳ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτῷ ἔθη-
 κε, καὶ ἡμᾶς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν
 ἀλλοτῶν τὰς ψυχὰς τιθεῖναι.
 ἰς δ' αὖρ ἔχη τὸ βίον τὸ νόμισμα, καὶ
 δωρῆ τὸ ἀλλοτῶν αὐτοῦ χρέμα
 ἔχοντα, καὶ λαίση τὰ σπλάγχνα
 αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πᾶς ἡ ἀγάπη
 τοῦ θεοῦ μέλει ἐν αὐτῷ; τινὴν
 μου μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ
 γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.
 καὶ ἐν τούτῳ γινώσκόμεθα, ὅτι ἐν
 τῷ ἀληθείας ὁμολοῖ, καὶ ἐμπρο-
 σθεν αὐτοῦ πείσθη τὰς καρδί-
 ας ἡμῶν. ὅτι ἐὰν κατεγνώσκῃ
 ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μὴ ἴσῃ ἔστιν
 ὁ θεὸς τὸ καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώ-
 σκε πάντα. ἀγαπήσοι ἐὰν ἡ καρ-
 δία ἡμῶν μὴ κατεγνώσκῃ ἡμῶν
 παρρησίαν ἔχουσαν πρὸς τὸ θεὸν
 καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν
 παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ
 τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρετὰ ἐνώπιον
 αὐτοῦ ποιοῦμεν. καὶ αὐτῷ ἔστιν ἡ ἐν-
 πολὺ αὐτῷ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ
 ὀνόματι τῷ ἰσοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ χριστοῦ,
 καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς
 ἔδωκεν ἐντολὴν. καὶ ὁ τηρῶν
 τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ μέ-
 νει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν
 τούτῳ γινώσκόμεθα, ὅτι μέλει

scitis quod omnis homicida non
 habet uitam eternam in se ma-
 nentem. Per hoc cognouimus
 charitatem, quoniam ille ani-
 mam suam pro nobis posuit: &
 nos debemus pro fratribus ani-
 mas ponere, Qui uero habue-
 rit substantiam mundi, & uide-
 rit fratrem suum egentem, &
 clauserit uiscera sua ab eo, quo-
 modo charitas dei manet in eo?
 Filioli mei, ne diligamus uer-
 bo neque lingua, sed opere &
 ueritate. Per hoc cognosci-
 mus, quod ex ueritate sumus,
 & in conspectu eius suade-
 bimur cordibus nostris. Quo-
 niam si condemnet nos cor no-
 strum, maior est deus corde
 nostro, & nouit omnia. Cha-
 rissimi, si cor nostrum non con-
 demnet nos, fiduciam habe-
 mus erga deum: & quicquid
 petierimus, accipimus ab eo:
 quoniam precepta eius custo-
 dimus, & ea quae sunt placita
 coram eo, facimus. Et hoc
 est preceptum eius, ut cre-
 damus nomini filij eius Iesu
 Christi, & diligamus nos
 mutuo, sicut dedit preceptum.
 Et qui seruat precepta eius,
 in illo manet, & ipse in eo.
 Et per hoc scimus quod manet
 in nobis

EPIST. IOANNIS I.

ἐν ἡμῖν ἐκ τοῦ πνεύματος, οὗ
ἡμῖν ἐλάλησεν.

4 Ἀγαπῆται, μὴ πᾶσι πνεύ-
ματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμά-
σετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ
εἰσι, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφή-
ται ἐβλήθησαν εἰς τὸ κόσμον.
ἐν τούτῳ γινώσκειτε τὸ πνεύμα
τῆς θεοῦ. πᾶν πνεύμα ὁμολογῶν
ἰησοῦν χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθό-
τα, ἐκ θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶν πνεύμα
ὁ μὴ ὁμολογῶν τὸν ἰησοῦν χριστὸν
ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ
οὐκ ἐστίν. καὶ τὸτο εἶπεν τὸ ἄντι-
χριστὸς, ὁ ἀκηκίαται, ὅτι ἔρχεται, καὶ
οὐκ ἐστίν ἐν τῷ κόσμῳ εἶπεν ἡδύ. ἡ-
μῶς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ τέκνια, καὶ νου-
νήκατε αὐτοὺς, ὅτι μέσσω εἶπεν ὁ
ἐν ἡμῖν, καὶ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ
ἐκ τοῦ κόσμου εἰσι, ἀπὸ τοῦτο ἐκ τῶ
κόσμου λαλήσει, καὶ ὁ κόσμος αὐ-
τῶν ἀκούσῃ. ἡμῶς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐβλήθη.
ὁ γινώσκων τὸ θεῖον, ἀκούει ἡμῶν.
ὁ δὲ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡ-
μῶν. ἐν τούτῳ γινώσκοντες τὸ
πνεύμα ὃ ἐληλυθός, καὶ τὸ πνεύ-
μα ὃ ἐκ πλάτης. ἀγαπῆται, ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη
ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν. καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν
ἐκ τοῦ θεοῦ γεννητός, καὶ γινώσκων
τὸ θεῖον. ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἐγνω-
τὸ θεῖον, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
ἐν τούτῳ ἰφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸ ἕδον αὐτῶ μο-

in nobis est spiritus quem nobis
dedit.

Charissimi, ne cuius spiritui
credatis, sed probate spiritus an
ex deo sint, quoniam multi pseu-
doprophete exierunt in mun-
dum. Per hoc cognoscite spiri-
tum dei. Omnis spiritus qui con-
fictetur Iesum Christum in car-
ne uenisse, ex deo est. Et omnis
spiritus qui non confictetur Ie-
sum Christum in carne uenisse,
ex deo non est. Et hic est ille
spiritus antichristi, de quo audi-
stis, quod uenturus sit, & nunc
iam in mundo est. Vos ex deo
estis filii, & uicistis eos: quo-
niam maior est qui in uobis est,
quam qui in mundo. Ipsi enim
quidam qui in mundo loquan-
tur, & mundus eos audit. Nos
ex deo sumus. Qui nouit deum,
audit nos: qui non est ex deo,
non audit nos. Per hoc cogno-
scimus spiritum ueritatis &
spiritum erroris. Charissimi,
diligamus nos inuicem: quia
charitas ex deo est. Et om-
nis qui diligit, ex deo natus
est, & cognoscit deum. Qui non
diligit, non nouit deum, quo-
niam deus charitas est. In
hoc apparuit charitas dei inno-
bis, quod filium suum unigeni-
tum

CAPITULUM III.

νογγῆ ἀπίσταλιε ὁ θεὸς εἰς τὸ
 κρίσασθαι ἡμᾶς ἵνα βίωσμεν δι' αὐτοῦ.
 ἐν τούτῳ ὁ θεὸς ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι
 ἡμᾶς ἠγάπησεν ἀλλ' ὁ θεὸς, ἀλλ'
 ἐν αὐτῷ ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡ
 ἀγάπη τὸ ἕρως αὐτοῦ ἰλασμοῦ
 παρὰ τὸν ἁμαρτωρ ἡμῶν. ἀγάπη
 τοῦ ἁγίου ἡγάπησεν ἡμᾶς ὁ θε-
 ος, καὶ ἡμᾶς ἐφέλωσεν ἀλλήλων
 ἀγαπᾶν. θεὸς ὁ θεὸς πρόποτε τι
 θεῶν, καὶ ἡμᾶς ἐφέλωσεν ἀλλήλων
 ὁ θεὸς ἐν ἡμῶν μέλει, καὶ ἡ ἀγά-
 πη αὐτῆς τετελεσμένη ἐστὶν ἐν
 ἡμῶν. ἐν τούτῳ γινώσκουμεν,
 ὅτι ἐν αὐτῷ μέλωμεν, καὶ αὐτὸς
 ἐν ἡμῶν, ὅτι ἐκ τῶν πνεύματων αὐ-
 τοῦ ἀποκατεῖται ἡμῶν. καὶ ἡμᾶς τι-
 θάμεθα καὶ μετὰ τοῦ ἁγίου, ὅτι ὁ
 πατὴρ ἀπίσταλιε τὸ ἕρως σωτῆρος
 τῶν υἱῶν, ὅς ἐστιν ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἐν
 ἡμῶν, ὅτι ἐκ τῶν πνεύματων αὐ-
 τοῦ ἀποκατεῖται ἡμῶν. καὶ ἡμᾶς ἐν-
 γνώσκουμεν καὶ πιστεύ-
 ομεν τὸν ἀγαπᾶν, ἡν ἔχει ὁ θε-
 ος ἐν ἡμῶν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶν, καὶ
 ὁ μέλωμεν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ
 μέλωμεν, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ. ἐν τού-
 τῳ τετελεσμένη ἡ ἀγάπη μετ' ἡ-
 μῶν, ἵνα παρρησιαῶν ἔχωμεν ἐν
 ἡμῶν καὶ ἰσχύος, ὅτι ἡσθῶς
 ἐκάνθη ὁ θεός, καὶ ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν
 τῷ ἁγίῳ τῷ φέλωσεν. φόβος οὐκ ἐστὶν
 ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεῖα ἀ-
 γάπη ἕξω βάλλει τὸ φόβον, ὅτι ὁ
 φόβος

nitem misit deus in mundum,
 ut uiuamus per eum. In hoc
 est charitas, non quod nos di-
 leximus deum, sed quod ipse
 dilexerit nos: & miserit filium
 suum propitiationem pro pec-
 catis nostris. Charissimi, si
 sic deus dilexit nos, & nos
 debemus nos mutuo diligere.
 Deum nemo uidit unquam.
 Si diligamus nos inuicem, deus
 in nobis manet, & charitas
 eius est perfecta in nobis.
 Ex hoc cognoscimus, in eo
 nos manere, & ipsum in nobis:
 quod de spiritu suo dedit no-
 bis. Et nos uidimus & testa-
 mur, quod pater misit filium ser-
 uatorem mundi. Quisquis con-
 fessus fuerit, quod Iesus est fi-
 lius dei, deus in eo manet.
 & ipse in deo. Et nos cogno-
 uimus & credidimus charita-
 tem, quam habet deus in no-
 bis. Deus charitas est, & qui
 manet in charitate, in deo ma-
 net, & deus in eo. In hoc per-
 fecta est charitas nobiscum,
 ut fiduciam habeamus in die
 iudicij, quod sicut ille est &
 nos sumus in mundo hoc.
 Timor non est in charitate,
 sed perfecta charitas foras eij-
 cit timorem, quoniam timor

ΕΠΙΣΤ. ΙΟΑΝΝΙΣ Ι.

φθόνος ἢ ἰσχυροῦ ἢ φόβου-
 μῆτος ἢ τιτλιώτης ἐν τῇ ἀγάπῃ
 ἡμᾶς ἀγαπῶμεν αὐτὸν ὅτι αὐτὸς
 πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς
 εἴπωμεν, ὅτι ἀγαπῶμεν τὸ θεῖον, ἢ τὸ ἀ-
 δελφὸν αὐτὸν μισῶμεν ψεύδους ἔστιν.
 ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸ ἀδελφὸν αὐ-
 τοῦ ὃν ἰσχυροῦ, τὸ θεῖον οὐκ ἠγά-
 γασκε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν; καὶ
 ταῦτ' ἡμεῖς ἰστούμεν ἡχομένῃ ἀπὸ
 αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸ θεῖον, ἀγα-
 πᾶν ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

5 Πᾶς ὁ πιστεύων, ὅτι ἰησοῦς ὄψιν
 ὁ χειρὸς, ἐν τῷ θεῷ γεννητῆς. ἢ
 πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸ γεννησάντα, ἀ-
 γαπῶν καὶ τὸ γεννημένον. Βαυ-
 τὸς, ἐν τῷ τῷ γεννησάντῳ, ὅτι ἀγα-
 πῶμεν τὰ τέκνα τῷ θεῷ, ὅτι αὐτὸν
 θεῖον ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς
 αὐτοῦ τηρῶμεν. αὐτὴ γάρ ὄψιν ἢ
 ἀγάπῃ τῷ θεῷ, ἵνα τὰς ἐντολὰς
 αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ
 βαρεῖαι οὐκ εἰσιν, ὅτι πᾶν τὸ γε-
 ννημένον ἐν τῷ θεῷ νικᾷ τὸ νό-
 μον, καὶ αὐτὴ ὄψιν ἢ νίκῃ, ἢ νικί-
 σασα τὸ νόμον ἢ πίστις ἡμῶν.
 τίς ὄψιν ὁ νικῶν τὸ νόμον, ἢ μὴ
 ὁ πιστεύων, ὅτι ἰησοῦς ὄψιν ὁ υἱὸς
 τῷ θεῷ; ὁ τὸς ὄψιν ὁ δὲ ἄλλος ἀ-
 ἴστος καὶ ἀμαρτῶς ἰησοῦς χειρὸς, οὐκ
 ἐν τῷ ὕδατι μένον, ἀλλ' ἐν τῷ
 ὕδατι καὶ τῷ αἵματι. καὶ τὸ πνεῦμα
 ὄψιν τὸ μαρτυρεῖν, ὅτι τὸ πνεῦμα
 ὄψιν ἢ ἀλήθεια. ὅτι πᾶς εἰσιν οἱ
 μαρτυ-

cruciatum habet. Qui autem tu-
 met, non est perfectus in chari-
 tate. Nos diligimus eum, quo-
 niam ipse prior dilexit nos. Si
 quis dixerit, Diligo deum, &
 fratrem suum oderit, mendax
 est. Qui enim non diligit fratrem
 suum quem vidit, deum quem non
 vidit, quomodo potest diligere?
 Et hoc præceptum habemus ab
 eo, qui diligit deum, diligat &
 fratrem suum.

Omnis qui credit Iesum esse
 Christum, ex deo natus est. Et
 omnis qui diligit eum qui genuit,
 diligit & eum qui natus est ex
 eo. In hoc cognoscimus quod di-
 ligamus filios dei, quum deum
 diligimus, & præcepta eius ser-
 uamus. Hæc est enim charitas
 dei, ut præcepta eius seruemus,
 & præcepta eius graviora non
 sunt. Quoniam omne quod nati-
 tum est ex deo, vincit mundum;
 & hæc est victoria que vincit
 mundum, fides nostra. Quis est
 qui vincit mundum, nisi qui cre-
 dit, quod Iesus est filius dei?
 Hic est qui venit per aquam &
 sanguinem Iesus Christus: non
 per aquam solum, sed per aquam
 & sanguinem. Et spiritus est qui
 testificatur, quoniam spiritus est
 veritas: quoniam tres sunt qui
 testimonium

Ο ΑΡΧΗ ΤΟΥ

μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ
 πατήρ, ὁ λόγος, καὶ τὸ πνεύ-
 μα ἅγιον. καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἐν
 ἑστί. καὶ τρεῖς ἐσιν οἱ μαρτυροῦν-
 τες ἐν τῇ γῆ, πνεῦμα, καὶ ὕδωρ,
 καὶ αἷμα. καὶ οἱ τρεῖς ἐν ἑστί.
 οὐκ ἐστὶν ἰσὺς μαρτυρίας τῶν ἀν-
 θρώπων λαμβάνουμένη, ἡ μαρτυ-
 ρία τοῦ θεοῦ μείζων ἔστιν, ὅτι
 αὐτὸς ἔστιν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ,
 ἢν μιμαρτήρηκεν πρὸς τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ. ὁ πιστῶν ἄς τὸν υἱὸν
 τοῦ θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν
 αὐτῷ. ὁ μὴ πιστῶν τῷ θεῷ, ψεύ-
 δην πιστοῖκεν αὐτὸν, ὅτι ὁ πι-
 στωθεὶς εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἢν
 μιμαρτήρηκεν ὁ θεὸς πρὸς τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἔστιν ἡ μαρ-
 τυρία, ὅτι σωθὲν αἰώνιον ἔδωκεν
 ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὐτὸς ἡ σωθὲν ἐν
 τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἔστιν. ὁ ἔχωρ τὸν
 υἱόν, ἔχει τὴν σωθὲν. ὁ μὴ ἔχωρ
 τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὴν σωθὲν οὐκ ἔχει.
 ταῦτα ἔγραψα ἡμῖν τοῖς πι-
 στωθεῖσι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ
 θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι σωθὲν αἰώ-
 νιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιστεύετε
 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ
 αὐτὸς ἔστιν ἡ παρρησία, ἢν ἔχο-
 μεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἴαυ τι αἰτή-
 μεθα ἡμῶν. καὶ ἴαυ οἰδέμεθα, ὅτι
 ἀκούει ἡμῶν ὁ ἄνθρωπος αἰτήμεθα, οἰδέ-
 μεθα ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα
 ἃ ἡτήκα-

testimonium dant in caelo, pa-
 ter, sermo, & spiritus sanctus:
 & hi tres unum sunt. Et tres
 sunt qui testimonium dant in
 terra, spiritus, & aqua, & san-
 guis: & hi tres unum sunt.
 Si testimonium hominum ac-
 cipimus, testimonium dei ma-
 ius est: quoniam hoc est testi-
 monium dei, quo testificatus
 est de filio suo. Qui credit in
 filium dei, habet testimonium
 in seipso. Qui non credit deo,
 mendacem fecit eum: quia
 non credit in testimonium:
 quod testificatus est deus de
 filio suo. Et hoc est testi-
 monium, quod vitam aeter-
 nam dedit nobis deus: & haec
 uita in filio eius est. Qui ha-
 bet filium, habet uitam: qui
 non habet filium dei, uitam
 non habet. Haec scripsi uo-
 bis, qui creditis in nomine fi-
 lij dei, ut sciatis quod ui-
 tam habetis aeternam, & ut
 credatis in nomine filij dei.
 Et haec est fiducia quam ha-
 bemus apud deum, quod si
 quid petierimus secundum uo-
 luntatem eius, audit nos. Et si
 scimus, quod audit nos quic-
 quid petierimus, scimus
 quod habemus petitiones,

EPIST. IOANNIS II.

ἀ ἀτίμηκτον παρ' αὐτῶν. ἰάν τις
 ἰδῆ τ' ἀδελφὸν αὐτῶν ἁμαρτάνον
 τα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον
 αἰτῆσαι ἢ λύσει αὐτῷ ἰσὺν τοῖς
 ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον.
 ἔτι μὴ ἁμαρτία πρὸς θάνατον, ὃ
 πρὶ ἰσώνης λέγω ἵνα ὁρωθήσῃ.
 πᾶσα ἀδελφία ἁμαρτία ἔστιν, ἢ
 ἔστι μὴ ἁμαρτία ὃ πρὸς θάνατον.
 οἱ δὲ λαμβάνουσι, ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημέ-
 νος ἐκ τοῦ θεοῦ ἄχ' ἁμαρτάνει, ἀλλ'
 ὁ γεννηθὴς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτῶν,
 καὶ ὁ πονηρὸς ὄχι ἀπ' ἐπιπέδου αὐτῶν. οἱ
 δὲ λαμβάνουσι, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ὄντων, καὶ ὁ
 λίσμος ὄλος ἐν τῷ πονηρῷ καὶ τῷ
 οἱ δὲ λαμβάνουσι ἵπὸς τοῦ θεοῦ ἵπῃ.
 καὶ δεῖ λαμπερὸν ἡμῶν διάνοιαν, ἵνα
 γινώσκωμεν τὸ ἀληθινὸν καὶ ὄν-
 τῶν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ ἵπῳ αὐτῶν
 ἵπῳ χειρῶν. ἵπῳ δὲ ἀληθινὸς
 θεὸς, καὶ ἵπῳ αἰώνιος. τεννία φυ-
 λάξτε ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ ἵπῳ ὄντων.

quas postulauimus ab eo. Si
 quis uiderit fratrem suum pec-
 care peccatum non ad mortem,
 petet, & dabit ei uitam, peccan-
 tibus non ad mortem. Est pec-
 catum ad mortem, non pro illo
 dico ut roges. Omnis inquit, is
 peccatum est. Et est pecca-
 tum non ad mortem. Scimus
 quod omnis qui natus est ex
 deo, non peccat: sed qui genitus
 est ex deo, seruat seipsum, &
 malus ille non tangit eum. Sci-
 mus quod ex deo sumus, et nun-
 dus totus in malo constitutus
 est. Scimus autem quod filius
 dei uenit, & dedit nobis men-
 tem, ut cognoscamus illū qui ue-
 rus est: & sumus in uero, in filio
 eius Iesu Christo. Hic est ue-
 rus deus, et uita aeterna. Filio-
 li, cauete uobis a simulacris.

EPISTOLA IOAN-
 NIS APOSTOLI

Secunda.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟΝ Α.

Ο πρεσβύτερος ἐν ἐκκλησίᾳ
 ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις
 αὐτοῖς, ὅς ἐγὼ ἀγαπῶ
 ἐν ἀλήθειᾳ καὶ ἵπῳ ἐγὼ μόνος, ἀλ-
 λά καὶ πάντες οἱ ἐγνωσθέντες τῶν
 ἀληθειῶν, ἀλλὰ ἀληθειῶν τῶν μὴ
 νουῶν ἐν ἡμῶν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἵπῳ

eis

CAPI T I.

SENIOR electae domi-
 nae & filijs eius, quos ego
 diligo in ueritate: & non
 ego solus, sed & omnes qui co-
 gnouerunt ueritatem, pro-
 pter ueritatem quae perma-
 net in nobis, & nobiscum erit
 in aeter-

C A P V T I.

ἀπὸ τῶν αἰῶνα. ἔσται καθ' ἡμῶν χά
 ρις, ἰλιϞ. Θ. εἰρήνη παρὰ θεοῦ πα
 τρός, καὶ παρὰ υἱοῦ ἰησοῦ χριστοῦ
 τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγά
 πῃ. ἰχάριω λίαν, ἔτι ἕρηνκα ἐν
 τῷ κινῶν σε πρὸς πατῶντας ἐν
 ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἰλάβο
 μην παρὰ τοῦ πατρὸς. καὶ νῦν ἔρω
 τῶ σε ἐν γράμῃ, ὡς ἐντολὴν γρά
 φω σοι καθὼς, ἀλλὰ ἡμῶν εἶχομεν
 ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπήμεν ἀλ
 λήλους. καὶ αὐτὴ ἔστι ἡ ἀγάπη,
 ἵνα πρὸς πετῶμεν κατὰ τὸ ἐν
 τολὴν αὐτοῦ. αὐτὴ ἔστι ἡ ἐντολὴ
 καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα
 ἐν αὐτῇ περιπατήτε, ἔτι πολλοί
 οἱ πλάνοι ἐσθλῶν εἰς τὸ ἔσο
 μεν, οἱ μὴ ὁμολογῶντες ἰησοῦν
 χριστὸν ὄντα ἄρχοντα ἐν σαρκί. ὁ
 τὸς ἔστι ὁ πλάνος καὶ ἀντίχρι
 στος. βλέπετε ἑαυτοὺς, μὴ ἀπο
 λίσωμεν ἀ ἀεργασάμεθα, ἀλλὰ
 μισθὸν πληρῆ ἀπολάβωμεν. καὶ
 πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων
 ἐν τῇ διδασκίᾳ τοῦ χριστοῦ, θεὸν οὐκ
 ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδασκίᾳ τοῦ
 χριστοῦ, ἔχει καὶ τὸ πατέρα καὶ τὸν
 υἱόν ἔχει. εἰ τις ὄρχηται πρὸς ὑ
 μᾶς, καὶ ταύτην διδασκίαν οὐ φέ
 ρει, μὴ λαμῶντες αὐτὴν ὡς εἰνίκαιον
 καὶ χάριον αὐτῶν μὴ λέγετε. ὁ γὰρ
 λέγων χάριον, λειωνεῖ τοὺς ὄρ
 γους αὐτοῦ τοὺς πνευματικοὺς. πολλοί
 οἱ ἔχων ὑμῶν γράφειν, οὐκ ἔβου
 λήθη

in aeternum. Erit nobiscum gra
 tia, misericordia, pax, a deo pa
 tre et a domino Iesu Christo fi
 lio patris in ueritate et charita
 te. Gaudius sum ualde, quod inue
 ni de filijs tuis ambulantes in ue
 ritate, sicut praeceptum accipi
 mus a patre. Et nunc rogo te do
 mina, non tanquā mandatū no
 uum scribo tibi, sed q̄ habuimus
 ab initio, ut diligamus nos mu
 tuo. Et haec est charitas, ut am
 bulemus secundū praeceptū eius.
 Hoc est praeceptum, quemadmo
 dum audistis ab initio, ut in eo
 ambuletis, quoniam multi sedu
 ctiores, ingressi sunt in mundum,
 qui non confitentur Iesum Chri
 stum uenturum in carne. Hic
 est seductor et antichristus. In
 tuemini uosipsos, ne perdamus
 quae operati sumus, sed ut mer
 cedem plenam recipiamus. Om
 nis qui transgreditur, et non
 manet in doctrina Christi,
 deum non habet. Qui manet in
 doctrina Christi, hic et pa
 trem et filium habet. Si quis
 uenit ad uos, et hanc doctri
 nā non affert, ne recipiatis eum
 in domū, nec. Aue ei dixeritis.
 Qui enim dicit illi. Aue, comu
 nicat operibus eius malis. Quum
 multa haberē uobis scribenda, no

ΕΠΙΣΤ. ΙΟΑΝΝΙΣ ΙΙΙ.

ἀλλῶ δια χάριτος καὶ μέλωνος. *hui per charitatem et amamentum.*
 ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς *Sed spero me venturum ad uos,*
 καὶ σῶμα πρὸς σῶμα λαλήσαι, *& presentem presentibus lo-*
 ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἢ πεπληρωμένη. *quaturum, ut gaudium nostrum*
 ἂσπάζεται σε τὰ τέκνα καὶ *sit completum. Salutant te fi-*
 ἀδελφοὺς σου τὴν ἀληθείαν. ἀμὲν. *lij sororis tuae electae. Amen.*

EPISTOLA CATHOLICA BEATI IOANNIS

nis Theologi tertia.

ΚΕΦ ΑΛΛΙΟΝ Α

Ο πρὸς τὸν ἀγαθὸν καὶ ἰσχυρὸν τὸν
 ἀγαπῶν, ἐν ἧν ἀγα-
 πῶν ἀληθείαν ἀγαπῶ-
 ντι, τὸν πάντων ἰσχυροῦμαι σε, ἵνα
 δοῦναι, καὶ ἰσχυροῦμαι, ἵνα ἡ
 δοῦναι σε ἡ ψυχὴ ἐκείνη καὶ λί-
 αν ὄρχου μέλων ἀδελφῶν, καὶ μαρ-
 τυροῦντων σου τῇ ἀληθείᾳ, ἵνα
 βῶς σου ἐν ἀληθείᾳ πᾶσι πατρὶς.
 μειστοῦ τούτων οὐκ ἔχω χα-
 ρᾶν, ἵνα ἀνῶ τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν
 ἀληθείᾳ πᾶσι πατρὶς ἀγαπῶ-
 ντι πᾶσι πατρὶς, ὁ ἰσχυρὸς
 εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς
 ξένους, οἱ ἐμαρτύρουσάν σου τῇ
 ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς
 ἵνα ἡσυχίας, πᾶσι πατρὶς ἀ-
 ξίως τοῦ θεοῦ. καὶ τὸν ἀν-
 μαρτυροῦντων ἀπὸ τῶν ἰδῶν. ἵνα
 οὐκ ἴσχυροῦμαι ἀποκαμῆναι
 τοὺς τοιοῦτους, ἵνα οὐκ ὄρχοι γε-
 νόμεθα τῇ ἀληθείᾳ, ἵνα ἡσυχίας
 ἐκκλη-

CAVVT I.

SENIOR Gaio di-
 lecto, quem ego diligo in
 ueritate. Dilecte, de om-
 nibus opto, ut prospere agant
 & recte ualeant, sicut prospere
 agit anima tua. Gausus sum
 enim ualde uenientibus fratri-
 bus & testimonium reddenti-
 bus ueritati tuae, sicut tu in ue-
 ritate ambulas, maius ijs non
 habeo gaudium, qudm ut au-
 diam filios meos in ueritate am-
 bulare. Charissime, fideliter fa-
 cis quicquid operaris in fratres
 & in hospites qui testimonium
 reddiderunt charitati tuae in
 conspectu ecclesiae: quos bene-
 nefacies, si deduxeris digne
 deo. Pro nomine enim eius
 profecti sunt, nihil accipientes
 a gentibus. Nos ergo debemus
 recipere huiusmodi, ut coopera-
 tores simus ueritati. Scripsi
 ecclesiae

CAPVT I

ἐκκλησία, ἀλλ' ὁ φιλοπρωτώ-
 νων αὐτῶν Διοτρεφῆς οὐκ ἐπιδέ-
 χεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο ἰὰν ἐλ-
 θῶ, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ὄργα ἀ-
 ποῖα, λόγους πονηροῖς φλυα-
 γῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρετῶν· καὶ
 ἰδί τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέ-
 χεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς
 βουλομένους κωλύει, καὶ ἐν ἐκ-
 κλησίᾳ ἐκβάλλει. ἀγαπῆτι,
 μὴ μίμῃ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀ-
 γαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐν ἔθει τοῦ
 θεοῦ. ὁ δὲ κακοποιῶν, οὐκ ἐω-
 ρᾷ τὸν θεόν. Δημιουργῶ μεμαρ-
 τυρῆται ὑπὲρ πάντων, καὶ ὑπὲρ αὐ-
 τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἡμᾶς ἡμαρ-
 τυροῦμεν, καὶ οἴδατε, ὅτι ἡ μαρ-
 τυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστίν. πολλὰ
 ἔχομεν γράψαι, ἀλλ' οὐ θέλω,
 διὰ μέλαν· καὶ καλάμῳ σοι
 γράψω. ἐλπίζω δὲ ἰδέσθαι ἰδίμ-
 ος, καὶ στόμα πρὸς στόμα λα-
 λήσομεν. ἀγέτω σοι. ἀσπάζου-
 ται σοι οἱ φίλοι. ἀσπάζου τὸς φί-
 λους κατ' ὄνομα.

ecclesiæ, sed is qui amat pri-
 matum gerere in eis. Diotre-
 phes non recipit nos. Propter
 hoc si uenero, indicabo facta
 illius quæ facit, uerbis malicio-
 sis garruens in nos: & nec his
 contentus, non solum non re-
 cipit fratres, uerum etiam uolen-
 tes recipere, prohibet, & ἐ con-
 gregatione eijcit. Dilecte, ne
 imiteris quod malum est, sed
 quod bonum est. Qui benefa-
 cit, ex deo est: qui autem ma-
 lefecit, non uidet deum. Deme-
 trio testimonium redditum est
 ab omnibus, et ab ipsa ueritate:
 sed & nos testimonium perhibe-
 mus, et nostis quod testimonium
 nostrū uerum est. Multa habe-
 bam quæ scriberē, sed nolo per
 atramentū & calamum scribere
 tibi: spero autem protinus me ui-
 surū te, et presentes coram loque-
 mur. Pax tibi. Salutant te ami-
 ci. Saluta amicos nominatim.

EPISTOLA CATHO-
 LICA BEATI IV.

de Apostoli.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟΝ. α

CAPVT I.

Ἰουδας Ἰησοῦ χριστοῦ δαυ-
 λῶ, ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου,
 τοῖς ἐν θεῷ παρὶ ἡγιασμέ-
 νοις, καὶ Ἰησοῦ χριστῷ τιμη-
 μένοις·

IVDAS Iesu Christi
 seruus, frater Iacobi, his qui
 in deo pax e sanctificati sunt,
 quiq̄ Iesu Christo seruari
 Cec̄i sunt,

EPISTOLA IVDÆ

μένοις, ἡλωτοῖς. ἴλις ὁ ὑμῶν ἢ
 εἰρήνη ἢ ἀγάπη πλυθωθεῖν. ἀ-
 γαπυτοί, πᾶσαν σπαθίαν ποιή-
 μην ὁ γράψην ὑμῶν, πρὶ τῆ κοι-
 νῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἴσχυον
 γράψαι ὑμῶν, παρακαλῶν ἰπα-
 γωνίβ. ὁ δὲ τῆ ἀπαξ παραδοθεί-
 σθαι τοῖς ἀγίοις πίστι. παρεῖσθαι
 σαυ γὰρ τινες ἀνθρώποι, οἱ πά-
 λαι προγγραμμῶν ὡς ἔτο τὸ
 ἡρίμα, ἀσθεῖς, πλὴν ἔδει ὑμῶν
 χάριμ μετατιθίντες εἰς ἀσθεῖα
 αὐ, καὶ τὸ μόνον διαπέττω δειρ,
 καὶ κύριον ὑμῶν ἰσοῦν χειρὸν ἀρ-
 νόμηνοι, ὑπομνήσαι ἡ ὑμᾶς ἐβ-
 λομαι, ἐσθλὸτας ὑμᾶς ἀπαξ ἔτο
 ὅτι ὁ ἡρίμα ὁ λαὸν, ἐκ αὐτῶν
 πρὸ σώσας, τὸ δεινὸν τοὺς μὴ
 πιστεύσαντας ἀπώλισιν. ἀγγέ-
 λος τὴ τὸς μὴ τηρήσαντας πλὴν
 εἰν τῶ ἀρχῶν, ἀλλὰ ἀπολιπέ-
 ντας τὸ ἰδιον οἰκητήριον, ἐς ἡρί-
 σιν μεγάλης ὑμῶν, ἀισμοῖς
 ἀιδίαις ὑπὸ φόρον τιτύρην.
 ὡς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ αἱ πρὶ
 αὐτῶς πόλεις, τῶ ὁμοίον τούτοις
 φόρον ἰνπορευῶσαι, καὶ ἀπει-
 θῶσαι ὁπίσω σαυτὸς ἑτέρας, πρό-
 κεντῆ διαγῶμα πρὸς αἰώνις δι-
 κῶν ὑπέχουσαι. ὁμοίως μὲν τοῖ καὶ
 ἔτοι ἰνυπιασέμενοι, σάρκα μὲν
 μένοις, ἡ ἡριότητα ἡ ἀδιδῶσι,
 δόξας ἡ βλασφημῶσι. ὁ ἡμι-
 χαὶλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτι τῶ δια-
 βόλω

sūt uocatis. Misericordia uobis
 et pax et charitas multiplicetur.
 Dilecti, tantum mihi studiū fuit
 scribēdi ad uos, de cōmuni salu-
 te, ut nō potueri nō scribere uobis
 obsecrās, ut uestris laboribus ad
 iunictio sitis fidei, quæ semel da-
 ta ē sãctis. Obiter enim subierit
 quidã hoīes impij q̄ prius descri-
 pti fuerāt ī hoc iudiciū, q̄ dei no-
 stri gratiã trās ferūt ad lastitiã,
 ac deū q̄ solus est herus, ac domi-
 nū nostrū Iesū Christū negant.
 Volo autē uos cōmenc̄ facere, quū
 sciatis semel illud, q̄ dominus
 postea q̄ populū ex Aegypto
 saluum eduxerat, rursus eos quī
 nō credebāt, perdidit: quodq̄ an-
 gelos qui non seruauerant suam
 originē, sed reliquerant suū do-
 miciliū, ad iudiciū magni illius
 dici uiculis æternis sub caligine
 seruauit. Sicut Sodoma et Go-
 morra, et his finitimæ ciuitate-
 tes, quæ ad constimilē modū cū il-
 lis siupris iquinatæ fuerāt, ac se-
 quitæ fuerāt carnē alienā, pro-
 positæ sunt exēplo, ignis æterni
 pœnā sustinentes. Similiter sanē
 et hi delusi ī somnijs carnē qui-
 dē pollucunt, domino uero sper-
 nunt, ī potestate prãditos ma-
 ledicta congerūt. Et Michael
 archangelus, quū aduersus dia-
 bolum

EPIST. IVDAE CAP. I.

καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπὲρ
 γεγραμμένα, θαυμάζοντες πρόσωπα
 φιλείας χάρις. ὑμῖς δὲ ἀγα-
 πητοὶ, μὴ ἄδῃτε τῶν ῥημάτων
 τῶν προσηρμημένων ὑπὸ τῶν ἀπο-
 στόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 χριστοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐν
 δευτέρῳ χρόνῳ ἴσονται ἱμπαίνε-
 ται, κατὰ τὰς ἰαυτῶν ἐπιθυμί-
 ας ποροδέμενοι τῶν ἀσθεῶν. ἔ-
 τοί εἰσι οἱ ἀποδιорίζοντες ψυ-
 χικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ὑμῖς
 δὲ ἀγαπητοὶ, τῆ ἀγιωτάτῃ ὑ-
 μῶν πίστι ἰποικοδομοῦντες ἑ-
 αυτοὺς, ἐν πνεύματι ἀγίῳ προ-
 σευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ
 δεῦ τυθήσατε, προσδεχόμενοι
 τὸ ἔλεος τῶν κυρίων ἡμῶν Ἰησοῦ χρι-
 στοῦ, ἵς σωλῶ αἰώνιον. καὶ οὐδε μὲν
 ἔλαττε διακρινόμενοι, ὅς ἔν
 φόβῳ σώσεται, ἐκ πνεύματος ἀρπάσον-
 τες, μισούντες καὶ τὸν ἀπὸ θεοῦ
 σαρκῶς ὀβριδιωμένον χιτῶνα.
 τῷ δὲ διωκόμενῳ φυλάξαι αὐ-
 τοὺς ἀπταίστους, καὶ εἶσαι κατὰ
 νόμιον θεοῦ δόξης αὐτοῦ ἀνώ-
 μοις ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ σο-
 φῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν, δόξα καὶ
 μεγαλοσύνη, ἡράτῃ καὶ βου-
 σία, εὖν καὶ εἰς πάντας τοὺς
 αἰῶνας. ἀμήν.

& os illorum loquitur tumida,
 admirantes personas, utilitatis
 gratia. Vos autem dilecti, me-
 mores estis uerborum quae ante
 haec dicta fuerunt ab apostolis
 domini nostri Iesu Christi, quod
 dixerunt uobis in extremo tem-
 pore futuros illusores, qui iuxta
 suas impias cupiditatesambu-
 larent. Hi sunt qui segregant
 animales, spiritum non habentes.
 Vos autem dilecti sanctifis-
 simae uestrae fidei superstruētes
 uosipfos per spiritum sanctum
 orantes, uos inuicē in charitate
 dei seruate, expectantes miseri-
 ricordiam domini nostri Iesu
 Christi in uitam eternam. Et
 hos quidem commiseremini dum
 iudicamini: illos autem per timo-
 rem saluos facite, ex incendio ra-
 pientes, odio prosequentes, &
 eam quae in carne est maculatam
 tunicam. Et uero qui potest il-
 los seruare a peccato immunes,
 & statuere in conspectu gloriae
 suae, incontaminatos, cum exul-
 tatione, soli sapienti deo seruato-
 ri nostro, gloria & magnificen-
 tia & imperium & potestas, nunc
 & in omnia secula. Amen.

AP O.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΒΕΑΤΙ ΙΟΑΝΝΙΣ

Theologi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. α.

ΣΤΡΥΤ Ι.

Αποκάλυψις Ἰησοῦ χειρὸς τοῦ, ἢ ἑλθόντος αὐτῷ ὁ Θεὸς δέξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἀδελφὰς καὶ ἀδελφὰς ἐν τάξει, καὶ δούλων ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς μαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ χειρὸς, ἔσα τὴν ἑλθούσαν, καὶ ἀναγιγνώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα. ὁ γὰρ λέγει ἔρχεται, Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, χάρις ὑμῖν, καὶ εὐλογία ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ ὄντος καὶ ὄντος ἀρχαίων, καὶ ὄντος τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, καὶ ὄντος τῶν ἑπτὰ πνευμάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος ἐν τῶν πνευμάτων, καὶ ἀρχὴ τῶν βασιλέων, καὶ γὰρ τῶ ἀγαπήσασιν ἡμᾶς, καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐν τῶν ἁμαρτιῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν,

Revelatio Iesu Christi, quam dedit illi deus, ut palam faceret servis suis, quæ oporteat fieri cito, & significavit, quum misisset mandatum per angelum suum seruo suo Ioanni, qui testificatus est sermonem dei, & testimonium Iesu Christi, & quæcunque vidit. Beatus qui legit & audit verba prophetiæ, & servat ea quæ in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Ioannes septem ecclesijs quæ sunt in Asia; gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt, & a Iesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ: ei qui dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris per sanguinem ipsius, & fecit nos reges & sacerdotes deo, & patri suo: ipsi gloria & imperium in secula seculorum, Amen. Ecce venit cum nubibus,

καὶ

καὶ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΟΑΝΝ.

καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ
 οἱ τινες αὐτὸν θηκύνουσι. καὶ
 κήψονται ἐπ' αὐτὸ πᾶσαι αἱ φυ-
 λαὶ τῆ γῆς, καὶ, ἀμήν. ἐγὼ εἰμι
 τὸ Α καὶ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, λέγει
 ὁ κύριος, ὁ ὢν καὶ ὁ ἔων, καὶ ὁ ὄρξέ-
 μεν. ὁ παντοκράτωρ. ἐγὼ ἰω-
 ἄννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγ-
 κοινωτὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βα-
 σιλείᾳ καὶ ἰσχυρομοσίᾳ τοῦ χριστοῦ,
 ἐγενόμην ἐν τῇ νύκτι τῆ ἑκκλη-
 σίας πρὸς τὸν κύριον λέγων, τίς
 εἶσθε. καὶ εἶπεν ἔμπροσθέν μου φωνὴ
 μεγάλη ὡς σάλπιγγος, λέγουσας. ἐγὼ εἰμι
 τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχα-
 τος, καὶ ὁ βλέπων γράψαι ἐς βί-
 βλιον, καὶ ἰμφορὰν ταῖς ἐκκλη-
 σίαις, ταῖς ἐν ἀσίᾳ, αἰς ἐφεσοῦν, καὶ
 αἰς σμύρναν, καὶ αἰς περγαμὸν, καὶ
 αἰς θάτιραν, καὶ αἰς σάρδις, καὶ εἰς
 φιλαδέλφειαν καὶ εἰς λαοδικίαν.
 καὶ ἐπέσειψα βλέπειν τὸν φω-
 νῶν, ἢ τις ἐλάλησει μετ' ἐμοῦ. καὶ
 ἐπισείψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας
 χρυσαῖς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυ-
 χνῶν ἕμμοτον ἦν ἄνθρωπος, ἐνδε-
 δουμένον ποδήρη, καὶ περιβεβω-
 μένον πρὸς τοὺς μαγοὺς ζώνην
 χρυσαίην. καὶ ἤλεφα καὶ αὐτὸς, καὶ αἰ-
 φήχες πόδεσσι, ὡς ὄριον λευ-
 κόν, ὡς χιών. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτοῦ

et uidebit eum omnis oculus, &
 qui copunxerunt. Et plangent se-
 super eum omnes tribus terrae, E-
 tiam, Amen. Ego sum alpha
 & Ω, principium & finis, di-
 cit dominus, qui est. & qui erat,
 et qui uenturus est omnipotens.
 Ego Ioannes frater uester &
 particeps in afflictione & re-
 gno & patientia in Christo Ie-
 su, fui in insula qua appellatur
 Patmos, propter sermonem dei
 & testimonium Iesu Christi.
 Fui in spiritu in dominico die,
 & audiui post me uocem ma-
 gnam tanquam tubae, dicentis:
 Ego sum alpha & Ω, primus
 et nouissimus. Quod uides scribe
 in libro: & mitte septem ecclesijs,
 quae sunt in Asia, Epheso &
 Smyrna et Pergamo et Thya-
 tira & Sardis & Philadel-
 phia & Laodicea. Et conuer-
 sus sum, ut uiderem uocem quae
 loquebatur mecum. Et con-
 uersus, uidi septem candelabra
 aurea, & in medio septem can-
 delabrorum aureorum similem
 filio hominis, uestitum ueste
 ad pedes usque demissa, & pra-
 cinctum ad mamillas zona au-
 rea. Caput autem eius & ca-
 pilli erant candidi, uelut lana al-
 ba, & tanquam nix. Et oculi

eius

C A P U T II.

αὐτὸ ὡς φλόξ πυρός. καὶ οἱ πό-
 δες αὐτῶ ὅμοιοι χαλκοβιβάνω,
 ὡς ἐν λιμίνῳ πεπερωμένοι. καὶ
 ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων
 πολλῶν. καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ
 αὐτῶ χεῖρὶ ἑπτὰ ἀστέρων, καὶ ἐν τῇ
 ἑξῆς αὐτῶ ῥομφαία δισο-
 μι. ἡ ἑξῆς ἐμπορευμένη, καὶ ἡ
 ἴψις αὐτῶ ὡς ἡλιος φαίνει ἐν
 τῇ δυνάμει αὐτῶ. καὶ ὅτι ἄστρον αὐ-
 τῶν ἐπίστα πρὸς τοὺς πόδας αὐ-
 τῶ ὡς νεκρός. καὶ ἐπέφηκεν πῶ
 δεξιῶν αὐτῶ χεῖρα ἐπὶ ἐμὴν δε-
 γμῶν μοι, καὶ φησὶ, ἐγὼ ἐμὶ ὁ πρῶ-
 τος καὶ ὁ ἕσχατος καὶ ὁ ἄνω, καὶ ἐνω-
 ῖμος νεκρός, καὶ ἰδὼς ἔσθην ἐμὶ εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν. καὶ
 ἔχων τὰς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ θανά-
 του. γράψον ἂ ἐπισ, καὶ ἂ εἰσω,
 καὶ ἂ μὴ λαίγιναῖσαι μετὰ ταῦ-
 τα. τὸ μυστήριον τῶν ἐπὶ τὰ ἀστέ-
 ρων, ὅς ἐστις ὁ ἐπὶ τῇ δεξιᾷ μου
 καὶ τὰς ἐπὶ τὰς λυχνίας τὰς χρυ-
 σῶν. οἱ ἐπὶ τὰς ἀστέρας, ἄγγελοι τῶν
 ἐπὶ τὰς ἐκκλησιῶν ἐσίν. καὶ αἱ ἐπὶ τὰς
 λυχνίας ἄς ἐσίν, ἐπὶ τὰς ἐκκλη-
 σίας ἐσίν.

Τῷ ἀγγέλῳ ἐπὶ ἐφείνης ἐκ-
 κλησίας γράψον. τάδε λέγει ὁ
 κρᾶτορ τοὺς ἐπὶ τὰς ἀστέρας ἐν τῇ
 δεξιᾷ αὐτῶ ὁ περιπατῶν ἐν τῷ
 μέσῳ τῶν ἐπὶ τὰς λυχνιῶν τῶν χρυ-
 σῶν. οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον σου,
 καὶ πῶς ὑπομονεῖς σου, καὶ ὅτι δ

cuius tanquam flamma ignis, &
 pedes eius similes chatcolibano,
 uelut in camino ardētes. Et uox
 illius tanquam uox aquarum
 multarum, & habebat in dex-
 tera sua stellas septem. Et de
 ore eius gladius utraque parte
 acutus exibat, & facies eius
 sicut sol lucet in uirtute sua. Et
 quum uidissem eum, cecidi ad
 pedes eius tanquam mortuus.
 Et posuit dexteram suam super
 me, dicens mihi: Noli timere,
 ego sum primus & nouissimus
 & uiuus, & fui mortuus, &
 ecce sum uiuens in secula secu-
 lorum. Amen. Et habeo cla-
 ues inferorum & mortis. Scri-
 be quae uidisti, & quae sunt, &
 quae oportet fieri posthaec. Sa-
 cramentum septem stellarum,
 quas uidisti in dextera mea, &
 septem candelabra aurea. Se-
 ptem stellae, angeli sunt septem
 ecclesiarum; & candelabra se-
 ptem quae uidisti, septem eccle-
 siae sunt.

Angelo Ephesinae eccle-
 siae scribe: Haec dicit qui te-
 net septem stellas in dextera
 sua, qui ambulat in medio se-
 ptem candelabrorum aureorum.
 Scio operi tua, & laborem &
 patientiam tuam, & quod non
 potes

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙC

Δύνη βαστάσαι λιανός, κὶ ἐπειρά-
 σω τὸς φάσκονταc εἶναι ἀποστῆ-
 λους καὶ οὐκ εἶσι. κὶ εὐρόβ· κῦ-
 τοὺc ψουλάιc, καὶ ἐβάσταc, κὶ
 ὑπομονὴν ἔχειc, καὶ διὰ τὸ ἐνο-
 μέωc λινοπίανουc κὶ οὐ λίην κη-
 καc. ἀλλ' ἔχω κατὰ σῶ, ὅτι πλὴν
 ἀγάπῃ σου πλὴν πρῶτῳ ἀφῆ-
 καc. μνημόσινε δὲ πῶc ἐπι-
 πρῶκαc, κὶ μετανοήσαc, καὶ τὰ
 πρῶτα ἔργα ποιήσω. εἰ ἢ μὴ,
 ἔρχομαι σοὶ τάχῃ, κὶ ληνήσω πλὴν
 λυχνίωc σε ἐν τῷ τόπω κῦρ, καὶ
 μὴ μετανοήσασ. ἀλλὰ τὸ τοῦ ἔχειc
 ὅτι μιτῆc τὰ ἔργα τῶν νικηταῖ
 τῶν, ἀ καὶ γὰρ μισῶ. ὁ ἔχων δὲ ἀ-
 κούσῃτω, τί τὸ πνεῦμα λέγα-
 τῆc ἐκκλησίαιc. τῶν νικῶντι δώ-
 σω αὐτῶ φραγῶν ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ
 βῶηc, ἀ ἔστιν ἐν μέσῳ τῶ πᾶρα δὲ
 σου τοῦ θεοῦ. κὶ τῶ ἀγγέλω τοῦ
 ἐκκλησίαιc σμυρναίων γράψω.
 τάδε λέγει ὁ πρῶτοc, κὶ ὁ ἴσχα-
 τοc, ὃc ἐγένετο νεκρὸc, καὶ ἐζη-
 σεν. οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ πλὴν
 θλίψιν κὶ πλὴν πτωχείαν, πλού-
 σιοc δὲ εἶ, καὶ πλὴν βλασφη-
 μίαν τῶν μεγόντων ἰουδαίουc
 εἶναι καυτὸc, κὶ οὐκ εἶσι, ἀλλὰ
 συναγωγὴν τοῦ σατανᾶ. μηδὲν
 φοβοῦ ἀ μίλλαιc πᾶσχειν. ἰδοὺ
 μίλλα βαλλῆμ δὲ ὑμῶν ὁ δὲ
 βολῆc εἰc φυλακὴν, ἵνα πωρεῖ
 ἀ ἦτε, καὶ ἔξετε θλίψιν ἡμε-
 ρῶν

potes sustinere malos, & tenta-
 sti eos qui se dicunt apostolos
 esse, & non sunt: & inuenisti
 eos mendaces, & tulisti, & pa-
 tientiam habes, & propter no-
 men meum laborasti, & non
 defecisti. Sed habeo aduersum
 te, quod charitatem tuam pri-
 mam reliquisti. Memor esto ita-
 que unde excideris, et age pen-
 nitentiam, et prima opera fac:
 sin minus, ueniam tibi cibo, et
 mouebo candelabrum tuum de
 loco suo, nisi resipueris. Sed
 hoc habes, quia odisti facta
 Nicolaitarum, quae et ego
 odi. Qui habet aurem, audiat
 quid spiritus dicat ecclesij.
 Vincenti dabo edere de ligno
 uitae, quod est in medio para-
 disti dei. Et angelo Smyrneo-
 rum ecclesiae scribe: Haec
 dicit primus et nouissimus, qui
 fuit mortuus et uiuit. Scio
 opera tua, et afflictionem
 et paupertatem, sed diues es:
 et blasphemiam eorum qui
 se dicunt Iudeos esse, & non
 sunt, sed sunt synagoga sa-
 tanæ. Nihil horum timeas,
 quae passurus es. Ecce
 missurus est diabolus aliquos
 ex uobis in carcerem, ut tenta-
 mini, & habebitis afflictionem
 dierum

Ε Α Ρ Υ Τ Ι Ι.

ἄνθρωποι, γίνε πιστὸς ἀρχιδι-
 ακτοῦ, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον
 τὸν ἁγίου. ὁ ἔχωρ δὲ ἀνυσάτω, τί
 τὸ πνεῦμα λέγει τοῖς ἁγίοις
 αἰς. ὁ νικῶν δὲ μὴ ἀδικεῖν ἐν τῷ
 θανάτῳ τῆς θανάτου. καὶ τῷ ἁγίῳ
 ἔνι πνεύματι ἁγίῳ γρά-
 ψον. τὰς λέξεις ὁ ἔχωρ τῶν ῥο-
 φάων τῶν διτομον τῶν ὄξυων.
 οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τοῦ ἁμαρ-
 τίας, ὅπου ὁ θρόνος τῆς σατανᾶ.
 καὶ ἡρατῆς τὸ ἔνομά μου, καὶ ὅτι
 ἔρησῶ τῶν πνεύματι. καὶ ἐν τοῖς
 ἡμέραις ἐμοῖς, ἀντίπας ὁ μέγ-
 τους μου ὁ πνεύματι δὲ ἀπειτάνθη
 τῶν ἡμῶν, ἔπου ἁμαρτῆς ὁ σα-
 τανᾶς. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοὺ ὁ λόγος
 ἐν ἔχεις ἐν ἡρατῆς τῶν δι-
 δαχλῶ βαλαάμ, ὅς ἐδιδάσκου
 ἐν τῷ βαλαάμ βαλεῖν σκάνδα-
 λον ἐνώπιον τῶν ἡμῶν ἰσραὴλ. φα-
 γῶν ἐσθλαθῶντα, καὶ πορνῶ-
 σα. οὕτως ἔχεις καὶ οὐ ἡρατῆς
 τῶν διδασκλῶ τῶν νικολαί-
 τῶν. ὁ μισῶ, μετῶν σου, καὶ μὴ
 ἔρχεται σοι ταχὺ, καὶ πολε-
 μῶσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ
 τῆς ῥομφαίας μου. ὁ ἔχωρ οὖς ἀν-
 σάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει τοῖς ἁγίοις
 ἁγίοις. τῷ νικῶντι δώσω αὐ-
 τῷ ῥομφαίαν ἀπὸ τῆς μάννα τοῦ λε-
 κρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον
 ἁγίου, καὶ ἐπὶ τῶν ψῆφον ἁγίου
 ἁγίου γράμματος ὁ ὄνομα
 ἔστιν,

dierum decem. *Es*to fidelis
 usque ad mortem, & dabo ti-
 bi coronam uitae. Qui habet au-
 rem, audiat quid spiritus di-
 cat ecclesijs: Qui uicerit, non
 laedetur a morte secunda. Et
 angelo Pergamensis eccle-
 siae scribe: Haec dicit qui ha-
 bet rhombicam utraque par-
 te acutam: Scio opera tua, &
 ubi habitas, ubi sedes est sata-
 nae: & tenes nomen meum,
 & non negasti fidem meam.
 Et in diebus meis, Antipas
 testis meus fidelis, qui occisus
 est apud uos, ubi satanas ha-
 bitat. Sed habeo aduersus
 te pauca, quia habes israhic te-
 nentes doctrinam Balaam,
 qui docebat in Balaac mitte-
 re scandalum coram filijs I-
 srahel, edere ex ijs quae simula-
 cris immolantur, & fornicari:
 ita habes & tu tenentes doctri-
 nam Nicolaitarum, quod odi.
 Resipisce, alioquin ueniam ti-
 bi cito, & pugnabo cum illis
 gladio oris mei. Qui habet
 aurem, audias, quid spiritus
 dicat ecclesijs. *V*incenti da-
 bo edere ex manna abscondi-
 to: & dabo illi calculum can-
 didum, et in calculo nomen no-
 um scriptum: quod nemo
 scit,

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΟΑΝ.

ἔγω, ἃ μὴ ὁ λαμβάνων. ἢ τῷ ἀγ-
 γέλῳ ἢ ἐν θυατείροις ἐκκλη-
 σίας γράψω. τὰ λέγω ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τὰς ὀφθαλμοὺς αὐ-
 τῶν ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες
 αὐτοῦ ὡμοιοὶ χαλκοκίτρινῳ. οἱ δὲ
 οὐκ ἔσονται ἢ πῦρ ἢ γάλα καὶ
 πῦρ λιανουρίου ἢ πῦρ κρίνου ἢ
 πῦρ ὑπομονῆς σου ἢ τὰ ἔργα σου
 ἢ τὰ ἰσχυρά σου λέγει. ναὶ ἡ πρώτη
 ἡμερᾶ. ἀλλ' ἔχω κατὰ σὸς ὀλίγα,
 ἔτι ἔσονται πῦρ γυναικῶν ἰσαβὴλ
 πῦρ λίγασσιν ἰαυτίῳ προφη-
 τῶ, διδάσκων, καὶ πλανῶσάσιν
 ἡμῶν ἀδελφῶν πορνείας, καὶ ἐλω-
 λήσονται φαρμάκῳ. καὶ ἔσονται αὐτῷ
 κρίνον, ἢ μετανοήσονται ἐν τῷ πορ-
 νείῳ αὐτοῦ. καὶ ὁ μετενοήσων, ἢ ὁ
 ἐγὼ βιάλλω αὐτὸν εἰς λιθίνον,
 καὶ τὸς μοιχῶντας μετ' αὐτοῦ, ἢ
 θλίψω μεγάλῳ, ἢ μὴ μετα-
 νοήσων ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ
 ἔσονται αὐτοῦ ἀποκτείνω ἐν θανά-
 τῳ. καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλη-
 σίας, ἢ ἐγὼ ἐμὶ ὁ ὀδυνῶν νε-
 φροὺς καὶ καρδίας, καὶ ἄσωσόντων
 ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὁ-
 μῶν ἢ λέγω, καὶ λοιποῖς τοῖς ἐν
 θυατείροις, ἔσοι ὅτι ἔχουσι πῦρ
 ἀσφαλίου τάντῳ, καὶ οἱ τινὲς οὐκ
 ἔγνωσαν τὰ βιβλία τῶν στανῶν, ὡς
 λέγουσιν, ὁ βελῶν ὑμῶν ἀλ-
 λο βάρης, πῦρ ὁ ἔχει, λεγατὴ
 σατι ἀρχὴ οὐκ ἔσονται ἢ ἔσονται
 ὁ ἔσονται

scit, nisi qui accipit. Et angelus
 Thyatirensis ecclesie scribet:
 Hec dicit filius dei, qui habet
 oculos tanquam flammam ignis,
 & pedes eius similes chalcobi-
 bano: Novi opera tua & chari-
 tatem & ministerium & fidem
 & patientiam tuam & opera
 tua et nouissima plura prioribus:
 Sed habeo aduersus te pauca,
 quia permittis mulierem Hieza-
 bel, quae se dicit prophetam, do-
 cere, & seducere seruos meos,
 scortari & edere ex his quae si-
 mulacris immolantur. Et dedi
 illi tempus, ut resipisceret a scor-
 tatione sua, nec resipuit. Ecce
 ego mitto eam in lectum, & qui
 adulterio miscetur cum ea, in
 afflictionem maximam, nisi po-
 nitentiam egerint ab operibus
 suis, & filios eius interficiam
 morte: & scient omnes ecclesiae,
 quod ego sim ille scrutans re-
 nes & corda, & dabo unicuique
 uestrum secundum opera sua.
 Vobis autem dico, & ceteris
 qui Thyatirae estis, Quicumque
 non habent doctrinam hanc, &
 qui non cognouerunt profun-
 ditates satanae, quemadmodum di-
 cunt, non mittam super eos a-
 liud pondus: tamen id quod habee-
 tis, tenete, donec ueniam. Et qui
 uerit

C A P V T III.

νηπῶν ἢ ὁ παρ' αὐτῶν ἄχρη τέλος τὰ
 ὄραμα, δὴ ὡς αὐτῶν θεσπίαν ἐπι
 τὴν ἰσῶν, ἢ σημαίναν αὐτοὺς ἐν
 ἑαυτοῖς σιδερέως ὡς τὰ σκευὴ τὰ κ
 ραμικὰ συν ῥιβετῆ. ὡς κερὶ ἔλυ
 φα παρὰ τὸ πνεῦμα, ἢ δώσω
 αὐτῶν τὰ ἄστρα τὸ πρωῖνον. ὁ ἴ
 χου ὅς ἀκροάτω, τί τὸ πνεῦμα
 λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν σάρδι-
 σι κληθείας γράψου. τάδε λέ
 γει ὁ ἴχου τὰ πνεύματα τῷ δ. δ.
 ἢ τὸ ἐπὶ τὰ ἄστρα. οἱ δὲ αὖτὰ τὰ
 ὄραμα, ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ἵτι σὺς,
 ἢ νεκρὸς ἄ. γίνε γρηγορῶν, ἢ σὺ
 ρισου τὰ λοιπὰ, ἀ μάλιστ' ἀπο
 θανῶν. ἢ γὰρ ἔθρηκα σε τὰ ὄραμα
 πικρῶν μάλιστ' ἐνώπιον τῷ θεῷ.
 μνημόνευε ὅτι πῶς ἔληθες ἢ ἴ
 κισας, ἢ τέρει, ἢ μετανοήσον.
 ἢ ἴμ δὲ μὴ γρηγορήσης, ἢ ἔξω ἐπί
 σε ὡς ἐλέπησ. ἢ ἢ μὴ γνῶς ποί
 κρῶσεν ἢ ἔξω ἐπί σε. ἔχεις ὀλίγα
 ὄνοματα ἢ ἐν σάρδισι, ἀ οὐκ
 ἠμῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἢ πε
 ριστάσσω μετ' ἐμῶ ἐν λευ
 κοῖς, ὅτι ἄξιόί ἴσιν. ὁ νηπῶν οὐ
 τος πρὶ βαλῆσθ ἐν ἱματίοις λευ
 κοῖς, ἢ ἢ μὴ βαλέψω τὸ ὄνομα
 αὐτῶ ἐν βιβλῷ τῷ βίβλῳ, ἢ βολομο
 γίσουμαι τὸ ὄνομα αὐτῶ ἐνώπιον
 τῷ πατρὸς μου, ἢ ἐνώπιον τῷ ἀγγέ
 λου αὐτῶ. ὁ ἴχου ὅς ἀκροάτω, τί
 τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

καὶ

uicerit & custodierit usque in
 finem opera mea, dabo illi pote-
 statem super gentes, & reget
 eas uirga ferrea, & tanquam
 uasa figuli confringentur. Si-
 cut & ego accepi a patre meo,
 & dabo illi stellam matutinam.
 Qui habet aurem, audiat quid
 spiritus dicat ecclesijs.

Et angelo ecclesie quae est 3
 Sardis, scribe: Haec dicit qui
 habet septem spiritus dei, & se-
 prem stellas: Scio opera tua,
 quia nomen habes quod uiuas,
 & mortuus es, esto uigilans,
 & confirma caetera quae mori-
 tura erant. Non enim inueni o-
 pera tua plena coram deo. In
 mente ergo habe, qualiter acce-
 peris & audieris, & serua, &
 resipisce. Si ergo non uigilaue-
 ris, ueniam ad te tanquam fur,
 & nescias qua hora ueniam ad
 te. Habes pauca nomina &
 Sardis, qui non inquinauerunt
 uestimenta sua, & ambula-
 bunt mecum in albis, quia di-
 gnus sunt. Qui uicerit, sic ue-
 stietur uestimentis albis: &
 non delebo nomen eius de libro
 uitae, & consistebor nomen eius
 coram patre meo & coram an-
 gelis eius. Qui habet aurē au-
 diat, quid spiritus dicat ecclesijs.

D d d Et

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν φιλαδέλφει-
 φια ἱεροπολίτι γράψω. τάδε λέ-
 γει ὁ ἅγιος, ὁ κλυθὺνός, ὁ ἔχωρ-
 τῶν κλειῶν τοῦ θαλάσσης, ὁ ἀνοί-
 γων ἢ ὁ κλειῶν κλειῶν, ἢ κλειῶν, ἢ
 ὁ κλειῶν ἀνοίγει. οἶδά σου τὰ ἔργα.
 ἰδὼ δὲ δόξα ἐνώπιόν σου, θύξαι
 ἀνωτ' μελέω, ἢ ὁ δὲ δόξα ἐνώπιόν σου
 αὐτῶν, ὅτι μικρὰ ἔχεις δύ-
 ναμι, ἢ ἐτύρωσάς μου τὸ λόγον.
 ἢ ὁ κλυθὺνός τῷ ἰνομά μου. ἰδὼ δὲ
 δόξα ἐν τῷ συναγωγῆς τῷ σατα-
 νῶ τῷ κλειῶντων αὐτὸς ἰουδαίους
 εἶναι, ἢ ὁ κλυθὺνός, ἀλλὰ ψεύδονται
 ἰδὼ ποιῶσά αὐτὸς ἵνα ἤξωσι, ἢ
 προσκυνῶσιν ἐνώπιόν τῷ πο-
 δῶν σου, ἢ γινώσιν ἐπὶ γῶν ἡγά-
 σις, ὅτι ἐτύρωσάς τὸ λόγον
 τῷ ἰνομά μου, ἢ ἡ γῶν σου τὴν ἡ-
 σῶν ἐν τῷ ἡσῶν τῷ πειρασμῷ τῷ κλει-
 λῶσος ἔρχεται αὐτῷ τῷ οἶνον μέ-
 νας ὅλης, περιάσαι τὸς κλει-
 κλειῶν αὐτῷ τῷ γῶν. ἰδὼ δὲ ἔρχεται
 ταχύ. ἡγάται ὁ ἔχεις, ἵνα μηδὲν
 λάβῃ τῶν ἐφ' ἡσῶν σου. ὁ κλυθὺνός,
 ποιῶσά αὐτῷ ἡσῶν ἐν τῷ ναῶ τῷ
 διδῶν, ἢ ἔξω δὲ μὴ ἐβελθῆ ἔτι.
 ἢ γράψω ἐπ' αὐτῷ τὸ ἰνομά τοῦ
 θεοῦ μου, ἢ τὸ ἰνομά τῷ πόλεως
 τοῦ θεοῦ μου ἐν κλειῶν ἱεροπο-
 λίτι, ἢ κλειῶν κλειῶν ἐν τῷ ἔργ-
 νῶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, ἢ τὸ ἰνομά
 μου τὸ κλειῶν. ὁ ἔχωρ ὁ κλειῶν
 τῶ, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐν-
 κλειῶν,

Et angelo Philadelphiensis ec-
 clesie scribe: Hæc dicit sanctus
 & uerax, qui habet clauē Da-
 uid, qui aperit, & nemo clau-
 dit: claudit, et nemo aperit. Scio
 opera tua. Ecce dedi coram te
 ostium apertum, & nemo potest
 claudere illud, quia modicam
 habes uirtutem. Et seruasti ser-
 monem meum, & non negasti
 nomen meum. Ecce do de sy-
 nagoga satane, qui dicunt se
 Iudæos esse, & non sunt, sed
 mentiuntur. Ecce adigam illos
 ut ueniant & adorent ante pe-
 des tuos, & sciant quid ego di-
 lexi te, quoniam seruasti ser-
 monem patientiæ meæ, & ego
 seruabo te ab hora tentationis,
 quæ uentura est in orbem uni-
 uersum, ut tentet habitan-
 tes in terra. Ecce uenio ci-
 to, tene quod habes ut nemo ac-
 cipiat coronam tuam. Qui
 uicerit, faciam illum colum-
 nam in templo dei mei, & fo-
 ras non egredietur amplius.
 Et scribam super eum nomen
 dei mei, & nomen ciuitatis dei
 mei noue Hierusalem, quæ
 descendit de caelo à deo meo,
 & nomen meum nouum. Qui
 habet aurem audiat, quid spi-
 ritus dicat ecclesijs. Et ange-
 lo Laoc-

CAPUT III.

κλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆ ἰουδαίας
 λαοδικίων γράψου. τάδε
 λέγει, ὁ ἀμὲν ὁ μάρτυς ὁ πιστός,
 καὶ ἀληθινός, ὁ ἀρχὴ τῆ ὑπὸ οὐρα
 θεῶ. οἶδά σε τὰ ἔργα, ὅτι ὅτι ψυ
 χρὸς εἶ ὅτι ψυχρὸς, ἐφίλον ψυχρὸς
 εἶς ἢ ψυχρὸς. ὅπως ὅτι χλιαρὸς ἢ
 ἢ ὅτι ψυχρὸς, ὅτι ψυχρὸς, μέλλω
 εἰ μίσηαι ἐν τῇ σωματίῳ μου, ὅτι
 λήθεις, ὅτι πλῆσιός ἐμι, καὶ πεπλό
 τικα, καὶ οὐδὲν εὐχρῆαυ ἔχω, καὶ
 ἢ οἶδά σε ὅτι οὐ εἶδὲ ταλαίπωρος
 καὶ ἐλεεινός, καὶ πτωχός, καὶ τυ
 φλός, καὶ γυμνός. συμβολίσω
 σοὶ ἀγορεύουσα πρὸς ἐμοῦ χρυσίον
 πεπρωμένον ἐν πυρὶς ἵνα πλο
 τήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκά ἵνα πε
 ρθῶσιν, καὶ μὴ φανθῶσιν ἢ αἰ
 σχύου ἢ γυμνότητις σου, καὶ ἡσθ
 λούριον ἔχρησον τὸς ὀφθαλμούς
 σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ἔσους ἐάν
 φιλῶ, ἐλέγχω, καὶ παιδεύω. ἴθι
 λωσον οὐν καὶ μετανόησον. ἰδὲ
 ἔστηκα ἔδῃ πλὴν θύραυ, καὶ ἡρῶ
 ἵαυτις ἀκούσῃ ἢ φωνῆς μου, καὶ
 ἀνοίξῃ πλὴν θύραυ, εἰσελεύσομαι
 πρὸς αὐτὸν, καὶ δεύσω μετ'
 αὐτῷ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν
 ἔσσει αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμῶ ἐν
 τῷ θρόνῳ μου, ὡς ἐγὼ ἵθι καθεῖ
 καὶ ἐκάθισαι μετὰ τῷ πατρί μου
 ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων ἄς ἀ
 κούσῃ, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῦς
 ἐκκλησίαις.

lo Laodicensium ecclesia scri
 be : Hac dicit, Amente
 stis fidelis & uerus, princi
 pium creaturae dei. Scio opera
 tua, quia neque frigidus es,
 neque feruidus, utnam frigi
 dus esses aut feruidus. Itaque
 quoniam tepidus es & nec fri
 gidus nec feruidus, incipiam te
 emere ex ore meo : quia di
 cis, Diues sum, & ditatus
 sum, & nullius egeo, & ne
 scis quod tu es miser & mise
 rabilis, & pauper, & caecus,
 ac nudus. Suadeo tibi emere &
 me aurum igneum ex igni, ut
 locuples fias, & uestimen
 tis albis induaris, ut non ap
 pareat dedecus nuditatis tuae,
 & collyrio inunge oculos tuos
 ut uideas. Ego quoscun
 que amo, arguo & castigo.
 Aemulare ergo ac resipisce,
 ecce sto ad ostium & pulso.
 Si quis audierit uocem meam
 & aperuerit ianuam, intrabo
 ad illum & cenabo cum illo
 & ipse mecum. Qui uicerit,
 dabo ei sedere mecum in thro
 no meo, sicut & ego uici &
 consedi cum patre meo in thro
 no eius. Qui habet aurem,
 audiat quid spiritus dicat ec
 clesijs.

Μετὰ

D d d // Post

ΑΠΟΚ. ΙΟ ΑΝΝΙΣ

4 Μετὰ ταῦτα ἔβλεπον, καὶ ἰδὼς βύ-
 ρα ἠνεώγη μέλαν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ
 φωνὴ ἡ πρώτη, ἢ ἡ ἑκτοστὴ ὡς σάλ-
 πιγγος κἀλέουσι μετ' ἐμῶν, λέγει
 σα, ἀνάβητε ὧδε, καὶ ἀΐξω σοὶ ἅδι
 γινώσκει μετὰ ταῦτα, καὶ ὕδως
 ἐγενόμενον ἐν πνεύματι, καὶ ἰδὼς θρό-
 νος ἕκτος ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἂν τῷ
 θρόνῳ καθήμενος, καὶ ὁ καθήμενος
 ὡς ἕκτος ὄρασα λίθον ἰωσπίδι, καὶ
 σαρδίῳ, καὶ ἰγίς λυκκόθεν καὶ θρό-
 νος, ὁμοίος ὄρασα σμαραγδίνῳ, καὶ
 λυκκόθεν καὶ θρόνος θρόνοι ἑκκοσι
 καὶ τέσσαρες, καὶ ἂν τὸς θρόνους ἔ-
 βλεπον τὸς ἑκκοσι καὶ τέσσαρας πρὸς
 ἐντὸς καθήμενος, περιβεβλημέ-
 νος ἐν ἱμασίοις λευκοῖς, καὶ ἴσχυρ
 ἂν τὸς λευκὰς αὐτῷ σιφάνους
 χρυσοῦς, καὶ ἐκ τῷ θρόνου ἐπορεύοντο
 ἄστραπαὶ, καὶ βρονταὶ, καὶ φωναὶ, καὶ
 ἐπὶ τὰ λαμπὰς διεσπυρῶς καὶ ἰμέ-
 ναι ἰνώπιον τῷ θρόνου, αἱ εἰσι τὰ
 ἐπὶ τὰ πνεύματα καὶ δεῦ. καὶ ἰνώπι-
 ον τῷ θρόνου θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία
 ἰσχυρὰ ἄλλῳ, καὶ ἐν μέσῳ τῷ θρόνου καὶ
 ἰσχυρῶ τῷ θρόνου τέσσαρα ζῶα, γέ-
 μοντα ὀφθαλμῶν ἐμπροσθε, καὶ
 ὀπίσθεν, καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὁ-
 μοίον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον
 ὁμοίον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον
 ἔχει τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου,
 καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὁμοίον ἀντὶ
 πτερομένῳ, καὶ τέσσαρα ζῶα, ἐν
 ἑκάστῳ αὐτῶν ἔχει ἀνὰ πτέρυγας

Post hac vidi, & ecce os
 stium apertum in caelo, & uox
 prima quam audiui tanquam tu-
 ba loquentis mecum, dicens,
 Ascende hic, et ostendam tibi
 quae oportet fieri post haec. Et
 statim fui in spiritu. Et ecce se-
 des posita erat in caelo, et supra
 sedem sedens. Et qui sedebat,
 similis erat aspectu, lapidi iaspidi
 et sardio, et iris erat in circu-
 itu sedis, similis aspectu smar-
 agdino. Et in circumitu sedis se-
 ditia uigintiquatuor, & super
 thronos uidi uigintiquatuor se-
 niores sedentes, circumamictos
 stolis albis, & habebant in ca-
 pitibus suis coronas aureas.
 Et de throno procedebant ful-
 gura et tonitrua, & uoces, &
 septem lampades ignis ardentes
 ante thronum, quae sunt septem
 spiritus dei. Et in conspectu se-
 dis tanquam mare uitreum si-
 mile crystallo, & in medio se-
 dis & in circumitu sedis qua-
 tuor animalia plena oculis an-
 te & retro. Et animal primum
 simile leoni, & secundum ani-
 mal simile uitulo, & tertium
 animal habens faciem uelut ho-
 mo, & quartum animal simile
 aquilae uolanti. Et quatuor ani-
 malia singula eorum habebat alas
 sex

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙC

μοι, μη λησῶν. ἰδὲ ἰνῆσεν ὁ λό-
 γος ἐν τῷ θυλίῳ ἰδὲ α, ὃ βίβρα
 ἀνοίξει τὸ βιβλίον, ἢ λύ-
 σαι τὰς ἐπιτὰ σφραγίδας αὐτῆς. ἢ
 εἶδον, ἢ ἰδὲ ἐν μέσῳ τῶν θρόνων, ἢ
 τῶν τεσσάρων ζώων, ἢ ἐν μέσῳ τῶν
 πρεσβυτέρων, ἔρνον ἕστηκός ὡς
 ὄφθαλμῶν, ἔχον ἑβρατα ἐπιτὰ
 καὶ ἰσραηλῆδες ἐπιτὰ, οἱ ἴσοι τὰ ἐπιτὰ
 τῶν δὲ πνεύματα τὰ ἀπὸ αλ-
 μῶνα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἢ ἦλ-
 θε ἢ ἔλαβε τὸ βιβλίον ἐν τῷ δε-
 ξιάτῃ τῷ καθυμῶν ὑδὲ τῶν θρόνων, ἢ
 ἔτι ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα
 ζῶα, ἢ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύ-
 τιστοι ἵπυσον ἰσώπιον τῷ ἄρνῳ,
 ἔχοντες ἑκάστῳ ἑβρατα, ἢ φιά-
 λας χρυσοῦς γεμῆσας θυμιαμά-
 των αἰ εἰσι αἰ πρεσβυχαὶ τῷ ἄ-
 γῳ, ἢ ἄλλοι ὡδὲν λαυλῶ, λέ-
 γοντες. ἄξιός ἐσθι καὶ ἔρ τὸ βιβλίον
 καὶ ἀνοίξει τὰς σφραγίδας αὐ-
 τῆς, ἔτι ὄφθαλμῶν, ἢ ἕγερσας τῷ
 διῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἐν πᾶ-
 σι θυλίῳ καὶ γλώσσῃς ἢ λαοῦ
 καὶ ἔθνεσ, καὶ ἰσώσας ἡμᾶς τῷ
 διῷ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ ἰσώσῃς ἢ
 βασιλευσόμεν ὑδὲ ἄλ γῆς. ἢ εἶ-
 δον, καὶ ἡμῶν φωνῶν ἀγγέλων
 πολλῶν λυυλῶδῃν τῶν θρόνων ἢ
 τῶν ζώων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ χι-
 λιάδες χιλιάδων, λέγοντες φω-
 νῇ μεγάλῃ. ἄξιός ἐστι ἄρνῳ τὸ
 ἰσφαγῆν καὶ ἔρ ἰσῶν δὲ ἄρνῳ
 καὶ

mibi: Ne fleueris: Ecce uic-
 leo de tribu Iuda, radix Da-
 uid, ut aperiat librum, & soluat
 septem signacula eius. Et uidi,
 & ecce in medio throni, et qua-
 tuor animalium, & in medio
 seniorum agnus stans tanquam
 occisus, habens cornua septem
 & oculos septem, qui sunt se-
 piem spiritus dei, missi in om-
 nem terram. Et uenit, & acce-
 pit de dextera sedentis in thro-
 nolibrum. Et quum accepisset
 librum, quatuor animalia,
 & uigintiquatuor seniores ce-
 ciderunt coram agno, habentes
 singuli citharas & phialas au-
 reas plenas odoremamentorum,
 quae sunt preces sancto-
 rum, & canunt canticum nou-
 uum, dicentes: dignus es acci-
 pere librum & aperire signacu-
 la eius, quoniam occisus es, &
 redemisti nos deo per sangui-
 nem tuum, ex omni tribu et lin-
 gua & populo & natione, &
 fecisti nos deo nostro reges et
 sacerdotes, et regnabimus su-
 per terram. Et uidi et audiu-
 uocem angelorum multorum in cir-
 cuitu throni & animalium et se-
 niorum et milia milium, dicentia
 uoce magna: Dignus est agnus
 qui occisus est, accipere uirtute
 et di-

C A P V T V I

καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν
 καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἐκλογίαν. καὶ
 πάντων ἡμεῶν, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ οὐρα-
 νῷ, καὶ ἐν τῇ γῆ, καὶ ὑποκάτω τῆ
 γῆς, καὶ ὑπὸ τῆ θαλάσσης ἀέθρι, καὶ
 τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέ-
 γοντας. τῷ καθήμενῷ ἐπὶ τῷ θρό-
 νου καὶ τῷ ἀγνῷ καὶ ἐκλογίᾳ καὶ ἡ-
 τιμῇ καὶ δόξῃ καὶ τῷ ἐκράτος
 αἰῶνος αἰῶνων, καὶ τὰ
 τῶν αἰώνων ἡμεῶν, ἀμὲν. καὶ οἱ
 ἑξήκοντα καὶ ὅσσοι προσκυνοῦσαν ἑξ
 ἑστέων αἰῶνων τῶν αἰώνων.

Καὶ ἔειπεν, ὅτι ἤνοιξε τὸ ἀρνίον
 ἐν ἑνὶ τῶν σφραγίδων, καὶ ἤκουσα
 ἑξ ἑστέων τῶν τεσσάρων ζώων, λέ-
 γοντες, ὡς φωνὴς βροντῆς. ἔρ-
 χου, καὶ βλέπει, καὶ ἔειπεν. καὶ ἰδὼ
 ἕνα πρὸς λαόν, καὶ ὁ καθήμενος
 ἐπ' αὐτῷ ἔειπεν τῷ ζώῳ. καὶ ἰδὼ
 αὐτῷ στίφανον, καὶ ἔειπεν ἑξ ἑστέων
 τῶν ζώων, καὶ ἰνα νικήσῃ, καὶ ὅτι ἤνοι-
 ξεν τὴν σφραγίδα τῆν δευτέραν
 ἡκουσα τῷ δευτέρῳ ζώῳ, λέγον-
 τος, ἔρχου, καὶ βλέπει. καὶ ἔειπεν ἑξ
 ἑστέων τῶν ζώων, ἰππὸς, καὶ τῷ
 καθήμενῷ ἐπ' αὐτῷ ἰδὼ αὐτῷ
 λαβῆναι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆ γῆς,
 καὶ ἰνα ἀλλήλους σφάξωσι, καὶ
 ἰδὼ αὐτῷ μάχαιρα μεγάλην.
 καὶ ὅτι ἤνοιξε τὴν τρίτην σφρα-
 γίδα, ἡκουσα τοῦ τρίτου ζώου,
 λέγοντος, ἔρχου, καὶ βλέπει.

et diuitias et sapientiam et for-
 titudinem et honorem et glo-
 riam et benedictionem. Et om-
 nem creaturam quae in caelo est,
 et quae super terram et sub ter-
 ra, et in mari, et quae in eis sunt
 omnia, audiui, dicentes: Seden-
 ti in throno et agno benedictio
 et honor et gloria et potestas in
 secula seculorum. Et quatuor
 animalia dicebant, Amen. Et
 uigintiquatuor seniores cecide-
 runt in facies suas, et adoraue-
 runt uiuentē in secula seculorū.

Et uidi quum aperuisset a-
 gnus unum de sigillis, et audi-
 ui unū de quatuor animalibus,
 dicens tanquam uocem toni-
 trui: Veni, et uide. Et uidi, et
 ecce equus albus, et qui sede-
 bat super eum, habebat arcum,
 et data est ei corona, et exi-
 uit uincens et ut uinceret. Et
 quum aperuisset sigillum secun-
 dum, audiui secundum animal,
 dicens: Veni, et uide. Et exi-
 uit alius equus rufus, et qui se-
 debat super illum, datum est ei,
 ut tolletet pacem de terra, et
 ut inuicem se interficiant, et
 datus est ei gladius magnus.
 Et quum aperuisset sigillum
 tertium, audiui tertium ani-
 mal, dicens: Veni, et uide.

hāi

D d d n̄ij Et

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἢ ἄδωρ, ἢ ἰδὸς ἴππῳ & μέλας, ἢ ὁ
 καθήμενος ἐπ' αὐτῷ, ἔχων συγέρον
 ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ἢ ἠκουσα φωνὴν
 ἐν μέσῳ τῶν τετραγώνων, λέγον
 σαρ, χοίνιξ οἶτος ἀλωαρίθ, ἢ ἔπει
 χοίνικτος ἑβδόμης ἀλωαρίθ, ἢ τὸ ἑ
 λαιον, ἢ τὸ οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. ἢ
 ἔτι ἠνοιξέ τις σφραγίδα τῶν τε
 τάρτων, ἠκουσα φωνὴν τῆς τετάρτης
 ἴσως, λέγουσα μ. ὄρχη, ἢ βλίπε. καὶ
 ἄδωρ, ἢ ἰδὸς ἴππῳ & χλωρὸς, ἢ ὁ
 καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ἑνομία αὐ
 τῷ ὁ θάνατος, ἢ ὁ ἄδωτος ἐνελευ
 θέρηται αὐτοῦ. ἢ ἰδὸν αὐτοῖς ὄψ
 οῖα ἀποκτανῆναι ἰδὸν τὸ τέταρτον
 Ἰησοῦς ἐν ῥομφαίᾳ, ἢ ἐν λιμῷ, ἢ
 ἐν θανάτῳ, ἢ ὑπὸ τῶν θυρίων Ἰη
 σοῦς. ἢ ὅτι ἠνοιξέ τις πέμπτην
 σφραγίδα, ἄδωρ ὑποκάντω τῶν θυ
 ρισασηγῶν τὰς ψυχὰς τῶν ἰσφαγμέ
 νων διὰ τὸ λόγον τοῦ θιῶ. ἢ διὰ
 τῶν μαρτυρίων ἢν ἔχον. ἢ ἰσφα
 γον φωνὴ μεγάλη λέγουσας. ἕως
 ποτὶ ὁ θισπότης ἄγιος, ἢ ὁ ἄλα
 θινός, ὁ ἕρπυς ἢ ἰνδινὰς τὸ αἶ
 μα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοιούτων
 ἐπὶ Ἰησοῦς, ἢ ἰδὸν ἴσως ἰνάσας
 σοκαὶ λόφον, ἢ ἔρρηθον αὐτοῖς,
 ἵνα ἀναπαύσωνται ἐπι χρόνον μι
 κρόν, ἕως ὁ πληρώσωνται, ἢ οἱ σύν
 δουλοὶ αὐτοῦ, ἢ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
 οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς ἢ
 αὐτοῖ. καὶ ἄδωρ, ὅτι ἠνοιξέ τις
 σφραγίδα τῶν ἑπτῶν, καὶ ἰδὸν
 ὁ ἑσμός

Et uidi, & ecce equus niger, et
 qui sedebat super illum, habebat
 stateram in manu sua. Et au
 diui uocem in medio quatuor a
 nimalium, dicentem: Chenix tri
 tici denario uno, & tres ebant
 ces hordei denario uno, & mi
 num & oleum ne laseris. Et
 quum aperuisset sigillum quartum,
 audiui uocem quarti animalis,
 dicentis: Veni, et uide. Et uidi,
 & ecce equus pallidus, & qui
 sedebat super eum, nomen illi
 mors, et infernus sequitur eum.
 Et data est illis potestas inter
 ficiendi super quartam partem
 terrae, gladio & fame & morte
 & a bestijs terrae. Et quum ape
 ruisset sigillum quintum, uidi sub
 ter altare animas intersectorum
 propter uerbum dei & propter
 testimonium quod habebant. Et
 clamabant uoce magna, dicen
 tes: Usquequo demine, qui es
 sanctus & uerax, non iudicas
 ac uindicas sanguinem nostrum
 de his qui habitant in terra? Et
 datae sunt illis singula stola al
 ba, et dictum est illis, ut requie
 scerent adhuc tempus modicum, do
 nec complerentur conserui eor
 um et fratres eorum, qui inter
 ficiendi essent sicut & illi. Et
 uidi, quum aperuisset sigillum
 sextum

C A P V T V I I .

σεσμός μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος
 ἐγένετο μέλας ὡς σάκκον, καὶ ἡ χι-
 νος, καὶ ἡ σελήνη ἐγένετο ὡς αἷμα.
 καὶ οἱ ἀστέρες ἔδραυσαν ἐπὶ τὴν γῆν,
 ὡς συκὴ βάλλει τὰς ὀ-
 λυθούς αὐτῆς, καὶ ἡ πύλας ἀνεμύ-
 σεν ὡς βέλτερον ἐλισσάμενον, καὶ πᾶν
 ἔσθλην ἡ νύξ, καὶ ἡ τόπος αὐτῆς
 ἐκινύθησαν, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
 καὶ οἱ μαγιστάνες, καὶ οἱ πλάσιοι, καὶ
 οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ δυνάστες, καὶ
 πᾶς ὄχλος, καὶ πᾶς ἐλεύθερος ἰσχυ-
 ρῶν ἑαυτὸς εἰς τὰ σπίλαια καὶ
 εἰς τὰς πέτρας τῆς ὄρειας, καὶ λέγουσι
 τοῖς ἑσθλητοῖς καὶ τοῖς πλάσιον, τίς ἔστι
 ἡμεῖς, καὶ λέγουσιν ἡμεῖς ἀπὸ
 προσώπου τῆς λαθρομύτης ἐπὶ τῆς ὄρει-
 ος, καὶ ἀπὸ τῆς ὄρειας τῆς ἀγνίου, ἐπι-
 ἔλθου ἡ ἡμῶν ἢ μετὰ τῆς ὄρειας
 αὐτῆς, καὶ τίς δύναται σταθερῶς;

καὶ μετὰ ταῦτα ἑώρα τίσασθαι
 ἄγγελος ἑσθλῶτας ἐπὶ τὰς τίσασθαι
 σαρκας γωνίας τῆς γῆς, κρατῶντας
 τὰς τίσασθαι ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα
 μὴ πνέη ἀνεμῶν ἡμεῖς τῆς γῆς, μὴ
 τῆς ὄρειας τῆς θαλάσσης, μὴ τῆς ὄρειας
 πᾶν δένδρον, καὶ ἑώρα ἄλλον
 ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατο-
 λῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ
 ἑσθλητοῦ, καὶ ἔκραξεν φωνῆ μεγάλης
 τοῖς τίσασθαι ἀγγέλοις, οἷς ἑώρα
 ἦν αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ
 τὴν θάλασσαν, λέγων, μὴ ἀδικ-
 ῆσαι

sexum, & ecce terramotus
 magnus factus est. Et sol fa-
 ctus est niger tanquam sacco
 cilicinus, & luna tota facta est
 sicut sanguis, & stelle de coe-
 lo ceciderunt super terram, si-
 cut ficus abiecit gressos suos,
 quum a vento magno mouetur.
 Et caelum recessit sicut liber
 qui circumduitur, & omnis
 mons & insulae de locis suis
 motae sunt, & reges terre,
 principes & diuites & tribu-
 ni & fortes & omnis seruus
 & liber absconderunt se in
 speluncis, & in petris mon-
 tium. Et dicunt montibus &
 petris: Cadite super nos, ab-
 secundite nos a facie sedentis su-
 per thronum, et ab ira agni, quo
 nam uenit dies magnus irae il-
 lius. Et quis poterit stare?

Post haec uidi quatuor an-
 gelos stantes super quatuor an-
 gulos terrae, tenentes qua-
 tuor uentos terrae, ne flaret
 uentus super terram, neque su-
 per mare, neque in ullam arbor-
 rem. Et uidi alterum angelum
 ascendentem ab ortu solis, ha-
 bentem sigillum dei uiui, &
 clamauit uoce magna quatuor
 angelis, quibus datum est nocere
 terrae et mari, dicens: Nolite no-

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

πλοῦσι τῶν γῆν, μή τι τῶν δέν-
 δρασιν, μή τι τῶν θένδρων ἄχει
 σφραγίσματα τοῦς δούλους τοῦ
 θεοῦ ἡμῶν ἰδί τῶν μετώπων αὐ-
 τῶν. καὶ ἔκουσα τὸν ἄγγελόν τ'
 ἰσφραγισμένον. ἑμὲ χιλιάδεις
 ὄσφραγισμένοι, ἐκ πάσης φυ-
 λῆς ἡμῶν ἰσραὴλ. ἐκ φυλῆς ἰούδα,
 ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμένοι.
 ἐκ φυλῆς ρουβίμ, ἑβ χιλιάδεις
 ὄσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς γὰδ,
 ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμένοι.
 ἐκ φυλῆς ἰσάκ, ἑβ χιλιάδεις
 ὄσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ἰσρα-
 ἴμ, ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμέ-
 νοι. ἐκ φυλῆς μανασσ, ἑβ χιλιά-
 δεις ἰσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς συ-
 μών, ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμέ-
 νοι. ἐκ φυλῆς λαύ, ἑβ χιλιάδεις
 ὄσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ἰσα-
 χάρ, ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμέ-
 νοι. ἐκ φυλῆς ζαβουλόμ, ἑβ χι-
 λιάδεις ὄσφραγισμένοι. ἐκ φυ-
 λῆς ἰωσήφ, ἑβ χιλιάδεις ὄσφρα-
 γισμένοι. ἐκ φυλῆς βενιαμίν,
 ἑβ χιλιάδεις ὄσφραγισμένοι. με-
 τὰ ταῦτα ἄκουσ, καὶ ἰδοὺ ὄχλ^{ος}
 πολλός, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐ-
 δύναται. ἐκ πάντων ἰσθμῶν
 καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν,
 ἰσθῶτις ἰσθῶπιον τοῦ θρόνου καὶ ἰσθῶ-
 πιον τοῦ ἁγίου, περιβεβημένοι
 στελάς λευκὰς καὶ φοίνικας ἐκ τῆς
 ἁγίας αὐτῶν, καὶ κρᾶσσοντες φωνῆ
 μεγάλῃ,

cere terra, neque mari, neque
 arboribus, quoadusque signe-
 mus seruos dei nostri in fron-
 tibus suis. Et audiui nume-
 rum signatorum, centum qua-
 dragintaquatuor milia signati,
 ex omni tribu filiorum Isra-
 el. Ex tribu Iuda, duode-
 cim milia signati: ex tribu Ru-
 ben, duodecim milia signati:
 ex tribu Gad, duodecim mi-
 lia signati: ex tribu Aser,
 duodecim milia signati: ex
 tribu Neptalim, duodecim mi-
 lia signati: ex tribu Manasse,
 duodecim milia signati: ex
 tribu Symeon, duodecim mi-
 lia signati: ex tribu Leui,
 duodecim milia signati: ex tri-
 bu Isachar, duodecim milia si-
 gnati: ex tribu Zabulon,
 duodecim milia signati: ex
 tribu Ioseph, duodecim milia
 signati: ex tribu Beniamin,
 duodecim milia signati. Post
 hæc uidi, & ecce turba multa,
 quam dinumerare nemo pote-
 rit, ex omnibus gentibus
 & tribubus & populis & lin-
 guis, stantes ante thronum,
 & in conspectu agni, amicti
 stolis albis, & palmae in ma-
 nibus eorum, & clamabant uo-
 ce magna, dicentes: Salus
 oi qui

Ο ΑΡΧΥΤΟΥ

μεγάλη λέγοντες, ἡ σωτηρία τῷ
 βασιλευσίν αὐτῶν τῷ θρόνῳ τῷ θεοῦ
 ἡμῶν, καὶ τῷ ἁγίῳ, καὶ πάντες οἱ
 ἄγγελοι ἐσέκυσαν ἐνώπιον τῷ
 θρόνου καὶ τῶν προσκυθέντων καὶ τῶν
 προσκύνωντων, καὶ ἐπίστησαν ἐνώ-
 πιον τῷ θρόνῳ αὐτῶν προσκύνοντες αὐ-
 τῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέ-
 γοντες, ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα
 καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ ἐκτίσις καὶ ἡ τι-
 μή καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ
 ἡμῶν ἕως τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων,
 ἀμήν, καὶ ἀποκρίθη εἰς ἐκ τῶν προ-
 σκυθέντων, λέγων μοι, ἔτσι οἱ πε-
 ρισβλημένοι τὰς στολάς, τὰς
 λευκάς τίνας ἔσι, καὶ πόθεν ἤλθον;
 καὶ ἔρηκα αὐτῷ, λέγων ἐν οἴκῳ,
 καὶ ἐπὶ μοι, ἔτσι εἰσιν οἱ ὀρχόμε-
 νοι ἐκ τοῦ θλίψιος τοῦ μεγάλου,
 καὶ ἐπλάτωσαν τὰς στολάς αὐ-
 τῶν, καὶ ἐλευκώσαν στολάς αὐτῶν ἐν
 τῷ ἁματι τῷ ἁγίῳ, διὰ τοῦτο
 εἰσιν ἐνώπιον τῷ θρόνῳ τῷ θεῷ, καὶ
 λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυ-
 κτός ἐν τῷ ναῷ αὐτῶν, καὶ ὁ καλεῖται
 αὐτοὺς αὐτῶν τῷ θρόνῳ οὐλώσει ἐπὶ αὐ-
 τούς, ὁ πνεύματι ἐπι, ὁ δὲ δειψύ-
 σουν ἐπι, ὁ δὲ μὴ πίνῃ ἐπὶ αὐ-
 τούς ὁ ἥλιος, ὁ δὲ πᾶρ καύμα, ἐπι
 τῷ ἁγίῳ τῷ ἀνακίσει τῷ θρόνῳ
 πνεύματι αὐτῶν, καὶ ὀληθήσονται αὐ-
 τούς αὐτῶν τῷ θρόνῳ πνεύματι ὀληθήσονται
 ὀληθήσονται ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον
 ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

ei qui sedet super thronum dei
 nostri & agno. Et omnes an-
 geli stabant in circuitu throni
 & seniorum et quatuor anima-
 lum, & procubuerunt in con-
 spectu throni in facies suas,
 & adorauerunt deum, dicen-
 tes: Amen. Benedictio et cla-
 ritas & sapientia & gratia-
 rum actio, honor & uirtus &
 fortitudo deo nostro in secula
 seculorum: Amen. Et re-
 spondit unus de senioribus, &
 dixit mihi: Hi qui amicti
 sunt stolis albis, qui sunt &
 unde uenerunt? Et dixi illi:
 Domine, tu scis. Et dixit mi-
 hi: Hi sunt qui uenerunt ex af-
 flictione magna & dilataue-
 runt stolas suas, & dealba-
 uerunt eas per sanguinem agni.
 Ideo sunt ante thronum dei,
 & seruiunt ei die ac nocte in
 templo eius: & qui sedet in thro-
 no, habitabit super illos.
 Non esurient, neque sitient
 amplius, nec cadet super illos
 sol, neque ullus aestus: quon-
 niam agnus qui in medio thro-
 ni est, reget illos, & deducet
 eos ad uiuos fontes aque-
 rum, & absterfus est deus
 omnem lachrymam ab oculis
 eorum.

καὶ

Et

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙCΙC

8 Καὶ ὅτε ἤνοιξε πλὴν σφραγίδος
 πλὴν ἑβδόμου ἐγένετο σιγή ἐν τῷ
 ὄρανω ὡς ἡμῶριον, ἢ ἕδου τὸς
 ἐπὶ τὰ ἄγγελοι, οἱ ἰνώπιον τῆς
 ἱεράσασιν, ἢ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἰ-
 πτὰ σάλπιγγις, ἢ ἄλλαι ἄγγε-
 λοὶ ἤλθον, ἢ ἐτάθη ἡδὶ τὸ θυσι-
 ατήριον, ἢ ἔχου λιβανωτὸν χρυσοῦν
 ἢ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ
 ἵνα δώσω ταῖς προσευχαῖς τῶν
 ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήρι-
 ον τὸ χρυσοῦν τὸ ἰνώπιον τῆς θρό-
 νου, ἢ ἀνέβη ὁ ἁπλοῦς τῆς θυσι-
 αμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων
 ἐν χερσὶ τῆς ἁγίας ἰνώπιον τῆς
 ἢ ἐλήφθη ὁ ἄγγελος τὸ λιβανω-
 τὸν, ἢ ἐγένετο αὐτὸ ἐν τῷ πυρὸς
 τῆς θυσιαστηρίου, ἢ ἔλαβεν εἰς πλὴν
 γλῶσσαι, ἢ ἐγένοντο φωναὶ ἢ βρονταὶ
 ἢ ἀσφαιαὶ ἢ σεισμοὶ, ἢ οἱ ἐπὶ τὰ
 ἄγγελοι ἔχοντες τὰς ἐπὶ τὰ σάλ-
 πιγγας, ἢ τοῖμασαν ἑαυτοὺς, ἵνα
 σελπίσωσι, ἢ ὁ πρῶτος ἄγγελος
 ἐσάλπισεν, ἢ ἐγένετο χάλας καὶ
 πῦρ μιμιγυμνὸν αἵματι, ἢ ἐβλή-
 θη εἰς πλὴν γλῶσσαι, ἢ τὸ τρίτον τῆς
 θύρας κατεκίθη, ἢ πᾶς ἕρπον
 χλωρὸς κατεκίθη, ἢ ὁ δεύτερος
 ἄγγελος ἐσάλπισεν, ἢ ὡς ἕρος μί-
 γα πυρὶ καὶ ἄμβροτον, ἢ βλήθη εἰς
 πλὴν θάλασσαν, ἢ ἐγένετο τὸ τρί-
 τον τῆς θαλάσσης αἷμα, ἢ ἀπὸ
 τοῦ τρίτου τῆς ἕρπον, ἢ ἐν
 τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχὰς, ἢ
 τὸ τρίτον

Et quum aperuisset sigil-
 lum septimum, factum est silen-
 tium in caelo, media ferme ho-
 ra. Et uidi septem angelos stan-
 tes in conspectu dei, & datae
 sunt illis septem tubae. Et alius
 angelus uenit, et stetit ante al-
 tare, habens thuribulum aureum,
 et datae sunt illi incensa multa,
 ut daret deprecationibus san-
 ctorum omnium super altare au-
 reum, quod est ante thronum.
 Et ascendit fumus incensorum
 de precibus sanctorum e manu
 angeli coram deo. Et accepit
 angelus thuribulum, et impleuit
 illud de igne altaris, et misit in
 terram: et facta sunt tonitrua
 et uoces et fulgura et terramo-
 tus, et septem angeli qui habe-
 bant septem tubas prepara-
 uerunt se, ut tuba canerēt. Et
 primus angelus tuba cecinit, et
 facta est grando et ignis mixta
 sanguine, et missa sunt in ter-
 ram, et tertia pars arborū con-
 cremata est, et omne foenum ui-
 ride combustiū est. Et secundus
 angelus tuba cecinit, et tanquā
 mons magnus igne ardēs proie-
 ctus est in mare. Et facta est ter-
 tia pars maris sanguis, et mor-
 tua est tertia pars creaturarū,
 quae crāt in mari, quae habebāt
 animas,

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἔρρεθῃ αὐτάς, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι
 ἢ χόρτον ἢ γῆς, ἢ πᾶν κληρὸν
 ἢ πᾶν ἄνδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀν-
 θρώπους μόνους, οἳ τινεὶ δὲ ἔχου-
 σιν τὴν σφραγίδα τῆς δεξιᾶς τῆς
 μετώπου αὐτῶν. ἢ ἰδοὺ αὐτοῖς,
 ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ'
 ἵνα βασανωθῶσιν ἑπτὰ ἡμέρας
 τῶν, καὶ ἡ βασανισμὸς αὐτῶν, ὡς
 βασανισμὸς σκορπίου, ἐπὶ αὐτοὺς καὶ
 οὐρανῶν. ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ταῖς ἐκείναις θνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι
 τὴν θανάσει, ἢ οὐκ ἔχουσιν αὐ-
 τῶν, ἢ ἐπιθυμῶσιν ἀποθανῶν,
 ἢ φεύξονται τὸ θάνατον ἀπ' αὐτῶν, ἢ
 τὰ ὄμματα μαζὰ τῆς ἀκρίτου, ἡμοιοῦ-
 ῖται ὅτι μαζὰ κλύεισιν ἐς τὸ πλε-
 γμον, ἢ ἰδοὺ τὰς ἰσφραγίδας αὐτῶν
 ὡς σφραγίδες ὁμοιοῦ χρυσῶ. καὶ τὰ
 πρόσωπα αὐτῶν, ὡς πρόσωπα ἄν-
 θρώπων. καὶ ἔχον φρένας ὡς φρέ-
 νας γωακῶν, ἢ οἱ ὀδόντες αὐτῶν
 ὡς λίθων ἵσσαν. ἢ ἔχον θώρα-
 κας ὡς θώρακας σιδηρῆς, καὶ ἡ φωνὴ
 τῆς πύργου αὐτῶν ὡς φωνὴ ἄρ-
 μάτων ἵππων πολλῶν φρεχόν-
 των ἐς πόλεμον. ἢ ἔχουσιν ὀφθαλ-
 μοὺς ὁμοιοῦ σκορπίου. ἢ ἰδοὺ τὰς ἰσ-
 φραγίδας αὐτῶν ἢ τὴν θουσία αὐ-
 τῶν ἀδικήσαι τοὺς ἀνθρώπους μὴ
 εἶναι πάντα. καὶ ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν
 βασιλία τὴν ἄγγελον τοῦ ἀβύ-
 σσου, ὄνομα αὐτῶν ἑβραϊστὶ ἀββα-
 δὸν, ἢ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχου-
 σιν ἀπολ-
 λῶν.

Et preceptum est illis ne lee-
 derent faxum terra, neque om-
 ne viride, neque omnem arbo-
 rem, nisi tantum homines, qui
 non habent signum dei in fron-
 tibus suis. Et datum est illis,
 ne occiderent eos, sed ut cru-
 ciatus mensibus quinque. Et
 cruciatus eorum, ut cruciatus
 scorpij, quum percussissent ho-
 minem. Et in diebus illis que-
 rent homines mortem, et non
 inuenient eam et desidera-
 bunt mori, et fugiet mors ab
 eis. Et similitudines locustarum
 similes equis paratis in
 praelium, et super capita earum
 tanquam corona, similes
 auro, et facies earum tanquam
 facies hominum: et habebant ca-
 pillos sicut capillos mulierum,
 et dentes earum quasi leonum
 erant: et habebant loricas si-
 cut loricas ferreas, et uox ala-
 rum earum sicut uox curruum
 equis multis currentibus ad bel-
 lum, et habent caudas simili-
 les scorpionum, et aculci e-
 rant in caudis earum, et pote-
 stas earum nocere hominibus
 mensibus quinque. Et ha-
 bent super se regem angelorum
 abyssi, cui nomen Hebraice ab-
 badon. Graece autem ἀπολ-
 λῶν.

CAPUT IX.

ἀπολλύειν. ἢ εἰ αὖ ἡ μία ἀπὸ τῶν
 ἰδού ἔρχοντι ἐπι δύνουσι μετὰ
 ταῦτα. καὶ ὁ ἐκ τῶν ἄγγελων ἰ-
 σάλπισι, ἢ ἕκαστα φωνῶν μίαν ἐν
 τῷ τριτάτῳ ἐβράβησαν τῷ θυσιάζου-
 ρίου τῷ χρυσοῦ τῷ ἰνώπιον τῶ διῶ,
 λέγουσαν τῷ ἰκτῶ ἀγγέλω ἐς ἐ-
 λκτῶν σάλπιγγα. λέγουσιν τὸς τίσ-
 σαρὰς ἀγγέλου τὸς διδιδυμένους
 ἰδὲ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ ἐυ-
 φράτῃ, καὶ ἰλῦθουσαν οἱ τίσσαρις
 ἀγγέλοι οἱ ἕτοιμασμένοι ἐς τὴν
 ἄρκον ἢ ἡμέραν ἢ μῆνα ἢ ἰν. αὐ-
 τῶν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον
 τῶν ἀνθρώπων. ἢ ὁ ἀριθμὸς σφρα-
 γῶν τῶν ἀνθρώπων τῶ ἰππικῶ δύο μυριά-
 δες μυριάδιων ἢ ἕκαστα τῶ ἀριθ-
 μῶν αὐτῶν. ἢ ὅτι τῶ ἰππικῶ
 ἐν τῷ δόρατι, καὶ τὸς ἰσάκτους
 ἐν αὐτῷ ἔχοντας δόρατας πυρι-
 νούς καὶ ὑακινθίνους καὶ θεϊοῦς.
 ἢ αὖ ἰσάκτους τῶν ἰππων ὡς ἰ-
 σάκτους κέντρων, ἢ ἐν τῶν σωμα-
 τῶν αὐτῶν ἰσάκτους τῶν καὶ
 ἰσάκτους καὶ θεῶν. ἢ τῶν τριῶν
 τότε ἀποκτείνουσαν τὸ τρίτον
 τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶ πυρός καὶ
 ἐκ τοῦ ἰσάκτου, ἢ ἐκ τῶ θεοῦ τῶ
 ἰσάκτου ἐκ τῶν σωματῶν
 αὐτῶν. αἱ γὰρ θεοῦ αὐτῶν ἐν
 τῶ σωματι αὐτῶν ἰσάκτους. αἱ γὰρ ἐ-
 ραὶ αὐτῶν ἰσάκτους ἰσάκτους, ἔχουσαι
 ἰσάκτους καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικῶσι
 καὶ οἱ ποιῶσι τῶν ἀνθρώπων ἐν

λύων, id est perdens. *V*a unum
 abijt, et ecce veniunt adhuc
 duo uic post hac. Et sextus an-
 gelus tuba cecinit, et audiui uo-
 cem unam ex quatuor cornibus
 altaris aurei, quod est ante
 oculos dei, dicentem sexto an-
 gelo qui habebat tubam: Sol-
 ue quatuor angelos, qui alligati
 sunt in flumine magno Eu-
 phrate. Et soluti sunt quatuor
 angeli, qui parati erant in ho-
 ram et diem et mensem et an-
 num, ut occiderent tertiam par-
 tem hominū. Et numerus eque-
 stris exercitus uicies millies
 decem millia. Et audiui nume-
 rum eorum. Et ita uidi equos
 in uisione, et qui sedebant su-
 per eos, habebant thoraces
 igneos et hyacinthinos et sul-
 phureos. Et capita equorum
 Erāt tanquam capita leonum,
 et de ore ipsorum procedebat
 ignis et fumus et sulphur.
 Ab his tribus plagis occisa
 est tertia pars hominum, de
 igne et de fumo et sulphure, quae
 procedebant ex ore ipsorum.
 Potestas enim eorum in ore
 eorū est, et in caudis eorū. Nā
 caudae eorū similes serpentibus
 habentes capita, et per hac
 nocent. Et caeci homines qui

C A P V T X I .

νεσ τ̄ αἰώνων, ὃς ἐκτίσθη τ̄ ἕρα-
 νου ἢ τὰ ἐν αὐτῷ, ἢ τὴν γῆν καὶ
 τὰ ἐν αὐτῇ, ἢ τὴν θάλασσαν
 ἢ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκ ἔσται
 ἔτι, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τ̄ φω-
 νῆς τ̄ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅτ' ἄρ' μίλ-
 λει σαλπίζειν, καὶ τελειοθῆ τὸ μυσ-
 τήριον τ̄ θεῶ, ὡς ἐνεργήσῃ τοῖς
 ἰαντ̄ δόλοισι τοῖς προφύταις ἢ
 ἢ φωνῇ ἢ ἡμῶσα ἐν τ̄ ἕρανοσ̄ πᾶ-
 λιν λαλοῦσα μετ' ἐμῶ, ἢ λέγουσα.
 Ἐπαγε, λάβε τὸ βιβλαρίδιον τὸ
 ἐνὼχυμένον ἐν τῇ καρδίᾳ ἀγγέλου τ̄
 ἐστῶτ' ἐπὶ τὸ θαλάσσιον ἢ ἐπὶ τὸ
 γῆσ̄, ἢ ἀπὸ πύλου πρὸς τὸ ἄγχιον
 λέγων αὐτῷ, δίδε μοι τὸ βιβλαρί-
 διον, καὶ λέγει μοι, λάβε, ἢ κατὰ
 φαγε αὐτὸ, καὶ πιναὶ σὺ τὴν νο-
 λῖαν, ἀλλ' ἐν στόματι σου ἔσται
 γλυκὺ ὡς μέλι, καὶ ἐκάλει τὸ βι-
 βλαρίδιον ἐν τ̄ καρδίᾳ τ̄ ἀγγέλου
 καὶ κατέφαγον αὐτὸ, καὶ ἦν τῷ στό-
 ματι μου ὡς μέλι γλυκὺ, καὶ ὅτι ἐ-
 φαγον αὐτὸ ἐπιγράνθη ἢ ἰσοδία-
 μος, καὶ λέγει μοι, δὲ σὺ πᾶν προ-
 φητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ
 γλώτταις καὶ βασιλευσὶ πολλοῖς.
 Καὶ ἐδόθη μοι ἡλόκαμος ὅμοιος
 ῥάβδῳ, λέγων, ἔγραψαι ἢ μίση-
 σου τ̄ ναδὸν τ̄ θεῶ, καὶ τὸ θυσιάζῃ-
 ριον, καὶ τὸς προσκυνοῦντας ἐν αὐ-
 τῷ, καὶ τὴν αὐτὴν τὴν ἰσθμὸν τῆς
 ναδὸς ἐκβαλε ἔξω, καὶ μὴ αὐτὴν μι-
 σῆσῃς, ἔτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ
 τὴν

la seculorū, qui creauit cœlū &
 ea quæ in illo sunt, & terrā &
 ea quæ in ea sunt, & mare &
 ea quæ in eo sunt: tempus nō fo-
 re amplius, sed in diebus uocis
 septimi angeli, cū cœperit tuba
 canere, consummandum esse my-
 sterium dei, sicut euangelizauit
 seruis suis prophetis. Et audiuit
 uocē de cœlo iterum loquentem
 meū, & dicenem: *Vade et ac-
 cipe libellum apertum in manu
 angeli, stantis super mare et su-
 per terrā. Et abij ad angelum,
 dicens ei, ut daret mihi libellū.*
 Et dixit mihi, *Accipe libellū*
 & deuora illū, & faciet amari-
 cari uentrē tuum, sed in ore tuo
 erit dulcis tanquā mel. Et acce-
 pi libellū de manu angeli, et de-
 uoraui illum, et erat in ore meo
 tanq̄ mel dulcis. Et quū deuo-
 raſſē eū, amaricatus est uenter
 meus. Et dicit mihi: *Oportet te
 iterū pphetare ī gētib. et lin-
 gnat et populis et regib. multis.*

Et datus est mihi cala-¹²
 mus similis uirgæ, & dictum
 est mihi: *Surge & metire tem-
 plum dei & altare, & adoran-
 tes in eo. Et atrium quod in-
 tra templum est, eijce foras,*
 & ne metiaris illud, quo-
 nam datum est gentibus &
 Ecce ciuitatem

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

πλὴν πόλεμ πλὴν ἀγίας πατῆσου
 σι μὴ πᾶς τριακοντακοντα δύο, καὶ
 δώσω τοῖς ἀνοῖ μάρτυσί μου, καὶ
 προφητεύσουσι ἡμέρας χιλίας
 διακοσίας ἐξήκοντα ὡς πρὸς ἄλλο
 μύθοι σάλευσι. οὗτοι ἴσασιν αἱ
 δύο ἑλαιοὶ, καὶ δύο λυχνίαι, αἱ
 ἐνώπιον τοῦ θείου ἢ γῆς ἐπι-
 σταί. καὶ ἂ τις αὐτοὺς θέλη ἀ-
 κῆσαι, πῶς ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ
 στόματός αὐτῶν, καὶ λατρεύει
 τοὺς ἔχθρους αὐτῶν. καὶ ἂ τις αὐ-
 τὸς θέλη ἀδικῆσαι, οὗτος δὲ αὐ-
 τῶν ἀποκτανθήσεται. ἔτσι ἔχουσι
 θεουσίαν λαλῆσαι τὸν οὐρανόν,
 ἵνα μὴ βεβήκῃ τὸς ἐν τῆς ἡμέ-
 ρας αὐτῆς ἢ προφητείας, καὶ θε-
 οῦ ἔχουσι ἰδί τῶν δάτων σφί-
 σαι αὐτὰ ἕως ἀμα, καὶ πατά-
 ξαι πλὴν γλῶσσῶν πλυγῶν, δά-
 κτυς ἰάν θελήσωσι. καὶ ὅτι πλὴν
 σι πλὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θε-
 οῦ ἀποκτανθῶν ἐν ἢ ἀβύσσος ποι-
 ῆσαι πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νι-
 κήσῃ αὐτοὺς, καὶ ἀποκτανθῶ αὐτὸς
 καὶ τὰ πτώματα αὐτῆς ἰδί ἢ πλα-
 τεῖας πόλεως ἢ μεγάλης, ἢ τις
 ἠελεῖται πνευματικῶς σόδεμα
 καὶ ἀγρυπνῶ, ἔπου καὶ ἰλύ-
 σι ἢ μὴν ἐστυγῶν. καὶ βλέψου-
 σι ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ
 γλωσσῶν καὶ ἰδού τὰ πτώμα-
 τα αὐτῶν, ἡμέρας ἢ ἡμῶν,
 καὶ τὰ πτώματα αὐτῆς ἐν ἀφῆσσι

civitate sancta calcabunt mor-
 tibus quadragintaduobus, &
 dabo duobus testibus meis,
 & prophetabunt diebus mil-
 le ducentis sexaginta amicti
 saccis. Hi sunt duae olivae
 & duo candelabra in conspe-
 ctu dei terrae stantia. Et si
 quis voluerit eis nocere, ignis
 exit de ore eorum et devorat ini-
 micos eorum. Et si quis vo-
 luerit eos ledere, sic oportet
 eum occidi. Hi habent pote-
 statem claudendi caelum, ne
 pluatur diebus prophetiae ipso-
 rum, & potestatem habent
 super aquas convertendi eas
 in sanguinem, & percutiendi
 terram omni plaga quoties-
 cunque voluerint. Et quam-
 finerint testimonium suum,
 bestia quae ascendit de abisso
 faciet adversus eos bellum, &
 vincet illos, & occidet eos.
 Et corpora eorum iacebunt
 in plateis civitatis magnae,
 quae vocatur spiritualiter So-
 doma & Aegyptus, ubi
 & dominus nosler crucifi-
 xus est. Et videbunt de eri-
 bubus & populis, & linguis,
 & gentibus corpora eorum per
 tres dies & dimidium, &
 corpora eorum non sinepe-
 rari

τελέως

ΑΠΟΚ. ΙΟ. ΑΝΝΙΣ

ἐκθόρευ ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες, ὡχραστὴ μὲν σοὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ὢν καὶ ὁ ὢν, καὶ ὁ ὄν καὶ μέλλων, ὅτι ἐληψας δύνάμην σε πᾶν μὲν γὰρ, καὶ ἐβασίλευσας καὶ τὰ ἔθνη ὠργισάσασιν καὶ ἠλθον ἡ ὄργη σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν, καὶ οὐκ ἔβουλεν ἡ δόξα αὐτοῦ μισθῶν τοῖς ἀδολοῖς σε τοῖς φοβημένοις, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβημένοις τὸ ἔνομά σε, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεράσαι τὰς διαφθερόντας πᾶν γένος, καὶ ἠνείχην ὁ ναὸς τῷ θεῷ ἐν τῷ θρανῷ, καὶ ὄφθη ἡ κιβωτός τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ γέγονον ἀστέραι καὶ φωταὶ καὶ κέκι βρονταὶ καὶ σεισμοί, καὶ χάλασα μεγάλη.

12 Καὶ σημεῖον μέγα ὄφθη ἐν τῷ θρανῷ, γυνὴ περιεβλήμενη τὴν ἡλιον καὶ ἡ σελήνην ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα κέρατα ὡς ἄνυσσα καὶ βασανισμένη τιναῖν, καὶ ὄφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ θρανῷ, καὶ ἰδὲ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ ἠδράξα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ διαδήματα ἑπτὰ, καὶ ἡ ἄρα αὐτοῦ σίγει τὸ ἴδιον τῶν ἀστέρων τῶν θρανῶν καὶ ἔλασεν αὐτὸς εἰς πᾶν γένος, καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἰνώπιον αὐτῆς γυναικὸς αὐτῆς

καὶ λέγουσε

cecciderunt in facies suas, & adorauerunt deum, dicentes: Gratias agimus tibi domine deus omnipotens, quia es & qui eras & qui uenturus es, quia accepisti uirtutem tuam magnam, & regnasti. Et irate sunt gentes, & aduenit ira tua & tempus mortuorum, ut iudicentur: & reddas mercedem seruis tuis prophetis & sanctis, & timentibus nomen tuum pusillis & magnis, & perdas eos qui perdunt terram. Et apertum est templum dei in caelo, & uisa est arca testamenti eius in templo eius, & facta sunt fulgura & uoces & tonitua & tremotus & grando magna.

Et signum magnum apparuit in caelo. Mulier amicti sole & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Et in utero habens, clamat parturiens, & cruciatur ut pariat. Et uisum est aliud signum in caelo, & ecce draco magnus rufus habens capita septem, et cornua decem: & in capitibus suis diademata septem, et cauda eius trahit tertiam partem stellarum caeli, et misit eas in terram, et draco stetit ante mulierem

quae

C A P U T XII.

μελλούσης γενῆς, ἵνα ἴτ' ἀρτίκην
 τὸ τέκνον αὐτῆ, καταφάγη, καὶ ἴτι
 κινῆσθαι ἀρρένα εἰς μέλλη ποιμαί
 νειν πάντα τὰ ἔθνη βίβ. δω σιδι
 ρῶ. καὶ ἤρπασεν τὸ τέκνον αὐτῆ
 πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὸ θρόνον αὐτῆ. καὶ
 ἡ γυνὴ ἐφυγε εἰς τὴν ὄρημον, ἧ
 παρῆχει τόπον ἡτοιμασμένον ἀ
 πό τῆ θεῶ, ἵνα ἱκεῖ ἰριφωσιρ αὐ
 τῆν ἡμέρας χιλίας διακοσίας
 ἐξήκοντα. καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν
 τῷ ὄρανω. ὁ μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι
 αὐτῆ ἐπολέμησαν κατὰ τὸν δρά
 κωνος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ
 οἱ ἄγγελοι αὐτῆ, καὶ ἐν ἰσχυραῖς, ὅ
 τε τόπος ἐγένετο αὐτῆ ἐν τῷ ὄ
 ρανω. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας
 ἐφ' ἑαυτὸν ὁ ἀρχαῖος ὁ καλέμενος διά
 βολος καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν
 τὸν οἶνον μέλιτος ὄλων, ἐβλήθη εἰς
 τὸν γλῶ, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτῆ μετ'
 αὐτῆ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν
 μεγάλην λέγουσαν. ἐν τῷ ὄρανω
 ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύνα
 μιν, καὶ ἡ βασιλεία τῆ θεῶ ἡμῶν, καὶ
 ἡ ἰσχύς τῆ χειρὸς αὐτῆ, ἐτι κατα
 βλήθη ὁ καταγέρσος τῶ ἀδελφῶν
 ἡμῶν ὁ καταγορῶν αὐτῆ ἐνώπιον
 τῆ θεῶ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτῆς. καὶ
 αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτῆ διὰ τὸ αἷμα
 τῆ ἀρνίος, καὶ διὰ τὸ λόγον τῆ μαρτυ
 ρίας αὐτῆ, καὶ ἐν ἠγάπησαν τὸν
 ψυχῆν αὐτῆ ἄχρι θανάτου. διὰ
 τὸτο ἐφ' ἑαυτὸν οἱ ὄρανοι, καὶ οἱ
 ἐν

qua erat paritura: et quum pe
 perisset filium eius deuoraret.
 Et peperit filium masculū qui
 reclusus erat omnes gētes in ier
 ga fenica: & raptus est filius
 eius ad deū et ad thronū eius:
 & mulier fugit in solitudinē,
 ubi habet locum paratū a deo,
 ut ibi pascant eam diebus mille
 ducentis sexaginta. Et factum
 est praeliū magnū in caelo. Mi
 chaël & angeli eius praeliaban
 tur cū dracone, et draco pugna
 bat et angeli eius, & non ualue
 runt, neq; locus inuentus est eo
 rum amplius in caelo. Et proie
 ctus est draco ille magnus, ser
 pens antiquus, qui uocatur dia
 bolus & satanas, qui seducit to
 tum terrarum orbem: & proie
 ctus est in terrā, & angeli eius
 cū illo proiecti sunt. Et audiui
 uocem magnam dicentē. In coe
 lonum facta est salus et uirtus,
 & regnum dei nostri, & pote
 stas Christi eius: quia proiectus
 est accusator fratrum nostro
 rū, qui accusabat illos ante con
 spectū dei nostri die ac nocte: et
 ipsi uicerunt eum propter san
 guinem agni & propter sermo
 nē testimonijs sui, & non dilexe
 runt animā suā usq; ad mortem.
 Propterea letamini caeli et qui
 E e e iij habitat

CAPUT XIII.

ἴδον ἢ ἴμοιον παρδίαλαι, καὶ
 εἰ πῶδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτη, καὶ τὸ
 στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ
 ἰδωνον αὐτῷ ὁ δράκων πῶ δὲ
 ναμιν αὐτοῦ καὶ τὸ θρόνον αὐτοῦ καὶ
 ἕξασίαν μεγάλην. καὶ ἴδον μίαν
 τὴν λευκῶν αὐτοῦ ὡς ἰσφαγμῆ-
 νῶ εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ
 θανάτου αὐτοῦ ἐβραπύθη. καὶ ἔβαν
 μάδω ἐν ἔλῃ τῇ γῆ ὀπίσω τῶν θη-
 ρῶν. καὶ προσκύνησαν τῷ δράκον-
 τὶ εἰς ἰδωνον ἕξασίαν τῷ θηρίῳ,
 καὶ προσκύνησαν τὸ θηρίον, λέ-
 γοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, τίς
 δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ
 ἰδοὺ αὐτῷ στόμα λάλου μεγάλη,
 καὶ βλασφημίας. καὶ ἰδοὺ
 αὐτῷ ἕξασίαν ποιῆσαι μύσας τισ-
 σαράκοντα δύο, καὶ ἤνοιξι τὸ στό-
 μα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς
 τὸν θεόν βλασφημῆσαι τὸ ὄνο-
 μα αὐτοῦ καὶ πῶ οὐρανῶ αὐτοῦ,
 καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ οὐρανῶνας.
 καὶ ἰδοὺ αὐτῷ πῶ ἄγιον ποιῆ-
 σαι μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆ-
 σαι αὐτοὺς. καὶ ἰδοὺ αὐτῷ βου-
 σία ἰδοὺ πᾶσαν φυλὴν, καὶ γλῶσ-
 σαρ, καὶ ἴδω, καὶ προσκυνήσο-
 σιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦν-
 τες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἡ γέγραπται ἰδοὺ
 ἡ ἀρχὴ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ
 ἁγίου ἰσφαγμῆς ἀπὸ κατὰ τοῦ
 ἁγίου. καὶ τίς ἔχει ὄρα, ἢ κενόσῳ.
 καὶ τίς ἀρμαλώσας οὐράγει;

uidi, similis erat pardo, et pe-
 des eius sicut pedes ursti, et
 os eius sicut os leonis. Et de-
 dit illi draco uirtutem suam et
 sedem suam et potestatem ma-
 gnam. Et uidi unum de capti-
 bus eius quasi occisum in mor-
 tem, et plaga mortis eius cu-
 rata est. Et admiratio fuit in
 uiuersa terra post bestiam.
 Et adorauerunt draconem qui
 dedit potestatem bestie, et a-
 dorauerunt bestiam dicentes:
 Quis similis bestie? quis pote-
 rit pugnare cum ea? Et datum
 est ei os loquens magna et bla-
 sphemias, et data est ei pote-
 stas faciendi menses quadra-
 ginta duos. Et aperuit os suum
 in conuitia ad deum, ut con-
 uitijs afficeret nomen eius et
 tabernaculum eius, et eos qui
 in caelo habitant. Et est datum
 illi bellum facere cum sanctis,
 et uincere eos. Et data est illi
 potestas in omnem tribum et
 populum et linguam et gen-
 tem, et adorabunt eam omnes
 qui inhabitant terram, quo-
 rum non sunt scripta nomina
 in libro uitae agni, qui occi-
 sus est ab origine mundi.
 Si quis habet aurem, audiat.
 Qui in captiuitatem ducti:
 Ecce hij in

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει. ἔτις
 ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δὲ αὐτῷ
 ἐν μαχαίρᾳ ἀποκταυλώσει. ὡς δὲ
 ἔστιν ἡ ὑπόμνησις ἢ ἡ πίστις τῶν ἁ-
 γίων. ἢ ἄλλο ἀλλο θυρίον ἀνα-
 βάνον ἐν τῷ γῆσι, καὶ ἔχει ἕρματα
 δύο ὁμοίᾳ ἀρνίῳ, ἢ ἑλάτῃ ὡς δὲ ἄ-
 κων. ἢ πῶς βροσίαν τῷ πρώτῳ θυ-
 ρίῳ πᾶσαν ποιεῖ ἰνώπιον αὐτοῦ.
 ἢ ποιεῖ πῶς γῆν ἢ τὸς κατοικοῦν-
 τας ἐν αὐτῇ, ἵνα προσκυνήσωσι
 τὸ θυρίον τὸ πρῶτον, ὃ ἰδὲ παρὰ
 θυρῆν πλὴν τῆς θανάτου αὐτοῦ. καὶ
 ποιεῖ συμπεῖρα μεγάλα, ἵνα ἢ πῶς
 ποιεῖ καταβαίνειν ἐν τῷ ἔργῳ εἰς
 πῶς γῆν ἰνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἢ
 πλανᾷ τὸς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆ
 γῆσι διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἰδέσθαι αὐ-
 τῷ ποιῆσαι ἰνώπιον τῆς θυρίδος, λέ-
 γων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆ γῆσι,
 ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θυρίῳ, ὃ ἔχει
 πῶς πλὴν τῆς μαχαίρας ἢ ἔχου-
 σι. ἢ ἰδέσθαι αὐτῷ δεῖναι πνεῦμα
 τῆς ἐκείνης τῆς θυρίδος, ἵνα ἢ λαλήσῃ
 ἢ ἐκείνῳ τῆς θυρίδος, καὶ ποιῆσιν ἕσοι
 ἂν μὴ προσκυνήσωσι πῶς εἰκόνα
 τῆς θυρίδος, ἵνα ἀποκταυλώσῃ. καὶ
 ποιεῖ πάντας τὸς μικροὺς, ἢ τὸς
 μεγάλους, ἢ τὸς πλουσίους, ἢ τοὺς
 πτωχοὺς, ἢ τὸς ἐλαλίβητους, ἢ τὸς
 δούλους, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς χάραγμα
 ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ
 τῆς μετώπου αὐτῆς, ἢ ἵνα μὴ τις δύ-
 νατὶ ἀγορεύσῃ ἢ πωλῆσῃ, εἰ μὴ
 ἔχωρ

in captivitatem uadit qui gla-
 dio occidit, oportet eum gla-
 dio occidi. Hic est patientia
 et fides sanctorum. Et uidi
 aliam bestiam ascendentem de
 terra, et habebat cornua duo,
 similia agni, et loquebatur si-
 cut draco. Et potestatem prio-
 ris bestiae omnem facit in con-
 spectu eius, et facit terram
 et inhabitantes in ea, adorare
 bestiam primam, cuius currea
 est plaga montis. Et facit si-
 gna magna, ut etiam igne face-
 ret de caelo descendere in ter-
 ram in conspectu hominum.
 Et seducit habitantes in ter-
 ra propter signa, quae data
 sunt illi ut faceret in conspectu
 bestiae, dicens habitantibus in
 terra, ut faciant imaginem be-
 stiae, quae habet plagam gla-
 dii, et uixit. Et datum est illi
 ut daret spiritum imagini be-
 stiae, et ut loquatur imago be-
 stiae, et faciet ut quicumque
 non adorauerint imaginem be-
 stiae occidantur. Et facit om-
 nes pusillos et magnos et diui-
 tes et pauperes et liberos et
 seruos accipere characterem
 in manu sua dextera, aut in
 frontibus suis. Et ne quis
 posset emere aut uendere, nisi
 qui

CAPVT XIII.

ἔχον τὸ χάραγμα ἢ τὸ ὄνομα τῶ
 θύρις ἢ τὸ ἀριθμὸν τῶ ὀνόματος αὐ
 τῶ. ὡς ἡ σοφία ἐστὶν, ὃ ἔχον τὸν
 νόμον φησὶνάτω τὸ ἀριθμὸν τῶ θυρί
 ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπων ἐστὶν, καὶ ὁ
 ἀριθμὸς αὐτοῦ χξϛ.

καὶ ἄδεν, καὶ ἰδὲ ἀρνίον ἐς ἃς
 ἠδὲ τὸ ἴσος σὺν, ἢ μὲν αὐτὸ ἰ
 καὶ τριακάνοντα τριακὰς χιλί
 ἀδὲς ἔχουσαι τὸ ὄνομα τῶ πατρὸς
 αὐτῶ γεγραμμένον ἠδὲ τῶ μετώ
 πῳ αὐτῶ. ἢ ἦκουσα φωνῶν ἐν τῶ
 ὄρατι ὡς φωνῶν ὑδάτων πολλῶν
 ἢ ὡς φωνῶν βροντῶν μεγάλων. καὶ
 φωνῶν ἦκουσα λιβαρωδῶν λιβαρι
 σέντων ἐν ταῖς κηφόραις αὐτῶ. καὶ
 ἄδουσι ὡς ὡδὸν λιανῶν ἐνώπιον
 τῶ θρόνου, ἢ ἐνώπιον τῶ τριακόντων
 σῶν, ἢ τῶ πρὸς τοὺς ἄγγελοι. καὶ ἰδὲ
 ὑδὸν αὐτοῦ μαθῶν τὸν ὡδὸν, εἰ μὴ
 αἰ ἰνα ἴδω τριακάνοντα τριακὰς
 χιλιάδας, οἱ ἦν ὁρασμένοι ἀπὸ
 τῶ γῆς. ἔτοι εἰσι μὲν τὰ ζωαι
 κῶν οὐκ ἰμολύνουσιν, παρθένοι
 γὰρ εἰσι. ἔτοι οἱ ἀνολοθῶντες
 τῶ ἀρνίῳ ὅπως ἂν ἴσῶν. ἔτοι ἰγο
 ράδουσιν ἀπὸ τῶ ἀνθρώπων ἀ
 παρχῆ τῶ θῶ ἢ τῶ ἀρνίῳ, καὶ ἐν
 τῶ ἑσμάτι αὐτῶ ἐν ὑδῶν δόλος.
 ἄμωμοι γὰρ εἰσι ἐνώπιον τῶ θρό
 νου τῶ θῶ. καὶ ἴδω ἄλλον ἄγγελον
 πετώμενον ἐν μεσεραῖς ματι,
 ἔχοντα ἰαγρίδιον αἰώνιον ὑα
 γήλια τὸς ἰατοινδύτας ἐπὶ τῶ
 γῆς.

qui habeat characterē, aut no
 mē bestiae aut numerū nominis
 eius. Hic sapientia est. Qui ha
 bet intellectum, computet nume
 rum bestiae. Numerus enim ho
 minis est Ϟ numerus eius sex
 centi sexaginta sex.

Et uidi, et ecce agnus stās su
 per montē Sion, et cum eo cen
 tum quadragintaquatuor milia
 habentia nomen patris eius scri
 ptū in frontibus suis. Et audi
 ui uocem de caelo tanquam uo
 cem aquarum multarum, et tan
 quā uocem tonitruū magni, Ϟ
 uocem audiui citharodorum ci
 tharizantium citharis suis. Et
 cantum quasi canticū nouū an
 te sedem et ante quatuor anima
 lia et seniores, Ϟ nemo poterat
 discere canticū, nisi illa centum
 quadragintaquatuor milia, qui
 empti sunt de terra. Hi sunt
 qui cum mulieribus non sunt co
 inquinati: uirgines enim sunt.
 Hi sequuntur agnum quocumq;
 ierit. Hi empti sunt ex homini
 bus primitiae deo et agno, et in
 ore eorū nō est inuentus dolus.
 Sine macula enī sunt ante thro
 nū dei. Et uidi alterū angelū uo
 lantē per mediū caeli, habentem
 euangelium aeternum, ut euan
 gelizaret habitantibus super
 Ecce v terram

ΑΠΟC· ΙΟΑΝΝΙC

γῆς, ἢ πᾶν ἴδρω, ἢ γλῶσσαν, ἢ λαόν, λέγοντα
 ἐν φωνῇ μεγάλῃ. φοβηθῆτε τὸν
 θεόν, ἢ δέτε αὐτῷ δόξαν, ἵτι ὄλ
 θιν ἢ ὄρα τὸ ἕργιστος αὐτοῦ, ἢ
 προσκυνήσατε τῷ ποιῶσαντι τὸ
 εὐρανόφωρον, ἢ τὴν γῆν, ἢ θάλασσαν,
 ἢ πύργους ὕψιστων. ἢ ἄλλοι
 ἄγγελοι ἠκολούθησαν, λέγοντες ἐπι
 στήσαντι βαβυλῶν ἢ πόλιν ἢ μη
 γάλιν, ἵτι ἐν τῷ εἶναι τῷ θυμῷ τὸ πορ
 νέας αὐτὸν πᾶσι πάντα ἴδ
 νη. ἢ ἴδω ἄγγελοι ἠκολούθη
 σαι αὐτοῖς, λέγοντες ἐν φωνῇ μεγά
 λῃ, ἔτι τὸ θεῖον προσκυνῶν, ἢ
 τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἢ λαμβάνει χά
 ραγμα ἐπὶ τῷ μετώπῳ αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ
 τῷ χεῖρα αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἔστι
 ἐν τοῦ οἶνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, τὸ
 κερρασμένον ἀνράτος ἐν τῷ ποτυ
 ρίῳ αὐτοῦ. ἢ βασανι
 θήσεται ἐν πυρὶ ἢ δέω, ἢ ὀ
 πιον ἀγίων τῶν ἀγίων, καὶ ἰνώ
 πιον τοῦ ἀγίου. ἢ ὁ ἰσχυρὸς τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῶν ἀναλαίνα ἐκ
 αἰῶνα αἰώνων. ἢ οὐκ ἔχουσιν
 ἀνάπαυσιν ἢ ἡμέρας ἢ νυκτὶς
 εἰ προσκυνῶντες τὸ θεῖον, καὶ
 τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἢ ἔτι λαμ
 βάνει χάραγμα τοῦ ἰνόματι αὐ
 τοῦ. ἢ ἡ ἰσχυρὸς τῶν ἀγίων ὅτι
 αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἔχουσιν τὰς ἰστολάς τῶ
 θεοῦ, ἢ τὴν πίστιν ἰησοῦ. ἢ ἡκου
 σα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης
 ἴδοι.

terram, & omni genti & tri
 bui & lingue & populo, di
 centem magna uoce: Timece
 deum, & date illi honorem
 quia uenit hora iudicij eius:
 & adore eum, qui fecit cae
 lum & terram, mare & fon
 tes aquarum: Et alius ange
 lus sequutus est, dicens: Ce
 cidit, cecidit Babylon ciui
 tas illa magna: quia d uno
 ira fornicationis suae potauit
 omnes gentes. Et tertius an
 gelus sequutus est illos, du
 cens uoce magna: Si quis ado
 rauerit bestiam & imaginem
 eius, & acceperit charactere
 in fronte sua, aut in manu sua,
 & hic bibet de uino irae dei,
 quod mixtum est mero in ca
 lice ipisus. Et cruciabitur igne
 & sulphure in conspectu an
 gelorum sanctorum, & ante
 conspectum agni. Et fumus
 tormenti eorum ascendit in se
 cula seculorum. Nec habent
 requiem die ac nocte, qui a
 dorant bestiam & imaginem
 eius, & si quis acceperit cha
 ractere nominis eius. Hic
 patientia sanctorum est. Hic
 qui custodiunt mandata dei,
 & fidem Iesu. Et audi
 ui uocem de caelo, dicentem
 ἴδοι.

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

μεγάλω, ἢ ἐπάρθη ἢ κλωὸς ἔξω
 τῆς πόλεως, ἢ θυλῶν ἀμαῖα ἐν τῷ
 κλωὸς ἄχει τῆ χαλιῶν τῆ ἵππων
 ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.
 15 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ
 ἔρανω μέγα ἢ θανμασίον, ἀγγέ-
 λος ἑπτὰ ἔχοντας πλυγὰς ἑπτὰ
 τὰς ἰσχάτας, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐτι-
 κέθη ὁ θυμὸς τῆ θεοῦ. ἢ εἶδον ὡς
 θάλασσα ὑαλίνω μιμιγμένω
 πυρὶ, ἢ τὸς νιῶνας ἐν τῆ θηρίῳ
 ἢ ἐν τῆ εἰκόνας αὐτῆ, ἢ ἐν τῆ χα-
 ράματος αὐτῆ, ἐν τῆ ἀριθμῶ τῆ
 ὀνόματος αὐτῆ, ἑστῶτας ἐπὶ τῷ
 θάλασσα τῷ ὑαλίνω, ἔχοντας
 λιθάρας τῆ θεοῦ. ἢ ἄδουσι τῷ ὡ-
 δλῶ μωσέως θεοῦ τῆ θεοῦ ἢ τῷ
 ὡδλῶ τῆ ἀρνίῳ, λέγοντες, μεγάλη
 ἢ θανμασία τὰ ἔργα σου κύριε ὁ
 θεὸς ὁ ποιησὺν ἅπαντα, δίκαια καὶ
 ἀληθινὰ αἱ ὁδοὶ σου ὁ βασιλεὺς τῆ
 ἀγίῳ, τίς δὲ μὴ φοβηθῆ σε κύριε,
 ἢ δοξάσει τὸ ὄνομά σου, ὅτι μόν-
 ὄσιος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσι, ἢ
 προσκυνήσουσι ἐνώπιόν σου, ὅτι
 τὰ δικάω κατὰ σου ἐφανέρωθη-
 σαν, ἢ μετὰ ταῦτα εἶδον, ἢ εἶδον
 ἡσίῳ ὁ ναὸς τῆ οὐκωὸς τῆ μαρτυ-
 ρίῳ ἐν τῷ ἔρανω. ἢ θυλῶν οἱ ἑ-
 πτὰ ἄγγελοι ἔχοντας τὰς ἑπτὰ
 πλυγὰς, ἐν τῷ ναὸ ἐν δὲ ὑμῶσι
 λίνω καὶ ἀφῶν ἢ λαμπρῶν, ἢ πε-
 ρισωμένωσι ὡς τὰ σῶθι ζωῶν
 χροσῶς, ἢ ἐν τῆ τριακῶν ζωῶν
 ἰσλαῖ

magnum, & calcatus est lacus
 extra ciuitatem, et exiit san-
 guis de lacu, usq[ue] ad frenos e-
 quorū per stadia mille sexcēta.
 Et uidi aliud signum in celo
 magnum & admirabile, ange-
 los septem, habentes plagas se-
 ptem nouissimas, quoniam in illis
 cōsummata est ira dei. Et uidi
 tanquā mare uitreum mixtum
 igni, et eos qui uictoriam repor-
 tarant de bestia & de imagine
 eius, et de charactere eius, et de
 numero nominis eius, stantes su-
 per mare uitreum, habentes ci-
 tharas dei, et cantant canticum
 Mosi serui dei, et canticum a-
 gni, dicentes: Magna et mirabi-
 lia sunt opera tua domine deus
 omnipotens: iustæ et ueræ sunt
 uia tuæ rex sanctorum: Quis
 non timebit te domine, et ma-
 gnificabit nomen tuum? Quia so-
 lus pius es, quoniam omnes gen-
 tes uenient, et adorabunt in con-
 spectu tuo, quoniam iudicia tua
 manifestata sunt. Et post hæc
 uidi, et ecce apertū est templum
 tabernaculi testimonij in celo, et
 exierunt septē angeli habentes
 septē plagas, de templo, ueluti
 lino mūdo et candido, et præcin-
 cti circa pectora zonis aureis.
 Et unū ex quatuor animalibus
 dedit

Ο Δ Ρ Η Τ Χ V I .

ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ
φιάλας χρυσαῖς γεμάσας τῆς θυμῶ
τῆς θεῆς τῶ ζώντος εἰς τὸς αἰῶνας τῆ
αἰῶνων. καὶ ἔκρεμάθη ὁ ναὸς καπνῶ
ἐν τῇ δόξῃ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῇ δυνά-
μει αὐτοῦ. καὶ δεῖς ἠδύνατο εἰ-
σελθεῖν εἰς τὸ ναὸν, ἀχρεὶ τελεσθῶ
σιμὰ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ
ἀγγέλων.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐν
τῷ ναῷ, λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέ-
λοις, ὑπάγετε, ἐλάβετε τὰς φιά-
λας τῆς θυμῶ τῆς θεῆς εἰς τὴν γῆν. καὶ
ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἔβη ἐπὶ τὴν
φιάλῃ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔβη
ἐν τῷ ἔλκῳ κακῶν καὶ πῶν κρῶν εἰς
τὸς ἀνθρώπους τοῦς ἔχοντας τὸ χά-
ραγμα τῆς θηρίας, καὶ τὸς τῶν ζῴων
προσκυνοῦντων αὐτῶ. καὶ ὁ δεύτε-
ρος ἀγγέλος ἔβη ἐπὶ τὴν φιάλῃ
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔβη
τὸ αἶμα ὡς νεκρῶ, καὶ πᾶσα ψυχὴ
ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ
ὁ τρίτος ἀγγέλος ἔβη ἐπὶ τὴν φιά-
λῃ αὐτοῦ εἰς τὸς ποταμούς καὶ εἰς
τὰς πηγὰς τῶ ὕδατων, καὶ ἔβη τὸ
αἶμα. καὶ ἤκουσα τῶ ἀγγέλου τῶ ὕδα-
των λέγοντος, δίκαιον ἐστὶν ἵνα ὁ
ὄν καὶ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἔσιος, ὅτι ταῦτα ἐ-
κρίνας, ὅτι αἶμα ἀγίων καὶ προφη-
τῶν ἔβη ἐπὶ αὐτοῖς ἔδω-
κε πῖμα, ἅξιον γὰρ εἶσιν. καὶ ἤ-
κουσα ἄλλο ἐν τῷ θυσιῶν θηρίας, λέ-
γοντος. ναὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παῖς
πρῶτος,

dedit septem angelis septē phia-
las aureas, plenas iracundie dei
uiuentis in secula seculorum. Et
impletum est templum fumo &
maiestate dei, et de uirtute
eius, et nemo poterat introire
in templum, donec consumma-
rentur septem plagæ septem
angelorum.

Et audiui uocem magnam de 6
templo dicentem septem ange-
lis: Ite, effundite septem phia-
las iræ dei in terram. Et abiit
primus angelus et effudit phia-
lam suam in terram, et factum
est uulnus malum ac noxiū in
homines qui habebant characte-
rem bestie et in eos qui adora-
bant imaginem eius. Et secun-
dus angelus effugit phialam suam
in mare, et factus est sanguis tan-
quam mortui, et omnis anima
uiuens mortua est in mari. Et
tertius angelus effudit phialam
suam in flumina et in fontes a-
quarū et factæ sūt sanguis. Et
audiui angelū aquarū dicentē,
Iustus es domine qui es et qui e-
ras, et factus es hæc iudicasti,
quia sanguinē sanctorū et pro-
phetarū effuderūt, et sanguinē
eis dedisti bibere, digni, n. sunt.
Et audiui alterum ἐς sanctuarii
dicentē, Ecce domine deus om-

πρῶτος,

in potens

ΑΠΟΚ. ΙΟ ΑΝΝΙΣ

ἡράτωρ, ἀλλοθινὰ καὶ Σιναιαί αἱ
 λήσεις οὐκ ἔτι τέταρτος ἄγγελος
 ἔβηκε πλὴν φιάλῃ αὐτῷ ἰδίῳ τὸν
 ἦλιον. καὶ ἔβη αὐτῷ καυμάσει
 τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρὶ. καὶ ἔκαστος
 ματίδυσαν οἱ ἄνθρωποι λαῶμα
 μέγα. καὶ ἔβλασφήμησαν τὸ ὄνομα
 τοῦ θεοῦ τὸ ἔχοντος ἑξοσίαν ἐπὶ
 τὰς πλῆθεις ταύτας. καὶ οὐ με-
 τενέησαν δοῦναι αὐτῷ ἄφεσιν. καὶ
 ὁ πέμπτος ἄγγελος ἔβηκε πλὴν
 φιάλῃ αὐτῷ ἰδίῳ τὸν θρόνον τῆς θυ-
 γίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτῶν
 ὀβρισημένη, καὶ ἔμασῶντο τὰς
 γλώσσας αὐτῶν ἐν τῷ θανάτῳ, καὶ ἔ-
 βλασφήμησαν τὸν θεὸν τῆς ὄρα-
 νοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς
 ἐλπίδος αὐτῶν, καὶ οὐ μετάνησαν
 ἐν τῶν ὀργῶν αὐτῶν. καὶ ὁ ἕκτος ἄγ-
 γελος ἔβηκε πλὴν φιάλῃ αὐτοῦ
 ἰδίῳ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν
 ἐρυθρὸν, καὶ ἔβη αὐτῷ τὸ ὕδωρ αὐτῶν,
 ἵνα ἕτοιμασθῆ ἡ ὁδὸς τῶν βασι-
 λῶν τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ
 εἶδον ἐκ τῆς πόλεως τοῦ ἐρέβου-
 τῶν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς θηβῶν, καὶ
 ἐκ τῆς πόλεως τῆς ψουδοπροφήτε
 πνεύματα βία ἀνάεργα ὁμοία
 βαφράχκοις. αἱ δὲ πνεύματα
 δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα ἐν-
 πορνίζουσαι ἰδίῳ τὸς βασιλεῖς ἅ-
 γους καὶ ἅ τῶν οἰκουμένων ὅλης σωμα-
 γαγῆν αὐτοῦς εἰς πόλεμον τῆς
 ἡμέρας ἐκείνης ἅ τῶν μεγάλων τοῦ
 θεοῦ

impotens, uera & iusta iudicia
 tua. Et quareus angelus
 effudit phialam suam in so-
 lem, & datum est illi aestu
 affligere homines per ignem.
 Et aestuauerunt homines ae-
 stu magno, & blasphemaue-
 runt nomen dei habentis po-
 testatem super has plagas,
 neque egerunt scelerum po-
 nitentiam, ut darent illi glo-
 riam. Et quintus angelus
 effudit phialam suam super se-
 dem bestiae, & factum est re-
 gnum eius tenebrosum, & com-
 manducauerunt linguas suas
 praee dolore, & conuictijs affe-
 cerunt deum caeli praee dolori-
 bus suis & uiceribus suis, nec
 resipuerunt ab operibus suis.
 Ex sextus angelus effudit phia-
 lam suam in flumen illud ma-
 gnum Euphraten, & sicca-
 ta est aqua eius, ut prepara-
 retur uia regum ab ortu so-
 lis. Et uidi ex ore draconis
 & ex ore bestiae & ex ore pseu-
 doprophetiae exire spiritus tres
 immundos in modum rana-
 rum. Sunt enim spiritus
 demoniorum facientes signa,
 ut procedant ad reges totius
 terrae ad congregandum illos
 in praelium diei illius magni
 dei

C A P U T X V I I .

δεῖ τὸ πᾶντοκράτορος. ἰδὲ ὄρχο
 μα ὡς κλέπτης. μακάριος ὁ γρη
 γορῶν ἢ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
 ἵνα μὴ γυμνὸς ᾖ ἡρίπαται. ἢ ἢ
 πῶσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. ἢ
 σὺν γὰρ αὐτοῖς ἐς τὸ τόπον τ
 ἡ ἀλλ' ἔμνο ἢ ἔρασι ἐ ἀμαχα
 δῶν. ἢ ὁ ἰδὸμο ἢ ἀγγ. ἢ ὄχι
 χη τὴν φιάλην αὐτῆς ἐς τὸ ἀέρα
 ἢ ὄχι ἢ ἡ φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ
 τῆς τῆς ἔρασι ἀπὸ τῆς ὄρασι, λέγου
 σα, γέγονε. ἢ ἐγένοντο φωναὶ καὶ
 βρονταὶ ἢ καὶ βρονταί, ἢ σεισμοὶ
 ἐγένοντο μεγάλοι, οἱ ὅτι οὐκ ἐγένοντο
 ἄφ' ὅ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τ
 ῶν τυλιχῶν τῶν σεισμοὶ ἔγινον μέ
 γαλα. ἢ ἐγένοντο ὅσους ἢ μεγάλα
 εἰς ἕξ μέρη, ἢ αἰ πόλεις τῆς ἰδ
 νῶν ἰπείσου. ἢ βαβυλῶν ἢ μεγά
 λα ἰμνύου ἐνώπιον τοῦ δεῖ δὲ
 ται αὐτῆς τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου
 τοῦ θυμοῦ τῆς ὄρασι αὐτῆς. ἢ πᾶ
 σα νῦν ἢ ἴφυγε καὶ ἔρη ὅτι ἐγένοντο
 σῶν. ἢ χέλαρα μεγάλα ὡς ταλαι
 ῶν καὶ βαβαίνε ἐν τοῦ ὄρασι ἐπὶ
 τὸς ἄνθρώπους, ἢ ἐβλασφημοῦσαν
 οἱ ἄνθρωποι τὸ ἰδὲ ἐν τῆς πλυγῆς
 ὅτι χαλάσας, ὅτι μεγάλα ὄρασι ἢ
 πλυγῆ αὐτῆς σφάρα.

Καὶ ἔλθῃ ἐς ἐν τῆς ἰπεία ἀγγ
 λων, τῆς ἰχόντων τὰς ἰπεία φιά
 λας, ἢ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων
 μοι. δεῦρο δέξου σοι τὸ κριμα ὅτι
 πῶν τῆς ἰπείας τῆς καὶ μελῶν
 ἰδὲ

dei omnipotentis. Ecce uenit
 sicut fur. Beatus qui uigilat et
 custodit uestimenta sua, ne ni
 dus ambulet et uideant turpi
 tudinem eius. Et congregauit
 illos in locum qui uocatur He
 braica Armageddā. Et septi
 mus angelus effudit phialā suā
 in aërem, et exiit uox magna
 de cæpto cæli a throno, dicens,
 Factum est. Et facta sunt ful
 gura et uoces et tonitrua, et
 tremotus factus est magnus,
 qualis nunquam fuit, ex quo ho
 mines fuerunt super terrā, ta
 lis tremotus adeo magnus.
 Et facta est ciuitas magna in
 tres partes, et ciuitates gentiū
 ceciderunt. Et Babylon ma
 gna uenit in memoriā ante deū,
 ut daret illi calicem uini indi
 gnationis iræ suæ. Et omnis
 insula fugit, et montes non sunt
 inuenti. Et grando magna si
 cut calcem descendit de cælo
 in homines, et blasphemaerūt
 deum homines propter plagam
 grandinis, quoniam magna fa
 cta est plaga eius uehementer.

Et uenit unus de septem an
 gelis, qui habebant septē phia
 las, et loquutus est mecum, di
 cens mihi, Veni ostendam tibi
 damnationē meretricis magnæ,
 quæ

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

ἐπὶ τῶν ὕδατων τῶν πολλῶν, καθ' ἡμέρας ἐπιβύβουσαι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἐμεθύθησαν ἐν τῷ οἴνῳ τῶν πορνείων αὐτῶν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν. καὶ ἀπὸ ἐξουσίας ἔδωκεν ἡ πνεύματι καὶ ἔδωκε ζωαίναν καὶ μέλιτος ἐπὶ θηρίον λέοντινον, γέμονον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον λεφάλας, ἐπὶ τὰ καὶ λέβητας χρυσοῦ καὶ γυῖον ἢ περιβλημένον πορφύρῃ καὶ λιοντίῳ καὶ λεχρσομένον χρυσοῦ, καὶ ἰσὺ τιμῶν καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦ ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμονον βλεθυμάτων καὶ ἀκαθάρτητος πορνείας αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γιγραμμένον μυστήριον, βαβυλων ἢ μετὰ τὴν ἢ μυστῆρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βλεθυμάτων τῆς γῆς. καὶ ἔδωκε τὴν ζωαίναν μεθύσαι ἐν τῇ αἵματος τῆς ἀγίας καὶ ἐν τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. καὶ ἰδοὺ ἴδωσα ἰδὼν αὐτὴν δαύμα μίτρα. καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος. διὰ τί ἰθαύμασσαι ἐγὼ σοὶ ἔδωκα τὸ μυστήριον τῆς ζωαίνης, καὶ τὸ θηρίον τοῦ βασίλειος αὐτῆς, τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπὶ τὰς λεφάλας, καὶ τὰς λέβητας χρυσοῦ. θηρίον δ' ἄλλο, καὶ οὐκ ἐστίν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει, καὶ θανατώσουσι οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἡ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς

quae sedet super aquas multas, cum qua scortati sunt reges terrae, et inebriati sunt qui inhabitant terram de uino prostitutionis eius. Et abstulit me spiritu in desertum. Et uidi mulierem sedentem super bestiam coccinam, plenam nominibus male dicentiae, habentem capita septem cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura et cocino et inaurata auro et lapide precioso et margaritis, habens poculum aureum in manu sua plenum abominationibus et immunditia libidinis suae. Et in fronte eius nomē scriptum mysterium, Babylon magna mater scortationum et abominatio num terrae. Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum quum uiderem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus, Quare miraris? ego dicam tibi mysterium mulieris et bestiae quae portat eam quae habet capita septem et cornua decem. Bestia quam uidisti, fuit, & nō est, et ascensura est de abyssō & in interitum ibit, & mirabuntur inhabitantes terram, quorum nomina scripta non sunt in libro uitae & condito

καταβολῆς κόσμου, βλέποντες τὸ
 θυρίον, ὅτι λέω ἢ ἔστι, καὶ πρ
 ἔστι. ὡς δὲ ὁ νῦν ὁ ἔχων σοφίαν. αἰ
 ἔπτα ἡσφαλαί, ὄρνι ἐστὶν ἐπ' αὐτῶ, ὁ
 πρὸ γυνὴ ἡάδνη ἐπ' αὐτῶ, ἢ βα
 σιλεῖς ἐπ' αὐτῶ ἐστὶν. οἱ ὠντεῖτε
 σαρ, ἢ ὁ εἰς ὅστι, ὁ ἄλλος ἔπω ἢ λ
 θε, ἢ ἔτ' ἀρ' ἔλθῃ, ὁ λίγος αὐτ' ἀε
 μῖναι. ἢ τὸ θυρίον ὁ λέω, ἢ ἔστι
 ἢ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, ἢ ἐπ' αὐτῶ
 ὅτι, ἢ εἰς ἀπώλειαν ἔσονται, ἢ αὐ
 τὰ δέκα ἡσφαλαί, ἢ εἰς δέκα, δέκα
 βασιλεῖς ἔσονται, οἱ τινες βασιλεῶν
 ἔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἔσονται ὡς βα
 σιλεῖς μίαν ὄραν λαμβάνουσι με
 τὰ τὸ θυρίον. ἔτοι μίαν γυνῆν ἔ
 χουσι, ἢ τὴν δόναμιρ, ἢ τὴν ἔσ
 σαρ' αὐτῶ τῶ θυρίον διαδιδώσ
 σιν. ἔτοι μετὰ τὸ ἀρνίον πολεμύ
 σαι, ἢ τὸ ἀρνίον νιώσῃ αὐτὸς,
 ἔτι λόγιος ἡσφαλαί ὄρνι, ἢ βασι
 λῆος βασιλεῶν, ἢ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ἡλκτοί, ἢ ἐκλεπτοί, ἢ πιστοί, ἢ
 λίγαι μοι, τὰ ἔσφαλα ἢ εἰς δέκα, ἢ ἢ
 πόρνῃ ἡάδνη, λαοὶ ἢ ὄχλοι ἔσ
 ἢ ἔσθῃ, ἢ γλώσσαι, ἢ τὰ δέκα ἡ
 σφαλαί ἢ εἰς δέκα ἐπ' αὐτῶ θυρίον, ἔτοι
 μισήσονται τὴν πόρνῃ, ἢ ἡσφα
 μῆλω ποιήσονται αὐτῶ, ἢ γυν
 ἢ ἢ, ἢ τὰς σάρκας αὐτῶ φάγοντες
 ἢ αὐτῶ κατακαύσονται ἐν πυ
 ρί. ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρ
 διας αὐτῶ ποιῆσαι τὴν γυνῆν
 αὐτῶ, ἢ ποιῆσαι μίαν γυνῆν, ἢ
 δόναμιρ

condito mundo, uidentes bestiam
 quae erat et non est. Hic est mens
 quae habet sapientiam. Septem
 capita, septem montes sunt, super
 quos mulier sedet, et reges se
 ptem sunt. Quinqs ceciderunt, unus
 est, et alius nondum uenit. Et
 qui uenerit, oportet illum breue
 tempus manere. Et bestia quae
 erat, et non est, et ipse octauus est,
 et de septem est, et in interitum
 uadit. Et decem cornua quae ui
 disti, decem reges sunt, qui re
 gnum nondum acceperunt, sed
 potestatem tanquam reges una
 hora accipient cum bestia. Hi
 unum consilium habent, et uir
 tutem et potestatem suam be
 stiae tradent. Hi cum agno pu
 gnabunt, et agnus uincet illos,
 quoniam dominus dominorum
 est, et rex regum: et qui cum illo
 sunt uocati, et electi et fideles.
 Et dicit mihi: A quae quae ui
 disti, ubi meretrix sedet, populi
 sunt et turbae et gentes et lingua.
 Et decem cornua quae uidisti in
 bestia, hi odio prosequuntur me
 retricem, et desolatam facient il
 lam et nudam, et carnes eius come
 dent, et ipsam igne concrema
 bunt. Deus enim dedit in corda
 eorum, ut faciant quod placitum est
 illi, ut unam faciant uoluntatem, ut
 Fff dent.

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙC

ἀλῶναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ
 θυρίῳ ἄχει τελευτῆ τὰ ῥήματα
 τῆς θείας, καὶ ἡ γυνὴ ἡμῶν ἔδωκε ἴσιν
 ἢ πόλιν ἢ μεγάλην ἢ ἕξασα βασι-
 λείαν ὅτι τῆ βασιλείων ἐπὶ γῆς.

18 Καὶ μετὰ ταῦτα ἴδον ἀγγελίον
 κατὰ τὸ αἶνον τὰ ἐν τῷ ἔργῳ, ἔχον τὰ
 δεξιάν μεγάλην, ἢ ἡ γῆ ἐφωτί-
 σθη ἐν τῷ δόξῃ αὐτοῦ, ἢ ἔκραξεν
 ἐν ἰσχύϊ φωνῆ μεγάλης, λέγων, ἔ-
 πιστεῖτε ἐπιση βαβυλῶν ἢ μεγάλην
 ἢ ἔγνωτο κατοικητήριον δαιμό-
 νων ἢ φυλακὴ παντὸς πνοῦμα-
 τος ἀκαθάρτου, ἢ φυλακὴ παν-
 τὸς ἔργων ἀκαθάρτου ἢ μεμισσημέ-
 νου, ὅτι ἐν τῷ οἶνῳ τῆς θυμῆς τῆς πορνεί-
 ας αὐτῆς πέπτωκε πάντῃ τὰ ἔθνη.
 ἢ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐ-
 πόρευον, ἢ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς,
 ἐν τῷ δυνάμει τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἐ-
 πλάτυσαν, ἢ ἤκουσα ἄλλων φω-
 νῶν ἐν τῷ ἔργῳ λέγουσαν, βέλθη-
 τε βῆ αὐτῆς ὁ λαὸς μου, ἵνα μὴ συ-
 κοινηθῆσθε τῷ ἁμαρτίῳ αὐτῆς
 ἢ ἵνα μὴ λάβητε ἐν τῷ πληγῶν
 αὐτῆς, ὅτι ἠκολούθησαν αὐτῆς αἱ ἁ-
 μαρτίαι ἄχει τῆς ἔργῳ, ἢ ἐν κημό-
 νου ὅτι θεὸς ἀδικήματα αὐτῆς.
 ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς ἢ αὐτῇ ἀπέδω-
 κεν ἡμῖν, ἢ ἐπλάτυσθε αὐτῇ δι-
 πλά κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς, ἐν τῷ
 ποτηρίῳ ὡς ἠέρασε, κρῖσατε αὐ-
 τῇ διπλά, ὅσα ἔδωκεσαν ἰαυτῶν
 ἢ ἐς γλυκίαι, τοσούτον δότε αὐτῇ
 βασα-

dent regnum suum bestiae, do-
 nec consummentur uerba dei.
 Et mulier quam uidi huius, est ci-
 uitas magna quae habet re-
 gnum super reges terra.

Et post haec uidi alium angelum
 descendentem de caelo, habentem
 potestatem magnam, et terra
 illuminata est a gloria eius. Et
 exclamauit per fortitudinem uo-
 ce magna, dicens, Cecidit ceci-
 dit Babylon magna, et facta est
 habitatio demoniorum, et custo-
 dia omnis spiritus immundi, et
 custodia omnis uolucris immun-
 dae et inuisae: quia de uno ira
 scortationis eius biberunt om-
 nes gentes. Et reges terra cum
 illa scortati sunt, et mercato-
 res terra de uirtute deliciarum
 eius diuites facti sunt. Et audi-
 ui aliam uocem de caelo dicen-
 tem, Exite de illa populus meus,
 ne participes sitis delictorum
 eius, et de plagis eius ne acci-
 piatis. Quoniam peruenerunt
 peccata eius usque ad caelum, et
 recordatus est deus iniquitatum
 eius. Reddite illi sicut et ipsa
 reddidit uobis, et duplicata ei
 duplicata secundum opera eius. In
 poculo quo miscuit, miscete illi
 duplum. Quantum gloriificauit se
 et in delicijs fuit, tantum date illi
 tormentum

C A P V T X V I I I .

βασανισμὸν ἢ πένθος, ἔτι ἐν τῇ
 καρδίᾳ αὐτῆς λέγει, κάθουμαι βασί-
 λισσα, ἢ χήρα ἐν ἐμοί, ἢ πένθος ἐ-
 μὴ εἶδω. διὰ τῆτο ἐν μία ἡμέρᾳ
 ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς θάνατος
 ἢ πένθος ἢ λιμὸς ἢ ἐν πυρὶ κα-
 ταναυθίστη, ἔτι ἰσχυρὸς ἡρώτης
 ὁ θεὸς ὁ ἰσχυρὸς αὐτῶν. ἢ ἡλατό-
 σοντῆ αὐτῶν ἢ νόσοντῆ ἐπ' αὐτῆ
 οἱ βασιλεῖς τῆ γῆς, οἱ μὲν αὐτῶν
 πορνύσαντες, ἢ ἐρωτάσαντες,
 ἔτι ἂν βλέπωσι τὴν λαοπύρην τὴν πυ-
 ρώσιν αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἔση-
 νότις διὰ τὸ φόβον τῆς βασανισμῶ
 αὐτῆς, λέγοντες, καὶ οὐκ ἔστι πόλις ἢ
 μεγάλη βαβυλων, ἢ πόλις ἢ ἐν
 χυρᾷ, ἔτι ἐν μία ὥρᾳ ἤλθη ἢ ἡμέ-
 ραις σου. ἢ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἡλαί-
 ουσι, ἢ πωλοῦσι ἐπ' αὐτῆς, ἔτι τὸν
 γόμον αὐτῆς δάδες ἀγοράσας ἐν ἔτι
 γόμον χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ, ἢ λίθου
 τιμίου, ἔτι μαργαρίτας ἢ βύσσου
 ἢ πορφύρας ἢ σερικῆς ἢ λιονκίνης
 ἢ πᾶν ξύλον δύον ἢ πᾶν σκεῦ-
 ος ἐλεφάντινον ἢ πᾶν σκεῦος ἐν
 ξύλου τιμιωτάτου ἢ χαλκῆς καὶ
 σιδήρου ἢ μαρμάρου ἢ λιονέμουμου
 ἢ θυμιάματα ἢ μύρον ἢ λίβα-
 νον καὶ εἶθον καὶ ἔλαιον ἢ σε-
 μίδαλιον καὶ σίτον ἢ κτήνη καὶ
 πρόβατα καὶ ἵππων ἢ βεδῶν ἢ
 σωματίων καὶ ψυχᾶς ἀνθρώπων
 καὶ ἢ δούρα αἱ ἐπιθυμίας αἱ
 ψυχῆς σου ἀπὸ λείων ἀπὸ σου,

tormentū et luctum, quia in cor-
 de suo dicit, Sedeo regina, &
 vidua non sum, et luctum non ui-
 debo. Ideo in una die uenient
 plaga eius, mors & luctus &
 fames, & igne comburetur:
 quia fortis est dominus deus,
 qui iudicabit illam. Et flebunt
 illam, & plangent se super illa
 reges terrae, qui cū illa scortati
 sunt, & in delicijs uixerunt,
 quum uiderint fumum incendijs
 eius, longe stantes propter timo-
 rem tormenti eius, dicentes,
 Vae uae ciuitas illa magna Ba-
 bylon, ciuitas illa fortis: quo-
 niā in una hora uenit iudicium
 tuum. Et negociatores terrae
 flent et lugēt super illa: quoniā
 merces eorum nemo emit am-
 plius, merces auri & argenti et
 lapidis preciosi, neq; margaritae
 et byssi & purpurae et serici et
 coccini et omne lignū thymum,
 & omne uas eburneum & om-
 ne uas de ligno preciosissimo et
 aere & ferro et marmore et cin-
 namomum & odoramentum et
 unguentum & thus & uinum
 & oleum & similia et triticum
 et iumenta et oues et equorū &
 rhedarū & mancipiorū et ani-
 mas hominum. Et poma desi-
 derij animae tuae discesserūt de te

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙCΙC

ἢ πάντα τὰ λιπαρὰ ἢ τὰ λαμ-
 πρὰ ἀπὸ ἡλίου ἀπὸ σελήνης ἢ ἐκ
 τῆς γῆς αὐτῆς. οἱ ἔμποροι τῶ-
 ντων οἱ πλεῖστοι ἀπὸ αὐτῆς ἀ-
 πὸ μικρῶν τήσονται, διὰ τὸ φό-
 βον τῆς βασανισμῶν αὐτῆς, κλαίουσιν
 ἢ πρησθῶσιν, ἢ λέγοντες, ἕαι ἕαι
 ἢ πόλις ἢ μεγάλη ἢ πρυβλυμῆ
 νυ βύσινον ἢ πορφύρεον ἢ κόνι-
 νισον ἢ λεχρυσόμελον ἢ χρυσῶν,
 ἢ λίθων τιμῶν ἢ μαργαρίτας. ὅτι
 μία ὥρα ἤρμηθη ὁ τοσούτος πλοῦ-
 τος ἢ πᾶς κυβέρτης ἢ πᾶς ἐπι-
 πλοίων ὁ ὄμιλος ἢ ναῦται ἢ ὅσοι
 πλοῦτα ἔχουσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης
 ἀπὸ μικρῶν ἔστησαν, ἢ ἐκράσαν ὀ-
 γῶσιν τὸ κενὸν τῆς πυρόσεως αὐ-
 τῆς, λέγοντες. τίς ὁμοία τῆς πόλι-
 τῆς μεγάλης; καὶ ἔβαλον χυθῶν ἐπὶ
 τὰς κεφαλὰς αὐτῆς, καὶ ἐκράσαν
 κλαίοντες ἢ πρησθῶσιν λέγοντες.
 ἕαι ἕαι ἢ πόλις ἢ μεγάλη ἢ ἢ
 πλοῦσι πάντες οἱ ἔχοντες πλοῦ-
 α ἢ τῆς θαλάσσης ἢ τῆς τιμιότητος
 αὐτῆς ὅτι μία ὥρα ἤρμηθη. ἔφρα-
 νον ἐπ' αὐτῶν ἡ ἀγγελοὶ ὅτι ἄ-
 πόστολοι ἢ οἱ προφῆται, ὅτι ἐκε-
 ρον ὁ θεὸς τὸ ἰσχυρὸν ἢ αὐτῆς
 ἢ ἡ γῆς ἀγγελος ἰσχυρὸς κίθον
 ὡς μύλον μέγα, ἢ ἔβαλεν ἐς πλοῦ-
 τα θαλάσσης ἢ γῆς, ὅτις ὀργισ-
 τι βλαθῶσιν βαβυλῶν ἢ μεγάλη
 πόλις, ἢ ἢ ἐκράσαν ἢ φωνὴ
 ἢ κλαίουσιν ἢ μυσσοῦσιν ἢ αὐτῶν
 καὶ

et omnia pinguia & praeclara
 perierunt a te, et amplius illa iam
 non inuenies. Mercatores horum
 qui diuites facti sunt, ab ea lon-
 ge stabunt propter timorem tor-
 menti eius, stetes ac lugētes, &
 dicentes, Vae uae ciuitas illa ma-
 gna, quae amicta erat bysso &
 purpura et cocco, et decorata e-
 rat auro & lapide precioso &
 margaritis: quonia una hora de-
 stituta sunt tanta diuitiae, et om-
 nis gubernator et omnis in nauibus
 uersantium turba et nauca et qui
 in mari operantur, longe steterunt.
 et clamauerunt, uidetes fumum in
 caedij eius, dicentes, Quae similis
 ciuitati huic magna? Et misere-
 runt puluerem super capita sua, &
 clamauerunt stetes ac lugētes, di-
 centes, Vae uae ciuitas illa ma-
 gna, in qua diuites facti sunt omnes
 qui habebant naues in mari de
 precijs eius, quonia una hora de-
 solata est. Exulta super eam caelū
 et sancti apostoli et prophetae, quo-
 niam iudicauit deus iudiciū uestrū
 de illa. Et sustulit unus angelus
 fortis lapidē quasi molarē ma-
 gnum, et misit in mare, dicēs, Hoc
 impetu mittetur Babylon ciui-
 tas illa magna, et ultra iam non in-
 uenietur: & uox citharædorum
 & musicorum et tibia canentium
 & tubæ

CAPITULUM XIX.

ἢ σαλπιστῶν, ἔ μὴ ἀκησῶ ἢ ἐν σοὶ
 ἔτι. ἢ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχ-
 νης ἔ μὴ ἐύρεθῆ ἐν σοὶ ἔτι. ἢ φωνὴ
 ἢ μύλας ἔ μὴ ἀκησῶ ἢ ἐν σοὶ ἔτι.
 ἢ φῶς λύχνος ἔ μὴ φανῆ ἐν σοὶ ἔτι
 ἢ φωνὴ νυμφῆς ἢ νύμφης ἔ μὴ ἀ-
 κησῶ ἢ ἐν σοὶ ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροὶ οὗ
 ἔσαν οἱ μεγιστάνες τῆ γῆς, ὅτι ἐν
 τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν
 πάντα τὰ ἔθνη, ἢ ἐν αὐτῇ αἷμα
 προσήτ ἢ ἀγίων ἐρέθη, ἢ πάν-
 των τῶ ἰσφαγμένων ἐπὶ τῆ γῆς.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα φωνῆν
 ἔχουσαν πολλὰς μεγάλας ἐν τῷ ἔρα-
 νῷ, λέγοντος τὸ ἁλληλούϊα. ἢ σω-
 τηρία ἢ ἡ δόξα ἢ ἡ τιμὴ ἢ ἡ δό-
 ναμις κυρίου τῷ θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἀ-
 ληθινὰ ἢ δίκαια αἱ κρίσεις αὐ-
 τῶ, ὅτι ἔκρινεν πλὴν πόνου πλὴν
 μεγάλου, ἢ τις ἐφθερε πλὴν γλῶ-
 ῤῃ τῆ πορνείας αὐτῶ, ἢ βεβήκασεν
 τὸ αἷμα τῶ δόλων αὐτῶ, ἐν τῷ χε-
 ρὸς αὐτῶ, ἢ δώτρον εἰρηκαν, ἁλ-
 ληλούϊα. ἢ ὁ ἁπλὸς αὐτῶ ἀναβοῶ-
 ναι εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. καὶ
 ἐπίσσαν οἱ πρῆσβύτεροι οἱ ἔκκοσι ἢ
 τριακονταί, ἢ τὰ τριακονταί ζῶα, καὶ
 προσκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθήμε-
 νῷ ἐπὶ τῷ θρόνου λέγοντες, ἁμὴν
 ἁλληλούϊα. ἢ φωνὴ ἐν τῷ θρόνου
 ἔβηθι λέγουσα, αἰνεῖτε τῷ θεῷ
 ἡμῶν πάντες οἱ δόλοι αὐτῶ, ἢ οἱ
 φεδῶμενοι αὐτῶ, ἢ οἱ μικροὶ ἢ οἱ
 μεγάλοι. ἢ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἔχουσαν
 πολλὰς

et tuba, non audietur in te am-
 plius, et omnis artifex cuiuscūq;
 artis nō inuenietur in te amplius,
 et uox mola non audietur in te
 amplius, et lux lucernae non lu-
 cebit in te amplius, et uox sponsae
 et sponsae nō audietur posthac in
 te: quia mercatores tui erāt prin-
 cipes terrae, q̄a i ueneficijs tuis
 errauerunt oēs gentes, & in ea
 sanguis prophetarum & sancto-
 rum inuentus est, & omnium
 qui interfec̄ti sunt in terra.

Post haec audiui uocem ma-
 gnā turbā multā in caelo di-
 centis, Alleluia: salus & bo-
 nor & gloria et uirtus domino
 deo nostro est: quia uera et iusta
 iudicia eius, quia iudicauit de
 meretrice magna, quae corrupit
 terram prostitutione sui, et un-
 dicauit sanguinem seruorū suo-
 rum de eius manu. Et iterū di-
 xerunt, Alleluia. Et fumus
 eius ascendit in secula seculorū.
 Et ceciderūt uigintiquatuor se-
 niores, & quatuor animalia, &
 adorauerunt deum sedentem
 super thronum, dicentes, A-
 men alleluia. Et uox de throno
 exiuit, dicens, Laudem dicite
 deo nostro omnes sancti eius, &
 qui timetis eum pusilli & ma-
 gni. Et audiui sicut uocē turbā

Pff iij multa

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

πολλῶν, ἢ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολ
 λῶν, ἢ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν
 λέγοντας, ἀλλυλῶν, ἔτι ἑσά-
 λουζον λέγουσιν. ὁ θεὸς ὁ παντοκρά-
 τωρ. χεῖρ μὲν ἢ ἀγαλλιῶμεθα,
 ἢ δάμνην τίν ἀξίαν αὐτοῦ, ὅτι ἦλ-
 θεν ὁ γάμος. ἔρχιν. καὶ ἡ γυνὴ
 αὐτοῦ ἑτοίμασεν ἑαυτὴν. ἢ ἰδὲν
 αὐτῆ ἵνα προεβλήθη βύσσινον
 ἡλεθρὸν ἢ λαμπρὸν. τὸ γὰρ βύσ-
 σινον τὰ δικαιώματα ἔσχητων
 ἁγίων. ἢ λέγει μοι γράψου. μα-
 κάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον. ἔρχου
 τῷ ἁγίου λευκημένοι. καὶ λέγει
 μοι, ἔτοι εἰ λόγος ἀληθινὸς ἔστι
 ἔρχου. ἢ ἔπεσον ἔμπροσθεν
 ποδῶν αὐτοῦ, προσκυνῶσαι αὐ-
 τῷ. ἢ λέγει μοι, ἔρα μὴ σὺ δου-
 λὸς σὲ εἶμι, ἢ ἔδιδωκα σοι, ἔ-
 χόντων τίν μαρτυρίαν ἔχουσ.
 τῷ θεῷ προσκυνῶσαι. ἢ γὰρ μαρ-
 τυρία τοῦ ἰησοῦ ἔστι τὸ πνεῦμα
 ἢ προφητείας. καὶ ἔδωκεν ἔσ-
 γανὸν ἀνωγαλῶν. καὶ ἰδὲν ἰπ-
 πὸν λευκόν, καὶ ὁ καθήμενος
 ἐπ' αὐτὸν ἡλεθρὸς. πιστὸς ἢ
 ἀληθινός, ἢ ἐν δικαιοσύνῃ ἰσχυρὸς
 ἢ πιστός. οἱ ἰδὲν ἄλμοι αὐτοῦ
 ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἔπι τίν κί-
 φαλῶν αὐτοῦ διαδήματα πολ-
 λὰ ἔχων ὄνομα γραμμῶν, ὁ
 δεῖξαι εἶδεν εἰ μὴ αὐτός. ἢ πρὸς
 βλημῶν ἑκάστην βεβαμμένον
 αἵματι. ἢ ἡλεθρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 ὁ λόγος.

multa et sicut uocem aquarum
 multarum & sicut uocem toni-
 truorum magnorum dicentium
 Alleluia: quoniam regnauit do-
 minus deus noster omnipotens.
 Gaudeamus & exultemus &
 demus gloriam ei: quia uene-
 runt nuptiae agni, & uxor eius
 preparauit se. Et datum est
 illi ut cooperiat se byssino puro
 & splendido. Byssinum enim
 iustificationes sunt sanctorum.
 Et dicit mihi: Scribe, Beati
 qui ad coenam nuptiarum
 agni uocati sunt. Et dicit mihi
 Haec uerba dei uera sunt.
 Et cecidi ante pedes eius, ut
 adorarem eum. Et dicit mihi,
 Vide ne feceris: conseruus tuus
 sum, & fratrum tuorum haben-
 tium testimonium Iesu. De-
 um adora. Testimonium
 enim Iesu, est spiritus prophetae.
 Et uidi caelum aper-
 tum, & ecce equus albus, &
 qui sedebat super eum, uoca-
 batur fidelis & uerax, & per
 iustitiam iudicat & pugnat.
 Oculi autem eius sicut flama
 ignis, & in capite eius, dia-
 demata multa, habes nomen scri-
 ptum quod nemo nouit nisi ipse.
 Et uestitus erat ueste tineta san-
 guine, & uocatur nomen eius.

Scimus

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΧΙΧ.

ὁ λόγος τῷ θεῷ. καὶ τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἔρανω ἠκολούθησαν αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐν λευκοῖς βύσσινον λευκὸν καὶ λευκὸν ἄσπερον. καὶ ἐν τῷ σόματι αὐτῶν ἐκπορεύετο ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάσῃ τὰ ἔθνη. καὶ αὐτὸς ποιεῖ μανὰ αὐτὸς ἐν ῥόδαω σιδῆρα. καὶ αὐτὸς πατά τὸν ἄνθρωπον τῷ οἴνου τῷ θυμῷ, καὶ ἔδραμε τὸν θεῷ παντοκράτορι. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον. καὶ ἐπὶ τὸ μηρὸν αὐτοῦ, τὸ ὄνομα γεγραμμένον βασιλεὺς βασιλέων, καὶ κύριος κυρίων. καὶ ἄσπερον ἕνα ἄγγελον ἔστρωτα ἐν τῷ ἡλίῳ. καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ἐθνικοῖς τοῖς πᾶσι τοῖς ἐθνικοῖς, δεῦτε καὶ σιναγῶθε ἰς τὸ δεῖπνον τῷ μεγάλῳ θεῷ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν κελυμένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων ἐν τοῖς ἔθνεσιν καὶ δόλοισιν, καὶ μισοῦσιν καὶ μετῴχων. καὶ ἄσπερον τὸ θυρίον, καὶ τὸ βασιλεὺς τῷ γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν σιναγῶν ποιῆσαι τὸ δεῖπνον μετὰ τῶν κελυμένων ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτῶν. καὶ ἐπάσθη τὸ θυρίον. καὶ μετὰ τῶν ἄσπερον ἕνα ἄγγελος ὁ ποιῶν σιναγῶν ἐν ὄψει ἐπὶ τῶν ἄσπερον ἕνα ἄγγελος τὸ χάραγμα θεοῦ καὶ

Sermo dei. Et exercitus qui sunt in caelo, sequebantur eum in equis albis, uestiti bysso albo et mundo: et ex ore eius procedit gladius acutus, ut eo percutiat gentes. Et ipse reges eas uirga ferrea. Et ipse calcet torcular uini furoris et irae dei omnipotentis. Et habet in uestimento et in femore suo nomen scriptum: Rex regum et dominus dominantium. Et uidi unum angelum stantem in sole, et clamauit uoce magna, dicens omnibus aurbus quae uolabant per medium caeli: Venite et congregamini ad cenam magni dei, ut edatis carnes regum et carnes tribunorum, et carnes fortium, et carnes equorum, et sedentium in ipsis, et carnes omnium liberorum ac seruorum, et pusillorum ac magnorum. Et uidi bestiam et reges terrae, et exercitus eorum congregatos ad faciendum praelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia, et cum illa pseudopropheta, qui fecit signa coram ipsa, in quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestiae, Fff iij et qui

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

καὶ τὸς προσκυνῶντας τῆ ἐκείνῃ
αὐτῷ, πάντες ἐβλύθησαν οἱ δύο
εἰς τὴν λίμνην τῆ πυρὸς τὴν και
ομελίω ἐν τῷ δέσφ. καὶ οἱ λοιποὶ
ἀπειτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τῆ
λαβυμύου ἐπὶ τῆ ἵππου, τῆ ἐμπο
ρανομύου ἐν τῇ σέμαϊ. αὐτῷ, καὶ
πάντα τὰ ἔθνη ἰχθυήθησαν
ἐν τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

20

καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαί
νοντα ἐκ τοῦ θρανοῦ ἔχοντα τὴν
λίμνην τῆ ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μετὰ
αὐτῷ ἐπὶ τὴν χάρα αὐτῆ. καὶ ἰσχυ
ρῶσι τῆ ἀράουτα τῆ ἵππου τὸν ἀρ
χῆον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ σατα
νᾶς, καὶ ἴδουσιν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ
ἔλαλιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀβύσσον, καὶ
ἔκλυσιν αὐτὸν καὶ ὄσφραγισιν ἐπὶ
αὐτῷ, ἵνα μὴ πληθύσῃ τὰ ἔθνη
ἔτι, ἀχρι τελεθῆν χίλια ἔτη. καὶ
μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι με
τὸν χρόνον. καὶ εἶδον θρόνους καὶ
ἐκάθισαν ἐπὶ αὐτοὺς, καὶ ἠρῖμα ἰδὲ
θυσ αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῆ πικλι
κισμύων διὰ τὴν μαρτυρίαν
ἰησοῦ, καὶ διὰ τῆ λόγου τῆ θεοῦ, καὶ οἱ
τινὲς δὲ προσκυνῶνσαν τῷ θηρίῳ
ἔτι τὴν ἐκείνῃ αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔλα
λον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον
αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν χάρα αὐτῶν, καὶ ἔζη
σαν, καὶ ἐλάσθησαν μετὰ χειρὸς
χίλια ἔτη. οἱ δὲ λοιποὶ τῆ νεκρῶν
ἐν ἀνίσθησαν ἕως τελεθῆν τὰ χί
λια ἔτη ἀχρι αὐτῆ ἡ ἀνάστασις ἡ
πρῶτη.

Et qui adorauerunt imaginem
eius. Vni comedi sunt hi duo
in stagnum ignis ardens sulphu
re: Et ceteri occisi sunt gladio
sedentis super equum, qui pro
cedit ex ore ipsius, Et omnes
aues saturatae sunt caribus
eorum.

Et uidi angelum descenden
tem de caelo, habentem clauem
abyssi Et catenam magnam in
manu sua: Et apprehendit dra
conem serpentem antiquum, qui
est diabolus Et satanas, Et li
gauit eum per annos mille, Et
misit eum in abyssum, Et clau
sit eum, Et signauit super illum
ut non seducat amplius gentes,
donec consummentur mille an
ni. Et post hoc oportet illum
soluti modico tempore. Et uidi
sedes, Et sederunt super eas, et
iudicium datum est illis: Et ani
mas decollatorum propter testi
monium Iesu Et propter sermo
nem dei, Et qui non adoraue
runt bestiam neque imaginem
eius, nec acceperunt caracte
rem eius in frontibus suis, aut in
mambus suis, Et uixerunt et re
grauerunt cum Christo mille an
nis. Ceteri uero mortuorum non
reuixerunt, donec consummentur
mille anni. Haec est resurrectio
prima.

CAPUT XX.

πρώτη. μακάριος ἢ ἅγιος ὁ ἔχων
 μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ.
 ἐπὶ τούτῳ ὁ θάνατος ὁ δεύτερος
 ἐν ἑξ ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἴσονται ἱερεῖς
 τοῦ θεοῦ, ἢ τοῦ χριστοῦ, ἢ βασιλευσούντων
 σιμετ' αὐτὴ χίλια ἔτη. ἢ ὅτι ἔτι
 λέει ὁ θεὸς τὰ χίλια ἔτη. λυθήσονται
 ὁ σατανᾶς ἐκ τοῦ φυλακίου αὐ-
 τοῦ, ἢ ἐβηλεύσεται πλανήσασθαι τὰ
 ἔθνη τὰ ἐν τῆς γῆς ὀφθαλμοῖς ὅτι
 γῆς ἢ γῶγ ἢ τὸ μαγῶν συναγα-
 γῆν αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ἢ ὁ ἀ-
 γρίμους ὡς ἢ ἄμμος τὸ θαλάσσης.
 ἢ ἀνέβησαν ἐπὶ πλάτος τῆς γῆς, ἢ
 ἐνώκησαν πᾶσι παρρησιολογῶν τῶν
 ἁγίων ἢ πᾶσι πόλεμον πᾶσι ἕνα πᾶσι
 μεθ' ἑαυτῶν ὡς ἀπὸ τοῦ θεοῦ
 ἐκ τῶν θραυσῶν, ἢ λατρίων αὐτοῦ,
 ἢ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς
 ἐκ τῶν ἐν τῇ γῆς, ἢ ὁ ψευδο-
 προφήτης, ἢ βασιλευσούντων ἢ ἡ-
 μέρας καὶ νυκτὸς εἰς τὸς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων. ἢ ἕδραν θρόνον λαοῦ
 μέγαν ἢ τὸ καθύπευρον ἐπ' αὐτῆς,
 ὅ ἀπὸ προσώπου ἑφύγαν ἢ γῆ, ἢ ὁ
 θρανὸς, ἢ τόπος ἐκ τῶν ἐν τῇ
 γῆ. ἢ ἕδραν τῶν νεκρῶν μικρῶν
 ἢ μεγάλων ἐσώτας ἐνώπιον τοῦ
 θεοῦ, ἢ βιβλία ἠνεώχθησαν. ἢ βι-
 βλίον ἄλλο ἠνεώχθη, ὅ ὅτι τὸ ζῶντος
 ἢ ἐκ τῶν ἑφύγαν οἱ νεκροὶ ἐν τῇ γῆ
 γραμμάτων ἐν τοῖς βιβλίοις, ἢ
 τὰ τὰ ὄργα αὐτῶν. ἢ ἕδραν ἢ
 δάλαρα

prima. Beatus et sanctus qui ha-
 bet partem in resurrectione pri-
 ma. In ijs secunda mors nō ha-
 bet potestatem, sed erunt sacer-
 dotes dei et Christi, & regna-
 bunt cum illo mille annis. Et
 quum consummati fuerint mil-
 le anni, soluetur satanas de car-
 cere suo, et exibat ut seducat ge-
 tes quæ sunt super quatuor an-
 gulos terræ, Gog & Magog,
 ut congreget eos in præliū, quo-
 rū numerus est sicut arena ma-
 ris. Et ascenderunt super lati-
 tudinem terræ & circumierunt
 castra sanctorum & ciuitatem
 dilectam. Et descendit ignis &
 deo de caelo, & deuorauit eos:
 & diabolus qui seducebat eos,
 missus est in stagnum ignis &
 sulphuris, ubi et bestia et pseu-
 dopheta crubiabuntur die
 ac nocte in secula seculorum.
 Et uidi thronum magnum can-
 didum & sedentem super eum,
 & cuius conspectu fugit terra
 et cælum, et locus non est in-
 uentus eis. Et uidi mortuos ma-
 gnos et pusillos stantes in con-
 spectu dei, et libri aperti sunt
 et alius liber apertus est, qui est
 uita, et iudicati sunt mortui ex
 his quæ scripta erant in libris se-
 cundum opera ipsorum: et dedit
 Fff v mare

CAPVT XXI.

ἐγὼ τῷ Διψῶντι δώσω ἐν τῷ πνεύματι
 καὶ ὕδατι ζωῆς δωρεάν. ὁ
 νικῶν κληρονομήσει πάντα, καὶ
 ἔσομαι αὐτῷ θεός, καὶ αὐτὸς ἐστί
 μοι ὁ θεός. Ἄγγελοι ἢ ἠπίστοις ἢ
 ἑβδαλυμένοις ἢ φοβεῖσιν ἢ πέρ
 νοις ἢ φαρμακεῦσι ἢ ἰδωλολά
 τραις, ἢ πᾶσι τοῖς ψεύδοις τὸ μέ
 γος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ
 πυρὸς ἢ θύω, ὅστις δειψῶς θάνα
 τος. ἢ ἦλθε πρὸς με εἰς τὴν ἑπτά
 ἄγγελων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτά
 φιάλας τὰς γεμούσας τῶν ἑπτά
 πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν
 μετ' ἐμοῦ, λέγων. δεῦρο δέξου σοι
 τὸν κύβητον τῶν ἁγίων τῶν γυνάκων
 καὶ ἀπὸ ἐξῆς με ἐν πνεύματι ἐπ'
 ἔρθε μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ εἰσεξέ
 μοι τὸν πόλιν τὴν μεγάλην τὴν
 ἁγίαν ἱερουσαλὴμ καταβαίνου
 σαν ἐν τῷ αἵματι ἀπὸ τοῦ θείου, ἐ
 χουσαν τὴν δέξαν τὸ θεῖον, καὶ ὁ
 φωστὴρ αὐτῶν ἕμοιός τις τιμιωτά
 τος ὡς λίθου ἰασπίδι κρυσταλλίζον
 τι, ἔχουσα τε τὰς πόλεις μέγα καὶ ὑψη
 λὰ, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ
 ἰδοὺ τοῖς πυλῶσι ἄγγελους δώ
 δεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμ
 μένα, ὅστις τῶν δώδεκα πυλῶν
 τῶν ἑνὸς ἰσραὴλ. ἀπ' ἀνατολῆς
 πυλῶνες ἑπτὰ, ἀπὸ βορρᾶ πυλῶ
 νες ἑπτὰ, ἀπὸ νότου πυλῶνες ἑπτὰ,
 ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες ἑπτὰ,
 καὶ τὸ τῆχος οὗ τοῦ πόλεως ἔχου
 δεκα

Ego sitienti dabo de fonte a
 que uiuæ gratis. Qui uicerit,
 possidebit omnia, et ero illi de
 us, et ipse erit mihi filius. Ti
 midis autem et incredulis et
 execratis et homicidis et scor
 tatoribus et ueneficis et idolo
 latris et omnibus mendacibus
 pars illorum erit in stagnò ar
 denti igne et sulphure, quod est
 mors secunda. Et uenit ad
 me unus de septem angelis ha
 bentibus septem phialas plenas
 septem plagis nouissimis, et lo
 quutus est mecum, dicens, Ve
 ni ostendam tibi sponsam uxo
 rem agni. Et sustulit me spi
 ritu in montem magnum et al
 tum, et ostendit mihi ciuita
 tem magnam, sanctam Hie
 rusalem descendentem de cœ
 lo a deo habentem claritatem
 dei. Et lumen eius simile lapi
 di preciosissimo tanquam lapidi
 iaspidi crystallisanti. Et habe
 bat murum magnum et altum
 habentem portas XII, et
 in portis angelos XII, et no
 mina inscripta, quæ sunt nomi
 na XII tribuum filiorum Is
 raël. Ab oriente portæ tres,
 ab aquilone portæ tres, ab au
 stro portæ tres, ab occasu portæ
 tres; et murus ciuitatis habens
 fundamenta

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

διμήλις δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς
 ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων
 τῶν ἁγίων. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ ἔχει
 ἑκάσταμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ
 τὴν πόλιν, καὶ τὰς πυλῶνας αὐ-
 τῆς, καὶ τὸ πῆχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τι-
 φράγνως κἀτῆ, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς
 τοσοῦτον ἔστιν ὅσον καὶ τὸ πλά-
 τος, καὶ ἐμετρήσῃ τὴν πόλιν ἐν τῷ
 καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χι-
 λιάδων, τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος, καὶ
 τὸ ὕψος αὐτῆς ἰσά ὄσιν. καὶ ἐμετρήσῃ
 τὸ πῆχος αὐτῆς ἐκατὸν τριακάρ-
 κοντα τριακάρων πυχῶν, μέτρον
 ἀνθρώπων ὅσιν ἀγγέλων. καὶ ἡ πόλις
 δόμησις τῆς πόλεως αὐτῆς ἰσάπισ, καὶ
 ἡ πόλις χρυσοῖον καθαρὸν ὁμοίαν
 ἑκάστῳ καθαρῶ. καὶ οἱ διμήλιοι τῆς
 πόλεως τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τι-
 μίῳ κτισσομηνύοι. ὁ βεμέλιος ὁ
 πρῶτος ἰσάπισ, ὁ δεύτερος σάπ-
 φειρος, ὁ τρίτος καλιδιῶν, ὁ τέ-
 ταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος
 σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιος, ὁ ἕβ-
 δομος χρυσόλυθος, ὁ ὄγδοος βή-
 ριλλος, ὁ ἕνατος ποτάσιον, ὁ δε-
 κατος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος
 ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος.
 καὶ οἱ δώδεκα πυλώνες, δώδεκα
 μαργαρίται, ἀνὰ ἕνα ἑκάστη τῶν
 πυλῶνων ἡ δὲ ἑνὸς μαργαρίτης,
 καὶ ἡ πλατεῖα αὐτῆς πόλεως χρυσοῖον
 καθαρὸν ὡς ὑάλος διαφανές. καὶ
 πᾶν ὃν ἔειπον ἐν αὐτῇ. ὁ γὰρ λέ-

fundamēta, XII, et in ipsis
 duodecim nomina XII aposto-
 lorum agni. Et qui loquebatur me-
 cum habebat mensuram arundinea
 auream, ut metiretur civitatem et
 portas eius et murum eius. Et ci-
 vitas in quadra posita est, et lon-
 gitudus eius tanta est quanta et la-
 titudo, et mensus est civitatem de
 arundine aurea per stadia duode-
 cim milia, et longitudus et altitu-
 do et latitudo eius aequalia sunt.
 Et mensus est murum eius CXLIIII
 cubitorum, mensura ho-
 minis quae est angeli. Et erat
 structura muri eius ex iaspide.
 Ipsa vero civitas aurum mundum,
 similis vitro mundo, et fundamē-
 ta muri civitatis omni lapide
 precioso ornata. Fundamentum
 primum iaspis, secundum saphi-
 rus, tertium calcedonius, quart-
 tum smaragdus, quintum sardo-
 nyx, sextum sardius, septimum chry-
 solitus, octavum berillus, nonum
 topazius, decimum chrysopra-
 sus, undecimum hyacinthus, duo-
 decimum amethystus. Et duo
 decim portae duodecim margari-
 tae sunt, per singulas, et sin-
 gulae portae singulis margari-
 tis, et platea civitatis aurum
 mundum tanquam vitrum perluci-
 dum. Et templum non vidi in ea.
 Dominus

C A P V T X X I I .

ρι· ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ υἱὸς
 αὐτῆς ἐστίν, καὶ τὸ ἄρνιον· καὶ ἡ πόλις
 ἔχει ἄρνην ἢ ἡλίον, ἢ τὸ σελή-
 νης ἢ φαίνωσιν ἐν αὐτῇ· ἢ γὰρ
 δόξα τῆς θεῆς ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ
 ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον· καὶ τὰ ἔθ-
 νη τῶ σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς
 περιπατήσουσι· καὶ οἱ βασιλεῖς ἄλ-
 γης φόβου τὴν δόξαν καὶ τὴν τι-
 μὴν αὐτῆς εἰς αὐτήν, καὶ πυλῶν ὄν-
 τος οὐ μὴ ληλεῶσιν ἡμέρας·
 οὐδέ γὰρ ἐκείνη ἐκείνη· καὶ ἴσσοσι τὴν
 δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνων εἰς
 αὐτήν, καὶ ἂν μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν
 πᾶν λεῖον ἢ ποιῶν βδέλυγμα
 καὶ ψεύδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι
 ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τῆς ἀρνίον

καὶ εἰσεξέ μοι ἡδωρὸν ποτα-
 μὸν ὄδατο· τῆς ζωῆς λαμπρῶν ὡς
 κρύσταλλον, ἢ ποροῦ ὄδατος ἢ τῆς
 δρόνους τῆς θεῆς ἢ τῆς ἀρνίον· ἐν μέσῳ
 ἄν πλατείᾳ αὐτῆς, καὶ τῆς ποταμῶν ἐν
 τεύχεσιν καὶ ἐν τεύχεσιν ξύλων ζωῆς,
 ποτῶν καρπὸς δωδεκά, ἡ κατὰ
 μῆνα ἑκάστην ἀποδιδοῦν τῆς
 καρπὸν αὐτῆς· καὶ τὰ φύλλα τῆς ξύλου
 εἰς δραπεῖαν τῶν ἔθνων, καὶ πᾶν κα-
 τάνθεμα ἐκείνη ἐκείνη· καὶ ὁ δρόνος
 τῆς θεῆς ἢ τῆς ἀρνίον ἐν αὐτῇ ἐστίν· καὶ
 οἱ δούλοι αὐτῆς λατρεύσουσιν αὐτῷ
 καὶ ὄψοντι τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὸ
 ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν·
 καὶ οὐδέ ἐκείνη ἐκείνη, καὶ χρέα οὐκ
 ἔχουσιν λύχνος, καὶ φωτὸς ἡλίου,

Dominus enim deus omnipo-
 tens templū illius est et agnus.
 Et ciuitas non eget sole neq; lu-
 na, ut luceant in ea. Nam cla-
 ritas dei illuminauit eam, et lu-
 cerna eius est agnus. Et am-
 bulabūt gentes quæ seruatae fue-
 runt in lumine eius, et reges ter-
 ræ afferent gloriam suam et ho-
 norem in illam, et portæ eius nō
 claudentur per diē. Nox enim
 non erit illic. Et afferent glo-
 riam et honorem gentium in il-
 lam. Nō intrabit in eā aliquid
 quod inquinat, aut abominatio
 nē facit et mendacium, nisi qui
 scripti sunt in libro uitæ agni.

Et ostendit mihi purum flu-
 uium aquæ uiuæ, splendidum
 tanquam crystallum, proceden-
 tem de sede dei et agni. In me-
 dio plateæ eius, et ex utraque
 parte fluminis lignum uitæ affe-
 rens fructus duodecim, per
 menses singulos reddens fru-
 ctum suum, et folia ligni ad sa-
 nitatem gentium. Et omne
 maledictum non erit amplius,
 sed sedes dei et agni in illa e-
 rit, et serui eius seruient illi.
 Et uidebunt faciem eius, et no-
 men eius in frontibus suis. Et
 nox illic non erit, et non eget lu-
 mine lucerne, neq; lumine solis,

ΑΠΟΚ. ΙΟΑΝΝΙΣ

διμήλις δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς
 ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων
 τῶν ἁγίων. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ ἔχει
 ἑκάσταμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ
 τὴν πόλιν, καὶ τὰς πυλῶνας αὐ-
 τῆς, καὶ τὸ πῆχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τι-
 φράγνως κἀτῆ, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς
 τοσοῦτον ἔστιν ὅσον καὶ τὸ πλά-
 τος, καὶ ἐμετρήσῃ τὴν πόλιν ἐν τῷ
 καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χι-
 λιάδων, τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος, καὶ
 τὸ ὕψος αὐτῆς ἰσά ὄσιν. καὶ ἐμετρήσῃ
 τὸ πῆχος αὐτῆς ἐκατὸν τριακάρ-
 κοντα τριακάρων πυχῶν, μέτρον
 ἀνθρώπων ὅσιν ἀγγέλων. καὶ ἡ πόλις
 δόμησις τῆς πόλεως αὐτῆς ἰσάσις, καὶ
 ἡ πόλις χρυσοῖον καθαρὸν ὁμοίαν
 ἑκάστῳ καθαρῶ. καὶ οἱ διμήλιοι τῆς
 πόλεως τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τι-
 μίῳ κτισοσμημένοι. ὁ βεμέλιος ὁ
 πρῶτος ἰσάσις, ὁ δεύτερος σάπ-
 φειρος, ὁ τρίτος καλιδιῶν, ὁ τέ-
 ταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος
 σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιος, ὁ ἕβ-
 δομος χρυσόλυθος, ὁ ὄγδοος βή-
 ριλλος, ὁ ἑνάτος ποτάσιον, ὁ δε-
 κατος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος
 ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος.
 καὶ οἱ δώδεκα πυλώνες, δώδεκα
 μαργαρίται, ἀνὰ ἕνα ἑκάστη τῶν
 πυλώνων ἡ δὲ ἑνὸς μαργαρίτης,
 καὶ ἡ πλατεῖα αὐτῆς πόλεως χρυσοῖον
 καθαρὸν ὡς ὑάλος διαφανές. καὶ
 πᾶν ὄν ἔσθιν ἐν αὐτῇ. ὁ γὰρ ἡ

fundamēta, XII, et in ipsis
 duodecim nomina XII aposto-
 lorum agni. Et qui loquebatur me-
 cum habebat mensuram arundineam
 auream, ut metiretur civitatem et
 portas eius et murum eius. Et ci-
 vitas in quadra posita est, et lon-
 gitude eius tanta est quanta et la-
 titudo, et mensus est civitatem de
 arundine aurea per stadia duode-
 cim milia, et longitudo et altitu-
 do et latitudo eius aequalia sunt.
 Et mensus est murum eius CXLIIII
 cubitorum, mensura homi-
 ninis quae est angeli. Et erat
 structura muri eius ex iaspide.
 Ipsa vero civitas aurum mundum,
 similis vitro mundo, et fundamē-
 ta muri civitatis omni lapide
 precioso ornata. Fundamentum
 primum iaspis, secundum saphi-
 rus, tertium calcedonius, quartum
 smaragdus, quintum sardo-
 nyx, sextum sardius, septimum chry-
 solitus, octavum berillus, nonum
 topazius, decimum chryso-
 prasus, undecimum hyacinthus, duo-
 decimum amethystus. Et duo-
 decim portae duodecim margari-
 tae sunt, per singulas, et sin-
 gulae portae singulis margari-
 tis, et platea civitatis aurum
 mundum tanquam vitrum perluci-
 dum. Et templum non vidi in ea.
 Dominus

CAPUT XXII.

ριθ' ο θεος ο παντοκρατωρ υαδς
 αυτ' εστι, η το αργιου. η υ πόλις
 ε χρεαυ' ηχει τ' η λιος, ε' η τ' σελυ-
 νης ινα φαίνωσιμ εν αυτη. η γδ
 δόξα τ' θεος εφώτισιμ αυτίνω, η
 ο λυχνος αυτ' το αργιου. η τα εθ
 νη τ' σωζομενων εν τω φωτι αυτ'
 πριπατύσσει. η οι βασιλες ελ
 γης φόβουσι τίνω δόξαν η τίνω τι
 μών αυτ' εις αυτίνω, η πυλωνδν
 αυτ' ου μη ληλειδωσιμ ημδρας.
 νύξ γδ εν εσαι εκη. η οισσει τίνω
 δόξαν η τίνω τιμών τ' εθνων εις
 αυτίνω, η ε μη εισέλθη ες αυτίνω
 παρ λεινδν η ποιεν βδελυγμα
 η ψευδης, ει μη οι γεγραμμενοι
 εν τω βιβλίω τ' ζωης τ' αρνις

Και ελεξι μοι λιθαρον ποτα
 μων υδατοζ' ζωης λαμπρον ως
 κρυσταλλον, η ποροδονιδνον εν τ'
 δρόνυ τ' θεος η τ' αρνις. εν μέσω
 ελ πλατής αυτ', η τ' ποταμδ εν
 ενδον η εντιυδον ξύλον ζωης,
 ποιεν καρπους δωδεκα, λιατα
 μών ενα εκαστον αποδιδεν τ'
 καρπον αυτ'. η τα φύλλα τ' ξύλου
 εις δραπέαν τ' εθνων, η παρ κα
 τανάθεμα εν εσαι εκη. η ο δρόνος
 τ' θεος η τ' αρνις εν αυτη εσαι. η
 οι δδλοι αυτ' λαβρυσσειμ αυτίνω
 η εψοντι το πρέσωπεμ αυτ', η το
 έννομα αυτ' εστι τ' μετώπων αυτ'.
 η νύξ εν εσαι εκη, η χρεαυ οδκ
 εχσειμ λυχνος, η γι φωτις η λίου,

Dominus enim deus omnipo-
 tens templi illius est et agnus.
 Et ciuitas non eget sole neq; lu-
 na, ut luceant in ea. Nam cla-
 ritas dei illuminauit eam, et lu-
 cerna eius est agnus. Et am-
 bulabunt gentes quae seruatae fue-
 runt in lumine eius, et reges ter-
 rae afferent gloriam suam et ho-
 norem in illam, et portae eius non
 claudentur per diem. Nox enim
 non erit illic. Et afferent glo-
 riam et honorem gentium in il-
 lam. Non intrabit in eam aliquid
 quod inquinat, aut abominatio
 nec facit et mendacium, nisi qui
 scripti sunt in libro uitae agni.

Et ostendit mihi purum flu-
 uium aquae uiuae, splendidum
 tanquam crystallum, proceden-
 tem de sede dei et agni. In me-
 dio plateae eius, et ex utraque
 parte fluminis lignum uitae affe-
 rens fructus duodecim, per
 menses singulos reddens fru-
 ctum suum, et folia ligni ad sa-
 nitatem gentium. Et omne
 maledictum non erit amplius,
 sed sedes dei et agni in illa e-
 rit, et serui eius seruient illi.
 Et uidebunt faciem eius, et no-
 men eius in frontibus suis. Et
 nox illic non erit, et non eget lu-
 mine lucernae, neq; lumine solis,

ΑΠΟC. ΙΟΑΝΝΙC

ἔτι λέγει ὁ θεὸς φωτίζει αὐτοὺς
 καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τὰς αἰῶνας
 καὶ αἰῶνων. καὶ ἀπὸ μοι ἔτοι οἱ λό-
 γοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί. καὶ λέγει ὁ
 θεὸς καὶ ἁγίων προφητῶν ἀπι-
 στῆλα ἢ ἄγγελον αὐτῶν εἰσεῖν τοῖς
 δούλοισιν αὐτοῦ ἀδελφά γινώσκειν ἐν
 τάχει. ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακά-
 ριος ὁ τυρῶν τὰς λέγας καὶ προφη-
 τείας καὶ βιβλίου τούτου. καὶ ἔγω ἰωάν-
 νης ὁ βλέπων ταῦτα, καὶ ἀκούων.
 καὶ ἔτι ἤκουσα καὶ ἑώρα, ἔπρῃσα
 προσκυνοῦσαι ἐμπροσθεν καὶ πο-
 δῶν καὶ ἄγγελοῦ καὶ δεκνόντός μοι
 ταῦτα, καὶ λέγει μοι. ἴσθαι μὴ, σὺν-
 δουλός σου γάρ εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν
 σου προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τὰς
 λέγας καὶ βιβλίου τούτου. τῷ θεῷ
 προσκύνησον. καὶ λέγει μοι. μὴ
 σφραγίσῃς τὰς λέγας ταύτας προφη-
 τείας καὶ βιβλίου τούτου. ἔτι ὁ καιρὸς
 ἔγγυς ἐστίν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω
 ἔτι. καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπασάτω ἔτι
 καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ἔτι. καὶ ὁ
 ἅγιος ἁγιασάτω ἔτι. καὶ ἰδοὺ
 ἔρχομαι ταχύ. καὶ ὁ μισθός μου
 μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς
 τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔσται. ἐγὼ εἰμι τὸ
 Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶ-
 τος καὶ ἔσχατος. μακάριοι οἱ ποι-
 οῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἵνα ἔ-
 σται ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἡμετέρας τὸ ξύλον
 τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλ-
 θουσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω δὲ οἱ
 κύνες

quoniam dominus deus illumi-
 nat illos, et regnabunt in secula
 seculorum. Et dixit mihi: Hæc
 uerba fidelia sunt et uera. Et
 dominus deus sanctorum prophe-
 tarum misit angelū suum osten-
 dere seruis suis, quæ oportet fic-
 ri cito. Et ecce uenio uelociter.
 Beatus qui custodit uerba pro-
 phetice libri huius. Et ego Ioan-
 nes qui audiui et uidi hæc. Et
 postquam audissem et uidissem,
 cecidi ut adorarē ante pedes an-
 geli, qui mihi hæc ostēdebat. Et
 dicit mihi, Vide ne feceris: con-
 seruus enim tuus sum, et fra-
 trum tuorum prophetarū, et eor-
 um qui seruant uerba prophe-
 tice libri huius. Deū adora. Et
 dicit mihi: Ne obsignaueris uer-
 ba prophetice libri huius. Tem-
 pus enim prope est. Qui nocet,
 noceat adhuc, et qui sordidus
 est, sordescat adhuc: et qui iu-
 stus est, iustificetur adhuc, et
 sanctus sanctificetur adhuc: et
 ecce uenio cito, et merces mea
 mecū est, ut reddam unicuique ut
 opus illius erit. Ego sum alpha
 et Ω, primus et nouissimus, prin-
 cipium et finis. Beati qui ser-
 uant mandata illius, ut sit pote-
 tas eorū in ligno uitæ, et por-
 tas intret in ciuitatē. Foris autē

κύνες

C A P U T XXI.

ἄνθρωποι οἱ φαρμακοὶ καὶ πόρνοι
 καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ
 πάντες οἱ φιλήδων καὶ ποιεῖν ψεύδους.
 ἐγὼ ἰησοῦς ἐπιμύξατοῦν ἀγγελέμ
 ος μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ
 ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα
 καὶ τὸ γένος τοῦ δαυὶδ, ὁ ἄσπυρ
 ὁ λαμπρὸς καὶ ὁ ὀρθρινός. καὶ τὸ πνεῦ
 μα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν ἔλθε.
 καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, ἔλθε. καὶ ὁ δι
 ψῶν ἔλθετω. καὶ ὁ θέλων, λαμ
 βάνητω τὸ ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.
 συμμαρτυρῆσαι γὰρ πάντι ἀν
 θρώπῳ τὰς λέξεις προφητείας βί
 βλου τούτου, ἵνα ἂν ἐπιβῆ πρὸς
 ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν
 τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας
 ἐν βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἂν εἴ τις
 ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βιβλίου τῆ
 προφητείας ταύτης, ἀφαιρήσει ὁ
 θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βιβλίου
 τῆ ζωῆς, καὶ ἐκ τῆ πόλεως ἁγίας,
 καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν βί
 βλῳ τούτῳ. ἀμήν. καὶ μαρτυρῶν
 ταῦτα. ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν,
 ναὶ, ἔρχου κύριε ἰησοῦ. ἡ χάρις ἔ
 στω ὑμῶν ἰησοῦ μετὰ πάν
 των ὑμῶν. ἀμήν.

canes & uenefici & impudici
 & homicidae & idolis seruiente
 tes, & omnis qui amat et facit
 mendacium. Ego Iesus misi
 angelum meum, ut testificaretur
 uobis hæc in ecclesijs. Ego
 sum radix & genus Dauid,
 stella splendida & matutina.
 Et spiritus & sponsa dicunt,
 Veni. Et qui audit dicat, Veni.
 Et qui sitit, ueniat: & qui
 uult, accipiat aquam uitæ gra
 tis. Contestor enim omni au
 dienti uerba prophetiæ libri hu
 ius: si quis apposuerit ad hæc,
 apponet deus super illum pla
 gas scriptas in libro isto: &
 si quis diminuerit de uerbis li
 bri prophetiæ huius, auferet
 deus partem eius è libro uitæ
 & è ciuitate sancta, & ex his
 quæ scripta sunt in libro isto.
 Dicite qui testimonium perhi
 bet istorum: Etiam, uenio ci
 to. Amen, etiam: ueni domi
 ne Iesu. Gratia domini nostri
 Iesu Christi cum omnibus uo
 bis, Amen.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

